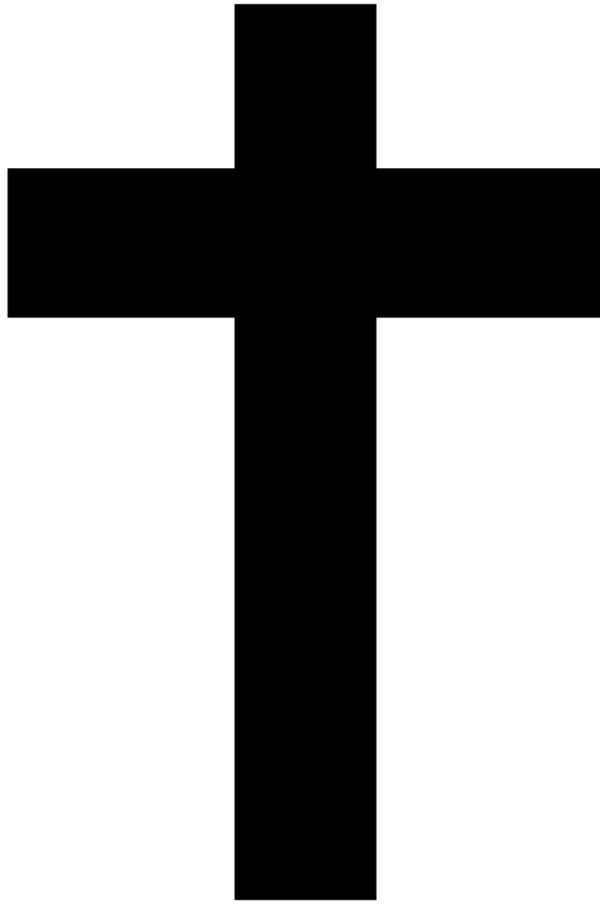

Píívyéébé ihjyu:
jetsocríjyodítyú
cáátúnuháámi

New Testament in Bora (PE:boa:Bora)

Píivyéébé ihjyu: jetsocríjyodítýú cáátúnuháámi
New Testament in Bora (PE:boa:Bora)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bora

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Boara [boa], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Bora

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2019 from source files dated 27 Nov 2018
6f878dbd-e896-5e27-b788-1442926dfc48

Contents

Matéó	1
Mááco	61
Róóca	98
Jóáa	158
Héécho	202
Romááno	252
1 Coríítio	273
2 Coríítio	294
Gáárata	308
Epéétsio	316
Piripéétse	323
Corotséétse	329
1Te	334
2Te	339
1 Timotéo	342
2 Timotéo	348
Tííto	353
Piremóó	356
Heeberéo	358
Tsajtiágo	374
1 Pééodoro	380
2 Pééodoro	386
1 Jóáa	390
2 Jóáa	396
3 Jóáa	397
Jóódaá	398
Apocaríhtsi	400

MATÉO

Matéó Jetsóodítýú cáátúnuháám:

Jetsocríjtó ihdé múnáaúvu
(Rc 3.23-38)

¹ Dabíii, Aavaráaa, íjcyámútsiúvúj tsíiménémúhaabéhjáa Jetsocríjtó íjcyáábé ihdé múnáaúvú illuúme:

² Diibyéhjáa Aavaráá tsíimavá Itsáake. Aabéhjáa Itsáá tsíimavá Jacóóboke. Aabéhjáa Jacóóbó tsíimavá Jodáake tsíjtyehji íñahbémuma. ³ Aabéhjáa Jodáá tsíimavá Tamáadívú Pááree, Tsáaraá, íjcyámútsikye. Aabéhjáa Páare tsíimavá Ejróoke. Aabéhjáa Ejróó tsíimavá Aráake. ⁴ Aabéhjáa Aráá tsíimavá Aminadáake. Aabéhjáa Aminadáá tsíimavá Naatsóoke. Aabéhjáa Naatsóó tsíimavá Tsamóoke. ⁵ Aabéhjáa Tsamóó tsíimavá Bóoke Raadívú. Aabéhjáa Bóo tsíimavá Obéeke Róótídivu. Aabéhjáa Obéé tsíimavá Itsaíkye. ⁶ Aabéhjáa Itsaíi tsíimavá ávyéjuube Dabíikye. Aabéhjáa Dabíi tsíimavá Tsaromóoke Oríá táabadívú.

⁷ Aabéhjáa Tsaromóó tsíimavá Roboáake. Aabéhjáa Roboáá tsíimavá Abíake. Aabéhjáa Abíá tsíimavá Áatsáake. ⁸ Aabéhjáa Áatsá tsíimavá Jotsapáake. Aabéhjáa Jotsapáá tsíimavá Joráake. Aabéhjáa Joráá tsíimavá Otsíake. ⁹ Aabéhjáa Otsíá tsíimavá Joatáake. Aabéhjáa Joatáá tsíimavá Acáake. Aabéhjáa Acáá tsíimavá Etsekíake. ¹⁰ Aabéhjáa Etsekíá tsíimavá Manatséeke. Aabéhjáa Manatséé tsíimavá Amóoke. Aabéhjáa Amóó tsíimavá Jotsíake. ¹¹ Aabéhjáa Jotsíá tsíimavá Jeconíake tsíjtyehji íñahbémuma. Téijyúhjáa Babiróónía múnáá hójtsiri méihdeejte ijraéemu.

¹² Aaméhjáa diityé hójtsí pañétú íjchívyéné boone Jeconíá tsíimavá Tsaratiéeke. Aabéhjáa Tsaratiéé tsíimavá Tsorobabéeke. ¹³ Aabéhjáa Tsorobabéé tsíimavá Abiooke. Aabéhjáa Abiíoó tsíimavá Eriakíikye. Aabéhjáa Eriakíi tsíimavá Atsóoke. ¹⁴ Aabéhjáa Atsóó tsíimavá Tsadóoke. Aabéhjáa Tsadóó tsíimavá Akíikye. Aabéhjáa Akíi tsíimavá Eriooke. ¹⁵ Aabéhjáa Eriíoó tsíimavá Ereataáake. Aabéhjáa Ereataá tsíimavá Matáake. Aabéhjáa Matáá tsíimavá Jacóóboke. ¹⁶ Aabéhjáa Jacóóbó tsíimavá Jotséeke Maaríá tajíi íjcyáabeke. Aanéhjáa diille Maaríá tsíimavá Jetsóoke, 'Pájtyetsoóbe' néeyóné 'Críjtoó' némeíbyeke.

¹⁷ Éhduméhjáa Jetsóó ihdé múnáaúvu. Diibyéhjáa muurá Aavaráaúvú tsíimavá tsáapíikye. Aabéhjáa dsíjívnetu díbyé hajchíyējuco cámaavéné éhniíñevu. Aabéhjáa idyé dsíjívnetu díbyé hajchíyējuco cámaavéne. Ehdúhjáa icyóhbody 'camácámá' llíyaatéhijcyámé 14-ihjyúvá Dabíiúvuke ditye tsíimávanévújuco. Áabeúvudítýúhjáa idyé llíyaatéhijcyámé téhdunéré 14-ijyúva. Áijyúhjáa diityéké Babiróónía múnáa méénujcát-sítýu ityááhjámeke tsajtyé íiñújívu. Téijyútúhjáa idyé ditye llíyaatéhijcyáné téhdunéré 14-ijyúvá úújetenáa Críjtoréjuco tsíimáváméíñe.

Jetsocríjtoke Maaríá tsíimaváne
(Rc 2.1-7)

¹⁸ Íllúhjáa muurá teene Jetsocríjtoke tsáapille tsíimaváne: Díbyéj tsíjyúhjáa íjcyáille Maaríake Jotséé áabajáá ityáábavaki. Áronáacáhjáa dityétsíi úcújcatsítýuné ihdére tsúuca Maaríá eevá Píivyééberéhjáa ihdyu Ípííchoj téeveri pícyoóne. ¹⁹ Aabéhjáa diibye Jotséé ímiáábé íjcyánéllii tsá ímílléturó ehdu néellema íjcyane. Áánélliihyéhjáa íjtsámeíbyé ílluréjuco díilleke íhvéjtsóiyóné múha wáájacútúnáaaca. Aabéhjáa tsá

ímíllétú míámúnáake iwáájácutsóné muhdú dille íjcyane. ²⁰ Ááneríhjáa díbye ítsámehíjcyánáa níjkyéji múnáajpi ityúwá pañe dífbyedívú bóhówááveebe néehíi:

—Jótsej, Dabíiúvú tsíiménémúhaabe u íjcyaaábej, tsá muhdú u íjtsámehíityú dítyáaba íjcyáille Maaríadítyu. Tsá muurá dille éévane ímityúné íjcyatúne. Muurá ihdyu Píívyéébere Íapííchoj tééveri pícyoone éévalle. Ahdícyane ihdyu wa duucu díllekej. ²¹ Muurá tsíimáváille wájpíikye. Áábe mémei Jetsóó díbye ihyájkímuke ímityuháñetu pájtyetéstóíñéllíhye. Ehdúhjáa níjkyéji múnáajpi néé Jotséeke ityúwá pañe.

²²⁻²⁵ Ahdújucóhjáa díbye ipyééne dílleke újcuéné ihjávu. Áállekéhjáa tsá díbye dómájcotú dille tsíimávátúné hajchóta. Aanéhjáa tsúuca dille tsíimáváabeke meménuube Jetsóodívu. Ehdúhjáa pájtyéné Píívyéébe íhjúu uubálle múnáajpij tééveri íllu néhdújuco:

Wájpíikye úújétúné badsájcaja éévaáhi. Aane tsíimáváille wájpíikye. Áábe mémei Emanoée, ‘íjcyaaabe Píívyéébe méémaá’ nééiyóne. Ehdúhjáa Píívyéébe íhjúu uubálle múnáajpij tééveri néhdújuco tene pájtyene.

2

Waajácu múnáa Jetsóoke úújeténe

¹ Aanéhjáa Jodéa íiñújivu dífbyeke tsíimávámé Beréé coomívú Heróóde téené íiñújí avyéjuube íjcyánáaaca. Áíjyúhjáa nuhba tsáhícyánéjcutu tsaate mícúru waajácu múnáa tsáame wajtsí Jerotsaréevu. ² Aaméhjáa técoomí múnáake néehíi:

—¿Kíá díbye éhneva jodíomú avyéjuube íjcyáífbyeke tsáápille tsíimávaabe? Muurá íne nuhba tsáhícyánéjcuri muha meíjcyame máájtyumí tsúuca díbye íjcyane úúbálléne mícúruwake. Áanéllíi muha metsáa dífbyeke medúúruváváme.

³ Aanéhjáa idyé téhdure Heróóde tsúuca waajácuhi. Aanéhjáa dífbyeke tsíwárejcaró pámeere teene Jerotsaréé múnáamájucó. ⁴ Áanéllíihyéhjáa píhjúucuube pámeekéré llúuvájté avyéjútémá taúhbájú uwáábojtéke. Áamekéhjáa díllóobe kíavú díbye Pájtyetétsoobe íjcyáífbyeke dítye tsíimáváiñé némeíhíjcyáne. ⁵ Áanéllíihyéhjáa néémeé:

—Beréevu Jodéa íiñújiri íjcyácoomívu. Íllúhjáa muurá Píívyéébe íhjúu uubálle múnáajpi caatúnúhi:

⁶ Jodéa íiñújiri íhtsútú coomíjí íjcyánetu tsá íatéréecóomí Beréé íjcyatúne. Muurá ámuha teene Beréé múnáa tahñéjté meíjcyamedítyú tsaapi íjcyaa ámuhá avyéjuube ámuhákye téhméífbye.

⁷ Ehdúhjáa dítye úúbálléneíllíi Heróóde píuvá wáájacúratúné dítye mícúru waajácu múnáake. Áamekéhjáa díllóobe ímíñeuvú mújyútújucóhjáa ímichi mícúruwa bóhówaavéne. ⁸ Átsihdyúhjáa teene Beréevu iwállóomeke neébe:

—Cána mepééne ímíñeuvú méwaajácute díbye tsíiméneke. Aane ámuha dífbyeke maájtyumícooca oke méúúbálleco téhdure o dúúruvaté dífbyeke.

⁹ Ehdúhjáa avyéjuube Heróóde dítyemá íhjúvátshídyu idyé pehíjcyámé díbye mícúruwá tujkévetu. Aaméhjáa tsúuca tétsihvu úújeténaa dífbyéwu íjcyátsíí hallúvú mícúruwa táchúúreevéhi. ¹⁰ Ááneríhjáa mítyane ímíjyuvéme. ¹¹ Aaméhjáa tééjá pañévu úcaavémé úújeté tsíjju Maaríama íjcyáábéwúudívu. Áábéwúukéhjáa duurávámé ímíhmóubánema. Átsihdyúhjáa bohbanúme dífbyéwúuke óoroó, íjtsíéetsoo, mííraá, éhdunévu. ¹² Áané boonéhjáa Píívyéébe dítyéké ityúwá pañe néé Heróóde íjcyáhullétú dítye íóomíjyúcoótuki. Ahdújucóhjáa dítye óomiñe íiñújivu tsíélléturéjuco.

Jetsóoma tsíijumútsí Ejíhtó íiñújivu úmíváne

¹³ Aaméhjáa tsúuca íiñújivu óomíñe déjuvu idyé tsíiñe níjkyéji múnáajpi Jotséedívú ityúwá pañe íbóhówáavéne néé dífbyeke:

—Maájkyéne méumívá dítyáábá nííhyoma Ejíhtó iinújivu. Aame ámuha méjicyáá téhulle ámuhákye o néené hajchóta. Muurá Heróóde néhcoó aadi tsíiménéwúuke idsíjívétsoki.

¹⁴ Ahdújucóhjáa ditye iájkyéne péene tépejcojúco teene Ejíhtó iinújivu. ¹⁵ Áhulléhjáa ícyahíjcyámé diibye Heróóde dsíjívétúné hajchóta. Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébe íhjuú uubálle múnáajpij tééveri íllu néhdújuco:

Ejíhtori íjcyáábeke ó píuvá Hájchíwúuke.

Ávyéjuube Heróóde tsíimédívú lííhyánutsóne

¹⁶ Aanéhjáa Heróóde ávyétá íhnáhó cayóbaávaté diitye waajácu múnáa tsiélléturéjuco óómíneri. Áanemáhjáa íjcyaaabe lííhyánutsó wapímúj tsíimédívú míñécú pijcyábatu lííñevu íjcyáméhjidípívu, diityéhjáa waajácu múnáa míñécú pijcyábájucó ípyéé mícúruwáke íajtyúmínetu íjcyáne ééveri íjcyáméhjidívu. Teenéhjáa Beréé múnáaj tsíimédívú lííhyánútsoobe técoomí úníuri íjcyáméj tsíimemájucó. ¹⁷ Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébe íhjuú uubálle múnáajpi Jeremía íllu néhdújuco:

¹⁸ Ramáa íjcyátsihyi dsíjívé maatyóbá melleebóhi. Rakyéé muurá tahíjcyá íááchimúhá íjraéemuj tsíimé dsíjívéneri. Aalle tsá ímíllétú díílleke mebóhíjtsóne.

¹⁹⁻²⁰ Aanéhjáa diibye Heróóde tsúúca dsíjívénéllíi níjkyéjì múnáajpi tsíiñe Ejíhtovu Jotséedívú ityúwá pañe íbóhówáávéne nééhií:

—Maájkyéne wa meóómí ámuha íjraéémú iinújivu. Tsúúca dsíjívémé tsíiménéwúukéé dsíjívétsóllehíjcyáme.

²¹ Ahdújucóhjáa ditye óómíne íinújivu. ²² Áronáacáhjáa diibye Heróóde cápáyóové íllíyéjuco Akyeráó teene Jodéa iinújì avyéjuube íjcyane Jotséé iwáájácúne íllityé téhullévú ípyééyóneri. Áanéllíihyéhjáa Gariréa iinújívúréi péeme Píívyéébe diityéké ityúwá pañe téhullévú ditye péétyúné néénéllíihye. ²³ Aaméhjáa úújeté Natsaréevu diibyhjáa Jetsóó Natsaréé múnáajpi íjcyañé tsúúcajátújuco Píívyéébe íhjuú uubálle múnáa néhíjcyádújuco.

3

Tsojtsó múnáajpi Jóaa úwaabóne

(Mc 1.1-8; Rc 3.1-9; Ja 1.19-28)

¹ Téjyúhjáa Jóaa tsojtsó múnáajpi úwáábohíjcyá míamúnáake Jodéa iinújiri íñéubará píívyétútsihyi. ² Íllúhjáa úwáábohíjcyáabe:

—Méihvéjtsó ímítyú ámuha meícyahíjcyáne. Ááne ámuhá íjtsaméí mécapáyóové ímíánejcúvuréjuco. Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe íavyéjúeje meíjcyá meke újcuíñé tsúúca méhdivu píihíjucóóhií.

³ Diibyhjáa Jóaadityu Píívyéébe íhjuú uubálle múnáajpi Itsaía nééhií:

Méllééboó íñéubará píívyétúné iinújiri íjcyaaabe keeváwu íllu úwaabóne: “Méímibáavyé ímítyú ámuha meícyahíjcyánetu tsaímíyéjuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube íajtyumívaki.”

⁴ Aanéhjáa diibye Jóaa camééllómú íhjínetu méénúmeíñé wajyámúúnema íjcyáábéj píínétú ócájimííhé chíucunúhi. Aabéhjáa tséréémuke dohíjcyáhi. Téhduréhjáa ímúhójpácýó ádohíjcyáabe. ⁵ Áábé úwáábóhjáa ílléébúacunú tsáacunúhíjcyámé pahúllevátú Jerotsaréé múnáa, pámeere teene Jodéa iinújì múnáa, Joodáaj píihíri íjcyáne iinújì múnáa, íjcyame. ⁶ Áamedítyúhjáa muhdú ícyahíjcyanéhjí úubállémeímyekéjuco díbye tsótsóhíjcyané teene Joodáatu.

⁷ Áijyúhjáa tétsihyi mítyame paritséó imyémé íjcyáha múnáama, tsadotséó imyémé íjcyáha múnáa íjcyame idyé imíllera téhdure itsójsótsámeíñe peecútére. Árómekéhjáa íllure tsijpájuúbe. Neebéhjápeé:

—Ávyeta ámuha íñimiyémúeméjté meijcyámeke ¿múha ámúhakyé néé peecútéré ámuha teene meméénúneri mepájtyetéiyóné Píivyéébe meke méimítyuháñe hallútú ícúbáhraíñe méumíwari íjcyánetu? ⁸ Ímiááne ámuha metsójsótsámeíñe meímílléhajchíí ímityúne ámuha meicyahíjcyáne meíhvéjtsóne ímiáameréjuco meijcyá téeneréjuco ámúhadítúyú íbóhówaúcunúki. ⁹ Tsá múu néétune: “Muha muurá Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe meijcyámeke tsá íñá múúhakyé pajtyéityúne.” Tsá múu ehdu íhjuvatúne. Muurá íñe néwayúúne íjcyáronetu Píivyéébe ípívyéjtsóiyá tsíjtyeke Aavaráaúvúj tsiiménémúháabeke. ¹⁰ Aabe muurá téhmehíjcyá ímityúmeke iwáágóoíñe éhne múúne tsaapi íbájtsoháñetu ímiñe néévátuhéhjí íllóne cóvajsódu. ¹¹ Muurá ihdyu ímiááne ámúhakyé ó tsótsohíjcyá nújpácyori ámúhá imítyú ámuha meíhvéjtsómé íjtsaméí tsíhdyuréjuco cápáyóóvémeke. Áanetu ihdyu íjcyaaabe táhboone úwáábóiibye ávyeta táehníñevu íhtsútuube íjcyáabeke íjtyúhápájúbaré o tácoríucu dífbyedívú o píihívéityúroóbe. Díibye ihdyu ímiááne cáhcújtsómé pañevú pícyoó Píivyéébe Apíícho. Áanetu cáhcújtsótúmeke cúújúwá pañevú waagóoíibye. ¹² Aabe muurá míamúnáake ímíbjáchómeke dówajcároó ímityúmedítu. Áane tsaimíyé pícyoóiibye díitye ímiáámeke. Áanetu ímityúmeke waagóoiibye cúújúwá pañevú éhne múúne trígotu ímíúhjí meújcyúne íatéréene téjuuhójima mecóvajsódu. Ehdúhjáa paritséomuke neebe Jóáá.

Jetsóó tsójsótsámeíñe

(Mc 1.9-11; Rc 3.21-22)

¹³ Téijyúhjáa Gariréa íñújitu Jetsóó péé Joodáavu Jóáa téhulle íjcyáabe éllevu dífbyedívú itsójsótsámeíki. ¹⁴ Áronáacáhjáa Jóáa néé dífbyeke:

—¿Aca muhdú cáábyerá uke ó tsójtsoó oke u tsójsótyóóbeke?

¹⁵ Áronáacáhjáa neebe dífbyeke:

—Áronáa ihdyu ú méénuú tehdu Píivyéébe ímillédújuco.

Ehdúhjáa díbye néénellii Jóáa tsojtsó dífbyeke. ¹⁶ Aabéhjáa itsójsótsámeítsihdyu íjchívyeebe íténáa cáámetu Píivyéébe Apííchó íjuuúdu bóhówaavéné niityé dífbyedívú.

¹⁷ Áanáacáhjáa idyé téhullétúre cáámetu Píivyéébe néehíi:

—Áanu Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó imíjyúúhíi.

4

Jetsóoke Naavéné máváríjchóne

(Mc 1.12; Rc 4.1-13)

¹ Aanéhjáa Jetsóó tsójsótsámeíñe boone Píivyéébe Apííchó dífbyeke tsajtyé íñéubá píivyéetúne íñújivu téhullévú Naavéné dífbyeke ímávaríjchoki.

² Aabéhjáa téhulle 40 coojívájucó májchótuube íjcyaaabe ajyábaávatéhi. ³ Áábekéhjáa Naavéné imújtátsóro néehíi:

—Bo ímiááne Píivyéébe Hajchi u íjcyáhajchíí íu nééwayutu pááaho dípívyéjtsóne majchoj.

⁴ Áronáacáhjáa neebe dífbyeke:

—Muurá Píivyéébe waajacúháámitu nééneé: “Tsá apááñéré májchó tájpi meijcyatúne. Muurá téhdure Píivyéébe meke néhdu meijcyame téene tájpi meijcyáhi.”

⁵ Ehdúhjáa Jetsóó áñújcúnellii tsajtyéébe dífbyeke Jerotsarévúréjuco. Áábemáhjáa nérívyemútsí cáámevu duurúvájá hallúvu. ⁶ Átsihvúhjáa idyé neebe dífbyeke:

—Áyu cána ímiááné Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íchihdyu cátsiñíívyé baavújuco. Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe wáalloó níjkyéji múnáake uke ditye ityéhme iná uke ipájtyétuki. Aabe tsá ííneúbatú u wápújúúvේityúne.

⁷ Ehdúhjáa Naavéné néérónáa idyé Jetsóó néé dífbyeke:

—Téhdure muurá nééne dífbyé waajácúháámitu: “Tsá Máavyéjuube Píívyéébeke memáváríjchóityúne.”

⁸ Ehdúhjáa Jetsóó néérónáa íhvéjtsótuube tsiíñe tsajtyé dífbyeke cámeéhbaú níjcaúvu. Áhbaú níjcautúhjáa úújétsoobe páneere ííñújí avyéjuvu. ⁹ Áánemáájáa neébe:

—Páneevuré íñeevu uke ó ájcuú u mímóúúvéne oke u dúúrúváhajchííjyu.

¹⁰ Áánéllihyéhjáa Jetsóó dífbyeke nééhií:

—Díhne óhdityu, Náve Naavénej. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Máavyéjuube Mépiivyéébekéré medúúrúváabeke méíícúvéiyáhi.”

¹¹ Ehdúhjáa Jetsóó néénetu ílluréjuco díbye íhvéjtsóíñúne dífbyeke. Ááné boonéhjáa níjkyéji múnáaréjuco dífbyeke íícuvéne.

Jetsóó úwáábótujkénúne Gariréa ííñújí múnáadítu

(Mc 1.14-15; Rc 4.14-15)

¹² Aanéhjáa téjyu tsojtsó múnáajpi Jóáake ditye cúvéhoojánúné uubállé Jetsóó iwáájácúne péé Gariréa ííñújívu íhcyóómi Natsaréevu. ¹³ Ácoomíyíhjáa wahájchotaré íjcyáne ííneebe Capenaóovu, teene Gariréa ííñújíri íjcyáné unéúcóbá úníuri Tsaboróoo, Netaríi, íjcyáné dohjíba múnáa íñújíícu úníuri íjcyácoomívu. ¹⁴ Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébé ihjúu uubálle múnáajpi Itsaía íllu néhdújuco:

¹⁵ Jodíómú íjcyátúné míamúnaa íjcyá Gariréa unéú íjcyátsihyi Joodáa úníuri, Tsaboróoo, Netaríi, íjcyáné dohjíba múnáa íñújíícuri. ¹⁶ Aame ícyahíjcyá idáátsówu éhne múúne cúúvétsihyi meíjcyadu ímiáájú wáájacutúme wágóóóvéiyóme. Árómemá tsúúca íjcyájúcooróné ditye pájtyetéiyóné úwááboju.

Ehdúhjáa Itsaía nééhií.

¹⁷ Aanéhjáa Jetsóó úwáábótujkénuube nééhií:

—Méíhvéjtsó ímítyú ámuha meícyahíjcyáne. Ááne ámuhá íjtsaméi mécapayóóvé ímiánejcúvuréjuco. Muurá tsúúca níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe íavyéjúejte íjcyáímyeke újcúíñe éévé úújetéhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwáábótujkénuube nééhií.

4-meva ímamyémú íjcyáímyeke Jetsóó újcune

(Mc 1.16-20; Rc 5.1-11)

¹⁸ Aabéhjáa Gariréa unéú úníuri péhíjcyaaabe úújeté tsaatétsí íñáhbema amómeke tsínuhíjcyámútsídívu. Tsáapi méméhjáa Tsimóo Péédoro. Áánetúhjáa tsíjpi mémé Aderée. ¹⁹ Áámútsikyéhjáa neébe:

—Ookéréjuco meúráávyé. Muurá íñe amómé lliíñája múnáajtétsí ámuhtsi meíjcyámútsikye ó pícyóó míamúnáakéréjuco Píívyéébedívu ámuhtsi meíbúwáávétsóíñe wákimyéivu.

²⁰ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii teenémáyé íjtsínúuháñé íhvéjtsóne peemútsí dífbyemáyéjuco.

²¹ Átsihdyúhjáa éhniíñéwúuri ájtyúmiíbe tsíjtyetsi íñáhbema Jacóóboo, Jóááa, íjcyámútsí cááni Tsebedéoma íhmííne pañe íjtsínú pájáábohíjcyámútsikye. Áámútsikyéhjáa idyé píúvaábe. ²² Aamútsíhjáa téhdure íhmíínema cáánikye íhvéjtsóne péé dífbyemáyéjuco.

Jetsóó mítyámeke úwaabóne

(Rc 6.17-19)

²³ Páneerée Gariréá iĩńjiri muuha ímamyémuma Jetsóó úwááboobéré pehijcyá miamúnáake diityé pihcyáávejáané pańevu. Úwáábohijcyaabée ímiáájú Píivyeébé avyėjutu ijcyané uwááboju diityéke. Aabée bóhíitsohijcyá páhduváré nééne chémeháńeri chéméméhjike. ²⁴ Ehdúu dibye méenuhijcyánéhjáa páneere Tsíiriá iĩńjii múnáa iwáájácúne tsívahijcyá dífbye éllevu páhduváré nééne chémeháńeri chéméméhjike: Avyéháńeri ijcyámeke, naavémú ípańe ijcyámeke, méivatéméhjike, íjpi vááu-meityúneri chéméméhjike. Áámekée bóhíitsohijcyáabe.

²⁵ Ávyetáa pahúllevaré múúhama dibye pėhijcyáhulle mityame miamúnáa dífbyeke úráavyehijcyá Gariréaa, Decááporii, Jerotsarée, Jodéa iĩńjii, Joodáa tsińejcuu, ijcyátsíhji múnáa.

5

Cáméhbáu hallúvú Jetsóó úwaabóne

¹ Aamée dífbyedívú pihcyáávenéllii cáméhbáu hallúvú ácuúveébe. ² Áábedívúu muha mepihcyáávemeke pámeekéré úwááboobe néehii:

*Muhdú néené miamúnáa ímí ijcyane
(Rc 6.20-23)*

³ Maímijyu ditye ijcyane ídátsó Píivyeébé icyánéjcu píáábójuri tsúúrameihijcyáme. Muurá tehdu néémé wáabyuta dífbye avyėjú.

⁴ Maímijyu ditye ijcyane ídátsó kímóhcó nénehji pátyehijcyáme. Muurá Píivyeébe tehdu nénehji pájtyémeke ímijyúúvetsóhi.

⁵ Maímijyu ditye ijcyane ‘mityáhmityá’ néétume ímí tsańbuwáaré icyahijcyáme. Píivyeébé diityéké íajcuíńé néené iĩńjii muurá diityé wáabyuta.

⁶ Maímijyu ditye ijcyane Píivyeébe ímillédú íjcyáiyóneri tsúúrameihijcyáme. Muurá tehdu néemeke píááboobe dibye ímillédú éhńíńevu ímí ditye íjcyaki.

⁷ Maímijyu ditye ijcyane pamévakeré ídaatsólléne píáábohijcyáme. Muurá tehdu néemedi téhdure Píivyeébe ídáátsóvéne píaabóhi.

⁸ Maímijyu ditye ijcyane panévaturé ímiááméré íjcyáiyóneri tsúúrameihijcyáme. Muurá tehdu néeme tsaímíyé dífbyema ijcyáhi.

⁹ Maímijyu ditye ijcyane tsaímíyé pamévamáyé íjcyáiyóneri tsúúrameihijcyáme. Muurá tehdu néemeke ímiááné Píivyeébe dílló íitśímedi.

¹⁰ Maímijyu ditye ijcyane ímiáájú Píivyeébe néhdújuco ímí iúráavyéné déjúcotu ícúbáhrámeihijcyáme. Muurá ehdu néémé wáabyuta dífbye avyėjú ijcyá níjkyėjiri.

¹¹ Maímijyu ámuha meijcyane tahńéjté ámuha meijcyané déjúcotu miamúnáa ámúhadi ícúbáhramedi iúúhívaténe nehńíwu állíuháńé íhjuvavahijcyáme. ¹² Muuráhjáa ehdu nénehji éjyuuúvú téhdure Píivyeébé ihjuú uubálle múnáake patyehijcyáhi. Ahdícyane tehdu nénehji ámúhake pájtyerónáa íllure méimijyuhijcyaco. Muurá tehdu ámuha meícúbáhrámeihijcyáne áhdó ávyeta íńé imijyaú ámuha méijcyá níjkyėjiri.

*Píivyeébeke wájácútúme uwáábojte
(Mc 9.50; Rc 14.34-35)*

¹³ Aame íĩńjiri ámuha méijcyá cánáámadu. Muurá teene cánááma íimúnéllii meke píaabóhi. ¿Aca íimútuca meke píáábóiyóne? Tsáhaá. Muurá tehdu tene néeca mewáágoóné miamúnáa íiteíńuhijcyáiyáhi. Ahdu ámuha oke meúráavyénetu meihvetėhajchíi waagóojtéréjuco ámuha meijcyáńe.

¹⁴ Muurá peetédu ámuha méijcyá íĩńjiri ímiáájú ámúhadítyú bóhówaúcunúhijcyáme. Muurá tsácoomi cáméhbáu níjcauri ijcyacóomí tsá téévetúne. ¹⁵ Áhdure peete tsá múijyú tsíménevu maávohjácóityuróne. Muurá ihdyu cáamevu íboohówátsihvu mépicjóó

tene iájchúcunúki. ¹⁶ Ahdu ámuha menéeme ihdyu óví ímiáánéré ámuha meméénúnetu mébóhówaúcunú teene iájtyúmíne tsijtye iávyéjújtsó dúúrúvaméré níjkyéjiri íjcyaaabe Méécáánikye.

Píívyéébé taúhbaju Jetsóó úwaabóne

¹⁷ Állíúúmé ihdyu méijtsúcunúdí Píívyéébé taúhbajuu, dífbyé ihjyú uubálle múnaápe úwáábohíjcyanéjji, íjcyane o tútávajtsóvaabe o tsááneé. Muuráhjáa ihdyu o tsáa muhdú teene taúhbaju néhijcyáné ímíneúvú míamúnáadívú o bóhówájtsoki. ¹⁸ Aane ímiááneturé ámúhakye o néé muurá Píívyéébé taúhbaju tsá múijyú wágóóóvéityú páneere níjkyéjima ííñuji wágóóóvéronáaaca. Muurá páneere dífbyé waajácúháámitu néhíjcyanéjji pájtyeé muhdú tene néhijcyádújuco. ¹⁹ Muurá tsaate dífbyé taúhbajúúnetu íhhtsúnéwu íjcyaróné cáhcújtsotúmé múhdurá dáríívehíjcyámé tsá ávyejúúl-lémeítyú dífbyé avyéjuvu. Áánetu panévare dífbyé taúhbajúúné ímí cáhcujtsómé téjijtójuco míamúnáake úwáábohíjcyámé dífbyé avyéjú níjkyéjiri íjcyanévu avyéjúúl-léméííhi. ²⁰ Muurá ímiááné ámúhakye o néé eene taúhbajúúné uwáábojtémá paritséómú múhdurá ícyahíjcyádú ámuha meíjcyáhajchíí tsá múijyú ámuha meíjcyáityú Píívyéébé avyéjúeje.

Cááyóba ímityúné íjcyánetu Jetsóó úwaabóne
(Rc 12.57-59)

²¹ Muurá ámuha méwaajácú éjyúúvúu ámúhá ihde múnáaúvuke íllu némeííne: “Tsá múu míamúnáake dsíjívétsotúne. Muurá tehdu néémema íhnáhoóííne tene ímíbájchoméííne.” ²² Áhdure ámúhakye o néé tsaate íñahbéjtedívú cáyobáávatéróné muurá téhdure ápíchó diityé hallúri. Áhdure idyé tsaaté ehdíívá tsijtye néhajchíí diityémá ímityúné ímíbájchojte teene ímíbájchoóhi. Áhdure tsíjtyeke ávyéta néhni úhbámé hallúri ápíchó teene cújúwá pañevú ditye wágóóóvéiyóne.

²³⁻²⁴ Áánéllíi múu díñahbéébema ímityúné ámuhtsi medáríívéjcatsíhajchíí ímíbáchójcatsíhi. Áijyú ihdyu Píívyéébeke dúúrúvámeíhíjcyátsihvu tsíeméné u tsájtyéneri u dúúrúvane ímí íjtsúcunúúbe.

²⁵ Téhdure múu tsaatémá ámuha ímityunéhíi ditye ímíbájchóhullévú metsátyéjcatsíhajchíí téhullévú iúújetétúné ihde ímíneúvú cánáájánújcatsí avyéjujtédívú ámuha mecúvéhoójánútsójcatsítyuki. ²⁶ Ímiááneturé ámúhakye o néé tsá muurá cúvéhóójatu ámuha meíjchívyéítyuró páneere ámuha maáhdótúhajchííjyú.

Ihdícyámema míamúnaa dómácójcatsínetu Jetsóó úwaabóne

²⁷ Tsúúca muurá ámuha méwaajácú éhnehjáa éjyúúvú méíhdé múnáaúvuke Píívyéébe íllu úwaabóne: “Tsá múu ihdícyámema dómácójcatsítyúne.” ²⁸ Áhdure idyé ámúhakye o néé muurá tsaapi pevénéré tsáápíllédi úmúúpívyérónáa tsúúca dííllema múu dómácójcatsídyú ímityúné méénuube íjtsaméíi pañe.

²⁹ Ahdícyane díhyállúuri u ííténeri ímityúné u méénuíyóneri u úmúúpívyéhajchíí múu waagóó teéu. Óvíjyúco ihdyu tsau díhyálluu u wájyúrou wágóóóvéné u ímíjpyeté tsáijyú múúne páneere díjpi ímí nééroobe cújúwá pañevú u wágóóóvénáaaca. ³⁰ Áhdure díhyójtisiri ímityúné u méénuune uke tútávátsohajchíí múu waagóóó téhojtisí. Óvíjyúco ihdyu téhojtisí u wájyúrohójtisí wágóóóvéné u ímíjpyeté tsáijyú múúne páneere díjpi ímí nééroobe cújúwá pañevú u wágóóóvénáaaca.

Táábávájcatsímyé wágóójcatsítyuróné Jetsóó úwaabóne
(Mt 19.9; Mc 10.11-12; Rc 16.18)

³¹ Áhdure muurá tsúúca ámuha méwaajácú ámúhá ihde múnáaúvukée Píívyéébe Moitsééúvuj tééveri íllu úwaabóne: “Tsaapi múu méwakye íhvhéjtsócooca díílleke ajcú teene úúbálléné waajácúhaamívu.” ³² Áronáa ámúhakye o néé muurá tsaapi

méwakye ímityunévú méénutsó tsíjpiima ícyahíjcyátúrólleke dibye íhvéjtsolle tsíjpiikye tájíváneri. Áhdure diibye díflleke táábávaabe ímityúné meenú méwamájíí tsíjpi táábama íjcyáneri.

Meíhjuvadájuco meméénúiyóné Jetsóó úwaabóne

³³ Áhdure idyé muurá ámuha méwaajácú éjjuúvúú ámuhá ihde múnáaúvuke Píívyéébe Moitséeúvuj tééveri illu úwaabóne: “Tsane múu ímiáánetúré imyéénuíñé Píívyéébe lléébónáa dífbye mémé idyómajcóné meenú muhdú inéhdújuco.” ³⁴ Áronáa ámuhakye o néé téeméné ámuha meméénútuki. Tsá múu néétune: “Bo óvíi níjkyejí muhdú ijcyá o állíhajchíjyu.” Muurá Píívyéébe avyējúré teéne. ³⁵ Áhdure tsá múu néétune: “Bo óvíi ííñuji muhdú ijcyá o állíhajchíjyu.” Muurá Píívyéébe éhneré idyé teene ííñuji. Áhdure idyé tsá múu néétune: “Bo óvíi Jerotsarée muhdú ijcyá o állíhajchíjyu.” Muurá Píívyéébe íhtsútuube ávyéjuube íjcyáábe cóómíyé técoómi. ³⁶ Áhdure idyé díhñiwau íjcyáróutu tsá múu néétune: “Bo óvíi muhdú táhñiwau ijcyá o állíhajchíjyu.” Muurá u nééjuri tsá tsájíubaré llíjcyáityuró díhñíwacotu. Áhdure tsá tsájíubaré cúúvenúityuró u nééjuri. ³⁷ Áánéllii múu ímiáánéjuco íjcyane ápáhajchíí néehíí: “Ééé ímiááné tehdujúco teéne.” Áánetu ímiááné íjcyatúné múu ápáhajchíí néehíí: “Tsáhaá tehdu néénejíivari.” Ehdu íhjuváné tsá múu éjkétsotú Píívyéébedítyu. Muurá tehdu meíhjuváné Naavenedítyuré tsááhíí.

*Me píámeíityuróné Jetsóó úwaabóne
(Rc 6.29-30)*

³⁸ Áhdure muurá ámuha méwaajácú éjjuúvúú ámuhá ihde múnáaúvuke tsiíñé Píívyéébe Moitséeúvuj tééveri illu úwaabóne: “Tsáápiikye íhyálluu tsíjpi bóhdúcúúbé hálluu téhdure bóhdúcúúveéhi. Áhdure tsáápi íhwájí wápíyúúúúbeéhjí wápíyúúveéhi.” ³⁹ Áronáa ihdyu ámuhakye o néehíí: Tsá múu ámuhakye ímityúné tsaate dáríívéhajchíí píámeíityúne. Áhdure tsaate ámuhakye méénúhajchíí tsá múu píámeíityúne. ⁴⁰ Áhdure idyé tsaate ámuháma tsane íímíábajcho ipíúvamedítyú ámuhá caaméja dójtúcúhajchíí múu iná néétuméré íhvejtsó téhdure hállúeja ámuhá tsuucójá dibye itsájtyeki. ⁴¹ Téhdure tsaate ámuhakye ‘múúhá pííchutátú múúhakye mépiáábó wahájchotáwu’ néhajchíí múu tsajtyé díityémá ehníínevújuco. ⁴² Áhdure tsaate ámuhakye tsííñé píáábó táúmeíhajchíí múu píaabóhi. Áhdure tsaate ámuhakye tsíeméné bóónétu íóómíchoíñé táúmeíhajchíí múu ajcúhi.

*Meke múnáájtsórómeke mewájuvune Jetsóó úwaabóne
(Rc 6.27-28, 32-36)*

⁴³ Muurá ámuha méwaajácú míamúnaa illu úwáábócatsíhijcyáne: “Uke wájyúmemáyé múu wájyújcatsíhi. Áánetu uke múnáátsohíjcyámeke tsá múu wájyutúne.” ⁴⁴ Áronáa ámuhakye o néehíí: Ámuhakye múnáájtsórómeke múu wájyúhi. Áhdure ámuhakye múhdurá dáríívérómé hallúvú múu píááboju táúmeí Píívyéébeke. ⁴⁵ Ájju ihdyu ámuha méjcyáá ímiááné ámuháj Caani níjkyéjiri íjcyáábej tsííme. Diibye muurá núhbake ájchutsó pámeere ímityúroméhjima ímiááméllíihye. Áhdure níjyaba állétsohíjcyaae ímiájíjtó úráavyehíjcyámema téjijto úráavyehíjcyátúroméllíihye. ⁴⁶ Muurá ámuhakye wájyúmekéré ámuha mewájyúhajchíí tsá ímiá wájyú tene íjcyatúne. Ehdu ámuha mewájyújcatsíñé tsá Píívyéébe ímí ámuhádivú íjtsúcunútúne. Muurá ímityúmé íjcyarómé téhdure díityéké wájyúmeke wájyúhi. ⁴⁷ Áhdure ámuhakye ímí náhbévahíjcyámemáyé ímí ámuha meíhjuvánhajchíí tsá ámuha ímiáámé meíjcyatúne. Muurá téhdure Píívyéébeke wájácúturómé ímí íjcyámema ímí íhjuvájcatsíhi. ⁴⁸ Áhdícyane ímiááméré múu ijcyá ámuháj Caani níjkyéjiri íjcyaae ímiáábé íjcyadu.

6

Ímíáánéré meméénune Jetsóó úwaabóne

¹ Tsá múu míamúnaa ámuhádi iúllévenúkiyé méénutú ímiájíjtó ámuha meúraavyéne. Muurá tehdu ámuha meméénúhajchíí níjkyéjiri íjcyabe ámuháj Caani tsá ímí ámuhákye íjtsúcunúityúne.

² Áánéllii múu ídáátsómeke ipíaabóné tsá úbálléjcatsítyú eene ímityúmé bañú múnaa íjcyame méénuhíjcyádu. Diitye muurá teene méénuhíjcyá pihcyáávejáané pañévú, ulléjijtónéj piínévú, míamúnaa ímiáámé ditye íjcyane íjtsúcunúkiyé. Aane téénetu ámuhákye ímiááneturé o néesé apááñéré tééne áhdójuco íjcyane míamúnaa diityéké dúúrúvahíjcyáne. ³ Áánéllii múu tsaatéké píaabó téévéneúvúre. ⁴ Áijyu ihdyu ámuháj Caani pane wáájácuube ímí ámuha meméénuhíjcyáne ííténe tééne áhdó ámuhákye píáábóhi.

Píívyéébema meíhjuváne Jetsóó úwaabóne
(Rc 11.2-4)

⁵ Áhdure tsá múu Píívyéébema ámuha meíhjuvácóoca eene diitye ímiáámeúvúdú bañú múnaa íjcyame méénuhíjcyádú méénutúne. Muurá eene pihcyáávejáané pañévú ulléjijtóné úniúvú Píívyéébema ihjuvavahíjcyámé míamúnaa íítérokíye. Aane ímiááneturé diityédítyú ámuhákye o néesé apááñéré tééne áhdójuco íjcyane míamúnaa diityéké dúúrúvahíjcyáne. ⁶ Áánéllii ihdyu múu dífbyema íhjuvácóoca ímijcóhó pañévú iwátáháávéne ihjuvává múha wáájácútúnáaáca. Áijyu ihdyu ámuhákye píáábóíbye.

⁷ Áhdure idyé tsá múu íhdícyanéhjír é íhjuvatú dífbyema íhjuvácóoca. Pane tsá múu bíwáánéré wápihtsúcuhíjcyatú dífbyeke wáájácútúme méénuhíjcyádu. Muurá ítsúcunúhíjcyámé ditye bíwáánéré wápihtsánuhíjcyánetu díbye diityéké illéébóne áñújcúiyóne. ⁸ Áhdícyané tsá múu diityédú néétune. Muurá ihdyu Méécááni tsúuca waajácú íiná méhdityu píhtone dífbyekéi metáúmeítyúrónáaáca. ⁹ Áánéllii múu íllu íhjuvává dífbyema:

Múúháj Caani níjkyéjiri u íjcyáabej, uke muha máávyéjújtsó dúúrúvamére. ¹⁰ Aabe ihdyu díavyéjuvu múúhake dúúcúne u ímillédú múúhake túkevjtso ííñújiri muha meíjcyámeke muhdú níjkyéjiri u méénuhíjcyádu. ¹¹ Aabe ihdyu óvíi múúhake majchóvú ú ácu híjcyá pájjuvárezé tééne tájpi muha meíjcyaki. ¹² Áhdure muha ímityúné meméénuhíjcyáne múúhadi dídáátsóvéne dáabájíívé múúhake ímityúné méénuhíjcyámedi muha meídáátsóvéne teene maábájíívehíjcyádu. ¹³ Áhdure múúhake íhvéjtsótuubéré píáábohíjcyá mávaríjchojúúnevu muha metáhjátsámeítyuki. Muurá íhtsútuube múijyú muhdú u íjcyáítyuube páné avyéjuubéré ú íjcyáhi. Áyu tehjújuco. Ehdu múu Píívyéébema íhjuváváhi.

¹⁴ Áhdícyané muurá ámuháj Caani níjkyéjiri íjcyabe ámuhádi ídáátsóvéne ábájíívéé ámuha ímityúné meméénuhíjcyáne tsijtye ámuháma ímityúné méénuhíjcyáne diityédí ámuha meídáátsóvéne maábájíívéhajchííjy. ¹⁵ Áánetu ámuha diityédí meídáátsóvétúhajchíí téhdure tsá díbye ámuhádi ídáátsóvéityúne.

Píívyéébema meíhjuvácóoca tsáijyu majcho meáwañe Jetsóó úwaabóne

¹⁶ Áhdure múu ámuha tsáijyu dífbyema meíhjuvává majcho maáwácóoca tsá kehóvémeéhjívú íjcyatú eene bañú múnaa íjcyame míamúnaa iúllévenúkiyé ícyahíjcyádu. Muurá ímiááneturé o néesé apááñéré tééne áhdójuco íjcyane míamúnaa diityédí úllévenúhíjcyáne. ¹⁷⁻¹⁸ Áhdícyané dífbyema ámuha meíhjuvává majcho maáwácóoca tsá múu bohówáneúvú méénutúne. Óvíi ihdyu dífbyere ámuháj Caani waajácú tehjújuco ámuha meméénuhíjcyáne. Áijyu muurá ámuhákye píáábóíbye.

Ímí níjkyéjiri meíjcyáné uwáábo
(Rc 12.33-34)

¹⁹ Tsá múu íńńújiri iéhnéwáiyóneri tsúúráméítyú múhajchótá téene tájpi ámuha meíjcyáiyóneríńńivari. Muurá ámuha téene tájpi meíjcyáronéńjí ámúhadívú tútávááveéhi. Áhdure naní múnaa ámúhadívú ícúbáhraáhi. ²⁰ Áánéllii múu tsúúráméí níjkyejívú Píívyéébe ámúhakye ávyéjuutétsóńneri. Teene ihdyu tsá mújyú muhdú ámúhadívú íjcyáityúne. Áhdure tsá téhulle naní múnaa íjcyáityú ámúhá avyéjú ámúhadívú tútávájtsóiyóme. ²¹ Muurá kénejcú éhníńnevu ímí ámúhakye pájtyénéjcuríyējuco ámuha meíńńíveíńe.

Méhálluúúcu peetédu nééneé
(Rc 11.34-36)

²² Muurá ámúhá hálluúúne peetédu nééneri ámuha ímíáánéré meíńténéri met-súúráméíhajchíí teene ámúhadítyú bóhówaúúcuńuúhi. ²³ Áánetu ímityúnéré ámuha meíńténéri metsúúráméíhajchíí tééneturé ámuha mébóhówaúúcuńuúhi. Áijyu muurá Píívyéébe icyánécúejte ámuha meíjcyaróné tsáhájucó wáájácúmeítyú íllurējuco ámuha metútáváávéńéllíhíye.

Míjijtócú meúraavyéné tsá ímityúne
(Rc 16.13)

²⁴ Tsá muurá tene ímíityuró míityétsikye ámuha maávyéjuubéváne. Muurá tsáápi-ikyéré ímí ámuha méíícúvéiyá cáábyeké éhníńnevu ámuha mewájyúúbeke. Áánetu tsijpíiyo íícúvérátuube imíchi ámuha mewájyútuúbe. Ehdu nééńéllii tsá tene ímityú Píívyéébeke meúraavyémé metsúúráméíńe mítyane meéhnéwáiyóneri.

Ihńéjteke Píívyéébe téhmene
(Rc 12.22-31)

²⁵ Áhdícyane ámúhakye o néé téene tájpi ámuha meíjcyáneríyé meíjyácunútu majchoo, adoo, wájyamuu, íjcyáneri. ¿Aca páneere íńńá ámúhadi íjcyáne tájpi tsaímíyé ámuha méíjcyáiyáhi? Tsáháá, muurá íjcyáné tsane téene tájpi éhníńnevu ímí meíjcyane. ²⁶ Cáhawáá méíjtsúcunu wahpéjteke bajtsóubaré mújyú méénútúrómeke díibye ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe máchótsohíjcyáne. Aanéńńi muurá díityé éhníńnevu ámuha míámúnaa méwajyúmeíhi. Áámeke ámúhakye Píívyéébe tsá íńnetú píhtótsóityúne. ²⁷ ¿Aca íjcyaaabe tsaapi ámúhadítyú íiye éhníńnevu cáámenútsámeííyoóbe? Íjcyáábeńńivari.

²⁸ Aanéńńi óvíjyacóóné ámuha méíjtsámeíhíjcyáné ámuha mewájyamúúwáiyóneri. Cáhawáá méíjtsúcunu wajcóháńe múhdutú píívyehíjcyáné pevétaré íjcyaróne. ²⁹ Muuráhjáa ávyéjuube Tsaromóó tsijtye ávyéjujté éhníńnevu íjcyaróóbé avyéjú wajyámu ímí tsá úújetétú teene wajcóháńe ímívu. ³⁰ Ehdu muurá Píívyéébe tsaímíyé téhmehíjcyá wajcóháńe wahájchotaré ímíńe íllúhwuúré tsúúca chémene. Aabéńńi awáa muurá ámúhakye éhníńnevu tsaímíyé téhmeéhi. Ehdu téene, ámuúha cáhcujtsópítyúne míámúnaaj. ³¹ Ehdu muurá páneere Píívyéébe tájpiyé íjcyáhi. Áánéllii tsá múu néétune: ¿Aca íńńá íńe mémájchoóhi? ¿Aca íńnemá íńe méwajyámú méújcuúhi? Tsá múu ehdu íjtsámeítyú Píívyéébe íjcyátúcoocájńivari. ³² Muurá ihdyu Píívyéébeke cáhcújtsotúmé ehdu íjtsámeíhi. Áánetu tsá ámuha tehdu menéjúcootúne. Muurá ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe waajácú íńńá ámúhadítyú píhtone. Aabe ihdyu ámúhakye píááboóhi. ³³ Áánéllii múu tsane ámúhadítyú píhtóroneri íícúvetúmé tsúúráméíhíjcyá múhdutú tsaímíyé Píívyéébeke iúráávyéne dííbyé avyéjuvu iúcaávéíyóneri. Áijyu muurá tsá ámúhakye díibye íńnetú píhtótsóityúne. ³⁴ Áánéllii tsá múu íjtsámeítyú muhdú ámúhá

úmiwa ijcyáneri. Múu ijcyájcoójjiri muhdú ijcyáneríyé ijtsámeíhi. Muurá Píívyéébe ámúhake piáábohíjyaa panévatúré pajcoójjivare.

7

Tsijtye múhdurá ijcyáneri meíhjuváiuróne

(Rc 6.37-38, 41-42)

¹ Ahdícyane tsá múu tsijtye múhdurá ijcyáneri ihjuvatú Píívyéébe ámúhake iñéetu téhdure ímityúme ámuha meijcyane. ² Muurá tsijtyeke ámuha ímityúne medáriívéhachíí téhdure ámúhake Píívyéébe méenuú muhdú ámuha diityéké meméenuhijcyádu. ³ ¿Aca íveekí ámuha méijyáacunúhijcyá ámúhá nahbémú hálluúné pañe wááhyéwuúne ijcyáneri ámúhá hálluúné pañe úménebááne ijcyane wáájácumeítyúme? ⁴ Muura úménebááne ámúhá hálluúné pañe ijcyame tsá ámúhá nahbémuke ámuha menééítyuróne: “Cána muha ámúhake mebóhdo eene wááhyene ámúhá hálluúné pañe ijcyane.” ⁵ ¿Ávyeta bañú múnaa ámuha meijcyame pánehjídú ímiáameúvúdú ámuúha! Tujkénú méwaagóoméí eene úménebááne ámúhá hálluúné pañe ijcyane botsíí ímí ámuha máájtyumímé mebóhdo teene wááhyene ámúhá nahbémú hálluúné pañe ijcyane. Ehdú néene tsá múu tsaate wahdíívané ímityúwu méénúneri ijyáacunútú tsáijyu múu éhniíñevu ímityúne ámuha meméenuhijcyáme.

⁶ Tsá muurá ámuha ímiáánevu oohímyeke maájcuítyuró bóónétu íllure ámúhake dígújcúiyómeke. Áhdure muurá tsá ícyáave méénímudívú ámuha mepóvñhjúcuítyuró íllure téuhji tádírhcoíyómedívu. Ehdú néene tsá múu ímiáájú Píívyéébe úwááboju bañúháñé úwáábotúne.

Píívyéébeke piááboju metáumeíne

(Rc 11.9-13; 6.31)

⁷ Múu táumeí Píívyéébeke téene tájpi ámuha meicyahijcyáne ámúhake díbye íajcuki. Métsúúraméí ímí ámuha meijcyáiyóneri ámúhake díbye ipiááboki. Áhdure metáuméí ámúhake díbye ityúkévéjtsoki. ⁸ Muurá téene tájpi ijcyáne táumeímyeke ájcuúbe. Ímí ijcyáiyóneri tsúúráméímyeke piááboóbe. Díbyeke túkevjtsoju táumeímyeke túkevjtsoóbe.

⁹ ¿Aca ijcyámé tsaate ámúhadítyú ijtsiiméné majcho táumeícyooca néewayúvúré ajcúiyóme? ¹⁰ Áhdure ¿aca amóóbeke tetsi táumeíñáa íñimiyédívúré ajcúiyóme? ¹¹ Muurá ímityúme ámuha míamúnaa meijcyarómé méimíllé ímiáánevúré ámúháj tsíimeke maájcone. Aanéjji awáá muurá ámúháj Caani níjkyejjiri ijcyaaabe imíllé dííbyeke ámuha metáumeímyeke ímiáánevúré íajcone.

¹² Muurá ámuha méimíllé míamúnaa ímí ámúhama ijcyane. Áánéllii múu íéhnéjcutu diityémá ímiááméré ijcyá ditye téhdure ámúhama ímiáámé ijcyaki. Ehdú muurá Píívyéébe meke úwaabó Moitséeúvú waajácúháámitu, téhdure tsijtye dííbyé ihjyú uubálle múnaa waajácúhaamínetu meke úwaabóne.

Ímiájijto

(Rc 13.24)

¹³ Múu íhnáho íuráavyé néerojijto úraavyé níjkyejjívú meúújetéjijto. Muurá ijcyajijto tsíijto tsáimíyé meijcyajijto. Áronáa téjijto meúráávyerómé nihñéetsihvúré méicúbáhrámeíhi. Árojijto muurá mítyame úraavyéhi. ¹⁴ Áánetu íhnáho íuráavyé néerojijto meúraavyémé meúújeté múijyú muhdú meijcyáítyúhullévu. Ájijto uhjéméré úraavyéhi.

Muhdú meijcyánetu méwaajácúmeí muhdíívamé meijcyane

(Rc 6.43-44)

¹⁵ Tsáma téihbúwá mejjcyá állíu múnaa Píívyéébe ihjyú uubálle múnáadi díllómeíhíjcyámeke. Muurá pánehjídú éhne imíwu obééjámú íjcyadu ímiáámeúvúdú ámúhakyehabéhahíjcyá ávyeta bájú oohímýedú néémeé. ¹⁶ Muurá téévetúné téeméjté íjcyánetu méwaajácú állíu múnaaré ditye íjcyane. Cáhawáá méjtsúcunuj, tsá muurá mújyú wacyónejke baaco nééváityuróne. Tsá átéréehé mújyú ímiááné nééváityuróne. ¹⁷ Áhdure ímiááhé tsá mújyú átéréene nééváityuróne. Áánetúré méwaajácú keehé ímiááhé íjcyane. ¹⁸ Muurá oove íjcyane nééváné uméhé tsá nééváityuró átéréene oove íjcyatúne. Áhdure oove íjcyatúné néévahíjcyahé tsá ímiááné nééváityuróne. ¹⁹ Áánéllíi múúne átéréehé meíllóne mécovajtsóhi. ²⁰ Aane muurá úmehééné méwaajácú keehé ímiááhé íjcyane ínéévátúre. Ahdu íivane cáhawáá óví ámuha méwaajácú állíu múnáake muhdú ditye íjcyánetúre.

Píívyéébe íavyéjuvu újcuímye
(Rc 13.25-27)

²¹ Muurá oke ávyéjuubéhahíjcyarómeke tsá pámeekéré níjkyéjiri íjcyaaabe Méécááni Píívyéébe íavyéjuvu újcuítyúne. Muurá ihdyu díbye ímillédú íjcyámekéré újcuíibye íavyéjuvu. ²² Muurá muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné ímbájchómeícyooca mítyame oke avyéjuubévaá íllityénemáye. Aame oke neéhi: “Ávyéjuúbej, muurá muha díuwaáboju méúwáábohíjcyáhi. Aame dimyémeri muha méwáámíuhíjcyá naavémuke tsaaté pañétu. Ehdu muha dimyémeri méméénuhíjcyá méénúráityúronéhji.” ²³ Ehdu oke ditye néérónáa ó neé díityéke: “Íllure ámuha máallíhi. Keenéiyó ámúhakyehé o wáajacúne. Muurá ímityúné ámuha méicyahíjcyáhi. Aame meííné óhdityu.” Éhdure ó neé díityéke.

Míityétsi íahpa ánúmeíñetu íjcyáné uwááboju
(Mc 1.22; Rc 6.47-49)

²⁴ Áhdícyane íñe caabyé o úwaabóné illéébóne tehdújuco íjcyaaabe muurá éhne múúne wájacúnéjcuube cóhpétsihvu ihjya méénuubédu. ²⁵ Muurá ávyéta cóhpé ihjya díbye méénúnáa kíjyébama níjyaba mítyane álléneri téhiñe íhnáhó cáájávéróneri tsá muhdú teja íjcyatú ávyéta cóhpé nétsihvu díbye méénúnéllíihye. ²⁶ Áánetu íñe o úwaabóné lléébójucóóroobe ímí íjcyátuube muurá éhne múúne wájacúnéjcuúube cóhpétútsihvu néwáyúúhá hallúvúré ihjya méénuubédu. ²⁷ Muurá íhdícyátsihvúré díbye ihjya méénúnáa níjyaba ávyetá íhnáhó kíjyébama íjcyáneri téhiñe cáájavéné teeja wááoja cáhvyabáhi.

²⁸ Ehdúu Jetsóó úwáábóneri ullévenúme. ²⁹ Ávyetá ímíi úwáábohíjcyaaabe díityéké tujkévéwu ávyéjuube múúne íhjúvájjtójuco. Tsáháa díbye úwáábohíjcyatú taúhbájú uwáábojte úwáábohíjcyádu.

8

Íjpi chájáávéébeke Jetsóó bóhiitsóne
(Mc 1.40-45; Rc 5.12-16)

¹ Aabée Jetsóó teene caméhbáutu níityéébeke mítyame míamúnaa úraavyéhi. ² Áánaacáa tsaapi íjpi chájááveebe dífbye éllewu itsááne dífbye líiñévu ímímóúúvéne neé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdúiyó teene oke u bóhiitsóne?

³ Áánéllíihyée neébe:

—Mu ihdyu tehdújucoj. Ehdúu neébere dífbyeke dócárájcóneri tsúuca bóhiíbe.

⁴ Áábekée neébe:

—Tsáma tsaatéké dúúballedí íñe muhdú u bóhiíne. Tsapéhduré llúúváabe éllewu pééne dífbyedívú dúhjétsámeítyeco. Ááne Moitsééúvúu néhdu Píívyéébeke tsíeméneri ú íicúveé téénetu míamúnaa iwáájacu u bóhíjucóóne. Ehdúu Jetsóó neé dífbyeke.

Tsodáhómú avyéjuúbé únú múnáajpikye Jetsóó bóhíitsóne
(Rc 7.1-10)

⁵ Átsihdyúu muha Jetsóoma Capenaóovu meúújeténáa romáánómú tsodáhómú avyéjuube dífbye éllevu itsáane piáábó táumeíhi. ⁶ Neebépeé:

—Ávyéjuúbej, táúnú múnáajpi chémeebe ávyetá ihnáhó ícúbáhrámeíhi. Aabe tsáhájucó íjpi vááúmeityúne.

⁷ Áánéllihyée Jetsóó néehíí:

—Cána bo o péé o bóhíitso dífbyeke.

⁸ Áánéllihyée neébe:

—Avyéjuúbej, muurá íne tsíjtye múnáajpiyé o íjcyaaabe ídátsó o neébe jávú tsá u ááhívéityuróne. Áánéllii ihdyu uke o néé íchihdyuré u íhgyúváné tujkéveri díbye íbóhíiki. Muurá ó cáhcujtsó díbye bóhíííne. ⁹ Muurá táavyéjute oke táuhbáné ó méénuhíjcyáhi. Áhdure tsodáhómuke o táuhbáné méénuhíjcyáme. Muurá tsáápiikye diityédítýú tsiéllu o wállóocooca peebe téhullévu. Áhdure tsáápiikye o píívácooca tsaábe. Áhdure táúnú múnáajpikye tsíeménevu o táuhbáné méénuúbe. Áhdícyane ó waajácú u néécooca táúnú múnáajpi bóhíííne.

¹⁰ Ehdúu diíbye tsodáhómú avyéjuube neéneri iúllévenútsihdyu neebe tétsihyi íjcyámeke:

—Ímiááneturé o néé tsá muurá tsáápiubaré tamúnaa íjraémudítýú cáhcújtsotú íne áánu cáhcujtsódu. ¹¹ Ehdú muurá pahúllévátú tsaámyé mítyame íjraémú íjcyáturómé íne áánu romáánómuube cáhcujtsódu ímí Píívyéébeke cáhcújtsóímye. Aame dífbye avyéjuvu úcaavémé nahbévájcátsíí majchóháñeri Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámema. ¹² Áánetu íjraémudítýú mítyame wágóóveé ícyuuvétsíí pañévú Píívyéébe avyéjutu ímichi diityé wáábyuta íjcyárónetu. Aame tétsihyi ícúbáhrámeímyé tahíjcyáá íhwáñeene íhdónema.

¹³ Ehdúu íñééné boonétú tsiíne neebe diíbye tsodáhómú avyéjuúbeke:

—Áyu wa dípye díhgyávuj. Óvíi ihdyu u cáhcujtsódu íjcyane úuma díúnú múnáajpi bóhíííí.

Ehdúu Jetsóó neéne tujkéveríhgyáa tsúúca bóhííbe.

Péedoró báabeke Jetsóó bóhíitsóne
(Mc 1.29-31; Rc 4.38-39)

¹⁴ Áhdurée dífbyema muha Péedoró javu mepéénáa diíbye Péedoró baabe áíívyeri chémelle ícyuwájá pañe. ¹⁵ Áállekée Jetsóó íhyójsitu ékééveneri tsúúca bóhíílle múúhakey majchotsóhi.

Mítyámeke Jetsóó bóhíitsóne
(Mc 1.32-34; Rc 4.40-41)

¹⁶ Tépejcóo Jetsóó éllevu tsivámé naavémú ípañe íjcyáneri chéméméhjike. Áámé pañétúu íchívyétsoobe diityéke. Áhdurée tsííne chémeri íjcyámeke bóhíitsoóbe.

¹⁷ Ehdúu Jetsóó méénuhíjcyá téjyú Píívyéébe íhgyú uubáalle múnáajpíhgyáa Itsaía íllu néhdújuco: “Dífyere méhdítýu páhdúváré neéne chémeháñé waagóóhi.” Ehdúhjáa Itsaía néhdújuco díbye méénuhíjcyáne.

Jetsóoke iúraavyéné ímílleróme
(Rc 9.57-62)

¹⁸ Áábedívúu téjyú mítyanéjuco míamúnaa píhcyáávénéllii múúhakey neebe muha únécóbá tsiñéjcvu mepájtyeki. ¹⁹ Áánáacáa tsaapi taúhbájú uwááboobe dífbye éllevu itsáane néehíí:

—Uwááboóbej, ó imíllé úumaye o péhíjcyáné kiávú u péhullévújuco.

²⁰ Áánéllihyée Jetsóó néé dífbyeke:

—Muurá iyámé óowamu íjcyarómé íhyéjúnema téhejújǐ pañe icyúwaki. Áhdure wahpéjté ijcyá icyúwáítsíhǐjima. Áanetu muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívýéveebe tsá tahjyáúbamáyé o íjcyatúne.

²¹ Áijyúree idyé tsaapi dífbye déjuri péhíjcyámedítýú néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ói o péé llihíyo éllevu. Óvíi ihdyu múijyú óhdivu dsíjǐveebe úumayéjuco o úllehíjcyaki.

²² Áarónáacáa Jetsóó néé dífbyeke:

—Óvi ihdyu tsaméere ímíájǐtó úráávyetúmé cúúújcatsí idsíjǐveecoóca. Wa ihdyu ookéréjuco duráávyej.

Kíjyébama nohǐ Jetsóó íhvetétsóne

(Mc 4.35-41; Rc 8.22-25)

²³ Átsihdyúu muha mǐneri mepéé únéú tsiñejcuvu. ²⁴ Áánáacáa ávyéta tsíjǐpá néené kiiyébari mítyane nohǐ íjcyane múúhake pámaúcúiyáhi. Áijyúu Jetsóó cuwáhi.

²⁵ Áábekée muha íícúu maákyéjtsóne menéehí:

—ÍÁvyéjuúbej, meke pájtyetétso! ¡Tsúuca mémájcánuúhi!

²⁶ Áánéllihyéee neebe múúhake:

—¿Íñeríami ámuha méíllityé ayájú íhnáhóhajaj? ¡Tsáháikyéha ímí ámuha mecáhcújt-sotú Píívyéébeke!

Ehdúu múúhake íñétsihdyu kíjyébama nohǐ íjcyane úhbaabe tene íhvetéki. Ahdújucóo tene íhveténé dáíhañéréjuco. ²⁷ Ehdúu téijyú Jetsóó méénúneri muha meúllévenúne ménéjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íjcyáábeke muhdú kíjyébama nújpacyo lleéboj?

Tsaaté pañe naavémú íjcyane

(Mc 5.1-20; Rc 8.26-39)

²⁸ Aanée tsúuca muha tsiñejcúeúvú méúújeté Gadáará íñújǐvu. Áánáacáa dífbyeke mítyétsi cáhdahíró naavémú ípañe íjcyamútsi níjkyénéj pñneréhjáa ícyahíjcyamútsi. Aamútsíhjáa apíchówu néémutsi tétsii ícyahíjcyánéllii tsá múha tétsii úllehíjcyatúne.

²⁹ Aamútsíi Jetsóoke kévádjicyó ílluú:

—¡Múhtsikye ihdyu pátsaríjcyodí Píívyéébé Hajchi u íjcyáábe! ¡Tsáhái muurá ícúbáhraméi éévé íjcyatúne!

³⁰ Áijyúu tétsíj pñhírí mítyame jéémú meenímú majchóri. ³¹ Áánéllihyéee naavémú diityétsi pañe íjcyame Jetsóoke néehí:

—Múúhake íjtyétsi pañétú u wáágóohajchíí aatye méénímú pañévuréjuco muha meújcameíñe.

³² Áánéllihyéee neebe diityéke:

—Wa ihdyu méújcaméi diityé pañévuj.

Ahdújucóo ditye íjchívyéne újcameíñé diityé pañévuréjuco. Aamée únéú pañévú cáhtsínibámé májcanúhi.

³³ Ehdúu méénímuke tene pájtyeneri diityé tehméjté ávyetá íhnáhó íllityéhi. Áánemáa íícúu tétsíj pñhírí íjcyáméhǐi éllevu idsíñéne úúballémé muhdú tene pájtyene.

³⁴ Áánéllihyéee pámeere tsáacunú Jetsóó éllevu. Aamée dífbyeke néé tétsihdyu muha mepéekí.

Íjpi vááúmeítýúúbeke Jetsóó ímíjpyetétsóne

(Mc 2.1-12; Rc 5.17-26)

¹ Ahdújucóo muha meóómiñe biwáhullévúré múúhá coomívu. ² Átsihyíi muha meíjcyánáa Jetsóo éllevu tsaate tsivá íjpi vááúmeityúúbeke ííbotári. Aamée dífbyeke cáhcujtsóné iwáájácúne dífbyeke ííténe neébe:

—Líhij, wa íllurájucóo díimijyúúvej. Muurá tsúúca úhdi o ídáátsóvéne díimítyú ó ábájíivéjucóóhíi. Ahdícycane tsáhájucóo íiná díhyallurí íjcyájúcootúne.

³ Ehdúu Jetsóo neéne tsaate taúhbájú uwáábojte illéébóne ííbuwááne pañe neéhií:

—¿Aca íveekí eene aabye ímityúné ihjyúvá Píivýéébe ímí dífbyedívú íjtsúcunúnejíivari? ⁴ Ehdúu ditye íjtsámeíñe Jetsóo iwáájácúne neé diityéke:

—¿Aca íveekí ámuha ímityúné óhdityu méjtsámeíhi? ⁵ ¿Aca muhdú ámuha oke méjtsúcunúhi? Áánerá ó piivýeté míamúnáadi o ídáátsóvéne diityé ímityuháñe diityémá o ímbajchóne. Áánéllíi ó piivýeté áánúke o neéneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díimítyú úúma o ímbajchóhi.” Áhdure ó piivýeté o neéneé: “Dímíjpyeténe dipye.” ⁶ Ahdícycane cáhawáá óvíi ámuha máájtyumí Míamúnáájpidívúu o ípivýééveebe muhdú o méénune.

Ehdúu diityéké íñétsihdyu tsiíne neebe dífbyeke:

—Dímíjpyeténe eene dííhbotámá dipye dihjávu.

⁷ Ahdújucóo díbye pééneé. ⁸ Ehdúu Jetsóo méénúneri míamúnaa íllityéne Píivýéébeke ávyéjutsó dúurúvaméré dífbyé íhtsúturi díbye ehdu méénúnéllíihye.

Matéoke Jetsóo újcune

(Mc 2.13-17; Rc 5.27-32)

⁹ Tsáijyúu Jetsóo oke Matéoke ájtyumí múúhá ííñújí avyéjúúbé wáabyuta dsíídsíke o áhdótsohíjcyátsihyi o íjcyáábeke. Aabée oke neéhií:

—Ookéréjucóo duráávyej.

Ahdújucóo o pééne dífbyemáyéjucóo.

¹⁰ Áábemáa téijyu tahjyávú muha mémajchóhi. Áhdurée tsijtye téénere dsíídsí áhdótso múnaa múúhama majchóhi. Áhdurée tsijtye ímityúmé íjcyá múúhama.

¹¹ Áámekée ííténe paritséómú neé múúhake:

—¿Aca íveekí eene ámuhá uwááboobe majchó aatyé ímityúmema?

¹² Aanée Jetsóo illéébóne neé diityéke:

—Tsá muurá taabóobé bóhíime tsáimíyé íjcyámeke táábotúne. Muurá ihdyu chéméméhjikéré tááboobe. ¹³ Cáhawáá ímíñeúvú meéévé ámuha mewáájácu Píivýéébé waajácúháámitu tsátsii neéneé: “Muurá tsá apááñéré o ímíletú ámuha oke Píivýéébeke iyámedi meíicúvehíjcyáne. Téhdure ó ímíllé ámuha pamévamáyé meídaatsólléjcatsíñe.” Ahdícycane tsáháa ímiáámé wáábyú o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu ímityúme wáábyú o tsáa diityéké téénetu o ímbáávyétso Píivýéébé icyánejcúvuréjucóo ditye ííbúwááveki. Ehdúu Jetsóo neé paritséómuke.

Jetsóo mamyémú majcho áwatyúne

(Mc 2.18-22; Rc 5.33-39)

¹⁴ Áhdurée tsáijyu tsojtsó múnáajpi Jóáa mamyémú Jetsóo éllevu itsááne dífbyeke dilló tsáijyu Píivýéébema íhhyúvácooca majcho íáwahíjcyánetu. Néémépeé:

—¿Aca íveekí tsáijyu muha paritséómuma Píivýéébema meíhhyúvácooca majcho mááwahíjcyánáa tsá dímamyémú áwahíjcyatúne?

¹⁵ Áánéllíihyée neebe diityéke:

—¿Aca tsaapi ityáábávácooca wáñehjívaténevu dífbyé miñútso múnaa tsááme kímóóvéiyá dífbyedívú iwájtsícoóca? Ehdu neéne támamyémú tsá kímóóvéityuró diityémá o íjcyáne hajchóta. Áronáa ihdyu ímiááne íjcyaiñe diityédityú o pééiñe. Áijyu ihdyu óvíi muhdú íñehajchíi awámye.

¹⁶ Tsá muurá tene ímityú wájyamu tsúúcaája béhbátu mepájaabóne. Muurá íllure teeja meníjtyúcooca éhniíñevu táváajcároba. ¹⁷ Áhdure idyé tsá tene ímityú béjpácyo bíinojpácyó mepícyoone tsúúcaáu mííhèneu cahpáyú pañevu. Muurá béjpácyo iúhtsaráúúvéhulle táváajcó tsúúcaáu. Ájyju muurá wágóoovéné tsanéécújuco bíinojpácyoma cahpáyú. Áánéllii ihdyu béjpácyo mepícyoó bééú pañévuré muhdú tsanéécú ijcyátuki. Ehdu néene tsá tene ímityú íhdéené uwááboju béhne uwáábójú pañévú meúacóne.

Tsaatépíke Jetsóó bóhiitsóne
(Mc 5.21-43; Rc 8.40-56)

¹⁸ Ehdúu Jóáá mamýémuma Jetsóó íhjuvánáa tsaapi avyējuube wajtsí múúhadívu. Aabée dífbyé lliiñévú imímóúúvéne néé dífbyeke:

—Ájyúwa íhyajchíí óhdivu dsíjivéhi. Áronáa ó waajácú dille óóma tsiíne bóhiíñé u péébe dílleke u dócárájcóneri.

¹⁹ Áánélliihyé téhullévú péebema muha mepéehíí. ²⁰ Aamée muha téhullévú mepéénacáhjáa tsáápille 12 pijcyábájucó dílleke ichémé tujpácyó íhvetéptyúneri ícúbáhrámeíhijcyalle píihívé Jetsóodívú idyéju éhnejcutu. ²¹ Aalléhjáa dómajcó dífbyé wajyámú ‘muurá éhne íwajyámú íjcyaróné o dómajcóhajchíí ó bóhiíhi’ iñéénema. Éhdúhjáa íjtsámeíne dómajcolle dífbyé wajyámu. ²² Aanéhjáa iwáájácúne díllédívú iyévóóvéne neébe:

—Ííneri kímóóvedíñe, Wáhaj. Muurá Pívyéébeke ímí u cáhcujtsódújuco íjcyalle íñe tsúúca u bóhiíne.

Éhdúu Jetsóó néénemáyé ímiááné tsúúca bóhiílle.

²³ Aamée muha tsúúca méúújeté diibye avyējuube Jáiró javu. Áánaacáa mítyane tééjá pañe míamúnaa kímóóveri íjcyame máatyóba májtsí méénuhijcyáhi. ²⁴ Áamekéé Jetsóó néehíí:

—Cána méijchívyéi áachívuj. Muurá tsá dille dsíjívétúne. Íllure cúwalle.

Éhdúu Jetsóó néeneri íllure goocómé dífbyedi. ²⁵ Áamekéé tééjá pañétú íjchívyétsóné boone iyéjuco díbye iúcaávéne dílléwúúvú hójtsítu ékééveténeri tsúúca bóhiílle. ²⁶ Ehdúu Jetsóó méénúné uubállé páneere téené iíñúji múnaa waajácúhi.

Hállúvátúmútsikye Jetsóó ímíjpyetésóne

²⁷ Aanée tétsihdyu muha tsúúca meóómíñáa míityétsi hállúvátúmútsí múúha déjuto dsíneríyé tsáámutsi dífbyedi wáníjcyámeíhi. Íllúu neemútsi:

—¡Múhtsidi bo dídaatsóvé Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyáabej!

²⁸ Aanée muha meícyahíjcyajávú mewájtsísihvu Jetsóó dilló diityétsikye:

—¿A ámuhtsi mécáhcujtsó ámuhtsikye o ímíjpyetésóiyóné ámuhtsí hálluúúne? Áánélliihyé neemútsi:

—Ééé Ávyējuúbej, muhtsi mécáhcujtsóhi.

²⁹ Ehdúu dityétsí néénéllii diityétsikye íhyálluúúné idyócarájcóne neébe:

—Ámuhtsi mecáhcujtsódújuco íjcyane tsúúca ámuhtsí hálluúúné ímíjpyetéhi.

³⁰ Ahdújucóo ímiááné tsúúca íhyálluúúné ímíjpyetémútsí tsaímíyéjuco íítene. Áámút-sikyéé bóijcyuube muucá teene dityétsí iúúbállétuki.

³¹ Áronáacáhjáa tétsihdyu óómimútsí péé úbálléjcatsímútsíyé pámeekéré tétsíhji múnáake.

Íhjuvátúúbeke Jetsóó íhjuvatsóne

³² Áámútsi déjuvúu idyé tsaate tsivá íhjuvátúúbeke Jetsóó éllevu naavéné ípañe íjcyáabeke. ³³ Áábé pañétúu diibye naavéneke díbye íjchívyétsóné boone tsúúca íhjuvájúcoóbe. Ááneríi míamúnaa iúllévenúne néehíí:

—Ávyeta tsá múijyú ehdu nééne múha méhdityu méénune maájtyúmitúne.

³⁴ Áronáacáa paritséomú nééhií:

—Aadi muurá eene naavémuke ichívyétsohíjcyá pañétúejpi naavémú avyējuube píáábóneríye.

Míamúnáadi Jetsóó ídáátsovéne

³⁵ Ehdúu Jetsóó cómiñeri úwááboobéré pehíjcyá míamúnáake Píívyéébé avyėjutu íjcyáné uwááboju diityé pihcyáavejáané pañévu. Aabée bóhíitsohíjcyá panéva chémeháñeri íjcyáméhjike. Téhdurée ihjyáhañévúré tsaatéké úwááboobéré pehíjcyáhi.

³⁶ Aabée ídáátsovehíjcyá míamúnáadi éhne múúne obééjámú ítyehméébema íjcyatúmé ídáátsowu íjcyadu nééme dífbye éllevu tsáamedí. ³⁷ Áamedítýúu neebe múúhakye:

—Ímiáané mítyame míamúnaa íjcyá Píívyéébé avyėjuvu ditye úcáavéiyóné uwááboju úwááboméiyóme. Áronáa téené uwáábojte tsá pahdu íjcyatúne. ³⁸ Áánéllii múu táúmeí páné aabájaabéré íjcyaaabe Píívyéébeke díbye éhniñévu uwáábojtéké ipícyo ditye iúwáábo tsíjtyeke dífbyé avyėjuvu ditye iúcááveki.

10

12-meváké Jetsóó meménú ímamyémú ditye íjcyaki

(Mc 3.13-14; Rc 6.12-16)

¹ Aanée téijyu Jetsóó muuha ímamyémuke pihjyúcú 12-meva muha meíjcyámeke. Áámekée múúhakye ájcuube íhnaáhootu dífbye mémeri tsaaté pañétú naavémuke muha meíjchívyétsohíjcyaki, panéva chémeháñeri íjcyámeke muha mebóhíitsohíjcyaki.

²⁻⁴ Aamée muuha ílluúme: Tsimóo Péédooroo, íñahbe Áderéee, Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámutsii, Perípee, Batoroméee, Tomáaa, íñújí avyėjúúbé wáabyutáa dsíídsike o áhdótsohíjcyaaabe oo Matéoo, Apéó hajchi Tadéó dífbyere ‘Rebéó’ némeífbye, cananíjtámúejpi Tsimóoo, diibyée Jetsóodívú bóónétu méénútsóiibye Jóóda Ijcaríóótee, éhdume.

Ímamyémuke uwáábovu Jetsóó wálloóne

(Mc 6.7-13; Rc 9.1-6)

⁵ Éhdúmekée múúhakye Jetsóó uwáábovu iwálloómeke íllu pítyajcóhi:

—Tsáma ihdyu mépehdí jodíomú íjcyatúmé iñújínevu. Áhdure Tsamáaría iñújí meúújedíñe. ⁶ Ijraéemú pañévúré métsajtyécó íñe uwááboju éhne múúne obééjámú mújtame ídáátsowu íjcyadu néémé pañévu. ⁷ Aame meúwáábohíjcyaco níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe míamúnáake íavyėjuvu újcúíñe éévé tsúuca úújeténe. ⁸ Áhdure mebóhíitsohíjcyaco dsíjívéméhjike, íjpi chájááveneri chéméméhjike, páhduvaré nééne chémeri íjcyáméhjike. Áhdure tsaaté pañe naavémú íjcyámeke méwaagóohíjcyaco. Ehdu tamyémeri táihnáhori ámuha meméénúíñévu ámúhakye ó ajcú pevénére. Áánéllii tsá ámuha maáhdótsóityú ámuha diityéké mepíáábonéhji.

⁹ Aame ihdyu métsajtyédí dsíídsike. ¹⁰ Áhdure métsajtyédí tsíjyahji ámúhá wajyámúúnee, ámúhá májchoo, ámúháj tuhápajínee, éhdune. Ámúhá cuujú íjcyaróné métsajtyédíñe. Ámuha mepíaabóméré ámúhakye píáábohíjcyaa panévatúre.

¹¹ Aame múu tsácoomívú iúújetécooca nehco tsaatéké ámuha tétsii meíjcyáné hajchótá ímí ámúhakye pícyoóímye. ¹² Aane tsaaté javu ámuha meúújetécooca múu ímíñéuvú ihjyúvá diityéma. ¹³ Aame ímílléhajchíí múu diityémá íjcyá ámúhaj téeveri diityéké Píívyéébe ipíááboki. Áánetu ditye ímíllétúhajchíí tsáhájucó múu íícúvetú diityédi. ¹⁴ Téhdure tsácoomí múnaa ámuha diityéké meúwáábóiyónéhjimáyé ímíllétúhajchíí méíícuvéjúcohdí diityédi. Íllurájucó ámúháj tuhááñe íñú mépíchóújcámeícyó ‘tsá múúhá hallurí tene íjcyatú ámúhakye muha meúwáábóiyóné ámuha meímíllétúne’

nééiyóne. Ááne tsiéllévúréjuco mépeeco tétsihdyu. ¹⁵ Muurá ímiáánetúré o néesu tehdu nééme ícúbáhrámeíñe éhnee Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnaa ícúbáhrámeíñe ehníñevu muhdú míamúnaa ícyahíjcyané diityémá ímbájchómeícyoóca.

Jetsóoke úraavyémé ícúbáhrámeíñe

¹⁶ Ahdícyane íñe ámuéhakye ó wallóo obééjámuke bájú oohímýe pañévú mewál-lóoyódu. Aane ihdyu wajácútsi méjcyaco éhne múúne íñimye ícúu meke pállój-coíñúdu. Áronáa ihdyu tsá múu muucá tútávájtsotúne. Ímiááméré múu íjcyá íjuumu íjcyadu. ¹⁷ Aame ihdyu tsáma imíchi méjcyaco. Muurá tsaate ámuéhakye túkévéjtsoté éllevu itsájtyémeke pihcyáávejáané pañévú wápáájcoóhi. ¹⁸ Áhdure ámuéhakye tsajtyéimye ávyéjúté éllevu óhdityu íjcyané uwaáboju ámuha meúwáábohíjcyané hallútu. Ájyju téhdure tétsihvu ámuha diityéké meúwááboó jodíómú íjcyátúrómeke. ¹⁹ Aane ámuéhakye ditye ékéévécooca tsá múu áábímýeítyú muhdú íhhyúváiñeri. Muurá ihdyu Píivyéébere ámuéhakye túkévéjtsóo ámuha meíhhyúvaki. ²⁰ Tsá ámuhá íjtsaméityu tsááne ámuha meíhhyúváiityúne. Muurá ihdyu ámuháj Caani Píivyéébé Apííchó ámuhá pañe íjcyané ámuéhakye túkévéjtsóneri ámuha meíhhyúvaáhi.

²¹ Aane muurá míamúnaa ávyetá imítyú dáríívécátsíhi. Muurá tsané nahbémú íjcyarómé lliihyánújcátsíhi. Áhdure cáánumu íjcyarómema lliihyánújcátsímýe. ²² Áhdure mítyame ámuéhakye múnáájtsóo oke ámuha meúráávyéné déjúcotu. Aane ehdu nééronéhjí tsaímíyé nihnéétsihvúré áábucúmé ihdyu pájtyéteéhi. ²³ Áhdure tsácoomí múnaa ámuéhakye ímityúné dáríívéhajhíí múu técoomítyú péé tsícyoomívuréjuco. Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe ímiáánetúré ámuéhakye o néesu tsiíñe ó tsááiñe ámuháí pámeekéré íjraéémuke íñe óhdityu íjcyané uwaábojívú mewáájácútsótúnáaáca.

²⁴ Muurá tsaapi mamýe tsá íuwaáábóóbé ehníñevu íjcyatúne. Áhdure tsané avyéjúúbé únú múnáájpi tsá díbyé ehníñevu íjcyatúne. ²⁵ Aane muurá íñe ámuhá avyéjuube o íjcyároobe o ávyéjúúllémeityúhajhíí téhdure tsá ámuha maávyejúúllémeíityúne. Muurá oke Betsebóodívú imyéménúúbeke állíu múnáájpidi díllóhíjcyáme. Aaméjííva muurá ámuéhakye íavyéjúúllétúne téhdure díllóhi.

Píivyéébedi múu íllityéhi

(Rc 12.2-7)

²⁶ Áronáa ihdyu mááábímýeídí míamúnaa ámuéhakye méénúiyóneri. Muurá tehdu nénehjí ámuéhakye pátyehíjcyané tsá tétsihvúré níjkéváiityúne. Muurá páneere íñá meméénuhíjcyané bóhówááveéhi. ²⁷ Áánéllíi íñe ámuéhakye o néhíjcyané múu tsíjtyeke úúballéhi. Tsá idýé úúballétúmé ámuha meíjcyáiityúne. ²⁸ Ahdícyane tsá múu áábímýeítyú míamúnaa ámuéhakye dsíjívétsóiyóneri. Muurá tsá ditye píivyététú ámuéhakye iwáágoóiyóné Píivyéébedítyu. Apáábyéré ihdyu díbye píivyété ámuéhakye iwáágoóné ávyeta mújyú ámuha meíjchívyéityúmé meícúbáhrámeíyóné cuujúwá pañévú. Áánéllíi múu apáábyedíyé Píivyéébedi áábímýeíhi.

²⁹ Muurá coomícomútsí míityétsíwuúcú tsájíhhuuré áhdómeíhi. Ehdu áyá áhdómeíyómedítyú muurá tsá tsaapi ámuháj Caani Píivyéébe wáájácútúnáa dsíjívéityuróne. ³⁰ Aabe muurá páneere ámuhá níwáájííne íjcyaróné waajácú múhdújívá íjcyane. ³¹ Áánéllíi tsá íñeri ámuha maáábímýeíityúne. Muurá diitye coomímú wájyúmeíñe ehníñevu ámuha méwajyúmeí Píivyéébedívu.

Jetsóoke meúraavyéné metóónútyuróne

(Rc 12.8-9)

³² Muurá oke iúraavyéné tóónúmeítyúmeke ó bóhówájtsoó níjkyéjiri íjcyabe Llihíy-
odívu. ³³ Áánetu íllure tóónúmeíhíjcyámé hallúvú ó úúbálleé Llihíyoke tahñéjté ditye
íjcyatúne.

Jetsóó hallútú míamúnaa tsárílléjcatsíne
(Rc 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Aane méjtsúcunúdí ííñújívúu o tsááne míamúnaa tsáímíyé íjcyaki. Muuráhjáa
ihdyu o tsáá táhallútú ditye itsárílléjcatsíki. ³⁵ Muurá tsaapi tsarílleé cááníkye oke dibye
cáhcújtsóné hallútu. Áhdure tsáápille tsarílleé tsíjjuke téené hallútu. Áhdure íbáábeke
íaja téené hallútúré tsarílleéhi. ³⁶ Ehdu muurá tsamééré múnáátsójcátsíí oke tsaate
imúnáadítyú cáhcújtsóné hallútu.

³⁷ Muurá oke iwájyúné ehniíñevu tsamééré cáánímuma ítsiime wájyújcatsíhajchíí tsá
ímiáané tahñéjté ditye íjcyatúne. ³⁸ Áhdure oke iúraávyéné déjúcotu íícúbáhrámeíyóné
ímíllétumé tsá tahñéjté íjcyatúne. ³⁹ Muurá ííñújiri ímíllédúré íjcyáneri tsúúráméímyé
wágóóóveéhi. Áánetu ookéréjuco ímí iúraávyéneri tsúúráméímyé pájtyéteéhi.

Tsijtyeke ímí meíicuvéné Píívyéébé ímí íjtsúcunúne
(Mc 9.41)

⁴⁰ Muurá ámuha táwákimyéí meméénúmeke íicuvémé okée wálloobe Llihíyomájucó
múhtsikye íicuvéne. ⁴¹ Aame tsáímíyé Píívyéébé wákimyéí méénúmeke íicuvémé téene
áhdó újcuú tsahdúré díityéma. Áhdure idyé tsijtye Píívyéébeke úráavyehíjcyámeke
tsáímíyé íicuvémé téene áhdó újcuú tsahdúré díityéma. ⁴² Aane díitye táuráavye
múnáake nújpácyo díívanévú ájcume téhdure újcuú téene áhdó.

11

Tsojtsó múnáajpi Jóáa Jetsóó éllevu wálloomútsi
(Rc 7.18-35)

¹ Ehdúu Jetsóó muuha 12-meváké iúwáábótsihdyu péé tsiéllevu téené ííñújí comíñevu
téhulle iúwááboki.

² Áánáacáhjáa cuvéhóójari tsojtsó múnáajpi Jóáa íjcyabe tsúúca waajácú ehdu Jetsóó
méénuhíjcyáne. Áánéllihyéhjáa wálloobe mítyétsikye ímamyémudítú dííbye éllevu.

³ Aamútsíí neevá dííbyeke:

—¿Ava díibyéjuco uu Pájtyetétsoobe éhneváa ííñújívú u bóhówáávéííbyeke muha
meítsohíjcyáabej? ¿Mityá tsáhái díibye u íjcyatúnej?

⁴ Ehdúu díityétsí Jetsóoke néérónáa neebe díityétsikye:

—Meóómíñe méuubállé Jóááke íñe muhdú o úwááboobe méénuráítyúronéhjí o
méénune ámuhtsi maájtyumíne. ⁵ Méúúbálleco hállúvátuméhjí hálluvájucóóne, úl-
létuméhjí úlléjucóóne, íjpi chájááveneri chémeméhjí bóhííne, lléébótuméhjí tsúúca
lléébone, dsíjívémé tsiíne bóhííne. Áhdure méúúbálleco ídáátsóméhjíke pájtyéteju
tsúúca úwááboméíne. Énehjí páneere méúúbálleco dííbyeke. ⁶ Maímijyu ihdyu oke
cáhcújtsómé íjcyanej.

⁷ Ehdúu íñééné boone díityétsi déjuvu neebe múúhake díibye Jóáádityu:

—¿Acáa Jóáá íñéubará píívyétúné ííñújiri íjcyáábedívú ámuha mepíhcyáávehíjcyá-
cooca muhdú ámuha méjtsúcunú dííbyeke? ¿A ámuháa méjtsúcunú éhne múúne
úmehe kíjyébari vááúmeídyú páhdúvare dííbye íjtsaméí nééneé? ⁸ ¿A tsané ímíyéé
úcámeíhíjcyáabe? Muuráhjáa tehdu újcaméícyá tsá íhdícyátsihyi dibye íjcyáítyuróne.
Muuráhjáa ávyéjujté jaaháñe pañéiyo dííbye. ¿Aané muubá ímiáané dííbye? ⁹ ¿Mityá
Píívyéébé íhjúu uubálle múnáajpí dííbyej? Ímiááné díibyéjuco. Áronáacáa tsíjtyé
ehniíñevu dííbye. ¹⁰ Dííbyedítúu muurá Píívyéébé waajácúháamitu nééneé:

Ó pícyoo díihde tsáápiikye dibye iúúballe míamúnáake ditye ímíbbáavyéne ímí uke iwáátsúcúpéjtsoki.

¹¹ Aane ímiáané tsá dííbyedu tsijtye néétune. Áronáa níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjúejtédítýú ídáátsoobe íjcyároobe avyéjúúlléméíi diibye Jóáa ehniíñevu.

¹² Diibyeé muurá Jóáa úwáábótsihdyu íñe ícyoocávú teene Píívyéébé avyéjuvu iú-caavéné ímíllémema ténejcu ímíllétúmé múhdurá ícyahíjcyáhi. ¹³ Muuráhjáa pámeere Píívyéébé ihjýú uuballe múnaa éjyúúvú íjcyame téjyútújuco íhjúvahíjcyáné dííbye avyéjuri. Áhdurée Moitséeúvú íhjúvahíjcyá téenetu. Áámé nihñéejpíyée muurá diibye Jóáa bóhówaavéhi. ¹⁴ Aane ámuha mecáhjútsóhajchíí mecáhjútsó Jóáa Eriá íjcyane éhnée Píívyéébé ihjýú uuballe múnaa tsiíñe dibye bóhówáaveíñe néhíjcyaaabe. ¹⁵ Aane ihdyu óví ímiáané lléébome icyáhjútsóne tehdu íjcyáhi.

¹⁶ Áhdícyane çaca muutédívú íñe ámuuha ícyoocá múnáake ó meménúiyáhi? Íhya tsiimedivuj. Muurá múúne lláhájtsiri íícume úhbácatsíhijcyádú ámuha páhdúvaré médáriívémeíhijcyáhi. ¹⁷ Muurá múúne íllu úhbácatsíhijcyáme: “Chiiyóro mellíjchúrónáa tsá ámuha meímíllétú mewáhtsine téeneri. Áhdure máátyóba májtsí memájtsívarónáa tsá ámuha meímíllétú mekímoovéne.” Ehdu múúne tsiime úhbácatsíhijcyámé íjcyadu muurá ámuúha. ¹⁸ Muuráhjáa Jóáa tsá mítyane máchohíjcyatúne. Áhdurée tsá dibye ádohíjcyatú bínojpácyo. Áánetúu dííbyedítýú ámuha ménéhíjcyá mééííbye íjcyáábé pañe naavéné íjcyánéllii ehdu dibye nééneé. ¹⁹ Áábé boonétúu ó bóhówaavé Míamúnáájpidívú o ípívyééveébe. Aabe panévare o májchoobe téhdure ó adó bínojpácyo. Áánetu idyé íllurjúco óhdityu ámuha ménéhíjcyáné oova majchópíwu adópíwu o nééneé. Áhdure ámuha óhdityu ménéhíjcyá oova ávyéjúúbé wáabyuta íjcyáne dsíídsí áhdótso múnaa ímityúmé íjcyámedívú o náhbévahíjcyáne. Áronáa tene pánéévénetúí méwaaajúcuú keená ímiáané íjcyane. Ehdúu neebe Jetsóo.

Lléébópítyúné míamúnaa
(Rc 10.13-15)

²⁰ Aabée tsáijyu íhjúvú mítyane méénúráítyúronéhjí imyéénuhíjcyá coomíji múnáadítýú ditye ímítýú íhvejtsópítyúnetu. ²¹ Neebépeé:

—ÍMáidáátsoju tsáma tene pájtyeíñe Coratsíi, Betsáidaa, íjcyácoomícyu múnáake! Muurá íñe méénúráítyúronéhjí o méénuhíjcyánée Tííroó, Tsidóo, íjcyácoomícyuvu o méénuca tsúuca téjyuré técoomícyu múnaa ímítýú íhvéjtsóne ímiánejcúvurjúco íbúwáavéiyóne. Aamée muurá íatérééjahjívú iújcámeíñe bállíjyuri ávúhcúiyá teene íhvéjtsóné uuballe. ²² Áánéllii muurá ditye ícúbáhrámeíñe ehniíñevu ícúbáhrámeímye diitye Coratsíi, Betsáidaa, íjcyácoomícyú múnaa muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné Píívyéébe nihñéétsihvúré diityémá ímíbájchócoóca. ²³ Ahdu muurá téhdure Capenaóo múnáake pajtyeíñe eene múhdumé ‘mityáhmítýá’ tsíñáávehíjcyámeke. Íjtsúcunúméubá íhhtsútúúvéiyóne. Áánerá íllure wágóóoveímyé cúújúwá panévu. Muurá íñe méénúráítyuróné o méénuhíjcyánée Tsodóoma múnáama éjyúúvú o méénuca ímítýú íhvéjtsóne ímíjpyetéiyóme. Aacáa muurá ícyoocápíi íjcyáíyocóomi. ²⁴ Aane muurá diitye Capenaóo múnaa ávyétá íhnáhó ícúbáhrámeíi técoomí múnaape ícúbáhrámeíñe ehniíñevu Píívyéébe muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné ímíbájchócoóca.

Méimítýutu meke Jetsóo állíjchutsóne
(Rc 10.21-22)

²⁵ Téjyúu Cááníma íllu íhjúvaábe:

—Ayúju Táacááni Píívyéébeéj, níjkyejíi, ííñujíi, íjcyane páné aabájaabéré u íjcyaaabej, uke téhdújtsóobéré ó duurúvú ímiáájú idáátsojtedívúré u bóhówátsohíjcyáné hallúvu.

Áánetu tehdújuco tsá waajácu múnaa íjcyane ítsúcunúmeíhíjcyámedívú u bóhówájtsoú teéne. ²⁶ Ahdícyane ihdyu, Lli, óví ehdu teene muhdú u ímillédu.

²⁷ Ehdúu Cááníma íhíjyúvátsihdyu neébe:

—Muuráhjáa ihdyu Llihíyó oke picyóó tajtyéeveri míamúnáake iwáájácútsó muhdú diityédítýú íjtsámeíne. Tsá muurá múha wáájácútsú dífbyé Hajchi o íjcyáábé íjtsaméi. Apáábyéré diibye Llihíyó waajácu muhdú o íjcyane. Áhdure idyé apáábyéré ó waa-jácu muhdú dibye íjcyane. Áhdure teene tsaatédívú o bóhówajtsóméré waajácúhi.

²⁸ Ahdícyane cáhawáá ookéréjuco méuráávyé ídátsó múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu ámuhákye o állíjchútsoki. ²⁹ Muurá íne ídátsó tsaííbuwáre o íjcyaaabe ámuhákye o úwaabóné tsáma mewáájáne tehdu méíjcyaco. Áijyu ihdyu ííne imíjyaú ámuha méíj-cyaáhi. ³⁰ Tsáháturo tene íhnáhootú ehdu ámuhákye o nééne ámuha meúráávyéiyóne. Ehdúu neebe Jetsóo.

12

Wáyeéévejcóóji Jetsóo mamýmú méénune
(Mc 2.23-28; Rc 6.1-5)

¹ Áábemáa muha wáyeéévejcóóji úmihéj píinetú mepájtyeme maájyabáávaténéllii bajtsóháñetu meújcúne mémajchóhi. ² Aanée paritséómú ííténe née dífbyeke:

—¿Aca íveekí eene aatye dímamýmú meenú íjcyooji wáyeéévejcóóji meméénú-tyuróne?

³ Áronáacáa Jetsóo née diityéke:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáijyúu íájyabáávaténéllii íñahbéjtema téhdure Dabííuvú méénune Píívyéébé waajácúháámitu cáátuváne? ⁴ Muuráhjáa duurúvájá pañévú íucáávéne imájchóityuróné Píívyéébé ícúvé páaa tééj páñévú pícyámeíhij-cyané apáámyéré llúúvájte máchohíjcyánetu majchóme. ⁵ Áhdure ¿aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Moitséeúvúu téhaamíturé cáátunúné duurúvájá pañé wákimyéi múnaa llúúvájte wáyeéévejcóóji íjcyaróné wáyééévéityuróne? Aane muurá ditye téjcooji wáyééévetúné tsá ímityúné íjcyatúne. ⁶ Aanéjii awáa muurá teene duurúvaja ávyejúúllémeíne ehníínevu táavyéju. ⁷ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Ó imíllé ámuha pamévamáyé meídaatsólléjcatsíne. Tsá o ímíllétú apááñéré oke ámuha iyámeke mecóvájtsóneri meíícúvehíjcyáne.” Aane muurá ámuha ímí mewáájácuca tsá menéétsóityuró ímityúné méénútúrómedívú. ⁸ Muurá íne Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébellii téhdure téjcooji wáyeéévejcóóji. Ehdúu Jetsóo née paritséómuke.

Tsáapi hójtsi Jetsóo ímíjpyetétsóne
(Mc 3.1-6; Rc 6.6-11)

⁹ Átsihdyúu dífbyema muha méúcaavé téjcooji pihcyáávéj páñévú. ¹⁰ Áájá pañée tsaapi tsánejcúehójtsi íhyójtsi múhdurá néébeé. Áanáacáa tsaate tétsihyi íjcyame Jetsóodívú ínéétsóro née dífbyeke:

—¿A ímí tehdújuco teene íjcyooji wáyeéévejcóóji tsaate chémémeke mebóhíítsóiyóne?

¹¹ Áánélliihyée neebe diityéke:

—¿Aca wáyeéévejcóóji ámuha jééú obééjá wáhyéj páñévú áákityéébeke tsá ámuha méíjchívyétsóityuróne? Muurá ámuha méíjchívyétsóiyáhi. ¹² ¿Aanéjii awáa muurá diibye obééjá wáju méíne ehníínevu míamúnaa wáju méíhi! Aane muurá tsá muhdú tene néétu wáyeéévejcóóji ímíáané íjcyane meméénune.

¹³ Ehdúu diityéké ínétsihdyu neebe dífbyeke:

—Muúbej, cána íllevu cujúúvé díhyótsíj.

Ahdújucóo dibye cújúúvénemáyé téhojtsi ímíjpyeténe. ¹⁴ Átsihdyúu paritséómú ipyéénemáhjáa pítýácójcatsí muhdú Jetsóoke idsíjívétsoíñe.

Jetsóó méénuíñé tsúúcajátújuco némeíñe

¹⁵ Aanée iwáájácúne pójúcoóbe. Áábekée mítyane míamúnaa úráavyémedítýú chéméméhjike bóhíitsoóbe. ¹⁶ Áánemáa diityéké bójicyuube ditye muucá iúúbállétuki. ¹⁷ Ehdúu diityéké bójicyuube Píívyéébe ihjýú uubálle múnáajpíhjáa Itsaía dífbyedítýú íllu néhdújuco:

¹⁸ Áánu ímí táwákimyéí méénuhíjcyaa téénevu o pícyoóbe. Áábeke o wájýúnéllii ó imíjyúú dífbyedi. Áánéllii Táapííchó dífbyé pañévú ó pícyoó tééne piáábori dibye pámeekéré míamúnáake iúúbálle muhdú tájtsaméí jcyane. ¹⁹ Aabe tsá 'mityáhmítýá' íhjúváiýú míamúnáama. ²⁰ Áhdure tsá ídáátsóméhjike dibye éhdiiválléitýúne. Áhdure íhtsútúnetu cahcújtsótú pañe cáhcújtsórómedítýú tsá dibye 'óvíjyacóóme' nééitýúne. Ehdu páneere ímíjpyetétsóiiibe íavyéjuutéijyú.

²¹ Áábedívú pamévá míamúnaaré cátsípááveéhi. Ehdúhjáa Píívyéébe ihjýú uubálle múnáajpi Itsaía Jetsóodítýú néehíí.

Jetsóoke Naavéné píaabóné tsaate nééneé

(Mc 3.20-30; Rc 11.14-23; 12.10)

²² Áábe éllévúu tsáápiikye tsivámé naavéné ípañe íjcyáábeke. Aabée íhjúvátuuube íjcyaaabe idyé tsá hállúvatúne. Áábekée Jetsóó ímíjpyetétsóobe tsúúca íhjúváihi. Áhdurée hállúvájúcoóbe. ²³ Ááneríi tétsihyi íjcyame iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá diibyéjuco áánu Dabííúvúj tsiiménémúhaabe Críjto íjcyatú éhnevaa tsááiíbye?

²⁴ Ehdúu tsaate nééne paritséómú illéébóne néjcatsíhi:

—Aadi muurá naavémuke waagóohíjcyá míamúnáa pañétú diitye naavémú avyéjuube Betsebóo píáábóneríye.

²⁵ Aanéhjáa Jetsóó iwáájácúne néehíí:

—Muurá tsané avyéjujite tsajíjtóré íjtsámeitýúmé ímityúné idyáíívéjcatsíñe ílluréjuco íhvejtsóné íavyéju. Áhdure tsája múnáa ímityúné idyáíívéjcatsíñe ílluréjuco wáchájánújcatsíñe. ²⁶ Ahdu nééne ¿aca muhdú ííivane Naavéné íhyájkíyé íjcyáábeke tsíjpiikye waagóóiyáhi? Muurá tehdu imyéénuca ílluréjuco dibye íavyéjú újónvéjtsóiyóne. ²⁷ Aane muurá ámuha menéé Betsebóo píáaboríyé dífbyééjté naavémuke o wáágóohíjcyáne. Áánetúhaca ¿múúbé píáaborí ámúhá mamýémú waagóohíjcyá diitye naavémuke? Áyu cána oke menej. Tsá muurá ámuha menééitýuró Betsebóo píáabori ditye wáágóohíjcyáne. Íllure ámuha mémujtá ehdu óhdítýu meíhjúváváni. ²⁸ Muurá ihdyu Píívyéébe Apííchó oke píáábóneri ó waagóohíjcyá naavémuke tsaaté pañétú téénetu ámuha mewáájácúro tsúúca dífbyé avyéjú ííñújiri ámúhama íjcyájucóóne.

²⁹ Tsá muurá tsáápi éhne dífbyé já pañétú múha tsájtyéitýuró dífbyeke tétsihdyu bóáyotúmére. Muurá ihdyu dífbyeke tujkénú íbóáyoca botsíi tsajtyéiyómé dífbye éhne. Árónáa tsáhábá muurá dibye ihñe múhdívú íhvéjtsóitýuróne. Ahdu ííivane tsá Naavéné oke píáabóitýuró dífbye hájkímuke o wáámíuki.

³⁰ Muurá oke ípíaabóné ímíllétúmé táwákimyéí íllure ímíllé óhdivu ityútávajtsóne. Aame tahñéjté íjcyáíyómeke íllure óhdítýu mútátsóhíjcyáhi.

³¹⁻³² Muurá panévare ímityúné míamúnaa méénuhíjcyáronéhjí Píívyéébe ábájííveé diityédí ídáátsóvéneema. Áhdure íñe Míamúnáajpidívúu o ípívyéévébedítýú ímityúné íhjúvávóromedi ídáátsóvéíbye. Áánetu ihdyu dífbyé Apííchotu ímityúné íhjúvávahíjcyámedi tsá dibye múijyú ídáátsóvéitýúne.

Iñéevatu méwaajácú keehé ímiááhé íjcyane
(Rc 6.43-45)

³³ Muurá bajtsóháñetu ímiááhé ímí neeváhi. Áanetu átéréehé tsá ímí néevatúne. Áaneturé méwaajácú keehé ímiááhé íjcyane. ³⁴ Ahdu íívane ¿ímiáámejívá ámuha ímí méihjyúváiyá ííñimyémúeméjtéré ámuha mejjcyame? Muurá ímityúné íííbúwá pañe íjcyamedítúyú téenere íjchívýehi. ³⁵ Muurá ímiáábé ímiáánéré ihjyúvá ímiá íjtsaméí ípañe íjcyanéjuco. Áanetu ímityuube ímityúnéré ihjyúvá ímityúné íjtsaméí ípañe íjcyanéjuco. ³⁶ Aane muurá pámeere míamúnaa úúballeé Píívyéébeke muhdú ílhjyúvahíjcyanéjji díbye páneere muhdú ditye ícyahíjcyané díityémá ímíbájchócooca. ³⁷ Muurá tsáápi-itsámá ímíbájchóoibe muhdú ditye ílhjyúvahíjcyadújuco. Ímiáánéré ílhjyúvahíjcyámé hallúrí tsá íiná íjcyáitúyúne. Áanetu ímityúné ílhjyúvahíjcyámé ícúbáhráméíhi. Ehdúu Jetsóó néé paritséómuke.

Míamúnaa Jetsóoke néé díbye méénuráítyuróné imyéénuki
(Mc 8.12; Rc 11.29-32)

³⁸ Aamée tsiíñe taúhbájú uwáábojtémá Jetsóó élleu itsááne néé dífbyeke:
—Uwááboóbej, cána bo méénuráítyuróné meenu muha maájtyúmíne menéé ímiááné díibyéjuco Críjto Pájtyetétsoobe u íjcyane.

³⁹ Áánéllihyée neébe:

—¿íveekí ámuha méimíllé teene o méénune ámuha mecáhcújtsokíjívári? Óví ihdyu Píívyéébé ihjyú uuballe múnáajpíí Jonáake pájtyedu nééne oke pájtyénetu ámuha méwaajácú díibyéjuco míamúnáake o pájtyetétsoobe o íjcyane. ⁴⁰ Muuráhjáa amóóbé pañe téhí déjúcori íjcyaaabe 3 coojíva. Ahdu muurá ñe Míamúnáajpidívúu o ípívyéévébeke ditye cúúuube ííñújí pañe 3 coojívá o íjcyátsihdyu tsiíñe ó bóhíhi. ⁴¹ Aane muurá Níínibé cóómi múnáa amúhadívú néétsoó ñe ícyooca íjcyané míamúnaa ámuha mecáhcútsohíjcyátúmedívú Píívyéébe míamúnaa muhdú ícyahíjcyané ímíbájchócooca. Muuráhjáa técoomí múnáa díbye Jonáaúvú úwaabóné ícyáhcújtsóne ímíbaavyé ímityúné ícyahíjcyánetu. Áánaa dífbyeúvú ehníñevu o íjcyaaabe amúhakye o úwáaboróné ¿íveekí tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatúne? ⁴² Áhdure tsáápille tsííñe ííñújí múnáalle amúhadívú néétsoóhi. Muuráhjáa tsíhyullétú tsaalle Tsaromóó úwaabóné illééboki. Aallée muurá ímí cáhcujtsóhi. Áánaa dífbyeúvú ehníñevu o íjcyaaabe o úwaabóné ¿íveekí tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne?

Ípyée íjchívýémé pañévú tsiíñe naavéné óómiñe
(Rc 11.14-26)

⁴³ Muurá naavéné tsaaté pañétú íjchívýeebe pehíjcyá íjcyáitsíí néhcoobére. Aabe íjcyáiyotsíí íájtyúmítúnéllí illu íjtsámeñhi: “Tsiíñe éhne bíwáábé pañévúré ó óómíí ópée o íjchívýéébé pañévu.” ⁴⁴ Áhdújuco muurá óómiibye ájtyumíváné díbye ípyée íjchívýéébeke imíwu pevéébé éhne múu jaa llíyahdu néébeke. ⁴⁵ Áánéllíí múúne nahbévaabe tsijtye 7-meváké ehníñevu ímityúmeke díityémá tsiíñe íúcaáve dífbyé pañévu. Áábeke muurá íhdée ícúbáhrané ehníñevu ícúbáhraabe. Ehdú muurá ímityúmé íjcyame ídátsó ícúbáhráméíhi.

Jetsóoke tsiíju dífbyé nahbémuma újcutéróne
(Mc 3.31-35; Rc 8.19-21)

⁴⁶ Ehdúu Jetsóó ílhjyúvánáa íñahbémú tsííjuma dífbye élleu tsááme wajtsí tétsihvu áachívu. Aamée imíllé ílhjyuváné dífbyema. ⁴⁷ Aanée tsaate úúballé dífbyeke. Néémépeé:

—Áátýe éhtsíhyi áachi díñahbémú díítsííjuma íjcyamévá imíllé úúma ílhjyuváne.

⁴⁸ Áronáacáa neebe diityéke:

—¿Aca caatyé táatsííjuú, táñahbémuu, táñaallémuu, íjcyame?

⁴⁹ Ehdúu inétsihdyu múúhake úúbacyunúúberé nééhií:

—Áánerá téhdure ámuha pámeere wahárómú, táñahbému, táñaallémú, méijcyá íñe múhdumé tahñéjté ámuha méijcyame. ⁵⁰ Muurá Llihíyó níjkyéjiri íjcyáábeke cáhcujt-sómé dibye ímillédu íjcyame ímiáané tahñéjté táñahbému, táñaallémú, wahárómu.

13

Tsaapi bájtsónetu íjcyané uwááboju

(Mc 4.1-9; Rc 8.4-8)

¹ Ehdúu Jetsóó diityéké nétsihdyu muha dífbyema méijcyájatu mepéé únéú úniúvu.

² Átsihyíi muha méijcyánáa idyé mítyane míamúnaa píhcyaavéjucóó dífbyedívu. Aaméé téhíwájú hallúrí íjcyánáa míiné pañévu úcááveébe. ³ Aabée téémí pañétú diityéké mítyane panévalu úúwaabóné úúbállehíjcyá tsíeménéhjitu. Téijyúu tsaapi bájtsónetu úwááboobe íllu úúballéhi:

—Tsaapíhjáa íwajcyóhá tríígoúhá bájtsoobe íllure wávarajcóhi. ⁴ Aanéhjáa dibye wávarajcónetu tsáuhji juuváj píinévú dójccone coomímú méhdojéhi. ⁵ Áané tsiúhjhjáa néwayúúne raahóvu dójcouhjí íícúíwuúré ííne tétsii íñu imíchi íjcyátúnéllíihye. ⁶ Áróhiibájíhjáa chemé núhbá allóócori hállúháñeríyé tébajkyéjé íjcyanéllíihye. ⁷ Áané tsiúhjhjáa tsuhji íjcyátsihvu dójcóné hallúvu tene wááménéneri ííñeróné duhcúvatéhi. ⁸ Áánetúhjáa ihdyu tsáuhji dojco imíwu ííñuji nétsihvu. Aanéhjáa imíwu píívyénetu tsáhiibájí neevá mítyane. Áané tsihíibájíhjáa lííñevúré neeváhi. Áané lííñevuréjucóhjáa tsíhiibájí néevane. ⁹ Aane ihdyu óví llééboome icyáhjútsóne tehdu íjcyáhi.

Jetsóó úwáábó túhútsohíjcyáne

(Mc 4.10-12; Rc 8.9-10)

¹⁰ Ehdúu dibye néénéllii muha dífbyeke menééhií:

—¿Aca íveekí tsíeménetu ú úúbállehíjcyá u úwaabóne? ¹¹ Áanéllíihyéé múúhake neébe:

—Muurá ihdyu ehdu ó úwáábohíjcyá Píívyéébe ámuúhake iwáájácútsó muhdú íavyéjú íjcyanévu. Áánetu oke cáhcújtsótúmeke tsá dibye wáájácútsotú téénevu eene ámuúhake iwáájácútsódu. ¹² Muurá ímiáájú imíllémedívú bóhówájtsóiibye éhnííñevu ditye iwáájácúki. Áánetu teene ímíllétúmedívú tsá dibye bóhówájcaáyóityúne. Tsáijyu múu áyánévu ditye wáájácúroné muurá íllure dojtúcúiibye diityédítyu. ¹³ Ehdu néénéllii muurá o úwaabóné tsíeménéhjitu ó úúbállehíjcyáhi. Muurá o úwaabóné lléébójú-coorómé ícyahíjcyá lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyúmíjúcoorómé ícyahíjcyá ájtyúmítúmeúvúdu. ¹⁴ Ehdu ícyahíjcyámé Píívyéébé ihjyú uubálla múnáajpíi Itsaía íllu néhdújuco:

Uwáábó lléébójúcoorómé tsá cáhcújtsóityúne. Áhdure íájtyúmíjúcooróné tsá ditye wáájácúityúne. ¹⁵ Dityé íjtsaméí ímí néétúnéllii tsá ditye ímíñevú lléébohíjcyatúne. Aame ícyahíjcyá wáájácúmeftyúmé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu.

Aaméjívva tehdu óhdi íjyácunúmekéjii ó ímíjpyetétsóiyáhi.

Ehdúu neebe Itsaía.

¹⁶ Áánetu ihdyu ímí ámuha melléébónéllii tsúúca méwaajácú íñá tene nééiyóne. Áhdure muurá ámuha maájtyumíne tsúúca méwaajácú íñá íjcyane. Áanéllii ihdyu méimíjyúú téeneri. ¹⁷ Muuráhjáa éjyúuvú íjcyame Píívyéébé ihjyú uubálla múnáama tsijtye Píívyéébeke úráavyehíjcyámé ímílléhíjcyará íájtyumíne íñe ícyoooca tsúúca ámuha

maájtyumíne. Áronáacáa tsá téjyju diityédívú tene ajtyúmídú néetune. Áhdurée imílle-híjcyarómé illéébone íne ícyooca ámúhake o úwáábohíjcyáné uwááboju. Áronáacáa tsáhái téjyju tene bóhówáávetúne.

Tsaapi bájtsónetu úwaabóné Jetsóó bóhówajtsóne

(Mc 4.13-20; Rc 8.11-15)

¹⁸ Cáhawáá ímíneúvú meíjtsó bajtsó múnáájpídítýú íjcyáné uwááboju íiná nééiyóné o bóhówajtsóne. ¹⁹ Muurá níjkyéjiri íjcyaae Píivyeébé avyéjutu íjcyáné uwááboju tsaate lléébójúcooróné Naavéné diityédívú mútátsohíjcyáhi. Aane nééiyóné eene juuváj piínévúhjáa dójcoúhjí coomímú méhdojéne. ²⁰⁻²¹ Áanetu teene illéébone tsúuca ímí úraavyéjúcoorómé páhduváré nééné mávaríjchojúúné íjcyanéhjí íáábucújúcoótúnetu ílluréjuco teene íhvejtsóne. Aane nééiyóné eene néwayúúnéhjáa íjcyátsihvu dójcoúhjí imíwu ííñeróné núhbá allóócori chémene. Ehdu muurá patyéhíjcyáné ímí cáhcújtsótúmema. ²² Áanetu tsaate tsúuca ímí tééné uwááboju llééborómé mítyane íjí avyéjuriyé itsúúráméíñéllíi ténejcu ábájíívehíjcyáhi. Aane nééiyóné eene tsuhjí pañévúhjáa dójcoúhjí ííñeróné íllure dúhcúvaténe. ²³ Áanetu ihdyu íjcyámé tsaate teene illéébone cáhcujtsómé ímí tehdujuco úráavyehíjcyáme. Aame muurá eene imíwuúhjáa ííñuji nétsihvu dójcoúhjí ííñedu. Áamedítýú íjcyámé tsaate éhnííñevu ímí Píivyeébeke úráavyehíjcyámé eenéhjáa teene trígóhiibáné imíwu píivylene mítyane néevadu néemeé. Áanetu íjcyámé tsaate íhtsútáwu ímí Píivyeébeke úráavyehíjcyámé eenéhjáa lííñevúré nééváhiibájídú néemeé. Áamedítýúí muurá íjcyámé tsaate diityé lííñevúréjuco úraavyémé eenéhjáa máihtsúnéré nééváhiibájídú néemeé. Ehdúu Jetsóó bóhówajtsó bajtsó múnáájpídítýú íjcyáné uwááboju.

Trígójí pañé bíivatu íjcyáné uwááboju

²⁴ Téhdurée tsiíne úwááboobe tsaapi íúmihe bájtsónetu. Neebépeé:

—Muurá Píivyeébé avyéjú tsaapíhjyáa íúmihe bájtsojédu. ²⁵ Dibyéhjáa íbájtsojéne óómíne déjuvu tsaapi dífbyeke múnáátsohíjcyaae bájtsojé bíiva trígo díbye bájtsóné raahóri. ²⁶ Aanéhjáa keemévé teene ímiáané íkyéémévéne nééváné tujkéveríye. ²⁷ Aanéhjáa díbye tépallí aabájáábé únú múnáa íúújéjéne nées dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, áaneráhjáa ímiáánéré méúmihe mebájtsonáa ¿kiátú íjcyane bíiva ííñé tééné raahóri? ²⁸ Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Tsaapúbá oke múnáátsohíjcyaae ehdu meenúhi. Áanéllíihyéhjáa neéme dífbyeke:

—Cána muha mewáámíuki. ¿Mityá óví íjcyáne? ²⁹ Ehdúhjáa dítye néénéllíi neébe:

—Tsáhaá. Muurá ámuha teene metábáhcýóhajchíí bajtsóháñé ámuha métútávájtsóóhi. ³⁰ Áanéllíi ihdyu óvíjyucóí meíhvéjtsóíñé tsanéécú íkyééméveki. Tsanéérei teene ímiááne néévá maááhívétsócooca ámúhake ó neé ámuha metábahcýóné pájtsuuhójí mechíjchu mecóvájtsoki. Áanetu ihdyu ímiáané maááhívétsóne ímíneúvú mépícyóóhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó tsaapi íúmihe bájtsónetu.

Mojtáátsá neeváúwúutu íjcyáné uwááboju

(Mc 4.30-32; Rc 13.18-19)

³¹ Áhdurée tsiíne úwááboobe ‘mojtáátsa’ némeíñé uméhetu. Neebépeé:

—Téhdure idyé muurá Píivyeébé avyéjú éhne múúne ‘mojtáátsa’ némeíñé neeváúwu tsaapi bájtsone ííne imíjyaú avyétá mityáhé kéemevédu. ³² Muurá panévá neeváúúné lííñevúré íjcyáróúwúutu ííñehe keemévé panévá bajtsóhééné ehnííñevu bájú uméhedúhe. Ááhé pañévú muurá wahpéjité íjcyóváhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó mojtáátsáhetu.

Pááá ooríchetu íjcyáné uwááboju

(Rc 13.20-21)

³³ Téhdurée pááá ooríchetu úwááboobe néehíí:

—Muurá tsáápile haríínálljyutu pááa imyéénúcooca áyánéwu tééne ooríchetu pícy-oróné páneeréjucu óóríchódú idyé teene Píívyéébé avyéju.

Jetsóó úuwaabóné tsíeménéhjitu úúbálléhjicyáne
(Mc 4.33-34)

³⁴ Ehdúu Jetsóó tsíeménéhjitu úúbállénej tééveri úwáábohíjcyá míamúnáake ímííneúvú iwáájácútso ìná úwááboju nééiyóne. Tsáháa dibye pevénére úwáábohíjcy-atúne. ³⁵ Ehdúu úwáábohíjcyaaabe Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíhjáa íllu néhdújucu: Muurá tsíeménéhjitu o úúbállénej tééveri ó waajácútsoó táuwaáboju ìná nééiyóne.

Muurá ó bóhówájtsoó ìñée ííñújima páneere Píívyéébe ípívyéjtsóijyújucu íjcyáronéhjí múha wáájácútunéhjí. Ehdúhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi néhdújucu Jetsóó úwáábohíjcyáne tsíeménéhjitu.

Bìvátú íjcyáne uwááboju Jetsóó bóhówajtsóne

³⁶ Átsihdyúu ílluréjucu míamúnáake ipítýajcóné dibye ááhívu pééneé. Áhullévúu muha dífbyeke menééhií:

—Áyu cána múúhadívú bóhowájtsoó úmíhé pañe bìva íjcyánetu íjcyáne uwááboju ìná nééiyóne. ³⁷ Áánéllíihyée múúhake neébe:

—Eene ímiá bájtsoó bájtsoobe muurá oo Míamúnáajpidívúu o ípívyééveebe. ³⁸ Áánetu teene úmíhe ‘páneere ííñújiri míamúnáa íjcyane’ nééiyóne. Muurá eene ímiá bájtsoó Píívyéébé avyéjéjte íjcyane nééiyóne. Áánetu bìva ‘Naavéné icyánéjcuriyé íjcyáne míamúnáa íjcyane’ nééiyóne. ³⁹ Áánetu eene tépallí múnáajpikye imúnáajtsóne bìva bájtsoobe muurá páñetu diibye Naavéne. Áánetu ‘íñe ííñújima páneere ílluréjucu níjkévaíñé’ nééiyóné eene bajtsóháñé ááhívetsómeíñe. Áánetu diitye eene bajtsóháñé ááhívetsómé ‘níjkyéji múnáa íjcyane’ nééiyóne. ⁴⁰ Muurá éhne múúne úmíhé pañe bìva mepíhñune mecóvajtsoódú pajtyéíñe diitye Naavéné icyánéjcuéjtéma. Aame wágóóveé cúújúwá pañévú ìñe ííñújiri múhdurá míamúnáa ícyahíjcyáne diityémá níjkévacooca. ⁴¹ Muurá Míamúnáajpidívúu o ípívyééveebe ó táúhbaá tahñéjté níjkyéji múnáake ditye íhdyúétsihvu ipíhjáyúcu diitye ímítýúmeke táavyéjéjtéké ímítýúne-jcúvú íbúwátsohíjcyámeke. ⁴² Áameke cúújúwá pañévú ditye wáojcómé tééwá pañe íjcyame íhwáñeene ííhdóne taá íícúbáhrámeíñeri. ⁴³ Áánetu ihdyu Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyámé dífbyé avyéjé pañe íjcyame cádiúcúnuú éhne múúne nuhba cóójéjpi ájchúcunúdu. Aane ihdyu óví ámúhadítýú lléébome icyáhcújtsóne tehdu íjcyáhi.

Ímíwu nééne tsíeménetu íjcyáne uwááboju

⁴⁴ Téhdure idyé Píívyéébé avyéjé ílluú:

—Tsaapíi tsátsii ííñújí pañe ávyétá mityáne wájuryémeíñe tsíeméne íajtyumíne tétsihvuré íhvéjtsoíñúhi. Ááneríi ímíjyúúvéne páneere ítsíeméne íñáhíhénúne dsíídsíma tétsii ííñují áhdoobe iijéjucu téenema íjcyaki.

Ímíwu nééne neewáyutu íjcyáne uwááboju

⁴⁵ Téhdure muurá Píívyéébé avyéjé éhne múúne tsaapi náhjíhe múnáajpi ímíwu nééne newáyúúne mítyane áhdótsámeíúhjé néhcohíjcyádu. ⁴⁶ Aabe muurá tsau íajtyúmícooca páneere ítsíeméne íñáhíhénúne dsíídsíma teeu áhdóhi.

Tsínucóóhotu íjcyáne uwááboju

⁴⁷ Téhdure Píívyéébé avyéjé éhne múúne tsíínúuri amómeke meújcu. ⁴⁸ Muurá múúne tsínú múnáa ítsínúúmeke técoohóriyé téhí úníúvú ítsájtyéne píhcyú ímiá amómeke. Áánetu doorátujtéké ílluréjucu ditye wámíúúne. ⁴⁹ Ehdú muurá pajtyéíñe

míamúnáama Píivýéébe páneere ííñuji níjkévátsócoóca. Muurá níjkyéji múnaa dówajcároó ímiáamedítýú ímítýúmeke. ⁵⁰ Áámeke cúújúwá pañévu ditye wájojcmé tééwá pañe ijcyame íhwáñeene ííhdóne taá íícúbáhrámeíñeri.

Béhnema tsúúccáanéécú ímíwu nénéécutu íjcyané uwááboju

⁵¹ Ehdúu Jetsóó íúwáábóné níjcáutu née múúhake:

—¿A ícyooca ámuha mélleebójucóó íiná nééiyóné o úwáábohíjcyáne? Áánéllihyée muha menée:

—Éée Ávyéjuubej, ímí muha mélleebó ícyooca íiná tene nééiyóne.

⁵² Áánéllihyée neebe múúhake:

—Muuráhjáa tujkénúene Píivýéébe taúhbaju úwáábohíjcyámema ícyooca tsúúca ijcyané míñéecu uwáábó íhdéénema béhne Píivýéébe avyéjutu íjcyane. Aane muurá teene íhdéene Píivýéébe waajácúháámí pañe ijcyáhi. Áánetu íñe béhne ámúhadívú ó bóhówátsohíjcyáhi.

Jetsóó Natsaréeri úwaabóne

(Mc 6.1-6; Rc 4.16-30)

⁵³ Ehdúu Jetsóó tsíménéhjitu íúúballénej téeveri íúwaabóné níjkevádú muha mepée tétsihdyu. ⁵⁴ Aamée muha méúújeté Natsaréevu díbyée píivýécoomívu. Áijyúu idyé úwaabójúcoobe tétsii múnáake píhcyáávájá pañévu. Áábedíi íúllévenúne néjcatsímye:

—¿Aca kiátú aabye íújcúné waajácuri panévaré méénuráítyúronéhjí méénuhíjcyáhi?

⁵⁵ ¿Aca tsá éhne aabye úmehewááné wákimyéi múnáájpi hajchi íjcyatúne? ¿Aca tsá éhne tsiiju Maaríá íjcyatúne? Muurá dífbyé nahbémú Jacóóboo, Jotséee, Tsimóoo, Jóódaá, éhdume. ⁵⁶ Áhdure muurá íñaállémú íchihyi. Aabéjii muhdú ¿kiátú waajácú ehdu nénehji múu méénune?

⁵⁷ Ehdúhjáa dífbyedítýú íñééne tsá ditye cáhcútsohíjcyatú díbye díityéké úwáábohíjcyaróne. Áámekée neébe:

—Tsiytye muurá ihdyu avyéjuullé Píivýéébe ihjyú uubálle múnáájpiíkye. Áánetu ihyájkímú íjcyarómé tsá ávyéjuúllétú dífbyeke.

⁵⁸ Ehdúu dífbyeke ditye cáhcútsohíjcyatúnéllii tsá éhnííñevu díbye méénújúcootú méénuráítyúronéhjí tétsihvu.

14

Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsíjívéne

(Mc 6.14-29; Rc 9.7-9)

¹ Aanéhjáa dífbyedítýú tsaate úúballé Gariréa ííñújí avyéjuube Heróódeke. ² Áánéllihyéhjáa neebe íúnú múnáake:

—Tsáijyu múúne tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiíñe bohííhi. Téénéllii muurá eene piivyéteebe méénuráítyúronéhjí imyéénune.

³ Díbyée muurá Heróódé nééjuri dsíjívetsómé Jóáakeé. Muuráhjáa dífbyedívú íékéévétsóne úwááñehiyi íchíjchútsóóbedívú cuvéhoojánútsoóbe. Ehdúhjáa méénuube íñahbe Perípé taaba Herodía dífbyemáyéjucóo íjcyalle nééjuri. ⁴ Díbyéhjáa Heróódeke íllu nehíjcyaaabe Jóáa íñáhbé táábama díbye íjcyánetu:

—Tsá muurá tene ímítýú díñáhbé táábake u táábaváne.

⁵ Ehdúhjáa díbye néhíjcyané hallútú ímílléroobe téijyúrjúcoo ídsíjívetsóné dífbyeke. Áronáacáhjáa nuhnévebe Píivýéébe ihjyú uubálle múnáajpi díbye íjcyane iwáájácúne míamúnáa dífbyeke ávyéjuúlléhíjcyanéllíihye. ⁶ Áijyúhjáa ítsímávajcóójí úújeténelii díbye Heróódé wánehjívatéhi. Ááné pañéhjáa ídsídúelle Herodía ajuúwá wahtsí pámeere úúbámýé úmíwávu. Aanéhjáa dífbyeke ávyéta ímí pájtyéneri ímíjyúúvebe

mítýane. ⁷ Áánélliihyéhjáa díllleke neebe iiná dille dífbyeke táúmeíñevu iájcuíñé ímiááné állítýuubére. ⁸ Áánélliihyéhjáa tsíju úwaabódújuco dille néene dífbyeke:

—Ó imíllé oke u ájcune tsojtsó múnáajpi Jóáá nívaúvú bohtájiri.

⁹ Ehdúhjáa dille néene kímóhcó dífbyeke pajtyéráhi. Áronáacáhjáa iállítýúné dibye néene pámeere dífbyé uubámyé lléébójúcóónéllii tehdu méénuúbe. ¹⁰ Aabéhjáa tsúuca tsaatéké wallóó diibye Jóáa cuvéhóójari íjcyáábeke ditye ikípíyuúcuté íhñiwau. ¹¹ Ahdújucohjáa péeme ikípíyuúcutéjeu tsívane bohtájiri. Ááuvúhjáa ajcúmé diille bádsíjcájake. Ááuvúhjáa ájculle tsíjjuke.

¹² Áánélliihyéhjáa dífbyeúvú mamýmú tsáame dífbyeúvú itémeho iújcújeúne cuuúhi. Átsihdyúhjáa Jetsóó éllevu ipyééne úúballémé ehdu Jóááke tene pájtyene.

Majcho mítýamedívú Jetsóó úújetétsóne

(Mc 6.30-44; Rc 9.10-17; Ja 6.1-14)

¹³ Átsihdyúu muha mepéé míñneri tsíhyullévú múha íjcyátúhullévú múúhaye meíjcyároki. Áronáacáhjáa tsúuca míamúnaa waajácújucoó kiávú muha mepééneé. Áhullévújucohjáa ditye péécunúné íjchityu pacóómivá múnaáre. ¹⁴ Aanée téhullévú muha meúújeténáa míñné pañétú Jetsóó íjchívyeebe itécunú tétsihyíjyuco míamúnáácóbaúvú íjcyane. Áámedíi ídáátsóvéne bóhítsoobe chéméméhjikéhjáa ditye tsájtyémeke. ¹⁵ Áijyúu tsúuca cuvéhréjuco tene nééneéllii muha menéé dífbyeke:

—Tsúuca cuvéhréjuco teene múubará íjcyátútsihyi meíjcyánááaca. Ílluréjuco wallóó íjtyéke íchííj píihíri íjcyájáhji múnáadítýú tsíméné iújcune ditye imájchoki. Muurá tsá imájchoma ditye íjcyatúne.

¹⁶ Áánélliihyée neebe múúhake:

—Ívéémekéami ó wálloóij. Ámuháyé bo mémajchótsoj.

¹⁷ Áánélliihyée muha menéé dífbyeke:

—Áronáa méhdi tsáhojtsíhovaré páahóónema míityétsiye amóóbemútsi.

¹⁸ Áánélliihyée neebe múúhake:

—Áyu cána metsívaj.

¹⁹ Ehdúu múúhake íñéene diityéké neebe ditye iáhcúbaki. Átsihdyúu teene páahóóné amóóbemútsima íkéévéne téhdújtsóobe Píívyéébeke cáamevu icyárúúvénema. Áánemáa teene idyóhdáhínunévú múúhake dibye ájcune muha méwajtú pámeekére.

²⁰ Aanée muha memájchónetu pámeere méoovéhi. Áánetúu coéváné 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe. ²¹ Aamée eene diityémá muha memájchome wajpímúré 5,000-meváubáhjáa walléémuháñema tsíime éévémeityúrónááaca.

Nújpácýó hallúri Jetsóó úllene

(Mc 6.45-52; Ja 6.16-21)

²² Ááné boonétúu Jetsóó múúhake neé muha dífbyé ihde míñneri mepájtye tsíñejcúeúvú dibyéi míamúnáake pítyájcóné hajchóta. ²³ Aabéhjáa diityéké ipítyájcótsihdyu péé iye múha íjcyátúhullévú cámeébaúvú Píívyéébema íhíjyúvaki. Aabéhjáa íjyúnú téhullévu. ²⁴ Áánáacáa muha tsúuca píñnéuríjyuco meíjcyánáa ávyetá íhnáhó kíjyébama nohji múúhake wájojcóhi. ²⁵ Aaméikyée muha mepéépíñáa cóójí pañévú diibyééhjáa Jetsóó tsájucóó múúhá tujkévetu nújpácýó hallúri úlleebére. ²⁶ Áábekée muha maájtyúmíne meíllityéne menéjcatsíhi:

—ÍÁyúúj, naavénécobáubá bo eene aabye tsáa métujkévetuj!

²⁷ Áronáacáa neebe múúhake:

—ÍMéíllityédíñe, oóre!

²⁸ Áánélliihyée Péédoro neé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, áyu cána ímiááné diibyéjuco u íjcyáhajchíí o péé diéllevu ehdu nújpanyó hallúri.

²⁹ Áánéllihyée neébe:

—Cáhawáá dichaj.

Ahdújucóo Péédoro mínetu nítyeíñúné nújpanyó hallúri úlleebéré dífbye élleu.
³⁰ Áronáacáa kíjyeba ávyetá ihnáhó néeneri íllityéne ílluréjuco díbye búuuvéne. Aabée dífbyedi wáníjcyámeífyé néehíí:

—ÍÁvyéjuúbej, oke ihdyu pájtyetétso!

³¹ Áánéllihyée íhyójsitu iékéévéébeke neébe:

—¿Aca íveekí tsá oke ímí u cáhcújtsotúne?

³² Aamútsíi mííne pañévú úcáávénáa tsúúca kíjyeba íhvetéhi. ³³ Áijyúu pámeere téemí pañe muha meíjcyame Jetsóo líiñévú memíhmóúbáne menéehíí:

—Ímiáánéjucóha ihdyu Píívyéébe Hajchi uú.

Chéméméhjike Jetsóo bóhiítsóné Genetsarée íiñújiri
(Mc 6.53-56)

³⁴ Ehdúu muha úneu mepájtyeme méúújeté Genetsarée íiñújivu. ³⁵ Aanée tétsíi múnaa Jetsóoke iwáájácúne úúballé pahúllevaré téené íiñújíi múnáake. Aamée tsí-vahíjcyá chéméméhjike díbye íbóhiítsoki. ³⁶ Aamée dífbyeke néé íwajyámúubávúré díbye idyómájcótso íbóhiíki. Ahdújucóo ímiááné dífbyeke íwajyámutu dómajcóméjuco bóhiíjcyáne.

15

Ímichi íiná míamúnáake tútávajtsóne
(Mc 7.1-23)

¹ Áhdurée tsáijyu Jerotsaréetu paritséómuma taúhbájú uwáábojte Jetsóo élleu it-sáane néé dífbyeke:

—¿Aca íveekí dímamýmú tsá méénuhíjcyatú méíhdé múnáaúvúu úwáábohíjcyádu?

² Tsá muurá ditye nítyámehíjcyatú ímájchóíñé ihde Píívyéébe úmíwávú múúne meímíbjáchoméíñé meméénune.

³ Áánéllihyée neebe diityéke:

—Áronáa muurá téhdure Píívyéébe taúhbaju néene tsá ámuha melléébohíjcyatú ámuháyé meípívyéjtsóné uwááboju ámuha meúráávyehíjcyánéllííhye. ⁴ Muurá dífbye taúhbaju néehíí: “Ámúháj caanímuke múu iwájyúne avyéjuulléhi. Áanetu íllure cáanímuke tútávátsohíjcyámé ihdyu óvi dsíjívéhi.” ⁵ Ehdu muurá tene néerónáa ámuha tsíñejcúvúré méúwáábohíjcyáhi. Muurá ámuha ménehíjcyá tsaapívá cáanímútsikye ípíaabóné íimíllétúhajchíí nééiyóne: “Tsá o píívyetétú ámuhtsikye o píaabóne. Muurá ámuhtsikye o píáábóiyódú íivane Píívyéébekéréjuco o íícuvéne.” ⁶ Aanévá ehdu íhjuvárovóbe hallúri tsá íiná íjcyatú diityétsikye díbye píáábótúrónáacá. Ehdu muurá ámuha méúwáábohíjcyáhi. Aame muurá ámuha Píívyéébe taúhbaju íllure méwaagóohíjcyá ámuháyé meípívyéjtsóné uwááboju ámuha meúráávyehíjcyánéllííhye. ⁷ Ímiáámeúvúdú ámuha méícyahíjcyá bañú múnaa ámuha meíjcyame. Muuráhjáa ímiáánéjuco Píívyéébe íhjuvú uubáalle múnáajpi Itsaíá ámuhadítyú nééneé:

⁸ Íjtye oke ávyéjútsohíjcyará hállúéjuriye. Tsá ávyeta íííbúuri oke ditye ávyéjútsohíjcyatúne. ⁹ Íllure íállííne oke duurúvahíjcyáme. Aame iíye ípívyéjtsóné uwáábojúúné úráávyehíjcyá pánehjídú tátyaúhbajúúné úráávyéúvúdu.

¹⁰ Ehdúu íñétsihdyu Jetsóo tsiíne pámeere tétsii íjcyámeke néehíí:

—Ímíñeúvú melleebúcunúco ìiná nééiyóné ámuhákye o nééíñe ámuha mewáájácuti.

¹¹ Muurá panévaré míamúnaa óóvene tsá diityéké tútávajtsótúne. Muurá ihdyu diityé ìíbúwá déjúcoturé ímítyúné íjtsaméí tsááne diityéké tútávajtsóhi.

¹² Ehdúu díbye néééllii muha dífbyeke menééhií:

—¿Aca ú waajácurá eene ehdu u nééne aatyé paritséomuke ávyéta tsáíryé pájtyene?

¹³ Áanélliihyée neebe múúhakyé:

—Muurá múúne úmihé pañétú mepée mebáajtsótúné uméhé ííñehe metábahjyúcúne méwaagóóhi. Ehdu muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Llihíyó avyéjújete íjcyatúme ímítyú ícyahíjcyámé wágóóóveéhi. ¹⁴ Áeméjté íjcyámedi tsá meíícúvétyuróne. Muurá éhne múúne hállúvatúme íjcyadu tsá ditye wáájácúmeítyúne. Muurá tsahtúré hállúvatúme íjcyame tsátyéjatsíyómé tsaméhíjjuco áákityéiyóné wáhyéju dííváné pañévu. Ahdu muurá diitye. Ehdúu Jetsóó nééhií.

¹⁵ Átsihdyúu Péédoro néé dífbyeke:

—Áyu cána bo múúhadívú bóhowáajtsó peíyene u nééne uwááboju ìiná nééiyóné.

¹⁶ Áanélliihyée neébe:

—¿Aca ihdyu eene ámuha meíjcyarómé tsá mewáájácutú ìiná tene nééiyóné?

¹⁷ Muurá panévaré meóóvehíjcyanéjhi pevénéré méjpiítyu pajtyéhi. ¹⁸ Áánetu ihdyu míamúnáá ìíbúwá déjúcoturé ímítyúné íjtsaméí tsááne diityéké tútávajtsóhi. ¹⁹ Muurá diityé ìíbúwá déjúcotu ichívyehíjcyané panévaré ímítyúné íjtsaméí ílluúne: Ditye dsíjívétsócatsíhíjcyanéjhi, ditye ihdícyámema dómácócatsíhíjcyanéjhi, ditye nánícyatsíhíjcyanéjhi, ditye állícyatsíhíjcyanéjhi, ditye tsíjtyedi néhni íhjúvahíjcyanéjhi.

²⁰ Énehji ihdyu diityéké tútávajtsóhi. Tsá eene Píívyéébe úmíwávú íímíbjáchóméiyóné íhyójtsine níjtyámeítyúme májchone diityéké tútávajtsótúne. Ehdúu Jetsóó néé múúhakyé.

Tsííñé íiñújí múnáalle Jetsóoke cáhcujtsóne

(Mc 7.24-30)

²¹ Átsihdyúu muha mepée Tííroó, Tsidóoo, íjcyáoomícyú íjcyané íiñújivu.

²² Átsihyíhjáa íjcyalle Canáa múnáalle Jetsóo éllevu tsáá íllu wáníjcyámeíllére:

—Ávyéjuúbej, Dabííúvúj tsíménémúhaabe u íjcyáabej, óhdi ihdyu dídaatsóve. Ájyúwa naavéné ípañe íjcyalle ávyétá íhnáhó ícúbáhrámeíhi.

²³ Ehdúu dílle néérónáa tsá díbye ìiná néétu dílleke. Áanélliihyée muha dífbyeke menééhií:

—Áálleke píáábó dílle íóómiki. Íjyévé medéjutu wáníjcyámeílléré tsááhií.

²⁴ Áanélliihyée neébe:

—Tsáháa tsíjtye múnáa jodíómú íjcyátúmeke o píáábo o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe oke wallóo íjraéémuke o píáábo éhne múúne obééjámú mújtadu néémeke.

²⁵ Ehdúu Jetsóó néérónáa ídátsójkímyeílléré dífbyé líiñévu ímímóúúvéne nééhií:

—¿Ávyéjuúbej, áronáa óvíjyucó ihdyu oke píáábo!

²⁶ Áronáacáa neébe:

—Tsá muurá tsaapi ítsíímedítyú majcho idyójtúne oohímyekéréjucó téénevu ájcútyuróne.

²⁷ Áronáacáa neéle:

—Ihdyúhde tehdújúcoóro, Avyéjuúbej. Áronáa muurá múúne oohímyé íjcyarómé majchó íaabájajte májchónetu dójcnéwuúji.

²⁸ Áanélliihyée neebe dílleke:

—Ímíáánéha oke, muulle, u cáhcujtsóhi. Ahdícyane ihdyu óví uke ó píáabóhi.

Ehdúu Jetsóó dílleke nééne tujkéveríhjáa tsúúca díllé ajúwá bohíjucóóhi.

Páhdúvaré nééne chémeháñeri chéméméhjike Jetsóó bóhítsóne

²⁹ Átsihdyúu muha tsiine Gariréa unéuvu mepéeme tétsihvu meúújeténáa páhbaú hallúvú ácúúveébe. ³⁰ Áábedívúu idyé mítyane míamúnaa píhcyavémé tsivácunú páhduváré néeneri chéméméhjike: Úllétúméhjike, hállúvátúméhjike, íhgyúvátúméhjike, pevéviiújí néméhjike, tsijtye tsííñéeméneri chéméméhjike. Áámécóbaúvukée bóhíitsohíjcyaaábe. ³¹ Ááneríi míamúnaa ullévenúhijcyá eenée íhgyúvahíjcyatúmé tsúúca íhgyuvájúccóoneri, páviiújí némehji ímíjpyeténeri, úllehíjcyatúmé tsúúca úlléjúcóoneri, hállúvatúmé hálluvájúccóoneri. Áánemáa duurúvámé muha mecáánívahíjcyaaabe Píívyéébeke.

Majcho mítyamedívú Jetsóó úújetétsóne
(Mc 8.1-10)

³² Ááné boonétúu Jetsóó múúhake neéhií:

—Mítyane ó ídáátsové íjtye tsúúca pápíhchúúj coojívájucó mééma íjcyamedívú imájchó óúúvéneri. Aane tsá o ímíletú májchótúmeke o wállóóiyóne. Tsáijyu múu juuvávyuré chéméiyómé ájyáháñeri.

³³ Áánéllíihyée muha menéé dííbyeke:

—Áronáa ¿kiátú meújúneta mémájchótsóiyá áyámekéjííva múubará íjcyátútsihyi meíjcyame?

³⁴ Áánéllíihyée múúhake neébe:

—¿Aca múhduná méhdi majcho? Áánéllíihyée muha menééhií:

—Íjcyané 7-hova páahóónema áyánéwu amóme.

³⁵ Áánéllíihyée neebe ditye íáhcúbaki. ³⁶ Áánemáa teene páahóónema amómeke íekéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Átsihdyúu idyóhdáhínunévú múúhake ájcuube muha mewájtu díityéke. ³⁷ Ááné imájchóne pámeere tsaímíyé óóvénetu coéváné 7-rujtsíva. ³⁸ Ááné díitye májchome wajpíímúré 4,000-meváubáhjáa walléemuháñema tsiime éévemeítyúrónáaáca. ³⁹ Ehdúu imájchótsóné boonétú botsíi wállóobe díityéke. Átsihdyúu muha mííneri mepéé Máádará cóómí íjcyáhullévu.

16

Paritséómuma tsadotséómú Jetsóoke néé méénúráityuróné díbye imyéénuki
(Mc 8.11-13; Rc 12.54-56)

¹ Áijyúu paritséómuma tsadotséómú tsáá Jetsóó éllevu. Áamée dííbyeke imújtátsóro néé íévéhoowávú méénúráityuróné díbye imyéénuki.

² Áronáacáa neebe díityéke:

—Muurá cuuvé pañe níjkyeji tújpañúnetu ámuha méwaajácú tsíjcyooji ímí neéíñe.

³ Ááneta cúúvénetu teji tújpañúcooca ámuha méwaajácú téjcooji ímítyuj cóójí íjcyáíñe. Ehdú muurá ámuha ímiáámeúvúdú méwaajácú muhdú néijyu muhdíívané cóójí íjcyáíñe. Árome ¿íveekí tsá ámuha mewáajácú okée iwállóone tsúúca ámúhake Píívyéébe páhduváré nénehji imyéénúneri úúballéjúcohíjcyaróne? ⁴ Aame ámuha ímiáámejíí ¿íveekí méimíllé méénúráityuróné o méénune téénetu oke ámuha mecáhcújtsokíjíívari? Óvíi ihdyu Píívyéébe íhgyú uubálle múnáajpíi Jonáake pájtyedu néene oke pájtyénetu ámuha méwaajácú ímiáané díibyéjucó o íjcyane. Ehdúu Jetsóó díityéké néené Boone muha díityédítýu mepéé tsíllévúréjucó.

Paritséómú uwáábójutu Jetsóó ímamyémuke téíbúwajtsóne
(Mc 8.14-21)

⁵ Aamée únéú tsiñéjcuvu muha meúújetétsihvu méítsaavé múúha májchóhjáa muha maábájíivéne. ⁶ Áánáacáa Jetsóó múúhake neéhií:

—Téííbúwá méíjcyaco. Méíícúvedí paritséómuma tsadotséómu éhne pááá ooríchori.

⁷ Ehdúu múúhakey dibye néénéllii muha ménéjcatsíhi:

—Méubáhjané médóviyíjcyó páááhóubaré metsívátúnéllii ehdu meke neébe.

⁸ Ehdúu muha meíjtsámeíñé iwáájácúne neebe múúhakey:

—¿Íveekí ámuha apááñeriyé meíjtsámeí memájchó mééma íjcyátúneri? Áánélliihyéha ihdyu tsá ímí ámuha oke mecáhcújtsotúne. ⁹ ¿Muhdú wáájacúpityúmé ámuúha? ¿A tsá ámuha mewáájacutú éhnée 5-hovátúré páahóónetu 5,000-meváké o májchótsónetu pívarujtsívá pátyeevéne? ¹⁰ Áhdure ¿aca tsá ámuha meítsáávetú éhnée 4,000-meváké 7-hovátúré o májchótsónetu múhdúrujtsívá cóeene meújcune? ¹¹ Aane ¿muhdú íhvane tsá ámuha mewáájacutú tsiíñeriyé ámúhama o íhgyúvaróné ámúhakey o nééneé: “Méíícúvedí paritséómuma tsadotséómu éhné pááá ooríchori?”

¹² Ehdúu dibye néénetu bostíi muha mewáájacuuvé ímiááné téénetu dibye múúhakey néétune. Ihdyúhacáa paritséómuma tsadotséómú uwáábó múhdurá nééne múúhakey mújtátsóiyónetu muha metéhmémeí dibye múúhakey nééneé.

Péédoro néé mépájtyetéébé Jetsóó íjcyane

(Mc 8.27-30; Rc 9.18-21)

¹³ Átsihdyúu muha ‘Tsetsaréa Pirípo’ némeí cóómí íjcyané iíñújivu meúújetétsihvu múúhakey neébe:

—¿Aca muubá o íjcyane míamúnaa óhdityu nehíjcyá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévébedítu?

¹⁴ Áánélliihyéé muha menééhií:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáava tsiíñe bóhiibe u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éjyuúvúu ícyahíjcyámé Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáadítu Eríaa, Jeremíaa, íjcyámútsidítu tsaapi u íjcyane.

¹⁵ Ehdúu muha menéénéllii múúhakey neébe:

—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menééhií?

¹⁶ Áánélliihyéé Péédoro nééhií:

—Muurá uu Críjto míamúnáake u pájtyetétsoobe ímiáábé Piivyéébé Hajchi.

¹⁷ Áánélliihyéé neébe:

—Tehdújuco, maímijyúhde tsáama uu Tsimóó Jonáá hajchi u íjcyaaábe. Óvíi Píívyéébe uke píaabóhi. Tsá muurá míamúnaa uke túkévéjtsóneri ehdu u íhgyúvatúne. Muurá ihdyu níjkyéjiri íjcyaaabe Lihíyóré uke túkévéjtsóneri ehdu u íhgyúváhi. ¹⁸ Áábeke téhdure uke o néé Péédoro dimyéme íjcyane ‘nééwayu’ nééiyóne. Muurá nééwayu íñá wááótuúdu u néébe u íjcyaa múhdumé oke cáhcújtsómedítu ímichi ídyéjúcóejpi. Áánéllii muurá tahñéjé íjcyámeke tsá íñá muhdú méénúítyuróne. Muurá dsíjívéjúcoorómé tsiíñe bóhiíhi. ¹⁹ Áhdure uke ó picyóó dijtyéeveri míamúnaa iwáájacu muhdú níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjújte íjcyaiñe. Aane íñe íñújiri múhdurá ícyahíjcyané míamúnaa díuwááboju cáhcújtsotúmé tsá tééneéjte íjcyatú níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe néhdújuco. Áánetu teene cáhcujtsómé ímí ícyahíjcyámé tééneéjte íjcyá dífbyere néhdújuco.

²⁰ Ehdúu íñéneé boone múúhakey neebe muha muucá meúúbállétu ímiááné díibyjuco Críjto mépájtyetétsoobe dibye íjcyane.

Ídsíjívéíñé Jetsóó úúballéne

(Mc 8.31-9.1; Rc 9.22-27)

²¹ Átsihdyúu múúhakey úúballébe muhdú Jerotsaréevu péébeke túkevjtsojtemá llúuvájté avyéjúttee, taúhbájú uwáábojte, íjcyame ícúbáhrané níjcautu dífbyeke dsíjívétsoíñe. Ároobe 3 coojívatu tsiíñe íbóhiíñeé úúballébe. ²² Áánélliihyéé Péédoro múúhadítu idyówajcáróóbeke nééhií:

—Tsáha Ávyéjuúbej, kiá Píívyéébe íjcyánáa ìná uke pájtyeéhi. Tsá ìná uke pájtyeétyúne.

²³ Ehdúu Pééodoro néérónáa Jetsóó íllure dífbyeke uhbáhi. Neebépeé:

—¡Díhne óhdityu Náve Naavénej! ¡Iijyévéne oke u túhútsohíjcyáne! Muurá míamúnáa íjtsaméíyé dípañe íjcyánéllii tsá u wáájacutú muhdú Píívyéébe óhdityu íjtsámeíñe.

²⁴ Átsihdyúu neebe múúhake:

—Tsaate oke iúraavyéné ímillémé óví ímillédú íicyahíjcyánetu íhveténe úraavyé wájyúmeityúmeré ícúbáhrámeíyóné pañe. ²⁵ Muurá ímillédú ííñújiri íjcyáíyóneríyé tsúúrameíhijcyámé tsá pájtyetétyúne. Áánetu teene íhvéjtsóne ookéréjuco ímí iúráávyéíñeri tsúúrameíhijcyámé pájtyetééhi. ²⁶ ¿Aca íínetú meke píáábóiyóné tsáijyu múu mewágóóóvénaa mítyane meéhnévane? ¿Mityá íjcyáné tsane mepájtyetéíyóné ehnííñevu tsaimíyé meíjcyáíyónej? ²⁷ Muurá oo Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe Llihíyó avyéjuma ó tsaá dífbyeéjé níjkyéji múnáama. Áijyu muurá pámeere újcuú muhdú íicyahíjcyáne áhdo. ²⁸ Muurá ímiááné ámúhadítyú tsáhái tsaate dsíjívéítyú táavyéjú bóhówaavéné ájtyúmitúme. Ehdúu Jetsóó néé múúhake.

17

Jetsóó tsíhdyúreevéne

(Mc 9.2-13; Rc 9.28-36)

¹ Átsihdyúu 6 coojívatu tsajtyéébé Pééodoroo, Jacóóboo, íñahbe Jóááa, éhdúmeke caméhbaúvú múha íjcyátúhullévu. ² Áhullévúhjáa diityédívú tsíhdyúreevéne. Íhyúmíhjáa ajchúcunú cóójíejpi nuhba ajchúcunúdu. Áhduréhjáa íwajyámú ávyeta cádiúcunú peetédu. ³ Áánacáhjáa Moitséee, Eríaa, íjcyamútsí dífbyedívú bóhówáávémútsima ihjyúvaábe. ⁴ Áánélliihyéhjáa Pééodoro néehí:

—Ávyéjuúbej, ¡Maímijyu ihdyu mee íchihyij! Ahdícyane u ímílléhajchíí metsu meméenu 3-wava nújuwááné dihñéwaa, Moitsée éhwaa, Ería éhwaa, éhdune.

⁵ Ehdúhjáa Pééodoro íhnyúvúnáa ojtso ávyeta ajchúcunúné diityédívú niityéhi. Áané pañétúhjáa Píívyéébe néehí:

—Áánu muurá Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó imíjyúúhíí. Áábeke ihdyu tsáma mélléeboco.

⁶ Ááneríhjáa mítyane íllityéne íhvóhobáme. ⁷ Áánélliihyéhjáa Jetsóó diityéké dócarájcoobéré néehí:

—Méíllityédíñe. Méíjyocúúve.

⁸ Ahdújucóhjáa íjyocúúvéne tsiíñe ditye ítérónáa tsáhájucó múha íjcyatúne. Iiyéjucóhjáa Jetsóó tétsihyi.

⁹ Ehdúhjáa diityédívú ítsíhdyúreevéne oomívú diityéké neébe:

—Tsáma méúúballedíñeí muucá íñe ámuha maájtyumíne Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe o dsíjívéebe tsiíñe o bóhíítúné hajchóta.

¹⁰ Áánélliihyéhjáa néeme dífbyeke:

—¿Ácooca muhdú íívane taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Eríava tsiíñe bóhówááveíñe míamúnáake pájtyetésóíbye bóhówááveíñe íhdéwu?

¹¹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, ímiáánéjucóhdée tene némeíñe Ería bóhówááveíñe míamúnáake pájtyetésóíbye úmíwari díbye diityéké ííhdénu dífbyema. ¹² Ahdújucóo muurá díbye bóhówaavéné tsojtsó múnáajpi Jóáa eenée Ería díbye íjcyane némeíbye. Áróobekée muurá míamúnáa avyejúúllétumé múhdurá dáríívehíjcyá múijyú ookéréjuco Míamúnáájpidívúu o ípívyééveébeke idyáííveídyu.

¹³ Ehdúhjáa Jetsóó néénetu botsíi diitye 3-meva waajácú tsojtsó múnáajpi Jóááúvudítyú díbye nééneé.

Méiváteri chéméébeke Jetsóó bóhiitsóne
(Mc 9.14-29; Rc 9.37-43)

¹⁴ Aamée tsúuca tsiíne wajtsí múúhadívu.

¹⁵ Áanáacáa tétsihyi mítyane míamúnaa íjcyamedítyú tsaapi Jetsóó lliínevú imímóúúvéne nées dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána ihdyu óvíjyucó hájchíwúudi dídaatsóvej. Mítyane ícúbáhrámeíhíjcyaaabe imyéivaténeri. Aabe ápíchó áákityéhíjcyá cúújúwá pañévu. Tsáijyu áákityéhíjcyaaabe téhí pañévu. ¹⁶ Aane íne íjtye dímamýemu éllevu diityevá óoma íbóhíitso o tsívaróóbeke tsá ditye bóhíitsoótúne.

¹⁷ Áánéllihyéee neébe:

—¡Juhúúj, múhduré míamúnaáhana ihdyu ímiáané ámuuha Pívyéébeke cáhcujtsópi-tyúme! Aane íne ¿múhajchótá ámúhá muhduré o áábúcuéne ámúhake o úwáábohíjcyáá ímiíneúvú ámuha mecáhcújtsoki? Ehdúu múúhake íñétsihdyu neébe:

—Áyu cána bo íllevu metsívaj.

¹⁸ Ahdújucóo ditye tsájtýéébe pañe naavéné íjcyáábeke díbye úhbánetu díbye íjchivyéne. Áané boonée tsúuca ímíjpyetéébe.

¹⁹ Áané boonétúu muha tsamééré mejcyátsihvu dífbyeke menéehíí:

—¿Aca íveekí tsá muha mepíívyetétú mejchívyetsóné naavéneke eene u méenuhíjcyádu?

²⁰ Áánéllihyéee neebe múúhake:

—Ámuha Pívyéébeke ímí mecáhcújtsótúnéllii tsá ámuha mepíívyetétú tehííivane meméenuíyóne. Muurá ímiááneturé ámúhake o nées mojtáátsá neeváúwu áyá néérou muhdú kéémevédú ímí ámuha Pívyéébeke mecáhcújtsoca muurá cámehbáú ínéiyá tsíhtsihvu ámuha menééjuri. Ehdú ímí Pívyéébeke ámuha mecáhcújtsoca tsá íiná ámúhadívú túhúútyuróne. ²¹ Muurá ihdyu téeméjpiikye mewáágóo májchotúme Pívyéébeke piáábó métáúmeíhi. Ehdúu Jetsóó nées múúhake.

Ídsíjívéíne tsiíne Jetsóó úúballéne
(Mc 9.30-32; Rc 9.44-45)

²² Áhdurée Gariréa íñújiri muha mejcyánáa tsiíne múúhake neébe:

—Míamúnáájpídívúu ípívyéévéébedívú muurá tsaapi ékéévetsoó ímítyúmeke.

²³ Áábeke ditye dsíjívétsoobe muurá 3 coojívatu tsiíne bóhííhi. Ehdúu díbye íhjuváné ídátsó múúhake pajtyéhi.

Duurúvájá wáábyuta pamévakéré ditye áhdotsóne

²⁴ Aamée Capenaóovu muha meúújetenáa duurúvájá wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámé tsáá múúha éllevu múúhake íáhdótsoki. Aamée Péédoróké nées Jetsóodítyu:

—¿Aca tsá ámúhá avyéjuube áhdóityú duurúvájá wáábyuta pamévare áhdohíjcyáne?

²⁵ Áánéllihyéee Péédoro nées diityéke:

—Ihdyúu áhdóííbye. Ehdúu ditye néene Jetsóoke íúúbálle Péédoro dífbye éllevu tsáá pañévú úcáávérónáa íhdére népéjtssoobe dífbyeke:

—¿Aca muhdú ú íjtsúcunúhi, Tsímoj? ¿Muucá múúne áhdótsohíjcyámé ávyéjute? ¿A ííñújii múnáakere? ¿Mityá tsííne íñújii múnáakej?

²⁶ Áánéllihyéee neebe Péédoro:

—Muurá múúne tsííne íñújii múnáakéré áhdótsohíjcyáme.

Áánéllihyéee Jetsóó néehíí:

—Aanéjji ¿muhdú tsííne iíñúji múnáájpiúbájjí ó áhdoóhi? ²⁷ Áronáa ihdyu o áhdotúné múhdurá ditye íjtsúcunútu cáhawaá pijcyuté úneuj. Aane u píjyúúúbé ihjyú pañe tsaji dsíídsiji u ájtyúmijívú ú áhdóteé mééma tsamútsimájuco. Ehdúu Jetsóó néé Péédoróke.

18

Jetsóoke ímamyémú dilló caabyé íhtsútuube diityédítýú íjcyáiyóne
(Mc 9.33-37; Rc 9.46-48)

¹ Ájyúu muha Jetsóoke menéehí:

—¿Aca caabyé múúhadítýú íhtsútuube íjcyáá níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyējuri muha meíjcyácoóca?

²⁻³ Áánélliihyé tsííménéwúuke ipíúváábeke múúháj piínévú ipícyóóne neébe:

—Ímiáané ámúhakye o néé íjtye tsíime iinéikyé wáájacutúmé íjcyadu ámúhá íjtsaméi cápáyóóvétúhajchíi tsá ámuha meíjcyáitýú Píívyéébé avyējúejte. ⁴ Muurá Píívyéébé avyējúejte idáátsóméhjiúvú tsíiméwuúmú íjcyadu nééme íjcyá íhtsútujte. ⁵ Muurá íne áánu ídátsó tsíímene íjcyadu táuráávyé múnáa idáátsóméhjiúvú néémeke íícúvehíjcyámé ookéjuco íícuvéne.

Tsaatéké ímityunévú meíbúwajtsóné ápíchó nééneé
(Mc 9.42-48; Rc 17.1-2)

⁶ Áánetu botsíi oke cáhcujtsómé ídátsó tsíiméwuúmúdúréi néémedítýú tsaatéké ímityunévú íbúwátsohíjcyámekéubá múu apáhajchíi íjkyééháñetu néwáyúcobané íóh-báñúmeke wájojó móóá pañévú apíchó diityé úmíwa néené íhdétu. ⁷ ¿Íveekíami íne ííñújiri ímityúmé íjcyame ténejcúvú tsíjtyeke íbúwátsohíjcyaj! Árómeke ihdyu máidáátsoju tene pájtyéíne.

⁸ Áhdícyane ámúhá hojtsíneri ímityúné ámuha meméénuhíjcyáhajchíi múu kípiyújcúmei téhojtsíji. Áhdure ámúháj tuhááñeri ímityúne éllevu ámuha mepéhíjcyáhajchíi múu kípiyújcúmei téjtuháji. Muurá ihdyu ímí ámuha méíjcyáá ámúháj piityu tsátsihjítsá íjcyájúcoóoturómé ámuha mepájtyetéhajchíijyu. Áánetu muurá ídátsó ámuha méíjcyáá ímí ámúháj piiháñé néérome múijyú áábatéitýúnéj cuujúwá pañévú ámuha mewágóóóvéhajchíijyu. ⁹ Áhdure ámúhá hálluúneri ámuha maájtyumíne ímityúné meméénuhíjcyáhajchíi méwaagóó téuhji. Muurá ímí ámuha méíjcyáá tsánejcúéuhjí íjcyájúcoóoturómé ámuha mepájtyetéhajchíijyu. Áánetu ídátsó ámuha méíjcyáá tsaúúcuma ámuha meíjcyarómé cúújúwá pañévú mewágóóóvéhajchíijyu.

Obéjéj mújtánetu íjcyané uwááboju
(Rc 15.3-7)

¹⁰ Áhdícyane tsá múu tsíiméwuúmú íjcyadu idáátsóméhjiúvú néené cahcújtso múnáake éhdiiváletúne. Muurá íjcyámé diityé tehmejté níjkyéji múnáa Lihíyoma dífbyeke diityé hallúvú piááboju táumeíhijcyáme. ¹¹ Muuráhjáa Míamúnáájpidívú o ípívyééveebe o tsáá ímityuháñé mújtátsómeke o pájtyetétsoki.

¹² ¿Aca tsáápi obéjámú 100-meva íjcyámedítýú tsaapi mújtaca tsá díbye ímunáajte 99-meváréjuco íjcyámeke tsátsihvu ipícyóóne néhcóityuró dífbyeke? Muurá néhcóíyoóbe.

¹³ Aane muurá dífbyeke íjtyúmíne mítyane ímíjyúúvéíyoobe pámeeréé íjcyácooca ímíjyúúné ehníínevu. ¹⁴ Ahdu muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Méécááni tsá ímíletú dífbyé uráávyé múnáa ídátsó tsíiméwuúmú íjcyadu néémedítýú tsáápiúbaré wágóoóvéne.

Tsíjtyema múhdurá meíjcyane meímibáchójcatsíne
(Rc 17.3)

¹⁵ Ahdícyane ámuha cahcújtso múnáadítýú ímityúné tsaapi ámuháma méénúhajchíí múu iye díbye íjcyátsihvu bóijcyú téenetu díbye illéébóhajchíí ímíábáavyeki. ¹⁶ Aane díbye lléébótúhajchíí múu pívámevájuco ímíneúvú íhjuváné dífyema. ¹⁷ Aame néerone díbye táhjálléhajchíí múu pámeeréjuco cahcújtso múnáa idyóbéévéne íhjuváné dífyema. Áámeke idyé díbye táhjálléhajchíí múu ílluréjuco íhvejtsóné íhdícyaabéduréjuco díbye íjcyaki.

¹⁸ Muurá ímiááné ámuhákye o néé muhdú níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe néhdújuco íñe íñújiri míamúnáake ámuha metúkévétsohíjcyádú ámuha meíjcyaiñe.

¹⁹ Áhdure idyé ámuhákye o néé mítyétsi tsane íjtsámeíñe hallúvú Llihíyó Píívyéébe níjkyéjiri íjcyáabeke píáábó táumeíhajchíí muurá píáábóibye diityétsikye. ²⁰ Muurá Píívyéébeke cáhcujtsómé píváaturómé tamyémeri píhcyáávéméj píine oo diityéké o píááboki.

²¹ Ehdúu Jetsóó néénéllii Péédoro néé dífyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aanéhaca íñe múhdúijyúvá ó ídáátsóvéiyá óoma ímityúné méénúmedi? ¿A 7-ijyúva?

²² Áánélliihyéé neébe:

—Tsáhaá, paíjyuvaré múu ídáátsové uke ímityúné méénúrómedi.

Ídáátsóvéiyóné ímíllétúúbedítýú íjcyáné uwááboju

²³ Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe pámeemáyé íavyéjú ímíbájchoó tsané avyéjuubéhjáa íhyájkímú pevénéré dífyedítýú nájhíhénuhíjcyáné diityémá ímíbajchódu.

²⁴ Tujkénúhjáa ímíbájchóroobe mítyane pevénéré dífyedítýú nájhíhénuhíjcyáábema.

²⁵ Áronáacáhjáa tsá díbye píívyetétú teene íñetú íáhdóiyóne. Áánélliihyéhjáa diibye íavyéjuube néé tsaatéké dífyedívú ínájhíhénuíné páneere íhñénéhjima ítsíimemájuco teene múhdutú díbye áhdóityúrónélliihye. ²⁶ Áánélliihyéhjáa diibye íúnú múnáajpi dífyé lliiñevú ímímóúúvéne dífyedívú ídáátsójkímyeíñe néehíi: “Ávyéjuúbej, cána ehdícyáróné pañeí daabúcú íñe úhdityu o nájhíhénuhíjcyáné uke o áhdohíjcyatúne. Ukéi chooco ó áhdoó páneere.” ²⁷ Ehdúhjáa díbye néénéllii dífyedi ídáátsóvéne tsáhájuco díbye áhdótsotúne. Áábé hallúríhjáa tsá íná íjcyájúcootúne.

²⁸ Ehdúhjáa íavyéjuube dífyema ímíbájchótsihdyu péébe cábuuvé tsaapi íñahbéébedívú téhduréhjáa dífyedítýú áyanéwu ínájhíhénúné áhdohíjcyatúúbedívu. Áábekéhjáa íjkyéétu íéékévéne neébe:

—Ó ímíllé icyoocaré oke u áhdone óhdityúu u nájhíhénúne. ²⁹ Áánélliihyéhjáa téhdure dífyé lliiñevú ímímóúúvéne ídáátsójkímyeíñe néeroobe dífyeke: “Muúbej, cána íhdyu óvíjyucóí daabúcú tsaríyóné pañe teenej. Ukéi íhdyu chooco ó áhdoóhi.” ³⁰ Áronáacáhjáa tsá díbye ímíllétú ídáátsovéne dífyedi. Íllurécóhjáa díbye cúvéhoojánúné dífyeke. Aabéhjáa cúvéhóójá pañe íjcyá dífyeke íáhdótúné hajchóta. ³¹ Ehdúhjáa íñahbéébeke díbye dáriivéné tsijtye íñahbéjteke ídáátsó pájtyénéllii íavyéjuúbeke úúballémé muhdú dífyeke tene pájtyene. ³² Áánélliihyéhjáa íavyéjuube píuvá dífyeke. Áábekéhjáa népéjtsóobe: “Uu táúníu múnáajpi, ¿íveekí ávyetá ímityuube uú? Úhdíi muurá o ídáátsóvéne ó íhvejtsó páneere ávyetá mityáné óhdityu u nájhíhénúné u áhdohíjcyatúne. ³³ Ahdu muurá díñahbéébedi u ídáátsóvéne ú íhvejtsóiyá páneere úhdíi o ídáátsóvéne o íhvejtsódu.” ³⁴ Ehdúhjáa íavyéjuube dífyeke íñéne ílluréjuco icyáyobáavaténe icyúvéhoojánúúbedívú ícúbáhratsóné teene díbye áhdótúné hajchóta.

³⁵ Ehdú muurá ámuhákye méénúibye Llihíyó níjkyéjiri íjcyaaabe ámuha ímiáánéjuco ámuhá íbúuri ámuhá náhbedi meídáátsóvétúhajchííjyu.

19

Táábávajcatsímyé wáágóójcatsítyuróné Jetsóó úwaabóne

(Mc 10.1-12; Rc 16.18)

¹ Ehdúu Jetsóó nétsihdyu muha mepéjucóó Gariréatu Jodéá iññújivu Joodáá tsiñéjucvu.
² Áhullée mítyane míamúnaa úráávyehíjcyá dífbyeke. Áamedítýúu chéméméhjike bóhíitsohíjcyaaábe. ³ Áijyúu tsaate paritséomú dífbyeke imújtátsóro dífbye éllevu itsááne nééhií:

—¿A tehdújuco tsaapi méwakyé íhvéjtsóiyóné ihdícyáné hallútúre? ⁴ Áánélliihyée neébe:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Píívyéébé waajácuháámí? Muurá téhaamítú caatúváné díbyée páné íhdéene ípívyéjtsóné níjcaúvú téhdure ípívyéjtsóné wajpii, wallee, íjcyane muhdú tene íjcyáidyújuco. ⁵ Áánemáa muurá téijyújuco díbye nééne wajpii wáleeke ityáábávállema ííneíñé cáánímútsidítýú díllemáyéjuco íjcyá tsaheécoréjuco tsáápiye íjcyáiyódu. ⁶ Aamútsí muurá mítyétsi íjcyáromútsí tsaheécoréjuco íjcyáíñé Píívyéébéé ípívyéjtsódújuco. Áánéllii tsá tsaate ityáábávajcatsícyooca dówáávéítyuróné. ⁷ Ehdúu Jetsóó néénéllii nééme dífbyeke:

—Áánaacaráhjáa ¿íveekí Moitsééúvú úwáábohíjcyá metáábávárólleke meíhvéjtsóiyóné tééne waajácuháámí mecáátúnúhaamívú maájcúnema? ⁸ Áánélliihyée neébe:

—Muuráhjáa ihdyu eene ámuha meíjcyadu ditye cáhcujtsópítýúnéllii ehdu nehíjcyaaabe tehdu tene néétúrónáaaca. Tsáháa Píívyéébe tehdu teene ípívyéjtsótúne. ⁹ Áánéllii ámúhakyé o néé tsaapi mewa ímityúné tsíjtyéhjima méénútúrólleke íhvéjtsóne tsíjpíllekeréjuco táábáváhajhíí muurá ímityúné méénuube íveekí méwamájíí tsíjpíllema íjcyáneri. Áhdure idyé tsaapi íhvéjtsólleke táábávaabe ímityúné meenúhi.

¹⁰ Ehdúu Jetsóó néénéllii muha menééhií:

—Ímí tehdújúcooro teene táábávajcatsí néérónáa tsíñejcútú múhdurá teéne. Áánélliihyéubá óvíjyácóóiyóné teéne.

¹¹ Áánélliihyée neebe múúhakyé:

—Árónáa tsá pamévare píivyetétú tehdu íjcyane. Apáamyéré ihdyu Píívyéébe pícyohdújuco íjcyame píivyeté tehdu íjcyane. ¹² Muurá íjcyámé tsaate ípyée ípívyeevédújuco wáleeema íjcyáiyóné píivyetétúme. Áhdure íjcyámé tsaate míamúnaaré méénúnetu wáleeema íjcyane píivyetétúme. Áánetu ihdyu tsaate imíllé íyéejteré íjcyane íná túhújtsótúme níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjúeje íjcyáneríyé ííííveeki. Áhdícyane ihdyu óvíí caatyé íyéejteré íjcyane ímillémé tehdu íjcyáhi. Ehdúu Jetsóó néé múúhakyé.

Tsiíméké Jetsóó llúúvanúne

(Mc 10.13-16; Rc 18.15-17)

¹³ Áijyúu tsaate íitssíimeke tsivá dífbye éllevu díbye díityé hallúvú píááboju ityáúmeí Píívyéébeke. Áánélliihyée muha menéé íínevú ditye tsiíméké tsívané íllure dífbyeke ityúhújtsoki. ¹⁴ Árónáacáa neebe múúhakyé:

—Óvi ihdyu tsiváme. ¿íveekí ámuha mecátuhtsóhi? Muurá díitye tsiíme íjcyadu néémé wáabyuta Píívyéébé avyéjú íjcyá níjkyéjiri. ¹⁵ Ehdúu ínééne díityéké dócárá-coobéré Píívyéébeke píáábó táúmeí díityé hallúvu. Ááné boonétúu tétsihdyu muha mepéé tsiéllévúréjuco.

Ováhtsá Jetsóoma íhgyuváne

(Mc 10.17-31; Rc 18.18-30)

¹⁶ Tsáijyúu téhdure tsaapi ováhtsá ehnéva múnáajpi íjcyabe Jetsóo éllevu itsáane néehíí:

—Uwááboóbej, ímiáábé u íjcyabe cána oke diñe muhdú o íjcyáiyóné múijyú o dsíjívéjúcóóítyúne bóhí o újcuki.

¹⁷ Áanéllihyée neébe:

—¿Aca íveeki eene oke ú dilló ímiáábedi? Muurá ihdyu apáábyéré Píívyéébe ímiáábe. Áhdícyane cáhawáá dífbyé taúhbajúúne néhdu diicya múijyú u dsíjívéjúcóóítyúne bóhí u újcune u ímílléhajchíjyú.

¹⁸ Áanéllihyée neébe:

—¿Aca keená teene dífbyé taúhbajúúne? Áanéllihyée úúbáleebe teene taúhbaju íllu nééneé:

—Tsá múu míamúnáake dsíjívétsotúne. Tsá múu íhdícyámema dómácójcatsítyúne. Tsá múu nánívátúne. Tsá múu állíuutúne. ¹⁹ Múu avyéjuullé dícyááanimútsikyé. Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu.

²⁰ Ehdúu Jetsóo nééneélii neébe:

—Muuráhjáa ihdyu táayáábedítyuré tehdújuco o ícyahíjcyáne. ¿Mityá íjcyáneí tsiíñe ñná o méénúiyónej?

²¹ Áanéllihyée neébe:

—Ihdyu panévatúré ímiáábé u íjcyane u ímílléhajchíí dítsíeméné náhjíhénúne ídáátsóméhjike piáábo. Áijyu ihdyu ímiááné ú ávyéjúúteé níjkyéjiri íjcyabe Píívyéébe avyéjuvu. Aane cáhawáá ehdu méénúne ookéréjuco duráávyej.

²² Ehdúu Jetsóo nééne kímóhcó pajtyé dífbyeke mítyane díbye éhnéváneéliíhye. Aabé ílluréjuco pééne kímóóveebére.

²³ Áanéllihyée Jetsóo néé múúhakyé:

—Ímiáánetúré ámúhakyé o néé ehnéva múnáa íhtsútúnetu úcáávéiyóné Píívyéébe avyéjuvu. ²⁴ ¿Aca muhdú caméélló ánéétóhéjutu pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú diitye ehnéva múnáa Píívyéébe avyéjuvu úcáávéiyáhi?

²⁵ Ehdúu díbye néeneri muha meúllévenúne menéehíí:

—¿Aca ihdyu múhdutúra pájtyetéiyóme?

²⁶ Áanéllihyée múúhakyé ííténe neébe:

—Tsá muurá míamúnáa píívyetétú iye ipájtyetétsámeíñe. Árónáa Píívyéébe piivyeté diityéké ipájtyetétsóné ñná dífbyedívú túhúútúnéliíhye.

²⁷ Áanéllihyée Pééodoro néehíí:

—Ávyéjuúbej, muuráhjáa páneere muha meíhvéjtsóne uukéréjuco meúraavyéne. ¿Aane muhdúí ñne teéne? ¿ñná muha méújcuú tééne hallúvu?

²⁸ Áanéllihyée múúhakyé neébe:

—Ímiáánetúré ámúhakyé o néé páneere tsíhdyuréjuco ímbáávyécooca Míamúnáajpidívúu o ípívyééveebe o ávyéjuutéíñe. Áijyu idyé ámuha téhdure méíjcyáa 12-hava ámuha múnáa íjraéémú íjcyámé avyéjujte. ²⁹ Muurá páneere íjcyátsíhjíma imúnáake íñahbémuu, íñaallémuu, cáánimuu, méwamyuu, ítsíimee, íjcyárómeke ípícyoíñúne ookéréjuco iúráávyéne wákimyéí méénume éhñíñevu tsaímíyé íjcyáa múijyú muhdú íjcyáityúmeréjuco. ³⁰ Árónáa ihdyu téíhúwá méíjcyaco. Muurá ñne ícyooca íhtsutúme íjcyame ídátsó téijyu waagóojte íjcyáahi. Áané lliíñevú ñne ícyooca ídaatsómé ávyéjúúteéhi.

20

Tsaate wákímyeíñetu íjcyáne uwááboju

¹ Muurá Píívyéébe níjkyéjiri íjcyabe pámeemáyé íavyéjú ímbájchoó éhne múúne tsaapi íúmíhé wákímyéí múnáama diityé wákímyéí ímbájchódu. Tsaapíhjáa muurá

íúmihé pañétú óova ditye iááhívétso cúúvénéturé nehco wákimyeí múnáake. ² Aanéhjáa tsúúca iújcúmeke neebe 10-haamívá tsájcooji iáhdóíñe. Áanemáhjáa wallójucoobe ditye iwákimyeíki. ³ Áané boonétúhjáa idyé cójírjúco neénáa tsiíñe tsíjtyeke néhcotéébé úújeté tsaate tsátsii pevétaré íjcyamedívu. ⁴ Áamekéhjáa neébe: “Ámuúhaj, óoma méwákimyeítyé táúmihé pañe. Ámúhakye ímí ó áhdoóhi.” Ahdújucóhjáa ditye wákimyeítyéne. ⁵ Áané boonétúhjáa idyé tsiíñe cójírjúine péébe újcujé tsíjtyeke. Átsihdyúhjáa tsiíñe péébe újcujé tsíjtyeke. ⁶ Áané boonétúhjáa ávyetá cuuvé pañéjuco péébe úújeté tsaate pevétaré íjcyamedívu. Áamekéhjáa neébe: “¿Íveeki wákimyeítyúmé ámuha pevétaré?” ⁷ Áanélliihyéhjáa neémeé: “Muhdú múha múúhakye táúhbánejí ñná muha méwákimyeíyáhi.” Áanélliihyéhjáa neébe: “Ané óoma mepéene méwákimyeítyé táúmihé. Ámúhakye ímí ó áhdoóhi.” Ahdújucóhjáa ditye péene dífbyema.

⁸ Áané iijyúnuvúhjáa diitye wákimyeí múnáa tehmeébeke neébe: “Áyu ílluréjuco wákimyeí múnáake dááhívétsómeke dahdo. Nihñérené úcáávemedítyú ú áhdótujkénúúhi. Áané boonétúí ú áhdoó tujkénuné úcáávemeke.” ⁹ Ahdújucóhjáa dibye eené ávyetá nihñéjtéré cuuvé pañe úcáávemedítyú áhdótujkénuné tsáápiitsáké 10-haamívá diibye tépallí múnáajpi néhdunéjuco. ¹⁰ Aanéhjáa diitye eené tujkénú cúúvénéturé úcaavémé ííténe íjtsámeí dibye áhdoíñe éhniíñevu pájcoojíre ditye wákimyeíñélliihye. Áronáacáhjáa diityéké téhdunéré 10-haamívá áhdoóbe. ¹¹ Aanéhjáa múhdurá diityéké pájtyénéllii tépallí múnáajpidítyú lílhcyámeímye. ¹² Áamedítyúhjáa tsaapi neé dífbyeke: “Aca muhdú íivane aatye ícyoocárené cuuvé pañe úcáávemeke ú ahdó íñe muha cójírjajchótá állócohíváneri mewákimyeímyeke u áhdodúnere.” ¹³ Áanélliihyéhjáa neebe dífbyeke: “Muúbej, ¿acáne tsá o néétu téhdune 10-haamívá ámúhakye o áhdoíñe tsájcoojí wákiméi? Áánerá tsáháturo ímityúné ámúhakye o dáríívetúne. ¹⁴ Ahdícyane wa eene uke o áhdone dékéévéne dipyej. Muurá ihdyu ó imíllé áyanéwu wákimyeíyómema tsahdúnéhjírre o áhdone pámeekére. ¹⁵ ¿Aca tsá u wáájacutú o imíllédú o áhdóiyóné tadsíídsidívu? Anéjívá oke ú nééiyá múhdurá o dáríivéne. Áhdure tsá u nómiutáávái-tyuró pámeemáyé ímiáábé o íjcyáneri.” Ehdúhjáa neebe tépallí múnáajpi dífbyeke. ¹⁶ Ahdícyane íñe ícyooca iye íhtsutúmé íjcyane ítsúcunúmeíhijcyámé nihñéétsihvu ídátso waagóojte íjcyáahi. Áané lliíñevú íñe ícyooca ídaatsómé ávyéjúúteéhi. Muurá mítyámeke táavyéjú wákimyeívu o újcúrómedítyú uhjéméré ímí teene úraavyémé ávyéjúúteéhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó tsaapi iwákimyeí múnáama diityé wákimyeí ímíbájchónetu.

Ídsíjívéíñe tsiíñe Jetsóó úúballéne

(Mc 10.32-34; Rc 18.31-34)

¹⁷ Átsihdyúu múúhaye 12-meva Jerotsaréevu dífbyema mepéénáa juuvávyú múúhakye neébe:

—Mepéé íñe Jerotsaréevu.

¹⁸ Ácoomívú muurá Míamúnáajpidívúu o ípívyéévébedívú tsaapi llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojtéké óhdivu ékéévétsoóhi. Aame neé oke ídsíjívétsoíñe.

¹⁹ Áábeke muurá oke íhvétsoímyé jodíómú íjcyátúmé hójtsí pañevu. Aame óhdi iúúhívaténe oke imyéénúúbeke ílluréjuco wátyétyéhcuíñe páwachékevu o dsíjíveki. Ároobe tsiíñe ó bóhí 3 coojívatu. Ehdúu Jetsóó neé múúhakye.

Jacóóbomútsíj tsíjju Jetsóoma íhjuváne

(Mc 10.35-45)

²⁰ Téijyúu Tsebedéó taaba Jetsóo éllevu itsááne íllímutsi Jacóóboo, Jóááá, íjcyamútsi múúhama íjcyámútsikye ipíúváne dífbyé lliñévú mímóuuvé piáábó ityáúmeíki.

²¹ Áállekée neébe:

—¿Íñetú uke o píaabóné ú imílléhi?

Áánélliihyée neélle:

—Ó imíllé íjtyetsi hájchíwúumútsi úuma páñétúétsihyi íjcyane díavyéjuri u íjcyácoóca.

²² Áronáacáa neebe dílleke:

—Ávyeta tsá u wáájacutú ñná u táúmeíñe. Ehdúu dílleke ñétsihdyu diityétsikye neébe:

—¿Aca ámuhtsi ávyétá ñnáhó méícúbáhrámeíyá muhdú o ícúbáhrámeídyu?

Áánélliihyée neemútsi:

—Éée, muhtsi méícúbáhrámeíyáhi.

²³ Áánélliihyée neebe diityétsikye:

—Ímiáánéhde ámuhtsi méícúbáhráméíhi. Áronáa ihdyu páñétúétsihyi táavyéjuri o íjcyácooca tsá oore ámuhtsikye táúniúvú o pícyóóityuróne. Muurá ihdyu Llihyóré pícyoó caatyéké iwábyújtsómeke.

²⁴ Ehdúu Jetsóoma dityétsi íhjuváné múúhake diityétsi nahbéjté 10-meva muha meíjcyámeke tsári pajtyéhi. ²⁵ Áronáacáa múúhake ipíúváne neébe:

—Ámuha muurá méwaajácú ñne íñújiri íjcyáné avyéjunte pamévare íhtsutúme íjcyane ímilléne. ²⁶⁻²⁷ Áánetu ihdyu ñne ámuha tsúúca tahñéjté meíjcyame tsá múu tehdu néétune. Ámúhadítú tsaapi íboohówaabe íjcyane ímillebe múu ñnahbéjteke íícuvé ñnee muhdú Míamúnáájpidívú o ípívyéveebe o méénuhíjcyádu. ²⁸ Tsáháa muurá o tsáatu íhtsútuube ávyéjuube o íjcyáabeke míamúnaa oke íícúveki. Muuráhjáa ihdyu o tsáa diityéké o píaabódú íjcyabe diityé wájyuri o dsíjive teene cáhcujtsómé ipájtyeteki.

Hállúvátumútsikye Jetsóo ímjpyetésóne

(Mc 10.46-52; Rc 18.35-43)

²⁹ Aamée Jericóotu muha mepéémeke mítyane míamúnaa úraavyéhi. ³⁰ Áijyúu hállúvátumútsi juuvá úníuri ácuúacunúhíjcyamútsi tétsihdyu Jetsóoma muha mepájtyene iwáájácúne kéévánécoba neé dífbyeke:

—¿Ávyéjuúbej, Dabíiúvúj tsíménémúhaabe u íjcyáabej, múhtsidi ihdyu óvíjyuco dídaatsóve!

³¹ Ehdúu dityétsi néénéllii tétsii íjcyame uhbá cúuvéhulléré dityétsi íjcyaki. Áronerí íícúvétumútsi éhniñevúré tsiíñe neéhi:

—¿Ávyéjuúbej, Dabíiúvúj tsíménémúhaabe u íjcyáabej, múhtsidi ihdyu óvíjyuco dídaatsóve!

³² Áánélliihyée Jetsóo íjyócuúvéne neé diityétsikye:

—¿Íñá ámuhtsi méimílléhi?

³³ Áánélliihyée neemútsi:

—Ávyéjuúbej, muhtsi méimíllé mahálluváne.

³⁴ Ehdúu dityétsi néénéllii mítyane ídáatsóveebe diityétsidi. Áánemáa diityétsikye íhyálluúné díbye dócárájcónetu tsáimíyé íitéjúcoomútsi. Aamútsi dífbyekéréjuco úraavyéne.

21

Jerotsarée pañévú Jetsóo úcaavéne

(Mc 11.1-11; Rc 19.28-40; Ja 12.12-19)

¹ Aamée muha méwajtsi Jerotsarée píñhíriyéjuco Bepajée cóomí úníuri Oríivo bájú íjcyátsihvu. Átsihdyúu Jetsóo wallóo mítyétsikye múúhadítú técoomívu. ² Áámútsikye neébe:

—Écoomi ípíihíré cóómityu óoma méujcúté íayáne íjjú íllíma íjcyaae dóhjinúmeíbyeke. Áabeke metsíñaáyóne métsívaco. ³ Aane tsaate ámuhtsikye ‘ívéémútsikyé ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíí méneéco: “Ávyéjuubéne múhtsikye néénéllíihye. Íícúiyévané ihdyu óómíchóíbye.” Ehdúu neebe diityétsikye.

⁴ Ehdúu pajtyéné Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíhjáa íllu néhdújuco:

⁵ Tsióó cóómi múnáake mene: “Ámúha éllevu ámuhá avyéjuube tsaá ídaatsóné íayáne íjjú hájchí hallúri.”

Ehdúhjáa neebe Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi.

⁶ Aamútsíi tsúúca újcuje diibye íayáne íjjuke íllíma Jetsóó néhdújuco. ⁷ Áábé hallúu wájyamúúnetu muha meíhbóné hallúvú íñéríívyéne péjúcoóbe. ⁸ Áíjyúu mítyane míamúnaa íjcyame íhbó íwajyámuunévú juúva. Tsaaté wájyaúúnevu íhbóhi. ⁹ Aamée dííbyema péé tsuullérí íjcyamee, idyéjuri íjcyamee, ehdu. Aamée wáñécohíjcyá:

—¡Ñóóooj, máávyejútsó áanu Dabíiúvúj tsiiménémúháabeke! ¡Maímijyu díbye Píívyéébe mémeri tsááneej! ¡Ñóóooj, máávyejútsó caame íjcyaae Píívyéébeke! Ehdúu iwáñéjcone nehíjcyáme.

¹⁰ Aabée Jerotsaréevu úcááveneri pámeere técoomí múnáa íbóriíbaavémé nééhií:

—¿Múamí tsáma aátyej?

¹¹ Áánéllíihyé tsaate nééhií:

—Áánerá aabye Jetsóó Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Gariréa íiñújiri íjcyacóomí Natsarée múnáajpi.

Duurúvájá pañétú náhjíhe múnáake Jetsóó bóayóne

(Mc 11.15-19; Rc 19.45-48; Ja 2.13-22)

¹² Áané boonétúu duurúvájá pañévú náhjíhénújcatsímyeke téjá pañétú boáyooóbe. Wájójcoobée dsíidsike cápáyócohíjcyámé metsáwááne. Áhdurée íjúúmuke náhjíhénuhíjcyámé acúúvéihcyúné wájójcoóbe. ¹³ Áánemáa neebe diityéke:

—Muurá Píívyéébé waajacúháámitu nééneé: “Íjya tahjya tééjá líiñévú míamúnaa óoma íhjúvahíjcyáijya.” Aaja ¿íveekí ámuha naní múnáa jaríyējuco medíllone?

¹⁴ Áíjyúu tééjá pañe hállúvátúméhjima ímí úllehíjcyátúméhjí íjcyame dííbyeke piáábó táúmeímyeke ímíjpyetétsoóbe. ¹⁵ Ehdúu téijyu méenuube méénuráítyúronéhji. Áíjyúu tsiime wáñécohíjcyá: “¡Ñóóooj! Átsihdyúu nehíjcyáme: ¡Máávyejútsó aadi Dabíiúvúj tsiiménémúháabeke!” Aanée llúúvájte avyéjujtémá taúhbájú uwáábojte tsarí íjtsúcunúne Jetsóoke nééhií:

—¿A ú llebo eene aatye néhíjcyáne? ¹⁶ Áánéllíihyé Jetsóó néé diityéke:

—Ééé. ¿Aca tsá múijyu ámuha meéévetú Píívyéébé waajacúháámí téénetu íhjuváne? Íllu muurá nééneé:

Pámeere dííbyeke duurúvahíjcyá tsiime ñohñóríyí íjcyarótsíwuújimájuco.

¹⁷ Ehdúu Jetsóó diityéké nééné boonétú muha mepéé Jerotsaréetu Betáániávurējuco. Áhullée tépejco muha mécuwáhi.

Higyéerahe Jetsóó pítyuutsóne

(Mc 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Áané tsitsíívenúu cúúvénetúré muha tsiíne Jerotsaréevu meóómíñáa Jetsóó ajobáávatéhi. ¹⁹ Aabée juuvá úníutu íjcyaha higyéerahe úújéjerá ‘néévahéubáhaja’ íñéénema. Áronáacáa tsá tehe néévatúne. Áánéllíihyé ílluréjuco díbye teehe pítyúútsóbe nééneé:

—Níhñécunu ílluréjuco u chémeíhye ¿íveekí tsá u néévatúne?

Ehdúu díbye néénemáyé tsúúca íjtoíñuhe. ²⁰ Áánéríi muha meúllévenúne menéé dííbyeke:

—¿Aca muhdú eene eehe higyéerahe peecútéré tsúuca cheméhi?

²¹ Áanéllihyéé neebe múúhake:

—Muurá ímiáané ímíneúvú ámuha mecáhcújtsoca tsá apáañéré íne higyéerahe o chemétsónéeméné ámuha meméénúityuróne. Téhdure muurá ámuha menééjuri tsane cámehbáú ínéiyá móááj piínévu. ²² Ahdícyane muurá páneere íná Píívyéébeke ámuha metáúmeíne ámúhake ájcúibye ímiááneturé ámuha ímí mecáhcújtsóhajchíjyu.

Jetsóó ihtsútu

(Mc 11.27-33; Rc 20.1-8)

²³ Átsihdyúu idyé tsiíne duurúvájá pañévú dibye úwáábónáa pañétúejte llúuvájte avyéjútémá túkevéjtsojte dífbye éllevu itsááne néehí:

—¿Aca múúbé ihtsúturí u íjcyabe eene ehdu nénehji ú méénuhíjcyáhi?

²⁴⁻²⁵ Áanéllihyééhjáa neebe diityéke:

Áhdure ¿acáa múha nééjuri Jóáa tsótsohíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píívyéébeé, mityá míamúnaáree nééjuri téené wákímyeí méénuhíjcyaaábej? Áyu cána oke máańújcu. Ámuha oke mańújcu hajchíí botsíi ámúhake ó neé múúbé ihtsúturí ténehji o méénuhíjcyáne. Áanéllihyéé tsamééré néjcatsíhi:

—Muurá ‘Píívyéébeé nééjuri tsótsohíjcyaaábe’ mené hajchíí meke nééíyoóbe: “¿Áábekéráhjáa íveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne?” ²⁶ Áánetu ‘míamúnaáree nééjuri’ mené hajchíí meke diitye míamúnaa téené hallútú méénuíyáhi. Muurá pamévaré cáhcujtsó ímiáánéjucóo Píívyéébeé ihjúu uuballe múnáajpi diibye Jóáávu íjcyane. ²⁷ Ehdúu íñéjcatsíneri ínúhnévéne íllure nééme dífbyeke:

—Maáhuú, tsá muha mewáájacutúne.

Áanéllihyéé neebe diityéke:

—Aanéjívva idyé ámúhake ó neé múúbé ihtsúturí o méénuhíjcyáne.

Tsáapí hájchimútsidítú íjcyáne uwááboju

²⁸ Átsihdyúu tsiíne Jetsóó diityéke néehí:

—¿Muhdú ámuha méjtsúcunú tsiíne ámúhake o úúballeíne? Tsaapíhjáa íllímútsidítú ímíáábeke néehí: “Llíhij, cána íhyajchíí méúmíhe wákímyeítyej.” ²⁹ Áronáacáhjáa neébe: “Tsá o ímíletúne.” Áronemáhjáa bóónétu wákímyeítyeébe. ³⁰ Átsihdyúhjáa bóneébeke neebe téhdure. Áanéllihyééhjáa neébe: “Juújuj Líhij, tehdújuco. Óví ó wákímyeítyehi.” Áronáacáhjáa tsá dibye wákímyeítyetúne. ³¹ Aanée ¿caabyé diityét-sidítú cáhcujtsó cááníkyeé? Áanéllihyéé nééme dífbyeke:

—Tujkénúejpíhjáa cáhcujtsóhi.

Átsihvúu neebe diityéke:

—Ímiááneturé ámúhake o neé muurá múhdurá ícyahíjcyáne walléemuma méi-íńújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámé ímityúmé íjcyarómé ímíjpyetéé ámúhajtane Píívyéébeé avyéjúejtéréjuco íjcyaki. ³² Muuráhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáa ámúhake úwáábohíjcyará ímityúné ámuha meícyahíjcyáne meíhvéjtsóne Píívyéébeé icyánejcúvuréjuco ámuha meíbúwáávéroki. Áronáacáa tsá ámuha mecáhcútsóhíjcyatú dífbyeke. Áánetúu ihdyu muurá diitye ímiáané ímityúmé íjcyarómé dífbyeé uwáábó icyáhíjcyatsóne ímíjpyetéhi. Áanáacáa ¿muhdú íveekí tsá ámuha teene melléébójú-coorómé meímíjpyetétúne?

Úmíhé tehme múnaa múhdurá dáríívemeínetu íjcyáne uwááboju

(Mc 12.1-12; Rc 20.9-19)

³³ Cáhawáa melleebúcunu tsiíne ámúhake o úúballéne: Tsaapíhjáa íúmíhe óova íbájtso ne mójcónúhi. Áánemáhjáa tsátsii ímíbájchoobe tééne néévá dótshúhcúmeítsíi. Áhduréhjáa jáhwu méénuube cáámé cóhnaúvú tééjá pañétú tépalli téhmémeíjya.

Ápallívúhjáa tsaatéké ityéhmétsóne aahívetéébé tsííñé iñúji. ³⁴ Aabéhjáa tsúuca tene néevane iwáájácútsihvu wallóó íúníu múnáake diityémá ditye iwállóoro téenetu dííbye éhne íjcyadúne. ³⁵ Áronáacáhjáa íllure méénúpejtsómé diityéke. Tsáápiikyéhjáa néwayúúnevu aamúme. Áánetúhjáa tsíjpiikye dsíjívetsóme. ³⁶ Áané boonétúhjáa idyé tsiíne wálloobe pívámevákéjuco. Árómekéhjáa idyé méénúpejtsóme.

³⁷ Áané nihñévúréhjáa wálloobe íllíkyeréjuco 'íhya hájchíwu íjcyánéllii dííbyeke avyéjúúlléiyóme' iñéénema. ³⁸ Áronáacáhjáa dííbyeke íáptyúmíne néjcatsímye: "Aabye muurá íllíyéjuco íñe cááníñúiyóne. Áánéllii metsu dííbyeke medsíjívétso mehnéréjuco tene íjcyaki." ³⁹ Ahdújucóhjáa iékéévébeke ditye tépallítyú ííwávu itsáptyéne dsíjívetsóne.

⁴⁰ Ehdúu íúúballétsihdyu neebe diityéke:

—¿Aane íñe diibye úmihé aabájaabe itsáácooca muhdú méénuú diityéké eené tépallívú dibye téhmétsoíñúmé ímityúné dáríívemeímyeke?

⁴¹ Áánélliihyéé néémeé:

—Íhya ihdyu diityéké ídáátsóvétuubéré idsíjívetsóne tsíjtyekéréjuco téhmétsoíñé tépallívú botsíi teene bajtso kéémévécooca tsáneevu dííbyeke ájcúímyeke.

⁴² Ehdúu ditye néérónáa neebe diityéke:

—¿Aca tsá ámuha múijyú meéévetú Píívyéébé waajácúháámi? Muurá tsátsihdyu nééneé:

Tsaúpe nééwayu jááháñé wákimyéi múnáa íñéhnílléne wáágóórou pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkéiu. Muurá ihdyu Píívyéébere ehdu meenuú tehdújuco.

Ehdu muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé. ⁴³ Aane ámúhake o néé Píívyéébé avyéjú ámúhá wáabyuta íjcyájúcootúne. Muurá ihdyu tsijtye ímí óoma íjcyámé wáabyutáréjuco teéne. ⁴⁴ Muurá teeu nééwayúdú o néébedítyú íjcyané uwááboju cáhcújtsotúmé mújtaáhi. Áámedívú muurá o cáyobáávatécooca ílluréjuco ditye wágóóóveíñe.

⁴⁵ Ehdúu Jetsóó tsíeménéhjitu úwaabóné llúúvájte avyéjútémá paritséomú waa-jácújucoó diityéké dibye lléboobóne. ⁴⁶ Áánélliihyéé ímíllerómé dííbyeke iwáágoóné tétsihdyu. Áronáacáa nuhnévémé Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi dibye íjcyane míamúnáa néhíjcyáneri íillityénema.

22

Táábávajcátsí wañéhjitu íjcyané uwááboju
(Rc 14.15-24)

¹ Áhdurée tsiíne Jetsóó úúballé muhdú Píívyéébe íavyéjú pámeemáyé ímíbájchoíñe.

² Neebépeé:

—Tsáne avyéjuubéhjáa ílli táábáváné wañéhjivu míñutsó mítyane míamúnáake.

³ Ááme éllévúhjáa wálloobe íúníu múnáake ditye iñéete ditye itsájúcoóki. Aaméhjáa úúballéterónáa tsá ditye ímíletú itsááneé. ⁴ Áánélliihyéhjáa tsíjtyeke tsiíne iwállóomeke neébe: "Méneete táuubámyeke ditye itsááne íñe ocájímú tutácóóné idyóóvaki." ⁵ Ahdújucóhjáa ipyééne ditye úúballerónáa idyé tsá ditye ímíletú itsááneé. Ícúvetúméhjáa íwákimyéiháñevúré péécunúhi. Tsaatéhjáa péé íúmihénevu. Tsijtyéhjáa péé náhjihévu. ⁶ Áánetúhjáa tsijtye íllure diityédí ícúbáhrámeke dsíjívetsóhi.

⁷ Aanéhjáa ílluréjuco diibye avyéjúúbeke mítyane cáyobáávatétsóne. Áánélliihyéhjáa ítsodáhómuke táúhbaabe ditye diityéké idsíjívetsóne diityé cóómí icyátsuhjácoki. ⁸ Áané boonéhjáa idyé tsijtye íúníu múnáake neébe: "Tsúuca íñe hájchíwu táábáváné wañéhji májchoháñé méénúmeíjyúcoorá téénevu tsáameke memájchótsóiyóne. Ávyeta ímílléityúmekéhjáa o míñutsójúcoorómé íñe tsá tsáátu meéllévu. Árone ihdyu óvi tehdújuco tsá ditye tsáátune, ímiáámejíí tsááiyáhi. ⁹ Ahdícyane cána étsihjívú mepééne

ámuha maájtyúmidúmeke méuubállé ditye itsáákíí.”¹⁰ Ahdújucóhjáa ditye pahúllevávú ipyééne pámeekéré íjtyúmidúmeke míńnutsóné ímítýúróméhjimáye. Aaméhjáa tsúúca tsááme teeja wahpéhi.

¹¹ Ááme éllévúhjáa diibye ávyéjuube ipyééne ájtyumí tsaapi ihdícyájamáyé íwajyámuma diityéj piine íjcyáábeke. ¹² Áábekéhjáa neébe: “Muúbej, ¿acáne íveekí íñe átérééjamáyé u tsáá béhjávu úcáávéne tsáátuúbe?” Ehdúhjáa ávyéjuube dífbyeke néénéllíi tsá díbye íñá néétune. ¹³ Áábedítýúhjáa íúníu múnáake neébe: “Áánúke íjtyúháacyuma íhyójtšicu mechíjchúne áachívú peete íjcyátúhullévú mépicýóhjí téhulle díbye ityáá íhwáñe ííhdónema.” ¹⁴ Ehdu nééne muurá íñe ímiááné pámé wáábyutaréjúcooro Píívyéébe avyéjú íjcyáronévú uhjéméré úcááveéhi.

Íñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike ditye áhdotsóne

(Mc 12.13-17; Rc 20.20-26)

¹⁵ Ehdúu Jetsóó úwaabóné paritséómú itsárílléne pítýácójcatsí muhdú dífbyedívú íñéetsoíñe. ¹⁶ Áánemáhjáa Heróóde icyánéjcuéjtemá tsaatéke íhdityu wallóomé dífbye éllévu ditye íñééte muhdúhjáa dífbyedítýú ipítýácójcatsíñe. Aamée itsááne dífbyeke nééhií:

—Ávyéjuúbej, muha méwaajácú ímiáábé u íjcyane állíútuúbe. Aabe muurá ú úwáábohíjcyá ímiááné keená Píívyéébe míamúnáadívú tújkevéełlejjító tsijtye múhdurá úhdivu íjtsúcunúroneri íícúvétuubére. Árómeke muurá pámeekéré tsahdúré ú íjtsúcunú muhdú ditye íjcyane u túhúúllétúnéllíihye. ¹⁷ Aabe ihdyu cána múúhakye díñe dícyánéjcutuj: ¿A tehdújuco ávyéjuube romáánómuube íjcyáábé wáábyuta dsíídsike ditye áhdótsohíjcyáné maáhdóiyónej, mityá tsáhaáj?

¹⁸ Ehdúu íllure dífbyeke ímújtátsóro ditye díllone iwáájácúne neebe diityéke:

—Ávyeta mía bañú múnáa ámuha pánehjídú ímiáámeúvúdú meíjcyame ¿íveekí íllure oke ámuha memújtátsóro mémávárijchóhi? ¹⁹ Áyu cána oke méuujétsó dsíídsíjívuj.

Ahdújucoo ditye tsájíivú úújetsóné dífbyeke. ²⁰ Áájítúu húmi náávee, memee, íjcyane íííténe neebe diityéke:

—¿Aca múhúmi náávé eéne? Áhdure ¿mumémé eene tééjítu?

²¹ Áánéllíihyée néeme dífbyeke:

—Tséétsá húmi nááve. Áábe méméré íñe tééjítu.

Áánéllíihyée neebe diityéke:

—Ané wa ihdyu diibye Tséétsáke mááhdohíjcyá dífbye éhnéjuco íjcyanévu. Áánetu ihdyu Píívyéébeke máácuhijcyá dífbyé wáábyuta íjcyanévu.

²² Ehdúu Jetsóó diityéké nééneri iúllévenúne ílluréjuco ditye pééne tétsihdyu.

Dsíjívémé muhdú tsiíñe bóhiine tsaate díllone

(Mc 12.18-27; Rc 20.27-40)

²³ Ááné boonée téjcoojíré tsadotséómú tsáá dífbye éllévu medsíjívémé tsiíñe mebóhiine cáhcújtsotúme.

²⁴ Aamée néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, Moitséeúvúhjáa muurá néé tsaapi méwadívú tsíímávátuube dsíjívéhajchíí íñahbérejuco dífilleke táábaváíñe dífbyeréjuco itsíímáva dífíledívú íñáhbeúvúu tsíímáváiýone. ²⁵ Aanée íjcyámé múúhadítýú 7-meva tsané nahbému. Áámé amíaabée ityáábavároléjtane dsíjívé tehdu tsíímávátuubére. Áállekée bóneebéréjuco táábaváne. ²⁶ Ároobée idyé dsíjívé téhdure tsíímávátuube dífílléjtane. Aanée ehdu pámeere 7-meva tsaapíllekére táábavarómé dsíjívé dífílléjtane. ²⁷ Aanée nihñévúré dífílleréjuco dsíjívéne. ²⁸ Aane cána múúhakye díñe ¿cáábyé taabá ímichi dille íjcyáiñé tsiíñe ditye bóhíicoóca?

²⁹ Áánéllihyée neebe diityéke:

—Íllure ámuha mémujtá Píivýéébe íhtsútuube íjcyáábé waajácúháámitu tene úwaabóné ámuha mewáájácútúnéllihye. ³⁰ Muurá dsíjivémé tsiíne bóhíjyu páneere cápáyóóveé tsíhdyuréjuco. Tsáhájuco muurá míamúnaa táábávácatsíityúne. Muurá pámeere téijyu íjcyáá nǐjkyéǐ múnááduréjuco. ³¹ ¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Píivýéébé waajácuháámi? Muurá téhaamítú nééneé: ³² “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé Piivýéébé ó íjcyáhi.” Ehdú muurá Píivýéébe néénetu méwaajácú ditye íjcyane. Muurá ditye íjcyátuca tsá díbye nééítyuró diityé Piivýéébé íjcyane.

³³ Ehdúu Jetsóó diityéké nééneri ullévenúmé muhdú dífbyé tujkéveeju íjcyáneri.

Ímichi páñétúejúúcu taúhbajúúcu

(Mc 12.28-34)

³⁴ Aanée paritséómú iwáájácúne iiyéjuco pǐhcyaaavéné dífbyedívu. ³⁵⁻³⁶ Áamedítyúu tsaapi taúhbájú uwááboobe Jetsóoke imújtátsóro nééhíí:

—Ávyéjuúbej, ¿aca teene Píivýéébé taúhbajúúnetu keená ímichi páñétúene?

³⁷ Áánéllihyée neébe:

—“Múu wajyú Dípiivýéébé Díavyéjuube íjcyáábeke ávyeta díííbúutúré páneere muhdú u íjcyáneri dííjtsaméiyi.” ³⁸ Eene muurá ímichi páñétúene Píivýéébé taúhbajúúnetu.

³⁹ Áánetu tsiíne nééhíí: “Pamévakeré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu.” ⁴⁰ Éneecu ímichi páñétúenécú Píivýéébé Moitséeúvuj téeveri pícyóóné taúhbajúúnetu. Áneecu néhdu meíjcyáhajchíí tsúúca meíjcyá dífbyé ihjyú uubálle múnáape úwáábohíjcyádu. Ehdúu Jetsóó néé dífbyeke.

Muubá Críjto íjcyane

(Mc 12.35-37; Rc 20.41-44)

⁴¹⁻⁴² Aamée diitye paritséómúí péétúmeke tsiíne neébe:

—¿Aca mújtsiménémúhaabé Críjto íjcyáiyóné ámuha méjtsúcunúhi?

Áánéllihyée néémeé:

—Dabíiúvúj tsiménémúhaabéiyó muurá dífbye.

⁴³ Áánéllihyée neébe:

—¿Aanee idyé muhdú ííivane dífbye Dabíiúvú íjtsiménémúhaabe íjcyáífbyeke dílló íavyéjúúbedi? Muuráhjáa ihdyu Píivýéébé Apííchóré dífbyeke túkévéjtsóneri neebe dífbyedítyu:

⁴⁴ Ávyéjuúbeé néé Táavyéjúúbeke: “Cána táuniúvúí díicya dímunáake o táhjáne ha-chóta.”

⁴⁵ Ehdúu muurá Dabíiúvú néé Críjtodítyú Íavyéjuube dífbye íjcyane. Aane muhdú íjcyáiyóobe dífbyeúvúj tsiménémúhaabe.

⁴⁶ Ehdúu Jetsóó diityéké nééne íáñújcútúnéllíí tsáhájuco tsiíne ditye díllójúcootúne.

23

Paritséómuma taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcóǐíivetsóne

(Mc 12.38-40; Rc 11.37-54; 20.45-47)

¹ Áijyúu idyé pámeere tétsii muha meíjcyámeke Jetsóó nééhíí: ² —Muurá taúhbájú uwáábojtémá paritséómú íjtsúcunúmeí Píivýéébé Moitséeúvuj téeveri méénúné taúhbájú uwáábojte íjcyane. ³ Ímiáánéhde tehdújuco ditye úwáábohíjcyáne. Aane melléébone mécahcújtso. Árónáa ihdyu eene múhduhjírá ditye ícyahíjcyánetu tsá múu íívatúne. Muurá ímí úwaabójúcoorómé tsá tehdu íjcyatúne. ⁴ Aame míamúnáama tsíñéhjí taúhbajúúné ípívyétsohíjcyá diitye páñetu íjcyarómé teene úráávyenejííva awáá muhdú ditye úráávyeki. ⁵ Muurá páneere íiná imyéénune méénuhíjcyámé míamúnaa diityéké imítyájtsokiye. Aame muurá eene Píivýéébé ihjyu icyáátúnúné

waajácúhaamínevu pícyámeihijcyá íñéjuwáánetu íumicóónetu. Áhdure eene tsíjtyé wajyámúúné ehniíñevu íwajyámúúné icyáméjtsójácobájívu úcámeihijcyáme. ⁶ Aame muurá wañéhjíné pañe imíllé íboohówátsihjívúré imájchone. Áhdure pihcyáávejáané pañe íjcyácooca imíllémé ímítsijívúré iácuuvéne. ⁷ Téhdure imíllémé míamúnaa diityéké iávyéjúúlléne patsíhjíwávúré uwáábojtédí díllone.

⁸ Áánetu ámuha tahñéjté meíjcyame tsá múu tehdu néétune. Tsá múu íjyácunútu míamúnaa ámúhake uwáábojtédí díllóiyóneri. Muurá ámuha tsahdúré tsané nahbémú meíjcyamé uwááboobe apáábyéré oo Críjtoó. ⁹ Ahdícyane tsá ámuha múúbaké mecááníváityú íñíjiri. Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe apáábyéré ámúháj Caáni. ¹⁰ Áhdure tsá múu díllótsámeítyú ávyéjútédí. Muurá oo apáábyéré ámúhá avyéjuúbe. ¹¹ Muurá ihdyu tsíjtyeke íicuvémé ímiááné íjcyá íhtsutúmé íboohówajte. ¹² Aame idáátsóméhjíúvú tsaííbuwáre íjcyame ávyéjúúteéhi. Áánetu iye íhtsutúmé ávyéjulte íjcyane némeihijcyámé íllure núcójpívétsáméíhi.

¹³ Aane máidáátsoju ámúhake tene pájtyeíñé bañú múnaa pánehjídú ímiáámeúvúdú ámuha taúhbájú uwáábojtémá parítséomú meíjcyámeke. Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjúejte íjcyáiyómeke íllure ámuha mémávárichohíjcyá múhdurá ténejcu ámuha meúráávyénéllíhíhe. Áánéllíi tsá ámuha dífbyé avyéjúejte meíjcyáitúne. ¹⁴ Ááneréi íjcyáiyónáa ¿íveekí ámuha pífbájyujte walléémudítyú médótu híjcyá ihjyáháñe? Ááne ehdu ámuha meméenuhíjcyánéhjí nucójpí ulléjítóné úniúúnevu ámuha meíjcyáne Píívyéébebema cááménécobájíúvú méihjyúvahíjcyá wáájácúratúne. Ehdu ámuha medáíívémeihíjcyáné déjúcotu muurá ávyétá íhnáhó ámuha méícúbáhráméíhi.

¹⁵ Téhdure íveekí ámuha pahúllevá múnáake úwáábomére mépehíjcyá ámúhá uwááboju múhdurá néene ditye íuráávyeki. Muurá ímítyúmeke éhniíñevúré ámuha métútávátsohíjcyá múhdurá meúwáábóneri. Áánéllíi diityé hallúrí ápíchó cúújúwá pañévú ditye wágóóóveíñé ímichi ámúhá lííñé íjcyane.

¹⁶ Máidáátsoju ámuha éhne múúne hállúvatúmé tsiéllu tsátyéjcatsíiyódú menéeme tsá mewáájácúmeítyú muhdú Píívyéébeke meúráávyéiyóne. Aame ámuha ménéhíjcyá duurúvája mémerívá tsane ámuha meméenuíñé menéerone ámuha meméénúturóné muhdú néétune. Áánetúvá ihdyu tééj páñéene óórótu méénúmeíñé mémeri tsane ámuha meméenuíñé menéerone ámuha meméénúthajchíí ímityúné ámúhá hallúrí íjcyane ámuha ménéhíjcyáhi. ¹⁷ Aame ímiááné ámuha méijcyá éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu wáájácúmeítyúme. ¿Aca keená ímichi máavyéjúúlléiyáhi? ¿A teene tééj páñéene óórótu méénúmeíñéhjí, mityá teeja duurúvája ímichi tééja tájpi páñénehjí íjcyajaj? ¹⁸ Áhdure ámuha ménéhíjcyá Píívyéébé íicúvé cóvájtsómeíñé wáíji mémerívá tsane ámuha meméenuíñé menéerone ámuha meméénúturóné muhdú néétune. Áánetúvá ihdyu dífbyé íicúve mémeri ámuha tsane meméenuíñé menéerone ámuha meméénúthajchíí ímityúné ámúhá hallúrí íjcyane ámuha ménéhíjcyáhi. ¹⁹ Aame ímiááné ámuha méijcyá éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu wáájácúmeítyúme. ¿Aca keená ímichi máavyéjúúlléiyáhi? ¿A teene Píívyéébé íicúve, mityá teene wáíji ímichi téjji hallúvú tene cóvátso méihíjcyájij? ²⁰ Muurá téjji mémeri tsane imyéenuíñé tsaate néene dómajcó páneeréjuco múhduná téjjiene íjcyánéhjimájucó. ²¹ Áhdure idyé duurúvája mémeri tsane imyéenuíñé ditye néene dómajcó páneeréjuco tééjáne íjcyanéhjí Píívyéébe mémemájucó ímichi dífbyé wáábyuta tene íjcyanéllíhíhe. ²² Áhdure níjkyéji mémeri tsane imyéenuíñé ditye néene dómajcó Píívyéébekéjuco dífbyé avyéjú tene íjcyanéllíhíhe.

²³ ¿Ahdícyane máidáátsoju ámúhake tene pájtyeíñej! Muurá tehjújuco ámuha Píívyéébeke meíícúveróné ámúhá bájtsori. Áronáa ámuha mécoévahíjcyá teenéjuco

awáá taúhbájutu pañétúetsíí ijcyane Píívyéébeke ámuha meúráávyéne tsaímíyé mejcyame tsíjtyeke mepíáábóiyóne. Ehdu ámuha tsanéhjájucó meméénúiyóné tsá meméénuhíjcyatúne. ²⁴ Aame muurá ámuha éhne múúne hállúvatúme tsiéllu tsátyéj-catsíiyódú wáájácúmeítúme. Muurá éétebáwu íjcyaróóbeke ámuha ádo pañétú ámuha mewáágoómé ¿íveekí caméélloke wáágóótúme dííbyemáyé ámuha máádohíjcyáhi?

²⁵ ¡Máídáátsoju ámuhákye tene pájtyeíñej! Muurá ámuhá lliyíhllóné, ámuhá bohtámú, ámuha ménítuyhíjcyará imíwu. Áronáa ténéhjí pañevú ámuha mepícyohíjcyá ímityúné naníyí ámuha meúcuhijcyanéhji. ²⁶ Aame ámuha ímiááné hállúvatúme íjcyadu menéeme tujkénú méimibáávyé ámuhá íbuwááné íjtsaméí ímiáámeréjucó ámuha mejjcyane ámuhadítúyú íbóhówaúcunúki.

²⁷ ¡Áronáa ihdyu máídáátsoju ámuhákye tene pájtyeíñej! Muurá ámuha pánehjídú ímiáámédú éhne múúne níjkyéné pañe nehníwu néerone pánehjídú hállu imíwu meíítedu. ²⁸ Ehdu ámuha meícyahíjcyá míamúnáama pánehjídú ímiáámeúvúdú tsanéeré ímityúné íjtsaméí ámuhá pañe íjcyame.

²⁹ ¡Áameke ámuhákye máídáátsoju tene pájtyeíñej! Íveekí ámuha éjyuúvúu ditye dsíjívétsohíjcyámé Píívyéébe ihjyú uubálle múnáaúvú níjkyéné méicyáávétsohíjcyá ímiáámevúa diityéúvú íjcyanéllíihye. ³⁰ Ááne ámuha ménehíjcyáhi: “Éjyuúvúu méihde múnáaúvú íjcyáijyu mejjcyaca muurá tsá medsíjívétsoíturó Píívyéébe ihjyú uubálle múnáake.” ³¹ Ehdu ámuha menéeneri muurá ámuhákyé méúúbállémeí diityéúvukée dsíjívétsohíjcyámeúvúj tsiiménémúhaabe ámuha mejjcyane. ³² Ahdícyane wa ihdyu oke meméénú ámuha meímillédú ámuhá ihde múnáaúvúu méénuhíjcyádú diityédúré ámuha menéemeé.

³³ Ávyeta muurá ámuha íñimiyémúeméjte. ¿Aca ámuha méjtsúcunú cúújúwatu ámuha mepállójcóiyoone? ³⁴ Áánéllíi ícyooca ó pícyóóroó ámuháma tsíjtyeke Píívyéébe ihjyú uwáábojte pane wáájácúmeke ámuhá uwáábojte íjcyáímyeke. Árómeke muurá ámuha meúráávyehíjcyáa pátsárijcyomére pacóómiváriye. Áamedítúyú muurá tsaatéke ámuha mewátsíhcyuú pihcyáávejááné pañevu. Ááne tsááteke ámuha médsíjívétsoó páwachekevu mewátyétyéhcúneri. ³⁵ Ehdu ámuha menéénéllíi ámuha páme halluríyé teene éjyuúvúu ímiá uwáábojtéké ditye dsíjívétsohíjcyanéhji. Muuráhjáa Abéé ímiáábé íjcyáábeke íñahbére dsíjívetsóhi. Áané boonée tsijtye Píívyéébe ihjyú uubálle múnáake ámuhá ihdeéjte dsíjívetsóhi. Átsihdyúu nihñéré dsíjívetsómé Berekíá hajchi Tsacariake duurúvájama Píívyéébe íicúvé cóvátso mehíjcyané wáíjí ráhoúcunútsihvu. ³⁶ Aane ímiááné ámuhákye o nées ehdúu éjyu múnáaúvú dáríívémehíjcyané muurá ámuhá hallurí íñe ícyooca ámuha mejjcyámé hallurí.

Jerotsarée múnáake Jetsóó kímoovéne

(Rc 13.34-35)

³⁷ Ahdícyane ámuhá Jerotsarée múnáaj, ¿íveekí ámuha méllíihyánúpétsohíjcyá Píívyéébe ihjyú uwáábojtéke? ¿íveekí ámuha diityéké néwayúúnevu mááámuhíjcyáhi? Muurá imílléroobe ámuhákye újcyane éhne múúne cáraca ítsíimeke íhñúwáacyú lli-íñévú újcyadu. Áronáa ¿íveekí tsá ámuha meímíllehíjcyatúne? ³⁸ Áané déjúcotu muurá ámuhá cóómí ápajyuréjucó íjcyáíñe. ³⁹ Ahdícyane ámuhákye o nées téhdure oke ámuha maájtyumíjucóóityúné tsiíñe o tsáíñevújucó. Téjyu muurá ámuha oke maájtyúmíne méneéhi: “Maímijyu áanu Píívyéébe mémeri tsááneéj.”

Duurúvaja wágóóovéñe Jetsóó néénee

(Mc 13.1-2; Rc 21.5-6)

¹ Aabée Jetsóó duurúvájá pañétú muha mejchívyénáa múúha tsúúlleríjyuco péébeke muha mépiúvájá téjahji imíwu méénúmeíñé muha meííteki. ² Aamée muha meííteke neébe:

—¿A ámuha méííte imíwu duurúvaja méénúmeíñé? Muurá ímiáánetúré ámúhakye o neé ehdu nééroja wácávyáhcámeíñé.

*Jetsóó tsááiñé ihde pájtyeíñéhji
(Mc 13.3-23; Rc 21.7-24; 17.22-24)*

³ Átsihdyúu muha oríívó bajúvú mepétsihvu ácuúvéébeke áábánéwu muha menééhií: —Cána múúhakye duubállé múijyú tene pájtyeíñé eene múúhakye u néhíjcyanehji. ¿Aca íínetú muha méwaajácuú íññuji nájkévaíñeréjyuco u tsááiñé píñhíjucóóne?

⁴ Áánéllihyée neebe múúhakye:

—Éhdu néeme tsáma wajácútsi méjicyaco ámuha maállítsámeityu állíu múnáadívu.

⁵ Muurá o tsááiñé tsúúca píñhícooca íjcyaimyé mítyame óhdi díllómeímye. Aame nehíjcyaa díibyéjyuco Críjto íjcyane. Aane mítyame cáhcújtsoó bañúháñé. ⁶ Áhdure íjcyaiñé méénujcátsí pahúllevare. Áronáa méíllityedíñé. Muurá tsáhái téijy u bóhówáávéityúne. Áronáa ihdyu ehdu nénehji tujkénú pájtyeéhi. ⁷ Muurá tsané íññúji múnáa méénujcátsí tsííñé íññúji múnáama. Áijyu íjcyaiñé ájyabáánema cheméháñé. Áhdure pahúllevare íññuji vááuméííhi. ⁸ Ehdu déjúccóóveíñé ícúbáhraméí íññújiri.

⁹ Áijyu muurá ámuha tahñéjté mejicyané hallútú cáhcújtsotúmé ámúhakye itsárálléne ámúhadi ícúbáhraáhi. Aame ámúhadítú tsaatéke dsíjívétsoóhi. ¹⁰ Áijyu muurá mítyame amúhadítú oke cáhcújtsorómé tsáhájyuco oke cáhcújtsóityúne. Aame ámúhakye itsárálléne ámúhadívú méénútsoó tsíjtyeke. ¹¹ Áhdure idyé téijy mítyame állíu múnáa díllóméí Píívyéébe ihjyú uubálle múnáadi. Áámedívú mítyame állítsáméííhi. ¹² Ehdu páhduvaré ímityúné íjcyánetu mítyame tsáhájyuco wájyúcatsíityúne. ¹³ Áánetu ehdu néerónéhjí pañé Píívyéébeke íhvéjtsotúmé tsaimíyé íjcyame ihdyu pájtyeéhi. ¹⁴ Muurá teene dífbye avyéjutu íjcyané uwááboju ímiáájú pámeekéréí íññújiri íjcyané míamúnáake waajácútsáméííhi. Áijyu ihdyu botsíi ó tsaá páneere ílluréjyuco íññékévaki.

¹⁵⁻¹⁶ Muurá duurúvájatu tsátsii íñé ímityúné úújétyútsihvu tsane ímityúné úújetené Píívyéébeke ávyéta tsáryé pájtyeéhi. Áhdícyane teene ámuha maájtyúmícooca méwáácunúccó cámeháúnevu Jodéa íññúji múnáa ámuha mejicyame. Ehdúu ímiááné tene pájtyeíñé muurá Daniéré tsúúcajátújyuco néene Píívyéébe ihjyú uubálle múnáajpi íjcyaaábe. Aane éévehíjcyámé íhya waajácújucóó íñá íjcyaiñé. ¹⁷ Áhdícyane téijy áachi íjcyame íucaavéjúcohdí ímijcóhó pañévu tsíeméné íjycuki. ¹⁸ Áhdure íumíhé pañé íjcyame íoomíjyúcohdí ihjyávú íwajyámu éllevu. ¹⁹ ¿Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñé téijy walléemú éévájtema tsíjtye ñohñóríyí ítsííméwuúmú íjcyámeke! ²⁰ Áánéllii ihdyu Píívyéébema méihjyúvaco wáyeéévejccóójí ehdu tene ámúhama ípájtyétuki, áhdure tsúcohíváneri úúníjyáijyu níjyáháñé lliine ámuha mewáácunútuki. ²¹ Muurá téijy íjcyaiñé ávyetá íhnáhó ícúbáhraméí íñé íññuji ípívyéévétsihdyu múijyú ícyahíjcyatúne. Áané boonétú ihdyu tsáhájyuco múijyú tehdu néené ícúbáhraméí íjcyáityúne. ²² Aane muurá Píívyéébe oke wállóótuca pámeere dsíjívéiyáhi. Áánéllii íicúí tsiíñé oke wállóóiiibe íhñéjte wájyuri.

²³ Aane tsúúca tene píñhícooca íjcyaimyé tsaate íllure íállíñé ‘tsúúca Críjto tsájucóóhií’ nééimye. Áámeke tsáma wajácútsi mejicyané mécáhcújtsodíñé. ²⁴ Muurá íjcyaimyé állíu múnáa iiye Críjtodi díllómeímye. Áhdure muurá díllómeímye Píívyéébe ihjyú uubálle múnáadi. Aame píivyéteé méénuráítyúronéhjí imyéénune. Ááneri muurá mújtátsoímyé míamúnáake Píívyéébedítu. Tsáijyu múúne téhdure mújtátsoíyómé ímiááné dífbyéjtéjyuco íjcyáromeke. ²⁵ Aane íñé ámúhakye ó úúballé íhdéjyuco ehdu tene

pájtyeíñé ámuha metéí búwááveki. ²⁶ Ahdícyane tsaate ámuhakye ‘éje, áádi éhllé Críjtoó’ néhajchíí mépehdí téhullévu. Áhdure ditye ámuhakye ‘áádi éhjá pañe Críjtoó’ néhajchíí mécáhcújtsodí éhduhji ditye ámuhakye néerone. ²⁷ Muurá ihdyu éhne múúne chijchi ááméjutu níjkéniiñévújuco rórihyyácódú ámuhakye ábájínéjcuíñé Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsiíne o bóhówááveíñe. ²⁸ Áábedívú muurá óhdivu táuráávyé múnaa píhcyááveé éhne múúne tsíeméjpi dsíjívéébedívú áñumu píhcyaaavédu.

Jetsóó tsáácooca pájtyeíñéhji

(Mc 13.24-37; Rc 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

²⁹ Ehdu ícúbáhaméí pájtyené boone cóójíejpi nuhba ílluréjuco áabatéíñe. Áhdure péjcoejpi tsáhájucóo ájchúityúne. Áijyu mícúru dójcoó cáámetu. Ehdu páneere íévéhóówari íhtsútunéhji íjcyane mujtáraba íjcyaaáhi. ³⁰ Áijyu tsúuca Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe páneere táíhtsútú táavyéjuma ojtsó pañétú ó bóhówááveéhi. Ááneri muurá oke cáhcújtsotómé ííñújiri íjcyame íllityéne taáhi. ³¹ Aabe téijyu níjkyéji múnaake ó táúhbaá ditye kéévánécoba ílljchu írojróco pámeere múhdumé ííñújiri íjcyané míamúnaa tahñéjté óhdivu ípíhcyááveki.

³² Cáhawáá méjtsúcunu higyéerahej. Muurá itsóúúvéne tsiíne tehe béhjívánetu méwaajácú píjcyaba píhíjucóóne. ³³ Ahdu nééne íñe ámuhakye o nénehji pájtyénetu ámuha méwaajácúú tsiíne o tsááíñe éévé tsúuca úújeténe. ³⁴ Muurá ímiááneturé ámuhakye o néé ehdu nénehji pájtyeíñé íñe ííñújiri míamúnaa íjcyapíñáaaca. ³⁵ Muurá íñe ííñújima páneere íévéhóówari íjcyanéjhi wágóóóveéhi. Áánetu íñe ámuhakye o néhijcyané tsá múijyu wágóóóvéityúne.

³⁶ Áronáa ihdyu o tsááíñe éévé tsá múha wáájacutúne. Níjkyéji múnaa íjcyarómé tsá wáájacutúne. Téhdure páñetu Píívyéébé Hajchi o íjcyároobe tsá o wáájacutúne. Apáábyeré ihdyu Llihíyo waajácú múijyú tsiíne oke iwáallooíñe.

³⁷ Muuráhjáa Noéé íjcyáijyu íjcyané míamúnáake tene pájtyeduré pájtyeíñe Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsiíne o tsááíñe. ³⁸ Muuráhjáa téijyu íjcyame ííñuji cáájávéeíñe ihde ‘íñéjuú’ íñééne ícyahíjcyá ímillédú wañéhjínéri táábávajcátsiyi. Ehdúu ícyahíjcyámé tsúuca Píívyéébe ííñuji cáájávetsóíñéllí Noéé íhmííne pañevú úcáávetsíhvújuco. ³⁹ Aamée ehdu ícyahíjcyáneriyé túhuuvémé wáájacúmeityúnáa tsúuca páneere ííñuji cáájávénetu tsáhájucóo ditye píívyetétú muhdú ípájtyeténe. Áhdure íivane muurá míamúnaa ímíllénéhjíríyé íjcyánáa Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsiíne o tsááne ábájínéjcuú díityéke. ⁴⁰ Téijyu muurá míityétsi wákímyehíjcyámútsidítú tsáápiikye wáájacúratúné o újcúnetu tsijpi tétsíhvúré coévaáhi. ⁴¹ Áhdure tsaatépí cáátsohíjcyámúpidítú tsáápílleke o újcúnetu tsíjpile coévaá tétsíhvúre.

⁴² Áánéllí tsáma téííbúwá méjicyaco tééne íjtsúcunúre. Muurá tsá mewáájacutú múijyú o tsááíñe ámuhá avyéjuube o íjcyaaábe. ⁴³ Muurá tsaapi ihjya cúwátuube téhmé péjcovéiyá naní múnaa tépejco díbye éhnénéhji nánííñe iwáájacuca. Aabe muurá tsá náníchóityuró íhñénehjívú. ⁴⁴ Ahdu tsáma téííbúwá méjicyaco naní múnaake tsaapi téhméiyódu. Muurá ámuha méjtsótúnáa ó tsaá Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe.

Tsaatétsi wákímyeíñetu íjcyané uwááboju

(Rc 12.41-48)

⁴⁵ Muurá tsaapi tsáimíyé íavyéjúúbema wákímyeíbyeke pícyoobe íhyájkímú tehmeébedívú. Aabe díityéké ímí íícuvé tééne tájpi ditye íjcyáíñéhjitu. ⁴⁶ Ahdícyane maímijyu díbye íjcyane íwákímyeíyi íjcyáábeke íavyéjuube ájtyumívaábe. ⁴⁷ Aane ímiááané ámuhakye o néé ímiáábé íjcyáábeke íavyéjuube íhñévú téhmetsóne. ⁴⁸ Áánetu íjcyaaabe tsaapi ímítyuube íavyéjuube ‘íicúí óómítyúné’ íñééne íwákímyeí ííbúwá

íjcyátuúbe. ⁴⁹ Ehdu néébe muurá íllure ihyájkímuke imyéénúne ímillédú wañéhjineríyé pehíjcyá tsíjtyéhjima llíyícyáveebére. ⁵⁰ Aabe ehdu ícyahíjcyánáa muurá íavyéjuube óómiibye tuvááová dífbyeke dibye íjtsótúnáaaca. ⁵¹ Áábeke muurá íllurjúco dibye íhnáhó ícúbahráné ímityúmé bañú múnaa pánehjídú ímiáámeúvúdú íjcyámeke imyéénudu dibye ityáá íhwáñe ííhdónema. Ahdu muurá pajtyéíñe míamúnáama tsiíñe o tsáácoóca.

25

Bádsíjcadítýú íjcyáné uwááboju

¹ Muurá idyé níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjú tsaatéhjáa 10-meva bádsijca tsáápíllé taji íjcyáífbyeke peetémá téhmehíjcyádu. ² Diityédítýúhjáa 5-meva ímuhdúrejte. Áánetúhjáa téhduméré 5-meva ímíajte. ³ Aaméhjáa diitye ímuhdúrejte tsá tsájtyetú ícyuujúwájpacyóné ipyééte ípañénuíñe. ⁴ Áánetúhjáa ihdyu ímíajte tsajtyé ícyuujúwájpacyóne. ⁵ Aaméhjáa wájtsípítýúúbeke tépejco ityéhmehíjcyárone icyúwávénélii íllurjúco cúwane. ⁶ Áronáacáhjáa tsúúca pécójpíine tsaate kéévánécoba néehíí: “Ítsúúca tsaabe ámuha metéhmehíjcyaa! Íwa mécáhdahíroj!” ⁷ Ahdújucóhjáa ditye íájkyéne íícúí íjcyátsíivýéjucóóné ipyééteháñema. ⁸ Áánáacáhjáa diitye ímuhdúrejté cuujúwájpacyó tsúúca óuuvéhi. Áánéliihyéhjáa diitye ímíajtéké neeróme: “Cána óvíjyucó múúhakyé ámúhá cuujúwájpacyotu tsánéhwuúvú maájcu. Tsúúca múúhadívú múúhá cuujúwájpacyó óuuvéhi.” ⁹ Áronáacáhjáa néeme diityéke: “Tsáhaá. Muurá ehdu meméénúhájchíí méhdívu óúúveíñe tsaméhjídívújucó. Wa ihdyu tsiíñe máahdótej.” ¹⁰ Ahdújucóhjáa ditye ahdóvúí pééné hallúrí tsúúca wájtsííbema ditye úcaavéné teeja dibye wañéhjívatéíjyá pañévu. Áámé hallúvúhjáa íllurjúco dibye tééjá lleehóvá wátajcóné múha íúcaavéjucóótuki. ¹¹ Áané boonéréjucóhjáa diitye ímuhdúrejte iwájtsíine llééhowa dibye ípááyúcuuro wátótóhcoméré néeneé: “ÍÁvyéjuúbej, Ávyéjuúbej, múúhakyé paayúcu!” ¹² Áronáacáhjáa neebe diityéke: “Tsá o wáájacutú ámúhakyé.”

¹³ Ehdúu íúúbálléne múúhakyé Jetsóó néehíí:

—Téhdú ámúhakyé tene ípájtyétu tsáma ímíñeúvú meíjcyátsíívyéne oke méítsohíjcyaco. Tsá muurá mewáájacutú múijyú tsiíñe o tsááíñe Míamúnáájpidívúu o ípívyééveébe.

Dsíídsítu íjcyáné uwááboju

(Rc 19.11-27)

¹⁴ Téhdure níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjú wákímyeí tsané avyéjuube tsííñe ííñújí íááhíveté íwákímyeí múnáadívú ídsíídsíke téhmétsoíñúdu. ¹⁵ Tsáápíhdívúhjáa pícyoíñuube 5,000-jíva, tsíjpihdívúhjáa 2,000-jíva, tsíjpihdívúhjáa 1,000-jíva. Ehdúhjáa diityéke íjtsúcunúdnéhjí iwájtúne peebe diityédítýu. ¹⁶ Áané hallúríhjáa diibye 5,000-jívámá íjcyaaabe náhjíhe meenu téenema. Ááneríhjáa llíyaatétsoobe dífbyema tsiíñe éhnííñevu 5,000-jíva. ¹⁷ Áhduréhjáa idyé tsijpi 2,000-jívámá íjcyaaabe náhjíhe imyéénúneri llíyaatétsoó tsiíñe éhnííñevu téhdunéré 2,000-jíva. ¹⁸ Áánetúhjáa tsijpi 1,000-jívaré dibye ájcuíñuube íllure cuú teene dsíídsi wákímyeíchótuúbe.

¹⁹ Áánáacáhjáa diityé avyéjuube tsúúca wájtsí diityédívu. Aabéhjáa ímíbjachóvá diityémá teene diityéké ityéhmétsoíñúne dsíídsi muhdú ditye téhmene. ²⁰ Tujkénúhjáa ímíbjachóobe 5,000-jívávúu íájcuúbema. Aabéhjáa néé dífbyeke: “Ávyéjuúbej, okéé ehne 5,000-jívávú u ájcune muurá íñeé. Áánetújucó íñe tsiíñe éhnííñevu téhdunéré 5,000-jíva o llíyaatétsoóne.” ²¹ Áánéliihyéhjáa neebe íavyéjuube dífbyeke: “Tehdújucó, ávyeta ímiáábé uu ímí tehjújucó u wákímyeífbye. Muurá múhdurá néerone ímí ú tehméhi. Áánélii ícyooca éhnííñevu íjcyane díhyójtsí pañévu ó íhvéjtsoó u téhmeki. Ahdícyane

óvíi illurjúco u ávyéjuuténe. ²² Áábé boonétúhjáa tsijpi 2,000-jivávúu ityéhmétsóóbema idyé ímíbájchoóbe. Aabéhjáa idyé néé dífbyeke: “Ávyéjuúbej, okée éhne 2,000-jivávú u téhmétsoíñúné muurá íñeé. Áánetújuco íñe tsiíñe éhniíñevu téhdunéré 2,000-jiva o líyaatétsóne.” ²³ Áánélliihyéhjáa idyé neebe íavyéjuube dífbyeke: “Tehdújuco, ávyeta ímiáábé uu ímí tehdújuco u wákímyeífybe. Muurá múhdurá néerone ímí ú tehméhi. Áánéllii ícyooca éhniíñevu íjcyane díhyójtí pañévú ó íhvéjtsoó u téhmeki. Ahdícyane óvíi illurjúco u ávyéjuuténe.”

²⁴ Ehdúhjáa tsaatétsima ímíbájchótsihdyu ííneebe ípyée 1,000-jivávúré íájcúúbedívu. Aabéhjáa íllure néé dífbyeke: “Ávyéjuúbej, ópée ó waajácú múhdurá u néébe uure u wákímyeíñé hallúvú dsíídsíjike u ékéévehíjcyatúne. Muuráhjáa íhtsútúnetu o líyaatétsóné dsíídsíjí ímiátsíí páneere úhdivúré ú újcúiyáhi. ²⁵ Áánélliihyée íllure ó cuuú dídsíídsike. Aane íñe dídsíídsi.” ²⁶ Áánélliihyéhjáa íavyéjuube néé dífbyeke: “Íavyeta ímítyuube uu óvéhe múnáajpi táwákímyeí múnáadítyu! ¿A éhdurée ú meenu teene tadsíídsike ‘o wákímyeítyúroobe dsíídsíjike o ékéévehíjcyáné’ u néenema? ²⁷ Aanéhdée ihdyu ditye dsíídsike téhmehíjcyájáúbá pañévúré ú pícyóóiyá tene óoma illíyaatéki. Aacáa muurá ícyooca ó wajtsíiyá éhniíñewuúvújuco tene líyaaténáaaca.” ²⁸ Ehdúhjáa dífbyeke íñétsihdyu neebe tsaatéké tétsihyi íjcyámeke: “Áábyedítyú eene 1,000-jiva íjcyane dsíídsi medójtúcúne maájcú áádíkye eene 10,000-jiva idsíídsí íjcyáabeke. ²⁹ Muurá múúne íñe líyaatétsómeke éhniíñevu tsiíñe máajcú ditye illíyaatétsoki. Áánetu íñe pevénéré pícyohíjcyámedítyú íllurjúco medójtúcúné páneere diityédí íjcyaróne. ³⁰ Ahdícyane áádíkye íñeubará óoma wákímyeítyúúbeke méwaagóote peete íjcyátúhullévú díbye ityáá íhwañe ííhdónema.”

Pámeere míamúnáama ímíbájchoju íjcyaiñe

³¹ Muurá Míamúnáajpidívúu o ípívyéveebe múijyú tsiíñe o tsáacooca ó tsaá íhtsútuubéréjuco avyéjuube o íjcyabe tahñéjté níjkyéji múnáama. Áijyu táavyéjú íjyáwá hallúrí ó ácuúcuuúhi. ³² Áábedívú óhdivu páneere ííñújiri íjcyáné míamúnaa pícyáávémedítyú ó dówajcároó tsaatéké íhdyúétsihvúré éhne múúne obééjámudítyú cáávarámuke ítyehméébé dówajcároódu. ³³ Aame diitye obééjámudi o díllome óoma íjcyáahi. Áánetu cáávarámudi o díllome tsiélléré íjcyáahi. ³⁴ Áijyu eene óoma íjcyámé avyéjuube o íjcyabe diityéké ó neéhi: “Muuráhjáa Llihíyó ámuúhake ííñúji ípívyéjtsótúné íhdéjuco ityújkevééllémeke wábyujtsódújuco íñe ámuha óoma táavyéjuri. ³⁵ Muuráhjáa o ájyabáávatéébeke ámuha oke mémáchótsohíjcyáhi. O ádóiyóneríi o íjcyáabeke ámuha oke méichohíjcyáhi. Wáajácúrátuubée úlleebéré o péhíjcyáabeke ámuha oke mécuwátsohíjcyá ámuhá jaaháñevu. ³⁶ O wájamúúvátúúbeke ámuha oke máajcú wájamúvu. O chéméébeke ámuha oke méúújehíjcyáhi. Cúvéhóójarií o íjcyáabeke ámuha oke méúújehíjcyáhi.” ³⁷ Ehdu o néenéllii muurá diitye ímiájté óoma íjcyame oke neéhi: “Ávyéjuúbej, ¿acáa múijyú u ájyabáávatéébeke uke muha mémájchotsóhi? ¿Múijyúhjáa ádópiyi u íjcyáabeke uke muha méjchóhi? ³⁸ ¿Áhdurée múijyú múha uke wáajácútuube u úllébeke uke muha mécuwátsohíjcyá múúhá jaaháñevu? ¿Múijyúhjáa u wájamúúvátúúbeke uke muha máajcú wájamúvu? ³⁹ ¿Acáa múijyú u chéméébeke uke muha méúújehíjcyáhi? Áhdure ¿acáa múijyú cúvéhóójari u íjcyáabeke uke muha méúújehíjcyáhi?” ⁴⁰ Ehdu muurá oke ditye néenéllii ó neé diityéke: “Muuráhjáa ihdyu ehdu ámuha tahñéjteke íítécunútúmeré panévatúré mepíáábohíjcyáneri ookéjuco ámuha meíicúvehíjcyáne.” Ehdu ó neé óoma íjcyámeke.

⁴¹ Áánetu óhdityu tsiélléré íjcyámeke ó neéhi: “Méíine óhdityu ámuhá ímítyú níjcaúvú ámuha méwágóóóveímye. Muurá ámuha méwágóóóvee íhyájkímuma Naavéné wágóóóveíñe cuujúwá pañévú múijyú ámuha méjchívyéítyúhullévú. ⁴² Muuráhjáa tsá

ámuha oke memáchótsohíjcyatú o ájyabáavatéébeke. Tsáháa ámuha oke meíchohíjcyatú ádópiyi o íjcyáábeke. ⁴³ Áhdurée wáájácúrátuube o úlléébeke tsá ámuha oke mecúwátsohíjcyatú ámuhá jaaháñevu. O wájamúúvátúúbekée tsá ámuha oke maájcutú wájamúvu. Tsáháa ámuha oke meúújehíjcyatú o chéméébeke. Tsáháa ámuha oke meúújehíjcyatú cúvéhóójari o íjcyáábeke.” ⁴⁴ Ehdú o néénéllii muurá oke neeímye: “Ávyéjuúbej, árónáacáa tsá múijyú uke muha maájtyúmitú u ájyabáavatéébe ádópiyi u íjcyáábeke. Tsáháa múijyú úlleebéré u péhíjcyáábeke uke muha maájtyúmitúne. Áhdurée tsá múijyú muha maájtyúmitú wájamúúvátuube u íjcyáábeke. Áhdurée tsá muha mewáájácútu u chémene. Áhdurée tsá muha mewáájácútu cúvéhóójari u íjcyane. Aanéjiiívaríi muhdú uke muha mepíáábóiyáhi.” ⁴⁵ Ehdú oke ditye néénéllii ó neéhi: “Muuráhjáa tahñéjteke ámuha mepíáábohíjcyátúneri téhdure ookéjuco ámuha meéhdiivállehíjcyáne.” Ehdú ó nee óhdityu tsiélléré íjcyámeke. ⁴⁶ Aame illuréjuco wágóóovéíne múijyú níjkéváityúne íicúbáhrámeííhullévu. Áanetu ihdyu ímiáámé pájtyéteé muhdú íjcyáityúmeréjuco ííne imíjyaú íjcyáki.

26

Jetsóoke iékééveíñe ditye pítyácójcatsíñe
(Mc 14.1-2; Rc 22.1-2; Ja 11.45-53)

¹ Ehdúu Jetsóó íñeéne boone tsiíñe múúhake neéhií:

—Muurá míjcyoojícútuúréjuco pájtyéte wañéhjí lléevaíñe.

² Áané pañe muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéevébedívú tsaapi ékéévétsoó tsaatéke. Aame oke dsíjívétsoó páwachékevu iwátyétyéhcúneri.

³ Aanéhjáa ímiááne téijyu teene wañéhjí tujkéveri páñétúejpi llúúvájte avyéjuube Caipáa jávú píhcyaaavémé tsijtye llúúvájte avyéjutee, túkevétsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame. ⁴ Aaméhjáa pítyácójcatsí muhdú dííbyé hallúvú iállíñe dííbyeke iékééveíñe ídsíjívétsooki. ⁵ Aaméhjáa néjcatsíhi:

—Tsáhái íñe wañéhjí pañe tehdu meméénúityú míamúnáake meííbórínúíyónéllííhye.

Pácuúcuújpácyori tsáápille Jetsóoke íhñíwau múríjchóne
(Mc 14.3-9; Ja 12.1-8)

⁶ Áijyúu muha Betáániarí Tsimóó dííbyere ‘Ahlláriho’ némeííbyé jari. ⁷ Áanáacáa tsáápille tsáá Jetsóó éllevu pácuúcuújpácyó mítyane áhdómeíjácyaoma. Ájpacýoríi múríjcholle íhñíwau majchórí íjcyáábeke. ⁸ Aanée múúhake tsaríwu pájtyénéllii muha menééhií:

—¿Íveekíami aalle ícúbahra pácuúcuújpácyorij? ⁹ Muurá téjpacyo menáhjíhénúne dsíídsiri mepíáábóiyá ídáátsóméhjike.

¹⁰ Ehdúu muha menéjcatsíñe illéébóne múúhake neébe:

—¿Íveekí ámuha méihjyúvá áamyédityu? Muurá ihdyu tehdujuco dille méénune.

¹¹ Muurá diitye ídáátsojete tsá kiávú ámúhadítyú pééityúne. Áanetu tsá múhajchótá ámúhama o íjcyáityúne. ¹² Áanéllii oke téjpacýoríi múríjcholle oke ditye cúúúíñe ihde tájpi íimíbjachóne. ¹³ Aane ímiááneturé ámúhake o nee íñe tajtyéeveri míamúnáa pájtyetéíñe uwááboju úwáábohíjcyámé muurá idyé teene úúballéne pámeere ííñújiri íjcyáne míamúnáa waajácúúhi. Ehdúu Jetsóó nee múúhake.

Jóoda Ijcaríóóté Jetsóodívú ékéévétsoíñe
(Mc 14.10-11; Rc 22.3-6)

¹⁴⁻¹⁵ Aanéhjáa téijyu Jóoda Ijcaríóóté tsaapi muuha 12-meva meíjcyáméejpi íjcyároobe múijyurá llúúvájte avyéjute éllevu ipyéene neeté diityéke:

—¿Aca múhduná íñe oke ámuha mááhdóiyá ámúhake Jetsóodívú o wáájácútsóne?

Ehdúhjáa dibye néénéllii ahdómé 30-jíva. ¹⁶ Aanéhjáa diityémá ipítýácójcatsíñé tsúúca ímfbáchójcatsíñéllii ítsámeñhíjcyaaabe muhdú díbyedívú iékéévétsoíñe.

Ímamyémuma Jetsóó májchone

(Mc 14.12-25; Rc 22.7-23; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-26)

¹⁷ Aanée teene pajtyété wañéhjí óórítýúne pááá májchómeñhíjcyáné wanéhjí tújkéva-jcójjí muha Jetsóoke menéehíí:

—¿Kiávú ú imíllé wañéhjí májchó muha meméénune?

¹⁸ Áánélliihyée neebe múúhake:

—Cáhawáá mepe Jerotsaréevu éhne tsúúca wájácú ámuha menéébe jávu. Áábeke méneeco tsúúca muhdú o íjcyáiñe éévé pííhíjúcóónéllii díbye jávú amúhama íñe wañéhjí o pájtyeíñe.

¹⁹ Ahdújucóo tsaate múúhadítýú ipyééne teene majcho díbye jávú méénune.

²⁰ Ááné iijyúnuvúu tsúúca muha mémajchó díbyema. ²¹ Átsihvúu neebe múúhake:

—Ímiááneturé amúhake o néé íjcyaaabe tsaapi amúhadítýú óhdivu méénútsóíbye.

²² Ehdúu dibye múúhake nééne ávyétá kimóhcó múúhake pajtyéhi. Áánélliihyée muha pámeere menéé díbyeke:

—Avyéjuúbej, ¿aca caabyé íñe ehdu uke muha méméenuúhi, a oó?

²³ Áánélliihyée múúhake neébe:

—Íñe tsají pañévuré muhcsi díbyema memájchoobe ehdu oke méénuúhi. ²⁴ Ehdu ímiááné oke pajtyeíñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke tsúúcajátújucóo Píívyéébe íwaajácúháámitu néhdújuco. Áronáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíñe ehdu oke méénúúbeke. Tsáháa ihdyu dibye íjcyáítýuróne.

²⁵ Ehdúu dibye néénéllii diibye Jóóda eenéhjáa díbyedívú méénútsóíbye néé díbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿a oo tehdu uke ó méénuúij? Áánélliihyée neebe díbyeke:

—Ééé, uu muurá ehdu oke ú méénuúhi.

²⁶ Ehdúu iñétsihdyu pááaho iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáa idyóhdáhínunévú múúhake iwájtúne neébe:

—Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho.

²⁷ Áhdurée idyé ado iékéévéne téhdújtsoobe. Áánevéu múúhake iájcúne neébe:

—Íñe tátyujpácyo náávé íjcyane maádo. ²⁸ Aane úúballé íñe muhdú ámuha meícyahíjcyáné pityájcoju o dsíjíveneri tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe. Ahdícyane tátyujpácyo wágóóóveé páme wájýuríyé múhdumé teene cáhcujtsómé imítýú iábájíívemeíki. ²⁹ Aane amúhake o néé ícyoocátú tsiíñe amúhama o ádójúcóóítýúné óóvajpácyo múijyú Llihíyó avyéjuríyéjuco meíjcyácooca tsiíñe maádóíñévújuco. Ehdúu Jetsóó néé múúhake.

Jetsóó úúballé Péédoro tóónúmeíñe

(Mc 14.26-31; Rc 22.31-34; Ja 13.36-38)

³⁰ Aamée teene pajtyété wañéhjí majtsíjyú muha memájtsívátsihdyu mepéé oríívó bajúvu. ³¹ Átsihvúu múúhake neébe:

—Ípyejco muurá ámuha pámeere ílluréjuco óhdítýu metsújááveíñe pahúllevávu. Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Obééjámú tehmeébeke o dsíjívétsóné boone ílluréjuco ditye mújtaíñe pahúllevávu.” Ehdu muurá nééne Píívyéébe waajácúháámitu.

³² Áronáa ihdyu o dsíjíveebe tsiíñe o bóhííne ó peé amúhá ihde Gariréavu.

³³ Áánélliihyée Péédoro néehíí:

—Íhya ihdyu íjtye uke íhvétsoóhi. Áánetu ihdyu tsá uke o íhvétsoóítýúne.

³⁴ Áánélliihyée neebe díbyeke:

—Áronáa ímiááneturé uke o néé ípyejcójucóo oke u úráávyeróné u tóónuíñe cáracái májtsívátúné ihde 3-ijyúva.

³⁵ Áánélliihyée Péédoro nééhií:

—Muurá tsá o tóónúmeítyúne. Óvíjyuco ihdyu néhi oke ditye dsíjívetsóné téené hallútu.

Ehdúu pámeere muha méneerá dífbyeke.

Píívyéébema Jetsóó íhjuváne

(Mc 14.32-42; Rc 22.39-46)

³⁶ Aamée tétsihdyu muha mepéeme méúújeté ‘Getsemaníi’ némeítsihvu. Átsihvúu Jetsóó néé múúhake:

—Íchiíyéi meíjycá Píívyéébema o íhjuvatéki.

³⁷ Aabée múúhadítyú tsajtyé Péédorómá Tsebedéó hájchimútsikye. ³⁸ Áámedívúhjáa ávyetá ihnáhóré kímóóvémeíbye néé diityéke:

—Muhdú íhya o dsíjívéiúvúduréjucu oke táííbuwa. Ahdícyane cána íchihdyúréi oke metéhmej. Árónáa ihdyu mecúwadíñe.

³⁹ Ehdúhjáa íñéene peebe diityédítyú éhniíñéwuúvu. Átsihvúhjáa ímímóúúvéne Píívyéébema íhjuváabe nééhií:

—Ayúju Táácáaniíj, muhdú u néhajchíi óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíñe. Árónáa idyé tsá o ímillédú u méénúityúne. Wa ihdyu muhdú u ímillédú óoma meénuj.

⁴⁰ Ehdúhjáa íhjuvátsihdyu óómiibye wajtsí cuwári íjcyámedívu. Aabéhjáa néé Péédoróke:

—¿Aca tsá eene ámuha cuwa maáábúcutú oke metéhmeki? ⁴¹ Imíchi bo meíjycáne cúwávetúme Píívyéébema méihjuváhíjycá ámúhakye díbye ipíáábo ímítyunévú ámuha metáhjátsámeityuki. Muurá ímiáané ámuha meímíllera tsáimíyé meíjycane. Árónáa tsá ámuha meíhnhootú tehdu meíjycáiyóne.

⁴² Ehdúhjáa diityéké íñéene tsiíñe óómiibye bîwáhullévúre. Áánemáhjáa idyé tsiíñe Píívyéébema íhjuváabe nééhií:

—Ayúju Táácáaniíj, muhdú u néhajchíi óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíñe. Árónáa ihdyu óvíi muhdú u ímillédú óoma ú meenúhi.

⁴³ Átsihdyúhjáa idyé tsiíñe tsáábe wajtsí bîwáhdúré cuwári íjcyámedívu. Ávyetáhjáa tsá cuwa ditye áábúcutúne. ⁴⁴ Áámedíhjuváa íícúvétuube tsiíñe oomí bîwáhullévúre. Áánemáhjáa idyé tsiíñe Píívyéébema íhjuváabe piéhdúré tujkénúu íhjuváadu.

⁴⁵ Átsihdyúhjáa tsiíñe diityé éllevu itsááne neebe diityéke:

—Áyu ícyooca ihdyu ílluréjucu mecúwáiyóne. Árónáa Míamúnáájpidívúu o ípívyéévébedívú tsaapi ímítyúmeke ékéévetsóíñe éévé tsúúca úújetéhi. ⁴⁶ Ahdícyane ílluréjucu metsu. Muurá tsúúca tsaabe óhdivu méénútsóíbye.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mc 14.43-50; Rc 22.47-53; Ja 18.2-11)

⁴⁷ Ehdúhjáa Jetsóó néénaa tsúúca tsaatémá Jóóda wajtsí tétsihvu llúúvájte avyéjujtémá túkevétsojte wállóónéllii tsáameé. Aamée tsáa ímyéénujcatsiháñe níitsúmuma cávaáj-coháñema. ⁴⁸ Ácoocáhjáa íhdéjucu Jóóda néene diityéke:

—Cáábyeké o chóhchócuube diibyéjúcoói.

Áábeke meékéévéne métsajtyéco. ⁴⁹ Ehdúhjáa diityéké ipítyajcódújucu díbye Jetsóó éllevu itsááne dífbyeke nééneé:

—Ávyéjuúbej, ¿a áanu új? Ehdúu néébere chohchócu dífbyeke. ⁵⁰ Áánélliihyée Jetsóó néé dífbyeke:

—Muúbej, ¿aca íveekí ehdu oke ú meenúhi? Árónáacáa tsúúca dífbyeke íékéévébe tsajtyéme.

⁵¹ Ááneréjucóo tsaapi múúhadítyú íníitsúwari wállóríhjuvcúné llúúvájte avyéjuúbé únú múnáájpi núúmiho. ⁵² Áánélliihyée dífbyeke Jetsóó nééhií:

—Pícyo téhbabyá pañévu díníitsúwa. Muurá niitsúmuri méénújcatsímyé téwáhjiríyé dsíjívéeíhi. ⁵³ ¿Aca tsá u waájacutú o ímílleca ícyocaré Llihíyoke o táumeíyóné níjkyéji múnaa oke ipájtyetétsoki? ⁵⁴ Muurá illu oke ditye méénútúhajchíi ¿muhdúikyé pajtyéiyóné tsúúcajátújuco Píívyéébe néhijcyáné dííbyé waajácúháámitu cáátuváne?

⁵⁵ Ehdúu dííbyeke inétsihdyu neebe dííbyeke ékéévemeke:

—¿Aca muhdú éhne múúne ímityúné méénuhíjcyáábe éllevu ditye tsáhdu ámuha metsáa taéllevu niitsúmuma cávaájcoháñema? Áánerá íhyajchótá amúháj piine o íjcyabe duurúvájá pañévu amúhakye ó úwáábohíjcyáhi. Áróobeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. ⁵⁶ Áronáa ihdyu tehdújuco ámuha meméénune Píívyéébe ihjyú uubálle múnaápe tsúúcajátújuco néhijcyáné dííbyé waajácúháámitu néhdújuco tene ipájtyeki. Ehdúu Jetsóó néénáa illuréjuco muha mewááne tétsihdyu dííbyéjtane.

Túkevjtsojté úmíwari Jetsóó íjcyane

(Mc 14.53-65; Rc 22.54-55, 63-71; Ja 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Aamée awáa tsajtyéjucóó dííbyeke llúúvájte avyéjuube Caipáa jávu tééjari páñétúe-jte avyéjute íjcyáme éllevu. ⁵⁸ Áanáacáhjáa Pééodoro dííbyeke úráavyeebe pehíjcyá diityé kemúellére. Aabéhjáa úújeté páñétúejpi llúúvájte avyéjúúbe já llahájsivújuco. Aabéhjáa tétsihyi tééjá tehme múnaáj piñévu úújeté tétsihdyu ííte muhdú ditye Jetsóoke méénúíne.

⁵⁹ Áanáacáhjáa diitye avyéjute íjtsámei muhdú dííbyé hallúvu iállíne dííbyeke idsíjívétsoíne. ⁶⁰ Áronáacáhjáa tsá ditye píívyetétú muhdú dííbyé hallúvu iállíyóne. Mítyaméróhjáa diitye dííbyé hallúvu állihíjcyáme. ⁶¹ Áánéj piñévúhjáa tsaatétsi úúballé dííbyé hallúvu illúu díbye nééneé:

“Muurá Píívyéébe duurúvaja o wácávyáhcoja ó piivyété tsiíne 3 coojívatúré o pánéévetsóne.”

⁶² Ehdúhjáa dityétsi úúballénellii llúúvájte avyéjuube néé Jetsóoke:

—¿Aca íveekí tsá iná u néétu aatyétsi díhyallúvu úúballénetu?

⁶³ Áronáacáhjáa cúúvéhullére dííbye. Áánéllihyéhjáa tsiíne neebe dííbyeke:

—Ímiá Piivyéébe mémeri uke o néé ímiáánetúré múúhakye u úúballéki: ¿A ímiááné diibyéjuco uu Críjto Píívyéébe Hajchij?

⁶⁴ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó. Aane cáhawáa óvíi ámuha méwaajácú Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe íhtsútuube Píívyéébe úníuri o íjcyane. Aabe muurá tsiíne o tsáacooca ó bóhówááveé ojtsó pañétu.

⁶⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii diibye llúúvájte avyéjuube íwajyámú dówaríjcyámeíbyéré néehíi:

—Áánu ¿íveekí Píívyéébedi uuhívatéhi? Ahdícyane ínéllihyécó tsijtye éhníínevu dííbyé hallúvu úúballéiyáhi. Muurá íne ámuha melléébóneriyé uuhívatéébe Píívyéébedi.

⁶⁶ ¿Áábeke muhdú ámuha méijtsúcunúhi?

Áánéllihyéhjáa neémeé:

—Muurá ímiááné ímityúné ihjyúvaábe. Áánéllii illuréjuco díbye dsíjívéeíne.

⁶⁷ Ehdúhjáa inééne dííbyeke méénuméré íhyúmi úníchihcyúhi. ⁶⁸ Aanéhjáa tsaate dííbyeke imyéénúne néehíi:

—Ehdu idyé Críjto u íjcyabe cána waajácú caabyé uke méénune.

Pééodoro tóónúmeíne

(Mc 14.66-72; Rc 22.56-62; Ja 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Áanáacáhjáa Pééodoro lláhájsiri ácuúcunúhíjcyáábe éllevu tsáápille tééja múnaá únú múnaáalle ipyééne néé dííbyeke:

—Úpée idyé éhne Jetsóoma ú ícyahíjcyá Gariréa múnaájpíima.

⁷⁰ Áronáacáhjáa pámeere tétsihyi íjcyame lléébónáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu o wáájacúúbedíjíí óóma ú ihjyúváhi.

⁷¹ Ehdúhjáa ityóónútsihdyu lláhájtíí lleehówa íjcyáhullévú péébeke idyé tsíjpile íajtyúmíne tétsihyi íjcyámeke néehíí:

—Áánúu muurá idyé ícyahíjcyá Natsarée múnáajpi Jetsóoma.

⁷² Áánéllihyéhjáa idyé tsiíne tóónuube néehíí:

—Éje, tsá o wáájacutú dífbyeke. Muurá Píívyéébe waajácú o állityúne.

⁷³ Ááné illúhwuúréhjáa tsíjtye dífbyeke néehíí:

—Áánerá ímiáané diibyjuco uu Jetsóo mamyémeje. Muurá díhjuúture muha méwaajácú diibyjuco u íjcyane.

⁷⁴ Ehdúhjáa ditye nénéllii tsiíne ityóónúne líhcyámeífyéré néehíí:

—Ímiááneturé tsá o wáájacutú muubá Jetsóo íjcyáábeke! ¡Muurá Píívyéébe waajácú o állityúne!

Ehdúhjáa díbye néérónáa tsúuca cáraca májtsiváhi. ⁷⁵ Áánetúhjáa botsíí ítsáaveebe Jetsóope dífbyeke néene ímiáané dífbyé uráavye múnáajpi íjcyaróné díbye tóónuúne cáracámúu májtsivatúné ihde 3-íjyúva. Aabéhjáa áachívú icyájtúcuíñúne ílluréjuco táane ávyetá íhnáhó ímiáané ityóónune ítsááveneri.

27

Pirááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

(Mc 15.1; Rc 23.1-2; Ja 18.28-32)

¹ Áané tsítsíívevúhjáa pámeere llúúvájte avyéjytemá túkevjtsojte pítyácójcatsí ímíneúvú muhdú Jetsóoke ídsíjívétsoíne. ² Áábekéhjáa idyóhjínuúbeke tsajtyémé téene íñújí ávyéjuube Pirááto éllevu díbye muhdú íñéé dífbyedítyu.

Jóoda Ijcaríóóté dsíjívéne

³ Áánetúhjáa díbye Jóoda tsúuca dífbyedívú imyéénutsójucóónéllii botsíí ítsaavé íveekí ímityúné imyéénune. Áánemáhjaa diitye llúúvájte avyéjytemá túkevjtsojte íjcyáme éllevu peebe dityéé áhdone dsíidsi 30-jíva íjcyane íóómíchoki. ⁴ Aabéhjáa neeté diityéke:

—Íveekí ímityúné ó meenú ííne ímityúné méenútúúbedívú o lífhyánútsóíñeri.

Áronáacáhjáa néeme dífbyeke:

—Máhdúnhyaáj, muhdú idyé muha méméenuú ihdyu díhyallurí íjcyane.

⁵ Ehdúhjáa dífbyeke ditye néénéllii teene dsíidsi ílluréjuco díbye duurúvájáj píneévú wácháacároné. Átsihdyúhjáa tsátsihvu ipyéene ílluréjuco díbye íkyéjtúhityu íóh-báyúmeíñeri dsíjívéne.

⁶ Aanéhjáa teene dsíidsi llúúvájte avyéjytemá íjycúne néehíí:

—Tsá íne dsíidsi Píívyéébé wáabyuta mepícyohíjcyané pañévú mepícyóóityú dsíjívétso áhdó tene íjcyanéllíhíe.

⁷ Áánemáhjáa bóónétu íjtsámeímyé téenema íáhdóíne tsátsii íñúji ‘Llíyihllóné nijcyó múnáajpí íñúji’ némeítsíí tétsihdyu tsííne íñúji múnáa dsíjívemeke icyúúuhíjcyaki. ⁸ Téénéllii muurá ícyoocapí tétsíí mémé ‘Tújpácyo hájtsi’. ⁹⁻¹⁰ Ehdúu pajtyéné Píívyéébé íhjuú uuballe múnáajpíhjáa Jeremía íllu néhdújuco: “Ujcúme íjraémú dsíidsi dífbyeke ídsíjívétsóne áhdó 30-jíva. Áánema áhdómé tsátsii íñúji ‘Llíyihllóné nijcyó múnáajpí íñúji’ némeítsíí.” Ehdúhjáa muurá íhdétújuco Jeremía téenetu néeneé.

Pirááto úmíwari Jetsóo íjcyane

(Mc 15.2-5; Rc 23.3-5; Ja 18.33-38)

¹¹ Aanéhjáa tsúuca Jetsóoke tsajtyéjucóomé téené iñújí ávyéjuube Piráato éllevu. Aabéhjáa népejtsó dífbyeke:

—¿A uu jodíómú avyéjuube? Áanéllihyéhjáa neébe:

—Éée, diibyéjuco oó.

¹² Aanéhjáa tétsihvu idyé diitye llúúvájte avyéjurtémá túkevjtsojte tsiíne álljyucóó dífbyé hallúvu. Áronáacáhjáa tsá dibye íñéubá néetu diityéke. ¹³ Áanéllihyéhjáa Piráato néé dífbyeke:

—¿A ú lléébora aatye ímityúné úhdityu íhjuváne?

¹⁴ Áronáacáhjáa tsá dibye áñújcutúne. Áijyúhjáa diibye avyéjuube Piráato dífbyeke íiná néetuube ílluréjuco úllévenúne.

Jetsóoke ditye dsíjívétsoíne

(Mc 15.6-20; Rc 23.13-25; Ja 18.39-19.16)

¹⁵ Aabéhjáa diibye Piráato paíjyuva teene pajtyété wañéhjí pañe ichívyétsohíjcyá cúvéhóójari íjcyámedítýú tsáapí hallúvú ditye íhjuvávábekéjuco. ¹⁶ Aanéhjáa téijyu ‘Barabáa’ némeíbyé cúvéhóójari ávyeta ímityuube íjcyáabeke pámeere wáájacuúbe. ¹⁷ Aanéhjáa tétsihvu dóbéévemeke diibye Piráato néehíí:

—¿Cáabyeké o ácádsíjcaáyóné ámuha méimílléhi? ¿A Barabáake, mityá Jetsóoke dífbyere ‘Críjto’ némeíbyekej?

¹⁸ Ehdúhjáa diityéké dílloobe íllure Jetsóodi iñómíutááváne ditye ehdu dífbyeke dáriivéné iwáájacúnema.

¹⁹ Aabéhjáa íavyéjú íjyáwá hallúrí íjcyáabeke tsaate úúballé mewa íllu nééneé: “Állíuube ihdyu tsáma Jetsóoke ímityúné méénudí íñé imityú méénúúbekéjíva dífbyé hallúrí tene íjcyátuki. Ípyejcóné ávyétá apííchó ó tuwá dífbyé íhdéhacáneecu.” Ehdúhjáa mewa nééne úúballémé dífbyeke.

²⁰ Áronáacáhjáa llúúvájte avyéjurtémá túkevjtsojte pámeere tétsihvu píhcyáávemeke néé ditye Barabáa hallúvúré íhjuvúva dibye íjchívyeki. Áánetúhjáa néeme Jetsóo hallúvú ditye iñéé dibye dsíjiveíne. ²¹ Áámekéhjáa tsiíne neebe Piráato:

—¿Aanéhaca ímiááné cáabyeké o ácádsíjcaáyóné ámuha méimílléhi?

Áanéllihyéhjáa néémeé:

—Muha méimíllé Barabáakéré u íjchívyetsóne.

²² Áanéllihyéhjáa neébe:

—¿Acooca muhdú ó méénuú Jetsóoke Críjto íjcyáabeke?

Áanéllihyéhjáa pámeere néehíí:

—¿Dífyedívu ihdyu wátyétyehcútsó páwachékevu!

²³ Áanéllihyéhjáa neébe:

—¿Aca íiná ímityúné méénuúbe?

Áronáacáhjáa tsiíne éhñíñevúré kéévánécoba néémeé:

—¿Muúbe wátyétyehcútsó dífyedívu!

²⁴ Ehdúhjáa ditye néénéllí tsáhájucó dibye ímbájchotú Jetsóo icyánéjcu. Aabéhjáa apíchówuúréjuco ditye íbóríbaávénéllí nújpacyo ityáúmeíjpacyori pámeere ííténáa íhyótsicu níjtyámeíbyéré néehíí:

—Árone néhi tsá táhallúrí tene íjcyáityú eene íñé imityú méénútúúbeke ámuha medsíjívétsoíne. Ámúhá hallúryei teéne.

²⁵ Áanéllihyéhjáa néeme dífbyeke:

—¿Óvi néhi ihdyu pámeere múúháj tsíménémúháábemájucó múúhá hallúrí teene dífbyeke muha medsíjívetsóne!

²⁶ Ehdúhjáa ditye néénéllii tsúúca ijchívyétsoobe Piráátó Barabáakére. Áanemáhjáa Jetsóodívú iwátsíhcyútsóne diityédívuréjuco dibye íhvejtsóné diityéréjuco iwátyétyéhcu páwachékevu.

²⁷ Áábekéhjáa dífbyé já pañévú tsodáhómú iááhívétsóóbedívú píhcyaavéhi. ²⁸ Aaméhjáa dífbyé wajyámúúné ityácóríjcone uácó tújpájácoba nééné wajyámuvu. ²⁹ Áhduréhjáa tsuhjúuhónetu imyéénúné cháhíiwavu iávojhácóóbeke éjejcállómé úméheívu. Áanemáhjáa dífbyé lliiñévú imíhómúbáne iúúhívaténemáyé wáñejcómé:

—¡Ñóóooj! Átsihdyúhjáa nehíjcyáme: Áánu muurá jodíómú avyéjuúbe.

³⁰ Áhduréhjáa dífbyé hallúvú iúnityójcone dífbyedi íjcyai úméhéiyi íllaáyohíjcyámé íhñíwáutu. ³¹ Ehdúhjáa dífbyedi iúúhívaténé níjcautu teeja wájyámúcoba dífbyedítyú ityácóríúcone páñétúeja íwajyámuvuréjuco ditye úacóne. Áanemáhjáa tsajtyémé páwachékevu iwátyétyéhcuíhullévuréjuco.

Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne

(Mc 15.21-32; Rc 23.26-43; Ja 19.17-27)

³² Aaméhjáa péeme cábuuvé Tsirééne múnáajpi Tsimóodívú. Áábekéhjáa íhbutsóomé Jetsóoke iwátyétyéhcuíwachékevu.

³³ Aaméhjáa úújeté tsátsihvu heeberéómú ihjyúrí ‘Niwáupááji’ nééiyóné ‘Góógota’ némeítsihvu. ³⁴ Átsihvúhjáa Jetsóoke íjchorómé bíinojpácýó paapáwu néénetu iúménújpácýotu. Aanéhjáa ipíhjácuróne tsá dibye ádotúne.

³⁵ Áábekéhjáa tsúúca wátyétyehcúmé téwachékevu. Áanemáhjáa tsodáhómú néhcójcatsí caatyé éhjáhjí dífbyé wajyámúúné íjcyaiñé iwátújcatsíki. Ehdúu pajtyéné tsaapíhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íllu néhdújuco: “Táwajyámúúné caatyé éhjáhjí íjcyaiñé ínehcójcatsíne wátújcatsíimye.” Ehdúhjáa muurá neebe Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi. ³⁶ Aaméhjáa tétsihvuré ditye tsodáhómú iáhcúbáne téhmehíjcyá dífbyeke. ³⁷ Áábé níwáú caamééhullétúhjáa téwachéketu picyóómé tsíeménetu icyáá-tunúné íllu nééneé: “Áánu Jetsóó jodíómú avyéjuúbe.”

³⁸ Téhduréhjáa téjyju tsaatésí ímítyúmútsikye wátyétyehcúmé dífbyé únútu panéjcuatú íjcyáwachékéécutu. ³⁹ Aanéhjáa dífbyeke úújéjémé dífbyedi iúúhívaténe ‘wamiwami’ nehíjcyáhi. ⁴⁰ Áábekéhjáa néémeé:

—Ehdíívaabée eene ú nehíjcyá duurúvaja u wácávyáhcoja 3 coojívatúré tsiíne u pájáávétsoíne. Áyu cána bo pájtyetétsaméí eene éwachékevu uke ditye wátyétyéhcuínetu ímiáané díbyéjuco Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchííjyju.

⁴¹ Téhduréhjáa idyé llúúvájte avyéjujtee, taúhbjú u wáábojtee, túkevéjsojtee, íjcyame iúúhívaténemáyé néjcatsíhi:

—Tsíjtyekée ímiáané pátyetétsohíjcyaaábe. Árónáa tsáháhaca dibye píívyetétú iiye ípájtyetétsameíne.

⁴² Aabe cána bo óví ímiáané mee íjraémú avyéjuube íjcyáhajchíí éwachéketu ditye wátyétyehcúne ityábáhcyúmeíne pájtyeté botsí dífbyeke mecáhcújtsóne dífbyeéjteréjuco meíjcyaki. ⁴³ Muurá Píívyéébedívú cátsípáávehíjcyaaábe. Aabe cána bo óví dífbyeke pájtyetétsó ímiáané dibye némeíhijcyádú dífbyé Hajchi dibye íjcyáhajchííjyju.

⁴⁴ Áhduréhjáa dífbyé únútu ditye wátyétyéhcumútsí uuhívaté dífbyedi.

Jetsóó dsíjivéne

(Mc 15.33-41; Rc 23.44-49; Ja 19.28-30)

⁴⁵ Téjyúhjáa cójípíinetú íjyunúné cuuvé tujkénevújuco. ⁴⁶ Áijyúhjáa Jetsóó ávyetá íhnáhó wáníjcyámeíbyé néehíí:

—Eríj, Eríj, ¿rama tsabataáni? —Tápiivyéébej, Tápiivyéébej, ¿íveekíami oke ú ihvejtsoj? Ehdúhjáa nééiyóné ehdu neébe.

⁴⁷ Aanéhjáa tsaate tétsihyi íjcyame ehdu dibye wáníjcyámeíñé illéébóne nééhií:

—Éje, aadi Eriadi wáníjcyámeí Píívyéébe ihjyú uubáalle múnáájpiúvudi.

⁴⁸ Áanéllihyéhjáa tsaapi íícúú idsííneíñúne wájýámubádú nééne bíínójpácýó kiwá-tyetu iééníyojéné úméhéí níjcautu ipícyoonévú cújuuvé dibye ííháróki. ⁴⁹ Áronáacáhjáa tsijtye néé dífbyeke:

—Óvíjyacóóne, dáácudíñe. Bo óví Eriá pájtyetétsová dífbyeke.

⁵⁰ Áanáacáhjáa tsiíñe ávyetá íhnáhó iwáníjcyámeítsihdyu ílluréjuco dibye dsíjívéne.

⁵¹ Áané tujkéveríhjáa duurúvájá pañétú pañétúétsíí watájcó wájýámúwácoba dóchéreevé cáámetu baavújuco panéjcvávú wajítahnécu. Áhduréhjáa téijyu ííñuji vááúmeíñeri néwáyúcobáné wáhcabáhi. ⁵² Áhduréhjáa níjkyene wáhcábánetu cahcújtso múnáape dsíjívéhíjcyámé tsiíñe bóhíime íjchívyécunúhi. ⁵³ Aaméhjáa Jetsóó bóhííne boone Píívyéébe cóómí Jerotsarévu péemeke mítyame ájtyumíhi.

⁵⁴ Áánétúhjáa eene dífbyeke téhmehíjcyáné tsodáhómú íavyéjúúbemáyé ávyetá mi-tyané íllityé téijyu ííñuji vááúmeíñema tsíñehji pájtyene íájtyumíneri. Áánemáhjáa néémeé:

—¡A ihdyúha ímiáané Píívyéébe Hajchi áanuú!

⁵⁵ Áijyúhjáa tsaate walléemú kémuélléturé íítehíjcyá dífbyeke ditye dsíjívetsóné dífbyemáa Gariréa ííñújitu tsáame dífbyeke íícúvehíjcyáme. ⁵⁶ Áámemáhjáa íjcyámé Maaría Madarénaa, Jacóóboma Jotséemútsí tsiíju Maaríaa, Tsebedéó hájchimútsíj tsiíjuu, éhdume.

Jetsóó íitémeho ditye cúúune

(Mc 15.42-47; Rc 23.50-56; Ja 19.38-42)

⁵⁷ Áané íjyúnúvúhjáa Jotséé Arimatéa cóómí múnáajpi íhtsútuube íjcyaaabe Jetsóoke úráavyehíjcyaaabe péé Pirááto éllevu. ⁵⁸ Aabéhjáa táúmeí dífbyeke dífbyeúvú íitémeho icyúúuki. Áanéllihyéhjáa neebe ítsodáhómuke ditye íajcuki. ⁵⁹⁻⁶⁰ Aabéhjáa tééhouvuke íbííjínúne cuuú béhéjuréhjáa íhllíi nééwájitu íbóhdótsóhéjú pañévu. Áánemáhjáa nééwáyúcobávú téheju iwátájcoíñúne péjúcoóbe. ⁶¹ Áané boonéhjáa tétsíyé téhejú úníuri Maaría Madarénamúpí tsíjpille Maaríama ácuúcunúhíjcyáhi.

Jetsóó níjkye ditye téhmene

⁶² Áané tsijcyóójíhjáa teene pájtyeté wañéhjí lléevá tujkénujcoójí diitye llúúvájte avyéjútémá parítséomú péé Pirááto éllevu. ⁶³ Aaméhjáa néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, muha méítsaavé téallíjuápe 3 coojívatu tsiíñe íbóhííñé nééneé.

⁶⁴ Áanéllíi cána cóhpejtsótsó ímíñeúvú dífbyé níjkyévuj. Ááne ímíñeúvú tehmétsó téhajchótá 3 coojívá dífbyé mamýmú pejco íllure íñáníjyéne míamúnáake ‘tsúúca muurá Jetsóó éhnée ditye dsíjívétsoobe tsiíñe bohííhi’ íñéneri éhniíñevu meke íállíuúnútki.

⁶⁵ Áanéllihyéhjáa Piráátó néé diityeke:

—Aané wa ihdyu aatye tsodáhómuma mepééne mécohpejtsó ámuha meímillédu.

⁶⁶ Áhdújucóhjáa ditye tsaatémá ipyééne teeu nééwayu icyóhpéjtsóutu cáátunúne múha teene idyómájcótuki. Áánemáhjáa diitye tsodáhómuke téhmétsoíñúme.

28

Jetsóó dsíjívéebe tsiíñe bóhííne

(Mc 16.1-8; Rc 24.1-12; Ja 20.1-10)

¹ Aanéhjáa wáyeeévéjcoójí tsiíjyú tsííñe tsemáánaréjuco déjúcóóvejcoójí cúúvéneturé Maaría Madarénamúpí tsíjpille Maaríama úújeté teene níjkyeé. ² Áanáacáhjáa ííñuji

íhnáhó vááúmeí níjkyéji múnáajpi níityéné tujkéveri. Aabéhjáa teene níjkyé watájcó nééwáyúcoba icyávihiyícyúne tééú hallúvú ácuuvéhi. ³ Áábé wajyámúhjáa ávyeta tsitsíwu néébé ámítsaráhcó éhne múúne chijchi rórihcyódu. ⁴ Áábedíhjáa diitye tsodáhómú ténijkye téhmehíjcyarómé ávyetá íhnáhó íllityéne íjcyaiñú múu dsíjívédu.

⁵ Aabéhjáa néé diityépi Maaríamúpíke:

—Méíllityédíñe. Muurá ó waajácú ámuhipi meúújévaróné Jetsóoke éhnée páwachékevu ditye wátyétyéhcúneri dsíjívéebeke. ⁶ Árónáa tsáhájucó díbye níkyéhéjú pañe íjcyájúcootúne. Tsúúca tsiíñe bohíjúcoobe ípyée íñéhijcyádújuco. Cáhawáa idyé méuujéva íñe dityée dífbyeke pícyohéjú íévehéjuréjuco íjcyane. ⁷ Ahdícyane íícúí mepééne méuubállé dífbyé mamyémuke tsúúca díbye tsiíñe íbóhííne diityé ihde péjucóóné Gariréavu téhullévú diityémá íájtyúmíjcatsíki. Ééneréne ihdyu ó imíllé ámuhipíke o úúballéne.

⁸ Ahdújucóhjáa íícúí dityépi dsíñeríyé pééne múúha éllevu múúhake iúúbálleki. Aamúpihjáa íllityérone mítyane ímíjyuuvéhi. ⁹ Áamúpidívúhjáa Jetsóó íbóhówáávéne diityépike dillóhi. Áánéllíhyéhjáa íícúí dífbyéj tuháacyuvu waamúpi dífbyeke idyúúruvane. ¹⁰ Áamúpíkehjáa neébe:

—Méíllityédíñe. Wa ihdyu íícúí mepééne méuúballété tsijtye tahñéjteke ditye ipyéé Gariréavu téhullévú muha maájtyúmíjcatsíki.

Múhdurá tsodáhómú úúballéne

¹¹ Aamúpihjáa pééne tujkéveri tsodáhómú dífbyé nijkye téhmehíjcyamedítýú tsaate péé ímunáa coomívu. Aaméhjáa úúballété llúúvájte avyéjuktéke muhdú tene pájtyene. ¹² Áané lliíñétúhjáa túkevétsojtémá iúcújcatsíñe pítyácójcatsímýé muhdú íñééíñe Jetsóópe bóhíjúcoóityúné íñéhíjcyáneri íñéétsámeityuki. ¹³ Aaméhjáa mítyane diitye tsodáhómúke íáhdóne néehíí:

—Tsáma ménehíjcyaco “pejcoóhjané muha mecúwaiñúné hallurí ímamyémuré újcuje Jetsóó ítémeho.” ¹⁴ Aane néhi méiíñújí avyéjuube iwáájácúne ámuhadívú cáyobáavatehájchíí muha ámuhá hallúvú méihjúvaá díbye muhdú ámuhake imyéénútuki.

¹⁵ Ahdújucóhjáa diitye tsodáhómú ditye áhdónéllíí íllure íállíñe néhíjcyané ímamyémuré Jetsóó ítémeho újcuje. Aane muurá ícyoocápi ehdu tsaate tamúnaa jodíómú úúballéhíjcyáhi.

Muhdú ditye wákímyeíñe ímamyémúke Jetsóó nééneé

(Mc 16.14-18; Rc 24.36-49; Ja 20.19-23)

¹⁶ Aanée muha 11-mevaréjuco dífbyé mamyému méijcyame mepéé Gariréa ííñújí caméhbaúvú múúhake díbye néhbaúvu. ¹⁷ Aamée muha tétsihvu dífbyedívú meúújetémé méduurúvú dífbyeke tsaate múúhadítýú díbye bóhííne cáhcújtsótúrónáaaca.

¹⁸ Árónáacáa múúhake neébe:

—Muurá Píívyéébe oke pícyóó páneere ííñújii, níjkyejii, íjcyané avyéjuube o íjcyaki.

¹⁹ Ahdícyane óví ámuha pahúllevá íñújííne múnáadívú métsújaucú táuwááboju. Aane cáhcujtsómeke tééne uubállé métsótsohíjcyaco Méécááni mémerii, Íapíícho mémerii, tamyémeri, íjcyane. ²⁰ Áámeke ihdyu ímíñeúvú méúwááboco tátyaúhbjaju néhdu ditye íjcyaki. Aabe muurá ámuhamáyé ó íjcyáa páijyuvaré ííñújii níjkévanévújuco. Áyu tehjújuco.

MÁACOÓ

Máaco Jetsóodítýú cáátúnuháám:

Tsojtsó múnáajpi Jóáa úwaabóne

(Mt 3.1-12; Rc 3.1-9, 15-17; Ja 1.19-28)

¹ Íllúu tujkéváné Píivýéébé Hajchi Jetsocrijtó mepájtyetéíne méénúné uwááboju.

² Píivýéébé ihjyú uubálle múnáajpíhjáa Itsaiaúvú caatúnú íwaajácúháámitu tsúúca-játújuco tsojtsó múnáajpi Jóáadityu ílluú:

Ó pícyoó díihde tsáápiikye dibye iúúbálle míamúnáake ditye ímímbáavyéne ímí uke iwáát-súcúpéjtsoki. ³ Aane méllééboó ínéubará píivýétúné iíñújiri íjcyaaabe keeváwu íllu úwaabóne: “Méimibáavyé ímityú ámuha meícyahíjcyánetu tsáimiyéjuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube íajtyumívaki.”

Ehdúhjáa Itsaía íwaajácúháámitu caatúnú Jóáadityu.

⁴ Ahdújucóhjáa dibye ínéubará píivýétúné iíñújiri úwáábohíjcyané míamúnáake ditye ímityúné ícyahíjcyané íhvéjtsóne ímiánejcúveréjuco íbúwááve diityé ímityú íábáíívémeíki, áané uubállé ditye itsójtsótsámeíki. ⁵ Pahúllevátúhjáa Jodéa iíñúji múnáadítýú píhcyáávehíjcyámé dífbyedívú dífbyé uwáábó illéébúacunúki. Téhduréhjáa Jerotsarée múnáadítýú mítyame píhcyáávehíjcyáhi. Áamedítýúhjáa ímityúné imyéenuhíjcyané úúbállémeke tsótsohíjcyaaabe Joodáatu.

⁶ Aanéhjáa diibye Jóáa camééllómú ihjinetu méénúmeíñé wajyámúúnema íjcyáábéj píinétú ócáimííhé chiúcunúhi. Aabéhjáa tséréémuke dohíjcyáhi. Téhduréhjáa ímúhó-jpácýó ádohíjcyaaabe. ⁷ Aabéhjáa úwááboobe nehíjcyáhi:

—Muurá íjcyaaabe tsijpi táhboone úwáábóibye táehnííñevu íhtsútuube íjcyáábeke íjtyúhápáájíubaré o tácoriúcu dífbyedívú o píhívéítýúroóbe. ⁸ Muurá ámúhake nújpa-cyori ó tsótsohíjcyáhi. Áanetu ihdyu diibye ámúhá pañévú pícyoó Píivýéébé Apíicho.

Jóáádivu Jetsóó tsójtsótsámeíñe

(Mt 3.13-17; Rc 3.21-22)

⁹ Téijyúhjáa Jetsóó péé Gariréa iíñújiri íjcyacóomí Natsaréetu diibye Jóáa éllevu Joodáatu dífbyeke dibye itsójtsoki. ¹⁰ Aabéhjáa tsúúca dibye tsójtsótsihdyu íjchívyeebe íténáa cáámetu Píivýéébé Apííchó niityé dífbyedívú íjuuúdu nééneé. ¹¹ Áanáacáhjáa idyé cáámetu Píivýéébe néehíí:

—Uu Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó imíjyúúhií.

Jetsóoke Naavéné máváríjchóne

(Mt 4.1-11; Rc 4.1-13)

¹² Ehdúhjáa dibye tsójtsómeíñé boonétú Píivýéébé Apííchó dífbyeke tsajtyé ínéubá píivýétúné iíñúju. ¹³ Áhulléhjáa íjcyaaabe 40 coojíva apáámyéré iyámé íjcyáhulle. Áábekéhjáa téhullévú Naavéné máváríjchóóbeke níjkyéji múnáa píáábohíjcyáhi.

Jetsóó úwáábótújkenúne

(Mc 4.12-17; Rc 4.14-15)

¹⁴⁻¹⁵ Aanéhjáa téijyu tsojtsó múnáajpi Jóááake ditye cúvéhoojánúné boonétú Jetsóó péé Gariréavu. Áhullé múnáakéhjáa Píivýéébé avyéjuvu muhdú meúcáavéíñé úwááboobe néehíí:

—Tsúúca Píivýéébe íavyéjuejte íjcyáímyeke újcúíñe éévé úújetéhi. Ahdícyane ílluréjuco méihvéjtsó ímityúné ámuha meícyahíjcyáne. Ááne ámúhá íjtsaméí ímiánejcúvuréjuco mecápáyóóvéne mecáhcújtsó íñe mepájtyetéíñe uwááboju. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

4-meva ímamyémú íjcyáímyeke Jetsóó újcune
(Mt 4.18-22; Rc 5.1-11)

¹⁶ Aabéhjáa Gariréa unéú úníuri péébe úújeté Tsimóomútsí íñahbe Aderéema amómeke tsínuhíjcyámútsidívu. ¹⁷ Áámútsikyéhjáa neébe:

—Ámuhtsij, ookéréjuco méuráávyé. Muurá íñe amómé lliiñája múnáajtétsí ámuhtsi meíjcyámútsikye ó pícyoó míamúnáakéréjuco Píívyéébedívú ámuhtsi meíbúwáávetsóíñé wákimyéivu.

¹⁸ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii teenémáyé íjtsínuuháñé ííhvéjtsóne peemútsí díbyemáyéjuco.

¹⁹ Áámútsimáhjáa péébe éhniíñéwuúvú úújeté Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboo, Jóááá, íjcyamútsí íhmííne pañe íjtsínuuháñé pájáábohíjcyamútsidívu. ²⁰ Áámútsikyéhjáa idyé dibye píúvánéllii íhmííne pañe cááni Tsebedéoma ípiáábojte íjcyamedítýú peemútsí díbyemáyéjuco.

Tsáapí pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne
(Rc 4.31-37)

²¹ Éhdúmekéhjáa íujcúmema Jetsóó úújeté Capenaóovu. Aabéhjáa téhulle wáyeééve-jcójí píhcyáávéjía pañévu úwaabóhi. ²² Ááneríhjíyáa mítyane ullévenúme ávyetá tujkévé ávyéjuube múúne íhjúvavájtó dibye íhjúvávéri. Tsáháhjáa dibye íhjúvatú taúhbájú uwáábojte íhjúvahíjcyádu. ²³⁻²⁴ Áijyúhjáa tééjía pañe tsaapi naavéné ípañe íjcyaae kévadíjcyó íllu dífbyeke:

—Íjsetso Jetsóoj, Natsarée múnáajpi u íjcyaaabe! ¿Íveekí múúhakye ú pátsárijcyóváhi? ¿Mityá múúhakye ú waagóovaj? Muurá uke ó waajácú ímiáábé Píívyéébé Hajchi u íjcyane.

²⁵ Áánélliihyéhjáa neebe dífbyeke:

—Ícúúvéhulléré dífbye! Ídíjchivye áádí pañétu!

²⁶ Ááneréjucóhjáa naavéné wáníjcyámeíbyeré íjchivyéné dífbyé pañétú ávyetá íhnáhó dífbyeke íáméjcatsíchónema. ²⁷ Ehdúhjáa Jetsóó méénúneri pámeere íllityéne néehíí:

—¿Múhdutúami aabye ehdu meénuj? Ávyetáha ímiááné tsíhdyure dífbyé uwááboju. Múhdú naavémú íjcyarómé íjchívyé dibye néénetu.

²⁸ Ehdúhjáa dibye méénúné uubállé tsújaavé pámeere Gariréa íiñújiri.

Tsimóo Péedoró báábeke Jetsóó bóhíitsóne
(Mt 8.14-15; Rc 4.38-39)

²⁹ Átsihdyúhjáa píhcyáávéjía pañétú péeme tsaméhjí Jacóóboo, Jóááá, íjcyame Tsimóoma Aderéemútsi jávu. ³⁰ Áijyúhjáa Tsimóo baabe áíivyeri chémene úúballémé Jetsóoke. ³¹ Áánélliihyéhjáa dílle éllevu ípyééne íhyójtistu dibye íjyócuycárolle tsúuca íbóhííne díityéké májchotsóhi.

Mítýámeke Jetsóó bóhíitsóne
(Mt 8.16-17; Rc 4.40-41)

³² Aanéhjáa tsúuca meíjyunúrónáa tsívahíjcyámé dífbye éllevu naavémú ípañe íjcyáméhjíma tsíñéhjíri chéméméhjíke dibye íbóhíítsoki. ³³⁻³⁴ Mítýaméhjía técoomí múnaa tééjavu tsáamedítýú páhduváré nénéhjí chémeri íjcyámeke bóhíítsóhíjcyaaabe. Áhduréhjía tsaaté pañe naavémú íjcyámeke waagóohíjcyaaabe. Aaméhjía díitye naavémú muubá dibye íjcyane nééiyónáa tsá dibye díityéké íhvéjtsotú dítye íhjúvaki. Waa-jácúméhjía dífbyeke.

Jetsóó úwaabó pahúllevaré Gariréa íiñújí pañe
(Rc 4.42-44)

³⁵ Ááné tsitsíívevúhjáa pejcójuco técoomítyú dibye péene tsátsihvu Píivyéébema íhjuvaki. ³⁶ Áábekéjháa Tsimóó íñahbéjtema néhcotéhi. ³⁷ Aaméjháa íajtyúmííbeke néehíí:

—Míamúnaa uke néhcohíjcyáhi.

³⁸ Áánéllihyéhjáa neebe diityéke:

—Árónáa metsu éhcóomijívú mepéé técoomíji múnáake idyé o úwááboki. Muurájháa ímichi téenélii o tsááhií.

³⁹ Aabéjháa pihcyáávejáané pañévú pahúllevá múnáa Gariréa iñújiri íjcyámeke úwáábohíjcyá tsaaté pañe naavémú íjcyámeke wáágóobére.

Íjpi chájáávéébeke Jetsóó bóhiitsóne

(Mt 8.1-4; Rc 5.12-16)

⁴⁰ Áábé lliñévúhjáa íjpi chájááveebe imímóúúveténe nées dífbyeke:

—¿Aca muhdúiyó teene oke u bóhiitsóne?

⁴¹ Áánéllihyéhjáa dífbyeke idyó cáraucunúne dífbyedi ídáátsóvéne neébe:

—Mu ihdyu tehdújucoj.

⁴² Ehdújháa dibye néenemáyé tsúuca bóhiíbe. ⁴³ Áábekéjháa neébe:

—Dúúballedí tsaate juuváyí uke pájtyémeke íñe muhdú u bóhiíne.

⁴⁴ Tsapédhúré llúuváábe éllevu péene dífbyedívú dúhjétsámeityeco. Ááne Moit-séeúvúu néhdu íñe u ímíjpyeténe hallúvú Píivyéébeke tsíméneri ú íícúveé téenetu míamúnaa iwáájacu tsúuca u bóhíjucóone.

⁴⁵ Ehdújháa dibye bóíjcyúrónáa pámeekéré juuváyí ipájtyedúmeke úúbáleebe muhdú íbóhiíne. Aaméjháa mítyane Jetsóodívú pihcyáávehíjcyánélii tsáhájucó dibye píivyetéú múhdutú cóomí pañévú iúcaávéiyóne. Áánéllihyéhjáa pehíjcyaaabe imíchi ditye íjcyátútsihjírye. Ároné pañéhjáa pahúllevátú dífbyedívú pihcyáávehíjcyáme.

2

Íjpi vááúmeityúúbeke Jetsóó bóhiitsóne

(Mt 9.1-8; Rc 5.17-26)

¹ Ehdújháa tsúcájá tsiéllé íjcyátsihdyu tsiíñe óómiibye Capenaóovu. Ááné uubál-léjháa idyé íícúwuuré tsúuca waajácúmé técoomí múnáa. ² Aaméjháa dífbyedívú pihcyaaavémé dibye íjcyaja wáhpécunúmeke úwááboóbe. ³ Áánáacáhjáa 4-meva tsivá íjpi vááúmeityúúbeke dífbye éllevu. ⁴ Áronáacáhjáa tsá ditye píivyetéú iúújetétsóné mítyane míamúnaa íjcyánéliihye. Áánéllihyéhjáa cáámetu dibye íjcyátsí tujkévetu idyóhejúróné botsíi dífbyeke niityétsóme. ⁵ Aaméjháa ímí cáhcujtsóné iwáájacúne neebe Jetsóó dífbyeke:

—Llíhij, tsúuca úhdi o ídáátsóvéne díimítyú ó ábájíivéjucóóhií.

⁶⁻⁷ Ehdújháa dibye néenetu tétsihyi íjcyame taúhbájú uwáábojte néjcatsíhi:

—¿Aca íveekí aabye ehdu ihjuvú Píivyéébe ímí dífbyedívú íjtsúcunúnejíivari? Muurá ihdyu apáábyéré Píivyéébe piivyeté míamúnáadítú ímítyú iwáágoóné diityédí ídáátsóvéne. ⁸ Ehdújháa Jetsóodítú ditye néjcatsíñe iwáájacúne neebe diityéke:

—¿Íveekí ímityúné óhdityu ámuha méíjtsámeíhi? ⁹ ¿Aca muhdú ámuha oke méíjtsúcunúhi? Áánerá ó piivyeté míamúnáadi o ídáátsóvéne diityé imítyuháñé diityémá o ímíbajchóne. Áánélii ó piivyeté áánúke o nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díimítyú úuma o ímíbajchóhi.” Áhdure ó piivyeté o nééneé: “Dímíjpyeténe dííhbotámá dipye dihjávu.” ¹⁰ Áhdícyane cáhawáá óvíi ámuha máájtyumí Míamúnáájpidívú o ípívyéévebe muhdú o méénune.

¹¹ Ehdúhjáa iñétsihdyu neebe dífbyeke: Líhij, dímjpyeténe eene dííhbotámá dipye dihjávú.

¹² Ehdúhjáa dífbyeke Jetsóó néenemáyé tsúuca ímjpyeténe ííhbotámá péjúcoobe pámeere íténáaaca. Ááneríhjáa mítyane iúllévenúne Píívyéébeke idyúúrúváne néémeé:

—Ávyeta tsá mújyú ehdíivane maájtyúmitúne.

Revíikye Jetsóó újcune

(Mt 9.9-13; Rc 5.27-32)

¹³ Áané boonétúhjáa tsiíne Jetsóó péé únéú úniúvú ímamyémuma. Áhullévúhjáa idyé dífbyedívú píhcyáávemeke úwááboobe. ¹⁴ Átsihdyúhjáa péébe úújeté Apéó hajchi Revíí ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike íáhdótsohíjcyátsihyi ácuúcunúúbedívú. Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, ookéréjuco duráávyej.

Ahdújucóhjáa díbye pééne dífbyemáyéjuco.

¹⁵ Áábe jávúhjáa Jetsóó téjyú majchó ímamyémuma. Áámemáhjáa téhdure tsiytye majchó téenere avyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnaa. Áhduréhjáa íjcyámé tsiytye ímityúmé díityéma. Mítyaméhjáa dífbyema pehíjcyáhi. ¹⁶ Ehdúhjáa díbye díityémá májchone ííténe taúhbájú uwáábojtémá paritséómú néé dífbyé mamyémuke:

—¿Aca íveekí eene ámúhá uwááboobe majchó aatye ímityúméhjima?

¹⁷ Aanéhjáa Jetsóó illéébóne néé díityéke:

—Tsá muurá taabóobé bóhíime tsaímíyé íjcyámeke táábotúne. Muurá ihdyu chéméméhjikéré tááboobe. Ahdícyane tsáháa ímíáámé wáábyú o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu ímityúme wáábyú o tsáá díityéke o ímíbaávyétso Píívyéébé icyánejcúvuréjuco dítye ííbúwááveki. Ehdúhjáa Jetsóó néé paritséómuke.

Jetsóó mamyému majcho áwatúne

(Mt 9.14-17; Rc 5.33-39)

¹⁸ Tsáijyúhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáá mamyému díitye paritséómú mamyému Píívyéébema íihjyúva majcho áwahíjcyáhi. Aanéhjáa Jetsóó éllevu ipyééne tsaate dífbyeke néehíí:

—¿Aca íveekí dímamyému majcho áwátúnáa Jóáá mamyému paritséómú mamyému tsáijyú áwahíjcyáhi?

¹⁹ Áanéllihyéhjáa díityéke neébe:

—¿Aca tsaapi táábáváné wañéhjivu tsáame ikímóóvéne majcho áwáiyáhi? Muurá teene wañéhjí aabájaabe díityémá íjcyánáa tsá dítye áwáityuró majcho. Ehdu néene támamyémú tsá majcho áwáityuró díityémá o íjcyáné hajchóta. ²⁰ Muurá ihdyu íjcyáiñé díityédítýú o pééíne. Áijyú ihdyu óvíí muhdú íñéhajchíí tsáijyú awámye.

²¹ Tsá muurá tene ímityú tsúúcáaja wájamu béhbátu mepájaabóne. Muurá teeja menjtyúcooca éhnííñevu íllure táváajcároba. ²² Áhdure idyé tsá tene ímityú béjpácyo bíínojpácyó mepícyoone tsúúcáau mííhéneu cahpáyú pañévu. Muurá béjpácyo iúhtsaráúúvéhulle táváajcó tsúúcáau. Áijyú wágóoovéné tsanéécújuco bíínojpácyoma cahpáyú. Áanéllíi béjpácyo mépañénú bééú pañévuré muhdú tsanéécú íjcyátuki. Ehdu néene tsá tene ímityú íhdééné uwááboju béhné uwáábójú pañévu meúacóne. Ehdúhjáa Jetsóó néehíí.

Wáyeévejcóójí Jetsóó mamyému méénune

(Mt 12.1-8; Rc 6.1-5)

²³ Aabéhjáa tsáijyú ímamyémuma pajtyé úmíhéj píñétú wáyeévejcóójí. Áijyúhjáa ímamyémú bajtsóháñetu ujcú imájchoki. ²⁴ Áanéllihyéhjáa paritséómú néé dífbyeke:

—¿Aca íveekí aatye dímamyému meenu íjcyoojii wáyeévejcóójí meméenuítýuróne?

²⁵ Áronáacáhjáa neébe:

—¿Aca tsá ámuha meévehíjcyatú tsáijyúu íajyabáávaténéllii íñahbéjtema Dabíúuvú téeméné méénune Píivyéébé waajácuháámitu cáatuváne? ²⁶ Muuráhjáa Abiatáa llúúvájte avyéjuube íjcyáijyu duurúvájá pañévú iúcaávéne imájchóítyuróné Píivyéébé íicúvé pááa tééjá pañévú pícyámeíhijcyáné majchómé apáámyéree llúúvájte máchohíjcyáne.

²⁷ Áhduréhjáa neébe:

—Muurá wáyeeévejcóójí ijcyá míamúnaa ímí téjcoojí íjcyaki. ²⁸ Áanéllii Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébé wáábyuta téhdure téjcoójí.

3

Tsáapi hójtsí Jetsóó ímíjpyetésóne

(Mt 12.9-14; Rc 6.6-11)

¹ Átsihdyúhjáa Jetsóó ímamyémuma tsiíne úcaavé píhcyáávéjé pañévú. Ájá pañéhjáa tsaapi múhdurá íhyójtsi neébeé. ² Aanéhjáa téijyu wáyeeévejcóójí íjcyanéllii tsaate dífbyedívúré íítehíjcyá ‘áadíkye éhne ímíjpyetésóííbye’ íñéene téenej téeveri dífbyedívú íñéetsóroki. ³ Áanáacáhjáa dífbyeke neébe:

—Muúbej, cána dichaj.

⁴ Ahdújucóhjáa díbye pééneé. Áábedítyúhjáa neebe pámeere tétsii íjcyámeke:

—Ámuúhaj, ¿a tehdujuco tsaatéké mepíáábóiyóné íjcyoojé wáyeeévejcóójíj, mityá tsáhaáj? ¿A mépájtyetésóiyá tsaate dsíjiveri íjcyámeke téjcoojí íjcyaróne, mityá méíhvéjtsóiyá dítye idsíjive wáyeeévejcóójí íjcyanélliiíhyej?

Ehdúhjáa Jetsóó díllone tsá dítye áñújcutúne. ⁵ Aanéhjáa dífbyeke tsaríwu pajtyeráhi. Áronáacáhjáa idyé ídátso íjtsúcunúúbé dítye dífbyeke cáhcújtsotúne. Átsihdyúhjáa neebe díbye múhdurá íhyójtsi neébeke:

—Muúbej, cána íllevu cujúúvé díhyójtsí.

Ahdújucóhjáa díbye cujúúvénemáyé téhojtsi ímíjpyeténe. ⁶ Ehdúhjáa Jetsóó méénune paritéomú ííténe tétsihdyu pééme Heróóde hájkímuma pítyácójcatsí muhdú dífbyeke ídsíjívétsoíne.

Mítiane míamúnaa Jetsóodívú píhcyaaavéne

⁷ Áronáacáhjáa tétsihdyu ímamyémuma peebe únéú úníúvu. Áábekéhjáa mítiane míamúnaa úraavyé Gariréa íñújji múnáa. ⁸ Aabéhjáa méénuráítyúronéhjí mítiane méénúné uubállé tsújaavé pahúllevávu. Áanélliihyéhjáa mítiyame tsáacunú pahúllevátú Jodéa íñújítuu, téené íñújiri íjcyacóomí Jerotsarétuu, Idoméa íñújítuu, Joodáa tsiñéjcutuu, Tííroó, Tsidóo, íjcyané íñújícútuuu, íjcyane dífbyeke íjtyúumiki. ⁹ Ehdúhjáa mítiane míamúnaa Jetsóodívú píhcyaaavéjucóónéllii neebe ímamyémuke dítye míine ímíbájcho témí pañévú iúcaáveki. ¹⁰ Mítyanéhjáa díbye chéméméhjike bóhíitsohíjcyanéllii ávyetáréjuco dítye dífbyedívú píhcyáávehíjcyáne. Aaméhjáa ímíllehíjcyá dífbyeke idyómajcóné íbóhíiki.

¹¹ Áijyúhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyame dífbyé líiñévú mímóúúvéme pañétú kéévánécoba neémeé:

—¿Uu muurá Píivyéébé Hajchi!

¹² Áanélliihyéhjáa dítyéké neebe dítye tsiíne tehdu íhíjyúvátuki.

12-meváké Jetsóó meménú ímamyémú dítye íjcyaki

(Mt 10.1-4; Rc 6.12-16)

¹³ Átsihdyúhjáa peebe cámeéhbaúvú íjtsúcunúúmema. ¹⁴ Áámedítyúhjáa meménube 12-meváké dífbyé uwááboju úwáábomé péhíjcyáímyeke. ¹⁵ Áámekéhjáa ájcuube

íhnháhootu ditye chéméméhjike ibóhíitsohíjcyaki, naavémú tsaaté pañe íjcyámeke ditye iwáágóohíjcyaki. ¹⁶⁻¹⁹ Aaméhjáa illuúme: diibyéhjáa Jetsóo Tsimóoke Péedoródívú méménuúbee, Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóámútsikyéhjáa dífbyere chíjchí hájchimútsidívú méménumútsii, Aderéee, Perípee, Batoroméee, Matéoo, Tomáaa, Apéó hajchi Jacóóboo, Tadéoo, cananíjtámúejpi Tsimóoo, diibyéhjáa Jetsóodívú méénútsóo-ibye Jóóda Ijcyarióótee, éhdume.

Jetsóoke Naavéné píáábohíjcyané tsaate nééneé
(Mt 12.22-32; Rc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Áamemáhjáa Jetsóo tsúuca oomí ípyée íicyahíjcyajávu. Áanáacáhjáa tsúuca mítyane míamúnaa píhcyaavé tétsihvu. Áamedíyécúhjáa túhuuvémé tsá imájchóyónéhjí éllevu íjcyatúne. ²¹ Aanéhjáa iwáájácúne dífbye hájkímú tsáa dífbyeke tétsihdyu itsájtyérokí. Ijtsúcunúméhjáa díbye méívaténe.

²² Téhduréhjáa mítyame tétsihyi taúhbjú uwáábojte Jerotsarétu tsáame néé dífbyedítyu:

—Áadí pañe mía naavémú avyéjuube Betsebóo. Téénéllíi muurá eene díbye píáábóneri tsaaté pañétú naavémuke waagóohíjcyaaébe.

²³ Áanéllíihyéhjáa Jetsóo diityéké nééhíi:

—¿Aca múhdutú díbye Naavéné iiye waagóoméíyáhi? ²⁴ Muurá tsané avyéjujte tsájíjtóré íjtsámeítyúme páhduvaré idyáíívéjcatsíhajchíí íllure wáchájánújcatsí íavyéjutu. ²⁵ Áhdure tsáa múnaa tsájíjtóré íjtsámeítyúme páhduvaré idyáíívéjcatsíhajchíí ílluréjuco ihjyátú wáchájánújcatsíne. ²⁶ Ahdu ííwane muurá Naavéné ihyájkímukéré iwáágóoca íllure pírujtsóiyá diityéjúcooíyó íavyéjúejte íjcyáíyómeke. Tehdu imyéénuca íllure íavyéjú újónéjtsóíyoóbe.

²⁷ Tsá muurá tsaapi íhstútúúbé tsíeméné dífbyé já pañétú múha tsájtyéítyuró dífbyeke tétsihdyu bóáyotúme. Muurá ihdyu dífbyeke tujkénú ibóáyoca botsíi tsajtyéiyómé dífbyé tsíeméne. Áronáa tsáháubá muurá díbye ihñe múhdivú íhvéjtsóítyuróne. Ahdu ííwane tsá Naavéné oke píáábóítyuró dífbye hájkímuke o wáámíuki.

²⁸ Ímíááneturé ámuúhake o néé panévaré ímityúné míamúnaa méénuhíjcyáronéhjí Píívyéébe abájííveíne diityédí ídáátsóvéne. Áhdure ímityúné óhdityu ditye ihjyúvahíjcyáronéhjí ábájíívéíbye. ²⁹ Áánetu ihdyu dífbyé Apííchotu ímityúné íhjúvahíjcyámedi tsá díbye múíjyú ídáátsóvéityúne. Aane tsá múíjyú diityémá ímbáavyéityúne. ³⁰ Ehdúhjáa diityéké neebe dífbyé pañe naavéné íjcyane ditye néénéllíihye.

Jetsóoke tsíjju dífbyé nahbémuma újcutéróne
(Mt 12.46-50; Rc 8.19-21)

³¹ Áanáacáhjáa tétsihvu tsíjju dífbyé nahbémuma wajtsí áachí éhnejcúvu. Aaméhjáa tsaatéké néé ditye dífbyeke ínéé díbye íúújéva diityéke. ³² Ahdújucohjáa tsaate dífbyé úníuri íjcyame nééne dífbyeke:

—Díítsíjju díñahbémuma ukévá néhcome éhtsíhyi áachi.

³³ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—¿Aca caatyé tátsíjjuú, táñahbémuu, táñaallemuu, íjcyame?

³⁴ Ehdúhjáa ínééne úníuri ácuíjcatyemeke íítténe neébe:

—Áánerá téhdure ámuha waháromú táñahbému táñaallemú méíjcyá íñe múhdumé tahñéjté ámuha méíjcyame. ³⁵ Muurá Píívyéébeke cáhcujtsómé díbye ímillédú íjcyame ímíáané tahñéjté táñahbému, táñaallemú, waháromu. Ehdúhjáa Jetsóo diityéké nééhíi.

4

Tsaapi bájtsónetu ijcyané uwááboju
(Mt 13.1-9; Rc 8.4-8)

¹ Aabéhjáa tsiíne únéú úniúvú úwáábóóbedívú idyé mítyane míamúnaa píhcyáávénél-
lii mííne pañévu iúcaávéne téemí pañeturéjuco díbye úwaabóné diityéke. ²⁻³ Átsihvúhjáa
mítyane tsíeménéhjitu úwááboobe néehíí:

—Ámuúhaj, cáhawáá mélleebúcunuj:

Tsaapíhjáa íwajcyóhá tríígoúúhá bájtsóobe íllure wávarajcóhi. ⁴ Aanéhjáa díbye
wávarajcónetu tsáuhji juuváj píínévú dójcone coomímú méhdojéhi. ⁵ Áané tsiúhjihjáa
dojco néwayúúne raahóvu ííñu imíchi íjcyátútsihvu. Áuhjihjáa íícúíwuúré ííne tétsii
ííñu mítyane íjcyátúnéllíihye. ⁶ Áróhiibájíhjáa chemé núhbá allóocori hállúháñeríyé
tébjkyéjé íjcyánéllíihye. ⁷ Áané tsiúhjihjáa dojco tsuhjí pañévu. Áané hallúvúhjáa
teene tsuhji wáaméneneri ííñeróné dúhcúvaténé tsáhájuco néévatúne. ⁸ Áánetúhjáa
ihdyu tsáuhji dojco tsátsii imíwu ííñuji nétsihvu. Aanéhjáa tsáimíyé píívyene imíwu
neeváhi. Tsáhiibájíhjáa uhjénéré neeváhi. Áánetúhjáa tsíhiibájí kémú neeváhi. Áané
tsihííbjíhjáa éhniíñevu mítyane neeváhi.

⁹ Ehdúhjáa tsaapi bájtsone iúúbállétsihdyu neebe diityéke:

—Ehdu teéne. Aane ihdyu óvíí lléébome icyáhcújtsóne tehdu ijcyáhi.

Jetsóo íuwáábó túhujtsóne
(Mt 13.10-17; Rc 8.9-10)

¹⁰ Aanéhjáa bóónétu iye íjcyátsihvu ímamyémuma tsijtye tétsii íjcyame dilló muhdú
nééiyóné teene tsaapi bájtsónetu díbye úwaabóne. ¹¹ Áanéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá ihdyu ámuúhadívú Píívyéébe bóhówátsohíjcyá ámuha mewáájácu muhdú
dííbyé avyéjú íjcyane. Áánetu eene tsíeménéhjitu ó úwáábohíjcyá oke cáhcújt-
sotúmedívú tene íbóhówáávétuki. ¹² Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé ícyahíjcyá
lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyumíjúcoorómé ícyahíjcyá ájtyúmítúmeúvúdu.
Áámé imítyuháñé muurá tsá ímíbaávyéityúne. Ehdu néénéllíi ó úwáábohíjcyá
tsíeménéhjitu.

Tsaapi bájtsónetu íuwaabóné Jetsóo bóhówajtsóne
(Mt 13.18-23; Rc 8.11-15)

¹³ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—¿Aca ihdyu tsá ámuha mewáájácutú tsaapi bájtsónetu o úwaabóné ííñá nééiyóne?
¿Aca múhdutúra ámuha mewáájácuú tsiíne téhdure nénéhjítu ámuúhakye o úwaabóne?

¹⁴ Muurá eene tsaapíhjáa tríígoúúhá wávarajcódú nééne ííne tsaapi ímíáájú úwáá-
boobéré pehíjcyáhi. ¹⁵ Aane tsaate ímí lléébójúcoorómé Naavéné téénetu mótátsohíj-
cyáhi. Aane muurá nééiyóné eene juuváj píínévúhjáa dójcoúhjí coomímú méhdojéne.
¹⁶⁻¹⁷ Áánetu teene ílléébone tsúuca ímí úraavyéjúcoorómé páhduváré nééne mávaríj-
chojúúne íjcyanéhjí íáábucújúcoótúnetu ílluréjuco teene íhvejtsóne. Aane nééiyóné
eene néwayúúnehjáa íjcyátsihvu dójcoúhjí imíwu ííñeróné núhbá allóocori chémene.
Ehdu muurá patyéhíjcyané ímí cáhcújtsótúmema. ¹⁸⁻¹⁹ Áánetu ímíá uwááboju tsúuca ímí
llééborómé mítyane íjé avyéjuríyé itsúúráméíñéllíi ílluréjuco ténejcu ábájíívehíjcyáne.
Aane nééiyóné muurá eene tsuhjí pañévúhjáa dójcoúhjí ííñeróné íllure dúhcúvaténé
néévájúcootúne. ²⁰ Áánetu ihdyu ijcyámé tsaate tééne uwááboju ílléébone cáhcujtsómé
ímí tehdíjuco úráavyehíjcyáme. Aane muurá eene imíwuúhjáa ííñuji nétsihvu dójcoúhjí
ííñedu. Áámedítyú muurá ijcyámé tsaate eenéhjáa uhjénéré nééváhiibájídú néémeé.
Áánetu ijcyámé tsijtye eenéhjáa kéémú nééváhiibájídú néémeé. Áánetu ijcyámé tsaate

eenéhjáa ávyetá mityané nééváhiibájidú néeme ímiáánéjuco ímiáájú icyáhcujtsóné ímí úráavyehíjcyáme. Ehdúhjáa Jetsóó néé diityéke.

Peetétú íjcyané uwááboju
(Rc 8.16-18)

²¹ Áhduréhjáa neebe diityéke:

—¿A múúne peete mepéététsóne mépicyóó tsíeméné lliiñévu? Tsáhaá. Muurá ihdyu mepéététsóne cáamevu mépicyóó tene iájchúcunúki. ²² Ehdu néene muurá Píivyéébé uwááboju bóhówajtsó páneere muhdú meicyahíjcyáne. Muurá íñe teevétari meméenuhíjcyaróné tsá wáájácúratúné íjcyáityúne. Muurá páneere waajácúméííhi. ²³ Aane ihdyu óvíi lléébome icyáhcujtsóne tehdu íjcyáhi.

²⁴ Téhduréhjáa tsiíñe neebe:

—Ímíñéúvú tsáma méíjtsoco íñe ímiá uwááboju tsúúca ámuha mewáájacújucoóne. Muurá teene ámuha mewáájacújucoorómé múhdurá medáríívemeíhajchíí Píivyéébe tsáhájucó amúhadi íícúvéityúne. Áanetu tsúúca iwáájacúné ímí úráavyémeke éhniíñevu waajácútsóííbye. ²⁵ Muurá ímiáájú ímíllémedívú bóhówajtsóíiíbye éhniíñevu ditye ímíñéúvú iwáájacúki. Áanetu teene ímíllétúmedívú tsá díbye bóhówajtsóityúne. Ááne tsáíjyu múú áyánévu ditye wáájácúroné dojtúcúíiíbye diityédítu.

Tríigo bájtsómeíñetu íjcyané uwááboju

²⁶ Téhduréhjáa neebe diityéke:

—Muurá tsaapi bajtsó trígoúúhá íwajcyóha. ²⁷ Aane íbúwajíí díbye íjcyánáa keeméve-híjcyá pajcóójivaré díbye wáájácútné hallúri. ²⁸ Ehdu muurá ííñújiri ímí bajtsóháñé píivylene ikyéémévéne tsúúca wajcó íñéévá ípívyééveíñéjuco. Aane tsúúca neeváhi. ²⁹ Aane kéémécooca ílluréjuco áábájaabe újcune. Ehdu muurá pajtyéíñe Píivyéébé avyéjujétema. Muurá diityéké díbye újcúíñe éévé úújetécooca újcúíiíbye diityéke.

Mojtáátsá neeváúwúutu íjcyané uwááboju
(Mt 13.31-32; Rc 13.18-19)

³⁰ Téhduréhjáa tsiíñe neebe Jetsóó diityéke:

—¿Aca íñetú íñe tsiíñe amúhake ó úwááboó Píivyéébé avyéju? ³¹ Muurá dífbyé avyéju éhne múúne ‘mojtáátsa’ némeíñé uméhé neeváú kémúútúróúwu mebajtsou mítyáhécoba kéémévédu. Muurá pahévá neeváúne lliiñévúré tééhé neeváú ávyetá ayáúwu. ³² Áróúwu muurá mebajtsou íñene keemévé mítyáhécoba pahévare bajtsóhéené éhniíñevu. Ááhé wájcáváné hallúvú muurá wahpéjté píhtobáhi. Ahdu muurá teene Píivyéébé avyéju.

Jetsóó úuwaabóné tsíeménéhjítu úúballéne
(Mt 13.34-35)

³³ Ehdúhjáa Jetsóó míamúnáake úuwaabóné tsíeménéhjítu úúbállehíjcyá muhdú ditye lléébóiyódu. ³⁴ Tsáháhjáa díbye pevénéré úwáábohíjcyatúne. Áronáacáhjáa ihdyu ímamyémuke ímíñéúvú waajácútsóhíjcyaaabe íñá tene nééiyóne.

Kíjyébama nohjí Jetsóó íhvetétsóne
(Mt 8.23-27; Rc 8.22-25)

³⁵ Áané íjyúnuvúhjáa neebe ímamyémuke:

—Métsu éhnejcúéúvú mepéékíí.

³⁶ Ahdújucóhjáa tétsihíyé tsijtye íjcyánáa ditye péene tsíñejcúéúvú míñneri. Áamemájucóhjáa idyé tsaate íhminéneri péeneé. ³⁷⁻³⁸ Aaméhjáa píñnéuri íjcyánáa ávyetá íhnáho kíjyébári mítyane nújpacyo nóhjine úcaavé diityé míñné pañévu. Aanéhjáa ípamáávéiyóneri íllityéne diitye ímamyémú idyéjuri cúwahíjcyáábeke íákyéjtsóne néehíí:

—¡Ávyéjuúbej, tsúúca mémájcánuúhi! ¿A tsá íñe meke u pájtyetétsóityúne?

³⁹ Áánéllihyéhjáa iájkyéne úhbaabe kíjyébama nohji íjcyane. Neebéhjapéé:

—¡Iijyévéne, dihvéte!

Ahdújucóhjáa tene íhveténé dáíhañéréjuco. ⁴⁰ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—¿Íveekí ayájú íhnáhorá ámuha meíllityéne? Tsáháhaca bo ámuha Píívyéébeke ímí mecáhcújtsotúne.

⁴¹ Ehdúhjáa diityéké dibye néérónáa íllure íllityémé néjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íjcyáábeke muhdú kíjyébama nújpacyo lleéboj?

5

Tsáapí pañe naavéné íjcyane

(Mt 8.28-34; Rc 8.26-39)

¹ Aaméhjáa tsúúca úújeté tsíñejcúeúvú Gadáará iñújivu. ² Aanéhjáa ditye cát-súúvénemáyé Jetsóo íjchívyéhi. Áábe éllévúhjáa tsaapi níjkyénéj píine ícyahíjcyaaabe tsáa ípañe naavéné íjcyaaabe. ³ Aabéhjáa ávyéta tsíjpa néébeke tsá múha píívyetétú íekeevéne. Úwááñehíhjáa íjcyáróneri tsá múha dífbyeke chíjchúútyuróne. ⁴ Tsáijyúhjáa tsúúca dífbyeke chíjchújúcohíjcyarómé íjtyúháácuyuma íhyójtsicu. Áronéhjáa távúdóco-híjcyaaabe. Tsáháhjáa múha dífbyeke muhdú méénútyuróne. ⁵ Aabéhjáa cójíchajchótá pécohajchótá íhlyúcunúúbéré pehíjcyá níjkyénéj píine. Ááné tsaíjyúhjáa caméwajúneri pehíjcyaaabe néwayúúnetu wápújúhcámeíbyére. ⁶ Aabéhjáa tsíhyulléturé Jetsóoke íajtyúmííbe éllévu dsíinériyé ipyééne mímóúúveté dífbyé lliñévu. ⁷ Áánemáhjáa kéévánécoba neebe dífbyeke:

—¿Íná óhdityu ú imíllé íhtsútuube Píívyéébé Hajchi Jetsóo u íjcyaaabe? Uke Píívyéébe mémeri o néé óhdi u ícúbáhrátuki.

⁸ Ehdúhjáa naavéné dífbyé pañétú néé Jetsóoke dibyéhjáa dífbyeke ‘díjchivye áadí pañétu’ néénéllíhye.

⁹ Áábekéhjáa Jetsóo néehíi:

—¿Aca muubá dimyéme? Áánéllihyéhjáa neébe:

Tamyémé Píváánéjpi mítyame muha meíjcyánéllíhye.

¹⁰ Aanéhjáa diitye naavémú néé Jetsóoke dibye diityéké iwáágóótu tsíhyullévú téené iñújitu. ¹¹ Áihjyúhjáa tétsihyi jéémú meenímú majchóri. ¹² Áánéllihyéhjáa dífbyeke néémeé:

—Múúhakye ihdyu wallo aatyé méénímú pañévuréjuco.

¹³ Ahdújucóhjáa dibye wállóónéllii dífbyé pañétú íjchívyéne méénímú pañévuréjuco ditye újcámeíñe. Aaméhjáa ditye méivatétsómé 2,000-meváubáhjáa íjcyame caméwájutu únéú pañévú cáhtsínibámé májcanúhi.

¹⁴ Ááneríhjáa diityé tehmejté íllityéne ícúú tétsíi múnáake úúballéhi. Áánéllihyéhjáa téhullévú péécunúmé íajtyúmi muhdú tene pájtyene. ¹⁵ Aaméhjáa úújeté diibye eenée ípañe naavémú ícyahíjcyaaabe tsúúca íwajyámúnema íjcyaaabe pevétsihjíduréjuco ácuúcunúúbedívu. Ááneríhjáa íllityéme. ¹⁶ Aanéhjáa tétsihyi íjcyame úúballé diityéké muhdú tene pájtyene. ¹⁷ Aanéhjáa múhdurá íjtsúcunúnéllii nééme Jetsóoke dibye téené iñújitu ipyéé tsiéllévuréjuco.

¹⁸ Áánéllihyéhjáa Jetsóo ipyéé mííne pañévú úcáávéebeke diibye eenée ípañe naavémú ícyahíjcyaaabe néé dífbyemáyéjuco ipyéekíi. ¹⁹ Áronáacáhjáa neebe dífbyeke:

—Tsá u pééityú oómaá. Díhyájkímú pañévuré pééne duubállé diityéké muhdú Píívyéébe úhdi ídáátsóvéne uke ímíjpyetétsóne.

²⁰ Ahdújucóhjáa dibye íhyájkímú pañévú ipyééne úúballéné páneere muhdú Jetsóo dífbyeke bóhítsóné Decáaporí iñújiri íjcyácoomíji múnáake. Ááneríhjáa ávyetaré ullévenúme.

Tsaatépike Jetsóó bóhiitsóne
(Mt 9.18-26; Rc 8.40-50)

²¹ Aanéhjáa Jetsóó ímamyémuma biwánejcúvúré úújeténaa idyé tsúúca míamúnaa píhcyaaavé dífbyedívú únéú úniúvu. ²² Átsihvúhjáa 'Jáiro' némeífbyé wajtsí pihcyáávéjá avyéjuube íjcyaaabe. ²³ Aabéhjáa dífbyé lliiñévu ícyánoovéváne nééhií:

—Ájyúwa ávyeta dsijíveríjyuco íjcyánéllii uke o néé u dócárájcoté dille óóma ibóhiíki.

²⁴ Ahdújucóhjáa Jetsóó dífbyema péébeke mítyane míamúnaa úraavyé ávyeta ráautúne. ²⁵ Áámé pañéhjáa tsáápille 12 pijcyábájyuco dílleke ichémé tujpácýó íhvetépityúneri ícúbáhrámeíhíjcyalle. ²⁶ Aalléhjáa bañúháñé taabójtédívú ityáábót-sámeíñé áhdohíjcyá ihñénehjívú 'pírúhpírújyuco'. Ároné pañéhjáa íllure ávyetélle.

²⁷ Aalléhjáa muubá Jetsóó íjcyane iwáájácúne míamúnáa raahótú dífbye éllevu ípyééne dífbyé wajyámú dómajcó 'muurá dífbyé wajyámú íjcyaroné o dómájcóhajchíí ó bóhiíhi' iñéénema. ²⁸ Ehdúhjáa íjtsámeíñé dómájcólle dífbyé wajyámu. ²⁹ Áánetúhjáa ímiáané tsúúca bóhiílle tsaímíyéjyuco lliñémuúcunúmeíñé. ³⁰ Aanéhjáa Jetsóó waajácú tsaate bóhiíne dífbyé wajyámú idyómájcóneri. Áánélliihyéhjáa iyévóóvéne néébe diityéke:

—¿Caatyé ámuha táwajyámutu oke médómajcóhi?

³¹ Áánélliihyéhjáa ímamyémú nééhií:

—¿Aca muhdú míamúnaa wahdyuré néétúnáa ú dilló múha uke dómajcóne?

³² Ehdúhjáa ditye nééronáa pahúlleva ííteebe íajtyúmi caatyé dífbyeke dómajcóne. ³³ Áánélliihyéhjáa eenéé dífbyeke dómájcólle íllityéneri úúvécunúlléré dífbyé lliiñévu imímóúúveténe úúballé dífbyé wajyámú idyómajcóne. ³⁴ Áánélliihyéhjáa neebe dílleke:

—Wáhaj, ímí Píívyéébeke u cáhcujtsódú íjcyalle tsúúca ú bohííhií. Ahdícyane wa dipye tsaímíyéjyucoj.

³⁵ Ehdúhjáa Jetsóó dílleke néénáa tsaate pihcyáávéjá avyéjuube Jáiro jatu tsáame úúballévá dífbyeke ídsíwu dsíjívéjucóone. Nééméhjáa dífbyeke:

—Tsúúca dáajyuwa dsíjívéhi. Aane íínélliihyécó ú tsájtyeé aabye uwáábóóbeke.

³⁶ Ehdúhjáa ditye nééneri íícúvétuube Jetsóó néé Jáiroke:

—Kímóóvedíñé. Píívyéébekéré cahcújtso.

³⁷ Ehdúhjáa iñééne tsá díbye ímíllétú pámeere dífbyema pééneé. Apáamyérehjáa péé dífbyema Péédooroo, Jacóóboo, dífbyé nahbe Jóááá, éhdume. ³⁸ Aaméhjáa pééme úújeté mítyane míamúnaa tééjá pañé táhíjcyámedívu. ³⁹ Áámekéhjáa Jetsóó neetéhi:

—¿Ííneríami ámuha metaj? Áánerá tsá dille dsíjívétúne. Muurá íllure cúwalle.

⁴⁰ Ehdúhjáa díbye nééneri íllure goocóme. Áámekéhjáa tééjá pañétú íjchívyétsóne íiyéjyuco díbye úcaavéné dílléwúúvúj caanímútsii, diitye 3-meva ímamyémuu, íjcyámema. ⁴¹ Aanéhjáa dílléwúúvúke íhyójtistu íékéévéne neébe:

—Taríta cómi, 'Wáhaj, dájkyeé' nééiyóne.

⁴² Ehdúhjáa díbye néénemáyé éhne múu cuwátú maájkyevádú ibóhiíne tsúúca úlille 12 pijcyábáhjáa íjcyalle. Ááneríhjáa míamúnaa ávyetaré ullévenúhi. ⁴³ Áámekéhjáa Jetsóó bóijcyú muucá ditye teene íúúballétuki. Átsihdyúhjáa neebe ditye ímájchótso dílleke.

6

Jetsóó Natsaréeri úwaabóne
(Mt 13.53-58; Rc 4.16-30)

¹ Átsihdyúhjáa ímamyémuma óómiibe ípyéé ipíívyéné íiñújivu. ² Aabéhjáa wáyeéévejcóójí pihcyáávéjá pañévu úwaabóné mítyame ílléébóneri dífbyedi íullévenúne nééhií:

—¿Kíatúami aabye ehdíivaiñé panévaré wáajacúnej? ¿Aca múhdutú piivyéteebe méénuráítyúronéjji imyéénune? ³ Áánerá úmehewáané wákimyéi múnáajpi diibye Maaríá hajchi. Áábé nahbémújuco muurá Jacóóboo, Jotséee, Jóódaá, Tsimóoo, éhdume. Téhdure muurá íñaallémú ijcyá íchihyi méjpiíne. Ehdúhjáa dífbyedítýú iñéene tsá ditye ávyejúúllétú dífbyeke. ⁴ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ihdyújuco tsáma Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyaróóbeke dífbyé iñújji múnáa ihyájkímú íjcyarómé tsá ávyejúúllétú tsíjtye múnáa íjcyarómé ávyejúúlléébeke.

⁵ Ehdúhjáa tétsii múnáa dífbyeke cáhcújtsótúnéllii tsá dibe tétsihvu mítyane méénuráítyúronéjji méénutúne. Apááñeréhjáa chéméméhjike idyócarájcóneri bóhíitsohíjcyaaábe. ⁶ Ílluréhjáa ullévenúúbé ditye dífbyeke cáhcújtsótúneri. Áánélliihyéhjáa técoomí únuri íjcyájáhji múnáakéréjuco dibe úwááboobéré péhijcyáne.

Ímamyémuke uwáábovu Jetsóo wálloóne

(Mt 10.5-15; Rc 9.1-6)

⁷ Aabéhjáa tsáijyu ímamyémú 12-meva íjcyámeke uwáábovu wallóo mítyétsicyutsáké pahúllévavu. Áámé pañévúhjáa pícyoobe itsíjpa dífbye mémeri tsaaté pañe naavémú íjcyámeke ditye iwáágóohíjcyaki. ⁸⁻⁹ Áámekéhjáa neebe ditye itsájtyétu ícyahpáyuu, imájchoo, idsíidsii, íjcyane. Apááñeréhjáa neebe ditye ipyéé íhyallúejáhji íwajyámúnee, íjtyúhápaajínee, ícyuujúiii, íjcyánema. ¹⁰ Áámekéhjáa neébe:

—Tsátsihvu ámuha tsaaté javu meúújetéjaríyé méíjcyaco tsiéllevu ámuha mepéétúné hajchóta. ¹¹ Aane tsátsii múnáa ámuhá uwáábó cátúhtsóhajchíi múu ámuháj tuháañeri íjcyáne íñú píchóujcámei diityédívu, ‘tsá múuhá hallúri tene íjcyatú ámuhakye muha meúwáábóiyóné ámuha mecátuhtsóné’ nééiyóné. Ááne múu péé tsiéllevuréjuco. Muurá múhdumé ámuhá uwáábó cátuhtsómé ávyetá íhnáhó ícúbáhráméii muhdú míamúnáa ícyahíjcyáne ímíábáchómeícyooca éhnée Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnáa ícúbáhrámeíñé ehniíñevu.

¹² Ehdúhjáa ímamyémuke tébúwájtsoobe uwáábovu iwállóomeke. Aaméhjáa úwáábohíjcyá míamúnáake ditye ímityúné íicyahíjcyané íhvéjtsóne íjtsaméi icyápáyóóve ímiánejcúvuréjuco. ¹³ Téhduréhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke waagóohíjcyáme. Chéméméhjikéhjáa dúúrúbájpácyori íhñíwaúúné ditye pípájchóneri bóhíhíjcyáme.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsíjivéne

(Mt 14.1-12; Rc 9.7-9)

¹⁴ Ehdúhjáa Jetsóo méénuhíjcyané uubállé ávyéjuube Heróódé iwáajácúne néehii:

—Tsojtsó múnáajpi Jóáa éhnée dsíjiveebéubá tsiíñe bohííhií. Muurá téenéllii piivyéteebe méénuráítyúronéjji imyéénune.

¹⁵ Áánetúhjáa tsíjtye néehii:

—Tsáhaá, muurá ihdyu Eriá diibye Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpii éjyuuúvu ícyahíjcyaaábe.

Áánetúhjáa tsíjtye néehii:

—Áánerá ihdyu béébére diibye Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi éjyuuúvu ícyahíjcyáméejpi.

¹⁶ Ehdúhjáa ditye néenéllii tsiíñe Heróódé néehii:

—Tsáha bóhoj, muurá ihdyu diibyéjuco tsojtsó múnáajpi Jóáa éhnée íhñíwaúúvu o kípíyuúcutsoobéha tsiíñe bóhííbe.

¹⁷⁻¹⁸ Diibyéhjáa muurá Heróódé táabavá ítyónúllekére íñahbe Perípé taaba Herodíake. Aanéhjáa ímityúné íjcyane Jóááuvu dífbyeke néhíjcyané hallútú cuvéhoojánútsóobe úwáñehííñeri íchíjchútsóóbedívu.

¹⁹ Téhduréhjáa diille Herodía dífbyeúvuke téené hallútú inéhnílléne imíllé idsíjívetsóne. ²⁰ Áronáacáhjáa tsá dille píivyetétú muhdú dífbyeke idsíjívetsóiyóné diibyéhjáa Heróodé Píivyeébeéjpi díbye íjcyáneri iíllityéne dílleke téhmehíjcyánéllíihye. Áanéllíihyéhjáa dífbyeúvú íhjuvánéhjí tsáryóné pañe lleebúacunúhíjcyaaábe. ²¹ Áronáacáhjáa diille Herodía tsúuca dífbyeúvú llihyánútsoóhi. Diibyéhjáa Heróodé ítsimávajcóójí úújeténé wánehjínúhi. Áane éllévuhjáa pihjuúcuube ípiáábojtee, ítsodáhómú avyėjútee, Gariréa iñhíj íhtsútujtee, éhdúmeke. ²² Ááméj piínévuhjáa díllé ajuúwá bádsíjcaja wáhtsine imíwu íjtsúacunúúbé díbye Heróode. Áhduréhjáa dífbyeke náhbénúné avyėjúte ímí íjtsúacunúhi. Áanéllíihyéhjáa dílleke neébe:

—Íná u ímílléne oke táuméí ávyeta ímiáané állítyuube uke o ájcuki.

²³ Ehdúhjáa Heróodé néé dílleke ímiááneturé iná dille táumeínevu íajcuíne. Neebéhjáa ávyeta íavyéjú íjcyáronetu tsahtúnéécú dílleke íajcuíne teene dille táumeíhájhíjyu. ²⁴ Áanéllíihyéhjáa tsíjju éllevu ipyééne neetéle:

—¿Aca Wa iná íne ó táumeíyáhi?

Áanéllíihyéhjáa neelle dílleke:

—Táuméí tsojtsó múnáajpi Jóáá níwau ikípíyuúcuúvú uke díbye íajcuki.

²⁵ Ahdújucóhjáa dille dífbye éllevu ipyééne neétene:

—Ó imíllé bohtájiri oke u ájcune tsojtsó múnáajpi Jóáá níwauúvu.

²⁶ Ehdúhjáa dille nééne dífbyeke kímóhcó pajtyeráhi. Áronáacáhjáa eene dífbyeke náhbénúné avyėjúte lléébónáa dílleke iállityúné inéénéllíi tsá díbye ‘tsáhaá’ neétune.

²⁷ Áanéllíihyéhjáa ícúí ítsodáhómudítú tsáapiikye wáloobe cúvéhóójá pañe íjcyáábeke íhñiwau ikípíyuúcuúne díbye ítsívaki. ²⁸ Ahdújucóhjáa díbye ipyééne ikípíyuúcuúne bohtájiri ítsívaúvú ájcuváné dílleke. Aauhjáa tsajtyéllé tsíjju éllevu. ²⁹ Ehdúhjáa tsojtsó múnáajpi Jóááuvu dsíjívéhi. Áané uubálléhjáa ímamyémú illéébóne újcuje dífbyeúvuke icyúúuki.

Majcho mítyamedívú Jetsóó úújetétsóne

(Mt 14.13-21; Rc 9.10-17; Ja 6.1-14)

³⁰ Áanáacáhjáa Jetsóó mamýémú úwáábomére ipyéhíjcyátsihdyu tsúuca óómimye tsiíne píhcyaaavé dífbyeúvú. Aaméhjáa úúballé dífbyeke páneere muhdú téhulle imyéénuhíjcyanéhjí. ³¹ Áamekéhjáa neébe:

—Cána metsu múha íjcyátúhullévú mepéé mewáyéééveki. Ehdúhjáa neebe ímamyémuke ‘rááho neétune’ míamúnaa tsaate pénetu tsíjtyeréjucó dífbyeúvú píhcyáávehíjcyánéllíihye. Áamedíyhjáa íjcyame tsá ímájchóiyónéhjí éllevu íjcyatúne.

³² Áanéllíihyéhjáa péeme mñneri múha íjcyátútsíi tujkévetu. ³³ Áromekéhjáa mítyame ájtyumí kiávú dítye pééneé. Áhullévújucóhjáa ícúí dítye pacóómiváturé péecunúné íjchityu. Aaméhjáa dítyé íhdéré úújeté kiávú dítye pétsihvu. ³⁴ Aaméhjáa tétsihyíjyuco íjcyámedívú Jetsóó úújeténe. Áamedíyhjáa ídáátsóvebe éhne múúne ítyehméébema íjcyatúmé obééjámú íjcyadu ídátsó dítyéke ííténéllíihye. Áamekéhjáa imyéénuhíjcyádú úwaabójúcoobe mítyane panévátúre. ³⁵ Aanéhjáa cúvéhréjucó neénéllíi ímamyémú néé dífbyeke:

—Muhdú cúvéhréjucó teene íchii múubará íjcyátútsihyi meíjcyánaáaca. ³⁶ Ílluréjucó wallo aatyéké íchíj píhíri íjcyájáhjí múnáadítú tsíménéuba íjucune dítye ímájchoki.

³⁷ Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Ámuháyé bo mémajchótsó dítyékej.

Áronáacáhjáa néémeé:

—¿Aca íhya tsiíne maáhdone pámehdívúré úújetéiyáhi?

³⁸ Áanéllíihyéhjáa neébe:

—¿Aca múhduná majcho méhdií? Cána méuvánuj.

Áanélliihyéhjáa neémeé:

—Ijcyánéha 5-hova páahóónema míityétsi amóóbemútsi.

³⁹ Áanélliihyéhjáa neebe míamúnáake ditye iáhcúba páhadsíji. ⁴⁰ Ahdújucóhjáa ditye áhcubáne. Tsáhadsíji múnaáhjáa 100-mevátsa. Áánetúhjáa tsíhyadsíji múnaa 50-mevátsa. ⁴¹ Aanéhjáa páahóónema amóóbemútsikye iékéévéne téhdújtsoobe Píivyéébeke cáamevu icyárúúvénema. Áané boonétúhjáa idyóhdáhínúne neebe ímamyémuke ditye iwájtú pámeekére. ⁴² Aanéhjáa imájchónetu pámeere oové tsámíye. ⁴³ Áánetúhjáa cóevané 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe. ⁴⁴ Aaméhjáa diitye eenée tétsihvu májchome 5,000-meva.

Nújpácýó hallúrí Jetsóó úllene

(Mt 14.22-27; Ja 6.16-21)

⁴⁵ Átsihdyúhjáa Jetsóó neé ímamyémuke ditye dífbyé ihde únéú tsiñéjcuvu míñneri ipyééne iúújeté Betsáidávú dibye míamúnáake pityájcóné hajchóta. ⁴⁶ Aanéhjáa diityéké ipityájcóne peebe cámeéhbaúvú Píivyéébema íhhyúvaki. ⁴⁷ Áanáacáhjáa diitye ímamyémú péeme pííneéúvújuco íjyunúne. ⁴⁸ Áámekéhjáa dibye ítténáa kíjyeba nóhjí wájojcómé íhtsútúnetu bóhdámeíhijcyáhi. Ááme déjutúhjáa pejcójuco dibye pééne nújpácýó hallúrí úlleebéré diityéké pájtyeíñúibyedu. ⁴⁹ Áábekéhjáa íájtýúmíne íllityémé wáníjcyámeí naavénekéré iwáábyúnema. ⁵⁰ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—¡Méíllityédíñe, oóre!

⁵¹ Aabéhjáa diityé pañévú úcáávenemáyé kíjyeba íhveténeri ullévenúme. ⁵² Tsáháikeyéhjáa ditye ímí dífbyeke cáhcújtsotú dibyee ihde majcho mítyámedívú úújetétsórónáaaca.

Chéméméhjike Jetsóó bóhítsóné Genetsarée íñújíri

(Mt 14.34-36)

⁵³⁻⁵⁴ Aaméhjáa tsíñejcúeúvú Genetsarée íñújívu úújetémeke tétsí múnaa íájtýúmíne waajácú diityémá Jetsóó íjcyane. ⁵⁵ Áánemáhjáa úbálléjcatsímýé tsúúca dibye téené íñújívu wájtsine. Áanélliihyéhjáa pahúllevátú chéméméhjike tsivámé dífbye éllevu. ⁵⁶ Aabéhjáa patsíhjíváríyé íjcyámeke úwááboobéré pehíjcyá cómíñeri íjcyámeke, íyeyétsíhjíri íjcyajáhji múnaake, íumíhéneri íjcyámeke. Átsíhji múnaáhjáa idyé chéméméhjike pícyohíjcyá dibye pájtyeítsíhjívu. Áánemáhjáa nehíjcyámé dífbyeke dibye diityéké íwajyámúubávúré idyómájcótso ditye íbóhíki. Ahdújucóhjáa dífbyeke íwajyámú dómajcóméjuco bóhíhíjcyáne.

7

Ímichi íiná míamúnáake tútávajtsóne

(Mt 15.1-20)

¹ Aanéhjáa Jetsóodívú tsáijyu paritséómuma taúhbájú uwáábojte Jerotsaréetu tsáame píhcyaaavéhi. ² Aaméhjáa ítténáa dífbyé mamýémudítýú tsaate íhyójtsine níjtyámeítyúmé majchóhi. Aanéhjáa múhdurá íjtsúcunúme íhdé múnaaúvúu méenuhíjcyádú ditye méenutúne. ³ Diityéhjáa Píivyéébedívú ímíbájchómeíñéjuco imájchóíñé ihde íhyójtsine nítyámeíhijcyáne. Tsáháhjáa ditye májchóityuró níjtyámeítyúmé téené uwááboju íuráávyenéliíhye. ⁴ Tsíeménéhjáa ínáhjíhénújétsihdyu wájtsime íñjtyámeítyúhájchíí tsá máchohíjcyatúne. Imájchoháñé imyéenuhíjcyanéhjíhjáa nítyuhíjcyáme. Áhduréhjáa icyúwaháñé nítyuhíjcyáme. Áánetúhjáa íjcyané mítyane tsíñehjí ditye méenuhíjcyané ityútávajtsámeíñé ímíjpyetéki. ⁵ Aanéhjáa íuraavyepíñéllii diitye paritséómuma taúhbájú uwáábojte neé Jetsóoke:

—¿Aca íveekí dímamýmú tsá nítyámeíhíjcyatú imájchóíñé ihde íhdé múnáaúvú uwááboju néhduú?

⁶ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ámuha pánehjídú ímiáámeúvúdu bañú múnáa ámuha meíjcyame. Ímiáánéhacáa Itsaiaúvú Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpi ámuhadítyú nééhií:

Íjtye oke ávyéjútsohíjcyará hállúéjuríye. Tsá ávyeta íííbúuri oke ditye ávyéjútsohíjcyatúne. ⁷ Íllure iállíñe oke duurúvahíjcyáme. Aame iiye ípívyéjtsóné uwáábojúúné úráávyehíjcyá pánehjídú tátyaúhbjajúúné iúráávyéúvúdu.

Ehdúu muurá Itsaiaúvú caatúnú ámuhadítyu. ⁸ Aame ámuha tsá meíícúvehíjcyatú ímichi keená Píivyéébé taúhbaju íjcyáneri eene íhdityuré iújcúné íjtsaméí míamúnáa úwáábohíjcyáneríyé ámuha meíícúvehíjcyánéllíihye. Muurá eene líiyihllóne níjtyú állíuré íjcyane ditye úwaabóné ámuha meúráávyehíjcyáhi. Téhdure tsíñehji állíuré ditye meénune ámuha meúráávyehíjcyáhi.

⁹ Téhduréhjáa tsiíñe neebe Jetsóo diityéke:

—Ámuha míamúnáadityuré tsáané uwáábó meúráávyéne ¿íveekí tsá Píivyéébé taúhbájuri meíícúvehíjcyatúne? ¹⁰ Íllúu muurá Píivyéébe néé Moitséeúvuj tééveri: “Ámuháj caanímuke múu iwájyúne avyéjuulléhi. Áánetu cáánímuke tútávátsohíjcyámé ihdyu óvi dsíjívéhi.” ¹¹ Ehdu díbye taúhbaju néérónáa muurá ámuha meúwáábócatsíhíjcyá tsaatévá cáánímútsikye nééiyóne: “Tsá o píivyetétú ámuhtsikye o píáabóne. Ámuhtsikye o píáábóiyódú íívane Píivyéébekéréjuco o íícúvehíjcyáne.” ¹² Aanévá ehdu íhjuvárovóbe hallúrí tsá íiná íjcyatú diityétsikye díbye píáábótúrónáaaca. ¹³ Ehdu muurá ámuhá íjtsaméityuré tsáané uwáábó ámuha meúráávyéne tsá Píivyéébé taúhbájuri meíícúvehíjcyatúne. Áánetu íjcyané mítyane tsiíñe állíunéhjí ámuha meméenuhíjcyáne.

¹⁴ Ehdúhjáa íñétsihdyu tsiíñe neebe diityéke:

—Ímíñeúvú melleebúcunu ámuhákye íiná o néene ámuha mewáájácuki. ¹⁵ Muurá panévare míamúnáa májchoróné tsá diityé ííbúwá íjtsaméí tútávajtsotúne. Áánetu ihdyu diityé íbuwáané déjúcoturé néhnijyu tsááne diityéké tútávajtsóhi. ¹⁶ Aane ihdyu óví lléébome icyáhjútsóne tehdu íjcyáhi.

¹⁷ Ehdúhjáa diityéké íñéene peebe ímamýmuma tsájaávu. Átsihvúhjáa díbyeke dillómé íiná nééiyóné ehdu díbye úwaabóne. ¹⁸ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca ihdyu ámuha meíjcyarómé tsá mewáájácútu íiná tene nééiyóne? Muurá panévare memáchohíjcyanéhjí tsá meke tútávajtsotúne. ¹⁹ Tehdu teene majchótú ímítyúné íjtsaméí tsáánejjívari. Muurá pevénéré méjpiítyu pajtyéne. Ehdúhjáa Jetsóo úwaabó panévare majchóháñé dooháñema ímí néene maáwáítyuróne. ²⁰⁻²² Átsihdyúhjáa idyé tsiíñe neébe:

—Muurá ihdyu míamúnáa ííbúwá déjúcotu ílluune ímítyúné íjtsaméí tsááne diityéké tútávajtsóhi: íhdícyáméhjimáyé ditye dómácócatsíhíjcyáne, ditye dsíjívétsócatsíhíjcyáne, ditye nánihíjcyáne, tsíjtye éhneri ditye úmúúpívyehíjcyane, ditye állícyatsíhíjcyáne, panévá oove íjcyatúné ditye óóvehíjcyáne, ditye nómiutáávahíjcyáne, ditye tsíjtyedi íhjuvúvahíjcyáne, ditye mítyákímyeíhíjcyáne, ditye múhdurá ítsámeíhíjcyáne. ²³ Énehji ihdyu míamúnáa ííbúwá déjúcotu tsááne diityéké tútávajtsóhi. Ehdúhjáa neebe Jetsóo ímamýmuke.

Tsííñé íiñúji múnáalle Jetsóoke cáhcujtsóne

(Mt 15.21-28)

²⁴ Átsihdyúhjáa idyé peebe diityémá Tíiroó, Tsidóoo, íjcyácoomícyú íjcyané íiñújivu. Aaméhjáa tsájaavu úújeténáa tsá díbye ímílléturó múha wáájacúné kiá díbye íjcyane. Áronáacáhjáa tsá díbye téévehíjcyatúne. ²⁵ Áánélliihyéhjáa íícúiyé waajácúmé tétsihvu

dibye wájtsine. Aanéhjáa tsúuca tsáápille tsáa dífbye éllevu ídsí pañe naavéné íjcyalle.

²⁶ Aalléhjáa mí móuuvévá dífbye lliñévu Tsiropenítsiá iñúji múnáalle tsíjtye múnáal-
léré íjcyárolle. Áanemáhjáa Jetsóoke neelle dibye iwáágóo naavéneke ídsí pañetu.

²⁷ Áronáacáhjáa neebe dífilleke:

—Tujkénúí tahájkímuke ó píááboóhi. Tsá muurá tsaapi ítsíímedítýú majcho
idyójtúcúne oohímyeke ájcútyuróne.

²⁸ Áanéllihyéhjáa neelle dífbyeke:

—Ihdýúhde tehdújucoóro, Ávyéjuúbej. Áronáa muurá múúne oohímyé íjcyarómé
majchó tsiime imájchotu dójcoótsówaahyéji.

²⁹ Áanéllihyéhjáa neebe dífilleke:

—Tehdújuco, muúllej. Ahdícyane wa dipye dihjývuj. Tsúuca muurá ícyooca
dáájuwa bohíjucoó. Tsáhájuco dífille pañe naavéné íjcyatúne.

³⁰ Ahdújucóhjáa péelle úújeténé ídsídivu pevétsihjíduréjuco icyúwá pañe
tódsiúcunúlledívu. Tsáhájucóhjáa naavéné dífille pañe íjcyájúcootúne.

Lléébótuube ihjývátúúbeke Jetsóo ímíjpyetétsóne

³¹ Aanéhjáa tétsihdyu Tíírótu Jetsóo ímamyémuma péé Tsidóovu. Átsihdyúhjáa
Gariréa unéuvuréjuco péeme pajtyé Decááporí iñújitu. ³² Aaméhjáa tsúuca tétsihyíjyuco
íjcyánáa tsaate tsivá dífbye éllevu lléébótuube ihjývátúúbeke dibye ímíbjchoki.

³³ Áábekéhjáa diityédítýú tsátsihvu itsájtyéébeke íhyójtswari ínúhejúúcu íbóríjcyóne
iúúniyi dífbye níjjiwa pípájchoóbe. ³⁴ Áanemáhjáa cáamevu icyarúúvéne tsíjpanécoba
iállíjchúne dífbyeke neébe:

—¡Epááta! ‘Dínúhejúúcu dímbáávyéne lleébo’ neéiyóne.

³⁵ Ahdújucóhjáa dibye tsúuca llééboobe tsáimiyéjuco íhgyuváne. ³⁶ Aanéhjáa
ájtyúmímeke bóíjcyuube ditye tsíjtyeke iúúbállétuki. Áronáacáhjáa úúballéme.

³⁷ Áaneríhgyáa ávyetá íhnáhó iúllévenúne neémeé:

—Panévárehaca ihdyu ímiáané piivyéteebe. Ínúhejúúné lléébótúmekéha piivyéteebe
illéébotsóne. Áhduréha íhgyuvátúmeke piivyéteebe íhgyúvatsóne.

8

Majcho mítyámedívú Jetsóo úújetétsóne (Mt 15.32-39)

¹ Aanéhjáa idyé mítyane míamúnaa Jetsóodívú píhcyáávemedi tsá ínná íjcyatú ditye
májchóiyóne.

² Áanéllihyéhjáa neebe ímamyémuke:

—Mítyane ó ídáátsové íjtye míamúnaa tsúuca 3 coojívájuco mééma íjcyame imáj-
choma íjcyájúcoótúneri. ³ Muurá májchótúmeke ihjýahañévu o wállóhajchíí juuvávyuré
chémeiyómé ájyáhañeri. Muurá tsaatétsáhjí tsíhyullé múnáa.

⁴ Ehdúhjáa dibye neénéllii ímamyémú neé dífbyeke:

—Áronáa ¿kiátú meújúnnetu diityéké mémájchótsóiyá múubará íjcyátútsihyi meíj-
cyame?

⁵ Áanéllihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca múhduná méhdi majcho?

Áanéllihyéhjáa neémeé:

—Íjcyané 7-hova páahóóne.

⁶ Áanéllihyéhjáa neebe míamúnaa íahcúbaki. Áanemáhjáa teene páahóóne íékéévéne
tehdújtsoobe Píívyéébeke. Átsihdyúhjáa idyóhdáhínunévu ájcuube ímamyémuke ditye
iwájtú diityéke. ⁷ Téhduréhjáa amómé íjcyá áyanéwu diityédi. Áané hallúvúhjáa

téhdure ityéhdújtsóne neebe ditye iwájtuki. ⁸ Áánetúhjáa pámeere óóvénetu coéváné 7-rujtsíva úvérujtsíne wáhpé. ⁹⁻¹⁰ Aanéhjáa diitye 4,000-meváubáhjáa íjcyámeke imájchót-sóné boone diityéké ipítýajcoíñúne péjucóomé miiñeri ímamyémuma Damanóótá iñújívuréjuco.

Jetsóoke paritséomú néé dibye méénúráityuróné imyéénuki

(Mt 16.1-4; Rc 12.54-56)

¹¹ Áijyúhjáa idyé paritséomú péé Jetsóo éllevu dífbyema ityáhjácatsíki. Aaméhjáa dífbyeke imújtátsóro néé íévéhoowávú méénúráityuróné dibye imyéénuki. ¹² Aanéhjáa múhdurá dífbyeke pájtyéneélli neébe:

—¿Íveekí ámuha méimíllé méénúráityuróné o méénune? Tehdu oke ámuha menéneélli o méénúíyónejíivari.

¹³ Ehdúhjáa diityéké iñéene tsiíne ímamyémuma péjúcoobe únéú tsiñéjcuvu.

Paritséomú uwáábóju Jetsóo ímamyémuke téíbúwajtsóne

(Mt 16.5-12)

¹⁴ Téijyúhjáa ímamyémú ábájiivé majcho itsájtýeyóne. Áámedíhýáa tsáhoore ípaaáho. ¹⁵ Áanáacáhjáa Jetsóo diityéké néehíi:

—Téiibúwá tsáma méijcyaco. Méíicúvedí eene pááá ooríchó Heróódema paritséomu éhne íjcyáneri.

¹⁶ Ehdúhjáa dibye néeneélli ímamyémú néjcatsíhi:

—Majchóne metsívátúnéllihyéubá ehdu meke neébe.

¹⁷ Ehdúhjáa majchóré ditye íjtsúcunúne iwáájácúne neébe:

—¿Aca muhdú íivane majcho mééma íjcyatúné ámuha ménéjcatsíhi? Ihdyúubá ávyétá muhdurá amúhá íbuúúné néeme íhyajchótá tsá ámuha mewáájacúpityú táuwaábo.

¹⁸ Áánerá amúhá hálluúúnema amúhá núhejúúnema ámuha meíjcyaróméubá tsá maátýumihjcyatú ínehjí o méénuhjcyáne. ¿Íveekí tsá ámuha melléébohjcyatú o úwaabóne? ¿Mityá tsá ámuha meítsaavéjúcootú majchóo muhdú o méénune?

¹⁹ Muuráhjáa 5-hovaré páahóóne íjcyaróné ó úújetétsó 5,000-meva íjcyarómedívu. Áánetúu cóeváné ¿múhdúrujtsíva wáhpé éhne mépihjýucúhi?

Áánéllihyéhýáa néémeé:

—12-rujtsíva wáhpé muurá mépihjýucúhi.

²⁰ Áhduréhýáa neébe:

—Ácooca éhné 7-hova páahóóne íjcyaróné 4,000-mevádívú o úújetétsóijyu ¿múhdúrujtsíva téene pájtyé mépihjýucúhi?

Áánéllihyéhýáa idyé néémeé:

—Téhdunéree 7-rujtsíva wáhpé mépihjýucúhi.

²¹ Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu neébe:

—¿A ícyooca tsúuca ámuha méwaajácú iñá néeyóne pááá oorícho o íhýuváne?

Hállúvátúúbeke Jetsóo ímjpyetétsóne

²² Átsihdyúhjáa úújetémé Betsáidávu. Áanáacáhjáa dífbye éllevu tsaate hállúvátúúbeke itsívané néé dibye íimíbájcho dífbyeke. ²³ Áánéllihyéhýáa dífbyeke íhyójtsitu íekéévéne técoomíyú tsátsihvu itsájtýéébeke íhyálluúúcú iúúniyi pípájchoóbe. Áánemáhjáa idyócarájcone dílloobe dífbyeke muhdújucó dibye íítene.

²⁴ Áánéllihyéhýáa neébe:

—Muhdú ó íité míamúnaa úllécunúne úmehéénédu.

²⁵ Áánéllihyéhýáa tsiíne Jetsóo dífbyé hálluúúcú dócarájconetu botsíi tsáimiyéjuco dibye íítene. ²⁶ Áábekéhýáa íhýávú iwállóone neebe técoomí múnáake dibye iúúbállé-tuki.

Péedoro néé mepájtyetéébé Jetsóó íjcyane
(Mt 16.13-20; Rc 9.18-21)

²⁷ Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó ímamyémuma péé ‘Tsetsaréa Pirípo’ némeí cóómí úniúúcuri íjcyáme wáábyu. Áijyúhjáa juuvávyú diityéké díllóobe muubá dibye íjcyane dífbyedítýú míamúnaa néhijcyáne.

²⁸ Áánéllihyéhjáa néémeé:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóaa tsiine bóhíibe u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éjyuúvúu ícyahíjcyámé Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáadítýú Ería tsiine bóhíibe u íjcyane.

²⁹ Ehdúhjáa ditye néenélili diityékeréjuco dibye díllone:

—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menéehíí?

Áánéllihyéhjáa Péedoro néehíí:

—Muurá uu Críjto míamúnáake u pájtyetétsoóbe.

³⁰ Ehdúhjáa Péedoro dífbyeke néenetu bóijcyuube ditye muucá iúúbállétuki.

Ídsíjiveíne Jetsóó úúballéne
(Mt 16.21-28; Rc 9.21-27)

³¹ Téijyúhjáa ímamyémuke úúballébe Jetsóó Míamúnáájpídívúu ípívyéévebe muhdú ícúbáhrámeíne. Úúballébéhjáa muhdú túkevéjtsojtee, llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame dífbyeke iávyejúúllétúne dsíjívétsoobe 3 coojívatu tsiine íbóhííne.

³² Ehdúhjáa dibye néenélili Péedoro dífbyeke íhdyúétsihvu idyówajcáróóbeke néé ehdu dibye íhijyúvátuki. ³³ Áánéllihyéhjáa dífbyedítýú iyévóóvéne tsijtye ímamyémuke ííteebéré dífbyeke uhbáhi. Neebéhjápeé:

—¿Díhne óhdityu Náve Naavénej! Muurá tsá u wáájácutú muhdú óhdityu Píívyéébe íjtsámeíne. Míamúnáá íjtsaméiyé dípañe.

³⁴ Ehdúhjáa dífbyeke íneéne boonétú pámeere tétsihyi íjcyámeke neébe:

—Tsaate oke iúraavyéné ímillémé múu ímillédú ícyahíjcyánetu íhveténe oke úraavyé wájyúmeítýumé téené déjúcotu ícúbáhrámeiyóné pañe. ³⁵ Muurá ímillédúré ícyahíjcyámé tsá pájtyetétyúne. Áánetu ihdyu ímillédú ícyahíjcyáné íhvéjtsóne ookeréjuco úraavyémé pájtyetéehi. ³⁶ ¿Aca íínetú meke píáábóiyóné tsáijyu múu mewágóóóvénaa mítyane meéhneváne? ³⁷ ¿Mityá íjcyáné tsane mepájtyetétyóné ehníínevu tsaimíyé mejjcyáiyóné? ³⁸ Muurá oke iúraavyéné núcojípíllémeke téhdure ó nucójpílléé Míamúnáájpídívúu o ípívyééveébe. Áhdure táuwááboju tsijtyeke iúúbal-léiyóné núcojípíllémeke téhdure ó núcojípílléé níjkyéji múnáama tahñéjté ujcúvavu o tsáácoóca.

9

¹ Téhduréhjáa tsiine neebe diityéke:

Muurá ímiáané ámúhadítýú tsáhái tsaate dsíjívéityú Píívyéébé avyéjú íhtsútú ájtyúmitúme.

Jetsóó tsíhdyúreevéne
(Mt 17.1-13; Rc 9.28-36)

² Átsihdyúhjáa 6 coojívatu peebe caméhbaúvú apáamyemáyé Péedoro, Jacóóboo, Jóaaá, éhdúmema. Áamedívúhjáa tsíhdyurééveébe. ³ Íwajyámúhjáa ávyeta tsítsíj íjcyaja ajchúacunúhi. Tsáháubá múha téhdu ímí níjtyúítýuró wájyamu. ⁴ Áánáacáhjáa Eríama Moitséemútsí tétsihvu diityédívú bóhówáávémútsima Jetsóó ihjyúváhi. ⁵ Ááneríhjáa Péedoro iúúllévenúne néé dífbyeke:

—¿Ávyéjuúbej, maímijyu ihdyu mee íchihij! Áhdícyane métsu méméénu 3-wava nújuwáané ámúhá apha dihñéwaa, Moitsée éhwaa, Ería éhwaa, éhdune.

⁶ Ehdúhjáa íllityéné pañe iñééne tsá Péédoro wáájacutúne. Áhduréhjáa iñahbéjtétsí íllityéhi. ⁷ Áanáacáhjáa ojtso diityédívú níityéné pañétú Píívyéébe neéhií:

—Áánu Hájchíwu mítyane o wájuúúbeke tsáma mélléeboco. ⁸ Áanélliihyéhjáa iñterómé iñéubará íjcyatúne. Téhduréhjáa Moitséemútsí Eriama tsáhájucó íjcyatúne. Apáábyeréjucóhjáa Jetsóó tétsihyi.

⁹ Átsihdyúhjáa ditye óómíñaá Jetsóó bóijcyú ditye muucá teene iúúbállétu Míamúnáajpidívúu ípívyééveebe idsíjívétsihdyu tsiíne bóhíítúné hajchóta. ¹⁰ Ahdújucóhjáa tsá ditye muucá úúbállétú teéne. Aaméhjáa ihdyu tsamééré díllócatsíhijcyá muhdú dsíjívéebe tsiíne bóhíííne. ¹¹ Átsihdyúhjáa nééme dífbyeke:

—¿Ácooca muhdú iñvane taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Eriá tsiíne íjcyaiñé míamúnáake pájtyetétsóibye bóhówáávéíñe íhdéwu?

¹² Áanélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, ímiáánéjucóhdée tene némeíñe Eriá bóhówáávéíñe míamúnáake pájtyetétsóíbyé úmíwari díbye diityéké íhdénu dífbyema. ¿Muhdútá nééne óhdityu Míamúnáajpidívúu o ípívyéévébedítýú Píívyéébé waajacúháámítuj? Muurá nééne míamúnaa oke íávyejúúllétúne óhdi ícúbáhraíñe. ¹³ Aanée muurá ímiááne íjcyájucóoroobe tsojtsó múnáajpi Jóáa eenée Eriá díbye íjcyane ditye nehíjcyaaábe. Áróobekée míamúnaa íéhdíiválléne íllure ícúbáhrahíjcyáhi. Áánemáa díbye néérone tsá ditye cáhcútsóhíjcyatúne. Ehdúu Píívyéébé waajacúháámítu tene néhdújuco dífbyeke tene pájtyene. Ehdúhjáa neebe Jetsóó 3-meva ímamyémuke.

Tsáápíwúú pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne
(Mt 17.14-21; Rc 9.37-43)

¹⁴ Aaméhjáa tsúuca ímunáajtemá tsijtye mítyame íjcyámedívú wajtsíhi. Áanáacáhjáa taúhbájú uwáábojtémá diitye ímamyémú táhjácatsíhijcyáhi. ¹⁵ Aaméhjáa dífbyeke íajtyúmíne íícúí dífbye éllewu ipyééne dífbyeke duurúváhi. ¹⁶ Áámekéhjáa neébe:

—¿Íñerí ámuha métáhjácatsíhijcyá támamyémuma?

¹⁷ Ehdúhjáa díbye neerónáa tsaapi neé diityéj píñétú dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, áánu hájchíwúú pañe naavéné íjcyaaabe íhjuvátúúbeke ó tsivá diéllewu óóma u ímbájchoki. ¹⁸ Muhdú íhya dífbyeke díbye méénúcooca baavu áákityéébé íhjuvátú uráhtsaba íjchívyécooca íhwáñe íhdóne cópenúhíjcyaaábe. Áanéllii íñe íjtye dímamyémuke ó neerá dityévá óóma dífbyé pañétú iwáágóóroki. Árónáa tsá ditye píívyetétúne.

¹⁹ Áanélliihyéhjáa Jetsóó neé ímamyémuke:

—¿Juhúú, múhduré míamúnaáami ámuuha Píívyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íñe ¿múhajchótá ámuhá muhduré o áábúcuéne ámuhakye ó úwáábohíjcyaaá ámuha mecáhcújtsoki?

Ehdúhjáa diityéké iñéérone neébe:

—Áyu cána bo íllewu metsívá dífbyekéj.

²⁰ Ahdújucóhjáa dífbyéwúuke ditye tsájtyene dífbye éllewu. Áanáacáhjáa naavéné Jetsóoke íajtyúmíne dífbyeke ávyeta wáírohjácoobe áákityé baavújuco. Aabéhjáa baari cávíhííñumeíbyeke íhjuvátú uráhtsaba íjchívyéhi. ²¹ Aanéhjáa Jetsóó neé cááníkyeé:

—¿Aca múhajchótájucó illu díbye íjcyane?

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Tsíiménédítyuré ehdu dífbye. ²² Tsáijyu muurá cúújúwá pañévú díbye íjcaáyoobe tsúuca dsíjívéhíjcyáiyáhi. Áané tsáijyú téhí pañévú dífbyeke wááhíjcyaaábe. Aane cána ihdyu u píívyetéhajchíí múúhadi dídáátsóvéne múúhakye piááboj.

²³ Áanélliihyéhjáa Jetsóó neé dífbyeke:

—¿A o píivyetéhajchíjyu? Ú eene ihdyu ímiááné oke u cáhcújtsóhajchíí tehdújuco uke o píááboíñe. Tehdu íiná óhdivu túhúúnejíivari.

²⁴ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Uke muurá ó cáhcújtsóhi. Áánéllii oke píáábó éhniíñevu uke o cáhcújtsoki.

²⁵ Aanéhjáa mítyane míamúnaa píhcyáávénaa Jetsóó naavéneke úhbaabe nééhií:

—¡Nave Naavénej, eene muhdú áádiwúuke u dáriíveebe íhjuvátuube lléébótúúbé pañétú uke o néé u íjchívyeki! ¡Aabe dohmíyúcohdí dílbyé pañévu!

²⁶ Áánéllihyéhjáa naavéné wáníjcyámeíbyéré dílbyeke tsiíñe ávyetá íhnáho iwáíróhcóne íjchívyéhi. Áané boonéhjáa coévaabe dsíjiveebédu. Aanéhjáa mítyame íjtsúcunú tsúuca dibye dsíjivéjucóóne. ²⁷ Áronáacáhjáa Jetsóó íhyójsitu íjyócuycároobe tsáimiyéjuco.

²⁸ Áané boonéhjáa tsájaavu aahíveebe ímamyémuma. Átsihvúhjáa tsamééré íjcyátsihvu néé dílbyeke:

—¿Aca íveekí muhdú nétsihdyu tsá muha mepíivyetétú meíjchívyetsóné naavéneke eene u íjchívyetsódu?

²⁹ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Muurá ihdyu téeméjpiikye mewáágóo májchotúmé Píivyéébeke píáábó métáúmeíhi. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Ídsíjiveíñe tsiíñe Jetsóó úúballéne

(Mt 17.22-23; Rc 9.43-45)

³⁰ Átsihdyúhjáa péeme pajtyé Gariréa íiñújitu. Áijyúhjáa tsá Jetsóó ímíletú múha wáácacúné ditye téeneri pájtyene. ³¹ Imílleebéhjáa apáámyekéréi ímamyémuke íúwaabóne. Téijyúhjáa úúballébe Míamúnáájpidívúu ípívyéévéébedívú tsaapi ímityúmeke ékéévét-sóóbeke ditye dsíjivétsoobe 3 coojívatu tsiíñe íbóhííñe.

³² Ehdúhjáa dibye diityéké úúballéné tsá ditye wáájacutú muhdú nééíñe ehdu dibye nééneé. Aanéhjáa dílbyeke ímíñeúvú idíllóiyóné nuhnévehíjcyáme.

Jetsóoke ímamyémú dilló caabyé íhhtsútuube diityédítýú íjcyáiyóne

(Mt 18.1-5; Rc 9.46-48)

³³ Átsihdyúhjáa Capenaóovu péeme úújeté tsájaavu. Átsihvúhjáa Jetsóó diityéké nééhií:

—¿Íñerí éhne ámuha táhjácatsímýéré métsahíjcyá juuváyi?

³⁴ Áronáacáhjáa tsá ditye añújcutú caabyé diityédítýú íhhtsútuube íjcyáiyóneríhjáa ityáhjácatsíñéllíhýe. ³⁵ Áánéllihyéhjáa íacúúvéne neebe diityéke:

—Ámúhadítýú íhhtsútuube íjcyane ímíllebe óví tsíjtyeke íícuvéhi.

³⁶ Ehdúhjáa diityéké íñéene tsííménéwúuke icyájaabúcúne neébe:

—Éje, áanu muurá tsíímene ídátsohree.

³⁷ Ahdu muurá táuráávye múnaa ídátso néémeke íícúvehíjcyámé ookéjuco íícuvéne. Aane tsá idyé ookére. Téhdure okée wállóóbekéjuco ditye íícuvéne. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Meke tútávájtsotúmé meke píaabóne

(Mt 10.42; Rc 9.49-50)

³⁸ Áhduréhjáa tsáijyu Jóáa néé dílbyeke:

—Ávyéjuúbej, tsáápiikye muha máájtyumí tsaaté pañe naavémú íjcyámeke dimyémeri wáágóohíjcyáábeke. Áábeke muha mébóíjcyuíñú tsíjpiie íjcyaaabe íveekí tehdú méénúnéllíhýe.

³⁹ Áronáacáhjáa Jetsóó nééhií:

—¿Íveekí ámuha mébóijcyúhi? Muurá eene tamyémeri méénúráítyúronéhjí méénuhíjcyáméubá tsá óhdityu ímityúné íhjuváiityuróne. ⁴⁰ Muurá meke píaabómé tsá meke tútávájtsoóne. ⁴¹ Ahdícyane tsaate ámuha tahñéjté meíjcyámeke nújpacyo díívanévú tamyémeri íjchome muurá téene áhdó ííne imíjyaú íjcyaaíhi.

Tsaatéké ímityunévú meíbúwajtsóné ápíchó nééneé
(Mt 18.6-9; Rc 17.1-2)

⁴² Áánetu botsíi oke cáhcujtsómé ídátsó tsiíméwuúmúdúréi néémedítyú tsaatéké ímityunévú íbúwátsohíjcyámekéubá múu apáhajchíí íjkyééháñetu néwayúcobané íóh-báñúmeke wájojcó móóá pañévú ditye ícúbáhrámeííyóné íhdétu. ⁴³⁻⁴⁴ Ahdícyane ámuhá hojtsíneri ímityúné ámuha meméénuhíjcyáhajchíí múu kípíyújcúmeí téhojtsíjji. Muurá ímí ámuha méíjcyaaá tsánejcúéhójtshima íjcyájúcoóturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áánetu ídátsó ámuha méíjcyaaá tsahójtscuma ámuha meíjcyarómé múijyú áábatéítyúnéj cuujúwá pañévú mewágóóóvéhajchííjyu. Áronáa ihdyu téewá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáítyúne. ⁴⁵⁻⁴⁶ Téhdure ámuháj tuhááñeri ímityúne éllevu ámuha mepéhíjcyáhajchíí múu kípíyújcúmeí téjtuháji. Muurá ímí ámuha meíjcyaaá tsajtúháacyuma íjcyájúcoóturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áánetu ídátsó ámuha meíjcyaaá tsajtúháacyuma ámuha meíjcyarómé múijyú áábatéítyúnéj cuujúwá pañévú mewágóóóvéhajchííjyu. Áronáa ihdyu téewá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáítyúne. ⁴⁷⁻⁴⁸ Áhdure idyé ámuhá hálluúúneri ámuha maájtyumíné ímityúné meméénuhíjcyáhajchíí méwaagóoméí téuhji. Muurá ímí ámuha méíjcyaaá tsánejcúéuma íjcyájúcoóturómé Píívyéébé avyéjuri ámuha meíjcyáhajchííjyu. Áánetu ídátsó ámuha méíjcyaaá tsaúúcuma ámuha meíjcyarómé múijyú áábatéítyúnéj cuujúwá pañévú mewágóóóvéhajchííjyu. Áronáa ihdyu téewá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáítyúne.

⁴⁹ Muurá pámeere téewá pañe íjcyámedi téewaj cúvá búúúveéhi. Áánetu Píívyéébeke íícúvehíjcyámeke ímíjpyetétsóiibye éhne múúne cánáama heeco ímíjpyetétsódu.

⁵⁰ Muurá cánáama íímúnéllii meke píaabóhi. Áánetu íímútuca tsá íínetú tene píáábóítyuróne. Ahdu teene Píívyéébé uwááboju cánáamadu. Aane ihdyu óvíi ámuhá pañévú ámuha méujcú tsaímíyé ámuha menáhbévájcatsíki. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó ímamyémuke.

10

Táábávájcatsímíyé wáágóójcatsíítyuróné Jetsóó úwaabóne
(Mt 19.1-12; Rc 16.18)

¹ Aabéhjáa Jetsóó Capenaóotu péé diitye ímamyémuma Jodéa íiñújivu Joodáa tsiñéjcuvu. Áhullévúhjáa idyé míamúnaa dífbyedívú píhcyáávémeke imyéénuhíjcyádú úwááboóbe. ² Áijyúhjáa paritséómú dífbye éllevu itsááne dífbyeke imújtátsóro dilló tsáápílleke íhdícyané hallútúré ájyu wáagoóné tehdújuco néhajchííjyu. ³ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Muhdútáhjáa Moitséeúvú nehíjcyá téénetuj?

⁴ Áánélliihyéhjáa neémeé:

—Muuráhjáa nehíjcyáábeúvú dífílekévá téené waajácúhaamívú maájcuéne meíhvéjtsóiyóne.

⁵ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muuráhjáa ihdyu eene ámuha meíjcyadu ditye cáhcujtsópítyúnéllii ehdu nehíjcyaaabe tehdu tene néétúrónáaca. ⁶ Muuráhjáa Píívyéébe páné íhdéene íípívyéjtsóné níjcaúvú téhdure ípívyejtsó wajpii, wallee, íjcyane muhdú tene íjcyáídyújuco. ⁷⁻⁸ Áánélliihyéé muurá neebe wajpi ityáábávacooca ííneíñé cáánímútsidítyú dífílemáyéjuco íjcyaa tsahéecoréjuco tsáápiye íjcyáiyódu. ⁹ Aamútsí

míityétsi íjcyáromútsí tsaheécoréjuco íjcyáíñé Píívyéébbéé ípívyejtsódújuco. Áánéllii tsá tsaate ityáábávájcatsícyooca dówáávéítyuróne.

¹⁰ Ehdúhjáa íñéené boonétú tsájaavu ímamyémuma úújetéébeke tsiíñe dillómé teéne.

¹¹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá tsaapi méwakye íhvéjtsóne tsíjpíllekeréjuco ityáábáváhajchíí ímityúné meenú mewa ímíubáané íjcyánáa tsíjpílle máyéjuco íjcyáneri. ¹² Áhdure idyé walle ájyúke íhvéjtsóne tsíjpiikyéréjuco ityájíwáhajchíí ímityúné meenú ájyu ímíubáané íjcyánáa tsíjpiimáyéjuco íjcyáneri.

Tsiíméké Jetsóó llúúvanúne

(Mt 19.13-15; Rc 18.15-17)

¹³ Téijyúhjáa tsaate ítsíimeke tsivá dífbye éllewu díbye díityé hallúvú piááboju Píívyéébeke ityáúmeíki. Áronáacáhjáa ímamyémú néé íñevú ditye ítsíimeke tsívane.

¹⁴ Ehdúhjáa ímamyémú nééne tsarí íjtsúcunúne neebe díityéke:

—Óvi ihdyu tsívame. ¿Íveekí ámuha mécatuhtsóhi? Muurá díitye tsiime íjcyadu néémé wáabyuta Píívyéébbé avyéju. ¹⁵ Aane ímiááneturé ámúhakye o néé éhne múúne teetsi tsiímene ímí meke cáhcujtsódú Píívyéébeke cáhcújtsotúmé tsá dífbye avyéjúeje íjcyatúne.

¹⁶ Ehdúhjáa íñéene tsiíméké cájáábíñuubéré piáábó táúmeí díityé hallúvu.

Ováhtsá Jetsóoma ihjyuváne

(Mt 19.16-30; Rc 18.18-30)

¹⁷ Átsihdyúhjáa díbye pééíyónáa tsaapi dífbye éllewu dsiínéríyé itsááne dífbye lliíñevú imímóúúvéne néé dífbyeke:

—Uwááboóbej, ímiáábé u íjcyaaabe cána oke díñe muhdú ó íjcyáiyóné múijyú o dsíjívéjúcoóítyúne bóhí o újcuki.

¹⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca íveekí ímiáábedi oke ú dillóhi? Muurá ihdyu apáábyéré Píívyéébe ímiáábe.

¹⁹ Aane muurá tsúúca ú waajácú dífbye taúhbjáúúné íllu nééneé: Tsá múu íhdícyámema dómácójcatsítyúne. Tsá múu míamúnáake dsíjívétsotúne. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. Múu avyéjuullé díícyáánimútsikye.

²⁰ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii neébe:

—Uwááboóbej, tehjújuco muurá ihdyu o ícyahíjcyáné táayáábedítyúre.

²¹ Ehdúhjáa díbye nééne Jetsóó ímí íjtsúcunúne néé dífbyeke:

—Áronáa íjcyánéi tsane. Dítsieméné náhjihénúne piáábó ídáátsóméhjike. Áijyu ihdyu ú avyéjúúteé níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébbé avyéjuvu. Aane cáhawáá ehdu méénúne ookéréjuco duráávyej.

²² Ehdúhjáa Jetsóó nééne kimóhcó pajtyé dífbyeke mítyane díbye éhnévánéllíihye.

²³ Aabéhjáa kímóóveebéré péeneri Jetsóó iúllévenúne néé ímamyémuke:

—Muurá mítyane éhnevámé íhtsútúnetu Píívyéébbé avyéjuvu úcáávéiyáhi.

²⁴ Ehdúhjáa díbye néeneri ímamyémú iúllévenúnéllii tsiíñe neébe:

—Ámuúha Llihíúmuj, íhnáhóóné ímiááané ehneva múnaa Píívyéébbé avyéjuvu úcáávéiyóné ditye téeneríyé tsúúráméihíjcyánéllíihye. ²⁵ ¿Aca muhdú caméélló ánéetóhéjutu pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú díitye ehneva múnaa Píívyéébbé avyéjuvu úcáávéiyáhi?

²⁶ Ehdúhjáa díbye néeneri iúllévenúne tsamééré néjcatsíhi:

—¿Aca ihdyu múhdutúra pájtyetéiyóme?

²⁷ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ímiááanéjúcohde míamúnaa tsá píívyetétú iye ipájtyetétsámeíñe. Áronáa Píívyéébe píivyeté díityéké ipájtyetétsóné íná dífbyedívú túhúútúnéllíihye.

²⁸ Áanélliihyéhjáa Péédoro néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, muuráhjáa páneere muha meíhvéjtsóne ukéréjuco meúraavyéne.

²⁹⁻³⁰ Áanélliihyéhjáa neébe:

—Tehdújuco. Muurá ímiááneturé ámuáhake o néé tsaate íjcyátsíhji, íñahbé-muu, íñaallémmu, cáánímutsii, méwamyuu, ítsíimee, íjcyámeke tsánejcúvú íhvéjtsóne Píívyéébé wákiméi méénume ííne imíjyaú íjcyaiñé íñé ííñújiri. Aame muurá ájtyúmií tsíjtyeke diityémá íñahbéváimeyeke íñahbémúdú íñaallémúdú cáánímutsídyú ítsíimédú nééme téhdure ookéréjuco úráávyémeke. Aame téené déjúcotu ícúbáhrámeíhíjyaáhi. Áronáa ihdyu nihñévúré újcuímyé múijyú idsíjívécóóítyúne bóhí tsíjírjúco ííñují Píívyéébe ípívyéjtsójí hallúrí íjcyaki. ³¹ Muurá íñe ícyooca íhtsutúme íjcyame ídátsó téijyu waagóojte íjcyááhi. Áané lliñévu íñe ícyooca ídaatsómé ávyéjuúteéhi. Ehdúhjáa Jetsóo néé ímamyémuke.

Ídsíjívéíne tsiíne Jetsóo úúballéne

(Mt 20.17-18; Rc 18.31-34)

³² Aaméhjáa Jerotsaréevu péeme dífbye déjuri pehíjcyá íllityécunúme. Áamekéhjáa tsátsihvu imíjyojcaróne tsiíne úúballébe muhdú técoomívú dífbyeke tene pájtyeíne.

³³ Neebhjáa diityéke:

—Mepéé íñe Jerotsaréevu. Ácoomívú muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyéévébedívú tsaapi llúúvájte avyéjujtemá tauhbájú uwáábojtéké óhdivu ékéévétsoóhi. Aame oke íkéévéébeke jodíomú íjcyátumé hójtsí pañévú íhvéjtsóo oke ditye idsíjívetsoki. ³⁴ Aame óhdi íúúhívaténe oke úníchíhcyuméré iwápáájcoóbeke dsíjívétsoóhi. Ároobe tsiíne ó bóhí 3 coojívatu.

Jacóóbomútsí Jóáama Jetsóoke táumeíne

(Mt 20.20-28)

³⁵ Áábekéhjáa tsáijyu Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáamutsi néehí:

—Uwááboóbej, muhtsi méimíllé tsane uke metáumeíne.

³⁶ Áanélliihyéhjáa neébe:

—¿Íñá ámuhtsi méimílléhi?

³⁷ Áanélliihyéhjáa neemútsi:

—Muhtsi méimíllé u avyéjuutécooca díúniúvú múhtsikye u ácujcároné úúma muhtsi maávyéjuutéki.

³⁸ Áanélliihyéhjáa neébe:

—Ávyeta tsá ámuhtsi mewáájacutú íñá metáumeíne. ¿Aca ámuhtsi méicúbáhrámeíyá muhdú o ícúbáhrámeídyu?

³⁹ Áanélliihyéhjáa neemútsi:

—Ééé, muhtsi méicúbáhrámeíyáhi.

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Ímiáánéhde ámuhtsi méicúbáhráméíhi. ⁴⁰ Áronáa tsá ámuhtsikye táúniúvú oore o pícyóóítyuróne. Muurá ihdyu Lihíyóré táúniúvú pícyoó caatyéké iwábyújtsómeke. Éhduréhjáa áñújuube Jetsóo diityétsikye.

⁴¹ Aanéhjáa íñahbéjte 10-meva íjcyame illéébóne cayóbaávaté diityétsidívu.

⁴² Áronáacáhjáa Jetsóo diityéké néehí:

Ámuha muurá méwaajácú ííñújiri íjcyané avyéjujte íhnhó ityáúhbájcatsíne táhjá-catsíhijcyáne. ⁴³⁻⁴⁴ Áánetu ihdyu ámuha tahñéjte meíjcyame tsá múu tehdu néétune. Ámúhadítýú íhtsútuube íjcyane ímíllebe múu pamévakéré píaabóhi. ⁴⁵ Muuráhjáa íñe Míamúnáájpídívú o ípívyévebe tsá o tsáatu íhtsútuube avyéjuube o íjcyáabeke

míamúnaa oke íícúveki. Ópée o tsáá diityéké o píaabóné diityé wájuryi o dsíjive múhdumé teene cáhcujtsómé ipájtyeteki.

Hállúvátúúbeke Jetsóó imíjpyetésóne

(Mt 20.29-34; Rc 18.35-43)

⁴⁶ Aabéhjáa Jericóori íjcyátsihdyu diitye ímamyémuma tsiéllévuréjuco péemema mítyame péehíí. Áanáacáhjáa ditye pééjú úníuri Timéó hajchi Batiméó hállúvátuube ácuúcunúúbé táumeíhijcyá piáábo. ⁴⁷ Aabéhjáa tétsihvu diibye Natsarée múnáajpi Jetsóó píihine iwáájácúne kéévánécoba néehíí:

—¡Jetsóó Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyaaabe óvíjyucó ihdyu óhdi dídaatsóve!

⁴⁸ Ehdúhjáa dibye néenélii tsaate néé cúuvéhulléré dibye íjcyaki. Áronáacáhjáa éhniíñevúré tsiíñe neébe:

—¡Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyaaabe óvíjyucó ihdyu óhdi dídaatsóve!

⁴⁹ Áanélliihyéhjáa Jetsóó tétsihvu íjyócúúvéne néehíí:

—Méne dibye itsáá taéllevu.

Ahdújucóhjáa dífbyeke ditye nééneé:

—Uke píúvaábe. Wa dichaj.

⁵⁰ Ahdújucóhjáa íícúí íwajyámú hállújea ityácóríívéne dibye cátsíniivyéné dífbye éllevu. ⁵¹ Áábekéhjáa neébe:

¿Hná ú imílléhi?

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ó imíllé o hálluváne.

⁵² Áanélliihyéhjáa Jetsóó néé dífbyeke:

—Tehdújuco. Oke u cáhcujtsódú íjcyaaabe tsúuca ú hallúváhi.

Ahdícyane wa íllurjúco dipyej. Ehdúhjáa Jetsóó dífbyeke néenemáyé itéjúcoóbe. Aabéhjáa dífbyemájucó pééneé.

11

Jerotsarée pañévú Jetsóó úcaavéne

(Mt 21.1-11; Rc 19.28-40; Ja 12.12-19)

¹ Aaméhjáa úújeté Jerotsaréej píihíri Bepajéema Betáaniá coomícyú úníuri oríivo bájú íjcyátsihvu. ² Átsihdyúhjáa Jetsóó mítyétsikye ímamyémudítyú ípíihíré coomívú iwállóómútsikye néehíí:

—Écoomi ípíihíré cóomityu óoma méujcúté íayáne íjjuwuúke. Múikyé dífbyedi úllétuube dóhjíváábeke metsíñaáyóne métsívaco. ³ Aane tsaate ámuhtsikye ‘ívéebeké ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíí méneeco: “Ávyéjuubéne néenélii muhtsi méujcúváhi. íícúiyévané ihdyu óómíchóííbye.”

⁴ Ahdújucóhjáa péémutsi úújeténé dífbyedívú juuvá úníutu tsaaté já llahájtsí míjco lleehówa úmíwatu dóhjíváábedívu.

⁵ Áábekéhjáa dityétsi tsíñaáyórónáa tsaate néjucóó:

—¿Aca ívéebeké ámuhtsi métsíñaáyó kiávú metsájtyeki?

⁶ Áanélliihyéhjáa neemútsi dibyee úwaabódu. Áanélliihyéhjáa íhvejtsómé dityétsi itsájtyeki. ⁷ Áábekéhjáa dityétsi úújetétsóóbé hallu wájyamúúnevu ditye íhbóné hallúvú Jetsóó íñeríivyéne péehíí. ⁸ Áábé úmíwáhjáa mítyame míamúnaa juuva íhbó wájyamúúnema wájuhóónevu. ⁹ Aaméhjáa dífbyema péeme tsuullérii, idyéjuri, íjcyame wáñécohíjcyá:

—¡Ñóóooj, maímijyu áanu Píivyéébe mémeri tsááneej! ¹⁰ ¡Ñóóooj, máávyejújtsó áánúke Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe ímiá ávyéjuube íjcyáábeke! ¡Maímijyu Píivyéébe mééma íjcyanej! Ehdúhjáa iwáñéjcone nehíjcyáme.

¹¹ Aanéhjáa Jetsóó Jerotsaréevu úcááveebe duurúvájávú iááhívéne tééjǎ pañe panévaré iítéiñúne péjucóó Betáániávú cúvéhréjuco tene néénéllíihye.

Higyéerahe Jetsóó pítyuutsóne
(Mt 21.18-19)

¹² Áané tsiíjyúhjáa Betáaniátú ditye óomíñáa Jetsóó ajoyááavatéhi. ¹³ Aabéhjáa tsíhyulléturé ájtyumí higyéerahe juuvá únútu íjyahe imíwu háámívahe. Ááhe éllévúhjáa míjyóóveebe 'néevahéubáhaja' iñéenema. Áronáacáhjáa tsá téjyú tehe néevatú iñéeváiyó rááhori íjcyátúnéllíihye. ¹⁴ Áané hallútúhjáa ílluréjuco dibye teehe pítyúútsoobe nééneé:

—Óvíárohe tsáma tsiíne u néevahíjcyádú ú neevá níhñécunu ílluréjuco u chéméihye. Ehdúhjáa dibye néene ímamyémú lleebóhi.

Duurúvájǎ pañétú náhjíhe múnáake Jetsóó bóayóne
(Mt 21.12-17; Rc 19.45-48; Ja 2.13-22)

¹⁵ Átsihdyúhjáa úújetémé Jerotsaréevu. Áijyúhjáa Jetsóó duurúvájǎ pañétú boáyó tééjǎ pañévú náhjíhénújcatsímyeke. Dsíídsikéhjáa cápáyócohíjcyámé metsáwááne wájójcoóbe. Áhduréhjáa íjúúmuke náhjíhénuhíjcyámé acúvewááne wájójcoóbe. ¹⁶ Áánemáhjáa neebe múha tééjǎ pañévú iñáhjíhenújucóótuki. ¹⁷ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Íjya tahjya tééjǎ lliíñévú míámúnaa óoma íhjúvahíjcyáijya.” Aaja ¿íveekí ámuha naní múnáa jaríyéjuco medíllone? ¹⁸ Ehdúhjáa Jetsóó méénúne uubállé llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábójte iwáájácúne imíllérǎ díbyeke idsíjívetsóne. Áronáacáhjáa nuhnévémé míámúnáadi ditye ímí díbye uwáábó íjtsúcunúnéllíihye. ¹⁹ Áané iijyúnuvúhjáa tépejcojúco Jetsóó péene técoomítyú ímamyémuma tsiéllévúréjuco.

Higyéerahe chémene
(Mt 21.20-22)

²⁰ Aaméhjáa tsiíjyú cúúvéneturé dibyee pítyúútsohe higyéerahe íjcyátsihdyu pájtyénáa ímamyémú ájtyumí tehe tsucájaaháñé tébajkyéjimájucó chémene. ²¹ Átsihvúhjáa Péédoro ítsaavé tétsihdyú ditye pájtyénáa Jetsóó teehe úhbane. Áánemáhjáa neébe:

—Éje Uwááboóbej, éhneé u pítyúútsohéha íhye tsúúca cheméhi.

²² Áánéllíihyéhjáa neebe díbyeke:

—Ehdu ámuha meméénuhíjcyá ímíñéúvú mécahcújtsó Píívyéébeke. ²³ Muurá ámúhadítyú tsaate ímiááne ímí cáhcujtsómé éhbau cámehbáú nééiyá téhbau ííne móóáj piínévú. Áhdújuco muurá téhbau ííneiyóne. ²⁴ Áhdícyane muurá páneere Píívyéébeke ámuha metáúmeíñé piáábojúvú ámúhake ájcuíibye ímiááne ámuha mecáhcújtsóhajchíijyu. ²⁵ Áronáa ihdyu múu tujkénú ímbáchójcatsí tsaatémá ímítyú ámuha medáíívécatsíhajchíijyu. Áijyu ihdyu ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe ámúhadi ídáátsóvéne ílluréjuco ábájííveíñé ámuha ímityúné meméénune. ²⁶ Áánetu ímityúné ámúhake méénúmedi ámuha meídáátsóvétúhajchíí téhdure tsá dibye ámúhadi ídáátsóvéityúne. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Jetsóó íhtsútu
(Mt 21.23-27; Rc 20.1-8)

²⁷ Aaméhjáa Jerotsaréeri íjcyánáa duurúvájǎ pañe íjcyáábedívú llúúvájte avyéjúttee, taúhbájú uwáábójtee, túkevétsojtee, íjcyame píhcyaavéhi. ²⁸ Aaméhjáa néé díbyeke:

—¿Aca múúbe íhtsúturí u íjcyaaabe eene ehdu nénehji ú méénuhíjcyáhi?

²⁹⁻³⁰ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Áhdure ¿acáa múha nééjuri Jóáa tsótsohíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píivýéébeé, mityá míamúnaárée nééjuri téené wákimyéí méénuhíjcyaaábe? Áyu cána oke máañújcuj. Ámuha oke máañújcúhajchíí botsíi ámuhákye ó neé múúbé iñtsúturí o méénuhíjcyáne.

³¹ Áánéllihyéhjáa tsamééré néjcatsíhi:

—Muurá ‘Píivýéébeé nééjuri tsótsohíjcyaaábe’ menéhajchíí meke nééíyoóbe: “Áábekéráhhjáa ¿íveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne?” ³² Áánetu ‘míamúnaárée nééjuri’ menéhajchíí meke míamúnaa téené hallútú méénuíyáhi. Muurá paméváreé cáhcujtsó ímiáánéjucóo Píivýéébeé ihjyú uubálle múnáajpi Jóáa íjcyane. ³³ Ehdúhjáa nééneri iñúhnévéne néémeé:

—Maáhuúj, tsá muha mewáájácutúne.

Áánéllihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Aanéjívva idyé ámuhákye ó neé múúbé iñtsúturí o méénuhíjcyáne.

12

Úmíhé tehmé múnaa múhdurá dáríívemeíñetu íjcyané uwááboju
(Mt 21.33-46; Rc 20.9-19)

¹ Áijyúhjáa Jetsóó tsíeménéhjítu úwááboobe nééhií:

—Tsaapíhjáa íumíhe tsanééré óova íbájtsoné mījconúhi. Áánemáhhjáa tsátsii ímíbjáchoobe téene néévá dótsúhcúmeítsii. Áhduréhjáa tépallíj pínévú méénuube jáhwu cáámé cóhnaúvú tééjá pañétú tépalli téhmémeíjya. Ehdúhjáa imyéénuúne tsaatéké tépallívú ityéhmétsóíñúne aahívetéébe tsííñé iñúji. ² Aanéhjáa tsúúca tépalli néévane iwáájácútsihvu wálloobe ínúú múnáájpiikye dífbyema dítye iwállóoro dífbye éhné íjcyadúne. ³ Ahdújucóhhjáa péeróobeke dítye íllure méénúpéjtsónetu díbye óómiñe íeveébe. ⁴ Áánéllihyéhjáa tsíjpiikyéréjucó díbye wállóroóbeke téhdure néwayúúneri íhñíwáutu ityúúvátsóóbedi íllure uuhívatéme. ⁵ Ároné pañéhjáa tsíjpiikye díbye wállóóbeke ílluréjucó dítye dsíjívétsópejtsóne. Áronáacáhhjáa tsiíñe wálloobe pívámevákéjucó. Áámekéhjáa idyé imyéénúpéjtsóne tsaatéké dsíjívetsóme.

⁶ Áané boonéhjáa ílli apáábyeréjucó cóevané mítyane díbye wájyuúbe. Áábekéréjucóhhjáa díbye wálloone ‘íhya hájchíwu íjcyanéllii dífbyeke avyéjúúlléiyóme’ iñéénema. ⁷ Aabéhjáa bóhdítéébeke íájtyúmíne néjcatsímye: “Aabye muurá íllíyéjucó íñe cááníñúiyóne. Áánéllii metsu dífbyeke medsíjívétso mehnéréjucó tene íjcyaki.”

⁸ Ehdúhjáa iñéjcatsíñe ídsíjívétsóóbeke waagóomé ílhyóvé pañévu.

⁹ Ehdúhjáa Jetsóó díityéké íúúbállétsihdyu nééhií:

—¿Aane íñe díbye úmíhé aabájaabe itsáacooca muhdú méénuú eenée tépallívú díbye téhmétsóíñúme ímityú dáríívemeímye? Muurá díityéké dsíjívétsóíbye téené hallútu. Áane tsíjtyekéréjucó díbye téhmétsóíñé tépallívu.

¹⁰⁻¹¹ ¿A tsá ámuha múijyú meéévetú Píivýéébeé waajácúháami? Muurá téhaamítú nééneé:

Tsaúu nééwayu jááháñé wákimyéí múnaa iñéhnílléne wáagóórou pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkéiu. Muurá ihdyu Píivýéébere ehdu meenuú tehdújucó.

¹² Ehdújáa díitye llúúvájte avyéjúttee, taúhbájú uwáábojtee, túkevétsojtee, íjcyámeke Jetsóó lléboóbóné hallútú imíllerómé dífbyeke tétsihdyu iwáágoóne. Áronáacáhhjáa nuhnévémeé Píivýéébeé ihjyú uubálle múnáajpi díbye íjcyane míamúnaa néhíjcyámedi íllityénema. Aaméhjáa ílluréjucó pééneé.

Íñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike dítye áhdotsóne
(Mt 22.15-22; Rc 20.20-26)

¹³ Áané boonétúhjáa paritséomú wallójcatsí Heróódé icyánéjcuéjtemá dífbye éllevu ditye iñéete muhdú dífbyedítýú ipítýácócatsíhijcyáne. Ehdúhjáa íjtsámeímyé dibye muhdú áñújcúnetu dífbyedívú iñéétsóroki. ¹⁴ Aaméhjáa neeté dífbyeke:

—Uwááboóbej, muha muurá méwaajácú ímiáábé u íjcyane állíútuúbe. Aabe ú úwáábohíjcyá kéjjító Píívyéébe míamúnáadívú ímí íjtsúcunújjító tsijtye múhdurá úhdivu íjtsúcunúróneri íícúvétuubére. Árómeke muurá pámeekéré tsahdúré ú íjtsúcunú muhdú ditye íjcyane u túhúúllétúnéllíihye. Aabe cána múúhakyé diñe díicyánéjcutuj. ¿A tehdújuco ávyéjuube romáánómuube íjcyáábé wáábyuta dsíídsike ditye áhdótsohíjcyané maáhdóiyóne, mityá tsáhaáj?

¹⁵ Ehdúhjáa dífbyeke dillómé íllure imújtátsóroki. Aanéhjáa iwáájácúne neebe diityéke:

—¿Íveekí íllure oke ámuha memújtátsóro mémávárijchóhi? Áyu cána oke méuujétsó dsíídsijívuj.

¹⁶ Ahdújucóhjáa ditye tsájíhcobávú ájcune dífbyeke. Áájitúhjáa húmi náávee, memee, íjcyane ííténe neebe diityéke:

—¿Aca múhúmi náávé íñéé? Áhdure ¿mumémé íñe tééjitu?

Áánéllíihyéhjáa néémeé:

—Ávyéjuube Tséétsá húmi nááve. Áábe méméré eene tééjitu.

¹⁷ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Ané wa ihdyu diibye Tséétsáke mááhdohíjcyá dífbye éhnéjuco íjcyanévu. Áánetu ihdyu Píívyéébeke máácu híjcyá dífbyé wáábyuta íjcyanévu.

Ehdúhjáa Jetsóó diityéké nééneri íllure ullévenúme.

Dsíjívémé muhdú tsiíne bóhíine tsaate díllone

(Mt 22.23-33; Rc 20.27-40)

¹⁸ Téijyúrrehjáa idyé tsadotséomú péé dífbye éllevu medsíjívémé tsiíne mebóhíine cáhcújtsotúme.

¹⁹ Aaméhjáa néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, Moitséeúvúhjáa muurá néé tsaapi méwadívú tsíímávátuube dsíjívéhajchíí íñahbéréjuco díílleke táábávaíñé dífbyeréjuco itsíímáva dííllédívú íñahbeúvúu tsíímáváiýone. ²⁰ Aanée íjcyámé 7-meva tsané nahbému. Áámé amíaabée ityáábávárólléjtane dsíjívé tsíímávátuubére. ²¹ Áané boonée bóneebe díílleke táábávároobe idyé dsíjívé dííllédívú téhdure tsíímávátuubére. Áábé bonéébekée idyé téhdure pajtyéne. ²² Ehdúu pámeere tsané nahbému 7-meva íjcyame díílleke ityáábáválledívú tsíímávátumé dsíjívéhíjcyáhi. Aanée nihñévúré díílléréjuco dsíjívéne.

²³ Aane cána múúhakyé diñe ímichi ¿cáábyé taaba dille íjcyaiñé tsiíne ditye bóhíicoóca?

²⁴ Ehdúhjáa ditye néénéllíi Jetsóó néehíí:

—Íllure ámuha mémujtá Píívyéébe íhtsútuube íjcyáábé waajácúháámitu muhdú tene úwaabóné ámuha mewáájácútúnéllíihye. ²⁵ Muurá dsíjívémé tsiíne bóhíicooca páneere tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe. Tsáhájucó téijyu míamúnaa táábávácatsíhijcyané íjcyai-tyúne. Muurá téijyu pámeere íjcyáá níjkyéji múnaaduréjuco. ²⁶ ¿Aca tsá múijyú ámuha meéévetú Píívyéébe waajácuháámi? Íllúu muurá Píívyéébe Moitséeke néé úméhéwu péétécunúne pañétú dífbyema íhhyúvácoóca: “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé Piivyéébe ó íjcyáhi.” ²⁷ Ehdúu Píívyéébe néénetu muurá méwaajácú ditye íjcyane. Muurá ditye íjcyátuca tsá dibye néétyuro diityé Piivyéébe íjcyane. Aanéjívá íllure ámuha mémujtáhi.

Páñétúejúúcu taúhbajúúcu

(Mt 22.34-40)

²⁸ Ehdúhjáa Jetsóó tsadotséomuma táhjácatsíñé tsaapi taúhbájú uwááboobe lleebú-cunúhi. Aabéhjáa ímí diityéké Jetsóó áñúcuhiŋcyánéllii néé dífbyeke:

—¿Aca teene Píivýéébé taúhbajúúnetu keená ímichi pañétúene?

²⁹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ímichi muurá pañétúene taúhbajúúnetu nééhií: “Ámuúha ijraéemuj, muurá Máavyéjuube Mépiivýéébé apáábyéré íhtsútuube ijcyáhi. ³⁰ Áánéllii múu dífbyeke Dípiivýéébé Díavyéjuube íjcyáábeke wajyú ávyeta díííbúuturé páneere muhdú u íj-cyáneri dííjtsaméiyi.” Ehdú nééne ímichi pañétúene teene taúhbajúúnetu. ³¹ Áánetu tsiíñe nééhií: “Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu.” Íñeecu muurá ímichi pañétúenécú taúhbajúúnetu.

³² Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii diibye taúhbájú uwááboobe néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, tehdújuco u nééne ímiááné tsáápiye Píivýéébe íjcyane apáábyéré íhtsútuube íjcyáabe. ³³ Áábeke ímiááné méwájyúiyá ávyeta méííbúutúre páneere muhdú meíjcyáneri méíjtsaméiyi. Áhdure tsíjtyeke méwájyúiyá muhdú mewájyúmeídyu. Ehdú muurá meíjcyane ímí íjtsúcunúúbé íñe dífbyeke meíícuvéné panévaré dífbyé úmiwávú mecóvátsohíjcyáné ehniíñevu.

³⁴ Ehdúhjáa dibye tsáimíyé áñújcúnéllii Jetsóó néé dífbyeke:

—Tsúuca muurá Píivýéébé avyéjuejpíjyúcoofyó uú.

Ehdúhjáa dífbyeke Jetsóó nééné boone tsáhájucó múha dífbyeke tsiíñe díllotúne.

Muubá Críjto íjcyane

(Mt 22.41-46; Rc 20.41-44)

³⁵ Téijyúhjáa duurúvájá pañe íjcyámeke úwááboobe íhdityuré nééhií:

—¿Aca íveekí taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe Críjto íj-cyáiñe? ³⁶ Ááneráhjáa Píivýéébé Apííchóré dífbyeúvuke túkévéjtsóneri neébe:

Ávyéjuube néé Táavyéjúúbeke: “Cána táuniúvúii diicya dímunáake o táhjáné hajchóta.”

³⁷ Ehdúhjáa muurá neebe Dabíiúvú Críjto dítyú íavyéjuube dibye íjcyane. Aanéjíí ¿muhdú ííivane Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe íjcyáiyooobe Críjtoó?

Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóné ímí diityéké pájtyénéllii lleebúacunúme.

Taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpíivetsóne

(Mt 23.1-36; Rc 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Téhduréhjáa tsiíñe úwááboobe nééhií:

—Ámuúhaj, téiíbúwá tsáma méíjcyaco. Tsá múu íívatú eene aatye taúhbájú uwáábo-jte míamúnaa diityéké íavyejúúllekiyé cááméjácobájí úcámeíhíjcyánetu. ³⁹ Muurá pihcyáávejáané pañevú iúcaávécoca imíllémé íboohówátsihjívúré íacuuvéne. Áh-dure teene pihcyááveháñe májchó májchómeícyoooca imíllémé ímítsihjívúré imájchone.

⁴⁰ Aame pííbájyujte walléemudítyú dótuhíjcyá diityé jaaháñe. Ehdú muurá imyéénúné núcójpí cááménécóbaúvú ihjyúvahíjcyarómé Píivýéébema. Árome muurá tééné déjú-cotu ícúbáhráméíhi. Ehdúhjáa Jetsóó nééhií.

Ídátsó néelle pííbájyulle dsíídsike pícyoóne

(Rc 21.1-4)

⁴¹ Téijyúhjáa duurúvájá pañe Píivýéébé wáabyuta dsíídsike ditye pícyohíjcyábá únúuri dibye ácuúacunúnáa téhbá pañevú pícyoómé teene dsíídsi. Dsíídsiváméhjáa mítyanéjji pícyoóhií. ⁴² Áánáacáhjáa pííbájyulle ídátsó pícyoó míjíhwuúcu. ⁴³ Aanéhjáa ííténe ímamyémuke neébe:

—Áámye muurá pííbáyyulle ídátsó néérolle picyóó pámé ehniíñevúre. ⁴⁴ Muurá aatye picyóó mítyane idsíídsívánetu áyánéwuúji. Áánetu pícyoolle páneere tééne tájpi íjcyáiyóne.

13

Duurúvaja wágóóóveíñé Jetsóó nééneé

(Mt 24.1-2; Rc 21.5-6)

¹ Aaméhjáa duurúvájá pañétú íjchívyénáa Jetsóoke ímamyémudítýú tsaapi nééhií:

—Uwááboóbej, aca íñé imíjyaú eene duurúvaja néwayúúnetu méénúmeíhi.

² Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿A imíwu ú ítéhi? Ároja muurá wácávyáhcaméíhi.

Jetsóó tsááiñé ihde pájtyeíñéhji

(Mt 24.3-28; Rc 21.7-24; 17.22-24)

³ Átsihdyúhjáa péeme tééjáj píhíri oríivo bájú íjcyátsihvu. ⁴ Átsihvúhjáa Jetsóó ácuúcunúúbeke Péédroo, Jacóóboo, Jóááá, Aderéee, íjcyame nééhií:

—Cána múúhake duubállé múijyú tene pájtyeíñé eene múúhake u néhíjcyanéhji.

¿Aca íñetú muha méwaajácuú tsúuca tehdu tene pájtyeíñé?

⁵ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ehdu néeme tsáma wajácútsi méijcyaco ámuha állú múnáadívú maállítsámeítyuki.

⁶ Muurá o tsááiñe tsúuca píhícooca íjcyáimyé mítyame óhdi díllómeímye. Aame neé diibyéjucó Críjto íjcyane. Aane mítyame cáhcújtsoó bañúháñe.

⁷ Áhdure téijyu íjcyaiñé méénujcatsí pahúlleváre. Ááneri méíllityédíñe. Ehdu pájtyeíñe páneere ílluréjucó níjkéváiñé ihde. ⁸ Muurá tsané íñúji múnáa méénujcatsí tsííñe íñúji múnáama. Áijyu íñúji vááúméi pahúlleváre. Áhdure ájyaba íjcyaaíhi. Ehdu déjúcoóveíñé ícúbáhraméi íñújiri.

⁹ Áánéllii téibúwá méijcyaco. Muurá oke ámuha mecáhcújtsóné hallútú píhícyáavejáané pañevú ámúhake imyéénúmeke tsajtyeímye ávyéjúté éllevu. Aame muurá ámuha méúwááboó diityéke. ¹⁰ Muurá íñe pájtyéteju pámeekéréi íñújiri íjcyané míamúnáake úwáábóméíhi. Áijyu ihdyu ó tsaá páneere ílluréjucó iníjkévaki.

¹¹ Áhdícyane ávyéjúté éllevu ditye ámúhake icyúvéhoojánu tsájtyécooca tsá múu íjtsámeítyú muhdú íhgyúváiñeri. Muurá ihdyu Píívyéébere Íapííchoj tééveri ámúhake túkévéjtsóneri ámuha méihjyúvaáhi. ¹² Áhdure téijyu tsané nahbémú íjcyarómé ímityúné dáríívécátsíhi. Aame tsamééré tsíjtyedívú táúhbájcátsíhi. Muurá ítsíime íjcyarómédívú cáánimu táúhbaá tsijtye dityéké idsíjívétsoki. Áhdure idyé ítsíime íjcyarómé cáánimudívú táúhbaáhi. ¹³ Áhdure cáhcújtsotúmé ámúhake tsarílleé tahñéjté ámuha méijcyámeke. Aane ehdu néérónéhji pañe Píívyéébeke íhvéjtsotúmé tsaimíyé nihñéétsihvúre íjcyame ihdyu pájtyeéhi.

¹⁴ Áhdure muurá duurúvájatu tsátsii íñé imítyúné újéjtyútsihvu ímityúné újjeténé Píívyéébeke ávyéta tsári pájtyeéhi. Aane ihdyu ámuha maájtyúmícooca méwáácunúco cámeháúnevu Jodéa íñúji múnáa ámuha méijcyame. Ehdúu muurá tene pájtyeíñé tsúúcajátújucó Píívyéébe íhgyú uubáalle múnáajpi Daniéré nééneé. Aane éévehíjcyámé íhya ihdyu waajácújucóó íñá íjcyaiñe. ¹⁵ Áhdícyane téijyu áachi íjcyame íucaavéjúcohdí ímijcóhó pañevú tsíeméné iújcuci. ¹⁶ Áhdure íumíhé pañe íjcyame íoomíjyúcohdí íhgyávú íwajyámu éllevu. ¹⁷ ¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñé téijyu walléemú éévájtema tsijtye ñohñójtéri ítsííméwuúmú íjcyámeke! ¹⁸ Áánéllii Píívyéébema méihgyúvaco tsúcohíváneri úúníjyáijyu tene ipájtyétu níjyáháñé lliíne ámuha mewáácunú-tuki. ¹⁹ Muurá téijyu íjcyaiñé ávyéta íhnáho ícúbáhraméi íñe íñúji ípívyéévétsihdyu múijyú ícyahíjcyatúne. Áané boonétú ihdyu tsáhájucó múijyú téhdu nééne ícúbáhraméi

íjcyáityúne. ²⁰ Aane muurá Píivyéébe oke wállóotuca pámeere dsíjívíyáhi. Áánéllii íícú tsiíne oke wállóoiibe ihñéjte wájuryi.

²¹ Aane tsúuca tene pííhícooca íjcyáimyé tsaate íllure iállíne ‘tsúuca Críjto tsájucóohi’ nééimye. Áámeke wájacútsi meíjcyáne mécáhcújtsodíne. ²² Muurá íjcyáimyé állíu múnaa iye Críjtodi díllómeíimye. Áhdure díllómeíimye Píivyéébe ihjyú uubálle múnáadi. Aame piivyéteé méénúráityúronéhjí imyéénune. Ááneri muurá míamúnáake mújtátsoímýé Píivyéébedítyu. Tsáijyu múúne téhdure mújtátsoiyómé ímiááne dílbyééjéjucó íjcyárómeke. ²³ Aane íne tsúuca ámúhake o úúballé íhdétújucó ámuha metéíbúwááveki.

Jetsóó tsáácooca pájtyeíñéhjí
(Mt 24.29-35, 42-44; Rc 21.25-36)

²⁴ Ehdu ícúbáhráméi pájtyéne boone cóójíejpi nuhba ílluréjucó áabatéíne. Áhdure péjcoejpi tsáhájucó ájchúityúne. ²⁵ Áijyu mícúru dójcoó cáámetu. Ehdu páneere íévéhóowari íhtsútunéhjí íjcyane mujtáraba íjcyáahi. ²⁶ Áijyu tsúuca Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe páneere táihstútú táavyéjuma ojtsó pañétú ó bóhówááveéhi. ²⁷ Aabe ó táuhbaá níjkyéji múnáake dítye íphjyúcu óhdivu tahñéjteke pahúllevaré íñújiri, níjkyéjiri, íjcyámeke.

²⁸ Cáhawáá méijtsúcunu higyéerahej. Muurá itsóúúvéne tsiíne tehe béhjívanetu méwaajácu píjcyaba pííhíjucóóne. ²⁹ Ahdu néene íne ícyooca ámúhake o nénehji pájtyénetu tsúuca ámuha méwaajácuú tsiíne o tsááiíne éévé úújetéjucóóne. ³⁰ Aane ímiááne ámúhake o néé ehdu nénehji pájtyeíñé íñújirí míamúnaa íjcyápíñáaaca. ³¹ Muurá íne íñújima páneere íévéhóowari íjcyanéhjí wágóóoveéhi. Áánetu íne ámúhake o néhijcyáne tsá múijyú wágóóovéityúne.

³² Áronáa ihdyu tsiíne o tsááiíne éévé tsá múha wáájacutúne. Níjkyéji múnaa íjcyarómé tsá wáájacutúne. Téhdure páñetu Píivyéébe Hajchi o íjcyároobe tsá o wáájacutúne. Apáábyéré ihdyu Llihíyó waajácú múijyú tsiíne oke iwállooíne.

³³ Ahdícyane tsáma téibúwá tééne íjtsúcunuré meíjcyáne méihjyúvahíjcyaco Píivyéébema. Muurá tsá mewáájacutú múijyú tsiíne o tsááiíne. ³⁴ Muurá tsaapi tsííne íñújí íááhíveté íúníu múnáake pícyoíñú ihjyávú tsáne wákimyéivu dítye tééneri íjcyá díbye téhulle íjcyáne hajchóta. Áamedívú muurá tsáápiikye ityéhmetsoíñúróóbeke tsá díbye néétu múijyú itsááiíne. Ahdu tsá ámúhake o néétu múijyú tsiíne o tsááiíne. ³⁵ Ahdícyane téibúwá meíjcyáne tééne íjtsóré meíjcyaco. Muurá ávyeta tsá mewáájacutú múijyú ámúhá avyéjuube o íjcyaaabe o tsááiíne. Tsáijyu múúne tsájcooji o tsáá cuuvé pañe, mityá cúúvénetúrej, mityá pécójpíínej, mityá cóójí pañévuj. Ávyeta tsá mewáájacutúne. ³⁶ Áánéllii múu téibúwá tééne íjtsóré íjcyá ámúhake o túvaaóvátu pevétaré íiná méénutúme cuwáryé ámuha meíjcyámeke. ³⁷ Ehdu íne ámúhake o néé pámeere tahñéjte ámuha íjcyámeke. Ahdícyane tsáma tééne íjtsóré meíjcyaco. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

14

Jetsóoke íékééveíñé dítye pítyácójcatsíñé
(Mt 26.1-5; Rc 22.1-2; Ja 11.45-53)

¹ Áijyúhjáa pájtyeté wañéhjí óórityúne pááá máchómeíhíjcyáne wañéhjí míjcyoojícúturejúco lléeváíñáa llúuvájté avyéjútémá taúhbájú uwáábojte íjtsámei muhdú iállíne Jetsóoke íékééveíñé ídsíjívétsoki. ² Áronemáhjáa néjcatsímýé teene wañéhjí pañéi tehdu imyéénútu míamúnáake íífbórínúyónéllíihye.

Pácuúcupácyori tsáápille Jetsóoke íhñíwau múrijchóne
(Mt 26.6-13; Ja 12.1-8)

³ Ájyúhjáa Jetsóó ímamyémuma Betáániári Tsimóó dífbyere ‘Ahlláriho’ némeíbyé jari. Aaméhjáa tééjari majchóri íjcyánaa tsáápille tsáá mítyane áhdómeíñé pacúújúpácyoma. Aalléhjáa téjpacýóri dífbyé níiwau múrijchóhi. ⁴ Aanéhjáa ímamyémuke tsaríwu pájtyénéllii néjcatsímye:

—ǵíveekíami aalle ícúbahra pácúújúpácýori tsané pijcyábá mewákímyeíñe áhdodúné áhdómeíjpacýorij? ⁵ Muurá téjpacýo menáhjíhénúne dsíidsiri mépiaabóiyá ídáátsóméhjíke.

⁶ Ehdúhjáa díflledítýú ditye néérónáa Jetsóó néé diityéke:

—Óvi íjcyalle. ǵíveekí ehdu ámuha méihjyúváhi? Muurá tehdújuco dille méénune.

⁷ Muurá diitye ídáátsojte tsá kiávú ámúhadítýú pééityúne. Áánetu tsá múhájchótá ámúhama o íjcyáityúne. ⁸ Áánéllii muurá oke téjpacýóri múrijcholle oke ditye cúúúíñé ihde tájpi ímíbjachóne. ⁹ Aane ímiááné ámúhakye o néé íñe tajtyéeveri míamúnaa pájtyetéíñe uwááboju úwáábohíjcyámé muurá idyé teene úúballéné pámeere ííñújiri íjcyané míamúnaa waajácuúhi. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Jóoda Ijcaríóóté Jetsóodívú ékéévetsóíñe

(Mt 26.14-16; Rc 22.3-6)

¹⁰ Ájyúhjáa Jóoda Ijcaríóóté dífbyé mamyémú 12-meva íjcyáméejpi íjcyároobe múijyúrá llúúvájte avyéjúté éllevu ipyééne diityéke neeté dífbyedívú iékéévetsóíñe.

¹¹ Ááneríhjáa mítyane ímíjyúúvéne imíllémé dífbyeke íáhdone. Ehdúhjáa tsúúca diityémá ipityácójcatsíñe íllurjúco díbye íjtsámeíñé muhdú dífbyedívú iékéévetsóíñe.

Ímamyémuma Jetsóó májchone

(Mt 26.17-29; Rc 22.7-23; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-25)

¹² Aanéhjáa teene pajtyeté wañéhjí óórítýúne pááá ditye máchohíjcyané wañéhjí obééjáuúmuke tsájaatsá múnaa dsíjívétsohíjcyané wañéhjí tújkévajcóójí Jetsóoke ímamyémú néehíi:

—ǵAca kiávú ú imíllé wañéhjí májchó muha meméénune?

¹³ Áánélliihyéhjáa tsaatétsikye neébe:

—Cáhawáá Jerotsaréevu mepej. Ácoomíyí ámuhtsi tsaapi lílyíhýori nújpáñújéébeke maájtyúmíibema mépeéhi. ¹⁴ Aabe tsájá pañévú úcáávéébe déjutu meúcáávéne tééja múnáájpkýe méneéco: “Uwááboobéne múhtsikye néé kiáváhjané íchii mójcho íjcyane tééhó pañévú díbye múúhama pajtyeté wañéhjí májchó májchóihyo.” ¹⁵ Ájyú ámúhtsikye úújétsóiibye tsaho imíwu córíhócooba néého cáámééíjiri íjcyahóvu. Ááhó pañévú méméénuco mééma majcho. Ehdúhjáa neebe diityétsikye.

¹⁶ Ahdújúchjáa dityétsí péene técoomívu. Aamútsíhýáa ímiááné muhdú díbye néhdújuco iúújeténe tééhó pañévú méénune teene majcho.

¹⁷ Ááné iijyúnuvúhjáa Jetsóó tétsihýjyuco pámeemáyé ímamyémuma. ¹⁸ Aanéhjáa tsúúca imájchótsihvu neebe diityéke:

—Ímiááneturé ámúhakye o néé íjcyaaabe tsaapi ámúhadítýú óhdivu méénútsóííbye.

¹⁹ Aanéhjáa kímóhcó diityéke pájtyénéllii pámeere néé dífbyeke:

—ǵAca caabyé ehdu uke muha méméénuúhi, a oó?

²⁰ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Íñe tsájí pañévuré muhtsi dífbyema memájchoobe ehdu oke méénuúhi. ²¹ Ehdu ímiááné oke pajtyeíñe Míamúnáájpidívú o ípívyéévéébeke tsúúcajátújuco Píívyéébe waajácúháámitu tene néhdújuco. Árónáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíñe ehdu oke méénuúbeke. Tsáháa ihdyu díbye íjcyáityuróne.

²² Ehdúhjáa diityéke íñétsihdyu pááaho iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáhjáa idyóhdáhínunévú diityéke iwájtúne neébe:

—Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho.

²³ Áhduréhjáa ado iékeévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánevúhjáa dibye ájcune adóme. ²⁴ Áamekéhjáa neébe:

—Íñe tátyujpácyo náávé íjcyane úúballé muhdú míamúnaa ícyahíjcyané pityájcoju o dsíjíveneri tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñé múhdumé oke cáhcujtsómé ipájtyetéki. ²⁵ Aane ímiááneturé ámuhákye o néé ícyoocátú tsiíne ámuháma bíinojpácyo o ádójúcóóityúne Píívyéébe avyéjuri meíjcyácooca tsiíne maádóíñévújuco.

Péédoro tóónúmeíñe Jetsóó úúballéne
(Mt 26.30-35; Rc 22.31-34; Ja 13.36-38)

²⁶ Aaméhjáa teene pajtyeté wañéhjí majtsíjyú imájtsívátsihdyu péé oríívó bajúvu. ²⁷ Átsihvúhjáa Jetsóó néé diitye ímamyémuke:

—Ípyejco muurá ámuha pámeere ílluréjuco óhdityu metsújááveíñé pahúllevávu. Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Obééjámú tehmeébeke o dsíjívetsóné boone ílluréjuco ditye mújtaíñé pahúllevávu.” Ehdú muurá nééne Píívyéébe waajácúháámitu.

²⁸ Áronáa ihdyu o dsíjívéebe tsiíne o bóhííne ó peé ámuhá ihde Gariréavu.

²⁹ Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke nééneélii Péédoro nééhií:

—Íhya ihdyu íjtye uke íhvéjtsóóhi. Áánetu ihdyu tsá uke o íhvéjtsóóityúne.

³⁰ Áánéliihyéhjáa neebe dífbyeke:

—Ímiááneturé uke o néé muurá ípyejcójucóu tahñéébe u íjcyaróné u tóónuíñé 3-íjyúvá cáracái míijyúcu májtsívátúné ihde.

³¹ Áronáacáhjáa Péédoro nééhií:

—Muurá tsá o tóónúmeíityúne. Óvíjyucóo néhi ihdyu oke ditye dsíjívetsóné téené hallútu. Ehdúhjáa pámeere neerá dífbyeke.

Píívyéébema Jetsóó íhgyuváne
(Mt 26.36-46; Rc 22.39-46)

³² Aaméhjáa úújeté ‘Getsemaníí’ némeítsihvu. Átsihvúhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Íchiíyéi meíjcyá Píívyéébema o íhgyúvatéki.

³³ Áánemáhjáa tsajtyéébe Péédoro, Jacóóboo, Jóááá, éhdúmekére. Áámedívúhjáa ávyetá íhnáhó kímóóvémeífbye. ³⁴ Áánemáhjáa neébe:

—Muhdú íhya o dsíjívéiúvúduréjuco oke táííbuwa. Ahdícyane cána íchihdyuréi oke metéhmej. Áronáa ihdyu mécuwadíñe.

³⁵ Ehdúhjáa íñééne peebe éhniíñéwuúvu. Átsihvúhjáa ímímóóúúvéne Píívyéébema íhgyúvaabe muhdú tene néhajchíí ícúbáhrámeítyuki. ³⁶ Íllúhjáa íhgyúvaabe:

—Ayúju Táácááníj, tsá muurá íñá u túhúúllétúne. Ahdícyane muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíñe. Áronáa idyé tsá o ímillédú u méénuíityúne. Óvíí ihdyu muhdú u ímillédú óóma ú meenuíhi.

³⁷ Ehdúhjáa Píívyéébema íhgyúvátshdyu óómiibye cuwáí íjcyámedívú iwájtsíne néé Péédoróke:

—¿Aca eene ú cuwáhi, Tsímoj? ¿Íveekí tsá cuwa u áábúcutú oke u téhmeki?

³⁸ Imíchi bo meíjcyáne cúwávetúme Píívyéébema méihgyúvahíjcyá ímítyunévú ámuha metáhjátsámeítyuki. Muurá ímiááané ámuha méimíllérá tsaímíyé meíjcyane. Áronáa tsá ámuha meíhnhootú tehdu meíjcyáiyóne.

³⁹ Ehdúhjáa diityéké íñééne bíwáhullévuré ipyééne tsiíne Píívyéébema íhgyúvaabe píéhduré tujkénúu íhgyuvádúre. ⁴⁰ Átsihdyúhjáa tsiíne péébe úújeté téhdure cuwáí íjcyámedívú. Ávyetáhjáa mítyane cuwa diityéké íjcyame tsá dífbyema íhgyúváyónéhjí éllevu íjcyatúne. ⁴¹ Aabéhjáa diityédí iúlléjérone tsiíne Píívyéébema íhgyúvatéhi. Átsihdyúhjáa ihdyu óómiibye diityéké nééhií:

—Áyu, icyooca ihdyu illurjúco mecúwáiyóne. Áronáa Míamúnáájpidívúu o ípívyéévébedívú tsaapi ímityúmeke ékéévetsóíne éévé tsúuca úújetéhi. ⁴² Ahdícyane illurjúco metsu mepéékií. Muurá tsúuca tsaabe óhdivu méénútsóíbye.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt 26.47-56; Rc 22.47-53; Ja 18.2-11)

⁴³ Ehdúhjáa Jetsóó néénáa tsúuca tsaatémá Jóoda wajtsí tétsihvu llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, túkevjtsojtee, íjcyame wállóónéllii tsáámeé. Aaméhjáa tsáa ímyéenujácátsiháñe niitsúmuma, cávaájcoháñema. ⁴⁴ Ácoocáhjáa íhdéjúco diityéké Jóoda nééneé:

—Cáabyké o chóhchócuube diibyjúcooi. Áabeke meékéévéne métsajtyéco. ⁴⁵ Ehdúhjáa diityéké ipityajcódújúco Jetsóó éllevu ipyééne dibye néetene:

—‘Uwááboobej, ¿a áanu uúj?’ nééberéhjáa chohchócu díbyeke. ⁴⁶ Áaneréjúcohjáa ditye iékéévébeke tsájtyene.

⁴⁷ Áronáacáhjáa tsaapi díbyé mamymudítýú íniitsúwari wállóríhjúcú llúúvájte avyéjute únú múnáájpi núumiho. ⁴⁸ Áamekéhjáa Jetsóó néehíí:

—¿Aca muhdú íivane éhne múúne ímityúné méénuhíjcyáabe éllevu ditye tsáhdú ámuha metsáa taéllevu niitsúmuma cávaájcoháñema? ⁴⁹ Áanerá íhyajchótá amúháj piine o íjcyabe duurúvájá pañe o úwáábohíjcyáabeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. Áronáa ihdyu tehdújúco ámuha meméénune Píívyéébé ihjúu uubálle múnáape tsúúcajátújúco nehíjcyané díbyé waajácúháámitu néhdújúco tene ipájtyeki.

⁵⁰ Ehdúhjáa Jetsóó néénáa ímamyémú illurjúco wurúvájá pañe o úwáábohíjcyáabeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. Áronáa ihdyu tehdújúco ámuha meméénune Píívyééááne díbyéjtane.

Tsáapiikye ditye ékéévéroobe pállójóne

⁵¹ Áanáacáhjáa tsaapi ováhtsa íéveho íjcyabe wájýámubávú idyóvíívyéne pehíjcyá diityé déjutu. ⁵² Áabekéhjáa ditye ékévéronáa tehba diityé hójtsí pañevú iwááoíñúne waabe pevéhorejúco.

Túkevjtsojté úmíwari Jetsóó íjcyane

(Mt 26.57-68; Rc 22.66-71; Ja 18.12-14, 19-24)

⁵³ Aanéhjáa tsúuca Jetsóoke tsajtyémé llúúvájte avyéjúube éllevu. Áanáacáhjáa tsijtye llúúvájte avyéjutee, túkevjtsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame píhcyaavéjucóó tétsihvu. ⁵⁴ Áijyúhjáa Péédoro díbyeke úráávyebe pehíjcyá diityé kemúellére. Aabéhjáa úújeté lláhajtsívuré tétsihyi tééjá tehméjté íjcyuujúwatu píhmihíjcyáme éllétu ipíhmiki.

⁵⁵ Áanáacáhjáa ávyéjute ítsámeíhíjcyá muhdú Jetsóó hallúvú iállíne díbyeke idsíjívétsoíne. Áronáacáhjáa tsá ditye píívyetétú muhdú díbyé hallúvú iállíyóne.

⁵⁶ Ávyetáhjáa mítyame díbyé hallúvú páhdúvaré álliyómé bánúmeíhíjcyáhi. ⁵⁷⁻⁵⁸ Áronáacáhjáa tsaate téhdure díbyé hallúvú iállíne néehíí:

—Áanu muurá nehíjcyá míamúnaáváa méénuja duurúvaja iwácávyáhcóne tsíjyarejúco imyéenuíñe míamúnaa méénútuja. Aajává pánéévetsóíbye 3 coojívatúre. Ehdú ihjúvuhíjcyáabe.

⁵⁹ Ehdúhjáa ditye néerone tsá cáhcújtsómeítýúne.

⁶⁰ Áronáacáhjáa llúúvájte avyéjuube diityéj piínétú íjyócuúvéne néé Jetsóoke:

—¿Íveekí tsá u áñújcutú aatye díhyallúvú ímityunéhjí úúballéne?

⁶¹ Áronáacáhjáa tsá íiná diibye néetune. Áánéllihyéhjáa tsiíne neebe díbyeke:

—¿A ímiááne diibyjúco uu Críjto ímiáábé Píívyéébé Hajchi?

⁶² Áánéllihyéhjáa neébe:

—Éée, diibyéjuco oó. Aane méwaajácú íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe íhtsútuube Píívyéébé úníuri o íjcyane. Aabe muurá tsiíñe o tsáacooca ó bóhówááveé ojtsó pañe.

⁶³ Ehdúhjáa Jetsóó nééne ávyéta tsáí pajtyé diibye llúúvájte avyéjúúbeke. Áánélli-ihyéhjáa íwajyámúúne dówáíjcyámeíbyéré néehíí:

—Ávyeta tsáhájucó meímíletú tsijtye éhniíñevu dífbyé hallúvú tsiíñe úúballéne.

⁶⁴ Muurá íñe ámuha melléébóneríyé ¿íveekí uuhívatéébé Píívyéébedi? Aane ¿muhdú ámuha méjtsúcunúhi?

Áánélli-hyéhjáa pámeere néé ílluréjuco dibye dsíjveíñe.

⁶⁵ Ehdúhjáa ditye néénélli tsaate dífbyé hallúvú úníchíhcyuméré íhyúmi íbíjínúúbeke imyéénúne néehíí:

—Áyu cána waajácú caabyé uke méénune.

Téhduréhjáa duurúvájá tehmejté dífbyeke wábáajcóhi.

Péédoro tóónúmeíñe

(Mt 26.69-75; Rc 22.56-62; Ja 18.15-18, 25-29)

⁶⁶ Aanéhjáa Péédoro lláhájsiri íjcyánáa llúúvájte avyéjúúbé únú múnáadítyú tsáápille tsááhíí. ⁶⁷ Aalléhjáa dífbyeke píhmírí íjcyáábeke íítehíjcyároné néehíí:

—Úpée idyé éhne ú ícyahíjcyá Jetsóoma Natsarée múnáájpiíma.

⁶⁸ Áronáacáhjáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu o wáájacúúbedíjíí óoma ú ihjyúváhi. Ehdúhjáa íñééne lláhájsí mójcó lleehówavu íjyóúúvetéébe.

Áánaacáhjáa tsúúca cáraca májtsiváhi. ⁶⁹ Aabéhjáa tétsihvu úújetéébeke tsiíñe ííiténe tétsihyi íjcyámeke neéle:

—Áánu muurá idyé tsaapi Jetsóó mamyémúejpi.

⁷⁰ Áronáacáhjáa idyé tsiíñe tóónuúbe. Áané íllúhwuúréhjáa idyé tsíjtyeréjuco nééne dífbyeke:

—Áánerá ímiáané diibyéjuco uu Jetsóó mamyémúejpi. Muurá eene Gariréa múnaa íhgyuvádú u íhgyúvátetúré méwaajácú diibyéjuco u íjcyane.

⁷¹ Ehdúhjáa ditye néénélli tsiíñe ityóónúne líhcyámeíbyéré néehíí:

—Éje, ímiááneturé tsá o wáájacutú dífbyeke eene ámuha óoma dífbyedi meíhgyúváábeke.

⁷² Ehdúhjáa dibye néénaa tsiíñe cáraca májtsivá míjyúcújuco. Áánetúhjáa ítsááveebe Jetsóópe dífbyeke íllu nééneé: “Muurá 3-íjyúvá ú tóónúmíí tahñéébé u íjcyaróné cáracái míjyúcú májtsivátúné ihde.” Ehdúhjáa Jetsóó nééne ítsáávéne ílluréjuco dibye táane ávyétá íhnáho.

15

Pírááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

(Mt 27.1-2, 11-14; Rc 23.1-5; Ja 18.28-38)

¹ Áané tsítsíínevúhjáa llúúvájte avyéjutee, túkevjtsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame tsiíñe dóbeevéhi. Aaméhjáa Jetsóoke dóhjíuri tsajtyé avyéjuube Pírááto éllevu.

² Aabéhjáa díllópejtsó dífbyeke:

—¿A ímiáané uu jodíómú avyéjuúbe?

Áánélli-hyéhjáa neébe:

—Éée, diibyéjuco oó.

³ Áánaacáhjáa llúúvájte avyéjute dífbyé hallúvú mítyane ímityúné úúballéhi.

⁴ Áánélli-hyéhjáa Píráátó tsiíñe dífbyeke néehíí:

—¿Aca íveekí eene tsá u áñújcutú aatye díhyallúvú ímityunéhjí úúballéne?

⁵ Ehdúhjáa dibye Jetsóoke néérónáa tsá dibye áñújcutúne. Ááneríhjáa iúllévenúne tsáhájucó dibye ìná néétune.

Jetsóoke ditye dsíjívétsoíne
(Mt 27.15-31; Rc 23.13-25; Ja 18.38-19.16)

⁶ Teenéhjáa pajtyété wañéhjí pañe pajyuvaré ávyéjuube Piráátó tsáápiikye ichívyétsohíjcyá cívéhóójari íjcyámedítýú dífbyé hallúvú míamúnaa íhgyúváábekéjucó.

⁷ Aanéhjáa téjyú íjcyaaabe dsíjívétso múnáajpi ‘Barabáa’ némeífbyé cívéhóójá pañe tsijtye dsíjívétso múnáama. ⁸ Áánáacáhjáa tsúúca tétsihvu míamúnaa píhcyaaavémé imyéenuhíjcyádú táumejyucóó Piráátóke dibye íjchívyétso tsáápiikye diityédítýu.

⁹ Áánéllihyéhjáa neebe diityéke:

—Íhya ámuha méimíllé ámuha jodíómú avyéjúubeke o ácádsíjcaáyóne.

¹⁰ Ehdúhjáa neebe diityéké íllure ìnómíutááváne llúúvájte avyéjute ehdu dífbyeke dáriivéné iwáájácúnema. ¹¹ Áronáacáhjáa diitye llúúvájte avyéjute nées tétsihyi íjcyámeke ditye Barabáa hallúvúré íhgyúva dífbyekéré dibye íjchívyétso cívéhóójatu.

¹² Áánéllihyéhjáa diibye Piráátó nées diityéke:

—¿Ácooca eene jodíómú avyéjuube dibye íjcyane ámuha menéhíjcyáábeke muhdú méméenuúhi?

¹³ Áánéllihyéhjáa néemeé:

—Dífyedívu ihdyu páwachékevu wátyetyehcútso.

¹⁴ Áánéllihyéhjáa neébe:

—¿Aca ìná ímityúné méenuúbe?

Áronáacáhjáa tsiíne kéévánécoba néemeé:

—¿Muúbe, wátyetyehcútsó dífyedívu!

¹⁵ Áánéllihyéhjáa awáa íjchívyétsoobe cívéhóójatu Barabáakéré diityémá ímí íjcyane ímíllénema. Áánemáhjáa Jetsóodívu iwápáajcótso íhvétsoobe diityédívu diityéréjucó iwátyetyéhcu páwachékevu.

¹⁶ Áábekéhjáa tsodáhómú dífbyé já llahájsivu itsájtyéébedívu píhcyaaavéhi.

¹⁷ Aaméhjáa dífbyeke uácó wájamu duujínuudú nééjavu. Áhduréhjáa tsuhjúuuhónetu imyéenuúne चाहíwavu ávohjácómé dífbyeke. ¹⁸ Áánemáhjáa wáñejcómé:

—¿Ñóóoj, áánu jodíómú avyéjúube!

¹⁹ Ehdúhjáa ìnéene dífbyeke úníhíhcyuméré íllaáyohíjcyá úmehéiyi íhñíwáutu. Áánemáhjáa dífbyé lliínevú ímíhómóbáne ávyéjútsohíjcyámé íllure dífbyedi iúúhívaténema. ²⁰ Ehdúhjáa dífbyedi iúúhívaténé boone tácoríucúmé teeja duujínuudú nééjáa. Áánemáhjáa uácómé páñétúeja dífbyé wajyámuvúréjucó. Átsihdyúhjáa tsajtyémé dífbyeke páwachékevu iwátyetyéhcuíhullévu.

Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyetyehcúne
(Mt 27.32-44; Rc 23.26-43; Ja 19.17-27)

²¹ Aanéhjáa téhullévú péeme cábuuvé tsiréene múnáajpi Arejáadorómá Róópómútsíj caani Tsimóó íumíhétú tsáábedívu. Áábekéhjáa íhbutsoomé Jetsóoke iwátyetyéhcuíwachékevu.

²² Aaméhjáa úújeté tsátsii ‘Niwáupááji’ nééiyóné ‘Góógota’ némeítsihvu.

²³ Átsihvúhjáa Jetsóoke íjchorómé ‘mííraá’ némeíñé duurúbájpácýoma bíinojpácýo iúménúnetu. Áronéhjáa tsá dibye ádotúne.

²⁴⁻²⁵ Áábekéhjáa tsúúca wátyetyehcúmé páwachékevu ááméjutúrei nuhba íjcyánaáaca. Áané boonéhjáa tsodáhómú nehócýcatsí caatyé dífbyé wajyámúúné újcuíñe. ²⁶ Aanéhjáa dífbyé níwáú caamééhullétú téwachéketu picyóómé tsíeménetu icyáátunúne íllu nééneé: “Áánu jodíómú avyéjúube.” ²⁷ Téhduréhjáa téjyú tsaatésí ímityúmútsikye wátyetyehcúmé dífbyé úníutu panéjcvátú íjcyáwachékéécútu.

²⁸ Ehdúhjáa ímityúmútsima dífbyeke wátyétyehcúmé Píívyéébe íwaajácúháámitu íllu néhdújuco: “Ímityúmé raahóri dsíjívéiibe ímityúúbedi ditye dílloóbe.”

²⁹ Aanéhjáa dífbyeke úújéjémé dífbyedi iúúhívaténemáyé ‘wamiwami’ nehíjcyáhi. Áanemáhjáa néémeé:

—Ehdíívaabéváa eene duurúvaja u wácávyáhcoja 3 coojívatúré tsiíne ú pájáávét-sóiyáhi. ³⁰ Áyu cána bo pájtyetétsaméij.

³¹ Téhduréhjáa llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojte dífbyedi iúúhívaténe néj-catsíhi:

—Tsjítyekée muurá ímiáané pátyetétsohíjcyaaábe. Áronáacáha tsá dibye píívyetétú iie ipájtyetétsámeíne. ³² Aabe cána óví ímiáané diibyjuco Críjto mee íjraéémú avyéju-be íjcyáhajchíí eene éwachékevúne ditye wátyétyehcúné ityábáhcyúmeíne pájtyeté botsíi dífbyeke mecáhcújtsoki.

Téhduréhjáa dífbyé únútu ditye wátyétyéhcumútsí uuhívaté dífbyedi.

Jetsóó dsíjívéne

(Mt 27.45-56; Rc 23.44-49; Ja 19.28-30)

³³ Téijyúhjáa cójípíinétú íjyunúné cuuvé tujkévevújuco. ³⁴ Áanáacáhjáa Jetsóó ávyetá ihnáhó íllu wáníjcyámeíhi:

—Eróij, Eróij, ¿rama tsabataáni? Tápiivyéébej, Tápiivyéébej, ¿íveekíami oke ú íhvejtsoj? Ehdúhjáa nééiyóné ehdu neébe.

³⁵ Aanéhjáa tétsihyi íjcyámedítýú tsaate illéébóne néehíí:

—Éje, aadi Eriadi wáníjcyámeí Píívyéébe ihjýú uubáalle múnáájpiúvudi.

³⁶ Áanéllíihyéhjáa tsaapi ícúí wájýámubádú nééne bíinójpácýó kiwátyetu iééníyójené úméhéí níjcautu ipícyoonévú cújuuvé dibye ííhároki. Áanemáhjáa neébe:

—Bo óví Eriá niityétsová dífbyeke.

³⁷ Áanáacáhjáa tsiíne ávyetá ihnáhó iwáníjcyámeítsihdyu ílluréjuco dibye dsíjívéne.

³⁸ Áané tujkéveríhjáa duurúvájá pañétú pañétúétsíí watájco wájýámúwácoba dóchéreevé cáámetu baavu panéjcuávú wájítahnécú. ³⁹ Aanéhjáa tsodáhómú avyéjuube tétsihyi íjcyaaabe ájtyumí muhdú dibye iwáníjcyámeíne dsíjívéne. Áánetúhjáa neébe:

—Á ihdyúha ímiáané áánu Píívyéébe Hajchi.

⁴⁰ Aanéhjáa tsaate walléemú dífbyeke ditye dsíjívetsóné tsíhyullétúré íítehíjcyáhi. Áámemáhjáa íjcyámé Maaría Madarénaa, tsííne Maaría Jacóóboma Jotséemútsíj tsiíjuu, Tsaroméee, éhdume. ⁴¹ Diityéhjáa muurá Gariréari dibye íjcyácooca dífbyeke píáábohíjcyámé téhullétú dífbyema tsáá Jerotsaréevu. Áámemáhjáa téhdure íjcyámé tsijtye walléemú dífbyemáa tsáámeé.

Jetsóó íitémeho ditye cúúune

(Mt 27.57-61; Rc 23.50-56; Ja 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Aanéhjáa wáyeéévéjcoójíllíi ditye ímíbájkímyeíhíjcyajcoójí pejco íhtsútuube Jotséé Arimatéa cóomi múnáajpi péé Pirááto éllevu, téhdure Jetsóoke cáhcújtsuobe Píívyéébe avyéjú ítsohíjcyaaábe. Aabéhjáa diibye Piráátóke táúmeí dífbyeúvú íitémeho icyúúuki. ⁴⁴ Ááneríhjáa íllure Piráátó ullévenú ‘a ímiáané íhya dsíjívéjúcoóbe’ ínéénema. Áanemáhjáa tsodáhómú avyéjúúbeke ipíúváne dílloobe ímiáané dibye dsíjívéjúcójíhíwájí. ⁴⁵ Aabéhjáa úúballé ímiáané tsúuca dibye dsíjívéne. Áanéllíihyéhjáa Piráátó néé diibye Jotséeeke dibye iújcúne icyúúuki. ⁴⁶ Ahdújucóhjáa dibye téwachéketu tééhouvuke ínítyétsóne bíjínúné imíwu nééne wájýámuba íáhdóbari. Áanemáhjáa nééwájitu bóhdómeíne níkyéhéjú pañévú icyúúune wátájcoobe

néewayúvu. ⁴⁷ Aanéhjáa Maaría Madarénamúpi tsíjpile Maaría Jotséemútsíj tsíjímá ájtyumí díbye cúúune.

16

Jetsóó dsíjívéebe tsiíne bóhíne
(Mt 28.1-10; Rc 24.1-12; Ja 20.1-10)

¹ Aaméhjáa wáyéévejcóóji pejco diille Maaría Madarénaa, Jacóóbój tsíjju Maaríaa, Tsaroméee, éhdume ahdó pácuúcupacyóné Jetsóó itémeho itsójtsoteki. ² Áanemáhjáa tsíjju tsiíne tsemáanaréjuco tújkévajcóóji pejcójuco díbyé nijkyévú péeme úújeté tétsihvu tsúuca nuhba ájchúnááca. ³ Aaméhjáa néjcatsíhi:

—¿Aca múha íne méema téhejú watájcó néewayu íínétsoóhi?

⁴ Áronáacáhjáa itécunúme téhejú úmíwari teu íjcyájúcootúne. ⁵ Aaméhjáa téhejú pañévú úcaavémé ájtyumí tsaapi ováhtsa ímiánéjcuri ácuúcunúúbeke. Áábé wajyámúhjáa cáaméjacoba nééja ávyéta tsísi. Áábedíhjáa íllityéme. ⁶ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Méíllityédíne. Muurá ó waajácú ámuha menéhcone Natsarée múnáajpi Jetsóoke éhnée páwachékevu ditye wátyétyéhcuúbeke. Áronáa tsá díbye íchii íjcyájúcootúne. Tsúuca bohíjúcoóbe. Cáhawáá méuujévá íchii díbyé íjcyatsíi pevetsíyájúcoo íjcyane. ⁷ Ahdícyane méuúballété Péédorómá tsijtye díbyé mamýémuke tsúuca tsiíne díbye bóhíjucóone. Méneeco díbye péjucóone Gariréavu diityé ihde téhullévú diityémá iátyúmíjcatsí diityékée ínehijcyádújuco.

⁸ Ehdúhjáa díbye néenemáyé wájucóomé íllityéneri úúvécunúmére. Aaméhjáa tsá muucá úúballéto mítyane íllityénéllíihye.

Maaríá Madarénadívú Jetsóó bóhówaavéne
(Ja 20.11-18)

⁹ Aanéhjáa íbohíjcoóji cúúvéneturé Jetsóó bóhówaavé Maaría Madarénadívú díllé pañétúu 7-meváké naavémuke iwáágóóllédívú. ¹⁰ Aalléhjáa úúballété díbyé mamýémú díbyeke kímóóvehíjcyámeke. ¹¹ Áronáacáhjáa tsá dílléke ditye cáhcújtsotúne.

Ímamyémudítú mítyétsidívú Jetsóó bóhówaavéne
(Rc 24.13-35)

¹² Aanéhjáa díllédívú íbohówaavéne boonétú tsiíne bóhówaáveebe tsíhdyuréjuco mítyétsi ímamyémudítú juuváyí péhíjcyámútsidívú. ¹³ Aamútsíhjáa idyé tsijtye ínahbéjkeke úúballeróné tsá ditye cáhcújtsotúne.

Muhdú ditye wákímyeíne ímamyémuke Jetsóó nééneé
(Mt 28.16-20; Rc 24.36-49; Ja 20.19-23)

¹⁴ Átsíhdyúhjáa bóhówaáveebe pámehdívuréjuco ímamyémudívú 11-mevaréjuco íjcyame majchorí íjcyámedívú. Áamekéhjáa uhbáíchoobe ímiáané bóhíibeke íájtyumíne tsijtye úúballeróné ditye cáhcútsóhíjcyátúné hallútu. ¹⁵ Átsíhdyúhjáa neebe diityéke:

—Ahdícyane óví ámuha pámeekéré ííñújiri íjcyané míamúnáake méúwaabó ditye pájtyetéíne uwááboju. ¹⁶ Aane lléébome ímiáané icyáhcuútsóné uubállé tsójtsoótsámeímyé ihdyu pájtyeteéhi. Áánetu cáhcújtsotúme wágóóóveéhi. ¹⁷ Aane oke cáhcútsómé tamyémeri waagóó tsaaté pañe naavémú íjcyámeke. Téhdure tsíjtye ihjyu ílléébótúrójuri ihjúvaímye. ¹⁸ Téhdure ííñimýémuke ditye ékééverómé tsá íná méénúityú diityéke. Téhdure námijtya ádorómé tsá dsíjívéityúne. Aame chéméméhjike bóhítsóhíjcyáahi.

Níjkyeíívú Jetsóó pééneé
(Rc 24.50-53)

¹⁹ Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke nééné boonétú tsúúca Píívyéébe dííbyeke ujcú níjkyejívú díbye íávyéjuuté dííbyema. ²⁰ Áábe déjuvúhjáa ímamyémú úwáábohíjcyá pahúllévare teene dííbyé uwááboju. Aaméhjáa dííbyere píáábóneri méénúráítyúronéhjí méénuhíjcyá dííbyé uwááboju iwáájácúmeíki. Áyu tehdújuco

RÓÓCAÁ Róóca Jetsóodítýú cáátúnuháám:

Íhju tújkeváne

¹⁻² Tsúuca muurá tsaate uwáábojte muhdúhjáa Jetsóó méjpiine úllejéné páñetu ájtyumímé tééné uubállé caatúnuhíjcyá ímí tehdújuco. ³ Aane ícyooca ó imíllé ooréjuco tééné uubállé o cáátunúné uke o wájyuube Téóópiró éllewu, diityékée o díllóhíjcyánéj piínévú téhdure páneere ímí ídyéjúcotu tsúuca o wáájácúnéllííhye. ⁴ Aane ó imíllé tééné uubállé ditye méénune u lléébohíjcyáné ímííneúvú u wáájacúne.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa tsíímávámeííne

⁵ Jodéa iínújí avyéjuubéhjáa Heróódé íjcyáijyu íjcyaaabe tsaapi llúúváábe Tsacaríá Abíamuúbe. Áábé táába méméhjáa Eritsabéé Aróój tsíiménémúháábéelle íjcyalle. ⁶ Áámútsikyéhjáa Píívyéébe ímí íjtsúcunú dífbyé taúhbaju néhdújuco dityétsí íjcyánéllííhye. Aamútsíhjáa tsá íínetú néétsámeítýú míamúnáadívu. ⁷ Áronáacáhjáa ihdyu tsá dityétsí tsíímávátú mewa Eritsabéé ajchíbá íjcyánéllííhye. Áané pañévúhjáa idyé tsúuca kéémemútsíjyuco diityétsi.

⁸ Aanéhjáa tsáijyu diibye Tsacaríá íjcyáha múnáake dómajcóné llúúvájte Píívyéébé úmíwávú pácuúcu péététsohíjcyáne. ⁹ Aanéhjáa imyéénuhíjcyádú nehcomé caabyé diitye llúúvájtedítýú páñétúétsihvu úcááveííne. Aanéhjáa diibye Tsacaríake dómajcóné dibye úcááveííne páñétúétsihvu duurúvájá pañévú teene imyéwu cúvaane dibye ipyéétsoki. ¹⁰ Aanéhjáa dibye péététsóné tujkéveri tsaate áachi íjcyame Píívyéébema íhjuváhi. ¹¹ Áanáacáhjáa dífbyedívú níjkyéji múnáajpi bóhówaavé teene ditye péététsohíjcyáné wáji íjcyátsihvu. ¹² Áábekéhjáa íjtyúmíne mítyane íllityéébe. ¹³ Áronáacáhjáa neebe diibye Tsacaríake:

—Díhllityédííne. Tsúuca muurá Píívyéébe uke lleebó dífbyema u íhjuvahíjcyáne. Ahdícyane muurá dítyáaba Eritsabéé tsíímávaá wájpiíkye. Áábeke ú meménuú Jóáádívu. ¹⁴ Ááneri muurá mítyane ú ímíjyúúveéhi. Áhdure tsijtye ímíjyúúveéhi. ¹⁵ Aabe daachi Píívyéébedívú íhtsútuube íjcyaaabe tsá bíínojpácýó áadóityúne. Áhdure tsíííne avyéjpacýóné tsá dibye áadóityúne. Muurá tsííjú íbúwá pañérei íjcyaróóbé pañe tsúuca Píívyéébé Apííchó íjcyáahi. ¹⁶ Aabe mítyámeke íjraéémudítýú Ávyéjuube Píívyéébé icyánejcúvú íbúwáávétsoóhi. ¹⁷ Muurá tsaatéke íhtsíímémáyé cáánímuke dibye ímíbaávyetsómé tsáimiyéjuco íjcyáíne. Áhdure lléébohíjcyátúrómeke ímíbaávyétsóííbye. Ehdú muurá Ávyéjuube Jetsóó ihde míamúnáake ímíbájchóíiibye ditye ímí dífbyeke iwáátsúcúpéjtsó Eriáúvumáa ícyahíjcyáné Píívyéébé Apííchóré dífbyeke tükévéjtsóneri.

¹⁸ Ehdúhjáa níjkyéji múnáajpi néénéllíi diibye Tsacaríá néé dífbyeke:

—¿Aca múhdutú tehdu óóma íjcyáíne? Muurá tsúuca kéémemútsíjyuco muhtsi átyáábama.

¹⁹ Áanéllíihyéhjáa neebe dífbyeke:

—Muurá Píívyéébe oke wallóó íúníu múnáajpi Gaabriéé o íjcyáábeke díllewu uke ímíá uubállé o méénuki. ²⁰ Ahdícyane ícyoocátú tsáhájucó u píívyetétýú u íhjuváne dááchikye tsíiju tsíímávanévújuco íveekí uke o úúballéné u cáhcújtsótúnéllííhye. Ehdú úuma pajtyéííne íéévé úújetéijyu.

²¹ Ehdúhjáa néeneri Tsacaríá duurúvájá pañe íjcyáábeke míamúnaa áachítýú ityéhmérone múhduréjucó íjtsámeííne íícúí dibye tsáátúnéllííhye. ²² Aabéhjáa íjchivyédú ímíáané tsáhájucó píívyetétú íhjuváne. Íhyótsíríyécóhjáa dibye úbáhcýohíjcyáné

diityémá íhhyúvaróne. Aanéhjáa ijtsúcunúmé tsíeméné díbyedívú bóhówaavéné tééjá pañévu.

²³ Aabéhjáa díbyeke tene dómájcodújcoojívá tééjá pañe iwákímyeíñe péjucóó ihjávú.

²⁴ Áané boonétúhjáa ímiáané tsúuca mewa Eritsabée eeváhi. Aalléhjáa ihjyátú tsá úlléjúcootú tsáhojtsí nuhbáva. ²⁵ Aalléhjáa nehjcyáhi:

—Íhya óhdi míamúnaa íhhyúvahjcyánetu íhveté íñe íllu óóma Píivyéébe meenúhi.

Jetsóó tsíimávameíñe níjkyéji múnáajpi úúballéne

²⁶ Aanéhjáa tsúuca 6 nuhbávájucó dille íjcyánaa idyé Píivyéébe tsiíñe wallóó níjkyéji múnáajpi Gaabriéke Gariréari íjcyacóómí Natsarévu díbye iúújeté wájpiikyéi úújéttulle Maaríake. ²⁷ Dííllekéhjáa Jotséé áabajáa ityáábáva Dabíúvúj tsiiménémúhaabe íjcyáabe.

²⁸ Aabéhjáa níjkyéji múnáajpi díílle éllevu ipyééne nées díílleke:

—Maímijyu ihdyu u íjcyanej. Muurá Píivyéébe uke tujkéveellé tsijtye walléémú ehniíñevu.

²⁹ Ehdúhjáa díbye néeneri íllure iúllévenúne íjtsámeíllé íñá néeyóné ehdu díbye néeneri. ³⁰ Áronáacáhjáa neebe díílleke:

—Dííllityedíñe. Muurá Píivyéébe uke tujkéveelléhi. ³¹ Ahdícyane ú éevaáhi. Aane u tsíimáváabeke ú memenuú Jetsóodívu. ³² Aabe íhtsútuube íjcyáa Páñétúejpi Píivyéébe Hajchi íjcyáabe. Áabeke Píivyéébe ávyéjútsoó díbyé íhdé múnáajpi Dabíúvuke íavyéjútsoó. ³³ Aabe íjraémú avyéjuube íjcyáa múijyú cápáyóóvéítyuúbe.

³⁴ Ehdúhjáa díbye néenélii díílle Maaríá nées díbyeke:

—¿Aca muhdú ó éevaá wájpiima o íjcyáallejívari?

³⁵ Áánéliihyéhjáa neébe:

—Muurá ihdyu íhtsútuube Píivyéébere íapííchoj téeveri ehdu úuma méenuúhi. Áánélii díbye u tsíimávaabe díbyé Hajchíyé íjcyáahi. ³⁶ Téhdure muurá díílle Eritsabée tsíimávaá tsáápiikye tsúuca kéémelléjucó íjcyárolle. Tsúuca muurá 6 nuhbávájucó dille éevane ajchíba íjcyárolle. ³⁷ Tsá muurá íñá Píivyéébedívú túhuutúne. Páneere píivyéteébe.

³⁸ Áánéliihyéhjáa Maaríá néesíhi:

—Muurá díbyeke ó íícúvehjcyáhi. Aabe ihdyu óví eene oke u néhdu óóma meenúhi. Ehdúhjáa díílle nétsihdyu ílluréjucó níjkyéji múnáajpi pééneé.

Maaríá Eritsabéeke ááhivéne

³⁹ Átsihdyúhjáa íícúiyé múhdúj coojívaturá díílle Maaríá péé Jodéa íñújiri íjcyané caméhbáuri íjcyacóómívu. ⁴⁰ Aalléhjáa Tsacaríake íááhivéne díbyé taaba Eritsabéeke duurúváhi. ⁴¹ Áané tujkéveríhjyáa díílle Eritsabéeke íjtsiiméné vaaúmeí íhbaú pañe. Áanáacáhjáa Píivyéébe Apííchó tsúuca díílle pañe. ⁴² Aalléhjáa kéevánécoba nées Maaríake:

—Muurá tsijtye walléémú ehniíñevu uke Píivyéébe tujkéveelléhi. Aabe u tsíimáváabeke ímí pícyoó panévaturé. ⁴³ Aalle ¿muhdú ídátsohíválleke oke ú aahívevá Táavyéjuube Táapájtyetéébe íjcyáíbyéj tsiiju u íjcyalle? ⁴⁴ Muurá oke u dúúruváváné tujkéveri tápañe tsíimene vaaúmeí ímíjyúúvénej pééve. ⁴⁵ Ahdícyane ihdyu maímijyu u íjcyane eene uke Píivyéébe tújkevéélléné u cáhcujtsódú íjcyalle. Muurá ímiáané méenúibyé úuma muhdú uke íñéhdú.

⁴⁶ Ehdúhjáa Eritsabée néenélii Maaríá néesíhi:

Ávyetaré táííbúuri ó duurúvá Píivyéébeke. ⁴⁷ Aabe Táapájtyetétsoobe mítyane oke ímíjyúúvetsó táííbuu. ⁴⁸ Muurá íñe díbyé íícúve múnáalle ídátso o néerólleke oke ítsáaveébe. Ahdícyane ícyoocátú pámeere míamúnaa óhdi ímíjyuuvéhi. ⁴⁹ Muurá Píivyéébe ímiáábé íhtsútuube íjcyáabe tajtyéeveri meenú ímí

tehdújuco. ⁵⁰ Aabe pámeere míamúnáadítyú múhdumé dífbyeke ávyejúúllémeke píaabó diityédí ídáátsóvéne. ⁵¹ Muurá ávyetá ihsútú nénehji imyéénúneri mítyájkímyeímyeke núcójpívétsoobe. ⁵² Áhdure íhsútujte ávyejújtédítyú íavyejú idyójtúne ávyējuutétsoobe ídáátsóméjhikéréjuco. ⁵³ Muurá ímiááneríyé tsúúrameíhijcyámedívú éhniíñevu bóhówájtsoobe teéne. Áánetu íhsutúme éhnéva múnaa téeneríyé tsúúrameíhijcyámeke tsá díbye ímiáánevu ájcutúne. ⁵⁴⁻⁵⁵ Muurá ihñéjté ijraéémú meíjcyámeke ídaatsólléne íhvéjtsótuubéré meke píaábohíjcyá múijyú níjkéváityúne éhnéhjáa méidé múnáajpi Aavaráaúvuke pámeere íjtsiménémúháábema íñéhdújuco.

Ehdúhjáa neelle Maaría.

⁵⁶ Aalléhjáa pápíhchúú nuhbává Eritsabéema íjcyátsihdyu oomí ihjyávu.

Tsojtsó múnáajpi Jóáake tsiiju tsíimaváne.

⁵⁷ Aanéhjáa Eritsabéé tsúúca itsíimaváíñe éévé úújetédú tsíimavá wájpíkye. ⁵⁸ Áijyúhjáa dílle hájkímuma tsijtye téeneri ímíjyúúvéne duurúvá dille tsíimaváne Píívyéébere dílleke píaabóné iwáájácúnema. ⁵⁹ Aaméhjáa tsúúca íhoyjtsítú pápíhchúúj coojívájuco íjcyáábéwúuke íñaméhó níjcáúemííhé kíhdyahíróhi. Áánemáhjáa imílleromé dífbyewúuke imyéménúne cáani Tsacaría déjuri. ⁶⁰ Áronáacáhjáa tsiiju néehíí:

—Tsáhaá, Jóáa dífbye mémé.

⁶¹ Áánéllihyéhjáa néeme dílleke:

—Áronáa tsá teene dídyohjíba múnáa mémé íjcyatúne.

⁶² Ehdúhjáa íñéene cáaníkye úbahcyómé díbye imyéménu keená ímíllenévu.

⁶³ Áánéllihyéhjáa cáani Tsacaría tsíeméne ityáúmeíñetu caatúnú 'Jóáa dífbye mémé íjcyááhi' íñééneé. Ááneríhjáa pámeere ullévenúhi. ⁶⁴ Áijyúhjáa tsúúca íhgyúvaabe Píívyéébeke duurúváhi. ⁶⁵ Ááneríhjáa teene Jodéa íñújí caméhbaúne múnaa iúl-lévenúne úbálléjcatsíhi. ⁶⁶ Áánemáhjáa Jóáadityu néemeé:

—¿Aca íhya íñe ihsútúubéi dífbyewu? Muurá Píívyéébe ímí dífbyeke íjtsúcunúhi.

Píívyéébeke Tsacaría dúúruváne

⁶⁷ Aanéhjáa téijyú diibye cáani Tsacaría Píívyéébé Apííchó ípañe íjcyaaabe dífbyeke dúúruvaabe néehíí:

⁶⁸ Maímijyú ihdyu mee ijraéémú ávyējuube Píívyéébe íjcyanej. Muurá meke píaáboobe mepájtyetéki. ⁶⁹⁻⁷⁰ Muurá íicúve múnáajpi Dabíiúvúj tsíiménémúháábedítyú pícyóiiibye tsaapi íhsútúube meke pájtyetétsóífbyeke tsúúcajátújucóo íhgyú uubálle múnáaj téeveri íñéhdúú. ⁷¹ Aabe meke pájtyetétsoó mémunáadítyu. ⁷² Muuráhjáa méíhdé múnáaúvudi ídáátsóvéne diityéké íhvéjtsótuube píaabó muhdú diityéké íñéhdújuco. ⁷³⁻⁷⁵ Muuráhjáa téhdure méíhdé múnáajpi Aavaráaúvuke ímiáánetúré neebe meke mémunáadítyú ipájtyetétsoíñe íínerí íllityétúme dífbyekéréjuco meíicúve múijyú níjkéváityúne.

⁷⁶⁻⁷⁷ Ehdúhjáa íhgyúvátsihdyu diibye íllíwúuke neébe:

Ahdícyane uu hájchíwu ú íjcyáá íhsútúube Píívyéébé íhgyú uubálle múnáajpi. Aabe dífbyeéjteke ú ímíbaávyétsoó Ávyejúúbé ihde dítye iwáájácu tsúúca diityé imítyuháñe Píívyéébe diityédí ídáátsóvéne ábájíveíñe dítye ipájtyetéki.

⁷⁸ Muurá meke ídaatsólléne cáámetu wállóoiibye tsáápiikye meéllevu mepájtyetéíñe mééma méénúíibyeke. ⁷⁹ Aabe muurá waajácútsoó ímiáájjítóvu eene iwágóóóvéíyojítóré úráavyehíjcyámé ídátsó cúúvétsii múu íjcyadu

wáájácúratúmé ícyahíjcyámeke. Ehdu muurá ímiájijtónvú meke waajácútsóiiibe tsaímíyé meíjcyaki.

Ehdúhjáa neebe Tsacaríá.

⁸⁰ Aanéhjáa diibye tsíimene tsaímíyé píivyebe ijcyá Píivyéébe ímillédu. Aabéhjáa ícyahíjcyá ínéubará píivyéetúné iínújiri imúnaa íjraéémú díibyeke ímíneúvú wáájácútsíhvújuco.

2

Jetsóoke Maaríá tsíimaváne (Mt 1.18-25)

¹ Áanetúhjáa Maaríá tsúuca tsíimaváíñé píihínáa pañétúejpi ávyéjuube Tséétsa Aogójtó táuhbá pámeere imyémeháñé icyáátúnútsámeiki. ² Téijyúhjáa Tsíríá iínújí avyéjuube Tsiréénio íjcyánáa méénútujkénúmé teene páme méméré cáátúnúmeíñe. ³ Áanélliihyéhjáa pámeere pehíjcyá ímichi íiínújí comíñevu imyémeháñé icyáátúnútsoki.

⁴⁻⁵ Aanéhjáa Jotsée diille mewa Maaríá éévállema péé Gariréa iínújí Natsaréetu Jodéa iínújiri íjcyacóomí Beréevu Dabíúvúu tsíimávámeítsihvu imyémé icyáátúnútsó díibyeúvúj tsíiménémúhaabe íjcyanéllíihye. ⁶ Aanéhjáa tétsii dityétsí íjcyánáa tsúuca Maaríá tsíimaváíñe éévé úújetéhi. ⁷ Aalléhjáa tujkénúejpi íjcyáabeke itsíimaváne wáájámubááneri íbíjínúúbeke tódsijcáro jéémú éébutáwá pañevú kiá dityétsí íjcyáiyotsíí íjcyátúnéllíihye.

Jéémú tehme múnaa Jetsóoke ááhivéne

⁸⁻⁹ Áanáacáhjáa técoomí úníuri tsaate obééjámuke téhmehíjcyámedívú tépejco níjkyéji múnáajpi bóhówáávébedítýú Píivyéébe ámítsaráhcó diityéké ájchúcunúneri mítyane íllityéme. ¹⁰ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Méíllityédíñe. Muurá ímiá uubállema o tsáa ámuha éllevu pámeere mítyane ímíjyúúvéíñe uubállema. ¹¹ Muurá tsúuca ámuhá avyéjuube ámuhakye pájtyetét-sóíbyeke tsáápille tsíimavá Dabíúvú coomívu. ¹² Aabe wáájámubááneri bíjínúmeííbyé jéémú éébutáwá pañe íjcyáabeke ámuha maájtyúmínetúré méwaajácuú diibyéjuco íjcyane.

¹³ Áanáacáhjáa diibye níjkyéji múnáajpí úníúvú tsijtye mítyame dííbyé nahbéjté bóhówaavéhi. Aaméhjáa Píivyéébeke dúúruvámé néehíí:

¹⁴ Maímijyu Píivyéébe níjkyéjiri íjcyáabej. Muurá íiínújiri íjcyané míamúnaa díibye ímillédu íjcyame tsaímíyéjuco íjcyáíñe íná diityé hallúrí íjcyájúcootúme.

¹⁵ Aaméhjáa níjkyéji múnaa tsúuca pééné boone diitye jéémú tehméjté néjcatsíhi: —Cána bo metsu mepéé Beréevu Píivyéébe meke úúballéné maájtyúmiki.

¹⁶ Ehdúhjáa íñéene íícúí téhullévú pééme ímiáané ájtyúmité diille Maaríaa, Jotséee, díibye tsíiménéwu jéémú éébutáwá pañe íjcyáabee, íjcyámeke. ¹⁷ Aaméhjáa dííbyeke íájtyúmíne úúballé níjkyéji múnáajpí dííbyéwúdítyú nééneé. ¹⁸ Áaneríhjáa ullévenúme.

¹⁹ Aanéhjáa Maaríake íñe ímíjyaú pájtyelle téeneri ítsámeíhijcyáhi. ²⁰ Átsihdyúhjáa diitye jéémú tehméjté oomí Píivyéébeke ávyéjútsuméré diityékée tene némeídyújuco tene íjcyanéllíihye.

Jetsóoke ditye mémenúne

²¹ Aanéhjáa 8 coojívá íjcyáábéwúuke íñamého níjcaúemííhé kíhdyahíróme. Átsíhvúhjáa dííbyeke meménúmé Jetsóodívú níjkyéji múnáajpíhjáa Maaríake dílléi éévátúné íhdéjuco néhduú.

²² Téijyúhjáa diille Maaríá ímíbájchoméíñe éévé úújeténéllíi pééme Jerotsaréevu Moitséevúj téeveríhjáa Píivyéébe néené taúhbaju néhdu imyéenuki. Áhduréhjáa

téijyu Jetsóoke Píivýéébé hójtsí pañévú pícyoomútsi. ²³ Ehdúhjáa meenúmé Píivýéébé taúhbaju illu néhdújuco: “Tujkénú pamévaré wájpíikye tsíimávaabe Píivýéébé wáabyutáábé íjcyaaáhi.” ²⁴ Aamútsíhjáa tsajtyé Maaríá ímíbájchoméíñé hallúvú Píivýéébeke íícúveíñé míityétsi wahpéjtsikye dífbyé taúhbaju illu néhdújuco: “Múu tóómehémútsúbake íjúúumútsúbake tsivá ímíbájchoméíñé ícúve.”

²⁵ Téijyúhjáa Jerotsaréeri ímiáábé íjcyaaabe Tsimeóó tsaímíyé Píivýéébe ímillédú ícyahíjcyaaabe ítsohíjcyá íjraéémuke ímíbáavyétsóiiibye tsááiñe. ²⁶ Áábé pañéhjáa Píivýéébé Apííchó íjcyane úúballé dífbyeke dibyéi dsíjívétúnáa Píivýéébe wállooíñé meke pájtyetétsóíifbyeke. ²⁷ Aabéhjáa Píivýéébé Apííchóré túkévéjtsóneri péé duurúvájavu. Áánaacáhjáa Jetsóówúuma tsíjijumútsi úcaavé tééjá pañévú Píivýéébé taúhbaju néhdújuco dífbyéwúuke imyéénuki. ²⁸ Áhullévúhjáa diibye Tsimeóó dífbyéwúuke íhbúcuéne Píivýéébeke dúúrúvaabe néehíi:

²⁹ Ayúju Píivýéébeéj, tsúuca íñe oke ú ájtyúmítsó okée u néénevu díicúve múnáajpi o íjcyáábeke. Ahdícyane óví ílluréjuco o dsíjívéne. ³⁰⁻³¹ Tsúuca ó ájtyumí múuhakye pájtyetétsóíifbyeke pámeere míamúnáadívú u bóhówáávetsóóbeke.

³² Aabe peetédu néébe téhdure íjraéémú íjcyátúróné míamúnáake ímiájijtvú waajácútsóóhi. Áhdure ihñéjté íjraéémuke ávyéjújtsóíifbye.

³³ Ehdúhjáa Tsimeóó íhgyúváneri tsíjijumútsi ullévenúhi. ³⁴ Téhduréhjáa diityétsi hallúvú piáábó táúmeíifbyé ímí dityétsi íjcyaki. Átsihdyúhjáa neebe Maaríake:

—Áánúdityu íjcyane muurá mítyame memúnaa íjraéémudítýú éhniíñevu tútávááveéhi. Aame íllure dífbyeke ehdíiválleé ávyejúúllétúme. Áronáa íjcyaimyé tsaate dífbyeke cáhcujtsóme. ³⁵ Ehdú dífbyeke tene pájtyécooca waajácúmeíñe muhdú míamúnáa tsáapiítsá íjtsaméi íjcyane. Áijyu teene páneere u íitene uke tsíjijuke ávyetá kimóhcó pájtyeé dííibúutu. Ehdúhjáa neebe Tsimeóó Maaríake.

³⁶⁻³⁷ Áhduréhjáa íjcyalle tsáápille kéémelle Atsée dohjíba múnáajpi Panoéeévú ajoyúwá Áánaa. Aalléhjáa bádsíjcaja íjcyácooca ityájíváábema íjcyá 7 pijcyábáre. Aanéhjáa tsúuca 84 pijcyábájucó ipíibajyúúvatétsihdyu íjcyalle tsá íñehíjcyatú duurúvájatu. Páijyuvárehjáa Píivýéébeke dúúrúvalléré íhgyúvahíjcyá dífbyema. Tsáijyúhjáa áwahíjcyalle majcho dífbyema íhgyúvácoóca. Aalléhjáa Píivýéébere túkévéjtsóneri íhdéjuco íiná pájtyeíñé úúballéhíjcyalle tétsihvu itsááne duurúvá Píivýéébeke. ³⁸ Áané boonéhjáa úúballelle Jetsóó Mepájtyetétsoobe íjcyájucóóné pámeere Jerotsarée múnáa ípájtyetéíñe ítsohíjcyámeke.

Natsaréevu ditye óomiñe

³⁹ Ehdúhjáa Píivýéébé taúhbaju néhdu Jetsóój tsíjijumútsi imyéénúné boone oomí Gariréa íñújívú íhcyóomi Natsaréevu. ⁴⁰ Aanéhjáa Jetsóó Píivýéébé piáábójú pañe tsaímíyé píivýeebe panévaré waajácúhi.

Duurúvájá pañe Jetsóó íjcyane

⁴¹⁻⁴² Aabéhjáa tsúuca 12 pijcyábá íjcyáábema tsíjijumútsi péé Jerotsaréevu pajtyeté wañéhjívú ténevá pijcyábádú ipyéhíjcyádújuco. ⁴³ Aanéhjáa téené pajtyétavu diityétsidítýú coévaabe Jerotsaréevu dityétsi wáajácútvúné hallúri. ⁴⁴ Íjtsúcunúmútsíhjáa dífbye péjucóóné tsaatéma. Áánemáhjáa tsájcoojíjuco ipyéérone néhcóromútsi dífbyeke imúnáa pañe. Téhduréhjáa tsijtye iwáajácúme pañe néhcóromútsi. ⁴⁵ Áronemáhjáa tsíiñe óómimútsi Jerotsaréevu dífbye néhcovu.

⁴⁶ Aamútsíhjáa ájtyumí 3 coojívatu duurúvájá pañe taúhbájú uwáabojtéj píine ácuúcunúúbé ditye íhgyúvájcatsíñe lléebúcvunúhíjcyáábeke. Aabéhjáa téhdure díllóhíjcyá ícyánéjcutu diityéke. ⁴⁷ Ááneríhjáa ávyeta ullévenúmé muhdú kémúúbejívá

wáájácúneri. Téhduréhjáa dífbyeke ditye díllone dibye áñúcu híjcyáneri ullévenúme.
⁴⁸ Áhduréhjáa tsííj mútsí dífbyeke iájtyúmíne ullévenúhi. Áábekéhjáa tsííju néehíí:

—Llíhij, ¿aca íveekí ehdu múhtsikye ú dáríívéhi? Muurá muhtsi díícyáánidyu néébema uke ménéhcohíjcyá tsíñehjíréjuco íjtsámeímútsíye.

⁴⁹ Áánéllihyéjhjáa neebe diityétsikye:

—¿Aca muhdú íívané oke ámuhtsi ménéhcohíjcyáhi? ¿Aca tsá ámuhtsi mewáájacutú Llíhíyó wákimyéiyi o íjcyáidyújuco o íjcyane?

⁵⁰ Ehdúhjáa diityétsikye dibye nééne tsá dityétsí wáájacutú íiná íñééiyóné ehdu dibye nééneé.

⁵¹ Aabéhjáa botsí diityétsima oomí Natsaréevu. Aabéhjáa ícyahíjcyá tsáimíyé diityétsima muhdú dityétsí ímillédu. Aanéhjáa imíwu tsííju híjtsúcunúneri ítsámeíhíjcyáhi. ⁵² Aabéhjáa tsúúca kééméveebe mítyanéjuco wáájacúúbeke ímí Píívyéébe híjtsúcunúúbeke téhdure míamúnaa ímí híjtsúcunúhi.

3

Tsojtsó múnáajpi Jóáa úwaabóne (Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Ja 1.19-28)

¹ Téíjyúhjáa 15 píjcyábájuco Tibéerio páñétúejpi ávyéjuube íjcyánaa Póótsio Piráátó Jodéa íñújí avyéjuúbe. Áánetúhjáa Heróódé Gariréa íñújí avyéjuúbe. Áánetúhjáa íñahbe Perípé Itoréaa, Taraconítee, íjcyané íñújíícu avyéjuúbe. Áánetúhjáa Rit-saníá Abirííniá íñújí avyéjuúbe. ² Áánetúhjáa Anáama Caipáamútsí páñétúejtési llúúvájte avyéjútési. Téíjyúhjáa Tsacaría hajchi Jóáa íñéubará píívyétúné íñújíri íjcyáábeke Píívyéébe néé dibye úwááboki. ³ Ahdújucóhjáa dibye úwááboobéré péhíjcyané patsíhíjvá múnáakéré Joodáa úníuri íjcyané íñújííne múnáake. Nehíjcyaabéhjáa ditye ímítyuháñé íhvéjtsóne Píívyéébe ícyánejcúvuréjuco íbúwáavéne itsójtsótsámeí Píívyéébe diityédí ídáátsóvéne diityé ímítyú ílluréjuco íábájíveki. ⁴ Ehdúhjáa Jóáa úwáábohíjcyá Píívyéébe íhíjyú uuballe múnáajpi Itsaíaúvú íllu néhdújuco:

Méllééboó íñéubará píívyétúné íñújíri íjcyaaabe keeváwu íllu úwaabóne: “Méímibáavyé ímítyú ámuha meícyahíjcyánetu tsáimíyéjuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube iájtyumívaki. ⁵ Méímibáavyé ámuhá híjtsaméí éhne múúne juuva nehníwu nénéhíjri pééroju meímibájchoju ímí tsatújkevérejuco íjcyadu. ⁶ Muurá Píívyéébe wáalloo meke pájtyetésóífbyeke pámeere míamúnaa iájtyúmiki.”

⁷ Ehdúhjáa Jóáa úwáábohíjcyánéllii tsaate pecútéré dífbyedívú itsójtsótsámeí tsáámeke neébe:

—¿Ávyeta mía íínimyémúeméjte ámuúha! ¿Múha ámuhákye néé pecútéré ámuha metsójtsótsámeíñeri mepállójcóiýóné Píívyéébe meke meímítyuháñé hallútú ícúbáhraíñé méúmíwari íjcyánetu? ⁸ Tujkénúí méuujétsó ímíáané Píívyéébe ícyánejcúvuréjuco ámuha meíbúwaavéne mewáájacu ímíáané téhdújuco ámuha meíjcyane. Tsá ámuha menémeítyuró Aavaráaúvúj tsíiménémúhaabe ámuha meíjcyánéllii íná ámuhákye pájtyeítyúne. Muurá íñe néwayúúné íjcyáronetu Píívyéébe ípívyéjtsóiyá tsíjtye Aavaráaúvúj tsíiménémúháábeke. ⁹ Aabe muurá téhmehíjcyá ímítyúmeke iwáágóoíñé éhne múúne tsaapi íbájtso tu ímíñe néévátuhéhjí úwáájiri íllóne cóvajtsódu.

¹⁰ Ehdúhjáa dibye nééneíllii tsaate néé dífbyeke:

—¿Aanéhaca muhdú muha méíjcyáiyáhi?

¹¹ Áánéllihyéjhjáa neébe:

—Wájyamúúvámé ájcuíyá tsájaavu tsaate wájyamúúvátúmeke. Áhdure majchómá íjcyame ájcuíyá ímájchoma íjcyátúmeke. Ehdúhjáa neebe diityéke.

¹² Téhduréhjáa tsaate ávyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámé itsójtótsámeí dífbye éllevu ipyééne née dífbyeke:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú muha méjcyáiyá ímí Píívyéébema meíjcyaki?

¹³ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Tsá ííñújí avyéjúúbé taúhbaju neéne ehniíñevu ámuha maáhdótsohíjcyáityuró míamúnáake.

¹⁴ Áhduréhjáa tsaate tsodáhómú née dífbyeke:

—¿Ácooca muha muhdú méjcyáiyáhi?

Áánéllihyéhjáa idyé neébe:

—Tsá tsaaté éhne peecútéré ámuha medótúcuhíjcyáityuróne. Áhdure tsá tsaaté hallúvú ámuha maállíityuróne. Áhdure ámúhake múhduná ditye ámúhá wákimyéí áhdone múu ímí íjtsúcunú tehdújuco.

¹⁵ Ehdúhjáa diityéké Jóáa nénéllii dífbyedítyú míamúnáa íjtsámeí tsáijyu múu diibyéjuco míamúnáake pájtyetétsóiibye díbye íjcyane. ¹⁶ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Muurá ihdyu ámúhake ó tsótsohíjcyá núpácycori. Áánetu íjcyaaabe tsijpi táh-boone úwáábóiibye táehniíñevu íhtsútuube íjcyáábeke íjtyúhápáájíubaré o tácoríúcu dífbyedívú o pííhívéityúroobe. Diibye ihdyu ímiáané cáhcújtsómé pañévú pícyoo Píívyéébé Apíícho. Áánetu cáhcújtsótúmeke cúújúwá pañévú waagóóíibye. ¹⁷ Muurá dówajcárováiibye ímítyúmedítyú ímiáámeke éhne múúne bíivá pañétú tríigo meújcune maááhívetsoódu. Muurá ímiáámeke iújcúne ímítyúmeke waagóóiibye cúújuwa múijyú áabatéityúwá pañévú éhne múúne tríigo neévá meújcúne boone téhiibájí bíivámá mecóvajtsódu.

¹⁸ Ehdúhjáa Jóáa ímiáájú úwáábohíjcyá míamúnáake. ¹⁹ Aabéhjáa ávyéjuube Heróodeke née íveekí ímiíñejí íñahbe Perípe táábake díbye táábaváne. Téhduréhjáa neebe díbye tsíñehjí ímityúné méénuhíjcyáne. ²⁰ Ehdúhjáa Jóáa úwaabóné illéébóiyót-sihvu íllure dífbyedívú téené hallútú cuvéhoojánútsoobe. Ááneríhjáa éhniíñevúre ímityúné méénuíbe.

Jetsóó tsójtótsámeíne

(Mt 3.13-17; Mc 1.9-11)

²¹ Aanéhjáa Jóáa míamúnáake tsótsohíjcyáábedívú téhdure Jetsóó tsójtótsámeíhi. Aabéhjáa Jetsóó Píívyéébema íhjuvánáa cáámetu dífbye Apíícho íjuuúdu bóhówaavéné niityé dífbyedívu. ²² Áánáacáhjáa Píívyéébe née cáámetu:

—Uu Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó imíjyúúhií.

Jetsóó íhdé múnááuvu

(Mt 1.1-17)

²³ Aanéhjáa Jetsóó 30 pijcyábá íjcyaaabe botsíi tujkénú íwákimyéi. Aabéhjáa tene némeíhijcyádú Jotséé hajchi. Áánetúhjáa Jotséé Eríí hajchi. ²⁴ Áánetúhjáa Eríí Matáa hajchi. Áánetúhjáa Matáa Revíí hajchi. Áánetúhjáa Revíí Méékí hajchi. Áánetúhjáa Méékí Jááná hajchi. Áánetúhjáa Jáána tsijpi Jotséé hajchi. ²⁵ Áánetúhjáa Jotséé Matatía hajchi. Áánetúhjáa Matatía Amóó hajchi. Áánetúhjáa Amóó Naóó hajchi. Áánetúhjáa Naóó Éerí hajchi. Áánetúhjáa Éerí Nagái hajchi. ²⁶ Áánetúhjáa Nagái Máa hajchi. Áánetúhjáa Máa tsijpi Matatía hajchi. Áánetúhjáa Matatía Tsemeíí hajchi. Áánetúhjáa Tsemeíí Jotséé hajchi. Áánetúhjáa Jotséé Jodáa hajchi. ²⁷ Áánetúhjáa Jodáa Joanáa hajchi. Áánetúhjáa Joanáa Réétsá hajchi. Áánetúhjáa Réétsa Tsorobabéé hajchi. Áánetúhjáa Tsorobabéé Tsaratiéé hajchi. Áánetúhjáa Tsaratiéé Néerí hajchi. ²⁸ Áánetúhjáa Néerí Méékí hajchi. Áánetúhjáa Méékí Áadí hajchi. Áánetúhjáa Áadí Cotsáa hajchi. Áánetúhjáa Cotsáa Emodáa hajchi. Áánetúhjáa Emodáa Ééré hajchi. ²⁹ Áánetúhjáa Éére Jotsoéé

hajchi. Áánetúhjáa Jotsoéé Erietséé hajchi. Áánetúhjáa Erietséé Joríí hajchi. Áánetúhjáa Joríí Matáá hajchi. Áánetúhjáa Matáá Revíí hajchi. ³⁰ Áánetúhjáa Revíí Tsimeóó hajchi. Áánetúhjáa Tsimeóó Jodáá hajchi. Áánetúhjáa Jodáá Jotséé hajchi. Áánetúhjáa Jotséé Jonáá hajchi. Áánetúhjáa Jonáá Eriakíí hajchi. ³¹ Áánetúhjáa Eriakíí Meréá hajchi. Áánetúhjáa Meréá Maináá hajchi. Áánetúhjáa Maináá Matátá hajchi. Áánetúhjáa Matátá Natáá hajchi. ³² Áánetúhjáa Natáá Dabíí hajchi. Áánetúhjáa Dabíí Itsaíí hajchi. Áánetúhjáa Itsaíí Obéé hajchi. Áánetúhjáa Obéé Bóó hajchi. Áánetúhjáa Bóó Tsamóó hajchi. Áánetúhjáa Tsamóó Naatsóó hajchi. ³³ Áánetúhjáa Naatsóó Aminadáá hajchi. Áánetúhjáa Aminadáá Aráá hajchi. Áánetúhjáa Aráá Ejróó hajchi. Áánetúhjáa Ejróó Páaré hajchi. Áánetúhjáa Páaré Jodáá hajchi. ³⁴ Áánetúhjáa Jodáá Jacóóbó hajchi. Áánetúhjáa Jacóóbó Itsáá hajchi. Áánetúhjáa Itsáá Aavaráá hajchi. Áánetúhjáa Aavaráá Taréé hajchi. Áánetúhjáa Taréé Nacóó hajchi. ³⁵ Áánetúhjáa Nacóó Tseróó hajchi. Áánetúhjáa Tseróó Ragáó hajchi. Áánetúhjáa Ragáó Perééké hajchi. Áánetúhjáa Perééké Hebéé hajchi. Áánetúhjáa Hebéé Tsáára hajchi. ³⁶ Áánetúhjáa Tsáára Caináá hajchi. Áánetúhjáa Caináá Apatsáá hajchi. Áánetúhjáa Apatsáá Tséé hajchi. Áánetúhjáa Tséé Noéé hajchi. Áánetúhjáa Noéé Raméé hajchi. ³⁷ Áánetúhjáa Raméé Matotsaréé hajchi. Áánetúhjáa Matotsaréé Enóó hajchi. Áánetúhjáa Enóó Jaréé hajchi. Áánetúhjáa Jaréé Mararéé hajchi. Áánetúhjáa Mararéé Caináá hajchi. ³⁸ Áánetúhjáa Caináá Enóó hajchi. Áánetúhjáa Enóó Tsééte hajchi. Áánetúhjáa Tsééte Adáá hajchi. Aabéhjáa diibye Adáake Píívyéébe ípívyéjtsó tujkénú ííñúbatúre.

4

*Jetsóoke Naavéné mávárijchóne**(Mt 4.1-11; Mc 1.12-13)*

¹ Aanéhjáa Jetsóó pañe Píívyéébe Apííchó íjcyabe Joodáatu óómííbyeke téenere tsajtyé ííneubá píívyétúné ííñújivu. ² Áhullévúhjáa Naavéné mávárijchó dííbyeke. Áíjyúhjáa 40 coojívájucu májchótuube téhulle íjcyabe azybáávatéhi. ³ Áábekéhjáa diibye Naavéné néehíí:

—Bo ímiáané Píívyéébe Hajchi u íjcyáhajchíí íu nééwáyutu pááaho dípívyéjtsóne majchoj.

⁴ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Tsá apááñéré majchó tájpi meíjcyatúne.”

⁵ Ehdúhjáa Jetsóó nééne boonétú dííbyeke tsajtyéébe cámehávu. Átsihdyúhjáa úújétsoobe páneere ííñújí avyéjuvu. ⁶⁻⁷ Áánemáájáa neebe dííbyeke:

—Íñe páneevúre uke ó ájcuú u mímóúúvéne oke u dúúrúváhajchííjyu. Muurá tahñe páneere íñe imíwu nééne íhtsútunéhjí íjcyane. Áánevu muurá o ímíllémeke ó ájcúiyáhi.

⁸ Áánéllíihyéhjáa idyé neebe Jetsóó dííbyeke:

—Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Máavyéjuube Mépiivyéébekéré medúúrúváabeke méíícúvéiyáhi.”

⁹ Ááne boonétúhjáa idyé dííbyeke tsajtyéébe Jerotsaréevu. Áánemáájáa duurúvájá hallúvú cáamevu itsájtyéébeke neébe:

—Áyu cána ímiáané Píívyéébe Hajchi u íjcyáhajchíí íchihdyu cátsiñíívyé baavújuco. ¹⁰⁻¹¹ Muurá dííbye waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe wálloó níjkyéji múnáake uke ditye ityéhme íiná uke ípájtyétuki. Aabe tsá ííneúbatú u wápújúúvéityúne.

¹² Ehdúhjáa Naavéné Jetsóoke nééneéllíi neébe:

—Téhdure muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Tsá Máavyéjuube Píívyéébeke memávárijchóityúne.”

¹³ Aanéhjáa tsiine imávaríjchóiyóné ipíivyetéjúcóótúnéllii ílluréjuco dibye íhvétsoñúné dífbyeke.

Jetsóó úwáábótujkénúné Gariréa iinúji múnáadítyu
(Mt 4.12-17; Mc 1.14-15)

¹⁴ Átsihdyúhjáa óomiibye Jetsóó Gariréa iinújivu Píivyéébé Apíichó dífbye pañe íjcyaaábe. Áijyúhjáa dibye méénúné uubállé tsújaavé páneere tééné iinújiri. ¹⁵ Aabéhjáa tééné iinújiri íjcyané pihcyáávejááneri úwááboobéré péhíjcyáábeke duurúvahíjcyáme.

Jetsóó Natsaréri úwaabóne
(Mt 13.53-58; Mc 6.1-6)

¹⁶⁻¹⁷ Átsihdyúhjáa peebe Natsaréevu ípyée ipíivyécoomívu. Aabéhjáa imyéenuhíjcyádú wáyeévejcóójí pihcyáávéjá pañevú eevé Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpi It-saíaúvú waajácúhaamívú ditye ájcuháami. Íllúhjáa dibye éévetsíi néehíi:

¹⁸ Píivyéébé Apíichó óóma íjcyáhi. Aabe oke picyóó ímiájíjtó wáajácútúmeke o úubálleki. Muurá ídátso ícyahíjcyámé ímítyúnéhjí pañe éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu ícubáhrajte. Áánetu diityéké ó íjchívyétsoóhi. ¹⁹ Áameke ó úubálleé Píivyéébe diityémá ditye pájtyetéine méénune.

²⁰ Ehdúhjáa nétsii íéévéne boone téhaamívú tééjá wákimyéi múnáajpikye íajcúne ácúúveébe. Áábedívúhjáa pámeere tééjá pañe íjcyame ullévenúhi. ²¹ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Ehdúu Píivyéébe íwaajácúháamítu néene éévé tsúúca úújetéhi. Aane muurá tsúúca ámuha mélleebó o éévene.

²² Ehdúhjáa Jetsóó diityéké néene pámeere ímí íjtsúcunúhi. Aaméhjáa iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne áánu Jotséé hajchi íjcyatúne?

²³ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Behtyu ámuha oke méneéhi: “Taabóobé u íjcyaaabe bo uure tááboméij.” Ehdu muurá ámuha méneé íllu ámuha oke menééiyóne: “Capenaóó cóomiyíi méénuráítyúronéhjí u méénuhíjcyádú cána meenu ícyoomíyí awáá úpée u píivyécoómíyí.”

²⁴ Átsihdyúhjáa tsiine neébe:

—Cáhawáá ímiááneturé ámúhake o néekíi: Tsá muurá cáabyekéikyé Píivyéébé ihjyú uubálle múnáadítyú íiinúji múnáa ávyejúúllétyuróne. ²⁵ Muuráhjáa íjraéémú pañe mítyame píibájyujte walléemú íjcyará Eriáúvú Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyácoóca. Téijyúu ájyaba tééné iinújiri 3 pijcyábáj piñevú daari íjcyánaáaca.

²⁶ Áronáacáa tsá Píivyéébe wállóotú Eriáúvuke diityé éllevu dibyee diityéké néene ditye lléebóítyuróné iwáájácúnema. Áánemáa wállóobe Tsidóo iinújiri íjcyacóómí Tsaréétari íjcyané piibájyúlle éllévuré dífbyeke. ²⁷ Téhdurée íjcyámé mítyame íjpi chajááveri chémeme Eritséouúvú Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyáijyu. Árómedítyúu tsá tsáápíuba bóhíitsámeityúne. Apáábyéree Tsíiríi iinúji múnáajpi Naamáa bóhíitsámeí Eritséodívú ípyée icyáhcujsódújuco íjcyaaábe.

²⁸ Ehdúhjáa Jetsóó nénetu cayóbaávatémé pámeere pihcyáávéjá pañe íjcyame.

²⁹ Áánemáhjáa dífbyeke íjchívyetsómé técoomi íjcyané caméhbáutu dífbyeke iwááóroki.

³⁰ Áronáacáhjáa múijyúrá péjúcoóbe.

Tsáapí pañétú naavéneke Jetsóó wáagoóne
(Mc 1.21-28)

³¹ Aabéhjáa péé Gariréa iinújiri íjcyacóómí Capenaóovu. Átsíi múnáakéhjáa úwááboobe wáyeévejcóójí. ³² Aaméhjáa ullévenúhijcyá muhdícyánéjcurí tujkévévu dibye úwáábóneri.

³³ Áijyúhjáa íjcyaaabe tsaapi tétsihyi pihcyáávéjá pañe naavéné ípañe íjcyaaabe.

³⁴ Aabéhjáa kéévánécoba néehíí:

—ǃJetso Jetsóoj, Natsarée múnáajpi u íjcyáabej! ǃǃveekí múúhakye ú pátsárijcyóváhi? ǃMityá múúhakye ú waagóovaj? Muurá uke ó waajácú ímiáábé Píívyéébé Hajchi u íjcyane.

³⁵ Ehdúhjáa naavéné dífbyé pañétú íhgyúvánéllii Jetsóó néé dífbyeke:

—ǃCúúvéhulléré dífya! ǃDíjchivye áadí pañétu!

Ahdújucóhjáa dibye íjchivyéné diityéj pínévú íjcaáyóóbedítú dífbyeke tútávájtsó-tuubére. ³⁶ Áaneríhgyáa pámeere iúllévénúne néjcatsíhi:

—ǃAca múhduú dífbye néhdújuco naavémú íchívyehíjcyáné tsaaté pañétu?

³⁷ Ehdúhjáa dibye méenuhíjcyáné uubállé tsújaavé pámeere tééné iñúǃi múnáadívu.

Péedoró báábeke Jetsóó bóhíitsóne

(Mt 8.14-15; Mc 1.29-31)

³⁸ Aanéhjáa pihcyáavéǃa pañétú íjchivyédú Jetsóó péé ímamyémuma Tsimóo jávu. Áanáacáhjáa dífbyé baabe áíivyeri chéménéllii dífbyeke néeme dibye íbóhíitsóki.

³⁹ Ahdújucóhjáa dibye teene cheme úhbánetu dífilleke tene pájtyene. Aalléhjáa íbóhííne diityéké májchotsóhi.

Mityámeke Jetsóó bóhíitsóne

(Mt 8.16-17; Mc 1.32-34)

⁴⁰ Áijyúhjáa meíjyunúrónáa tsívahíjcyámé páhduváré néene chémeri chéméméhjike dífbye éllevu. Áamekéhjáa idyócaráǃconeri bóhíitsóhíjcyáabe. ⁴¹ Aanéhjáa tsaaté pañétú dibye naavémuke íjchívyetsómé nehíjcyáhi:

—Uu muurá Píívyéébé Hajchi.

Waajácúméhjáa ímiááné diibyéjuco Pájtyetétsoobe dibye íjcyane. Áamekéhjáa neebe tsiíne ditye tehdu íhgyuvájucóótuki.

Jetsóó úwaabóné pahúllevaré Gariréa iñúǃi pañe

(Mc 1.35-39)

⁴² Aanéhjáa tsitsíívevu Jetsóó péé técoomítú tsiéllevu múubará íjcyátúhullévu. Áronáacáhjáa míamúnaa néhcoméré péeme úújeté dífbyedívu. Aaméhjáa wájyura dífbyeke díbyéi ipyéétu diityédítu. ⁴³ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Áronáa ó imíllé téhdure tsícoomíǃi múnáake o úúballéné Píívyéébé avyéjutu íjcyáné uwááboju. Muuráhjáa téénéllii Píívyéébe oke wallóóhíí.

⁴⁴ Ahdújucóhjáa dibye uwááboobéré péhíjcyáné Gariréa iñúǃiri pihcyáaveǃáané pañe.

5

Mityane amómeke ditye újcune

(Mt 4.18-22; Mc 1.16-20)

¹ Tsáijyúhjáa Jetsóó Genetsarée unéú úníuri íjcyánáa mítyane míamúnaa dífbyedívú pihcyáavé Píívyéébé uwááboju illéébúacuné ímíllénema. ² Áanáacáhjáa ájtyúmíibe míneecu íevemíícu tééú úníuri cátsuhjúacunémíícu témíícu aabájajtéhjáa ítsínúcoohóné iñíjtyu íjchívyéné boonémíícu. ³⁻⁴ Aanéhjáa Tsimóo éhmí pañévú iúcaávéne neebe ditye áyanévu dífbyeke pínéehívú icyátújcaáyoki. Aabéhjáa téémí pañétú diityéké iúwáábótsihdyu néé Tsimóoke:

—Áyu cána ílluréjuco ípañétsíí métsínúútej.

⁵ Áanélliihgyéhjáa Tsimóo néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ávyetáne pécóhajchótá muha métsínuurómé tsá meújcutú tsáápíúbake. Áronáa ihdyu u néénéllii tsiíne muha métsínuúhi.

⁶ Ahdújucóhjáa tsínuume mítyane újcune amómeke. Ávyetáhjáa tsínucóóhó illuréjuco móhtobáné diityé padúúcuri. ⁷ Áánéliihyéhjáa íhyójtšineri bómihcómé íñahbéjté íhdyúémiri íjcyámeke ditye ipíáábotéki. Ahdújucóhjáa péemema ditye íjchívyetsóne. Aanéhjáa ávyeta ihmínéécú buúúvetu. ⁸ Ááneríhjáa diibye Tsimóo Péédoro iúllévenúne Jetsóo lliiñévú imímóúúvéne néehíi:

—Ávyéjuúbej, ímítyuube o íjcyaaabe tsá díúniuri o íjcyáityuróne.

⁹ Ehdúhjáa neebe ávyetá mítyané amómeke iújcúneri iúllévenúnema. ¹⁰ Téhduréhjáa íñahbéjtétsí Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámutsi ullévenú téeneri. Áronáacáhjáa Jetsóo néé Tsimóoke:

—Tsájúrévedíñe. Muurá íñe amómé lliiñája múnáajpi u ícyahíjcyaaabe ícyoocátú míamúnáakéréjuco Píívyéébe ícyánejcúvú u íbúwáávétsoíñe.

¹¹ Áánéliihyéhjáa ícyátúúvétsihvúré páneere íhvéjtsóne Jetsóomáyéjuco ditye pééneé.

Íjpi chájáávéébeke Jetsóo bóhiitsóne

(Mt 8.1-4; Mc 1.40-45)

¹² Aabéhjáa Jetsóo tsácoomíyí íjcyánáa tsaapi íjpi chájááveebe tsáabe dííbyeke íájtyúmííbe lliiñévú imímóúúvéne néehíi:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdúiyó teene oke u bóhiitsóne?

¹³ Áánéliihyéhjáa Jetsóo dííbyeke dócárájcoobéré néehíi:

—Mu ihdyu tehdújucoj.

Ehdúhjáa díbye néenemáyé tsúúca bóhiíbe. ¹⁴ Áábekéhjáa boíjcyuube díbye muucá iúúbállétu muhdú íbóhiíne. Neebéhjáa dííbyeke:

Tsapéhdúré llúúváabe éllevu pééne dííbyedívú dúhjétsámeityeco. Ááne Moitséeúvúu néhdu Píívyéébeke tsíméneri ú íícúveé téenetu míamúnaa iwáájacu u bóhíjucóóne.

¹⁵ Ehdúhjáa díbye néerónáa tsúúca pámeere téené uubállé waajácúhi. Áánéliihyéhjáa mítyane míamúnaa píhcyáávehíjcyá dííbyé uwáábovu díbye diityéké íbóhiíto ditye chéménéhjítu. ¹⁶ Áronáacáhjáa diityédítýú múha íjcyátúhullévú péhíjcyaaabe Píívyéébema íhjíyúvaki.

Íjpi vááúmeityúúbeke Jetsóo bóhiitsóne

(Mt 9.1-8; Mc 2.1-12)

¹⁷ Aabéhjáa Jetsóo tsáijyu úwáábohíjcyánáa íjcyámé tétsihyi paritséómuma taúhbájú uwáábojte Gariréaa, Jodéaa, íjcyáné inújícútu pahúllevátú tsáameé. Áhduréhjáa íjcyámé tsaate Jerotsaréetu tsáameé. Aaméhjáa ííténáa Jetsóo Píívyéébe íhnáhoori bóhiítohíjcyá chéméméhjíke. ¹⁸ Áánáacáhjáa tsaate tsivá ííbotarí íjpi vááúmeityúúbeke. Áábekéhjáa imíllerómé Jetsóo tsájá pañe íjcyáábe éllevu itsájtyene. ¹⁹ Áronáacáhjáa tsá ditye píívyetétú múhdutú iúcaávéiyóné mítyane míamúnaa íjcyánéliíhye. Áánéliihyéhjáa cáamevu inéerívyéne dííbyé tujkévetu idyóhejúróhéjuto niityétsómé dííbyeke míamúnááj piínévu. ²⁰ Aaméhjáa ímí cáhcujtsóné iwáájacúne neebe Jetsóo dííbyeke:

—Muúbej, tsúúca úhdi o ídáátsóvéne díimítyú ó ábájíivéhi.

²¹ Ehdúhjáa Jetsóo néene taúhbájú uwáábojtémá paritséómú illéébóne néjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íveekí ímítyúné ihjíyúvá Píívyéébe ímí íjtsúcunúnejíivari? Tsá muurá míamúnáa ímítyuháñe mewáágóóityuróne. Apáábyéré ihdyu Píívyéébe piivyété teene iwáágoóne.

²² Ehdúhjáa ditye néjcatsíñe Jetsóo iwáájacúne néé diityéke.

—¿Aca íveekí ehdu ámuha méjtsámeíhi? ²³ Áánerá ó piivyété míamúnáadi o ídáátsóvéne diityé ímítyuháñe diityémá o ímíbajchóne. Áánélii ó piivyété áánúke o nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díimítyú úúma ó ímíbajchóhi.” Áhdure ó piivyété o nééneé:

“Dímíjpyeténe dipye.” ²⁴ Ahdícyané cáhawáá óvíi ámuha máájtyumí Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe muhdú o méénune.

Ehdúhjáa ínééne diibye íjpi vááúmeítyúúbeke neébe:

—Dímíjpyeténe eene dííhbotámá dipye dihjávú.

²⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néénemáyé diityéj piinetú íjyócuúvéne péjúcoobe ihjávú Píívyéébeke dúúrúvaabére. ²⁶ Ááneríhjáa pámeere tétsihyi íjcyame iúllévenúne téhdure duurúvá Píívyéébeke. Aaméhjáa itsájúréévéne néehíi:

—¿Aca muhdú aabye meke ullévenútsóhi?

Revíikye Jetsóó újcune

(Mt 9.9-13; Mc 2.13-17)

²⁷ Átsihdyúhjáa péébe Jetsóó ájtyúmité Revíikye ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike iáhdótsohíjcyátsihyi ácuúcunúúbeke. Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, ookéréjuco duráávye.

²⁸ Ahdújucóhjáa dibye páneere imyéenuhíjcyáné ííhvéjtsóne dííbyemáyéjuco pééneé.

²⁹ Aabéhjáa Jetsóoma wánehjívaté ihjávú. Áánevúhjáa dibye míñutsómé mítyame tsáá tsijtye ííñújí avyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnaa. Áhduréhjáa tsíjtyehjí íjcyá tétsihyi diityéma. ³⁰ Áánéllíihyéhjáa paritséomú taúhbájú uwáábojtémá néé dííbyé mamyémuke:

—¿Aca íveekí ámuha ménahbévá aatye ímíáámemájíívari?

³¹ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó néehíi:

—Tsá muurá taabóobé bóhíime tsaimíyé néemeke táábotúne. Muurá ihdyu chémémekéré tááboobe. ³² Ahdícyané tsáháa ímíááme wáábyú o tsáátune. Muuráhjáa ímítyúme wáábyú o tsáá diityéké o ímíbáávýetso Píívyéébé icyánejcúvuréjuco dítye ííbúwááveki.

Jetsóó mamyému majcho áwatyúne

(Mt 9.14-17; Mc 2.18-22)

³³ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllíi néeme dííbye:

—¿Aca íveekí Jóáá mamyémuu, paritséomú mamyémuu, íjcyame tsáijyu majcho áwahíjcyá Píívyéébema ííhjúvúvácoóca? Árónáa muurá dímmamyému tsá tehdu méénuhíjcyatúne.

³⁴ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca tsaatésí táábávájcatsíñé wánehjívu tsáámeke ámuha majchótú mááwáchóiyáhi? Ehdu nééne támamyému tsá majcho áwáítyuró diityémá o íjcyáne hajchóta. ³⁵ Muurá ihdyu íjcyaiñé diityédítýú o pééiñe. Áijyu ihdyu óvíi muhdú ínehajchíí awámye.

³⁶ Ehdúhjáa ínééne boone diityéké úwááboobe néehíi:

—Tsá muurá tene ímityú béhbátu tsúúcáaja wájamu mepájaabóne. Muurá íllure éhniíñevu táváajcároba. ³⁷ Áhdure tsá tene ímityú béjpácyo bíínojpácyó mepícyoone tsúúcáau mííhéneu cahpáyú pañévu. Muurá béjpácyo iúhtsaráúúvéneri táváajcá tsúúcáau. Áijyu muurá wágóoovéné tsanéécújuco bíínojpácyoo, cahpáyuu, íjcyane. ³⁸ Áánéllíi béjpácyo mépañénu bééú pañévúre. ³⁹ Muurá tsúúcáajpácyóré iádone ímil-lémé tsá áadótyuró béjpácyo bíínojpácyo tsúúcáajpácyóré ímí diityédívú néénéllíihye. Ehdúhjáa neebe Jetsóó dítyéke.

6

Wáyeéévejcóójí Jetsóó mamyému majcho újcune

(Mt 12.1-8; Mc 2.23-28)

¹ Aabéhjáa tsáijyu wáyeeévejcóójí ímamyémuma úmihéj piínétú pájtyénáa bajt-sóháñetu ujcúmé imájchoki. ² Aanéhjáa paritséomú ííténe nées diityéke:

—¿Aca íveekí ehdu ámuha mémeenú íjcyoojì wáyeeévejcóójí meméenuútyuróne?

³ Áanélliihyéhjáa Jetsóó nées diityéke:

—¿Aca tsá ámuha meévehíjcyatú tsáijyúu íajyabáávaténéllii íñahbéjtema Dabíúvú téeméné méenune Píivyéébé waajácúháámitu cáátuváne? ⁴ Muuráhjáa duurúvájá pañévú iúcaávéne imájchóityuróné Píivyéébé ícúvé páaa majchómé apáamyéré llúúvájte máchohíjcyáne.

⁵ Áhduréhjáa neebe diityéke:

—Muurá íñe Míamúnaájpidívúu o ípívyéévéébé wáábyuta téhdure téjcoojì wáyeeévejcóójì.

Tsáapi hójtsí Jetsóó ímíjpyetésóne
(Mt 12.9-14; Mc 3.1-6)

⁶ Tsáijyúhjáa téenere wáyeeévejcóójí pihcyáávéjá pañévú Jetsóó úwaabóhi. Áanáacáhjáa tsaapi tsánejcúehójtsí íhyójtí múhdurá néesbe tétsihyi. ⁷ Áanélliihyéhjáa taúhbájú uwáábojtémá paritséomú Jetsóodívúré íítehíjcyá dífbyeke téjcoojì díbye bóhíítsóhachíí téenej téeveri ímítyuube díbye íjcyane íñééroki. ⁸ Ehdúhjáa ditye íjtsámeíñe iwáájácúne Jetsóó nées diibye múhdurá íhyójtí néesbeke:

—Muúbej, cána dichaj.

Ahdújucóhjáa díbye péene dífbye éllevu. ⁹ Áábedítyúhjáa neebe diityéke:

—Ámúhake ó dílloó tsane: ¿Aca tsá íjcyoojì wáyeeévejcóójí mepíáábóityuró tsaatéke tsíméné pájtyémeke, mityá méíhvéjtsóiyá ditye ídsíjívekij?

¹⁰ Ehdúhjáa íñéene diityéké ííteebéré nées dífbyeke:

—Muúbej, cána íllevu cujúúvé díhyótsíj.

Ahdújucóhjáa díbye cujúúvénemáyé téhojtsí ímíjpyeténe. ¹¹ Ehdúhjáa Jetsóó méenune dífbyeke múnáátsohíjcyámé ííténe ávyétá íhnáho cayóbáávatéhi. Áanemáhjáa pítyácójcatsímyé muhdú dífbyeke imyéenuíñe.

12-meváké Jetsóó meménu ímamyémú ditye íjcyaki
(Mt 10.1-4; Mc 3.13-19)

¹² Téijyúhjáa Jetsóó caméhbauvú péébe Píivyéébema ihjyúvápéjcovéhi. ¹³ Áané tsitsíínevúhjáa pihjyúcuube dífbyema péhíjcyámeke. Áámedítyúhjáa újcuube 12-meváké pañétúejte ímamyémú íjcyame uwááboméré péhíjcyáímyeke. ¹⁴⁻¹⁶ Aaméhjáa ílluúme: Tsimóóhjáa íjcyáábeke téhdure Péedoródívú díbye méménuúbee, íñahbe Aderéee, Jacóóboo, Jóááá, Perípee, Batoroméee, Matéoo, Tomáaa, tsijpi Jacóóbó Apéó hajchii, cananíjtámúejpi Tsimóoo, Jacóóbó nahbe Jóódaá, tsijpi Jóóda Ijcarióóté bóónétúhjáa dífbyedívú méénútsóíbyee, éhdume.

Jetsóó mítyámeke úwaabóne
(Mt 4.23-25)

¹⁷ Aaméhjáa teene caméhbautu tsáame wajtsí ítyujkévétsihvu. Áijyúhjáa mítyane míamúnaa Jetsóó uwáábó illéébúcuunú tsáacunú pahúllevátú teene Jodéa íñújítu Jerot-saréetuu, Tíírótuú, Tsidóotuu, íjcyane. Aaméhjáa tsivá chéméméhjike díbye íbóhíítsoki. ¹⁸ Áámedítyúhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke díbye wáágóóné boone tsáimiyéjuco ditye ícyahíjcyáne. ¹⁹ Pamévárehjáa chéméméhjì ímíllehíjcyará dífbyeke idyómajcóné tsaatéhjáa dífbyeke idyómajcóneríyé bóhíhíjcyáné íajtyúmínéllíihye.

Muhdú néené míamúnaa ímí íjcyane
(Mt 5.1-12)

²⁰ Aanéhjáa Jetsóó ímamyémuke ííténe néehíí:

—Maímijyu ihdyu ámuha idáátsóméhjiúvú menéeme meijcyanej. Muurá tehdu néémé wáabyuta Píívyéébe avyéju.

²¹ Maímijyu ámuha meijcyane dibye ímillédú ámuha meijcyáíyóneri metsúúrámehijcyáme. Muurá ámúhake píááboobe tehdu ámuha meijcyaki. Maímijyu ámuha meijcyane kímóhcó nénehji ámúhake pátyehijcyáme. Píívyéébe muurá ámúhake ímíjyúúvetsóhi.

²² Muurá íne Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébeéjté ámuha meijcyané déjúcotu oke cáhcújtótumé ámúhake tsarílleéhi. Aame tsá ámúhake lléébóityúne. Ámúhake átérééjtédí idíllóne nehniwu ihjyúvahijcyáímyé ámúhadítyu. Árome ihdyu maímijyu ámuha meijcyanej. ²³ Muuráhjáa téhdure éjyúúvú diityé íhdé múnááúvú Píívyéébe íhjúu uubálle múnáadi ícúbáhráhijcyáhi. Ahdu ámúhake ditye dáríívéroné pañe óvíi ámuha íllure méimíjyúúhií. Muurá ámuha meícúbáhrámehíne áhdó ííne ímíjyau Píívyéébe ámúhake pícyoóhi.

²⁴ Áánetu ihdyu íhtsutúme ehnéva múnáa téeneríyé tsúúrámehíjcyámeke máidáátsoju tene pájtyeíñej. Muurá téeneri ditye ímíjyúúvéroné níjkévaá diityéma.

²⁵ Ehdu ííne ímíjyau panévatúre ícyahíjcyámeke máidáátsoju tene pájtyeíñej. Muurá ídátso diityémá níjkévaíñé ííne ímíjyau ditye ícyahíjcyaróne. Muurá ímíjyauurí íjcyarómema níjkévaíñé kímóóvevúréjuco.

²⁶ Áhdure ditye ávyejúúllehíjcyámeke máidáátsoju tene pájtyeíñej. Ehdúu muurá diityé íhdé múnááúvú iye Píívyéébe íhjúu uubálle múnáadi díllómeímyeke tsaate ávyéjútsohíjcyáhi.

Meke múnáájtsórómeke mewájjyune Jetsóó úwaabóne

(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷ Ahdícyane ámuha oke melléébúacunúmeke o néé ámuha mewájjy ámúhake múnáájtsórómeke. Áhdure ámúhake tsaríllérómeke múu píaabóhi. ²⁸ Téhdure múu ámúhadítyú ímityúne íhjúúvárómema tsáimíyé íhjúúváhi. Téhdure ámúhake áábohíjcyarómé hallúvú múu táúmeí píáábó Píívyéébeke. ²⁹ Áhdure tsaate ámúhake méénúhájchíí tsá múu píámeítyúne. Téhdure ámúhá wájyamú dííivane ditye ámúhadítyú újcúhájchíí múu íhvejtsó tsíijya ditye itsájtyeki. ³⁰ Áhdure ámúhake tsíeméne táúmeímyeke múu ajcúhi. Áhdure tsaate ámuha éhné náníhájchíí tsá múu díllótúne. ³¹ Áhdure pamévamáyé ámuha ímí meijcyane meímílléhájchíí múu ícyánéjcutu ímíááméré íjcyáhi.

³² Muurá ámúhake wájjúmekéré ámuha mewájjyúhájchíí tsá ímíá wájjú tene íjcyatúne. Muurá ímityúne míamúnáa íjcyarómé téhdure diityéké wájjúmemáyé wájjújcatsíhi. ³³ Téhdure ámúhama ímíáámé íjcyámemáyé ámuha ímíáámé meijcyáhájchíí tsá tene ímityúne. Muurá ímityúme íjcyarómé tehdu meenúhi. ³⁴ Áhdure ámúhake tsíeménevu ajcúmekéré téene cápáyóóvére ámuha maájcúhájchíí tsá tene ímityúne. Muurá ímityúme íjcyarómé tsaatéké tsíeménevu ajcú ditye ipíámeíkíye. Ahdu tsá múu néétune. ³⁵ Ámúhake múu néhníllérómeke iwájjúne panévatúre ditye píhtónéhjitu píaabó ditye ámúhake píámeítyúrónáaaca. Ehdu ámuha mepíáábóhájchíí íhtsútuube Píívyéébej tsíímé ámuha meijcyame ííne ímíjyau méijcyáahi. Muurá Píívyéébe ímityúme íjcyarómeke íídaatsólléne píáábohíjcyáhi. ³⁶ Ahdícyane óvíi ámuha pamévakéré méidaatsólléne mepíáábohíjcyá Méécááni Píívyéébe méénuhíjcyádu.

Tsijtye múhdurá íjcyáneri meíhjúúváityuróne

(Mt 7.1-5)

³⁷ Tsá múu íhjúúvatú tsijtye múhdurá néémedi Píívyéébe ámúhake ínéétu téhdure ímityúme ámuha meijcyane. Tsá múu tsíjtyedi ícúbáhratú Píívyéébe ámúhadi

íicúbáhrátuki. Téhdure ámuhakye ímityúné tsaate méénuróné múu íhvejtsó íná diityéké méénutúmeré téhdure Píívyéébe ámuhakye íná imyéénútuki. ³⁸ Múu píaabó múhdurá néérómeke téhdure Píívyéébe ámuhakye ipíááboki. Muurá ímiáámeke píááboóbe. Aabe muurá ámuha muhdú tsíjtyeke mepíáábohíjcyádúré ámuhakye píááboóhi.

³⁹ Téhduréhjáa tsiíne Jetsóó úwááboobe nééhií:

—¿Aca tsaapi hállúvátuube tsijpi téhdure néébeke tsajtyéiyá tsiéllevu? ¿Aca tsá tsamútsíyé áákityéityuró wáhyéju dííwáné pañévu? ⁴⁰ Tsá muurá tsaapi mamye dííbyeke úwáábohíjcyáábé ehniíñevu wáájacutúne. Muurá ihdyu páneeréi iníjkévacooca botsíi díbye wáájacúdú wáájacuúbe.

⁴¹ ¿Aca íveekí ámuha méijyacunúhijcyá ámúhá nahbémú hálluúúné pañe wááhyewuúné íjcyáneri ámúhá hálluúúné pañe úménebááné íjcyane wáájacúmeítyúme? ⁴² Muurá úménebááné ámúhá hálluúúné pañe íjcyame tsá ámúhá nahbémuke ámuha menééítyuróne: “Cána muha ámuhakye mebóhdo eene wááhyene ámúhá hálluúúné pañe íjcyane.” ¿Ávyeta bañú múnaa ámuha meíjcyame pánehjídú ímiáámeúvúdú ámuúha! Tujkénú méwaagóoméi eene úménebááné ámúhá hálluúúné pañe íjcyane botsíi ímí ámuha maájtyumímé mebóhdo teene wááhyene ámúhá nahbémú hálluúúné pañe íjcyane. Ehdu nééne tsá múu tsaate wahdííwáné ímityúwu méénúneri íjyacunútú tsáijyu múu ehniíñevu ímityúné ámuha meméénuhíjcyáme.

Muhdú meíjcyánetu méwaajacúmei muhdííwamé meíjcyane
(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Tsá muurá oove néévahíjcyáné uméhé nééváítyuró átéréene oove íjcyatúne. Áhdure oove íjcyatúné néévahíjcyáné uméhé tsá múijyú nééváítyuró oove íjcyane. ⁴⁴ Muurá ínéevatúré méwaajacú uméhéené kéeméhéhjí íjcyane. Tsá muurá múijyú tsúhjívahe nééváítyuró híígoó. Áhdure tsá múijyú wacyónejke nééváítyuró baáco. ⁴⁵ Ahdu ííwane muurá ímiáámé ííbúwá pañe ímiá íjtsaméi íjcyanéjuco ditye íhgyuváne. Áánetu ímityúmé ihjyúvú ííbúwá pañe ímityúné íjtsaméi íjcyanéjuco. Muurá muhdú ííbuúúné íjtsaméi íjcyadújuco ditye íhgyuváne.

Míityétsi ánúmeíñetu íjcyáné uwááboju
(Mt 7.24-27)

⁴⁶ ¿Íveekí ámuha oke Ávyéjúúbedi médíllóhíjcyá ámuhakye o nééne ámuha mel-léébóne tehdu meíjcyámejívári? ⁴⁷ Cáhawáá ámuhakye o úúballe muhdú tahñéjté oke lléébome íjcyane. ⁴⁸ Muurá tsaapi ánúmeíbyé cóhpéj nétsihdyu ávyéta páñé itséhdíhyejújiri ípíhájicúné wáduhcúhi. Aaja tsá nújpabya wááoítyuró ávyéta cóhpé teja méénúmeíñéllíhye. Ehdu muurá tahñéjté oke lléébome íjcyáhi. ⁴⁹ Áánetu o nééne cáhcújtsotúme íjcyá éhne múúne tsaapi ímíñevú ihjyá apíhájicúné wáduhcútuja dííbyedívú nújpabya wááóné boone díbye ídátsó íjcyadu.

7

Tsodáhómú avyéjúúbé únú múnáájpikiye Jetsóó bóhíitsóné
(Mt 8.5-13)

¹ Ehdúhjáa míamúnáama Jetsóó íhgyúvátasihdyu péé ímamyémuma Capenaóovu. ² Ácoomíyíhgyáa romáánómú tsodáhómú avyéjúúbé únú múnáajpi díbye wájyú néébe ávyeta chémeebe dsíjiveríjyuco. ³ Áanáacáhjáa díbye íavyéjuube tsúúca waajacú Jetsóó técoomíyí íjcyane. Áánéllíhyéhjáa tsaatéke túkevjtsojtdítýú wáalloobe dííbye éllevu díbye íbóhíitso íúnú múnáájpiíkiye. ⁴ Ahdújucóhjáa ditye ipyééne néétene:

Ímiáábé diibye tsodáhómú avyējuube. Áábeke íhya ihdyu tehdújuco u píááboíñe.
⁵ Muurá ímí meke wájuube ijraémú mejcyámeke. Muuráhjáa dibye nééjuri mépihcyááveja méénúmeíhi.

⁶ Ehdúhjáa ditye néénéllii Jetsóó péé diityémá téhullévu. Aaméhjáa pííhíjúcóónáa tsiíñe tsodáhómú avyējuube wallóó tsíjtyekéréjuco íñahbévajtédítýú ditye íñééte dííbyeke:

—Ávyējuubej, tsáhaváne ávyeta dííbye jávú u úújetéityú ídátso díbye néénéllííhye.

⁷ Téénéllííhyévané tsá díbye páñetu úúma íhjúvatétúne. Áánéllííhyévané ihdyu íchihdyuré ú neé dííbyé únú múnáajpi íbóhíiki. ⁸ Muurévá téhdure tsíjtye íavyéjute dííbyeke nééne méénuhíjcyáábe. Áhdurévá ítsodáhómuke díbye táuhbánéjuco ditye méénuhíjcyáne. Téhdurévá únú múnáajpi díbye néhdújuco méénuhíjcyáne.

⁹ Ehdúhjáa diibye tsodáhómú avyējuube nééne ditye úúbálleneri Jetsóó ullévenúhi. Áánemáhjáa pámeekéré tétsihyi íjcyámeke ííténe neébe:

—Muurá tamúnaa ijraémú íjcyáromedítýú tsá tsáápíuba ehdu oke cáhcújtsotú eene romáánómuube íjcyároobe cáhcújtsódu. Ehdúhjáa neebe Jetsóó.

¹⁰ Aanéhjáa diibye tsodáhómú avyējuube wálloome téhullétú wájtsime ájtyumívá tsúuca diibye únú múnáajpi bóhííbeke.

Dsíjívéébeke Jetsóó bóhíitsóne

¹¹ Átsihdyúhjáa Jetsóó ímamyémuma Naíivu péébema tsíjtye mítyame pééhií.

¹² Aaméhjáa técoomívú úújetémé ájtyumí tsáápille pííbájuúllé hajchi apáábyéré íjcyáabe dsíjívéébeke cúúutémeke. ¹³ Áámedíhjáa Jetsóó ídáátsóvéne díílleke nééhií:

—Kímóóvedíñe.

¹⁴ Ehdúhjáa íñééne teene íítémeho díbye ékééveténéllii teeho íhbume íjyócuuvéhi. Aabéhjáa néé tééhoúvuke:

—Llíhi, dácuúve.

¹⁵ Ehdúhjáa díbye néénemáyé tsúuca íacúúvéne ihjúvaabe diityéma. Aanéhjáa Jetsóó tsííjuke néé dille ítsájtye dííbyeke ihjávu. ¹⁶ Ááneríhjáa pámeere tétsihyi íjcyame ítsájurévéne Píívyéébeke dúúruvámé nééhií:

—Ícyooca ihdyu Píívyéébe ihjúu uubálle múnáajpi íhtsútuube mééma íjcyáhi. Téhduréhjáa néémeé:

—Muurá íñe Píívyéébe píaabó íhñéjteke.

¹⁷ Ááné uubálléhjáa páneere Jodéa íñújji múnáadi tsújaavéhi. Aanéhjáa téhdure tsííñe íñújjiíne múnáa waajácúhi.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa Jetsóó éllevu wálloomútsi
(Mt 11.2-19)

¹⁸ Ehdúhjáa díbye méénuhíjcyáné tsojtsó múnáajpi Jóáake ímamyémú úúballéhi.

¹⁹ Áánéllííhyéhjáa diityédítýú mítyétsikye wálloobe dityétsí idílloté dííbyeke díibyéjuco éhneváa míamúnáake pájtyetétsóiiibye tsááiibye íjcyáhajchíi iwáájácuki, áánetu díibyéjuco íjcyátúhajchíi tsíjpiikyéi ityéhmeki. ²⁰⁻²¹ Aamútsíhjáa Jetsóodívú úújeténáa bóhíitsohíjcyáabe mítyámeke páhduváré nééne chémeháñeri chéméméhjike. Naavémúhjáa tsaaté pañe íjcyámeke waagóohíjcyáabe. Áhduréhjáa hállúvátuméhjike ímípyetétsohíjcyáabe. Áábekéhjáa neemútsi:

—Tsojtsó múnáajpi Jóáa múhtsikye wallóó díllellu uke muhtsi medíllu ¿ava díibyéjuco uu Pájtyetétsoobe éhneváa íñújívú tsááiíbye? ¿Mityá tsáhái díibye u íjcyatúne?

²² Áánéllííhyéhjáa Jetsóó néé diityétsikye:

—Wa meóómíñe méuubállé dííbyeke muhdú o úwááboobe méénuráityúronéhjí o méénune ámuhtsi maájtyumíne. Páneere méúúbálleco hállúvátuméhjí hálluvájucóone, úllétuméhjí úlléjucóone, íjpi chájáaveméhjí bóhííne, lléébótuméhjí tsúuca lléébone,

dsíjivémé tsiíne bóhíine. Áhdure méúúballeco ídáátsóméhjike pajtyéteju tsúuca úwááboméíne. ²³ Maímijyu ihdyu oke cáhcujtsómé íjcyanej.

²⁴ Ehdúhjáa Jetsóó néé Jóáa wállóómútsikye. Aamútsíhjáa óómííne boone diibye Jóáádityu neébe:

—¿Acáa Jóáa ínéubará píivvyétúné iñújiri íjcyáábedívú ámuha mepíhcyáávehíjcyá-cooca muhdú ámuha méjtsúcunú dífbyeke? ¿A ámuháa méjtsúcunú éhne múúne úmehe kíjyébári vááúmeídyú páhduvaré dífbyé íjtsaméí nééneé? ²⁵ ¿A tsaímíyée úcámeíhíjcyáabe? Muuráhjáa tehdu iújcámeícyá tsá ihdícyátsihyi díbye íjcyáítyuróne. Muuráhjáa ávyéjujté jaaháñé pañéiyo dífbye. ¿Aané muubá ímiááné dífbye? ²⁶ ¿Mityá Píivvyébé ihjyú uubáalle múnáajpíi dífbyej? Ímiááné diibyéjuco. Áronáacáa tsíjtye ehnííñevu dífbye. ²⁷ Dífbyedítýú muurá Píivvyébé waajácúháámítu nééneé:

Ó pícyoó díhde tsáápiikye díbye iúúbáalle míamúnáake ditye ímíbbáavyéne ímí uke iwáátsúcúpéjtsoki.

²⁸ Aane ímiááneturé tsá dífbyedu tsijtye néétune. Áronáa níjkyéjiri íjcyaaabe Píivvyébé avyéjuéjtédítýú ídáátsoobe íjcyároobe avyéjúúlléméí diibye Jóáa ehnííñevu.

²⁹ Ehdúhjáa Jetsóó néénetu ávyéjúúbé wáabyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnáama tsijtye múhdumé Jóáádivu tsójtsótsámeímyé waajácú ímiáábé Píivvyébé íjcyaaabe tehdujuco méenune. ³⁰ Áánetúhjáa paritséomuma taúhbájú uwáábojte Jóáádivu tsótsótsámeítýumé íllure ehdíívallehíjcyá téhdure Píivvyébé diityémá méenúiyóne.

³¹ Áámekéhjáa Jetsóó nééhií:

—¿Aca muutédivú íne ícyoocá múnáake ó meménúiyáhi? Íhya tsíimedivuj. ³² Muurá múúne lláhájsiri íícume úhbácatsíhijcyádú ámuha páhduvaré médáríívémeíhijcyáhi. Muurá múúne íllu úhbácatsíhijcyáme: “Chiiyóro mellíjchúrónáa tsá ámuha meímílletú mewáhtsine téeneri. Áhdure máatyóba májtsí memájtsivárónáa tsá ámuha meímílletú mekímoovéne.” Ehdú múúne tsíime úhbácatsíhijcyámé íjcyadu muurá ámuúha. ³³ Muuráhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáa tsá májchópityúne. Áhdurée tsá díbye bíinojpácyó ádohíjcyatúne. Áábedítýú ámuha ménéhíjcyá mééííbye íjcyáábé pañe naavéné íjcyánéllii ehdu díbye nééneé. ³⁴ Áábé boonétúu ó bóhówaavé Míamúnáajpidívú o ípívyééveébe. Aabe panévare o májchoobe téhdure ó adó bíinojpácyo. Áánetu idyé ílluréjuco óhdityu ámuha ménéhíjcyáné oova májchópíwu adópíwu o nééneé. Áhdure ámuha óhdityu ménéhíjcyá oova ávyéjúúbé wáabyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnáa ímityumé íjcyámedívú o náhbévahíjcyáne. ³⁵ Áronáa muurá Píivvyébeéjté íjcyámedítýú bóhówaavéné díbye diityémá méénuhíjcyáne. Ehdúhjáa Jetsóó néé paritséomuma taúhbájú uwáábojtéke.

Jetsóó paritséomúúbema májchone

³⁶ Aanéhjáa tsaapi paritséoméjpi Tsimóó Jetsóoke míñutsó díbye ihjyávú dífbyema imájchoki. Ahdújucóhjáa péebema dityétsí májchone. ³⁷ Áanáacáhjáa tsáápille técoomíyí ímityulle íjcyalle Jetsóó tééjari íjcyane iwáájácúne péé tééjavu cúváané pacúúcújpácyoma. ³⁸ Aalléhjáa dífbyé líiíñévú icyánoovéváne tááhií. Aanéhjáa imáátyori dífbyéj tuháacyú ípíjchóné íhñíwacoríyé ipáacyúné boone téjtuhacyú ichóhchóne teene pacúúcújpácyoríyéjuco dille múrijchóne. ³⁹ Ehdúhjáa dille Jetsóoke méenune díbye eené dífbyeke ihjyávú tsájtyeebe ííténe íllu íjtsámeíhi: “Muurá ímiááné Píivvyébé ihjyú uubáalle múnáajpi áanu íjcyaca waajácúiyá aalle muhdíívallé íjcyalle dífbyeke ehdu méenune. Muurá ávyeta múhdurá díille.” ⁴⁰ Ehdúhjáa díbye íjtsámeííne iwáájácúne Jetsóó néé dífbyeke:

—Tsímo uke ó neé tsane.

Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Bo ihdyu oke díne, Ávyéjúúbej.

⁴¹ Áanéllihyéhjáa neébe:

—Tsaatéshjyáa dsiidsi táúmei tsáapiíkye. Áamútsidítúhjáa tsaapi ujcú 500-jiva. Áánetúhjáa tsijpi ujcú 50-jivare. ⁴² Aanéhjáa iáhdóiyóné dityétsí píivyététúnéllii íl-luréjuco díbye íhvejtsóné teene diityétsidi ídáátsóvéne. ¿Aane caabyé diityétsidítú éhniíñevu dífbyeke wájuone ú ijtsúcunúhi?

⁴³ Áanéllihyéhjáa neebe Tsimóo:

—Íhya diibye eenéhjáa éhniíñevu dsiidsike táúmeiibyej.

Áanéllihyéhjáa Jetsóo néehí:

—Tehdújuco.

⁴⁴ Ehdúhjáa néébere dílleke ííténe néé Tsimóoke:

—Éje, muurá íñe uke o ááhivévároóbema tsá nújpácýóubaré u pícyootú tájtyúhaacyu o níjtyámeiki. Áánaa muurá íñe áámye oke tájtyúhaacyu imáátyori ipípajchóné paacyú íhniíwácori. ⁴⁵ Áhdure keená oke u dúúruváné u chóhchone. Áánaa muurá áámye oke idyúúruváné chóhchohíjcyá tájtyúhaacyu.

⁴⁶ Áhdure tsá oke táhniíwau dúúrubájpácýóúbari u múríjchotúne. Áánaa muurá oke múríjcholle pácuúcuújpácýori tájtyúhaacyu. ⁴⁷ Aane uke o néé mítyane díllé imítýú íjcyaróné díllé hallúrí íjcyájúcootúné mítyane oke iwájuone dille úújétsónéllihye. Muurá wahííwáné imítýú tsaaté hallúrí íjcyane diityédí meídáátsóvéne meíhvéjtsóneri tsá mítyane ditye ímíjyúúvétyuróne. Áánetu ávyétá íhtsútú nééne imítýú diityé hallúrí íjcyaróné diityédí meídáátsóvéne meíhvéjtsóneri muurá mítyane ímíjyuuvéme. Aame meke wajú mítyane.

⁴⁸ Ehdúhjáa íñétsihdyu neebe dílleke:

—Ímityúné u méénuhíjcyanéhjí tsáhájucó díhyallúrí íjcyájúcootúne.

⁴⁹ Ehdúhjáa Jetsóo nééneéllii tétsihyi tsijtye diibye Tsimóo miñútso múnaa íjcyame néehí:

—¿Aca muubá aabye íjcyaaabe piivyété míamúnáadítyú ímítýuháñé iwáágoóne?

⁵⁰ Áronáacáhjáa tsiíñe neebe dílleke:

—Oke u cáhcujtsódú íjcyalle tsúuca u pájtyetéllé hallúrí tsáhájucó íñá íjcyatúne. Áhdícyane wa dipye tsáimiyéjucoj.

8

Jetsóoke píáábóné walléemu

¹ Ehdúhjáa imyéénúné boonétú idyé pehíjcyaaabe Jetsóo ímamyémuma tsícyoomíjiri pásíhjívárí íjcyájáhjí múnáake iúwáábo muhdú Píivyéébé avyéjú íjcyane. ² Áábekéhjáa téhdure tsaate walléémú nahbénú panévári chémehíjcyámeke díbye bóhítsóme. Áámemáhjáa Maaría Madaréná díllé pañétú 7-meváké naavémuke díbye wáágóolle. ³ Téhduréhjáa diityé pañe Heróodé píááboobe Chóótsá taaba Jóánaa, Tsotsánaa, íjcyamúpi. Téhduréhjáa íjcyámé tsíjtyehjí panévatu majchó dííwánetu dífbyeke píáábohíjcyáme.

Tsaapi bájtsónetu íjcyané uwááboju
(Mt 13.1-9; Mc 4.1-9)

⁴ Áhduréhjáa mítyane míamúnaa tétsihyi íjcyácoomíjitu Jetsóodívú píhcyáávémeke tsaapi bájtsónetu úwááboobe íllu úúballéhi: ⁵ —Tsaapíhjáa íwajcyóhá trígoúúhá bájtsóobe íllure wávarajcóhi. Aanéhjáa díbye wávarajcónetu tsáuhjí dojco juuváj píñevu. Áuhjíhjáa míamúnaa tádíríhcoíñuhíjcyauhí coomímú méhdojéhi. ⁶ Áané tsiúhjíhjáa néwayúúné raahóvú dójcoúhjí ííñeróné chemé tétsii píípátúnéllihye. ⁷ Áané tsiúhjíhjáa tsuhjí íjcyátsihvu dójcoúhjí hallúvú tene wááménéneri ííñeróné duhcúvatéhi.

⁸ Áánetúhjáa ihdyu tsáuhji dojco imíwu ííñuji nétsihvu. Aanéhjáa imíwu píivyene neevá mítyane. Ehdúhjáa iúúbállétsihdyu kéévánécoba neebe diityéke:

—Aane ihdyu óví lléébome icyáhcújtsóne tehdu ijcyáhi.

Jetsóo íuwaábó túhútsohjcyáne

(Mt 13.10-17; Mc 4.10-12)

⁹ Aanéhjáa ímamyémú dilló dífbyeke muhdú nééiyóné ehdu dibye úúballéne.

¹⁰ Áánéllihyéhjáa neebe diityéke:

—Ehdu ó úúballéhjcyá Píivyéébe ámúhake iwáájácútso muhdú íavyéjú íjcyanéwu. Aane oke cáhcújtsótúmedívú tsá bóhówáávetúne. Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé ícyahjcyá teene lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyumíjúcoorómé ícyahjcyá ájtyumítúmeúvúdu.

Tsaapi bájtsónetu iúwaabóné Jetsóo bóhówajtsóne

(Mt 13.18-23; Mc 4.13-20)

¹¹⁻¹² Aane íllu nééiyóné ehdu ó úwáábohjcyáhi: Muurá tríígóuuhádú nééne Píivyéébé uwááboju tsaate ímí lléébone diityé íbuúúné pañévu úcáávéiyóné Naavéné ditye ipájtetyetú diityédívú mútátsohjcyáhi. Aane nééiyóné eene juuváj píínévúhjáa dójcoúhji coomímú méhdone. ¹³ Áánetu tsijtye teene uwááboju illéébone ímí íjtsúcunújcoorómé páhduváré nééne mávaríchojúúné íáábucújúcóótúne ílluréjuco téénetu íhveténé ímí icyáhcújtsótúnéllíihye. Aane nééiyóné eene néwayúúnéj píínévúhjáa dójcoúhji.

¹⁴ Áánetu tsijtye uwáábó lléébójúcoorómé muhdú íjcyáneríyé itsúúrámehjcyánéllíi teene ábájíívehjcyáhi. Aame mítyane íéhnéváiyóneríyé íjcyame tsá úraavyéjúcootú tééne uwááboju illéébójúcooróne. Aane nééiyóné eene tsuhji íjcyátsihvúhjáa dójcoúhji.

¹⁵ Áánetu ijcyámé tsijtye teene uwáábó illéébone ímí tehjújuco íííbúuri íjtsúcunúne tsáimíyé úraavyéme. Aane nééiyóné eene imíwuúhjáa ííñuji nétsihvu dójcoúhji.

Peetétú íjcyané uwááboju

(Mc 4.21-25)

¹⁶ Átsihdyúhjáa tsiíne neebe diityéke:

—Tsá muurá peete mepéétetsóné tsíeménevu maávohjácóityuróne. Tsá cuwáíhcyú lliíñévu mepícyóóityuróne. Muurá ihdyu cáamevu mepícyóó tene íájchúcnú já pañe téénej tééveri meíjcyaki. ¹⁷ Ahdu muurá Píivyéébé uwááboju bóhówajtsó páneere muhdú meíjcyane. Muurá páneere téévéneúvú méénúmeíhjcýaróné tsá wáájácúratúné íjcyáityúne. Muurá páneere waajácúmííhi.

¹⁸ Ahdícyane ímíñévu méjítsoco íñe ímíá uwááboju ámuha tsúuca mewáájacúne. Muurá teene ímíllémedívú éhniíñevu bóhówajtsóíibye ditye ímíñévu iwáájácuki. Áánetu teene ímíllétúmedívú tsá dibye bóhówajtsóityúne. Muurá áyánéwu ditye wáájácúroné íllure dojtúcúíibye diityédítyu. Ehdúhjáa Jetsóo úwaabóhi.

Jetsóoke tsiíju dífbyé nahbémuma újcutéróne

(Mt 12.46-50; Mc 3.31-35)

¹⁹ Téijyúhjáa dífbyé nahbémuma tsiíju wajtsí tétsihvu. Aaméhjáa tsá píivyetétú dífbyedívú iúújeténé mítyane míamúnaa íjcyánéllíihye. ²⁰ Aanéhjáa tsaate dífbyeke nééhií:

—Éhtsíhyi áachi díítsííjuma díñahbémú íjcyame ímíllé uke íájtyumíne.

²¹ Áánéllihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá téhdure íñe Píivyéébé uwááboju illéébone ímí tehjújuco úraavyémé waháromú, táñahbémú, táñaallému.

Kíjyébama nohji Jetsóo íhvetétsóne

(Mt 8.23-27; Mc 4.35-41)

²² Tsáijyúhjáa Jetsóo néé ímamyémuke:

—Métsu mepájtye éhnéjcuéúvu.

Ahdújucóhjáa ditye míñneri pééneé. ²³ Aaméhjáa péhíjcyánáa cúwaábe. Áanáacáhjáa kíjyébári mítyane nújpacyo nóhjne úcaavé diityé míñné pañévú apííchówu diityéke pámaucúñédu. ²⁴ Áánélliihyéhjáa dífbyeke iákyéjtsóne néémeé:

—¡Ávyéjuúbej, Ávyéjuúbej! Éje, tsúuca mémájcánuúhi. Áánélliihyéhjáa iácúúvéne teene kíjyébama nohji íjcyane úhbaabe tene íhvetéki.

Ahdújucóhjáa tene íhveténé dáíhañéréjuco. ²⁵ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—¿Aca ihdyu tsáhái eene ámuha Píívyéébeke ímí mecáhcújtsotúne?

Ehdúhjáa díbye nééneri iúllévenúne néémeé:

—¿Muubáami áanu íjcyáábeke kíjyébama nohji lleéboj?

Tsáápi pañe naavémú íjcyane

(Mt 8.23-34; Mc 5.1-20)

²⁶ Aaméhjáa Gariréa íñújitu pééme úújeté Gadáará íñújivu. ²⁷ Átsihvúhjáa Jetsóo íjchívyénáa tsaapi dífbye éllevu tsáa técoomí múnáajpi naavémú ípañe íjcyáabe. Dí-
ibyéhjáa íeveebe wájamúúvátuube ícyahíjcyá níjkyénéj piñere. ²⁸ Aabéhjáa Jetsóo
lliiñévú ímímóúúvéne dífbyeke néé kéévánécoba:

—Jétso Jetsóoj, ¿aca íñá ú ímíllé óhdityu íhtsútuube Píívyéébé Hajchi u íjcyáabe? Uke
o néé óhdi u ícúbáhrátuki.

²⁹ Ehdúhjáa naavéné néé míamúnáajpi pañétú Jetsóoke díbyéhjáa dífbyeke ‘díjchivye
áadí pañétu’ néénélliihye. Ávyetáhjáa tsáijyu meívatétsohíjcyáabe naavéné dífbyeke.
Áábekéhjáa tsaate íhyójtscuma íjtyúhaacyu úwáñehíñneri chíjchuróné távárícyohíj-
cyaábe. Áábekéhjáa díbye naavéné úúpíyíñuube pehíjcyá íñeubará píívyétúné íñújiri.
³⁰ Aanéhjáa Jetsóo néé naavéneke:

—¿Aca muubá dimyéme?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tamyémé Píváánéejpi.

Ehdúhjáa neebe mítyame dífbyé pañe íjcyánélliihye. ³¹ Aaméhjáa diitye naavémú
néé Jetsóoke díbye iwáágóótu ditye ícúbáhrámeíyóhullévu. ³²⁻³³ Áijyúhjáa tétsihyi
jéémú meenímú majchóri. Áánélliihyéhjáa naavémú néé Jetsóo iwáallo diityéke diitye
pañévuréjuco. Ahdújucóhjáa díbye wáloome díbye míamúnáajpi pañétú íjchívyéne
újcámeíñé méénímú pañévuréjuco. Ááneríhjáa úúpíyivyémé téwajútú únéú pañévú
cáhpíyubámé májcanúhi.

³⁴ Ááneríhjáa diitye tehmejté íllityéne wáame úúbáalleté técoomí múnáake. Áh-
duréhjáa técoomíyú kémuéllé íjcyájáhji múnáake úúballéme. ³⁵ Áánélliihyéhjáa
míamúnáa téhullévú péécunú íajtyúmi muhdú tene pájtyene. Aaméhjáa úújetémé
ájtyumí dífbyeke eené naavémú dífbyé pañétú íjchívyéébeke íwajyámúúnemájuco íj-
cyaabe tsáimiyéjuco Jetsóo lliñe ácuúcunúúbeke. Ááneríhjáa íllityéme. ³⁶ Áámekéhjáa
tsaate tétsihyi íjcyame úúbállépejtsó muhdú tene pájtyene. ³⁷ Ááneríhjáa íllityéne
nééme Jetsóoke díbye ipyéé tétsihdyu diitye íñújitu. Ahdújucóhjáa díbye ímamyémuma
óómiñe bíwánejcúvúre. ³⁸ Áábekéhjáa díbye eené dífbyé pañétú naavémú íjchívyeebe
néé dífbyema ipyéékií.

³⁹ Áronáacáhjáa neebe dífbyeke:

—Tsáhaá, díhjáavúré pééne duubállé páneere muhdú Píívyéébe uke bóhiitsóne.

Ahdújucóhjáa péébe úúballéné íhcyóómi múnáake páneere muhdú Jetsóo dífbyeke
bóhiitsóne.

Tsaatépíke Jetsóo bóhiitsóne

(Mt 9.18-26; Mc 5.21-43)

⁴⁰ Aanéhjáa Jetsóó tsíñejcúeuri ímamyémuma iúlléjétsihdyu wájtssíbeke tsaimíyé míamúnaa waatsúcúpejtsó dífbyeke témehíjcyadúme. ⁴¹ Áanáacáhjáa 'Jáiro' némeífyé tsáá tétsihvu pihcyáávéjá avyéjuube íjcyáabe. Aabéhjáa imímóúúvéne néesé Jetsóoke díbye ipyéé dífbye jávú apáálléré ídsi 12 pijcyábá íjcyalle dsíjiveríjyucó íjcyánél-liíhye. ⁴² Aanéhjáa téhullévú péébeke mítyane míamúnaa úraavyé ávyeta ráautúne. ⁴³ Áámécóbá pañéhjáa tsáápille péé 12 pijcyábájucó ichémé tujpácýó íhvetépítýúneri ícúbáhrámeíhíjcyalle. Aalléhjáa ihñénéhjí pírujtsójucóó bañúháñé taabójteke íahdohíjcyáneri. ⁴⁴ Aalléhjáa idyéju éhnéjcutu Jetsóodívú ipíhívéne dífbyé wáyámú dómajcóhi. Áané tujkéveríhjáa tsúuca ichémé dílleke íhvetéhi. ⁴⁵ Aanéhjáa Jetsóó iwáájácúne néehíí:

—¿Múha ámuha oke médómajcóhi?

Áronáacáhjáa néeme dífbyeke idyómajcotúne. Aanéhjáa Péedorómá tsijtye íñahbéjté néesé dífbyeke:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú wahdyuré míamúnaa néétúnáa ú dilló múha uke dómajcóne?

⁴⁶ Áanéllihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá ó waajácú tsaate bóhíine íllure oke idyómajcóneri.

⁴⁷ Aanéhjáa Jetsóó wáajacújucóónéllii íllyécunúlléré dífbyé lliñévú mímóúúvetéllé pámeere lléébónáa úúballé muhdú néenélii dífbyé wáyámú idyómajcóne tsúuca íbóhíine. ⁴⁸ Áanéllihyéhjáa neebe dílleke:

—Árone Wa ímí Píívyéébeke u cáhcujtsódújuco íjcyalle íñe tsúuca u bóhíine. Ahdícyane wa dípye tsaimiyéjucoj.

⁴⁹ Ehdúhjáa díbye dílleke néenáa tsaate díbye pihcyáávéjá avyéjuube Jáiro jatú tsáame dífbyeke neeváhi:

—Tsúuca dáájyuwa dsíjívéhi. Aane íñnéllihyécó báñú ú tsájtyeé aabye uwááboóbeke.

⁵⁰ Aanéhjáa Jetsóó ílléébóne néesé Jáiroke:

—Kímóóvedíñe. Cáhawáá ihdyu Píívyéébeke cahcújtsó dáájyuwa úúma íbóhíiki.

⁵¹ Aanéhjáa tsúuca dífbye jávú dítye úújeténáa Jetsóó tsá ímíllétú mítyame úcaavéné dífbyema tééjá pañévu. Apáamyéréhjáa Péedoroo, Jóááá, Jacóóboo, diityétsí dílléwúúúvúj caanímutsi, éhdume úcaavéné ímíllébe. ⁵² Áanáacáhjáa pámeere tétsihyí íjcyame tahíjcyá dílleúvuke. Áámekéhjáa neébe:

—Métahdí dsíjívéllekéjívári. Muurá ihdyu íllure cúwalle.

⁵³ Ehdúhjáa Jetsóó néeneri uuhívatémé dífbyedi tsúuca ímíáané dílle dsíjívénéllíhye.

⁵⁴ Áronáacáhjáa dílleúvú hójtsitu íékéévéne kéévánécoba neébe:

—Wáhaj, dájkyeé.

⁵⁵ Ahdújucóhjáa íbóhíine dílle ácuuvéne. Átsihdyúhjáa neebe dítye ímájchótso dílleke. ⁵⁶ Áaneríhjáa diityétsí cáanímutsi mítyane úllévenúmútsikyé neebe dítyétsí muucá íúúballétu teéne.

9

Ímamyémuke uwáábovu Jetsóó wáalloóne (Mt 10.5-15; Mc 6.7-13)

¹ Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó pihjýucú ímamyémú 12-meva íjcyámeke. Áámé pañévúhjáa pícyoobe ítsíjpa dífbye mémeri tsaate pañétú páhduváré néeme naavémuke dítye iwáágóohíjcyaki, chéméméhjíke dítye íbóhíitsohíjcyaki. ² Áánemáhjáa wallójucoobe muhdú Píívyéébe avyéjú íjcyane úwáábotémé téhdure chéméméhjíke íbóhíitsohíjcyaki. ³ Áámekéhjáa neébe:

—Métsajtyedí ámuhá cuujúii, ámuhá cahpáyuu, ámuhá májchoo, ámuhá dsíidsii, éh-dune. Tsájaare ámuhá hallúejamáyé mépeéco. ⁴ Aame tsaaté javu meúújetéjaríyé méjicyaco tétsihyi ámuha meíjcyané hajchóta. ⁵ Aane tsátsíi múnaa ámuhádi íícúvétúhajchíi diityedí íícúvetúmé ámuháj tuhááñeri íjcyáne ííñú mepíchóújcámeicyó ‘tsá múúhá hallúrí tene íjcyatú ámuhákye muha meúwáábóiyóné ámuha meéhdñválléhíjcyáne’ nééiyóne. Ááne íllurējuco mépeeco tétsihdyu.

⁶ Ehdúhjáa úwáaboobe ímamyémuke. Ahdújucóhjáa ipyéene ditye ímiáájú úwaabóné patsíhíivá múnáake. Aaméhjáa bóhíitsohíjcyá chéméméhjike.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsíjivéne
(Mt 14.1-12; Mc 6.14-29)

⁷ Ehdúhjáa Jetsóó méenuhíjcyané ávyējuube Heróódé iwáájácúne páhduváré íjtsámeí dífbyedítýú ‘tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiíne bóhíibe’ tsaate néhíjcyánéllíihye. ⁸ Áánetúhjáa tsijtye nehíjcyá éjjuúvúu íjcyame Píívyéébe ihjyú uubálle múnaa dsíjívemedítýú tsaapi bóhíibe díbye íjcyane. Tsaatéhjáa íjtsúcunú Eriá díbye íjcyane. ⁹ Áánetúhjáa Heróódé néehíi:

—Ááneráhjáa Jóáádivu ó táuhbá ditye íhñíwau ikípíyuúcuki. Aanéjñi ¿muubáami tsáma díbye eene ehdu méenuhíjcyáabej?

Ehdúhjáa íñéene Heróódé imíllé Jetsóoke íajtyúmíiyóne.

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne
(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Ja 6.1-14)

¹⁰ Aanéhjáa ímamyémú Jetsóodívú iwájtsíne úúballé páneere muhdú téhulle imyéenuhíjcyanéhji. Átsihdyúhjáa Jetsóó péé diityémá múha íjcyátútsihvu Betsáidáj píihívu. ¹¹ Aanéhjáa kiávú ditye péene iwáájácúne tsijtye úraavyé diityéke. Áamekéhjáa úwáaboobe Píívyéébe avyéjutu. Áamedítýúhjáa bóhíitsoobe chéméméhjike.

¹² Aanéhjáa tsúuca meíjyunúnéllii ímamyémú néé dífbyeke:

—Íllurējuco wallo íjtyéke íchíij píihírí íjcyájáhji múnáadítýú tsíeménéuba ditye íñéh-cone ímájchóne iwáyéééveki. Muurá íñe íñéubará íjcyátútsihyi meé.

¹³ Áronáacáhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Ámuháyé bo mémajchótsó diityékej.

Áánéllíihyéhjáa nééme dífbyeke:

—Áronáa méhdi 5-hovaré páahóónema mítyétsiye amóóbemútsi. Íhya ihdyu tsiíne kémúúneúvú maáhdoca úújetéiyóné pámehdívure.

¹⁴ Ehdúhjáa ditye néerónáa neébe:

—Méne ditye páhadsíjii íáhcúba 50-mevátsa. Áijyúhjáa diitye 5,000-meváubáhjáa wajpímúré íjcyaróme.

¹⁵ Áamekéhjáa ditye néhdújuco ditye áhcubané páhadsíjii. ¹⁶ Áánáacáhjáa Jetsóó teene páahóónema amóóbemútsikye íékéévéne téhdújtsó Píívyéébeke cáámevu icyárúúvénema. Átsihdyúhjáa idyóhdáhnúnévú ájcuube ímamyémuke ditye iwájtu pámeekére. ¹⁷ Aanéhjáa pámeere ímájchónetu oovéhi. Áánetúhjáa cóevané ujcúmé 12-rujtsívá úvérujtsíne wáhpe.

Péedoro néé mepájtyetéébe Jetsóó íjcyane
(Mt 16.13-19; Mc 8.27-29)

¹⁸ Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó ímamyémudítýú tsátsihvu ipyéene Píívyéébema íhjuváhi. Áijyúhjáa neebe diityéke:

—¿Aca muubá o íjcyane míamúnaa óhdityu nehíjcyáhi?

¹⁹ Áánéllíihyéhjáa nééme dífbyeke:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáa u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éíjyuúvúu íjcyame Píívyéébé ihjyú uubálle múnáaúvudítýú Eríá tsiíñe bóhííbe u íjcyane.

²⁰ Átsihdyúhjáa diityékeréjuco díbye nééneé:

—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menééhií?

Áánéllihyéhjáa Péédoro nééhií:

—Muurá, uu, Críjto Píívyéébe uke wálloobe míamúnáake u pájtyetétsoóbe.

Ídsíjívéíñe Jetsóó úúballéne

(Mt 16.21-28; Mc 8.31-9.1)

²¹ Ehdúhjáa Péédoro néénetu bóíjcyuube ditye muucá iúúballétuki. ²² Átsihdyúhjáa ídsíjívéíñe úúballébe nééhií:

—Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe muurá ó ícúbáhráméíí mítyane. Muurá túkevétsojtee, llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame oke ehdííválleéhi. Aame muurá oke dsíjívétsóroobe 3 coojívatu tsiíñe ó bóhííhi.

²³ Ehdúhjáa ímamyémuke íñééne boonétú neebe pámeekére:

—Ahdícyane tsaate oke iúraavyéné ímillémé óvíí ímillédú íicyahíjcyánetu ííhveténe oke úraavyé wájuumeítyúmé téené déjúcotu ícúbáhrámeíyóné pañe. ²⁴ Muurá ííñújiri ímillédú íjcyáneríyé tsúúrameímyé tsá pájtyetétyúne. Áánetu ihdyu teene ííhvéjtsóne oke iúráavyéíñeríyéjuco tsúúrameímyé pájtyéteéhi. ²⁵ ¿Aca ííñetú meke píáábóiyóné tsáijyu múu mewágóóóóvnáa mítyane meéhneváne? ²⁶ Muurá oke iúraavyéné núcojípíllémeke téhdure ó núcojípíllé Míamúnáájpídívúu o ípívyééveébe. Áhdure táuwaáboju tsíjtyeke iúwaábóiyóné núcojípíllémeke téhdure ó núcojípíllé Llihíyó avyéjuri níjkyéji múnáama tahñéjte éllevu o tsáácooca. ²⁷ Muurá ímiááné amúhadítýú tsáhái tsaate dsíjívéítyú Píívyéébé avyéjú bóhówaavéné ájtyúmitúme.

Jetsóó tsíhdyúreevéne

(Mt 17.1-8; Mc 9.2-8)

²⁸ Átsihdyúhjáa 8 coojívatu Jetsóó péé cámeháuvú Píívyéébema íhhyúvaki. Aabéhjáa nahbévá Péédoro, Jacóóboo, Jóááa, éhdúmedívu. ²⁹ Aabéhjáa Píívyéébema íhhyúvánáa dífbye húmí tsíhdyúreevéhi. Áhduréhjáa íwajyámú tsítsiinújá ajchúacunúhi. ³⁰ Áanáacáhjáa Moitséemútsí Eríama bóhówaávemútsí ihhyúvá dífbyema. ³¹ Aamútsíhhyáa téhdure cádiúacunúmsí ihhyúvá dífbyema muhdú Jerotsarévu ícúbáhrámeíñe díbye dsíjívéíñeri. ³² Aanéhjáa Péédoro íñahbéjtétsima íhtsútúnetu cuwáhánema íjcyame ájtyumíhi. ³³ Aanéhjáa tsúuca Jetsóodítýú kiávú diityétsí Moitséemútsí Eríama péíñúné boone Péédoro néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, maímijyu ihdyu mee íchíj. Ahdícyane métsu meméénu 3-wava nújuwááné dihñéwaa, Moitsée éhwaa, Ería éhwaa, éhdune.

Ehdúhjáa Péédoro íñééne tsá wáájacutú íveekí ehdu íñééneé. ³⁴ Áanáacáhjáa ojtso diityédívú nítyéné pañe íjcyáneri íllityéme. ³⁵ Aaméhjáa téené pañe íjcyánáa Píívyéébe nééhií:

—Áánu muurá Hájchíwu mítyane o wájuúbe. Áábeke ihdyu tsáma méllééboco.

³⁶ Ehdúhjáa Píívyéébe íhhyúvánáa íhtécunúmeé Jetsóó íiyéjuco íjcyáábeke. Aaméhjáa tsá muucá úúballétú teéne.

Tsáapíwúú pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne

(Mt 17.14-21; Mc 9.14-29)

³⁷ Ááné boonéhjáa tsíjcyooji téhbaútú ditye óomíñáa téhbaú déjúcotu mítyane míamúnáa Jetsóoke téhmehíjcyámé dífbyeke waatsúcúpejtsóhi. ³⁸ Áamedítýúhjáa tsaapi néé kéévánécoba dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána ihdyu óvíjyuco áanu hájchíwu apáábyéré ijcyáabeke duhjévaj.
³⁹ Muhdú ihya naavéné dífbyé pañe ijcyaaabe dífbyedi ícúbáhrahiíjcyáhi. Ídáatsówu tsáijy dibe wákyééhcoobe íhjuúcunúcooca íhjuútu uráhtsaba ichívyehíjcyáhi. ⁴⁰ Áánéllii dímamyémuke ó neerá ditye óoma dífbyé pañétú iwáágóo dífbyeke. Árónáa tsá ditye píívyetétú iwáágoóne.

⁴¹ Áánélliihyéhjáa Jetsóo néé diitye ímamyémuke:

—Juhúú, muutérahana ihdyu ámuuha Píívyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íñe ¿múhajchótá ámuhá muhdúrá o áábúcuéne ámuhakye ó úwááboóhi? Ehdúhjáa diityéké íñéeróne neebe dífbyeke:

—Áyu cána íllevu tsiva dááchikyej.

⁴² Ahdújucóhjáa dífbye éllewu dibe tsájtyéébeke tsiíñe naavéné wákyééhcoóne. Áánélliihyéhjáa Jetsóo néé dibe íjchívye dífbyé pañétú. Ahdújucóhjáa dibe íjchívyéne boone tsúuca ímíjpyetéébé cááníma péé pevétsihíjduréjucu. ⁴³ Áíjyúhjáa pámeere tétsihyí ijcyame ullévenú Píívyéébé íhtsútú íájtyúmíneri.

Ídsíjívéíñe tsiíñe Jetsóo úúballéne

(Mt 17.22-23; Mc 9.30-32)

⁴⁴ Áánaacáhjáa Jetsóo tsiíñe néé ímamyémuke:

—Ímíñeúvú melleebúcuúncó ámuhakye o nééneé. Muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévébedívú tsaapi óhdivu ékéévétsoó ímítyúmeke.

⁴⁵ Ehdúhjáa dibe nééne ímamyémú tsá wáájacutú íiná nééiyóné ehdu dibe nééneé. Tsáháhjáa tene ímíllémeítyú ditye wáájacuíyóne. Aaméhjáa nuhnévehíjcyá teene dífbyeke idíllóiyóne.

Jetsóoke ímamyémú dilló caabyé íhtsútuube diityédítú íjcyáiyóne

(Mt 18.1-5; Mc 9.33-37)

⁴⁶ Téíjyúhjáa táhjajcatsímýe caabyé diityédítú íhtsútuube íjcyáiyóneri.
⁴⁷⁻⁴⁸ Aanéhjáa iwáájacúne Jetsóo tsííménéwúuke íjucúne diityéké nééhií:

—Muurá íjtye tsiíméwuúmú ídátsó néémeke íícuvémé ookéjucu íícuvéne. Téhdure okéé wállóobekéjucu ditye íícuvéne. Ahdícýane caabyé ámuhadítú ídáatsóóbeúvú néébe muurá íhtsútuúbe. Ehdúhjáa Jetsóo néé ímamyémuke.

Meke tútávájtsotúme meke píaabóne

(Mc 9.38-41)

⁴⁹ Áhduréhjáa tsáijy Jóáa néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, muha máájtyumí tsaapi dimyémeri naavémuke wáágóohíjcyáné tsaaté pañétú. Áabeke muha menéé dibe tehdu imyéénújucóótu íveekí tsíjpiíye ijcyaaabe tehdu méénúnéllíhýe.

⁵⁰ Árónáacáhjáa Jetsóo nééhií:

—¿Íveekí ámuha mébóijcyúhi? Muurá meke píaabómé tsá meke tútávájtsotúne.

Jacóóbomútsikye Jóáama Jetsóo úwaaabóne

⁵¹ Aanéhjáa tsúuca níjkyejívú dibe pééíñe éévé pííhíjucóónáa peebe ímamyémuma Jerotsaréevu. ⁵² Áíjyúhjáa tsaatéké wállóobe ímíwari ditye íñéhco tsátsii ditye cúwatéitsii. Ahdújucóhjáa péeme Tsamáaría íiñújjiri íjcyáné jaaháñe néhcoróne. ⁵³ Árónáacáhjáa tétsii múnaa tsá ímíllétú ditye tétsii cúwane Jerotsaréevu ditye péénéllíhýe. ⁵⁴ Áánélliihyéhjáa Jacóóbomútsi Jóáama Jetsóoke nééhií:

—Ávyéjuúbej, éhnéhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Eríáuvú cújuwa táúmeídyú metsu metáúmeí Píívyéébeke dibe cújuwa diityé hallúvú íjcaáyo cáámetu ditye íáívyeki.

⁵⁵ Áánélliihyéhjáa diityétsidívú ííténe neébe:

—¿Aca íveekí eene ámuhtsi múhdurá méjtsámeŋhi? ⁵⁶ Tsáháa Míamúnáájpidívú o ípívyéeveebe o tsáatu míamúnáake o tútávájtsoki. Ópée o tsáa diityéké o pájtyetétsoki. Ehdúhjáa diityéké inétsihdyu péeme tsicyoomíwuúvu.

Jetsóoke úraavyéne imílleróme

(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Aaméhjáa péhíjcyánáa tsaapi juuvávyú Jetsóoke neéhií:

—Ávyéjuubej, ó imíllé úúmave o péhíjcyáné kiávú u péhullévújuco. ⁵⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá iyámé íjcyarómé óówamu íhyéjúnema téhejújǵi pañe icyúwaki. Áhdure wahpéjté ijcyá icyúwáítsíhjíma. Áánetu íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéeveebe tsá tahyáúbamáyé o íjcyatúne.

⁵⁹ Ehdúhjáa inétsihdyu neebe tsáápiŋkye:

—Muúbej, óókéréjuco duráávyé.

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuubej, óvíi ihdyu múijyú llihiyó óhdivu dsíjívé botsíi uukéréjuco o úráávyeki.

⁶⁰ Áánélliihyéhjáa Jetsóó neé díbyeke:

—Óvi ihdyu tsamééré ímiájǵtó wáájácútmé cúújcatsí idsíjívécoóca. Áánetu ú úwááboó Píívyéébé avyéjutu íjcyáné uwáábojúréjuco.

⁶¹ Áánetúhjáa idyé tsijpi neé díbyeke:

—Ávyéjuubej, téhdure ó imíllé uukéréjuco o úraavyéne. Áánélli tujkénú tahájkímuke ó pítýájcóteéhi.

⁶² Áánélliihyéhjáa neebe díbyeke:

—Muurá múúne caajáŋhcyú túkévǵtsoobe tsá kiá íítetú caajáhó tsatújkeve pééiyóné ityútávájtsoíyónélliihye. Ehdú neéne tsúúca Píívyéébé avyéjúejte íjcyarómé tsíñéhjiríyé íjcyame tsá díbyé avyéjúejte íjcyatúne. Ehdúhjáa diityéké Jetsóó úwaabóhi.

10

70-meváké uwáábovu Jetsóó wálloóne

¹ Ááné boonétúhjáa 70-meváké újccúmeke wálloobe míityétsicyutsáké pacóómivávú díbyé ihde ditye úwáábo míamúnáake.

² Áámekéhjáa neébe:

—Ímiáánéjuco ávyetá mityámé míamúnaa Píívyéébé avyéjúejte ditye íjcyáiyóné uwááboju úwááboméíyóme. Áronáa tééné wákimyéi múnaa uwáábojte áyáhreé. Áánélli ihdyu múu táúmei páné aabájaabéré íjcyaaabe Píívyéébeke dibye mítyámeke uwáábojtéké ipícyo ditye úwáábo míamúnáake díbyé avyéjúejte ditye íjcyáíñe uwááboju.

³ Ahdícýane íñe ámúhakye ó wallóó oohímye éllevu obééjáuúmuke mewállóóiyódu muhdú ámúhakye dáríívéímeye éllevu. ⁴ Aame tsá ámuha metsájtyéityú ámúhá cahpámyuu, ámúhá dsíídsíi, ámúhá túhápaajínee, éhdune. Áhdure tsá ámuha juuvávú tsaatémá tsíñéhjiri meíhgyúváityúne. Tsapéhdúré méúlleco. ⁵ Aame ámuha tsájaavu meúújetécooca múu tééja múnáake neéhií: “A ámuha méijcyaraj. Óvíi Píívyéébe ámúhakye píaabó ímí ámuha meíjcyaki.” ⁶ Aane tééja múnaa ámúhakye ímí wáát-súcúpéjtsóhajchíi Píívyéébe ímí píááboó diityéke. Áánetu ditye ámúhakye cátúhtsópéjtsóhajchíi múu íhvejtsó diityéké íiná neétumére. ⁷ Áánetu ámúhakye ímí wáát-súcúpéjtsómé jari múu íjcyáhi. Tsá múu tsíjyatu, tsíjyatu, péétúne. Aane óvíi diityéké ámuha mepiáábóne áhdó diityéré ámúhakye ájcúne tájpi ámuha méijcyáhi. Muurá wákimyéi múnáajpi íwákimyéi áhdó ujcúhi. ⁸ Aane ámuha tsácoomívú meúújetécóomi múnaa ímí ámúhakye iwáát-súcúne májchotsóné mémájchoco panévare ámúhakye ditye

ájcone. ⁹ Aame mébóhíitsoco técoomí múnáadítú chéméméhjike. Áhdure méúúbálleco tsúuca Píívyéébe avyéjújete ditye íjcyáiyóne. ¹⁰ Áanetu tsácoomí múnáa amúhake wáatsúcútúhajchíí múu ulléjijtónéj pínévú íjcyáne néehíí: “Íne amúhá cóomi íñú múúháj tuhááni íjcyane amúhadívú muha mépíchóújcámeí amúhá hallúrí ímityúné íjcyané uubálle. ¹¹ Aame ihdyu óvíi muhdú amuha méijcyáhi. Muurá Píívyéébe avyéjújete amúha méijcyájúcóoyáhi.” Ehdú méneeco diityéke. ¹² Aane amúhake o néé ehdu amúhake dáriívemeke muurá Píívyéébe ávyétá ihnáhó ícúbáhraá muhdú míamúnaa ícyahíjcyané íímíbájchócooca Tsodóoma múnáadi ícúbáhráíñé ehnííñevu.

Lléébópityúné míamúnaa
(Mt 11.20-24)

¹³ ¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñé Coratsíi, Betsáidaa, íjcyácoomícyu múnáake! Muurá íne méénuráítyúronéhjí o méénuhíjcyánée Tííroó, Tsidóoo, íjcyácoomícyuvu o méénuca tsúuca ímityú íhvéjtsóné ímíánejcúvuréjuco ditye íbúwáávéiyóne. Áánemáa muurá íatérééjahjívú íújcámeíñe bállíjyuri ávúhcúiyómé teene íhvéjtsóné uubálle. ¹⁴ Áánéllíi muurá ditye ícúbáhrámeíñé ehnííñevu ícúbáhrámeímye diitye Coratsíi, Betsáidaa, íjcyácoomícyu múnáa muhdú míamúnaa ícyahíjcyané Píívyéébe nihñéetsihvúré ímíbájchócooca. ¹⁵ Ahdu muurá téhdure Capenaóo múnáake pajtyeíñe múhdumé ‘mityámityá’ tsííáávehíjcyámeke. ¿jtsúcunúmébá íhítsútúúvéiyóne? Áánerá íllure wágóóveímye.

¹⁶ Ahdícyane múhdumé amúhake lléébome muurá ookéjuco lléébone. Áanetu amúhake lléébotúmé téhdure oke tsá lléébotúne. Aane oke illéébotúneri téhdure okée wállóobeke tsá ditye lléébotúne. Ehdúhjáa Jetsóo diityéké túkëvejtsóhi.

70-meva íúwáábójétsihdyu óomiñe

¹⁷ Aanéhjáa diitye 70-meváké díbye uwáábovu wállóome mítyane imíjyúú íúwáábójétsihdyu iwájtsíneri. Aaméhjáa dífbyeke néehíí:

—Ávyéjuúbej, muurá naavémú múúhake lléébohíjcyá tsaaté pañe íjcyámeke dimyémeri muha meíjchívyétsócooca.

¹⁸ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Éée, tehdújuco teene tsúuca páñéítúejpi Naavéné íjcyároobe táhjátsámeíñéllíihye. Muurá ó ájtyumí éhne múúne chijchi rórihcyódú díbye íévéhóówatu áákityéne. ¹⁹ Muurá amúhá pañévú ó picyóó tatsíjpa tamyémeri amuha diibye mémunáajpi Naavéneke metáhjaki. Áánéllíi tsá íiná amúhake tútávájtsóityúne. Téhdure íñímyémuma óóvumu íjcyarómé tsá amúhake tútávájtsóityúne. ²⁰ Árónáa ihdyu mémityájkímeyéidí téeneri eene naavémú amúhake ávyéjuúlleneri. Múu imítyájkímeyéiyódú íhvane Píívyéébekéré mítyajtsó tsúuca amúha mémeháñé dífbyé waajácúháámitu cáátúváneíllíihye. Ehdúhjáa diityéké neébe.

Jetsóo Cááníkye dúúruváne
(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Aanéhjáa Cááni Píívyéébe Apííchó Jetsóoke imíjyuuvu ájcuube dífbyeke dúúruvaabe néehíí:

—Ayúju Táácááni Píívyéébeéj, níjkyejíí, íñújíí, íjcyané aabájaabe u íjcyaaábej, uke téhdújtsóobéré ó duurúvá ímíáájú ídáátsojtédívú u bóhówátsohíjcyané hallúvu. Áanetu tehdújuco tsá waajácu múnáa íjcyane ítsúcunúmeíhíjcyámeídvú u bóhówájtsoítú teéne. Ahdícyane ihdyu, Lli, óvíi ehdu teene muhdú u tújkevélledú.

²² Ehdúhjáa Cááníkye idyúúruvátsohídyu neébe:

—Muurá ihdyu Llihíyó oke picyóó tajtyééveri míamúnáake iwáájácútsó muhdú diityédítú íjtsámeíñe. Tsá muurá múha wáájácútsú dífbyé Hajchi o íjcyaaábe íjtsaméi.

Apáábyéré diibye Llihíyó waajácú muhdú o íjcyane. Áhdure idyé apáábyéré ó waajácú muhdú dibye íjcyane. Áhdure teene tsaatédívu o bóhówajtsóméré waajácúhi.

²³ Ehdúhjáa iñétsihdyu ímamyémuke íítténe neébe:

—Maímijyu ihdyu ámuha meíjcyane o méénuhíjcyané ámuha maájtyumíme.

²⁴ Muuráhjáa éjjuúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáama íhtsutúmé avyéjujte oke ítsohíjcyará íne ícyooca muhdú o méénuhíjcyané ámuha maájtyumídú íáptyúmíroki. Áhduréhjáa imíllerómé o íhjuvúné illéébone. Áronáacáa tsáhái téijyu o bóhówáávetúne. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Tsamáaría múnáajpi píáábóné uwááboju

²⁵ Tsáijyúhjáa tsaapi taúhbájú uwááboobe dífbyeke imújtátsóro néehíí:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú ó íjcyáiyá múijyú o dsíjívéjúcóóítyúne bóhí o újcuki?

²⁶ Áanéllihyéhjáa neébe:

—¿Muhdúta nééne taúhbajuj?

²⁷ Áanéllihyéhjáa neébe:

—Muurá nééneé: “Múu wajyú Dípiivyéébé Díavyéjuube íjcyáabeke ávyeta díííbúutúré páneere muhdú u íjcyáneri dííjtsaméiyi. Áhdure múu pamévakéré wajyú muhdú u wájyúmeídyu.”

²⁸ Ehdúhjáa dibye nééneélii Jetsóó néé dífbyeke:

—Éée, tehdújuco. Ahdícyane óvíi tehdu ú íjcyá múijyú u dsíjívéjúcóóítyúne bóhí u újcuki.

²⁹ Áanéllihyéhjáa ityáhjátsámeítyu tsiíne neebe dífbyeke:

—¿Aanéhaca caatyéké ó wájyúiyáhi?

³⁰ Áanéllihyéhjáa idyé Jetsóó néé dífbyeke:

—Tsaapíi Jerotsaréetu Jericóovu péébeke naní múnáa imyéénúne dífbye éhnénéhjí dojtú píruné íwajyámúúnemájjuco. Áanemáa péjucóomé dibye tétsiyé dsíjiveri íjcyánáacáa. ³¹ Áanáacáa llúúvábé téjuri péébe úújeté dífbyedívu. Áróóbedíi íícúvétuube pajtyéíñúhi. ³² Áhdurée duurúvájá pañe wákímyehíjcyaaabe péébe dífbyeke ájtyúmíroobe pajtyé tsapéhduré dífbyedi íícúvétuúbe. ³³ Áánetúu Tsamáaría múnáajpi péébe dífbyeke íáptyúmíbedi mítyane ídáátsovéhi. ³⁴ Aabée ihdyu dífbyeke ditye túúvátsonéhjí ityáábóne bííjinúhi. Áábekée ííjjudi tsajtyéébé tsaaté javu tépejco ityéhmeki. ³⁵ Áané tsítsíínevúu tééja múnáajpikye íáhdóne neébe: Áánúke téhmeco. Aane néhi tsiíne tsíméné dífbyema u áhdóhajchíi o óómídyu uke ó óómíchoóhi. Ehdúu méénuube Tsamáaría múnáajpi. ³⁶ ¿Aané caabyé diityédítyú tsíjpiye íjcyároobe naní múnáa ícúbáhraíñúbeke wajyúhi?

³⁷ Áanéllihyéhjáa neebe Jetsóoke:

—Íhya eené dífbyedi ídáátsovéne píááboóbe.

Áanéllihyéhjáa neebe dífbyeke:

—Tehdújuco. Ahdícyane óvíi tehdu ú meenúhi.

Máátámúpike Jetsóó ááhivéne

³⁸ Áané boonétúhjáa idyé Jetsóó ímamyémuma péébe úújeté tsácoomíwuúvu. Átsihíhjáa íjcyalle Máata tsáimíyé diityéké íhjavú waatsúcúpejtsóhi. ³⁹ Áijyúhjáa dííllé naalle Maaríá Jetsóó lííñévu ácuuvé dibye úwaabóné illéébúacunúki. ⁴⁰ Áanáacáhjáa díille Máata tsíñehjí imyéénúneri íjcyalle Jetsóoke néehíí:

—Ávyéjuúbej, ¿íveekí aalle táñaalle íne o méénúnéhjitu tsá oke píáábotúne? Díñe bo okéi dílle ípíáábokij.

⁴¹ Áanéllihyéhjáa Jetsóó néé dífilleke:

—¿Aca íveekí eene tsíñehji u méénúneriyé ú iyyácunú táuwaábori íícúvétulle?
⁴² Muurá ihdyu tehjújuco Maaría méénune tsá múha dííledívú cátúhtsótúyuróne. Ehdúhjáa Jetsóó néé Máátákeé.

11

Píivyéebema meihjyuvané Jetsóó úwaabóne
 (Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Aabéhjáa tsáijyu Píivyéebema íhhyúvānetu níjkévānāa tsaapi ímamyémudítúyú néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána múúhake duwáábó muhdú múúne Píivyéebema meihjyuvané éhnehjáa Jóaa ímamyémuke úwaabódu.

² Áánéllihyéhjáa neébe:

—Íllu múu íhhyúváhi:

Múúháj Caani níjkyéjiri u íjcyāabej, uke muha máavyéjutsó dúúrúvamére. Aabe ihdyu díavyéjuvu múúhake dúúcúne u ímillédú múúhake túkevėjtsó ííñújiri muha meijcyāameke muhdú níjkyéjiri u méénuhíjcyādu. ³ Aabe óvíi múúhake majchóvú ú ácu híjcyā paíjyuvaré téene tájpi muha meijcyaki. ⁴ Áhdure muha ímityúné meméénuhíjcyāné múúhadi dídáátsóvéne dábajíívé múúhake ímityúné méénuhíjcyāmedi muha meídáátsóvéne teene maábajíívéhijcyādu. Áhdure múúhake íhvėjtsótuubéré píáábohíjcyā mávaríjchojúúnevu muha metáhját-sámeityuki.

⁵⁻⁶ Ehdúhjáa diityéké íñétsihdyu tsiíne neébe:

—Muurá tsaapi ámuha menáhbévahíjcyāabe tsáijyu pécójpiíne ámuhadítúyú tsáápiikye neeteyáhi: “Muúbej, cána okéi óvi daacu ámuha májchotu táñahbévaabe tahjyávú wájtsííbeke o májchótsoki. Ávyeta tsá ííneúbamá o íjcyatúne.” ⁷ Ehdu dibye néenélii ícyuwájá pañétú neéiyooobe dííbyeke: “Tsáhájucó o píivyetétú uke o ájcune. Tsúuca muha mécuwáhi. Tsúucájāne lléehowa wátájcāmeíhi.” ⁸ Ehdu muurá ámuhadítúyú tsaapi íñahbéváabeke íñéeróne ájcúiyá dibye táumeíñevu éhniíñevuré dibye ipátsaríjcyótuki. ⁹ Áhdícyane ihdyu múu táumeí Píivyéébeke téene tájpi ámuha meijcyane ámuhake dibye íajcuki. Métsúúraméi ímí ámuha meijcyáiyóneri ámuhake dibye ipíááboki. Áhdure métáuméi ámuhake dibye ityúkévėjtsoki. ¹⁰ Muurá téene tájpi íjcyane táumeímyeke ájcuúbe. Ímí íjcyáiyóneri tsúúrameímyeke píááboóbe. Dííbyeke túkevėjtsóju táumeímyeke túkevėjtsóóbe.

¹¹ ¿Aca íjcyámé tsaate ámuhadítúyú íjtsíiméné majcho táumeícyoooca nééwayúvúré ájcúiyóme? ¿A amóóbeke tetsi táumeíñāa ájcúiyómé ííñimyédivúre? ¹² Áhdure ¿aca ííhyúu táumeítsike ájcúiyómé óóvihódívúre? ¹³ Muurá ámuha míamúnaa ímityúmé meijcyarómé méimíllé ámuháj tsíimeke ímiáánevúré maájcune. Aanéjii awáa muurá ámuháj Caani níjkyéjiri íjcyāabe íapííchó pícyóó dííbyeke teene táumeímyé pañévu. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó ímamyémuke.

Jetsóoke Naavéné píaabóné tsaate nééneé
 (Mt 12.22-30; Mc 3.20-27)

¹⁴ Íjcyāabéhjáa tsaapi naavéné ípañe íjcyāabe íhhyúvātuúbe. Aanéhjáa naavéneke dííbyé pañétú Jetsóó wáágóóné boone tsúuca íhhyúvaábe. Áaneríhhyáa míamúnaa ullévenúhi. ¹⁵ Áronáacáhjáa Jetsóodítúyú tsaate néehii:

—Aadi muurá naavémuke waagóohíjcyā tsaaté pañétú diitye naavémú avyéjuube Betsebóó píáábóneriye.

¹⁶ Áhduréhjáa tsijtye dííbyeke íllure mávaríjchómé nehíjcyā dibye méénuráityuróné ívéhoowávú imyéenuki. ¹⁷ Áronáacáhjáa diityé íjtsaméi iwáájácúne neébe:

—Muurá tsané avyéjute tsájítóré ijtsámeityúme ímityúne idyáíívéjcatsíne ílluréjuco íhvejtsóné íavyéju. Áhdure muurá tsája múnáa ímityú idyáíívéjcatsíne ílluréjuco wáchájánújcatsíne. ¹⁸ Ahdu ííwane muurá Naavéné ihyájkímukéré íwáágóoca íllure íavyéjú újówéjtsóiyáhi. Ehdu íne ámuhákye o néé naavémú avyéjuubéva Betsebóo oke píáábóneriyé diityéké o wáágóohíjcyané ámuha óhdityu menéénéllííhye. ¹⁹ Áánetúhaca ¿múúbé píáábori ámuhá mamýmú waagóohíjcyá diitye naavémuke? Áyu cána oke menej. Tsá muurá ámuha menééityuró Betsebóo píáábori ditye wáágóohíjcyáne. Íllure ámuha mémujtá ehdu meíhjuváne. ²⁰ Muurá ihdyu Píívyéébe oke píáábóneri ó waagóohíjcyá naavémuke tsaaté pañétú téénetu ámuha méwáájácu tsúúca dííbyé avyéjú ííñújiri ámuháma íjcyájúcooróne.

²¹ Muurá íhtsútúúbé jatu tsá íiná múha tsájtyéityuróne. ²² Áronáa dííbyé ehniíñevu íjcyaaabe dííbyedityú dójtúiyá páneere dííbyé méénujcátsiháñe. Ááne dííbyé tsíméné ímillédú méénúíyoóbe.

²³ Ehdu néene muurá oke ipíáabóné ímíletúme táwákimyéí íllure imíllé óhdivu iyútávajtsóne. Aame tahñéjté íjcyáíyómeke íllure óhdityu mútátsohíjcyáhi.

Ípyée íjchívyémé pañévú tsiíne naavéné óómiñe
(Mt 12.43-45)

²⁴ Átsihdyúhjáa idyé tsiíne Jetsóo néehíí: Muurá múúne naavéné míamúnáájpi pañétú íjchívyeebe pehíjcyá íjcyáítsíí néhcoobére. Aabe íjcyáíyotsíí íájtyúmítúnéllíí íllu íjtsámeíhi: “Tsiíne ó óómií bíwáábé pañévúré ópée o íjchívyéébe pañévu.” ²⁵ Ahdújuco muurá óómiíbye ájtyumíváné diibye ípyée íjchívyéébeke imíwu peevéébe éhne múu jaa llíjyahdu néébeke. ²⁶ Áánéllíí múúne nahbévaabe tsijtye 7-meváké ehniíñevu ímityúmeke diityémá tsiíne íúcaáve dííbyé pañévu. Áábeke muurá íhdée íícúbáhrané ehniíñevu ícúbáhraábe.

Íínerí meímíjyuuvéne

²⁷ Ehdúhjáa Jetsóo néenáa tsáápille míamúnááj píinétú kéévánécoba néehíí:

—ÍMaímijyu ihdyu diille ukée ítsíímáváábeke píívyétsolle íjcyanej!

²⁸ Áánéllííhyéhjáa neébe:

—Éée, tehdújuco. Áhdure ímaímijyu Píívyéébe uwááboju cáhcujtsómé íjcyanej!

Míamúnáa Jetsóoke néé díbye méénuráítyuróne imyéénuki.
(Mt 12.38-42; Mc 8.12)

²⁹ Téijyúhjáa mítyane míamúnáa píhcyaavé Jetsóodívu. Áámekéhjáa úwááboobe néehíí:

—Ámuha muurá ícyooca íjcyané míamúnáa ímityúme. Aame ¿íveekí ámuha méimíllé méénuráítyuróne o méénune ámuha oke mecáhcújtsómejíívari? Óvíi ihdyu Píívyéébe íhjyú uubáalle múnáájpií Jonáake pájtyedu néene oke pájtyénetu ámuha méwaaajácú diibyéjuco míamúnáake o pájtyetétsoobe o íjcyane. ³⁰ Muuráhjáa dííbyeke muhdú tene pájtyénetu Níínibé múnáa waajácú ímíáánéjuco Píívyéébe dííbyeke wáalloóne. Ahdu muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke tene pájtyénetu míamúnáa waajácúú dityée íímíjpyetene ípájtyeté Píívyéébe oke wáalloóne. ³¹ Aane muurá Píívyéébe míamúnáa muhdú ícyahíjcyané ímíbájhócooca tsáápille tsííñe ííñúji múnáalle ámuhadívú néétsoó ámuha mecáhcútsóhíjcyátunévu. Muuráhjáa tsíhyullétú tsaalle Tsaromóo uwáábó illééboki. Aallée muurá ímí cáhcujtsóhi. Áánáa ¿íveekí dííbyeúvú ehniíñevu o íjcyaaabe o úwaabóné tsá ámuha mecáhcútsóhíjcyatúne? ³² Téhdure muurá Níínibé múnáaúvú ámuhadívú néétsoóhi. Muuráhjáa Jonáa diityéké úwaabóné icyáhcújtsóne ímíjpyetéme.

Áánáa ¿íveekí dífbyeúvú ehniíñevu o íjcyabe o úwaabóné tsá ámuha mecáhcútsohíjcy-atúne?

Méhálluúucú peetédu nééneé

(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ Tsá muurá peete tsíeménevu maávohjácoítyuróne. Muurá ihdyu cáámevu íboohówátsihvu mépicyóó tene íájchúcunúki. ³⁴ Ahdu muurá ámuhá hálluúúné peetédu nééneri ímiáánéré ámuha meííteneri metsúúrameíhajchíí téenetúré ámuha mébóhówaúcúnuúhi. Áánetu ímityúnéré ámuha meííteneri metsúúrameíhajchíí téhdure téenetúré ámuha mébóhówaúcúnuúhi. ³⁵ Áánéllii téíibúwá méíjcyaco ímiáájú ámuha tsúuca mewáájacúné múhdurá meúráávyétuki. ³⁶ Muurá ténejcu wáájacúme ímityúné méénújúcootúme ííne ímíjyaúréjucó íjcyane éhne múúne peete ájchúcunúnej tééveri méíjcyadu.

Paritséomuma taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpíivetsóne

(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40; Rc 20.45-47)

³⁷ Ehdúhjáa Jetsóó úwáábóné boone paritséomuube dífbyeke tsajtyé ihjyávu ímájchót-soki. ³⁸ Aabéhjáa íhyójtí níjtyámeityuube májchóneri diibye paritséomuube ullévenúhi. ³⁹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dífbyeke:

—Ámuha muurá ámuhaj pi hállúre méímíbachómeíhijcyáhi. Árónáa ámuhá íjtsaméí ímityúne. ⁴⁰ ¿Tsá muurá ámuha mewáájacúmeityúne! ¿Aca tsá ámuha mewáájacutú téhdure méíjtsaméí metéhmémeíyóné méjpi menítyámeíhijcyádúre? Muuráhjáa ímiáámé méíjcyá Píivyéébe meke ípívyejtsóhi. ⁴¹ Áánéllii múu íjpií, íjtsaméii, íjcyane tehmé ímí íjcyaki.

⁴² ¿Máidáátsoju ámuha paritséomuke tene pájtyeíñej! Muurá tehdújúcooro Píivyéébeke ámuha meíícúvehíjcyáné ámuha bájtsoháñeri. Árónáa ¿íveekí tsá ámuha méíjtsámeityú dífbyeke mewájyúíyóneri? Áhdure ¿íveekí tsá ámuha míamúnáama ímíñeúvú méíjcyatúne? Tsá muurá tsáneeríyé dífbyeke meúráávyéne tsiíñe meíhvéjtsóityuróne.

⁴³ ¿Ahdícyane máidáátsoju ámuhakye tene pájtyeíñej! Muurá ámuha méimíllé pihcyáávejáané pañe íboohówátsihjíríyé méíjcyane. Áhdure ámuha méimíllé míamúnaa ámuhakye ávyejúúlléne.

⁴⁴ ¿Áameke ámuhakye taúhbájú uwáábojtémá máidáátsoju tene pájtyeíñej! Muurá ímityúme ámuha méíjcyarómeke míamúnaa ítéhíjcyá pánehjídú ímiáámeúvúdú éhne múúne níjkyéné pañe nehíwu néerone pánehjídú hallu ímíwu meíítedu.

⁴⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii taúhbájú uwáábojtédítú tsaapi néé dífbyeke:

—Uwááboóbej, ehdu aatyéké u nééneri múúhadívú ú wáájatsóhi.

⁴⁶ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Téhdure ámuhakye idátsó pajtyeíñe! Muurá ámuha íllure métúhútsohíjcyá míamúnáake ámuhá íjtsaméityúré ámuha meújcúné uwáábori. Muurá ámuha méíjcyarómé tsá tehdú méíjcyatú eene ámuha meúwáábohíjcyádu.

⁴⁷ ¿Ahdícyane máidáátsoju ámuhakye tene pájtyeíñej! ¿íveekí ámuha éíjyuúvúu Píivyéébe ihjyú uubáalle múnáake ámuhá íhdé múnáaúvú dsíjívétsohíjcyámé níjkyénetu diityéúvu náávé ménícyohíjcyáhi? ⁴⁸ Ehdu ámuha meméénúnetu muurá méwaaajácú ámuhá íhdé múnáaúvúu ícyahíjcyajjítóré ámuha meúraavyéne.

⁴⁹ Muurá Píivyéébe néehíí: “Ó pícyoó o túkévéjtsóneri íhdétújuco iwáájacúné úúbál-léimyeke. Téhdure ó pícyoó uwáábojtéke. Áamedítú muurá tsaatédí ícúbáhraímye. Tsíjtyeke dsíjívétsoímye.” Ehdúu Píivyéébe néehíí. ⁵⁰ Aane muurá téhdure ícyooca íjcyáné míamúnáake dómájcoó ííñujíí ípívyéévétsihdyu ícyoocávú Píivyéébe ihjyú uubáalle

múnáake tsaate dsíjívétsohíjcyáné dibye diityémá ímíbájchoíne. ⁵¹ Muuráhjáa Abéeke íñahbére dsíjívétsóné boone tsíjtyeke ámuhá ihde múnáaúvú dsíjívetsóhi. Muuráhjáa Tsacaríake dsíjívetsómé duurúvájama Píívyéébé ìcúvé covátsómehíjcyáné wájjí ráhoucunútsihvu. Aane ámuhakye o nées íne icyooca íjcyáné míamúnáake téhdure téené ímíbájchó dómájcoíne.

⁵² ¡Ahdícyane máidáátsoju ámuhakye tene pájtyeínej! Muurá ímiáájú míamúnaa wáájácúiyóné ¿íveekí ámuha métúhútsohíjcyá tsíhdyuréjuco meúwáábóneri? Ditye teene icyáhjútsóné úráávyéiyóné ámuha métúhútsohíjcyáhi. Aane muurá ámuha meíjcyarómé tsá ímíneúvú teene meúráávyetúne.

⁵³⁻⁵⁴ Ehdúhjáa Jetsóo íhjuváné taúhbájú uwáábojtémá paritséómuke tsaríwu pajtyéhi. Aaméhjáa dífbyeke panévatu dilló tsane dibye múhdurá áñújcúhajchíí dífbyedítyú ímityúné íhjuvároki.

12

Ímamyémuke Jetsóo téíbúwajtsóne

¹ Téijyúhjáa ávyetá mityáné míamúnaa píhcyaaavémé wájócójcatsíñáa Jetsóo nées ímamyémuke:

—Téiibúwá méíjcyaco aatye paritséómú bañú múnáa ímiáámeúvúdú íjcyámeke.

² Muurá téévéneúvú méénúmeiyóné tsá tétsihvúré níjkéváityúne. Muurá pámeere íñá méénuhíjcyáné bóhówáaveéhi. ³ Múha wáájácútúnáa ámuha míjcóhó pañévu meíhjuvvaróné waajácúmeíhi.

Píívyéébedi múu íllityéhi

(Mt 10.26-31)

⁴ Ámuúha táñahbému, tsá múu íllityétú míamúnáadi apááñéré méjpi dsíjívetsóiyómedi. ⁵ Áánetu ihdyu múu íllityé Píívyéébedi múijyú ámuha meíjchívyéítyuwa cúújúwá pañévu ámuhakye wáágóóiyóóbedi.

⁶ Muurá 5-meva coomímú míjíhhuucúré áhdómeiyómeke téhmeébe. ⁷ Aabe muurá téhdure waajácú ámuhá níwáujííne múhdújívá íjcyane. Áánéllíi tsá múu íínerí íllityétúne. Muurá diitye coomímú ehníínevu ámuha méwajyúmeíhi.

Jetsóoke meúraavyéné metóónúityuróne

(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke iúraavyéné tóónútúmeke ó bóhówájtsoo níjkyéji múnáadívu. ⁹ Áánetu íllure tóónuhíjcyámeke tsá o bóhówájtsoityúne.

¹⁰ Muurá íne Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedítyú ímityúné íhjuvvarómedi Píívyéébe ídáátsóvéne teene ábájíivéhi. Áánetu ihdyu dífbyé Apííchotu ímityúné íhjuvvarómedi tsá dibye múijyú ídáátsóvéityúne.

¹¹ Ehdúhjáa íñétsihdyu neébe:

—Tsaate ámuhakye píhcyáávejáané tehméjtema ámuhá íñújí avyéjúté éllevu tsájtyécooca tsá múu íjyácunútú muhdú íhjuvvaróneri. ¹² Muurá ihdyu Píívyéébé Apííchóre ámuhakye túkévéjtsoo ámuha meíhjuvvakí. Ehdúhjáa Jetsóo nées ímamyémuke.

Tsá múu íjyácunútú mítyane íéhnéváiyóneri

¹³ Téijyúhjáa tsaapi míamúnááj píinévú nées dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, táñahbeke díne dibye oke idyówajcáro múhtsí wáabyuta múhtsíj caani pícyohíjcyánetu.

¹⁴ Áronáacáhjáa Jetsóo nées dífbyeke:

—¿Aca múha oke pícyóó téeméné ímíbájchoobe o íjcyaaabe ámuhtsíkye o dówajcároki?

¹⁵ Tsá múu mítyane iéhnéváiyóneri úmúúpívyetúne. Tsá muurá mítyane meéhnéváne tájpi tsaímíyé meíjcyáítyuróne.

¹⁶ Ehdúhjáa díbyeke iñéené boonétú pámeekéré iúwaabóné úúbáleebe ehnéva múnáájpidítyu. Íllúhjáa neébe:

—Íjcyaabée tsaapi ehnéva múnáajpi. ¹⁷ Áábe bájtsoháñée mítyane néévánetu íllu íjtsámeíbye: “¿Aca kiávú ñe ó aahívétsoó tabájtsó áyánejjívari?” ¹⁸ Árónemáa neébe: “Óubá éhne teene ááhívétsámeíhíjcyaja o wácávyáhcóne éhniíñevu mítyájacoba o améjtsójá pañevú ó pícyoóhi. ¹⁹ Ááne íllu ó íjtsáméíhi: Ícyooca ihdyu tsá ñná óhdítyu píhtotúne. Áánéllii pevétaréjuco íbúwajíi o íjcyaiñe óhdítyu o májchoíñe, o ádoíñe, píhtójúcoótúnéllíihye.” ²⁰ Ehdúu díbye ítsámeíhíjcyarónáa Píívyéébe neé díbyeke: “Tsá mía u wáájacúmeítyúne. Muurá ípyejco tsúúca ú dsíjiveéhi. ¿Ácooca eene u éhnévahíjcyánécoba muhdúíhyaja?” ²¹ Ehdú muurá pajtyeíñe íhdyunéré éhnévahíjcyámema. Aame Píívyéébedívú ídátsohree.

Ihñéjteke Píívyéébe téhmene

(Mt 6.25-34)

²² Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu Jetsóo neé ímamyémuke:

—Tsá múu apááñeríyé íjtsámeítyú íñe tájpi íjcyáneri. ²³ Tsá apááñéré majchoo, wájamuu, íjcyáne tájpi meíjcyatúne. ²⁴ Cáhawáa méjtsúcunu muhdú wahpéjité íjcyane. Tsá muurá dítye múijyú wákímyeítyú téene tájpi íjcyaki. Pane tsá dítye imájchó pícyootúne. Árome íjcyá Píívyéébe tájpi. Aanéjjí muurá diityé ehníñevu ámuha míamúnaa méwajyúmeíhi. Áámeke tsá ámúhake díbye íñetú píhtótsóityúne. ²⁵ ¿Aca íjcyaaabe tsaapi ámúhadítyú éhniíñevu icyáámenúné ímíleebe iye cáámenútsámeíyooobe? Tsáhaa. ²⁶ Muurá tsane túhúúturóné tsá ámuha meméénuítyuróne. Aanéjjí tsá múu íjtsámeítyú tsane imyéénuíyóné ámuháyé mepívyetéyónejjívári.

²⁷ Téhdure cáhawáa méjtsúcunu wajcóháñe múhdutú iye tsaímíyé pívyehíjcyáne pevétaré íjcyaróne. Muuráhjáa ávyéjuube Tsaromóóuvú tsijtye ávyéjúté ehníñevu íjcyaróobé avyéjú wajyámu ímí tsá úújetétú teene wajcóháñe ímívu. ²⁸ Ehdú muurá Píívyéébe tsaímíyé téhmehíjcyá wajcóháñe wahájchotaré ímí íjcyane íllúhwuúré tsúúca chémene. Aabéjjí awáa muurá ámúhake éhniíñevu tsaímíyé téhmehíjcyáhi. Ehdú teene, ámuúha cáhcujtsópítyúné míamúnaaj. ²⁹ Ehdú neéne tsá múu áábímyeítyú téene tájpi ámuha meíjcyane tsáijyu ámúhadítyú píhtórónáaaca. ³⁰ Muurá ihdyu Píívyéébeke cáhcujtsotúme áábímyeí píhtócoóca. Árónaa muurá ámúháj Caani Píívyéébe waajacú ñná ámúhadítyú píhtone. ³¹ Áánéllii múu ámuha mepíhtóróneri íícúvetúme tsúúráméí múhdutú tsaímíyé Píívyéébeke iúráávyéne díbye avyéjuvu iúcaáváyóneri. Áijyu ihdyu tsá ámúhake díbye íñetú píhtótsóityúne.

Ímí níjkyéjiri meíjcyane Jetsóo úwaabóne

(Mt 6.19-21)

³² Muurá ámuha tahñéjté ídátso éhne múúne obééjámú áyáméwu íjcyadu. Árome tsá múu íñerí áábímyeítyúne. Muurá ámúháj Caani Píívyéébe imíllé ámúhake iújcune íavyéjuvu. ³³ Áánéllii múu ámúhá tsíeméne íñáhjéhénúne píaabó ídáátsóméhjike. Muurá ñne íñújiri múhajchotá íjcyáityúné ámuha meéhnéváne tsaímíyé meícyahíjcyádú neéne íjcyá níjkyéjiri múijyú muhdú íjcyáityúme ámuha meíjcyaiñe. Téhulle muurá meíjcyane tsá tútáváávéityúne. Muurá íñújiri naní múnáa ámúhake tútávátsohíjcyádú neéne tsáhájucó téhulle íjcyáityúne. ³⁴ Muurá kénejcú éhniíñevu ímí ámúhake pajtyénéjcuríyujucó ámuha meíjjíveíñe.

Jetsóo tsááñe metéhmene

³⁵ Ahdícyane ímíñeúvú mejcyátsíívyéne oke météhmeco éhne múúne ávyéjuube tsaatétsí táábávajcatsíñe wañéhjiri ijcyáábeke íúnú múnáa téhmehíjcyádu. ³⁶ Muurá múúne téhmehíjcyámé dibye llééhówatu díllóvácooca íícúí ipááyúcuki. ³⁷ Ehdu muurá íavyéjúube íjtsóré íjcyámedívú dibye wájtsime ííne ímíjyaú ijcyá dífbyema. Muurá iwájtsidu tsaímíyé díityéké ímájchótsómema nahbéwajcatsífbye. ³⁸ Maímijyu ihdyu ditye íjcyane tsáijyu múu pécójpíñéuba mityá cóójíháñé pañévú tsáároobe tsaímíyé dífbyeke téhmehíjcyámeke dibye ájtyumíváme. ³⁹ Muurá tsája múnáajpi múijyú naní múnáajpi tsááiñe iwáájacuca cúwátuube ihya téhméj pañévú tsá dibye úcáávéityuró íñániki. ⁴⁰ Ahdícyane mejcyátsíívyéne méítsohíjcyaco o tsááiñe. Muurá ámuha méjtsámeityúnáa Míamúnáajpidívú o ípívyéveebe tsiíne ó tsaáhi.

Tsaatétsí wákímyeíñetu íjcyané uwááboju

(Mt 24.45-51)

⁴¹ Ehdúhjáa Jetsóó néenélii Pééodoro nées dífbyeke:

—Ávyéjuubej, ¿a múúhakyéré ú úwáábohíjcyaj, mityá pámeekérej?

⁴² Áronáacáhjáa tsiíne neébe:

—Muurá tsaapi tsaímíyé íavyéjúúbema wákímyeíbyeke pícyoobe ihyájkímú tehmeébedívu. Aabe muurá díityéké ímí íícuvé ííne tájpi ditye íjcyáiñéhjitu.

⁴³ Ahdícyane maímijyu dibye íjcyane íwákímyeíyi íjcyáábeke íavyéjuube ájtyumívaábe.

⁴⁴ Muurá ímiááné amúhakyé o nées ímiáábé íjcyáábeke íavyéjuube ihñévú téhmetsóne.

⁴⁵ Áánetu íjcyaaabe tsaapi ímítyuube íavyéjuube ‘íícúí óómítyúné’ íñéene íwákímyeí íbúwá íjcyátuúbe. Ehdu neébe muurá íllure ihyájkímuke imyéénúne ímillédú wañéhjineríyé pehíjcyá líyíícyáveebére. ⁴⁶ Aabe muurá ehdu ícyahíjcyánáa íavyéjuube óómiibye tuvááová dífbyeke dibye íjtsótúnáaaca. Áábeke íllurjúco dibye ícúbahráné tsaate íwákímyeí múnáa ímítyúmeke imyéénudu.

⁴⁷ Ehdu muurá íavyéjuube íúnú múnáake ícúbahrá dibye ímillédú dífbyé wákímyeí imyéénúiyóné wáájacurómé tehdu méénútúhajhíjyu. ⁴⁸ Áánetu iwáájacútúné hal-lúríyé ímityúné méénúmeke íhtsútáre ícúbáhraabe. Muurá mepíáábómedi méijyáacunú ímí ditye íjcyáíyóneri. Áhdure tsíeménevu meníwáávémedi méijyáacunú ímí ditye téhméíyóneri.

Jetsóó hallútú míamúnáa tsarílléjcatsíñe

(Mt 10.34-36)

⁴⁹ Muuráhjáa ííñujívú o tsáa táhallútú míamúnáa itsarílléjcatsíki. Aane ihdyu múhdutúiyó téené pañéjucu meé. ⁵⁰ Muurá o ícúbáhrámeíñe níjcautu ó dsíjiveéhi. Aane ávyeta múhduúvúrá ó íjtsúcunúhi. ⁵¹ ¿Aca ámuha méjtsúcunú tsaímíyé míamúnáa íijcyá o tsááne ííñujívú? Muuráhjáa ihdyu o tsáa míamúnáa tsajjítóré íjtsámeityúme táhallútú itsarílléjcatsíki. ⁵² Aane muurá ícyoocátú tsané múnáa íjcyarómé tsarílléjcatsíí táhallútu. Muurá tsaatédítyú ímunáajte oke cáhcújtsóhajchíí tsaatétsí cáhcújtsótumútsí tsaríllé díityéke. Áánetu díityétsíyé cáhcújtsóhajchíí ímunáajte tsaríllé díityétsikye. ⁵³ Muurá cááni tsaríllé íllíkye oke dibye cáhcújtsóné hallútu. Áhdure ílli tsaríllé cááníkyyé. Áhdure ídsi tsaríllé tsíijuke. Áhdure tsáápille íaajáké tsarílléhi. Ehdu muurá panéjcuávú míamúnáa tsarílléjcatsíí táhallútu.

Íná pájtyeíñe úúbállenéhji

(Mt 16.1-4; Mc 8.11-13)

⁵⁴ Téhduréhjáa tsiíne Jetsóó nées díityéke:

—Muurá ámuha nuhba áabatéhíjcyánéjcutu ojtso bóhówáávécooca menéé maálleíñe. Ahdújucu tene állene. ⁵⁵ Áhdure tsíñejcutú kíijyeba tsáacooca ámuha menéé píjcyaba

íjcyaiñe. Ahdújuco tene íjcyane. ⁵⁶ Ehdu muurá ímiáámeúvúdú ámuha méwaajácú muhdú néijyu muhdíivané cóoji íjcyaiñe. Árome ¿íveekí tsá ámuha mewáajácú oké iwáalloone Píivyéébe páhduváré nénehji imyéénúneri ámúhake úúballéjúcohíjcyaróne?

Meke múnáajtsórómeke mewájjyune

(Mt 5.25-26)

⁵⁷ ¿íveekí tsá ámuha meíjtsámeítyú ímiáámé ámuha meíjcyáíyóneri? ⁵⁸ Tsaate múu ámúhadítyú ímítyunéhjí ditye ímbájchóhullévú tsíjtyeke tsájtyéhajchíí ímíñeúvú cánáájánújcatsí téhullévú íúújetétúné ihde ávyéjútédívú ámuha mecúvéhoojánútsójcatsítyuki. ⁵⁹ Tsá muurá cúvéhóójatu ámuha meíjchívyéítyuró páneere ámuha maáhdótúhajchííjyu.

13

Ímityúné meícyahíjcyané meíhvejtsóne

¹ Téijyúhjáa tsaate Jetsóo éllevu ipyééne úúballé Píivyéébeke íícúvéné iyámeke ditye dsíjívétsohíjcyáhajtsívú Piráátó tsaate Gariréa múnáadívú lííhyanútsómé tujpácýo iyámé tujpácýoma mújtane.

² Áámekéhjáa neébe:

—¿Aca ámuha méjtsúcunú ehdu diityéké tene pájtyene tsíjtyé ehnííñevu ímityúmé ditye íjcyanéllíhye? ³ Muurá téhdure ámuha pámeere méícúbáhráméíí diityéduré ímityúné ámuha meícyahíjcyané meíhvejtsóne Píivyéébe icyánejcúvú meíbúwáávétúhajchííjyu. ⁴ Ácooca ¿muhdú ámuha méjtsúcunú Jerotsarée múnáadítyúu 18-meváké ‘Tsiroée’ némeíñé nupáhyéjú úníuri íjcyaja cáámé cóhnaúvú nééja áámune? ¿A dityéé ehnííñevu ímityúmé íjcyanéllíí aamúné diityéke? ⁵ Muurá téhdure ámuha pámeere méícúbáhráméíí diityéduré ímityúné ámuha meícyahíjcyané meíhvejtsóne Píivyéébe icyánejcúvú meíbúwáávétúhajchííjyu.

Higyéerahe néévátúnetu Jetsóo úwaabóne

⁶ Ehdúhjáa Jetsóo íñétsihdyu tsiíne diityéké úwááboobe nééhií:

—Tsaapíhjáa íúmihé pañétú higyéerahe íbájtsóhe néévápítyuhe úújéjehíjcyaráhi. ⁷ Áronemáhjáa tééné tehmeébeke neébe: “Tsúuca 3 pijcyábájucóo íhye tsá néévápítyúne. Áanéllíí ílluréjuco dihlo. Báñú úmihé pañétú teéhe.” ⁸ Áronáacáhjáa tépallí tehmeébe néé dífbyeke: “Ávyéjuúbej, cána óví íñé pijcyábá méjtsoráhi. Óví ó wápíjcoó tehe íñéevaki. ⁹ Tsáijyu múu tehdu meméénúneri néévahe. Tehe néévátúhajchíí bótší ílluréjuco meíllóíñe.”

Wáyeéévejcóójí tsáápílleke Jetsóo bóhiítsóne

¹⁰ Áhduréhjáa tsáijyu wáyeéévejcóójí úwááboobe pihcyáávéjé pañe íjcyámeke. ¹¹ Áanáacáhjáa tétsihyi tsáápílle naavéné ípañe íjcyalle 18 píjcyájucóo íbájui ipátúúvétúneri chémehíjcyalle. ¹² Áállekéhjáa Jetsóo ípíúváne nééhií:

—Tsúuca ú bohíjucóóhi, muúllej.

¹³ Ehdúhjáa néébere díílleke dócárájconetu ímiááné tsúuca íbájui pátúúvelle íjyócuuve tsatújkevéjuco. Aalléhjáa duurúvá Píivyéébeke. ¹⁴ Aanéhjáa pihcyáávéjé tehmeébeke tsarí pajtyé íveekí wáyeéévejcóójí díbye díílleke bóhiítsóne. Aabéhjáa tétsii íjcyámeke nééhií:

—Muurá íjcyané 6 coojívá wákimyéíjcyoojijí. Ájcoojijí ámuha métsááiyá dífbye éllevu díbye ámúhake íbóhiítsoki. Tsá wáyeéévejcóójí ámuha dífbye éllevu métsááítyuróne.

¹⁵ Ehdúhjáa díbye néénéllíí Jetsóo néé dífbyeke:

—Bañú múnáajpi u íjcyabe pánehjídú ímiáábeúvúdú uú. ¿Aca tsá wáyeéévejcóójí íjcyaróne ámuha jéémú dóhjívámeke ámuha meíjchotéítyuró téhí pañétu? ¹⁶ Ehdu nééne

muurá áámye téhdure Aavarááuvúj tsiiménémúháábéelle íjcyalle ídátsó chémehíjcyá 18 píjcyájucó naavéné ípañe íjcyaabéré dílleke tehdu méénúneri. Áálleke ¿aca tsá mepíáábóityuró wáyeeévejcóójí íjcyaróne?

¹⁷ Ehdúhjáa díbye néeneri pámeere dílbyeke múnáátsohíjcyámé núcójpivéhi. Áánetúhjáa ihdyu tsijtye mítyane ímíjyuuvé díbye dílleke píáábóneri.

Mojtáátsá neeváúwúutu íjcyáné uwááboju

(Mt 13.31-32; Mc 4.30-32)

¹⁸ Téhduréhjáa Jetsóó néé diityéke:

—¿Aca íínetú íñe tsiíñe ámúhake ó úwááboó Píívyéébé avyéju? ¹⁹ Muurá dílbyé avyéjú éhne múúne mojtáátsá neeváú kémúútúróúwu mebájtso mítyáhécoba kéémévédu. Aahe muurá wájcáváné hallúvú wahpéjté píhtobáhi. Ahdu muurá teene Píívyéébé avyéju.

Pááá ooríchetu íjcyáné uwááboju

(Mt 13.33)

²⁰ Téhduréhjáa neébe:

—¿Aca íínetú íñe tsiíñe Píívyéébé avyéjú ó úwáábóiyáhi? ²¹ Muurá tsáápille harínál-líjyutu pááa imyéénúcooca áyánéwu tééné ooríchetu pícyooróné páneeréjucó óórichódú teene Píívyéébé avyéju.

Ímíájíjto

(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Aanéhjáa Jetsóó Jerotsaréevu péébe juuváyí íjcyácoomíji múnáake úwááboobéré pehíjcyáhi. Áhduréhjáa patsíhjívarí íjcyájáhji múnáake úwááboóbe. ²³ Áábekéhjáa tsaate neéhií:

—Ávyéjuúbej, ¿a uhjéméré pájtyéteéhi?

²⁴ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Íhnáhó íuráávyé néérojító múu úraavyé Píívyéébé avyéjuvu ámuha meúújetéíjto. Muurá mítyame imíllérá iúcaavéné téenevu. Árome tsá úcáávéityúne. ²⁵ Muurá téiibúwájí néétume áachi ímíllédú íjcyámé hallúvú ávyéjuube ihjyá lleehówa wátaahá-coóhi. Áané boone llééhowa wátótóhcoméré neéhi: “Ávyéjuúbej, múúhake paayúcu.” Áronáa neéíbye: “Tsá ámúhake o wáájacutúne.” ²⁶ Áánélli neeímyé dílbyeke: “Áánerá úuma tsaméhjí mémáchohíjcyáhi. Áhdure muurá múúhá comíñeri úwááboobéré ú pehíjcyáhi.” ²⁷ Ehdu dítye néerónáa neéíbye: “Muuráhjané ámúhake o neé ámúhake o wáájacutúne. Áhdícyane méíine óhdityu ímityúmé ámuha meíjcyame.” ²⁸ Ehdu Píívyéébe waagóó dílbyeke cáhcújtsótúmeke. Aame kémuélléturé ííteé Píívyéébé avyéjuri dílbyé ihjyú uubálle múnaa Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámeke. Áijyu ílluréjucó dítye tááiñe íhwáñe ííhdónema. ²⁹ Ehdu waagóojtéréjucó íjcyánáa pahúllevátú tsijtye ímí Píívyéébeke cáhcújtsómé dílbyedívú píhcyááveé dílbyema íjcyá íavyéjuri. ³⁰ Áijyu muurá íñe ícyooca idáátsóméhjíúvú nééme ávyéjúúteéhi. Áánetu íhtsutúmé ícyooca íjcyarómé téijyu idáátsónuúhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Jerotsarée múnáake Jetsóó kímooovéne

(Mt 23.37-39)

³¹ Téijyúhjáa parítséomú tétsihvu wájtstime néé dílbyeke:

—Dípye íchihdyu tsiéllévu. Muurá Heróódé imíllé uke ídsíjívetsóne.

³² Áánéllihyéhjáa neébe diityéke:

—Mepééne dílbyeke ávyétá muubérá íjcyáábeke mene: “Óvíikyévá ihdyu níjkévaabe naavémuke tsaaté pañétú iwáágóóne chéméméhjíke íbóhíitsohíjcyánetu.” ³³ Tsá muurá

Píivýéébé ihjyú uubálle múnáajpi dsíjívéityuro Jerotsarée tsiéllévure. Óvíi ihdy múhajchótá ó ijcyáhi.

³⁴ Ámuúha Jerotsarée múnáaj, ihdyújuco tsáma ¿íveekí ámuha íllure mellííhyánúpétsohíjcyané ihjyú uubálle múnáake Píivýéébe ámuha éllevu wállóórómeke? Uwáábojtéké dibye ámuha éllevu wállóórómedi ¿íveekí íllure ámuha méicúbáhrahíjcyá néwayúúnevu maáámúneri? Muurá ó imíllerá ámuhákye o újcune éhne múúne cáraca ítsííméwuúmuke íhñúwáacyú lliíñévú újcuudu. Áronáa ¿íveekí tsá ámuha meímíllehíjcyatúne? ³⁵ Áané déjúcotu muurá ámuha cóómí ápajyuréjuco cóevaíñe. Áhdure ámuhákye o nées oke ámuha maájtyumíjúcódityúne múijyú tsiíñe o tsáíñévújuco. Téijyu muurá ámuha oke maájtyúmíne méneéhi: “Maímijyu áanu Píivýéébe mémeri tsááneéj.”

14

Íjpi óorííbyeke wáyeeévejcóójí Jetsóó bóhiítsóne

¹ Tsáijyúhjáa idyé wáyeeévejcóójí Jetsóó péé paritséómú avyéjúube jávú dííbyema imájchoki. ² Áábekéhjáa diitye paritséómú hállúváábohíjcyá tétsihyi íjpi óoríñeri chémeebe íjcyánéllii ‘áádikye éhne íjcyooji bóhíítsóííbye’ íñéénema. ³ Aaméhjáa taúhbájú uwáábojtémá íjcyámeke neébe:

—¿A wáyeeévejcóójí tsaapi chéméébeke mébóhíítsóiyáhi, mityá tsáhaáj?

⁴ Ehdúhjáa dibye néerónáa tsá ditye íiná néétune. Aanéhjáa awáá tsúúca diibye íjpi óorííbyeke íbóhíítsóne neebe ílluréjuco dibye ipyéekíí. ⁵ Átsihdyúhjáa neebe diitye paritséómuke:

—¿Aca ámuhá ocájí ámuha íjúuba wáyeeévejcóójí wáhyéjú pañévú áákityéébeke tsá ámuha meújcúityuróne?

⁶ Ehdúhjáa dibye néene tsá ditye píivýetétú muhdú íáñujcúne.

Táábávajcátsí wañéhjivu ditye míñútsóne

⁷ Áhduréhjáa tsáijyu wañéhjivu tsaate míñútsómé imíllé íboohówátsihjívuré íacuuvéne. Aanéhjáa Jetsóó múhdurá íjtsúcunúne diityéké úwááboobe néehíí:

⁸⁻⁹ —Tsaate múu ámuhákye ityáábávajcátsíñe wañéhjivu míñútsócooca tsá íhdére ácuúvetú íboohówátsihvu tsáijyu múúne tsijtye ámuhá ehnííñevu áveyjúumé wájtímekéréjuco ditye tétsihvu ácuúcné boone íatéréétsihvuréjuco ámuha maacúúvéneri menúcójpívétuki. ¹⁰ Áanéllii múu tsaate íwañéhjivu ámuhákye míñútsócooca úújeté íhdícyátsihvuré diitye wañéhji múnáa ámuhákye íájtyúmícooca íboohówátsihvu íacujcároki. Áijyu ihdy tsá íñnerí ámuha menúcójpívétsámeityúne. ¹¹ Muurá iye íhtsutúme ávyéjyte íjcyane némeíhijcyámé núcójpívétsáméííhi. Áánetu ídáátsóméhjíúvú tsaííbuwáre íjcyame ávyéjúúteéhi.

¹² Ehdúhjáa diityéké íúwáábótsihdyu neebe dííbyeké íwañéhjivu míñútsóóbeke:

—Tsá múu majchóvú míñútsotú íhtsutúméhjikéré uke ditye píámeííñe u ímíllénélliihyére. Téhdure tsá múu míñútsotú dihyákímudúnéré múhdumé tsijtye úuma náhbévahíjcyámekére. ¹³⁻¹⁴ Múu téhdure míñútsó ídáátsóméhjike íjpíityu tsátsihjí íjcyátúróméhjima hállúvátúméhjike ámuhákye ditye píámeíiyóné íjtsámeityúmére. Muurá Píivýéébere ámuhákye áhdoó dibye ímíllédú ámuha meíjcyame medsíjivémé tsiíñe mebóhíícooca.

Wañéhjítu íjcyané uwááboju

(Mt 22.1-10)

¹⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néenéllii tsaapi nées dííbyeke:

—Maímijyu ihdy diitye Píivýéébé avyéjuvu úcaavémé íjcyanej.

¹⁶ Ehdúhjáa dibye néenéllii Jetsóó tsaapi wañéhjívaténetu úwááboobe néehíí:

—Tsaapíhjáa iwáñehjívaténevu míñutsó mítyámeke. ¹⁷ Ááme éllévúhjáa íúnú múnáájpikeye dibye wálooobe neeté diityéke: “Tsúúcajávane majcho baabáhi. Waávané mepéene mémajchótej.” ¹⁸ Áronáacáhjáa tsá ditye ímíllétú ipyééneé. Tsaapíhjáa íllure néé dífbyeke: “Ohné tsaatédítýú ííñújí o áhdone ó imíllé o úújeténe. Áánéllii tsá oke dibye téhméityúne.” ¹⁹ Áánetúhjáa tsijpi néehíí: “10-meváké ócájímuke o áhdómeke ícyooca ó imíllé o wáájaculléne muhdú ditye wákímyeíñe. Áánéllii tsá oke dibye íjtsójúcoóityúne.” ²⁰ Áánetúhjáa tsijpi néehíí. “Botsíi o táábávaabe muhdú ó peéhi. Tsáhái o péétune.” ²¹ Éhduréhjáa ditye népejtsóné íóómíñe úúbáleebe íavyéjúúbeke. Aanéhjáa dífbyeke tsárí pájtyeebe néé diibye íúnú múnáájpiíkye: “Ané cána míñutsóté ídáátsóméhjikéréjuco íjpi ímítyuméhjí ímíñeúvú úíllene píívyetétúméhjima hállúvátúméhjike.” ²² Ahdújucóhjáa ímíñutsójétsihdyu tsáabe néene dífbyeke: “Ayúju ávyéjuúbej, tsúúca ó míñútsojéhi. Áronáa íñe jaa tsáhái wáhpetúne.” ²³ Áánélliihyéhjáa íavyéjuube néehíí: “Ané cána tsíjtyekéi míñutsótej. ²⁴ Tsáhájucó tujkénú o míñútsoromé májchováityúne.” Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Íhstúúróné pañe Jetsóoke meúraavyéne
(Mt 10.37-38)

²⁵⁻²⁶ Aanéhjáa mítyane míamúnaa dífbyeke úráávyehíjcyámeke neébe:

—Muurá oke úráávyeromé oke iwájýúné ehniíñevu méwámyuma ihyájkímukéré wájýuhajchíí tsá ditye ímiááné tahñéjté íjcyatúne. Áhdure iye ehniíñevu iwájýumeíhahchíí tsá ditye tahñéjté íjcyatúne. ²⁷ Áhdure oke úráávyéneé déjúcotu ícúbáhrámeíyóné ímíllétúmé tsá tahñéjté íjcyatúne. ²⁸ ¿Aca ámuha jaa meméénu tsá tujkénú meéévéityuró múhduná ámuha dsíídsí íjcyane tene úújetéhajchíí botsíi ámuha meméénuki? ²⁹ Muurá dsíídsi úújetétúnáa ámuha meméénuróné meníjkévátúneri tsijtye uuhívatéiyá ámúhadi. ³⁰ Muurá nééiyóme: “Éje, íjtyemeíhjáa íñe ánúmeíyómé tsá pánéévétsotúne.” ³¹ Áhdure ¿aca tsané avyéjúúbé tsodáhómú 10,000-mevaré íjcyame tsíjpi tsodáhómú 20,000-meva íjcyámema imyéénújcatsí tsá tujkénú íjtsámeítyuró téhdúmema diityéké ityáhjáityuróne? ³² Muurá téhdúmema íhñáhóóityurónéllii tsíhyulléréi ditye íjcyánáa wállójcatsíyómé diityé éllévu ditye íñéete imyéénújcatsíjyúcoótuki. ³³ Ehdú néene muurá tsaate ímíllédú íicyahíjcyané íhvéjtsotúme tsá tahñéjté íjcyatúne.

Cánaámatu íjcyané uwááboju
(Mt 5.13; Mc 9.50)

³⁴ Muurá cánaáma íímúma íjcyanéllii meke píaaabóhi. Áánetu íímútuca tsá íínetú tene meke píaaabóityuróne. ³⁵ Pane mebájtso ííñújí meúménúiyónéúbatu tsá meke tene píaaabóityuróne. Áánéllii tehdu néene ílluréjuco mewáágóone. Aane ihdyu óví ámúhadítýú lléébome icyáhcuíjtsóne tehdu íjcyáhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

15

Obéjéj mújtánetu íjcyané uwááboju
(Mt 18.10-14)

¹ Téijyúhjáa ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámema tsijtye ímityúme píhcyaaavé dífbyedívú dífbyé uwáábó ílléébúcunúki. ² Áámedítýúhjáa paritséómuma tauhbájú uwáábojte néehíí:

—¿Aca íveekí aadi ímityúmedívú nahbéváhi?

³⁻⁴ Ehdúhjáa dífbyedítýú ditye íhjíyúvanelíli obéjéj mújtánetu íúwaabóné neébe:

—¿Aca ámuha jéémú obéjéjámú 100-meva íjcyámedítýú tsaapi mújtaca tsá ámuha 99-mevaréjuco íjcyámeke íúmíhéhj píínévú mepícyóóne dífbyeke menéhcóityuróne? Muurá ámuha ménéhcóiyáhi. ⁵⁻⁶ Áábeke muurá ámuha maájtyúmícooca mítyane

meímíjyúúvéne ááhívu ámuha mewájtídu mépihjúúúyá ámuha menáhbévahíj-cyámeke ditye téhdure ímíjyúúve mújtáróobeke ámuha maájtyúmíneri. ⁷ Ahdu muurá Píívyéébe níjkyéjiri íjcyaaabe mítyane ímíjyúúvé tsaapi ímítyúné pañévú mújtároobe tsiíne ímíjpyetéébedi. Muurá ímí íjcyámedi ímíjyúúné ehnííñevu ímíjyúúveebe mújtároobe tsiíne ímíjpyetéébedi.

Dsíídsíji wágóóóvénetu íjcyáné uwááboju

⁸ Téhduréhjáa dsíídsíjitu diityéké íúwaabóné neébe:

—¿Aca tsáápíledi 10-jíva dsíídsi íjcyánetu tsaji wágóóóveca tsá dille choocówu peetéj tééveri líjyaalléré néhcóityuróne? Muurá néhcóiyolle. ⁹ Aaji muurá íájtyúmíneri ímíjyúúvéne íñáállévahíjcyámeke píhjúúúyolle ditye téhdure ímíjyúúveki. ¹⁰ Ehdu muurá ímítyúné ícyahíjcyaaabe teene íhvéjtsóne Píívyéébe ícyánejcúvuréjucu íbúwáávéébedi níjkyéji múnáa mítyane ímíjyúúvéhi.

Tsaapi cáánídityu mújtáné uwááboju

¹¹ Téhduréhjáa tsiíne úwááboobe neéhií:

—Íjcyamútsíhjáa mítyétsi tsáápí hájchimútsi. ¹² Áamútsidítyúhjáa bóneebe néé cááníkyyé: “Llíhij, u dsíjívéné boone métsíméné múhtsidívduréjucu cóéváiñetu ó imíllé apáhajhíí ícyoocájucu oke tsáneevu u ájcune.” Ahdújucóhjáa díbye íiná néé-tuubéré ájcune diityétsikye tshdúnéécú. ¹³ Átsihdyúhjáa wahájchotaré tétsii díbye bóneebe íjcyáróne páneere ihñe nahjíhenúhi. Áane dsíídsímáhjáa peebe cáánídityu tsíhyullévú tsííne íñújívú. Áhullévúhjáa teene ídsíídsí íllure ícúbáhraabe ímítyúné ícyahíjcyáneri. ¹⁴ Aanéhjáa tsúuca páneere ídsíídsí átéréénéhjiri díbye pírujtsónáa téené íñújiri tsá majcho íjcyatúne. Áijyúhjáa ídátso pevéeberéjucu ícyahíjcyáné ííne tájpi íjcyájucóótuúbe. ¹⁵ Áánéllíhyéhjáa téené íñúji múnáájpkíye táúmeíbyé wákíméi. Aabéhjáa dífbyeke téhmetsó ímyeenímudívu. ¹⁶ Aabéhjáa diityéké téhmehíjcyáábeke múha majchóvú ájcútuube ájyaba wájyúúúóótúnéllíi imíllera diityé éébuta imájchone. ¹⁷ Átsihvúhjáa ikímóóvémeíne íllu íjtsámeíbye: “Ehdíívajúné tsáma áyaturómé líhíyó wákimyéi múnáadítyú majcho píhtótúnáa ¿íveekí íchíhvu ó dsíjíveehúbá ájyábari? ¹⁸ Tsáhaá, oo éhne líhíyo éllevu o óomíne dífbyeke ó neéhi: Líhij, ¿íveekíhyana ihdyu Píívyéébe ímíllénejíí ímítyúné ó meenúhi, áhdure u íjcyáróóbedívú ímíñejíívari? ¹⁹ Ahdícyane tsáhájucu díjtsíiméné o íjcyáityúne. Díwákimyéi múnáájpyéjucu o íjcyáiñe.” ²⁰ Ehdúhjáa íjtsámeídyújucu díbye óómiñe cááni éllevu. Aabéhjáa téhullévú péébeke tsíhyulléturé cááni íájtyúmííbedi mítyane ídáátsóvéne íícúí icyáhdahíróne ámabúcutéhi. ²¹ Átsihvúhjáa ípyéé íjtsámeídyújucu díbye cááníkyye neéneé:

“Llíhij, ¿íveekíhyana ihdyu Píívyéébe ímíllénejíí ímítyúné ó meenúhi, áhdure u íjcyáróóbedívú ímíñejíívari? Ahdícyane tsáhájucu díjtsíiméné o íjcyáityúne.” ²² Ehdúhjáa díbye neérónáa cááni néé íúnú múnáake: “Íícúí áánúke íwajyámúúnema ítyúhápaajívú meújcone hójtsíwápaajívú maájcu díbye ípícyámeíki. ²³ Átsihdyu íujcávaabe ócájíwúuke médsíjívétsó dífbyeke mewáñehjínuki. ²⁴ Muurá íñe ‘tsúúcajáubáhjáa dsíjíveébe’ o néhíjcyánáa ídátso kíatú bóhdívaabe méhdivu.” Ahdújucóhjáa ditye wáñehjívaténe.

²⁵ Áijyúhjáa íñahbe ámíaaabe úmíhé pañétú óómiíbye lleebúacunúvá wáñehjí ihjyáí íjcyane. ²⁶ Ááneríhjáa íúllévenúne kémuélléturé íúnú múnáájpkíye ípíuváne díllóobe íveekí ditye wáñehjívaténe. ²⁷ Áánéllíhyéhjáa neébe: “Muurá díñahbe wajtsíhi. Áánéllíhyéne dícyááni líihyánutsó íujcávaabe ócájíwúudívú díbyevané íiná pájtyétuube kíatú bóhdívánéllíi dífbyeke íwáñehjínuki.” ²⁸ Aanéhjáa ávyéta tsáí pájtyé dífbyeke. Aabéhjáa íhnáho cáyobáávatéébe tsá áyánéwu ímíllétú íááhívéne ihjyávu. Áánéllíhyéhjáa cááni

díbye éllevu ipyééne cánáajanú dibye iááhíveki. ²⁹ Áronáacáhjáa neebe cááníkyeé: “Llíhij, muurá íne múhdúné pijcyábá úuma ó wákímyeí uke táhjállétuubére. Áróobeke tsá mújyú oke u ájcutú obééjá hájchíúbadívúré ehdu o wáñehjíváté o náhbévahjicyámema. ³⁰ Aabe eene dáachikye ímiáábekéjii ú wáñehjínú íjucáváabeke jeemúdítyú u dsíjívétsóóbé hallúrí ímityúné walléémudi didsíídsí pírujtsójéébeke.”

³¹ Áanéllihyéhjáa cáani néehíi: “Ímiáánéjuco, Lli, óoma tsatsíiyé u ícyahjicyáne. Aane muurá páneere tátsieméné dihne. ³² Áanetu ihdyu tehdujuco mewáñehjínúné díñábeke ídátso kíahjí múhduháñé ícyahjicyátsihdyu ‘tsúúcajáubá dsíjívéebe’ o néhijcyánáa méhdivu bóhdíváabeke.” Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

16

Íavyéjúúbema tsaapi ímityúné wákímyeíñetu íjcyáné uwááboju

¹ Téhduréhjáa ímamyémuke úwááboobe néehíi:

—Íjcyaabéhjáa íhtsútuube ehnéva múnáajpi. Áábé únú múnáajpíhjáa ímityuube íjcyáábé hallúvú tsaate úballé diibye íavyéjúúbeke dibye ímityú téhmehjicyáné díbyé tsieméne. ² Áanéllihyéhjáa íavyéjuube ipíúváabeke néehíi: “¿Íveekí ímityúné míamúnaa díhyallúvú úúballéhi? Ahdícyane oke ímíñeúvú duubállé muhdú tátsieméné u téhmehjicyáne. Átsihdyu tsáhájucó óoma u wákímyeítyúne.” ³ Ehdúhjáa íavyéjuube néénetu íllu íjtsámeíbye: “Aane ¿muhdú íne ó íjcyáá oke táavyéjuube wáágóóobe? Tsá muurá o píivyététú tsííne wákímyeí o méenune. Pane núcójpítsó teene tsíjtyeke píáábó o táúmeíñe tájpi o íjcyáiyóne.” ⁴ Ehdúhjáa íjtsámeíyóne neébe: “Tsúúca ó waajácú muhdú o méenuíñe. Oo éhne ó píááboó táavyéjúúbedítyúu íñáhjíhenúné áhdohíjcyátúmeke néhi dibye oke wáágóócooca diityéréjuco oke ipíááboki.” ⁵ Ehdúhjáa íjtsámeíñe píúvaabe tsáápiitsádí diityéké eené íavyéjúúbedítyú íñáhjíhenúné áhdohíjcyátúmeke. Áanemáhhjáa o méenuíñe. Oo éhne ó píááboó táavyéjúúbedítyúu íñ tujkénú tsáabeke neébe: “¿Acáa múhduná táavyéjúúbedítyú u náhjíhenúné tsáhái u áhdotúne?” ⁶ Áanéllihyéhjáa neébe: “100-hoojáváa oríívó duurúbájpacyóné ó ujcúhi.” Áanéllihyéhjáa neébe: “Ééé, íñe muurá u cáátunúné téhdunéjuco. Áronáa cána íícúí béháámitúrējuco picyo 50-hoojávarējuco u áhdotúne.” ⁷ Áané boonétúhhjáa idyé tsijpi tsáabeke neébe: “¿Ácooca uu múhduná tsáhái u áhdotú ávyéjúúbeke?” Áanéllihyéhjáa neébe: “100-babyáváa tríigo ó ujcúhi.” Áanéllihyéhjáa neébe: “Ééé, íñe muurá u cáátunúné téhdunéjuco. Áronáa cána íícúí béháámitúrējuco caatúnú 80-babyávarējuco u áhdotúne.” ⁸ Ehdúhjáa ávyéjúúbé únú múnáajpi ímityúné meenuíhi. Aanéhjáa bóónétu íavyéjuube iwáájácúneri ullévenú díbyedi ayájú tujkévé ehdu imyéenuíñé dibye íjtsámeíñeri. Ehdu muurá íne ímiájíjtó úráavyémé ehniíñevu ténejcu wáájácutúmé tujkévéené íjtsámeíñé tsíjtyema íñáhbévájcatsíki.

⁹ Aane ihdyu ámúhakye o néé íñe íñújiri ámuha meéhnévámé tsíjtyeke mepíáábo néhi ámuha medsíjívécooca Píivyéébe ámúhakye iúcúpéjtso mújyú muhdú íjcyáityúmé díbyema ámuha mejjcyáíhullévu.

¹⁰ Muurá wahdííváné wákímyeívu tsaatéke mepícyoome ímí wákímyeíhájchíí méwaa-jácú téhdure éhniíñevu íjcyáné wákímyeí ímí ditye méenuíyóne. Áanetu teene átéréené wákímyeí múhdurá méenuhíjcyámé muurá éhniíñevu íjcyane téhdure dáríívéiyáhi.

¹¹ Aane muurá íñe íñújiri ámuha meéhnéváneri ímiáánéré ámuha meméénútúhájchíí téhdure Píivyéébé wákímyeí múhdurá ámuha médáriívéhi. ¹² Téhdure tsíjtye éhne ímíñeúvú ámuha metéhmétúhájchíí muurá ámúhá wáabyuta íjcyaróné tsá múhá ámúhadívú íhvéjtsóityuróne.

¹³ Muurá tsá míityétsima tsaapi ímí wákímyeítyuróne. Muurá tsáápiikye éhnííñevu iwájuúúbediyé íícúvéne tsá tsíjpihdi dibye íícúvéítyuróne. Áanéllii tsá tene ímityú Píivyeébeke meúraavyémé metsúúrameíñé medsíídsíváyóneri.

¹⁴ Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóné paritséomú illéébóne íllure uuhívaté díbyedi téeneri itsúúrameíhíjcyánéllíihye. ¹⁵ Áamekéhjáa neébe:

—Bañú múnaa ámuha meíjcyámeke míamúnaa itsúcunúhíjcyá ímiáámédu. Áronáa Píivyeébe waajácú ámuhá íjtsaméi. Muurá míamúnaa mítyájkímyeíñé tsarílleébe.

Píivyeébé tauíhbaju wágóóóvéityúne

¹⁶ Muuráhjáa Jóaa bóhówáávétúné hajchótá Píivyeébé tauíhbaju íhjuú uubálle múnaaúvú úwáábohíjcyánéréi míamúnaa úráávyehíjcyáhi. Áané boonétúu ihdyu díbye Jóááuvuréjuco úwaabóné ímiáájú Píivyeébe míamúnaake íavyéjuvu újcúné uwááboju. Áanéllíihye mítyame tsúúrameíhíjcyá téénevu iúcaávéíñeri.

¹⁷ Muurá ííñújima páneere íévéhóowari íjcyanéhi wágóóóveéhi. Áanetu Píivyeébé uwááboju tsá múijyú wágóóóvéityúne. Muurá muhdú tene néhdújuco tene pájtyeíñe.

*Táábávájcatsímyé wágóójcatsítyuróné Jetsóó úwaabóne
(Mt 19.1-12; Mc 10.1-12)*

¹⁸ Muurá tsaapi méwakyé íhvéjtsóne tsíjpiílekéréjuco táábávaabe ímityúné meenú íveekí mewa ímíubááné íjcyánáa tsíjpiílemáyéjuco íjcyáneri. Áhdure tsaapi wágóóólleke táábávaabe ímityúné meenú íveekí ájyu ímíubááné íjcyánáa dílllema íjcyáneri.

Ehnéva múnáajpi íítérónáa Ráátsaro ícúbáhrámeíñe

¹⁹ Téhduréhjáa tsiíñe Jetsóó úwááboobe néehíi:

—Íjcyaabéhjáa tsaapi íhtsútuube ehnéva múnáajpi tsanééré ímiá wajyámuunévu úcámeíhíjcyaaábe. Áábekéhjáa íiná píhtótuube pájyuvaré wáñehjívatéhíjcyáhi.

²⁰ Áanáacáhjáa Ráátsaro áhllávatéébé ácuúcunúhíjcyá díbyé já lleehówa úmíwari.

²¹ Aabéhjáa ídátso úmúúpívyehíjcyá díbye májchónetu baavu dójcwaaahyéjí ímájchóiyóneri. Áábedívúhjáa oohímyé ipíhcyáávéne píhjahíjcyá díbye áhllaháñe.

²² Aabéhjáa ílluréjuco dsíjívéne. Áábe ííbuúhjáa níjkyéji múnaa tsajtyé Píivyeébe éllevu Aavaráa íjcyáhullévu. Áané boonétúhjáa díbyeréjuco íhtsútuube ehnéva múnáajpi dsíjívéébeke tsaimíyé cuuúme.

²³ Áábe ííbuúhjáa úujeté Píivyeébeke cáhcújtsotómé ícúbáhrámeíhullévu cúujúwá pañévu. Áhulléhjáa ícúbáhrámeíbyé ájtyumí Aavaráake Ráátsaro díbyemájjuco íjcyáábeke. ²⁴ Áábedíhjáa wáníjcyámeíbyé néehíi: “Múúhá íhdé múnáajpi Aavaráaj, óhdi ihdyu dídáatsóvéne aabye Ráátsaróké díñe oke dibye íhyójtsíwáubaré nújpácyotu ímúriúcúneri táhníjjiwa ipíjchóvaki. Ávyeta íñe cúujúwá allóócó tsáhájjuco o áábúcutúne.” ²⁵ Áanéllíihyéhjáa Aavaráa néé díbyeke: “Cáhawáa, Lli, dítsáávé ííne ímíjyaúhjáa u íjcyane u dsíjívétúné íhde. Áanetúu muurá áánu Ráátsaro ídátso ícúbáhrámeíhíjcyaaabe íñe ícyooca ííne ímíjyaúréjuco íjcyane. Áanetu ihdyu ú ícúbáhráméíhi. ²⁶ Aabe píáábó u táumeíyónáa íjcyané íñe múúhadítyú ámuha meráhoú-cunútsihdyu íeverááhó ápíchó néene kiátú mepájtyéne meúújéjcatsííyónejíívari. Muurá íñejcúrí íjcyame tsá píivyetétú énejcúvú ipájtyene. Áhdure énejcúrí íjcyame tsá píivyetétú íñejcúvú ipájtyene.”

²⁷ Ehdúhjáa Aavaráa néenélii neébe: “Uu muurá Aavaráa múúhá íhdé múnáajpi u íjcyaaabe ihdyu óvíjjuco aabye Ráátsaróké walló ííñujívú líhíyoke pámeere tahájkímuma dibye iúwáábotéki. ²⁸ Íjcyámé 5-meva táñahbému. Áámeke ó ímíllé dibye wáajácútsoténe íllúhaca ícúbáhráméi íjcyánáa íveekí ímityúné o ícyahíjcyané níjcaúvú

o úújetéébé o ícúbáhrámeídyú ditye ícúbáhrámeítyuki.”²⁹ Ehdúhjáa dibye néérónáa Aavaráá néé dífbyeke: “Árónáa muurá ijcyáné diityédí Píívyéébé waajácúháámí íñe ícúbáhráméityu úúbálleháámí dífbyé ihjyú uubálle múnaápe Moitséémú cáátúnuháámí. Téhaami óvíi íéévéne cáhcujtsómé ipájtyeteki.”³⁰ Ehdúhjáa Aavaráá néérónáa neébe: “Ihdyúhde ímiááné ijcyájúcooróné diityémá uwááboju. Árónáa ihdyu mee dsijíve múnaadítýú tsiíñe bóhíibe diityéké úwáábotéébeke botsíi cáhcújtsóiyóme. Aaca ihdyu ímiááné ímityúné ícyahíjcyáné íhvéjtsóne íbúwáávéiyómé ímiánejcúvuréjuco.”³¹ Áánéllíihyéhjáa Aavaráá nééhií: “Árónáa muurá Píívyéébé ihjyú uubálle múnaápe Moitséémú cáátúnúné uwááboju icyáhcújtsótúhahjíí téhdure tsá ditye cáhcújtsóityuró dsíjívemedítýú tsaapi tsiíñe íbóhówáávéne úwááboróne.”

17

Tsaatéké ímityunévú meíbúwajtsóné ápíchó nééneé
(Mt 18.6-7, 21-22; Mc 9.42)

¹ Áhduréhjáa tsiíñe ímamyémuke neébe:

—Tsá íñújiri mávaríjchojúúné píhtóityú míamúnáake tútávajtsoíñe. Árónáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíñe ímichi ténehjívú diityéké íbúwátsohíjcyámeke.
² Muurá botsíi oke cáhcujtsómé ídátsó tsiímédúréi néémedítýú tsaatéké ímityunévú íbúwátsohíjcyámekéubá múu íjkyééháñetu néwáyúcobáné íóhbáñúmeke wájojco móóá pañévú ápíchó diityé úmíwa nééneé íhdétu. ³ Áánéllíi téííbúwá meíjcyáne ámúhá nahbe ímityúné méénúúbeke mébójcyuco. Aabe teene íhvéjtsóne ímiánejcúvú tsiíñe íbúwáávéhahjíí ílluréjuco máábájííveco ímityúné dibye méénune dífbyedi meídáátsóvéneema. ⁴ Tsáijyu múúne 7-ijyúvá tsájcooji méénúíyoobe ímityúne. Áhdúijyúvá dibye ámúhadívú ídátsójkímeyéíhahjíí múu ídáátsové dífbyedi.

Píívyéébeke mecáhcújtsóneri páneere meméénune

⁵ Áábekéhjáa ímamyémú nééhií:

—Múúhake piáábó éhniíñevu muha mecáhcújtso Píívyéébeke.

⁶ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Muurá mojtáátsá neeváúwúudúné áyánéwu ímí Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsoca eehe úmehe ámuha ménééiyá étsihdyu tehe ityábáavyéne móóáj píñetú íjyócuúvetéki. Áhdújuco muurá tehe íjyócuúvetéiyóné tétsihdyu.

Muhdú tsaaté wákímyéi múnaa íjcyane

⁷ ¿Aca ámúhá únú múnaájpi úmíhé pañe caajári tsáijyu ócájimu téhméúbari íjcyát-sihdyu ááhívéébeke ámuha mémáchótsópéjtsóiyáhi? Tsáhaá. ⁸ Muurá íllure ámuha ménépéjtsóiyá dífbyeke: “Majchóréjuco meénu. Aane u níjkevádú ú pícyoó tujkénú muha memájchoki. Áané boonétúí ú májchoóhi.” Éhdure muurá ámuha ménééiyáhi. ⁹ Áhdure ¿aca ámuha dífbyeke météhdújtsóiyá ámuha metáuhbánéré dibye méénúné hallúvu? Tsáhaá. ¹⁰ Ehdu téhdure Píívyéébe ámúhake pícyóóné wákímyéi ámuha meníjkévacooca tsá múu íjyáacunútú dibye ámúhake téhdújtsóiyóneri. Íllure múu nééhií: “Tsá muurá ímiá ícúve múnaa muha méíjcyatú múúhake dibye táuhbánéré muha meméénúnéllíihye.” Éhdure múu nééhií. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Íjpi chájáávemeke Jetsóo bóhíitsóne

¹¹ Aabéhjáa Jerotsaréevu péébe pajtyé Tsamááriámá Gariréa íñújícútu. ¹²⁻¹³ Aabéhjáa tsácoomíwuúvú úújeténáa dífbye éllevu 10-meva tsáa íjpi chájaaveme. Ároméhjáa kémuéllévuré iwájtsíne dífbyedi wáníjcyámeímyé kéévánécoba nééhií:

—¿Jétsoj, Jetsóoj, múúhadi dídaatsóve!

¹⁴ Áánélliihyéhjáa diityéké íiteebéré nééhií:

—Tsúuca muurá ámuha mébohíjucóóhií.

Aame cáhawáá llúuvájtédívú méúújétsámeityej. Ahdújucóhjáa ditye péene tsáimiyéjuco néémeé. ¹⁵⁻¹⁶ Áámedítýúhjáa Tsamááriá iñúji múnáajpi oomí Píívyéébeke dúúrúvaabére. Aabéhjáa Jetsóó lliñéví imímóúúvéne dífbyeke téhdújtsóhi. ¹⁷⁻¹⁸ Áábekéhjáa Jetsóó nééhií:

—¿Aca tsá pámeere ámuha mebóhiitúne? Muurá íne tsííñé iñúji múnáajpi u íjcyároobe ú oomí Píívyéébeke u téhdújtsoki. Áánetu ¿kiá tsijtye?

¹⁹ Ehdúhjáa iñétsihdyu neebe dífbyeke:

—Wa díjyóúúvéne dipyej. Tsúuca ú bohíí Píívyéébeke u cáhcujtsódú íjcyáabe.

Píívyéébe avyéjú bóhówááveíñe

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ Aanéhjáa Jetsóoke paritséomú dilló mújyú Píívyéébe avyéjú bóhówááveíñe. Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tehdu Píívyéébe avyéjú bóhówááveróné ámuha maájtyúmíyónejíivari. ²¹ Áánéllii tsá múha nééityuróne: “Íñe Píívyéébe avyéju.” Muurá ihdyu íjcyájúcooróné ámúhama.

²² Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu neebe ímamyémuke:

—Muurá ámuha méjyácúnuú Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébeke ámuha maájtyumíjucóóiyóneri. Ehdu ámuha méjtsámeiyónáa tsáhái ámúhadívú o bóhówááveítyúne. ²³ Muurá ámúhake tsaate neéhi: “Tsúuca Mepájtyetétsoobe tsájucóóhií.” Áronáa tsá múu cáhcújtsotúne. ²⁴ Muurá chijchi rórihcyóné maájtyumídú pámeere ájtyumíí Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe o tsáabeke. ²⁵ Áronáa ihdyu íhnáhooiné ícyooca íjcyané míamúnaa óhdi ícúbahráne. Tsá oke ditye cáhcújtsóityúne. ²⁶ Muuráhjáa Noéé íjcyáijyu íjcyané míamúnaa íjcyaduré íjcyáimyé o tsááíñe íjtsotúme. Áánaa tsúuca ó tsaá Míamúnáájpídívúu o ípívyééveébe. ²⁷ Muuráhjáa téjyju íjcyané míamúnaa íimilléduré ícyahíjcyá majchóháñeri, adóháñeri, táábavajcátsiyi. Áánaacáa ihdyu Noéé tsúuca íhmííne pañéví úcáávénáa íñúji páneere caajávéjucóóhií. Áánerí pámeere cáhcújtsotúmé óuuvé ímajcanúneri. ²⁸ Áhdurée muurá pájtyéné Róo íjcyáijyu íjcyámeke Tsodóoma múnáake. Muuráhjáa téhdure íimillédú ícyahíjcyámé majchóháñeri, adóháñeri, nájhíheri, úmíhéneri, ánuméiyi. ²⁹ Áánélliihyéé muurá Píívyéébe dífbyeke néé díbye íjchívyé técoomítyu. Áhdújucóo díbye íjchívyéne boone Píívyéébe cúújuwa íjcaáyóneri técoomi áiivyéne. ³⁰ Ahdu muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe ó tuvááóvaá míamúnáake íimilléduré íjcyámeke tsiíne o tsáijyu.

³¹ Áijyu ihjyátú tsiéllé íjcyame tsá íhñénehji éllevu péjucóóityúne. Áhdure íumíherí íjcyame tsá íhjavú péjucóóityúne. ³² Cáhawáá méjtsúcunu muhdúhjáa díbye Róo táábake tene pájtyene idyéjú dille révoucunúné déjúcotu. ³³ Muurá íñújiri íimillédú íjcyáneriyé tsúúrámehijcyámé tsá pájtyetéityúne. Áánetu ihdyu teene íhvéjtsóne ookéréjuco úraavyémé pájtyéteéhi.

³⁴ Muurá tsiíne o tsáacooca míityétsi cúwámútsidítýú tsáápiikye o újcúnetu tsijpi coévaáhi. ³⁵ Áhdure tsaatépí cáátsómúpidítýú tsáápílleke o újcúnetu tsíjpille coévaáhi. ³⁶ Téhdure tsaatétsí íumíhé pañe íjcyámútsidítýú tsáápiikye o újcúnetu tsijpi tétsihvúre coévaáhi.

³⁷ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii ímamyémú nééhií:

—¿Aame kiávú úújéteéhi?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá éhne múúne tsíeméjpi dsíjívéébedívú áñumu píhcyaavédú tahñéjté óhdivu píhcyááveéhi.

18

Ímityúnéhjí ímibájcho múnáájpidítýú íjcyáné uwááboju

¹ Áhduréhjáa Jetsóó tsiíne ímamyémuke úwááboobe úúballé ímityúnéhjí ímibájchoobe ímityuube íjcyáábedítýú téeneri diityéké itsápíjtso Píívyéébema íhhyúvahíjcyánetu ditye ióóchévétuki. ² Íllúhjáa neébe:

—Íjcyaabée tsáoomíyí ímityúnéhjí ímibájchoobe ímityuube Píívyéébeke ávyejúúllétuúbe. Aabéhjáa tsá ímí píáábohíjcyatú míamúnáake. ³ Áábekée técoomíyí íjcyalle pííbájyulle néé tsaatémá ímityúné dille dááríívéjcatsíñé díbye ímibájcho dííllema. ⁴ Ehdúu múhajchótájucó dille dííbyeke píáábó táúmeíyóneri tsá díbye íícúvehíjcyatúne. Áánéj píínévúhjáa íllu íjtsámeíbye: “Píívyéébeke o ávyejúúllétúnéllii tsáháturo míamúnáake o píáábóiyóné oke ávyetúne. ⁵ Árónáa aalle pííbájyulle íjyévé éhniíñevúré oke pátsárijcyónéllii óvíjyucó díílleke o píááboíñé oke dille ipátsárijcyójucóótuki.”

⁶ Ehdúhjáa iúúballéne neébe:

—Ehdúu píínévúí píááboobe ímityúnéhjí ímibájchoobe ímityuube íjcyároobe. ⁷ Aanéjíí ¿aca tsá ámuha mewáájacutú Píívyéébe íhñéjteke píááboíñé dííbyeke píáábó táúmeíhíjcyámeke? ¿Mityá ámuha méijtsúcunú ditye píáábó táúmeíñeri díbye íícúvetúne? ⁸ Tsáhaá. Muurá píáábóíbye diityéké teenémáye. ¿Aca íhya míamúnaa ímí cáhcújt-sómedívú ó wájtshí Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe tsiíne ííñujívú o tsáácoóca? Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Tsaatétsí Píívyéébema íhjuúvānetu íjcyáné uwááboju

⁹⁻¹⁰ Téhduréhjáa tsaate ímiáámedi idíllómeíñe tsíjtyeke éhdiivállehíjcyámeke úwááboobe úúballé tsaatétsí Píívyéébema íhhyúvānetu. Íllúhjáa neébe:

—Tsáíjyúu mítyétsi péé duurúvájávú píívyéébema íhhyúvaki. Tsaapíi paritseómuúbe. Áánetúu tsíjpi ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyáabe. ¹¹ Aanée paritseómuube Píívyéébema íhhyúvaabe néehíí: “Ayúju Tápiivyéébej, uke ó téhdujtsó ímiáábé o íjcyáné hallúvu. Tsá muurá tsíjtyedu ímityuube o íjcyatú naní múnáajpi. Tsá múijyú íhdícýámema o dómácójcatsítýúne. Pane tsá aabye ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyáabe ímityuube íjcyadu o néétune. ¹² Muurá tsáné tsemáánari míjcyoojícú májchótuube úúma ó íhhyúvahíjcyáhi. Téhdure muurá 10-jíva o dsíídsívānetu tsájíhcoaba ó dówacárohíjcyá uke o íícuvéne.” Ehdúu Píívyéébema íhhyúvaabe paritseómuúbe. ¹³ Áánetúu díbye ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyáabe tsá cáámevu icyárúúvéne Píívyéébema íhhyúvatúne. Íllurée kímóóvémeíbye íjpiújítu íllaáyómeíñe néehíí: “Ayúju Tápiivyéébej, óhdi ihdyu dídáatsóvéne dáabajíívé táimítýu. Muurá ímityuube o íjcyáhi.” Ehdúu íhhyúvaabe Píívyéébema ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyáabe. ¹⁴ Aane muurá dííbyeke tsúúca Píívyéébe ímibájchóóbé hallurí tsáhájucó ímítýú íjcyatúne. Áánetu tsíjpiikye tsá díbye ímibájchotúne. Ehdú muurá iye íhtsutúmé íjcyane némeíhíjcyámé núccójpívétsáméííhi. Áánetu ihdyu idáátsóméhjíúvú nééme avyéjúúteéhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Tsiíméké Jetsóó llúúvanúne

(Mt 19.13-15; Mc 10.13-16)

¹⁵ Aanéhjáa dííbye éllevu íitsíimeke tsivámé díbye Píívyéébeke píáábó ityáúmeí diityé hallúvu. Árónáacáhjáa ímamyémú diityéké néé íínevú ditye íitsíimeke tsívane. ¹⁶ Árónáacáhjáa Jetsóó diitye tsiíméké ipíúvāne néé ímamyémuke:

—Óvi ihdyu tsiváme. ¿íveekí ámuha mécatuhtsóhi? Muurá diitye tsiíme íjcyadu néémé wáábyuta Píívyéébe avyéju. ¹⁷ Aane ímiááneturé ámúhake o néé éhne múúne

teetsi tsiimene meke cáhcujtsódú Píivýéébeke cáhcújtsotúmé tsá dífbyé avyéjúeje ijcyatúne.

Ováhtsa Jetsóoma ihjyuváne

(Mt 19.16-20; Mc 10.17-31)

¹⁸ Aanéhjáa tsáijyu tsané avyéjuube Jetsóoke néehii:

—Uwááboóbej, ímiáábé ú ijcyaaabe cána oke diñe ¿muhdú ó ijcyáiyóné múijyú o dsíjívéjúcódítúne bóhí o újcuki?

¹⁹ Áanéllihyéhjáa neébe:

—¿Aca íveekí eene oke ú dilló ímiáábedi? Muurá ihdyu apáábyéré Píivýéébe ímiáábe.

²⁰ Muurá ú waajácú dífbyé taúhbajúúné neéneé: “Tsá múu ihdícyámema dómácójcatsítúne. Tsá múu míamúnáake dsíjívétsotúne. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. Múu avyéjuullé dícyááanimútsikye.”

²¹ Ehdúhjáa Jetsóo néenélii neébe:

—Muuráhjáa ihdyu táayáábedítúré tehjúuco o ícyahíjcyáne.

²² Áanéllihyéhjáa Jetsóo néehii:

—Áronáa ijcyanéi tsane u méenúiyóne. Cáhawáa dítsieméné náhjhénúne piáábó ídáátsóméhjikej. Áijyu ihdyu ú avyéjúúteé níjkyéjiri íjcyaaabe Píivýéébe avyéjuvu. Aane cáhawáa ehdu méenúne ookéréjuuco duráávyej.

²³ Ehdúhjáa Jetsóo néene kimóhcó pajtyé dífbyeke mítyane dibye éhnevánéliihye.

²⁴ Áábekéhjáa ííténe Jetsóo néehii:

—Muurá mítyane éhnevámé íhtsútúnetu Píivýéébe avyéjuvu úcáávéiyáhi. ²⁵ ¿Aca muhdú caméélló ánéétóhéjutu pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú diitye ehneva múnaa Píivýéébe avyéjuvu úcáávéiyáhi?

²⁶ Ehdúhjáa dibye néenélii tétsihyi íjcyame néehii:

—¿Aca ihdyu múhdutúra pájtyetéiyóme?

²⁷ Áanéllihyéhjáa neébe:

—Ímiáánéjúcódhde míamúnaa tsá píivýetétú iye ipájtyetétsámeñe. Áronáa Píivýéébe piivýeté diityéké ipájtyetétsóné íná dífbyedívú túhúútúnéliihye.

²⁸ Áanéllihyéhjáa Pééodoro néehii:

—Ávyéjuúbej, muuráhjáa páneere muha meíhvéjtsóne uukéréjuuco méúraavyéne.

²⁹⁻³⁰ Áanéllihyéhjáa Jetsóo néehii:

—Ímiááneturé ámúhake o neé páneere íjcyátsíhjiima imúnáake cáanimuu, íñahbémmu, méwamyuu, ítsíimee, íjcyámeke tsánejcúvú íhvéjtsóne Píivýéébe wákiméi méenume muurá íné imíjyaú íjcyaa íñhújiri. Aame újcuú múijyú idsíjívéjúcódítúne bóhí tsiíjiréjuuco íñhúji Píivýéébe ípívyéjtsóji hallúri íjcyaki.

Ídsíjiveíñé tsiíñe Jetsóo úúballéne

(Mt 20.17-19; Mc 10.32-34)

³¹ Ehdúhjáa íñétsihdyu Jetsóo ímamyémuke íhdyúétsihvu idyóbeúcúmeke néehii:

—Mepéé íñe Jerotsaréevu. Ácoomívú muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébedítúyú tsúúcajátújuuco Píivýéébe ihjyú uubáalle múnaa néhijcyané oke pájtyeéhi. ³²⁻³³ Muurá oke llúúvájte avyéjujtemá taúhbájú uwáábojte íhvéjtsóo jodíómú íjcyátúmé hójtsí pañévu. Aame óhdi iúúhívaténe oke úníchíhcyuméré iwápáájcoóbeke ílluréjuuco dsíjívétsoíñe. Ároobe tsiíñe ó bóhí 3 coojívatu.

³⁴ Ehdúhjáa Jetsóo ímamyémuke néene tsá ditye áyánéwu wáájacutú íñnerí dibye íhjyuváne.

Hállúvátúúbeke Jetsóo ímbajchóne

(Mt 20.29-34; Mc 10.46-52)

³⁵ Aabéhjáa ímamyémuma péébe Jericóój piihírjyucó ijcyánáa juuvá úníuri hállúvátuube ácuúcunúúbé táumeí piáábo. ³⁶ Aabéhjáa mítyane téeneri míamúnaa pájtyénéllii dilló ííneri ditye úllene. ³⁷ Áánélliihyéhjáa úúballémé Natsarée múnáajpi Jetsóoma ipyééneé. ³⁸ Áánélliihyéhjáa dífbyedi wáníjcyámeífbyé néehii:

—Jétsoj, Jetsóoj, Dabííúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyáabej, óvíjyucó ihdyu óhdi dídaatsóve!

³⁹ Ehdúhjáa dibye néénéllii tsuulléri pééme dífbyeke uhbá cúúvéhulléré dibye íjcyaki. Áronáacáhjáa éhniíñevúré tsiíne neébe:

—Dabííúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyáabe óvíjyucó ihdyu óhdi dídaatsóve!

⁴⁰ Áánélliihyéhjáa Jetsóó íjyócúúvéne néé ditye itsíva dífbyeke. Áhdújucóhjáa ditye tsíváábeke dibye nééneé:

—Jíná ú imílléhi?

⁴¹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ó imíllé o hálluváne.

⁴² Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tehdújucó. Oke u cáhcujtsódú íjcyáabe tsúuca ú hállúváhi.

⁴³ Ehdúhjáa Jetsóó néénemáyé íitjúcoóbe. Aabéhjáa dífbyemáyéjucó pééne Píívyéébeke dúúruvaabére. Aanéhjáa tsijtye íajtyúmíne téhdure duurúvá Píívyéébeke.

19

Tsakyéoke Jetsóó ááhivéne

¹ Aanéhjáa Jetsóó ímamyémuma úújeté Jericóovu. ² Ácoomíyíhgyáa ehnéva múnáajpi Tsakyéó ííñújí avyéjuúbé wáabyuta dsídsike áhdótsohíjcyámé avyéjuube íjcyáabe. ³ Aabéhjáa imíllérá Jetsóoke íajtyumíne. Áronáacáhjáa tsá dibye píívyetétú dífbyeke íajtyumíne míamúnááj piine íjcyáábeke báhrí íñéénélliihye. ⁴ Áánélliihyéhjáa íícúu dibye pééíhyullévú dsíinéríyé ipyééne néríivyebe uméheri dífbyeke íajtyúmiki. ⁵ Áanáacáhjáa Jetsóó tétsihdyu pájtyeebe tééhé níjcauri íjcyáábeke íajtyúmíne néehii:

—Tsákej, Tsakyéoj, íícúu niitye úúma o péékií. Muurá ó imíllé dihyári o cúwane.

⁶ Áánélliihyéhjáa íícúu íñítyéne tsajtyéébe ihjávú dífbyeke. ⁷ Ááneríhgyáa míamúnaa ihjývúvá Jetsóodi íveekí ímítyuube íjcyáabe jávú dibye péeneri. ⁸ Áánélliihyéhjáa diibye Tsakyéó íjyócúúvéne néé Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, tátsieménetu tsahdúnéécú ó dówajcároó ídáátsóméhjike. Áánetu tsatékée o állíne pevetsíyé o áhdótsohíjcyáné ó óómíchoó éhniíñevújucó.

⁹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dífbyeke:

—Tehdújucó, muurá Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyáábedívú tsúuca uwááboju wajtsíhi. ¹⁰ Muuráhjáa Míamúnáájpidívú o ípívyéévebe o tsáá ímítyúné pañévú mújtámeke o pájtyetetsoki.

*Dsíídsítu íjcyáné uwááboju
(Mt 25.14-30)*

¹¹ Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó míamúnáake. Aaméhjáa Jerotsaréevu pííhínáa míamúnaa íjtsámeí tsúuca Píívyéébe avyéjú bóhówáaveíne.

¹²⁻¹³ Áámekéhjáa úwááboobe néehii:

—Tsaapíhgyáa íhtsútúméejpi íjcyáabe tsícyoomívú ipyééíñé ihde 10-meváké íúnú múnáadítýú ipíhgyúcúmeke dsíídsídívú iwájtúne néehii: “Éeneri méwákímyeícyó téhulle o íjcyáné hajchóta.” Ehdúhjáa diityéké ipítýájcoíñúne técoomívú memévateébe íhcyóómí avyéjuube íjcyaki. ¹⁴ Áronáacáhjáa dífbyé cóomi múnáa tsá ímíletú diityé

avyéjuube dibye íjcyane. Áánélliihyéhjáa tsaatéké wallóomé díbye déjutu ditye inéé íhcyóomé avyéjuube dibye íjcyane múha ímíllétúne.

¹⁵ Áronáacáhjáa tsúuca meménúme pañétúejpi íhcyóomé avyéjuube dibye íjcyaki. Átsihdyúhjáa óomiibe teene íhcyóomivu. Aabéhjáa iwájtsidu pihjyúcu únú múnáake dsíidsidívú iwájtuíñumeke múhduná ditye llíyaatétsóné iwáájacuki. ¹⁶ Áábekéhjáa ímí wákímyeíbyé nétujkénúhi: “Ávyéjuúbej, éhnée óhdivu u pícyoíñúne dsíidsí ó llíyaatétsóhi.” ¹⁷ Áánélliihyéhjáa íavyéjuube néé díbyeke: “Tehdújuco. Muurá eene múhdurá néerone ímí ú tehméhi. Áánéllii uke ó pícyoó 10 coomívá avyéjuube u íjcyá ímiáábé u íjcyánéllíihye.” ¹⁸ Áhduréhjáa tsijpi néehíi: “Ávyéjuúbej, éhnée óhdivu u pícyoíñúne dsíidsí téhdure ó llíyaatétsóhi.” ¹⁹ Áánélliihyéhjáa idyé neebe díbyeke: “Tehdújuco. Áánéllii téhdure ímiáábé u íjcyáábeke ó pícyoó 5 coomívá avyéjuube u íjcyaki.”

²⁰ Áánétúhjáa tsijpi néehíi: “Ávyéjuúbej, inéé dsíidsí éhnée óhdivu u pícyoíñúne o pícyohíjcyáne. ²¹ Ópée ó waajácú ímítyuube u íjcyaaabe díwákímyeí hallúvují dsíidsíjike ú ékéévehíjcyáne. Muuráhjáa íhtsútúnetu o llíyaatétsóné ímiátsíi ú újcuíyáhi. Aanée o wáájacúne íllure ó pícyoó dsíidsíike.” ²²⁻²³ Áánélliihyéhjáa íavyéjuube néé díbyeke: “Aanee idyé ímítyuube o íjcyane wájácú u néébe jíveekí tsá u pícyootú dsíidsi téhmémeíhíjcyájá pañévú tétsihvu ditye wákímyeíchóné óoma llíyaatétyoki? jíveekí ímítyuube uú?” ²⁴ Ehdúhjáa díbyeke inéetsihdyu tétsihyi íjcyámeke neébe: “Áánúdityu eene dsíidsi medójtúcúne maájcu eenée ihne páme ehniíñevúré llíyaatétsóobeke.” ²⁵ Áánélliihyéhjáa nééme díbyeke: “Ávyéjuúbej, áronáa tsúuca mítyanéjuco díbye dsíidsi.” ²⁶ Áánélliihyéhjáa neébe: “Ehdu múúne mémeenúhi. Muurá ihne llíyaatétsómeke ehniíñevu tsiíne máajcu ditye illíyaatétsoki. Áanetu pevénéré pícyohíjcyámedítú médojtúcúhi. ²⁷ Téhdure eene avyéjuube o íjcyane ímíllétúne oke múnáatsohíjcyámeke íllevu metsíváne o íténáa médsíjivétso.”

Jerotsarée pañévú Jetsóó úcaavéne

(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Ja 12.12-19)

²⁸ Ehdúhjáa diityéké iúwáábóné boone Jetsóó péé ímamyémuma Jerotsaréevu. ²⁹⁻³⁰ Aaméhjáa úújeté Bepajéema Betáaniá coomícyú únúri oríivo báju íjcyátsihvu. Átsihdyúhjáa mítyétsikye ímamyémudítú ípíihíré coomívú iwáállóómútsikye neébe:

—Cána écoomi ípíihíré cóomityu óoma méujcúté íayáne íjjuwúukej. Múikyé díbyedi úllétuube dóhjíváabeke metsíñaáyóne métsívaco. ³¹ Aane tsaate ámuhtsikye ‘ívéebeké ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíi méneéco: “Ávyéjuubéne múhtsikye néénéllíihye.”

³² Ahdújucóhjáa péemutsi dibye néhdújuco úújeténé díbyedívu. ³³ Áábekéhjáa dityétsi tsíñaáyórónáa áábájajte néehíi:

—Ívéebeké ámuhtsi métsíñaáyóhi?

³⁴ Áánélliihyéhjáa neemútsi:

—Ávyéjuubéne múhtsikye néénéllíihye.

³⁵ Aamútsíhjáa tsajtyéjucóó díbyeke. Áábé hallúhjáa wájyamúúnevu íhíbóne Jetsóoke néríjcyáróme. ³⁶ Áijyúhjáa dibye péijyu juuva míamúnaa íhbó íwajyámuunévu. ³⁷⁻³⁸ Aaméhjáa díbyeke úraavyémé tsúuca oríívó bajúvú píihime méénuráityuróné dibye méénuhíjcyané hallúvú Píívyébeke dúúruvámé kéévánécoba wáñécóhíjcyá:

—¡Nóóooj! Átsihdyúhjáa nehíjcyáme:

—¡Maímijyu áanu Píívyébe mémeri tsáanéj! ¡Ahdícyane metsu ímíjyuuri Píívyébeke maávyéjújtsoki!

³⁹ Ehdúhjáa ditye néénáa tsaate parítséómú diityé pañe íjcyame néé Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, aatye díuráavye múnáake duhba ditye cúuvéhulléré íjcyaki.

⁴⁰ Áronáacáhjáa neébe:

—Muurá ditye dáívyérónáa néwayúúneréjuco íhgyúunúiyóne.

⁴¹ Aabéhjáa tsúuca Jerotsaréj pñhívú ímamyémuma úújetéébé tétsihdyu técoomi ííténe kímoovéhi. ⁴² Áanemáhhjáa neébe:

—Múhdutú ihdyu ámuha Jerotsaréé múnaa méwaajácúiyá Píívyéébema ámuha tsaimíyé meijcyáiyóné íjcyájúcooróne. Áronáa tsá tene ámuhadívú bóhówáávéityú ámuha mecáhcújtsótúnéllíihye. ⁴³ Muurá ámuhakye ímityúné pájtyeéhi. Ámúhá munáá ámuha cóomí ímícáávéne ámuhakye méenuúhi. ⁴⁴ Aame ámuhakye idsíjívétsóne páneere ámuhá jaaháné wácávyáhcoo Píívyéébe ámuhakye píaabójúcooróné ámuha metáhhálléhíjcyáné déjúcotu. Ehdúhhjáa neebe Jetsóo.

Duurúvájá pañétú náhhíhe múnáake Jetsóo bóayóne

(Mt 21.12-17; Mc 11.15-19; Ja 2.13-22)

⁴⁵⁻⁴⁶ Aabéhjáa duurúvájá pañévú iúcaávéne náhhíhénújcatsímyeke téjá pañétu íbóayóne néehíí:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu néeneé: “Íjya tahjya tééj á lliíhévú míamúnaa óoma íhgyúvahíjcyáijya.” Aaja ¿íveekí ámuha naní múnáá jaríyéjuco medíllone?

⁴⁷ Aanéhjáa pájtyuvaré tééj á pañévú díbye úwaabóné tsaríllehíjcyámé llúúvájte avyéjyjtee, taúhbájú uwáábojtee, tsijtye avyéjyjtee, íjcyame. Aaméhjáa ítsámeíhíjcyá ííné hallútú dífbyeke idsíjívétsóiyóne. ⁴⁸ Áronáacáhjáa tsá ííné hallútú ditye dífbyeke méenuútyuró mítyaméhjáa ímí dífbyé uwáábó íjtsúunúnéllíihye.

20

Jetsóo íhtsútu

(Mt 21.23-27; Mc 11.27-33)

¹⁻² Aabéhjáa Jetsóo duurúvájá pañévú pájtyéteju úwáabónáa llúúvájte avyéjyjtee, taúhbájú uwáábojtee, túkevétsojtee, íjcyame itsááne dífbyeke néehíí:

—¿Aca múúbé íhtsúturí u íjcyaaabe eene ehdu nénehji ú méénuhíjcyáhi? Cána múúhakye duubállej.

³ Áanéllíihyéhjáa neebe díityéke:

—Áyu cána téhdure ámuhakye ó díllone oke máañújcuj. ⁴ ¿Acáa múha nééjuri Jóááuvu tsótsohíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píívyéébépeé, mityá míamúnaárée nééjuri?

⁵ Áanéllíihyéhjáa tsamээрé néjcatsíhi:

—Muurá ‘Píívyéébé nééjuri tsótsohíjcyaaabe’ menéhajchíí meke nééíyoóbe: “Áábekéráhhjáa ¿íveekí tsá ámuha mecáhcújtsótúne?” ⁶ Áanetu ‘míamúnaárée nééjuri’ menéhajchíí meke díitye míamúnaa téené hallútú dsíjívétsóiyá néwayúúnevu íámúneri. Muurá pamévare cáhcújtsó ímiáánéjucóo Píívyéébé íhgyú uubálle múnáajpi díbye Jóaa íjcyane. ⁷ Ehdúhhjáa néeneri ínúhnévéne néeme iwáájacútúne.

⁸ Áanéllíihyéhjáa Jetsóo néé díityéke:

—Aanéjííva idyé ámuhakye ó úubálleé múúbé íhtsúturí o méénuhíjcyáne.

Úmíhé tehme múnaa múhdurá dáríívémeíñetu íjcyáne uwáábo

(Mt 21.33-44; Mc 12.1-11)

⁹ Téhduréhjáa tsiíne úwááboobe néehíí:

—Tsaapíhgyáa íumíhe bajtsó tsanééré óováa. Ápallívúhhjáa tsaatéké ityéhmétsoíñúne peebe tsiéllu tsúúcaja téhulle íjcyáíhullévu. ¹⁰ Áhullétúhhjáa tsúúca tépalli néévane iwáájacútsihvu wálloobe ínúú múnáajpikye dífbyema ditye iwáallóoro téénetu dífbye éhné íjcyadúne. Ahdújucóhhjáa péeróóbeke ditye méénupéjtsónetu díbye óómíne

íeveébe. ¹¹ Áánélliihyéhjáa tsíjpiikye dibye wállóoróobeke téhdure iúhbáne méénúpejtsóme. Aabéhjáa idyé oomí íeveebére. ¹² Ároné pañéhjáa tsíjpiikye dibye wállóobeke téhdure ditye túúvátsónetu ílluréjuco dibye wááneé.

¹³ Áánéhjáa diibye úmihé aabájaabe néehíí: “¿Aane muhdúí íñe teéne? Áyu cána hájchíwu mítyane o wájuryóobekéréjuco o wállóokij. Díbyeke íhya avyéjújúl- léiyóme.” ¹⁴ Ehdúhjáa íñéene íllíkyeréjuco dibye wállóobeke íájtyúmíne néjcatsímye: “Aabye muurá íllíyéjuco íñe cááníñúiyóne. Áánéllii metsu díbyekéréjuco medsíjívétso mehnéréjuco tene íjcyaki.” ¹⁵ Ahdújucóhjáa tétsihdyu kémuéllévu itsájtyéébeke ditye dsíjívetsóne. Ehdúhjáa Jetsóó iúúballétsihdyu néehíí:

—¿Aane íñe diibye tépallí aabájaabe itsáacooca muhdú méénuú diityéké eenéé íumihévú dibye téhmétsoíñúme ímityúné dáríívémeímyeke? ¹⁶ Muurá diityéké tééne hallútú idsíjívetsóne tsíjtyekéréjuco dibye téhmétsoíñé tépallívu.

Ehdúhjáa Jetsóó néenélii tétsihyi íjcyame néehíí:

—Óvíi ihdyu Píívyéébe múúhakeyehmé tehdu muha meíjcyátuki.

¹⁷ Áánélliihyéhjáa Jetsóó diityédívú ííténe néehíí:

—¿Aca muhdú nééiyóné Píívyéébe waajácúháámitu íllu néehíí:

Tsaúpe nééwayu jááháñé wákimyéi múnáa íñéhnílléne waagóórou pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkeíu?

¹⁸ Aane muurá teeu nééwayúdú o néébe uwááboju cáhcújtsotúme mújtaáhi. Áamedívú o cáyobáávatécooca ílluréjuco ditye wágóóóveíñe.

Íñújí avyéjújúbé wáabyuta dsíídsike ditye áhdotsóne

(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mc 12.12-17)

¹⁹ Ehdúhjáa Jetsóó taúhbájú uwáábojtémá llúúvájte avyéjújteké múu lléboobódú úwaabóné iwáájácúne imíllerómé téjyuré díbyeke íékeevéne. Áronáacáhjáa íllityémé míamúnáadi.

²⁰ Aaméhjáa ímiáámédú tsaatéké díbye éllevu wallóó ditye díbyeke avyéjújúbedítú díllone dibye múhdurá áñújcúhahjíí tééne hallútú díbye éllevu itsájtyéroki.

²¹ Aaméhjáa neeté díbyeke:

—Uwááboóbej, muha muurá méwaajácú tehdújuco u uwáábohíjcyáné keená Píívyéébe míamúnáadívú tújkevééllejító tsijtye múhdurá úhdivu íjtsúcunúróneri íícúvétuubére.

²² Aabe cána múúhakeyeh diñe díicyánécutuj: ¿A tehdújuco avyéjuube romáánómuube íjcyáábé wáabyuta dsíídsike ditye áhdótsohíjcyáné maáhdóiyóne, mityá tsáhaáj?

²³⁻²⁴ Ehdúhjáa ímityúné íjtsámeíñemáyé ditye nééne Jetsóó iwáájácúne néé diityéke:

—¿Íveekí ehdu ámuha oke médáriívéhi? Áyu cána oke méuujétsó dsíídsíjívuj. Ahdújucóhjáa ditye úújétsoji ííténe neébe: ¿Aca múhúmi náávé eéne? Áhdure ¿mumémé eene tééjitu? Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Tséétsá húmi nááve. Áábe méméré íñe tééjitu. ²⁵ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Ané wa ihdyu diibye Tséétsáke mááhdohíjcyá díbye éhnéjuco íjcyanévu. Áánetu ihdyu Píívyéébeke máácuhíjcyá díbyé wáabyuta íjcyanévu.

²⁶ Ehdúhjáa díbyeke dárííverómé tsá píívyetétú díbyedívú íñéétsóiyóne. Aaméhjáa ehdu dibye nééneri iúllévenúne tsá íñá íhgyuvájúcootúne.

Dsíjívémé muhdú tsiíñe bóhiine tsaate díllone

(Mt 22.23-33; Mc 12.18-27)

²⁷ Ááné boonéhjáa tsadotséómudítú tsaate péé díbye éllevu medsíjívémé tsiíñe mebóhiine cáhcújtsotúme.

²⁸ Aaméhjáa néé díbyeke:

—Uwááboóbej, Moitséeúvúhjáa muurá nées tsaapi méwadívú tsíímávátuube dsíjívéhajchíí íñahbérejuco dílleke táábávaíñe dífbyeréjuco itsíímáva dílledívú íñahbeúvúu tsíímáváiyoone. ²⁹ Aanée ijcyámé 7-meva tsané nahbému. Áamedítýúu ámiaabe ityáábavároléjtane dsíjívé tehdu tsíímávátuúbe. ³⁰ Áané boonée bóneebe dílleke táábavároobe téhdure dsíjívé tsíímávátuubére. ³¹ Áané boonée tsijyte bónejte dílleke táábavarómé téhdure dsíjívé tsíímávátúme. ³² Ááne nihñévúree dílleréjuco dsíjívéne. ³³ Aane cána múuhakye diñe ¿cáábyé taabá ímichi dille íjcyáiñe tsiíne ditye bóhíicoóca?

³⁴ Áanéllihyéhjáa Jetsóó nées diityéke:

—Muurá ihdyu íñújiri ijcyame táábavácatsíhi. ³⁵ Áánetu ímiáámé dsíjívémé tsiíne bóhíime níjkyéjiri íjcyácooca tsáhájucó táábavácatsiityúne. Tsíhdyuréjuco ditye íjcyáiñe. ³⁶ Aame tsáhájucó dsíjívéityú Píivyéébej tsíímé íjcyame níjkyéji múnaáduréjuco néemeé. ³⁷ Muurá ímiáané dsíjívémé tsiíne bóhíihi. Muuráhjáa Moitséeúvú teene úúballé úmehéwu péétécunúné pañétú Píivyéébe dífbyeke illu néeneé: “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé Píivyéébé ó íjcyáhi.” ³⁸ Ehdúu Píivyéébe néenetu méwaajácú ditye íjcyane. Muurá ditye íjcyátuca tsá díbye néétyuró diityé Píivyéébé íjcyane. Muurá dífbyedívú tsá múha dsíjívétú tétsíhíí daíhañe.

³⁹ Ehdúhjáa diityéké díbye néénélli tsaate taúhbájú uwáábojtédítýú néehii:

—Uwááboóbej, tehdújuco u néeneé.

⁴⁰ Aaméhjáa tsáhájucó dífbyeke tsiíne díllotúne.

Muubá Críjto íjcyane

(Mt 22.41-46; Mc 12.35-37)

⁴¹ Áijyúhjáa idyé Jetsóó nées diityéke:

—¿Aca muhdú ívane ámuha ménehíjcyá Críjto Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe íjcyáiñe? ⁴²⁻⁴³ Ááneráhjáa dífbyeúvú íjcyároobe dífbyedítýú nées íwaajácuháámitu:

Ávyéjuubée nées Táavyéjúúbeke: “Cána táuniúvúu diicya dímunáake o táhjáné hajchóta.”

⁴⁴ Ehdúhjáa muurá Dabíiúvú dífbyeke íavyéjúúbedi díllóhi. Aane ¿muhdú dífbyeúvúj tsiiménémúhaabe íjcyáiibye Críjtoó? Ehdúhjáa Jetsóó néehii.

Taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpívetsóne

(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40; Rc 11.37-54)

⁴⁵ Aabéhjáa pámeere lléébónáa nées ímamyémuke:

—Téiibúwá tsáma méíjcyaco. ⁴⁶ Tsá múu íívatú eene aatye taúhbájú uwáábojte míamúnaa diityéké íavyejúúllekiyé cááméjacobájivu úcámeíhíjcyánetu. Muurá píhcyáávejáané pañe imíllémé íboohówátsihjívúré íacuuvéne. Áhdure wañéhji pañe imíllémé ímítsihjívúré imájchone. ⁴⁷ Aame pífbájujyte walléémudítýú dótuíhíjcyá diityé jaaháñe. Áané núcójpí muurá cááménécobaúvú ihjyúvahíjcyarómé Píivyéébema. Ehdú muurá dáríívemeímyeke Píivyéébe ícúbáhraáhi. Ehdúhjáa Jetsóó nées ímamyémuke.

21

Pífbájuulle dsíídsike pícyoóne

(Mc 12.41-44)

¹ Aabéhjáa duurúvájá pañe íjcyánaa míamúnaa pícyoóocunú dsíídsike Píivyéébe wáabyuta. Ehnéva múnaáhjáa mítyanéhjí pícyoóhií. ² Áánaacáhjáa pífbájuulle ídátsó pícyoó míjíhwuúcuire. ³ Aanéhjáa íítténe neébe:

—Ámuúhaj, muurá áámye pífbájuulle ídátsó néérolle pícyoó páme ehniíñevúre.

⁴ Muurá tsijyte dsíídsívarómé pícyoó uhjénéhjíre. Áánetu pícyoolle páneere téene tájpi íjcyáiyoone.

Duurúvaja wágóóovéíñé Jetsóó nééneé

(Mt 24.1-2; Mc 13.1-2)

⁵ Téijyúhjáa tsaate ímamyémudítýú ihjyúvá duurúvaja imíwu néwayúúnetu méénúmeíñeri, ditye bóhbánuhíjcyánéhjitu imíwu teja ícyáávétsámeíñéhjiri.

⁶ Áánéllihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Ároja muurá wácavyáhcáméíhi.

Jetsóó tsááiñé ihde pájtyeíñéhji

(Mt 24.3-28; Mc 13.3-23)

⁷ Ehdúhjáa dibye néénéllii dífbyeke néémeé:

—Uwááboóbej, ¿aca múijyú pajtyeíñe eene múúhakye u nehíjcyanéhji? ¿Aca íínetú muha méwajácuú tsúuca tehdu tene pájtyeíñe?

⁸ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ehdu nééme tsáma wajácútsi méijcyaco ámuha maállítsámeityuki. Muurá o tsááiñe tsúuca pííhícooca íjcyaiýmé mítyame óhdi díllómeímye. Aame nehíjcyaa díbyéjuco Crijóto íjcyane. Árómeke mecáhcújtsodíñe. ⁹ Téhdure pahúllevaré méénujcátsi íjcyané uubállé ámuha mellééboóhi. Áróneri méíllityedíñe. Pane méijtsúcunúdí téijyu tsúuca o bóhówááveíñe. Tsáhái téijyu o bóhówááveityúne. Árónáa ihdyu ehdu nénehji tujkénú pájtyeéhi.

¹⁰ Muurá tsané iíñúji múnaa tsííñé iíñúji múnáama méénujcátsiíhi. ¹¹ Áhdure ávyétá íhnáhó iíñúji vááúméíhi. Áijyu íjcyaiñé ájyabááne, cheméháñé, pahúllevaré. Áhdure íévéhoowávú apííhó nénehji bóhówááveéhi.

¹² Ehdu nénehji pájtyeíñé ihde cáhcújtsotúmé ámúhakye ícúbáhrámeke tsájtyeé pihcyáávejááne pañévú muhdú ámuha meícyahíjcyané ámúhakye idíllóki. Áhdure ámúhakye ííñújí avyéjujté éllevu itsájtyémeke cuvéhoojánímye. Ehdu muurá ámúhakye míamúnaa dárííveé oke ámuha meúráávyéné déjúcotu. ¹³ Áané hóowari ámuha táuwááboju díityéké meúwááboóhi. ¹⁴ Árónáa ihdyu tsá ámuha meíjyáacunúityú muhdú ámuha díityémá meíhjúváiñeri. ¹⁵ Muurá ihdyu ámúhakye ó ájcuú muhdú ámuha díityéké meúwáábóíñé tujkévejúvu. Áijyu ámúhakye múnáátsohíjcyámé íllure ámuha maállíñe nehíjcyámé ámúhadívú táhjátsáméíhi. ¹⁶ Muurá ámúháj caanímú, ámúhá nahbémú, ámúhá hájkímú, tsijtye ámuha menáhbévahíjcyároméhjí ámúhakye téijyu ímityúné dárííveéhi. Muurá tsaatéké ámúhadítýú dsíjívétsoímye. ¹⁷ Ehdu muurá oke cáhcújtsotúmé ámúhakye tsarílleé oke ámuha mecáhcújtsóné hallútu. ¹⁸ Árónáa tsá ámúhá níwájííñé íjcyarónetu tsájiubaré wágóóovéityúne. ¹⁹ Áhdícyane ihdyu ámuha panévare maábúcuúhajchíí mépájtyeéteéhi.

²⁰ Áhdure tsííñé iíñújííne múnaa Jerotsaréé mícaavéné ámuha mewáájácúcooca múu néé tsúuca técoomi wágóóovéíñe. ²¹ Áijyu méwáácunúco cámeéhaúnevu Jodéa iíñúji múnaa ámuha meíjcyame. Áhdure técoomí múnaa óvíi néhi wáácunú tsiéllévu. Aane íúmíhé pañe íjcyame íoomíjyúcohdí técoomívu. ²² Ehdu íjcyaiñé ícúbáhraméi míamúnáama ditye ímityúné dáríívémeíhíjcyané déjúcotu Píívyéébé wájacuháámitu tene némeídyújuco. ²³ ¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñé téijyu walléémú éévájtema tsijtye ñohñójtérei íítsííméwuúmú íjcyámeke! Muurá ávyétá kimóhcó nééne ícúbáhraméi pájtyeé téijyu ííñújiri íjcyané míamúnáadívú Píívyéébe cáyobáávatécooca. ²⁴ Tsaatéké muurá dsíjívétsoímyé méénujcátsi pañe. Áánetu tsíjtyeke tsajtyeímye tsííñéhjí iíñújínevu. Áané boone jodíomú íjcyátúné míamúnaáréjuco teene Jerotsaréé cáávacuíñé Píívyéébe díityédívú técoomi íhvéjtsóné hajchótá tétsihyi íjcyaki.

Jetsóó tsáácooca pájtyeíñéhji

(Mt 24.29-35, 42-44; Mc 13.24-37)

²⁵ Aane ehdu nénehji pájtyéné boone nuhba cóójíejpii, péjcoejpii, mǎ́curuu, íjcyane múhdurájucó íjcyaiñe. Téhdure ávyetá ihnáhó móañe nóhjíneri cáhcújtsotúme íllityeéhi. ²⁶ Éhdúcóbaúvú nénehji íñújíri íjcyácooca muurá míamúnaa íllityeneri íllurájucó wájácúráúúveíñe. Ehdu páneere ívéhóowari íhtsútunéhjí íjcyane mujtáraba íjcyaaíhi. ²⁷ Áijyu ihdyu Míamúnáájpidívúu o ípívyéeveebe páneere táihstútú táavyéjuma ojtsó pañétú ó bóhówáaveéhi. ²⁸ Ehdu tene pájtyeocooca múu íllure ímíjyuuvéhi. Muurá téené boone tsúuca ámuha máállíjchuú múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu. Áijyu ihdyu tsáimiyéjucó ámuha meíjcyaiñe.

²⁹ Téhduréhjáa tsiiñe diityéké neébe:

—Cáhawáá méijtsúcunu higyéeráhema tsíñe uméhéené muhdú íjcyane. ³⁰ Muurá ténehji béhjívácooca tsúuca méwaajácú píjcyaba píihine. ³¹ Ahdu íñújíri ténehji íjcyácooca méwaajácucó tsúuca Píívyéébé avyéjú bóhówáavéíñe éévé úújeténe.

³² Aane ímiáané ámúhake o née ehdu nénehji pájtyeíñe íñeí íñújíri páhdure míamúnaa íjcyapíñáaaca. ³³ Muurá íñújíma páneere ívéhóowari íjcyanéhjí wágóóoveéhi. Áanetu íñe ámúhake o néhijcyané tsá mújyú wágóóovéityúne.

³⁴ Áánéllii tsáma téihbúwá méijcyaco tsiiñe o tsáabe ámúhake o túvaaóvátu llíyicyáveháñeri, tsíñéhjíri, ámuha meíjcyámeke. ³⁵ Muurá íimílléduré íjcyámeke ó ábájínéjcuú ehne múúne iyáabeke dahpe ábájínejcúdu. ³⁶ Áánéllii múu téihbúwá íjcyáne Píívyéébema páijyuvaré ihjyúvú ténehji ámúhake imújtátsótuki. Áijyu ihdyu ámuha meúújeteé óhdivu Míamúnáájpidívúu o ípívyéevébedívú ííneri núcójpívetúme.

³⁷ Ehdúhjáa Jerotsaréeri íjcyaaabe Jetsóó duurúvájá pañévú úwáábohíjcyáhi. Aabéhjáa meíjyunúdu pehíjcyá oríivo bájú íjcyátsihvu tétsii icyúwaki. ³⁸ Aanéhjáa páijyuvaré cúúvénéturé míamúnaa pehíjcyá duurúvájávú dífbyé uwáábó illéébúacunúki.

22

Jetsóoke íekéevéíñe ditye pítyácójcatsíñe

(Mt 26.1-5, 14-16; Mc 14.1-2, 10-11; Ja 11.45-53)

¹⁻² Téijyúhjáa pajtyeté wañéhjí óorítýúne pááá máchoméihíjcyané wañéhjí lleevárijyucó íjcyánáa llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojte íjtsámeí muhdú Jetsóoke idsíjívétsoíñe. Áronáacáhjáa íllityémé míamúnáadi.

³ Áánáacáhjáa Jóoda Ijcarióoté pañévú tsúuca Naavéné úcaavé tsaapi Jetsóó mamýémúejpi íjcyáábé pañévu. ⁴ Aabéhjáa péé diitye llúúvájte avyéjútémá duurúvájá tehmejte éllevu diityémá ipítyácójcatsí muhdú dífbyedívú íekéévétsoíñe. ⁵ Ááneríhjáa ímíjyúúvéne imíllémé dífbyeke íáhdone. ⁶ Áánélliihyéhjáa íjtsámeijyúcoobe mítyane míamúnaa íjcyátútsihvu dífbyedívú íekéévétsoíñe.

Ímamyémuma Jetsóó májchone

(Mt 26.17-29; Mc 14.12-25; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-26)

⁷ Aanéhjáa tsúuca teene pajtyeté wañéhjí óorítýúne pááá máchoméihíjcyané wañéhjí pañe tsájaatsá múnaa obééjake dsíjívétsohíjcyané wañéhjí lleevájucóóhií. ⁸ Áijyúhjáa Péédorómá Jóáámútsikye Jetsóó néehíi:

—Méema mémeenúté wañéhjí májchó memájchoki.

⁹ Áánélliihyéhjáa neemútsí dífbyeke:

—¿Aane kiávú ú imíllé muhtsi meméénune?

¹⁰⁻¹¹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ámuhtsi Jerotsaréevu mepéémutsi tsaapi llíyíihyori nújpáñújéébedívú meúújetéébema mepééne tééja múnáájpikeye méneéhi: “Múúhá uwááboobéne múhtsikye née kiává íchii tsaho míjcoho íjcyane tééhó pañévú díbye múúhama pajtyeté wañéhjí

májchó májchóiho.” ¹² Áánéllii ámuútsikye úújétsóiibye córííhócoba néého tsúuca ímíbájchoméiího cáámééíjiri íjcyahóvu. Ááhó pañévu méméénuco.

¹³ Ahdújucóhjáa péémutsi díbye néhdújuco iúújeténe tééhó pañévu méénune majcho.

¹⁴ Aanéhjáa tsúuca dítye májchóiíne éévé úújetédú majchójúcoobe ímamyémuma.

¹⁵ Átsihvúhjáa diityéké neébe:

—Ímí ó ijsúcunú íne pajtyété wañéhji májchó amúhama o májchone nihñéréjuco. Tsúuca muurá amúhadívú ó dsíjiveéhi. ¹⁶ Aane tsáhájucó tsiíne amúhama o wañehjívatéityú íne pajtyété wañéhji. Áronáa ihdyu páneere muhdú óhdityu úúbál-lémeíhijcyané oke pájtyéné boone tsaméhjí Píívyéébé avyējuriyējuco meíjcyame mewañehjívatéíne.

¹⁷ Ehdúhjáa inétsihdyu ado iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáhjáa neébe:

—Áju, íne pámeere maádo. ¹⁸ Muurá tsáhájucó tsiíne amúhama o ádítyú íne óovajpácý Píívyéébé avyējuri tsaméhjí meíjcyáiñévujuco.

¹⁹ Átsihdyúhjáa idyé pááaho iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáhjáa idyóhdáhínunévú diityéké iwájtúne neébe:

—Íne tájpi náávé íjcyane memájcho. Ehdu pájyuvaré méméénuhíjcyaco ámuha mepájtyeté o ícúbáhrámeíne ámuha meítsaavéne.

²⁰ Téhduréhjáa teene adóvu diityéké iájcúne neébe:

—Íne tátyujpácýo náávé íjcyane úúballé muhdú ámuha meícyahíjcyané pityájcoju tádsíjiveri tsíhdyuréjuco cápáyóóveíne ámuha mepájtyeteki. ²¹ Aane muurá íchihyi mééma majchorí díbye óhdivu méénútsóiibye. ²² Muuráhjáa ihdyu tsúúcajatújuco óhdityu tene némeídyújuco oke tene pájtyeíne Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébeke. Áronáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíne eene óhdivu méénútsóóbeke.

²³ Ehdúhjáa Jetsóo néénéllii díllójcatsímýe caabyé diityédítýú dífbyedívú méénútsóíne.

Jetsóo mamyémú táhjácatsí caabyé diityédítýú íhtsútuube íjcyáiyóneri

²⁴ Átsihdyúhjáa táhjácatsímýe caabyé diityédítýú íhtsútuube íjcyáiyóneri.

²⁵ Áronáacáhjáa Jetsóo néé diityéke:

—Muurá íñújiri ávyéjujte imíllé ityáuhbáné téénetu diityéké míamúnaa íhtsútujtédí idíllóki. Ááne ítsúcunúhijcyámé téhdújuco imyéénune. ²⁶ Tsá múu tehdu néétune. Muurá ihdyu idáátsóóbeúvú néébe tsaímíyé tsíjtyeke íícúvehíjcyaaabe íhtsútuube ij-cyá pámé túkevjtsoóbe. ²⁷ ¿Aca caabyé íhtsútuube ávyéjuúbe? ¿A eene tsaímíyé ácuúcunúúbeke tsaapi majchótú íícúveébe? ¿Mityá eene dífbyeke íícúveébej? Muurá míamúnaa ijsúcunú eene tsaímíyé ácuúcunúúbeke tsijtye íícúveébe íhtsútuube íjcyane. Áánetu ihdyu eene íícúvehíjcyaabédú o néébe amúhama o íjcyá amúhakye o píááboki.

²⁸ Muurá ávyétá imítýú nénehji oke pátyehíjcyárónáa ímí ámuha óóma méijcyá oke íhvéjtsótúme. ²⁹ Áánéllii amúhakye o pícyóo Lihíyóo oke pícyohdu avyéjujte ámuha meíjcyaki. ³⁰ Áámema muurá ííne imíjyaú amúhama ménahbévájcátsíí táavyējuri. Aame ámuha íjraéémú 12-hava íjcyámedítýú cáhcújtsótúmema méímíbájchoó muhdú dítye ícyahíjcyáne.

Jetsóo úúballé Péédoro tóónúmeííne

(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Ja 13.36-38)

³¹ Ehdúhjáa inétsihdyu Jetsóo Tsimóoke néehíí:

—Tsímoj, Naavéné Píívyéébeke táúmeí amúhadítýú inéhco caabyé ímiáábé íjcyáábeke éhne múúne tríígotu ímí menéhcodu. ³² Áronáa tsúuca díhyallúvú ó táúmeí píáábó oke u íhvéjtsótuki. Aabe ihdyu óvíí díñahbémuke ú píáábó téhdure dítye ímí oke iúráavyeki.

³³ Áánélliihýchjáa neebe dífbyeke:

—Tehdújuco, Ávyéjuúbej, ímiáané tsá uke o íhvéjtsóityúne. Muura uke ditye cívéhoo-jánúcooca óómájuco ditye meke cívéhoojánúíne. Áhdure uke ditye dsíjívétsocooca óómájuco ditye meke dsíjívétsoíne.

³⁴ Áanéllihyéhjáa Jetsóó nées dífbyeke:

—Árónáa muurá, Tsimo, ípyejcójuco oke u úráávyeróné u tóónuíne cáracái májt-sívátúné ihde 3-ijyúva.

Jetsóó ícúbáhrámeííne píihjúcoóne

³⁵ Átsihdyúhjáa tsiiíne neebe diityéke:

—Éíjyúu muurá ámúhake uwaábovu o wállóocooca o nées ámúha dsíídsíma tsípaajíí ámúháj túhápaajíne ámuha metsájtyétuki. ¿A téjyúu tsáneetu ámuha méviióhi?

Áanéllihyéhjáa néesméé:

—Tsáháa muha íínetú mevíotúne.

³⁶ Áanéllihyéhjáa neebe diityéke:

—Árónáa ícyooca métsajtyécó ámúha dsíídsí, ámúhá nítsúmuu, íjcyane. Áánetu nítsuwaávatúme óví hállúeja íwajyámú ínáhjéhénúne ínítsúwá ujcúhi.

³⁷⁻³⁸ Áanéllihyéhjáa néesméé:

—Ávyéjuúbej, íjcyawaácu míwáacu múúhadi. Áanéllihyéhjáa neebe: Íhya téhd-uwaácujuco. Muurá tsúuca oke pajtyéíne tsúucajátújucoo Píívyéébe waajácúháámitu íllu óhdityu tene néhdújuco: “Muurá ímityúme raahóri itsájtyéébeke téhdure ímí-týúúbedi dílloímye.” Ehdúhjáa óhdityu tene némeídyújuco muurá oke tene pájtyeíne.

Píívyéébema Jetsóó íhjuváne

(Mt 26.36-46; Mc 14.32-42)

³⁹ Ehdúhjáa ímamyémuke ínétsihdyu ipyéhijcyádú oríivo bájú íjcyátsihvu péébema téhdure péémeé. ⁴⁰ Átsihvúhjáa íúújetédú neebe diityéke:

—Píívyéébema méihjyúvaco ámuha mávaríjchojúúnevu metáhjátsámeityuki.

⁴¹⁻⁴² Ehdúhjáa ínéene íínebe diityédítýú éhne múúne néeswayu maáámune úújeténé hajchóta. Átsihvúhjáa ímímóúúvene Píívyéébema íhjuváne néesíí:

—Ayúju Táácáaníj, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeííne. Árónáa idyé tsá o ímillédú u méénúityúne. Wa ihdyu muhdú u ímillédú óoma meénuj.

⁴³ Áábedívúhjáa níjkyéji múnáajpi bóhówaavé dífbyeke ípíááboki. ⁴⁴ Aabéhjáa íhnáho tééneri ávyevécunúúbe Píívyéébema íhjuváne tówaane waapé tújpácyoma.

⁴⁵ Átsihdyúhjáa ímamyému éllevu péébe úújeté dífbyeke ikímóóvéne pávyeenúme cuwáí íjcyámedívu. ⁴⁶ Áámekéhjáa neebe:

—¿Muhdúami ííwane ámuha mécuwaj? Maájkyéne méihjyúvá Píívyéébema mávaríj-chojúúnevu ámuha metáhjátsámeityuki.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Ja 18.2-11)

⁴⁷ Ehdúhjáa díbye néénáa tsúuca mítyame míamúnaa wajtsí tétsihvu. Áámekéhjáa Jóoda tsuullé tsaapi dífbyé mamyémeéjpi íjcyáabe. Aabéhjáa dífbyedívú iwájtsíne chohchócú dífbyeke. ⁴⁸ Áanéllihyéhjáa neebe:

—¿Aca muhdú eene, Joda, oke u chóhchóneri óhdivu ú méénutsó Míamúnáájpidívúu o ípívyéévébedívu?

⁴⁹ Aanéhjáa ííiténe ímamyémú nées dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, métsu aatyéké meméenu ménítsúmuri.

⁵⁰ Árónáacáhjáa tsúuca tsaapi diityédítýú llúúvájte avyéjuúbe únú múnáajpi núúmího ímiánéjcuého wállóríhjúcúhi. ⁵¹ Áanéllihyéhjáa Jetsóó nées dífbyeke:

—Óvi íjcyáabe. Óvi ihdyu muhdú oke meenúme.

Ehdúhjáa néébere cámahjáco dífbyé núúmiho. ⁵² Átsihdyúhjáa llúúvájte avyéjutee, duurúvájá tehmejte, túkevjtsojtee, íjcyámeke neébe:

—¿Aca muhdú éhne múúne ímityúné meénuhíjcyáábe éllevu ditye tsáhdu ámuha met-sáá taéllevu niitsúmuma, cávaájcoháñema? ⁵³ Áánerá íhyajchótá ámúhama duurúvájá pañe o íjcyáábeke keená muhdú ámuha oke meméénuhíjcyáne. Árónáa ihdyu ícyooca tsúúca ámúhaj téeveri Naavéné kyéhéjkímeyeíhi. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Péedoro tóónúmeñe

(Mt 26.57-58, 69-75; Mc 14.53-54, 66-72; Ja 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Áábekéhjáa tsúúca iékéévéébeke llúúvájte avyéjúube jávú ditye tsájtyéébeke Péedoro uráávyeebe pehíjcyá diityé kemúellere. ⁵⁵ Áíjyúhjáa lláhajtsívú tsaate icyújuwááñúnetu píhmiíhíjcyáme élletu téhdure píhmiíbe. ⁵⁶ Áánáacáhjáa tétsíí wákimyéi múnáalle píhmírí íjcyáábedítýú néehíí:

—Áánúu muurá téhdure Jetsóoma ícyahíjcyáhi.

⁵⁷ Árónáacáhjáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu, muulle, o wáájácúnejíí dífbyeke.

⁵⁸ Ááné boonéwuúréhjáa idyé tsijpi dífbyeke néehíí:

—Uu éhne téhdure diityéejpi.

Árónáacáhjáa neébe.

—Tsáha muúbej, tehdu diityéejpi o íjcyáábejíívari.

⁵⁹ Ááné boonéhjáa idyé tsíjpiiyéjuco nééneé:

—Ímiááné muurá áanu diibyéjuco Jetsóomáa ícyahíjcyaaabe Gariréa múnáajpi.

⁶⁰ Áánéllihyéhjáa idyé neébe:

—Tehdu, muube, o wáájácúúbedíjíí óoma ú ihjyúváhi.

Ehdúhjáa díbye néénáa tsúúca cáraca májtsíváhi. ⁶¹ Áánéllihyéhjáa Jetsóo dífbyeke révoúcunúhi. Áánétúhjáa ítsáaveebe díbyee nééneé: “¿Muurá ípyejco cáracái májtsívátúné ihde 3-íjyúvá ú tóónuú oke u uráávyeróne?” ⁶² Aabéhjáa tétsihdyu áachívú ipyéene ávyetá íhnáhó tááhií.

Jetsóodi ditye úúhívaténe

(Mt 26.67-68; Mc 14.65)

⁶³ Áánáacáhjáa Jetsóoke téhmeme dífbyedi iúúhívaténe meenúhi. ⁶⁴ Dífbyé hál-luúúcúhjáa iwátájcóóbeke iwábáájcone néémeé:

—¿Cána waajácú múha uke méénunej?

⁶⁵ Áánemáhjáa éhniíñevúré uuhívatémé dífbyedi.

Túkevjtsojté úmíwari Jetsóo íjcyane

(Mt 26.59-66; Mc 14.53-65; Ja 18.19-24)

⁶⁶⁻⁶⁷ Ááné tsitsíínevúhjáa túkevjtsojtee, llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame ípityácócatsíhíjcyátsihvu dífbyeke itsájtyéébeke néehíí:

—¿A ímiááné diibyéjuco uu míamúnáake pájtyetétsoóbe? Cáná múúhakye duubállej.

Áánéllihyéhjáa neébe:

—Muurá diibyéjuco o íjcyane ámúhakye o néerone tsá ámuha mecáhcújtsóityúne.

⁶⁸ Pane ámúhakye o díllone ámuha maáñújcúne oke maácádsíjcaáyokíjííva oke médillóhi.

⁶⁹ Aane cáhawáá óvíí ícyoocatú Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe íhstútuube Píívyéébé úníuri ó íjcyáhi.

⁷⁰ Ehdúhjáa díbye néénéllii nééme dífbyeke:

—¿Áánéllihyéhaca ihdyu ímiááné Píívyéébé Hajchi uú?

Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó.

⁷¹ Ehdúhjáa dibye néenélii néjcatsímye:

—Íinélliihyécó tsijtye éhniñevu dífbyé hallúvú úúbálléiyáhi. Muurá íne melléébón-eríyé ímityúné ihjyúvaábe.

23

Piráato éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

(Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Ja 18.28-38)

¹ Aanéhjáa páméhcobaré Jetsóoke tsajtyé téené iñújí ávyéjuube Piráato éllevu.

² Átsihvúhjáa dífbyé úmíwávú dífbyedívú iñéetsóro néémeé:

—Áanu míamúnáake íbórínuubéré pehíjcyáhi. Nehíjcyaaabe meeva íveekí ávyéjuube Tséetsa romáánómuubéré íjcyáábé wáabyuta dsíídsike ditye áhdotsóné maáhdohíjcyáne. Téhdure nehíjcyaaabe míamúnáakévá ipájtyetétsoíne. Áhdure nehíjcyaaabe muuhává jodíómú avyéjuube íjcyane.

³ Áanélliihyéhjáa Piráató néé dífbyeke:

—¿Ava ímiáané uu jodíómú avyéjuúbej?

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó.

⁴ Áanélliihyéhjáa Piráató néé llúuvájté avyéjurtémá pámeere tétsii tsijtye íjcyámeke:

—Áánerá tsá dibye ííne ímityúné méénúturóne.

⁵ Áronáacáhjáa tsíjpánécoba néémeé:

—Áánerá pámeere Jodéa iñújí múnáake íbórínuubéré pehíjcyá múhdurá iúwáábóneri. Muuráhjáa Gariréa iñújí múnáadítýú tújkénuube íne téénema ílléjuco tsáanéé.

Heróode éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

⁶ Ehdúhjáa ditye néenélii Piráató dilló diityéké ímiáané Gariréa múnáajpi dibye íjcyáhajchíi iwáájácuki. ⁷ Aanéhjáa téhulle múnáajpíjyuco dibye íjcyane ditye néenélii wálloobe dífbyeke téené iñújí avyéjuube Heróode éllevu. Téijyúhjáa téhulle Jerot-saréeri dífbye. ⁸ Aabéhjáa mítyane ímíjyuuvé Jetsóoke íajtyúmíneri. Tsúúcajájucóhjáa dibye ímílleróné dífbyeke íajtyumíné dífbyedítýú ditye íhjúvahíjcyané illéébónema. Imílléroobéhjáa íajtyumíné dibye méénúráityuróné méénune. ⁹ Áánemáhjáa mítyane panévare dílloobe dífbyeke. Áronáacáhjáa tsá dibye áñújcutúne. ¹⁰ Áijyúhjáa idyé tétsihyi llúuvájté avyéjurtémá taúhbájú uwáábojte íjcyame ímityúné dífbyé hallúvú úúbálléhi. ¹¹ Áábedíhjáa diibye Heróodé ítsodáhómuma iúúhívaténemáyé ujcó ávyéta ímí néené wajyámuunévú avyéjuube múúne úcáávéne wajyámuunévú. Áábekéhjáa tsiíne wálloobe Piráato éllevu. ¹² Téijyúhjáa diibye Piráatoma Heróodemútsí wajyújcatsí íhdée néhníllécatsíhíjcyáromútsi.

Jetsóoke ditye dsíjívétsoíne

(Mt 27.15-26; Mc 15.6-15; Ja 18.39-19.16)

¹³ Aanéhjáa Piráató pihjúcú pámeere míamúnáake llúuvájté avyéjurtémá tsijtye avyéjurtéke. ¹⁴ Áámekéhjáa neébe:

—Ámuha íne áánúke taéllevu métsívá dibyévévá míamúnáake ímityú dáriívehíjcyané ámuha menéénema. Áábeke muurá íne ámuha meííténeríyé ó dílloráhi. Áronáa tsá dibye ímityuube íjcyatúne. ¹⁵ Muurá Heróodé íjcyároobe tsá wáájácútu ííne ímityú dibye méénune. Áanéllii muurá íne óómíchoobe tsiíne meéllevu dífbyeke. Aabe ííne hallútú dsíjívéyónejíivari. ¹⁶ Áanéllii íllure dífbyedívú o méénútsóne ó ácádsíjcaáyoóhi. ¹⁷ Ehdúhjáa Piráató néé páijyuvaré tsáápiikye cúvéhóójari íjcyámedítýú pajtyété wañéhjí pañe ííchívyétsohíjcyanéllíihye.

¹⁸ Áronáacáhjáa pámeere neé kéévánécoba:

—¡Tsá muha meímíletú Jetsóoke maácádsíjcaáyóne! ¡Barabáakéré muha meímíllé mejchívyetsóne!

¹⁹ Ácoocáhjáa diibye Barabáake cuvéhoojánúme ávyéjuktéké dibye ímityúne dáríívehíjcyané hallútu, téhdure dibye míamúnáake dsíjívétsohíjcyané hallútu. ²⁰⁻²¹ Aanéjháa Piráátó Jetsóoke iácádsíjcaáyóne ímílléne tsiíne diityémá íhjuúvárónaa éhniíñevúre neémeé:

—¡Wa ihdyu wátyétyehcútsó páwachékevu dífbyekej!

²² Áánélliihyéhjáa tsiíne neébe:

—¿Aca ííne ímityúne méenuúbe? Keenéiyó o wáájacúne dibye ímityúne méé-nune téene hallútu ídsíjívéiyóne. Áánéllii ihdyu íllure dífbyedívú o méenútsóne ó ácádsíjcaáyoóhi.

²³ Áronáacáhjáa mítyane imíllémé dífbyedívú dibye wátyétyehcútsóne. ²⁴⁻²⁵ Áánélliihyéhjáa awáa diibye Piráátó ílluréjuco dífbyeke íhvejtsóné diityé hójtsí pañévú ditye ímíllédú imyéénuki. Áánemájháa Barabáakéréjuco dibye íjchívyetsóné ímityuube íjcyánéllii ditye cuvéhoojánúróobeke.

Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne

(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Ja 19.17-27)

²⁶ Aaméjháa Jetsóoke páwachékevu iwátyétyéhucúíhullévú tsájtyme cábuuvé Tsiréene múnáajpi Tsimóó íúmihétú óómífyedívú. Áábekéjháa íhbutómé Jetsóoke iwátyétyéhucúíwachékevu.

²⁷ Áijyúhjáa mítyane míamúnaa Jetsóoke úraavyéhi. Mítyaméjháa walléemú dífbyeke táámere pééhií. ²⁸ Áámekéjháa ííténe neébe:

—Ámuúha Jerotsarée walléemuj, oke mékímóóvedííne. Ámuháyé ihdyu mékímóóveméi. Pane ámuháj tsíimekére ihdyu mékimóóve. ²⁹ Muurá ícúbáhraméi íjcyácooca ajchímú íjcyané walléemú ímíjyúúveé itsíímávátúneri. ³⁰ Muurá teene ícúbáhraméi íjcyácooca muhdú imyéénu míamúnaa neé muhdícyánéjcurí diityé hallúvú caméhbaúné úhnóbáiyóné apáhajchíí ídsíjívé apíchó diityéké tene pájtyéiyóné íhdétu. ³¹ Muurá ííne ííne ímityú o méenútúróóbedi óhdi ícúbahráme. Aaméjii mítyaúbá ámuhakye ditye méenuííne awáa múhdurá ámuha menéemeke.

³² Téhduréhjáa téijyu mítyétsi ímityúmútsikye tsajtyémé tsaijyú dífbyema ídsíjívétsoki. ³³ Aanéjháa tsúúca ‘Niwáupááji’ némeítsihvu iúújetétsóóbeke wátyétyehcúme páwachékevu. Áábé úníutúhjáa panéjcuvatú íjcyáwachékéécutu wátyétyehcúme diityétsi ímityúmútsikye. ³⁴ Áijyúhjáa neebe Jetsóo:

—Íjtyédi, Lli, dídaatsóve. Muurá tsá ditye wáájacutú íiná imyéénune. Áánaacáhjáa tsodáhómú néhcójcatsí caatyé dífbyé wajyámúúné újcuííne. ³⁵ Aanéjháa mítyane míamúnaa íítehíjcyánáa ávyéjuchte dífbyedi iúúhívaténe néjcatsíhi:

—Tsíjtyeke muurá pátyetétsohíjcyaaábe. Aabe cána óvíi pájtyetétsámei ímiááné diibyéjuco Críjto míamúnáake pájtyetétsóífyeké Píívyéébe pícyoobe íjcyáhajchííjyu.

³⁶ Áhduréhjáa idyé tsodáhómú dífbyedi iúúhívaténemáyé bíínójpácýó kiwátyetu dífbyeke íjchoráhi. ³⁷ Aaméjháa neé dífbyeke:

—Áyu cána bo pájtyetétsámei ímiááné diibyéjuco jodíómú avyéjuube u íjcyáhajchííjyu.

³⁸ Áánemájháa dífbyé níwáú caamééhullétú téwachéketu pícyóomé gríéégomuu, romáánómuu, jodíómuu, éhdúme íhjuúrí íllu icyáátunúne: “Áánu jodíómú avyéjuúbe.”

³⁹ Áhduréhjáa dífbyé úníutu ímityúmútsi íjcyámútsidítýú tsaapi iúúhívaténemáyé neé dífbyeke:

—Áyu cána bo ímiáané diibyjuco míamúnáake u pájtyetétsóibye u íjcyáhajchíí meke pájtyetétsoj.

⁴⁰ Áanéllihyéhjáa ínahbéébé nées dífbyeke:

—¿Aca tsá eene u íllityú Píívyéébeke? ¿A tsá u wáájacutú máhallurí ímityúné íjcyane?

⁴¹ Muurá ihdyu tehdújuco meícúbáhrámeíñé ímityúné meméenuhíjcyané déjúcotu. Áánetu muurá áánú hallurí tsá íñné ímityú íjcyatúne.

⁴² Ehdúhjáa ínahbéébeke íñétsihdyu neebe Jetsóoke:

—Oke ihdyu dítsáaveco díavyéjuri u íjcyácooca.

⁴³ Áanéllihyéhjáa neebe dífbyeke:

—Tehdújuco. Muurá ímiáané uke o nées óoma u íjcyaiñé táavyéjuri.

Jetsóó dsíjivéne

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Ja 19.28-30)

⁴⁴ Téijyúhjáa cójijpiñétú íññují íjyúnú cuuvé tujkéevújuco. ⁴⁵ Tsáhájucóhjáa nuhba ájchutúne. Áijyúhjáa duurúvájá pañétú pañétúétsíí watájcó wáiyámúwácoba dóchéreevé tsahdúnéécú apáhajchíí wajítahnécú. ⁴⁶ Áanáacáhjáa Jetsóó ávyetá íhnáhó íllu wáníjcyámeíhi:

—Llíhij, Llihyoj, oke duúcu. Ehdúhjáa íñéne dsíjiveébe.

⁴⁷ Aanéhjáa tétsihvu ditye téhmétsoobe tsodáhómú avyéjuube teene íajtyúmíne Píívyéébeke dúúrúvaabe néesíhi:

—Ímiáanéjucóha ihdyu áánu tsá íñné ímityú méenuhíjcyatúne.

⁴⁸ Téhduréhjáa tsijtye tétsihyí íjcyame téeneri itsájúréévéne ílluréjuco pééneé.

⁴⁹ Áánetúhjáa dífbyeke náhbévahíjcyámema Gariréatúu dífbyema tsáame walléémú kémuélléturé íñtehíjcyáhi.

Jetsóó ítémeho ditye cúúune

(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Ja 19.38-42)

⁵⁰ Téijyúhjáa íjcyaaabe ímiáábé Jodéa íññujíri íjcyacóomí Arimatéa múnáajpi Jot-séé pítyácojcatsi múnááejpi íjcyaaabe. ⁵¹ Aabéhjáa ítsohíjcyá Píívyéébé avyéjuri íj-cyaíñe. Áanéllihyéhjáa tsá díbye úcáávetú ínahbéjté pítyácojcatsi múnáa Jetsóoke dsíjívetsóné pañévu. ⁵² Aabéhjáa Piráátoké táumeí dífbyeúvú ítémeho icyúuuki. ⁵³ Aabéhjáa téwachéketu íñítyétsóne wáiyámúbari íbíjínúne cuuú néeswájitu béhéjure bóhdómeíhyéjú pañévu tsaatékéi ditye cúúútúhájú pañévu. ⁵⁴ Dityéhjáa wáyeéévejcóójí ihde ímíbájkímeíhíjcyajcóójí cúúuúbe.

⁵⁵ Aanéhjáa diitye Gariréatúu dífbyema tsáané walléémú íténáa cúúuúbe. ⁵⁶ Aaméhjáa ihjyáhañévu ípyéene pácúucújpacyóné iújcúne wáyeéevéhíi teene wáyeéévejcóójí Píívyéébé taúhbaju néhdújuco.

24

Jetsóó dsíjiveebe tsííne bóhíne.

(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Ja 20.1-10)

¹⁻² Aanéhjáa tsíjyú cúúvéneturé tsííne tsemáánaréjuco déjúcóóvejcóójí tsííne péeme ítécunú níkyehéjú watájcó néeswayu tsítsíyéjuco íjcyane. ³ Aaméhjáa téhejú pañévu iúcáávéne ííterá pevetsíyéjuco Jetsóó ítémeho íjcyájúcootúne. ⁴ Ááneríhjáa íllityéne wájácúráatúuuvémé ájtyumí míityétsi tsítsíwu íwajyámúúné néemutsi íjyócuuvévámútsikye. ⁵ Áámútsidíhjáa íllityéne cáhnóbámeke neemútsi:

—¿Aca íñná ámuha níkyehéjú ménehcó tehdu íchii íjcyacóóbekéjívári? ⁶ Tsúúca bóhíbe. Cahawáá méitsáávé Gariréaríi ámuháma íjcyácooca muhdú ámuhákye díbye

nehijcyáne. ⁷ Muuráhjáa nehijcyaaabe Míamúnáájpidívú ípívyéévéébedívú tsaapi ímí-tyúmeke ájcume dífbyeke páwachékevu dsíjívétsóroobe 3 coojívatu tsiíne íbóhííne.

⁸ Ehdúhjáa dityétsí néénetu ítsaavémé ímiááneeh téhdu díbye nehijcyáne. ⁹ Aaméhjáa íóómííne úúbállété 11-meváréjuco dífbyé mamyé mú íjcyámeke. Áhduréhjáa tsíjtyéhjíke dífbyekée náhbévahíjcyámeke úúballéme.

¹⁰⁻¹² Aanéhjáa tsá dífbyé mamyé mú cáhcújtsotúne. Íjtsúcunúméhjáa íllure ditye állíne. Áánetúhjáa Péédoro dsíínéríyé níkyéhejúvú ipyééne téhejú pañévú íúcaávéne íté ímiááne dífbyekée ditye bííjínúne wajyámubááneréjuco téhejú pañe íjcyane. Ááneríhjáa úúllévenúne ílluréjuco díbye óómííne. Ílluméhjáa dítyéké úúballé díbye tsúuca bóhííne: Maaría Madarénaa, Jóáánaá, tsííne Maaría Jacóóbój tsíjjuu, tsíjtyehjí, éhdume.

Ímamyémudítýú tsaatétsídívú Jetsóó bóhówaavéne
(Mc 16.12-13)

¹³ Aanéhjáa téjyúré Jetsóó bóhíjcoójí dífbyemáa ícyahíjcyámedítýú tsaatétsí péé Jerotsaréetu Emaóovu 11 kiróómetro técoomítýú íjcyácoomívu. ¹⁴ Aamútsíhjáa juuváyí íhjúvamútsíyé pehíjcyá muhdú dífbyeke tene pájtyéneri. ¹⁵ Áánaacáhjáa dítyétsídívú bóhówáaveebe dítyétsímájucó pééneé. ¹⁶ Aanéhjáa Píívyéébe dítyétsikye íhyálluúúne pívyetéjtsomútsí tsá wáájacutú dífbyeke. ¹⁷ Áamútsikyéhjáa neébe:

—¿Aca íínerí íhjúvamútsíyé ámuhtsi metsáhíjcyamútsí muhdú kehóvémútsívu?
¹⁸ Áánéllíhyéhjáa ‘Créopa’ némeífbyé néé dífbyeke:

—Áánerá pámeere waajácú íiná Jerotsaréeri pájtyene. Aane muhdú úhduubéréjuco tsá u wáájacutúne.

¹⁹ Áánéllíhyéhjáa Jetsóó néé dítyétsikye:

—¿Aca íiná pájtyéhi?

Áánéllíhyéhjáa neemútsí:

—Muurá dsíjívetsómé Natsarée múnáájpi Jetsóoke íhtsútuube Píívyéébe íhjúvú uubálla múnáájpi íjcyaaabe panéváre méénuhíjcyáábeke. Áábekée Píívyéébe wájyúúbeke téhdure tsaate míamúnaa ímí íjtsúcunúhi. ²⁰ Áábekée llúuvájté avyéjútémá tsííne avyéjúté íhvejtsó ditye ídsíjívétso páwachékevu iwátyétyéhcúneri. ²¹ Muháa méjtsúcunúrá díbyéjuco muha íjraémuke pájtyetétsíiíbye íjcyane. Aane íne tsúuca 3 coojívájucó mee díbyé dsíjívétsíhdyu. ²²⁻²³ Áronáacáne walléemú cúúvénétúré níkyehéjú úújejemé múúhakye néé dífbyé íitémehóvané téhejú pañe íjcyájúcootúne. Áamedívuváne níjkyéjí múnáajtétsí bóhówáavemútsí dítyéké néé tsúuca díbye bóhííne. Áánerííne muha méúllévenúhi. ²⁴ Ááne boonétuné idyé tsíjtye téheju úújéjerómeváne ímiááne tsá ájtyúmitúne.

²⁵ Áánéllíhyéhjáa neebe dítyétsikye:

—¿Aca íhdyu eene tsá ámuhtsi mewáájacúpityúne! ¿Aca muhdúikyé ámuhtsi mécáhcújtsó muhdúhjáa tene pájtyeííne íhdéjuco iwáájacúné Píívyéébe íhjúvú uubálla múnáa nehijcyáne? ²⁶ ¿Aca ámuha méjtsúcunú míamúnáake pájtyetétsíiíbye ícúbáhrámeítýuubéré ávyéjuutéiyóne?

²⁷ Ehdúhjáa dítyétsikye ínééne úúbáleebe ímííneúvú páneere muhdúhjáa dífbyeke tene pájtyeííne tsúucajátújuco Píívyéébe waajácúháámitu dífbyé íhjúvú uubálla múnáa cáátúnuhíjcyáne. Moitsééhjáa cáátúnúhaamíjí pañétú muhdú tene nééne úúbállétu-jkénuube dítyétsikye.

²⁸ Áánaacáhjáa tsúuca úújetémé Emaóovu ípyéé ipyécoomívu. Átsíhvúhjáa Jetsóó pítyajcú dítyétsikye pééiíbyédu. ²⁹ Áronáacáhjáa dífbyeke neemútsí:

—Múhtsimáyéi cuwa ípyejcoj. Muurá cúvéhréjuco teéne. Áhdújucóhjáa dibye cóevané diityétsima. ³⁰ Aabéhjáa diityétsima májchoobe pááaho iékéévéne téhdujtsó Píívyéébeke. Áanemáhjáa tsahdúnéécú idyóhdahíróne ájcuube diityétsikye. ³¹ Áánetúhjáa botsíi wájácúméívyemútsí éhne múu cuwátú ájkyevádu. Aamútsíhjáa bótsíi dífbyeke wájácúrónáa tsúúca kiávú peíñuube diityétsidítu. ³² Ááné boonéhjáa néjcatsímútsi:

—¿Áyúú, ehdúhacáne ííivane juuváyí dibye meke Píívyéébé waajácúháámitu íjcyanéhjí úúbállené ííné imíjyaú méííbúutu meke pajtyéhi!

³³ Aamútsíhjáa teenémáyé tsiíne oomí Jerotsaréevu páñétúejte dífbyé mamyémuma tsijtye íjcyáme éllevu. ³⁴ Áámútsikyéhjáa népejtsóme:

—Ávyéjuubéha Jetsóó ímiááné tsúúca bohíjucóóhií. Tsimóodívua bóhówaáveébe.

³⁵ Áánéllihyéhjáa úúbállemútsí muhdú téhdure diityétsidívú dibye bóhówaavéné juuvávyu. Áhduréhjáa úúbállemútsí dibye pááaho idyóhdahíróne diityétsikye ájcúnetu bótsíi dífbyeke iwáájacúne.

Ímamyémudívú Jetsóó bóhówaavéne

(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Ja 20.19-23)

³⁶ Aaméhjáa téené úballejcatsiyi íjcyánáa Jetsóó tsiíne diityédívú íbóhówaávéne néé diityéke:

—Ámuúhaj, o tsájucóóhií. Maímijyu ihdyu ámuha meíjcyanej.

³⁷ Ááneríhjáa itsájúréevéne íllityémé naavénekeré iwáábyúnema. ³⁸ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—¿Íveekí ámuha múhdurá meíjtsámeíne méíllityé oke cáhcújtsotúme?. ³⁹ Éje, cáhawáá oke meííte táhójtsícuma tájtyúháacyuj. Muurá diibyéjuco oo Jetsóó. Cáhawáá oke médomájcoj. Muurá naavéné tsá íjpiíma íjcyatúne.

⁴⁰ Ehdúhjáa ínééne úújétsoobe diityéké dityée dífbyeke wátyétyéhacunéhjí íhyójtsícutu, íjtyúháacyutu, íjcyanévu. ⁴¹ Ááneríhjáa ímíjyúúverómé tsá cáhcújtsotúne. Áámekéhjáa neébe.

—¿A íjcyané majcho ámuhádi o májchokij?

⁴² Áánéllihyéhjáa ajcúmé amóóbevíú wáhjámeíñema ímúhójpacyóvu. ⁴³ Aanéhjáa ditye ííteneriyé idyóóné hallúvú ádoobe teene ímúhojpacyo. ⁴⁴ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Éhnéé ámuhákye o néhijcyané muurá íne tsúúca oke pajtyéhi. Ehdúu oke tene pájtyeíne muurá Píívyéébé ihjyú uuballe múnáajpi Moitséé caatúnúhi. Áhduréhjáa tsijtye dífbye ihjyú uuballe múnáa caatúnúhi. Áhdure Tsáámóháámitu caatúvane.

⁴⁵ Ehdúhjáa dibye néénetu bótsíi waajácúmé ímiááné tehdújuco Píívyéébé waajácúháámitu tene nééneé. ⁴⁶⁻⁴⁷ Átsihdyúhjáa idyé neébe:

—Muuráhjáa óhdityu nééne míamúnáake o pájtyetétsoobe o ícúbáhrámeíne o dsíjíveebe 3 coojívatu tsiíne o bóhííbe mémeri táuwááboju Jerotsaréetu tújkeváne páné ínújííne múnáake úwáábómeííne, ditye íimítyú ííhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvuréjuco íbúwáave diityé imítyú íábájíívémeíki. ⁴⁸ Ááné uwááboju pahúllevávú ámuha mét-sújaúcuúhi. ⁴⁹ Áánéllíi ámuhá éllevu ó wáalloo Llihíyóo Íapííchovu ámuhákye íájcuíne nééneé. Aane íchihdyu Jerotsaréetúrei météhmeco ámuhá pañévú tene iúcaáveki.

Jetsóó níjkyejívú pééneé

(Mc 16.19-20)

⁵⁰⁻⁵¹ Ehdúhjáa diityéké ipítýajcótshidyu técoomítyú diityémá peebe Betáániávu. Átsihvúhjáa íhyójtsicu ííhbúcúne diityé hallúvú piáábo ityáúmeíne diityédítu pójucóobe

níjkyejivu. ⁵² Ááné boonéhjáa tsiĩne Jerotsaréevu oomímyé ímíjyuuri dífbyeke dúúrúvamáre. ⁵³ Aaméhjáa paíjyuváre duurúvájá pañévú duurúvahíjcyá Píívyéébeke. Áyu tehdújuco.

JÓÁÁÁ

Jóaa Jetsóodítýú cáátúnuháámì

Míamúnáájpídívú Píívyéébe ípívyeevéne

¹ Íjcyadúréhjáa ihdyu Críjto ícyahíjcyá ipíívyema íjcyátuube muhdú Píívyéébe íjcyane bóhówájtsoóbe. ² Aabéhjáa dííbyere Píívyéébe íjcyaaabe ícyahíjcyá páné ihdeéne íjcyáíñéi íjcyátúnáaaca. ³ Aabéhjáa ípívyejtsó páneere íñe múhduná íjcyane. Tsáháhjáa ìná iiye ípívyéévetúne. ⁴ Áánéllii dííbyedi íjcyáné múijyú dsíjívéítyúne bóhi. Áhdure íjcyáné ímiá uwááboju dííbyedi páneere míamúnáa téene tájpi íjcyáiyóne. ⁵ Aane peetédu néene muurá bóhówaúcunú íñújí hallúrí míamúnáa teene wáájácútúme éhne múúne cúúvétsii íjcyadu néemedívu. Aame tsá píívyetétú teene íhvetétsóiyóne.

⁶⁻⁷ Aanée íjcyaaabe tsaapi 'Jóááá' némeííbye. Áábekéhjáa Píívyéébe picyóó Jetsocríjto uwááboju peetédu néene díbye míamúnáake iúúbálle dítye icyáhcuíjtsoki. ⁸ Áronáacáa tsá díbye Jóaa Jetsocríjto íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu dííbye uubálle múnáajpíyé dííbye. ⁹ Aane Jetsocríjtodi ímiáájú íjcyane tsá álliu íjcyatúne. Áánevéú míamúnáake iwáájácútso tsaabe íñújívu.

¹⁰ Aamée míamúnáa íñújíri íjcyame díbye páneere ípívyéjtsóóbeke tsá wáájácútúne. ¹¹ Aabée imúnáállii tsáaróóbeke tsá dítye wáátsúcúpéjtsotúne. ¹² Áronáacáa íjcyámé tsaate ímí dííbyeke iwáátsúcúpéjtsóóbeke cáhcujtsóme. Aame ihdyu ímiááné Píívyéébej tsíime. ¹³ Áronáa tsá íñe míamúnáa metsíímávahíjcyádú meke díbye tsíímavatúne. Muurá ihdyu meke díbye ímíbjachómé méijcyá dííbyej tsíime.

¹⁴ Muuráhjáa Críjto apáábyéré Píívyéébe Hajchi ímiáábé íjcyaaabe Míamúnáájpídívú ípívyéévéne méjpiine úlléjeebe míamúnáake wajyúhi. Áábé ámítsaráhcóo muurá máájtyumíhi. ¹⁵ Aabée bóhówáávéébedítýú tsojtsó múnáajpi Jóaa néehíí:

—Áánúdítyu éhne ámúhake ó nehíjcyá táehníñevu íhtsútuube íjcyaaabe íjcyáíñe. Muuráhjáa ihdyu íjcyadúré ícyahíjcyaaabe ipíívyema íjcyátuube ói o íjcyátúné ihdejuco.

¹⁶ Áábej téeveri Píívyéébe meke píáábohíjcyáhi. ¹⁷ Muuráhjáa Moitséeúvuj téeveri méenuube ítyáúhbaju téénetu míamúnáa iwáájácu muhdú dííbyema íjcyáiyóne. Áánetúu Jetsocríjtoj téeveri meke iwáájýúne ímiáájuvu ájcuúbe. ¹⁸ Aane muurá tsá múha ájtyúmitú Píívyéébeke. Apáábyéré ílli ájtyumí dííbyeke. Aabée múúhake waajácútsó dííbyedívu. Ehdúu Jóaa Jetsóodítýú néehíí.

Jetsocríjtoke tsojtsó múnáajpi Jóaa bóhówajtsóne
(Mt 3.11-12; Mc 1.7-8; Rc 3.15-17)

¹⁹ Téijyúhjáa avyéjyjte Jerotsaréetu wallóo llúúvájtema ípiáábojtéké tsojtsó múnáajpi Jóaa éllevu dítye idílló dííbyeke muubá díbye íjcyane. ²⁰ Áánélliihyée úúbállebe muubá íjcyane. Neebépeé:

—Tsá Críjto o íjcyatúne.

²¹ Áánélliihyée néemeé:

—¿Aca ihdyu múúberá uú, mityá Eriá uu Píívyéébe ihjyú uubálle múnáajpíi u íjcyaaabej?

Áánélliihyée neébe:

—Tsáhaá.

Áánélliihyée tsiíñe néemeé:

—Áánéllii díbyéjuco uu éhneváa Píívyéébe ihjyú uubálle múnáajpi tsááííbye.

Áánélliihyée neébe:

—Tsá diibye o íjcyatúne.

²² Áanéllihyéé néémeé:

—¿Aca ihdyu múúberá uú? Muurá muha méimíllé meúúballéné múúhakyéne wál-lóómeke muubá u íjcyane. Bo ihdyu múúhake duubálle muubá u íjcyane.

²³ Áanéllihyéé botsí Jóaa nééhií:

—Oo muurá éhne íinéubará píivvyétúné iíñújiri kéévánécóbaúvú o úwááboobe ó nehíjcyáhi: “Méimibáávyé ímityúné ámuha meícyahíjcyánetu tsaímíyéjuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube íájtymívakí.” Ehdúhjáa o úwááboíne muurá tsúúcajátújuco Píivvyébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaía úúballéne.

²⁴⁻²⁵ Ehdúu díbye néénéllí diitye eenéé paritséomú dífbye éllevu wálloome néé dífbyeke:

—Aanéhaca ¿múha nééjuri íveekí ú tsótsohíjcyá idyé Críjto u íjcyáábejjíva, pane Píivvyébé ihjyú uubálle múnáadítýú Eriáuba u íjcyáábejjívari?

²⁶⁻²⁷ Áanéllihyéé Jóaa nééhií:

—Muurá ihdyu ímiáané núpácýori ó tsótsohíjcyá míamúnáake. Áánetu táehnííñevu íhtsútuube íjcyaaabe tsúúca ámúhama íjcyáróobeke ámuha mewáájácútuube óhdítýu cáamáveé éhniíñevu iúwááboki. Áábeke muurá tsá íjtyúhápáájúbaré o tácoriúcutýuróne.

²⁸ Ehdúu pajtyéné Betáábarávú Joodáa ehnéjcvu diibye Jóaa tsótsohíjcyáhullévu.

Jetsóo obééjádú néébeé

²⁹ Áané tsijcyóójíi diibye tsojtsó múnáajpi Jóaa Jetsóo dífbye éllevu péébeke íájtýmíne nééhií:

—Éje ámuúhaj, áánu muurá obééjádú néébe Jetsóoke Píivvyébe wallóo díbye míamúnáa ímityuháñé ímíbájchoki. ³⁰ Áánúdítyúu muurá éhne ámúhake ó nehíjcyáhi: “Táhboone íjcyáibye táehnííñevu íhtsútuube íjcyaaabe óikyéé o íjcyatúné íhdéjuco ícyahíjcyaaabe.” ³¹ Téhdurée idyé tujkénú tsá o wáájácútu diibyéjuco meítsóhíjcyaaabe díbye íjcyane. Aanée ihdyu ímiáané dífbye íhde ó tsótsohíjcyá mee íjraéemudítýú cáhcújtsómeke.

³² Ehdúu íñétsihdyu neébe:

—Téhdurée dífbyeke o tsójtsojyú ó ájtýmí Píivvyébé Apííchó íjuuúdu cáámetu dífbyedívú nítyene. ³³ Aanée téhdure tsá o wáájácútyuró diibyéjuco meítsóhíjcyaaabe íjcyane. Áronáacáa ihdyu Píivvyébe o tsótsohíjcyáíñévú oke pícyoobe oke nééhií: “Tsáápiikye u tsójtsoóbedívú níjkyéjitu Táapííchó nítyene u ájtýmínetu ú waajácúu diibyéjuco míamúnáa pañévú Táapííchó pícyóoíibye íjcyane.” ³⁴ Ahdújucóo ímiáané dífbyeke o tsójtsojyú o ájtýmíne. Áanéllí o néé diibyéjuco Píivvyébé Hajchi díbye íjcyane. Ehdúu neebe tsojtsó múnáajpi Jóaaá.

Jetsóo úcutujkénú ímamyémú íjcyáímyeke

³⁵ Áané tsijcyóójíi tétsihyíyé muhcsi imámyemútsima díbye íjcyánáa téeneri Jetsóo tsiíne pajtyéhi. ³⁶ Áanéllihyéé tsiíne neébe:

—Éje, aadi muurá obééjádú néébe Jetsóoke Píivvyébe wálloóbe.

³⁷ Ehdúu Jóaa dífbyedítýú néénéllí muhcsi dífbyemáyéjuco mepééneé. ³⁸ Áanáacáa idyéjú révoucunúúbé múhtsikye nééhií:

—¿Íná ámuhcsi ménehcóhi?

Áanéllihyéé muhcsi menééhií:

—Uwááboóbej, ¿aca kíá ú ícyahíjcyáhi?

³⁹ Áanéllihyéé neebe múhtsikye:

—Cáhwáá óóma mepe ámuhcsi mewáájácú kíá o ícyahíjcyáne.

Ahdújucóo muhcsi cúvéhréjuco néénáa dífbyema mepéemutsi téhullévú méíjyunúhi.

⁴⁰ Muhcsíi Jóáadityu Jetsóomáyéjuco mepéene Tsimóo Péédoró nahbe Aderéema.

⁴¹ Aanée diibye Aderée ínahbe Tsimóoke neetéhi:

—Muúbe muhcsi máájtyumíjucóo Crijto míamúnáake pájtyetésóobeke.

⁴² Ehdúu inéene tsajtyéébé dífbyeke Jetsóo éllevu. Áábekée Jetsóo népejtsóhi:

—Uu éhne Tsimóo Jonáa hajchi. Áronáa téhdure dimyémé íjcyáa Péédoro ‘nééwayu’ nééiyóne. Ehdúu neebe Jetsóo Tsimóoke.

Tsjtyétsikye Jetsóo újcune

⁴³ Ááné tsijcyóóji Jetsóo imíllé ipyéene Gariréa iinújivu. Aabée téhullévú péébe Betsáidá múnáajpi Perípeke íájtyúmíbeke néehíi:

—Muúbe ookéréjuco duráávyé.

⁴⁴ Téhdurée diityétsi Aderéema Péédorómútsi técoomí múnáajtétsi. ⁴⁵ Áijyúree idyé diibye Perípe Natanaée éllevu ipyéene neetéhi:

—Muúbej, muha muurá máájtyumíjucóo éhnéhjáa Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Moitséeúvú dífbyé taúhbaju icyáátúnuhíjcyáaamíjitu dífbyedítýú cáátúnuhíjcyáábeke. Téhduréhjáa muurá tsíjtyehji Píivyéébé ihjyú uubálle múnáa caatúnú dífbyedítýu. Aabe Jetsóo Natsarée múnáajpi íjcyaaabe Jotsée hajchi.

⁴⁶ Ehdúhjáa Perípe Natanaéeke néenélii neébe:

—¿A ímiááne? ¿Aca íhya Natsaréri íjcyámé tsaate ímiááme?

Áánéliihyéhjáa Perípe néehíi:

—Cáhawáa majo u ájtyúmi dífbyeke.

⁴⁷ Aamútsi péemutsi úújeténáa Natanaéeke Jetsóo íájtyúmíne néehíi:

—Áánújuco páñétúejpi íjraéemuube ímiáábé íjcyáabe.

⁴⁸ Áánéliihyée Natanaée néé dífbyeke:

—¿Aca kiátú eene oke ú waajácúhi?

Áánéliihyée Jetsóo néehíi:

—Muuráhané ihdyu úhdivu Perípe úújetétúné ihdejuco uke o ájtyumíne higyéeráhé déjúcori u íjcyáabeke.

⁴⁹ Áánéliihyée Natanaée néehíi:

—Uwááboóbej, uu éhne Píivyéébé Hajchi muuha íjraémú avyéjuube u íjcyáabe.

⁵⁰ Áánéliihyée neebe dífbyeke:

—Higyéeráhé déjúcoríne u íjcyane uke o néenéliihyéré oke ú cáhcujtsóhi. Mityái éhniínevu uke o úllévenútsóínej.

⁵¹ Ehdúu inétsihdyu neebe dífbyeke:

—Muurá ímiááne ámúhake o néé Míamúnáájpídívúu o ípívyévéébe éllevu cáámetu níjkyéji múnáa inítyéne tsiíne néríivyémeke ámuha maájtyúmiíne. Ehdúu Jetsóo néehíi.

2

Canáa cóomiya taabáva wañéhji íjcyane

¹ Ááné boonée 3 coojívatu Gariréa iinújiri íjcyacóomí Canáa múnáajpi ityáábaváne wañéhji meenu técoomívu. Áánevhjáa Jetsóoj tsíjjúké ditye mínútsolle tétsihyi.

² Áhdurée Jetsóoke mínútsómé muuha ímamyémuma. ³ Áijyúu teene wañéhji ádó bíinojpácýo óúúvénélii Jetsóoke tsíjju néehíi:

—Éje, tsúuca bíinojpácýo diityédívú óuuvéhi.

⁴ Áronáacáa neebe dílleke:

—¿Aanéha, Wa, muhdú íivane oke ú úúballéhi? Tsáhái muurá iná o méenúíne éévé úújetétúne.

⁵ Áároneríi íícúvétulle tétsíi wákimyéi múnáake néehíi:

—Ámúhakyé dibye néhdu méméénuco.

⁶ Áijyúu ijcyané tétsihyi 6-hova néwayúúnetu méénúmeíñé lliyíhyóóné téhóji pañévúu tamúnaa íimíbájchómeíñé nujpacyóóné pícyohíjcyahóhji. ⁷ Áánáacáa tsúúca neebe tétsíi wákímyéi múnáake:

—Cána eene líiyihyóóné nújpatyu méwahpétsoj.

Ahdújucóo ditye wáhpetsóne. ⁸ Átsihdyúu neebe diityéke:

—Áyu cána áyánéwu meújcuéne báñéjúúbeke meíjchoj.

Ahdújucóo iújcúne ditye íjchone. ⁹ Aanée adúcuube imyéwu nújpacyoóo íjcyaróné bíínójpacyóvú dibye ípívyéévétsojpacyo. Aanée tsá dibye wáájacutú kiátú ditye téjpacyo újcúne. Apáámyéréé tétsíi wákímyéi múnáa waajácú ípyée ínújpañújénéllíihye. ¹⁰ Aanée báñéjuube wañéhji múnáájpkýe ipíúváne nééhíí:

—¿Acáne, muube, muhdú íívane ímiájpacyoóhacáne íjcyánaa peiyé átérééjpacyotu meke ú íjchóhi? Áánerá múúne tujkénú ímiájpacyoó meíjchone óuuvédu botsíi ihdícyájpacyotúrjúco meíjchone. Ehdúu neebe íbañéjuube wañéhji múnáájpiíkýe.

¹¹ Ehdúu Jetsóo méénúraítýuróné méénútujkénú Gariréari íjcyacóómí Canáavu. Ááneríi waajácútsoobe íavyéjú íhtsutúné íjcyane. Áánetúu muha ímamyémú mécáhcujsó ímiáané diibyéjuco Críjto míamúnáake pájtyetétsoobe íjcyane.

¹² Ááné pajtyétavúu Capenaóovu muha dífbyema mepéémema téhdure pééme tsiíjuu, ínahbémuu, íjcyame. Ácoomíyíi tsúcájá muha méijcyáhi.

*Duurúvájá pañétú náhji*he múnáake Jetsóo íjchívyetsóne
(Mt 21.12-13; Mc 11.15-18; Rc 19.45-46)

¹³ Aanée pajtyété wañéhji llééváiñéllii muha mepéé dífbyema Jerotsaréevu. ¹⁴ Áijyúu duurúvájá pañévú míamúnáa nahjéhénuhíjcyá ócájímuke, obééjámuke, íjúúmuke. Áánetúu tsijtye dsíídsike cápáyóócátsíhíjcyáhi. ¹⁵ Aanée Jetsóo múhdurá íjtsúcunúne watsíhcyuúúhó imyéénúneri diityéké boáyó tééjá pañétú páneere ínahjíhemájucó. Dsíídsikéé cápáyóócátsíhíjcyámedívú teene wácháájcoóbe. Áánemáa diityé met-sáwáané wájócoóbe. ¹⁶ Áánetúu íjúúmú nahjíhe múnáake neébe:

—¿Méijchívyetso íñe páneere íjyá pañétú! ¿íveekí Táacáani ja ámuha méipívyejtsó nahjíhejavuréjuco?

¹⁷ Ehdúu dibye néénetu muha méítsaavé Píívyéébé waajácúháámítu tene tsátsihdyu nééneé: “Dihjya o wájýúneri ó dsíjívéiyáhi.”

¹⁸ Ááné boonétúu tsaate néé dífbyeke:

—¿Aca múha nééjuri ehdu ú meenuhi? Cáná méénúraítýuróné meenu muha mewáájácú múíhtsúturí u íjcyaaabe ehdu u méénuhíjcyáne.

¹⁹ Áánéllíihyée neébe.

—Cáhawáá íjya duurúvaja méwácavyáhó 3 coojívatúré tsiíñe o pánéévétsoki.

²⁰ Áánéllíihyée néeme dífbyeke:

—¿Aca muhdú 46 píjcyábáa ditye wákímyeíjyá ú pánéévétsoó 3 coojívatu? Tsáháubá éhajchótatu u pánéévétsoítýuróne.

²¹ Áronáacáa ihdyu Jetsóo ihjyúvá dífbyeke ditye dsíjívétsoíñéré íñééiyóne. Íjpiíyée meménuube duurúvajávu. ²² Ehdúu dibye nééne muha méítsaavé ídsíjívétsihdyu dibye bóhíícoóca. Áijyúu muha mécáhcujsó ehdúhjáa dífbyema tene pájtyeíñé tsúúcajátújuco Píívyéébé waajácúháámítu cáátúnúmeíñé ímiáánéjuco dibye múúhakyé néhíjcyáne.

Míamúnáa íjtsaméi tsá Jetsóo túhúúllétúne

²³ Aabée Jerotsaréeri pajtyété wañéhji pañe méénúraítýurónéhji méénúnetu mítyame cáhcujsó ímiáané diibyéjuco Críjto íjcyane. ²⁴ Áronáacáa waajácuube ímiááneturé

dííbyeke ditye cáhcújtsotúné diityé íjtsaméí ityúhúúllétúnéllííhye. ²⁵ Tsáháa múha dííbyeke muhdú míamúnaa íjtsámeíñé úúbálléítyuróne.

3

Jetsóoma Nicodéémó íhjuváne

¹ Íjcyaabée tsaapi paritséomuube Nicodéémó íhtsútuube íjcyaabé. ² Aabée tsápejco Jetsóo éllevu itsááne néé dííbyeke:

—Uwááboobej, muha méwaajácú múúhá uwáábovúu Píívyéébe uke wáalloóne. Aabe úuma íjcyánéllíi muurá ú méénuhíjcyá méénúraítyúronéhjí múha méénúítyuróne.

³ Áánéllíihyée Jetsóo nééhií:

—Ímiááneturé uke o néé béhnétu u tsíímávámeítyúhahjchíí tsá Píívyéébe avyéjújepi u íjcyáítyúne.

⁴ Áánéllíihyée neebe dííbyeke: ¿Aca múhdutú keeméjucu meíjcyaaabe tsiíñe méétsííjú ííbúwá pañévu méúcaávéiyá dille meke itsíímáva biwáhduré tsíímene meíjcyaki?

⁵ Áánéllíihyée Jetsóo nééhií:

—Ímiááne uke o néé Píívyéébe Apííchoj téeveri ímíbaavyémé béhnétu tsíímávámeítyúme tsá dííbye avyéjújete íjcyáítyúne. ⁶ Muurá míamúnaa tsíímávámé pañe diityé íjtsaméiyé íjcyáhi. Áánetu Píívyéébe Apííchó íjtsaméí cápáyoácómé ténejcúriyéjucu íjtsámeíñe. ⁷ Ahdícyane tsájúrévedí tsiíñe metsíímávámeíñe uke o néeneri. ⁸ Muurá íñe uke o nééne kíjyebádu. Tsá muurá ámuha mewáájácútu kíátú kíjyeba tsááne kiávú péhijcyáne. Tehdu muurá Píívyéébe Apííchó maájtyúmíturóne meke ímíbahjchóhi.

⁹ Áánéllíihyée Nicodéémó nééhií:

—¿Muhdúami íhya tsáma teénej?

¹⁰ Áánéllíihyée Jetsóo néé dííbyeke:

—¿Aca muhdú íjraéemú uwááboobe u íjcyaaabe tsá u wáájácútu uke o nééneé? ¹¹ Muurá ímiááne o ájtyumíne ímí o wáájacúne íñe ámúhake o úúbálléhi. Árone ¿íveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne? ¹² Muurá ííñújiri íjcyánéhjitu ámúhake o úwáábohíjcyá ámuha ímíñeúvú mewáájácúroki. Áronáa íllure ámúhake túhútsohíjcyáne. Aanéjjií awáá muhdú ámuha méwaajácúu Píívyéébe icyánéjcutu ámúhama o íhjuváne.

¹³ Tsá muurá múha úújetú díbye íjcyáhulle. Apáábyéré ihdyu Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe téhulle múnáájpi o íjcyánéllíi o waajácú téhulle. ¹⁴⁻¹⁵ Muuráhjáa íñeubará píívyétúné ííñújiri íjcyácooca Moitséeúvú pícyóo úmehéí níjcautu ííñimyéké úwááñéityu íñijcyóóbeke pañétúejpi íhdome dííbyeke ííténe idsíjívétuki. Ahdu muurá oke Míamúnáájpidívúu o ípívyéévébeke páwachéketu pícyooímyé oke cáhcujtsómé múijyú idsíjívéjúcúoóityúne bóhí iújcuki.

Míamúnáake mítyane Píívyéébe wájurye

¹⁶ Muuráhjáa Píívyéébe mítyane míamúnáake iwájurynéllíi Ílli apáábyéré íjcyáábeke wallóo ííñújívú díbye idsíjíve diityé wájuryi ditye iwágóóóvétu teene cáhcujtsómé múijyú idsíjívéjúcúoóityúne bóhí iújcuki. ¹⁷ Tsáháa Píívyéébe oke wállóotú míamúnáake ícúbáhraki. Muuráhjáa ihdyu oke wállóobe tajtyéeveri diityéké ipájtyetétsoki.

¹⁸ Aane oke Píívyéébe Hájchikye cáhcújtsómé hallúrí tsá íiná íjcyatúne. Áánetu apáábyéré dííbye Hajchi o íjcyáábeke cáhcújtsótúmeke ícúbáhráíbye. ¹⁹ Ehdu pajtyéíñe peetéduu o néébe ííñújívú o tsááne cáhcújtsótúme ímityúné méénuhíjcyámeke.

²⁰ Muurá ímityúné méénuhíjcyámé íllure oke tsaríllé ímiáájuvu diityéké o wáájácút-sóiyónáaaca. Aame tsá ímíllétú óhdivu ipíihine diityé imityú o bóhówajcaróné íimíl-létúnema. ²¹ Áánetu ihdyu ímí íjcyane ímilléméjucó taéllevu tsááne téénetu tsijtye iwáájácú ímiááné Píívyéébe ímillédú ditye íjcyane.

Tsojtsó múnáajpi Jóaa Jetsóó íjcyatúné tsiíne nééneé

²² Ehdúu Jetsóó nééneé boonétú muha mepéé Jodéá íiñújivu. Áhullée muha meíjcyánáa dibye úwaabóné cáhcujtsóméjucó tsojtsómeíhijcyáne. ²³ Ááne tujkéveríhijyáa idyé tsojtsó múnáajpi Jóaa téhdure uwáábohíjcyá Enóori Tsaríí cóómíj píihíri íjcyacóómiyi. Áábedívúhjáa míamúnaa píhcyáávemedítýú dífbyé uwáábó cáhcújtsómeke tsótsóhíj-cyaabe tétsihdyu íjcyáhityu. ²⁴ Téijyúu tsáhái dífbyeke ditye cúvéhoojánutúne.

²⁵ Aanéhjáa tsáijyu dífbyé mamýémudítýú tsaate tsíjtyema táhjácatsíhijcyá muhdú meímíjpyeténeri. ²⁶ Áánaacáhjáa diibye Jóáake ímamýémú nééhií:

—Uwááboóbej, éhnée Joodáa ehnejcuri maájtyúmíbedítýú múúhake u úúbállehíj-cyaabéha téhdure tsótsóhíjcyáabe éllewu mítyame pehíjcyáhi.

²⁷ Áánéliihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá ihdyu Píívyéébe dífbyeke pícyóóné wákimýéíjyucó dibye méénune. ²⁸ Áánetúu oke pícyoobe dífbyé ihde míamúnáake o uwáábohíjcyaki. Áánéliihyée muurá ámúhake ó nehíjcyá Críjto o íjcyatúne. ²⁹ Muurá múúne taabáva wañéhjí pañe diibye taabáva múnáajpi méwama ííne ímíjyaú íjcyáhi. Ááneri muurá diityétsikye náhbenúmé ímíjyuuvéhi. Ahdu ó ímíjyuuvé mítyane tsúuca Críjto míamúnáake pájtyetétsoobe íjcyáneri. ³⁰ Diibye ihdyu táehnííñevu ávyéjúúteéhi. Áánetu ihdyu ídáátsoobéré ó íjcyáhi.

Píívyéébedítýú tsáábeé

³¹ Muuráhjáa Píívyéébedítýú dibye tsáánélii tsá múha dífbyé íhtsútuvu úújetétúne. Áánetu ihdyu íjéjpiyé o íjcyánélii ó ihjyúvahíjcyá míamúnaa íhjuvádúre. ³² Áánetu ihdyu diibye Píívyéébeke iwáájácúnélii dífbyé uwááboju míamúnáake úúbálleroné tsá ditye cahcútsóhíjcyatúne. ³³ Áronáa íjcyámé tsaate dífbyeke cáhcujtsóme. Aame bóhówátsohíjcyá ímiááné dífbyé ihjyu álliu íjcyatúne. ³⁴ Muuráhjáa Píívyéébe wálloobe úúbállehíjcyá dífbyé uwááboju dífbyé pañe Íapííchó íjcyánéliíhye. ³⁵ Aabée diibye Íllíkye iwájyúnélii dífbyé hójtsí pañévú íhvejtsó páneere íñe múhdúné tsíeméné íjcyane. ³⁶ Aabe Píívyéébe Hájchikye cáhcujtsómé újcuú múijyú ídsíjívéjúcúóótyúne bóhi. Áánetu dífbyeke cáhcújtsótúmeke Píívyéébe ícúbahráme tsá téene bóhí újcuútyúne. Ehdúhjáa neebe tsojtsó múnáajpi Jóaaá.

4

Tsamáaría múnáallema Jetsóó íhjuváne

¹ Aanée diibye Jóaa ehniíñevu Jetsóoke míamúnaa úráávyehíjcyámedítýú cáhcujtsómé tsojtsótsámeíhijcyáhi. ² Áronáacáa ihdyu tsá dibye pañetu tsótsóhíjcyatúne. Múúhayée ímamýémú métsótsóhíjcyáhi. Aanéhjáa tsúuca paritséómú waajácúhi. ³ Áánetúu muha méoomí Jodéá íiñújítu bíwáhullévúre Gariréa íiñújivu.

⁴⁻⁵ Aamée muha Tsamáaría íiñújítu mepájtyeme méúújeté tééne íiñújiri íjcyacóómí Tsicáa úniúvú Jacóóboúvúhjáa ílli Jotséeke ájcútsihvu. ⁶ Átsihyíi núpahyéjú 'Jacóóbó núpahyéjú' némeíhyéjú úniúvú Jetsóó wáyéeev juuváyí muha metsááneri pávy-eeenúúbe. Téijyúu tsúuca cójípíñnéélléjucó meé. ⁷⁻⁸ Áánaacáa muha mepéé té-coomívú majchó áhdovu. Ááne halluríhijyáa teene Tsamáaría múnáalle téhejútú núj-pañúvállekévaa Jetsóó néehíi:

—Muúlle, oke dijcho.

⁹ Áánélliihyéváa neélle:

—¿Aca muhdú íivane oke nújpacyo ú táumeí Tsamáaría múnáalle o íjcyálleke jodíó-muube u íjcyaaábe? Muurá jodíómú tsá íhjuvatú Tsamáaría múnáama.

¹⁰ Áánélliihyéváa neebe dífleke:

—Muurá Píívyéebema múhtsikye u wáájacuca téhdure oke ú táumeíyá piáábó íne uke nújpacyo o táumeídyu. Aaca uke ó ájcúiyá bohí nujpácyo.

¹¹ Áánélliihyéváa neelle dífbyeke:

—¿Aca kiátú u úcújpacyóvú oke ú ájcúiyá teene bohí nujpácyo wáabyáúúbamáyé u íjcyáábejíivari? ¹² Muurá íne núpahyéjú pañéwu méíhdé múnáajpí Jacóobóuvú méhdivu pícyoíñuhéju. Téhejútúhjáa muurá ítsíímema iádóhéjutu téhdure ijyéémuke íchohíjcyaaábe. Aane ¿aca dífbyeúvú ehnííñevu uú?

¹³ Áánélliihyéváa neébe:

—Áronáa téhejútú ádoromé tsiíne adópívyenuhi. ¹⁴ Áanetu óhdi íjcyané nujpácyo ádome tsá múijyú adópívyenuityúne. Muurá o ájcúné nujpácyo óuuvératu diityé pañe íjcyajpácyo diityéké ímíjpyetétsómé újcuú múijyú idsíjivéjúcóóityúne bóhi.

¹⁵ Áánélliihyéváa neelle dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ané cána oke daacu téjpacyo tú múijyú o adópívyenujúcóótuki, pane íne núpahyejúvú tsiíne o tsájúcóótuki.

¹⁶ Áánélliihyéváa neébe:

—Ané dítyájikéi duucúte.

¹⁷ Áánélliihyéváa neélle:

—Tehdu o tájívállejíí kiá íjcyáábeke ó újcúteéhi.

Áánélliihyéváa idyé neebe dífleke:

—Tehdújuco u néerone. ¹⁸ Áronáa muurá 5-mevákéjuco u tájíváne. Muurá ícyooca tsíjpiimáyéjuco u íjcyaaabe idyé tsá ímiá taji íjcyatúne. Áánéllii ímiáané u néé u tájívátúne.

¹⁹ Ehdúváa Jetsóo dífleke néenélii neelle dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, úubá mía Píívyéebé ihjyú uuballe múnáajpi. ²⁰ Muuráhjáa múúha íhdé múnáaúvú éhbáu cámehbáutu Píívyéébeke dúurúvahíjcyátsihdyu muha téhdure méduurúvahíjcyá dífbyeke. Aane ámuha jodíómú ¿íveekí ménehíjcyá apááñéveva Jerotsaréetu dífbyeke medúurúváiyóne?

²¹ Áánélliihyéváa neebe dífleke:

—Muurá íhdícyátsihdyuréjuco ámuha dífbyeke medúurúváíne éévé tsúuca úujetéhi. Áánéllii tsáhájucó ámuha apátsihdyuré eene u nétsihdyuu, Jerotsaréetu, íjcyane Méécááni Píívyéébeke medúurúváityúne. Aane cáhawáá oke cahcújtsoj. ²² Muurá ámuha Tsamáaría múnáa ímíñeúvú mewáájácúúbeke méduurúvahíjcyáhi. Áanetu ihdyu muuha jodíómú ímí mewáájácúúbeke méduurúvahíjcyá ímiáané múúhaj téeveri míamúnáa pájtyetéíne muha mewáájácúnélliihye. ²³ Aane muurá ímiáané Méécááni Píívyéébeke dúurúvahíjcyámé ícyooca dífbyeke duurúvúá íííbúuri. Tehdu dífbyeke medúurúvúané imílleébe. ²⁴ Tsá muurá dífbye íjpiíma íjcyatúne. Áábeke ihdyu óví múhdumé dúurúvúamé duurúvahíjcyá íííbúuri.

²⁵ Ehdúváa Jetsóo néenélii neélle:

—Tehdújuco, muurá ímiáané ó waajácú Críjto tsááiñe míamúnáake ipájtyetétsoki. Aabe ihdyu óví itsáácooca múúhakye ímíñeúvú waajácútsóhi.

²⁶ Áánélliihyéé neebe dífleke:

—Muurá dífbyéjuco Críjto o íjcyaaabe íne úúma o íhjuváne.

²⁷ Ehdúu díflleke dibye néénáa tsúuca muha méwajtsíhi. Aamée muha méullévenú dibye dífllema íhjuváneeri. Aanée tsá muha tsáápíuba medíllotú íínerí dityétsí íhjuváj-catsíñe. ²⁸⁻²⁹ Átsihdyúu diille Tsamáaría múnáalle tétsihvúré íllyííhyó iwááoíñúne dsííneríyé ímunáácoomívú ipyéénemáhjáa neetéhi:

—Ámuúhaj, éhtsíhyi muubáhjáubá íjcyabe oke néé páneere muhdú o ícyahíjcyané kiátúhjáubá iwáájacúne. Tsáijyu múu Críjto dííbye. ¡Cáhawáá metsu meúújetékij!

³⁰ Áánéllíhyéhjáa tsáácunúme múúha éllevu. ³¹ Áijyúu dííbyeke muha méneerá dibyéi imájchoki.

³² Áronáacáa neébe:

—Tsáhái o májchotúne. Íjcyané muurá ihdyu tamájchó ámuha mewáájacutúne.

³³ Áánéllíhyéé muha ménéjcatsíhi:

—Tsaatébáhané tsúuca dííbyeke májchotsóhi.

³⁴ Áánéllíhyéé neebe múúhakyé:

—Muurá ihdyu teenéjuco tamájchódú néene okée wálloobe Píívyéébé wákimyéi o méénune muhdú dibye ímillédú tene óoma iníjkévaki. ³⁵ Áánáa muhdú ámuha ménéhíj-cyá 4 nuhávatúu bajtsóháñe maááhívétsoíñe. Cáhawáá meííte teene bajtsóháñe múúne kéémedu néeme míamúnáa ídátsó wágóóóvéiyóné ímíájíjtó diityéké pájtyetétsóiyóné meúúbállétuca. ³⁶ Muurá teene bajtsóháñe ááhívétsohíjcyamédú néeme úwáábomére péhíjcyámé újcuú téene áhdo. Áhdure ditye úwaabóné cáhcujtsómé újcuú téene áhdó múijyú idsíjívéjucóóityúne bóhi. Áneri bajtsó múnáama íñéevá ááhívétsohíjcyamédú néeme uwáábojte tsaméhíj ímíjyúúveéhi. ³⁷ Muurá tsaate néehí: “Tsaate bájtsóne néevá múúne tsíjtyeréjuco ááhívetsóne.” ³⁸ Aanée muurá amúhakyé ó wallóó tehdu éhne múúne tsaate bájtsóne néevá tsíjtyeréjuco ááhívétsonédú néeme éllevu, tsúucájáa tsaate úwaabójucoróné cáhcújtsótúme éllevu ámuha tsiíñe meúwaabóné botsii tsáimiyéjuco ditye icyáhcujsoki. Ehdúu Jetsóo néé múúhakyé.

³⁹ Mítyamée téijyu teene Tsamáariátú tsáame cáhcujtsó Jetsóoke eenéhjáa dille ‘páneere muhdú o ícyahíjcyané oke neébe’ néénéllíhye. ⁴⁰ Aamée néé dííbyeke diityémái dibye íjcyaki. Áánéllíhyéé muha técoomíyí méijcyá míjcyoojícú. ⁴¹ Áijyúu éhniíñevu mítyame cáhcujtsó dííbyeke dibye úwaabóné illéébónema. ⁴² Aamée néé diille imúnáálleke:

—Tsá apáañéré múúhakyéé u néénetu muha mecáhcújtsotúne. Muurá tsúuca muha páñetu mélleebó dibye úwaabóne. Áanetu ímíáané muha mecáhcujtsó diibyéjuco Críjto íjcyane míamúnáake Pájtyetétsoóbe.

Tsáne ávyéjúúbé hájchikye Jetsóo bóhiitsóne

⁴³ Átsihdyúu téhdune míjcyoojícútu muha mepéé Tsamáaría íñújitu Gariréa íñújivu. ⁴⁴ Aanée muha mepéhíjcyánáa Jetsóo néé Píívyéébé ihjyú uuballe múnáájpkíye imúnáa ávyéjúúlléityúne. ⁴⁵ Áronáacáa Gariréa íñújii múnáa ímí dííbyeke waatsúcúpejtsó Jerotsaréeríi pajtyeté wañéhjiri ditye úlléjénáa dibye méénuráítyúronéhjii méénune íajtyúmíneíllíhye.

⁴⁶ Átsihdyúu muha tsiíñe méoomí Canáavu tétsihvúu nújpacyo bínnójpacyóvú dibye ípíívyéévétsooomívu. Ánácáhjáa tsaapi ávyéjúúbé hajchi Capenaóori íjcyabe cheméhi. ⁴⁷ Aanéhjáa tsúuca Jodéa íñújitu muha metsáame teene Gariréa íñújiríjyucó meíjcyane diíbye ávyéjuube iwáájacúne tsáa Jetsóo éllevu. Aabée néé dííbyeke dííbyema ihjyávú ipyééne dibye íllíkye íbóhíitso ávyeta dsíjiveríjyucó íjcyáabeke. ⁴⁸ Áánéllíhyéé neebe dííbyeke:

—Ámuha muurá tsá oke mecáhcújtsóityuró méénuráítyúronéhjii o méénuhíjcyátuca.

⁴⁹ Áronáacáa neébe:

—Ávyéjuúbej, áronáa ihdyu hájchíwuwu dsíjívétúné hajchótá íícúí óoma tahjyáwú pééne bohíitso.

⁵⁰ Áanélliihyée neebe dífbyeke:

—Tehdújuco, tsúúca muurá ícyooca bohíjúcoobe daáchi.

Ahdícyane wa dipyej. Ahdújucoo díbye óómiñe dífbyeke icyáhcuútsónema.

⁵¹ Aabéhjáa ihjyáwú úújetéébeke íúnú múnáa népejtsóhi:

—Tsúúca daachi bohíjúcoóhií.

⁵² Áanélliihyéhjáa dílloobe mújyú díbye bóhiíne. Áanélliihyéhjáa néémeé:

—Iijyúijyu révoóvéébedi dífbyeke pajtyéné áíívyee.

⁵³ Ehdúhjáa ditye úúbállénetu ítsááveebe ávyetáa téene éeveri Jetsóo dífbyeke néene tsúúca ílli bóhíjúcoóne. Áanélliihyée téhdure pámeere ihyájkímú cáhcujtsó Jetsóoke.

⁵⁴ Ehdúu Jetsóo méénúráítyuróné meenú Jodéa íiñújitu muha Gariréa íiñújivu meóómimye tétsihyi meíjcyánaáaca. Téénemáa botsíi tétsihvu míjyúcuréi méénuube méénúráítyuróne.

5

Íjpi vááúmeityúúbeke Jetsóo bóhiitso

¹ Áané boonétúu muha tsiíñe dífbyema Jerotsaréevu méuubámyenú wañéhjivu.

² Áanáacáa técoomíyí tsátsii ‘Obéejámú lleehówa’ némeítsíi únúuri nújpacyo páábáwu heeberéomú ihjyúri ‘Betéjda’ némeííba. ³ Áábá hallúrí 5-wava nújúwáwuúné íjcyáwáhjí pañétú hállúvátuméhjí, úllétuméhjí, íjpi vááúmeityuméhjí, téhmehíjcyá teeba nóhjííñe.

⁴ Tsáijyúhjáa níjkyéji múnáajpi íñítyéne téebáwu nóhjíhíjcyáhi. Aanéhjáa díbye nóhjíne Boone tujkénúré éniivyéméjuco ímípyetéhíjcyáne. ⁵ Téijyúu íjcyaaabe dítyé pañe ávyetáhjáa 38 pijcyábájuco chémehíjcyaaabe. ⁶ Aabée tódsiúcunúúbeke Jetsóo íitene waajácú téhajchótájucó díbye chémehíjcyáne. Áábekée neébe:

—Muúbe ¿muhdúami ú ijcyaj? ¿A ú imíllé u bóhiíne?

⁷ Áanélliihyée neébe:

Ééero Ávyéjuúbej, áronáa tsá o píívyetéhíjcyatú nújpacyo nóhjícooca íícúí tujkénú o éniívyeyóne. Íhya ihdyu tsaate oke píááboca o éniívyéne ó bohíjúcoóiyáhi. Tehdu o méénúyónáa tsijtye táihdéré éniívyehíjcyáhi.

⁸ Áanélliihyée Jetsóo néé dífbyeke:

—Ané wa íllurjúco eene dííhbotámá dipye dihjyáwuj.

⁹ Ehdúu dífbyeke díbye néénemáyé tsúúca íbóhiíne ííhbotámá péjúcoóbe. ¹⁰ Téijyúu wáyeéévejcóójí íjcyánaa díbye ííbotámá pééne ávyéjujte íitene néé dífbyeke:

—Muúbe, tsá eene dííhbota íjcyoojji wáyeéévejcóójí u tsájtyéítyuróne.

¹¹ Áanélliihyée neébe:

—Áronáacáne oke bóhiitsoobe néé téénema o péekíí.

¹² Áanélliihyée néémeé:

—¿Aca muubá íjcyaaabe íveekí wáyeéévejcóójí uke táuhbáhi?

¹³ Áronáacáa tsá díbye wáajacújúcootú caabyé dífbyeke bóhiitsoné mítyané míamúnaa íjcyámé pañe Jetsóo íjcyanéllííhye. ¹⁴ Áané boonétúu Jetsóo dífbyeke duurúvájá pañe íajtyúmííbeke néehíí:

—Muúbej, tsúúca muurá ú bohíjúcoóhií. Aabe ímiááberjúco díícyaco. Tsiíñe ímityúné meenújúcohdí éhniíñevu íjcyane uke ípájtyétuki.

¹⁵ Ehdúu Jetsóo dífbyeke nétsihdyu péébéhjáa botsíi úúballé ímíñeúvú avyéjujtéké Jetsóo dífbyeke bóhiitso. ¹⁶ Áané hallútúu imílléromé téijyúré Jetsóoke ídsíjívetsóne

íveekíváhjáa wáyeeévejcóójí dífbyeke dibye bóhíítsóné hallútu. ¹⁷ Áronáacáa neebe diityéke:

—Muurá Llihíyó pajyuvaré meke píáábohíjcyádújuco o píaabóné ihdícyáijyúre.

¹⁸ Ehdúu dibye nééne éhnííñevu diityéké tsárvyetsómé imíllerá dífbyeke idsíjívetsóne. Tsáháa apááñéré taúhbaju néhdu wáyeeévejcóójí dibye íjcyátúné hallútú ditye dífbyeke dsíjívetsóityuróne. Téhdurée Píivyéébeke icyáánívahíjcyáábé tujkévevu íjcyane dibye néhíjcyáné hallútú imíllémé dífbyeke idsíjívetsóne.

Iiye íjtsámeídyú Jetsóo méénutúne

¹⁹ Ehdúu éhnííñevúré ditye Jetsóoke pátsárvjcyónéllii neebe diityéke:

—Muurá ímiááné tsá Píivyéébé Hajchi o íjcyaaabe ñná o méénúityuró oore o íjtsámeídyu. Muurá ihdyu Llihíyó méénúiyónéjuco o méénuhíjcyáne. ²⁰ Aabe oke iwájyúnéllii waajácútsohíjcyá páneevúré muhdú imyéénúíñevu. Muurá tajtyééveri éh-nííñevu tsíñehji dibye méénúneri ámuha méullévénuúhi. ²¹ Muurá Llihíyó dsíjívéméke bóhíítsódú o ímílléméke o bóhíítsóóhi. ²²⁻²³ Tsá muurá Llihíyó míamúnaa muhdú ícyahíjcyáné diityémá ímíbájchóityúne. Muuráhjáa oke neebe teene o méénu pámeere oke íavyéjútso dífbyeke íavyéjútsoódúre. Aane oke ávyéjútsoótúmé téhdure tsá diibye okée wállóobeke ávyéjútsoótúne.

²⁴ Muurá ímiáánetúré ámúhake o néé íñe o néhíjcyáné lléébome okée wállóobeke cáhcujtsómé múijyú idsíjívéjúcóóityúne bóhí újcuíñe. Áámé hallúrí tsáhájucó ñná íjcyáityúne. Muurá iwágóóóvéiyónetu tsúuca pajtyémé ímí Píivyéébema ícyáíñejcúvu. ²⁵ Ahdícyane ímiááné ámúhake o néé wágóóóvéiyómé Píivyéébé Hajchi o íjcyáábé uwááboju lléébóíñe éévé tsúuca úújeténe. Aane ímiááné cáhcujtsómé tsá wágóóóvéityúne. ²⁶ Muurá Llihíyodítýú tsááne múijyú medsíjívéjúcóóityúne bóhi. Áánevuú oke ájcuube oke cáhcújtsómeke o ájcuki. ²⁷ Muuráhjáa Míamúnáájpidívú o ípívyéévéébeke neebe míamúnaa muhdú ícyahíjcyáné diityémá o ímíbájchoki. ²⁸⁻²⁹ Métsájúréevedí ehdu ámúhake o nééneri. Muurá ímiááné íéévé úújetéijyú pámeere dsíjívéhíjcyámé íñijkyénetu íjchívyeé pámeekéré o píúvácoóca. Áámedítýú ímiánéjcuú úráávyehíjcyámé tsáhájucó muhdú íjcyáityúne. Áánetu ímítýunéjcurée úráávyehíjcyámé ícúbáhráméíñhi.

ñinetú Jetsóoke mewáájacúne

³⁰ Muurá tsá ñná oore táíjtsaméiyi o méénúityuróne. Okée wálloobe Llihíyóré oke néhdújuco míamúnaa muhdú íjcyanéjuco o néhíjcyáne. Tsá oore o ímíllédú o méénuhíjcyatúne. ³¹ Muurá oore muubá o íjcyane o némeícyá tsá múha oke cahcújtsóityuróne. ³² Muuráhjáa tsojtsó múnáajpi Jóaa óhdityu nehíjcyá ímiáánéjuco muubá o íjcyane. ³³ Áábe éllévúu muurá ámuha tsaatéké méwallóo ditye óhdityu idílló dífbyeke. Áánéllihyée úúbálleebe ímiááne muubá o íjcyane. ³⁴ Áronáacáa tsá dibye úúbállénetúré o wáájacúmeítyú Píivyéébedítýú o tsááneé. Áronáa ihdyu o néé tehdújucóo óhdityu dibye néhíjcyáné ámuha mecáhcújtsóne mepájtyetéki. ³⁵ Muuráhjáa ámúhake waajácútsoobe ímiá uwáábojívú éhne múúne peetéj tééveri tsíméné maájtyumíné mewáájacúdu. Aanée dibye úwáábohíjcyáné muurá wahájchotaré ímí ámuha méijtsúcunúráhi. ³⁶ Áronáa dibyee oke bóhówátsohíjcyáné éh-nííñevu páñetu ó bóhówáttsámeíhíjcyá páneere okée Llihíyó níwaavéné o méénuhíjcyáneri. Téénetu muurá ámuha méwaajácújucoorá ímiáánée oke dibye wálloóne. ³⁷ Aabe ámuha maájtyúmítúroobe óhdityu nehíjcyá ímiáánéjucóo oke iwálloóne. ³⁸ Áábé uwááboju tsá ámúhake úcáávehíjcyatú dífbyeke ámuha mecáhcújtsótúnéllíñhe. ³⁹ Muurá ámuha mééévehíjcyará Píivyéébé waajacuháámí muhdú óhdityu néhíjcyáné

ámuha múijyú medsíjivéjúcóóítyúne bóhí meújúcroki. ⁴⁰ Áronáa tsá ámuha meímíletú oke mecáhcújtsóne óhdivu meíhvéjtsámeíñe téenevu ámúhake o ájcuki.

⁴¹ Áronáa tsá o íjyáacunútú míamúnaa oke ávyéjújtsóiyóneri. ⁴² Muurá ó waa-jácú múhdurá ámuha menéeme Píívyéébeke mewájjutúne. ⁴³ Muuráhjáa dí-ibyéjuco Llihíyó nééjuri ííñujívú o tsáábé uwáábori tsá ámuha meíícúvehíjcyatúne. Ááne eene tsijtye íííbúwaríyé ámúha éllevu itsááne íhdityuré újcune úwáábóneríyé ámuha meíícúvehíjcyáhi. ⁴⁴ ¿Muhdú ámuha oke mecáhcújtsóiyá kiá eene ámuha tsaméere maávyéjútsócatsíhijcyáne íjcyánaaaca? Téeneríyé ámuha meíjcyame tsá meíícúvehíjcyatú apáábyéré íjcyaaabe Píívyéébe ámúhake ávyéjújtsóiyóneri. ⁴⁵ Aane méjtsúcunúdí ámúhá imítyú ámúhá hallúvú Llihíyoke o úúbálleíñe. Muuráhjáa ihdyu Moitséeúvúré tsúuca ámúhá hallúvú úúballé díbyé uwáábori ámuha mepájtyetéíñe méjtsúcunúhíjcyároobe. ⁴⁶ Muuráhjáa díbye úwaaabóné ímí ámuha mecáhcújtsoca idyé téhdure ímí oke ámuha mecáhcújtsóiyáhi. Muuráhjáa óhdityu íjcyáne uwááboju caatúnuhíjcyaaabe. ⁴⁷ Ááne uwáábóo ámuha ímí mecáhcújtsómejí ¿muhdú mecáhcújtsóiyá ámúhake o néhijcyáne? Ehdúu neebe Jetsóo.

6

Majcho mítyámedívú Jetsóo úújetétsóne

(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Rc 9.10-17)

¹ Ááne boonétú díbyema muha mepéé Gariréa unéú tsaúuré 'Tibéeria' némeú tsiñéjcuvu. ² Áijyúu mítyane míamúnaa múúhake úraavyé méénuráítyuróné chéméméhjike díbye bóhíitsohíjcyáne íájtyúmínéllíhíe. ³⁻⁴ Téijyúu pajtyeté wañéhjí tsúuca lléeváíñáa muha caméhbaúvú mepéeme téhbaú déjucóvú meúújetétsihvu ácúúveébe. ⁵ Áánemáa diitye míamúnáake íííténe neebe Perípeke:

—¿Aca kiátú íñe majcho meújcuú íjtyéke memájchótsoki?

⁶ Ehdúu neebe muhdú díbye díbye íáñújcuki. Waajácúroobée muhdú imájchótsóíñe diityéke. ⁷ Aanée díbye díllónéllí Perípé nééhí:

—Muurá 200-jívamá majcho meújcuróné tsá úújetétyuró diityédívú áyánéwuújí maájcurónáaaca.

⁸⁻⁹ Áánéllíhíe Tsimóo Péedoró nahbe Aderéé néé Jetsóoke:

—Áánúwúdíhya 5-hova tsebaádatu méénúmeíñe paáhóónema míítyétsi amóóbe-mútsi. Áronáacáubá tsá tene úújetétyuró áyámedívújívari.

¹⁰ Áronáacáa Jetsóo nééhí:

—Méne pámeere íáhcúbaki.

Ahdújucóo muha menéénéllí dítye áhcubáné 5,000-meváubáhjáa íjcyame. ¹¹ Aabée teene páahóóné íékéévéne téhdújtsó Píívyéébeke. Áánemáa múúhake díbye ájcune muha méwajtu pámeekére. Áhdurée amóóbemútsikye muha mewájtune úújeté páme-hdívúre. ¹² Aanée pámeere tsaímíyé óóvéne boone múúhake neébe.

—Cóeene mepíhcyú tene iwágóóóvétuki.

¹³ Ahdújucóo pátyeevéne muha mepíhíjyucúné 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpé.

¹⁴ Ehdúu méénuráítyuróné Jetsóo méénune íájtyúmíne tsaate néjcatsíhi:

—Ímíáánéha díibyéjuco áanu Píívyéébe ihjyú uubálle múnáajpi éhneváa ííñujívú tsááiíbye.

¹⁵ Áánemáa imíllerómé peecúteré díbyeke páñétúejpi ávyéjúúbedívú ipícyoóne. Aanée iwáájácúne múúhadítyú iye peebe caméhbaúvu.

Nújpácýó hallúrí Jetsóo úllene

(Mt 14.22-27; Mc 6.45-52)

16-17 Ááné iijyúnuvúu muha dífbyé mamyé mú mepéé mǎneri Capenaóovu tsíñe-jcúeri ijcyáoomívu. Áijyúu tsúuca péjcohrejuco néénáa tsá Jetsóó múúhama ijcyatúne. 18 Áánáacáa mítyane nohji ávyétá ihnáhó kíjyeba ijcyáneri. 19 Aamée muha píñéeuríjyuco meíjcyame máájtyumí dibye tsááne nújpacýó hallúrí úlleebéré múúhá tujkévetu. Ááneríi muha méíllityéhi. 20 Árónáacáa neebe múúhake:

—Oóre, méíllityédíñe.

21 Áánéllihyéé muha méujcú dífbyeke mǎné pañévu. Aamée tsúuca muha méúújeté muháa mepétsihvu.

Jetsóoke mǎmúnaa néhcóne

22 Ááné tsijcyóóíjhjáa múúha déjuvu ítsaavémé apáámírée mǎne ijcyámiri muha mepéemema Jetsóó péétune. 23 Áánáacáhjáa tsímihji Tibéeríá cóomityu tsámihji wajtsí dibyee Píívyéébeke ityéhdújtsóne áyaróné majcho mítyamedívú úújetétsótsíj píihívu. 24 Aanéhjáa tétsihyi dífbyeke íajtyúmítúnéllii témíhjiiri péeme múúha déjuto Capenaóovu dífbye néhcóvu.

Medsíjivéjúcóóityúne bóhívu meke Jetsóó ájcune

25 Aamée tsúuca múúhadívú úújetémé dífbyeke néehíi:

—Uwááboóbej, ¿acáa múijyúrá u tsáa íllevu?

26 Árónáacáa neebe diityéke:

—Ímíááné ámúhake o néé ámúhake o májchótsónélliihyéré oke ámuha menéhcohíjcyáne. Tsá ámuha oke menéhcohíjcyatú méénuráityúronéhjí o méénune íná nééiyóné ámuha mewáájacuki. 27 Tsá múu íjyáacunútú majchorí múhajchótá ámuha téene tájpi meíjcyáíñeríjǎvari. Múu táuwaábori íjyáacunú teene majchódú nééne múijyú ámuha medsíjivéjúcóóityúne bóhí meujcúíñeri. Áánevuú muurá ámúhake o ájcu Llihíyó oke meménuube mǎmúnáájpidívú ó ípívyeevéhi.

28 Áánélliihyéé néeme dífbyeke:

—¿Aanéhaca muhdú muha Píívyéébe ímilléné méméénúiyáhi?

29 Áánélliihyéé neebe diityéke:

—Muurá imíllebe okée dibye wállóónéllii ííñujívú o tsáábeke ámuha mecáhcujsóne.

30 Áánélliihyéé néemeé:

—¿Aca íná díwákimyéi? Ané cána méénuráityuróné meenu uke muha mecáhcuíjtsó diibyéjuco mǎmúnáake pájtyetétsóiiibe u ijcyane. 31 Muuréváhjáa múúhá íhdé múnáaúvú manáa májchóhíjcyá íñéubará píívyétúné ííñujíri íjcyácoóca. Muurá Píívyéébe waajacúháámitu nééneé: “Píívyéébe diityé éllevu majcho dójcsó nǎjkyéjitu.”

32 Ehdúu Jetsóoke ditye nééneéllii neébe:

—Ímíáánéjucóo Moitséeúvú tsá diityéké ácuíjcyatú majchóvú téijyu. Muuráhjáa ihdyu Llihíyóré dócótsohíjcyá diityé éllevu teene ‘manáa’ némeíñe májcho. Aabe muurá imíllé ámúhake íajcune teene majchódú nééne múijyú ámuha medsíjivéjúcóóityúne bóhívu. 33 Muuráhjáa teene majchódú o néébeke nǎjkyéjitu oke wállóobe ííñujívú mǎmúnáake téene bóhívu o ájcuki.

34 Áánélliihyéé néeme dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ané ihdyu múúhake pájyuvaré dáacuhíjcyá téeméne májchotu.

35 Áánélliihyéé neébe:

—Oo muurá teene majchódú o néébe múijyú medsíjivéjúcóóityúne bóhívu ó ajcúhi. Aane ímíááné oke cáhcujtsómé tsáhájucó muhdú éhnííñevu tsáimíyé íjcyáíyóneri íjtsámeityú éhne múúne memájchóne maadóne tsiíñe maájyabáavatémé memájchóíyóneri maadóíyóneri meíjtsámeidyu. 36 Árónáa ihdyu íñe ámúhake o

néhijcyádú ¿íveekí ámuha tsá oke mecáhcújtsotú ímiááné diibyējuco o íjcyáábeke tsúuca ámuha oke maájtyúmíróme? ³⁷ Muurá Llihíyó néėjuri oke cáhcújtsómeke tsá o cáttúhtsóítyuróne. ³⁸ Tsáháa níjkyéjitu oke díbye wállóotú o ímilléné o méénuki. Muuráhjáa ihdyu o tsáa oke díbye táuhbáne o méénuki. ³⁹ Aabe tsá ímíletú ópé o pájtyetétso óhdivu díbye íhvéjtsómedítyú tsaate wágóoovéne. Imíleebe páneere nihñéétsihvúré tsíhdyuréjuco ímíbaávyécooca páneere pájtyeténe. ⁴⁰ Muurá imíleebe okée díbye wállóobeke cáhcujtsómé múijyú idsíjívéjúcóóítyúne bóhí újcune. Muurá dsíjívémeke ó bóhíitsoó páneere tsíhdyuréjuco ímíbaávyécooca.

⁴¹⁻⁴² Ehdúu Jetsóó majchódú néébe níjkyéjitu itsáane diityéké néénetu dííbyeke cáhcújtsotúmé dííbyedítyú nééhí:

—Áánerá aabye Jotséé hajchi Jetsóó wájácú cáánímútsikye menéébe ¿muhdú ííwane néé níjkyéjitu itsáanéé?

⁴³ Áánéllihyéé neebe diityéke:

—Ayécó óhdityu ámuha meíhjuváne. ⁴⁴ Muuráhjáa Llihíyó oke wállóobe míamúnáake óhdivu íbúwájtsótuca tsá múha pájtyetétyuróne. Aane muurá oke cáhcujtsómé dsíjívémeke ó bóhíitsoó páneere tsíhdyuréjuco ímíbaávyécooca. ⁴⁵ Muurá Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáájpi waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébere diityéké úwaabóhi.” Ehdú díbye úwaabóné lléébome oke úraavyéhi.

⁴⁶ Áronáa tsá múha ájtyúmitú dííbyeke. Apáábyéré ihdyu ó ájtyumí dííbyeke dííbyedítyúu o tsáánéllíhíe. ⁴⁷ Aane ímiááné amúhake o néé oke cáhcujtsómé tsúuca újcune múijyú idsíjívéjúcóóítyúne bóhi. ⁴⁸ Áánevu majchódú o néébe ó ajcúhi. ⁴⁹ Muuráhjáa amúhá ihde múnáaúvú íñéubará píívyétúné ííñújiri íjcyácooca ‘manáa’ némeíñe májchorómé dsíjívéhíjcyáhi. ⁵⁰ Áánetu íñe ícyooca ó ihjyúvahíjcyá tsííñere níjkyéjéne íjcyáne májchori, teene májchome múijyú dsíjívéítyúne májchori. ⁵¹ Aabe ó íjcyá teené majchódú o néébe níjkyéjitu o tsáabe míamúnáake bohíívú o ájcuúbe. Aane bohíívú o ájcuube míamúnáa ipájtyeté ó dsíjívééhi. Áánéllii táuwaáboju majchódú nééne cáhcujtsómé tsá múijyú dsíjívéjúcóóítyúne.

⁵² Ehdúu Jetsóó néénetu tsaate múhdurá íjtsámeíñe néjcatsíhi:

—Ínáami aabye ehdu meke nehíjcyaj. ¿Aca muhdú meke íhyéécovu dóótsóíyoóbe?

⁵³ Áánéllihyéé neebe diityéke:

—Muurá ímiááné Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébe héécó dóótume tsá újcuítyú múijyú idsíjívéjúcóóítyúne bóhi. Téhdure tátyujpácýó ádotúmé tsá újcuítyú téene bóhi. ⁵⁴ Áánetu ihdyu táhyééco dóóme téhdure tátyujpácýó ádome újcuú téene bóhi. Muurá oke cáhcujtsómé dsíjívémeke ó bóhíitsoó páneere tsíhdyuréjuco ímíbaávyécooca. ⁵⁵ Muurá tájpi ímiá májcho. Áhdure tátyujpácýó ímiá ádo. ⁵⁶ Áánéllii téneecu óóveme ímí óoma nahbévájcatsíhi. ⁵⁷ Muurá Llihíyó okée wállóobe ímiááné íjcyáhi. Áábe tájpi ó ícyahíjcyáhi. Áánéllii oke cáhcujtsómé tatyájpí íjcyáhi. ⁵⁸ Ehdú íñe ó nehíjcyá tsííñere májchoma níjkyéjitu o tsáanéé. Aane májchome újcuú múijyú idsíjívéjúcóóítyúne bóhi. Tsá ‘manáa’ némeíñe májchódú tene nééte éhnée méíhdé múnáaúvú teene májchorómé dsíjívéhíjcyáne májchódu.

⁵⁹ Ehdúu Jetsóó úwaabó Capenaóovu pihcyáávéjá pañévu.

Medsíjívéjúcóóítyúne bóhí meújcúné uwaábo

⁶⁰ Aanée muha meíjcyarómé mewáájácútúnéllii ménéjcatsíhi:

—Tsáháubá múha lléébóítyuró muhdú tuhúwu díbye úwaabóne.

⁶¹ Ehdúu téénetu muha meíhjuváne iwáájácúne neebe múúhake:

—¿A múhdurá ámuhakye pajtyéné o úwaabóne? ⁶² Awááréjucóbá Míamúnáájpidívú o ípívyéveebe ámuha meíteneriyé cáamevu ópée o tsáhullévú o péeca múhduréjuco ámuha meíjcyáiyóne. ⁶³ Muurá ihdyu Píívyéébé Apííchoj téeveriyé méujcú múijyú medsíjívécúoóityúne bóhi. Tsá meere teene meújcútyuróne. Aane íne ámuhakye o néhijcyáné Píívyéébedítýú tsááne ímiááné meke ajcú téene bóhiívu. ⁶⁴ Áronáa íjcyámé tsaate ámuhadítýú teene icyáhcújtsóiyóné ímíllétúme. Ehdúu neebe Jetsóo íhdéjuco caatyé dííbyeke cáhcújtsóityúné iwáájácúnema. Áhdurée waajácuube íhdéjuco caabyé dííbyedívú méénútsoíne. ⁶⁵ Áanéllíihyée neebe:

—Ehdúu míamúnaa múhdurá néene o wáájácúne ó nehíjcyá Llihíyó óhdivu íbúwájtso tuca múha pájtyetétýuróne.

⁶⁶ Ehdúu díbye nétsihdyu múúhama péhíjcyámedítýú mítyame ílluréjuco dííbyeke ííhvéjtsóne pééneé. ⁶⁷ Áánetúu múúhakye neebe:

—¿A téhdure idyé ámuha méimíllé oke meíhvéjtsóne óhdityu mepééneé?

⁶⁸ Áanéllíihyée Tsimóo Péédoro néehíí:

—Ávyéjuúbej, ¿aca múhdivú muha mecátsípáávéne uke méíhvéjtsóiyá apááñéré díuwaáboju múijyú medsíjívécúoóityúne bóhiívu meke ájcúnáaaca? ⁶⁹ Muurá muha tsúuca uke mecáhcujtsóhi. Aame muha méwaajácú ímiááné díibyéjuco Píívyéébé Hajchi míamúnáake u pájtyetétsoobe Críjto u íjcyane.

⁷⁰ Áanéllíihyée neebe múúhakye:

—Muuráhjáa ámuhakye ó ujcú ámuhakye o mámyénuki. Áronáa íjcyaaabe tsaapi ámuhadítýú ímítyuube ávyétá naavéné íjcyaaabe.

⁷¹ Ehdúu Jetsóo néé Tsimóo hajchi Jóódake ínéérone múúháejpi íjcyároobéhjáa dííbyedívú méénútsoíne iwáájácúnema.

7

Íñahbémú Jetsóoke cáhcújtsotúne

¹ Áané boonétúu muha Jetsóoma mépehíjcyá pahúllevaré Gariréa íñújiri. Tsáháa díbye ímíllétú Jodéa íñújiri íjcyane téhullé ávyéjútée dííbyeke dsíjívétsóllehíjcyánéllíihye. ²⁻³ Áronáacáa téijyu ‘nújuwáané wañéhji’ némeíñé lleevárijyucó íjcyánéllíi íñahbémú néé dííbyeke:

—Wa bo ihdyu dípye Jodéa íñújivu ukée cáhcujtsómé téhulle íjcyame íajtyúmi méénuráityúronéhjí u méénuhíjcyáne. ⁴ Muurá ehdu nénehji méénuhíjcyaaabe tsá téévénéúvú méénúityuró dííbyeke pame wáájácúné ímílléhajchíijyu. Aanéjííva wa ihdyu méénuhíjcyá uke míamúnaa iwáájácuki.

⁵ Ehdúu íñahbémú Jetsóoke néé dííbyeke téhdure icyáhcújtsótúnéllíihye. ⁶ Áanéllíihyée neebe díityéke:

—Áronáa téhullévú o pééíne éévéi tsá úújetétúne. Ámuha ihdyu mépiivyété íhdícyáijyuré téhullévú mepééneé. ⁷ Muurá ámuha tsamééré íji múnaa meíjcyame tsá metsáílléjcatsítýú tsahdúré ámuha menéénéllíihye. Áánetu oke tsaríllémé dítye ímityúné ícyahíjcyáné díityédívú o bóhówátsohíjcyáné hallútu. ⁸ Áanéllíi wái ámuháyé méuubámyenuj. Óvíi ihdyu taéévé úújeté o péékíí.

⁹ Ehdúu Jetsóo íñahbémuke ínééne coévá tétsihvúré Gariréa íñújivu.

Wañéhjiri Jetsóo íjcyane

¹⁰ Aabée bóónétúu íñahbému déjutu teene wañéhjivu péébema muha mepéehíí. Áronáacáa tsá boohówaneúvu díbye úújetétúne. Wáájácúratúnée tétsii dííbye. ¹¹ Áijyúu ávyéjútée néhcohíjcyá dííbyeke. Díllóhíjcyámée pamévakéré caabyé díbye íjcyane.

¹² Áábedítýúu míamúnaa ihjýúvahíjcyá páhduváre. Tsaatée nehíjcyá ímiáábé dibye íjcyane. Áronáacáa tsijtye nehíjcyá ímítýuube íjcyaae íllure míamúnáake állihíjcyáne.

¹³ Ehdúu dífbyedi téévéneúvúré ihjýúvahíjcyámé ávyéjútédí íllítýénema.

¹⁴ Aabée Jetsóó wañéhjí pínéévénaa duurúvájá pañévu úwaabóhi. ¹⁵ Aanée imíwu dibye úwáábóneri diitye ávyéjúté iúllévenúne néé dífbyedítýu:

—¿Aca kiátú aadi ehdíívaíñé wáájacúné waajácúháámíubárée íítehíjcyáábejívári?

¹⁶ Áánéllihyée neebe diityéke:

—Tsá oore táííbúwá íjtsaméityu o újcune o úwáábotúne. Muurá ihdyu okée wál-lóóbé uwáábóré teéne. ¹⁷ Aane cáhawáá óvíi dibye ímillédú íjcyame waajácú kiátú tsáané uwáábó o méénuhíjcyáne. ¹⁸ Muurá tsaate íhdítýuré iújcune úwaabó diityéké míamúnaa íávyéjútýsokíye. Áánetu ihdyu okée wállóóbeke íávyéjútýsóné ímillémé ímiááné tehdújucó úwáábohíjcyáne.

¹⁹ Muuráhjáa Píívyéébe muhdú ámuha meíjcyáíñé taúhbajúvú ámúhake ajcú Moit-séeúvuj téeveri. Áronáa muurá tsá ámuha tsaatéubaré tene néhdu meíjcyatúne. Aame ¿ííne hallútú ámuha méimíllé oke mellííhyanúne?

²⁰ Áánéllihyée tétsii íjcyame néé dífbyeke:

—Naavénéhaca dípañe. ¿Aca múha uke imíllé illííhyanúne?

²¹ Áánéllihyée neebe diityéke:

—Ááneráhjáa tsáneere wáyeéévejcóójí tsáápiikye o bóhítsóné múhdurá ámúhake pajtyéhi. ²² Áronáacáa muurá Píívyéébe Moitséeúvuj téeveri méénútúróné taúh-baju ámúhá íhdé múnáaúvú méénuhíjcyádújucó wápíj tsiiméneke ámuha tsáijyu wáyeéévejcóójí íjcyaróné mekííhdyahírótsohíjcyáne. ²³ Ehdú muurá téhdure ámuha méméénuhíjcyá tsáijyu wáyeéévejcóójí íjcyaróné teene taúhbaju ámuha mewáágóótuki. Aame ¿íveekí muhdú ámuha menéene óhdi méijyácunúhíjcyá tsáápiikyeree téjcoojí o bóhítsóné hallútu? ²⁴ Tsá múu peecúteré tsáápiikye ‘íllu uú’ néétune. Ímiááné múu dibye íjcyanéjucó nééneé.

Muubá íjcyane Jetsóó nééneé

²⁵ Ehdúu Jetsóó néénéllii Jerotsarée múnáa néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne áábyeke ditye néhcohíjcyatú idsíjívétsoki? ²⁶ Áróóbeke ¿keená tsaatéubaré íiná nééneé? Áánéllihyébá bo ávyéjúté íjcyarómé cáhcujtsó ímiááné diibyéjucó míamúnáake pájtyetétsóiiibye Críjto dibye íjcyane. ²⁷ Áronáacáubá tsá diibye íjcyatúne. Muurá méwaajácú kiá múnáajpí dibye íjcyane. Muurá ihdyu míamúnáake pájtyetétsóiiibye tsáácooca tsá múha wáájacúityú kiátú dibye tsááneé.

²⁸ Ehdúu Jetsóodítýú ditye íhjuváne iwáájacúné duurúvájá pañévu iúwáábótsihvu neébe:

—¿A ámuhává éhne méwaajácú kiá múnáajpí o íjcyane? Áronáacáa tsá oore táííbúwaríyé o tsáátune. Muuráhjáa o tsáá ímiáábé íjcyáábeke ámuha mewáájacútuube oke wállóónéllíihye. ²⁹ Áánetu ihdyu ó waajácú dífbyeke okée wállóóbeke.

³⁰ Ehdúu Jetsóó nééné hallútú imíllerómé dífbyeke íékeevéne. Áronáacáa tsá ditye ékéévetú íéevéi úújetétúnéllíihye. ³¹ Áróóbekée tsijtye mítyame cáhcujtsómé néjcatsíhi:

—¿Aca íhya tsijpi itsáaca áánú ehniíñevu méénuráítyúronéhjí méénúiyáhi?

Paritséomú Jetsóó éllevu ekééve múnáake wállóóne

³² Aanéhjáa dibye méénuhíjcyánéhjiri míamúnaa íhjuváhíjcyáne paritséomú lleebóhi. Aanéhjáa múhdurá llúúvájte ávyéjútémá diityéké pájtyénéllii wallóómé durúvájá tehméjteke dífbye éllevu ditye íkéévéébeke itsájtyeki. ³³ Aamée dífbyedívú wájtýsínáa pámeekéré neébe:

—Tsá ámuháma múhajchótá o íjcyáityúne. Muurá wahájchotaré o íjcyátsihdyu ó oomíjyúcoó okée wállóobe éllevu. ³⁴ Áijyu muurá ámuha oke menéhcóromé tsá maájtyúmíityú kiá o íjcyáhullévú ámuha meúújetétyúrónéllíihye.

³⁵ Áánéllíihyée tsaate néjcatsíhi:

—¿Aca íhya kiávú péébeke maájtyumíjúcóóityúné eene neébe? Íhya mityá íñe kiáhjí tsííñé iñúji múnáa pañe memúnaa jodíómú mújtáme élleuvuréjuco díbye pééíñe. ³⁶ ¿Aca íhya tsáma muhdú nééíñe eene meke neebe dífbyeke menéhcóromé díbye íjcyáhullévú meúújetétyuróne?

Píivyéébé Apíichó Jetsóoke cáhcújtsómé pañévú úcaavéne

³⁷ Aanée nihñéejcójiréjuco tsúuca teene wañéhjí pájtyéijcyóójí Jetsóó kéévánécoba néehíi:

—Tsaate ádópivyémé taéllevu metsa o íjchoki. ³⁸ Muurá Píivyéébé waajácuháámítu néene oke cáhcújtsómé íbuúúné pañévú téhiñe ípívyééveíñé íñujpácýó bohíívú ájcúnéj tehíñe.

³⁹ Ehdúu nehíjcyaaabe dífbyeke cáhcújtsómé pañévú Píivyéébé Apíichó úcaavéne diityéké tükévétsoíñé iñééiyóne. Áronáacáa tsáhái téijyu tene tsááíñe éévé úújetétú díibyee Jetsóó teene wállóoiibye íavyéjuvúí óómítyúnéllíihye.

Pahdúváré Jetsóodítyú míamúnaa íjtsámeíñe

⁴⁰ Aanée tsaate díbye íhjuváné illéébóne néehíi:

—Ímíáánéha diibyéjuco aabye éhneváa Píivyéébé íhjuú uubálle múnáajpi tsááífbye.

⁴¹ Téhdurée tsijtye néehíi:

—Diibyéjuco muurá aabye Críjto éhneváa míamúnáake pájtyetétsoííbye.

Áronáacáa tsijtye néehíi:

—Áronáa Gariréa iñúji múnáajpi tsá Críjto íjcyáityuróne. ⁴² Muurá Píivyéébé waa-jácuháámítu néene Dabííuvúj tsíiménémúhaabe díbye íjcyáíñé dífbyeúvúhjáa ícyahíjcy-acóómí Berée múnáajpi.

⁴³ Ehdúu míamúnaa páhduváré íjtsámeí Jetsóodítyu. ⁴⁴ Áijyúu tsaate imíllerá dífbyeke íekeeve. Áronáacáa tsá dítye tehdu méénutúne.

Ávyéjujte tsá Jetsóoke cáhcújtsotúne

⁴⁵ Aanée diitye duurúvájá tehméjté dífbyeke íékééve tsáárome ívejtéré oomíhi: Aaméhjáa diitye parítséómuma llúúvájte avyéjujtédívú úújetémeke népejtsóme:

—¿Kiávújuco dífbyej? ¿Íveekí tsá ámuha metsívatúne?

⁴⁶ Áánéllíihyéhjáa néémeé:

—¿Muhdú íñé hallútú méékééveé túútaváné íhjuvúvábekéjívári? Tsá muurá múha múijyú tehdu íhjuvatúne.

⁴⁷ Áánéllíihyéhjáa néeme diityéke:

—Áánéllíihyéha íllure ámuha dífbyedívú máállítsámeíhi. ⁴⁸ Tsá muurá avyéjujte íjcyáromedítyú tsaatéubaré cáhcújtsotú dífbyeke. Téhdure muha meíjcyarómé tsá mecáhcújtsotúne. ⁴⁹ Apáámyéré íhdyu ímityúmé Píivyéébé taúhbaju wáájacutúmé íjtsúcunú diibyéjuco Críjto íjcyane.

⁵⁰⁻⁵¹ Ehdúhjáa dítye néénéllíi diityéjpi Nicodéémó tsápejcóo Jetsóoke ááhívéjeebe néé diityéke:

—Muurá taúhbaju néé tsá peecutéreé tsáápihdívú meícúbáhrátsóityú díbye íñá méé-nune ímíñeúvú mewáájacútúhajchíjyu.

⁵² Áánéllíihyéhjáa néeme dífbyeke:

—¿Úbá bo téhdure Gariréa iñúji múnáajpi! Cáhawáa Píivyéébé waajácuháámí dehve u wáájacu tsá muurá Gariréa iñúji múnáadítyú dífbyé íhjuú uubálle múnáajpi íjcyáíñé némeítyúne. ⁵³ Ehdúhjáa dífbyeke íñéene íhjáhañévuréjuco dítye pééneé.

8

Ihdícýámema ícyahíjcyáne wálle

¹ Áánétúu Jetsóoma muha mepéé oríívo bájú íjcyátsihvu. ² Aamée idyé tsíjcyoojì tsiíñe muha méoomí duurúvajúvu. Átsihvúu míamúnaa dífbyedívú píhcyáávémeke iácúúvéne úwááboóbe.

³ Áánáacáa taúhbájú uwáábojtémá paritséomú tsivá ájyúma íjcyárolle tsíjpiima íjcyálleke ityúvááólleke. ⁴ Áállekée Jetsóó tééjá pañe íjcyáábe éllevu itsájtyéne dífbyeke néémeé:

—Uwááboóbej, áámye ájyúma íjcyárolle tsíjpiima íjcyálleke muha métuvááóhi.

⁵ Muuráhjáa Moitséeúvú taúhbaju nées ehdu nééne walléémuke medsíjívétsoíñe néwayúúnevu maámúneri. ¿Ácooca muhdú u nées téénetu?

⁶ Áánélliihyée íllure icyánóóvéne íhyójtíwari caatúnuube ííñuji. Ehdúu Jetsóoke nééme muhdú díbye nééne dífbyé hallúvú iúúbálléroki. ⁷ Aanée éhniínevuré ditye díllónéllii icyánohjúcunútsihdyu neébe:

—Ané óvii ihdyu ámúhadítýú mújyúubá ímityúné méénuhíjcyátuube áámútujkénú dífilleke.

⁸ Ehdúu ínééne tsiíñe icyánóóvéne caatúnuube ííñuji. ⁹ Aanée ehdu díbye néérónáa waajácúme ímityúme íjcyane. Aamée ílluréjuco tsáápiitsádí péécunúne. Tujkénúu kéémejte péécunúhi. Ááné boonée iyéjuco dille cóevané tétsihvu Jetsóó úniúvu.

¹⁰ Aanée Jetsóó icyánohjúcunútsihdyu íitécunú iyéjuco tétsihyi íjcyálleke. Áállekée neébe.

—¿Aca kiávújuco íñe díhyallúvuné úúballéme? ¿A tsá íñe uke muhdú ditye méénúityúne?

¹¹ Áánélliihyée neélle:

—Íhya tsáhaj.

Áánélliihyée idyé Jetsóó nééhií:

—Téhdure o íjcyároobe tsá muhdú uke o méénúityúne. Ahdícýane wa dípyej. Tsiíñe ihdyu ímityúné meenújúcohdíñe.

Ímíáájjuvu míamúnáake Jetsóó wáajácútsóne

¹² Ááné tsíjyúu tsiíñe míamúnáake úwááboobe nééhií:

—Muurá peetédu o neébe ííñújiri o íjcyáábej tééveri míamúnaa ímíá uwááboju waajácúu peetédu nééne bohíívú díityéké ájcune. Aane oke cáhcujtsómé tsáhájucó ehne múu cúúvétsihyi íjcyadu ímityúné pañe íjcyatúne.

¹³ Áánélliihyée paritséomú nées dífbyeke:

—¿Aca íveekí eene ehdu uure ú némeíhi? Tsá muurá múha uke cáhcujtsóityuróne.

¹⁴ Áánélliihyée neébe:

—Áánerá ímíáané o nééhií. Muurá ó waajácú kiátúhjáa o tsáhullévú o pééiñe. Aane tsá ámuha mewáajácúne. ¹⁵ Muurá míamúnáa íjtsaméiyé ámúhá pañe íjcyánéllii ehdu óhdityu ámuha méíjtsámeíhi. Áánetu ihdyu tsáhái ícyooca múhdityú o néétu muhdú ditye íjcyane. ¹⁶ Muurá muhdú míamúnaa ícyahíjcyané díityémá o ímíbájchoca o nééiyá ímíáanéjuco muhdú ditye ícyahíjcyáne. Áronáa tsá oore o méénúityuróne. Okée wálloobe Llihíyoma muhtsi méméénúiyáhi. ¹⁷ Muurá ámúhá taúhbaju nées míityétsi íiná pájtyene úúbállécooca mecáhcujtsóne. ¹⁸ Ahdu muurá íñe ó némeíhijcyá ímíáané muubá o íjcyane. Áábeke oke Llihíyó waajácú okée wálloóbe.

¹⁹ Ehdúu Jetsóó nééneéllii nééme dífbyeke:

—¿Aca kiá díibye Díicyáánií?

Áánélliihyée neébe:

—Oke ámuha mewáájácúmejjí méwaajácúiyá Llihíyoke. Muurá oke ámuha mewáájácúca téhdure méwaajácúiyá dííbyeke.

²⁰ Ehdúu Jetsóó úwaabó duurúvájá pañe Píívyéébé ìícúvé dsìdsi pícyámeñhíjcyátsihyi íjcyámeke. Áróóbekée téijyu tsá múha ékéévetú iéévéi úújététúnéllíhíye.

Jetsóoke cáhcújtsotúme tsá úújetéityú dííbyedívu

²¹ Ááné boonétúu idyé tsiíñe neebe diityéke:

—Tsúúca muurá ámuhádítyú o péjúcoóhi. Áábeke ámuha oke menéhcóromé tsá maájtyúmíityúne. Ámuha médsíjiveé ámuhá ímityuháñé ímíbbáavyetúmére. Áánéllii o péhullévú tsá óhdivu ámuha meúújetéityúne.

²² Ehdúu Jetsóó néénéllii tétsihyi íjcyame néjcatsíhi:

—Dsíjívétsámeíiibyebáhaja. Íjcyátúnéllii neebe dííbyedívú meúújetéityúne.

²³ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Ámuha muurá míamúnaa íji múnááre. Áánetu tsá íji múnáajpi o íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu níjkyéjitu o tsááhií. ²⁴ Áánéllii ámuhákye o néé diibyéjuco míamúnáake o pájtyetétsóobeke cáhcújtsotúme ímityú ímíbbáavyetúméré dsíjiveíñe.

²⁵ Áánélliihyée néeme dííbyeke:

—¿Aca muubá uú?

Áánélliihyée neébe:

—Muurá tsúúca ámuhákye ó nehíjcyá muubá o íjcyane. ²⁶ Aane téhdure múhdurá ámuha meícyahíjcyané ámuhákye ó nééiyáhi. Áróónáa okée wálloobe ímiáábé íjcyanéllii oke díbye néenere ámuhákye ó nehíjcyáhi.

²⁷ Ehdúu Jetsóó Cááni Píívyéébedítyú diityéké úúbálleroné tsá ditye wáájacutúne.

²⁸ Áámekée idyé neébe:

—Muurá Míamúnáajpidívúu o ipívyéévéébeke páwachékevu ámuha mewátyétyéhcú-cooca botsíi méwaajácúu muubá o íjcyane. Tsá tájtsaméityúré o újcune ámuhákye o nehíjcyatúne. Muurá ihdyu Llihíyó oke néenere ó nehíjcyáhi. ²⁹ Muurá díbye okée wálloobe tsá kiá óhdityu íjcyatúne. Aabe tsá oke íhvéjtsotú díbye ímilléné o méenuhíjcyanéllíhíye.

³⁰ Ehdúu díbye néenetu mítyame cáhcujtsó dííbyeke.

Naavéneéjte

³¹ Áámekée neébe:

—Muurá íñe ámuhákye o nehíjcyané ámuha mecáhcújtsóne tehdu meíjcyáhajchíí ímiáané tahñéjte ámuha méjcyaaáhi. ³² Aame ámuha ímiá uwááboju tsúúca mewáájácúme múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu méímíjpyéteéhi.

³³ Áánélliihyée néeme dííbyeke:

—Áánerá muha Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe meíjcyámeke ¿íveekí u néé íínetú muha meímíjpyetéíñe tehdu múhójtí pañe muha meíjcyámekéjívári?

³⁴ Áánélliihyée neébe:

—Muurá ímiáané ímityúné méenuhíjcyámé tsá ímí íjcyatú éhne múúne tsíjtyé hójtsí pañe íjcyame íjcyadu. ³⁵ Muurá tsaaté hójtsíri íjcyaaabe tsá diityéejpi íjcyatúne. Áánetu ihdyu diityé hajchi diityéejpi. ³⁶ Ahdu Píívyéébé Hajchi o íjcyaaabe ámuhákye ímityúnetu o ímíjpyetétsómé ímiáané ámuha méímíjpyéteéhi. ³⁷ Ímiáanéjucóhde ámuha Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe meíjcyarómé méimíllehíjcyá oke médsíjívetsóné íñe ámuhákye o úwaabóné ámuha mecáhcújtsóiyóné méimíllétúnema. ³⁸ Muurá ihdyu Llihíyó oke túkévéjtsóneri ámuháma ó ihjyúvahíjcyáhi. Ahdu muurá ámuháj caani ámuhákye túkévejtsódújuco ámuha meícyahíjcyáne.

³⁹ Áánélliihyée néeme dííbyeke:

—Áánerá ihdyu múúhá íhdé múnáajpi Aavaráaúvú múúháj caáni.

Áánéllihyéé Jetsóó nées diityéke:

—Muurá ímiáané dífbyeúvúj tsiménémúhaabe ámuha mejjcyaca dífbyeúvúu ícyahíjcyádú ámuha méjcyáiyáhi. ⁴⁰ Aaca muurá íñe Píivyéébe oke tükévéjtsóneri ámuhákye o úwáábohíjcyané hallútú tsá ámuha oke medsjívétsóityuróne. Tsáháa muurá ehdu Aavarááuvú neétune. ⁴¹ Áronáa ihdyu ámuháj caani íjcyadújuco ámuúha.

Áánéllihyéé neéme dífbyeke:

—Áánerá íjcyaaabe tsáápiye múúháj caani Píivyéébeé. Tsá tsijpi múúháj caani íjcyatúne.

⁴² Áánéllihyéé Jetsóó nées diityéke:

—Muurá ímiáané Píivyéébe ámuháj caani íjcyaca oke ámuha méwájyúiyáhi. Muuráhjáa dífbyedítú o tsáa oke díbye wállóónéllihye. Tsáháa táábúwaríyó o tsáátune. ⁴³ Aabe ámuhákye o úwaabóné ¿íveekí tsá ámuha melléébohíjcyatúne? ⁴⁴ Muurá ihdyu ámuháj caani Naavéné íjcyanéllii díbye ímillédú ámuha méméenuhíjcyáhi. Muuráhjáa ípívyeevédújuco ímítyuube díbye dsjívétso múnáajpi. Áábé pañe tsá ímiá íjtsaméí íjcyatúne. Apááñéré álliu dífbyé pañe íjcyáábedítú ímichi teene tsahíjcyáhi. ⁴⁵⁻⁴⁶ Ahdu ámuha menéénéllii tsá meímíletú ímiáané ámuhákye o néhíjcyaróné mecáhcujsóne. Áánetu ihdyu tsá múha oke neéítyuró ímítyuube o íjcyane. ⁴⁷ Muurá ihdyu ímiáané Píivyéébeéjté íjcyame ímíllé dífbyé uwááboju illéébone. Áánetu ámuha dífbyeéjté mejjcyatúnéllii tsá meímíletú teene melléébone.

Aavarááuvú íjcyatúnáacájucó Críjto ícyahíjcyáne

⁴⁸ Ehdúu Jetsóó neénéllii neéme dífbyeke:

—Ihdýúha ímiáanéjuco muha menéhíjcyané Tsamáaría íñúji múnáajpi u íjcyáábé pañe naavéné íjcyane.

⁴⁹ Áánéllihyéé neébe:

—Áánerá tsá tápañe naavéné íjcyatúne. Muurá ihdyu íiná o méénúneri Llihíyoke ó ávyéjútsohíjcyáhi. Áánetu ámuha tsá oke maávyejúúllétúne. ⁵⁰ Aane tsá o íjyácunútú oke ámuha maávyejújtsóiyóneri. Áronáa ihdyu Llihíyó ímíllerá oke ámuha maávyejújtsóne. Aabe ihdyu óvíi muhdú nées oke ávyejúúllétúmeke. ⁵¹ Aane ímiáané ámuhákye o nées o néhíjcyané cáhcujtsómé múijyú dsjívéjúcóóityúne.

⁵² Áánéllihyéé neéme dífbyeke:

—Ímiáánéhaca dípañe naavéne. Muurá eene ínehjírójucó u íhjuváne. Ááneráhjáa Aavarááuvuma Píivyéébe íhjuú uubálle múnáa íhtsutúme íjcyároméhjí dsjívéhíjcyáhi. Aanáa muhdú ívane u nées u néhíjcyané cáhcujtsómé múijyú dsjívéityúne. ⁵³ ¿Aca díbye méíhdé múnáajpi Aavarááuvú ehníñevu uú? Áhdure ¿aca diitye Píivyéébe íhjuú uubálle múnááuvú ehníñevu uú? Ááneráhjáa diitye íjcyarómé dsjívéhi. Aanéjji tehdu múha uke cáhcujtsóiyónejjivari.

⁵⁴ Áánéllihyéé neébe:

—Ihdyu tehdujuco ímiáané oore o ávyéjúttsámeíhíjcyaca tsá múha oke cáhcujtsóityuróne. Aaca idyé tsá tene ímítyuróne. Áronáa ihdyu Llihíyó oke ávyéjútsohíjcyá eene ámuhá Píivyéébe díbye íjcyane ámuha menéhíjcyaaabe. ⁵⁵ Áróobeke tsá ímí ámuha mewáájacutúne. O ihdyu ó waajácú dífbyeke. Muurá dífbyeke o wáájacutúné o neéca ámuháduíyó oo álliu múnáajpi. Áronáa ímiáané dífbyeke o wáájacúnéllii oke díbye neéne o cáhcútsohíjcyáhi. ⁵⁶ Muuráhjáa díbye méíhdé múnáajpi Aavarááuvú ímí íjtsúcunú o tsááíñe ímiáané iwáájacúnéllihye. Ááneríi mítyane ímíjyúúveébe.

⁵⁷ Ehdúu Jetsóó neénéllii neémeé:

—¿Aca muhdú 50 pijcyábá u íjcyáábejji u waajácú Aavarááuvuke?

⁵⁸ Áánéllihyéé neébe:

—Ímiáánetúré ámúhakye o néé dífbyeúvúikyéé íjcyátúnáacájucó o ícyahíjcyáne.

⁵⁹ Ehdúu díbye néénéllíi néwayúúné éhkebamé dífbyeke iáámúroki. Áronáacáa diityédítýú duurúvájá pañétú múijyúrú wáájácúratúné ijchívyeébe.

9

Hállúvátúúbe tsíju tsíimaváábeke Jetsóó ímíjpyetésóne

¹ Téhdurée tsátsihdyu muha Jetsóoma mepájtyénáa ájtyúmiibe hállúvátúúbekéhjáa tsíju tsíimaváábeke. ² Áábedítýúu muha menéé dífbyeke:

—Uwááboóbej, ¿acáa íveekí áánúke íllu tsíju tsíimaváhi? ¿A cáánímútsí imítýú déjúcotu, mityá dífbyé imítýú déjúcotúrej?

³ Áánéllíihyée neebe múúhakye:

—Tsáháa dífbyé imítýú déjúcotu ehdu díbye íjcyatúne. Áhdurée tsá cáánímútsí imítýú déjúcotu tene íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu dífbyeke o ítétésónej tééveri Píívyeébe íhtsútuube íjcyane iwáájácúmeí ehdu píívyeébe. ⁴ Aane ó imíllé okée wálloobe níwaavéné o íjcyané hajchótá o méénune. Muurá meíjyunúcooca tsá múha wákímyeíjyúcootúne. ⁵ Muurá peetédu o néébe ííñújiri o íjcyané hajchótá ímiáájú míamúnáadívú ó bóhówátsohíjcyáhi.

⁶ Ehdúu ínééne ííñújí hállúvú iúníñeri ííñuba ityátsájcóneri diibye hállúvátúúbeke íhyálluúucú tááboóbe. ⁷ Áánemáa neebe dífbyeke:

—Díllójcámeítýé éhne ‘dityée wálloóne’ nééiyóné ‘Tsiroée’ némeífbáwúutu. Ahdújucóo díbye téébatu íllójcámeíjyéne óómiñe tsaímíjyúcoo ííteébe. ⁸ Áábekéhjáa wáájácuhíjcyámé íájtyúmíne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne áánu hállúvátuube ácuúcunúúbé piáábó táúmeíhíjcyatúne?

⁹ Áánéllíihyéhjáa tsaate nééhií:

—Diibyéjucó.

Áánetúhjáa tsíjtye nééhií:

—Diibyéjívvari. Tsíjpiíye. Áronáa ihdyu paabéjucó dífbye.

Áronáacáhjáa dífbyere pañetu nééhií:

—Muurá diibyéjucó oó.

¹⁰ Áánéllíihyéhjáa nééme dífbyeke.

—¿Aane múhdutú tsúuca ú ítéhí?

¹¹ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Okée Jetsóó iúúniyi ííñuba ityátsájcóneri táhálluúucú ityáábóne wallóo ‘Tsiroée’ némeífbáwúutu o íllójcámeítýeki. Ahdújucóo o péébe o íllójcámeíñe tsúuca ó ítéhí.

¹² Áánéllíihyéhjáa nééme dífbyeke:

—¿Aane kiá dífbye?

Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Tsá o wáájácúcutú kiá ícyooca díbye íjcyane.

Paritséomú dílló hállúvátúúbeke múhdutú díbye ítéjucóone

¹³ Aabéhjáa tsaímíjyúcoo ítéébeke tsajtyémé paritséomu éllevu. ¹⁴ Áijyúu Jetsóó dífbyeke ímíjpyetésó wáyeeévejcóójí. ¹⁵ Áánéllíihyéhjáa tsiíñe díllómé dífbyeke múhdutú díbye ítéjucóone. Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Okée Jetsóó ííñuba iúúrúnúneri táhálluúucú táábone o íllójcámeíñe tsúuca ó ítéhí.

¹⁶ Áánéllíihyéhjáa paritséomudítýú tsaate nééhií:

—Áánéllíihyéhaca tsá díbye Píívyeébedítýú tsáátune. Keená díbye wáyeeévejcóójí ávyejúúlléne.

Áánetúhjáa tsíjtye nééhií:

—Áronáa imítýuube tsá méénúityuró méénúraítyúronéhjí.

Ehdúhjáa paritséomú páhdváré Jetsóodítýú íjtsámeíhi. ¹⁷ Aaméhjáa diibye hállúvá-tuubée ícyahíjcyaaabe tsaímíyjuco íitéébeke tsiíne nééhií:

—¿Aanéhaca diibye eene uke ímíjpyetétsoobe muubá íjcyane ú íjtsúcunúhi?

Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Ihdyu ó íjtsúcunú Píívyéébe ihjýú uubáalle múnáajpi dibye íjcyane.

¹⁸⁻¹⁹ Aanéhjáa tsaate diityédítýú tsá cáhcújtsotú diibyjuco hállúvátuubée ícyahíj-cyaaabe dibye íjcyane. Áánemáhjáa cáánímútsikye ipíúvámútsikye néémeé:

—¿Ava diibyjuco áanu éhneváa hállúvátúúbeke ámuhtsi metsíímávaabe íne múhdutú tsaímíyjuco íítene?

²⁰ Áanéllíihyéhjáa neemútsi:

—Éée, diibyjuco. ²¹ Árónáa ihdyu tsá muhtsi mewáájacutú múha dífbyeke ímíjpyetét-sóne. Aane tsíímenécojíí tuhúúlleéhi. Cáhawáa ihdyu medílló ámúhake dibye iúúbáalle muhdú ímíjpyeténe.

²² Ehdúhjáa cáánímútsi néé diityéké diibyjuco Jetsóo Críjto íjcyane néémekéhjáa pih-cyáávájá pañétú iwáágooíne ditye pítyájcámeíne apííchori. ²³ Áanéllíihyéhjáa neemútsi dífbyekéré ditye idíllóki.

²⁴ Ehdúhjáa cáánímútsi néénéllíi tsiíne ipíúvábéke néémeé:

—Píívyéébekéré tehdujtso, tsá idyé Jetsóoke. Muurá muha méwaajácú ímítyuube dibye íjcyane.

²⁵ Áanéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Árónáa tsáháturo o wáájacutú ímítyuube dibye íjcyane. Apááñéré ó waajácú ímiááne hállúvátuube o ícyahíjcyáabeke oke dibye ímíjpyetétsoone.

²⁶ Áanéllíihyéhjáa tsiíne nééme dífbyeke:

—¿Acáa muhdú uke ímíjpyetétsoobe?

²⁷ Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Muuráhané tsúúca ámúhake ó úúballéhi. ¿Íveekí ámuha méimíllé tsiíne ámúhake o úúballéné ámuha mecáhcújtsokíjívari? ¿Mityá ámuha méimíllé dífbyeke meúraavyéne?

²⁸ Ehdúhjáa dibye néénéllíi íllurjúco ditye dífbyeke iúhbáne nééneé:

—Wa ihdyu uure dífbyeke duráavyej. Muurá ihdyu muha Moitséévú uwáábóré meúraavyéhi. ²⁹ Muurá muha méwaajácú dífbyévumáa Píívyéébe íhjývahíjcyáne. Áánetu eene u néébeke tsá muha mewáájacutú kiátúhjáa tsáabe muubá íjcyane.

³⁰ Áanéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca muhdú íivane tsá ámuha mewáájacúityú kiátúhjáa tsáabe oke ímíjpyetétsoóbeke? ³¹ Muurá ímityúmé Píívyéébeke piáábó táúmeíyóné tsá dibye lléébóityuróne. Áánetu ihdyu ímiáané dífbyeéjé íjcyame dibye ímillédú ícyahíjcyámej tééveri tehdíivanéhjí méénuúbe. ³² Tsá muurá múijyú mehdu nééme hállúvátúméhjíke ímíjpyetétsoone mewáájacutúne. ³³ Aane muurá diibye okée ímíjpyetétsoobe Píívyéébedítýú itsáátuca tsá tehdíivanéhjí méénuútyuróne.

³⁴ Ehdúhjáa dibye néénéllíi nééme dífbyeke:

¿Aca muhdú eene ídaatsóné ímítyuube u píívyeebe ú imíllé múúhake u úwaabóne? Ehdúhjáa néémere dífbyeméikye ijchívyetsó pihcyáávájá pañétu.

Píívyéébeke ímí cáhcújtsotúmé íjcyá hállúvatúmé íjcyadu

³⁵ Aanée tsúúca Jetsóo waajácúhi. Áábekée tsáijyú íajtyúmííbe neébe:

—¿Aca ímiáané ú cáhcújtsó Píívyéébe Hájchikye?

³⁶ Áanéllíihyée neébe:

—Ávyéjuúbej, oke duubáalle caabyé dibye íjcyane o cáhcújtsó dífbyeke.

³⁷ Áanéllíihyée neébe:

—Diibyéjuco muurá íñe úúma o íhjuváne. Aane tsúúca oke u ájtyumíhi.

³⁸ Áánélliihyée díbyé lliñévú imímóúúvéne neébe:

—Ávyéjuúbej, uke ímiááné ó cáhcujtsóhi.

³⁹ Ááné boonée Jetsóó néehí:

—Muuráhjáa íñujívú o tsáá muhdú míamúnaa ícyahíjcyané diityéké o wáájacutsóvaábe. Ópée o tsáá ímiáájú wáájacutúme éhne múúne hállúvatúme íjcyadu néemeke o wáájacútsoki. Áhdurée o tsáá panévare iwáájacúné ítsúcunúhíjcyámeke o néé ímiáuwááboju ditye wáájacutúne.

⁴⁰ Áánélliihyée paritséomú tétsihyi íjcyame néehí:

—¿Aca muha tehdu hállúvatúme íjcyadu?

⁴¹ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Árónáa ámuha diityédú menéeca tsá íiná ámuhá hallúrí íjcyáituróne. Áánetu ámuha páneere mewáájacúné menémeíhíjcyanéllii ámuhá hallúrí íjcyané ímityúne.

10

Obéjámú mójcotu íjcyané uwááboju

¹ Muurá naní múnaa obéjámú mójcú pañévú llééhówatu úcáávetúme ihdícyátsihdyuré úcaavéhi. ²⁻³ Áánetu ihdyu diityé tehmeébé úcaavé lleehówatu téewá tehmeébé pááyúcuóoca. Aabe diityéké píúvácooca íjkyéetu waajácúme. Aaméjuco témjco pañétú áachívú díbye déjutu íjchivyécunúne. ⁴ Aabe kiávú diityéké tsúúlléhullévú úraavyémé díbyeke iwáájacúnema. ⁵ Áánetu tsíjtyere diityéké píúváhajchíí tsá ditye péétune. Íllure wááme ditye píúvárónáa diityéké iwáájacutúnéllíihye.

⁶ Ehdúu Jetsóó diityéké néene tsá ditye wáájacutú íiná íñéeyóné obéjámú mójcotú díbye íhjuváne.

Jetsóó obéjámú tehmeébédu

⁷ Aanée ditye lléébótúnéllii tsiíñe neebe íboohówájjtori:

—Oo muurá ímiááné teene obéjámú mójcú lleehówádu. ⁸ Aabeíkyée o tsáátúné ihde naní múnaádú néeme úwáábohíjcyá tsíjjjtoríye. Áróme uwáábóo tsá míamúnaa obéjámúdú néeme cáhcútsohíjcyatúne. ⁹ Aane ímiááné llééhowádú o néébeke cáhcujtsómé tajtyéeveri pájtyetéhi. Aame íñé imíjyaú íjcyá éhne múúne obéjámú ítyehméebema íjcyame íjcyadu.

¹⁰ Muurá naní múnáajpi íllure ícúbahrá obéjámuke. Áánetúu tsá o tsáátu tehdu míamúnáake o méenuki. Ópée o tsáá diityéké o pájtyetétso idsíjívéjúcúoóityúne bóhí ditye iújcuki. ¹¹ Aabe ímiááné páñétúejpi oo oke cáhcujtsómé obéjámúdú néémé tehmeébe. Muurá obéjámú tehmeébé diityé wájyuri ícúbáhrámeíhi. ¹² Áánetu áhdólliihyéré diityéké téhmehíjcyaaabe tsá ímí téhmetúne. Muurá oohíbye díívaabe diityéké idyóo tsáábedítú díbye wááné Boone tsáápiikye díbye tábejcarónetu wáchájaavémé ílluréjuco mújtane pahúllevávu. ¹³ Ehdu muurá diityéjtane waabe ditye áhdónélliihyéré téhméroóbe. Aabe tsá diityédí íjyacúnutú ihñéjté ditye íjcyátúnéllíihye.

¹⁴ Áánetu ihdyu páñétúejpi diityé tehmeébé íjcyadu tahñéjté tehmeébé o íjcyámema muha méwaajácújcatsíhi. ¹⁵ Ahdu téhdure Llihíyoma muhtsi méwaajácújcatsíhi. Aabe tahñéjte wájyuri ó ícúbáhrámeíí ditye iwágóóóvétuki. ¹⁶ Téhdure íjcyámé tsijtye jodíómú íjcyaturómé tahñéjté íjcyáímye. Áámeke ó pihjyúcuú pámeere oke cáhcujtsómé tsaméeréjuco íjcyámé tehmeébé o íjcyaki.

¹⁷ Muurá Llihíyó oke wájyú diityé wájyuri o dsíjíveebe tsiíñe o bóhííbyeke. ¹⁸ Tsá muurá múha oke dsíjívetsóityuróne. Muurá ihdyu o ímíllélliihyéré o íhvéjtsámeíbye ó dsíjívéehi. Ároobe tsiíñe ó bóhííhi. Ehdu táumíwa Llihíyóo néhdújuco.

¹⁹ Ehdúu Jetsóó néénetu páhduváré íjtsámeímyé dífbyedítu. ²⁰ Tsaatée nééhií:

—Muurá áábyé pañe naavéné íjcyáábé íjtsaméi mújtaábeke ¿íveekí ámuha mecáhcútsohíjcyá állíuuháñé dibye íhjuváne?

²¹ Áronáacáa tsijtye nééhií:

—Tsáháubá ehdu naavéné ípañe íjcyaaabe íhjuváityuróne. Pane ¿aca naavéné ípañe íjcyame hállúvátúmeke ímíjpyetétsóiyáhi?

Jodíómú Jetsóoke éhdiiválléne

²² Áhdurée tsáijyu Jerotsaréeri muha úúníjyá pañe meíjcyánaa duurúvaja Píívyéébé wáabyuta íjcyaja iwáñehjínuhíjcyajcójí wáñehjínúme. ²³ Áanáacáa Jetsóó patyéñnuhíjcyá tsátsii tééjá lleehówa úmíwa ‘Tsaromóo’ némeítsihyi. ²⁴ Áábedívúu imícáávéne néémeé: ¿Aanéhaca íñe múhajchótá múúhadívú tsá u wáájácútsámeítyúne? Bo ihdyu apáhajchíí ímiáané diibyéjucu Críjto u íjcyáhajchíí múúhakye duubállej.

²⁵ Áánéllihyée neebe diityéke:

—Tsúúca muurá amúhakye ó nehíjcyará diibyéjucu o íjcyane. Árone tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatúne. Téhdure muurá Llihíyo mémeri méénuráityuróné o méénúneri ó bóhówátsoméíhíjcyará diibyéjucu o íjcyane. ²⁶ Árone tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatú táobééjámúdú nééme tahñéjté ámuha meíjcyatúnéllíihye. ²⁷ Muurá ihdyu tahñéjté oke waajácú oke icyáhcújtsónéllíihye. Áámeke téhdure ó waajácúhi. Aame ímí tehdújucu oke uráávyehíjcyáne. ²⁸ Áánéllii diityéke ó ájcuú múijyú ditye dsíjívéjúcóóityúne bóhívu ditye iwágóóóvétuki. Áámeke tsá múha óhdityu dójtúcúityúne. ²⁹ Muurá Llihíyó okée diityédívú téhmetsoobe páme ehniíñevu íhtsútuúbe. Áábedítuú tsá múha diityéke dójtúcúityúne. ³⁰ Muurá muhsti Llihíyoma tsáápiiyéro.

³¹ Ehdúu Jetsóó néénéllii tsiíñe éhkebamé néwayúúné dífbyeke téúhjiri idsíjívétsóroki.

³² Áronáacáa neebe diityéke:

—Áánerá Llihíyó oke píáábóneri amúhama méénuráityuróné o méénuhíjcyáábeke ¿íñé hallútú ámuha méimíllé oke medsíjívetsóne?

³³ Áánéllihyée nééme dífbyeke:

—Tehdu tééné hallútú uke muha medsíjívétsóíñejívari. Muurá ihdyu íveekí míamúnáajpi u íjcyaaabe Píívyéébedi u díllómeíñé hallútúré uke muha medsíjívétsoóhi.

³⁴ Áánéllihyée neebe diityéke:

—Áánerá amúhá taúhbaju íjcyáháamitu Píívyéébe nééhií: “Ámuha méijcyá ohdu.”

³⁵ Aane muurá dífbyé uwáábó icyáhcujtsóné uráávyémeke ímiáanéjucu dibye íwaa-jácúháamitu nééne dífbyedu ditye íjcyane. ³⁶ Aanéjii muhdú dífbyerée oke ííñujívú wálloobe tehdu oore dífbyé Hajchi o íjcyane o néénejívari. Aane ¿íveekí ámuha méjtsúcunú ímityúne Píívyéébedítuú o íhjuváne? ³⁷ Ihdyu méénuráityúronéhjí amúhama o méénuhíjcyané dífbyedítuú tsáátuca tehdújucu ímiáané ámuha tsá oke mecáhcújtsóityuróne. ³⁸ Aane ihdyu okée dibye wálloone ámuha mecáhcújtsótúrónáa mecáhcújtsó o méénuhíjcyanéjhí dífbyedítuú tsááne ámuha mewáájácu Llihíyoma muhsti tsáápihdyuré meíjcyane.

³⁹ Ehdúu Jetsóó nééné hallútú idyé imílleromé dífbyeke íékeevéne. Áronáacáa pállójcoobe diityéke.

⁴⁰ Áábemáa tsiíñe muha mepéé Joodáa ehnejcuvu tsojtsó múnáajpi Jóáávu tsótsóhíjcyáhullévu. ⁴¹ Áijyúu mítyane míamúnaa dífbyedívú píhcyaavémé néjcatsíhi:

—Tsáháa muurá áánu méénuhíjcyádú Jóáávu méénuráityúronéhjí méénuhíjcyatúne. Áronáacáhjáa ihdyu ímiáanéjucu dífbyéúvú dífbyedítuú úúbállehíjcyáne. Ehdúu nééme Jetsóodítu. ⁴² Áábekée mítyame tétsii múnáa cáhcujtsóhi.

11

Ráátsaro dsíjivéne

¹ Áijyúhjáa 'Ráátsaro' némeíbyé Betáániarí íñáállémúpima Maaríaa, Máátaa, íjcyámúpima íjcyaaabe cheméhi. ² Diillée muurá Maaríá Ávyéjuube Jetsóój tuháacyú pácuúcupácyori imúríjchóne paacyú íhñíwácori. ³ Aamúpíhjáa wallóó tsaatéké Jetsóo éllévu díbye náhbévahíjcyaaabe íhnáho chéménéllíihye.

⁴ Aamée úúballévánetu neébe:

—Árone díbye dsíjivéné tsá íiná íjcyatúne. Ihdyu Píívyéébe íhtsútuube íjcyaaabe íavyéjújtsámeíkíyéhdu dífbyeke pajtyéne. Áhdure dífbyé Hajchi o íjcyaaabe téénej tééveri o ávyéjújtsámeíki. Ehdúu neebe Jetsóo.

⁵ Mítyanée ivámeíbyé diityéké Máátaa, Maaríaa, Ráátsaroo, íjcyámeke. ⁶ Aabée Ráátsaro íhnáho chémene ditye úúballérónáa míjcyoojícúí íjcyá tétsihyi. ⁷ Átsihdyúu botsíi neebe múúhakyé:

—Métsu tsiíne mepéé Jodéa ííñújívu.

⁸ Áánéllíihyée muha menéé dífbyeke:

—Uwááboóbej, muuráhjáa éíjyure téhullé múnaa uke imíllera ídsíjívetsóné néwayúúnevu íámúneri. Áhullévú muhdú ú imíllé mepééneé.

⁹ Áánéllíihyée neébe:

—Muurá cóóji ímí máájtyumíhi. Áánéllíi cóóji úllémeke tsá íiná pájtyetúne. ¹⁰ Áánetu pejco úlleme cábohcameíhi.

¹¹ Átsihdyúu idyé múúhakyé neébe:

—Muurá ihdyu ménahbéébé Ráátsaro íllure cuwáhi. Áróobeke ó ákyéjtsóteé téhullévú meúújetédu.

¹² Áánéllíihyée muha menéehíi:

—Ávyéjuúbej, áánéllíihyéhaca bóhííiíbye ehdu idyé íllure cúwaábe.

¹³ Ehdúu muha menéé ímiá cúwáre díbye nééne meíjtsúcunúnema. ¹⁴ Árónáacáa botsíi ímííneúvú neebe múúhakyé:

—Muurá ihdyu ímiáané tsúúca Ráátsaro dsíjivéhi. ¹⁵ Árónáa íllure ó ímíjyuuvé díbye dsíjívénáa téhulle o íjcyatúneri éhñíínevu ámuha oke mécáhcújtsoki. Áhdícyane cáhawáá metsu meúújetékij.

¹⁶ Ehdúu Jetsóo múúhakyé néénéllíi Tomáa dífbyere 'Jeméero' némeíbyé néehíi:

—Ané wa ihdyu metsu pámeere mepéé dífbyema téhullévú medsíjíveki.

Dsíjívémeke Jetsóo bóhiítsóne

¹⁷ Aanée Betáaniávú muha meúújeténáa úúballémé Jetsóoke tsúúca 4 coojívájuco pájtyene Ráátsaróúvuke ditye cúúúnetu. ¹⁸ Teenée Betáania Jerotsarétu míñéécú kiróométrój píínévu. ¹⁹ Aanéhjáa mítyame péé diityepí Máátámúpíke íñáhbénuki. ²⁰ Aanéhjáa diille Mááta tsúúca tétsihyíjyuco muha meíjcyane iwáájácúne cáhdahíró Jetsóoke. Áánetúhjáa Maaríá ááhívu coéváhi. ²¹ Aallée Mááta néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, úpée u íjcyaca tánahbe dsíjívéityúroobe tsúúca dsíjivéhi. ²² Árónáa ihdyu ó waajácú Píívyéébe uke píááboíne.

²³ Áánéllíihyée neebe dífilleke:

—Díñahbe bóhííhi.

²⁴ Áánéllíihyée neéle:

—Éée, ímiáané ó waajácú díbye bóhíííne páneere tsíhdyuréjuco ímíbaávyéijyú pámeere dsíjívémé bóhíícoóca.

²⁵ Áánéllíihyée Jetsóo néehíi:

—Muurá dsíjívemeke ó bóhiitsóhi. Áánéllii pámeere oke cáhcujtsómé dsíjiverómé bóhiíhi. ²⁶ Aame tsá wágóóóvéityúne. ¿A ú cáhcujtsó uke o nééneé?

²⁷ Áánélliihyée neéle:

—Éée Ávyéjuubej, ó cáhcujtsó diibyjuco éhnevaa íñe íñujívú tsááiibye Críjto Píivyéébé Hajchi u íjcyane.

Ráatsaróúvuke Jetsóó kímoovéne

²⁸ Ehdúu íñéene Máata íñaalle Maaría éllevu ipyéene áabánéwu neetéhi:

—Muúllej, Uwáaboobe éhtsihi íjcyaaabe uke píuváhi.

²⁹ Áánélliihyéhjáa íícúu peelle dífbyeke iúújetéki. ³⁰ Téijyúu tsáhái muha meúújetétú técoomívu. Kémúélléhréikyée muuha Máata múúhadívú úújetétsihyi. ³¹ Aanéhjáa Maaría diityépike náhbenúmé ííténáa ijchívyeíñú peecútére. Aanéhjáa ijtsúcunúmé íñáhbeúvuke ikímóóvéne dille íjchívyeíñúne. Áánemáhjáa úraavyémé dílleke.

³² Aallée múúhadívú wájtsille Jetsóó lliñévu imímóúúvéne née dífbyeke:

—Ávyéjuubej, úpée u íjcyaca táñahbe dsíjívéityúroobe tsúuca dsíjivéhi.

³³ Ehdúu íñéene taálla. Téhdurée díllema péeme tááhií. Aanée Jetsóoke kímóhcó pajtyéhi. ³⁴ Aabée née diityéke:

—¿Kíatúhjáa ámuha mécuuú dífbyeúvuke?

Áánélliihyée néemeé:

—Cáhawáá metsu meúújeté ténijkye.

³⁵⁻³⁶ Ehdúu ditye nétsiu Jetsóó táánéllii néjcatsímye:

—Mítanée muurá wájuube dífbyeúvuke.

³⁷ Áánétúu tsaate néehí:

—Áánerá hállúvátúméhjike íítétsohíjcyaaabée ¿íveekí tsá múhdúubá méénutú dífbyeúvuke dibye idsíjívétuki?

Ráatsaróké Jetsóó bóhiitsóne

³⁸ Aamée dífbyeúvú níjkyé hallúvú muha meúújeténáa tsiíne Jetsóó kímoovéhi. Áijyúu teene níkyehéjú wátájcámeí mítyau nééwayúvu. ³⁹ Aanée neebe diityéke:

—Cána eeu nééwayu méiinétsoj.

Árónaacáa dífbyeúvú naalle Máata néehí:

—Ávyéjuubej, árónaacáubá tsúuca toocújúcoóbe. Muurá tsúuca 4 coojívájucó mee dífbyeúvú dsíjívétsihdyu.

⁴⁰ Áánélliihyée neébe:

—Muuráhjané idyé uke o née oke u cáhcújtsóhajchíí Píivyéébé íhtsútú u ájtyúmííñe.

⁴¹ Ehdúu dibye néénéllii awáa íñnetsómé teeu nééwayu. Áánacáa cáamevu icyárúúvéne Cááníma íhgyúvaabe néehí:

—Ayúju Táacááníj, uke ó téhdujtsó páneere uke o nééne oke u lléébohíjcyané hallúvu.

⁴² Muurá ó waajácú oke u lléébohíjcyáne. Ehdu íñe uke o née íjtye míamúnaa icyáhcuújtsó ímíáanéne oke u wáalloóne.

⁴³ Ehdúu Cááníma íhgyúvátshdyu tsíjpánécoba neébe:

—¿Rátsa Ráatsaró, díjchivye eene níkyehéjú pañétu!

⁴⁴ Ehdúu dibye néénemáyé ijchívyejúcoobe dityéhjáa bíjínúnéhjimáye. Áánélliihyée neebe diityéke:

—Métsiñu eene íbíjínuháñe.

Jetsóoke íékééveíñe ditye pítyácójcatsíñe

(Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Rc 22.1-2)

⁴⁵ Ehdúu dibye méénune íajtyúmínéllii Maaríama péémedítýú mítyame cáhcujtsó dífbyeke. ⁴⁶ Áánétúu cáhcújtsótúmé paritséomu éllevu ipyéene úúbálettéhi. ⁴⁷ Áané

lliñétúhjáa pihcyaavémé pámeere llúúvájte avyéjútémá tsijtye pañétúejte avyéjute ipityácójcatsí muhdú dífbyeke imyéénuíñe. Aaméhjáa néjcatsíhi:

—¿Aca muhdú íñe méméénuú dífbyeke? Muurá ímiááné méenuhíjcyaaabe méénurái-tyúronéhji. ⁴⁸ Muurá éhdure dífbyeke meíhvéjtsóhajchíí pámeere dífbyekéréjuco áveyjúúlleíñe. Áijyu muurá romáánómú méhdivu icyáyobáávaténe íñe méduurúvaja iwácávyáhcóne méhdi ícúbáhráiyáhi. Ehdúhjáa néjcatsímye.

⁴⁹ Áijyúu téené pijcyábari diityédítýú tsaapi piañétúejpi llúúvájte avyéjuube íjcyaaabe Caipáa néé diityéke:

—Ávyetá muutérá mía ámuha íñéubará wáájacutúme. ⁵⁰ Muurá ihdyu tehjújuco tsáápiye dsíivéiyóné pámeere meóúúvéiyóné íhdétu.

⁵¹ Ehdúhjáa neebe Caipáa Píivyéébere íjtsámeíchóneri Jetsóo dsíjiveíñe jodíómu wájyuri. Tsáháhjáa íhdityuré iújcune ehdu díbye néétune. ⁵² Áronáacáa tsá apáámye wájyuriyé díbye dsíjivetúne. Téhdurée dsíjiveebe pámeere múhdumé Píivyéébej tsíímé íñújiri íjcyame dífbyeke cáhcujtsómé ipájtyeteki. ⁵³ Aanée téijyu pityácójcatsímye muhdú dífbyeke idsíjívétsoíñe.

⁵⁴ Áanélliihyée tsáhájucó díbye boohówaneúvú péhíjcyatú míamúnááj pííne. Áábemáa muha mepée Jodéa íñújitu Eparaíivu íñéubará píivyetúné íñújij píihírí íjcyacoomívu. Ácoomíyí muha méicyahíjcyáhi.

⁵⁵ Áijyúu lleeváríjyucó pajtyeté wañéhjí muháa ténevá pijcyábádú mewañehjívatéhíjcyáne. Áané íhdéjucóo hállúécoomíji múnaa péécunúné Jerotsaréevu muhdú íicyahíjcyáne íímíbájchómeíki. ⁵⁶ Aaméhjáa duurúvájá pañe íjcyame Jetsóoke íajtyúmíyóneri íjcyame néjcatsíhi:

—¿Muhdú ámuha méijtsúcunúhi? ¿Aca íhya tsááiíbye, mityá tsáhaáj?

⁵⁷ Áanáacáhjáa paritséómú llúúvájte avyéjútémá pámeekéré néé ditye kiá Jetsóo íjcyane iwáájacúcooca íícúí diityéké iúúballe ditye dífbyeke iékééveki.

12

Tsáápille pácuúucújpácýori Jetsóoj tuháacyú tsójtsoné
(Mt 26.6-13; Mc 14.3-9)

¹ Aanée téijyu íhyojtsítú tsájcoojíturéjuco teene pajtyeté wañéhjí lléeváíñáa Jetsóoma muha mepée Betániávu díbyeé bóhítsoobe Ráatsaro íjcyacoomívu. ² Áijyúu diitye Ráatsarómú mítyane majcho meenu dífbyeke idyúúruváne. Áánevuú Máata ájcune máchohíjcyamútsí díbye Jetsóoma. ³ Áanáacáa ‘náadó’ némeíñe pacúucújpácýo mítyane áhdótsámeíjpácýo itsíváne Maaría múríjchó Jetsóoj tuháacyu. Áánemáa páacyulle íhñíwacoríyé dífbyeke. Aanée pájá pañéré imyéwu cuvááhií. ⁴⁻⁵ Ájpácýo hallútúu múúhadítýú tsaapi Jetsóodívúhacáa méénútsóiibye Tsimóo hajchi Jóoda Ijcarióóté néé múúhake:

—¿Aca íveekí éjpacyo tsá menáhjíhénutú 300-jíva tsané pijcyábá wákimyéi áhdodúné téene dsíídsiri ídáátsojtéké mepíáábóiyoki?

⁶ Áronáacáa tsá ímiááné ídáátsojtéké ipíáábóiyóneri íjyáacunúnéllii ehdu díbye néétune. Ihdyúhacáa múúhama dsíídsike ityéhmehíjcyánetu íñánihíjcyanélliihyéré ímíléroobe téjpacyo náhjíhénúmeíñe. ⁷ Áábekée Jetsóo néehíí:

—Óvi ihdyu oke téjpacyorí múríjcholle. Muurá ihdyu oke ditye cúúucooca oke itsójtsoiyónéjuco dille méénune. ⁸ Tsá diitye ídáátsojte kiávú amúhadítýú pééityúne. Áánetu tsá páijyuvaré amúhama o íjcyáityúne.

Ráatsaróke idsíjívétsoiyóné ditye pityácójcatsíñe

⁹ Aanéhjáa mityame tsúuca waajácú Betáaniári díbye íjcyane. Áanélliihyée tsáá-cunúmé dífbye éllevu. Áhduréhjáa imíllémé Ráátsaróké íajtyumíné dsíjívéebeke díbye bóhítsóobeke. ¹⁰⁻¹¹ Téijyúhjáa llúuvájté avyéjunte néjcatsí téhdure Ráátsaróké idsíjívétsóiyóné íveekí dífbyeke Jetsóó bóhítsónéllii mityane míamúnaa dífbyekéréjuco icyáhcújtsóne úráavyéné hallútu.

Jerotsarée coomívú Jetsóó úcaavéne
(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Rc 19.28-40)

¹²⁻¹³ Áané tsiíjyúu Jerotsaréevu muha mepéénáa técoomíyí mityame pahúllevá múnaa teenéhjáa pajtyeté wañéhjivu péemeé. Aaméhjáa Jetsóó tsááne iwáájácúne wájuhóónema dífbyeke cáhdahírómé illu wañécohíjcyáhi:

—¡Ñóóooj, maímijyu áanu ijraémú Piivyéébe mémeri tsááneéj! Ehdúhjáa nehíjcyámé iwáñéjcnema.

¹⁴ Áijyúu bóhdiibe íayáne íjju hallúrí tsúucajátújucóhjáa Píivyéébere íwaajácúháámitu illu néhdújuco:

¹⁵ Ámuúha Tsióó cóomi múnaaj, méíllityédíñe. Ámuha éllevu ámúhá avyéjuube tsáá íayáne íjju hájchí hallúri.

¹⁶ Ehdúu dífbyedítýú némeíñé tujkénú tsá muha mewáájácútu íná tene nééiyóne. Áronáacáa bóónetu cáamevu díbye íavyéjuuté péénetu muha méítsaavé teenéhacáa nééiyóné ehdu dífbyedítýú tene nehíjcyáne.

¹⁷ Aanée tétsihyi íjcyame úúbállehíjcyá muhdúhjáa Ráátsaro dsíjívéebeke díbye bóhítsóne. ¹⁸ Aanée teene méénuráityuróné díbye méénune iwáájácúnéllii mityame cáhdahíró dífbyeke. ¹⁹ Áamekéé ííténe paritséómú néjcatsíhi:

—Ehdíivane, ámuúhaj. Muurá mityane míamúnaa dífbyekéréjuco úraavyéne. Aane tsá mepívyetétú muhdú meméénune.

Griéégomu imíllé Jetsóoke íajtyumíne

²⁰ Áijyúu Jerotsaréeri pajtyeté wañéhjiri muha mejcyámé pañe ijcyámé griéégomu.

²¹ Aamée Gariréa íñújiri Betsáida íjcyacóomi múnáajpi Perípe éllevu itsááne néehíi:

—Muúbej, muha méimíllé Jetsóoke maájtyumíne.

²² Aanée Perípe Aderéeke úúballéné tsamútsíjyucó úúballéné Jetsóoke. ²³ Áanélliihyée neebe diityétsikyé:

—Tsúuca muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe o ávyéjuutéíñe éévé úújetéhi.

²⁴ Muurá ímiáané ámúhakye o néé trígó neeváu mebájtsou dsíjívéúdu íjcyátsihdyu íñe mityanéjuco llíyaaténe. Ahdu ó dsíjívée mityame Píivyéébe avyéjunte íjcyaki. ²⁵ Muurá muhdú íjji ícyahíjcyajjtóré ímillémé wágóóóveéhi. Áánetu ímityúné imyéenuhíjcyané íhvejtsómé újcuú múijyú idsíjívéjucóóítyúne bóhi. ²⁶ Ahdícyane tsaate tahñéjté íjcyane ímílléhajchíí óvíi ookéréjuco úraavyéne. Muurá oke íícúvehíjcyámeke Llihíyó avyéjútsoóhi.

Ídsíjívéíñé Jetsóó úúballéne

²⁷ Ehdúu íñétsihdyu neébe:

—Muhdu íhya múhduúvúrá ícyooca táíbuwa. ¿Aane muhdú íñe teéne? Óubá Llihíyoke ó táumeíyá íná oke pájtyénetu díbye oke ípájtyetétsoki. Tsáhaá. Muuráhjáa ímichi téénéllii oke wállóobe. ²⁸ Átsihdyúu neébe:

—Ayúu Llihíyój, óvíi ihdyu ú bóhówájtsóméíhi. Áanélliihyée níjkyéjitu Píivyéébe néehíi:

—Tsúuca muurá ó bóhówájtsóméíhi. Áronáa éhnínevu tsiíñe ó bóhówájtsóméíhi.

²⁹ Aanée tétsihyi íjcyame illéébóne néehíi:

—Chijchi ihjyúváhi.

Áánetúu tsijtye nééhií:

—Níjkyéji múnáajpi dífbyema ihjyúváhi.

³⁰ Áánéllihyéé neebe diityéke:

—Áánerá ihdyu ámúhakye iñéérone ookéré neébe. ³¹ Aane tsúuca míamúnaa ímityúmé íjcyanéví néétsámeííne éévé úújetéhi. Téhdure ííñújí avyéjuube Naavéné tsúuca táhjátsámeííhi. ³² Muurá oke cáámetu wátyétyéhcuímyé pámeere óóma íjcyaki.

³³ Ehdúu bóhówájtsoobe Jetsóó muhdú ditye dífbyeke dsíjívétsoíne. ³⁴ Áánéllihyéé nééme dífbyeke:

—Áánerá muha mélléébohíjcyá Píívyéébé waajácúháámitu ditye éévehíjcyané míamúnáake pájtyetétsóibye Cripto muhdú íjcyáityúne. Áánaa muhdú u néé u dsíjívéíne Míamúnáajpidívúu u ípívyééveébe. ¿Mityá tsíjpiiyéí dífbyej?

³⁵ Áánéllihyéé neébe:

—Muurá ihdyu peetédu o néébe wahájchotáwuúré ámúhama ó íjcyáahi. Áánéllii ímiáámeréjuco meíjcyá ámúhama o íjcyáneí tééveri péjcodu nééne ímityúné ámúhakye idyómájótuki, ámuha éhne múúne cúúvétsihyi íjcyame wáájácúmeítyúmé íjcyadu meíjcyátuki. ³⁶ Ahdícyane peetédu o néébedi ímiá uwááboju íjcyane mécahcújtsó tééneréjuco ámúhadítyú íbóhówaúcunúki. Ehdúu Jetsóó diityéké iñétsihdyu péébe tsáhájucó tsiíne diityédívú bóhówáávetúne.

Jetsóoke jodíómudítyú tsaate cáhcújtsotúne

³⁷ Mítyáméj píinévú méénúráítyúronéhjí díbye méénuhíjcyárónáa tsaate tsá dífbyeke cáhcútsóhíjcyatúne. ³⁸ Ehdúhjáa ditye cáhcújtsóityúné Píívyéébe nééne dífbyé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaía cáátunúné nééhií:

Píívyéébeéj, ¿a íjcyámé tsaate méuwaábori íícuvémej? Muurá tsúuca ú úújetsójúcoorá diityéké dííhtsútuvu.

³⁹ Muuráhjáa ímiááné tsá ditye cáhcútsóhíjcyatú dífbyeke. Íllúhjáa idyé tsiíne caatúnube Itsaía:

⁴⁰ Píívyéébere ihdyu diityéké pívyétejtsó hállúvatúmé íjcyadu nééme ííbuúúné wáájácúmeítyúmé íjtyumíjúcooróné illéébójúcooróné ‘ehdúhaáca’ iñéétuki, aame díbyéjúcooro diityéké ímityúnetu ímíjpyetétsóíyóóbedi íícúvétuki.

⁴¹ Ehdúhjáa neebe Jetsóodítyú Itsaía Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi tsúúcajátújuco dífbyé íhtsútú íátyúmiíhíjcyánéllíhíe.

⁴² Ároné pañée mítyame cáhcújtsó tamúnaa jodíómú Jetsóoke ávyéjujte íjcyáróméíhíjímájucó. Aamée dífbyeke icyáhcújtsoróné tsá pámeíhídvúré bóhówáávétsotú paritséómú diityéké píhcyáávéjé pañétú wáágóóíyóné apííchori.

⁴³ Imíllerómée ímí Píívyéébema íjcyane. Áronáacáa éhniíñevu imíllémé míamúnáamáyé ímí íjcyane.

Jetsóó uwáábó lléébotúmé díllómeí ímityúmedi

⁴⁴ Ájyúu Jetsóó kéévánécoba nééhií:

—Muurá oke cáhcújtsómé tsúuca cáhcújtsó Llihíyoke okée wállóobeke. ⁴⁵ Áhdure oke ájtyumímé tsúuca ájtyumí dífbyeke. ⁴⁶ Muuráhjáa peetédu nééne ímiá uwáábójuma o tsáa ííñújívú teene cáhcújtsómé éhne múu cúúvétsii íjcyadu ímityúné pañe íjcyájúcoótuki. ⁴⁷ Aane íne o úwaabóné illéébójúcooróné cáhcújtsótúmeke tsá o néétyuró ímityúmé ditye íjcyane. Tsáháa o tsáátu míamúnáadi o ícúbáhraki. Ópée o tsáa diityéké o pájtyetétsoki. ⁴⁸ Áronáa ihdyu muhdú míamúnaa ícyahíjcyané ímíbájchómeícyooca íne o úwáábohíjcyané íéhdíiválléne cáhcújtsotúmé tééné déjúcotu néétsámeííhi. ⁴⁹ Aane íne ámúhakye o néhíjcyanéíhí tsá táíjtsaméítyúré o újcune o néhíjcyatúne. Muurá ihdyu Llihíyó okée wállóobe oke néhdújuco ámúhakye o úwáábohíjcyáne. ⁵⁰ Aane ímiááné

dííbyé uwááboju lléébome újcuú mújyú idsíjivéjucóótyúne bóhi. Ehdú ámuhákye ó nehíjcyá Lihíyó oke néhdújuco. Ehdúu neebe Jetsóo.

13

Ímamyémúj tuhááñé Jetsóo níjtyune

¹ Aanée teene pajtyété wañéhjí lleevárijyuco íjcyánáa tsúúca waajácuube míamúnáama ííñújiri ícyahíjcyátsihdyu Cááni éllevu ióómiíñe. Aabée mítyane múúhakyé iwájyune úújétsohíjcyá múúhadítyú ipyétsihvújuco.

² Áanáacáhjáa tsúúca Tsimóo hajchi Jóoda Ijcaríóóté ííbúwá pañévú Naavéné úcaavé díbye dífbyedívú méénútsóíñe íjtsaméima. ³ Aabée Jetsóo waajácú Cááni Píívyéébe éllevu tsiíñe ióómiíñe. Téhdurée waajácuube dífbyeke díbye pícyoone páné avyéjuubéré díbye íjcyaki. ⁴ Aabée majchorí muha meíjcyánáa hállúeja íwajyámú ityácóríívéne ípáacyuméibávú íjpiñétú chíaavéhi. ⁵ Áanemáa lííyíhlló pañévú nújpacyo ípícyójpácycori múúháj tuhááñé íñjtyúne páacyuube eenée íjpiñétú ichíáávéhbari.

⁶ Aanée Tsimóo Péédoróké díbye níjtyúíyónáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdú íívane oke ú níjtyuú tájtyúhaacyu cáabyekérá uke o níjtyúíyóóbeke?

⁷ Áanélliihyée neébe:

—Tehdújuco. Áronáa tsá u wáájacutú íveekí ehdu o méénune. Aane ihdyu cáhawáá óvíi ú waajácúhi.

⁸ Áanélliihyée neebe Péédoro:

—Áronáa tsá oke u níjtyúítyuróne. Muurá ihdyu uke ó níjtyúiyáhi.

Áronáacáa neebe dífbyeke:

—Muurá uke o níjtyútuca tsá u íjcyáítyuró táavyéjúeipi.

⁹ Áanélliihyée idyé neebe Péédoro:

—Ávyéjuúbej, aanéííva tsá apááñéré tájtyúhaacyu u níjtyúityúne. Téhdure oke níjtyu táhniwáuma táhójtucu.

¹⁰ Áanélliihyée Jetsóo néé dífbyeke:

—Muurá íávúhcútsihdyu íjchivyémé íjtyúhaacyuréjuco níjtyámeíñe íjpi ííñuvájucóótúnélliihye. Ahdu muurá ícyooca ímíhyero ámuúha. Áronáa tsá pámeere.

¹¹ Ehdúu neebe múúhadítyúhacáa tsaapi dífbyedívú méénútsóíñe iwáájacúnema.

¹² Ehdúu múúháj tuhááñé íñjtyúne tsiíñe íwajyámuvu iúcaávéne ácuúveebe múúháj piñévú ípyée íacuúacunúhíjcyátsihvu. Áanemáa neebe múúhakyé:

—¿A ámuha méwaajácú íveekí ehdu ámuhákye o méénune? ¹³ Muurá ámuha oke médíllöhíjcyá Uwáábóóbemáyé Ávyéjuube o íjcyane. Aane diibyéjuco o íjcyáabeke ihdyu tehdújuco ámuha oke medíllöhíjcyáne. ¹⁴ Muurá ímiáané Uwáábóóbemáyé Ávyéjuube o íjcyároobe ámuháñé ó níjtyúhi. Aane ihdyu óvíi tehdú ámuha ménítyúcatsíhíjcyáhi. ¹⁵ Muurá ehdu ó meenú tehdú ámuha pamévakéré maávyéjúúlleki. ¹⁶ Muurá ímiáané ámuhákye o néé tsané avyéjuúbé únú múnáajpi tsá diibye íavyéjúúbé ehniíñevu íjcyatúne. Áhdure tsaate tsáápiikye tsiéllevu wálloobe tsá diityé ehniíñevu íjcyatúne. ¹⁷ Ehdú ámuhákye o nehíjcyané ámuha melléébóne tehdú meícyáhajchíi muurá íñe imíjyaú ámuha meíjcyáahi.

¹⁸ Áronáa tsá pámeere tehdú ámuha meíjcyáityúne. Muurá ó waajácú caatyé ímiáané tahñéjté íjcyane. Áronáa ihdyu tehdújuco tene pájtyeíñe tsúúcajátújucoo Píívyéébe íwaajácúháamitu íllu néhdújuco: “Dífbyema muhísi memáchohíjcyároobe óhdivu méénútsóóhi.” ¹⁹ Ehdú oke tene pájtyeíñe íhdétújuco ámuhákye o úúballéne néhi tene pájtyeíjy ámuha oke mecáhcújtso ímiáané diibyéjuco o íjcyane. ²⁰ Aane

ímiáané o née íne ámuhakye o wállóomeke ímí iwáátsúcúpéjtsómedi íícuvémé idye muurá ookéjuco íícuvéne, áhdure Llihíyó okée wállóobekéjuco ditye íícuvéne.

Jetsóó úúballé dífbyedívú Jóóda méénútsoíne

(Mt 26.20-25; Mc 14.17-21; Rc 22.21-23)

²¹ Ehdúu Jetsóó múúhakye ínětsihdyu múhduúvúrá illíñémuúcunúmeíne tsiíne néehíí:

—Muurá ímiáané ámuhadítýú tsaapi óhdivu méénútsoóhi.

²² Aanée tsá muha mewáájacutú cáabyedítýú dibye nééneé. Áánéllihyée muha íllure meííitéjcatsíhi. ²³ Téijyúu muha memájchónáa mítyane dibye oke ívámeíbyé dífbyé úníuri ó ácuúcunúhi. ²⁴ Áábekée oke Tsimóo Péédoro née o díllo dífbyeke ímichi cáabyedítýú ehdu dibye nééneé. ²⁵ Ahdújucóo dífbyeke áábánéwu o nééneé:

—Ávyéjuúbej, ¿aca caabyé ímichi úhdivu méénútsoóhi?

²⁶ Áánéllihyée neébe:

—Pááaho o éeníyohóvú o ájcuúbe.

Ehdúu néébere iéeníyohóvú ajcú Tsimóo hajchi Jóóda Ijcarióóteke. ²⁷ Áijyúu tsúúca dífbyé pañévú Naavéné úcaavéné iwáájácúne Jetsóó née dífbyeke:

—Wa bo íícúí íiná u méénuíñé meénuj.

²⁸ Ehdúu dibye nééne tsá muha dífbyema majchóri meíjcyamedítýú tsáápiubaré wáájacutú íveekí ehdu dibye dífbyeke nééneé. ²⁹ Tsaatée ijtsúcunú dsíídsí tehmeébé dibye íjcyánéllii ehdu dibye nééne wañéhjí wáábyuta tsíméné dibye íáhdoki. Áhdurée ijtsúcunúmeé ídáátsojtéké dibye dsíídsítu ájcúiyóné ehdu dibye nééneé.

³⁰ Aanée diibye Jóóda Jetsóó pááahóvú ájcune imájchóne múúhadítýú péjucóo tépejco.

Jetsóó tauhbaju

³¹ Áábe déjuvúu Jetsóó néehíí:

—Ícyooca ihdyu Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe ó ávyéjuúteé Píívyéébé avyéjú iwáájácúmeíki. ³² Aane lléváhréjuco muhcsi maávyéjútsójcatsííne Píívyéébema.

³³ Muurá ámuhakye o pícyoíñúmeé oke ámuha menéhcorómé tsá maájtyúmíityú áátsíméjuco ámuha meíjcyaróme. Aane ámuhá avyéjujtékée o néhdu tsá ámuha ícyooca mepééityú o péhullévu. ³⁴ Ahdícyane ámuhakye ó tauhbá muhdú ámuhakye o wájyudu ámuha mewáájycatsíki. ³⁵ Muurá ímiáané ámuha mewáájycatsíhajchíí téénetu pámeere míamúnaa waajácúú ímiáané tahñéjté ámuha meíjcyane.

Jetsóó úúballé Péédoro tóónúmeííne

(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Rc 22.31-34)

³⁶ Ehdúu Jetsóó néénéllii Tsimóo Péédoro née dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca kiávú ú peéhi?

Áánéllihyée neébe:

—Ícyooca tsáhái óoma u pééityúne. Áronáa bóónétúí oke ú úráávyééhi.

³⁷ Áánéllihyée Péédoro née dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿Aca íveekí tsá ícyooca úúma o pééityúne? Muurá téhdure ó dsíjívéiyá diwájyuri.

³⁸ Áánéllihyée neébe:

—¿Aca ímiáané u née tawájyuri u dsíjívéiyóne? Muurá ímiáánetúré uke o née ípyejco cáracái májtsívátúnáa oke u úráávyeróóné u tóónuíñé 3-ijyúva.

¹ Aane ihdyu íínerí maáábímyeídíñe. Llihíyoma múhtsidívú mécatsípááve. ² Muurá dibye íjcyáhulle íjcyané meíjcyáiyotsíhji. Muurá tene íjcyátuca idyé ó néeyá tene íjcyatúne. Áronáa íjcyáne. Áanéllii o péé téhullévú ámúhá ihde o ímíbájchoki. ³ Aane o ímíbáavyetsódú ámuha tahñéjteke ó ujcúvaá tsatsíhyí meíjcyaki. ⁴ Muurá ámuha méwaajácú kiávú o pééíñe. Áhdure ámuha méwaajácú muhdú téhullévú ámuha meúújetéíñe.

⁵ Ehdúu múúhakey Jetsóó néénéllii Tomáá néehíí:

—Ávyéjuúbej, tsá muha mewáájácútu kiávú u pééíñe. Téhdure tsá muha mewáájácútu muhdú téhullévú meúújetéíñe.

⁶ Áanélliihyée neebe dífbyeke:

—Oo muurá téhullévú úújeténe júúvádú o néébedi ímiá uwááboju íjcyane cáhcujtsómé ujcú múijyú idsíjivéjúcóóityúne bóhi. Aame tajtyéeveri úújeté Llihíyodívu. ⁷ Muurá ámuha oke mewáájácúhajchíí tsúúca téhdure méwaajácú Llihíyoke. Tsúúca muurá ámuha máájtyumí dífbyeke.

⁸ Áanélliihyée Perípé néehíí:

—Ávyéjuúbej, cána múúhakey dájtyumítsó Díícyáánidívú muha téeneri meíjyá-cunújúcóótuki.

⁹ Áanélliihyée neebe dífbyeke:

—¿Aca muhdú íhyajchótá ámúhama o íjcyáábeke tsá oke u wáájácúpityúne? Muurá oke ájtyumímé tsúúca ájtyumí Llihíyoke. Aanéjii ¿muhdú Llihíyodívú ámúhakey o ájtyumítsóiyóné oke u néehíí? ¹⁰ ¿Aca tsá u cáhcújtsotú dífbyema tsáápihdyuré muhtsi meíjcyane? Muurá dífbyere tajtyéeveri ámúhakey úwáábohíjcyáhi. Tsá íiná óhdityuré o újcune o méénuhíjcyatúne. ¹¹ Aane ihdyu mécahcújtsó tsáápihdyuré muhtsi Llihíyoma meíjcyane. Pane eene méénuráítyúronéhjí ámuha meííténáa o méénuhíjcyanéúbatu bo oke mécahcújtsoj. ¹² Muurá ímiááné ámúhakey o néé oke ímí cáhcujtsómé téhdure o méénuhíjcyádú méénuráítyúronéhjí méénuíñe. Muurá Llihíyodívú o úújetéébé téhullétú diityéké o píaabómé éhniíñevu íjcyanéjhi méénuúhi. ¹³ Aane panévaré ámuha dífbyeke tamyémeri metáúmeímyeke ó píááboó téeneri dífbyé íhtsútú o bóhówájtsoki. ¹⁴ Ahdícyane panévaré píáábó tamyémeri ámuha metáúmeíñetu ámúhakey ó píááboóhi.

Jetsóó néé Píívyéébé Apííchó iwállooíñe

¹⁵ Aane óví ímiááné ámuha oke mewáájyúhajchíí mélleebó muhdú ámuha meíjcyaiñé ámúhakey o néhíjcyáne. ¹⁶ Muurá Llihíyoke ó táuméii dibye ámuha éllevu iwállo ípííchó ámúhakey tene ípíáábohíjcyane panévatúré ímí ámuha meíjcyaki. Aane tsá ámúhadítú kiá íjcyáityúne. ¹⁷ Muurá teene ímiájijtóvu meke waajácútsóhi. Aane tsá úcáávéityú íjñene úráavyehíjcyámé pañévú teene ditye wáájácútúnéllíhye. Áánetu ihdyu ámuha tsúúca méwaajácú ámúhama tene íjcyanéllíhye. Aane ámúhá pañévú úcááveéhi.

¹⁸ Ahdícyane tsá ámúhakey o íhvéjtsóityúne. Muurá tsiíñe ámúha éllevu ó tsaáhi.

¹⁹ Aabe lléváhréjuco íjñitu o péébeke tsáhájucó muhá oke ájtyumíityúne. Áronáa ihdyu ámuha oke máájtyumí o bóhihdu ámuha mebóhííñéllíhye. ²⁰ Aane cáhawáá óví ámuha méwaajácú muhdú Llihíyoma muhtsi meíjcyane, téhdure muhdú ámúhama tsame meíjcyane. ²¹ Aane ihdyu óví oke wájyume lleebó muhdú diityéké o néhíjcyáne. Ááneri úújétsóimyé ímiááné oke iwájyune. Áámedívú o wáájácútsámeímyeke muhtsi Llihíyoma mewáájyúhi.

²² Ehdúu Jetsóó néénéllii tsijpi Jóoda íjcarióóté íjcyátuube néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca íveekí múúhadívúré ú waajácútsáméíí tsíjtyedívú wáájácútsámeí-tyuúbe?

²³ Áanélliihyée neébe:

—Muurá oke wáyyume o néene lléébómedívúré ó waajácútsáméíhi. Áámeke Llihíyó iwáyyúne diityé pañévu Íapííchó pícyoo téenej téeveri ímí tsaméhjí diityémá muha menáhbévájcatsíki. ²⁴ Muurá o néene lléébotúmé tsá oke wáyyutúne. Ehdu íñe ámuéhake o nehíjcyáné tsá tájtsaméí íjcyatúne. Muurá ihdyu okée wálloobe Llihíyóré ehdu ámuéhake nehíjcyáhi.

²⁵ Aane íñe ámuéhake ó nehíjcyá ámuéhama o íjcyáné hajchóta. ²⁶ Áronáa bóónétu Llihíyó Íapííchó ámuha éllewu wáloonéréjuco ámuéhake píááboíñé panévatúre. Aane ámuéhake tükévétsoó muhdú ámuha meíjcyaiñé ámuéhake o úwáábohíjcyánetu. Téhdure tsíñehjívú ámuéhake waajácútsoíñe.

²⁷ Aane ámuéhake o pícyoíñúme tadyéjuvu ehdícyaróné pañe ímíñeúvú méíjcyaco íñerí íjtsameítyúme. Áronáa tsá ámuéhake o néétu míamúnaa ímíjyútsócatsíhíjcyádú néené íjtsaméima ámuéhake o pícyoíñuíñe. ²⁸ Aane muurá ámuéhake ó nehíjcyá lléváhréjuco ámuhadítúyú o péébe idyé tsiíñe ámuha éllewu o tsááiñe. Aane ímiááné ámuha oke mewáyyúhajchíí méímíjyúúvee Llihíyó táehnííñevu íhtsútuube íjcyáábe éllewu o péeneri. ²⁹ Aane ámuéhake ó úúballé íhdéjuco néhi tehdu tene pájtyéjyú ámuha mecáhcújtso ímiááné o nehíjcyáne.

³⁰ Aane íñe nihñéréjuco ámuéhama o íhjuváne. Tsúúca muurá ííñújí avyéjuube átéréepjyíe íjcyároobe tawáábyú tsáábe píhíjucóóhíí. ³¹ Áábedívú ihdyu ó íhvéjtsáméíí Llihíyó ímillédújuco pámeere míamúnaa iwáájácu ímiááné dííbyeke o wáyyúnéllíi díbye oke néhdújuco o íjcyaiñe.

Ahdícyane ílluréjuco metsu mepéékií. Ehdúu neebe múúhake Jetsóo.

15

Jetsóo néé óóvahédú íñééneé

¹ Aabée tsiíñe múúhake úwááboobe nééhíí:

—Oo muurá óóvahédu. Áánetu Llihíyó tééhé tehmeébédu. ² Aabe dówacárohíjcyá tahñéjté íjcyájucóórómedítúyú táuwaáboju bóhówaúcunútúmeke éhne múúne teehe óóvahetu néevahíjcyátúwajcájí téené tehmeébé wáágóohíjcyádu. Áánetu ihdyu ímiáánéjuco tahñéjté íjcyámedítúyú táuwaábó bóhówaúcunúmeke píááboobe éhniíñevu ímí ditye teene iúráávyeki. ³ Muurá tsúúca ámuéhake o úwáábohíjcyáne téeveri ámuha méímíbaavyéhi. ⁴ Ahdícyane óóma ámuha meíjcyame óhdítúyú medówáávedíñe. Muurá úméhetu téwajca víúúvewájca tsá néévájucóotúne. Ahdu muurá óhdítúyú ámuha medówáávéhajchíí tsá ímiá uwaáboju ámuhadítúyú bóhówaúcunújucóóityúne.

⁵ Aane óóvahédú oó. Áánetu ámuha tééhéwajcánédu. Aame óhdítúyú ámuha medówáávéthajchíí ímiá uwaáboju ámuhadítúyú bóhówaúcúnuúhi. Áánetu óhdítúyú ámuha medówáávéhajchíí tsá Píívyéébe ímillédú ámuha meíjcyáityúne. ⁶ Aame ílluréjuco ámuha mewágóóóveíñe éhne múúne teene óóvahetu néevahíjcyátúwajcájí mewáhdáhinúne mecóvajtsódu.

⁷ Muurá tahñéjté ámuha meíjcyame óhdítúyú dówáávetúmeré ímí táuwaáboju meíjtsúcunúhajchíí tehdujuco ámuha meíjcyaiñe. Aame ámuha píáábó metáúmeíñevu ámuéhake ó ájcuúhi. ⁸ Muurá ímiá uwaáboju ámuhadítúyú bóhówaúcunúhajchíí ímiááné Llihíyoke ámuha máávyéjútsoóhi. Aame ámuha meíjcyaa ímiááné táuráávye múnaa. ⁹ Muurá ámuéhake mítyane ó wajyú Llihíyó oke wáyyudu. Áánéllíi oke méíhvéjtsodíñe. ¹⁰ Muurá tátyaúhbajúúné ámuha melléébóne tehdu meícyáhajchíí ámuéhake o píááboó íñe Llihíyó táúhbajúúné o lléébónéllíi oke díbye píáábohíjcyádu.

¹¹ Ehdu íñe ámuéhake ó nehíjcyá tsaméhjí téeneri meímíjyúúveki. ¹² Áánéllíi ámuéhake ó nehíjcyá ámuéhake o wáyyudu ámuha mewáyyújcatsíki. ¹³ Muurá o

dsíjíveneri ámuhakye ó úújétsoó mítyane ámuhakye o wájurye. Tsáhájucó muurá tsiíne muhdú éhniíñevu mewájurye meúújétsóityuróne. ¹⁴ Aane íne ámuhakye o nehíjcyané ámuha melléébóne tehdu meícyáhajchíí ímiáané táñahbévajte ámuha méijcyáhi. ¹⁵ Áameke tsá ámuhakye o díllotú táwákimyéi múnáadi. Muurá tsané avyējuúbé wákimyéi múnáa tsá wáájacutú muhdú íavyéjuube íjtsámeíne. Áánéllii ihdyu ámuhakye o néé táñahbévajte ámuha méijcyane íne páneere muhdú oke Llihíyó úwáábohíjcyané ámuhakye o úúbállehíjcyanéllíihye. ¹⁶ Tsáháa oke ámuha menéhcoobe íne ámuháma o íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu oore ámuhakye ó ujcú tahñéjté ámuha méijcyamedítýú ímiá uwááboju íbóhówaúcunú múijyú níjkéváityúne. Aame ámuha Llihíyoke tamyémeri panévá piáábó metáúmeícyooca ámuhakye piáábóíbye. ¹⁷ Áánéllii ámuhakye o néé ámuha mewájuryújcatsiki.

Jetsóoke cáhcújtsotúme díbyeéjteke tsárilléne

¹⁸ Aane ámuha oke mecáhcújtsóné hallútú tsaate ámuhakye tsárílléhajchíí múu ítsaavé okée itsáríllédújuco ditye ámuhakye tsárilléne. ¹⁹ Muurá ditye íjcyadu ámuha méijcyaca ámuhakye wájuryúyóme. Áronáacáa diityédítýú ámuhakye o újcúnéllii ámuhakye tsarílleímýé diityédú ámuha menéjúcóótúnéllíihye. ²⁰ Aane cáhawáa méijtsúcunu éhnée tsané avyējuúbé wákimyéi múnáajpi íavyējuúbé éhniíñevu íjcyáityuróné ámuhakye o nééneé. Aane muurá oke ícúbahradúré ámuhadí ícúbáhraímýe. Muurá táuwaábó illééboca idýe ámuha meúwaabóné lléébóiyóme. ²¹ Ehdu páhdúvaré ámuhakye dárííveímýé tahñéjté ámuha méijcyané hallútú okée wálloobe Píívyéébeke iwáájacútúnéllíihye.

²² Muuráhjáa diityé uwáábovu o tsáátuca tsá oke ditye tsárílléityuróne. Aacáa tsá diityé hallúrí ímityúné íjcyáityuróne. Áronáa ícyooca diityé hallúrí teene íveekí oke cáhcújtsotúme íllure oke tsarílléhíjcyanéllíihye. ²³ Tsá idýe apáábyekéré oóke, muurá Llihíyomájucó múhtsikye ditye tsárilléne. ²⁴ Muurá diityéj piínévú méénúráityúronéhjí o méénuhíjcyátuca tsá diityé hallúrí íiná íjcyáityuróne. Áronáa ténehji múubará méénúityuróné o méénuhíjcyané ájtyumájúcoorómé ¿íveekí íllure múhtsikye tsarílléhíjcyá Llihíyoma? ²⁵ Áronáa ihdyu tehjújuco oke ditye tsárílléné díbyé waajacúháámitu íllu tene néhdújuco: “Ííne ímityú o méénútúróóbeke oke tsarílléme.”

²⁶ Árone ihdyu óvíi Píívyéébé Apííchó ámuhá élleву o wállóonéréjuco ámuhakye túkévejtsóné táuwaábó ámuha meméénuki. ²⁷ Ahdícyane óvíi ámuha teene méméénuhíjcyá íneé táwákimyéi o tújkénútsihdyu óómaye ámuha meícyahíjcyádú íjcyame.

16

¹ Ehdu íne ámuhakye ó nehíjcyá ámuha méijcyátsíívyéne oke meíhvéjtsótuki. ² Muurá ámuhakye waagóoímýé pihcyáavejáané pañétu. Áhdure tsaatéké ámuhadítýú ídsíjívétsoné íjtsúcunúimye tehjújuco Píívyéébe ímillédú imyéénune. ³ Ehdu muurá dáríívémeímýe Llihíyoma múhtsikye iwáájacútúnéllíihye. ⁴ Aane íne ámuhakye ó úúballé néhi tene pájtyéijyu ámuha meítsááveki. Tsáháa éijyu ámuhakye teene o úúballetú ámuhamáyéikyée o íjcyanéllíihye.

Píívyéébé Apííchó meke piáabóne

⁵ Aabe ícyooca tsúúca ámuhadítýú o péjúcoó okée wállóóbe élleву. Áronáa tsá tsáapíuba ámuhadítýú oke díllotú kíávú o pééíne. ⁶ ¿Muhdú ámuha kehdóvémejhíúvú ámuhakye o úúbálléneíllíihye? ⁷ Áronáa ihdyu tehjújuco ámuhadítýú o pééíne. Muurá o péétuca tsá Píívyéébé Apííchó ámuhá élleву tsááityuró ámuhakye ípiááboki. Áánéllii ó peé ámuhá élleву teene o wállóóki. ⁸ Muurá téénej tééveri míamúnáa waajacúu ímityúme íjcyane. Téhdure waajacúimýé ímiájíjtó cáhcujtsómé ímíjpyetéíne. Téhdure

waajácuímyé teene cáhcújtsótúmema Llihíyó muhdú ditye ícyahíjcyáné ímbájchoíñe. ⁹ Muurá ímityúmé tsá oke cáhcújtsotúne. Aame wágóóóveé téené déjúcotu. ¹⁰ Aame idyé waajácuú Llihíyo élleu o péénetu ímiáané apááñéré táuwaáboju icyáhcújtsóneri míamúnaa dífbyedívú úújetéiyóne. Aabe ámúhadítýú o péébeke tsáhájucó oke ámuha maájtyúmíityúne. ¹¹ Téhdure waajácuímyé Píívyéébe míamúnaa muhdú ícyahíjcyáné diityémá ímbájchóijyu dífbyeke cáhcujtsómé pájtyetéiñe tsúuca íñújí avyéjuube Naavéneke o táhjánéllíhýe.

¹² Aane íjcyaróné mítyane ámúhake o nééiyóne. Áronáa tsá ámuha mewáájácúityuróne. ¹³ Muurá ihdyu Píívyéébe Apííchó ímiáané ámúha élleu itsáacooca ámúhake waajácútsoó keená ímiáané íjcyanévu. Tsá íhdityuré iújcune tene ámúhake úwáábóityúne. Muurá ihdyu Píívyéébere néene ámúhadívú bóhówájtsóíñe panévare muhdú pájtyeíñe. ¹⁴ Aane táuwaábojívú ámúhake iwáájácútsónej tééveri oke ávyéjútsoóhi. ¹⁵ Muurá Llihíyóroero oó. Áanéllii ó nehíjcyá tahñévuré dífbyé Apííchó ámúhake wáájácútsóíñe.

Kímóóve ímíjyuuvu níjkeváne

¹⁶ Aabe muurá lléváhréjucó ámúhadítýú o péébeke tsáhájucó oke ámuha maájtyúmíityúne. Áronáa idyé llévá ámuha oke tsiíñe máájtyúmíí Llihíyo élleu o pééíñe íhde.

¹⁷ Ehdúu Jetsóó néénéllii múúhadítýú tsaate néjcatsíhi:

—¿Aca íhya muhdú íñééiyóne ehdu meke neébe? ¹⁸ Tétsii tsá mewáájácútyúne.

¹⁹ Aanée dífbyeke muha medíllóiyóne iwáájácúne neebe múúhake:

—Éhnené ámúhake ‘lléváhréjucó ámúhadítýú o pééíñe, áronáa idyé llévá ámuha oke máájtyúmíí’ o néene muurá ámuha medíllójcatsíhi. ²⁰ Muurá ímiáané ámúhake o néé ávyéta íhnáho ámuha oke mekímóóveíñe. Áané tujkéveri muurá oke cáhcújtsótúme íllure ímíjyúúveéhi. Áronáa ihdyu ámuha mekímoovéné ámúhama níjkevá ímíjyuuvuréjucó. ²¹ Muurá walle itsíímávájyu avyerí ícúbáhrámeíhi. Áronáa tsíímene tsúuca íjchívyéné boone tsáhájucó dille ávyevéjúcootúne. Ílluréjucó dille ímíjyuuvéné tsííméneke iújcúneri. ²² Ahdu muurá ámúhadítýú o pééneri ámuha mekímóóveéhi. Áronáa llévá ámuha oke máájtyúmíneri meímíjyuuvéné tsá múha muhdú méénúityúne.

²³ Aane téijyu píáábó tsáhájucó oke ámuha metáúmeíityúne. Llihíyokéréjucó ámuha tamyémeri metáúmeííñe ámúhake díbye ípíááboki. ²⁴ Aane muurá tsáhái ámuha metáúmeíityúne. Cáhawáá métáuméí ámúhake díbye píáábóneri ámuha meímíjyúúveki.

Jetsocríjto íjji ímityú tsúuca táhjáne

²⁵ Áhdurée idyé tsiíñe neebe múúhake:

—Muurá ámúhake ó úúbállehíjcyá tsíeménéhjij tééveri. Aane cáhawáá ícyooca ímíñeúvú Llihíyodítýú ámúhake o úúballeki. ²⁶ Dífbyekéréjucó ihdyu ámuha metáúmeííñe píáábó tamyémeri. Tsáhájucó ámúhama o táúmeíityúne. ²⁷ Muurá mítyane ámúhake wájyuube oke iwájyudu dífbyedítýú o tsááne ámuha mecáhcújtsóne téhdure oke mewájyúnéllíhýe. ²⁸ Muuráhjáa dífbyedítýú íñújívú o tsáábe élleu tsúuca ó oomíjyúcoóhi.

²⁹ Ehdúu Jetsóó néénéllii muha menée dífbyeke:

—Ícyooca ihdyu botsíi ímíñeúvú múúhake ú úúballéhi. Tsáhájucó tsíeménéhjij tééveri múúhake u úúballétyúne. ³⁰ Aane muha méwaajácú ímiáané páneere u wáájácúúbeke tsá múha uke úwáábóityuróne. Áanéllii muha mecáhcujtsó ímiáánéjucóhjáa Píívyéébedítýú u tsááneé.

³¹ Áanéllíhýe neebe múúhake:

—¿A ícyooca botsíi ámuha mecáhcujsóhi? ³² Áronáa tsúuca óhdityu ámuha met-sújáaveéhi. Áané boone ooréjuco o cóévaíñe. Áronáa tsá oore o íjcyatúne. Muurá Lli-híyoma ó íjcyáhi. ³³ Ehdu íñe ámúhake o nehíjcyá óhdivu ámuha mecátsípáávéne íñerí maáábímyeityuki. Ihdyúhde tehjújuco íñújiri ámuha meícúbáhrámeíñe. Áronehíjvú métájhátsámeídíñe. Muurá tsúuca tééjii imítyú ámuháma ó tahjáhi.

17

Jetsóo ímamyémú hallúvú piáábó táúmeíñe

¹ Ehduu íñétsihdyu Jetsóo cáamevu icyárúúvéne néehii:

—Ayúju Táácáaniíj, wa ícyooca oke Dááchikye dávyejújtsó díihstútú óhdityu íbóhówaúcunúki. ² Muuráhjáa oke ú picyóo páme avyéjuubéré o íjcyabe múhdúmekéhjáa u újcúmeke o ájcu mújyú ditye dsíjivéjucóótyúne bóhiívu. ³ Aane muurá apáábyéré ímiá Piivyéébé u íjcyáábema oke Dááchikye íñe íñújivú u wállóobeke wáájacúme újcuú tééne bóhi.

⁴ Aabe íñe uke íjiiitu ó bóhówátsohíjcyá díihstútú okée u níwaavéné o méénuneri. Aane tsúuca ó nijkéváhi. ⁵ Ahdícyane ihdyu, uu Táácáani, óvii oke ú avyéjujtsó meíjcyá éhneé íñújii íjcyatúnáa meícyahíjcyádu.

⁶ Muurá íñújiri íjcyamedítýú tahñéjté íjcyáímyeke u újcúmeke tsúuca úhdivu ó waajácútsóhi. Muuráhjáa tsúucajátújuco dihñéjté íjcyame íñe díuwaáboju o úwaabóné tsúuca cáhcujsóhi. ⁷ Aame tsúuca waajácú páneere o méénuhíjcyané úhdityuré tsáanéé.

⁸ Muurá okée u níwaavéné o úwáábohíjcyané imílléme. Aame cáhcujsó ímiáanéé oke u wállóonéllii o tsáanéé.

⁹ Ahdícyane uke ó táúmeí piáábó dihñéjtéjuco íjcyame táhójtisiri íjcyámé hallúvu. Áanetu uke cáhcújtsótúmé hallúvú tsá o táúmeítyúne. ¹⁰ Muurá pámeere tahñéjté íjcyame téhdure dihñéjté íjcyamedítýú táavyéjú bóhówaúcunúhi.

¹¹ Áamedítýú tsúuca ó peé diéllevu. Áameke ihdyu, Táácáani ímiáábé u íjcyabe, tehme díihstúturi táhójtisiri íjcyame ími tsaméhjí tsajíjtóré íjtsámeí íñe meíjcyadu.

¹² Muurá íñújiri diityémá o íjcyabe dítsijpari diityéké ó téhmehíjcyáhi. Aame íjcyá pámeere. Áronáa tsáapiye diityédítýú wágóové tsúucajátújucoo díwaajácúháámitu tene néhdújuco.

¹³ Áameke ihdyu íñújiri diityémá o íjcyané hajchótá ó úwáábohíjcyá ditye ímíjyú íñe o ímijyúdu. Aabe tsúuca diityédítýú ó oomíjyúcoo diéllevu. ¹⁴ Muurá díuwaáboju diityéké o úwáábomeke íjienéré úraavyémé tsaríllé téenéjpi o íjcyatúúbeke ditye úráavyénéllíihye. ¹⁵ Áronáa tsá uke o néétu diityéké diityédítýú u íñétsoki. Íllure uke o néé Naavéné diityéké mújtátsóíyónetu u téhmeki. ¹⁶ Tsá muurá íñújiiéneri o íícúvetú téenéjpi o íjcyatúnéllíihye. Áhdure tsáhájjuco ditye téeneri íícúvetú tsúuca oke iúráavyénéllíihye. ¹⁷ Áameke ihdyu díuwaábójuj tééveri éhniíñevu dímiábáchó tsaímíyé uke ditye iúráavyeki. ¹⁸ Muurá ó wállóo diityéké uwaábovu íjienéré úráavyémé pañévú íñe diityé pañévú oke u wállóhdu. ¹⁹ Muuráhjáa diityéké ó ímíbaávyetsó ímiájíjtó icyánejcúvú ávyeta diityédí o íjyácunúnéllíihye.

²⁰ Aane tsá uke piáábó o táúmeítyú apáámyéré oóma íjcyámé hallúvu. Téhdure ó táúmeí ditye táuwaáboju úwaabóné lléébome oke cáhcújtsóímyé hallúvu. ²¹⁻²³ Aame diityémá íñe meíjcyadu tsame íjcyame iwáájácu oke u wájyudu diityéké téhdure u wájyune. Áámema ími menáhbévájcatsí téenetu íjii icyánejcú úraavyémé icyáhcujsó ímiáanéé oke u wállóone. Muurá oke o bóhówátsohíjcyádúré idyé diityéké ó bóhówátsohíjcyá ditye ími tsame íjcyá meíjcyadu.

²⁴ Ahdícyane, Lli, uke ó táúmeí dihñéjté táhójtisiri íjcyame óóma táavyéjuri íjcyaki. Muuráhjáa líñújíi u ípívyéjtsótúné ihdējuco oke u ávyéjútsohíjcyané oke u wájýúnéllíhye. ²⁵ Aabe Táácááni ímiáábé u íjcyaabeké muurá íjí icyánéjcu úraavyémé tsá uke wájácútu íñe uke o wájácúdu. Áánetu ihdyu íjtye tsúuca ímí uke waajácú okée u wállóobeke icyáhcuíjtsónéllíhye. ²⁶ Áámeke tsúuca ó waajácútsó úhdivu. Áánetúréi diityéké éhñíñevu o wájácútsóíñé pámeere pahúllevávú mewájýujcátsíki.

18

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Rc 22.47-53)

¹ Ehdúu Jetsóo Cááníma íhjuvátshdyu muha dílbyema mépajtyé ‘Tsedoró’ némeíñé téhiwánijke tsíñejcúvu. Ánejcúríi oríivo bájú íjcyané lliñévu muha méúújetéhi. ² Átsípye Jóóda Jetsóodívú méénútsóíbye waajácú pájyuváree tétsihvu muha dílbyema méúújetéhíjcyanéllíhye. ³ Átsihvúu tsívaabe tsodáhómuma duurúvájá tehméjtee llúúvájte avyéjútémáhjáa paritséomú wállóomeke. Áámée ímyéenujcatsiháñema, ipyééteháñema, tsááhií. ⁴ Aanée Jetsóo iwájácúne diityé éllevu ipyééne née diityéke:

—¿Muucá ámuha ménehcóhi?

⁵ Áánéllíhyée néeme dílbyeke:

—Muha Natsarée múnáájpi Jetsóoke ménehcóhi.

Áánéllíhyée neébe:

—Oo muurá dílbye. Téjyúu diityé pañe diibye Jóóda dílbyedívú méénútsóíbye.

⁶ Aanée ehdu Jetsóo diityéké néenetu idyējuéhnejcúvu óómíyómé áákityéhi. ⁷ Áámekée tsiíñe neébe:

—¿Ímiáané muucá ámuha ménehcóhi?

Áánéllíhyée néemeé:

—Éje, Jetsóoke muha ménehcó Natsarée múnáájpiíkye.

⁸ Áánéllíhyée neebe diityéke:

—Tsúucájáne muurá ámúhake ó née diibye o íjcyane. Aane ihdyu ámuha oke meméénúhájhií médómájcodí íjtyékeé.

⁹ Ehdúu pajtyéné dílbyerée íllu néhdújuco: “Úpée, Lli, u újcume táhójtisiri íjcyamedítýú tsá tsáápíuba wágóóóvetúne.” ¹⁰ Áánáacáa Tsimóo Péédoro íniñtsúwá iwávítuúcuúne wállóríhíjicú llúúvájte avyéjúúbe únú múnáájpi ‘Máacoó’ némeíbye núúmiho ímiánéjcuého. ¹¹ Áronáacáa Jetsóo née dílbyeke:

—Íveekiami ehdu ú meénuj. Pícyo díniñtsúwa. ¿Aca tsá u wájácútu Llihyóo néhdújuco o ícúbáhrámeíñe?

Llúúvájte avyéjúúbe éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

(Mt 26.57-58; Mc 14.53-54; Rc 22.54)

¹² Aamée diitye tsodáhómuu, íavyējuúbee, duurúvájá tehméjtee, íjcyame tsúuca Jetsóoke íékéevéébeke dohjíñúhi. ¹³ Áánemáa tsajtyémé dílbyeke Caipáa baabe Anáa jávu. Téjyúu téené pijcyábari diibye Caipáa páñétúejpi llúúvájte avyéjúúbe. ¹⁴ Diibyeé muurá diityéké nehíjcyá pámeere óúúvéiyóné ihdétú tehjújuco tsaapi dsíjiveíñe.

Jetsóoke iúráavyeróné Péédoro tóónune

(Mt 26.69-70; Mc 14.66-68; Rc 22.55-57)

¹⁵ Aanée Jetsóoke ditye tsájtyéébeke o úráavyéébema idyé Tsimóo Péédoro péé óóma páñétúejpi llúúvájte avyéjuube oke wájácú neébema. Áánéllíhyée oke pajtyétsoobe íhjáa llahájtsí míhllémeíñetu páñevu Jetsóoma o úcááveki. ¹⁶ Áánetúu diibye Péédoro coévá llééhováuré áachí éhnejcúvu. Áánéllíhyée ó íhjuvává llééhová tehméllema dibye téhdure iúcááveki. Áánéllíhyée botsíi pajtyétsolle dílbyeke. ¹⁷ Aallée née dílbyeke:

—¿Aca tsá Jetsóó mamyé múejpi u íjcyatúne?

Áanéllihyé neébe:

—Tsáhaá, tsíjpiiye oó.

¹⁸ Téijyúu tsuucówu tene néenélii llúúvájte avyéjúúbé únú múnáama tehméjté icyújuwáánuwatu píhmíime életu idyé píhmiibe Péédoro.

Llúúvájte avyéjuube Jetsóoke dillone

(Mt 26.59-66; Mc 14.55-64; Rc 22.66-71)

¹⁹ Áanáacáa llúúvájte avyéjuube Anáa dilló Jetsóoke iná díbye úwáábohíjcyáne. Áhdurée díloobe ímamyémú iná méenuhíjcyáne. ²⁰ Áanéllihyé neebe dífbyeke:

—Muurá duurúvájá pañévú téhdure pihcyáávejáané pañévú míamúnááj pínevú ó úwáábohíjcyáhi. Tsá muurá múijyú téévéneúvú o íhjúvahíjcyatúne. ²¹ Aanéjjií muhdú oke ú dillóhi. Cáhawáa dílo táuwaáboju lléébúacunúhíjcyámeke dítye uke inéé iná o úwáábohíjcyáne. Muurá íchihi íjcyámé tsaate teene lléébúacunúhíjcyáme.

²² Áanéllihyé duurúvájá tehmeébé néé dífbyeke:

—¿Íveekí ehdu ú áñujcú llúúvájte avyéjúúbeke? Ehdúu neébere wábáajcaró dífbyeke.

²³ Áanéllihyé Jetsóó néehíi:

—¿Aca ó allíhi? Cána oke dínej. Muurá ímiáané o néehíi. Aanéjjií ¿íveekí oke ú wábáajcóhi?

²⁴ Átsihdyúu Jetsóoke díbye Anáa wallóo dóhjúri pañétúejpi llúúvájte avyéjuube Caipáa éllévurájucu.

Tsiiñe Péédoro tóónumeíñe

(Mt 26.71-75; Mc 14.69-72; Rc 22.58-62)

²⁵ Áanáacáa tétsihíyái Péédoro píhmírí díityéj píne íjcyáábeke néemeé:

—¿Aca tsá áadí mamyé múejpi u íjcyatúne?

Áanéllihyé ityóónúne neébe:

—Tsáhaá, tsíjpiiye oó.

²⁶ Áanéllihyé llúúvájte avyéjúúbé únú múnáadítyú díbye inúúmiho wáhdahíróóbé jééeebe néehíi:

—Ááneráhjané díityémá orívó bájú lliñe u íjcyáábeke ó ájtyumíhi.

²⁷ Áronáacáa tsiñe íllure tóónuúbe. Áanáacáa tsúuca cáraca májtsiváhi.

Piráato éllevu Jetsóoke dítye tsájtyene

(Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Rc 23.1-5)

²⁸ Aanée tétsihdyu Caipáa jatu tsájtyémé Jetsóoke téené inújjií avyéjuube Piráato jávu. Áanáacáa tsúuca métsítsiivéhi. Áijyúu dífbyeke tsájtyeme tsá úcáávetú tééjá pañévú téeneríváa ímityújtsámeímyé teene wañéhji májchó imájchójucóityurónéllíhye. ²⁹ Áanéllihyé Piráató díityé éllevu íjchívyéne néé díityéke:

—¿Aca iná ímityúné áánu méenune ámuha méúúballé dífbyé hallúvu?

³⁰ Áanéllihyé néeme dífbyeke:

—Muurá díbye ímityuube íjcyátuca tsá muha metsíváityuró díllevu.

³¹ Áanéllihyé neébe:

—Ané wa ihdyu metsájtyéébeke meméénú muhdú ámuha jodíómú taúhbaju néhduú.

Áanéllihyé néeme dífbyeke:

—Áronáa tsá muha metáúhbáityuró tsaaté dsíjivétsovu.

³² Ehdúu pajtyéné dífbyerée Jetsóó muhdú idsíjiveíñe néhdújuco. ³³ Áábekée Piráató ihjá pañévú ipiúváábeke néehíi:

—¿A uu jodíómú avyéjuúbe?

³⁴ Áanéllihyé neebe dífbyeke:

—¿A uure ehdu oke u néehíi, mityá tsaate uke néhíjcyánéré oke u néé?

³⁵ Áánélliihyée Piráátó nééhií:

—Tsá muurá jodíómuube o íjcyatúne. Muurá ihdyu dimúnaaré llúúvájte avyéjútémá ¿ííné hallútútá uke tsiva taéllevuj? ¿Ínétáhjáa ímityúné ú meénuj?

³⁶ Áánélliihyée neébe:

—Tsá ííñújíene táavyéjú íjcyatúne. Muurá ííñújí avyéjúejpi o íjcyaca támamyémú táhallútú méénúiyá oke ditye iékéévétuki.

³⁷ Áánélliihyée Piráátó néé dííbyeke:

—¿Áánélliihyéhaca ihdyu diibyéjuco uu avyéjuúbe?

Áánélliihyée neébe:

—Éée, diibyéjuco oo ímiáájuvúu míamúnáake o wáájácútso ííñujívú o tsíímávámeííbye. Aane ímilléméjuco táuwááboju illéébóne cáhcujtsóne.

³⁸ Áánélliihyée Piráátó nééhií:

—¿Aca íiná teene ímiááju?

Ehdúu dííbyeke ínééne ihjá pañétú íjchívyéne neebe dííbyeke tsívámeke:

—Áánerá tsá dibye ímityuube íjcyatúne.

Jetsóoke ditye dsíjívétsoíne

(Mt 27.15-31; Mc 15.6-20; Rc 23.13-25)

³⁹ Muurá ámuha paíjyuva pajtyété wañéhjí pañe cúvéhóójari íjcyámedítú tsáápi hallúvú méihjyúvábéke ó ichívyétsohíjcyáhi. Aane ¿íhya ámuha méimíllé diibye ámuhá avyéjuúbeke o ácádsíjcaáyóné téijyu?

⁴⁰ Ehdúu Piráátó néérónáa páméhcobáre nééhií:

—¿Tsáhaá, tsá dííbyeke u ácádsíjcaáyóityúne! ¿Barabáakéré u íjchívyetsóné muha méimílléhi!

Ácoocáa diibye Barabáa avyétá ímityuube íjcyabe cúvéhóójari téijyu.

19

¹ Aanée ehdu ditye néénéllii awáá Piráátó ílluréjuco Jetsóodívú táuhbáné ítsodáhómuke ditye dííbyeke iwátsíhcyuki. ² Aamée ánetóónetu cháhiwa imyéenuwávú ávohjácó dííbyeke. Áánemáa dííbyeke uácómé wájyamu duujínuúdú nééjácobávu. ³ Áánemáa dííbyé úniúvú íjcyáne íllu wañécohíjcyáme:

—¿Nóóooj, maímijyu áanu jodíómú avyéjuúbej!

Ehdúu iwáñéjcóne néémere wábáacohíjcyá dííbyeke.

⁴ Aanée tsiíne Piráátó dííbyekée tsájtyéme éllevu ipyééne nééhií:

—Cáhwáá íllevu dííbyeke o íjchívyétso ámuha mewáájácu ímiááné dibye ímityuube íjcyatúne.

⁵ Ehdúu ínééne Jetsóoke dibye píúvaabe úújeté diityé úmiwávú ánetóóné चाहíwavu ditye ávohjácónema. Téhdurée wájyamu duujínuúdú nééjavu ditye úácójama dííbye. Áábedítúu neebe Piráátó diityéke:

—Éje, áanu muuráhaja.

⁶ Áábekée llúúvájte avyéjútémá duurúvájá tehmejté íájtyúmíne kéévánécoba nééhií:

—¿Áábyedívú wátyetyehcútsó páwachékevu! ¿Tsáma wátyetyéhcsóco!

Áánélliihyée neebe Piráátó diityéke:

—Wa ihdyu metsájtyéébeke ámuháyé méwátyetyéhcu. Tsá muurá ímityuube dibye íjcyatúne.

⁷ Áánélliihyée nééme dííbyeke:

—Árónáa ihdyu múúhá táuhbaju néhdújuco dibye dsíjívéíne íveekí Píívyéébé Hájchidi dibye díllómeíhíjcyáné déjúcotu.

⁸ Ehdúu ditye néeneri Piráátó mítyane íllityéhi. ⁹ Áánemáa tsiine ihjya pañévu itsájtyéébeke neébe:

—¿Aca kiá múnáajpi úú? Aanée tsá dibye añújcutúne. ¹⁰ Áánéllihyée neebe dífbyeke:

—¿Aca íveekí tsá oke u añújcutúne? ¿Aca tsá u wáájacutú o neéjuri páwachékevu uke ditye wátyétyéhcuíyóne? Téhdure ¿a tsá u wáájacutú uke téénetu o pájtyetésóiyóne?

¹¹ Áánéllihyée neebe Jetsóo:

—Ávyeta muurá tsá muhdú oke u méénúityuró Píívyéébe ímíllétuca. Muurá íñe diélluvevu oke tsívame díehníñevu ímityúné meenúhi.

¹² Ehdúu Jetsóo neénéllii Piráátó imíllera dífbyeke iácádsíjcaáyóne. Árónaacáa néeme kéévánécoba dífbyeke:

—Muurá áadikye u ácádsíjcaáyóhajchíí tsá pañétúejpi avyéjuube Tséetsáma ímí u íjcyáityúne. Muurá iye avyéjúubedi díllómeímyé íllure ehdíívallé dífbyeke.

¹³ Ehdúu ditye neénéllii ihjya pañétú íjchívyétsoobe Jetsóoke. Áánemáa ácuúveebe íavyéjú íjyáwá néwayúúnetu níjcyómeíñe hallúvu. Tétsíi mémée heeberéomú ihjyurí Gabáata. ¹⁴ Téijyúu cójijpiine péjcore teene pajtyeté wañéhjí lléeváíñáaaca. Áijyúu Piráátó néé diityéke:

—¿Aabye ámuhá avyéjuúbe!

¹⁵ Árónaacáa kéévánécoba néemeé:

—¿Wa ihdyu dífbyedívú wátyétyehcútsó páwachékevu dibye ídsíjveki!

Árónaacáa neebe diityéke:

—Árónaa tsáháubá ámuha jodíomú avyéjúubedívú o wátyétyécútsóityuró páwachékevu.

Ehdúu dibye neérónáa llúuvájté avyéjujte néé dífbyeke:

—¿Árónaa íjcyabe apáabyéré pañétúejpi múuhá avyéjuube Tséetsáa!

¹⁶ Ehdúu éhniñevúre ditye neénéllii ílluréjuco Piráátó íhvejtsóné diityédívú ditye dífbyeke iwátyétyéhcu páwachékevu. Áábekée tsajtyémé iwátyétyéhcuíhullévu.

Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne

(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Rc 23.26-43)

¹⁷ Aabée Jetsóo tsajtyé dífbyeke ditye wátyétyéhcuíwachéké ‘Niwáupáají’ némeít-síi heeberéomú ihjyurí ‘Góógota’ némeítshvu. ¹⁸ Áábekée tétsihvu wátyétyehcúmé téwachékevu. Áhdurée téijyu tsaatésikye wátyétyehcúmé dífbyé únútu panéjcuváácutu. ¹⁹ Áijyúu Piráátó néé ditye téwachéketu ípícyo íllu néeneé: “Jetsóo Natsarée múnáajpi jodíomú avyéjuúbe.” ²⁰ Aanée mítyame éévehíjcyá píhíre tétsii Jerotsarétu íjcyánélliihye. Caatúváneé heeberéomuu, gríéégomuu, romáánómuu, éhdúmé ihjyurí.

²¹ Ehdúhjáa Piráátó cáatúnúnéllii dífbye élluvevu llúuvájté avyéjujte ipyééne néé dífbyeke: —Tsáháa u cáatúnúityuró jodíomú avyéjuube dibye íjcyane. Úpée ú caatúnúiyá iye jodíomú avyéjúubedi dibye díllómeíhijcyáne.

²² Árónaacáhjáa neébe:

—Árónaacáa tsúuca o cáatúnúné óvi éhduréjuco.

²³ Aanée tsodáhómú dífbyeke iwátyétyehcúné iníjkevádú dífbyé wajyámúúné wátúj-catsíhi. Áánetúu tsaja cáaméjácoba tsá ditye píívyetétú muhdú iácújcatsíñe.

²⁴ Áánéllihyée néjcatsímye:

—Íjyáhacoba tsá medóváajcóiityúne. Metsu menéhco muucá tene dómajcómé teeja itsájtyeki. Ehdúu pajtyené tsúucajátújucóhjáa Píívyéébe waajacúháámitu íllu tene néhdújuco: “Táwajyámúúné wátújcatsímye. Áánetu ícyaaméjácóbá hallúvú nehcomé muhnéjá teja íjcyaiñe.”

Ahdújucoo ímiáané tsodáhómú méénune.

²⁵ Ájyúu tétsihyi dífbyéj tsíjjuu, díllé naállee, Créopá taaba Maaríaa, Maaría Madaré-naa, éhdume. ²⁶ Téhdurée ivámeíwu oke dibye néhíjcyaaabe tsíjju úniuri o íjyócunúubeke ííténe neebe dílleke:

—Wáhaj, aadi muurá tsaapi daáchi.

²⁷ Átsihdyúu oke neébe:

—Aalle, muube, díítsíjjuú.

Áánéllihyée tahjyávurjúco dílleke o tsájtyene.

Jetsóó dsíjivéne

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Rc 23.44-49)

²⁸ Aanée téijyu tsúuca páneere pájtyéíne éévé úújeténé Jetsóó iwáájácúne néehíí:

—Ó ádíyáhi. Ehdúu neebe tsúúcajátújucóhjáa Píívyéébe waajácúháámitu tene néhdújuco.

²⁹ Áánéllihyée bíínójpácýo kiwátyé llíyíhlló pañe íjcyánetu wájýámúihdsídú nééne iééníyóné úmehéí níjcautu ipícyóóne cújuuvémé dífbyeke. ³⁰ Aanée ííhátshydu neébe:

—Áyu, ícyooca ihdyu páneere níjkéváhi.

Ehdúu íñétsihdyu íllurjúco dibye dsíjivéne.

Tsodáhó Jetsóoke cáváajcárone

³¹ Ááné tsíjyúu pajtyeté wañéhjí lléeváíñéllii tsá ditye ímíllétú ítémehoóné tétwachékéjíturé íjcyane. Áánéllihyée nééme Piráátoké dibye ityáúhba ítsodáhómuke ditye ítyájkíííne iwáíhyáñu íícúí ditye idsíjíve ditye tétsihdyu íníítyétsómeke tsiéllévurjúco ipícyoóki. ³² Ahdújucóo dibye néénéllii tsodáhómú pééme wáíhyáñuné Jetsóó únútu panéjcuvatú íjcyámútsí tájkiííne. ³³ Áánétúu Jetsóoke ditye wáíhyáñúyónáa tsáhájucó dibye bóhítúne. Áánéllihyée tsáhájucó ditye wáíhyáñutú dífbyé tájkiíícyu.

³⁴ Árónaacáa tsodáhó dífbyeúvuke íáámíhotu cáváajcáro aamúbari. Áhejútúu tújpacýoma nújpacýo íjchívyéhi. ³⁵ Ehdúu ímíáané tene pájtyene o ájtyumíne íne ó úúballéhi. Aane ihdyu óvíí ámuha mécáhcujtsóhi. ³⁶ Ehdúu Jetsóoke tsodáhómú ítyájkííícyú tsá wáíhyáyotú tsúúcajátújucóhjáa Píívyéébe íwaajácúháámitu íllu néhdújuco: “Tsá dífbyeke tsátsííuba ditye wáíhyáyóityúne.” ³⁷ Téhdure téhaamítú nééneé: “Ditye cáváajcáoobeke ííteímye.”

Jetsóó ítémeho ditye cúúune

(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Rc 23.50-56)

³⁸ Ááné boonéhjáa Arimatéa cóomi múnáajpi Jotséé ávyéjúté apííchoríi teevétaríyé Jetsóoke úráavyehíjcyaaabe táúmeí Piráátoké dífbyeúvú ítémeho icyúúuki. Ahdújucóo dibye ájcune dibye icyúúuki. ³⁹ Téijyúhjáa dífbye éllevu Nicodéémó tsáá tsáijyúu pejco Jetsóoma íhgyúvájeébe. Aabéhjáa tsivá mííraá, áároee, íjcyané pacúúcuma úméváné durúbajpácýo 30-áámú íjcyane. ⁴⁰ Ááneríhjáa wájýámubáané imúríjchóne bííjínúmútsí dífbyeúvuke dityeé ítémeho icyúúu méénuhíjcyádújuco. ⁴¹ Aanéhjáa dífbyeúvuke ditye wátyétyéhcúné únúuri bajtsóháñe íjcyátsihdyu níkyehéjú béhájure tsaatékéi ditye pícyoótuhéju. ⁴² Áhejú pañévúhjáa dífbyeke cúúumútsí píhíré tétsihdyu téheju néénéllíhye. Ehdúhjáa meenúme wáyeévéjcoójí ihde ditye ímíbáchómeíhíjcyajcáoójí tsíjyúu téjcooji íjcyáíñéllíhye.

Jetsóó dsíjíveebe bóhííne

(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Rc 24.1-12)

¹ Aanéhjáa teene wáyeéévéjcoójí boonétú tsiíñé tsemáánaréjuco déjúcoóvejcoójí Maaría Madaréná péé pejcojúco Jetsóo nijkye úújetélle. Aalléhjáa úújeté téhejú watájcó nééwáyúcoba íñétsámeíñevu. ² Áanélliihyéhjáa íícúí dsiínéríyé tsáalle Tsimóo Péédorómá muhcsi méjcyámútsikye neeváhi:

—¡Ávyéjúúbeúvú íitémehóha újcyumé níkyéhéjú pañétu! ¡Aane tsá mewáájacutú kiávú ditye tsájtyene! ³ Áanélliihyée muhcsi téhullévú mepéé dsiínéríye. ⁴⁻⁵ Aanée íícúí o dsiíneebe Péédoró ihdéré o úújetéébé téhejú pañévú úcáávétuube íumíwaturé o dújuúcunú íbíjínubááneréjuco téhejú pañe íjcyane. ⁶ Áanáacáa botsíi Péédoro tadyéjutu wájtssiibe tsapéhdú úcaavé páñééhéjúvu. Aabée idyé ájtyumí wájyámubááneréjuco téhejú pañe íjcyane. ⁷ Íhdyúbárée íhñíwau bíjínúmeíba béwánúmeíba ájtyumííbe. ⁸ Áábe déjutúu o úcáaveebe teene o ájtyumíne botsíi o cáhcujtsó ímiáané Jetsóo bóhííne. ⁹ Aanée tsáhái tsijtye wáájacutú ehdúhjáa díbye bóhííñé tsúúcajátújuco Píívyéébe néhijcyané dííbye waajácúháámitu cáátuvané íéévehíjcyaróne. ¹⁰ Ehdúu muhcsi teene maájtyumíne ílluréjuco meóómiñe.

Maaría Madarénadívú Jetsóo bóhówaavéne
(Mc 16.9-11)

¹¹ Áánetúu Maaría Madaréná tsiíñe níkyéhéjúvú pééllévaa táállere téhejú pañe dújúcohíjcyáhi. ¹² Aallévaa ájtyumí míítyétsi níjkyéjí múnáajtétsí tsítsíj íwajyámúúné néemutsi ácuúcunúné Jetsóo íitémehó boonééhájtssiri panéjcuvaácuri íhñíwáú icyánéjcurii, íjtyúháacyú icyánéjcurii, ehdu. ¹³ Aamútsívaa néé díílleke:

—Muúllej, ¿íínerí ú tahíjcyáhi?

Áanélliihyévaa neelle díityétsikye:

—Ávyéjúúbe íitémehóha kiávú ditye tsájtyéneri ihdyu o tahíjcyáhi.

¹⁴ Ehdúvaa íñétsihdyu révoucunúllé ájtyumí tsaapi íjyócunúúbeke. Áronáacávaa tsá dille wáájacutú Jetsóo díbye íjcyane. ¹⁵ Aabévaa idyé néé díílleke:

—Muúllej, ¿aca muucá u néhcolle eene ú tahíjcyáhi?

Áanélliihyévaa tétsii íjcyane bajtsó tehmeébekéré iwáábyúne neéle:

—Tsáijyúne múu uure íitémehó tsítsihvu u íñétsóhajchíi ihdyu oke duubállé kiávúhjané u pícyoone o tsájtyeki.

¹⁶ Áronáacávaa díllóobe imyémeri díílleke. Áanélliihyévaa dííbyedívú iwááne ‘¡Rabónij!’ neelle muuha heeberéomú ihjyúri ‘Ávyéjúúbej’ nééiyóne.

¹⁷ Áanélliihyévaa neebe díílleke:

—Oke dácádsíjcaáyo. Tsáhái muurá cáamevu Llíhíyo éllevu o péétune. Áanéllii tahñéjte éllevu péene duubállé tsúúca o pééíñe Mépiivyéébe éllevu.

¹⁸ Ahdújucóhjáa dille múúha éllevu itsáane múúhake úúballévane dííbyeke íájtyumíne. Áhdurée úúballéle muhdú díbye díílleke nénehji.

Ímamyémudívú Jetsóo bóhówaavéne
(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Rc 24.36-49)

¹⁹ Aanée téjcoojíre tsemáána tújkévajcoójí pejco muha tsatsíhyí tsájá pañe. Aamée cóhpé muha méwátajcó llehówáané tsíjtyé apííchori. Áánetúhjáa Jetsóo múhdutú iúcaávéne múúhake néehíi:

—¡Ámuúhaj! ¿A ámuha méjcyaraj?

²⁰ Ehdúu múúhake íñéene úújétsóobe íhyójtssícutúu ditye wátyétyehcúné añúííhyóhejúcuvu. Téhdurée tsaapi cáváajcárohéjúvú múúhake úújétsóobe. Áánerí mítyane muha méímíjyuvé Jetsóoke maájtyumíneri. ²¹ Átsihdyúu neebe múúhake:

—Óvíi ímí ámuha méjcyáhi. Ókéé íñújívú ámuha éllevu Llíhíyo wáallohdu idyé ámuhake o wallóo táuwááboju wáájacútúme éllevu.

²² Ehdúu néébere múúhake ñbátsúhcúne nééhií:

—Óvíi ámuhá pañévu Píivyéébé Apííchó úcaavéhi. ²³ Muurá tsaate ímityúne méénune diityémá ámuha meímíbájchómé hallúrí tsáhájucó tene íjcyáityúne. Áánetu diityémá ámuha meímíbájchótúmé hallúrí íjcyáíñé diityé imítyu.

Tomáa Jetsóoke íájtyúmí nemáyé cáhcujtsóne

²⁴ Ehdúu Jetsóo múúhadívú bóhówaávénaa tsá Tomáa múúhama íjcyatú dífbyere ‘Jeméero’ némeíbye. ²⁵ Áábekée muha meúúbállérónaa neebe múúhake:

—Dífbýé hojtsícutu añúíhýóhejúcu íjcyáneri táhójtsiwa o úácótúhajchíí tsá o cáhcújt-sóityú dífbyeke. Áhdure dityéé cáváájchójuri o úácótúhajchíí tsá o cáhcújtsoityúne. Ehdúu neebe Tomáa múúhake.

²⁶ Átsihdyúu 8 coojívatú tsiíne muha tsájá pañe meíjcyánáa tsúúca múúhamájucó diibye Tomáa. Aanée idyé cóhpé muha lléhowáané mewátájcónaa tsiíne Jetsóo múúha éllevu iúcaávéne néé múúhake:

—¡Ámuúhaj! ¿A ámuha méíjcyaraj?

²⁷ Átsihdyúu Tomáake neébe:

—Ayúwa díhýójtsiwa duácó íñe añúíhýóhejúcu táhójtsícutu íjcyánerij. Téhdure ú uácoó íñeé oke ditye cáváájchójuri. Ááne tsá éhniíñevúré cáhcújtsótuube u íjcyáityúne.

²⁸ Áánéllihýé Tomáa botsíi icyáhcújtsóne nééhií:

—¡Ímiáánéjuco Tápiivýéébé uu Táavyéjuube!

²⁹ Áánéllihýé Jetsóo néé dífbyeke:

—Oke u ájtyúmí nemáyé botsíi ú cáhcujtsó o bóhiíne. ¡Maímijyu ihdyu ditye íjcyane íájtyúmí turóné cáhcujtsómé! Ehdúu Jetsóo nééhií.

Íhyaamí pañe cáátuvané íínetú meke píaabóne

³⁰ Aabée mítyane méénuráítyúronéhjí muha ímamyémú meítténáa méénuhíjcyáné tsá páneere o cáátúnutúne. ³¹ Áronáa ihdyu téénetu tsáneetsa ó caatúnú ámuha mecáhcújtso ímiááné diibýéjuco Críjto Píivýéébé Hajchi míamúnáake pájtyetétsoobe íjcyane. Áánéllii dífbyeke cáhcujtsómé tsá wágóóóvéityúne.

21

Tsiíne ímamyémudívú Jetsóo bóhówaavéne

¹ Áané boonétúu tsiíne Jetsóo bóhówaavé múúhadívú ‘Tibéeria’ némeíñé unéu úníuri muha ílluume meíjcyámedívu: ² Tsimóo Péédooro, Tomáa dífbyere ‘Jeméero’ némeíbyee, Gariréa iínújiri íjcyacóomí Canáa múnáajpi Natanaéee, Tsebedó hájchimútsí muhtsii, tsíjtyetsíi múúháejtéstii, éhdúmedívu. ³ Áijyúu Tsimóo Péédoro ‘ói ó tsínuutéhi’ néénéllii muha menééhií:

—Métsu bo tsaméhjí mepéékí. Áhdújucóo muha mííneri mepééme tépejco metsínuurómé tsá metáávatúne. ⁴ Aanée tsúúca metsítsíívénaa tééu úníuri íjcyáábeke muha máájtyúmíromé tsá mewáájacutú dífbyeke. ⁵ Aabée múúhake nééhií:

—¿A ámuha métaávaj?

Áánéllihýé muha menééhií:

—Tsáhaá, keenéiyóhaja.

⁶ Áánéllihýé neebe múúhake:

—Cáhawáá tsíñejcu metsínuj. Áhdújucóo ténejcu muha metsínuume meíjcune mítyane ámómeke. Aamée ávyetá padúúcú néémeke tsá muha meíhnahootú meíjchívyetsóné mííne pañévu. ⁷ Áánaacáa dífbyeke o wáájacúne Péédoróké o nééhií:

—¡Áánerá Ávyéjuube Jetsóo aábye!

Ehdúu o néénemáyé Péédoro íícúí íwajyámuvu iúcaávéne cátsíñiivyé tééú pañévú dífbye éllevu ipyéékíí. ⁸ Áánetúu ihdyu muha choocóí tsínucóóhó lílícýúhcoméré mepéé 100 éévetá hajchótáubáhhjáa muha íúniútu meíjcyame. ⁹ Aamée muha meíjchivyéme máájtyumí tétsihyi cúújúwatu amóóbé wáhhjámeíñé úniuri pááaho íjcyane. ¹⁰ Áánaacáa Jetsóó néé múúhake:

—Ámúhaj táávatu tsaatéké metsíva.

¹¹ Áanéllihyéé Péédoro tsínucóóhó amómema lliúcu íjchivu 153-meva íjcyámema. Áróme padúúcuríí tsá técooho móhtóbatúne. ¹² Átsihdyúu neebe múúhake:

—Ayúwa mémajchóvaj.

Aanéé tsá tsáápíuba díllotú dífbyeke múha díbye íjcyane pámeeréé dífbyeke muha mewáájacúnéllíhýe. ¹³ Áámekée múúhake amóóbeke páááhoma wájtúúbe.

¹⁴ Ehdúu Jetsóó tsiíne múúhadívú bóhówaavé tsúúca pápíhchúú íjyúvájucó ípyéé idsíjívétsihdyu bóhííbe.

Péedorómá Jetsóó íhgyuváne

¹⁵ Aanée muha memájchóné níjcautu neebe Tsimóo Péedoróke:

—Tsímoj, Jonáá hajchi u íjcyaaabe, ¿a ímiááné oke ú wajyú íjtye díñahbéjté oke wájtúúne ehnííñevu?

Áanéllihyéé neébe:

—Ééé Ávyéjuúbej, muurá ú waajácú uke o wájtúúne.

Áanéllihyéé Jetsóó nééhií:

—Ané óoma táuráavye múnáake téhmeco éhne múúne obééjámuke dítye téhmedu.

¹⁶ Átsihdyúu idyé tsiíne neébe:

—Tsímoj, Jonáá hajchi u íjcyaaabe, ¿a ímiááné oke ú wajyúhi?

Áanéllihyéé neébe:

—Ééé Ávyéjuúbej, muurá ú waajácú uke o wájtúúne.

Áanéllihyéé idyé neébe:

—Ané óoma táuráavye múnáake téhmeco éhne múúne obééjámuke dítye téhmedu.

¹⁷ Átsihdyúu tsiíne neébe:

—Tsímoj, Jonáá hajchi u íjcyaaabe, ¿a ímiááné oke ú wajyúhi?

Aanéé Péedoróké ídátsó pajtyé 3-íjyúvájucó bíwáánéré díbye díllone. Aabée nééhií:

—Ávyéjuúbej, muurá tsá íiná u túhúllétúne. Aabe muurá ú waajácú ímiááné uke o wájtúúne.

Áanéllihyéé idyé neebe dífbyeke:

—Ané óoma táuráavye múnáake téhmeco éhne múúne obééjámuke dítye téhmedu.

¹⁸ Muurá u óváhtsáné hajchótá uure díwajyámuunévú u újcámeíñe ú úllehíjcyá u ímílléhulléhji. Aabe u kéémécooca muurá tsíjtyeréjucó uke díwajyámuunévú újccóóbeke tsájtyeíñe u ímíllétúrohullévu.

¹⁹ Átsihdyúu idyé neebe dífbyeke:

—Aabe wa ihdyu ehdu uke o néérónáa oke duráavyej. Ehdúu Jetsóó néé Péedoróké díbye iwáájacu muhdú dífbyeke iuráavyéné níjcaúvú idsíjívéneri díbye Píívyéébé íhtsútú bóhówájtsoíñe.

Jetsóó ívámeíwu íñéébedítýú úúballéne

²⁰ Aanée tétsihdyu Péédoro révoúacunú Jetsóó déjutu ívámeíwuúu oke díbye neébe o péébeke. Ópée muurá dífbyé úniuri nihñéré majchóri muha meíjcyánaa o íjcyaaabe ó dílló dífbyeke caabyé múúhadítýú dífbyedívú méénútsoíñe. ²¹ Áábekée Péédoro oke ííténe néé Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, ¿ácooca áánu muhdú íjcyááhi?

²² Áanéllihyéé neébe:

—Muurá o ímílléhajchíí tsá dibye dsíjívéityú múijyú tsiíñe o tsááiñévújuco. Áronáa óvíjyacóóné téeneri u íjtsámeíñe. Wa ihdyu oke duráávyej.

²³ Ehdúu Jetsóo óhdityu néené uubállé tsújaavé cahcújtso múnáadi múijyúvájháa o dsíjívéjúcóótyúné uubáalle. Áronáacáa ihdyu tsá tehdu dibye néétune. Muuráhjáa ihdyu íllure neebe dibye ímílléhajchíí o íjcyaiñé múijyú dibye tsááiñévújuco. Áánemáa neebe téeneri Péédoro íjtsámeíjyúcóótuki.

²⁴ Aane íñe tsaapi Jetsóo mámyé o íjcyaaabe íhyaami ó caatúnú muhdúhjáa páneere dibye méénuhíjcyanéjji o ájtyúmiibe dibye úwáábohíjcyanéjji o lléébone. Aane méwaa-jácú íhyaamítú cáátuvané ímiáané íjcyane.

²⁵ Áhdure íjcyaróné mítyane tsíñehji Jetsóope íjjiiri íjcyácooca méénuhíjcyanéjji. Aane muurá páneere mecáátúnuca ííñujívú tsá waajácúhaamíne úújetéityuróne. Áyu tehdujuco.

HÉÉCHOÓ

Uwáábojte méénúnéhjí uubálleháámi

Píivýéébé Apííchó tsááiñe némeñe

¹ Muúbe Téóópiroj, íhdée diéllevu o cáátúnúháámí pañe ó úúballé páneere muhdúhjáa Cáání élleву níjkyejívu ipyétsihvújuco Jetsóó úwááboobéré méénuhíj-cyanéhjí. ² Muuráhjáa ímamyémuke iújcúmeke Píivýéébé Apííchoj tééveri níwááveebe ñná ditye méénúñévu. ³ Áamedívuñháa muurá ídsíjívé boone bóhówáávehíjcyaaabe 40 coojívá hajchótá ímiáánéjuco dibye bóññe ditye iwáájácuki. Áamekéñháa Píivýéébé avyéjutu úwáábohíjcyaaabe.

⁴ Aabéhjáa néé diityéke:

—Jerotsarétúí kiávú mépehdíñe. Météhmeccóí tétsihdyu Llihíyóo amúhakeye iájcuíñé nehíjcyáne. ⁵ Ímiáánéjucoo Jóaa tsótsohíjcyané nújpacýori. Áanetu ihdyu lléváhréjuco amúhá pañévu Píivýéébé Apííchó úcáaveñe. Ehdúhjáa neebe Jetsóó ímamyémuke.

Jetsóó níjkyejívu pééneé

⁶ Aaméhjáa tsiñe dífbyema idyóbéévetsihvu néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿a ícyooca tsiñe ú ímíbaávýétsoó méiñúñí tsíjtyé hójtsí pañe íj-cyájúccótuki?

⁷ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Tsá amuha teene mewáájácútyuró múúcoocá Llihíyóo tehdu méénuñe. Óví ihdyu múijyú ímílléijyu méénuube páneere dífbyé hójtsiri íjcyaaabe. ⁸ Áanetu ihdyu dífbyé Apííchó amúhadívu nítyene amúhá pañévu úcáávécococa amuha tééne íhnáhoori méúwááboó óhdityu íjcyané uwááboju Jerotsarée múnáakee, Jodéa íñúñi múnáakee, Tsamáaría íñúñi múnáakee, íjcyane. Aane téhdure tsújáaveé pahúllevá múnádívu.

⁹ Ehdúhjáa diityéké íñétsihdyu Jetsóó ditye íténeryé tsúúca cáamevu wátyóhíñvéhi. Aabéhjáa ojtsó pañévu tsúúca tévéveñúúbeke tsáhájucó ditye ájtyúmitúne.

¹⁰ Aaméhjáa cáamevu dibye péhullévúré ítéhíjcyarónáa mítyétsi ávyéta tsítsi íwajyámúúcú néémutsi bóhówaavé diityédívu. ¹¹ Aamútsíhjáa néé diityéke:

—Ámuúha Gariréa íñúñi múnáa, ¿aca ñná caame amuha méítehíjcyáhi? Muurá amúhama ícyahíjcyaaabe Jetsóó péjucóo amúhadítyú níjkyejívu. Aabéjuco idyé tsiñe tsááiñe muhdúhjané amuha meíñténáa ipyéhdúú. Ehdúhjáa neemútsi diityéke.

Matíake ditye újcune Jóódáúvu cápayóóve

¹² Aaméhjáa oríívó bájú íjcyátsihyi íjcyátsihdyu oomí Jerotsaréevu. Píhíréhrée técoomítyú téhbaju múhajchótá wáyeeévejcóójí meúlléiyóné jodíómú taúhbaju nééne hajchóta. ¹³ Aaméhjáa técoomívú úújeté ípyée íicyahíjcyajávú cáamééjiri íjcyané mijcóhovu. Ílluméhjáa diitye: Péédooro, Jacóóboo, Jóáaá, Aderéee, Perípee, Tomáaa, Baatoroméee, Matéoo, tsijpi Apéó hajchi Jacóóboo, tsáha múnáa cananíjtámúejpi Tsimóoo, Jacóóbó nahbe Jóódaa, éhdume. ¹⁴ Aaméhjáa pajyuvaré dóbéévehíjcyá tééhó pañévu Píivýéébema íhíjyúvaki. Áamemáhjáa íjcyámé Jetsóó nahbémuu, tsíjuu, tsijtye walléemuu, íjcyame.

¹⁵ Áijyúhjáa Péédooro íñahbéjté 120-meva íjcyáméj píñévu íjyócuúvéne néé diityéke:

—Ámuúha táñahbému, tsúúca pajtyéné éhnehjáa Píivýéébé waajácúháámítu Jóóda píáábóneri Jetsóoke ditye ékéveñe cáátúnúmeñe. ¹⁶ Ehdúhjáa muurá dibye dífbyedívu méénútsóíñé tsúúcajátújuco Píivýéébé Apííchó nehíjcyané Dabííuvuj tééveri. ¹⁷ Diibyeé

muurá Jóoda Jetsóo mamyé mú meijcyáméejpi tsaméhjii dííbyema mewákímyeíhíj-cyaábe. ¹⁸ Aabée ímityúné méénune ditye áhdóne dsíídsí díbye wájójcoíñúné iújcúnemma ahdómé tsátsii íñuji. Áané boonétúhjáa muurá iye dsíjívétsómeíbye áákityé apáhajchíí íhbáu áachívújuco. ¹⁹ Aanéhjáa Jerotsarée múnaa iwáájácúne ditye áhdotsí meménú Atséédama ‘Tújpácyo Ájtsi’ nééiyóne. ²⁰ Muurá Tsáámóháámitu téénetu nééneé:

Íavajáréjuco dííbye ja cóévájari tsáhájucó múha íjcyáityúne.

Téhdure idyé tsiíne nééneé:

Tsíjpiiyéjuco dííbye wákímyéivu cápáyóóveíne.

²¹⁻²² Ahdícyane muurá íjcyámé tsaate éhneé Jóaa Jetsóoke tsójtsoobe cáámevu pét-sihvújuco meke náhbénuhíjcyáme. Áamedítyú ihdyu óví méujcú tsáápiikye díbyeé ímiáané ídsíjívétsihdyu bóhiine úúbállehíjcyáíbye. Ehdúhjáa neebe Péédoro.

²³ Ahdújucohjáa mítyétsikye ditye pevénéréi mémenúné tsáápiikye diityétsidítyú iújcuki. Tsááphíjyáa Jotséé díbyere ‘Batsabáa’ némeíbye téhdure Jójto imyéme íjcyáabe. Áanetúhjáa tsijpi Matía. ²⁴ Áámútsí hallúvúhjáa íllu Píívyéébema ihjyúvame:

—Ayúju Ávyéjuúbe Píívyéébeéj, uu muurá páme íbuwáánéré ú waajácúhi. ²⁵ Aabe ihdyu ú waajácú caabyé u tújkevéllebe íjtyétsidítyú úcáaveíne díhjúu uwááboobe íjcyá Jódáúvúu ímityú níjcaúvú úújetéébe cápáyóóve.

²⁶ Ehdúhjáa Píívyéébema íhjúvávatsihdyu nehómé diityétsidítyú cáábyeké iújcuíne. Aanéhjáa úújeté Matíadívu. Aabéjucóhjáa úcaavéné 11-mevaréjuco íjcyame Píívyéébe uwááboju úwááboméré péhíjcyáímyé pañévu.

2

Píívyéébe Apííchó níityene

¹ Aaméhjáa pámeere tsijtye cahcújtso múnáama ‘Pejtecojtée’ némeíne wañéhjij cóójí dóbeevéhi. ² Áanáacáhjáa peecúteré éhne múúne tsíjpané kiiyyebá tsáane íhjúvádú néene tsáa cáámetu. Aanéhjáa ávyeta wádóoové pájá pañere. ³ Áronáacáhjáa tsúuca cúújuwaj péetédu ‘niwáhníwá’ tsáápitá hallúvú bóhówaavéne. ⁴ Ehdúhjáa diitye pañévu Píívyéébe Apííchó úcaavéné diityéké íhjúvatsó tsíjtyéhjí íhjúháñeri ditye lléébótúrójúhjiri.

⁵ Téijyúhjáa íjcyámé tsijtye jodíomú tétsihyi Jerotsaréri Méécáánikye muhdú íjtsúcunúdu úráavyehíjcyámé panévá íñújínnetu tsáameé. ⁶ Aaméhjáa mítyane tétsii íhjúuba íjcyane illéébóne diityédívu píhcyaaavéhi. Aaméhjáa úváuucátsí tsaatésáhjí ditye íhjúvávájúhjiri íhjúváne illéébónema. ⁷ Áaneríhjúu úváhtúuuvémé néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne íjtye Gariréa múnaa íjcyatúne? ⁸ ¿Aca muhdú íhvane ávyeta meíhjúvávájúhjiri íhjúváme? ⁹⁻¹⁰ Muurá íne íchii mee panévá íñújínne múnaa Páátiaa, Méédia, Eráaa, Metsopotáámiaa, Jodéaa, Capadótsiaa, Póotoó, Áátsiaa, Píríjiaa, Pajpííriaa, Ejíhtoo, Tsiréené tujkéveri íjcyane Áápirícaa, éhdúné íñújínne múnaa. Áhdure íjcyámé Róómátu tsáamedítyú tsaate páñétúejte jodíomu. Téhdure íjcyámé jodíomú íjcyaturómé diityé uwáábó úráavyehíjcyáme. ¹¹ Áhdure íjcyámé Créétama Aráábíá múnaa. Ílluume íne melleebó muhdú Píívyéébe íhtsútú diityéké íhjúvatsóné meíhjúvávájúhjiri.

¹² Aaméhjáa téneri úllévenúme idyé tsiíne néjcatsíhi:

—¿Muhdúami íhya tsáma teénej?

¹³ Áronáacáhjáa tsaate diityédí iúúhívaténe néehíi:

—Íllure líyícyavéme.

Péédoro íhjúváne

¹⁴ Áánélliihyéhjáa diitye 11-mevádítýú Péédoro íjyócuúvéne kéévánécoba née diityéke:

—Ámuúha tamúnaa íñe múhdumé Jerotsarée múnáama tsijtye íjcyamej, cáhawáa ámuúhama o íhjuváne ímíñeúvú melleebúcunuj. ¹⁵ Tsá muha mellíícyávetú eene ámuha múúhadítýú menéhdú. Muurá lííyícyáve múnáa íjcyarómé tsá ícyooca ááméjutúrei nuhba íjcyánaa lííyícyávetúne. Aanéjii awáa muhdú muha mellíícyáveéhi. ¹⁶ Muuráhjáa Píívyéébe íhjuú uubálle múnáajpi Joée íñe ícyooca pájtyénetu néehíí:

¹⁷ Muurá nihñéré míamúnáa pañévu Táapííchó ó pícyoóhi. Ááméj tsíiménémúháábé ííbúwá déjúcotu táuwááboju íjchívyééhi. Ováhtsámú naavédú nénehji ííténé pañe diityémá ó íhjuváahi. Áánetu kéémémuma ó íhjuváa ityúwaháñe pañe. ¹⁸ Ehdu ó ájcuú Táapííchotu pámeere múhdumé táíicúve múnáa íjcyámeke wajpíímumáyé walléemuke. Aame táuwáábó méenuúhi. ¹⁹ Áijyu caame iévéhoowávú ó úújétsó páhduváré nénehji meúllévenúnéhji. Áánetu ííñújiri íjcyaiñe téené uubálleháñe mítyane méenujcatsiháñe pañe tújpacyo wágóóveíñe. Áhdure íjcyaiñe panévare áíívyéne ójtso. ²⁰ Muurá cóójíejpi nuhba áábáteéhi. Áánetu péjcoejpi íjcyáa tújpacyoóduréjuco. Ehdu páhduváré nénehji pájtyeé Ávyéjuube Jetsóó tsááiñe ávyetá íhtsútú nééíñe úmíwari. ²¹ Aane pámeere múhdumé dííbyedi tsúúrámehijcyámé ihdyu pájtyéteéhi.

Ehdúhjáa Joéej téeveri Píívyéébe néehíí.

²² Áhdícyane, ámuúha tamúnaa íjraéemuj, cáhawáa melleebúcunu tsiíñe ámuúhake o nééíñe: Muurá ámuháyé méwaajácú Jetsóó Natsarée múnáajpi íjcyáabej téeveri Píívyéébe panévare méénuráítyúronéhjí méenuhíjcyané ámuúháj piínévu. Téeneri muurá meke úújétsóóroobe ímíáané Píívyéébe dííbyeke wálloóne. ²³ Áróóbedívú ámuha ímítyúmeke méméénutsó páwachékevu mewatyétyéhcútsóneri Píívyééberéhjáa ihdyu tsúúcajátújuco néhdújuco. ²⁴ Áróóbekée muurá dííbyere Píívyéébe bóhiitsó tsúúca dsíjívécóóroóbeke. Muuráhjáa tsá muhdú dsíjívé dííbyeke méénútyuróne. ²⁵ Muuráhjáa Dabííúvú dííbyedítýú néehíí:

Pájyuváree Ávyéjuube óomaye ú ícyahíjcyáhi. Aabe muurá oke ú téhmehíjcyá ííneri ó íllityétuki. ²⁶ Ááneri mítyane o ímíjyúúvebe uke ó duurúvahíjcyáahi. Áánéllii o dsíjívécóoca tsáimíyé úuma ó íjcyáahi. ²⁷ Muurá tsá tabóhí u íhvéjtsóityú tene iwágóóveki. Áhdure tsá u íhvéjtsóityú dííicúve múnáajpikye mítyane u wájyúúbej pi ícúbáhrámeíñe. ²⁸ Muuráhjáa oke ú waajácútsó ímíájijtóvu. Aabe mítyane ó ímíjyuuve óoma u íjcyanéllííhye.

Ehdúhjáa Dabííúvú née Jetsóodítýu.

²⁹ Aabéhjáa muurá diibye Dabííúvú dsíjívéébeke ditye cúúne ícyoocápi dííbyeúvú nijkye íjcyáhi, ámuúha táñahbému. ³⁰ Muuráhjáa Píívyéébe íhjuú uubálle múnáajpi íjcyáabeúvú ímíáané waajácú Píívyéébe dííbyeke nehíjcyané dííbyeúvúj tsíiménémúhaabe lííyaatémédítýú Críjto ávyéjuutéíñe dííbyeúvú ávyéjuutédu. ³¹ Ehdúhjáa tene pájtyeíñe íhdétújuco iwáájacúdú íjcyáabeúvú nehíjcyá Críjto ídsíjívétsihdyu bóhiibe wágóóóveityúne. Áhduréhjáa nehíjcyáabeúvú dííbyej pi muhdú íjcyáityúne. ³² Áhdújucóo muurá dííbyeke Píívyéébe bóhiitsóne. Aane muha pámeere méwaajácúhi. ³³ Áábekée Píívyéébe ílluréjuco ávyéjujtsóne. Áábej téeveri muurá íñe ícyooca Cááni íapííchó múúhá pañévu pícyóó dííbyekéhjáa íñéhdújuco. Aane íñe páneere ámuha maájtyumíné, melléébone, Pííyéébedítýuré tsáá ílli Jetsóoj téeveri dibye méénune. ³⁴⁻³⁵ Íllúhjáa muurá tsiíñe Dabííúvú néehíí:

Ávyéjuubée née táavyéjúúbeke: Íchihvu táúniúvú diicya dímunáake úuma o táhjáne hajchóta.

Ehdúhjáa néébeúvu. Áronáacáhjáa ihdyu tsá dibye íhdityu íhjuvatúne. Muuráhjáa tsá dibye cáamevu níjkyejívú péetu Críjto péhduú.

³⁶ Aane ihdyu ámuha pámeere tamúnaa íjraéemú méwaajácúiyá Píívyéébé Mepájtetyetsoobe Críjtoke pícyóóbeke ámuha páwachékevu medsíjívetsóóbeke.

³⁷ Ehdúhjáa Péédoro néene diityéké múhdurá pájtyénéllii pámeere diitye uwáábojtéké néehíí:

—¿Aanéhaca íñe muhdúí muúha, ámuúha múúhá nahbému?

³⁸ Áanélliihyéhjáa Péédoro néé diityéke:

—Ímityúné ámuha meícyahíjcyané meíhvéjtsóne ímiáámeréjuco meíjcyá ámúhá imítyú ámúhá hallúrí íjcyájúcoótuki. Ááne métsójsótsaméí Jetsocríjto mémeri Píívyéébe ámúhá pañévú ipícyo Íapíícho. ³⁹ Aane muurá íñe íhdétújucóo úúbállémeíhíjcyané pámeere ámúháj tsíménémúháábema ámúhá wáábyuta. Téhdure pámeere pahúllevá múnáake Méécáani Píívyéébe wábyújtsómé wáábyuta teéne.

⁴⁰ Ehdúhjáa Péédoro diityéké iúwáábótsihdyu néehíí:

—Ímiánejcúvuréjuco mepájtýé míamúnaa ímityúné ícyahíjcyánetu.

⁴¹ Ahdújucóhjáa múhdumé dííbyé uwáábó cáhcújtsodúme tsójsótsámeíñe. Áijyúhjáa tsúuca cahcújtsó múnáa lííyaatémé 3,000-mevájucó. ⁴² Aaméhjáa diityé uwáábó úraavyémé tsaímíyé náhbévájcatsímýé tsatsíhvú idyóbéévéne Píívyéébema íhjuvahíjcyáhi. Téhduréhjáa Jetsóo dsíjívé ítsaavéné pááaho iwátújcatsíñé máchohíjcyáhi.

Tujkénúejte Jetsóo uráavye múnáa muhdú ícyahíjcyáne

⁴³ Aanéhjáa ímí íjtsúcunúme. Áamemáhjáa uwáábojte méénuráítyúronéhjí méénuhíjcyáhi. ⁴⁴ Aaméhjáa tsaímíyé ínáhbévájcatsíñe panévatúré píáábócatsíhíjcyáhi.

⁴⁵ Ihñénéhjíhjáa ínáhjíhénúne píáábohíjcyámé píhtómeke. ⁴⁶ Aaméhjáa páijyuvaré dóbéévehíjcyá duurúvajávú Píívyéébeke idyúúrúvaki. Tsaímíyéhjáa íhjuháñeri íjcyame Jetsóo dsíjívé ítsaavéné pááaho iwátújcatsíñé máchohíjcyáhi. ⁴⁷ Ehdúhjáa Píívyéébeke diitye dúúrúvahíjcyané tsijtye ímí íjtsúcunúhi. Aaméhjáa éhniíñevu lííyaaté Píívyéébe píáábori tsúuca pájtyeteme.

3

Úllehíjcyátuube úlléjucóone

¹ Tsájcuuvéhjáa Péédorómútsí Jóáama péé duurúvajávú Píívyéébema diitye íhjuvahíjcyáne éeveri. ² Áijyúhjáa tsaapi tsíménédítyújuco úllétúúbeke pícyohíjcyámé tééjá lleehówavu ‘Ímíwu’ némeítsihvu dibye ityáúmeíhíjcyá dsíídsike tééjá pañévú úcáávemeke. ³ Aabéhjáa diityétsikye táumeí dsíídsike tééjá pañévú úcáávémútsikye.

⁴ Áanélliihyéhjáa dííbyedívú ííténe neemútsi:

—Éje, cáhawáá múhtsikye díhtej.

⁵ Aanéhjáa íjtsúcunúúbé diityétsí tsíeménevu ájcuíñe. ⁶ Áronáacáhjáa Péédoro néé dííbye:

—Tsá muhtsi medsíídsívatúne. Áronáa ihdyu uke muhtsi mépíááboóhi. Ahdícyane Natsarée múnáajpi Jetsocríjto mémeri díjyocúúvéne duhlle.

⁷ Ehdúhjáa néébere ímiánéjcúéhójsitu íkéévéébeke íjyócujcáronemáyé tsúuca ímíjpyetéébe. ⁸ Aabéhjáa tsaímíyéjuco úllebe cáhtsíníbaabéré diityétsima úcaavé tééjá pañévú Píívyéébeke dúúrúvaabére. ⁹ Aanéhjáa tétsihyi íjcyame ájtyumí ímíhíjcyuco úllebe Píívyéébeke dúúrúváne. ¹⁰ Aanéhjáa waajácúmé díibyéjuco duurúvájá lleehówarí ‘Ímíwu’ némeítsihyi ácuúcunúúbé píáábó táumeíhíjcyaaabe dibye íjcyane. Áanérhíjyáa ávyeta ullévenúme dííbyedi.

Duurúvájatu tsátsii ‘Tsaromó’ némeítsihvu Péédoro íhjuváne

¹¹ Aabéhjáa tsúuca ímjpyetéébé tsá íhvéjtsotú diityétsí Péedorómútsikye. Áaneríhjáa míamúnaa itsájúréévéne dsinécunú diityé éllevu duurúvájatu tsátsii ‘Tsaromóo’ némeítsihyi íjcyame éllevu. ¹² Áamekéhjáa Péedoro íajtyúmíne néehii:

—Ámuúha tamúnaaj, ¿aca muhdú íivane ámuha meúllévenúne múhtsidyívú méiité tehdu múhtsí ihnáhooríyé muhtsi meméénúnerííivari? Áhdure ¿aca ímiájtétsí muhtsi meíjcyánéllii tehdu mémeenúhi? ¹³ Muuráhjáa téhdure méihdé múnáaúvú Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, éhdume cáánívahíjcyaaabe Mépiivyéébé ílli Jetsóoke téeneri ávyéjútsohíjcyá éhnée ámuha ávyéjuté hójtsí pañevú méihvéjtsóobeke. Muuráhjáa Piráátó dííbyeke ácádsíjcaáyóyónáa tsá ámuha meímíletúne. ¹⁴ Diibyée ímiáábé hallúvú íhjuvatúme ámuha cáabyerá dsíjívétso múnáajpí hallúvúré méihjyúvá díbye íjchívyeki. ¹⁵ Ehdúu ámuha mélliihyánutsó diibyéjuco meke bohíívú ájcúúbedívu. Áróobekée muurá Píivyéébe bóhiítsóhi. Aane muha méwaajácúhi. ¹⁶ Áabeke muhtsi mecáhcújtsonéllii muurá íne áanu ímjpyeté dííbye mémeri dííbyé ihnáhoori ámuha meíiténeríye.

¹⁷ Áhdícyane, ámuúha tamúnaaj, muurá ó waajácú ímiáánéjucóo ámuha pámeere ámuhá avyéjútémá dííbyeke medsíjívetsóné ámuhá íbuúúné aabáte. ¹⁸ Áronáacáa ihdyu tehdujuco díbye ícúbáhrámeíñé tsúucajátújucóo Píivyéébe íhjuú uubálle múnáaj téeveri néhdújuco. ¹⁹ Áánéllii ímityúné ámuha meícyahíjcyané méihvéjtsóne Píivyéébé icyánejcúvuréjuco méíbuwáávé ténehji ámuháma íábájíívémeí ímí Píivyéébema ámuha meíjcyaki. ²⁰ Muurá meéllevu wállóoiibye ílli Jetsocríjtoke tsúucajátújucóo meke díbye pájtyetétsoíñé íñéébeke meke díbye újucúvaki. ²¹ Aabe muurá níjkyéjiri íjcyaa páneere muhdúhjáa Píivyéébe íhjuú uubálle múnáaj téeveri tsúucajátújuco íñéhíjcyané ímíbaávyétsóné hajchóta. ²²⁻²³ Íllúhjáa muurá Moitséeúvú néé méihdé múnáaúvuke: “Ávyéjuube Píivyéébe méhdityu pícyoo tsaapi íhjuú uubálle múnáajpi íjcyáííbyeke íñée oke ipícyohdu. Áabeke ihdyu tsáma méllééboco. Muurá dííbyeke cáhcújtsotúme wágóóóveéhi.”

²⁴ Áhduréhjáa tsijpi Píivyéébé íhjuú uubálle múnáajpi Tsamoéeúvú íhjuúvahíjcyá íñe icyooca muhdú pájtyénéhjitu. Áabeúvú boonéhjáa idyé tsijtye íjcyáméhjíúvú íhjuúvahíjcyá téenetu. ²⁵ Ehdúhjáa muurá Píivyéébe íhjuú uubálle múnáaj téeveri nehíjcyá meeke pámeekére. Muuráhjáa méihdé múnáaúvuma pámeekére meke ipíááboíñé Aavaráaúvuke íllu neébe: “Pámeere ííñújí cuwáábema íjcyáíñé piáábó díjtsiiménémúháábej téeveri.” ²⁶ Muuráhjáa Píivyéébe Íllíkye wallóo tujkénú mee íjraémuke díbye ipíáábo méimítyuháñé méihvéjtsoki. Ehdúhjáa neebe Péedoro.

4

Péedorómútsí Jóáama ávyéjuté úmíwari íjcyane

¹ Aanéhjáa Péedorómútsí Jóáama míamúnáama íhjuúvahíjcyarónáa tsáácunúme llúúvájteé, duurúvájá tehmejté avyéjuúbee, tsadotséomuu, íjcyame. ² Aaméhjáa cayóbaávaté Jetsóope dsíjívéebe bóhihdu idyé tsijtye dsíjívémé bóhiíñé dityétsí úwáábónetu. ³ Aaméhjáa íékéévémútsikye cuvéhoojánú cuvéhrejuco tene néénéllíihye. Aamútsíhjáa téhulléré tsítsíivéhi. ⁴ Áronáacáhjáa diityétsí uwáábó lléébú-cunúhíjcyamedítýú mítyame cáhcújtsómemaúbáhjáa tsúuca úújetémé 5,000-mevájucóo tsaméere wajpímu.

⁵ Aanéhjáa awáá tsíjcyooji píhcyaavéjucóomé Jerotsaréevu ávyéjúttee, túkevjtsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame. ⁶ Áamemáhjáa íjcyámé llúúvájteé avyéjúttee Anáaa, Caipáaa, Jóáaa, Arejáadoroo, éhdume. Téhduréhjáa íjcyámé diityéjééjte. ⁷ Aaméhjáa diitye ávyéjúttee néé Péedorómútsikye ditye íjchívyétsóne itsíva diitye éllevu. Áhdújucóhjáa ditye tsájtyémútsikye ditye nééneé:

—¿Aca íiné íhtsúturí ámuhtsi méénúráityuróné méméénuhíjcyáhi, pane mumémeríhyaja?

⁸⁻⁹ Áánélliihyéhjáa Pééodoro Píívyéébé Apííchó ípañe íjcyaaabe néé diityéke:

—Ámuúha tamúnaa íjraéémú avyéjajte, ámuha íñe múhtsikye médilló éhnée íayáábedityújuco úllétuube áánu muhdú ímíjpyeténé ámuha mewáájacuki. ¹⁰ Áánéllii ícyooca muhtsi ámuúhake méúúbálee teene. Muurá ihdyu Píívyéébere ímíjpyetéstó dífbyeke éhnée ámuha páwachékevu Natsarée múnáajpi Jetsóoke medsíjívétsóobeke íbóhíísóobe mémeri. ¹¹ Muuráhjáa diibyjuco éhne múúne ímichi nééwáyutu jaa éjkeđu néébeke ámuha meéhdíiválléroobe ícyooca íjcyá páñetúejpi teene jaa ímichi páñetúétsihdyu éjkeđu néébeé. ¹² Tsá tsijpi íjcyatú meke pájtyetéstóobe. Tsáháa muurá tsíjpiikye Píívyéébe méménutú míamúnáake pájtyetéstóífbyeke.

¹³ Ehdúhjáa dityétsí íhjuvávneri diitye ávyéjajte ullévenúhi. Aaméhjáa waajácú dityétsí ídátso nééméejtéstí íjcyane tsáijyúubaré waajácúhaamíné íítehíjcyátumútsi. Áronáacáhjáa ítsaavémé Jetsóomáa dityétsí ícyahíjcyáne. ¹⁴ Aanéhjáa dityétsí ímíjpyetéstóobe tétsihyi íjcyánéllii tsáhájucó ditye íiná néétu diityétsidítyu. ¹⁵ Áánélliihyéhjáa ílluréjuco ditye wáloone diityétsikye tétsihdyu. Áané boonéhjáa tsamééréjuco íhjuvávajcatsíñe muhdú diityétsikye imyéénúiyóneri. ¹⁶ Néjcatsímyéhjápeé:

—¿Aanéhaca íñe muhdú méméénúiyá diityétsikye? Muurá pámeere Jerotsarée múnaa waajácú méénúráityuróné dityétsí méénune. Aane muhdú metóónúiyónejíívari. ¹⁷ Áronáa ihdyu metsu meíllívyéébo diityétsikye dityétsí éhniíñevu Jetsóodítyú íjcyáne uwááboju pámehdívúré tsújaucútúné ihde.

¹⁸ Ahdújucóhjáa tsiíñe ípíívámútsikye ditye ávyeta bóijcyúné dityétsí íúwaabójucóótuki. ¹⁹ Áronáacáhjáa neemútsí diityéke:

—Cáhawáa méíjtsaméí keená ímí Píívyéébe íjtsúcunúne. ¿A ámuúhakeré muhtsi melléébóne dífbyeke tsá melléébóitúne? ²⁰ Tsáháubá muhtsi meíhvetéityuró Jetsóodítyú íjcyáne uwááboju meúwáábohíjcyánetu díbyée íúwáábóne méénuhíjcyanéjji muhtsi maájtyúmínéllíihye.

²¹ Ehdúhjáa dityétsí néénéllii íbóijcyúróné ílluréjuco ditye íhvejtsóné diityétsikye. Tsáháhjáa ditye píívyetétú muhdú diityétsikye imyéénúiyóné tsáápiikyéhjáa dityétsí ímíjpyetéstónéllii mítyame Píívyéébeke ávyéjújtsónéllíihye. ²² Aanéhjáa diibye dityétsí ímíjpyetéstóobe 40 pijcyábá ehniíñevújuco.

Cahcújtso múnaa píáábó táúmeíñe

²³ Aamútsíhjáa tsúuca ditye ácádsíjcaáyomútsí íñahbéjte éllevu ípyéene úúballé páneere muhdú llúuvájte avyéjajtemá túkevéjtsojte diityétsikye nééneé. ²⁴ Áánélliihyéhjáa tsaméhjí íllu Píívyéébema íhjuvávahi:

—¿Ayúju múúhá Avyéjuube Píívyéébeéj, uu muurá ú íjcyá páneerée íévéhóowari íjcyánéhjíma ííñuji, nújpacyo, múhdúné tsíeméné íjcyane, u ípívyéjtsóobe! ²⁵ Aabée muurá dííicúve múnáajpi Dabííúvudi Díapííchó íjcyáne j tééveri u nééhíí:

¿Ífveekí tsííñe íñújjiñe múnaa páhduváré idyáíívéjcatsíñe ítsámehíjcyá íínetú diityéke píáábóityúnéhjiri? ²⁶ Muurá ávyéjajte pítyácócatsíhijcyá Ávyéjuube Críjtoke imyéénuki.

Ehdúhjáa muurá u néé Dabííúvuj tééveri.

²⁷ Aanée muurá téénéllii ícyoomívú píhcyáávehíjcyámé Heróódee, Póótsio Piráátoo, tsííñe ííñuji múnaa, muuha íjraéémú avyéjajte, íjcyame Daachi Jetsóoke imyéénu múúhakeré pájtyetéstóífbyeke u wállóóbeke. ²⁸ Áábekée meenúme tsúúcajátújucóhjáa ihdyu u néhdújuco. ²⁹⁻³⁰ Aame muurá u ííténáa téhdure múúhakeré méénúllehíjcyáhi. Áánéllii ihdyu óví múúhakeré ú túkévejtsó dííhtsútuuri muha meúwáábohíjcyá

díuwááboju íínerí illityétúme. Áhdure múúhakyé piáábó muha méénúráítyúronéhjí chéméméjhike mebóhíitsohíjcyá Daachi Jetsóo mémeri.

³¹ Ehdúhjáa Píívyéébema íhgyúvānetu ditye níjkévānāa tétsii diityémā uuvécunúhi. Aanéhjāa Píívyéébé Apííchó diityé pañe íjcyame íínerí núhnévetúme úwāábohíjcyá dííbyé ihjyu.

Pámé wáábyutáré íjcyane

³² Aaméhjāa pámeere cahcújtso múnāama tsajjítóré íjtsámeímyé tsá néhíjcyatú ihñénéhjí íhdyúenéhjí íjcyane. Tsáápiitsá éhnéhjāa páme wáábyutáré íjcyáhi. ³³ Aaméhjāa diitye uwāábojte úubállehíjcyá Ávyéjuubée Jetsóo idsíjívétsihdyu bóhíine. Áamekéhjāa Píívyéébe mítyane piáábohíjcyáhi. ³⁴ Aaméhjāa pámeere cahcújtso múnāama ímí piáábócatsíhíjcyá íínetú píhtótsójcatsítyúme. Tsaatéhjāa íiñújínema, íhgyáhāñema, íjcyame ténehji íñáhíhénúne dsíídsí pihjyúcuhijcyá uwāábojtédívu. ³⁵ Áánétújucóhjāa ditye ácuhijcyáné tsaate diityédítyú píhtómeke. ³⁶ Áijyúhjāa íjcyaaabe diityédítyú Revítāmuube Jotséé Chííperévúhjāa ditye tsíímāvaábe. Áábekéhjāa uwāábojte íúúhinúné meménú Benabéedívu ‘ímijyújtsoóbe’ nééiyóne. ³⁷ Aabéhjāa íiñújíné íñáhíhénúne áhdovu ajcú diitye uwāábojtéke.

5

Ananíamútsí mewa Tsapíírama ímityúné méénune

¹⁻² Áhduréhjāa Ananíamútsí mewa Tsapíírama íiñújíné íñáhíhénúne áhdotu tsane íujcúnéj coéénevu diitye uwāábojtéké ajcú pánéhjítarāhdu. Aanéhjāa mewa waajácú díbye muhdú méénune. ³ Áábekéhjāa Ananíake Péédoro nééhií:

—¿Aca íveekí Naavéné uke íbúwájtsónej péévé muhdú ú meenú díiñújíné áhdo? ¿Ááne pánéhjídú ú tsivá coééne? Ú imíllé múúhakyé u álliñe tehdújuco Píívyéébé Apííchó ímillédú u méénune muha meíjtsúcunúroki. ⁴ ¿Aca muhná teene íiñuji? Áánerāa dihñe teene. Ááne áhdóo dihñeériyo. Tsáhāa tsane u újcúnéj coééne u tsiváítyuró pánéhjítarāhdu. Aanéhaca idyé múúhakyé u álliñejíivari. Muurá téhdure Píívyéébeke ú allíhi.

⁵ Ehdúhjāa Péédoro néénemáyé Ananíá ílluréjuco dsíjívéebe áákityéné baavújuco. Ááne uubállehjāa lléébome mítyane íllityéhi. ⁶ Ááhoúvukéhjāa ováhtsámú íbíjínúne tsajtyé icyúúuki.

⁷ Ááne boonétúhjāa mewa wajtsí íinā ájyúke pájtyene wáajácútulle. ⁸ Áállekéhjāa idyé Péédoro népejtsóhi:

—¿A téhdunéjucóo ílluunéré ámuhtsi menáhíhénúné ámuhtsí íiñújíné?

Áánéllíihyéhjāa neélle:

—Ééé, téhdunéjucópeé.

⁹ Árónáacáhjāa Péédoro néé díílleke:

—¿Íveekíhjāa ehdu ámuhtsi mémeenúhi? ¿Aca ámuhtsi méíjtsúcunú Píívyéébé Apííchó wáajácúítyuróne? Éje, aatye muurá tsáá dítyájíúvuke icyúújétsihdyu. Aame muurá ícyooca ukéréjuco cúúutéíñe.

¹⁰ Ehdúhjāa díbye néénemáyé tsúúca dsíjívélle áákityé dííbyé líiñévu. Ááledívúhjāa diitye ováhtsámú wajtsí íitémehóvuréjuco. Áálluévukéhjāa idyé itsájtyéne cuuúme ájyú únútu. ¹¹ Ehdúhjāa Ananíamútsíkye méwama tene pájtyéneri cahcújtso múnāa mítyane íllityéhi. Áhduréhjāa tsijtye teene iwáajácúne íllityéhi.

Méénúráítyúronéhjí méénúmeíñe

¹² Aanéhjáa diitye uwáábojte dóbéévehíjcyá duurúvájá pañévú tsátsii ‘Tsaromóo’ némeítsihvu. Aaméhjáa méenuhíjcyá mítyane méenúráítyúronéhjí míamúnááj piínévú. ¹³ Áamekéhjáa cáhcújtsotúmé diityémá náhbévahíjcyáturómé ímí ijtsúcunúhi. ¹⁴ Téijyúhjáa idyé tsijtye wajpiímumáyé walléemú cóbéévehíjcyá duurúvájá pañeahcujtsó Píívyéébeke. Aaméhjáa éhniíñevu mítyaméjucu llíyaaténe. ¹⁵ Áánetúhjáa chéméméhjike íhbotáháneri ijchívyetsómé hulléjjitónéj piínévú téeneríváa Péédoro pájtyéébe náávéubaré diityé hallútú pájtyéneri ditye ibóhíki. ¹⁶ Téhduréhjáa idyé íúniúécoomíji múnáa Jerotsaréeri íjcyáábe éllevu tsívahíjcyá chéméméhjike. Áhduréhjáa tsívahíjcyámé naavémú ípañe íjcyame ícúbáhrámeíhíjcyámeke dibye ibóhíitsoki.

Uwáábojtéké ditye ícúbahráne

¹⁷ Aanéhjáa páñétúejpi llúúvájte avyéjuúbema tsadotséomú nomíutáává diitye uwáábojtédi. ¹⁸ Áánéllihyéhjáa diityéké cuvéhoojánúme. ¹⁹⁻²⁰ Áronáacáhjáa tépejco níjkyéji múnáajpi cuvéhóójá llehówáané ipááyúnetu íjchívyétsómeke née ditye míamúnáake duurúvájá pañévú íúwááboté muhdú Píívyéébeke meúraavyéne. ²¹ Áhdújucóhjáa ditye cúúvéneturé tééjá pañévú ipyééne úwaabóne. Áánáacáhjáa diibye páñétúejpi llúúvájte avyéjuube íñahbénu múnáama pihjyúcú túkevétsojtéke. Áánemáhjáa tehme múnáake wallóomé diityé éllevu cuvéhóójá pañétú ditye íjcutéki. ²² Aaméhjáa péeme úújeté íávajávuréjucu. ²³ Áánéllihyéhjáa íóomíñe néemeé:

—Muha méúújetérá cúúveja cóhpé wátájcámeíjyá tehme múnáa llehowáané téhmeíhíjcyámedívu. Áronáa muha llehowáané mépaayú dáíháhneréjucu tsaatéubaré pañe íjcyájúcootúne.

²⁴ Ehdúhjáa ditye úúbálléneri diibye páñétúejpi llúúvájte avyéjuúbee, duurúvájá avyéjuúbee, tsijtye llúúvájteé, íjcyame íúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca kiávú pééiyóme? ²⁵ Áronáacáhjáa tsaapi téhullétú tsáábe née diityéke: Áánerá éhnéijyu ámuha mecúvéhoojánúmé éhllé duurúvájá pañe uwááboríjyucu.

²⁶ Áánéllihyéhjáa tehme múnáa avyéjuube péé tsaatémá diityé éllevu. Aaméhjáa diityéké ícúbáhratúmé tsajtyé míamúnáa néwayúúnevu diityéké áámúyóné apííchori. ²⁷⁻²⁸ Aaméhjáa diitye ávyéjujtédívú wájtšitsómeke páñétúejpi llúúvájte avyéjuube néehíi:

—Ááneráhjáa muha ámúhakye mébóijcyú ámuha meúwaabójúcoótu eene ámuha meíhjúvahíjcyáábedítyú íjcyáné uwááboju. Áronáa ¿íveekí éhniíñevúré ámuha meúwaabóhi? ¿íveekí ámuha Jerotsaréeri díbyé uwááboju metsújaúcúne méimíllé dibyee dsíjívéné múuhá hallúvú mewátyanúne?

²⁹ Áánéllihyéhjáa Péédoro néehíi:

—Áronáa ihdyu Píívyéébe múuhakye néhdújucu muha meméénune míamúnáa múuhakye bóijcyúrónááaca. ³⁰ Muuráhjáa téhdure méíhdé múnáaúvú díbyeke cáánívahíjcyaaabe Mépiivyéébé Jetsóoke bóhíitsó éhnée páwachékevu ámuha mewátýétyéhcútsoobe dsíjívéébeke. ³¹ Áábekée muurá dibye ávyéjuutétsoobe ícyooca íjcyá díbyé úníuri Ávyéjuube Pájtyetétsoobe íjcyáábej tééveri mee íjraémú ímityúné meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne ímiánejcúvuréjucu meíbúwááve tenehji máhallúri íjcyájúcoótuki. ³² Aane muurá Píívyéébé Apííchó múuhadívú bóhówajtsóné íñe muha meúúballehíjcyáhi. Muurá ímiáané díbyeke mecáhcújtsómé pañe díbyé Apííchó íjcyáhi.

³³ Ehdúhjáa Péédoro néene diityéké cáyobáávatétsómé imíllérá diityéké idsíjívetsóne. ³⁴ Áronáacáhjáa paritséomuube ‘Gamariéé’ némeíbyé taúhbájú uwááboobe íjcyáábeke míamúnáa ávyéjuúllehíjcyaaabe diityéj piínétú íjyócuúvéne née dityéi íjchívyétso áachívú wahájchotáwu diitye uwáábojtéke. ³⁵ Áané boonéhjáa neebe diityéke:

—Ámuúhaj, téiibúwá tsáma méjicyaco. Ááne ímíneúvú meijtsámeitsihdy aatyéké méméenuco ámuha meméenuíhajchíjy. ³⁶ Muuráhjáa ‘Téoda’ némeíbyé itsúcunúmeihjcyá íhtsútuube íjcyane. Áábemáhjáa muurá íjcyámé míamúnaa 400-meva. Áróobekéhjáa tsaate dsíjívetsóné boone pámeere díbyema íjcyarómé pahúllevávú tsújaavé tétsíhjí daihañéréjuco. ³⁷ Téhduréhjáa Gariréa múnáajpi Jóódake pajtyéné míamúnáake ditye éévehíjcyáijyu. Áábemáhjáa muurá téhdure mítyame íjcyaróobeke idyé dsíjívetsóme. Áané boonéhjáa díbyema íjcyarómé ílluréjuco wáhchájabáne. ³⁸ Áánéllii ámuúhakye o nées diityéké éhniíñevu ámuha mepátsárijcyójúcoótuki. Muurá ihdyu ímiáané míamúnáadityuré tsáané uwááboju ditye úwáábohíjcyáhajchíí diityémá nijkévaíñé muhdú ámuha diityéké meméenuíturónáaaca. ³⁹ Áánetu Píívyéébedityú tsáané uwááboju íjcyáhajchíí tsá ámuha muhdú meméenuityúne. Áánéllii téiibúwá méjicya.

Tsá tene ímityú Píívyéébeke ámuha ímityúne medáriivéne. ⁴⁰ Ahdújucóhjáa díbyeke ditye lléébone. Áronáacáhjáa ihdyu diitye uwáábojtéké ipíúvameke wátsihcyúme. Áamekéhjáa iácádsíjcaáyo tsiíñe bóijcyúme ditye iúwaabójúcoótu Jetsóodityú íjcyané uwááboju. ⁴¹ Aaméhjáa péé imíjyúwu Píívyééberéhjáa ihdyu íhvejtsódújuco Jetsóodityú íjcyané uwáábójú hallútú núcójpítsó íicúbáhrámeiyónnáaaca. ⁴² Aaméhjáa íhvéjtsotúmé éhniíñevuré pajcójívaré úwáábohíjcyá duurúvájá pañévu. Téhduréhjáa tsíjtyeke íhjáhañevuré úwááboméré pehíjcyáhi.

6

Uwáábojté piáábojte íjcyáímyeke ditye méménué

¹ Aanéhjáa téijyu tsúuca mítyaméjuco cahcújtso múnáa lííyaaténe. Áanáacáhjáa tsaate jodíomú íjcyarómé gríéégómú ihjyúrí íhjuvámé imúnáadityú nehíjcyá dityévaa pífbájujytéké panévatúré piáábohíjcyatúne. ² Áánélliihyéhjáa diitye méjtúhatyu míityétsí íjcyame uwáábojte pámeere cahcújtso múnáake ipíhjuycúmeke néesíi:

—Muurá íñe Píívyéébe uwááboju muha meúwaabómé tsá tsíñéhjiri metúhújkímyeíityuróne. ³ Ahdícyane, ámuúha múúhá nahbému, ámuúhadityú tsaate ímiáámé 7-meváké menéhcóne téénevu mepícyó Píívyéébe Apííchó diityéké tükévétsohíjcyámeke. ⁴ Áánetu ihdyu muha díbyeke piáábó metáúmeíñe díbyé uwááboju meúwáábohíjcyáahi.

⁵ Ehdúhjáa ditye néene ímí tehdújuco íjtsúcunúnéllii meménújucoómé Ejtéébake Píívyéébe Apííchó tükévétsoñeri ímí díbyeke úráavyehíjcyáabeke. Áábé hallúvúhjáa meménúmé íllúúmeke: Perípee, Próócoroo, Nicanóoo, Timóoo, Paméénaa, Ajtiokíia múnáajpi Nicoráa jodíomuube íjcyáturoobée diityé uwááboju tujkénú úráavyehíjcyátsihdyu Jetsóokéréjuco cahcújtsoóbee, éhdúmeke. ⁶ Áamekéhjáa tsajtyémé diitye uwáábojté éllevu. Áámé hallúvúhjáa íhyójtisine ipícyóone táúmeímyé piáábo.

⁷ Ehdúhjáa Píívyéébe uwááboju Jerotsaréevu tsújaavéné mítyame cáhcujtsómé éhniíñevu lííyaatéhi. Áhduréhjáa mítyame llúúvájtedityú cáhcujtsóhi.

Ejtéébake ditye ékeevéne

⁸ Áijyúhjáa Ejtééba méenuhíjcyá méenúráityúronéhjí Píívyéébe piáábóñeri. ⁹ Áábemáhjáa táhjácatsíhíjcyámé tsaate pihcyáaveja ‘íicúve múnáa íjcyájúcootúme’ némeíjya múnáama Tsiréene múnáa, Arejadriía múnáa, Tsiríítsiá íiñúji múnáa, Áátsiá íiñúji múnáa, íjcyame. ¹⁰ Ároméhjáa tsá díbyeke táhjatú Píívyéébe Apííchóré tükévétsoñeri díbye íhjuvavahíjcyánélliihye. ¹¹ Áánélliihyéhjáa ahdómé tsaatéke ditye díbyé hallúvú íállíñe íñéé díbyévaa Píívyéébeé, Moitsééúvu, íjcyámútsidityú ímityúne íhjuváne. ¹² Ehdúhjáa ditye néene tükévétsojtémá taúhbájú uwáábojtéké muhdú dáriivémé awáá diibye Ejtéébake íékéevébeke tsajtyé ávyéjyté éllevu.

¹³ Áábélliihyéhjáa nehcómé tsíjtyeke dífbyé hallúvú ditye iálliki. Aaméhjáa néé dífbyedítu:

—Áánu ímityúné ihjúvahíjcyá duurúvájatuu, Píivýéébé taúhbájutuu, íjcyane.

¹⁴ Áhdure nehíjcyaaabe Natsarée múnáajpívá Jetsóó duurúvaja iwáchájánúne Moitséeúvú uwáábó cápáyoácoíñe.

¹⁵ Ehdúhjáa ditye néénéllii ávyéjútémá tsíjtye tétsihyi ácújcatyémé itécunú diibye Ejtééba húmí amítsárahcówu níjkyéji múnáajpí humídu.

7

Íhyallúvú Ejtééba íhjuváne

¹ Áábekéhjáa páñétúejpi llúuvájté avyéjuube nééhií:

—¿Ava ímiáané ehdu teénej? ² Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ámuúha tamúnaaj, cáhawáá amúhake o nééne mélleebúcunuj. Muuráhjáa Mépi-ivyéébé íhtsútuube íjcyaaabe bóhówaavé méíhdé múnáajpi Aavaráaúvudívú Haráavúu díbye péétúné ihde Metsopotáamíá iíñújiri íjcyáábedívu. ³ Áábekéhjáa neebe: “Pámeere dihyájkímuke díiñújima díhvéjtsóne peeco uke o wállóóné iíñújivu.”

⁴ Ahdújucóhjáa muurá díbye íiñújí Caadéatu péébe úujeténé Haráavu. Áané boonétúhjáa cááni dsíjívétsihdyu Píivýéébere tsivá dífbyeke íñe icyooca meíjcyané iíñújivu. ⁵ Aanéhjáa ímiáané dífbyévuke íájcuíñe íñéérónáa tsáhái díbye dífbyeke ájcutú tééné iíñújivu. Áronáacáhjáa ihdyu neebe díbye dsíjívéné boone íájcuíñe dífbyéj tsíménémúháábekéréjuco dífbyévúu tsímávátúrónáaaca. ⁶ Áhduréhjáa neebe dífbyévudítu llyaaténéj tsíménémúhaabe tsííñe iíñújiri tsíjtye hójtsí pañe íjcyame ícúbáhrámeíñe 400 píjcyá hajchóta. ⁷ Téhduréhjáa Píivýéébe néé diityédítu: “Eene kééné iíñúji múnáá hójtsírí ditye íjcyámema teene ó ímíbájchoóhi. Áané boone ó íchívyétsoó téhullétú diityéké ookéréjuco ditye ííícúve íchihvu.” ⁸ Muuráhjáa Píivýéébe Aavaráaúvuma muhdú díbye íjcyáíñe pityájcoju imyéénéne néé pámeere dífbyéj tsíménémúhaabe ikíhdyahírótsámeiki. Ahdújucóhjáa díbye méénune ílli Itsáake itsímáváabeke 8 coojívá díbye íjcyátsihvu. Áhduréhjáa diibye ílli Itsáaréjuco méénune íllíkye Jacóóboke. Aabéhjáa idyé Jacóóbó meenu téhdure ítsíimeke 12-nevá dohjíba múnáa mee íjraémú íhdéejtéke itsímávámeke.

⁹ Aaméhjáa diitye méíhdé múnáa Jacóóboúvuj tsíímé nomútaávahíjcyá íñahbe Jot-séedi. Áanemáhjáa dífbyedívú tsaatéke ditye náhjíhenúme tsajtyé dífbyeke Ejíhtó iíñújivu. Áróobekéhjáa ihdyu Píivýéébe píáábohíjcyá panévare dífbyeke pátyehíjcyánéhjitu. ¹⁰ Aanéhjáa dífbyeke díbye túkévéjtsónej péévéré teene Ejíhtó iíñújí avyéjuube Paraóó ímí dífbyeke pícyohíjcyáhi. Muuráhjáa dífbyeke pícyoobe íiñújí túkévéjtsóobe íjcyaaabe téhdure páneere dífbyé tsíméné tehmeébé díbye íjcyaki.

¹¹ Áijyúhjáa muurá mítyane míamúnáa ícúbáhrámeí ájyábari Ejíhtó iíñújii, Canaáa iíñújii, íjcyáíícu múnáa. Tsáháhjáa téjyuu méíhdé múnáaúvudi majcho íjcyatúne. ¹² Áronáacáhjáa Jacóóboúvú Ejíhtó iíñújiri tsátsii majcho íjcyane iwáájácúne wallóó ítsíime méíhdé múnáaúvuke ditye téhullétú tsane újcutéki. ¹³ Áané hallúvúhjáa tsiíñe péémedívú botsíi Jotséé waajácútsámeí diitye íñahbé mudívu. Átsihdyúhjáa diibye Ejíhtó iíñújí avyéjuube waajácújucóó caatyé múnáajpi díbye íjcyane. Áánélliihyéhjáa neebe díbye ípíúva pámeekéré imúnáake. ¹⁴ Ahdújucóhjáa Jotséé píuvané cááni Jacóóboke pámeere íhyájkímú 75-meva íjcyámema. ¹⁵ Aaméhjáa téhulle ícyahíjcyámé pámeere dsíjivé 12-nevá dohjíba múnáape mee íjraémú íhdéejte íjcyame diibye cááni Jacóóbomájucó. ¹⁶ Áámeúvukéhjáa tétsihdyu icyúúúrómeke tsúúcajátú tsiíñe íáabyúne

tsajtyémé Tsikyéevu diibyéhjáa Aavaráaúvú Hamóóúvúj tsíímedítýú áhdóné nijkyénetu icyúúuki.

¹⁷ Aanéhjáa Píivýéébe Aavaráaúvuke pítyájcóne éévé tsúuca pííhínáa memúnaa éhniíñevu líyaaté mityáméjuco teene Ejíhtó iñújivu. ¹⁸ Áijyúhjáa tsíjpiiyéjuco úcaavéné téené iñújí avyéjúúbedívú Jotséeúvuke wáájácútuúbe. ¹⁹ Aabéhjáa iállíñe ícúbáhrahjýcýa díityédi. Áánemáhjáa nehíjcyaaabe ditye íítsííméwuúmuke iwáámíuhíj-cýa béhnére itsíímáváméwuújike. ²⁰ Téijyúhjáa Moitséeúvú tsíímávámeíbye Píivýéébe ímí ijtsúcunúhi. Áábéwúukéhjáa cáánímutsi téhmehíjcyá pápihchúú nuhbáva. ²¹ Áábéwúukéhjáa tsúuca dityétsí wáágoójúccóoróobeke Ejíhtó iñújí avyéjúúbe ajuwá iújcúúbeke keemévetsóhi. ²² Áábekéhjáa ditye úwááboobe waajácú páneere díityé mú-naápe wáájacuhíjcyanéhji. Aabéhjáa ávyétá tujkéveebe ñná imyéénúnetu, íhjuvávánetu, panévátúre.

²³ Aabéhjáa 40 pijcyábájuco íjcyaaabe íjtsámeí imúnáake iááhívetéíñe. ²⁴ Aabéhjáa téhullévú péébe cábuuvé Ejíhtó múnáajpi memúnáajpidi ícúbáhrahjýcýáábedívú. Áábekéhjáa líihyánuúbe. ²⁵ Áijyúhjáa íjtsúcunúúbe memúnáaúvú tsúuca wáá-jacúné dííbyej tééveri Píivýéébe díityéké ditye ícúbáhrámeíhíjcyánénetu íjchívýétsoíñe. Áronáacáhjáa ihdyu tsáhái ditye wáájácútuúne. ²⁶ Áané tsijcyóójíhjáa idyé úújetéébé tsamútsiyé memúnáajtéstí méénújcatsímútsidívú. Áámútsikyéhjáa imílléroobe idyówa-jcároné. Áronemáhjáa neebe díityétsikye: ¿íveekí ámuhtsi tsané múnáajtéstíyé meíj-cyamútsí méméénújcatsíhi? ²⁷ Áronáacáhjáa ímichi cáábyedítýú tene tújkévaabe díibye Moitséeke néehíi: “¿Múha uke picyóó ímítyúnéhjí ímibájchoobe u íjcyaki? ²⁸ ¿Mityá oke ú líihyánuú éhneíjyu Ejíhtó múnáajpikye u lííhyanúdu?” ²⁹ Ehdúhjáa díbye néénetu ílluréjuco Moitsée wááneé. Aabéhjáa úújeté Madiáá iñújivu. Aabéhjáa téhulle tsííñe iñújiri íjcyaaabe tsíímavá mítyétsikye téhullétú ityáábáválledívú.

³⁰ Aanéhjáa 40 pijcyábájuco díbye íñéubará píivýétúné iñújiri íjcyánaa níjkyéji múnáajpi bóhówaavé dííbyedívú úméhéwu péétécunúné pañe ‘Tsinaí’ némeíhbaúj pííhívu. ³¹⁻³² Ááneríhýjáa mítyane ullévenúúbe. Áánéllíihýéhjáa ímíñeúvú ííte díbye pííhívéronáa Píivýéébe dííbyeke néehíi: “Oo ámuhá Píivýéébé ó íjcyá dííhdé múnáaúvú Aavaráa, Itsáa, Jacóóboo, íjcyame oke cáánívahíjcyáabe.” Ááneríhýjáa íllityéne úúvcunúúbe tsáhájucó tsiíñe íitetúne. ³³ Áábekéhjáa tsiíñe neébe: “Díjtyúhápaajíne tácoríjcó íñe úhdivu o bóhówáávénéllíihýe. ³⁴ Muurá ó waajácú tahñéjté Ejíhtori íjcyame wánícyámehíjcyáné ícúbáhrámeíñeri. Áámeke díjtyééveri o íjchívýétso íñe úhdivu ó bóhówaavéhi. Ahdícyane uke ó wallóó téené iñújivu.”

³⁵ Ehdúhjáa Píivýéébe néé Moitséeke éhneéhjáa memúnáajtéstíúvú ‘¿múha uke picyóó ímítyúnéhjí ímibájchoobe u íjcyaki?’ néeróobeke. Píivýééberéhjáa ihdyu néé úméhéwu péétécunúné pañe níjkyéji múnáajpi dííbyedívú bóhówáávéebej tééveri díbye memúnáaúvuke íjchívýétso. ³⁶ Ahdújucóhjáa méénuráítyúronéhjí imyéénúnej tééveri díbye íjchívýetsóné méíhdé múnáaúvuke Ejíhtó iñújitu. Aaméhjáa íñéubará píivýétúné iñújivu péeme Tújpañe Móoa pajtyé nújpacyo dówáávéjítori. Aabéhjáa téhulle 40 pijcyábá íjcyaaabe méénuhíjcyá méénuráítyúronéhji. ³⁷ Aabéhjáa mee imúnáadítýú néehíi: “Píivýéébere muurá pícyóó méhdityu íhjuvú uubálle múnáajpikye íñe o íjcyadu nééíbye. Aabe ihdyu nééne méllééboco.” Ehdúhjáa néébeúvu. ³⁸ Aabéhjáa muurá íñéubará píivýétúné iñújiri méíhdé múnáaúvuma íjcyáábedívú níjkyéji múnáajpi bóhówaavé ‘Tsinaí’ némeíhbaúvú. Áábemáhjáa íhjuváváne ájcuube dííbyeke Píivýéébé taúhbaju cáátúnúmeíñevu díbye íájcu méíhdé múnáaúvuke.

³⁹ Áróóbekéhjáa tsá ditye cáhcútsohíjcyatúne. Ílluréhjáa dííbyeke ityáhjálléne tsiíñe imílléromé íóómiñe Ejíhtó iñújivu. ⁴⁰ Áánemáhjáa dííbyé nahbe Aróoke

néemeé: “Méema meenu Píívyéébedu néméhjike piéhullévúré meóómícyooca meke ditye ityúkévétjtsoki. Kiávú ñe díñahbe Moitséé úújeté mekéé Ejíltó iñúñjitu íjchívyét-sónema.” ⁴¹ Ahdújucóhjáa ditye níjcyone jééú ocájíwuúdu néébeke. Áábekéhjáa íícúvehíjcyámé iyámeke illííhyánúméhjidi. Ááneríhjáa mítyane ímíjyuuvémé iiye iñj-cyóóbeke íícúvehíjcyáneri. ⁴² Áánélliihyéhjáa ílluréjucó Píívyéébe diityéké íhvejtsoné ditye awáá idyúúrúvahíjcyca caame íévéhóowari íjcyáméhjike. Muurá dííbyé ihjyú uubálle múnáájpi waajácúháámitu nééneé:

¿Acáa ámuha íjraéémú oke méíícúvehíjcyá iyámeke mellííhyánúmedi 40 pijcyábá íñéubará píívyétúné iñúñjiri ámuha meíjcyácoóca? ⁴³ Tsáhaá. Muuráhjáa oke íícúvetúmé ámuha méíícúvehíjcyá ámuháyé meméénúméhjike. Áánemáa ámuha métsatyéhíjcyá níjcyotáábé Moróoke ihjyáwúuma. Áhdurée ámuha métsatyéhíjcyá níjcyotáábé méíícúruwa Rejpáake Píívyéébedi ámuha medíllónema. Áánéllii ámúhake ámúhá iñúñjitu o íjchívyétsómeke ó wálloó Babiróóniá iñúñjii ehníñevu.

Ehdúhjáa muurá Píívyéébe ihjyú uubálle múnáájpi caatúnúhi.

⁴⁴ Aanéhjáa muurá téhulle íñéubará píívyétúné iñúñjiri méíhdé múnáaúvudi íjcyaja iyámé miihénetu méénúmeíjyá duurúvaja dityéhjáa Píívyéébe taúhbaju cáatúnúmeíñé newáyuwáané pícyohíjcyaja. Ehdúhjáa méénuube Moitsééúvú Píívyéébe dííbyeke néhdújucó muhdúhjáa íajtyumídu. ⁴⁵ Aajájucóhjáa dityéúvú íñnetsóné tsííñé iñúñjivu Píívyéébéhjáa Jotsoééúvuma tééji múnáake íbótoácóne dííbyeke ájcuñjivu. Áájaréikyéhjáa ícyahíjcyá Dabíiúvú íjcyané hajchóta. ⁴⁶ Aanéhjáa diíbye Dabíiúvú waa-jácú ímí Píívyéébe dííbyeke píaabóne. Áánélliihyéhjáa ímílléroobe ímyéénune béhja Jacóóboúvúu téhdure cáánívahíjcyaaabe Píívyéébe wáabyuta teeja iyámé miihénetu méénúmeíjyá cápáyóóve. ⁴⁷ Áronéhjáa íllíyéjucó Tsaromóóvú méénune teeja. ⁴⁸ Áronáa Píívyéébe tsá íjcyatú apááñéré duurúvaja míamúnaa méénújá pañe. Muurá ihdyu íhdícyátsihjíríyé dííbye. Muurá íllu dííbyé ihjyú uubálle múnáájpi néehíi:

⁴⁹ Níjkyéjiri táavyéjú íjyáwá hallúri o íjcyaaabe ó ejécunú páneere íññuji. Aanéjñiva ¿muhdííváne já ámuha óóma méméenuú tétsihyi o íjcyaki? ⁵⁰ Aanéjucó páneere múhdúné tsíeméné íjcyane o ípívyejtsóne.

Ehdúhjáa neebe Píívyéébe íhjú uubálle múnáájpij téeveri.

⁵¹ Áronáa ámuha ávyetá nuuhéjute meíjcyámé íbuúúné éhne Píívyéébeke wáajácútúmé íbuúúnédu. Aame ámuha Píívyéébe Apííchó néené tsihdyúré méícyahíjcyá méíhdé múnáaúvúu ícyahíjcyádúre. ⁵² ¿Acáa cáabyeké Píívyéébe ihjú uubálle múnáadítýú méíhdéejtévú pevénére íitécunúhíjcyáhi? Muuráhjáa lliihyanuhíjcyámé ímíáábé Críjto íññujívú tsááiñe úubállehíjcyárómeke. Aabée muurá Críjto tsááróóbeke ámuháyéjucó mellííhyanúne. ⁵³ Muuráhjáa tsúúca ámúhama níjkyéji múnáaj téeveri Píívyéébe taúhbaju íjcyájucóoróné tsá ámuha melléébohíjcyatúne.

Ejtéeba dsíjivéne

⁵⁴ Ehdúhjáa Ejtéeba néénéllii dííbyedívú cayóbaávatémé íhwañeene íhdónema. ⁵⁵ Aanéhjáa diíbye Ejtéeba Píívyéébe Apííchó ípañe íjcyaaabe ájtyumí níjkyéjiri Píívyéébe íavyéjuri íjcyáábé úníuri Jetsóó íjcyáábeke. ⁵⁶ Aabéhjáa néehíi:

—Muurá ó ájtyumí Míamúnáájpidívúu ípívyéevébe níjkyéjiri Píívyéébe úníuri íjcyáábeke.

⁵⁷ Ehdúhjáa díbye néerónáa íllure ínúhejúúné iwátájcóne dííbyé tujkévetu túruuvémé íhjúcunúmére. ⁵⁸ Aaméhjáa técoomítýú tsiéllévu itsájtyéébeke áámuhíjcyá néwayúúnevu. Aaméhjáa íwajyámúúné ityácóríjcameíjyahjívú téhmetsó tsaapi ováhtsa ‘Tsáoro’ némeííbyeke.

⁵⁹ Aabéhhjáa Ejtééba ditye áámúroobéré Píívyéébbema illu ihjyúváhi: “Ávyéjuúbej, tabóhí duúcu.” ⁶⁰ Átsihdyúhhjáa imímóúúvéne kéévánécoba neébe: “Ávyéjuúbej, díícúvedí íñe íjtye ímityúné méénúróneri.” Ehdúhhjáa íñétsihdyu dsííjiveébe. Aanéhhjáa Tsáoro ímí íjtsúcunú ditye dííbyeke lííhyanúne.

8

Cahcújtso múnáake Tsáoro ímityúné dáriivéne

¹ Téijyúhhjáa Jerotsaréeri cahcújtso múnáa ícúbáhrámeíñe tujkéváhi. Áánetúhhjáa tsú-
jaavémé Jodéa iinújiri. Tsaatéhhjáa péé Tsamáaría íñújivu. Áronáacáhhjáa ihdyu uwáábo-
jte tsá kiávú péétune. ² Aanéhhjáa ímí Píívyéébeke úraavyémé diibye Ejtéebaúvuke
kímóóveméré cuúúhi. ³ Ááné tujkéveríhjáa diibye Tsáoro cahcújtso múnáake wajpí-
mumáyé walléemuke ícúbáhraabéré ihjyáháñetu tsajtyé icyúvéhoojánuki.

Tsamáaría íñújiri ímiáájú uwááboméñe

⁴ Áronáacáhhjáa Jerotsaréetu pehíjcyámé pahúllevaré úwááboméne. ⁵ Áánetúhhjáa
Perípe Tsamáaría íñújiri íjcyáoomívú ipyééne téhdure úbállehíjcyá diibyéjuco Críjto
Mépájtjetétsoobe íjcyane. ⁶ Áábedívúhhjáa mítyane míamúnáa píhcyaaavémé lleebú-
cunúhíjcyá dibye úwaabóne. Aaméhhjáa íñehíjcyá méénuráítyúronéhhjí dibye méénune.
⁷ Tsaaté pañétúhhjáa naavémuke dibye wáagoomé íhjúcunúmeré diityé pañétú ichívye-
híjcyáhi. Áhduréhhjáa íjpi vaaúmeítyúméhjima úllétúméhjike ímípyetétsohíjcyaaábe.
⁸ Ááneríhjáa técoomí múnáa mítyane ímíjyuuvéhi.

⁹ Áijyúhhjáa íjcyaaabe tétsihyi ‘Tsimóo’ némeíbyé apííchoóbe. Aabéhhjáa álliibyéré pe-
híjcyá teene Tsamáaría múnáake. Nehíjcyaaabéhhjáa pane iwáájacúne. ¹⁰⁻¹¹ Áábedítyúhhjáa
ícyátújttsíméné íllure diityéké dibye íapííchori álliñéhhjí icyáhcújtsóne nehíjcyáhi:

—Áánúhaca ihdyu Píívyéébe íhnaáhoóma. ¹² Áánetúhhjáa ihdyu Perípe Píívyéébe
avyéjutu íjcyané uwááboju Jetsocríjtodítyújuco pájtyene úwaabóné cáhcujtsómé tsójt-
sótsámeí wajpíimuu, walléemuu, íjcyame. ¹³ Áhduréhhjáa diibye apííchoóbe Tsimóo
íjcyároobe icyáhcújtsóne ílluréjuco tsójtsoótsámeíñe. Aabéhhjáa Perípema íjcyaaabe ul-
lévenúhíjcyá méénuráítyúronéhhjí dibye méénúneri.

¹⁴ Aanéhhjáa diitye Tsamáaría íñújiri múnáa tsúúca Píívyéébeke cáhcujtsóné uwáábo-
jte Jerotsaréeri íjcyame iwáájacúne wallóo diityé éllevu Péedorómútsikye Jóáamaa.
¹⁵ Aamútsihjáa téhullévú ipyééne diityé hallúvú piáábó táumeí Píívyéébeke dííbyé
Apííchó diityé pañévú iúcaáveki. ¹⁶ Tsáháikyéhjáa diityé pañévú tene úcaávetú ditye
Jetsóo mémeri tsójtsoótsámeíjyúcoóronáaaca. ¹⁷ Áánéllihyéhjáa diityé hallúvú íhyójtscu
ipícyóóne dityétsí Píívyéébeke piáábó táumeíñe tujkéveri botsí dííbyé Apííchó úcaavé
diityé pañévú.

¹⁸ Ehdúhhjáa dityétsí méénune diibye Tsimóo íajtyúmíne néé diityétsikye íáhdóiyóné
dsíídsídívú. ¹⁹ Neebéhhjápeé:

—Cána oke maájcu éénevu ooréjuco tsaaté hallúvú táhójtscu o pícyóóne tujkéveri
Píívyéébe Apííchó diityé pañévú iúcaáveki.

²⁰ Áánéllihyéhjáa Péédoro néé dííbyeke:

—¿Íveekí múhdurá dííjtsaméi? Muurá teene didsíídsímáyé ú wágóóóvéiyáhi. Úbá
ú íjtsúcunú Píívyéébe téénevu meke ájcune maáhdóiyóné dííbyeke. ²¹ Muurá tsá
díwáábyuta tene íjcyatú Píívyéébe uke tújkevééllétúnéllíhíhí. ²² Áhdícyane eene
ímityúné u íjtsámeíñe díhvéjtsóne dííbyeke piáábó táumeí. Tsáijyú múúne úhdi
íídáátsóvéne ábájííveébe ímityúné u íjtsámeíñe. ²³ Muurá ó waajácú ímityúné dípañe
íjcyane éhne múúne iyáábé nijpáyú nehníwu néhdu nééneé.

²⁴ Ehdúhhjáa Péédoro diibye Tsimóoke nééllíi neébe dííbyeke:

—Ané táhallúvú Píívyéébeke piáábó métaúméi eene oke u néhdu tene oke ípájtýetuki.

²⁵ Ehdúhjáa Píivyéébé ihjyu Tsamáária iiñújiri patsíhjiná múnáake iúwáábótsihdyu óómimútsí Jerotsaréevu.

Perípemútsí Etiopía múnáajpima

²⁶ Átsihdyúhjáa níjkyéji múnáajpi diibye Perípeke néehíí:

—Dípye Jerotsaréetu Gáátsávu pééju ínéubará píivyéetúné iiñújitu pájtyéjuri.
²⁷ Ahdújucóhjáa téhullévú péébe cábuuvéné Etiopía múnáajpi eonóocodívú téené iiñújí avyéjuulle ‘Cadaátse’ némeílle dsíídsí tehmeébedívu. ²⁸ Aabéhjáa Píivyéébeke Jerotsaréevu idyúúrúvájétsihdyu íjchíemiri íiñújivu óómiibye ééveebéré pehíjcyá Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaiaúvú waajácuháámí.

²⁹ Áanáacáhjáa Píivyéébé Apííchóré diibye Perípeke néehíí:

—Éhmi íjchíemi duhjáte. ³⁰ Ahdújucóhjáa péébe lléébúacuné díbye éévene. Áábekéhjáa neébe:

—¿A ú waajácu íiná nééiyóné u éévehíjcyáne?

³¹ Áanéllihyéhjáa neébe:

—Tsáhaá. Múhdutú ó waajácuú múha oke úwáábónejívari.

Ehdúhjáa ínééne píúvaabe dífbyeke íjchíemí pañévu. ³² Aanéhjáa Píivyéébé ihjyu cáatúnúmeíñé díbye éévehíjcyáne íllu néehíí:

Obééjake múúne illíhyanu dítye tsájtyedu tsajtyémé dífbyeke. Aabe pevétsihjídú íjcyáabeke dsíjivetsómé éhne múúne obééjáu pevétsihjídú íjcyáabeke dítye níítsudu. ³³ Áabeke idátsó meenúme. Aabe íiñújiri tsá íjcyájúcootúne. Aane íñe ¿múha téijyú múnáadítýú úbálléiyá muhdúhjáa téijyú míamúnaa ícyahíjcyáne? Ehdúhjáa nééne éévehíjcyáabe.

³⁴ Átsihdyúhjáa neebe Perípeke:

—Cána oke ímíñeúvú duubállé múhdityúhjáa ehdu Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpi nééneé. ¿A íhdityu, mityá tsíjpihdítýúpeé?

³⁵ Áanéllihyéhjáa teene díbye éévehíjcyánetu úwááboobe dífbyeke ímiáájú Jetsóodítýú íjcyáne úwááboju. ³⁶ Aamútsíhjáa péhíjcyamútsí úújeté tsátsii nújpacyo íjcyátsihvu. Átsihvúhjáa diibye eonóócó néé Perípeke:

—¿Éje, íchííhya nújpacyo! ¿Aca tsá oke apáhajchíí u tsójtsoítýuróne?

³⁷ Áanéllihyéhjáa Perípe néé dífbyeke:

—Íhdyu tehdújucó ímiááné u cáhcújtsóhajchííjyu. Áanéllihyéhjáa neébe:

—Muurá ímiááné ó cáhcújtsó Jetsocríjtó Píivyéébé Hajchi íjcyáabeke.

³⁸ Áanéllihyéhjáa Perípe néé díbye íjchíemí idyáíivyétsoki. Áámitúhjáa íñítyéne peemútsí teene nújpacýó pañévu Perípe dífbyeke itsójtsoki. ³⁹ Átsihdyúhjáa dítyétsí íjchívyénáa Píivyéébé Apííchóré tsajtyéjucó Perípeke. Áábekéhjáa tsáhájucó eonóócó ájtyúmitúne. Átsihdyúhjáa íiyéjucó díbye péhíjcyáne tsaímijyúúre. ⁴⁰ Áanáacáhjáa diibye Perípe Átsóótó cóómijyújucó. Aabéhjáa pacóómívaríyé úwááboobéré péhíjcyáabe úújeté Tsetsaréavu.

9

Tsáoro Jetsóoke cáhcújtsóne

(Hch 22.6-16; 26.12-18)

¹ Áané tujkéveríhjáa Tsáoro líihyanúllehíjcyá cahcújtso múnáake. Aabéhjáa péé llúuvájté avyéjúube éllevu waajácuháámí ityáúmeíki. ² Aanéhjáa díbye ájchíháámima peebe Damájcori íjcyáne píhcyáávejááné avyéjúté éllevu néhcoobéré Críjtodítýú íjcyáne úwááboju úráavyehíjcyámeke Jerotsaréevu itsájtye wajpíímumáyé walléémuke. ³ Aabéhjáa téhullévú juuváyí péébe tsúuca técoomívú pííhíronáa dífbyedívú peete

cádiivvyé cáámetu. ⁴ Aanéhjáa dífbyeke baavu íjcaáyóóbeke Jetsóó dibye ájtyúmituubéré néehíí:

—ǵTsáoj, Tsááoroj! ǵíveekíami oke ú pátsáricyohíjcyaj?

⁵ Áanélliihyéhjáa neébe:

—ǵMúha uu Ávyéjuúbej?

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Oo Jetsóó oke u pátsáricyohíjcyaaábe. Áronáa muurá uure ú tútávátsámeíhijcyá éhne múúne ócáji naatsóú íñúbjcóne iye tútávájtsámeídyu.

⁶ Ááneríhjáa Tsáoro íllityéébe úúvécunúúbéré néehíí:

—Ávyéjuúbej, ǵaanéhaca íiná ú imíllé o méénune?

Áanélliihyéhjáa Jetsóó dibye ájtyúmituubéré néehíí:

—Wa ihdyu dipye kiávúhjané u péhullévu. Téhullévúí uke neeímyé íiná u méénuñe.

⁷ Ááneríhjáa dífbyema péeme mítyane íllityé ditye ájtyúmituubéré dífbyema íhjuváneeri. ⁸ Aabéhjáa baatu íjyóóúúvétsihdyu tsáhájucó hállúvatúne. Áábekéhjáa patóhcoríyájucó ditye úújetétsóné teene Damájcovu. ⁹ Aabéhjáa téhulle pápihchúúj coojívá hállúvátuube íjcyaaabe tsá majchóubaré, adóubaré, méénutúne.

¹⁰ Áijyúhjáa tétsii tsaapi cahcújtso múnáajpi Ananíá íjcyáábedívú Jetsóó naavédú néene íbóhówajcárótsihvu dilló dífbyeke. Áanélliihyéhjáa neébe:

—ǵMuhdúhaja, Ávyéjuúbej?

¹¹ Áanélliihyéhjáa neebe dífbyeke:

—Cáhawáá ‘ímiánéjcu’ némeíñé ulléjijtóvú péene Jóóda ja dillo Táátsó múnáajpi ‘Tsáoro’ némeíbyekej. Muurá tééjari íjcyaaabe piáábó táúmeíhijcyá Píívyéébeke. ¹² Aabe téhdure naavédú néene ííténé pañe ájtyumí dífbyé hállúvú díhyójtšicu u pícyoone dibye tsiíñe íhállúvaki.

¹³ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii Ananíá néehíí:

—Ávyéjuúbej, mítyame oke úúbállehíjcyá dibyévá Jerotsaréeri díuwaáboju cáhcújtso meke ímityúné méénuhíjcyáne. ¹⁴ Aabe muurá eene íllevu tsáá llúúvájte avyéjujte nééjuri cahcújtso múnáake itsájtyeki.

¹⁵ Áronáacáhjáa Jetsóó néehíí:

—Wa ihdyu dipye dífbye éllévuj. Muurá téhdure óhdityu íjcyáne uwááboju úwááboobéré pehíjcyáá tsííñe íñújíñe múnáake íavyéjujtéhjimájucó. Áhdure ámuha ímúnaa íjraéémuke úwáábóíbye. ¹⁶ Áábeke ó waajácútsoó muhdú dibye téené déjúcotu ícúbáhrámeíñe.

¹⁷ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii péjúcoobe Ananíá diibye Tsáoro íjcyajávu. Aabéhjáa tééjá pañévú iúcaávéne dífbyé hállúvú íhyójtšicu ípícyóóne néé dífbyeke:

—Muúbej, Avyéjuube Jetsóó éhneváa juuváyí u tsáánaa úhdivu bóhówááveebe oke wallóó díllevu uuva tsiíñe u hállúváábé pañévú Píívyéébe Apííchó iúcaáveki.

¹⁸ Ehdúhjáa Ananíá néénemáyé íhyálluúúcu pañétú amóóbé miihédú néene áákityéné boone hállúvájúcoóbe. Aabéhjáa íllurájucó tsójtšótsámeíñe. ¹⁹ Átsihdyúhjáa botsí ímájchóne tsíjpanúúbe. Aabéhjáa teene Damájcori íjcyáne cahcújtso múnáama múhdúj coojívará íjcyáhi.

Tsáoro Damájcotu úwáábótujkénúne

²⁰ Átsihdyúhjáa tsúúca úwáábótujkénuube diityé pihcyáávejáané pañévu. Aabéhjáa nehíjcyá ímiáané Jetsóó Píívyéébe Hajchi íjcyane. ²¹ Ááneríhjáa pámeere iúllévenúne néjcatsíhi:

—ǵAcáa tsá áanu éhne cahcújtso múnáake ímityúné dáríívehíjcyatú Jerotsaréeri? Díbyejucó muurá íñe íllevu tsááne llúúvájte avyéjujte éllévu tsaatéke itsájtyeki.

²² Ehdúhjáa ditye néjcatsíyónáa éhniínevúré iúwáábóné pañe nehíjcyaaabe ímiááné diibyējuco Jetsóó Crijóto íjcyane. Áánerihjyáa íllure tsájúréévétsoobe imúnaa jodiómuke teene Damájcori íjcyámeke.

Tsáoro pállójcóne

²³ Átsihdyúhjáa diitye imúnaa íjcyarómé pítyácójcatsí dífbyeke illííhyánúroki.
²⁴ Áánemáhjáa pécóhájchótá cójáhájchótá téhmehíjcyarómé técoomí llehówááné dífbyeke illííhyánuki. Áronáacáhjáa waajácújúcoobe teene. ²⁵ Áábekéhjáa cahcújtso múnáa úvérújtí pañévu iúácóóbeke pejco niityétsó técoomí míhletátú áachívújuco. Ehdúhjáa pállójcoobe Tsáoro ditye líííhyánúyónetu.

Tsáoro Jerotsaréeri

²⁶ Aabéhjáa Jerotsaréevu úújetéébé imíllerá íñáhbévájcatsíñé técoomíyí íjcyané cahcújtso múnáama. Áróóbedíhjáa íllure íllityéme. Tsáháikyéhjáa ditye wáájacutú díbye téhdure cáhcujtsójucóóné Jetsóoke. ²⁷ Áábekéhjáa Benabéé uwáábojté éllevu itsájtyéébedívú waajácútsó diityéké ímíñévu. Úúbálleebéhjáa diityéké muhdú Jetsóó juuváj piínévú dífbyedívú bóhówáávéébema íhgyúvátsihdyu péébe dífbyedítúyú íjcyané uwááboju Damájco múnáake íínerí íllityétuube úúbállehíjcyáne. ²⁸ Aabéhjáa Jerotsaréeri íjcyaaabe diityémá uwááboobéré pehíjcyá tsijtye imúnaa cáhcújtsótúmeke íínerí íllityétuúbe. ²⁹ Aanéhjáa tsaate imúnaa íjcyarómé gríéégómú ihgyúriyējuco íhgyuvámé dífbyema ityáhájcatsíñe líííhyánúllehíjcyá dífbyeke. ³⁰ Aanéhjáa íñahbéjté cahcújtso múnáa iwáájácúne tsajtyé dífbyeke Tsetsaréavu. Átsihdyúhjáa wallóómé dífbyeke Táátsóvuú.

³¹ Áijyúhjáa Jodéaa, Gariréaa, Tsamáariaa, íjcyané íñújííneri íjcyané cahcújtso múnáa tsaimiyējuco íjcyane Píívyéébé Apííchóré diityéké píáábóneri. Aaméhjáa éhniíñevu lííyaatéhi.

Enéa ímíjpyeténe

³² Téhduréhjáa Pééodoro pahúllevaré ááhíveebéré pehíjcyaaabe úújeté Ríídári íjcyané cahcújtso múnáadívu. ³³ Aabéhjáa téhulle ájtyúmité ‘Enéa’ némeííbyeke 8 píjcyábájuco íjpi vááúmeítúneri chémehíjcyáábeke. ³⁴ Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, tsúuca Jetsocríjtó uke bóhiítsóhi. Ahdícyane dácuúvéne ílluréjuco dicyúwá dímbájcho.

Ahdújucóhjáa díbye téijyuré ácuuvéne. ³⁵ Aanéhjáa Ríídaá, Tsaróoo, íjcyácoomícyu múnáa íajtyúmíne muhdúhjáa íicyahíjcyanéjí ííhvéjtsóne Jetsóokéréjuco cáhcujtsóne.

Dóóca bóhiíne idsíjívétsihdyu

³⁶ Téijyúhjáa íjcyalle cahcújtso múnáalle Jóóperi Tabítá gríéégómú ihgyúri ‘Dóócaá’ némeíílle. Aalléhjáa ávyétá ímiáállé íjcyalle píáábohíjcyá ídáátsóméhjike. ³⁷ Aalléhjáa téijyu chémelle dsíjívéhi. Áalleúvukéhjáa íñjtyúne pícyóómé cáámééjiri íjcyané míjcóhó pañévu. ³⁸ Áijyúhjáa díbye Pééodoro íjcyacóómí Ríída píhíré teene Jóópétuú. Aanéhjáa cahcújtso múnáa díbye kíá íjcyane iwáájácúne wallóo mítyétsikye dífbye éllevu. Aamútsíhjáa neeté dífbyeke:

—Uuva ú peé íícúí múúha éllevu.

³⁹ Ahdújucóhjáa díbye pééne diityétsimájjuco técoomívu. Aabéhjáa úújetéébeke tsajtyémé teene míjcóhó pañévu kíá tééhoúvu íjcyáhullévu. Áánáacáhjáa tétsihyi pííbájjujje walléemú máátyóri íjcyame úújétsópejtsó dífbyeke dílleúvúhjáa dsícohíjcyané wajyámuunévu. ⁴⁰ Áané boonétúhjáa pámeekéré áachívú íjchívyétsóne Píívyéébema íhgyúvaabe ímímóúúvénema. Aabéhjáa dílleúvudívú ííteebéré néehíí:

—Tabítaj, múúhama dacúúve.

Ehdúhjáa dibye néenemáyé itéjúcoólle. Aalléhjáa dífbyeke íjtyúmíne tsúuca ácu-uvéhi. ⁴¹ Áallekéhjáa íhyótsícutu iékéévéne íjyóucjároóbe. Áanemáhjáa cahcújtso múnáama píbbájujteké ipíúvane újétssoobe tsúuca bóhíllédívu. ⁴² Aanéhjáa teene Jóópé múnáa mítyame iwáájácúne cáhcujtsó Jetsóoke. ⁴³ Átsihdyúhjáa Péédoro coéváhí tsúcájá técoomívú ‘mííhéné ímibájchoóbe’ némeíbyé Tsimóo jávu.

10

Péedorómútsí Conéeríoma

¹ Íjyaabéhjáa Tsetsaréri ‘Conéerio’ némeíbyé tsáha múnáa ‘Itariáno’ némeíñé tsodáhómú avyéjuube íjyaábe. ² Aabéhjáa paíjyuvaré Píívyéébeke piáábó ityáúmeíñe ícyahíjcyá muhdú dibye ímillédu. Pámeemáyéhjáa íhyájkímuma duurúvahíjcyámé dífbyeke. Áhduréhjáa jodíómuke piáábohíjcyaaabe panévatúre. ³ Aabéhjáa tsájcuuve naavédú néene ííténé pañe ájtyumí níjkyéji múnáajpi dífbye éllevu tsááneé. ⁴ Aabéhjáa dífbyeke díllónéllí íllityécunúúbéré dífbyedívú ííteebéré néehíí:

—¿Muhdúhaja, Ávyéjuúbej?

Áanéllíhyéhjáa neébe:

—Muurá Píívyéébe ímí íjtsúcunú piáábó dífbyeke u táúmeíhijcyáne. Áhdure ímí íjtsúcunúúbé ídáátsóméhjike u piáábohíjcyáne. ⁵ Áhdícyane Jóópévu tsaatéke wallo dítye íjcuté Tsimóoke dífbyere ‘Péédoro’ némeíbyeke. ⁶ Téhulle muurá diibye tsijpi Tsimóo ‘mííhéné ímibájchoóbe’ némeíbye ja únéú úníuri íjcyájari. Diibye uke neé íná u méenuíñe.

⁷ Ehdúhjáa níjkyéji múnáajpi Conéeríoke íñéene péené boone píúvaabe mítyétsi íúníu múnáajtétsikye. Áhduréhjáa píúvaabe tsaapi tsodáhó ímí Píívyéébeke úráávyehíjcyáábeke ityújkevéélléébeke. ⁸ Áamekéhjáa ímíñeúvú íúúballéne walloobe teene Jóópévu.

⁹ Aaméhjáa péhijcyámé tsíjyvu tsúuca técoomíj piíhíríjyuco íjcyánáa Péédoro nériivyé já hallúvú Píívyéébema íhijyúva cójípíñéjuco íjcyáíñáaaca. ¹⁰ Téijyúhjáa mítyane ajoyábáavatéébe. Áábemáhjáa dítye majcho méénúné hajchótá tétsii íjcyáábedívú naavédú néene bóhówaavéhi. ¹¹ Áané pañéhjáa ájtyúmíibe cáámetu wájyamúbácobádú néene téjtyóhjítu dóhjívané dífbyedívú nítyene. ¹² Áhbácóbá pañéhjáa pañévámé pamévá jodíómú dóótúné iyáme. ¹³ Áamedívúhjáa dibye úllévenúrónáa Píívyéébe dífbyeke néehíí:

—Aatyédítýú bo tsaatéke lílíhyánúmeke tsájtyéne didyoy.

¹⁴ Áronáacáhjáa neébe:

—Tsáha, Ávyéjuúbej, tehdúí múijyú ehdííváméhjike o dóónejíí doorátujtéke.

¹⁵ Áronáacáhjáa neébe dífbyeke:

—¿Íveekí doorátujtedívú ú meménú ímiáámé íjcyámeke?

¹⁶ Ehdúhjáa dífbyeke Píívyéébe neé pápihchúúijyúva. Áané boonéhjáa tsiíñe piéhul-levúré péene cáámevu. ¹⁷ Áaneríhjáa dibye ítsámeíhijcyánáa tsúuca llééhowávú wajtsíjucóomé Conéerío walló múnáa dibye íjcyaja dílloméré péhijcyáme. ¹⁸ Aaméhjáa dílló tééjari dibye íjcyáhajchííjyvu.

¹⁹ Aabéhjáa téené íjtsaméiyíyí íjcyánáa tsiíñe Píívyéébe Apííchó neé dífbyeke:

—Pápihchúúmeva uke nehcohi. ²⁰ Diityémá peeco íná néétuubére. Muurá oore ó wallóo diityéké díllevu.

²¹ Áhdújucóhjáa dibye diityé éllevu ipyééne néeneé:

—¿A oke ámuha ménehcohi? ¿Aca muhdú néenéllí ímichi ámuha metsáa taéllevu?

²² Áanéllíhyéhjáa neéme dífbyeke:

—Ihdyu muha metsáá tsodáhómú avyējuube Conéerio ímiáábé Píivýéébe ímillédú ícyahíjcyáábeke ámuha múnaa jodíómú ímí ítsúcunúhíjcyaaabe nééjuri. Dífbyekévaa níjkyéji múnáajpi néé dífbye jávú u pééne dífbyema u íhjuvaki.

²³ Ehdúhjáa ditye néenélii Péédoro diityéké néé dityéi icyúwa tépejco tétsii. Átsihdyúhjáa botsii tsíjcyooji diityémá péébeke tsaate cahcújtso múnaa nahbénúhi.

²⁴ Aaméhjáa tsíjyu úújeté Tsetsaréavu eenée Conéerio ihyájkímuma ínahbéva-jtéké ipíúvámema dífbyeke téhmehíjcyátsihvu. ²⁵ Aanéhjáa Péédoro dífbye jávú ááhívéiyóné ihdéré íjchívyeíñúne dífbye úmíwávú mímóúúvetéébe dífbyeke idyúúrúvaki. ²⁶ Áronáacáhjáa Péédoro dífbyeke néehíi:

—Díjyocúúve. Muurá úhdure oo míamúnáajpi.

²⁷ Ehdúhjáa dífbyema íhjuvababéré tééj pañévú úcááveebe úújeté mítyane míamúnáa tétsihvu píhcyáávemedívu. ²⁸ Áamekéhjáa neébe:

—Amuúhaj, muurá ámuha méwaajácú tsá mújyú jodíómuube tsííñé iñúji múnáajpi-ima ínahbéva-jcatsíñe dífbye já pañévú úcáávetyuróne. Áronáa Píivýéébe oke néé tsaatéke átéréejtédí o díllótuki. ²⁹ Ahdújuco muurá íñe o tsááne ‘tsíjyu’ néétubéré oke ámuha mepíúvánéliihye. Aane ícyooca ó imíllé o wáajacúné muhdú néenélii ímichi ámuha oke mepíúváne.

³⁰ Áanéllihyéhjáa Conéerio néé dífbyeke:

—Ícyoocáa cuuve íchihyi tahjyarí májchótuube Píivýéébema o íhjuvahíjcyáábedívú tsaapi óhdivu bóhówaavé ávyeta íwajyámú áchaúcunúúbe. Áanetu tsúuca mee píínehójtíj coojívájucó. ³¹ Aabée oke néehíi: “Píivýéébe muurá lleebó dífbyema u íhjuvahíjcyáne. Téhdure ímí íjtsúcunúúbe ídáátsóméhjike u píáábohíjcyáne. ³² Áanéllii walló tsaatéke Jóópévu ditye iújcuté Tsimóoke dífbyere ‘Péédoro’ némeífbyeke. Téhulle muurá dífbye tsijpi Tsimóó ‘mííhéné ímibájchoóbe’ némeífbye ja únéú úníuri íjcyájari. Aabe ihdyu óví itsáácooca úuma íhjuváhi.” ³³ Ehdúu oke dífbye néenélii díllevu ó walló uke ditye iújcutéki. Aabe ihdyu tehdújuco u tsááne ímí tsame meíjcyá Píivýéébema. Aane ícyooca muha méimíllé Píivýéébe uke níwaavéné múúhake u úúballéne.

Péédoro Conéeríomuke úwaabóne

³⁴ Áanéllihyéhjáa Péédoro néehíi:

—Ícyooca ihdyu ímiááné ó waajácú Píivýéébe pámeekéré tsaahdúré wájyune.

³⁵ Muurá tsííñé iñújííne múnáadítyú múhdumé dífbye ímillédú íjcyámeke ímí íjtsúcunúúbe. ³⁶ Muuráhjáa tsúúcajátújuco dífbyere Píivýéébe muuha íjraéémú íhdéejtévúke néhíjcyané tsaímíyé dífbyema meíjcyáíñé uwaáboju méema íjcyáíñé páme Avyējuubéré íjcyaaabe Jetsocíjtoj téeveri. ³⁷ Aane muurá ámuha páneere méwaajácú muhdúhjáa múúhá iñújí Gariréatu tene tújkeváne éhnée Jóáávu iúwáábóne tsótsohíjcyané boonétu. ³⁸ Muuráhjáa Jetsóó Natsarée múnáajpi íjcyáábé pañévú Píivýéébe Ípííchó pícyóó dífbye téené íhnáhoori íbóhíítsóhíjcyá naavéné túkevájtsójú pañe íjcyame ícúbáhrámehíjcyámeke. Ehdúu muurá ímiáánéjuco dífbye méenuhíjcyané Píivýéébe dífbyema íjcyánéliihye. ³⁹ Aane muurá muha méwaajácú páneere muhdúhjáa dífbye méenuhíjcyané Jodéa iñújíríi, Jerotsarérii, íjcyane. Áané boonétú dífbyeke líihyanúmé páwachékevu. ⁴⁰ Áróobekée Píivýéébe 3 coojívatu tsiíne íbóhíítsóóbeke bóhówajcaró múúhadívu. ⁴¹ Áronáacáa tsá pamévadívúré dífbye bóhówáávetúne. Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco Píivýéébe múúhake dífbye uubállé muha meméénúmyeke méménúmedívúré bóhówááveébe. Áábemáa muurá muha mémajchóhi. ⁴² Áijyúu múúhake níwáaveíñuube muha meúwáábo ímiáájú pámeekéré míamúnáake. Áhdurée neebe muha meúúballe Píivýéébe dífbyeke néhdújuco pámeere dsíjívéjúcóóróméhjíma muhdú ditye ícyahíjcyané dífbye ímibájchoíñe. ⁴³ Téhduréhjáa

muurá tsúucajátújuco Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa néhijcyáné dífbyeke cáhcújtsómé imítyuháñé ábájíwémeíñe. Ehdúhjáa neebe Péédoro.

Jodíómú íjcyátúmé pañéví Píívyéébé Apííchó úcaavéne

⁴⁴ Aabéhjáa íuwaábó pínéevénáa tsúuca Píívyéébé Apííchó úcaavé pámeere múhdumé díbye úwaabóné cáhcújtsómé pañévu. ⁴⁵ Ááneríhjáa imúnaa dífbyemáa péeme ullévenú jodíómú íjcyátúrómé pañéví Píívyéébé Apííchó úcaáveneri. ⁴⁶ Aaméhjáa lleebúacunú Píívyéébeke ditye dúúruváné tsíjtyéhjí ihjyúháñé iwáájácútúrójúhjíri. ⁴⁷ Áamekéhjáa neebe Péédoro:

—Tsúuca muurá diityé pañe íjcyáné Píívyéébé Apííchó íñe mépañe íjcyadu. Áánéllii tsúuca piivyétémé itsójtsótsámeíñe.

⁴⁸ Ehdúhjáa íñéene neebe ílluréjuco ditye itsójtsótsámeí dífbyedívú Jetsocríjto mémeri. Áábekéhjáa néeme díbyeí diityémá íjcyá tsuucájááneúvu.

11

Muhdú tene pájtyene Péédoro úúballéne

¹ Aanéhjáa Jodéari íjcyáné uwáábojtémá tsijtye cahcújtso múnaa waajácújucoó jodíómú íjcyátúrómé tsúuca Píívyéébé uwááboju cáhcujtsóne. ² Áánaacáhjáa Péédoro oomíjyucóó Jerotsaréevu. Áábedityúhjáa tsaate cahcújtso múnaa íjcyájúcoorómé íhdééné taúhbaju úraavyémé ihjyúvahíjcyáhi. ³ Aaméhjáa néé dífbyeke:

—¿Acáa íveekí memúnaa jodíómú íjcyátúmeke ááhíveebéré u péébe diityémá ú máchohíjcyáhi?

⁴ Áánélliihyéhjáa úúballébe páneere ídyéjúcotu muhdúhjáa dífbyema tene pájtyene.

⁵ Neebéhjápeé:

—Muuráhjáa ihdyu Jóópéri o íjcyaaabe Píívyéébema o íhjyúvahíjcyánáa óhdivu naavédú néene bóhówáávéné pañe ó ájtyumí wájyamúbácobádú néene téjtyóhjítu dóhjíváné cáámetu óhdivu níityene. ⁶ Áánevíu o úllévenúróne botsíi ímíñeévú o ííteebe ó ájtyumí téené pañe pamévá iyámé doorátujte íjcyane. ⁷ Áámedívúu o íítehíjcyarónáa Píívyéébe oke néehíi: “Aatyédítú bo tsaatéké llííhyánúmeke tsájtyéne didyoj.”

⁸ Áronáacáa o néehíi: “Tsáha, Ávyéjuubej, tehdúí múijyú ehdííváméhjíke o dóónejíi doorátujteke.” ⁹ Áánélliihyé oke neebe: “¿Íveekí doorátujtedívú ú mémenúné ímiáámé íjcyámeke?” ¹⁰ Ehdúu oke pápihchúúijyúvú díbye néené boone piéhullévúré péene cáamevu. ¹¹ Áané tujkéveríhjáa tsúuca o íjcyajávú wajtsíjucóómé pápihchúúmeva Tsetsaréatu ditye taéllevu wáalloome. ¹² Áámemájucóo o péene Píívyéébé Apííchó oke túkévéjtsóneri íiná néétuubére. Áábemájucóo idyé íjtye 6-meva óóma úújeténé oke píuváábe jávu. ¹³ Aabée múúhake úúballé níjkyéji múnáajpíváa idyé dífbyedívú ihjyávú íbóhówáávéné dífbyeke néeneé: “Jóópévu tsaatéké wallo ditye íjúcuté Tsimóoke dífbyere ‘Péédoro’ némeíbyeke. ¹⁴ Diibye ihdyu uke neé muhdú ámuha dihyájkímuma mewágóóóváyónetu mepájtyetéíñe.” Ehdúu múúhake úúballébe. ¹⁵ Áané boonétúu diityéke o úwáábómé pañéví Píívyéébé Apííchó úcaavé éhnée mépañéví íucaavédu. ¹⁶ Téijyúu o ítsaavé éhnée Ávyéjuube Jetsóo íllu néeneé: “Ímiáánéjucóo Jóáa tsótsóhíjcyáné nújpacýori. Áánetu ihdyu ámúhá pañéví Píívyéébé Apííchó úcaáveéhi.” Ehdúu Jetsóo néene o ítsaavé téenetu. ¹⁷ Muuráhjáa dífbyeke ditye cáhcújtsónéllii Píívyéébé Apííchó diityé pañéví úcaavé éhnée mépañéví íucaavédu. Ehdúu Píívyéébe íimíllédu méénune tehdu muhdú o méénúyónejíivari.

¹⁸ Ehdúhjáa Péédoro Jerotsaréeri íjcyáné cahcújtso múnáake néenéllii tsáhájucóo íiná ditye néétú dífbyeke. Aaméhjáa Píívyéébeke dúúruvámé néehíi:

—Píivyeébéhaca téhdure jodíómú íjcyátúrómeke wajyúhi. Muurá eene muhdúhjáa íicyahíjcyané ííhvéjtsóne ímiánejcúvú pajtyémé múijyú ídsíjívéjúcóóityúne bóhí iújcuki. Ehdúhjáa néeme Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnaa.

Ajtiokííari íjcyané cahcújtso múnaa

¹⁹ Muuráhjáa Ejtéebaúvuke ditye dsíjívétsóné boone téhdure tsijtye cahcújtso múnaake ímityúne dáriivéme. Áanetúhjáa tsaate wáá Peníítsiávuu, ‘Chíipere’ némeíñé caapáhovuu, Ajtiokííavuu, íjcyane. Aaméhjáa téhulle úwáábohíjcyá Críjtodítýú íjcyané uwááboju apáámyekéré imúnaa jodíómuke. Tsáháhjáa tsíjtyeke ditye úwáábohíjcyatúne. ²⁰ Áronáacáhjáa tsijtye Chííperétú tsáané cahcújtso múnaama Tsirééne múnaa Ajtiokííavuu wájtsime úwaabóvá jodíómú íjcyátúrómeke. ²¹ Áamekéhjáa Píivyeébe píaabómé muhdú íicyahíjcyanéjhi ííhvéjtsóne dííbyekéréjuco cáhcujtsóne.

²² Aanéhjáa Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnaa iwáájácúne wallóó Benabéeke téhullévu. ²³ Aabéhjáa téhullévu úújetéébe waajácú muhdú ímiáané Píivyeébe diityéké píaabóne. Áaneríhjáa mítyane ímíjyúúvebe diityéké tükévétsohíjcyá ditye ímíñeúvú Jetsóoke iúráávyeki. ²⁴ Ehdúhjáa diityéké neebe ímí Píivyeébe cáhcújtsóóbeke dííbyé Apííchó tükévétsohíjcyáabe. Aabéhjáa úwáábóneri tsijtye cáhcujtsóhi.

²⁵ Átsihdyúhjáa Táátsóvu peebe Tsáoró néhcovu. Áábekéhjáa téhullétú iújcújéebema tsiíñe óómimútsí Ajtiokííavuu. ²⁶ Aamútsíhjáa tétsíí cahcújtso múnaama tsáne pijcyábá íjcyamútsí úwáábohíjcyá diityéke. Áijyúhjáa botsíí cahcújtso múnaake dillómé ‘Críjtíánómudi’ Críjtó uráávye múnaake.

²⁷ Áanáacáhjáa uwáábojtédítýú tsaate Píivyeébe ihjyú uubáalle múnaa íjcyame péé Jerotsaréetu Ajtiokííavuu. ²⁸ Áamedítýúhjáa ‘Agáábo’ némeíñé diityéj píñévu íjyóóúvéne nées ájyaba íjcyaiñé ííñújiri Píivyeébe Apííchó tükévétsoñeri iwáájácúne. Ahdújucóhjáa tene íjcyane Cáráóódio ávyéjuube íjcyáijyu. ²⁹ Áanéllíihyéhjáa Ajtiokííari íjcyané cahcújtso múnaa íjtsámeí muhdú tsáápiitsa ipíááboíñé Jodéari íjcyané cahcújtso múnaake. ³⁰ Ahdújucóhjáa ditye méénune. Áanemáhjáa diityétsí Benabéemútsikye Tsáorómá wallóómé téhulle íjcyané cahcújtso múnaa tükévétsojté éllevu.

12

Jacóóbóke illíihyánúne Péédoróké ditye cuvéhoójánúne

¹ Áijyúhjáa ávyéjuube Heróódé ímityúne dáriivé tsaate cahcújtso múnaake. ² Díibyhjáa muurá nééjuri Jóáá nahbe Jacóóbóke líihyánúmé icyávájácóneri. ³ Aanéhjáa ímí pajtyé imúnaa jodíómú Jetsóoke cáhcujtsótúmeke. Átsihdyúhjáa neebe Péédorókeréjuco ditye iékééveki. Ehdúhjáa meenúme pajtyété wañéhjí pañe óórítýúne pááá máchómeíhíjcyáijyu. ⁴ Áábekéhjáa icyúvéhoójánúúbedívú téhmétsoobe tsodáhómú 16-meva íjcyámeke ditye ityéhme píñééhójtsímevátshjidi. Áanemáhjáa íjtsámeíbyé téené pajtyétavúí íjchívyétsóóbedívú iúújetsoíñé tsíjtyeke ditye muhdú íñéekíí. ⁵ Áábé hallúvúhjáa cahcújtso múnaa píáábó táúmeíhíjcyá Píivyeébeke.

Píivyeébe Péédoróké cuvéhoójatu íjchívyetsóne

⁶ Aanéhjáa tsitsíívevu díibye Heróódé dííbyedívú tsíjtyeke úújétsóíyo péjco cúwaabe panéjcuváácutu úwááñéhityu tsodáhomútsidítýú dóhjívaabe. Áanetúhjáa tsijtye imyéenuhíjcyádú téhme péjcové tééjá lleehówa. ⁷ Áronáacáhjáa níjkyéji múnaajpi dííbyedívú úújetéébedítýú peete cádiúcunú páneere teene cuvéhoójá pañe. Aabéhjáa dííbyeke cávíhyiñú ‘muúbe, dájkyeé’ néébere. Ehdúhjáa díibye néenemáyé úwááñehi córííveíñú dííbyé hótshíjkejícutu. ⁸ Áábekéhjáa neebe díibye íwajyámúúne íímíbájkímeyeíñe íjtyúhápaájínevu iújcámeíki. Ahdújucóhjáa ímíbájkímeyeíbye neebe: —Ayúwa díwajyámú hállúejávú dávoóveíñúne dichá tadyéjurij.

⁹ Ahdújucóhjáa dífbye déjutu péébe ijtsúcunú ímiáané íjcyátúneúvúdu. Íjtsúcunúúbéhhjáa naavédú néenere ííténé pañe íajtyumíne. ¹⁰ Áronáacáhjáa tsúuca pajtyémútsí tujkénúetsíi, hallúvúetsíi, téhmehíjcyámútsikye. Átsihdyúhjáa úújetémútsí ulléjjítóvuréjucó meíjchívyéné lleehówá úwáñewáánetu méénúmeíwavu. Aawáhjáa iye diityétsima páyúúvénetu íjchívyemútsí tsamútsíi peerá teene ulléjjítóri diibye níjkyéji múnáájpiíma. Aabéhjáa tétsihdyu ílluréjucó dífbyedítú pééneé.

¹¹ Átsihvúhjáa botsíi ímiáané íjcyane iwáájácúne neébe:

—¿Aca muhdú íñe ímiáané Píivyéébe níjkyéji múnáájpiikye taéllevu wallóo oke dibye ipájtyetétso Heróóde hójtsí pañétu? Áhdure oke pájtyetétsoobe tamúnaa íjcyarómé oke íimíllédú méénúíyónetu.

¹² Ehdúhjáa néeneri íjtsámeífyeré péé Jóaa dífbyere ‘Máacoó’ némeífyéj tsíiju Maaría jávu. Áijyúhjáa tééjavu cahcújtso múnáa ipíhcyáávéne Píivyéébema ihjyúvahíjcyáhi. ¹³ Áanáacáhjáa llééhówatu áachí éhnejcutu díllóhíjcyaaabe diityéke. Áanéllíihyéhjáa bádshíjcaja ‘Róodee’ némeíllé íjchívyeíñúne úújeté múha íjcyane iwáájácuki. ¹⁴ Aalléhjáa Péedorój ké illéébóne mítyane ímíjyuuvéhi. Áánemáhjáa dífbyekéi pááyúcutulléré ícúu tsiíne íóómíñe úúbálleté diityéke. ¹⁵ Áronáacáhjáa dílleke népejtsóme:

—Ílluréubá ú meívatéhi. Tsáháubá diibye íjcyatúne. Níjkyéji múnáájpiyéubá dífbye uubállema tsáabeke ú nééhií.

¹⁶ Áanáacáhjáa Péedoro éhniíñevúré díllóhíjcyá llééhówatu. Áábekéhjáa botsíi ipááyúcutúbedi mítyane ullévenúme. ¹⁷ Áámekéhjáa íhyójtshíryé neebe ditye cúuvéhul-léré íjcyaki. Átsihdyúhjáa úúbállebe diityéké muhdú Píivyéébe dífbyeke cúvéhóójatu íjchívyetsóne. Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Aane tsáma méúúbálleco Jacóóboke tsijtye cahcújtso múnáama.

Ehdúhjáa íñéene tsiéllévuréjucó dibye pééne diityédítu.

¹⁸ Aanéhjáa tsitsíívevu tsodáhómú eené dífbyeke téhmehíjcyámé úvánujcátsí múhdutú kiávú dibye péeneri. ¹⁹ Ááme éllévúhjáa diibye Heróóde wallóo tsaatéké ditye teene cúvehóójá íúújeté dífbyeke. Aaméhjáa ájtyúmítúnéllíi ímíñevú diitye tehme múnáake idíllóróne ílluréjucó dibye llíhyanútsóné diityédívu. Áánemáhjáa teene Jodéa íñújitu peebe Tsetsaréavu.

Heróóde dsíjivéne

²⁰ Aabéhjáa tsaríllehíjcyá Tííróma Tsidóo coomícyu múnáake. Ároméhjáa dífbye íñújíturé majcho íucuhíjcyánéllíi imíllé dibye diityémá ímíjyuuvéne. Áanéllíihyéhjáa tsaméhjí ímíñevú ipítyácójcátsíñe péé dífbye píááboobe Bárájto élleu. Áábekéhjáa néeme dibye Heróódeke íñéé dibye diityémá ímíjyúúveki. Aanéhjáa ímí íjtsúcunúnéllíi neetéébé dífbyeke dibye diityémá ímíjyúúveki. ²¹ Áanéllíihyéhjáa diityéké éévebe kéjcoojí diityémá íhhyúvaíñe. Ájcoojíhjáa úújetédú íavyéjú wajyámuvu íucáávéne íavyéjú íjyáwá hallúvú ácúúvebe diityémá íhhyúvaki. ²² Ááneréjucóhjáa tsaate kéévánécoba nééneé:

—Aabye muurá eene íhhyúvaabéubá tsá míamúnáajpi íjcyatúne. ¡Píivyééberéubá dífbye! ²³ Ehdúhjáa ditye néenemáyé níjkyéji múnáajpi Heróódeke baavu íjcaáyóóbeke chémetsóhi. Aabéhjáa ílluréjucó dsíjivéne íúúvaténeri. Ehdúhjáa dífbyeke pajtyéné íveekí Píivyéébeke ávyéjújtsotúme míamúnaa dífbyekéré ávyéjutsóné ímí dibye íjtsúcunúné déjúcotu.

²⁴ Áijyúhjáa Píivyéébé uwááboju éhniíñevu tsújaavé pahúllevá múnáadívu.

²⁵ Áánetúhjáa Benabéemútsí Tsáorómá oomíjyucóo Ajtiokííavu tétsíi cahcújtso múnáa Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnáake píáábóne dsíídsídívú diityéké íajcújétsihdyu. Aamútsíhjáa tsajtyé Jóáake dífbyere ‘Máacoó’ némeífyéke.

13

Benabéemútsí Tsáorómá uwáábótújkenúne

¹ Áijyúhjáa Ajtiokííari íjcyáné cahcújtso múnáama ijcyámé Píívyéébé ihjyú uwáábojte ílluúme: Diibye Benabéee, Tsimóó dífbyere ‘Cúúvéébeé’ némeíbyee, Tsiréene múnáajpi Róótsioo, Manaéé Gariréa íiñújí avyéjuube íjcyaabéhjáa Heróódema tsajjyú píívyéébee, Tsáoroo, éhdume. Áamedítyúhjáa tsaate úwáábohíjcyá Jetsóoke cáhcújtsótúmeke. Áánétúhjáa tsijtye úwáábohíjcyá tsúuca dífbyeke cáhcújtsómeke. ² Aaméhjáa tsajcooji májchotúme Píívyéébeke dúúrúvameke dífbyé Apííchó néehíí:

—Óoma mémeménú Benabéemútsikye Tsáorómá tsúucajátújucóo diityétsidyítýú o íjtsámeíñé wákimyéí diityétsí imyéénuki.

³ Ahdújucóhjáa diityétsí hallúvú íhyótsine ipícyóóne ditye táumeíñé piáábó Píívyéébeke. Átsihdyúhjáa ipítýajcómútsikye ílluréjuco ditye wáalloóne.

Benabéemútsí Chííperéri úwaabóne

⁴ Aamútsíhjáa Píívyéébé Apííchó tükévéjtsóneri péé Tsereóótsiávu. Átsihdyúhjáa tsaííyí peemútsí ‘Chíípere’ némeíñé caapáhovu. ⁵ Aamútsíhjáa ‘Tsaramína’ némeí mujcónú úújetémútsí úwaabójucóo Píívyéébé ihjyú imúnaa jodíómú pihcyáávejááné pañévu. Áamútsímáhjáa ípiááboobe Jóaa péé dífbyere ‘Máacoó’ némeíbye.

⁶ Aaméhjáa teene caapáhorí péhijcyámé Páápó coomívú úújetémé tétsii ájtyumí tsaapi imúnáajpi Bajetsóoke apíichoobe íjcyáábeke. Diibyhjáa íllure íállíñe nehíjcyá Píívyéébé icyánéjcu uubállé imyéénuhíjcyáne. ⁷ Aabéhjáa ícyahíjcyá avyéjuube Tsééjio Páorómá ímí dífbyema íñáhbévácatsíhíjcyánéllíhýe. Diibyhjáa avyéjuube píuvá Benabéemútsikye Píívyéébé uwááboju ílléébúacunúne ímíllénéllíhýe. ⁸ Aamútsíhjáa dífbyeke úwáábórónáa diibye apíichoobe dífbyere ‘Erííma’ némeíbyé tsá ímíletú díbye cáhcujtsóné Píívyéébé ihjyú. Áánemáhjáa íllure téénetu bóíjcyuube dífbyeke. ⁹ Áánéllíhýéhjáa Tsáoro dífbyere Páávoró íjcyáábé pañe Píívyéébé Apííchó íjcyaaabe dífbyedívú ííténe néehíí:

—Muúbej, uu muurá állíu múnáajpi Naavénéj tsiiméné u íjcyaaabe átéréejpi. ¹⁰ Aabe ¿múijyúikyé ú íhvéteé eene Ávyéjúúbedítýú íjcyáné uwááboju ímiáájú u tútávátsohíjcyánetu? ¹¹ Ahdícyane ícyooa Píívyéébere nééjuri tsáhájucó u hállúváityúne. Ehdúhjáa díbye néénemáyé tsáhájucó díbye állúvatúne. Áánemáhjáa tsaatéké neebe ditye itsájtye dífbyeke. ¹² Aanéhjáa avyéjuube Tsééjio Páoro íajtyúmíne ílluréjuco cáhcujtsóné Píívyéébeke.

Páávorómútsi Ajtiokííari

¹³ Átsihdyúhjáa Páávoró íñáhbénujtéstima Páápótu péé tsaííyí Pajpííriá íiñújiri íjcyacóómí Pééjévuú. Áamútsidítýúhjáa tétsihdyú Jóaa oomí Jerotsaréevu. ¹⁴ Ááne boonéhjáa iyéjuco péémútsi úújeté Ajtiokííavu Pítsíídiá íiñújiri íjcyacoomívú. Aamútsíhjáa téhulle wáyeéévejcoójí íjcyamútsí péé imúnáa pihcyáávejávu. ¹⁵ Áánáacáhjáa tééjá avyéjupte Píívyéébé ihjyú íéévene íñjkevádú néé tsaatéké ditye idílló dityétsí íhýúváiíhajchííjyú. Áánéllíhýéhjáa néeme diityétsikye:

—¿Ava tsá ámuhtsidi tsáne túkevéjtsóju íjcyatú múúhakyé ámuhtsi menééiyóne? Tenévá íjcyáhajchíí múúhakyé mene.

¹⁶ Áánéllíhýéhjáa diibye Páávoró íjyócuúvéne íhyójtsiri néé ditye cúuvéhulléré íjcyaki. Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Ámuúha tamúnaa íjraéemuj, cáhawáá ímíñeúvú mélléebúconu ámuúhakyé o nééíñe íñe múhdumé Píívyéébeke ámuha maávyejúúllémeke. ¹⁷ Muuráhjáa méíhdé múnáaúvú Píívyéébé idyé íjcyaaabe íhñéjté Ejíhtó íiñújiri íjcyámeke llíyaatétsó diityéké íñéhdújuco. Áámekéhjáa muurá íhñáhoori íjchívyétsoobe tééne íiñújitu. ¹⁸ Aaméhjáa múhdurá ícyahíjcyáronéhjí íáábúcuúne diityéké piáábohíjcyaaabe panévaturé 40 píjcyá hajchótá

ditye íínéubará píívyétúné iínújíri ijcyácoóca. ¹⁹ Ááné boonéhjáa Canaáá iínújívúréjuco péémeke idyé dibye píáábónej tééveriyé táhjahíjcyámé 7 coomíva múnáa tééné iínújíri íjcyámeke. Diityékéhjáa íbóáyóné boone iyéjuco ditye cáávácuhíjcyáné diityé iínújííne. Ehdúhjáa muurá méénuhíjcyámé Píívyéébe píááaboríye. ²⁰ Áámekéhjáa túkévétsóhíjcyaaabe ímítýúnéhjí ímibájcho múnáaj tééveri 450 píjcyá hajchótá íhjú uubálle múnáajpi Tsamoéeréjuco íjcyájcoojívu. ²¹ Aaméhjáa idyé táúmeí Píívyéébeke dibye imyéménu tsáápiikye diityé avyéjuube íjcyáíbyeke dibye diityéké ityúkévét-soki. Ahdújucóhjáa dibye mémenúné ‘Bejamíí’ némeíñé dohjíba múnáajpi Tsíí hajchi Tsaoóke dibye íjcyá avyéjuube 40 píjcyá hajchóta. ²² Áábekéhjáa íjchívyétsóné boone Dabíikyéréjuco dibye tsiíne pícyoone diityé avyéjuube dibye íjcyaki. Dífbyedítyúhjáa muurá neébe: “Ópée o tújkevéléébeke ó ájtyumí Itsaíí hajchi Dabíikye.” ²³ Diíbyéhjáa muurá Dabííj tsiíménémúháábedítýú Píívyéébe meménú Jetsóoke mee íjraéémuma pámé Pájtyetétsoobe íjcyáábeke tsúúcajátújucóhjáa ínéhdújuco. ²⁴ Áábé íhdéhjáa Jóáa úwáábohíjcyá memúnáa íjraéémuke. Aabéhjáa nehíjcyá ímítýú íicyahíjcyánéhjí íhvéjtsóne ditye ímiánejcúvuréjuco ípájtyéne ílluréjuco itsójtsótsámeíki. ²⁵ Aabéhjáa teene úwáábó níjkévaríjyucó íjcyaaabe néehíí: “Tsá muurá o íjcyatú eene ámuha meítsúcunúhíjcyaaabe. Táhboonétúí ihdyu úwáábóíbye. Áábeke muurá tsá íjtyúhápáájíubaré o tácóriúcuítýuróne.”

²⁶ Ehdúhjáa ínétsihdyu Páávoró néehíí:

—Ámuúha, Aavarááuvúj tsiíménémúháábema múhdumé tsíjtye múnáa Píívyéébeke cáhcújtsómej, muurá pajtyété úwááboju méwáábyuta. ²⁷ Muuráhjáa Jerotsaréri íjcyame memúnáa íavyéjútémáyé tsá wáájacutú diibyéjuco Mepájtyetétsoobe Jetsóó íjcyane ténevá wáyeéévéjcoojívadúné Píívyéébe íhjú uubálle múnáa úwááboju dífbyedítýú íhjuváné éévehíjcyaróme. Aamée muurá íllure ícúbahrá dífbyedi tsúúcajátújuco tene dífbyedítýú némeídyújuco. ²⁸ Tsáháturóhjáa ííne ímítýúné dibye méénutú tééné hallútú ditye dífbyeke lííhyánúiyóne. Áronáacáhjáa néeme Piráátóke dibye illííhyánútso dífbyedívu. ²⁹ Ehdúhjáa dífbyedítýú tene cáátúnúmeídyújuco ditye méénune dífbyeke. Áábeúvú ítémehóhjáa tsíjtyeréjuco páwachéketu íníítyétsóne cúúune. ³⁰ Áróóbekée muurá Píívyéébere bóhíítsóhi. ³¹ Aabéhjáa píváíjyúvá bóhówáávehíjcyá Gariréatúhjáa Jerotsaréevu dífbyema péhíjcyámedívu. Aame muurá íne úúbállehíjcyá míamúnáake dífbyedítýu.

³² Aane íne ámúhake muha méúúbállehíjcyá ímiá úwááboju tsúúcajátújucóhjáa méíhdé múnáaúvuke úúbállémeíhíjcyáne. ³³ Muuráhjáa meke diityéúvúj tsiíménémúháábeke ínéhdújuco Píívyéébe bóhíítsóné Jetsóoke. Muurá Tsááamóháámitu nééneé: “Uu Hájchíwu u íjcyáábeke uke ó bóhíítsóhi.” ³⁴ Ehdúhjáa Píívyéébe néé dífbyeke íbóhíítsóíñé dífbyej pí ícúbáhrámeítýuki. Áhdure idyé tsiíne neébe: “Ámúhake ó píááboó panévatúré Dabííúvukée o néhdújuco.” ³⁵ Téhdure idyé tsiíne Tsááamóháámitu nééneé: “U íjcyatúcoocájííva néhi dííicúve múnáajpi íjcyáábej pí toócuúhi.” ³⁶ Aanéhjáa muurá diíbye Dabííúvuke Píívyéébe ínéhdújuco ímí ícúvehíjcyáné míamúnáake dibye íjcyáíjyucó íjcyámeke. Aabéhjáa muurá dsíjívéébeke cáánívúvú úníutu ditye cúúúúbej pí ícúbáhrámeíhi. ³⁷ Áánetúu Jetsóoke Píívyéébe bóhíítsóóbej pí tsá ícúbáhrámeítýúne. ³⁸ Aane ihdyu ámuha tamúnáa méwaaajácúiyá diíbyéé dsíjívénej tééveri tsúúca pámeere míamúnáa ímítýuháñé Píívyéébe ábájíívéneé úwááboju. ³⁹ Aane muurá íne múhdumé dífbyeke cáhcújtsómé ímítýuháñé tsúúca ábájíívémeíhi. Áánetu teene cáhcújtsótómé Píívyéébéhjáa Moítsééúvuj tééveri méénúné taúhbjuré úráavyehíjcyámé ímítýuháñé tsá ábájíívémeítýúne. ⁴⁰ Ahdícýane téíibúwá méíjcyaco. Ámúhake pajtyédííne éhnehjáa Píívyéébe íhjú uubálle múnáa íllu nééneé:

⁴¹ Ámuúhaj, múúnedi illure úúhívatéhiycyámej, wa ihdyu méwágóóóvecoj. Muurá íhtsútuube Píívyéébe o íjcyaahe panévaré o méénune tsaate ámuúhake úúbal-
léjúcooróné tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne.

⁴² Ehdúhjáa Páávoró pihcyáávéj páñévu úwáábóné tsujáávevu tsaate dílbyeke néé tsiíne díbye wáyeéévejcóójí itsáane úwááboki. ⁴³ Áánemáhhjáa diityétsima nahbévahíj-
cyámé Píívyéébeke ímí úráávyehíjcyámé jodíómuu, tsijtye jodíómu íjcyátúmedítúu, íjcyame. Áámekéhhjáa túkévétsohíjcyamútsí Jetsóodítú íjcyáné uwááboju dityétsí
úwáabóné ímí diityéké búuuvémé diityétsikye náhbévámeke. Aamútsíhjáa nehíjcyá
diityéké Píívyéébe píáabori ímí ditye úráávye dílbyeke.

⁴⁴ Átsihdyúhjáa tsiíne tsemáanaréjuco déjúcoóveneri wáyeéévejcóójí illúhwu pá-
coomí múnáaré dóbééverá Píívyéébe uwááboju illéébúcuúki. ⁴⁵ Ááneríhjáa avyéju-
jte mítyane íñómíutáávané Páávoródtú íhjúvú dílbyé uwáábó icyátúhtsónema.

⁴⁶ Áámekéhhjáa núhnvétumútsíyé díbye Páávorómá Benabéemútsí nééhií:

—Muurá ihdyu tehdújúcooro íne Píívyéébe uwááboju Jetsóodítú íjcyane mee
jodíómdítú úwááboméi tujkénújúcooróné tsá ámuha meímíletú mecáhcújtsóne
meímíbaavyéné mújyú medsíjívécúcoóítúne bóhí ámuha meújcuiki. Áánéllí muhtsi
mepéé jodíómu íjcyátúme éllevu diityékeréjuco muhtsi meúwááboki. ⁴⁷ Muurá
Píívyéébe íhjúu uubáalle múnáaj tééveri nééhií:

Ukéé ó picyóó peetédu u néébedítú pajtyéte uwááboju itsújáave pámeere íñújiri
íjcyáné míamúnáadívu.

⁴⁸ Ehdúhjáa dityétsí néeneri jodíómu íjcyatúme ímíjyuvéhi. Aaméhhjáa nehíjcyá
Jetsóodítú íjcyáné uwááboju ímíáané íjcyane. Áánemáhhjáa cáhcujtsómé eené múh-
dumé mújyú idsíjívécúcoóítúne bóhí íjcuínejcúvuréjuco pájtyeme. ⁴⁹ Ehdúhjáa téené
íñújiri úwááboméíne Ávyéjúúbedítú íjcyáné uwááboju. ⁵⁰ Áronáacáhhjáa pihcyáávéj
túkevítsojtémá íhtsutúme íjcyáné walléemú néé técoomí avyéjukté diityémá tsaméhhí
íjchívyétso diityétsikye tétsihdyu. Ahdújucóhhjáa ditye íjchívyetsóné diityétsikye téené
íñújitu páhduvare idyáíívéemútsikye. ⁵¹ Áánéllíhyéhjáa illuréjuco dityétsí diityédívú
íjtyúhááne íñú ípíchóújcone péene Icóóníovu. ⁵² Áronáacáhhjáa ihdyu tétsí múnáa
múhdumé tsúuca Jetsóoke cáhcújtsómé pañe Píívyéébe Apííchó íjcyame mítyane ímíjy-
uvéhi.

14

Páávorómútsí Benabéema Icóóníori

¹ Aamútsíhjáa Páávorómútsí Benabéema teene Icóóníori íjcyáné pihcyáávéj páñévu
úwáábohíjcyáné mítyame cáhcujtsó ímúnáa jodíómu. Áhduréhjáa tsíjtye múnáa íj-
yarómé cáhcujtsóhi. ² Áronáacáhhjáa tsaate jodíómu cáhcújtsotúme bóijcyú jodíómu
íjcyátúmeke ditye icyáhcújtsótuki. Aaméhhjáa ditye néhdújuco tsáíllehíjcyáné cáhcújtsó
múnáake. ³ Ároné pañéhjáa tsúucajái tétsí íjcyamútsí úwáábohíjcyá Píívyéébedívú
icyátsípáávéne íínerí núhnvétumútsí. Áamútsíkyéhjáa píááboobe dílbyé íhnáhoori
dityétsí méénuráítúronéhji imyéenuki. ⁴ Áánáacáhhjáa técoomí múnáa illuréjuco
dówaavéne. Tsaatéhjáa pajtyé uwáábojté icyánejcúvu. Áánetúhhjáa tsijtye coévá cáhcúj-
sótúmema. ⁵ Áánéllíhyéhjáa jodíómuu, tsijtye jodíómu íjcyátúmee, íjcyame íavyéju-
jtémá pítyácójcatsí diityétsikye páhduvare idyáíívéemútsikye néwayúúnevu íáamuíne.
⁶ Aanéhhjáa iwáájácúne úmívamútsí Ricaóóníá íñújivu. Aamútsíhjáa úwáábohíjcyá
téené íñújiri Ríítaraa, Déébeé, íjcyácoomícyuri. ⁷ Téhduréhjáa úwáábohíjcyamútsí
hállúcuri íjcyámeke.

Páávoróké néwayúúnevu ditye áamune

⁸ Aanéhjáa Ríítarári íjcyaaabe tsaapi itsíimávameítsihdyújuco úllétuúbe. ⁹ Aabéhjáa lleebúcunúhijcyá Páávoró úwaabóne. Áábekéhjáa Páávoró íajtyúmíne waajácú díbye ímiáané cáhcujtsóné Píívyéébe dífbyeke ímíjpyetétsoíne. ¹⁰ Áánéllihyéhjáa neebe dífbyeke:

—Díjyocúúve. Áhdújucóhjáa íjyocúúvénemáyé díbye úllene. ¹¹ Ááneríhjáa teene Ricaóóniá iínúji múnaa iúllévenúne néé íhjúríí:

—¡Píívyéébemútsíhya íne méhdivu niityé míamúnáajtétsidívú ípívyéévenema!

¹² Ehdúhjáa ínéene Benabéeke meménúme ‘Jóópíte’ némeíne miícúruwake icyáánivahíjcyáábe déjutu. Áánetúhjáa Páávoróké meménúme tsijpi ‘Meecóorio’ némeíne miícúruwa déjutu ímichi díbye íhjúvahíjcyánéllíhye. ¹³ Áijyúhjáa díbye ‘Jóópíte’ némeíne miícúruwake cáánivahíjcyaaabe llúuváábé duurúvaja técoomí lleehówá únúríye. Aabéhjáa tsivá ócájimútsikye wajcóháñetu ícyáávetsómútsikye. Áámútsikyéhjáa tsaméhjí imíllerá illíhyanúné téeneri Páávorómútsikye íícúveki. ¹⁴ Aanéhjáa iwáájácúne íwajyámúúné dówárijcyómeímútsí tsári ehdu dítye méénúiyóné diityétsikye pájtyénéllíhye.

¹⁵ Áánemáhjáa íícúí diityé éllevu ipyéene neemútsi:

—¿Aca íveekí ámuha ehdu mémeenúhi? Áánerá ámuhadúré muhtsi míamúnáajtétsi. Aamútsí muurá íne ámuha éllevu muhtsi metsáá ámúhake meúwáábo ehdu nénehjí ámuha meúráavyehíjcyáné meíhvéjtsóne Píívyéébekéréjuco ámuha meúráavye páneeréé íévéhóowari íjcyánéhjíma íínúji tééjí hallúrí íjcyáméhjíjúco nújpacýó pañe íjcyámeke ípívyéjtsóobeke. Díbye ihdyu meke bohíwú ajcúhi. ¹⁶ Dífbyeréé muurá éjyuuúvú míamúnáake íhvejtsómé ícyahíjcyá íimillédu. ¹⁷ Árónaacáa íhñáhoovu díityéké úújétsoobe panévaturé díityéké ipiáábóneri. Dífbyere muurá méema níjyáhañe állétsóneri mebájtsoháñe tsaimíyé píivyene meóóvéne méicyahíjcyá tsaimijyúúre.

¹⁸ Ehdúhjáa dítyétsí néerónáa imílleromé diityétsikye íícúvené ócájimútsikye icyóvájtsóneri. Árónemáhjáa íhvejtsóme.

¹⁹ Áánaacáhjáa tétsihvu wajtsímé tsijtye jodíómú Ajtiokííaa, Icóónioo, íjcyácoomícyutu tsáámeé. Aaméhjáa dítyétsí hallúvú díityéké állívánéllíi Páávoróké aamúme néwayúúnevu. Áábekéhjáa ‘tsúúca dsíjíveébe’ ínéene lliúcuíñúme técoomítyú íwávuú. ²⁰ Áábé hallúvúhjáa tétsí cahcújtso múnaa mícaavérónáa íacúúvéne tsiíne peebe díityémá técoomívu. Áané tsíjyúhjáa Déébévuréjuco dítyétsí pééneé.

²¹ Aamútsíhjáa téhulle úwaabóné mítyame cáhcujtsóhi. Átsihdyúhjáa óómimútsí úwáábomútsíyé Ríítaraa, Icóónioo, Ajtiokííaa, éhdú coomívari íjcyáné cahcújtso múnáake. ²² Díityékéhjáa tsápítsóhíjcyamútsí dítye ímíneúvú iúráavye Jetsóoke icyáhcujsóne. Áhduréhjáa nehíjcyamútsí díityéké ímiáánéjuco mítyane meícúbáhrámeíne níjcautu meúcaavéné Píívyéébe avyéjuvu. ²³ Téjyúhjáa meménuhíjcyamútsí pacóómívarí íjcyáné cahcújtso múnáa túkevétsojte íjcyáímyeke. Áané boonéhjáa tsaméhjí májchotúme Píívyéébema ihjúvú dífbyeréjuco díityéké ityúkévétsoki.

Páávorómútsí Ajtiokííavu óómiñe

²⁴ Aamútsíhjáa Pítsídiá iínújitu péémutsi úújeté Pajpííriá iínújivu. ²⁵ Aamútsíhjáa Pééjéri iúwáábohíjcyátsihdyu idyé péé Atáariá coomívu. ²⁶ Átsihdyúhjáa íwákimyéí iníjkévátsihdyu tsahíiyéjuco dítyétsí óómiñe Ajtiokííavu, tétsihdyúu teene Píívyéébe wákimyéivu diityétsikye dítye wállótsihvu. ²⁷ Aamútsíhjáa cahcújtso múnáake úúballé muhdú Píívyéébe díityétsikye panévaturé píáábohíjcyáne. Áhduréhjáa úúballémútsí díbye píáábóneri jodíómú íjcyáturómé cáhcujtsóné Jetsóodítyú íjcyáné uwááboju. ²⁸ Áámemáhjáa tsúcájá íjcyamútsi.

15

Jerotsaréevu ditye dóbeevéne

¹ Áijyúhjáa tsaate Jodéa iinújitu teene Ajtiokííavu péeme tétsí cahcújtso múnáake úwáábohíjcyá Moitséeúvú uwááboju néhdu kíhdyahírótsámeityúmé pájtyetéityúne.

² Áánerihjyáa diityémá Páávorómútsí táhjácatsíhi. Áané boonétúhjáa tsamээрéjuco cahcújtso múnáa íhjuvájcatsíñé dityétsi Jerotsaréevu tsaatémá ipyéene idyé íhjuváa téeneri técoomí cahcújtso múnáa túkevjtsojtémá uwáábojte íjcyámema.

³ Aaméhjáa péeme pajtyé Penítsiámá Tsamáaría iinújícutu. Aaméhjáa úúballé imúnáake jodíómú íjcyatúmé Píivyéébeke cáhcujtsóné muhdú íicyahíjcyanéhjí íhvéjtsónema. Áánerihjyáa tétsí cahcújtso múnáa mítyane ímíjyuuvéhi.

⁴ Aaméhjáa Jerotsaréevu úújetémeke tétsí cahcújtso múnáa tsaímíyé waatsúcúpejtsóhi. Áámekéhjáa úúballémé páneere muhdú Píivyéébe diityéké píáábohíjcyané panévátúre. ⁵ Áijyúhjáa tsaate paritséomudítyú tsúúca Críjtoke cáhcújtsorómé néehíi:

—Múu eene jodíómú íjcyatúmé cáhcújtsómedívú ikíhdyahírótsóne táuhbá ditye Moitséeúvú uwááboju iúráávyeki.

⁶ Áánélliihyéhjáa pámeere uwáábojtémá túkevjtsojte dóbeevé téeneri íhjuvaki.

⁷ Aaméhjáa mítyane téeneri táhjácatsíñé níjcautu Péédoro íjyócuúvéne néehíi:

—Ámuúha táñahbému, muurá ámuha méwaajácú tsúúcajátújucóhjáa oke Píivyéébe ámuhadítyú imyéménúúbeke pícyoone o úúballéhíjcyá ímiáájú pajtyéteju jodíómú íjcyátúrómeke ditye téhdure icyáhcújtsoki. ⁸ Aabée muurá Píivyéébe íná túhúúllétuube téhdure diityé pañévú pícyóó Íapííchó mépañévúu ipícyohdu. Áánerii úújétsóobe téhdure diityéké iwájyune. ⁹ Áámekée ímíbájchoobe Críjtoke ditye cáhcújtsónéllii muhdúhjáa meke ímíbajchódu. ¹⁰ Ehdúu Píivyéébe diityéké ímíbajchó Críjtoke ditye cáhcújtsónéllíihye. Áámeke jíveeki ámuha méimíllé íllure metúhujtsóné méihde múnáaúvúu íjcyarómé ímí úráávyehíjcyánejjíva ditye iúráávyé Moitséeúvú uwááboju, pane meíjcyarómé tene néhdu meíjcyáíyónejjivari? ¹¹ Aame muurá tsaméhjí diityémá tsúúca mépájtyetéjucóó apááñéré Críjtóo méhdi ídáátsóvéne mééma méénune mecáhcújtsónéllíihye. Tsá ínehjí meméénúneri mepájtyetétyúne.

¹² Ehdúhjáa Péédoro néénéllii cúúvéhulléréjuco ditye lléébúacunúne Páávorómútsí úúballéné muhdúhjáa Píivyéébe méénuráítyúronéhjí diityétsij tééveri méénuhíjcyané jodíómú íjcyátúróme pañe. ¹³⁻¹⁴ Aamútsíhjáa íhveténé boone Jacóóboréjuco nééneé:

—Ámuúha táñahbému, cáhawáa idyé táicyánéjcutu ámuhákye o née péiyené Tsimóo Péédoro meke úúballéjucóóné muhdúhjáa Píivyéébe téhdure jodíómú íjcyátúrómedívú úwááboju úújetétsóné múhdumé teene cáhcujtsómé dííbyeéjté íjcyaki. ¹⁵ Muuráhjáa dííbyé ihjyú uubálle múnáa cáátunúne íllu néehíi:

¹⁶⁻¹⁷ Bóónétu tsiíne ó tsaá Dabíiúvú avyéjúu tútávaavéné dííbyéj tsiiménémúháábemáyéjuco o ímíbájcho téenetu pámeere míamúnáa iwáájácúne Píivyéébe icyánejcúvuréjuco íbúwááve múhdumé dííbyé wáábyutájté íjcyame.

¹⁸ Ehdú neebe Píivyéébe tsúúcajátújucóó íjtsámeíñe.

Ehdúhjáa Píivyéébe ihjyú uubálle múnáa caatúnúhi.

¹⁹ Áánéllii ámuhákye o née tsáháubá menééítyuró jodíómú íjcyáturómé Píivyéébeke úráávyémeke ditye Moitséeúvú uwááboju iúráávyé diityéké téeneri metúhújtsótuki.

²⁰ Áronáa ihdyu íllure mécaatúnúu diityémá ditye ílluune imyéénújucóótuki: Tsá ditye dóóityú níjcyotájteke ícúvémeíñé iyámeke; tsá ditye tsíjtyéhjíma dómácójcatsíityúne; tsá ditye dóóityú dótsohcáorii, majcánurii, dsíjívéné iyámeke; tsá ditye dóóityú tújpacyo.

²¹ Muuráhjáa tsúúcajátújuco pacóómiváryé tsaate úwáábohíjcyané téenetu Moitséeúvú

uwááboju néhdújuco. Aanéjuco muurá ténevá wáyeeévéjcoojívádú éévemeíhijcyáné pihcyáávejáané pañévu.

²² Ehdúhjáa Jacóóbó néenélii pámeere tétsí cahcújtso múnaa, uwáábojtee, túkevéjtsojtee, íjcyame néé tsaatéké íhdityu iwáallooíne Ajtiokííavu Páávorómútsima. Áanemáhhjáa meménúme Tsíráamútsikye Jóódama díbyere ‘Batsabáa’ némeíbyema ityújkevéllémútsikye. ²³ Áamútsimáhhjáa waajácuháámí iwállóháámí pañe néemeé:

“Muha ílle pámeere cahcújtso múnaa meíjcyame ámuha éllevu íhju méwallóo jodíómú ámuha meíjcyatúme Tsíriáa iñújjiri íjcyacóomí Ajtiokííari ámuha meíjcyame éllevu, áhdure hállúcu múnáa éllevu. Áhdure idyé Tsiríítsiáa iñújji múnáa wáabyuta téhaámí. ²⁴ Aame muha méwaajácújucoó muha mewállóotúmeré ámuha éllevu ipyééne íllure ámuhakye máváríchohíjcyáne. Ámúhakyéva muurá nehíjcyámé Moitséeuvú uwááboju néhdu ámuha mekíhdyahírótsámeiki. ²⁵ Áanéllii muha ímíneévú meíjtsámeíne múúhadítyú meméménúmuútsikye méwallóo ámuha éllevu muha maávyejúúllehíjcyamútsí Páávorómútsima. ²⁶ Diityétsí muurá Páávorómútsí ápícho nééronehjívú pájameíhijcyá Máavyejuube Jetsocríjtoke iwájyúnéllíihye. ²⁷ Áamútsima muha méwallóo ámuha éllevu Tsíráamútsikye Jóódamaá. Aamútsí ihdyu óvíi ímíneévú ámuhakye néé muhdú téhaámí pañe íjcyáné túkevéjtsoju néeneé. ²⁸ Aane mítyane ámuhakye muha metúhújtsoú apáhdýuré Píívyéébé Apíícho múúhakye túkévéjtsóneri ámuhakye muha menéehíi: ²⁹ Tsá múu dóótu níjcyotájteke íícúvémeíne iyámeke. Áhdure tsá múu dóótu dótsohcáorii, majcánurii, dsíjjívené iyámeke. Tsá múu tsíjtyéhjíma dómácójcatsityúne. Áhdure tsá múu tújpacyo dóótune. Aane tehdu ámuha meíjcyáhajchíi ímí tehújuco ámuha meíjcyáiñe. Áyu wái meíjcyaj.” Ehdúhjáa iñéhaami wallóomé Ajtiokííari íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu.

³⁰ Aanéhhjáa tsúuca técoomívú iúújeténe ipíhjujúcu meke ájcumútsí téhaamívu. ³¹ Áhaamíhhjáa iéévéne mítyane ímíjyuuvéme. ³² Áané boonétúhhjáa diityéké úwáábomútsí Píívyéébé ihju diityéké téeneri éhniíñevu itsápíjtsoki. Piivyétemútsíhjáa iúwaabóne. ³³ Aamútsíhjáa tsúcájhéréjuco diityemá íjcyátsihdyu úúballé diityéké ílluréjuco ióómiíne. Áanélliihyéhjáa pítyajcómé dityétsí tsaímíyé ióómiki. ³⁴ Áronáacáhhjáa Tsíira tétsihvúré cóevánáa Jóóda iijéjuco óómiíne. ³⁵ Áhduréhhjáa Páávorómútsí cóevá tétsihvúré Ajtiokííavu. Aamútsíhjáa tétsíi múnáama úwáábohíjcyá Píívyéébé uwááboju.

Páávoró tsiíne uwáábovu pééneé

³⁶ Átsihdyúhhjáa pívájcoojívájjuco pájtyénetu Páávoró Benabéke néehíi:

—Cána majo ááhívemútsíyé mepéé éhnée Jetsóodítyú íjcyáné uwááboju úwáábomútsíyé mepéhíjcyá coomíjjiri íjcyáné cahcújtso múnáake mewáájácu muhdújuco ditye úraavyéne.

³⁷ Áijyúhhjáa Benabéé imíllerá tsiíne Jóáa péene diityétsima díbyere ‘Máacoó’ némeíbye. ³⁸ Áronáacáhhjáa Páávoró tsá ímíletú díbye péene diityétsima díbyéhjáa Pajpíiriá coomívú diityétsidítyú cóevanéllíihye. ³⁹ Áané hallútúhhjáa itsípájújcatsíne ílluréjuco dityétsí dówaavéne. Áané boonéhhjáa Benabéé diibye Máácóke iújcúúbema péé tsaííyí Chíiperévu. ⁴⁰ Áánetúhhjáa Páávoró Tsírákeréjuco újcune díbyema ipyéekíi. Áamútsí hallúvúhhjáa tétsíi cahcújtso múnaa Píívyéébeke piáábó táumeí ímí dityétsí ipyéekíi. ⁴¹ Aamútsíhjáa pehíjcyá Tsíriámá Tsiríítsiáa iñújjícuri íjcyáné cahcújtso múnáake tsápíjtsomútsíyé.

¹ Aamútsíhjáa Páávorómútsí Tsííráma úújeté Déébeé, Ríítaraa, Íjcyáoomícyuvu. Átsíhjáa ájtyúmimútsí tsaapi cahcújtso múnáajpi Timotéoke. Díbyéj tsiíjúhjáa jodíómulle Íjcyalle idyé cahcújtso múnáalle. Áánetúhjáa cááni gríéégómuúbe. ² Áábedítúhjáa Timotéodítúyú tétsíí cahcújtso múnáa nehíjcyá ímiáábé díbye Íjcyane. ³ Áábekéhjáa Páávoró imíllé itsájtylene díbye ínáhbénu dífbyeke. Áronáacáhjáa pámeere waajácú cááni gríéégómuube Íjcyánéllí díbye kíhdyahírótsámeítúyúne. Áánéllíhýéhjáa tujkénúí dífbyedívú kíhdyahírótsóobe imúnáa jodíómú méenuhíjcyádú tééné hallútú diityémá ímityúné íjcyátuki. ⁴ Aaméhjáa ipyéhíjcyátsíhjí múnáake úúbállehíjcyá muhdú Jerotsaréeri Íjcyáné uwáábojte túkevjtsojtémá diityéké úwáábohíjcyáné muhdú cahcújtso múnáa Íjcyáiyóne. ⁵ Aanéhjáa illéébóne Píívyéébeke cáhcujtsómé lííyaaté éhníínevu mítyaméjucu.

Naavédú nééne pañe Matsedóóníá múnáajpi Páávoródívú bóhówaavéne

⁶ Aaméhjáa Píívyéébe ihjyu Áátsiá íñújí úwáábóiyónáa dífbyé Apííchóré diityéké túkévéjtsónej péévé tsá ditye úwáábotú tééné íñújí múnáake. Áánéllíhýéhjáa Píríjíámá Garáátsiá íñújícuturé pajtyéme. ⁷ Aaméhjáa Míítsiá íñújí watsívyevu úújetémé imíllérá ipyééne Bitííniá íñújívu. Áronáacáhjáa téénere Píívyéébe Apííchó Jetsóope diityéké ájcune túkévéjtsónej péévé idyé tsá ditye téhullévú péétune. ⁸ Áánéllíhýéhjáa tsapéhú Míítsiá íñújítu pájtyeme úújeté ‘Tóróóáá’ némeí mujcóvíjucu. ⁹ Átsihvúhjáa Páávoródívú pejco naavédú nééne bóhówáavéne pañe Matsedóóníá íñújí múnáajpi dífbyeke néehíí: “Muúbej, Matsedóóníá íñújívu metsááne múúhakyéréjucu méuwáábo.” ¹⁰ Ehdúu nééne dífbyedívú bóhówáavéne boonétú muha mepéé téhullévú Píívyéébere múúhakye wáállóhullévú muha méuwááboki.

Páávorómú Pírípori

¹¹ Aamée Tóróóatu muha tsaííyí mepéé tsapéhú Tsamotaráátsiá caapáhovújucu. Áané tsiíjyúu muha méúújeté Néááporívu. ¹² Átsihdyúu muha mecóhbaavémé méúújeté romáánómúhjáa Matsedóóníá íñújí pañévú Íhcyóomi ípívyéjtsocóomí Pírípovu tééné íñújí avyéjú coomívu. Ácoomíyíkyé tsúcájá muha méícyahíjcyáhi. ¹³ Aamée muha wáyeévejcóójí mepéé Píívyéébema ditye Íhjúvahíjcyátsihvu téhí úníúvu. Átsihvúu muha méúwaabó walléémuke múúhadívú píhcyáávémeke. ¹⁴ Áámé pañéé Íjcyalle Tiatíírá cóomi múnáalle Ríídiá ímiá wajyámúúné duujínuúdú néjáhjí nahjíhe múnáalle. Aalléhjáa ihdyu tsúúcajátújucu Píívyéébeke úráávyehíjcyárolle botsíí dífbyere píáábóneri cáhcujtsó Jetsóodítúyú Íjcyáné uwááboju Páávoró úwaabóne. ¹⁵ Aallée Ílluréjucu tsójtsótsámeíñé pámeemáyé ihyájkímuma. Áané boonétúu múúhakye neéllé:

—Áyu cána tahjyávú mepe ímiááne Píívyéébeke o cáhcujtsóné ámuha menéhajchííjyu. Ehdúu múúhakye ínééne ihjyávú itsájtýemeke tétsihvúréi coévátsolle.

¹⁶ Áhdurée tsáijyu Píívyéébema ditye Íhjúvahíjcyáhullévú muha mepééme méúújeté bádsíjcájadívú naavénéhjáa ípañe Íjcyáábej tééveriyé íiná pájtyeíñé wáájacuhíjcyálledívú. Aalléhjáa tsaaté hójtsí pañe Íjcyalle mítyane dsíísike úcuhíjcyá diityémá tééné hallúvu. ¹⁷ Aallée múúha déjutu tsáalle nehíjcyáhi:

—Íjtye muurá íhtsútuube Píívyéébe wákimyéi múnáa ámúhakye pajtyéteju úwáábohíjcyáhi.

¹⁸ Ehdúu múúhakye nehíjcyalle píváijyúvájucu. Áánéj taíchóríí Páávoró Ílluréjucu úhbane díllé pañe Íjcyaaabe naavéneke. Íllúu neébe:

—Uke o néé Jetsocríjto mémeri áállé pañétú u Íjchívyeki.

Ahdújucóo díbye Íjchivyéné teenémáyé díflledítúyú.

¹⁹ Áánélliihyéé íavyéjuchte íiné hallúvucó idsíídsivájúccóóityúné maatyóbá diityétsí Páávorómútsikye iékéévéne tsajtyé técoomí avyéjuchte éllevu. ²⁰⁻²¹ Áámútsikyéé diityédívú iúújetétsóne néémeé:

Íjtyetsi jodíomútsí ¿íveekí méhcóomí pañe páhduváré nénehji úwáábohíjcyá tehdu mee romáánómú teene mecáhcújtsóíyónejíivari?

²² Ááneréjucó pámeere néene ímiáané tehdu dityétsí méénuhíjcyáne. Áánélliihyéé awáá ávyéjute diityéké táuhbá ditye íwajyámúúné ityácóríjccómútsikye iwápáájccoki. ²³ Ahdújucó ditye diityétsikye imyéénúne icyúvéhoojánúmútsidívú téhmetsóné tééjá tehmeébeke. ²⁴ Áánélliihyéhjáa tsíhyooja pañe íjcyáhóójá pañévu iúácómútsikye úméhewávú íhdótsoobe ityújkejínetu.

²⁵ Aamútsíhjáa téhoojá pañe íjcyamútsí Píívyéébema ihjyúvahíjcyá péccójpíínéjuco mejjcyárónááaca. Téhduréhjáa dífbyeke idyúúruváne dityétsí májtsiváne tsijtye teene cúvéhóójari íjcyame lleebúcunúhijcyáhi. ²⁶ Áronáacáhjáa peecútéré tétsii úúvécunúneri lléhowáané páhyúbáné tujkéveri pámeere tééjari íjcyámedítýú úwáñehííne cóhribáhi. ²⁷ Áánaacáhjáa tééjá tehmeébé icyúwátsihdyu ájkyeebe ítécunú páneere lléhowáané páyújcatyéne. Aanéhjáa íjtsúcunúúbé tsúuca ditye úmiváne. Áánélliihyéhjáa ícyávaájccó újcuube illííhyánúmeíki. ²⁸ Áronáacáhjáa Páávoró néehíí:

—Ehdu bo méénúmeídíñej, íjtyérero muúha.

²⁹ Áánélliihyéhjáa peete ipíúváne íicúí diityétsí éllevu peebe illityécunúúbere. Áánemáhjáa mímóúúvetéébé diityétsí lliíñévu. ³⁰ Áánemáhjáa ílluréjuco dibye íjchívyétsómútsikye nééneé:

—¿Aca muhdú ó pájtyeteyáhi?

³¹ Áánélliihyéhjáa dífbyeke neemútsi:

—Ávyéjuube Jetsocríjtoke pámeere dihyájkímuma mécahcújtsó ámuha mépájtyeteki.

³² Ehdúhjáa dífbyeke íñétsihdyu úwáábomútsí dífbyeke pámeere ihyájkímumájjuco. ³³ Aabéhjáa tépejco nijtyú diityétsikye ditye túúvátsonéhji. Áánemáhjáa ílluréjuco dibye diityétsidívú tsójtsótsámeíñé diitye ihyájkímumájjuco. ³⁴ Átsihdyúhjáa diityétsikye ihjyávú itsájtyémútsikye májchotsóme. Aaméhjáa mítyane ímíjyuuvé Píívyéébeke tsúuca icyáhcújtsóneri.

³⁵ Áané tsítsíívevúhjáa técoomí avyéjuchte wallóó tehmeé múnáake ditye íñééte diibye cúúvéjá tehmeébeke ílluréjuco dibye íjchívyétso diityétsikye. ³⁶ Ahdújucóhjáa ditye dífbyeke nééténéllii neebe Páávoróke:

—Ávyéjuchtévá néé ámútsikye o íjchívyétsoki. Ahdícyane wa ílluréjuco mepej.

³⁷ Áronáacáhjáa Páávoró néé diityéke:

—Muurá íñe mútsikye íiná néétuméré míamúnááj píínévú iwápáájccómútsikye cuvéejaanú romáánómúejtéstí téhdure muhcsi mejjcyáne waajácúháámima mejjcyámútsikye. Aame ¿íveekí imíllé mútsikye íjchívyetsóné teevétariye? Aane tsá muhcsi áyánéwu meímíllétúne. Óví ihdyu iye itsááne mútsikye íjchívyetsóvame.

³⁸ Ehdúhjáa dityétsí néene úúbálettémé ávyéjuchte. Ááneríhjáa mítyane íllityémé romáánómúejtéstí íjcyáne waajácúháámima dityétsí íjcyáneri. ³⁹ Áánélliihyéhjáa diityétsi éllevu ipyééne ídátsojckímeyémyé diityétsidívú. Áánemáhjáa choocóréjuco ditye wáloone técoomítyu. ⁴⁰ Aamútsíhjáa teene cúúvéjatu íjchívyemútsí Ríídiá javu úújetémútsí cahcújtsó múnáake itsápítsohíjcyátsihdyu ílluréjuco pééneé.

Tetsaróonicarí ditye íborívaténe

¹ Aaméhjáa Páávoró, Tsííraá, Timotéoo, éhdume péhijcyámé pajtyé Ajpíporii, Aporóoniaa, íjcyáccómícyutu. Átsihdyúhjáa péeme Tetsaróonicávú úújetétsihyi íjcyaya

imúnaa jodíómú pihcyááveja. ² Áájá pañévúhjáa wáyeéévejcóójí Páávoró imyéenuhíjcyádú úwaabóhi. Ehdúhjáa ténevá wáyeéévejcoojívádú úwáábohíjcyaaabe pápihchúúíjyúva. ³ Úúbállehíjcyaaabéhjáa diityéké Píívyéébé ihjyú uubálle múnaáhjáa cáátúnuhíjcyáné néhdújuco Críjto íícúbáhrámeítsihdyu dsíjíveebe tsiíne bóhííne. Téhduréhjáa nehíjcyaaabe diityéke:

—Muurá diibyéjuco Jetsóó Mepájtyetétsoobe íjcyáábedítýú ámúhakye o úúbállehíjcyáne.

⁴ Ehdúhjáa Páávoró néénéllíi tsaate imúnáadítýú tsúúca cáhcujtsómé diityémá nahbévahíjcyáhi. Téhduréhjáa mítyame gríéégómudítýú cáhcujtsó ímíáámé íjcyame tsúúcajátújuco Píívyéébeke úráávyehíjcyáme. Áhduréhjáa diityédítýú walléémú avyéjúméhjíúvú nééme cáhcujtsóhi. ⁵ Ááneríhjáa tééjá túkevétsojte cáhcújtsotúmé íñómíutááváne juváñeri átéréejte óvéhe múnaa péhíjcyámeke iújcúmema técoomí múnáake íílbórínútsihdyu Jatsóo jávú péé Páávorómútsi néhcovu diityétsikye itsájtye técoomí avyéjujté éllevu. ⁶⁻⁷ Aaméhjáa diityétsikye íajtyúmítúnéllíi diibye Jatsóokéréjuco tsijtye cahcújtso múnáama tsájtyene diityé éllevu. Áámekéhjáa diityédívú iúújetétsóne néémeé:

—Éhne míamúnáake tútávátsohíjcyamútsíhya Páávorómútsí Tsíírama wájtsímútsikye áánu Jatsóo ihjyávú tsáimíyé iwáátsúcúpéjtsóne tsaméhjíjuco íhjuváne ímityúné mee romáánómú avyéjúúbé tauíhbjúúnetu. Nehíjcyámé tsijpívá avyéjuube íjcyane Jetsóo.

⁸ Ehdúhjáa ditye nééne técoomí avyéjujtémá tsijtye tétsii íjcyámeke múhdurá pajtyéhi. ⁹ Áronáacáhjáa diitye Jatsóómú múu áhdómeídyú meenu ditye íacádsíjcaáyo diityéke. Ahdújucóhjáa ditye ácádsíjcaáyóne.

Páávorómú Beréari íjcyane

¹⁰ Áíjyúhjáa tépejco cahcújtso múnaa íjchívyetsó Páávoróo, Tsííraá, íjcyámútsikye diityétsí ipyéé Beréavu. Áámútsíhjáa téhullévú iúújetédú péé imúnáá pihcyáávejávu. ¹¹ Tsáháhjáa tétsii múnaa Tetsaróónicá múnaádú néétune. Ímíhyéhjáa lleebúcuñíhíjcyámé dityétsí úwaabóne. Aaméhjáa néhcohíjcyá Píívyéébé ihjyú uubálle múnaape cáátúnuhíjcyánéhjí pañe iwáájácu ímíááné tehdújuco dityétsí úwáábohíjcyáhajchííjyú. ¹² Áámedítýúhjáa mítyame cáhcujtsó jodíómuu, gríéégómuu, íjcyame wajpíímumáyé avyéjúméhjíúvú nééne walléému. ¹³ Aanéhjáa tsúúca Tetsaróónicá íjcyame jodíómú waajácú Páávoró Beréari úwáábohíjcyáné Píívyéébé ihjyú. Áánéllíihyéhjáa téhullévú ipyééne tsiíne íibórínutémé diityéke. ¹⁴ Áánéllíihyéhjáa íícúí wallóomé Páávoróké díbye ipyéé móóá úniúvú tétsihvuré Beréavu Timotéomútsí Tsíírama cóévánaáca. ¹⁵ Áábekéhjáa pícyohjémé Atéénavu. Aaméhjáa óómímyeke neebe ditye íñéé íícúí dityétsí ipyéé dííbye éllevu.

Páávoró Atéénari

¹⁶ Áámútsikyéhjáa téhmeebe íítehíjcyá mítyane técoomíyí ditye dúúruvahíjcyáné níjcyotájteke. ¹⁷ Aanéhjáa múhdurá íjtsúcunúnéllíi tééneri ihjyúvahíjcyaaabe imúnáama tsijtye Píívyéébeke dúúruvahíjcyámema pihcyáávejá pañévu. Íhdícyátsíhjíúhjáa icyábúúvémema ihjyúvahíjcyaaabe tééneri. ¹⁸ Áábemáhjáa ‘epicóóreo’ némeíñé uwááboju úráávyehíjcyámema tsijtye ‘ejtóico’ némeíñé uwááboju úráávyehíjcyámé ihjyúvahíjcyáhi. Áámedítýúhjáa tsaate néjcatsíhi:

¿Muhdúami tsáma áánu íhjuwábá meke nehíjcyaj?

Áánetúhjáa tsijtye nééhíi:

—Tsiíñé piivyéébé mú ihjyú uubálle múnáajpíubá dííbye. Ehdúhjáa nehíjcyámé Páávoródítýú díbyeé Jetsóó dsíjíveebe bóhííbedítýú íjcyáné uwááboju úúbállehíjcyánéllíihye. ¹⁹ Áábekéhjáa tsajtyémé ípítyácócatsíhíjcyátsihvu ‘Areóópago’ némeítsihvu. Áánemáhjáa dííbyeke néémeé:

—¿Aca tsá múúhakye u wáájácútsóityuró ímíñeúvú béhné uwáábójuma u tsáánevu?
²⁰ Muurá múúhakye u néhijcyané tsáhái tsáijyúubaré muha melléébotúne. Áánéllii muha méimíllé mewáájacúné ímíñeúvú ñná nééiyóné múúhakye u néhijcyáne.

²¹ Ehdúhjáa díbyeke nééme Atééna múnáama tsíñé iñúji múnáa íjcyame. Aaméhjáa íñerí íjcyatúme pájyuvaré úbállécatsíhijcyá páhduvaré nééne uwáábó illéébone.

²² Áámekéhjáa Páávoró nééhií:

—Ámuúha Atééna múnáaj, muurá ó waajácú ámuha panévare tsíñehji mecáánivahijcyáne. ²³ Muuráhjáa ámuha medúúrúvahijcyátsihjírí o péhijcyaaabe ó ájtyumí ñcúvé wáájí hallútú illu nééne cáátúnúmeñe: “Mewáájácútúné Piiivyéébé wáábyuta.” Aane muurá díbyedyú ámuúhakye ó úwáábohíjcyá eene díbyeke wáájácútúmeré ámuha medúúrúvahijcyáábedityu.

²⁴ Diibye ihdyu Píívyéébe páneeré múhdúné tsíeméné ípívyéjtsóobe. Diibye muurá ípívyéjtsó íñújima páneere lévéhóowari íjcyanéhji. Áánéllii páneere íjcyá díbye tájpiye. Aabe tehdu apátsíyé íjcyáíyonejí miamúnáa méénúné duurúvájá pañe. Muurá ihdyu ihdícyátsihjíríyé díbye. ²⁵ Aabe tsá mutájpí íjcyatúne. Muurá ihdyu díbyedyúré tsááne bóñima méijcyáhi. Áhdure panévare ñe múhduná téene tájpi méicyahijcyané díbyedyúré tsááhií.

²⁶ Muuráhjáa tsáápihdityúré ñe múhdumé íñújiri méijcyámeke líyaatétsoobe. Áánemáa íhdétújuco dibye éévecúné kiáhjí méijcyaiñé múijyúhaja. ²⁷ Ehdúu méénuube díbyedi méítsámeíhijcyané níjcáutu íhtsútúnetu mewáájácu méhdityu kiá íjcyátúróobe. ²⁸ Muurá díbyedyúré tsááne bóñima méijcyá éhnéhjáa tsaate illu néhduú: “Muha méijcyá Píívyéébej tsíime.” ²⁹ Aane tsúuca díbyej tsíime méijcyame tsá méijtsúcunúityuró eene panévaturé miamúnáa óórótuú, nééwáyutuu, dsíídsituu, nícyohíjcyánehjidú Píívyéébe nééneé. ³⁰ Muuráhjáa ihdyu éjyúvú pevénéré ítécunúhijcyaaabe miamúnáa iwáájácútúné hallúri ehdu méénuhícyáne. Áronáa ícyooca pámeere miamúnáake neebe ímityúné méicyahijcyané méihvéjtsoki. ³¹ Muurá muhdú méicyahijcyané iwáájácúdú mééma ímbájchóiibye ípyé imyémenuube Jetsóoj téeveri. Aanée muurá meke waajácútsóobe díbyeke íbóñítsóneri.

³² Ehdúhjáa Páávoró dsíjívémé tsiíne bóñínetu íhgyúváneerí illure tsaate uuhívaté díbyedi. Áánetúhjáa tsaate nééhií:

—Muha ihdyu méimíllé tsíjyú tsiíne téénetu u íhgyuvané melléébucunúne.

³³⁻³⁴ Áámedityúhjáa tsúuca tsaaté múnáa cáhcujtsómé díbyema nahbévahijcyáhi. Áámemáhjáa íjcyaaabe Dionítsio teene ‘Areóópago’ némeítsihvu dóbéévehijcyáméejpi. Áhduréhjáa ‘Dáámari’ némeíllema tsíjtyehji íjcyá diityéma.

18

Páávoró Coríitori

¹ Aanéhjáa Páávoró teene Atéénatu péébe úújeté Coríitovu. ² Átsihdyúhjáa aahívetéébé imúnáajpi Akíirake Póótó iñúji múnáajpiíkye. Téijyúhjáa téhdure botsíi wajtsííbé Itáaría iñújitu mewa Píritsírírama, Ávyéjuubeváa Cáráóodio pámeere Róómari íjcyané jodíomú íjchívyéñé néénetu tsáámutsi. ³ Aanéhjáa Páávoró diityétsimáyéjuco íjcyane diityétsikye íwákimyéityu ipiáábo téeméné wákimyéí imyéénuhijcyanéllíhíhí. Aaméhjáa méénuhijcyá cuwájaanedú nééne nujúwáane. ⁴ Áijyúhjáa ténevá wáyeéévéj-coojívádú pehijcyaaabe imúnáa jodíomú pihcyáávejávu. Aabéhjáa úwáábohíjcyá Jetsóodityú íjcyané uwááboju imúnáama tsijtye imúnáa íjcyáturómeke ditye icyáhjútsoki.

⁵ Áánácáhjáa tsúuca Tsííramutsi Timotéoma wajtsí Matsedóoniá iñújitu. Áijyúhjáa Páávoró tsanéeríyé uwáabori íjcyaaabe nehíjcyá imúnáake diibyéjuco Jetsóo dityé téhmehijcyaaabe Crijto Mepájtyetétsoobe íjcyane. ⁶ Ehdúhjáa dibye néerónáa díbyedyú

nehníwu ihjyúvame. Áánélliihyéhjáa ílluréjuco dibye diityédítúyú ipyéé íwajyámú wátsóujcoobéré nééeneé:

—Árone tsáma ámuhá hallúriyéjuco teene ámuha medsíjívécooca meícúbáhrámeíñe. Tsá táhallúrí tene íjcyatúne. Ahdícyane jodíómú íjcyátúróme éllévuréjuco o pééíne diityékeréjuco o úwááboki.

⁷Ehdúhjáa íñéene ílluréjuco dibye tééjatu íjchivyéne. Átsihdyúhjáa péébe úújeté Jójto jávú teenéhjáa pihcyáávéjá únúriyé íjcyaaabe tsúucajátújuco Píívyéébeke dúúrúvahíjcyáábe jávu. ⁸Áijyúhjáa teene pihcyáávéjá avyéjuube ‘Críjpoó’ némeíbyé cáhcujtsó Jetsóodítúyú íjcyané uwááboju pámeere ihyájkímuma. Aaméhjáa tsójtsótsámeíhi. Áhduréhjáa tsijtye Coríító cóómi múnáadítúyú cáhcujtsómé tsójtsótsámeíhi. ⁹Átsihdyúhjáa Páávoródívú tsápejco Jetsóo naavédú nééne pañe ibóhówáávéne néé dííbyeke:

—Imíchi díícyáne éhníñevu dúwááboco íñerí íllityétuubére. ¹⁰Ijcyámé mítyame ícyoomíyí tahñéjté íjcyaimye. Áánéllii ehdu uke o nééhií. Áábeke o íjcyátúcoocájííva múha uke muhdú méénuúhi. ¹¹Ahdújucóhjáa tsané pijcyábáj piínévú tétsii Coríítori íjcyaaabe diityéké úwáábohíjcyané Píívyéébe ihjyu.

¹²Áijyúhjáa Acááyá íñújí avyéjuube Garióo íjcyánaa tsaate imúnaa jodíómú cáhcújt-sotúme ípítýácójcatsíñe Páávoróké ékeevéhi. Áábekéhjáa tsajtyémé diibye ávyéjúúbe éllévu dibye ímítyunéhjí ímíbáchohíjcyátsihvu. ¹³Áánemáhjáa dííbyé hallúvú úúballémé dííbyeke. Nééméhjápeé:

—Áánu métaúhbaju nééne tsíjítóriyé míamúnaake úwááboobéré pehíjcyá dityévá Píívyéébeke idyúúrúvaki.

¹⁴Ehdúhjáa Páávoró hallúvú ditye úúballénéllii dibye íhgyúváiyóné íhdéré diibye ávyéjuube Garióo diityéké nééhií:

—Ihdyúhde tehjújúcooíyó dííbyema o ímíbájchóiyóné dibye ímítyuné méénuca. ¹⁵Áánetu ámuhá taúhbaju nééne tsíjítóriyé dibye tsáápihdítúyú íjcyané uwááboju úwáábohíjcyáhajchíí wa íhdyu ámuháyé chooco méímíbáchojcatsij. Tsá o ímíllétú átéréenéhjí o ímíbajchóne.

¹⁶Ehdúhjáa íñéene ílluréjuco dibye diityéké wállóone tétsihdyu. ¹⁷Árónáacáhjáa pihcyáávéjá avyéjuube Tsójtenéké tsaate gríéégomu iékéévéébeke wápáajcó diibye ávyéjúúbe úmíwávu. Áróneríhgyá tsá dibye íícúvetúne.

Páávoró Ajtiokííavu íóómítsihdyu tsiíñe uwáábovu pééneé

¹⁸Aanéhjáa Coríítori tsúcájá Páávoró ícyahíjcyáhi. Aabéhjáa tétsihvu ‘Tséékeréa’ némeí mujcóvú béerómeí tsanéhjáa ímiááneturé imyéenuíñe íñéneé uubálle. Ehdúhjáa méénuímeíbyé Tsííriá íñújívú ipyéétúné íhde. Átsihdyúhjáa botsíí tétsíí cáhcújtso múnáake ípítýájcóne peebe Akííramútsima tsahííyí teene Tsííriá íñújívú. ¹⁹Aaméhjáa Éépetsóvú úújeté tétsihvu Akííramútsí mewa Pírítíírama cóéváítsihvu. Átsihvúhjáa Páávoró imúnaa jodíómú pihcyáávejavú péébe úwaabó tééjavu píhcyáávémeke. ²⁰Áábekéhjáa neerómé dibye tsuucájááneúvú dityémá íjcyaki. Árónáacáhjáa tsá dibye ímíllétúne. ²¹Áánemáhjáa diityéké pítyájcoobe nééhií:

—Árónáa ó ímíllé o pééne Jerotsaréevu. Aabe óví Píívyéébe ímílléhajchíí tsiíñe ámuhákye ó uujéváhi.

Ehdúhjáa íñéene péjúcoobe tsahííyí teene Éépetsótu. Áánetúhjáa Akííramútsí dííbyedítúyú cóevá tétsihvu. ²²Aabéhjáa Tsetsaréavu úújetéébe tétsihdyu botsíí péé Jerotsaréeri íjcyané cáhcújtso múnáa éllévu. Átsihdyúhjáa peebe Ajtiokííavu. ²³Átsihyíhgyá tsúcájá íjcyátsihdyu idyé tsiíñe pehíjcyaaabe Garáátsiámá Píríjíá íñújícúri íjcyané cáhcújtso múnáake tsápijtsoobéré técomívádu.

Éépetsórí Apóóro úwaabóne

²⁴ Ájyúhjáa Arejadrííá cóómi múnáajpi jodíómuube Apóóró teene Éépetsóvú wajtsíhi. Aabéhjáa ímiá uwááboobe íjcyaaabe mítyane waajácú Píívyéébé ihjyu. ²⁵⁻²⁶ Aabéhjáa úwáábohíjcyá muhdú Jetsóoke meuráavyejjító tsaate dífbyeke úwaabóne. Úwáábohíjcyaaabéhjáa apááñéré Jóáápe tsótsohíjcyánetu íjcyáné uwáábó iwáájacúné imúnáa pihcyáávújá pañévu íínerí núhnévétuubére. Aanéhjáa díbye níjkevádú Akííramútsí dífbyeke ihjyávu itsájtyéne botsíi ímíñéuvú úwaabó muhdúhjáa Píívyéébe Jetsóoj tééveri méema méénune. ²⁷ Aabéhjáa imíllé Acááyá iinújivu ipyééneé. Aanéhjáa cahcújtso múnáa ímí íjtsúcunúnéllii caatúnú waajácuháámí téhullé cahcújtso múnáa éllevu dítye tsámíyé iwáátsúcúpéjtso dífbyeke. Aabéhjáa téhullévú úújetéébé Píívyéébere tükévéjtsóneri píáábohíjcyá mítyane cahcújtso múnáake. ²⁸ Aabéhjáa imúnáa jodíómuke nehíjcyá diibyjuco Jetsóo Crijóto Mepájtyetétsoobe íjcyane Píívyéébé waajácúháámítúu tene néhdújuco. Ehdúhjáa díbye néénéllii tsáhájjuco dítye iiná néétune.

19

Páávoró Éépetsóri

¹ Aabéhjáa Corítori íjcyánáa Páávoró íjchí iinújiri péhíjcyaaabe úújeté Éépetsóvu. Átsihyíhjáa íjcyámé tsaate Píívyéébé cahcújtso múnáa Jóááuvú uwáábó úráavyehíjcyáme.

² Áámekéhjáa neébe:

—¿A ámuhápe Píívyéébeke mecáhcújtsótujkénújyu tsúuca dífbyé Apííchó ámuhá pañévu úcaavéhi?

Áánélliihyéhjáa neémeé:

—Tehdu muha mewáájácúnejjíva dífbyé Apííchó íjcyane.

³ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Acáa ííne uwáábórá ámuha mecáhcújtsóne métsójtsótsámeíhi?

Áánélliihyéhjáa neémeé:

—Mu ihdyúu éhne Jóááuvu tsótsohíjcyáné uwáábo.

⁴ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ímiáánéjucóhdée díbye Jóáa tsótsohíjcyáné ímityúné íicyahíjcyanéhjí íhvéjtsómeke. Áronáacáa ihdyu diityéke nehíjcyaaabe dífbyé boone Mepájtyetétsoobe Jetsóo úwáábóífbyeke dítye icyáhcújtsoki.

⁵ Áánélliihyéhjáa botsíi Jetsóoke icyáhcújtsóne tsiíne tsójtsótsámeímíyé dífbye mémeri. ⁶ Áámé hallúvúhjáa Páávoró tsáápiitsá hallúvú íhyójtí ipícyóóne Píívyéébema íhjúvúné tujkéveri dífbyé Apííchó diityé pañévu úcaavéhi. Aaméhjáa tsíjyúhjí illéébótúrójúhjí Píívyéébeke duurúvahíjcyáhi. Áhduréhjáa téenere tükévéjtsóneri úúbállehíjcyámé díbyé diityédívú úwááboju bóhówajtsóne. ⁷ Aaméhjáa dítye Píívyéébé Apííchó diityé pañévu úcaavémé 12-meva.

⁸ Aanéhjáa Páávoró pápihchúu nuhbává imúnáa jodíómú pihcyáávújá pañévu úwáábohíjcyá íínerí núhnévétuubére. Aabéhjáa míamúnáake téibúwátsohíjcyá Píívyéébé avyéjú icyánejuvu. ⁹ Áronáacáhjáa tsaate tsá ímíllétú icyáhcújtsóne. Aaméhjáa nehníwu íhjúvuhíjcyá teene Jetsóodítýú íjcyáné uwáábotu pámé úmíwávúre. Áánélliihyéhjáa Páávoró diityédítýú péé pámeemáyé cahcújtso múnáama ‘Tirááno’ némeíbyé uwáábojávú. ¹⁰ Aabéhjáa tééjavuréjuco diityéke úwáábohíjcyáné míñéécú pijcyába. Aanéhjáa tsúuca pámeere Áátsiá iinúji múnáa lleebójucóó Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju díbye úwáábohíjcyáne. Áhduréhjáa tsijtye jodíómú íjcyáturómé tsúuca lleebóhi. ¹¹ Ájyúhjáa dífbyej tééveri Píívyéébe méénuhíjcyá mítyane méénuráítyúronéhjí. ¹² Ávyetáhjáa dífbyé miñúbajánema íwajyámúúné chéméméhjí éllevu dítye tsájtyéróneri tsúuca bóhíhíjcyáme. Tsaaté pañéhjáa naavémú íjcyároméhjí ichívyehíjcyáhi.

¹³ Ájyúhjáa tsaate téhullé múnáa jodíómú naavémuke tsaaté pañétú íchívyétsóhíjcyámé imíllérá Jetsóo mémeríyjuco íjchívyetsóne. Aaméhjáa néjcatsíhi:

—Méneé tsaaté pañétú ditye íjchívye éhne Páávoró úwáábohíjcyaae Jetsóo mémeri.

¹⁴ Ehdúhjáa imíllerómé imyéénune jodíómuube Etséébá llúúvájte avyéjúúbej tsíímé 7-meva íjcyame. ¹⁵ Aaméhjáa tehdu méénúrónáa tsáapí pañétú diibye naavéné néehíí:

—Muurá ó waajácú Jetsóoke. Áhdure ó waajácú muubá Páávoró íjcyane. Áánetu ¿muutá ámuúha?

¹⁶ Ehdúhjáa néébere diibye míamúnáajpi naavéné ípañe íjcyaae diityéké méénúnetu ílluréjuco ditye wááne tééjá pañétú íevejtéhjiréjuco wájamúúvatúmé dibye túúvát-sónéhjíma. ¹⁷ Aanéhjáa pámeere Éépetsó múnáa jodíómumáyé tsijtye jodíómú íjcyátúmé iwáájácúneri mítyane íllityéne Jetsóoke ávyéjutsóhi.

¹⁸ Áhduréhjáa tsaate cáhcujtsójúcóómedítýú úúbállehíjcyá íhdéhjáa ímityúné í-cyahíjcyanéhi. ¹⁹ Áánetúhjáa apííchojte ténéhjí waajácúhaamíné ílluréjuco cóvajtsoné pámeere ítteneríye. Ááne pañéhjáa íjtsúcunúmé dsíidsi wágóoovéné 50 míi. ²⁰ Ehdúhjáa téijyu Jetsóodítýú íjcyané uwááboju tsújaavé pámehdívure.

²¹ Ááne boonétúhjáa Páávoró íjtsámeí Matsedóóniámá Acááyá iñújjícu íááhívetétsihdyu botsíi Jerotsarévu ipyééíñe. Áhduréhjáa nehíjcyaae teene Jerotsarétu ipyééíñe Róómávuú. ²² Áánéllíihyéhjáa íhde wáalloobe ípiáábojtétsikye Matsedóóniávú Timotéoma Erájtómútsikye. Áánetúikyéhjáa tsúcájá cóevaabe Áátsiá iñújjívu.

Éépetsóri ditye íborívaténe

²³ Aabéhjáa Jetsóodítýú íjcyané uwááboju úwáábohíjcyané hallútú cáhcújtsotúmé páhdúváré dáriívehíjcyá cahcújtso múnáake. ²⁴ Tsaapíhjáa ‘Deméétrio’ némeíbyedítýú tujkéváne. Diibyééhjáa nícyohíjcyá úwáñewáánetu ‘Diána’ némeíñe níjcyota píívyélledi idíllone idyúúruvahíjcyá náave. Ááne hallúvúhjáa mítyane dsíidsívahíjcyámé pámeere íwákímyéi múnáama. ²⁵ Aabéhjáa pámeere múhdumé téeménéhjí wákímyeíhíjcyámeke ipíhjúcuúne néehíí:

—Muurá ámuha méwaajácú íñe mewákímyeímyé tsaímíyé meícyahíjcyané íínetú píhtotúme. ²⁶ Aane ¿íveekí Páávoró nehíjcyá íñe menícyohíjcyámé píívyéébe íjcyatúne? Ehdu íñéeneri muurá mítyámekéjuco dibye tsíñejcúvúré íbúwajtsóne. Aane muurá tsá apátsíyé íchii Éépetsóri dibye tehdu méénutúne. Muuráhjáubá páneeréjuco Áátsiá iñújjiri ehdu dibye méénune. ²⁷ Aane múhdurá teene méémaá. Muurá mewákímyeí téene tájpíjyuco meícyahíjcyané méhdivu wágóóóvéiyáhi. Áhdure diille íhtsútulle píívyélleke Áátsiá múnáama pámeere íñújjiri íjcyané míamúnáa dúúruvahíjcyá lle ja tsáhájucó bóhówaúcuúnújúcuóótyuróne.

²⁸ Ehdúhjáa dibye néénéllíi tsijtye icyáyobáávaténe íllu wáñejcóhi:

—¿Nóóooj, ehdííwájullé tsáma íhtsútulle Epéétsiómú piívyéllé Diánaj! Ehdúhjáa iwáñejcóne néemeé.

²⁹ Áijyúhjáa ihdyu kiávú técoomíyí míamúnáa iibórínújcatsíhi. Áánaacáhjáa Matsedóóniá múnáajtétsí Gááyóma Arijtáacomútsí Páávoróké náhbénuhíjcyámútsikye lliúcuíñúmé ditye píhcyáávehíjcyájá pañévu. ³⁰ Áájá pañévúhjáa Páávoró ipyééne diityémá íhjúvátéiyónáa tsá cahcújtso múnáa díbyeke íhvéjtsotúne. ³¹ Áhduréhjáa tsaate Áátsiá iñújjiri múnáa ávyéjuchte díbyeke wáájacúmé néé tsaatéké ditye íñéé díbyeke téhullévú dibye ipyéétuki. ³² Áánaacáhjáa ihdyu míamúnáa iibóríba teene píhcyááveri íjcyame. Aanéhjáa mítyame tsá wáájacutú íñéllíihyé ímichi ipíhcyaaavéne. ³³ Áánaacáhjáa tsaate jodíómú imúnáajpi Arejáadoróké cátujuco dibye diityé úmíwávú ipyééne íhjúvaki. Áhdújucóhjáa íhjúva dibye íhyójtisiri diityéké néérone cúúvéhulléréjuco ditye íjcyaki. ³⁴ Áronáacáhjáa ‘dáj’ néétune tsiíñe íllu wáñecóhíjcyáme:

—ǀNóóooj, ehdǀvájullé tsáma íhtsútulle Epéétsiómú piivyéllé Diánaj! Ehdúhjáa iwáñéjcone nehíjcyámé míñéecu hóorá hajchótá jodíómuube dibye íjcyane iwáájácúnema.

³⁵ Áamekéhjáa técoomí avyéjuube idyáíívyétsómeke néehí:

—Ámuúha tamúnaa íñe Éépetsóri meíjcyamej, pámeere muurá waajácú éhnée cáámetu áákityéné neewáyú píívyélle Diánadi medíllóné duurúvaja méhójtí pañe íjcyane. ³⁶ Aane tehdu múha tóónúyónejíivari. Áánéllii ílluréjuco metáchúúréevéne cúúvéhulléréjuco meíjcyane. Aame íiná mémeenújúcohdí ímíñeúvú íjtsámeítyúme. ³⁷ Muurá íjtyétsikye íllevu ámuha metsívamútsí tsá ííne ímítyúné méénutúne. Áhdure tsá dityétsí méduurúvaja tútávajtsotúne. Aamútsí muurá tsá íiná ímityúné íhjuvatu mépiivyéllédítyu. ³⁸ Ahdícyane Deméétrio iwákimyéi múnáama tsaatédítyú ímityúné íjyácunúhajchíí óvíi péé ténéhjí ímibájcho múnáa élleve teene ímíbjchoki. Muurá téenéllii íjcyané ténéhjí ímibájchotsíhji. ³⁹ Áánetu ávyetá íhnáhó néene íjcyáhajchíí múu íhvejtsó páñétúéhullévú tene ímíbbáavyeki. ⁴⁰ Muurá ícyooca ápíchó néene máhallurí téenetu menéétsámeítyóne. Tsá muurá íiná menéétyuró íñe ícyooca pájtyene páñétúejte meke díllóca. ⁴¹ Ehdúhjáa íñéene ílluréjuco dibye diityéké tsújaúcúne.

20

Páávoró Matsedóóniámá Gréetsiá íñújíicúvú pééneé

¹ Aaméhjáa ííborínújcatsíñetu íhvetédú Páávoró cahcújtso múnáake ipíhjuúcúne túkëvejtsóhi. Átsihdyúhjáa diityéké ipítyájcóne Matsedóóniá íñújivuréjuco dibye pééneé. ² Aabéhjáa téhullé cahcújtso múnáake ááhívebe diityéké tsápítsohíjcyáhi. Átsihdyúhjáa péébe Gréetsiá íñújivu íúújetétsihyi íjcyá pápihchúú nuhbáva. ³ Aabéhjáa tsahííyí Tsííríi íñújivu pééyónáa tsaate imúnaa dííbyedítyú ímityúné pítyájcámeíñe iwáájácúne íjtsámeíbyé Matsedóóniá íñújivuré tsiíñe íóómiíñe íjchityu. ⁴⁻⁵ Áábemáa o pééíñáa múhtsikye náhbenuímyé múhtsí íhdéjuco Tóróóavu ipyééne téhullétú múhtsikye téhmeténé ílluúme: Beréa múnáajpi Tsóópatee, Tetsaróónicá múnáajtsí Arijtáacomútsí Tsegóódomaa, Déébe múnáajpi Gááyoó, Timotéoo, Áátsiá íñújii múnáajtsí Tííkicyómútsí Tóróópimómaa, éhdume. ⁶ Áánetúikyée muhtsi mecóévamútsí óórityúne pááa májchoméíhíjcyané wañéhjí pajtyétavu botsíi Pirípotu tsahííyí mepéémutsi méúújeté tsáhojtsíj coojívatu diityédívú Tóróóavu. Átsihyíi muha méijcyá tsané tsemáána.

Páávoró Tóróóa múnáake ááhívéne

⁷ Aamée muha tsemáána déjúcóóvejcoójí medóbéévéne pááa mémajchó Jetsóo dsíjívé méitsaavéne. Áijyúu Páávoró úwaabó ávyeta pécójpiñévújuco tsíjyú muha mepéjúcóóíñéllíihye. ⁸ Téjyúu muha médóbeevé cáámééhó pañévú peetéháñej téeveri. ⁹ Áánaacáa ováhtsáwu ‘Éóótico’ némeíbyé ácuúcunúhijcyá páhoowa nétsihyi. Aabéhjáa icyúwaíñúné hallurí baavu áákityéébe dsíjívéhi. ¹⁰ Áánélliihyée Páávoró íicúii íñítyéne dííbyeke íámabúcúne néehí:

—Méíllityédíne. Muurá íhdyu bóhííroóbe.

¹¹ Átsihdyúu tsiíñe cáamevu néríivyéébema muha pááa mémajchó Jetsóo dsíjívé méitsaavéne. Áané boonétúu idyé tsiíñe íuwaábó cámahjácoobe tsítsijnécu. Átsihdyúu ílluréjuco muha mepééneé. ¹² Áánetúu tétsíi múnáa íhjáhañévuréjuco péémema diibye ováhtsáwu péeneri mítyane ímíjyuuvéme.

Tóróóatu Miréetovu ditye pééneé

¹³ Aamée muha mepéjúcóónáa Páávoró múúhadítyú coévá tétsihvuré Tóróóavu íjchityuré ipyéé Atsóovu. Áánetúu muha íhde cújúwámiri mepééme méúújeté técoomívú tétsihdyu dííbyeke muha meújcuci. ¹⁴ Aamée muha técoomítyú dííbyeke

meújcuíñútsihdyu mepééme méúújeté Mitiréénevu. ¹⁵ Átsihdyúu muha mepééme tsíijyu ‘Kííó’ némeíñé caapáhó tujkévetu mepájtyeme tsíjcyooji méúújeté ‘Tsáámoó’ némeíñé caapáhó mujcóvu. Ámujcótúu muha mepájtyeme mécúwaté Trojíírióvu. Áané tsííjyúu botsíi muha méúújeté Miréétovu. ¹⁶ Ehdúu muha mepéhíjcyánáa Páávoró íjtsámeí Jerotsaréeri muha Pejtecojtéé wañéhjí mepájtyeíñe. Áánéllihyéikyée tsá dibye ímíllétú muha Áátsiá iñújiri íjcyacóómí Éépetsóvú mepééne íicúu muha téhullétú meóómítyúrónéllíihye.

Páávoró ihjyuvané Éépetsó cahcújtso múnáá túkevjtsojtéma

¹⁷ Aabée Miréétori íjcyaaabe píuvá Éépetsórí íjcyané cahcújtso múnáá túkevjtsojtéke.

¹⁸ Áámekée neébe:

—Ámuha muurá méwaajácú muhdúhjáa Áátsiá iñújivu o wátsítujkénúijyu o ícyahíjcyáne. ¹⁹ Muuráhjáa tamúnaa jodíómú íjcyarómé oke páhduváre dárííveneri támeíbyéré Píívyéébé wákimyéí ó méénuhíjcyá iñá néetuubére. ²⁰ Áronáacáa tsá o íhvetétú ámúhakye píááboíñé patsíhjíwávúré úwááboobéré o péhíjcyánetu. ²¹ Aabée ámúhakye pámeekéré tamúnaa íjcyátúróméhjima ó nehíjcyá ímityúné ámuha méicyahíjcyané méíhvéjtsóne Máavyéjuube Jetsocríjtoke mecáhcújtso ímí Píívyéébema ámuha méijcyaki. ²² Aabe íñe ícyooca tsiíñe o péé Jerotsaréevu Píívyéébé Apííchó oke túkevjtsojneri muhdú táúmiwa íjcyane wáajácútuúbe. ²³ Muurá pahúlleva o péhíjcyá coomíjivu téenere Píívyéébé Apííchó tsúuca oke waajácútsójúcoorá Jerotsaréevu oke ditye cúvéhoojánube o ícúbáhrámeíñe. ²⁴ Áróneri tsá o áábímyeítyúne. Apááñéré ihdyu ó imíllérá Píívyéébé meke iwájyúne mééma mepájtyetéíñe méénúné uwáábojúvú Jetsóo oke níwááveíñúné o níjkeváne.

²⁵ Ahdícyane ámúhakye o néé íñe múhdúméj píinévú Píívyéébé avyéjutu íjcyané uwááboju úwááboobéré o péhíjcyámé ámuha oke maájtyumíjúcóóityúne. ²⁶ Téhdure ámúhakye o néé ámuha mewágóóóvéhajchíí tsá táhallurí tene íjcyáityúne. ²⁷ Muurá tsúuca páneere ámúhadívú ó bóhówajtsójúcoorá muhdú Píívyéébé íjtsaméí íjcyane. ²⁸ Ahdícyane tsáma téíibúwá méijcyaco ámuha uwáábojte méijcyame. Ímíñeúvú météh-meco cahcújtso múnáake íllí Jetsóo tujpácyó wágóóóvénej tééveri dibye újcúmeke. Muuráhjáa diityédívú ámúhakye níwááveebe íapííchoj tééveri diityé túkevjtsojte ámuha méijcyaki. ²⁹ Áronáa ó waajácú íchihdyu o péené boone tsaate múhdurá úwáábojneri íllure diityéké tútávajtsoíñé éhne múúne oohíbyé obééjámuke tútávajtsódu. ³⁰ Áhdure íjcyáimyé tsaate ámúhadítyuré ímíá uwááboju tsíjítóríyé átéréenéhjí úwááboímye. Ááneri íllure cahcújtso múnáake mújtátsoímye. ³¹ Áánéllí tsáma téíibúwá méijcyaco éhnée pápíhchúu píjcyábá hajchótá támaatjóu o wáágóóne ámúhakye o úwáábohíjcyané méítsáávénema.

³² Ahdícyane ámuha Píívyéébeéjté méijcyame óví dífbye tájpiyéjuco ámuha méijcyane meke iwájyúne dibye ácu híjcyané uwáábójú pañe íhtsutúmeréjuco.

³³ Cáhawáá méijtsúcunuj, tsáháa muurá o íjyácunútú oke tsaate dsíídsidívú áhdoobe ehnéva múnáajpi o íjcyaaabe ímíá wajyámuma o íjcyáiyóneri. ³⁴ Muuráhjáa ámuháyé wájácú menééne oore tsáávanéréí ó wákímyeíhíjcyá óóma íjcyámema muha mepíhtone meújcuiki. ³⁵ Aabée muurá ámúhakye panévaturé ó úwáábohíjcyá muhdú mewákímyeíyóné ídáátsóméhjike mepíáábo éhnehjáa Ávyéjuube Jetsóo íllu nehíjcyané o ítsáávénema: “Muurá tsaatéké tsíeménevu ájcume ímíjyúúvéiyá ditye ájcume ímíjyúúvéne ehnííñevu.”

³⁶ Ehdúu diityéké íñétsihdyu Páávoró Píívyéébema íhíjyúva mímóúúvénéllí muha téhdure mémímóúuvéhi. ³⁷ Áábekée pámeere ikímóóvéne ámábiñúhi. ³⁸ Aamée

múuhakye pícyohjé cúújúwamívú dibyée ‘tsáhájucóubá tsiíne oke ámuha maájtyúmíityúne’ néeneri kímóóvemeré.

21

Jerotsarévu Páávoró pééneé

¹ Aamée muha tétsihdyu mepéé tsapéhdu ‘Cooó’ némeíñé caapáhovu. Áané tsiíjyúu muha méúújeté ‘Róódaá’ némeíñé caapáhovu. Átsihdyúu botsíi muha méúújeté Páátarávu. ² Átsihvúu muha tsíímivúréjuco mepájtyene Peníítsiá iíñújivu péémivu. Áámíríyējucóo muha mepééneé. ³ Aamée muha ‘Chííperé’ némeíñé caapáhó náníñējcuri meííteíñútsihdyu mepéhijcyámé méúújeté Tsííríá iíñújivu. Aaméikyée muha Tííró mujcójuvu mécátsúúveté tétsihvu tsane píchuta íjchívyeke. ⁴ Átsihyíi muha tsaate cahcújtso múnáake maájtyúmitémemáí méijcyá tsané tsemáána. Aamée Páávoróké néé dibye Jerotsarévu ipyéétu Píívyéébé Apííchóréhjáa diityéké túkévéjtsóneri. ⁵ Aamée muha técoomíyí téhajchótá méijcyánetu mepéémeke pícyohjémé pámeere mújcojúvu. Áámemáa muha pámeere memíhmóúbáne Píívyéébema méihjyúváhi. ⁶ Átsihdyúu muha íllurējuco diityéké mepítyájcóne meúcaavéné cúújúwámí pañévu. Áané tujkéveríjyucóo ditye óómiñe ihjyáhañévu.

⁷ Aamée muha Tíírótu nihñéréjuco tsahíyí mepééme mécátsúúveté Toremaidávu. Átsihyíi íjcyané cahcújtso múnáadívú muha méúújetémema méijcyá tsájcoóji. ⁸ Áané tsiíjyúu muha mepééme méúújeté Tsetsaréavu. Aamée muha mepéé Perípe jávu cahcújtso múnáá túkevjtsojtéhjáa 7-meva íjcyamedítýú uwáábori úllehíjcyáábe jávu. ⁹ Áábej tsíímée píínéehójsíimeva walléemú tájívátumé íjcyame úúbállehíjcyá Píívyéébere diityéké ájcúné íjtsaméiyi iiná pájtyeíñé iwáájacúne. ¹⁰ Aamée muha tétsihyi tsúcájáhrējuco meícyahíjcyánáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Agáábó wajtsí tétsihvu Jodéatu tsáábeé. ¹¹ Aabée múuhakye ááhívebe Páávoró ocájímííhé iújcúmííheri íhyójtsicuu, íjtyúhaacyuu, íjcyane ichiácómeíñe néehíi:

—Píívyéébé Apííchó muurá nehíjcyá ílluva ditye íñe ócájímííhé aabájáábeke Jerotsarévu ichíjchúúbeke íhvéjtsóíñe tsííñe iíñúji múnáá hójtsí pañévu.

¹² Ehdúu dibye néénéllii muha teene Tsetsaréa múnáama méneerá Páávoróké dibye ipyéétu téhullévu. ¹³ Árónáacáa múuhakye neébe:

—¿Íínerí ámuha mekímoovéné ídátsó oke pajtyéhi? Tehdu apáañéré oke ditye chíjchúúñejíivari. Óvíi néhi ihdyu oke illííhyánúhajchíi líihyánúmé Ávyéjuube Jetsóoke o cáhcújtsóné hallútu.

¹⁴ Ehdúu múuhakye dibye néénéllii muha dífbyeke menéehíi:

—Óvíikyéhde muhdú Píívyéébe ímillédú ú ijcyáhi.

¹⁵ Átsihdyúu muha íllurējuco meímíbjákmeyeíñe mepééne Jerotsarévu. ¹⁶ Áámemáa múuhama tsaate cahcújtso múnáa péé Tsetsaréatu. Aamée muha méúújeté Chííperé múnáajpi tsúúcajátújucóhjáa Píívyéébeke cáhcújtsoobe Natsóo jávu.

Páávoró Jacóóboke ááhívéne

¹⁷ Átsihdyúu muha Jerotsarévu méúújetémeke tétsíi cahcújtso múnáa tsaimíyé waatsúcúpejtsóhi. ¹⁸ Áané tsiíjyúu muha Páávorómá máahíveté Jacóóboke. Áanáacáa tétsihyi pámeere cahcújtso múnáá túkevjtsojte. ¹⁹ Áámedívúu muha méúújetémeke Páávoró úúballé ímíñeúvú muhdúhjáa Píívyéébe jodíómú íjcyátúrómé pañévú dífbyej tééveri méenuhíjcyanéhji. ²⁰ Áánélliihyée duurúvámé Píívyéébeke ávyéjújtsomére. Áánemáa néeme dífbyeke:

—Ehdíivane, muúbej. Muurá múhdúné míámúnáajpíjyúcooró memúnáa jodíómudítýú cáhcujtsójúcoorómé úraavyépi Píívyéébé Moitsééúvuj tééveri ájcúné taúhbajúúne.

²¹ Aame nehíjcyá úhdityu uuva u uwáábohíjcyané téénetu múu bóijcyúdú pámeekéré

jodíómú tsííñé iññújiri íjcyámeke ditye tééneri íícuvéjúcóótuki. Áhdurévá ú nehíjcyá ditye íhdévúú ícyahíjcyajító íhvéjtsóne ítsíímeke ikíhdyahírotsójúcóótuki. ²² Aane íñe ¿muhdúí teéne? Muurá íñe tsúúca íchihyi u íjcyane iwáájácúcooca píhcyááveímye. ²³ Áánéllii ú méénuú uke muha menéhdúú. Íjcyámé íchihyi múúhadítyú pííneehójtámeva wajpíímú ípyée ímiááneturé imyéénuíñé iñéénei méénutúme. ²⁴ Áámema tsaméhjí meúcújcatsíñe méímíbjáchótsaméi duurúvájá lluuváábedívú memúnaa méénuhíjcyádu. Ááné boonétú ú áhdoó diityémá ditye ibyééroméiki. Áijyu úhdityu íhjúvahíjcyarómé neé álliúré íjcyáneri ííhjúvahíjcyáne. Áhdure neeímyé Píívyéébee Moitséeúvuj tééveri ájcúné taúhbajúúné téhdure u úraavyéne. ²⁵ Áánétú ihdyu tsúúca muha mécaatúnú jodíómú íjcyáturómé Jetsóoke cáhcujtsómé ílluune imyéénútki: Tsá ditye níjcyotájteke íícúvémeíñé iyámeke dóóityúne; tsá ditye tújpacyo dóóityúne; tsá ditye dóóityú dótsohcáorii, majcánurii, dsíjívéné iyámeke; tsá ditye tsíjtyéhjíma dómácójcatsíityúne. Ehdúu nééme Páávoróke.

Páávoróké ditye ékeevéné duurúvájá pañévu

²⁶ Ahdújucóo díbye diityémá pííneehójtámevámá iúcújcatsíñe pééneé. Aaméhjáa úcaavé duurúvájá pañévu iúúballe tééjá tehmeébeke múhdúj coojívatú íímíbjáchoméíñé iníjkévaíñé botsíi pañétúétsihvu Píívyéébeke íícúvéíñé iyáábeke itsájtyeki.

²⁷ Aanéhjáa tsané tsemáánatu iníjkévaíñé ditye nééne tsúúca níjkévaríjyucóo íjcyánaa Áátsiá iññújitu tsáané jodíómú ájtyumí dífbyeke duurúvájá pañe íjcyáábeke. Áábekéhjáa pámeere tétsii íjcyámema páhduvaré idyáíívétsihdyu ékeevéme. ²⁸ Áánemáhjáa kéévánécoba néémeé:

—¿Ámuúha íjraéémuj, metsááne múúhake mépíaabóva! Áánu muurá éhne pahúllévare úwááboobéré péhíjcyaaabe ímityúné ihjúvahíjcyá méiíñúji múnáadítu. Áhdure Píívyéébee Moitséeúvuj tééveri ájcúné taúhbaju nééne tsíjítóríyé úwáábohíjcyáabe. Téhdure ímityúné ihjúvahíjcyaaabe duurúvájatu. Ááneréi íjcyáíyónáa muurá íñe íjtye gríéégómuke tééjá pañévu iúácóneri tútávájtsóobe tééjá pañe íñé ímityúné úújétyúrotsíi.

²⁹ Ehdúhjáa nééme Jerotsarérii Éépetsó múnáajpi jodíómuube íjcyátuube Tróópimómá dífbyeke íájtyúmíneíllíhíy. Aanéhjáa íjtsúcunúme Páávoró dífbyeke úacóné tééjá pañévu.

³⁰ Ááneríhjáa técoomí múnáa íboríbaavémé péé teeja duurúvájávu. Aaméhjáa Páávoróké íekéevébeke lliúcuíñú áachívu. Áánemáhjáa wátajcómé tééjá llehówááne.

³¹ Aaméhjáa dífbyeke llíhyanújúcóóiyónáa tsúúca úúballe úújeté técoomí tsodáhómú avyéjúúbedívu. ³² Áánéllíhyéhjáa pámeekéré ítsodáhómuke íavyéjútémá ípíhjúcúmema dsííneécunúme téhullévu. Áámekéhjáa íájtyúmíne íhvetémé dífbyeke iwápáacohíjcyánetu. ³³ Átsihdyúhjáa diitye tsodáhómú avyéjuubéréjucóo íekéevébedívú táuhbané ditye íchíjchu úwáñehííñeri. Áánemáhjáa tétsii íjcyámeke dílloobe muubá díbye íjcyane, áhdure íñé hallútú ditye ehdu dífbyeke méénune. ³⁴ Ááneréjucóhjáa páhduvaré mítyane ditye íhjúváne pañe tsá díbye lléébotú muhdú ditye nééneé. Áánéllíhyéhjáa ítsodáhómuke neebe ditye itsájtye dífbyeke. ³⁵⁻³⁶ Ahdújucóhjáa ditye íhcyóómívu itsájtyébeke tsájá níityéwaahyóvú iúújetétsótsihdyu ílluréjucóo íhbúcuíñúne míamúnaa íjyévé ‘áádíkye méllíhyanú’ néémere úráavyéneíllíhíy.

Páávoró íhyallúvú íhjúváne

³⁷ Áábekéhjáa ditye íhjá pañévu ááhívétsóiyónáa neebe diityé avyéjúúbeke:

—¿A tsá o íhjúváytyuróne?

Áánéllíhyéhjáa neebe dífbyeke:

—¿Aca eene ú piivyété gríéégómú ihjyúri u íhjuváne? ³⁸ ¿Aca tsá Ejíhto múnáajpi u íjcyatú éhnée ímityúmeke u újcúmema íínéubará píivyétúné íiñújivu u péene ímityúné múúhá íiñújí avyējuúbedityú u ítsámeíhíjcyaaábe?

³⁹ Áánéllihyéhjáa Páávoró nées dífbyeke:

—Muurá ihdyu oo jodíómuubéré Tsiríítsiá íiñújiri íjcyacóómí Táátsó múnáajpi. Ahdícyane ihdyu cána óvíjyuco oke daacu tsáraahóvú o íhjuvára míamúnáama.

⁴⁰ Ahdújucóhjáa díbye avyējuube íhvétsoobe níityéwááhyó hallútú díityéké íhyójsiri néene dítye cúuvéhulléré íjcyaki. Aaméhjáa dáívyénemáyé íhjuváraabe heeberéómú íhjuúri.

22

¹ Neebéhjápeé:

—Ámuúha tamúnaaj, cáhawáá ímíñeúvú melleebúcunu ámúhake táicyánéjcu o úúballéne.

² Ehdúhjáa díbye heeberéómú íhjuúri íhjuváneíllí ímíñeúvú lleebúcunúmé dífbyeke.

³ Áámekéhjáa neébe:

—Oo muurá jodíómuube Tsiríítsiá íiñújivú Táátsó coomívú oke dítye tsíímávaábe. Ároobée ihdyu ó keemévé íchihvuré Jerotsaréevu. Áábekée oke Gamariéé úwáábohíjcyá méíhdé múnáaúvúhjáa úráavyehíjcyané taúhbaju. Aabée ó imíllehíjcyará múhdutú tsámíyé Píivyéébeke o íícúvéébeke o cáhcújtsóiyóné táííbúuri. Ahdu muurá ícyooca ámuúha. ⁴ Ároobée táwaajácútubááné íñe ímíáájú cahcújtsó múnáahjáa íjcyámeke o dsíjívétso ímityúné ó dáríívehíjcyá dítyéváa téénetu íhvetéroki. Opée ó tsatyéhíjcyá wajpíímumáyé walléemuke dítye icyúvéhoojánuki. ⁵ Aane muurá llúúvájte avyējuúbema duurúvájá túkevétsojte waajácú okée waajácúhaamínema iwálloone Damájcori íjcyané cahcújtsó múnáa éllevu. Aabée téhullévú tsúúca o péé oováa o dóhjinújémeke íchihvu Jerotsaréevu dítye íícúbáhraki.

Páávoró úúballé muhdú Jetsóoke icyáhcujsóné

(Hch 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Aanée Damájcovu oke dítye wálloobe juuváyí o péhíjcyarónáa cójípíine técoomíj píihívuréjuco péecutére óhdivu avyétá íhnáho néene péété cádiivyéné cáámetu. ⁷ Aanée oke íjcaáyó baavújuco. Áábekée oke Jetsóo o ájtyúmítuube neéhií: “Tsáo Tsááoroj, ¿íveekíami oke ú pátsáricyohíjcyaj?” ⁸ Áánéllihyée o neéhií: “¿Aca múha uu, Ávyējuúbej?” Áánéllihyée oke neébe: “Oo Jetsóo Natsarée múnáajpi oke u pátsáricyohíjcyaaábe.” ⁹ Aanée téijyu óoma íjcyame teene peete íajtyúmíneri íllityéhi. Áromée ihdyu tsá lléébotú díbye óoma íhjuváne. ¹⁰ Aanée awáá ehdu oke díbye neénéllíi o neé dífbyeke: “Ávyējuúbej, ¿aanéhaca íñá ú imíllé o méénune?” Áánéllihyée oke neébe: “Wa ihdyu dípye Damájcovuj. Téhullévú uke neeímýé íñá u méénúíñe.” ¹¹ Aabée teene peete muhdú oke táhálluúúcu cúúvetétsoobe o hálluvájucóótúúbeke óoma íjcyaméréjuco oke úújetétsóné téhullévu.

¹² Áijyúu ‘Ananía’ némeífyé tsáa taéllevu Píivyéébé Moitséeúvuj téeveri ájcúné taúhbaju néhdújuco ícyahíjcyaaábeke ímí míamúnaa íjtsúcunúúbe. ¹³ Aabée itsáane oke neéhií: “Muúbej, tsúúca ú hallúvá tsííñe.” Ehdúu oke díbye neénemáyé íñé imíjyaú ó íitéjucóóhií. ¹⁴ Átsihdyúu oke neébe: “Muuráhjáa tsúúcajátújuco méíhdé múnáaúvú cáánívahíjcyaaabe Píivyéébe uke mémenúné ímíáábé Jetsóoke u ájtyúmííbe íhjuváne u lléébóne díbye ímíllédú u íjcyaki. ¹⁵ Áánéllíi ícyooca pámeekéré dífbyedityú íjcyané uwááboju ú úúballéhíjcyaaáhi. ¹⁶ Ahdícyane íínerí íjtsámeítyuube dífbyedívuréjuco cátoróóvéne dífbye mémeri táuméí Píivyéébeke páneere díímityú díbye íábájííveki. Ááne tsójtsótsaméi.” Ehdúu oke neebe Ananía.

Páávoru úúballé Píívyéébe dííbyeke wáalloone jodíómú íjcyátúme éllevu

¹⁷ Aabée Jerotsaréevu tsiíñe o óomiibe duurúvájá pañévú o úcáávène Píívyéébema o íhjúvahíjcyánáa óhdivu bóhówaavéné naavédú nééneé. ¹⁸ Áané pañée Jetsóoke o ájtyúmíibe oke néehíí: “Ícúí dipye tsiélllevu íchihdyu Jerotsaréetu. Muurá tsá ditye íícúvéityú táuwaáboju u úúballéróneri.” ¹⁹ Áanélliihyée dííbyeke o néehíí. “Ávyéjuúbej, áánerá oke waajácúmé ópée dícyahcújtso múnáake pihcyáávejáané pañévú o wápáájcómeke o cúvéhoojánuhíjcyaaabe o íjcyane. ²⁰ Áhdurée muurá díwákimyéi múnáajpi Ejtéebá díuwaáboju méénuhíjcyáábeke ditye dsíjívétsóijyu diityémá o íjcyáábema tsaméhíjjuco muha tehdu dííbyeke meméénune. Téijyúu muurá ó téhmehíjcyá diitye dííbyeke lííhyanúmé wajyámúúne.” ²¹ Ehdúu o néérónáa tsiíñe oke neébe: “Árónáa ú peé íchihdyu tsíhullévú jodíómú íjcyátúrómé pañévú uke o wállóónélliihye.” Ehdúhjáa úúballébe Páávoru.

Páávoru tsodáhómú avyéjuúbe hójtsí pañe

²² Aanéhjáa dííbyeke illéébúacunúhíjcyárone kéévánécoba néémeé: ¡Tsáhájucó aabye íjcyáítyuróne! ¡Ílluréjucó mélliihyánu! ²³ Ehdúhjáa néémere íwajyámúúne cáamevu wájójcoméré téhdure bálliiijyu wájójcói. ²⁴ Áanélliihyéhjáa diibe tsodáhómú avyéjuube néé ítsodáhómuke ditye íááhívétso pañéejávú dííbyeke. Áánemáhjáa neebe ditye iwátsíhcyúúbeke idílló ííné hallútú dííbyedítýú ditye íjyácunúhíjcyáne. ²⁵ Ahdújucóhjáa ditye iwátsíhcyu dóhjínuube tsaapi tsodáhómú avyéjuube tétsihyi íjcyáábeke nééneé:

—¿Aca ihdyu múúne eene ámuha romáánómuube íjcyáné waajácúháámima íjcyaróobeke ííná néétume méwátsihcyúhi?

²⁶ Ehdúhjáa Páávoru nééne tsodáhómú avyéjuube pajtyétsó pañétúejpíhdívu. Neebéhjápeé:

—Tsáma téííbúwá díicyaco áábyeke muhdú u méénúíhajchíijyu. Muuráhjáhaca ihdyu romáánómuube íjcyáné waajácúháámima dííbye.

²⁷ Áanélliihyéhjáa pañétúejpi ipyééne néé dííbyeke:

—¿Ava úhdi íjcyáné romáánómuube u íjcyáné waajácuháámij?

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Ééé.

²⁸ Áanélliihyéhjáa neebe ávyéjuube dííbyeke:

—Téhdurée muurá mítyane ó ahdó romáánómuube o íjcyáíñé waajácuháámi.

Áanélliihyéhjáa Páávoru néehíí:

—Árónáa ihdyu líhíyomútsidi téhdure tene íjcyánéllii ó néé pañétúejpi o íjcyane.

²⁹ Ehdúhjáa díbye nééneéllii íhvejtsómé dííbyeke. Áhduréhjáa ávyéjuube íllityé romáánómuube íjcyáné waajácúháámima íjcyáábeke ehdu imyéénúneri.

Jodíómú túkevjtsojté úmíwari Páávoru íjcyane

³⁰ Áané tsiíjyúhjáa imíllebe iwáájacúné ímichi ííné hallútú imúnaa jodíómú diibe Páávoródítýú íjyácunúne dííbyé hallúvú páhdúváré úúballéhíjcyáne. Áánemáhjáa neebe ditye dííbyedítýú íjcyáné uwáñehííñé itsííúúne ipíhjúcu pámeekéré ávyéjuktéké llúúvájte avyéjuktéma. Áámé úmíwávúhjáa dííbyeke íjyócujáróobe.

23

¹ Aabéhjáa Páávoru diityédívú ííteebéré néehíí:

—Ámuúha tamúnaaj, muurá íjcyoojívújucó Píívyéébe húmíj píínévú tsáháturo ímitýúné o méénutúne.

² Ehdúhjáa díbye nééneéllii llúúvájte avyéjuube Ananíá táuhbá tsaatéké ditye iwábáájco dííbyeke. ³ Árónáacáhjáa neebe dííbyeke:

—¿Aca taúhbaju néé muhdú o íjcyane óoma u ímíbájchoki? ¿A tsá u wáájacutú teene taúhbaju néené tsíjítóriyé óhdivu u táuhbané oke ditye imyéénuki? Uke téhdure Píivyéébe méenuú bañú múnáajpi u íjcyáábeke.

⁴ Áánélliihyéhjáa tsaate nééhií:

—¿Aca muhdú eene íllure ú uuhívaté Píivyéébere pícyoobe llúúvájte avyéjuube páñétúejpi íjcyáábedi?

⁵ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Árónáa tsá o wáájacutú díbye páñétúejpi llúúvájte avyéjuube íjcyane. Muurá Píivyéébe waajácúháamitu nééneé: “Tsá múu ímityúné íhjúvatú avyéjútédítu.” Ehdúhjáa neebe Páávoró.

⁶ Botsíikyéhjáa waajácuube tsadotséómuma paritséómúejte diitye avyéjuute íjcyane. Áánélliihyéhjáa neebe kéévánécoba:

—Ámuúha tamúnaa, oo muurá paritséómú uwáábóo úráavyehíjcyáábé hajchi. Aabée téhdure téené uwááboju ó úráavyehíjcyáhi. Áábeke íñe oke ámuha médíllóhíjcyá dsíjívémé tsííñe bóhiine o cáhcújtsónéllíihye.

⁷ Ehdúhjáa díbye néénelii diitye avyéjuute tsaamééré itsípájújcatsíñe ílluréjuco pájúvanújcatsíñe. ⁸ Diityéhjáa muurá tsadotséómú nehíjcyá dsíjívémé bóhíjúcootúne. Áhduréhjáa itsúcunúhíjcyámé níjkyéji múnáama panévareé apííchoháñe íjcyatúne. Áánétúhjáa ihdyu paritséómú cáhcújtsó ténehji íjcyane. ⁹ Aaméhjáa íhjúbari íjcyánáa diitye paritséómudítu tsaate taúhbájú uwáábojte nééhií:

—Muurá tsá áanu íñá ímityúné méenutúne. Áábema tsáijyu múu ímiáané níjkyéji múnáajpi íhjúvánáa ¿íveekí Píivyéébeke múhdurá médáíívéiyáhi?

¹⁰ Ehdúhjáa ditye táhjájcatsíñeri tsodáhómú avyéjuube íllityéne íjtsúcunú ditye Páávoróké méenuíñe. Áánélliihyéhjáa tsííñe neebe ítsodáhómuke ditye itsájtye bíwáhullévuré íhcyóómivu dííbyeke.

¹¹ Ápejcohjáa Jetsóó dííbyedívú íbóhówáávéne nééhií:

—Ímíchi díícyáne íñneri áábímyeítuubéré íñe táuwááboju íchii Jerotsaréeri u úwáábohíjcyádúre idyé dúwááboco Róómárií. Ehdúhjáa Jetsóó néé Páávoróke.

Páávoróké imíllerómé illííhyanúne

¹² Áané tsítsíínevúhjáa imúnaa jodíómú pítýácójcatsíyá ímiááneturé dííbyeke ídsíjívétsoíñe. Áánemáhjáa néjcatsímyé íñéubará imájchóityúné dííbyeke illííhyanútúné hajchóta. ¹³⁻¹⁴ Ehdúhjáa dííbyedítu pítýácójcatsímyé 40-mevá ehniíñevu íjcyame. Aaméhjáa llúúvájte avyéjútémá ítyúkevjtsojté éllevu ipyééne neeté diityéke:

—Muha ímiááané Píivyéébe lléébónáa mepítýácójcatsí íñéubará memájchóityúné Páávoróké muha mellííhyanútúné hajchóta. ¹⁵ Áánéllii méneeco tsodáhómú avyéjúúbeke díbye péjcore ámuha éllevu itsíva dííbyeke. Árónáa ihdyu méneeco dííbyedítu íjcyané ihjyu ámuha medílló dííbyeke mepíuváne. Áijyu muha tsúuca máarúcóónuú ámúhadívú díbye úújetétúné íhdéré muha mellííhyanúki.

¹⁶ Ehdúhjáa ditye pítýácójcatsíñe Páávoró beebé iwáájacúne íñcúí tsodáhómu coomívú ipyééne úúbáletté díbye íñáhníkye. ¹⁷ Áánélliihyéhjáa tsáápiikye tsodáhómu avyéjúúbeke ipíúvábéke neebe Páávoró:

—Áanu ováhtsawúuke tsajtye páñétúejpi ámúhá avyéjúúbe éllevu díbyevá íñáñháubá íúúbálle dííbyeke.

¹⁸ Ahdújucóhjáa dííbyeke díbye tsájtyene avyéjúúbe éllevu. Aabéhjáa neeté dííbyeke:

—Ávyéjúúbej, éhne cúúvéjari íjcyaaabe Páávoró oke néénelii ó tsíva áanu ováhtsawúuke díllevu díbyevá íhya íñá uke íúúbálleki.

¹⁹ Áánélliihyéhjáa íhdyúétsihvu itsájtyéébeke neébe:

—¿íñá ú ímíllé oke u úúballéne?

²⁰ Áanélliihyéhjáa neébe:

—Tamúnaáne jodíómú pítýácójcatsí ukévá iñééiñe péjcore u tsájtye Páávoróké diityé avyējúté élleu dityévá idíllo dífbyeke iiná dífbyedítýú íjcyané ihjyu. ²¹ Áróneri tsá u íícúvéityúne. Íjcyámé 40-mevá ehniíñevu dífbyekévá illííhyánu árucóónuímye. Aame néjcatsí ímiááneva imyéénuíñe Píívyéébe lléébónáa ipítýácójcatsíñe. Aamévá dífbyeke illííhyánútúné hajchótá tsá íñéubará májchóityúne. Aame ícyooca tehme muhdú diityéké u neéneréjuco.

²² Ehdúhjáa díbye tsodáhómú avyējúúbeke úúbálléné boone ipítýájcóóbeke neebe díbye muucá iúúbállétu teéne.

Ávyéjuube Pééeri élleu Páávoróké ditye wáalloone

²³ Átsihdyúhjáa diibye avyéjuube mítyétsikye ítsodáhómú avyējútedítýú ipíúváne neé dityétsí iújcu 200-meváké tsodáhómuke ulléri pééímyeke, 70-meváké íjímudi pééímyeke, 200-meváké cávaájcoháñema pééímyeke, ditye ipyéé Tsetsaréavu tépejcojuco. ²⁴ Áhduréhjáa neebe ditye tsáapi íjjuke ímíbájcho dífbyedi Páávoróké itsájtye avyéjuube Pééeri élleu. ²⁵ Áamemáhjáa waajácuháámí wáalloobe íllu iñéhaámi:

²⁶ “Ávyéjuube Pééeríj, oo íñe Cáráóódio Ríítsia o íjcyabe úuma ó ihjyúváhi.

²⁷ Áánukée tsúuca imúnaa jodíómú iékéévéébeke llííhyanújúcóróóbeke tátsodáhómuma diityédítýú ó dojtúcú romáánómuube íjcyané waajácuháámima díbye íjcyane o wáájácúnema. ²⁸ Áánemáa ó tsájtye dífbyeke diityé avyējúté élleu íñe déjúcotú dífbyé hallúvú ditye páhduvaré úúbállehíjcyané o wáájácuki. ²⁹ Aabée ó waajácú apááñéré ítyaúhbaajúúné hallútú ditye ehdu dífbyeke dáríívehíjcyáne. Aane tsá iiná íjcyáturó ditye téené hallútú icyúvéhoojánúúbeke dsíjívétsíyóne. ³⁰ Áabeke íñe diélleu ó wallóó imúnaa íjcyarómé dífbyeke illííhyánuíñe pítýácójcatsíñe o wáájácúnema. Áameke o neé ditye páñetu diélleu ipyééne díhyúmíri iñeé íñe hallútú dífbyedítýú íjyácunúhíjcyáne. Áhdícyane wái díícyaj.”

³¹ Ehdúhjáa néhaamímá tsodáhómú pejco tsájtye Páávoróké Ajtíípatírí coomívú íavyéjuube néhdújuco. ³² Áané tsitsíívevúhjáa tsaate tsodáhómú ulleríyée pééme ílluréjuco óómiñe íhcyóómivu. Áánetúhjáa tsíjtye íjímudíí péémeréjuco cóhbaavéné Páávoróma. ³³ Aaméhjáa Tsetsaréavu avyējúúbedívú dífbyeke iúújetétsóne ajcú teene waajácúhaamívú dífbyeke. ³⁴⁻³⁵ Áhaamíhjáa avyéjuube iéévéne níjcautu dilló Páávoróké kíá múnáajpí díbye íjcyane. Aanéhjáa Tsiríítsiá íñújji múnáajpí díbye íjcyane iwáájácúne neébe:

—Cána óvíi ímichíi díhyallúvú páhduvaré úúbállehíjcyámé wajtsí mewáájácú muhdú úuma tene íjcyane.

Áánemáhjáa neebe ditye ipícyo dífbyeke avyéjuube Heróódeúvu jávu.

24

Ávyéjuube Pééeri úmíwávú Páávoró íhjuváne

¹ Átsihdyúhjáa tsáhojtsíj coojívatu páñétúejpi llúúvájte avyéjuube Ananíá tsáá Tsetsaréavu túkevéjtsójtéma. Áamemáhjáa téhdure Téétoro tsáá ímityúné múúne méénúme hallúvú íhjuváabe. Aaméhjáa diibye avyējúúbedívú iwájtsíne úúbállévá ímityúné Páávoró hallúvu. ² Áábekéhjáa diityé élleu ditye tsájtyéébe hallúvú Téétoro úúbálléjucóó avyéjuube Pééeríkyeé. Neebéhjápeé:

—Ávyéjuúbej, mítyane uke muha météhdujtsó múúhá avyéjuube u íjcyabe pane u wáájácúúbe túkevéjtsójú pañe muha tsaimíyé meícyahíjcyanéllííhye. ³ Muurá muha páhduube dítyúkevéjtsójú pañe méijcyáhi. Áanéllii mítyane uke muha météhdujtsó múúhá avyéjuube u íjcyáábeke. ⁴ Aane mítyane uke o túhújtsótu uke o neé okéi u lléébú-cunú múhajchótáwuú úuma o íhjuváne. ⁵ Muurá muha méwaajácú áánu ávyeta panévá

iñúñneri ijcyané jodíómuke íbórínubéré péhijcyáne. Aabe natsarénómuube Jetsóoke úráavyehijcyámedítýu ímichi páñétúejpi. ⁶ Muuráhjáa duurúvaja dibye tútávajtsóiyónáa muha meékéévéebema méimíllerá teene méimíbajchóné muhdú múúhá taúhbaju néhduú. ⁷ Áronáacáa tsodáhómú avyéjuube Ríítsia múúhá hójtsí pañétú dojtúcú dífbyeke. ⁸ Áanemáa neebe dífbyé hallúvú úúbállehijcyámé itsáa diéllevu. Ahdújuco íñe muha metsáane diéllevu dífbyé hallúvú muha meúúbállehijcyáméjuco. Aane cáhawáa óví páñetu ú dilló dífbyeke u wáájácu muhdú néené déjúcotu muha meúúbállehijcyané dífbyé hallúvu. Ehdúhjáa neebe Téétoro Péeríkyyeé.

⁹ Téhduréhjáa tétsihyi ijcyame tsijtye jodíómú nehijcyá ímiáánéjuco ehdu tene ijcyane. ¹⁰ Áanéllihyéhjáa ávyéjuube Péeri úbahcyó Páávoróké dífbyeréjuco íñhyúvaki. Ahdújucóhjáa dibye néenéé:

—Muurá ó waajácú múhdúné pijcyábájucó íñe iñúñjiri ímityúnéhjí ímibájchoobe u ijcyane. Áanéllii mítyane ó ímíjuuvé táicyánéjcu o úúbálleneri. ¹¹ Aane ihdyu cáhawáa óví apáañéré ú waajácú Jerotsarévúu Píívyéébeke o dúúrúvájétsihdyu botsíi 12 coojívaré mejcyane. ¹² Tsáháa múha oke ájtyúmitú tsaatémá o táhjajcatsímyeke o íbórínuhijcyané duurúvájá pañévu, pihcyáavejáané pañévu, tsiéllehjívú. ¹³ Aane muurá íjtye ávyeta tsá wáájacutú íñe hallútú táhallúvú iúúbállehijcyáne. ¹⁴ Áanetu cáhawáa uke o úúballe apáañéré táihde múnáaúvúu cáánivahijcyaaabe Píívyéébeke o íícúvéébeke o úraavyéne. Dífbyeke ihdyu ó úráavyehijcyá béhjjjtori eene múhdurá ditye óhdivu ítsúcunúhijcyájjtori. Aabe idyé ó cáhcujtsó dífbyé ihjyú uuballe múnáa waajácúhaamínetu dífbyé taúhbaju cáátúnúmeíñéhjima tsíñehji ijcyane. ¹⁵ Muurá ditye cáhcujtsódúré dífbyeke o cáhcújtsoobe ó waajácú ímiáméhjima ímityúroméhjí dsíjivémé bóhííñe. ¹⁶ Áanéllii ó imíllehijcyará tsaimíyé Píívyéébeke o ijcyane. Áhdure idyé ó imíllehijcyará tsaimíyé míamúnáama o náhbévajcatsíñe.

¹⁷ Aabée muurá múhdúne pijcyá lliíñe tsiélléhjí o péhijcyátsihdyu o tsáa táiiñúji múnáake o píaabóvaabe idyé dífbyeke o íícúve iyámeke o cóvájtsóneri. ¹⁸ Éhdurée nénéhjiri duurúvájá pañe o ijcyáabeke Áátsiá iñúñjiri ijcyame tamúnaa oke ájtyumí dityée méenuhijcyádújuco tééjá lluvváabedívú o ímíbajchómeífbyeke. Áanáacáa tsá tétsihyi tsijtye ijcyaturóne. Aabée tsáháturo téjyju muucá o íbórínutúne. ¹⁹ Aane bo óví eene táhallúvú úúbállehijcyámé íllevu itsáane úúballévá ímiáané ímityúné táhallurí ijcyáhajchíjyju. ²⁰ Óvíkyéhde aatyéré úúballé íñe ímityúnéhjáa tamúnáa avyéjutmá o méenune íajtyumíne. ²¹ Áaneráhjáa apáañéré diityémá o ijcyaaabe pámeere lléébónáa o néehíi: “Oke íñe ámuha médíllóhijcyá dsíjivémé bóhííne o cáhcújtsónéllíihye.”

²² Ehdúhjáa Páávoró neenéllii ávyéjuube Péeri ílluréjuco téené ihjyú íhvejtsóné ímíhyéhjáa dibye úráavyenéjcu iwáájacúnéllíihye. Áanemáhjáa neebe diityéke:

—¿A ehdúhaca teéne? Ané óví tsodáhómú avyéjuube Ríítsia tsáa botsíi ámúhama méimíbajchoki.

²³ Ehdúhjáa diityéké íñetsihdyu neebe tsáapi tsodáhómú avyéjuúbeke dibyéi tétsihvuré ipicyo dífbyeke. Áanemáhjáa neebe dibye íñhvétso imúnáa dífbyeke íááhívehijcyaki.

²⁴ Átsihdyúhjáa tsúcájá íjcyánetu Péeri tsiíñe tsáa dífbye éllevu mewa Drotsíírama jodíómulle téhdure íjcyállema. Aabéhjáa píuvá diibye Páávoróké dibye diityétsima íñhyúva muhdú Jetsocríjtoke mecáhcújtsónetu. ²⁵ Áanéllihyéhjáa íñhyúvaabe muhdú tsaimíyé mejcyá ímityúnéjcutu metéhmemeíñetu. Áhduréhjáa íñhyúvaabe nihñéetsihvuré Píívyéébe muhdú míamúnáa ícyahijcyané ímíbajchóíñetu. Áaneríhjáa ávyéjuube íllityéne dífbyeke néehíi:

—Wa ílluréjuco dipyej. Néhijyáca idyé tsiíñe uke ó píúvaá múhtsima u íñhyúva téénetu.

²⁶ Aanéhjáa diibye Pééri ijyáacunúhijcyá dsíídsidívú Páávoró áhdóyóneri illuréjuco dífbyeke ijchívyétsoki. Téénéllihyéhjáa wáájácúroobéré píúvahíjcyá dífbyema íhhyúvaki. ²⁷ Ehdúhjáa pajtyéné míñéécú pijcyábá hajchóta. Átsihdyúhjáa Pééri illuréjuco íhvejtsóné ávyéjuube ijcyane. Áábé cápáyóóvéhjáa Póótsio Péjtoréjuco úcaavéne. Aanéhjáa Pééri jodíómuma ímí ijcyane ímílléne pícyoíñú cúúvejávúré diibye Páávoróke.

25

Páávoró Péjto úmíwari

¹ Aanéhjáa diibye Péjtoréjuco téené iñújí avyéjúúbedívú úcaáveebe pápihchúúj coojívatu péé Tsetsaréatu Jerotsaréevu. ² Áábekéhjáa téhullévú túkevéjtsojtémá llúúvájte avyéjujte úúbállépejtsó ímityúné Páávoró hallúvu. ³ Áánemáhjáa néeme diibye ipíúva dífbyeke Jerotsaréevu. Aaméhjáa pítyácójcatsíyá juuva iárucoónúne dífbyeke illííhyánúpéjtsoíñe. ⁴⁻⁵ Ehdúhjáa diibye avyéjúúbeke ditye néérónáa neebe diityeke:

—Bo néhi caatyé ámúhadítyú avyéjujte íjcyame óóma Tsetsaréavu mepe ámuha téhullévú meúúballe dífbyé hallúvú ímiáánéé ímityúné diibye méénúhajchíjyu. Muurá téhulle diibye cúúvejari. Áhullévú lléváhréjuco tsiiñe o pééhiñe. Ehdúhjáa neebe Péjtoó.

⁶ Aabéhjáa teene Jerotsaréeri ijcyá íhyotsítú pápihchúúj coojíváubáhjapéé, íhhyáa mityá pahójtsícúj coojívaj. Átsihdyúhjáa péjúcoobe Tsetsaréavu. Áané tsiíjyúhjáa teene idíllóítsihvu iácúúvéne píuvájúcoobe diibye Páávoróke. ⁷ Áábekéhjáa ditye wájtsítsóóbedívú Jerotsaréetu pééné jodíómú ipíhcyáavéne dífbyé hallúvú úúballéjucóó ímityunéhji. Ároméhjáa íllure bánímeíhi. ⁸ Aabéhjáa Páávoró ícyánéjcutu néehíi:

—Tsáháturo tsáma ñná ímityúné o méénutú tamúnaa jodíómú taúhbájutu, téhdure diitye duurúvájatu. Téhdure tsáháturo páñétúejpi romáánómú avyéjúúbedítyú ímityúné o íhhyúvatúne.

⁹ Ehdúhjáa Páávoró néérónáa Péjto dífbye múnaa jodíómuma ímí ijcyane ímílléne néé dífbyeke:

—¿Aanéhaca ú ímíllé Jerotsaréevu meímíbjachóné eene ñná díhyallúvú ditye úúbálléhíjcyáne?

¹⁰ Áanéllihyéhjáa neébe:

—Áronáa muurá tétsihyíjyuco oo ehdu nénéhjí ámuha romáánómú meímíbachohíjcyáítsíí amúhá avyéjuube méménútsihyi. Aane muurá ú waajácúrá ñné ímityúné o méénúturóné tamúnaa jodíómuma. ¹¹ Muurá ihdyu ímiááné ímityúné o méénuca ó pájameíyá oke ditye illííhyánuki. Keená ‘tsáhaá’ o nééiyóne. Áánetu íñe táhallúvú ditye úúbálléhíjcyáronéhjí ímiááné íjcyátúhajchíí tsá oke múha íhvéjtsóityú diitye hójtsí pañévu. Áanéllíí ó ímíllé ámúhá avyéjuube páñétúejpíyé óóma teene ímíbjachóne.

¹² Ehdújáa Páávoró néénéllíí Péjto pámeekéré ípítyácócatsíhíjcyámeke ipíjyúcúmema idíllójcatsíñe néé dífbyeke:

—Ehdu idyé muuha romáánómú avyéjuube páñétúejpíyé úúma ímíbjachóné u ímiléné ané óvíí dífbye éllévúréjuco u pééneé. Ehdúhjáa Pejto néé Páávoróke.

Páávoró avyéjuube Agríipá úmíwari

¹³ Átsihdyúhjáa idyé múhdúj coojívatúra tsijpi avyéjuube Agríipá péé mewa Bereníítsema Tsetsaréavu Péjtoke ááhívetémútsi. ¹⁴ Aamútsíhhyáa téhulle íjcyámútsikye diibye Péjto úúballé Páávoró tétsihyi íjcyane. Neebéhjapéé:

—Íjcyaaabe íchihyi tsaapi cúvéhóójari Péérií pícyoíñuúbe. ¹⁵ Áábé hallúvúu jodíómú túkevéjtsojtémá llúúvájte avyéjujte ímityúné oke úúbálléte Jerotsaréeri o íjcyáábeke oováa dífbyedívú o méénútsoki. ¹⁶ Árómekée o néehíi: “Tehdu muha romáánómú

peecúteré muucá medsíjívetsóiyónejí tsaate tsíjtyé hallúvú úúbállémema ditye díllócat-sítyúhajchíjyu.”¹⁷ Ehdúu o neérónáa ditye óhdivu píhcyaavéjúcóónéllii awáá tsíjcyoojii o díllótsihvu o íjcyáne ó píuvá dífbyeke.¹⁸ Áábe élleuvúu tsááme ímityunéhjí dífbyé hallúvú úúbálléhíjcyáme. Aanée ó ijtsúcunú ímiáané díbye ímityúné méenuhíjcyáne dífbyé hallúvú ditye úúbálléíne. Áronáacáa tsá tehdu tene néétune.¹⁹ Apááñéerée nehíjcyámé Jetsóo dsíjívéjúcóóbeke díbye ‘íjcyáabe’ ínééne úráavyehíjcyáne.²⁰ Ehdúu nénehji o ímíbájchóityúrónéllii ó neerá dífbyeke díbye ímílléhajchíí Jerotsaréevu muha dífbyema teene meímíbájchotéki.²¹ Áronáacáa ímíllebe páñétúéjpmáyé Agójtoma teene ímíbajchóne. Áánélliihyée dífbyeke o née díbyéi cúuvéjaríyé íjcyá dífbye éllevu o wállóótúné hajchóta.

²² Ehdúhjáa Péjto Agríipake úúbállénéllii neebe dífbyeke:

—Aane ihdyu ó lleebúacunúiyá téhdure díbye íhjuváne.

Áánélliihyéhjáa Péjto nééhií:

—Cáhwáá óvíi péjcore tsaabe díbye íhjuváne u lléebúacunúki.

²³ Ehdúhjáa Péjto dífbyeke néénéllii tsíjcyoojii tsiíne tsaamútsí Agríipamútsí méwama. Ávyéta ímíhjáa ícyáávéne aahívemútsí dífbyé já pañévú tsodáhómú avyéjútémá tsíjtye técoomí ihstújtéma. Áánaacáhjáa Péjto píuvájucóó díbye Páávoróke.²⁴ Áánemáhjáa neebe dítyéke:

—Ayúju, ámuúha, pámeere íne múhdumé ávyéjuube Agríipama meíjcyamej. Áánújuco íchii dífbyé hallúvú ímityúné Jerotsarée múnáama Tsetsaréa múnáa oke úúbálléhíjcyáabe. Áánúdityu nehíjcyámé dífbyekévá illííhyánúiyóne.²⁵ Arónáa íjcyánejí ííne déjúcotu díbye dsíjívéiyóne. Áábeke ó wállóo páñétúejpi Agójto éllevu dífbyema teene díbye ímíbájcho dífbyerée ímíllénéllííhye.²⁶ Áábedítýú díbye páñétúéjpi kyé o cáátúnúiyóné o ítsámeíhíjcyárónáa íne ámuha metsáánéllii ámúhadívú ó íjchívyetsóhi. Áábeke cáhwáá óvíi aabye ávyéjuube Agríipá dílló muhdú díbye úúbálléné botsíi mecáátunúné páñétúejpi ávyéjúube éllevu mewállóoki.²⁷ Muurá tsá tene ímityú tsaapi cúuvéjari íjcyáabeke peecúteré mewállóone páñétúejpi éllevu ímichi ííne déjúcotu dífbyeke mewállóone úúbállétúmére. Ehdúhjáa Péjto née dítyéke.

26

Agríipá úmíwávú Páávoró úúballé muhdú ícyahíjcyáne

¹ Aanéhjáa Páávoróké díbye ávyéjuube Agríipá nééhií:

—Cána dihjúváj.

Ahdújucóhjáa díbye íhjuváne.² Neebéhjapéé:

—Ávyéjuube Agríipáj, mítyane ó ímíjyuuvé muhdú tamúnaa jodíómú íjcyarómé táhallúvú ímityunéhjí úúbálléhíjcyánetu ícyooca díumíwávú o íhjuváne.³ Muurá ú waajácú muhdú muha meícyahíjcyánéhjí hallútú metáhjácatsíhíjcyáne. Aane cáhwáá ímíneúvú lleebúacunú úuma o íhjuváne.

Muhdú Páávoró ícyahíjcyáne Jetsóoke icyáhcújtsótúné ihde

⁴ Muurá waajácúme muhdúhjáa dítyémá o píívyene Jerotsaréeri múúhá ííñújiri.⁵ Téhdure waajácúme táováhtsadítýuré parítséómuube o íjcyáabe íne muha meúráávyehíjcyajjító o úraavyéne. Aane téhdure ímílléhajchíí úúbálléiyóme.⁶ Áábeke íne oke íchihvu tsivámé Píívyéébéé dsíjívémeke íbóhíitsoíne méíhdé múnáaúvuke nehíjcyáne o cáhcújtsónéllii teene oke idíllóki.⁷ Muurá 12-nevá dohjíba múnáa muha meíjcyame Píívyéébeke pájyuvaré méíhcúvehíjcyá díbyeé nééne muha maájtyúmiki. Ehdú nééne hallútú íne tamúnaa táhallúvú ímityunéhjí úúbálléhícyáhi, Ávyéjúubej.⁸ ¿Ácooca ámuha tsá mecáhcújtsotú Píívyéébe dsíjívémeke bóhíitsoóne?

Muhdú íhdéuvu Páávoru Críjtó uráavye múnáake pátsárcyohíjcyáne

⁹ Ópée muurá idyé o íjcyároobe Natsarée múnáajpi Jetsóodítýú ímityúné o íjtsámeíñé ó itsúcunúhijcyá tehdújuco o méénune. ¹⁰ Ehdúu ó méénuhíjcyá Jerotsaréeri. Muuráhjáa llúúvájte avyéjajte oke néhdújuco cúvejáanuubéré o péhijcyáne cahcújtso múnáake. Téhdurée tsaméhíjjuco muha mepítýácójcatsíñe tsaatéké medsíjívétsohíjcyáne. ¹¹ Ehdúu diityéké ícúbáhraabéré ó pehíjcyá pihcyáávejááne pañévú dityéváa teene ímiá uwáábojúhacáa íjcyane icyáhcujtsoné íhvéjtsóroki. Áámekée tsári o íjtsúcunúne pátsárcyooobéré ó pehíjcyá pahúllevaré tsííñé iñújjíneri íjcyároocomíjiri.

Páávoru tsiíñe úúballé muhdú Jetsóoke icyáhcujtsoné
(Hch 9.1-19; 22.6-16)

¹² Aabée idyé téénevúré ó peerá Damájcovu llúúvájte avyéjajte oke wállóónéllíihye. ¹³ Áronáacáa juuvávýú cójijpiíne núhba ájchú ehnííñevu íamítsaráhcó íjcyane peete óhdivu cádiivýéné pámeere oke náhbénúmema múúhakyé ajchúcunúhi. ¹⁴ Aamée muha máákityé baavújuco. Áanáacáa oke tsaapi muuha heeberéomú ihjýurí nééhií: “Tsáo Tsááoroj, ¿íveekíami oke ú pátsárcyohíjcyaj? Muurá uure ú tútávátsámeíhijcyá éhne múúne ócáji naatsóu iñúbjícóne iiye tútávájtsámeídyu.” ¹⁵ Áanéllíihyée o néé dífbyeke: “¿Aca múha uu, Ávyéjuúbej?” Áanéllíihyée oke neébe: “Oo Jetsóo oke u pátsárcyohíjcyaaábe. ¹⁶ Ahdícyane ílluréjuco díjyocúúve. Muurá íñe ícyooca úhdivu ó bóhówaavé óhdityu íjcyáne uwááboju u méénuki, áhdure bóónétu tsiíñe úhdivu o bóhówájtsoné uwááboju u méénuki. ¹⁷ Aabe íjcyá uke ó llííñéé dimúnaa jodíómuma tsííñé iñújji múnaa uke imyéénútuki. ¹⁸ Áanéllíi uke ó wallóo dityé éllevu diityéké u wáájácútso Naavéné hójtsí pañe íicyahíjcyánetu ditye íjchívye Píivýéébé icyánejcúvuréjuco diityé imityuháñe ílluréjuco ábájíívemeímýe ímiáámeréjuco íjcyá dífbyeéjte.” Ehdúu oke neebe Jetsóo.

Páávoru naavédú nééne íítene cáhcujtsoné

¹⁹ Ahdícyane tsáháa naavédú nééne óhdivu bóhówaavéné cáhcújtsótuube o íjcyatúne, Ávyéjuúbej. Muuráhjáa tééne pañe o íítene ó cáhcujtsohi. ²⁰ Aabée muurá Damájco múnáadítýú ó úwáábótujkénúhi. Átsihdyúu úwááboobéré o péé Jerotsaréetújuco páneeríyé Jodéa iñújiri. Aabée jodíómú íjcyátúrómeke ó nehíjcyá ditye ímityúné íicyahíjcyáne íhvéjtsóne Píivýéébekéréjuco iuráávyeki. Áhdurée ó nehíjcyá tééne uwááboju néhdújuco íjcyáneri ditye iwáájácútso tsíjtyeke ímiááne tsíhdýuréjuco íjcyane. ²¹ Éhdurée nééne hallútú tamúnaa íjcyarómé oke duurúvájá pañévú iékévéebeke imíllera íllíihyanúne. ²² Ároobe íñe íjcyoojívújuco Píivýéébe oke piáábóneri ímí dífbyeke o uráavyeebe o úwáábohíjcyáne dífbye ihjyu pámeekéré ídáatsojtmáyé íhtsútujtése. Aabe tsáháturo tsáma o nehíjcyatú éhnéhjáa Moitséeúvuma Píivýéébé ihjyú uuballe múnaa íiná íjcyaiñé úúballéhíjcyáne tsíjijtoríye. ²³ Muuráhjáa nehíjcyámé Críjto ícúbáhrámeítsihdyu dsíjíveebe íbóhííneri meke pámeekéré tsííñé iñújjíne múnáama úújétsóíñé tsúúca mééma pajtyeté íjcyájucóone. Áhduréhjáa nehíjcyámé diibye tujkénúejpi íjcyaiñé dsíjívetu bóhííbe.

Páávoru imíllera Agríipá cáhcujtsoné Jetsóoke

²⁴ Ehdúhjáa Páávoru íhjúvvarónáa Péjto kéévánécoba nééhií:

—¿Muúbe, mítyane u wáájácúneriubá ílluréjuco u méívaténe!

²⁵ Áronáacáhjáa neébe:

—Tsá o méívatétúne, Ávyéjuúbej. Ímiááne o nééhií. ²⁶ Muurá áanu ávyéjuube Agríipá ténehji páneere ímí waajácúhi. Áanéllíi dífbyé húmiríyé ííneri núhnévétuube ó ihjúvva

ténehji teevétariyé méénúmeihjycyátúnéllíihye. ²⁷ Ahdícyane, Ávyéjuube Agríipaj, ¿a ú cáhcujtsó éhnehjáa Píívyéébe ihjyú uubálle múnaa néhijcyanéhji? Muurá ó waajácú u cáhcujtsóne.

²⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Úubá ú imíllé áyanéwuuré u úwáaboróné o cáhcujtsóne Críjtoéjpiyéjuco o íjcyáiyóne.

²⁹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá mítyane o úwaabóné u cáhcujtsóiyóduré idyé áyanéwu o úwaabóné ú cáhcujtsóiyáhi. Áánéllii muurá Píívyéébeke piáábó ó táúmeihjycyá o úwaabóné ámuha mecáhcujtsó íne múhdumé oke ámuha melléébúacunúhijcyámé o íjcyadu ámuha meíjcyaki. Tsá idyé íne úwánehííñema o íjcyadu ámuha meíjcyáiyóné o néétune.

³⁰⁻³¹ Ehdúhjáa Páávoró neéné boonétú pámeere tétsihyi íjcyame tsiéllévu ipyééne tsamééréjuco néjcatsíñe:

—Tsáháturo muurá dibye ímiáané iiná ímityúné méenutú téené déjúcotu idsíjívíyóne. Aabe tsá cúvéhóójari íjcyáityuróne.

³² Áhduréhjáa Agríipá Péjtóke néehíi:

—Muuráhjáa ihdyu tsúuca íjchívyéiyooobe páñétúéjpi máavyéjúúbemáyé teene íimíba-jchóné íimíllétuca.

27

Páávoróké ditye Róómávu wáalloone

¹ Aanée tsúuca múúhake Itááriávu iwállóóñeri ihjyúvájcatsímye. Áánáacáa Páávoródívu tsijtye cúuvéjari íjcyámema ajcújucóomé tsodáhómú avyéjuube Jóoríóké tsáha múnaa ‘Agójtó’ némeíñe tsodáhómúéjpike. ² Aamée muha méújcámeíjyucóo Adaramíítíj cuujúwami Áátsiá iñújí mujcójúunévú pééímí pañévu. Áámemáa múúhama Arijtáácó péé Matsedóoniá iñújí múnáajpi Tetsaróonicarí ícyahíjcyaaábe. ³ Aamée tsíjcyoojii muha méúújeté Tsidóovu. Átsihvúu diibye tsodáhómú avyéjuube Jóorio Páávorodí iídáátsóvéne íhvejtsó dibye íñahbéva múnáake íááhíveki. ⁴ Átsihdyúu muha tsíñejcúemóvú mepéémeke kíjyeba wááome ‘Chíipere’ némeíñe caapáhó ímiánéjcutu mépajtyéhi. ⁵ Aamée muha Pajpíriámá Tsiríítsiá iñújíicú tujkévetu mépajtyeme méúújeté Míírávu Ríítsiá iñújí coomívu.

⁶ Átsihyíi diibye tsodáhómú avyéjuube ájtyúmité tsíimi cúujúwami Arejadriíáemi Itáariá iñújívu péemí. Áámíríyéjucóo muha mepééne téhullévu. ⁷ Aamée muha píváj-coojívájucó mepéhijcyámé íhtsútúnetu Níídó cóomí tujkévetu mépajtyeme tsapéhdúré mepééiyónáa kíjyeba múúhake tsiéllévúré wááome muha ‘Créetaá’ némeíñe caapáhó hallú éhnejcuturéjuco mepééme mépajtyé ‘Tsaamóo’ némeítsíi tujkévetu. ⁸ Átsihdyúu íhtsútúnetu muha mepéhijcyámé méúújeté tsátsii ‘Ímiá Mujcójúúne’ némeítsihvu Ráát-seá cóomíj pñhívújuco.

⁹⁻¹⁰ Ehdúu muha choocóvu mépehíjcyáhi. Áijyúu ápíchóhréjuco teene muha meúl-léiyóné tsúucájáa níjyáréjuco íjcyaiñe pñhíjucóónéllíihye. Áánélliihyée Páávoró dityéké ityéíbúwajtsóné neeráhi:

—Ámuúha Ávyéjutej, ó waajácú mepééne ápíchó nééiñe. Muurá tsá apáámíré cúujúwami wágóóóvéityuróne. Téhdure muurá méwágóóóvéiyáhi.

¹¹ Ehdúu Páávoró neérone tsá tsodáhómú avyéjuube cáhcujtsótúne. Téemí aabájj-tétsikyéree téemí avyéjúúbema cáhcujtsóobe. ¹² Áijyúu muha meíjcyamújco tsá ímityú tétsii muha únújya mépajtyéiyónáaaca. Áánélliihyée muha méjtsámeí mepéjúco tétsihdyu muha meíhñáhóhajchíi meúújeté Peníítsé mujcóvú Créeta caapáhó pañe nuhba áabatéhíjcyánéjcuéraahócuri íjcyácoomívú tétsii muha mépajtye únújyaa.

Kíjyébama níjyaba mítyáne móóari

¹³ Áanáacáa tsíñejcútú áyánéwu kíjyeba muha mepééhullévú íójcónéllii íjtsúcunúmé múu péhdu tene nééneé. Áánélliihyée tsúuca muha mepéjucóó Crééta caapáhó únúélleriye. ¹⁴ Ároné illúhwuúree múúhake ávyéta tsíjpa néené kíjyebá waaó tsíllévúre. ¹⁵ Aamée muha metúkévéjtsómeíyónáa meíooovéjucóónéllii awáá muha meíhvéjtsómeímyeke waaóne. ¹⁶ Aamée ‘Cáráoda’ némeíñe caapáhó bóunáalletu muha mepájtyé imíchi kíjyeba íjcyátúnéjcuri. Átsihvúu míínéwu muha metsátyehíjcyami méujcú múúhá pañévú íhtsútúnetu. ¹⁷ Aamíi íñerijcyároné boone ímunáami cóhpéj chijhúmé wábyaúuneri. Áánemáa niityétsómé téemí ihcyúháñé muháa ‘Tsííteé’ némeíñe newáyuuhávú mecátsóhóóvetéiyóné apííchori. Áámekée kíjyebáréjuco múúhake tsájtyene. ¹⁸ Áané tsijcyóójíi téhdure apíchó tene néenéllii ílluréjuco ditye téemí pííchutáháñé wáojcóné téhí pañévu. ¹⁹ Átsihdyúu pápihchúúj coojívatu pañetu téemi éhnéhjiréjuco idyé ditye wáojcóné. ²⁰ Áijyúu tsúuca pívájcoojívájucó tsá muha cóójíejpi núhbama mícúruwáubakéré maájtyúmitúne. Áanáacáa kíjyeba éhnííñevúre ávyéta íhtsúturéjuco íjcyánéllii tsáhájucó muha meíjtsámeítyú mepájtyetéíne.

²¹ Aamée májchotúmeréjuco muha meícyahíjcyánáa Páávoró íjyóocúúvéne néehíi:

—Ámuúhaj, ópée tsáma ámuúhake o nééne ámuha mecáhcújtsoca tsá meke met-síváítyuró Créétatu. Aacáa muurá tsá íllu meícúbáhrámeítyuróne. ²² Áronáa ihdyu imíchi méíjcyaco. Tsá néhi tsaatéubaré méhdityu muhdú íjcyáítyú méjcuujúwami wágóóóvérónáaáca. ²³⁻²⁴ Muuráhjané ípyejco o íícúvehíjcyaaabe Píívyéébe níjkyéjii múnáájpikeye wáloobe óhdivu íbóhówáávéne oke néehíi: “Tsáma díhllityédíñe. Muurá ihdyu tehdújuco páñétúejpi romáánómú avyéjúúbedívú u úújetéíñe. Áanéllii díjtyéeveri Píívyéébe ámuúhake pámeekéré pájtyetétsoó cúújúwámiri ámuha mepéhíjcyámeke.” Ehdúne oke ípyejco níjkyéjii múnáájpi néehíi. ²⁵ Ahdícyane imíchi méíjcyaco. Muurá ó waajácú oke díbye néhdújuco mééma tene pájtyeíñe. ²⁶ Aane muurá mepámaavémé tsáne caapáhój tohívú méwáhtóbaáhi. Ehdúu neebe Páávoró.

²⁷ Áijyúu tsúuca míñéécú tsemáánájucó muha meúllene. Áámekée tsápejco kíjyeba múúhake tsatyéhijcyá ‘Áadria’ némeíñe móóariyéjuco tsánejcútú tsíñejcúvújuco. Áanáacáa pécójpíine téemí wákimyéi múnáa tsúuca waajácú muha ííñujívú mepííhine. ²⁸ Áanélliihyée eevémé tétsíj páñé iwáájácuki. Áané tétsíj páñé 36 éeveta. Átsihdyúu éhnííñéwuúvú muha mepétsii tsiíñe eevémé 27 éevetaréjuco. ²⁹ Átsihvúréjucó ditye téemí dohjívajcyóné nítyetsóné téemí déjúcotu 4-wajcyóvá íjcyane muha néwayúúnetu mewápújúúvétuki. Áané muha méijyácunúhijcyá metsítsíivéjucóóiyóneri. ³⁰ Áanáacáhjáa téemí wákimyéi múnáa tsuulléene téemí dohjívajcyóné múu nítyetsódú imyéénúnej téeveri míínéwu téhí pañévú niityétsójucóorá téemiri íúmívaki. ³¹ Áanélliihyée Páávoró tsodáhómú avyéjúúbeke néehíi:

—Muurá áatye méhdityu úmíváhajchíi tsáhájucó mepájtyetéítyúne.

³² Áanélliihyée dítye tsodáhómú teemi míínéwúú dohji wátsahjyúcú apáhajchíi téhí pañévújuco.

³³ Áané tsúuca metsítsíivénáa Páávoró néehíi:

—Tsúuca íñe míñéécú tsemáánájucó mee majchóubaré, cuwáubaré, méénutúme.

³⁴ Áanéllii metsu tsíeménéuba memájcho téene tsíjpari méíjcyaki. Muurá tsá muhdú méíjcyáítyúne.

³⁵ Ehdúu néébere pááaho íkéévéne Píívyéébeke téhdujtsó pámeere ííténáaáca. Áané boonétúu idyóuháyóné májchoóbe. ³⁶ Áanélliihyée dííbye éllitu muha mémájchó díbye múúhake néeneri muha meímíjyúúvénema. ³⁷ Aamée pámeere teene cúújúwámíi pañe

muha meijcyame 276-meva. ³⁸ Aamée muha memájchóné boonétú tsiíne wájojcómé téemí píichutátúu tsáneetsa icyóevané temi ivájíhconúki.

Cúujúwami wápújuuvéne

³⁹ Áijyúu tsítsíívevu téemí wákimyéi múnaa tsá wáájacutú kéené iíñújíri muha meijcyane. Áronáacáa muha máájtyumí tsátsii pádujca nétsihyi néwayúúhá íjcyane. Átsihvúu imílleromé ííhnáhóhajchíí icyátsuhjácóné teemí. ⁴⁰ Átsihvúu muha mepéé téemí dohjíwajcyóné wátsahcyúme. Áánemáa ítyúkevjtsojíné chíjchuta icyácóroácóne tsuulléewa wáýámuwa picyóóme. Átsihdyúu muha mepéjucóó teene néwááyúúhá tujkévetu. ⁴¹ Aamée muha tsátsii panéjcuvatú íhnáhó nóhjítshidyu mepájtyerónáa cúujúwamí tújuwa úújeté néwáyúúhatu apáhajchíí wáduhnécu. Aamíí ávyéta cóhpé úújetémí nohji wáváajcóhi.

⁴² Áijyúu tsodáhómú imíllerá illííhyanúné cúúvéja múnáake ditye íjchííne iúmívátuki. ⁴³⁻⁴⁴ Áronáacáa Páávoróké diityé avyéjuube ipájtyetésóné ímílléne tsá ímíllétú ditye tehdu méénune. Áánéllíihyée neebe múhdumé íjchííne píivyetedúmé íjchi ííñújívú diityé déjutu tsijtye úméhewáánéúbá hallúri ipyéékií. Ehdúu muha mepájtyetéhi.

28

Páávoró 'Máátaá' némeíñé caapáhori

¹ Aamée muha téijyu botsíi méwaajácú téjtohi mémé Mááta íjcyane. ² Áámekée múúhake tétsii múnaa ímí iwáátsúcúpéjtsómeke píuvá icyújuwááñúne éllevu muha mepíhmi níjyabáa téijyu állene tsúcó néénéllíihye. ³ Áánáacáa Páávoró áyánéwu icyóóvane cóvájtsóné pañétú ííñimye cájtúcuube dííbyeke íhdó íhyójtisu. ⁴ Aabée tétsihdyuré dííbyé hójtsitu wávíyúucunúubeke tétsii múnaa ííténe néjcatsíhi:

—Aanéubá ímiááné áanu dsíjívétso múnáajpi. Muurá eene nújpácyotu pájtyetéroóbeke tsiíne Píivyéébe ehdu meenúhi.

⁵ Ehdúu ditye néerónáa diibye ííñimyéke wáchíyoácoobe apáhajchíí cúujúwá pañévújuco. Ááné boonée pevétsihjídú diibye tsíhdyúwu néétuúbe. ⁶ Aanéé íjtsorómé 'dííbyeke tene óoríñeri dsíjívéiíbye' ínéénema. Aanéé ítsohíjcyaróne néeme tsaapi Píivyéébedu néébe dibye íjcyane.

⁷ Áijyúu teene caapáhó avyéjuube Póóbiríó ihjya tétsihdyu píhíré nééjavu tsaímíyé múúhake iwáátsúcúmeke panévatúré íícúvehíjcyá pápíhchúúj coojíva. ⁸ Áábéj caaní téijyu tsiíñáávema námedíjcyori chémeebe cuwájá pañe íjcyáábe éllevu Páávoró ipyééne Píivyéébema ííhjúvátshidyu dííbyé hallúvú íhyójtisicu pícyóóneri tsúuca bóhíibe. ⁹ Aanéé pámeere téjtohíyí íjcyame chémevíjcyaméhíjí iwáájácúne diibye Páávoró éllevu tsáámekéjuco dibye bóhíitsohíjcyáne. ¹⁰ Aamée múúhake idyúúrúváne panévavu ajcú juuvá wáábýuta tsiíne muha tsahíyí mepééíñéllíihye.

Páávoró Róómávú úújeténe

¹¹ Aamée muha pápíhchúú nuhbává teene caapáhori méijcyáhi. Átsihdyúu muha tsiíne mepéé tsamí Arejadrííáemi tétsihyi úúníjyaba pájtyémiri. Áámitúu imyéme kíjtyúmeí míñéécu Píivyéébedi ditye díllóhíjcyanéécu nááve. Tsáne mémée 'Cájtoó'. Tsiíne mémée 'Póóroó'. ¹² Aamée muha Tsiracóótsá mujcójuvu mecátsúúvetémé tétsii méijcyá pápíhchúúj coojíva. ¹³ Átsihdyúu muha tsané únúélleri mepéhíjcyámé méúújeté Rééjío mujcóvu. Ááné tsijcyóójí tsaímíyé kíjyeba múúhake muha mepéhullévú wááome tsíijyu méúújeté Poteóorí coomívu. ¹⁴ Átsihvúu muha tsaate cahcújtso múnáadívú meúújetémé múúhake wajyú tsané tsemáánái muha diityémá méijcyaki. Ahdújucóó muha téhajchótá méijcyátsihdyu botsíi mepééne Róómávúu.

¹⁵ Áánaacáhjáa teene Róómári íjcyáné cahcújtso múnaa tsúuca waajácú muha meúú-jetéíñe. Áánélliihyéhjáa múúhake cáhdahírómedítýú tsaaté múnaa úújeté ‘Áápió Nahjéhetsii’ némeitsihvu. Áánetúhjáa tsíjtye múnaa úújeté ‘Pápihchúúwava Nújuwááne’ némeitsihvu. Áámekée Páávoró ‘bohíbohíúvú’ íítécunúne téhdujtsó Píívyéébeke mítyane. ¹⁶ Áánaacáa tsúuca tsodáhómú avyéjuube úújetétsó cúúvéja múnáake tehme múnáa avyéjúúbedívu. Áámedítýú Páávoróké idyówajcáróóbeke picyóómé íhdyúétsihvúré ítyehméébé tsodáhoma.

Páávoró Róómari úwaabóne

¹⁷ Átsihdyúu pápihchúúj coojívatu Páávoró píuvájucóó teene Róómari íjcyame imúnaa jodíómú píhcyáávejáané túkevétsojtéke. Aamée píhcyáávémeke neébe:

—Ámuúha tamúnaaj, tsáhaturóo muurá íiná ímityúné o méénutú memúnáama. Áhdurée tsá ímityúné o íjtsámeítýuró méíhdé múnáaúvúu muhdú ícyahíjcyánéhjitu. Áróobekée oke Jerotsaréevu iékéévéébeke ácádsíjcaáyómé romáánómú hójtsí pañévu.

¹⁸ Aamée oke idíllórone imíllerá íácádsíjcaáyóné íiná ímityúné o méénutúúbeke oke dítye lííhyanúyónéllíihye. ¹⁹ Áronáacáa memúnaa tsá ímíllétúne. Áánélliihyée awáá o néé dítyéké pañétúejpíyéjuco óoma teene ímíbájchoki. Tsáháa íiná dítyé hallúvú o úúballe dífbyere óoma ímbajchóné o ímíllétúne. ²⁰ Ehdú neénéllii ámúhake ó píuvá ámúhama o íhjúva ímíñeúvu. Muurá mee íjraéémú méwaajácú mépée metéhmehíjcyáné Mepájtyetétsoobe tsááíñe. Aabée muurá tsúuca tsááne o cáhcújtsóné déjúcotu íñe ícyooca oo dóhjíutu.

²¹ Ehdúu Páávoró neénéllii dífbyeke neémeé:

—Áánerá keenéiyó Jodéatu waajácúháámiri díuubállé múúhadívú wájtsine. Keená memúnaa téhullétú tsáárome ímityúné díhyallúvú úúballehíjcyáne. ²² Áronáa ihdyu muha méimíllerá múúhake u úúballéné muhdú u íjtsámeíñe. Muurá muha méwaajácú pahúllévá múnaa béhjíjto úráavyémeíñetu ímityúné íhjúvahíjcyáne.

²³ Ehdúu íñéene dífbyeke eevémé kéjcoojí dífbye éllevu itsááíñe. Ahdújucóo téijyu dítye tsááne dífbye éllevu mítyame. Áámemáa pajcóójívaré íhjúvahíjcyaaabe Píívyéébé avyéjutu. Aabée dítyéké íbúwátsohíjcyá ténejcúvú éhnehjáa Moitséeúvúma Píívyéébé íhjúvú uuballe múnaa Jetsóodítýú cáátúnuhíjcyáné uwááboj téeveri. ²⁴ Ehdúu díbye uwáábohíjcyáné ímí tsaatéké pájtyeme cáhcújtsóhi. Áánetúu tsíjtye tsá cáhcújtsotúne.

²⁵ Aamée téenetu ípájúvanútsójcatsíñe péémekéréjuco tsiíñe díbye neéneé:

—Ímíáánéjucóhjáa muurá Píívyéébé Apííchó méíhdé múnáaúvuke íhjúvú uuballe múnáajpi Itsaíáúvuj téeveri neéneé:

²⁶ Aatyé éllevu péene díñe íllu dítyékej: Muurá uwáábó lléébójúcoorómé tsá cáhcújtsóityúne. Áhdure íájtyumíjúcooróné tsá dítye wáajácúityúne. ²⁷ Dítyé íjtsaméí ímí neétúnéllii tsá dítye ímíñeúvú lléébohíjcyatúne. Aame ícyahíjcyá wáajácúmeítýúmé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu. Aaméjii tehdu óhdi íjyácunúmekéjii ó ímíjpyetétsóiyáhi.

Ehdúhjáa muurá Píívyéébé Apííchó néé méíhdé múnáaúvuke. ²⁸ Aane íñe ámúhake ó úúballé Píívyéébé méema pajtyeté méénúné uwááboju téhdure jodíómú íjcyátúrómé wáabyuta íjcyane. Aane llééboímye. ²⁹ Ehdúu Páávoró dítyéké neéné hallútú tsamééréjuco úhbájcatsímyéré péeneé.

³⁰ Aabéikyée tétsihyi ícyahíjcyá míñéécú pijcyábá tsaaté já íáhdójari. Átsihyí íjcyaaabe tsaimíyé waatsúcúpétsohíjcyá íaahíve múnáake. ³¹ Áámekée úwáábohíjcyaaabe Píívyéébé avyéjú Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju múha íiná néjúcóótuúbe. Áyu tehdújuco.

ROMÁÁNO

Róómári íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámí

Duurúvaju

¹ Oo Páávoró o íjcyáábekée Píívyéébe picyóó Jetsocríjtoj tééveri mepájtyetéeíne mééma dibye méénúné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. Aabe íne íhyaami ó caatúnú Jetsocríjto ícúve múnáajpi o íjcyáabe.

² Mekée ipájtyetétsoíñé tsúúcajátújuco Píívyéébe íhjuú uubálle múnáaj tééveri cáátunúné íwaajácúháámitu. ³ Aanéhjáa ílli Jetsocríjto Máavyéjuube tsííjú icyánéjcutu míamúnáajpi Dabííúvúj tsiiménémúhaabe íjcyáábej tééveri méénuúbe. ⁴ Aabée dsííjveebe tsiíne bóhíínetu méwaajácú ímiááné Píívyéébe Hajchi íhtsútuube dibye íjcyane Cáání icyánéjcutu.

⁵ Áábej tééveríi meke ímíbájchoobe méhdi ídáátsóvéenema. Áánemáa meke pícyoobe dífbyé uwááboju úwáábomére mepéhíjcyá panévá ínújííne múnáake diityédítú cáhcujtsómé teene iúráávyeki. ⁶ Aane muurá tsúúca ámuha tsaate dífbyeéjté méijcyá Róómá múnáadítú Píívyéébe ámúhake tújkevéélléméjuco. ⁷ Ááme éllevu íne íhyaami ó caatúnú ámúhake íwájyúnéllíi dibye újcúme éllevu. Aabe ihdyu Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri óvíi ámúhake panévatu píaabó ímí ámuha meíjcyaki.

Róómávu Páávoró ipyééíñeri íjtsámeíñe

⁸ Muurá ímí Píívyéébeke ámuha meúráávyéné uubállé tsúúca pahúllevá múnáaré waajácúhi. Áánéllíi ámúhá hallúvú mítyane ó téhdútsohíjcyá Píívyéébeke Jetsocríjtoj tééveri. ⁹ Áábeke ó ícúvehíjcyá íllídityu íjcyané uwááboju o úwáábóneri. Aabe waajácú ímiááné ámúhá hallúvú dífbyeke píáábó o táúmeíhijcyáne. ¹⁰ Áhdure ó táúmeíhijcyá dibye ímíllécooca ámúhake o ááhívetéki. ¹¹ Mítyane ó ijyáacunú ámúhake o ááhívéiyóneri íne dífbyeke meúráávyéjító éhnííñevu ámúhake o úwáábo ímí ámuha meúráávyeki. ¹² Ehdu ó íjtsámeí tsaméhjí panéjcuávú mepíáábójcatsí ímí dífbyeke mecáhcújtsoki.

¹³ Aane, ámuha, táñahbémuke ó úúballé mítyane ámúhake o ááhívetéiyóneri o íjyáacunúhíjcyároobéi ámúhake o ááhívetétúne. Ó ímíllé ámúhadítú tsíjtyeke Píívyéébedívú o wáájácútsóné muhdú pahúllevá múnáa pañe o méénuhíjcyádu. ¹⁴ Muurá táhallúrí teene dibyee Jetsocríjtoj tééveri mééma mepájtyetéeíne méénunévú pamévakeré o wáájácútsóiyóné íhtsútujtémáyé ídáátsojtéke. ¹⁵ Áánéllíi mítyane ó ímíllé ámuha Róómá múnáake o úúballéné dibyee mééma mepájtyetéeíne méénune.

Ímiáájú meúraavyéné menúcojpíletúne

¹⁶ Aabe tsá o núcojpíletú Críjtodítú ímiáájú íjcyane o úwaabóné íhtsutúné Píívyéébe mewájyuri méénune íjcyanéllíihye. Aane pámeere cáhcujtsómé pájtyetéé jodíómuu, jodíómú íjcyáturóme, íjcyame. ¹⁷ Ááné uwááboju meke waajácútsó muhdú ímiááné Píívyéébeke mecáhcújtsómeke dibye ímiáámedíyújuco díllone. Muurá dífbyé waajácúháámitu néeneé: “Píívyéébeke cáhcújtsómeke ímiáámedi dibye díllome pájtyetéehi.”

Míamúnaa ímityúné íjcyane

¹⁸ Muurá ímityúné icyahíjcyámedívú icyááyóbáne diityédí ícúbáhráíbye ímiáájú ímíllétumé téeneríyé tsúúrámeíhíjcyané hallútu. ¹⁹ Muurá waajácurómé Píívyéébeke dífbyere ímiááné íjcyane bóhówátsohíjcyánetu. ²⁰ Muurá dífbyeke maájtyúmitúrónáa

méwaajácú dibye íjcyane páneeréé múhdúné tsíeméné dibye ípívýéjtsónetu. Aane ímíáané tsá tene téévéturó múijyú níjkéváítyuube dibye íjcyane íhtsútuúbe. Áánéllíi ímillédú ícyahíjcyámé tsá nééítyuró dífbyeke iwáájácútuúne. ²¹ Iwáájácújúcóróóbeke tsá ditye ávyejúúllehíjcyatúne. Tsá ditye téhdútsohíjcyatú dibye diityéké panévaturé píáábohíjcyárónáaaca. Tehdu imyéénúíyótsihvu ítsámeíhijcyámé átéréénéhjiri. Aame ídátso teene ímítýú pañe ícyahíjcyá ímíáane wáájácútuúmé éhne múu cúúvetsii íjcyadu. ²² Aame ídátso bañúháñé némeíhijcyá waajácu múnaa íjcyane átérééjte íínéubará wáájácútuúmé íjcyame. ²³ Muurá Píívyéébe múijyú muhdú íjcyáítyúúbedi íícúvetúmé míamúnáama páhduváré néené iyámé 'tsucátsúcá' íjcyáítyúme náávé íñijcyone díllóhíjcyá Píívyéébedi. Ánehjír é duurúvahíjcyámé ímíáábeke idyúúrúváyótsihvu.

²⁴ Áánéllíi diityéké íllurjúco dibye íhvejtsóné ditye awáá ímillédú íjcyaki. Aame méenuhíjcyá panévare núcójpítso nénehjí. ²⁵ Ehdu méenuhíjcyámé ímíáájú dífbye uwááboju icyáhjútsóíyótsihvu állíuháñéré icyáhjútsónéllíihye. Aame dífbyeke dúúrúvatúmé kéenerá díbyéé ípívýéjtsónéhjír é duurúvahíjcyáhi.

²⁶ Áánéllíi diityéké íhvétsoobe ditye awáá ímillédú núcójpítsoúwu íjcyaki. Muurá tsamééré walléemú dómácócátsíhijcyáhi. ²⁷ Téhdure tsamééré wajpíímú dómácócátsíhijcyá núcójpítsoúwu wálléemuma íjcyáíyóné ímíllétúnema. Áané níjcaúvú muurá ícúbáhrámeíhijcyáme.

²⁸ Muurá Píívyéébedi ditye íícuvéjúcúótúnéllíi awáá íhvétsoobe diityéké ímityúneréjúco ditye imyéénu imyéénúítyuróne. ²⁹ Ahdújúco muurá páhduváré néené ímítýuháñé ditye méenuhíjcyáne. Mítýane íéhnéváyóneri íjyáacunúhijcyáme. Ihdícyáméhjima dómácócátsíhijcyáme. Nomítáávahíjcyáme. Dsijívétso múnaa íjcyame téhdure állíu múnaa. Caayóbame. Átééréénéhjiri ihjyúvahíjcyáme. ³⁰ Píívyéébeke íéhdiiválléne tsíjtyedítýú nehniwu íhjyúvahíjcyáme. Uuhívátépiwu néeme itsúcunúmeíhijcyá íhtsutúmé íjcyane. Ímityúnéré imyéénúíyóneri íjcyame tsá cáánímuke icyáhjútsóíyóné ímíllétúne. ³¹ Wáájácúmeítyúmé imyéénúítyúnéré íhjyúvahíjcyáhi. Muucá iwájyútúnéllíi tsá ditye múhdí ídáátsóvehíjcyatúne. ³² Waajácurómé ehdu néemeke Píívyéébe wáágóoíñe. Áronáa éhniíñevuré tehdu dáríívemeíhijcyáme. Áaneréi íjcyárónáa tsijtye ímityúné íjcyane duurúvahíjcyáme.

2

Míamúnáa íjcyanéjúco Píívyéébe néenéé

¹ Aane ámuha diityéduré menééme jíveekí múhdurá ditye íjcyáneri méihjyúvahíjcyáhi? Tsá ámuha menééítyuró diityédú ámuha menéétune. Muurá tsijtye ímityúné íjcyáneri ámuha méihjyúvahíjcyámé hallúrí téhdure íjcyané ímityúné diityéduré ámuha menéénéllíihye. ² Muurá méwaajácú múhdurá ícyahíjcyámema teene Píívyéébe ímíbájchoíñe. ³ Ámuháubá méijtsúcunú ímityúné tsijtye íjcyáneri ámuha téhdure menééme méihjyúvahíjcyámé mepállójcoíñé Píívyéébe pámeemáyé muhdú ditye ícyahíjcyané ímíbájchócooca. ⁴ Muurá múhajchótájucó dibye ámuhá ímítýucoba áábucuhíjcyané ámuhakye iwájyúne teene ámuha méihvéjtsóne ímíánejcúvuréjúco mepájtyéroki. ⁵ Áronáa jíveekí tsá ámuha méihvejtsópityú teéne? Áánéllíi íllure ámuhá hallúvú líyájkímeyéñé Píívyéébe icyáyobáávatécooca míamúnáama teene ímíbájchócooca ámuha téené déjúcotu meícúbáhrámeíñe. ⁶ Téijyu pámeere méújcuú muhdú meícyahíjcyáne áhdo. ⁷ Muurá dífbyé avyéjú múijyú níjkéváítyúneri tsúúrámehijcyámé dibye ímillédú íjcyámeke ájcúíibye múijyú ditye dsijívéjúcúóítyúne bóhíívu. ⁸ Áánetu teene ímíllétúmé ímítýujjítóré úráavyehíjcyámeke icyááyóbáne waagóoíibye ditye ícúbáhrámeíhijcyáme. ⁹ Muurá jodíómuma tsijtye jodíómú íjcyátúrómédítýú pámeere

múhdumé ímityúné ícyahíjcyámé ícúbáhráméíhi. ¹⁰ Áánetu diityédítýú ímí Píívyéébeke cáhcújtsómeke ávyéjuutétsóibye tsaímíyējuco dífbyema ditye íjcyaki.

¹¹ Muurá tsahdúré meke wájyuube pámeekéré míamúnáake. Tsá dibye tsatéké múhdurá íjtsúcunútúne. ¹² Áronáa dífbyé taúhbajúu Moitsééúvudi íjcyane muhdú nééne wáájácúturómé ímityúné méénuhíjcyámeke waagóóibye. Muurá teene taúhbaju muhdú nééne wáájácúturómé waajácúrá íjtsaméiyi keená ímityúné íjcyane imyéénúítyuróne. Áánetu teene wáájácúróme ímityúné ícyahíjcyámeke awáá tééne déjúcotu waagóóibye. ¹³ Muurá teene wáájácúróme tene néhdu íjcyátúmeke tsá ímiáámedi dibye díllotúne. Tene néhdu íjcyámekéré dílloobe ímiáámedi. ¹⁴ Muurá tsaate jodíómú íjcyatúme teene wáájácúturómé íííbúwaríyé tehjújuco ímí ícyahíjcyáne. ¹⁵ íííbúwaríyé muurá waajácúme muhdú múu ímí íjcyane. Áhdure waajácúme ímityúné íjcyane. ¹⁶ Muurá Píívyéébe Jetsocríjtoj tééveri míamúnaa muhdú ícyahíjcyáne ímíbájchoó muhdú ámúhake o úwáábóne o néhijcyádu.

Píívyéébe taúhbaju jodíómú úraavyéne

¹⁷ Áronáa ¿íveekí ámuha jodíómú Píívyéébeéjté meíjcyámedi dífbyé taúhbaju íjcyájúcoóneúvuri mémítyákímyeíhíjcyáhi? ¹⁸ Aame ímiááne ámuha méwaajácúrá kéjijtó meúráávyéiyóné dibye ímilléne. Muurá dífbyé taúhbájutu keená ímiááne, ímityúnee, íjcyane tsúúca ámuha méwaajácúhi. ¹⁹ Áánéllíi ámuha méítsúcunúmeíhíjcyá téjijto wáájácútmé éhne múúne hállúvatúme íjcyadu néémé túkevjtsojte ámuha meíjcyane. ²⁰ Ámuha méijtsúcunúmeí dífbyé icyánéjcu wáájácútmé tsiímédúrei néémé uwáábojte ámuha meíjcyane dífbyé taúhbaju ámuha mewáájacújúcoóneúvuri. ²¹ Muurá ámuha méúwáábohíjcyá tsíjtyeke. Áronáa ¿íveekí tsá ámuha meícyahíjcyatú ámuha méúwáábohíjcyádu? Muurá ámuha méúwáábohíjcyá menáníváítyuróne. Áronáa ¿íveekí ámuha ménánihíjcyáhi? ²² Áhdure ámuha méúwáábohíjcyá ihdícyáméhjíma medómácójcatsítyuróne. Áronáa ¿íveekí ámuha méméénuhíjcyá teéne? Áhdure ámuha ménéhíjcyá níjcyotájteke mecááníváítyuróne. Áronáa ¿íveekí téhdure ííivane ámuha diityé duurúvajaáne pañétú tsíeméne méékéévehíjcyáhi? ²³ Muurá ámuha dífbyé taúhbaju mewáájacúneri memítyákímyeíhíjcyarómé tsá tene néhdu meíjcyatúne. Ááneri ámuha tsá maávyejúúlletú Píívyéébeke. ²⁴ Téénetu muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé: “Ámuha jodíómú meíjcyarómé ímityú meícyahíjcyánetu jodíómú íjcyatúme néhni ihjúvahíjcyá Píívyéébedítýu.”

²⁵ Muurá dífbyeéjté meíjcyáne uubállé mekíhdyahírótsámeiyómé dífbyé taúhbaju néhdu meíjcyatúhajchíi tsá íínetú meke tene píáábotúne. Aame ihdícyamédúré meíjcyáhi. ²⁶ Muurá jodíómú íjcyatúme kíhdyahírótsámeityurómé dífbyé taúhbaju néhdu íjcyámeke dílloobe ihñéjtedi tsíjtyere íjcyarómeke. ²⁷ Áánetu mee jodíómú meíjcyarómé ménéétsáméií diityédívu ímichi mééma teene taúhbaju íjcyaróne ímí meúráávyétúnélííhye. ²⁸ Muurá Píívyéébeéjté meíjcyáne uubállé mekíhdyahírótsámeiyúcoorómé dífbyé taúhbaju néhdu meíjcyatúhajchíi tsá dífbyeéjté meíjcyatúne. ²⁹ Muurá ihdyu dífbyeke ímí cáhcujtsómé dibye ímillédú íjcyame ímiááne dífbyeéjte. Áámeke ímí íjtsúcunúúbé tsáijyu múúne míamúnaa ímityú íjtsúcunúrómeke. Tehdu Píívyéébe hállúejpi meke íítenejívari. Muurá ihdyu ímichi ííteebe méíííbúuri muhdú meícyahíjcyáne.

3

¹ ¿Aca meke píaabóné jodíómú meíjcyane? ¿A téhdure meke píaabóné mekíhdyahírótsámeíne? ² Ímiáánehdé meke píaabóné íñee íuwáábojúvú ímichi meke dibye níwááveíñúmedítýú tene bóhówaúcunúnéllííhye. ³ Áronáa íjcyámé tsaate dífbyeke ímí úráávyetúme. ¿A ehdu tsaate múhdurá dífbyeke úráávyénéllíi tsáhájucó dibye

ímiáábé ijcyáityúne? ⁴ Tsáhaá, muurá ihdyu ímiáábé dífbye. Áánetu mee míamúnaa állíu múnaa. Muurá dífbye waajácúháámitu nééneé:

Píivyéébe u íhjuváné tsá állíu ijcyatúne. Áábedítú tsá múha nééítúuró ímítúuube u íjcyane.

⁵ Muurá ímítúúmé meíjcyárómeke Píivyéébe wájúnetu méwaajácú ímiáábé díbye íjcyane. Áronáa tsaate nehíjcyá ímítúuube díbye íjcyane, ¿íveekívá méimítúú hallútú méhdi ícúbáhrahíjcyaaabe téénetu ímiáábé díbye íjcyane bóhówaúcunúnáaaca? ¿A téénellii ímítúuube dífbye? ⁶ Tsáhaá. Muurá ímítúuube íjcyaca tsá díbye muhdú meícyahíjcyáné mééma ímíbájchóítúuróne.

⁷ Áhdurévá állíu múnaa meíjcyánetu ímiáábé díbye íjcyane bóhówaúcunúnáa ¿íveekí meke díllóhíjcyaaabe ímítúúmedi? ⁸ Áánélliihyéubá ímítúúmeréjuco meíjcyáiyóné méimítúú mééma ínjkéva ímiáánevu. Ehdu muurá nehíjcyáme. Áhdurévá ímítúúné o úwaabóné nehíjcyámé óhdítú. Áronáa állíuré teene ehdu óhdítú dítye nehíjcyáne. Muurá ihdyu ímiááne tehdu méénuhíjcyámé wágóóóveéhi.

Míamúnaa ímítúúné íjcyane

⁹ ¿Aanéhaca muhdú teéne? ¿A mee jodíómú ímiáámé tsijtye jodíómú íjcyátúmé ehnííñevu? Tsáhaá. Muurá méwaajácú pámeere míamúnaa ímítúúmé meíjcyane.

¹⁰ Muurá Píivyéébe waajácúháámitu nééneé:

Tsá tsaatéubaré míamúnáadítú ímiáámé íjcyatúne. ¹¹ Tsá múha ímíllétú Píivyéébeke icyáhcujsóné. ¹² Pámeere muurá dífbyedi íícúvetúmé ímítúúné pañe íjcyame tsá wáájácúmeítúne. Áánéllii tsá tsaatéubaré ímiáámé íjcyatúne. ¹³ Muurá dítyé íjtsaméi nehníwu éhne múúne níkyehéjú nehníwu cúvahdu. Aame allíúwu néeme íhjuváné meke tútávajtsó éhne múúne ííñimyé namíjtyá meke tútávajtsódu. ¹⁴ Tsanééré ímítúúné imíllémé íhjuváne. ¹⁵ Aame ímí íjtsúcunú míamúnáake múu dsíjívetsóné. ¹⁶ Ehdu idyáíívéjcatsíñeri íllure kímóvétsócat-síhíjcyáme. ¹⁷ Aame tsá wáájácútsú ímí íjcyáiyóne. ¹⁸ Áhdure tsá dítye íllítú Píivyéébeke.

Ehdu néene Píivyéébe waajácúháámitu míamúnáadítú.

¹⁹ Muurá méwaajácúrá muhdú díbye ímíllédú meíjcyáiyóné taúhbajúu díbye mééma méénúnetu. Áronáa tene néhdu meíjcyámejíí tsá menéítúuró ímiáámé meíjcyane. Áánéllii pámeere míamúnaa ímítúúmé meíjcyá Píivyéébedívu. ²⁰ Muurá dífbye taúhbaju meúraavyémé ímiáámé meíjcyane meíjtsúcunúmeíyómeke tsá díbye díllotú ímiáámedi tene néhdu meíjcyátúnéllííhye. Íllure téénej tééveri méwaajácú ímítúúmé meíjcyane.

Jetsocríjtoke mecáhcújtsóneríyé mepájtyeténe

²¹ Tsá Píivyéébe ímiáámedi meke díllotú ítyaúhbaju meúraavyérómeke. Muurá dífbye waajácúháámitu íhjú uubálla múnaa meke úúballé íínetú meke ímiáámedi díbye díllone. ²² Muurá ihdyu Jetsocríjtóo mewájyuri dsíjívéné mecáhcújtsómeke díllóobe ímiáámedi. Áronáa idyé tsá apáámyekéré meéke. Muurá ihdyu pámeere míamúnaa múhdumé dífbyeke ímiááne cáhcújtsómeke díllóobe ímiáámedi tsaatéke múhdurá íjtsúcunútuúbe. ²³ Muurá pámeere míamúnaa ímítúúné meméénume tsá Píivyéébe ímíllédú meíjcyatúne. ²⁴ Áronáacáa meke mítyane íídaatsólléne Jetsocríjtoj tééveri ímiáámedi díllóobe múhdumé dífbyeke mecáhcújtsómeke. ²⁵ Muuráhjáa Críj-todívú pájaabe dífbye tujpácýo wágóóóvéneri méimítúú ímíbáávye pámeere dífbyeke mecáhcújtsómé mewágóóóvéiyónetu mepájtyetéki. Téhdurée tééneri ímíbájchoobe méíhdé múnááuvú dífbyeke úráavyehíjcyámé ímítúuháñé éíjyúuvú íáábúcu híjcyáne.

²⁶ Ehdu néenetu méwaajácú Píivýéébe ijcyaduré ímiáábé ijcyane. Áánéllii ímiáámedi díllóobe ímí Jetsóoke cáhcújtsómeke.

²⁷ Aane íñe ¿íveekí mémítyájkímyeíyáhi? ¿Aca meere meímíbbáavyémeke Píivýéébe ímiáámedi díllóhi? Tsáhaá. Muurá ihdyu Jetsóoke mecáhcújtsóneturé meke ímiáámedi díllóobe. ²⁸ Tsá teene díbyé taúhbaju meuráávyérómeke dibye ímiáámedi díllóityuróne.

²⁹ ¿Aanéhaca íñe apáamyéré mee jodíómuke pájtyetétsóíbye? Tsáhaá. Muurá téhdure jodíómú ijcyátúrómeke pájtyetétsóíbye. ³⁰ Muurá tsáápiye Píivýéébeé. Tsá tsijpi ijcyatúne. Aabe dílló ímiáámedi díbyeke ímiááné cáhcújtsómeke pamévakéré mee jodíómuma jodíómú ijcyátúrómeke. ³¹ Áronáa idyé tsá díbyé taúhbaju mewáágóotú dibyee méema mepájtyetéíñe Jetsóoj téeveri méénune mecáhcújtsóné hallúhcuri. Muurá ihdyu téenej téeveri éhnííñevu ímí méúraavyé teéne.

4

Aavaráadítúyú ijcyáné uwááboju

¹ Cáhawáá méjtsúcunu muhdúhjáa nétsihdyu méihdé múnáajpi Aavaráaúvuke ímiáábedi Píivýéébe díllone. ² Tsáháa dibye ímí ijcyánéllii ímiáábedi dibye díllotúne. Tehdúu tene néeca muurá téeneri mítyájkímyeíyoóbe. Áronáacáa ihdyu Píivýéébere píáábónéllii tsá dibye mítyájkímyeíyúne. ³ Muurá díbyé waajácúháámitu nééneé: “Aavaráa Píivýéébeke ímí cáhcújtsónéllii ímiáábedi díbyeke díllóobe.” Ehdu nééne Píivýéébeé waajácúháámitu. ⁴ Aane muurá tsaatéké diityé wákímyeí áhdó maájcune tsá pevénéré maájcutú meímíllénema. Muurá ihdyu diityé wákímyeí áhdóré máajcúhi. ⁵ Ahdu muurá Píivýéébe tsá meke ímiáámedi díllotú meere íñá ímiááné ijcyane meméénúnéllíihye. Ímiáámedi meke díllóobe apáañéré méímítyutú meke dibye ímíjpyetétsóné mecáhcújtsómeke. ⁶ Ehdúhjáa muurá dibye méénune Dabíiúvú iwáájácúne néé íñe ímí méénútúrómeke dibye ímiáámedi díllome ímí ijcyane. ⁷⁻⁸ Illúhjáa muurá neébe:

Maímijyu ditye ijcyane Píivýéébe diityédí ídáátsóvéne ímítyú diityédítúyú wáágóomé hallúrí íñá ijcyájúcootúme.

⁹ ¿Aanéhaca íñe apáamyéré mee jodíómú ímí méjcyáahi? Tsáhaá. Muurá téhdure jodíómú ijcyáturómé ímí ijcyáahi. Aavaráaúvúhjáa muurá ímí Píivýéébeke cáhcújtsónéllii díbyeke ímiáábedi díllóobe. ¹⁰ ¿Aanéhacáa múijyútú ímiáábedi díllóobe díbyeke? ¿A dibyee díbyeéjpi íjcyáné uubállé kíhdyahírótsámeíñé boonétu? Tsáhaá. Teenéikyee dibye méénúmeítyúné íhdéjuco dibye ímiáábedi díllone dibye ímí cáhcújtsónéllíihye. ¹¹ Áané uubálléé bóónétúí kíhdyahírótsámeíbye. Áanéllii diibye ídyéjúcóejpi kíhdyahírótsámeítyurómé ímí Píivýéébeke cáhcújtsómeke ímiáámedi dibye díllómedítu. ¹² Téhdure kíhdyahírótsámeímyé ímí Píivýéébeke cáhcújtsómedítu ídyéjúcóejpi diibye Aavaráaúvú dibyéhjáa ímí cáhcújtsódú ditye cáhcújtsónéllíihye.

Aavaráa Píivýéébeke cáhcújtsóne

¹³ Píivýéébéhjáa muurá díbyeke néé pámeere díbyej tsiiménémúháábema diityéké íñújívú íajcuíñé ímí dibye díbyeke cáhcújtsónéllíihye. Tsáháa Píivýéébeé taúhbaju néhdu íjcyánéllii dibye téené píáábó újcutúne. ¹⁴ Muurá díbyé taúhbaju néhdu méjcyáne téeveriyé meke dibye píááboca bañúháñé Críjto dsíjivéné mecáhcújtsóiyáhi. ¹⁵ Muurá íllure teene taúhbaju méhdivu neetsó méímítyuvu. Teene ijcyátuca tsá íñá méhdivu néétsóityuróne.

¹⁶ Áanéllii Aavaráakéhjáa íajcuíñé Píivýéébe néené píáábó téhdure méújcuú íñe múhdumé díbyeúvúj tsiiménémúhaabe méjcyame Píivýéébeke mecáhcújtsóme. Tsá ínehjí meméénúnetu méújcuítúyú teéne. Muurá pámeere múhdumé díbyeúvúu Píivýéébeke

ímí cáhcujtsódú cáhcujtsómé újcuú tééné piáábo. Áánéllii diibye Aavaráaúvú ídyéjúcée-
jpi Píívyéébeke mecáhcújtsómedítu. ¹⁷ Téénetúhjáa muurá Píívyéébe néé íwaa-
jácúháámitu: “Uke ó meménú mítyame míamúnááj caanídú u néébe ímichi diityé
déjúcéejpi u íjcyaki.” Ehdúhjáa neebe dífbyedítu panévatúré íhtsútuube íjcyabe
dsíjívemeke bóhiítsóóbeke dibye cáhcújtsóobe. Áhduréhjáa cáhcújtsóobe dífbyedítu
míamúnáake illíyaatétsoíne dibye nééne tenéi pánéévéétúrónáaaca.

¹⁸ Ávyetáhjáa múha cáhcújtsóityuróné cáhcújtsóobe Aavaráa Píívyéébeke.
Árodújucóhjáa dibye íjcyane pámeere múhdumé Píívyéébeke cáhcújtsómedítu
ídyéjúcéejpi. Téénetúhjáa idyé neebe dífbyeke: “Úhdityu líyaaténé míamúnaa
mítyame íjcyáahi.” ¹⁹ Ehdúhjáa dibye nééne cáhcújtsóobe ‘muhtsi metsíímávácóóínejíí’
néétuubéré keeméjuco 100 pijcyábá íjcyaróóbeúvu. Téhduréhjáa mewa Tsáara tsúuca
ítsíímáváiýotsíhjí pájtyerónáa cáhcújtsóobe dityétsí tsíímávaíne Píívyéébe nééneé.
²⁰ Ávyetáhjáa ímiáané dífbyema tene pánééveíne iwáájácúne íhdere tééné hallúvú
dífbyeke téhdújtsóobe dúúruvaabere. ²¹ Muuráhjáa ímiáané waajácuube Píívyéébe
íhtsútuube íjcyabe ínehdu méenuíne. ²² Ehdúhjáa ímí dibye cáhcújtsónéllii Píívyéébe
dífbyeke ímiáábedi díllóhi.

²³ Áronáacáa tsá apáábyeúvúré ímí cáhcújtsónéllii dibye dífbyeke ímiáábedi díllone
cáátúvatúne. ²⁴ Téhdurée caatúvané Máavyéjuubée Jetsóoke bóhiítsóóbeke mecáhcújt-
sómeke idyé dibye ímiáámedi díllóíne. ²⁵ Muuráhjáa Jetsóó dsíjivé mewáýyuri méimítu
iwáágóoki. Áabekée Píívyéébe bóhiítsó dífbyej tééveri ímiáámedi meke idíllóki.

5

Píívyéébe ímiáámedi meke díllone

¹ Muurá ímiáané Píívyéébeke mecáhcújtsómeke díllóobe ímiáámedi. Tsáhájucó
múhdurá meke dibye íjtsúcunútú Máavyéjuubée Jetsocríjtó tsúuca méimítu mééma
ímíbájchónéllíihye. ² Muurá teene mecáhcújtsónej tééveri Píívyéébe meke piáabó
tsaímíyé dífbyema meíjcyaki. Áánéllii méwajácú dífbyéjté meíjcyámeke dibye
ávyéjújtsóneri meímíjyúúveíne. ³ Téhdure méimíjyúúveíyá meícúbáhrámeíyóneri.
Muurá ténehji panévaré máaabúcu híjcyá ímiááméré meíjcyaki. ⁴ Áánetu méwaa-
jácú ímí Píívyéébeke meúraávyémema ínehdújuco dibye méenuíne. ⁵ Ááneri tsá
menúcójpívétsámeítu dibye meke bánuítu néllíihye. Muurá méwajácú dibye meke
wáýyune ípííchó méibuúúné pañévú dibye pícyóónej tééveri.

⁶ Muuráhjáa méimítu déjúcotu mewágóóóvéyónetu tsá meere mepájtyetétsámeí-
tyuróne. Áronáacáa Críjto dsíjivé pámeere ímityúmé meíjcyáme wáýyuri meke ípáj-
tyetétsoki. ⁷ Tsá muurá múha ímíllétyuró tsíjtye wáýyuri ídsíjivéne. ¿Mityá íjcyámé
tsaate ímiáábé íjcyáábeke ípájtyetétsó dsíjivéyóme? ⁸ Áronáacáa muurá Píívyéébe Críj-
toke wallóo dibye ídsíjivé ímityúmé meíjcyarómeke ípájtyetétsoki. Ááneríi meke úújé-
soobe mítyane meke iwáýyune. ⁹ Áánéllii meke díllóobe ímiáámedi dibyee mewáýyuri
dsíjivénej tééveri. Aame dífbyej tééveríyé mepájtyeté dibye meke ícúbáhráýónetu.
¹⁰ Muuráhjáa Píívyéébema tsá meíjcyátyuró ímityúmé meíjcyánéllíihye. Áronáacáa Ílli
Jetsocríjtó mewáýyuri dsíjivéneri méimíbaavyéjúcú dífbyema. Aame méwajácú mepáj-
tyetéíne dibye mépañe íjcyánéllíihye. ¹¹ Ááneri méimíjyúú Críjtó mééma ímíbájchónej
tééveri ímí Píívyéébema meíjcyáneri.

Adáa tútavajtsóné Críjto ímíbájchóne

¹² Muuráhjáa tsáápihdítuúré ímityúné ííñujívú ípívyeevéne tsówayúcú pámeere
míamúnáake. Átsihdyúu íjcyane íne médsíjívehíjcyá ímityúmé meíjcyánéllíihye.

13-14 Muuráhjáa Píivýéébé taúhbjáui íjcyátúnáa tsúuca míamúnaa ímityúmé icyahíjcyá Adáaúvudítýú Moitséeúvudívújuco íjcyáné míamúnaa. Áróme hallúríhjáa tsá íná íjcyatú dityéé muhdú meíjcyáiyóné Píivýéébe ímilléné wáájácútúnéllíihye. Áronáacáhjáa dsíjívehíjcyámé Adáaúvúu méénudu nééné ímityú méénúturóme. Aanée muurá ímichi dífbyedítýú íjcyane pámeere míamúnaake tútávajtsódú íivane téhdure Críjto dsíjíveneri pámeere míamúnaa ímíjpyetéjucóó múhdumé teene cáhcujtsóme.

15 Muuráhjáa díibye Adáaúvú Píivýéébe dífbyeke bóijcyúné lléébótúné déjúcotu íne pámeere míamúnaa médsíjívehíjcyáhi. Ánéllíihyéhjáa ihdyu Píivýéébe meke ídaatsólléne ílli Jetsocríjtoj tééveri meenu mepájtyetéíne. Aane tsá ínehjí meméénúneri mepájtyetétýuróne. Apááñéré dífbyeke mecáhcújtsóneri mepájtyetéhi.

16 Aanée dífbyeúvú ímityúné méénúné déjúcotu pámeere ímityúmeréjuco meíjcyame méwágóóóvéiyáhi. Áronáacáa Píivýéébe mééma ímbajchóhi. Ánéllíi apááñéré ímiáané dífbyeke mecáhcújtsómeke díllóobe ímiáámedi ímityúmé meíjcyárómeke.

17 Muurá méwaajácú tsáápiiyéé ímityúné méénúné déjúcotu pámeere meímityuuvémé mewágóóóvéiyóne. Téhdure méwaajácú Píivýéébe Jetsocríjtoj tééveri ímiáámedi meke díllome dífbyé avyējuri meíjcyáíñé múijyú dsíjívéítyúmeréjuco. 18 Tsúúcajáa mééma ímbaavyéné tsaapi ímiáábé íjcyáábej tééveri Adáaúvú ímityúné méénúné déjúcotu pámeere wágóóóvéiyóne.

19 Muuráhjáa tsáápi lleebótú níjcaúvú íne ímityúmé meé. Áhdurée idyé tsáápiye ímiáábé íjcyáábej tééveri Píivýéébe dílló ímiáámedi dífbyeke cáhcújtsómeke.

20 Muuráhjáa díbye teene muhdú meíjcyáiyóné taúhbaju pícyóónej tééveri éhniíñevu méwaajácú ímiáané ímityúmé meíjcyane. Aane ehdu menéérómeke díbye ídaatsóllénetu méwaajácú mítyane meke díbye wájyune. 21 Aanée ímiáané ímityúmé meíjcyáné déjúcotu pámeere méwágóóóvéiyáhi. Áronáacáa Píivýéébe mítyane meke iwájýúnéllíi ímiáámedi díllome tsúuca méujcú medsíjívéjucóóítyúne bóhí Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri.

6

Críjtokéréjuco meúraavyéne

1 ¿A ehdu Píivýéébe meke mítyane wájýúnéllíi tsá meíhvetéítyú ímityúné meícyahíjcyánetu díbye meke éhniíñevu iúújétsó muhdú meke iwájýune? Tsáhaá. 2 Tsúuca muurá téénetu meíjchívyé ímiáámeréjuco meíjcyaki. Ahdícyane tsáhájucó tsiíne meméénúítyuró teene ímityúné tééneejte meíjcyájucóótúnéllíihye. 3 ¿Aca tsá ámuha mewáájácútú mépée Jetsocríjtoéjteréjuco meíjcyáné uubállé metsójtsoótsámeíne? 4 Muurá tééneri méúújétsó ímityúnéjcutu dsíjívemédú meíjcyane. Téhdure tééneri ménaavénú Críjtóo dsíjívéébeke Píivýéébe íhnháhoori bóhíitsoobe tsíhdyuréjuco íjcyadu icyooca tsíhdyuréjuco meíjcyane.

5 Muuráhjáa Críjto dsíjívédú íivane ímityunéhjí meíhvéjtsóhajchíi idyé díbyée bóhíhdu íivane tsáimiyéjuco meíjcyáíñé Píivýéébema. 6-7 Muurá méwaajácú ímityúné meícyahíjcyáné tsúuca Críjto méhdityu wáagoóné páwachékevu idsíjíveneri. Ánéllíi téénetu meíjchívyémé tsáhájucó tééné pañe meíjcyatú éhne múúne tsaapi tsaate hójtsí pañe íjcyadu. 8 Aanée méhdityu Críjto idsíjíveneri wáagoónéllíi méwaajácú díbye íjcyadu meíjcyáíñe. 9 Muurá méwaajácú ípyée idsíjívénetu bóhíibe múijyú tsiíne dsíjívéjucóóítyúne. 10 Tsáneerée dsíjívéebe páneere meímityú iwáágóoki. Aabe icyooca íjcyá Píivýéébema tsáimiyéjuco. 11 Ahdu díbye íjcyadu meíjcyá dsíjívemédú ímityúné icyánéjcutu. Áane ímiáámeréjuco meíjcyá díbye ímillédú tsúuca dífbyeéjté ámuha meíjcyame.

¹² Ahdícyane panéváré ímityúné ámuha meméénúyóneri méúmúúpivyéjúcohdíñe. Óvíjyacóóné ténehji ámuha meméénuhíjcyáne. Métáhjátsámeíjyúcohdí téénevu. ¹³ Píívyéébedívuréjuco méíhvéjtsaméí ámúhakye dibye ityúkévjtso tsámíyé ámuha meíjcyaki. ¹⁴ Tsá téénevu metáhjátsámeítyuró Jetsóoke mecáhcujsóme. Muuráhjáa méhdi ídáátsóvéne dsíjíveebe téénej tééveri meke ímíbájcho téénevu metáhjatsámeíjyúcoótuki. Aame méijcyá Píívyéébé piáábó pañe. Tsáhájucó teene íhdééne taúhbájú pañe meíjcyájúcootúne.

Ímityúnetu meíjchivyéne

¹⁵ ¿A ehdu tene néénéllii éhniíñevuré méméénúiyá ímityúne? Tsáhaá. Íl-luréjuco metsu téénetu méíhvetéki. ¹⁶ Muurá ámuha méwaajácú tsané avyéjúúbema íjcyame dibye ímillédú íjcyane. Ahdu muurá ímityúné pañe meíjcyame tééne níjcaúvú íllure méwágóoovéhi. Áánetu ihdyu Píívyéébe ímillédú meícyane ímí mééma níjkéváhi. ¹⁷ Ahdu ícyooca méijcyá tsúúcajáa téénetu meíjchivyémé dífbyé uwáábójú pañeréjuco. Áané hallúvú ihdyu mítyane ó téhdujtsó dífbyeke. ¹⁸ Aane tsúúcajáa téénetu meíjchivyémé ícyooca ímiááneréjuco meúraavyéne. ¹⁹ Áánéllii teene ímíñeúvú méuráávyé íhdéé ímityúné íjcyaróné ámuha meúraávyehíjcyádu. Áijyu ihdyu ámuha méijcyá ímiáané Píívyéébeéjteréjuco. Ehdu íñe ámúhakye o néé ímíñeúvú ámuha mewáájácuki.

²⁰ Muuráhjáa ámuha ímityúné pañe meíjcyácooca tsá meímíletú ímiájíjtó meúraavyéne. ²¹ Ehdúu éijyu múhdurá núcójpítsó meícyahíjcyané déjúcotu muurá méwágóóovéiyáhi. ²² Áronáa tsúúca téénetu meíjchivyémé Píívyéébeéjté meíjcyame ímiáámeréjuco meíjcyáiyóne. ²³ Muurá ímityúné méénuhíjcyámé ídátsó wágóóové tééne déjúcotu. Áánetu Píívyéébeke ímí uráávyémeke ájcúibye múijyú ditye dsíjívéjúcoóítúne bóhívu Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri.

7

Táábávajcátsityu íjcyané uwáábo

¹ Ámuúha táñahbémuj, ámuha muurá méwaajácú tsaaté túkevjtsojú pañe meíjcyane meíjcyané hajchóta. Áánetu medsíjívéné boone tsáhájucó tééne pañe meíjcyatúne. ² Muurá walle ityájívácooca íjcyá ájyú túkevjtsojú pañe. Aane dibye díflledívú dsíjívéhajchíí tsáhájucó tééne pañe dille íjcyájúcootúne. ³ Áijyu ihdyu tsá muhdú tene néétu dille tsíjpiikyéréjuco tájíváiyóne. Áánetu ájyú dsíjívétúnáa tsíjpiikye dille tájíváhajchíí ávyeta ímityúné méénulle íveekí ájyú ímíubáané íjcyánáa tsíjpiima íjcyáneri.

⁴ Ahdu ámuha táñahbémú tsáhájucó meíjcyatú taúhbájú pañe eene walle ájyú dsíjívéné boone dífbyé túkevjtsojú pañe íjcyájúcoótulle íjcyadu. Muurá méijcyá Críjtóo idsíjívénetu bóhííbé uráávyé múnáaréjuco. Muuráhjáa mééma ímíbájchoobe Píívyéébe ímillédú meíjcyaki. ⁵ Íhdéúvúu muurá meímíllédú meíjcyame ímityúné méméénuhíjcyáhi. Áánetúu teene Píívyéébé taúhbaju meke bóíjcyúrónáa éhniíñevuré méméénuhíjcyá ímityúné tééne déjúcotu mewágóóovéiyóne. ⁶ Áronáa tsáhájucó tééne pañe meíjcyatúne. Aame ícyooca ímiáané meímílléne tsámíyé Píívyéébeke méúraávyehíjcyá tsíhdyuréjuco méíjtsaméí mecápáyoovéme. Tsáhájucó taúhbaju néénélliihyéré dibye ímillédú meíjcyatúne.

Ímityúné méhdityu íjcyane

⁷ ¿Áánélliihyéhaca teene taúhbaju ímityúne? Tsáhaá. Teene muurá ihdyu meke waa-jácútsó keená ímityúne íjcyanévu. Muuráhjáa tene íjcyátuca tsá o wáájácútyuró ímityúneri meúmúúpivyéné ímityúne íjcyane. Muurá illu nééneé: “Tsá múu úmúúpívyetú ímityúneri.” ⁸ Téhdurée tene íjcyátuca tsá o wáájácútyuró kénehjí ímityúne íjcyane. Aane o wáájacújúcoóroobe éhniíñevuré ó imíllehíjcyá ténehjírre o méénune. ⁹ Ópée teene taúhbaju o wáájacútúne hajchótá ó itsúcunúhíjcyá ímí o íjcyane. Áronáacáhjáa ihdyu múhdurá ó dáríívemeíhíjcyáhi. Áané níjcaúvúhjáa o wágóóóvéiyóné tsúúca ó waa-jácúhi. ¹⁰ Píívyéébé teene ítyaúhbaju mééma meenu tsaímíyé díbyema meíjcyároki. Áronáacáhjáa tehdu o íjcyátúne déjúcotu ó wágóóóvéiyáhi. ¹¹ Ópée ó íjtsúcunú ímí tehjújuco o ícyahíjcyáne. Áronáacáa téenej téeveri ó waajacú ímityúne o ícyahíjcyáne déjúcotu illure o wágóóóvéiyóné.

¹² Áronáa tsá ímityúne teene taúhbaju íjcyatúne. Muurá ímí tehjújuco teene ímiáájú íjcyane. ¹³ Aane ¿íveekí o wágóóóvéiyonévú oke tene wáájacútsónáa ó nehíjcyá ímiáájú tene íjcyane? ¿Mityá ímityuube o íjcyanévu tene oke wáájacútsótuca tsá o wágóóóvéiyuróné? Áanerá ihdyu ó wágóóóvéiyá tahllííne táimítyú déjúcotu. Muurá teene taúhbaju ímiáájú íjcyaróné méhdivu bóhówajtsó méimítyu.

¹⁴ Aane méwaajacú teene Píívyéébedítyuré tsáanéé. Áronáa óhdityuré íjcyane ímityúne pañe o ícyahíjcyáhi. ¹⁵ Aabe tsá o wáájacúmeítyú muhdú o íjcyane. Ímiáánéré o méénune o imíllérónáa ímityúnéré o méénuhíjcyá o méénúityuróné. ¹⁶ Aane ímityúne o méénuhíjcyánetu o waajacú ímiááne Píívyéébé taúhbaju néhdu o íjcyaca ímí o íjcyáiyóné. ¹⁷ Áronáa teene ímityúne tápañe íjcyanére oke íbúwajtsóneri ó méénuhíjcyá teéne. ¹⁸ Aane ó waajacú ímiááne ímityuube o íjcyane. Ó imíllehíjcyará ímiáánéré o méénune. Áronáa tsá o méénuhíjcyatúne. ¹⁹ Áane ímityúne o méénúityurónéré íveekíhíjyáubá o méénuhíjcyáhi. ²⁰ Áronáa ihdyu téenere tápañe íjcyane oke íbúwajtsóneri teene o méénuhíjcyáhi.

²¹ Illu muurá o ícyahíjcyáhi: Ímiáánéré o méénúiyócooca ímityúnéré óhdivu dsiínévahíjcyáhi. ²² Ó imíllehíjcyará Píívyéébé taúhbaju néhdu o íjcyane. ²³ Áronáa ímityúne íjtsaméi tápañe íjcyane oke tútávátsohíjcyáhi.

²⁴ ¿Aabe máidáátsoju ehdííváiibye o íjcyanej! ¿Aanéhaca íne múha oke pájtyetétsoó ehdu o ícyahíjcyáne níjcaúvú o wágóóóvéiyónetu? ²⁵ Muurá íjcyaaabe Píívyéébe apáábyeré tsúúca téenetu Máavyéjuube Jetsocríjtoj téeveri oke pájtyetétsoóbe. Áanéllii mítyane ó téhdútsohíjcyá díbyeke. Aabe ihdyu óvíi ícyooca o íjcyá díbye imíllédu. Áronáa táimítyú tápañe íjcyane oke pátsarícyohíjcyáhi.

8

Píívyéébé Apííchó meke túkévejsóne

¹ Muurá Críjtoéjté ímillédú íjcyájúcootúme Píívyéébé Apííchó túkévejsó pañéréjuco íjcyámé hallúri tsá íná íjcyatúne. ² Aane muurá Jetsocríjtoéjpi o íjcyáne téeveri Píívyéébé Apííchó tsúúca tápañe íjcyanéllii tsáhájucó ímityúne pañe o íjcyatúne. Aabe tsáhájucó o wágóóóvéiyúne. ³ Muuráhjáa ítyaúhbaju meúraávyerómé mepájtyetétítyurónéllii íllíkye wálloobe mehdu néébe dsíjívéne téeveri méhdivu méimítyú iwáágóoki. ⁴ Ehdúu mééma méenuube muhdú teene taúhbaju néhdu meíjcyaki. Aame tsáhájucó meímillédú meíjcyatú Píívyéébé Apííchoréjuco meke túkévejsóné pañe meíjcyanélliihye.

⁵ Muurá ímillédúre íjcyame téeneríyé tsúúrámeíhíjcyáhi. Áanetu ihdyu Píívyéébé Apííchó túkévejsóné pañe íjcyame tsúúrámei díbye ímillédú íjcyáiyóneri. ⁶⁻⁷ Muurá meímillédú meícyahíjcyáneríyé metsúúrámeímyé illuréjuco metútávaavéne. Áaneríyé muurá tsúúrámeímyé tsá ímíllétú Píívyéébéme ímí íjcyáiyóné. Aame tsá ávyejúúllétú

díbyé taúhaju. Áanetu dibye ímillédú meíjcyáíyóneri metsúúráméímyé tsaímíyé díbyema méíjcyáhi. ⁸ Muurá ímillédúré ícyahíjcyámé téeneríyé itsúúráméíñéllíi tsá Píívyéébe ímillédú íjcyatúne.

⁹ Aane óvíi ímiááné Píívyéébé Apííchó túkevėjtsó pañe ámuha meíjcyáhajchíi tsáhájucó íhdée ámuha meícyahíjcyádú meíjcyatúne. Muurá Íapííchovu Críjto meke ájcune ípañe íjcyatúme tsá díbyeéjté íjcyatúne. ¹⁰ Muurá médsíjíveé méímítyú déjú-cotu Críjtoéjté meíjcyaróme. Áronáa tsá muhdú meíjcyáítyú tsúúca Píívyéébe meke ímiáámedi díllónéllíihye. ¹¹ Aane ímiááné mépañe Íapííchó íjcyáhajchíi muurá téhdure meke bóhíitsóiiibe Jetsóokée íbóhíitsódu.

¹² Ahdícyane tsáhájucó meímillédú meíjcyáítyúne, ámuúha táñahbému. ¹³ Muurá tehdu meícyahíjcyáné meíhvėjtsótúhajchíi méwágóóóveéhi. Áanetu Píívyéébé Apííchó píáábori teene metáhjáhajchíi mépájtyéteéhi.

¹⁴ Muurá íñe múhdumé téené túkevėjtsó pañe meíjcyame ímiááné díbyej tsíímé meíjcyáhi. ¹⁵ Aane teene mépañe íjcyame díbyeke mecáánivámé ménehíjcyáhi: “Llíhíyo múúháj Caánij.” Áánéllíi tsá díbyedi menúhnévéityuróne. ¹⁶ Ehdu Píívyéébé Apííchó mépañe íjcyáneri méwaaajácú ímiááné díbyej tsíímé meíjcyane. ¹⁷ Aane tsúúca díbyej tsíímé meíjcyame Críjtóo ícúbáhráméídyú meícúbáhráméímyé díbyema máávyéjúúteé Cááníi díbyeke néené avyéjuri. ¹⁸ Muurá ímiááné meícúbáhráméíhíjcyámé ííne ímíjyaúréjucó meíjcyáíñe Píívyéébé avyéjuri. ¹⁹ Páneere muurá dibyee ípívyejtsóné téhmehíjcyá mújyú dibye íhñéjteke ávyéjútsoíñe. ²⁰ Muuráhjáa páneere dibye ípívyejtsóné tútávaavé dibye ímillédúre. ²¹ Áronáa ihdyu ímíbbáavyeíñéi íitsíime meíjcyámeke dibye tsíhdyuréjucó ímíjpyetétsoíjyu. ²² Muurá páneere dibyee ípívyejtsóné tsá ímí néétune. Aane téhmehíjcyá mújyú ímíbbáavyeíñé éhne múúne walle itsíímáváné boone ímíbbáavyeíñé téhmehíjcyádu. ²³ Áronáa tsá apááñéré teene ícúbáhráméítyúne. Téhdure mee tsúúca Píívyéébeéjté meíjcyámé pañe Íapííchó íjcyaróme meícúbáhráméíhíjcyáhi. Aame téhdure météhmehíjcyá íitsíímedíi meke ídlólómeke dibye tsíhdyuréjucó ímíbbájchoíñe. ²⁴ Ehdu méúmiwa nééne mecáhcújtsóhajchíi mééma pánééveíñé tehdújucó. Muurá tsane meítsohíjcyáné tsúúca maájtyúmícooca ílluréjucó meíhveténé meíjtsóhíjcyánetu. ²⁵ Áanetu meítsohíjcyáné maájtyúmítúné hajchótá tsá meíhvetétú meíjtsónetu.

²⁶ Muurá meíhnháóótúnéllíi Píívyéébé Apííchó meke píáábohíjcyá panévaré maáábúcuki. Muurá meere píáábó díbyeke muhdú metáúmeítyúrónéllíi téenere wáájacúratúné mépañétú íhjúvahíjcyáhi. ²⁷ Aane Píívyéébe páme íjtsaméíyé wájacú néébe waaajácú íiná díbyé Apííchó mépañe íjcyane taúmeíñe. Muurá táúmeíhíjcyáné íhñéjté meíjcyámé hallúvú dibye ímillédú meíjcyaki.

Ihñéjteke Píívyéébe píaabóne

²⁸ Muurá méwaaajácú panévaré meke pájtyénej téeveri Píívyéébe meke píaabóné ímiááné díbyeke mewájúmeke tsúúcajátújucóo ípítyájcámeídyú meke íújcúmeke. ²⁹ Muuráhjáa tsúúcajátújucó dibye meke wáajacúné íhñéjté meíjcyame Íllídyu menééímyeke. Aame cahcújtso múnaa meíjcyámedítyú díbye Íllí ímichi ídyéjúcójpi. ³⁰ Ehdúu tsúúcajátújucó meke iwáajácúmeke dibye ímiáámedi díllone díbyé avyéjúepte meíjcyaki.

³¹ Áánéllíi Píívyéébe mééma íjcyá meke ípíááboki. Aanéjíi ¿múha muhdú meke méénúiyáhi? ³² Muuráhjáa Íllíkye wájútuubéré íhvejtsó mewájuryi dibye ídsíjíveki. Aabéjíi muhdú tsá meke panévatúré píáábóityúne. ³³ ¿Mityá íjcyámé tsaate dibyee meke újcume mewágóóóvéiyóné néémeé? Muuráhjáa tsúúca dibye ímiáámedi meke

díllómé hallúrí tsáhájucó ìiná íjcyatúne. ³⁴ Aanéjǵí ǵmúha nééjuri méwágóóóvéiyáhi? Muuráhjáa Críjto mewájyuri idsǵǵívéne bóhǵibe ícyooca íavyéjuri Píívyéébé únǵuri íjcyaaabe máhallúvú táúmeíhǵyá piáábo. ³⁵ Áánéllǵi díbye meke wájyúmeke tsá ìiná dífbyedítýú dówajcáróityuróne. Muurá meícúbáhrámeíyonéhǵi, mávarǵjchoháñe, ájyabááne, mewájyamúúvátunéhǵi, ápíchó nééronéhǵi, téhdure dsǵǵívé íjcyaróné tsá meke dówajcáróityuró dífbyedítýu. ³⁶ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Dihñéjté muha meíjcyáné hallútú múúhake dsǵǵívétsohǵyáiyómé éhne múúne obééjámuke ditye dsǵǵívetsódu.

³⁷ Ehdu ápíchó nééronéhǵi métáhjahǵyá Jetsocrǵtó meke wájyúúbej tééveri. ³⁸⁻³⁹ Aane muurá ó waajácú Píívyéébe meke wájyúmeke ìiná dífbyedítýú meke dówajcáróityuróne. Muurá dsǵǵívé íjcyaróne, bóhǵime íñǵǵí hallúrí meíjcyaróne, níjkyéjǵi múnaa íjcyaróme, naavémú íjcyaróme, íñǵǵǵiri íhtsútujte ávyéjujte íjcyaróme, ícyooca tééne pañe meíjcyarónéhǵi, bóónétu meke pájtyéíñéhǵi, téhdure caame íévéhóowari íjcyánéhǵjima íñǵǵǵiri íjcyarónéhǵi tsá meke dífbyedítýú dówajcáróityuró Máavyéjuubée Jetsocrǵtoj tééveri díbye meke iwájyune úújétsómeké.

9

Píívyéébe íjraéémuke ihñéjtedívú méménúne

¹ Aane Críjtoéjǵpǵi o íjcyánéllǵi ámuha cáhcújtsótúmeke o néé ímǵiááne mítyane ámúhadi o ídáatsovéne ímityúné ámúhá hallúrí íjcyánerǵ. ² Tápañe Píívyéébé Apíchó íjcyane waajácú teene múhduúvúrá o íjtsúcunúne ídátsó o íjcyane. ³ Muurá ámuha tamúnaa ámúhá ímítýú déjúcotu mewágóóóvéiyónéllǵi ámúhake o wájýúne oore Críjtodítýú ó wágóóóvéiyá ehdu o méénúnǵeri ámuha mepájtyetéca. ⁴ Muurá Píívyéébe meke tsúúca ítsǵímedi díllorómé tsá dífbyeke melléébohǵyátú Íjraééj tsiíménémúhaabe meíjcyaróme. Áronáa ihdyu méwáabyutáro dífbyé avyéju. Áánéllǵihyéhjáa muurá méénuube muhdú meíjcyáíñe pítýájcójuma taúhbaju. Áhduréhjáa neebe dífbyeke medúúrúvahǵyámeke tsáímíyé meke ípícyooíñe. ⁵ Muuráhjáa méíhdé múnáaúvǵj tsiíménémúhaabe Críjto míamúnáajǵi tsǵǵǵjú icyánéjcutu. Aabe páne avyéjuube íjcyá Píívyéébe múijyú níjkéváityúné dúúrúvameíhǵyaaabe.

⁶ Áronáa Píívyéébé mééma imyéénuíñe nééne tsá tsaate méhdityu cáhcújtsotú dítyéjúcooro Íjraééj tsiíménémúhaabe meíjcyarómedítýu. ǵíhya mityá pamévaré dífbyéjte meíjcyátúnéllǵi tsá ditye cáhcútsohǵyátúne? Muurá ítsúcunúhǵyámé ípyée íñéhdu díbye méénutúné tsúúca díbye méénújúcooróne. ⁷ Muuráhjáa tsá pámeekéré Aavaráaúvǵj tsiíménémúháabeke díbye wábyújtsotú dítyéj tééveri míamúnáa pájtyetéíñe imyéénuíñe. Íllúhjáa muurá neebe dífbyeke: “Daachi Itsáadítýú llíyaatémé íjcyáa páñétúejte díjtsiíménémúháabe.” ⁸ Ehdu néénetu méwaajácú ímǵiááne díbye Aavaráaúvǵj tsiíménémúhaabe íjcyarómé pámeere Píívyéébéjté íjcyatúne. Muurá ihdyu ípyée íñéhdu díbye dífbyeke ájcuube Itsáaúvudítýú llíyaatémé páñétúejte dífbyéj tsiíménémúháabe. ⁹ Íllúhjáa muurá neebe dífbyeke: “Ámúhtsikye o nééne éévé úújetéijyú dítyáaba tsǵíímávaá wájǵiíkye.”

¹⁰ Ehdúhjáa muurá Píívyéébe dítyétsikye néhdújuco tene páneevéne dítyétsima. Aanéhjáa dítyétsǵi hajchi méíhdé múnáajǵi Itsáadívú mewa Rebéca tsǵíímáva mítyétsikye tsáijyúre. ¹¹⁻¹² Aanéhjáa dílléi dítyétsikye tsǵíímávátúné íhdéjuco Píívyéébe nééne dílléke: “Ámǵiáábé ehníñevu bónebe avyéjuúhi.” Ehdúhjáa neebe dítyétsikye muhdú dítyétsǵi íjcyáíñe dítyétsímái tene páneévétúrónáa íhǵyáa ípítýájcámeídyújuco. ¹³ Téénetúrehjáa muurá ídyé íllu neebe tsiíñe íwaajácúháámitu: “Jacóóboke ó wájýú Etsáooke o wájýúné ehníñevu.”

¹⁴ ¿Áánélliihyéhaca ímítyuube diibye Píívyéébeé? Tsáhaá, tsá ímítyuube dibye íjcyatúne. ¹⁵ Íllúhjáa muurá téhdure neebe Moitséeúvuke: “O ímíllémedi o ídáátsovémeke ó piááboóhi.” ¹⁶ Tsá muurá méhdityu tene íjcyatú Píívyéébe méhdi ídáátsovéne. Muurá ihdyu iye ityújkevééllémediíjyuco dibye ídáátsovéne. ¹⁷ Muuráhjáa Ejíhtó avyéjuube Paraóóuvuke idyé neébe: “Oorée uke ávyéjúúbedívú ó picyóó uke pájtyénéhjítu pámeere ííñújiri íjcyané míamúnaa iwáájacu ímiáané íhtsútuube o íjcyane.” Ehdúhjáa Paraóóuvuke neebe Píívyéébeé. ¹⁸ Aabe ímiáané ityújkevééllémedi ídáátsovéne piabóhi. Áanetu tsaate illéébone ímíllétúmeke pícyoobe ditye ímíllédú íjcyaki.

¹⁹ Áronáacáubá tsaate nééiyáhi: “Díbyere meke pícyohdújuco mejjcyámeke ¿íveekí nehíjcyaaabe ímityúmé mejjcyane?” Áronáa tsá mee míamúnaa Píívyéébe iwáájacúdú méenune múhdurá mejjtsúcunúityuróne. ²⁰ ¿Aca muutá mee díbyema metáhjácatsíki? ¿Aca núpájkíhlló nééiyá téihlló níjcyómeke íveekí múhdurá ditye níjcyone? ²¹ Muurá núpájkityu nícyohíjcyámé piivyété páhduvaré ímíllédú íñíjcyone. Piivyétémé ímiáané wáabyuta íñíjcyone. Áhdure piivyétémé átéréené wáabyuta íñíjcyone.

²² Muurá Píívyéébe ímíllédúrú aabúcuíjcyá dibye wáágóóimyé múhdurá ícyahíjcyanéhi. Ehdú aabúcuíjcyaaabe diityéj téeveri iúújétso íhtsútuu, ícyayóbaa, íjcyane. ²³ Áanetu tsúúca dibye méhdi ídáátsovémé méijcyá díbyé avyéjúejte tsúúcajátújucóo meke dibye újcume. Ehdú méenuube mejtéeveri íavyéjú íhtsútú iúújétsoki. ²⁴ Muuráhjáa ihdyu díbyere meke ujcu íavyéjúejte mejjcyáímye jodíómudítyuu, jodíómú íjcyátúmedítyuu, íjcyane. ²⁵ Íllúhjáa muurá dibye nééne Otséa caatúnúhi: Tahñéjté íjcyatúné míamúnaa ídátsó ícúvératúmé ícyahíjcyámeke ó újcuú tahñéjteréjuco ditye íjcyaki.

²⁶ Téhdure tsiíne nééneé:

Tahñéjté íjcyatúrómeke áátsíímedíyéjuco o díllóíñé ímiáábé Píívyéébe o íjcyaaabe.

²⁷⁻²⁸ Áanetúhjáa Itsaía néé mee íjraéémudítyu: “Píívyéébe ícúiyéjuco muhdú míamúnaa ííñújiri ícyahíjcyané ímbájchócooca íjraééj tsiiménémúhaabe ávyétá mityámé íjcyarómedítyú uhjéméré pájtyéteéhi.” ²⁹ Áhduréhjáa tsiíne neébe:

Pané íhdéene íjcyané avyéjuube íjcyaaabe Píívyéébe méhdi ídáátsovétuca tsúúca meke waagóóiyá tsaaté coéváratu éhnée Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnáake imyéénudu.

Jodíómú tsá cáhcújtsotú Jetsóoj téeveri mepájtyeténe

³⁰ Aane ¿aca muhdú íne teéne? Muurá jodíómú íjcyatúrómeke tsúúca Píívyéébe dílló ímiáámedi éjyúu ténéhji éllevu íjcyatúmé botsíi díbyeke cáhcújtsórómeke.

³¹ Áanetu mee íjraéémú métsúúráméíhíjcyará díbyé taúhbaju meúraavyémeke dibye meke ímiáámedi díllóiyóneri. Áronáa tsá meke dibye díllotú ímiáámedi. ³² Aane ¿íveekí tsá meke dibye díllotú ímiáámedi? Muurá méjtsúcunúhíjcyá teene taúhbaju meúraavyénetu dibye meke ímiáámedi díllóiyóne. Áronáa tsá tene néhdu mejjcyatúne. Áhdure Jetsóope mééma méenune mecáhcújtsótúnéllii tsá dibye meke díllotú ímiáámedi. Íllure mébáñúmeíhíjcyá éhne múúne nééwáyutu mecábóhcámeíúdú néébeke mecáhcújtsótúnélliihye. ³³ Íllu muurá Píívyéébe néé íwaajacúháamitu:

Tsióo múnáa pañévú ó pícyoó tsáapiikye éhne múúne nééwáyutu mecábóhcámeímyé maáákityéúdú néébeke. Áábeke cáhcújtsómé tsá íñnerí báñúmeíityúne. Ehdúhjáa Píívyéébe nééhií.

10

¹ Ámuúha táñahbému, ó imíllé memúnaa jodíómú pájtyeténe. Áánéllii ávyétá íhnáhó piáábó diityé hallúvú ó táúmeíhíjcyá Píívyéébeke. ² Ímiáané imílléromé díbyeke

iúraavyéne. Áronáa tsá ímí ditye úráávyetúne. ³ Tsá ditye cáhcújtsotú Críjtóo mewájuryi dsíjívéné mecáhcújtsómeke ímiáámedi dibye díllone. Imíllerómé iye ímí íjcyáiyóné diityéké ímiáámedi dibye idílloki. ⁴ Áronáa tsá dífbyé taúhbaju meúráávyémeke dibye ímiáámedi díllotúne. Muuráhjáa ihdyu Críjto mewájuryi dsíjívéné mecáhcújtsómeke díllloobe ímiáámedi.

⁵ Áronáacáhjáa ihdyu Moitséeúvú néé ímiááné Píívyéébé taúhbaju néhdu íjcyámeke dibye ímiáámedi díllóiyóné ditye ipájtyetéki. Áronáa tsá múha ávyeta tene néhdu íjcyáítyuróne. ⁶ Áanélliihyéé Críjtoj tééveri mepájtyetéiñe dibye méénune mecáhcújtsómeke ihdyu díllloobe ímiáámedi. Aane tsá múu íjtsámeityú Críjtoke níjkyéjǵi pañe iñéh-cotéiyóné dibye meke ipíááboki. ⁷ Áhdure tsá múu íjtsámeityú níjkyéné pañe dífbyeke iñéhcotéiyóné dibye meke ipíáábo tehdu téhulle íjcyácóóbekéjǵivari. Muurá tsúúca mééma dífbye. ⁸ Íllu muurá téénetu nééneé: “Tsúúca ámuháma íjcyájúcooróné pajtyeté teene ámuha mecáhcújtsóne tsíjtyeke meúúbálléiyóne.” Aane muurá muha mecáhcujtsómé iñe méúwáábohíjcyáhi. ⁹ Muuráhjáa Jetsocríjtó dsíjívéébeke Píívyéébe bóhiitsóné méííbúuri mecáhcujtsómé dífbyeke maávyejúúlléne teene tsíjtyeke meúúbálléhajchíí mepájtyetéehi. ¹⁰ Muurá ímiááné méííbúuri mecáhcujtsóné tsíjtyeke meúúbálléhajchíí ímiáámedi meke dibye díllome mepájtyetéehi.

¹¹ Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé: “Dífbyeke cáhcujtsómé tsá íñnerí báníúmeítyúne.” ¹² Áhdícyane pámeere tsííñe míamúnáama mee jodíómú Jetsocríjtoke mecáhcujtsómé mepájtyetéehi. Muurá tsáápiye páme avyéjuubéré íjcyaaabe píáábohíjcyá pámeekéré dífbyedi tsúúrameímyeke. ¹³ Íllu muurá nééneé: “Dífbyedi tsúúrameímyé pájtyetéehi.” ¹⁴ Áronáa ¿aca múhdutú dífbyedi tsúúrameíyómé dífbyeke cáhcújtsómejǵivari? Áhdure ¿múhdutú cáhcújtsóiyómé dífbyeke wáajácúmejǵivari? ¿Kíátú waajácúiyómé teene dífbyedítyú íjcyáné uwááboju múha diityéké úúbállémejǵivari? ¹⁵ Áhdure ¿múhdutú tsaate diityéké úúbálléiyá múha diityéké téénevu pícyóómejǵivari? Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Maímijyu diitye ímiáájú úúbálléhíjcyámej.”

¹⁶ Ehdu Píívyéébé waajácúháámitu tene nééronáa muurá tsá pamévaré tééneri íícúvehíjcyatúne. Muuráhjáa Itsaíaúvú néehíí: “Píívyéébeéj, ¿a íjcyámé tsaate méuwáábori íícúvehíjcyámej?” ¹⁷ Aane muurá Jetsocríjtodítyú íjcyáné uwááboju melléébone ímíñeúvú mewáájácúcooca tsúúca mecáhcujtsóhi.

¹⁸ ¿A téené uwááboju tsáhái múijyú mee íjraéémú melléébotúne? Áánerá tsúúca melléébohíjcyaráhi. Muurá tsiíñe Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: Tsúúca pahúllevávú ííñújiri tsújaavéné Críjtodítyú íjcyáné uwááboju.

¹⁹ Ehdu Píívyéébé waajácúháámitu nééronéubá ¿mityá tsá mewáájacutúne? Muuráhjáa dífbyere Píívyéébe néé íllu Moitséeúvuj tééveri:

Tsííñe míamúnáakéréjuco o pájtyetétsoneri ámuha menómíutááváne diityédívú mé-cayóbáávateé átéréjte ditye íjcyane ámuha meítsúcunúhíjcyárómedívu.

²⁰ Áhduréhjáa idyé tsiíñe dífbyeúvuj tééveri neébe:

Oke wáajácútúné míamúnáa táííbúwá íjcyáturómé tsúúca tahñéjté íjcyáhi.

²¹ Áhduréhjáa mee íjraéémudítyú Isaíaúvuj tééveri neébe: “Ó nehíjcyará aatyelélébópítyúné míamúnáake ditye ookéréjuco iúraávyeki.”

11

Tsaate íjraéémú pájtyeténe

¹ ¿Aanéhaca ehdu menéénéllii meke íhvéjtsóobe Píívyéébeé? Tsáhaá. Muuráhjáa oo ámuhá múnáajpi Aavaráúvúj tsíiménémúhaabe ímichi Bejamíí dohjába múnáajpi

o ijcyáabeke újcuúbe. ² Tehdu meke íhvéjtsóoyóobejíí tsúúcajátújucóhjáa ihñéjté mejcyaiñé inéemeke. ³ Muuráhjáa Eriáúvú néehíí: “Píívyéébeéj, díhjuú uubálle múnáake idsíjívétsóne díicúvé waijíné wácávyáhcohíjcyáme. Áanetu íñe apáábyeréjuco o ijcyáabeke téhdure oke dsíjívétsóllehíjcyáme.” ⁴ Ehdúhjáa díbye Píívyéébeke néerónáa neébe: “Árónáa muurá ijcyámé 7,000-meva tahñéjté ijcyame ‘Baáa’ némeíñé níjcyotáabeke cáánívahíjcyatúme.” Ehdúhjáa Píívyéébe néé Eriáúvuke. ⁵ Aane muurá ijcyámé tsaate méhdityu díbyeé ídáátsóvéne újcume ímí dífbyeke úráávyehíjcyáme. ⁶ Muuráhjáa meke iwájjúnéllii meke pájtyetétsoóbe. Tsáháa ínehjí meméénúnéllii mepájtyetétúne. Muurá meere mepájtyetétsoómeícyá tsá díbye meke wájjúnéri mepájtyetétúyuróne.

⁷ Muurá mee ijraéémú mepájtyetétúyuróneri meíjyácunúróme tsáhái mepájtyetétúne. Árónáa ijcyájucóomé tsaate díbye újcume tsúúca pájtyetéme. ⁸ Áanetu dífbyé waa-jácúháámitu dífbyeke lléébohíjcyátúmedítúyú nééneé: “Píívyéébere dítyé íjtsaméi mújtatsó dítye íáptyumíjúcooróné iwáájácútuki. Áhdure illéébójúcooróné dítye icyáhácújtsótuki. Aame muurá téhdupíyé icyoóca.” ⁹ Áhduréhjáa Dabíiúvú néehíí:

Óvi dítye náhbévácatsíhíjcyané wañéhjíné dahpédú nééne dítyéké mújtatsó ímí Píívyéébema dítye íjcyátú dítyémá ímítúyú tene iníjkévaki. ¹⁰ Óvi ijcyámé éhne múúne hállúvatúme íjcyadu ímítúyháñé dítyéké mújtatsómé ímíbáávyétuki. Ehdúhjáa neebe Dabíiúvu.

Jodíómú íjcyáturómé pájtyeténe

¹¹ ¿Anéhaca íñe ávyéta mújtaréjuco mee jodíómú Píívyéébedítúyú meméénune? Tsáhaá. Muurá ihdyu dífbyere Píívyéébe nééjuri ehdu mééma teene jodíómú íjcyatúme téené hóowari pájtyeténetu meíiváne botsíi téeneri metsúúrámeki. ¹² Ehdu Píívyéébeke melléébotúme ímítúyú meíjcyaróné píaabó tsíjtyeke jodíómú íjcyátúmeke. Aanéjii awáa muurá dífbyeke meúráávyécooca éhniíñevu píááboíñé pamévakére.

¹³ Aane icyooca dítye jodíómú íjcyátúrómeke o néehíí: Ámúha éllévúu oke Píívyéébe wallóo ámúhake dífbyé uwáábojúvú o wáájácútsoki. Áané wákimyéi o méénune ímí ó íjtsúcunúhi. ¹⁴ Aane tsáijyu múu íñe ámúhake o úwáábóneri ímí ámuha meíjcyane tsaate tamúnáadítúyú ííténe ámuhádú ímíjpyeté ípájtyeteki. ¹⁵ Muuráhjáa múúhake múu íhvejtsódú Píívyéébe méénúné hóowari tsíjtye múnaa ámuha meíjcyarómé méímíbaavyé tsaímíyéjuco dífbyema ámuha meíjcyaki. Aanéjii muurá muha dífbyema méímíbaávyécooca mébóhííte tsúúcajáa dsíjívemédú muha menéérome. ¹⁶ Muurá tsáoobíráutu pááaho meméénuho ímí nehajchíi páneere ímíhyeé. Áhdure úméhe bájkyé ímí nehajchíi páheere ímíhyeé. Áhdúu muurá méíhdé múnáajpi Aavaráúvú Píívyéébeéjpi íjcyánéllii téhdure mee dífbyedítúyú mellíyaatémé meíjcyá Píívyéébeéjté íñe múhdumé dífbyeke mecáhcujsóme.

¹⁷ Muuráhjáa páñétúehe oríívóhé wajcánédú muuha jodíómú menééromédítúyú tsaatéké waagóoobe dítyéjúcooro páñétúeje ihñéjté muha meíjcyarómédítúyú. Áámé cápáyóóvéé ámúhake díbye újcume ámuha meíjcyá éhne múúne báju oríívóhe wájcá ímiááhetu mecámahjácódu. Áanéllii muurá ámuha téhdure Píívyéébeéjté íñe muha meíjcyadu. ¹⁸ Árónáa ihdyu méjtsúcunúmeídí muha páñétúeje meíjcyarómé ehniíñevu ámuha meíjcyane. Muurá múúhadítúyú ámuha méejécunú éhne úmehe tébajkyéjitu éjécunúdu ímichi tujkénúeje muha meíjcyanéllíihye.

¹⁹ Íhya mityá ámuha menéehíí: Dítyéjúcooro páñétúeje íjcyarómeke íhvéjtsóne meekéréjuco díbye újcune dítyé cápáyóóve. ²⁰ Ihdyúhdéé téhdújuco múúhake díbye íhvejtsóné muha mecáhácújtsótúnéllíihye. Áámé cápáyóóvéé ámúhake újcuube ímí dífbyeke ámuha mecáhácújtsónéllíihye. Aame téiibúwá meíjcyá. Mémítúyájkímíyédí

téeneri. ²¹ Muuráhjáa páñétúejte ihñéjté muha meijcyárómedi ídáátsóvétuubéré múúhakyé ihvejtsóhi. Aabe téhdure ámuhádi ídáátsóvéiyónejíí ímítyú ámuha dífbyema meijcyáhajchíjyu. ²² Muurá Píívyéébe ímiáábé dífbyema ímí meijcyámema. Áánetu ímítyú meijcyámeke múhdurá ijtsúcunúúbe. Áánéllíí ímiááméré meijcyaco tsúúcajáa ámuhákye dibye újcume. Ímí ámuha meijcyátúhajchíí tsáhájucó ámuhádi dibye íícúvéityúne. ²³ Muurá tamúnaa ímbáávyéhajchíí diityéké újcúííbye. Muurá piivyéteebe tsiíne diityéké újcune. ²⁴ Muuráhjáa ámuha tsííñé míamúnaa meijcyárómeke dibye újcume ámuha meijcyá éhne múúne bájú oríívóhe wájca ímiááhetu cámaavédu. Aanéjii muurá tamúnaa ímichi awáá ihñéjte ijcyámeke tsiíne újcúííbye.

Nihñéré ijraéémú pájtyeténe

²⁵ Ámuúha táñahbému, ó imíllé ámuhákye o úúballéné muhdúhjáa mepájtyetéíne Píívyéébe wáájacúratúné Críjtoj tééveri méénune. Ároné tamúnaa tsá cáhcújtsotú tééné hóowari ámuha tsííñe múnaa dífbyeke cáhcújtsómé mepájtyetéki. Ááneri ihdyu mémítyájkímeyéidíñe. ²⁶ Muurá téhdure tamúnáadi ídáátsóvéne píáábóiibye ditye ipájtyetéki. Muurá dífbyé waajacúháámitu nééneé: Tsióo múnaa ijraéémudítyú ijcyáiibye tsaapi diityéké pájtyetétsóobe. Aabe waagóó diityé ímítyu. ²⁷ Ehdu diityéké ó ímbájchoó ópée o néhijcyádújuco. Ehdu néene Píívyéébe waajacúháámitu.

²⁸ Aane tamúnaa jodíómú tsaríllé Críjtóo mepájtyetéíne méénúné uwááboju téénej tééveri ámuha jodíómú meijcyátúrómeke téhdure Píívyéébe ipíááboki. Áronáa ihdyu tsá dibye íhvéjtsoturó múúhakyé. Muurá mítyane múúhakyé wájyuube múúhá íhdé múnáauvukée ihñéjtedívú imyéménúnéllíihye. ²⁹ Aabe íñéhdú imyéménúnéllíi tsá ihñéjteke íhvéjtsotúne. Téhdure meke ipíaabóné tsá dibye dójtúcutúne. ³⁰ Áábekée muurá tsá ámuha melléébohíjcyatúne. Ahdu muurá icyooca tamúnaa téénej tééveri dibye ámuhádi ídáátsóvéne ipíááboki. ³¹ Áané boone téhdure ámuhádi ídáátsovédú diityédí ídáátsóvéne píáábóiibye ditye icyáhcuútsoki. ³² Muurá dífbyere Píívyéébe meke pamévá míamúnáake íhvejtsó dífbyema múhdurá meijcyá pámehdíyé méhdi ídáátsóvéne tsahdúré meke ipíááboki.

³³ Aabe íhtsútuube ijcyaaabe panévaré wáájacuube muhdú meke túkévétsohíjcyané mewáájacúiyonévú tsá méíjtsaméí úújetétúne. ³⁴ ¿Mityá ijcyámé tsaate dífbyé íjtsaméivu úújetémej? ¿A ijcyámé tsaate dífbyeke úwaabóiyóme? ³⁵ ¿A ijcyámé tsaate tsíménevu ditye dífbyeke ájcúnéllíi tééné píaméí dibye píáábohíjcyáme? ³⁶ Muuráhjáa ihdyu páneere dífbyere Píívyéébe ípívyéjtsóné dífbye tájpiyé ijcyáhi. Áané avyējuube dífbye. Ahdícyane metsu dífbyeke maávyéjújtso pájyuvaré múijyu níjkéváityúne. Ehdu teéne.

12

Píívyéébe túkevájtsójú pañe meijcyane

¹ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, Píívyéébe mítyane meke ídaatsóllénéllíi ámuhákye o néé dífbyedívú ámuha meíhvéjtsámeíne dífbyé túkevájtsójú pañeréjuco ámuha meijcyame dífbyeke meúráávye muhdú dibye ímíllédu. Ehdu muurá ámuha meijcyáneri dífbyeke méduurúváiyáhi. ² Tsá múu ijcyájucóotú íne íjiiiri míamúnaa múhdurá icyahíjcyádu. Mécápayóóvé ámuhá íjtsaméí ámuha mewáájacu tsaímíyé meijcyáiyóné Píívyéébe ímílléne.

³ Muuráhjáa meke ídaatsóllédú ijcyaaabe oke picyóó ámuhá uwááboobe o ijcyaki. Aabe ámuhákye o néé ámuha meíjtsúcunúmeítyu panévaré ámuha mewáájacúne. Múu ímíñeúvú íjcyáne íjtsámeí dífbyeke icyáhcuútsóneri. ⁴ Muurá méjpi pívátsihjívá ijcyane

tsá tsané wáábyutáre ijcyatúne. ⁵ Ahdu Críjtoéjité pívámeva meijcyaromé tsáápihdyúre menéeme mépiáábócatsíhijcyáhi.

⁶ Áamekéee Píivyéébere ímillédú meke ájcúneri mépiivyété páhduváré nénehji meméénune. Áánéllii tehdu nénehji méméénuhijcyá ímíñeúvú meijtsámeíñema. Muurá tsaate íiná pájtyeíñé íhdéjuco iwáájacúné úúbállehijcyámé tehdújuco úúbállehijcyáné dífbyeke icyáhcujsódú ijcyame. ⁷ Áhdure tsijtyeke ipíaabóné píivyetémé múu ímíñeúvú píaabóhi. Áhdure íuwaabóné píivyetémé múu ímíñeúvú úwaabóhi. ⁸ Áhdure múhdurá néemeke ímíjpyetétsóné píivyetémé múu ímíñeúvú meenúhi. Tsáneetu píhtómeke ipíaabóné píivyetémé múu píaabó pájúvatúmére. Tsaatéké ityúkévejsóné píivyetémé múu ímíñeúvú túkévejsóhi. Ídáátsómeke ipíaabóné píivyetémé múu píaabó ímíjyuuri.

Muhdú Críjtoéjité íjcyáiyóne

⁹⁻¹⁰ Ámúhakye o néé ámuha mewájujycatsí pamévamáyé muhdú tsané nahbémú wájujycatsídyu. Áane máavyéjúúllecátsí panévatúre. Ímityúneri íícúvetúmé ímiáánéré méuráávye ímí ámuha meijcyaki.

¹¹ Óvéheetúmé ímíñeúvú meméénú Píivyéébeke ámuha meíícúvéné wákimyéi.

¹² Aame múu ímíjyúú ímí ámúhá úmíwa néénéllíihye. Ícúbáhrámeíyóné múu íáábúcné óóchévetúmé pájyuvaré ihjyúvahijcyá Píivyéébema.

¹³ Áhdure tsijtye dífbyeéjité íjcyámeke mépiáábohijcyá ditye píhtónéhjitu. Ámúhakye ááhívémeke múu tsaímíyé waatsúcúhi.

¹⁴ Tsaate ámúhakye tsáríllérómeke tsá múu tsáríllétúne. Íllure múu diityé hallúvú píáábó táúmeí Píivyéébeke.

¹⁵ Áánetu ímíjyúúmema múu téhdure ímíjyúúhií. Kímóóveri íjcyámema múu kímoovéhi.

¹⁶ Mépiáábojycatsí ímíñeúvú pájúvatúmére. Tsá múu iye íllevu ávyéjuuháñé ipíúváne ‘mityáhmítá’ néétune. Múu pamévamáyé tsahdúré nahbéváhi. Tsá múu íjtsúcunúmeítyú pámé ehniíñevu iwáájacúné.

¹⁷ Tsaate ámúhakye ímityúné méénúmeke tsá múu píámeítyúne. Múu ímiáánéré meenú ímí ditye ámúhakye íjtsúcunúki. ¹⁸ Tsaímíyé meijcyá pamévamáyé úhbájcatsítyúme. ¹⁹ Ámuúha táñahbémuj, tsaate ímityúné ámúhakye méénúhajchíí tsá múu íjyá-cunútú diityéké íáhdó íujcúíñeri. Múu íhvejsó Píivyéébere muhdú iwáájacúdú diityémá íímíbjchoki. Muurá dífbyé waajácúháámítu nééneé: “Ooréi ó ícúbáhraá ímityúné ámúhakye méénúmeke. Ehdu o néé Píivyéébe o íjcyáábe.” ²⁰ Áhdure idyé tsiíñe nééneé: “Ámúhakye múnáájtsórómeke mépiáábo panévatúre. Ditye ájyabáávatéhajchíí múu májchotsóhi. Ditye íadóiyóneri íjcyáhajchíí múu íjchóhi. Ehdu ámuha diityéké tsaímíyé meíícúvéhajchíí muurá ílluréjuco ditye núcójpíveíñé ámúhakye íñéhníllehijcyáneri.” Ehdu muurá meke úwaabóné Píivyéébe waajácúháámítu. ²¹ Áhdícyane ímityunévú métáhjátsámeídíñe. Múu ímiááméré íjcyáiyóneríyé tsúúráméí ímityúné ámúhakye idyómájcótuki.

13

¹ Múu avyéjuullé pámeere méiíñújí ávyéjujtéke. Muurá Píivyéébere diityéké pícyoome ijcyá patsíhívári. ² Aame nééne lléébotúmé muurá tsá Píivyéébeke ávyéjúúllétúne. Aane ehdu néemeke tééné hallútú ícúbáhraámyé diitye ávyéjujte. ³ Árómedi ímí meijcyame tsá meíllityétúne. Áánetu ímityúné méénuhijcyámé diityéké íllíhi. Aane ámúhá hallúrí ímityúné íjcyátu ímiááméré meijcyá muhdú diityé taúhbajúúné néhduú. Ájyju ímí ámuha méijcyááhi. ⁴ Muurá Píivyéébere pícyóó diityéké téénevu diityé túkévejsó pañe ímí meijcyaki. Áánéllii ímityúné méénuhijcyámé diityéké íllíhi. Muurá tsá

pevénéré ditye úvanúítyuró ímityúné méénúmeke. ⁵ Áánéllii múu avyéjuullé diityéke. Tsá múu ditye ámúhake ícúbáhráiyóné apíchoriyé áveyéjuúllétúne. Múu avyéjuullé diityéké muhdú Píívyéébeke maávveyéjuúllédú díbyeré diityéké pícyóónéllíihye. ⁶ Ááne iná néetuméré mááhdohíjcyá méiñújí avyéjuúbé wáabyuta ditye áhdótsohíjcyané Píívyéébere diityéké pícyóómé túkevítso pañe meíjcyanéllíihye.

⁷ Múu pamévakéré ajcú diityé wáabyuta íjcyanévu. Áhdure ámúhake piáábo táumeímyeke mépiáábo. Méiñújí avyéjujte meke áhdotsóné múu diityéké iávveyéjuúlléne áhdóhi.

⁸ Tsá múu tsaatédítýú ináhjíhenúné áhdótúme íjcyatúne. Múu áhdójucóóhií. Muurá Píívyéébé taúhbaju néhdu meíjcyame tsíjtyeke méwajyúhi. Imíllebe muurá pamévamáyé mewájyújcatsíñe. ⁹ Muurá díbyé taúhbajúúné néehíí: “Tsá múu ihdícyáméhjíma dómácójcatsítýúne. Tsá múu dsíjívétotú míamúnáake. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. Tsá múu ímityúneri úmúúpívyetúne.” Ehdu Píívyéébé taúhbajúúné néhdu meíjcyá tsiñe íllu néé díbyé taúhbaju: “Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu.” ¹⁰ Muurá ímiáané pamévake mewájyume tsá múijyú ímityúné meméénúítyuróne. Aane tehdu meíjcyame meíjcyá díbyé taúhbaju néhduú.

¹¹ Áánéllii metsu meíjcyá téiibúwá muhdú díbye ímillédu. Tsúúca muurá piíhíne mepájtyetémé tsíhdyuréjuco meímíbaávyeíñe. ¹² Muurá ímityúné meícyahíjcyané tsúúca níjkévaríjyuco. Áánéllii óvíjyacóóné tehdu meícyahíjcyáne. Métsu metsúúráméi muhdú ímí meíjcyáiyóneri téénetúréjuco mebóhówaúcunúki. ¹³ Métsu panévaturé ímiááméré meíjcyá ímityúnetu menéétsámeítýuki. Óvíjyacóóné mewáñehjívaténé pañe mellíyícyávehíjcyáne. Áhdure óvíjyacóóné ihdícyáméhjíma medómácócatsíhíjcyáne. Óvíjyacóóné menéhnílléjcatsíñe menómíutáavahíjcyáne. ¹⁴ Métsu Ávyéjuube Jetsocríjtodífvuréjuco meíhvéjtsáméi díbye meke túkévejtsómé ímí meíjcyaki. Óvíjyacóóné meímíllédú meíjcyane.

14

Tsá meíhjuváiityuró ménahbémudi

¹ Tsaate Píívyéébeke cáhcújtsorómé ímí díbyé uwááboju wáájácútúmema tsá múu táhjájcatsítýú téeneri. Tsaímíyé múu nahbévájcatsí diityéma. ² Muurá íjcyámé tsaate pamévakéré dóómeé. Áánetu íjcyámé tsíjtye Píívyéébé uwááboju ímí wáájácútúmé pamévakéré idyóóiyóné múhdurá íjtsúcunúne pevéne májchóré májchome. ³ Aane panévare dóóme tsá múu múhdurá íjtsúcunútú tsíjtye ténehjí dóótune. Áhdure panévare dóótume tsá múu íhjuvatú panévare dóómedi. Muurá idyé diityéké Píívyéébe wajyú téhdure ihñéjté íjcyámeke. ⁴ ¿Aca muutá mee muhdú Píívyéébeke tsíjtye úráavyéneri meíhjuvaki? Óví ihdyu díbyere néé ditye muhdú íjcyane. Tsáijyú múúne ímí íjcyáme, ¿mityá tsáhaáj? Muurá ihdyu díbyere piivyété diityéké ipíaabóné ditye ímí íjcyá muhdú íjcyáiyódu.

⁵ Muurá íjcyámé tsaate kéjcoojí díbyeke idyúúruvahíjcyané éhniíñevu ímí íjtsúcunúme. Áánetu íjcyámé tsaate pajcójívaré idyúúruvané ímí íjtsúcunúme. Aane ihdyu óvíi ímíllejcoojí díbyeke dúúruvahíjcyámé téjcoojí duurúváhi. ⁶ Áhdure panévare dóóme óvi dóóhií. Áánetu panévare dóótume óvi tsá dóótune. Muurá pevéne májchó íjcyaróné hallúvú Píívyéébeke téhdujtsóme. Áhdure tsíjtye téhdujtsó dó hallúvu. Ááneri muurá pámeere tsahdúré ávyéjujtsó díbyeke.

⁷ Tsá muurá meere meímíllédú meíjcyatúne. Muurá Píívyéébere meke pícyóó díbyeke mebóhówájtsoki. Aame médsíjívé díbye ímílléijyú. ⁸ Muurá mebóhíñé hajchótá meíjcyá díbyé hójtsiri. Aame médsíjívécocca téhdure tsá kiávú díbyedítýú mepéétune. Muurá díbyemáyé meíjcyá díbyeéjté meíjcyanéllíihye. ⁹ Téénéllíihyé muurá Críjto dsíjívéebe

tsiine bohííhí. Aabe muurá téhdure dsíjívétúméi dífbyé cahcújtso múnaa íjcyámé avyéjuube. Áhdure dífbyé cahcújtso múnaápe íjcyame tsúuca dsíjívéjúcóomé avyéjuube dífbye.

¹⁰ Aanéjii tsá múu ámuhá nahbémú cahcújtso múnaa múhdurá íjcyáneri íhjúvatúne. Tsá múu diityé piivyétetu néetune. Muurá pámeere mépíhcyááveé Críjtodívú díbye meke íñéé ímiááné muhdú meícyahíjcyáne. ¹¹ Muurá Píivyéébé waajácúháámitu nééneé: Píivyéébe o íjcyáábeke pámeere míamúnaa iwáájácúne táumiwávú ímíhmóubáne oke duurúvaáhi.

¹² Aane muurá pámeere méúúbálee dífbyeke muhdú meícyahíjcyáne meke díllóijyu.

Tsá ménahbémuke metútávajtsóityúne

¹³ Áanéllii tsá múu tsaate múhdurá íjcyáneri íhjúvatúne. Métsu ímiááméré meíjcyá ménahbémú Píivyéébeke cáhcújtsónetu diityéké metútávajtsótuki. ¹⁴ Muurá Críjtoéjpi o íjcyáabe ó waajácú panévaré medóórone muhdú néetune. Áronáa tsaate panévaré medóóne ímityúne íjtsúcunúme óvi tsá dóótune. ¹⁵ Aane teene dóótúmeke ámuha medóóneri métútávajtsóhajchíi muurá tsá ámuha diityéké mewájurytúne. Áanéllii múu téibúwá íjcyá ámuha tsaatéke memújtátsótu téhdurée diityé wájury Críjto dsíjívemeke. ¹⁶ Aame tsáma ménéétsámeídí tehjújúcooro néerone ámuhadívú ímityú ítsúcunúhíjcyámedívu. ¹⁷ Muurá Píivyéébé avyéjúejte meíjcyame tsá apááñéré méjpi téene tájpi íjcyáneri metsúúrámeítyuróne. Téhdure métsúúrámeítyá díbye ípííchó mépañévu pícyóónej téeveri ímíjyuuri tsáimíyé meíjcyáiyóneri. ¹⁸ Ehdú muurá Jetsocríjtoke meúraavyéné Píivyéébe ímí íjtsúcunúhi. Téhdure míamúnaa ímí íjtsúcunúhi.

¹⁹ Ahdícyane metsu dífbyéejte meíjcyame mepíáábójcatsíyóneri metsúúrámeí tsáimíyé meíjcyame dífbyeke meúraávyeki. ²⁰ Áanéllii médohdí ámuhá nahbémú dóótunéhjí Píivyéébeke dítye úráávyénetu ámuha diityéké metútávajtsótuki. Tsáháturo dooháñé ímityúne íjcyatúne. Áronáa tsaate ménahbémú ímityúne íjtsúcunúne médohdí dítye íténáa diityéké ámuha metútávajtsótuki. ²¹ Áanéllii tsá dítye dóótunéhjí medóóítyuróne. Áhdure tsá maadóítyuró ávyéjpacýóne diityéké metútávajtsótuki. Panévaré ímityúne dítye íjtsúcunúnehjí tsá meméénútyuró Píivyéébeke dítye úráávyénetu diityéké metútávajtsóiyónéllíihye. ²² Áánetu tsane ámuha meméénune ímí tehjújuco ámuha meíjtsúcunúne múu meenúhi. Áronáa ihdyu tsá múu téeneri tsíjtyeke pátsárijcyotúne. Muurá íñé ímíjyaú méjcyá ímityúnetu menéétsámeítyúme. ²³ Muurá tsaate ímityúne íjtsúcunúroné idyóhajchíi tsúuca ímityúne meenúhi. Panévaré ímityúne meíjtsúcunúroné meméénúhajchíi muurá tsúuca ímityúne mémeenúhi.

15

Tsíjtyeke mepíaabóne

¹ Aane tsúuca ímí Píivyéébeke mecáhcujtsómé metsu mepíáábo eene dífbyeke cáhcújtsorómé múhdurá ítsúcunúhíjcyámeke dítye ímíñeúvú iwáájácuki. Tsá meere ímí meíjcyáiyóneri metsúúrámeítyuróne. ² Áanéllii metsu mepíáábo tsíjtyeke dítye éhniíñevu ímí Píivyéébeke úráávyeki. ³ Tsáháa muurá Críjto íjyácunútú iye tsáimíyé íjcyáiyóneri. Muuráhjáa dífbyeke pajtyéné Píivyéébé waajácúháámitu íllu tene néhdújuco: “Úhdi úhívatémé óhdíjyuco úhívatéhíjcyáne.” ⁴ Ehdúhjáa páneere Píivyéébe caatúnútsóhíjcyá meke tene úwáábónej téeveri óóchévetúme méitsohíjcyá íñé ímíjyaú dífbyema meíjcyáñe. ⁵ Muurá piivyéteebe meke ípíaabóné mávaríjchojúúné maáábúcuki. Aabe ihdyu óvíi ámuhakye píaabó ámuha ímí meíjcyá panévatúré muhdú díbye ímillédú Críjtóo ícyahíjcyádu. ⁶ Aame máavyejújtsó dífbyeke Máavyéjuube Jetsocríjtó Caaníkye.

Jodíómú íjcyátúrómeké ímíáájú úwáábómeíne

⁷ Ímíneúvú múu nahbévájcatsí muhdúhjáa Críjto meke náhbevadú téeneri Píívyéébeke maávyéjújtsoki. ⁸ Muuráhjáa múúhá ihdé múnáaúvuke Píívyéébe néhdújuco Críjto tsááne muuha jodíómuke ipíááboki. Áanetu méwaajácú muhdú iñéhdú ímíááne dibye méénune. ⁹ Áhdurée tsaabe ámuha jodíómú meíjcyátúrómédi ídáátsóvéne dibye ámúhake pájtyetétsóné hallúvú dííbyeke ámuha medúúrúvaki. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Uke o ávyéjújtsóné dúúrúvaabéré o mátsívahíjcyáa jodíómú íjcyátúrómé pañetu.

¹⁰ Áhdure tsiíne nééneé:

Pámeere jodíómuma jodíómú íjcyátúrómé méímijyúúvé tsamééré Píívyéébeéjté ámuha meíjcyame.

¹¹ Téhdure tsísihdyu nééneé:

Pámeere panévá iñújííne múnaa máávyejújtsó Píívyéébeke.

¹² Téhduréhjáa Itsaía dííbyere Píívyéébe túkévéjtsóneri illu caatúnúhi:

Itsaij tsiíménémúháábedítýú íjcyáiíbye tsaapi téhdure jodíómú íjcyátúrómé avyējuube íjcyáabe. Áábedívú cátsípááveíme. Ehdúhjáa Itsaía caatúnúhi.

¹³ Áhdícyane óví Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsómeké ímíjyúúvétsoobe tsaímíyé ámuha meíjcyaki, dííbyé Apííchó ámúhá pañe íjcyáne j téeveri ímí dííbyema meíjcyaiñé ámuha meíjtsoki.

¹⁴ Muurá o waajácú dííbyé icyánéjcu tsúúca ámuha táñahbémú mewáájácúnéllii mepíáábócatsíhijcyáne. Aame ímí tehdújuco ámuha meúwáábócatsíhijcyáne. ¹⁵ Aane íne íhyaami ámuha élleu o cáatúnúháámí pañe ámúhake o néé ámuha maábájíívétu muhdú Píívyéébeke meúraavyéne. Illu íne ámúhake o úwáábohíjcyá iwáábyudúu múhdurá o néeróobeke Píívyéébe oke níwaavénéjuco. ¹⁶ Okée muurá níwááveebe ámúhake jodíómú íjcyátúrómeké o úwáábo Jetsocríjtoj téeveri mepájtyetéíne mééma dibye méénúné uwááboju. Aane táwákimyéí íjcyáabe ámúhake o úwáábohíjcyá Píívyéébema ámuha meímíjpyeteki. Muurá dííbyé Apííchoj téeveri ámuha meímíbáávyémeke ímí íjtsúcunúííbye.

¹⁷ Aane íne Jetsocríjtoéjpi o íjcyáabe Píívyéébeke o íícúvéneri o imíjyúúhií. ¹⁸ Muurá tajtyéeveri méénuhíjcyáabe méénuráítýúronéhjí téenetu ámuha jodíómú íjcyátúrómé mecáhcújtsó dííbyeke. ¹⁹ Ehdu o méénuhíjcyá panévare dííbyé Apííchó píááboríye. Aane tsúúca pahúllevaré o úwáábohíjcyá Críjtoó mééma mepájtyetéíne méénune Jerotsarétu Iríírícó iñújíívújuco. ²⁰ Aane o imíllé o úwaabóné dííbyeke waajácútúmeke. Áanéllii tsá o úwaabójúcootú tsúúca tsaate uwáábohíjcyátsíhji múnáake. ²¹ Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé:

Múijyú dííbyé uubállé lléébohíjcyatúmé dííbyedítýú íjcyáne uwááboju illéébone cáhcújtsoóhi.

Róómávu ipyééíne Páávoró íjtsámeíne

²² Ehdu íne tsaate múijyúúikyé Críjtodítýú íjcyáne uwááboju lléébótúmedi o íjívénéllii tsá o píívyetéhíjcyatú ámúhake o ááhíveténé mítyane o ímíllérónáaaca. ²³ Árone íne múhdúne píjcyájucó ámúhake o ájtyúmííyóneri o íjyácunúhíjcyáabe tsúúca o níjkévá íllé iñújííne múnáake o úwáábónetu. ²⁴ Aabe Ejpááñá iñújíívu o péécooca ámúhake o aahíveíñuúhi. Átsihdyu o péébeke óví ámuha oke panévaturé mepíáabó ímí o úújeteki. ²⁵⁻²⁶ Áronáa tujkénúí o úlléjeé Jerotsaréri téhulle ménahbémú íjcyámeke Matsedóóniámá Acááyá iñújíícuri íjcyáne cahcújtsó múnaa píáábóne dsíídsídívú o ájcutéébe. ²⁷ Imíllémé íjcyánéjcutu ipíaabóné téhulle íjcyáne cahcújtsó múnáake. Muuráhjáa ímichi diitye jodíómudítýú teene pajtyeté uwááboju tsújaavéné diityédívú úújetéhi. Áanéllii tehdújuco diityéké ditye panévaturé píáábóiyóne. ²⁸ Áhdícyane

óvíi teene dsíidsi Jerotsaréevu o pícyóhéné boonétú Ejpááñavu o péébe ámúhake o aahíveíñúhi. ²⁹ Muurá ó waajácú ámúhadívú o úújetécooca meímíjyúúveíñé mítyane Críjto meke píáábohíjcyáneri.

³⁰⁻³¹ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, muurá íñe Máavyéjuube Jetsocríjtoéjité meíjcyame méwajyújcatsí Píívyéébé Apííchó meke píáábóneríye. Áánéllii ámúhake o néé táhallúvú dífbyeke ámuha píáábó métáúmeí oke díbye ityéhme cáhcújtsótúné míámúnaa ímityúmé íjcyame oke ityútávájtsótu téhulle Jodéa íñújiri íjcyame. Áhdure métáúmeí diitye Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnáá hallúvú ímí dítye íjtsúcunú diityé éllevu dsíidsike o tsájtyene. ³² Aane óvíi Píívyéébe ímílléhajchíí ámúhadívú o úújetécooca ímí ménahbéwájtsíhi. ³³ Ahdícyane óvíi ámúhake píááboobe íbúwájíí ámuha meíjcyaki. Ehdu teéne.

16

Páávoru pítyajcóné

¹ Téhdure ménaalle Péébe Tséékeréa cóomiya íjcyané cahcújtso múnáake píáábohíjcyalle ámúhake aahívéteéhi. ² Áálleke ímíñeúvú méwaatsúcuco Máavyéjuube Jetsóo mémeri muhdú dífbyé cahcújtso múnáa meíjcyame mewajyújcatsídyu. Ááne mépíááboco ímíñeúvú panévatúré íñe tájpi dílle íjcyáíñetu. Muurá tsaatéke ípíáábóné tsanéjcvu téhdure oke píáábohíjcyalle.

³ Téhdure ámúhake o néé Pírítíírama Akííramútsikye ámuha meúúballe diityétsikye o dúúruváne. Diityétsíi oke píáábohíjcyá Jetsocríjtó uwááboju o úwáábónetu. ⁴ Áhdurée oke pájtyetétsomútsí apíchó néénetu. Áánéllii ó téhdújtsó diityétsikye. Téhdure tsijtye jodíómú íjcyatúmé cahcújtso múnáa téhdújtsó diityétsikye. ⁵ Téhdure diityétsi jávú diityétsima píhcyáávehíjcyané cahcújtso múnáake ó duurúváhi. Téhdure táñahbévaabe Epéénetóké ó duurúváhi. Díbyéé muurá Acááyá íñújji múnáadítyú cáhcújtsótujkénú Críjtoke. ⁶ Téhdure Maaríake ó duurúvá éhnée mítyane ámúhama wákímyehíjcyálleke. ⁷ Téhdure ó duurúvá tamúnáajtsí Adoróónicómá Joníamútsikye, diityétsimáa cúvéhóójari muha meíjcyámútsikye. Diityétsíhjáa táíhdéjuco cáhcújtsóné Críjtoke. Áámútsikye uwáábojte ímí íjtsúcunúhi.

⁸ Áhdure Píívyéébeéjpi tsijpi táñahbévaabe Áápiríake ó duurúváhi. ⁹ Téhdure Obáánoke ó duurúvá Jetsocríjtó uwááboju muha meúwáábohíjcyánetu múúhake náhbénuhíjcyáábeke. Téhdure mítyane o ívámeífbyeke Etáákikye ó duurúváhi. ¹⁰ Téhdure Apééré ímí Críjtoke úráavyehíjcyáábeke ó duurúváhi. Téhdure Arijtóóboró hájkímuke ó duurúváhi. ¹¹ Téhdure tamúnáajpi Herodíooke ó duurúváhi. Natsítso hájkímú Píívyéébeéjité íjcyámeke idyé ó duurúváhi. ¹² Téhdure ó duurúvá Tripéénamúpíke Tripóótsama téénere Píívyéébé uwááboju méénuhíjcyámúpíke. Téhdure ménaalle Péétsida tééne wákímyéí méénuhíjcyálleke ó duurúváhi. ¹³ Téhdure ó duurúvá Róópóke Ávyéjuube Jetsocríjtoéjpi íjcyáábeke. Tsííjjuke idyé ó duurúvá ávyeta waharódú o íjtsúcunúlleke. ¹⁴ Téhdure ó duurúvá Atsíícritoo, Peregóótee, Hééremaa, Paatoróóbaa, Hééremee, éhdúmema pámeere tsijtye íjcyámeke. ¹⁵ Téhdure ó duurúvá Pííróogoo, Jóoríaa, Neréoke íñáállemaa, Oríípa, éhdúmema tsijtye cahcújtso múnáa íjcyámeke.

¹⁶ Téhdure pámeere ílle íjcyané cahcújtso múnáa ámúhake duurúváhi. Ahdícyane óvíi téhdure ámuha mewajyújcatsíñe méduurúwájtsíhi.

¹⁷ Ámuúha táñahbému, téííbúwá meíjcyá eene múhdurá íjtsaméí néeme ímí Píívyéébeke ámuha meúráávyénetu ámúhake tútávájtsóíyómeke. Muurá íñe ámuha mewáájácúné uwááboju tsíñejcúvuré úwáábohíjcyáme. Áánéllii tsá múu tehdu néémedívú pííhítúne. ¹⁸ Tsá muurá tehdu néeme Máavyéjuube Jetsocríjtoke íícúvetúne. Muurá iiye tsáimíyé íjcyáyóneríyé tsúúrameíhíjcyáme. Aame pánehjídú íhíjyúváneri íllure mútátsohíjcyá ímí wáájácútúmeke. ¹⁹ Árónáa tsúúca mítyame waajácú ímí

Píivýéébeke ámuha meúraavyéne. Ááneri ó imíjyúú mítyane. Ahdícyané óvíi ámuha mébóhówaúacunú ímiáánéré ámuha meméénúnetu, tsá ímítyúnetu. ²⁰ Muurá Píivýéébe ámuhá pañévú picyóó ámuha tsaímíyé mejicyáííé íjtsaméi. Aabe ámuháma táhjáa Naavéneke ámuhákye díbye imújtátsótuki. Aane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó ámuhákye píaabóhi.

²¹ Téhdure ámuhákye ó úúballé táwákimyéityu oke píáábohíjcyabe Timotéó ámuhákye dúúruváne. Téhdure tsijtye tamúnaa ámuhákye duurúvá Róótsioo, Jatsóoo, Tsotsíipatee, éhdume.

²² Téhdure páñetu íhyaami cáátúnuube Téétsio ámuhákye duurúváhi.

²³ Téhdure Gááyo ámuhákye duurúvá dííbyé jari o íjcyáábe. Tééjavu muurá cahcújtso múnaa dóbéévehíjcyáhi. Téhdure ícyoomí dsíídsí tehmeébé Erájtoma ménahbe Wáátó-mutsi ámuhákye duurúváhi. ²⁴ Aane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó ámuhákye píaabóhi. Ehdú teéne.

Píivýéébeke medúúruváne

²⁵ Ahdícyané metsu medúúruva Píivýéébeke. Diibye ihdyu píivýééte ámuhákye ityúkévejtsóné ímí ámuha meúraávye Ílli Jetsocríjtó uwááboju ámuhákye o úwaabóne. Ehdúhjáa muurá mee míamúnáake ipájtyetétsoííé tsúúcajátújuco íinéikyé ípíivýéjt-sótúnáa díbye pítyájcámeííé tsá íhdé múnáaúvú wáájácutúne. ²⁶ Árone tsúúca dííbyé íhjú uubáalle múnaáhjáa néhdújuco panévá ínújííne múnáake úwáábómeííé dítye icyáhíhíjtsó dííbyere Píivýéébe mújyú muhdú íjcyáítyuube néhdújuco.

²⁷ Ahdícyané metsu medúúruva dííbyeke Ílli Jetsocríjtoj tééveri mújyú níjkéváityúné íhtsútuube íjcyáabe pane wáájácúúbeke. Áyu tehdújuco.

²⁰ Aanéhaca íñe ¿íñnetú diitye waajácu múnáake píaabóné ditye panévare íjtsámeíñe? Áhdure ¿íñnetú píaabóné ditye páhduvare úwáábócatsíhijcyáne? Muurá mee míamúnáadívú ímiáané ijcyaróné Píivyéébedívú áteréene. ²¹ Aabe muurá íñá túhúúlléébejíí waajácu ehdu míamúnaa iiye páhduvare íjtsámeíyómé pájtyetétyuróne. Áanéllihyée muurá pícyoobe íñe míamúnaa állíuri díllóhíjcyáne uwááboju cáhcujtsómé téénej téeveri ipájtyeteki.

²² Muurá tamúnaa jodíómú imíllé évéhoowávú Píivyéébe méénuráityuróné méé-nune iáptyumíne botsíi icyáhcutso tééne uwááboju. Áanetu gríéegomu íjtsúcunú iiye íjtsaméiyi panévare iwáájacúne. ²³ Áronáa ihdyu muha ímiáané ijcyane méúwáábohíjcyá ditye páwachékevu wátyétyéhcuube Críjtodítýú íjcyáne uwááboju. Árone tamúnaa ítsúcunúhijcyá íllure téeneri muha diityeké memávárichohíjcyáne. Téhdure jodíómú íjcyatúme nehíjcyá állíuré ijcyane íñnetú meke píáábotúne. ²⁴ Áronáa tsúúca tsaatéke diityédítýú Píivyéébe újcume waajácu díbye íhtsútuube pane wáájacuube íjcyane Críjtoj téeveri úújetsóne. ²⁵ Aabe Píivyéébe íjtsaméi míamúnaa állíuri díllóhíjcyáronévú tsá diitye íjtsaméi úújetétúne. Áhdure díbyeke íhtsúuvúdu ditye íjtsúcunúróóbé íhtsútuvu tsá múha úújetétúne. ²⁶ Cáhawáa méijtsúcunu, ámuúha táñahbému. Muuráhjáa meke díbye újcúme pañe tsá mítyame íhtsutúme íjcyatúne. Uhjéméré muurá diityédítýú cáhcujtsóhi. ²⁷ Aane muurá míamúnaa meke éhdíivállehíjcyáromeke újcuube mejtéeveri diitye íhtsutúme waajácu múnáake íñúcójpívétsoki. ²⁸ Muurá meke ditye éhdíiválléromeke újcuube meke díbye íhtsútújtsóné lliíñévú diitye íhtsutúme íjcyarómé ílluréjuco ídáátsonúki. ²⁹ Téhdurée tsá íñneri memítyájkímeyéítyuróne. ³⁰ Muurá ihdyu díbyere Píivyéébe meke ujcú Jetsocríjtoéjté meíjcyaki. Áanéllihyée díbyeke pícyoobe meke díbye ímiá tujkévejúvú iájcuki. Áhdurée díbyej téeveriyé ímiáámedi meke idíllómeke ímíbájchoobe mepájtyeteki. ³¹ Muurá díbye waajácuháámitu nééneé: “Ímítyájkímeyéíñe ímíllémé mú mítyajtsó Píivyéébekere.”

2

Críjtodítýú íjcyáne uwááboju

¹ Ámuúha táñahbému, muuráhjáa íñe Críjtodítýú íjcyáne uwááboju ámúhake o úwáábócooca tsá o íhjuvuhíjcyatú íhtsútúúnécóbaúvu. ² Téhdurée ámúháj pñe o íjcyabe tsá tsíñéhjiri o wátyánúmeíhíjcyatúne. Apááñerée ó imíllehíjcyá ámúhake o úwáabóné ditye páwachékevu wátyétyéhcuúbedítýú íjcyáne uwááboju. ³ Ároobé tsá ámúhadívú o úújetétú ‘mityáhmítya’. Ídátsóhrée muurá ó úújeté ámúhadívú íllityécunúúbere. ⁴ Aabé tsá ámúhake íhnáho o úwáábotú muhdú míamúnaa íhdityuré újcúne íjtsaméiyi úwáábohíjcyádu. Píivyéébedítýurée tsáané íjtsaméiyi ámúhake o úwáabónéllí díbyé Apííchó ámúhadívú bóhówátsohíjcyá ámuha mecáhcujtsoki. ⁵ Aane íñe ámuha mecáhcujtsó Píivyéébe íhnáhori ámúhake píáábóneri. Tsá míamúnáa íjtsaméi ámúhake píáábóneri ámuha mecáhcujtsotúne.

Píivyéébedívú ípííchó meke wáájacútsóne

⁶ Muurá Píivyéébeke cáhcujtsómeké muha méúwáábohíjcyá ítyuhútsíhji. Áronáa tsá íñújiri íjcyáne míamúnaa íavyéjútémá wágóóóvéímyé íjtsaméi muha méúwáábohíjcyatúne. ⁷ Muha méúwáábohíjcyá muhdúhjáa Píivyéébe pane iwáájacúdu íjcyabe míamúnáake ipájtyetétsoíñe tsúúcajátújuco íñújii ípívyéjtsótúné íhdéjuco pítyájcámeíñe. ⁸ Ehdúhjáa díbyé pityájcoju néene muurá tsá tsáápíubaré wáájacutú íñe íñújiri íjcyáne avyéjútédítýu. Muuráhjáa iwáájacuca tsá ditye Jetsocríjtoke páwachékevu wátyétyéhcuítyuró avyéjuube íhtsútuube íjcyáábeke. ⁹ Muurá Píivyéébe waajácuháámitu nééneé:

Tsá múha wáájacutú muhdíívané Píívyéébe méénune dífbyeke ávyejúúllémé wáábyuta. Áánéllii tsá múha úúbálléítyuró muhdíívané tene íjcyane.

¹⁰ Áronévú tsúúca meke dífbyere Píívyéébe waajacutsó mépañévú Íapííchó ipícyóónej tééveri. Muurá páneere dífbyé íjtsaméi Íapííchó waajacúhi.

¹¹ Muurá mee míamúnaa tsá mewáájacutú tsíjtyé íjtsaméi. Meere tsáápiitsa méwaa-jácú muhdú meíjtsámeíñe. Ahdu Píívyéébé íjtsaméi apááñéré Íapííchó waajacúhi.

¹² Aanée mépañévú pícyoobe meke íídaatsólléne téenej tééveri mewáájacu muhdú díbye méema méénune. Tsáháa tsííñe apííchó díbye mépañévú pícyootúne. ¹³ Aane íñe muha méúúbálléhíjcyá tsúúca dífbyé icyánéjcuéjte muha meíjcyámeke dífbyé Apííchó túkëvejtsódújuco. Tsá míamúnáa íjtsaméi muha meúúbálléhíjcyatúne.

¹⁴ Muurá Píívyéébé icyánéjcuéjte íjcyatúme tsá cáhcújtsotú díbye Íapííchoj tééveri meke túkëvejtsóné ténejcújte íjcyatúnéllíihye. Áánéllii íjtsúcunúme állíuré tene íjcyane. ¹⁵ Muurá ihdyu Píívyéébé Apííchó mépañe íjcyaméré méwaa-jácú dífbyé icyánéjcu. Áánetu dífbyé Apííchó ípañe íjcyatúme tsá wáájacutú ténejcu. ¹⁶ Muurá dífbyé waajacúháámitu nééneé: “¿A íjcyámé tsaate Píívyéébé íjtsaméivu úújetéme? ¿A íjcyámé tsaate dífbyeke úwáábóiyóme?” Aane muurá ihdyu dífbyejéte muha meíjcyame méwaa-jácú Críjtó íjtsaméi.

3

Píívyéébé wákimyéi méénúmeíñe

¹ Ámuúha táñahbému, muurá Píívyéébeke úraavyémé dífbyé Apííchó túkëvejtsóné pañe íjcyámeke o úwáábohíjcyádúu tsá ámúhakye o úwáábotú dífbyeke ámuha ímí meúráávyétúnéllíihye. ² Áánélliihyée muurá ítyuhúútutsíhíjré ámúhakye ó úwáábohíjcyá éhne múúne tsííméneke tsíiju majchótú ájcútulle ímujpáñeturéi ñóhñótsóhíjcyádu. Aamée ámuha tsá téijyu mepíívyetétú úwáábó meújcune teetsi tsíímene majchói méénútutsi íjcyadu. Aame ámuha téhduréi ícyoocápi. ³ Téénéllii muurá ámuha méúhbácatsíhíjcyáhi. Áhdure ámuha ménomútaávacatsíhíjcyáhi. Ehdu múhdurá ámuha meítsámeíhíjcyánéllii muurá ámuha méijcyá Píívyéébeke wáájacutúme íjcyadu. ⁴ Muurá ámuha tsaate ménehíjcyá oo Páávoróéjéte meíjcyane. Áánetu tsíjtye nehíjcyá Apóóroéjéte íjcyane. Ehdu ámuha múhdurá médáráívémeíhíjcyá íhdícyame íjcyadu.

⁵ Aane ¿muubá oo Páávoró? Áhdure ¿muubá dífbye Apóóro? Áánerá Píívyéébé íícúve múnáajtétsíyé muhsti meíjcyamútsí téénevúu múhtsikye díbye pícyoone méméénuhíjcyáhi. Aanée muurá múhtsí wákimyéíjuco íjcyane Ávyéjuube Jetsóodítyú íjcyané úwááboju muhsti meúwaaabóné tsúúca ámuha mécáhcujtsóhi. ⁶ Ópée muurá ímichi ó úwáábohíjcyá éhne múúne tsíeméne mebájtso. Aanée dífbye Apóóro éhnííñevu tsííñe úwáábohíjcyá éhne múúne teene bajtso íchéméte memúríchóhíjcyádu. Aane muurá dífbyere Píívyéébe píáábóneri cáhcujtsómé dífbyé úwááboju eene mebájtso dífbyere píívyétsohíjcyádu. ⁷ Aane ímichi o úwáábohíjcyároobe tsá múúbé íhtsútuubé o íjcyatúne. Téhdure dífbye eené táuúwáábó cámahjácoobe tsá múúbé íhtsútuubé íjcyatúne. Muurá ihdyu Píívyéébe apáábyéré íhtsútuube íjcyáábé píááboríyé cáhcútsóhíjcyámé dífbyé úwááboju. ⁸ Muurá eene bajtso múúne memúríjchódú táuúwáábó cámahjácoóbema muhsti tsahdúre tsané tujkévevu. Áronáa ihdyu múhtsikye Píívyéébe múhtsí tujkévevu áhdoó muhdú muhsti mewákímyeíhíjcyádu. ⁹ Muurá ámuha úmíhédu, téhdure jahdu. Ááné aabájabédú néébe Píívyéébeé. Áábé wákimyéi múnáajtétsí muhsti meíjcyamútsí ámúhakye méúwáábohíjcyá téneecúdú ámuha menéémeke. ¹⁰ Muurá háa meke iwájyúnéllii oke pícyoobe páñétúejpi jááháñe wákimyéi múnáajpídyú o néébe dífbyé úwááboju o úwáábohíjcyá éhne múúne já apíhájúné mewádúhcútujkénúdú nééneé. Aane muurá bóone tsíjtyeréjuco teeja wákímyeídyú nééne tsíjtyeréjuco

táuwáábó éhniíñevu úwáábohíjcyámé ihdyu óvíi téiibúwá úwaabóhi. ¹¹ Muurá íjcyaae tsáápiye éhne múúne jaa ímichi teene ápihájcutetu éjkeđu néébe Jetsocrijóto. Aane tsá múha néétyuró tsijpi íjcyane. ¹² Áánéllii múu ímíñeúvú díbyé wákimyéi meenu éhne múúne tsaapi jaa cóhpénéhjitu óórótu, imíwu nééne newáyúúnetu, tsítsíiné uwáñewáánetu méénudu. Áánetu muurá tsijtye méénúiyá ‘tsucátsúca’ íjcyatúne úmehewáánee, úmehécóónee, ajii, éhdúnetu. Ahdu tsá múu íjcyatú átéréénéhjitu jaa méénuubédu. Múu ijcyá cóhpénéhjitu méénuubédu. ¹³ Muurá jaa ímichi ápihájcutetu éjkeđu néébedítýú íjcyáné uwááboju muhdú meméénuhíjcyáné waajácúméií Píívyéébe teene mééma ímíbájchócoóca. Ímiá wákimyéi meméénuhíjcyáné coévaá éhne múúne cúújúwari átéréene áíívyéne boone icyohpéneréjuco cóevádu. ¹⁴ Muurá ímí tééne wákimyéi meméénuhíjcyámé iáhdó meújcuúhi. ¹⁵ Áánetu múhdurá meméénuhíjcyámé tsá iáhdó meújcuítýúne. Arónáa ihdyu mepájtyéteé tsúúca díbyeéjtéjuco meíjcyame éhne múúne tsaapi ihjya áíívyerónáa pájtyetédu.

¹⁶ ¿Aca tsá ámuha mewáájacutú Píívyéébeéjté meíjcyame díbyé duurúvajúdu menéémé pañe díbyé Apííchó íjcyane? ¹⁷ Muurá meke tsúúca dibye ímíbajchómé metútáváávéhajchíi ílluréjuco meke dibye íñe íñújútu wáágóoíñe.

¹⁸ Áánéllii tsá múu állímyeítýúne. Tsaate íñújújéne iwáájacúhájchíi múu ijcyá ídaatsóméré iiná wáájacútúmeúvúdu ímiá waajácu múnaa ámuha meíjcyaki. ¹⁹ Muurá íjjiene mewáájacúné Píívyéébedívú átéréene. Muurá díbyé waajácúháámitu nééneé: “Waajácu múnáake Píívyéébe téeneriyé túhúúvetsómé íllure báñúmeíhi.” ²⁰ Téhdure tsiíne nééneé: “Waajácu múnáa íjtsaméi Píívyéébe waajácú átéréene íjcyane íínetú diityéké piáábotúne.” Ehdu nééne Píívyéébe waajácúháámitu. ²¹ Áánéllii tsá míamúnáajpi méhdure néébeke íhtsútúúbedi medíllóne meúráávyéityuróne. Téhdure tsá díbyedi memítýájkímyeítýuróne. Muurá páneere íñújújiri íjcyane mewáábyuta. ²² Muurá meke piáábohíjcyaae íñújújiri meíjcyáné hajchóta. Téhdure meke piáábohíjcyaae medsíjivémé ímí meíjcyaki. Aane íñe oo Páávoroo, Apóóroo, Péédoroo, íjcyámeke múúhakye pícyoobe ámúhakye muha mepiááboki. ²³ Aane tsúúca meíjcyá Críjóto Píívyéébeéjpi íjcyáábeéjte.

4

Uwáábojte úwaabóne

¹ Aane muurá ámuha méwaajácú ídátsó ámuhádúré muha menéérome Críjóto wákimyéi múnaa meíjcyane. Muuráhjáa múúhakye pícyoobe Píívyéébé muhdú meke ipiááboíñe pítyájcámeíñe uwááboju muha meméénuki. ² Áánéllii tééne wákimyéi máhallúri íjcyane ímíñeúvú méméénúiyáhi. ³ Tsá muurá muhdú óhdivu tene néétu ámuha tsíjtyema muhdú o icyahíjcyáné oke menééiyóne. Tsá muurá o némeítýuró muhdú o icyahíjcyáne. ⁴ Apáábyéré ihdyu Píívyéébe waajácú muhdú o íjcyane. Árónáa ihdyu ó waajácú táhallúri ímityúné íjcyatúne. Ároobe tsá o némeítýú ímiáábé o íjcyane. ⁵ Ahdícyane tsá múu Críjóto wákimyéi muhdú tsaate méénune múhdurá diityédívú íjtsúcunútúne. Óvíi ihdyu páñetu tsaabe muhdú díbyé wákimyéi meméénuhíjcyáné meke íñeékíi. Áijyu ihdyu muhdú mewákímyeíñe meke téhdújtsóiibye Píívyéébeé.

⁶ Aane íñe muhdú muhtsi Apóóroma meícyahíjcyáné ámúhakye ó úúballé tehdu ámuha meíjcyá tsíñehji íjtsámeítýúne. Tsá múu tsaatékeré ímí íjtsúcunúne tsíjtyeke éhdiiválletúne. ⁷ ¿Aca múha meke pícyóó tsíjtyé ehniíñevu meíjcyaki? Áhdure ¿aca iiná méhdi Píívyéébé piáábori meújcutúne? Áánerá Píívyéébé piááboriyé meíjcyáhi. Ááneri tsá memítýájkímyeítýuró méihnáhoriyé meíjcyáneríjjiivari.

⁸ Ámuháubá meíjtsúcunúmei Píívyéébé icyánéjcutu íñe imíjyaúrójucó ámuha meíjcyane íínetú vííotúne. Ááne muurá tsáhájucó múúhadi ámuha meíicúvetúne.

Ímiáanéiyó ihdyu ámuha tenejcútú meíhtsútuuvéné ímí tsaméhjí meijcyaki. ⁹ Píivyeébéubáhjáa muurá ihdyu muuha uwáábojtéké picyóó ávyeta ídátsojte muha meijcyaki. Aame muha méijcyá ídaatsóné ehne múúne ditye dsíjívétsoímyé íjcyadu. Áámedi múúhadi míamúnáama níjkyéji múnaa ullévenúhijcyáhi. ¹⁰ Muurá íne Críjtoke meúráávyénéjcutu ámuha múúhadítú ménehíjcyá átéréejte íná wáájácútúmé muha meijcyane. Áane ámuháyé méijtsúcunúmeí íhtsutúmé ámuha meijcyame ímí tehdújuco dífbyeke meúraavyéne. Aane muurá míamúnaa múúhakye ávyejúúllétúmé ámúhakyeré ávyejúúlléneri ámuha mémítýájkímeyéíhijcyáhi. ¹¹ Muurá ihdyu muha ídátso múúhá ajoyábama meíjyunúhíjcyámedi ídaatsóné tsájaare múúhá wajyámu. Áámedi míamúnaa ícúbáhráhíjcyá múúhá íjcyátsíúbamáyé muha meijcyátúmedi. ¹² Muurá muha meúwáábóné tsanéjcuva mewákímeyéíhijcyá téene tájpi muha meijcyaki. Áámeke míamúnaa páhduváré idyáíívémedítú nehníwu íhjúvaróné muha maábúcuéne ímíjyuuríyé méihjúvahíjcyá díityéma. ¹³ Ehdu múúhakye ditye dáríívéronáa ímiááméré muha méicyahíjcyáhi. Ároné pañe ícyoocápi múúhadítú nehíjcyámé átéréejte muha meijcyame íllure míamúnáake metútávátsohíjcyáne.

¹⁴ Tsá ámúhakye o núcójpívétso ehdu o néetune. Íllure ámúhakye ó úwaabó áátsímédú ámuha menéemeke o wájuýnema. ¹⁵ Muurá mítyame ámúhakye Críjtodítú íjcyáné uwááboju úwáábórómedítú o íjcyá ámúháj caanidyú o néébe ímichíi táuwaábori ámuha dífbyeke mecáhcújtsótujkénúnéllííhye. ¹⁶ Áánéllii ímííneúvú o íjcyadu meijcyá.

¹⁷ Muurá tájtsíménédú néébe Timotéó ímiáábé íjcyáábeke o wallóó ámuha éllevu. Aabe óvíi ámúhakye úúballé muhdú Críjtoke o úráávyeebe o úwáábohíjcyáné o ááhívehíjcyátsíhí cahcújtsó múnáake. ¹⁸ Áronáa ¿íveekí ámúhadítú tsaate múhdurá dáríívémeímyé mítyákímeyéíhijcyáhi? ¿Íhya mityá íjtsúcunúmé ámúhakye tsiíne o úújéityúne? ¹⁹ Muurá Píivyeébe ímílléhajchíi lléváhréjuco ámúhakye o ááhívetéíne. Áijyu ó waajácuú íná ditye méénuhíjcyáné eene ‘mityáhmityá’ íhjúvahíjcyáme. Tsá imyéénutúnéré ditye íhjúváityuróne. ²⁰ Muurá tsá Píivyeébé avyéjújete meijcyatú pevénéré meíhjúváveri. Apáámyéré ihdyu dífbyé íhtsúturi íjcyame téénéejte íjcyáhi. ²¹ Ahdícyane ¿muhdú ámuha méimíllé ámúhakye ellévú o úújetécooca o túkévejtsóne? ¿A chooco ímíjyuurí? ¿Mityá íhnáhóónécoba múu úhbadu?

5

Ímityúne tsaapi méénune

¹ Muurá ó waajácújucoó tsaapívá ámúhadítú tsíjúdúéllema ícyahíjcyáne. Teene ihdyu tsáma ávyeta ímityúne. Muurá Píivyeébeke wáájácútúrómedívú idyé teene ávyetá ímityúne. ² Ááneréi íjcyáronáa ámuha mémítýákímeyéíhijcyá Píivyeébeéjité ámuha meijcyáneri íllure múu kímoovéme. Muurá tehdííváné ímityú méénúmeke ámuha méijchívyétsóiyá ámúháj píínétu. Tsáhájucó ámúhama ditye píhcyáávéityuróne. ³ Aane ámúhama o íjcyátúroobe tsúúca o waajácú muhdú meméénuííne dífbyeke. ⁴⁻⁵ Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri mepíhcyáávéne méijchívyetso dífbyeke. Aane téhdure ámúhakye o nahbénuú tájtsaméiyi. Áábeke méíhvéjtsó Naavéné hójtsí pañévuréjuco díbye ícúbáhrámeííne níjcaúvú ídsíjíve Máavyéjuube Jetsocríjtó tsiíne tsáácooca díbye ípájtyeteki.

⁶ Aane tsá tene ímityú Píivyeébeéjité ámuha meijcyáneri memítýájkímeyéíne múhdurá ámúhama tene pájtyénááca. Muurá haríínallíjyú metátsájconé pañévú áyánéwu téené ooríhotu mepícyooróné páneeréjuco óoríhóne. Ahdu nééne muurá tsaapi ímityúne méénúúbeke íná menéétúhajchíi pámeekéréjuco díbye tútávajtsóne. ⁷ Áánéllii ílluréjuco dífbyeke méijchívyetso teene pááá ooríhódú néébeke ámuha meímíbbáavyeki. Muuráhjáa Críjto Píivyeébé obééjávúúdu néébe ípájámeíne ícúbáhrámeí mewájyuri

mepájtyeteki. ⁸ Áánéllii metsu ímiááméré meijcyáne meúráávye tsaímíyé dífbyeke. Ovíjyacóóné átérééné íjtsaméí méhdityu bóhówaúcunúhijcyáne. Métsu ténejcu meihvéjtsóne dífbyé ihjyu ímiá májchódú néeneréjuco menújtsoki.

⁹ Muuráhjáa íhde ámuha éllevu o wállóháámí pañe tsúúca ámuhakye ó úwaabó ámuha menáhbevájúcóótu ihdícyámema dómácócatsíhijcyámedívu. ¹⁰ Áronáacáa tsá ámuhakye o bóijcyutú ámuha meihjyuvájúcóótu diitye ímityúmema mítyane iéhnéváyóneri tsúúrámeihijcyáamee, naní múnaa, níjcyotájteke dúúrúvahíjcyáamee, ihdícyáméhjima dómácócatsíhijcyáamee, éhdúmema. Muurá ihdyu ehdu néeróméj piine mépiivyété meijcyane tsají hallúríyé diityémá meijcyánélliíhye. ¹¹ Muuráhjáa ihdyu ámuhakye o néé eene 'cahcújtso múnaa muúha' néerome ihdícyáméhjima idyómácój-catsíyónee, éhniíñevúré iéhnévarónee, níjcyotájteke icyáánívarónee, tsíjtyedi íhjúvarónee, illíyícyáverónee, iñányónee, éhdune méénuhíjcyámedívú ámuha menáhbevájúcóótyuróne. Áhdure tsá ámuha diityémá memájchóityuróne. ¹²⁻¹³ Muurá tsá o íícúvetú cahcújtso múnaa íjcyatúme muhdú ícyahíjcyáneri. Óví ihdyu Píívyéébere diityémá teene ímíbajchóhi. Áronáa ihdyu ámuha cahcújtso múnaa méíítéiyá ámuhadítyú múhdurá dáríívemeihijcyámeke ámuha meijchívyétso ámuháj piínétu.

6

Cahcújtso múnaa ímityúne ímíbáchójcatsíyóne

¹ ¿Íveekí ímityúne ámuha medáríívécatsícyooca mépehíjcyá cahcújtso múnaa íjcyatúne ímíbajchojté éllevu? ¿Íveekí tsá ámuha tsamééré cahcújtso múnaa meímíbáchój-catsíhijcyatú ténehji? ² ¿Mityá tsá ámuha mewáájacutú Píívyéébé cahcújtso múnaa meijcyame dífbyeke cahcújtsótúmema muhdú ditye ícyahíjcyáne meímíbajchoíñe? Aanéjíí muurá ámuha mépiivyété ámuháma pájtyenéhjí ámuháyé meímíbáchójcatsíñe. ³ Áhdure muurá níjkyéjé múnaa íjcyarómema muhdú ditye ícyahíjcyáne meímíbajchoóhi. Aanéjíí muurá mépiivyété tsamééré cahcújtso múnaa meímíbáchójcatsíñe. ⁴ Áánaa ¿íveekí ámuha mépehíjcyá cahcújtso múnaa íjcyatúne ímíbajchojté éllevu ímityúne ámuha medáríívécatsícyooca? ⁵ Ehdu íñe ámuhakye o néé ámuha téeneri menúcójpivéne tehdu meméénújúcóótuki. ¿Aca tsá ámuha elle meijcyáne cahcújtso múnaadítyú tsaatéuba íjcyatú teene ámuháma ímíbajchóiyóme? ⁶ ¿Íveekí ámuha páhdúvaré medáríívécatsíñe cahcújtso múnaa íjcyatúme éllevu mépehíjcyá ditye ámuháma teene ímíbajchoki?

⁷ Ehdu ámuha medáríívécatsíñetu illuréjuco ámuha metútáváavehíjcyáne ímí Píívyéébeke ámuha meúráávyerónetu. ¿Íveekí tsá ámuha maábúcuhiijcyatú ámuhakye tsaate íuhbarónee, iñányónee, dáríívéne? ⁸ Tehdu ámuha meijcyáiyótsihvu ¿íveekí diityéké ámuha mépiámeihijcyáhi? Ehdu ámuha meméénúneri tsané nahbémú ámuha meijcyarómé illure métútávátsócatsíhijcyáhi.

⁹⁻¹⁰ ¿A tsá ámuha mewáájacutú ímityúme Píívyéébé avyéjuvu úcáávéityúne? Ahdícyane tsáma mébáñumeídiñe. Muurá ihdícyáméhjima dómácócatsíhijcyáme, níjcyotájteke cáánívahíjcyáme, tsamééré wajpiímú dómácócatsíhijcyáme, tsamééré waléémú dómácócatsíhijcyáme, naní múnaa, mítyane iéhnéváyóneri íjyacunúhijcyáme, líiyícyáve múnaa, tsíjtyedi ícúbáhrahiijcyáme, tsíjtyedítyú nehniwu íhjúvahíjcyáme, éhdume muurá tsá Píívyéébé avyéjúeje íjcyatúne. ¹¹ Ehdúu muurá tsaate ámuhadítyú ícyahíjcyáhi. Áromekée Píívyéébe Jetsóoj téeveri újcúmeke tsúúca dífbyé Apííchó ímíbajchómé hallúrí tsáhájucó ñná íjcyatúne.

Méjpi metéhméiyóne

¹² Muurá tsaate néehii: “Mépiivyété panévare meímilléné meméénune.” Ihdyúhde tehdújúcooro. Áronáa tsá panévare ímí néétune. Áánéllii tsá ténehjívú metáhjátsameítyuróne. ¹³ Muurá ímiáané majcho ijcyá téene tájpi mejcyaki. Áronáa idyé tsá panévare majcho ímí néétune. Muurá ijcyaiñé téene tájpi mejcyájúcoóityúne. Tsáháa Píivyéébe meke ípívyéjtsotú meímillédú ihdícyáméhjima medómácójcatsíki. Mekée ípívyéjtsoobe ihñéjté mejcyame díbyé túkevjtsojú pañe mejcyaki. ¹⁴ Muurá Píivyéébe ípívyetédú ijcyaaabe íhñáhoori meke bóhñtsoó tsúuca medsjívérómeke Jetsóokée íbóhñtsódu.

¹⁵ Aane ¿aca ímíyóné tsúuca Críjtoéjté mejcyame nahtsíwamééwake medómajcóné? Tsáhaá. ¹⁶ Muurá tsaapi dílléma ijcyáhajchíi tsahéecoréjuco dityétsí ijcyane. Muurá Píivyéébe waajácúháamitu néeneé: “Tсахéecoréjuco dityétsí ijcyaiñé tsáápiye ijcyáiyódu.” ¹⁷ Ahdu muurá Jetsocríjtoke mecáhcujtsómé méijcyá díbyeéjteréjuco.

¹⁸ Ahdícyane óvjiyacóóné ihdícyámema ámuha medómácójcatsíhijcyáne. Ílluréjuco méihvété téenetu. Muurá ijcyané tsane ímityúné meméénuróné méjpi dómajcotúne. Áánetu íñe méjpiíyi ihdícyáméhjima medómácójcatsíñé tsáma ávyeta ímityúne. Muurá tehdu meméénúneri meere métútávájtsameíhi. ¹⁹ ¿A tsá ámuha mewáájacutú Píivyéébeéjté mejcyámé pañe tsúuca díbyé Apííchó ijcyane? Aane tsúuca ámuhá pañe ijcyame tsáhájuco ámuha meímillédú medárñívemeítyuróne. ²⁰ Muuráhjáa Píivyéébe méema mepájtyetéíñe meenu íllíkye ditye dsjívétsóneri. Áánéllii metsu díbyeke maávyejúúlléne tsaimíyéjuco mejcyaki.

7

Metáábávájcatsícyooa mejcyane

¹ Aane ícyooa ámúhake o úúballé éhnée taéllevu ámuha mewállóháámí pañe oke medíllone. Ímiáané ímí tehdújúcooro teene tsaapi táábávátuube ijcyane. ² Áronáa ihdícyáméhjima medómácójcatsíñé ávyeta ímityúné ijcyanéllii téhdure ímí teene metáábávájcatsíñe. ³ Aane ityáábávállema ihdyu múu ímí ijcyáhi. Áhdure idyé walle ityájíváábema múu ímí ijcyáhi. ⁴ Aane tsúuca ájyúma ijcyalle tsáhájuco ímillédú ijcyatú díbyé wáabyutálléréjuco íjcyanélliihí. Téhdure diibye ájyu tsáhájuco ímillédú ijcyatú tsúuca dílle méwá wáabyutááberéjuco íjcyanélliihí. ⁵ Aamútsí idyómácójcatsíhijcyané tsá íhvéjtsóityuró Naavéné téenej téeveri diityétsikye tsíñejcúvuréjuco íbúwájtsóneri ityútávájtsótuki. Áronáa ihdyu tsáijyu íhñáhó Píivyéébema íhnyúvácooca muhdú ínehajchíi wahájchotáwu íhvéjtsóiyomútsí teene.

⁶ Ehdu íñe ámúhake tsánejcúvú o nées okée ámuha teene medíllónélliihí. Áronáa tsá ámúhake o táuhbatú ámuha metáábávájcatsíki. ⁷ Táicyanéjcutu ihdyu ímí o íjtsúcunú pámeere ohdu táábávátumé, tájívátumé, ijcyáiyóne. Áronáacáhjáa ihdyu Píivyéébe páhduvare meke ípívyéjtsónéllii tsaate piivyété iye íjcyane. Áánetu tsijtye tsá píivyetétú iye íjcyane.

⁸ Áánéllii íyeejte ijcyámema pámeere píjbájujteké o nées táábávájcatsíyumeréjuco íjcyáiyóné íñe o íjcyadu. ⁹ Áronáa ihdyu iye íjcyane ípívyetétúhajchíi múu apáhajchíi táábávájcatsí téeneri ícúbáhrámeityuki.

¹⁰ Áánetu tsúuca tájívámé walléemú tsá múu íhvéjtsotú ájyúmuke. Ehdu Píivyéébe táuhbaju néehii. Tsá oore ámúhake o néétune. ¹¹ Áronáa tsáijyu múune tsáápile ájyúke íhvéjtsóhajchíi tsáhájuco múu tájívájúcootúne. Tsá tene ímityú tsíjpiikyéréjuco dílle tájíváne. Áánetu tsiñe ityájíváne ímilléhajchíi óvii tsiñe óómille ájyú éllévúre. Téhdure idyé wajpi ityáábáválleke tsá múu íhvéjtsotúne.

¹² Aane ícyooa Píivyéébe táuhbaju néétune oore táicyanéjcutu ámúhake o nées tsaapi cahcújtso múnáajpi taaba cáhcújtsótúrolle ímí díbyema ijcyáhajchíi tsá díbye díllleke íhvéjtsóityuróne. ¹³ Áhdure tsáápile cáhcújtsóllé taji cáhcújtsótúroobe ímí

dííllema íjcyáhajchíí tsá dille dífbyeke íhvéjtsóityuróne. ¹⁴ Muurá ímíbáávyéiyooobe dille ímí íjcyáneri. Áhdure idyé cáhcújtsóóbé taaba ímíbáávyéiyá díbye ímí íjcyáneri. Aane muurá ímí íjcyáromútsí íhvétsócatsíhajchíí tsáijyu múúne ítsime ílluréjuco tútávaavéne. ¹⁵ Aane ihdyu cáhcújtsóllé taji cáhcújtsótuube díílleke íhvejtsóné ímílléhajchíí óvi íhvejtsóhi. Téhdure idyé cáhcújtsótulle cahcújtso múnáajpi ájyu íjcyáábeke íhvejtsóné ímílléhajchíí óvi íhvejtsóhi. Aane tsá Píivyéébeke cáhcújtsómé hallúrí íjcyatúne. Muurá ímíllebe tsaímíyé metaábávajcatsímyema mejcyane. ¹⁶ Muurá tsá mewáájacutú cáhcújtsóllé taji dille íjcyadu cáhcújtsóihajchííjyu. Áhdure tsá mewáájacutú cáhcújtsóóbé taaba díbye cáhcujtsódú cáhcújtsóihajchííjyu.

¹⁷ Áronáa ihdyu óvii muhdú pamévare méijcyá Píivyéébé ímíllédú meke pícyohdu. Áánéllii óvi tehdújuco tsaate íyéejtéré íjcyane. Téhdure idyé óvi tehdújuco tsaate méwámyuma íjcyane. Ehdu pámeere cahcújtso múnáake ó nehíjcyá ditye tehdu íjcyaki. ¹⁸ Muurá kíhdyahírótsámeímyeke Píivyéébe ujcúhi. Áhdure tehdu méénúmeítyúrómeke díbye újcume ihdyu óvi éhduréjuco. ¹⁹ Muurá tsá muhdú tene néétu tehdu meméénúmeítyúne. Áhdure tsá muhdú tene néétu tehdu meméénúmeítyóne. Muurá ihdyu apááñéré muhdú dífbyé taúhbajúúné néhdu mejcyane ímíllebe. ²⁰ Áánéllii Píivyéébeke mecáhcújtsótujkénúijyu muhdú mejcyaduré múu íjcyáhi. ²¹ Tsaate hójtsí pañe íjcyame dífbyeke cáhcujtsómé tsá múu íjyáacunútú diityédítýú íjchívyéíyóneri. Áronáa ihdyu múu ípívyetéhajchíí diityédítýú íjchívyéhi. ²² Muurá tsíjtyé hójtsí pañe íjcyámema tsíjtyé hójtsí pañe íjcyátúrómeke Píivyéébe újcume tsahturé íjcyá dífbyejte. Aame tsaméhjí íjcyá Críjto ícúve múnaa. ²³ Muuráhjáa tsúúca Píivyéébe mééma meenu mepájtyetéíne. Áánéllii tsá múu míamúnáa íjtsaméí cáhcujtsójúcootúne. ²⁴ Ehdu teéne, ámuúha táñahbému. Ahdícyane tsá múu íñnerí íjyáacunútúne. Óvi ihdyu Píivyéébeke mecáhcújtsótujkénúijyu muhdú mejcyaduré mejcyame dífbyeke méúraavyéhi.

²⁵ Ehdu íne ámúhakye ó úúballé éhnée ámuha oke muhdú táábavátumé íjcyáiyóné medíllone. Ténejcutú Píivyéébe tsá muhdú meke néétune. Áronáa ihdyu oke díbye píáábóneri o wáájacuné o néé ditye táábávajcatsítyúné téhdure ímí nééneé. Ehdu ímí dífbyeke o úráavyeebe ámúhakye o néehíí. ²⁶ Aane ó íjtsúacunú ímí tehdújuco ditye íyéejtéré íjcyáiyóné íne Críjtoke meúraávyenéjcu íhnáhó néénéllíihye. ²⁷ Áronáa ihdyu tsúúca táábavámé tsá múu íhvéjtsotú méwakye. Áánetu iiye íjcyame tsá múu íjtsámeítyú ityáábaváiyóneri. ²⁸ Aane tsaate ityáábaváhajchíí ihdyu óvi táábaváhi. Téhdure tsáápille ityájíváhajchíí óvi tájíváhi. Tsá tene ímityúné íjcyatúne. Áronáa ihdyu íhnáhóóné táábavámeke íñnújí icyánéjcuene dómajcöne. Áánéllii ámúhakye o néé ámuha ténehjívú metáhjátsámeítyuki.

²⁹ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, muurá lléváhréjuco tsiíne Críjto tsááiíne. Áánéllii ihdyu méwámyuma íjcyámeke o néé ditye íhnáhóóróné pañe íyéejte wákímyeíyódú Píivyéébe wákímyeí imyéénuki. ³⁰ Téhdure ámúhakye tsaatéke kímóóve pájtyerónáa tsá múu kehóvéméhjíúvú néétune. Téhdure wáñehjívatéhijcyámé tsáhájjuco téeneri íjcyáityúne. Áhdure tsíeméné áhdome tsá téeneri íjívéityúne. Ténehjí íjcyarónáa méíhvéjtsodí Píivyéébe wákímyeí. ³¹ Tsá múu íñnújiri muhdú íjcyáiyóneriyé it-súúrámeíne íhvéjtsotú dífbyé wákímyeí. Muurá íne íjí hallúrí íjcyané tsíeméné ímíwu méjtsúacunúroné nijkévaáhi.

³² Áánéllii ó ímíllé ámuha téeneri méjyáacunúhíjcyánetu méíhveténe. Muurá íyéejte íñnerí íjcyatúme ímí Píivyéébeke íñcúvéíneriyé íjtsámeíhi. ³³⁻³⁴ Téhdure muurá walléemú tájívátumé íjyáacunú tsaímíyé dífbyeke íñcúvéíyóneri. Aame ímiáané ténejcúrí íjívémé tsá tsíñéhjiri íjtsámeítyúne. Áánetu tájívámé íjyáacunú muhdú ájyúma

íjcyáíñé wákimyéí imyéénúíñeríye. Téhdure wajpíímú méwámyuma íjcyame ijyáacunú íjí wákimyéiyíyé muhdú diityéké ipícyoóíñeri.

³⁵ Ehdu íñe ámúhakye o nées ámúha wáyyuri ímí Píívyéébeke ámuha meíícúveki. Tsá idyé ávyeta ámúhakye taabávatu o bóijcyúné ehdu o néétune. Ámúhakye ihdyu o nées tsaímíyé ámuha Píívyéébeke meíícúvéne wákimyéí meméénuki.

³⁶ Áhdure idyé tsaate tsúuca ityáábávájcatsííñe éévevu úújetémé iye íjcyane ipíívyetétúhajchíí óvi táábávájcatsííhi. Tsá tene ímityúné íjcyatúne. ³⁷ Aane tsaate ipíívyetéhajchíí óvi íyéejtéré ijcyáhi. ³⁸ Áhdure ditye táábávácatsíhahajchíí ímí teéne. Téhdure ditye táábávájcatsíyúhajchíí awáá éhniíñevu ímí teéne.

³⁹ Muurá tájívallye ijcyá ájyú wáabyutálle. Áronáa tsáijyu múúne ájyu dííllédívú dsíjívéhajchíí piivyételle ímílléhajchíí tsíjpiikyéréjuco ityájíváne. Áronáa ihdyu tsá dille tájíváityuró ihdícyáábeke cahcújtso múnáajpi íjcyátúúbeke. ⁴⁰ Áronáa ó ijtsúacunú iye íjcyalle íñe imíjyaú íjcyáiyóne. Ehdu íñe ámúhakye o nées Píívyéébe Apííchó oke túkévýtsóneri.

8

Níjcyotájte íícúve

¹ Aane ícyooca ámúhakye ó úúballé éhnée oke ámuha níjcyotájteke íícúvémeíñé iyámeke medóónetu medíllone. Muurá tsúuca tenejcu méwaajácúhi. Áronáa jíveekí panévaré mewáajacújúcóóneúvuri mémítyákímyeíhijcyáhi? Árone tsá íñetú meke píáábotúne. Apááñéré ihdyu mewáyyújcatsíñe meke píaabóhi. ² Muurá panévaré iwáajacúné íjtsúacunúmeiyómé tsá ímiááné wáajácúne. ³ Muurá ihdyu Píívyéébe waajácú caatyé dííbyeke wáyyune.

⁴ Aane níjcyotájteke íícúvémeíñé iyámeke tsaate dóóne muurá tsá muhdú néeturóne. Atéreenéré íjcyane míamúnáa cáánívahíjcyaróné tsá diityéké íñetú píáábotúne. Muurá ihdyu íjcyaaabe tsáápiye Píívyéébeé. ⁵ Muurá caame íévéhóówaríi, ííñújírii, íj-cyanéhjí icyáánívahíjcyánéllii ítsúacunúhijcyámé mítyame Píívyéébedu némejhí íjcyane. ⁶ Áronáa ihdyu íjcyaaabe tsáápiye apáábyéré Méécááni Píívyéébe páneeréé ípívyéjtsoóbe. Muuráhjáa meke ípívyéjtsoóbe dííbyeke maávyéjújtsoki. Áhdure tsáápiye Ávyéjuube Jetsocríjtoj tééveri páneere íjcyáábe tájpiyé méijcyáhi.

⁷ Árone muurá tsaate cahcújtso múnaa íjcyájúcoorómé tsá ímí wáajácúne. Muurá ítsúacunúhijcyámé ímiááné níjcyotájte íbóhiima íjcyámeke íícúvehíjcyáne. Áanéllii ténehjí íícúvémeíñé iyámeke idyóóiyóné múhdurá ítsúacunúhijcyáme. ⁸ Muurá teene medóórone tsá Píívyéébedívú muhdú néétune. ⁹ Áronáa ihdyu tsá múu dóótu eene dííbyeke ímí wáajácútúmé teene medóóne múhdurá ítsúacunúhijcyámeke ityútávájtsótuki. ¹⁰ Muurá tsaate ténehjí dóóneri tsijtye teene dóótume íúmúúpívyéne diityé élletu idyóóneri íjtsaméí tútávájtsóiyáhi. ¹¹ Ehdu muurá ámúhá nahbémú tenejcu ímí wáajácútúmeke ámuha teene medóóneri métútávájtsóiyá ímí Píívyéébeke ditye uráávyéiyónetu téhdurée diityé wáyyuri Críjto dsíjívémeke. ¹² Aane diityé íjtsaméí metútávájtsóneri ímityúné meméénune tsá Críjto ímí méhdivu íjtsúacunútúne. ¹³ Áanéllii diityéké o tútávájtsótu tsá múijyú téeménéhjí o dóóityúne.

9

Uwáábojte íáhdó újcune

¹ Muuráhjáa Píívyéébe oke picyóó uwááboobe o íjcyaki. Aabée Máavyéjuube Jetsóoke o ájtyúmííbé uwááboju ámúhakye o úwaabóné ámuha mecáhcújtsónetu muurá méwaajácú ímiááné tenejcu uwááboobe o íjcyane. ² Áronáacáubá tsaate tsá cáhcújtsotú uwááboobe

o ijcyane. Áanetu ihdyu ámuha mecáhcujtsó ópée o úwáábóneri Ávyéjuube Críjtoke ámuha mecáhcújtsónéllíihye.

³⁻⁴ Aane eene múhdurá óhdityu ítsámeíhíjcyámeke o née uwááboobe o íjcyáabeke oke ditye íícúvéiyóné panévatúre. ⁵ Muurá téhdure o táábávállema úwááboobéré o pehíjcyáiyá eene tsijtye uwáábojte Péedoroo, Jetsóo nahbémuu, íjcyame péhijcyádu. Áabeke muurá idyé ámuha oke méíícúvéiyá diityéké ámuha meíícúvehíjcyádu. ⁶ Áronáa žíveekí muhtsi Benabéema múhtsiye mewákímyeíñe tájpi méúwáábohíjcyáhi? ⁷ ¿Aca múúne tsodáhó iye iáhdóne tájpi ijcyáhi? ¿Aca óova bájtsome tsá iñéevá lléénetúne? ¿Aca obééjámuke éénume tsá diityé mujpáñejpácýo ádotúne? ⁸⁻⁹ Ehdu ámuéhakye o nééne méijtsúcunúdí míamúnáa íjtsaméi tene íjcyane. Muuráhjáa Píivýéébe Moit-séeúvuj tééveri íwaajácuháámitu néehíi: “Tríígó tátsoújcori íjcyáabeke ócájkýe tsá múu tsíeménevu íhju wátájcotú dibye imájchótuki.” ¹⁰ Ehdu Píivýéébe née dílbyé wákímyeí méénume tééne áhdó újcúiyóne iñééiyóne. Tsáháa apáámyéré iyámedítýú dibye néétune. Muurá tsaate úmíhe bájtsone kéémene tsíjtyeréjucó ááhívetsóne. Áronáa téhdure teené bájtsómedívú tsane coévá tsahturé ditye iújcuki. ¹¹ Ahdu muurá Píivýéébe icyánéjcu ámuéhakye muha meúwáábohíjcyámeke ¿aca tsá ámuha múúhakye mepíáábóityuró tsíeménetu tééne tájpi muha meíjcyaki? ¹² Áanerá tsijtye uwáábojte ámuha mepíáábóne tájpi ícyahíjcyáhi. Téhdure muurá múúhakye ámuha mepíáábóiyáhi. Áronáa ihdyu muha tsá téeneri meíjyácunútúne. Tsáijyu múu míamúnáa teene múhdurá íjtsúcunúne tsá ímílléityuró icyáhcujsóné muha meúwaabóne. ¹³ Muurá ámuha méwaajácú duurúvájá pañe wákímyeímyé tééjá wáabyuta ditye tsátyehíjcyánetu iújcúne tájpi ícyahíjcyáne. Téhdure muurá Píivýéébeke ditye iyámedi íícúvehíjcyánetu iújcune dohíjcyáme. ¹⁴ Ahdu íívane muurá Píivýéébe née uwáábojte íjcyáíñe cahcújtso múnáa diityéké píáábóne tájpi. ¹⁵ Ehdu íñe ámuéhakye o née pevénéré ámuha mewáájácuki. Tsá píáábó ámuéhakye o táúmeítyúne. Aabe ihdyu óvíi o dsíjívéhajchíi ó dsíjívé ámuha oke mepíáábótuubére. Muurá ímí ó íjtsúcunú oore o wákímyeíñe tájpi o íjcyaaabe o úwáábohíjcyáne.

¹⁶ Muuráhjáa ihdyu Píivýéébere oke pícyóóné wákímyeí o méénúneri tsá o mítyájkímyeítyuróne. Aane muurá tsijtyeke o úwáábótúhajchíi ídátso oke pajtyéiyóne. ¹⁷ Íhya ihdyu oore táíjtsaméiyi tééne wákímyeí o méénuca téeneri ó mítyájkímyeíiyáhi. Áronáa tsá oore o ímílléne tééne wákímyeí o méénutúne. Píivýééberée oke pícyóó téénevu. ¹⁸ Áánéllíi ó imíjyúú tééne uwááboju pevénéré áhdótsótuube o úwáábóneri. Tsá o íjyácunútú tééne áhdó oke ditye píáábóne tájpi o íjcyáiyóneri.

¹⁹ Aabe múíicúve múnáajpi o íjcyáityúroobe pamévá íicúve múnáajpi ó ijcyá téénej tééveri tsijtye Críjtoke icyáhcujsóki. ²⁰ Muurá íhdééne taúhbaju o úraavyéjucóótúroobe tamúnáa jodíómú muhdú ícyahíjcyádú idyé ó ícyahíjcyá diityémá o íjcyácooca téénej tééveri ímíñeúvú diityéké o úwáábo Críjtoke ditye icyáhcujsóki. ²¹ Áanetu Píivýéébeke wáájácútúmema o íjcyácooca téhdure ditye íjcyadu ó ijcyáhi. Ároobe ihdyu tsá múhdurá ditye íjcyáné pañevú o úcáávetú Críjtoéjpiyéjucó o íjcyánéllíihye. Ehdu diityé pañe ó ícyahíjcyá téénej tééveri diityéké o úwáábo Críjtdítýú íjcyáné uwááboju. ²² Áhdure Píivýéébeke cáhcujtsójúcoorómé ímí ténejcu wáájácútúmema o íjcyácooca ó ijcyá muhdú ditye íjcyadu téénej tééveri diityéké ímíñeúvú o wáájácútso ténejcu ditye ímí iúráávyeki. Ehdu ihdyu pamévamáyé ímíáábéré ó nahbévahíjcyá téénej tééveri diityéké o píaabómé ipájtyetéki. ²³ Aabe pamévakéré ó úwáábohíjcyá tsaméhjí diityémá ímí meíjcyame meímíjyuúki.

²⁴ Muurá táhjajcátsiyi dsíínémedítýú tsáápiiye táhjaabe tééne áhdó ujcúhi. Ahdu íívane ímíñeúvú méuráávyé Píivýéébeke iáhdó ámuha meújcuki. ²⁵ Áhdure muurá íicu iáhdoma íjcyánévú úcááveímyé tééne íhde pííñúmeímyé tsá íñá dómájcotú diityéké

tútávájtsóiyoéne. Ehdu muurá pííñúmeímyé tééne áhdó imíwu néérone múhajchótá íjcyáityúné iújcuki. Áanetu ihdyu mépííñúmeíhijcyá múijyú muhdú íjcyáityúné meújcuki. ²⁶ Áánéllii tsá pevénéré Píívyéébeke o úráávyehíjcyatú éhne múúne tsaate kiávú ipyééne wáájácutúme dsíínehíjcyádu. Aabe tsá ténejcúrí o báñúmeítyú éhne múúne méénújcatsííbyé bañúháñé pevétsíhjíré cátyétyehcúdu. ²⁷ Áánéllii muurá Píívyéébedívú o íhvéjtsámeííbyé ó ícúbáhrámeíhijcyáhi. Aabe ó téhmémeíhijcyá keená oke ténejcútú mújtátsóiyoénetu ímichi awáá ténejcu o úwáábohíjcyaaabe o báñúmeítyuki.

10

Níjcyotájteke Píívyéébedi medíllóityuróne

¹ Ámuúha táñahbému, cáhawáá méíjtsúcunu muhdúhjáa méíhdé múnáaúvuke Píívyéébe ojtsórí túkévejtsómé Tújpañe Móóá pájtyene. ² Ehdúhjáa dibye diityéké píaabómé íhvéjtsámeí Moitséé hójtsí pañévú dibye diityéké ityúkévéjtsoki. ³ Aaméhjáa ihdyu ícyahíjcyá Píívyéébere diityéké píáábóne tájpi. ⁴ Dííbyeréhjáa muurá diityéké ácuhiíjcyá majchóvu, adóvu, íjcyane méénúráítyuróné diityémá imyéénúneri. Áamemáhjáa téijyújuco nééwayúdú néébe Críjto íjcyaaabe diityéké túkévétsohíjcyáne. ⁵ Ehdúhjáa panévatúré ímíhyéjúcooro Píívyéébe diityéké túkévéjtsórónáa ímunáajte ímityúné dáríívémeíhijcyáhi. Áané déjúcotúhjáa mítyame dsíjívé íñéubará píívyétúné íñújívú.

⁶ Ahdu meke tene ipájtyétu tsá ímityúnéhjiri meúmúúpívyéityúne. ⁷ Tsá dityéé méénuhíjcyádú níjcyotájteke mecááníváityúne. Muurá Píívyéébe waajácúháámítu nééneé: “Níjcyotájteke idyúúrúváne wañéhjíné pañe imájchóné hallúvú ádohíjcyáme.” ⁸ Ahdícyane tsá medómácójcatsítyú ihdícyáméhjíma dityéhjáa méénuhíjcyádu. Tééné déjúcotúhjáa muurá tsajcóójíré diityédítyú dsíjívémé 23,000-meva. ⁹ Áánéllii tsá Píívyéébeke mepátsárijcyóityú ímityúné meméénune dibye íáábúcuhiíjcyá tsaatéhjáa diityédítyú méénuhíjcyádu. Tehdúhjáa muurá méénúmeke tééné déjúcotu íñimiyémú íhdome dsíjívéhíjcyáhi. ¹⁰ Aanéjíí tsá múu diityé díívame ímityúné íhjúvatú Píívyéébedítyu. Tehdúhjáa néémeke muurá tééné déjúcotu dííbyere Píívyéébe wáalloobe ‘Dsíjívé’ némeííbyé níjkyéjé múnáajpi dsíjívetsóhi.

¹¹ Ehdúhjáa nénehjí éíjyúúvú méíhdé múnáake pátyehíjcyané muurá Píívyéébe waajácúháámítu caatúvá íñe ícyooca meíjcyámema íñují níjkévaríjyuco íjcyame teene meéévéne tehdu medáríívémeítyuki. ¹² Áánéllii ímí Píívyéébeke íúraavyéné íjtsúcunúme téííbúwá meíjcyaco ámuha ímityúneri memújtátuki. ¹³ Muurá eene ámuha ímityúneri meúmúúpívyehíjcyané mávaríjchojúúné tsá apáámyekéré ámúhakeyó dómájcotúne. Muurá ihdyu pámeekéré patyéhiíjcyáne. Áronáa mecátsípáávé Píívyéébedívu. Dibye íjcyátúcoocájíí; tsá néhi ávyétá íhnáhó nééné mávaríjchoju meke dómájcóityúne. Díibye ihdyu tehdííváne mávaríjchoju meke dómájcóijyu meke píááboó maáábúcuki.

¹⁴ Ehdu téene, ámuúha táñahbému. Áánéllii tsáhájucu níjcyotájteke ámuha medúúrúváityúne. ¹⁵ Ehdu íñe ámúhakeyó o néé ámúhá íjtsaméma ámuha meíjcyámeke. Aane cáhawáá ihdyu ímíñeúvú méíjtsaméí ámuha mewáájácuki. ¹⁶ Muuráhjáa Píívyéébe mééma mepájtyetéíñe méénune méítsáávéne májchó meméénúcooca maádome météhdútsohíjcyá teene dííbyeke. Aame méduurúvahíjcyá mewájyuríí Críjtó tujpácýó páwachákevu wágóoóvéne. Téhdure pááaho memájchóneri méduurúvahíjcyá mewájyuríí dibye ícúbáhrámeíñe méítsaavéne. ¹⁷ Muurá mítyame meíjcyarómé tsaahóré pááaho memájchome ímí ménahbévájcatsíhi. Ahdu muurá tsáápiye Críjto íjcyáábeéjité mítyame meíjcyarómé meíjcyá tsáápihdyúre.

¹⁸ Muuráhjáa tamúnaa íjraéémú Píívyéébe ícúvé dóhijcyámé tsame íjcyá téénééjte. ¹⁹⁻²⁰ Muurá dííbyeke wáájácutúme naavémukéré dooháñevu ícúvehíjcyá ímíubáané

ditye íícúvéíyoobe Píívyéébe íjcyánaáaca. Áánéllii ámuhákye o nées tehdu ámuha naavémuke meíícúvétuki. Tsá ámuhákye o néhíjcyatú níjcyotájté meke píaabóne. ²¹ Ahdícyane tsá tene ímityú tsúúca Píívyéébema maádóneri, memájchóneri, menáh-bévácatsíhijcyámé Naavéneke íícúvehíjcyámema menáhbeváne.

²² ¿Íveekí Píívyéébeke mepátsáríjcyóiyá ehdu medáríívémeíñeri? ¿Aca dílbyé ehnííñevu meé?

Críjtoéjté wájujcatsíyóne

²³ Muurá ímiááné panévaré meímilléné méméénúiyáhi. Áronáa tsá panévaré ímí néétune. Tsá páneere meke píáábotú Píívyéébeke meúraávyénéjcutu. ²⁴ Áánéllii tsá múu tsúúrámeyú iye tsáimíyé íjcyáiyóneri. Téhdure múu íjtsámeí tsíjtyeke ípíáábóiyóneri pámeere ímí meíjcyaki.

²⁵ Áhdure ditye dooháñé náhjíhénuhíjcyánetu múu cúúvéhulléré íáhdone dóo tsáijyu múu íícúvé íjcyane ámuha medóóne múhdurá meíjtsúcunúiyónéllíihye. ²⁶ Muurá ííñújiri páneere múhdúné tsíeméné íjcyane Píívyéébe éhné díbyéé ípívyejtsóne.

²⁷ Áánéllii múu cahcújtso múnaa íjcyaturómé ámuhákye majchóvú píúváhajchíí cúúvéhulléré majchó ínehjí ditye pícyoone ámuha múhdurá meíjtsúcunútuki. ²⁸ Áánetu tsaate idyóótune ‘íñe níjcyotájté íícúve’ néhajchíí tsá múu dóótu díityéké ámuha múhdurá meíjtsámeíchótuki. ²⁹ Ehdu o nées ihdyu ámuha medóórone ímityú meíjtsúcunútúrónáa díityéké múhdurá ámuha meíjtsámeíchóiyónéllíihye.

Áronáa tsáijyu múu ámuha ténetu ménééiyáhi: “¿Aca muhdú íívane mewáájacúdí meméénune tsíjtye múhdurá íjtsúcunúiyáhi? ³⁰ Muurá íiná memájchóné hallúvú météhdútsohíjcyá Píívyéébeke díbye ímillédu. Aanéjíí ¿íveekí tsíjtye ihjyúváiyá ímityúné íjcyánerííñvari?” ³¹ Ihdyúhde tehdújúcoóro. Áronáa ihdyu múu panévaré íiná imyéénúneri, imájchóneri, íadóneri, bóhówajtsó Píívyéébeke. ³² Ánéhjiri ihdyu tsá múu tútávajtsotú jodíómuu, jodíómú íjcyaturómee, íjcyámeke pámeere cahcújt-sótúróméhjímájuco. ³³ Muurá ihdyu ó imíllé pamévamáyé ímí o íjcyane ditye téhdure ípájtyetéki. Tsá oore ímí o íjcyáiyóneri o íjyácunútúne.

11

¹ Ahdu múu íjcyá muhdúhjáa Críjto ícyahíjcyáné o wáájáne dílbyeke o úraavyédu.

Muhdú walléemú pihcyáávé pañe íjcyáiyóne

² Ahdícyane, ámuúha táñahbému, mítyane ámuhákye ó duurúvá Píívyéébé icyánéjcu ámuhákye o úwaabóné ímí ámuha meúraávyéne oke meítsáávehíjcyánéllíihye. ³ Aane ó imíllé ámuhákye o úúballéné Píívyéébe Críjtó túkevéjtsoobe íjcyane. Áánetu Críjto wajpíímú túkevéjtsoobe. Áánetu díitye wajpíímú mewámyú túkevéjtso-jte eene Críjtó túkevéjtsoobe Píívyéébe íjcyadu. ⁴ Aame wajpíímú íhñíwaúúné iwátájcómeíñe Píívyéébé uwááboju úwáábóhajchíí núcójpítsó teéne. Téhdure tehdu imyéénúmeíñe ditye Píívyéébema íhjyúváhajchíí núcójpítsó teéne. ⁵ Áánetu walléemú íhñíwaúúné wátájcómeítyúmé úwáábóhajchíí téhdure núcójpítsó teéne. Téhdure tehdu méénúmeítyúmé Píívyéébema íhjyúváhajchíí núcójpítsó teene íbyééromeíñe ditye íjcyáiyódu. ⁶ Aane iwátájcómeíñe ímíllétúmé óvíí íllure bééromeíhi. Áánetu tehdu imyéénúmeítyóné núcójpítsó íjtsúcunúhajchíí óvíí wátájcómeímye. ⁷ Áánetu wajpíímú tsá Píívyéébé pihcyáávé pañe wátájcómeítyuró dílbye náávé íjcyame dílbyeke íavye-júúllébeke íbóhówátsohíjcyánéllíihye. Áhdure walle ájyúke íavyejúúlléne bóhówajtsóhi. ⁸ Tsáháa muurá wájpíikye Píívyéébe ípívyéjtsotú wállehdítú tsátsii íújcúnetu. Muuráhjáa ihdyu wálleekéré ípívyéjtsóobe wájpíhdítú tsátsii íújcúnetu. ⁹ Tsáháa muurá wálleke tujkénú ípívyéjtsólleke díbye náhbénutú wájpíhdívu. Muuráhjáa

ihdyu wájpikiyé tujkénú ípívyéjtsóóbeke nahbénuube wállehdivu. ¹⁰ Áánéllii múu walléemú wátácámeihijcyá íhñíwaúúné ájyúmuke iávyejúúlléné uubállé níjkyéji múnaa ímí íjtsúcunúki. ¹¹ Muuráhjáa Píívyéébe ípívyejtsó wajpi wálleema iúcújcatsíñe ímí ípíáábójcatsíki. ¹² Muuráhjáa ímiááné wájpíhdítýuré walle ípívyeevéhi. Áronáa ihdyu ícyooca dííbyere Píívyéébe méénune wállehdivurájucó míamúnaa ípívyeevéne.

¹³ Aane ¿muhdú ámuha méjtsúcunú diitye walléemú dobéévé pañe íhñíwaúúné wátájcómeítýúmé Píívyéébema íhnyuváne? ¿A tehdujúco teénej? ¿Mityá tsáhaáj? ¹⁴ Muuráhjáa ihdyu mepíívyedújúco íjcyane wajpi íhñíwácoma íjcyáiyóné múhdurá núcójpítsóhree. ¹⁵ Áánetu ihdyu wállehdivú uuvéné íhñíwácoma dille íjcyane íhñíwáu watájcódú tene néénéllíihye. ¹⁶ Aane íñe páneere ámúhakye o néene tsaate múhdurá íjtsúcunúhajchíí óvíi muhdú néé téénetu. Áronáa ehdu muha méúwáábohíjcyá pahúllevaré íjcyané cahcújtso múáake.

Jetsóope mépajtyeté méénune májchó múhdurá dáríívémeíñe

¹⁷ Áánetu íjcyané tsane ámuha meméénuhíjcyané múhdurá ámúhadívú o íjtsúcunúne. ¿íveekí ámuha medóbéévéne pañe múhdurá médáríívécatsíhijcyá ímiááméré íjcyatúme? ¹⁸ Muurá oke úúballémé ámuhává metáhjacatsíhijcyané medóbéévécoóca. Ímiáánébá tehdu ámuha méicyahíjcyáhi. ¹⁹ Áronáacáubá ¿mityá tsánejcútú tehdujúco teene, téénetu mewáájácu caatyé ímiááné Críjtoke cáhcujtsóne? ²⁰ Muurévá ámuha Ávyéjuubée Jetsóo mewájjyuri mééma méénune méítsáávéné májchó memájchoromé tsá ímí meméénuhíjcyatúne. ²¹ Ámuhává muurá tsaatéjtane memájchome ídátsó ájyábari íjcyánaa múhdumé ámuha teene mekéwáñehdúmé íllurájucó mellíyícyávehíjcyáne. ²² ¿Aca íveekí ehdu ámuha méméénuhíjcyáhi? ¿A tsá ámúhá jaaháñevuré ámuha memájchóítyuróne? Muurá ehdu ámuha meméénúneri tsá maávyejúúllétú Píívyéébeéjté ámuha meíjcyame medóbevéne. Íllure ámuha ménúcópívétsohíjcyá ídáátsojtéke. ¿A ehdu ámuha meícyahíjcyámeke ó duurúváiyáhi? Tsáhaá.

Jetsóo mewájjyuri méénune méítsáávéné májcho
(Mt 26.26-29; Mc 14.22-25; Rc 22.14-20)

²³ Páñetúhjáa Ávyéjuube Jetsóo úwaabóné íñe ámúhakye ó úúballéhi. Jóódáhjáa dííbyedívú ékéévétsoípyéjco pááaho iújcúne téhdújtsoobe Píívyéébeke. ²⁴ Átsihdyúhjáa teehe idyóhdahíróne neebe ímamyémuke: “Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho. Ehdu pájjyuvaré méméénuhíjcyaco ámuha mepájtyeté o ícúbáhrámeíñe ámuha méítsaavéne.” ²⁵ Átsihdyúhjáa idyé ado íékéévéne neébe: “Íñe tátyujpácyó ícúbáhrámeíñej tééveri Píívyéébema tsíhdyurájucó ámuha meíjcyáíñe uubálle. Aane ámuha méítsaavéné tehdu méméénuhíjcyaco.” ²⁶ Ahdícyane óvíi ámuha tehdu meméénúneri mébóhówátsohíjcyá dibyéé míamúnáa wájjyuri dsíjívéné múijyú tsiíñe díbye tsááíñévújúco.

Jetsóoke méítsáávéné májchori menáhbévájcatsíñe

²⁷ Aane muurá Ávyéjuubée mewájjyuri méénune méítsáávéné májchó tsaate múhdurá nééme meéllétu májchome ímityúné meenúhi. Tehdu méénune tsá ávyejúúllétú díbyéé ícúbáhrámeíñe ítyujpácyó wáágoóne. ²⁸ Áánéllii múu tujkénú teene imyéénútúné ihde ímííñevúvú íjtsámeí muhdú íjcyane. ²⁹ Muurá peecútéré teene meméénúhajchíí máhal-lúvuré ímityúné mémeenúhi. ³⁰ Ehdu nééné níjcaúvú muurá eene ámúhadítýú chémeme dúhcúméhjívú néémedítýú tsaate dsíjívehíjcyáhi. ³¹ Áánetu ihdyu ímiááméré ímííñevúvú meíjtsámeíñe teene meméénúhajchíí tsá Píívyéébe ííñe hallútú méhdi ícúbáhráityúne. ³² Muurá ihdyu tsájjy meke íhvétsohíjcyaaabe meícúbáhrámeí téénetu meíllíjkívyéne ímiáámerájucó meíjcyá cáhcújtsótúmema mewágóóóvétuki.

³³ Ehdu teéne, ámuúha táñahbému. Áánéllii múu téhméjcatsí pámeeréi pílhyáávécocca ámuha ímíñeúvú memájcho teene Ávyéjuubée mewájuryi méénune ámuha meítsáávéne májcho. ³⁴ Áánetu tsaate iájyabáávatéhajchíí óvíi ihjávú majchóhi. Tsá ditye teene dómájcóityuró Píívyéébe diityéké tééné hallútú ícúbáhrátuki. Áánetu eene tsíñehji ámuha meméénuhjycyáné óvíi ámúhake o ááhívetéijyu méímfbajchóhi.

12

Píívyéébé Apííchó piááboríyé meméénuhjycyanéhji

¹ Ámuúha táñahbému, ó imíllé ámúhake o úúballéné ímíñeúvú ámuha mewáájacu muhdú Píívyéébé Apííchó meke piáábónej téeveríyé ínehjí meméénune mepíívyetene.

² Muurá ámuha méwaajácú dífbyekée ámuha mecáhcújtsótúcocca níjcyotájtekéré medúúrúvahjycyáné íbóhíima íjcyátúmeke. ³ Aane ámúhake o néé tsá muurá tsaate Píívyéébé Apííchó túkevéjtsori nééityuróne: “Jetsóó nehniýau.” Áhdure tsá múha Ávyéjúúbedi Jetsóoke díllóityuró Píívyéébé Apííchó diityéké tükévéjtsótuca.

⁴ Muurá ihdyu Píívyéébere meke piáábónej téeveri mépiivyété páhduvaré nénehji meméénune. Áronáa ihdyu íapííchoj téeveríyé meke piááboobe ténehji meméénuki.

⁵ Muurá dífbye wákimyéi páhduvaré nénehji meméénuróneri tsaapííkyéré méíicuvéhi.

⁶ Muurá dífbyere Píívyéébe tehdu mééma meenu ihñéjté meíjcyámema. ⁷ Aane muurá dífbyé Apííchó meke piáábóneri mépiivyété tehdu nénehji meméénune

mejtéeveri téhdure tsijtye cahcújtso múnáake díbye ípiááboki. ⁸ Muurá tsaate téenere

piáábónej téeveri piivyété tsijtyeke ityúkëvejtsóne. Áané piááboríyé tsijtye piivyété

ímí íúwaabóne. ⁹ Áhdure muurá tsaate téenere piáábónej téeveri ímí Píívyéébeke

cáhcujtsóhi. Áané piááboríyé tsijtye piivyété chéméméhjike íbóhíitsóne. ¹⁰ Tsaate pi-

ivyété méénuráityuróné imyéénune. Tsijtye piivyété íná pájtyeíñe íhdéjucu iwáájacúné

iúúballéne. Tsijtye piivyété iwáájacúné caatyé pañe ímiáané Píívyéébé Apííchó íjcyane,

caatyé pañe Naavéné apííchóre íjcyane. Tsijtye piivyété tsijtye ihjyu illéébótúrójuri

ihjyuváne. Tsijtye piivyété tsijtye ihjyuvané illéébóturóné ihñéjucu ipájtyetsóne.

¹¹ Ehdu muurá Píívyéébé Apííchó piáábónej téeveríyé mépiivyété páhduvaré nénehji

meméénune.

Pámeere Críjtoéjté tsáápihdyúre íjcyane

¹² Muurá méjpi pívátsihjívá íjcyáné dobéévé méijcyá tsáápiíye. Ahdu téhdure Críjtoéjté mítyame páhduvaré menéérome méijcyá tsáápihdyúre. ¹³⁻¹⁴ Muurá pamévare

jodíomuu, gríéegomuu, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyamee, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyatúmee,

éhdume pámeere méijcyá dífbyeéjte. Muuráhjáa Píívyéébé Apííchó mépañevú úcaavémé

méijcyá tsané múnáaréjucu. Aame Críjtoma tsáápihdyúre méijcyá Cááni Apííchó

mépañe íjcyáne téeveri íñe méjpi pívátsihjívá íjcyaróné dobéévé tsáápiíye méijcyadu.

¹⁵ Muurá méjtúha ílhjyúvaca tsá nééityuró méjpiene íjcyatúné hójtsi íjcyatúnéllíihye.

¹⁶ Téhdure ménúúmího tsá nééityuró méjpiene íjcyatúné máhálluu íjcyatúnéllíihye.

Áronáa muurá páneere méjpiene. ¹⁷ Muurá páneere méjpi hálluúre íjcyaca ¿íñerí

mélléébóiyáhi? Téhdure páneere ménúúhejúrre íjcyaca ¿íñerí máarahjúcuíyá tsíeménej

cúva? ¹⁸ Ehdúhjáa tene múhdurá nééiyónéllii ihdyu Píívyéébe méjpi ípívyejtsó muhdú

íjtsúcunúdu ténéhjíma. ¹⁹ Muurá tsáneere méjpi íjcyaca múhduréiyó teéne. ²⁰ Aane

muurá pívátsihjívá íjcyaróné dobéévé tsáápiíye.

²¹ Áanéllii máhálluúcu ílhjyúvaca tsá nééityuró méhójtsicu íñnetú piáábotúne. Áh-

dure méhniwau tsá nééityuró méjtúhaacyu íñnetú piáábotúne. ²² Muurá méjpiítyu

ihstúuvúdu méjtsúcunúrotsíhjí ímichi éhniíñevu meke piáabóhi. ²³ Áanéllii tétsíhji

múhdurá néerótsíhjí tsáimíyé météhmemeí múha meke iájtyúmítuki. ²⁴ Áánetu

muurá ímí meíjtsúcunúrotsíhjí tsá pahdu mewátájcómeítyúne. Píívyéébee ípívyejtsó méjpiítyu múhdurá néerotsíhjí tsaímíyé metéhmeke. ²⁵ Ehdúhjáa ípívyejtsoobe méjpi patsíhjíváaré ímí meke píáábónetu tsátsii múhdurá meíjtsúcunútuki. ²⁶ Muurá tsátsíiyé metútáváávérónáa páneeréjuco méjpiíyi avye búuuvéne. Áánetu tsátsii metútáváávétú-cooca pájpiiye ííné imíjyaú méllíñémuúacunúmeíhi.

²⁷ Ahdu muurá tsáápiitsa Críjtoéjté méjcyame méjicyá tsáápiye íjcyadu. ²⁸ Áánéllii dííbyé cahcújtso múnaa méjcyámeke Píívyéébe pícyóó ííná mewákímyeíínehjívú. Tsaatéke muurá pícyoobe Jetsocríjtodítúyú íjcyáné uwááboju úwááboméré ditye ipyéhíjcyaki. Áánetu tsíjtyeke pícyoobe íhdéjuco ííná pájtyeííne iwáájacúné úúbálléímyeke. Tsíjtyéhjike pícyoobe dííbyé ihjyú uwáábojte ditye íjcyaki. Téhdure tsíjtyeke pícyoobe méénuráítyúronéhjí méénúímyeke, chéméméhjike bóhíítsóímyeke, ídáátsóméhjike píáábóímyeke, túkevétsojte íjcyáímyeke, tsíííne míamúnáa ihjyú illéébótúrójuri íhjúváiímyeke. Ehdú muurá páhdúvára néené wákímyeíháhénu pícyoobe Píívyéébe íhñéjté méjcyámeke. ²⁹ ¿Aca pámeere dííbyeéjté méjcyame Jetsocríjtodítúyú íjcyáné uwááboju úwááboméré mépehíjcyáhi? Áhdure ¿aca pámeere ííná pájtyeííne mewáájacúné méúúbálléhíjcyáhi? ¿Aca pámeere mee uwáábojte? ¿Aca pámeere méénuráítyúronéhjí méméénuhíjcyáhi? ³⁰ ¿Aca pámeere chéméméhjike mébóhíítsóhíjcyáhi? ¿Aca pámeere méihjúvahíjcyá tsíííne múnáa ihjyú melléébótúrójuri? ¿Aca pámeere mépiivyété téjúhjiri tsaate íhjúváné mepájtyetsóne? Tsáhaá. ³¹ Ahdíciane cáhawáa métsúúraméí keená éhnííñénu ímí ámuha meíjtsúcunúneri Píívyéébe ámúhake íájcuhi. Aane ó imíllé ámúhake o úwaabóné muhdú éhnííñénu ímí méjicyáiyóne.

13

Mewájyújcatsííne

¹ Muurá tsíííne míamúnáa, níjkyéji múnaa, íjcyámé ihjúyúrí o ihjúvároobe muuca o wájyútúhajchíí atéréepíyé o íjcyabe pevénéré ó ihjúvahíjcyá éhne múúne cúúmúbama chehkéú íhjúváu. ² Téhdure ííná pájtyeííne íhdéjuco o wáájacúné o úúbálléhíjcyaaabe páné íhdéene o wáájacúroobe tsíjtyeke o wájyútúhajchíí tsá ímíáábé o íjcyatúne. Áhdure Píívyéébeke ímí o cáhcújtsónéllii cáméhbaúné tsiéllu o íínétsóroobe tsíjtyeke o wájyútúhajchíí tsá ímíáábé o íjcyatúne. ³ Áhdure ídáátsóméhjike tátsíeméneri o píáábohíjcyaaabe Críjtodítúyú íjcyáné uwááboju o úwáábohíjcyáné hallútú oke ditye cóvájtsóroobe tsíjtyeke o wájyútúhajchíí tsá íínetú oke tene píáábotúne.

⁴ Muurá ihdyu pamévakeré meídaatsólléne mewájyume máaabúcú múhdurá néeronéhji. Aame tsá íínerí menómítúááváítyuróne. Tsá ávyéjuuháñé mellíííneítyuróne. Tsá 'mityáhmítýá' menééítyuróne. ⁵ Tsá atéréenéhjí méihjúváiítyuróne. Tsá méhllíihyére tsane meméénúítyuróne. Tsá mecááyóbáítyuróne. Tsá tsiélleréjuco meíjtsúcunúítyuró tsaate meke ímityúné méénune. ⁶ Áhdure tsaate ímityúné méénúneri tsá méímíjyúúvéítyuróne. Ímíááneríyé méímíjyúúvéiyáhi. ⁷ Muurá ímíááne pamévake mewájyume múhdurá tsaate íjcyámeke mépíaabó ditye íímíjpyetéki.

⁸ Ehdú mewájyúcatsííne tsá mújyú mééma níjkéváiítyúne. Áánetu eene ííná pájtyeííne íhdéjuco mewáájacúné méúúbálléhíjcyáné mééma níjkévaáhi. Téhdure dííbyé píááboríyé tsaate tsíjtyé ihjyú illéébótúrójuri íhjúvahíjcyáné níjkévaáhi. Áhdure dííbyé píááboríyé mewáájacuhíjcyáné tsáhájucó íjcyáítyúne. ⁹ Muurá Píívyéébe icyánéjcu tsátsíhhuútsáre mewáájacúné méúúbálléhíjcyáhi. ¹⁰ Áronáa ihdyu íjcyáííne páneere mewáájacúne. Ájyú tsáhájucó tsátsíhjítsáre mewáájacúityúne.

¹¹ Muuráhjáa tsíimene o íjcyácooca ó ihjyúvahíjcyá tsíimene íhjuváu. Aabée ihdyúhacáa múhdurá néerone ó itsúcunúhijcyá tehjújuco. Aanée o kéemebe tsáhájuco tehdu o néjúcootú tsúuca o wájácúúvénelíihye. ¹² Ahdu muurá íne icyooca tsátsíh-wuútsaré méwaajácú Pííyéébé icyánéjcu éhne múúne mícúmí pañe tsíeméne náávé meíitene mewáajácúdu. Áronáa ihdyu íjcyáíneí éhnííñevu tenejcu mewáajácúne. Muurá íne icyooca tsátsíh-wuútsaré o wáajácúné téjyu botsíi ó waajácúú ímíñeúvú muhdú Píívyéébe oke wáajácúdu.

¹³ Aane muurá dífbyeke mecáhcújtsóne mewájujcatsímýe meísohíjcyáné tsá mújyú níjkéváityúne. Áanetu ímichi páñétúene teene mewájujcatsíne.

14

Tsíjtyé ihjyúrí tsaate íhjuváné píívyeténe

¹ Ahdícýane múu tsúúrámeí pamévamáyé ámuha mewájujcatsímýeke Píívyéébé Apííchó tükévéjtsómé panévare ámuha meméénúyóneri. Múu tsúúrámeí íhdétújuco díbye ámúhadívú bóhówajtsóné ámuha mewáajácúné meúúballéiyóneri. ² Muurá tsaate tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri íhjuvámé Píívyéébemáyé ihjyúvá tééjuri. Aane tsá múha lléébóityuró íiná dítye néene Píívyéébé Apííchóré díityéké tükévéjtsóneri dítye íhjuvánéllíihye. ³ Áanetu ihdyu díbye íu wááboju bóhówajtsóné úúballéhíjcyámé cahcújtsó múnáake tsápijtsó éhnííñevu ímí dífbyema dítye íjcyaki. ⁴ Muurá tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri tsaate íhjuvámekéré píaabóné Píívyéébeke dítye úráávyénéjcutu. Áanetu ihdyu díbye íu wááboju bóhówajtsóné úúballéhíjcyámé éhnííñevu tsíjtyeke píaabóhi.

⁵ Aane ihdyu ímí ó íjtsúcunú tsíjtyé ihjyu ámuha melléébótúrójuri meíhjuváiýóne. Áronáa éhnííñevu ó imíllé ámuha meúúballéne Píívyéébe íu wááboju ámúhadívú bóhówajtsóne. Teene ihdyu éhnííñevu píaabó cahcújtsó múnáake. Áanetu tsíjtyé ihjyúrí ámuha meíhjuvaróné tsaate díityé íhjuvú pájtyétsótúhajchíí tsá díityéké tene píáábotúne. ⁶ Ámuúha táñahbému, muurá ámúhakye o ááhívebe tehdu tsíjtyé ihjyúrí ámúhama o íhjuváhajchíí tsá ámúhakye tene píáábóityú ámuha melléébótúnéllíihye. Áanetu ihdyu Píívyéébe óhdivu bóhówajtsóné ámuha melléébójuri o úúballéhajchíí ámúhakye píááboíne.

⁷ Cáhawáá méjtsúcunuj, muurá míamúnaa íjcyáturóné cúúmúbama chíiyóro ímíñeúvú mellíjchúcooca melleebó imíwu tsanéécú íhjuváne. Áanetu múhdurá mellíjchúhajchíí tsá ímí melléébotúne. ⁸ Áhdure méénujcátsí íjcyácooca ímíñeúvú rojrócó llíjchúmeityúhajchíí tsá múha íjcyátsíívyetúne. ⁹ Ahdu muurá tsaatémá dítye lléébótújuri meíhjuváhajchíí tsá dítye lléébotúne. Pevénéré méihjuvává éhne múu pevetsíima íhjuváu. ¹⁰ Muurá ííñújiri míamúnaa páhdúvare íhjuvámé tsá wáajácúratúné íhjuvatúne. Muurá ihdyu dítye íhjuváné waajácúmeíhi. ¹¹ Muurá tsaate óoma tehdu o lléébótújuri íhjuvaca tsá íínetú oke tene píáábóityuróne. Áamedítyú ó nééiyá tsíjtye múnáaré dítye íjcyane. Áhdure óhdityu nééiyómé tsíjtye múnáajpíyé o íjcyane. ¹² Aane Píívyéébé Apííchó ámúhakye tükévéjtsóneri páhdúvare nénehji ámuha meméénúyóneri meíjyácunúhijcyámé múu íjyácunú ámúhakye díbye píáábóneri cahcújtsó múnáake ámuha metúkévéjtsóyóneri.

¹³ Áanetu tsíjtyé ihjyúrí íhjuváné píívyetémé múu Píívyéébeke píáábó táumeí díbye tükévéjtsóneri teene ipájtyétso tsíjtye illééboki. ¹⁴ Muurá tsá oore tájtsaméiyi tsíjtyé ihjyu o lléébótúrójuri Píívyéébema o íhjuváhíjcyatúne. Dífbyé Apííchóré ihdyu tápañétú íhjuváhíjcyáhi. Áanéllii o íjcyároobe tsá o wáajácuhíjcyatú o íhjuváne. ¹⁵ Aane íne ¿kééjuri méihjuváiýá Píívyéébema? Méihjuváiýá tsajúucuri melléébótúrójurii, melléébójurii, íjcyane. Áhdure dífbyeke medúúruváne mémátsíváiýá

tsajúucuri. ¹⁶ Muurá tsijtye lléébótújuri dífbyeke medúúrúváhajchíí tsá múha meke náhbénúityú illéébótúnéllíhye. ¹⁷ Ímí tehjúucooro Píivyéebema tééjuri meihjúvaróné tsá tsíjtyeke píáábotú dífbyeke ditye úráávyénetu. ¹⁸ Áronáa ihdyu ímí tehjúuco teene melléébótúrójuri dífbyema meihjúvane. Muurá ámuhá ehniíñevu ó ihjúvahíjcyá Píivyéebema oore o íjcyácooca. Áanéllíi ó téhdujtsó dífbyeke. ¹⁹ Áronáa ihdyu tsame cahcújtso múnaa mepíhcyáávécococa ó imíllé pámeere lléébójuri báhríñéwuúré o íhjúvaróné diityéké píaabóne. Tsá muurá diityéké tene píáábóityuro cááménécóbaúvú tsíjtyé ihjúurí o íhjúvane ditye lléébójurííivari.

²⁰ Ahdícyane, ámuúha táñahbémut, tsá múu ímiájíjtó ámuha meúraavyémé tsiimédu néétune. Ímíñeúvú múu íjtsámeí kéémejte íjtsámeídyu. Áanetu ihdyu ímityúné icyánéjcutu múu íjcyá diitye tsiime íná wáájácutúmé íjcyadu. ²¹ Muurá Píivyéébé waajácúháámítu nééneé: “Tahñéjté jodíómuma ó ihjúváá tsíjtye múnáaj tééveri diityé ihjúurí. Áronáa tsá oke ditye cáhcújtsóityúne. Ehdu íñe o néé Píivyéébe o íjcyáabe.” ²²⁻²³ Aane muurá tsíjtyé ihjú melléébótúrójuri Píivyéébé Apííchó meke íhjúvát-sóneri cáhcújtsótúmeke méúújtsó íhtsútuube Píivyéébe íjcyane ditye iwáájácuki. Áronáa muurá medóbeevémé téjúhjiri meihjúvane illéébóne méhdityu nééiyómé íllure meméivaténe. Áanetu ihdyu cahcújtso múnáa wáabyuta méhdivu íuwaáboju bóhówájts-ooobe diityéké meúúbálleki. Tsá cáhcújtsótúmé wáabyuta tene íjcyatúne. ²⁴ Áronáa tsáijyu múúne tsáame meúwaabóné illééboki. Aane muurá teene illéébóne waajácúiyá ímiáané ímityúmé íjcyane. ²⁵ Aane múhduúvúrá íjtsúcunúne botsíi Píivyéébe mééma íjcyane iwáájácúne dífbyeke duurúváiyómé ímíhímóúbánema.

Muhdú pihcyáávé pañe meijcyáiyóne

²⁶ Ahdícyane, ámuúha táñahbémut, ámuha mepíhcyáávécococa Píivyéébeke ámuha medúúrúvane májtsí méénuhíjcyáamee, tsaatédívú díbye íuwaáboju bóhówájtsóné úúbállehíjcyáamee, tsíjtyé ihjú illéébótúrójuri íhjúvahíjcyáamee, ditye íhjúvane melléébójvú pátyétsohíjcyáamee, éhdume múu ímíñeúvú meenu cahcújtso múnáake tene ípíááboki. ²⁷ Aane tsaate tsíjtyé ihjú illéébótúrójuri íhjúvane píivyetéhajchíí óví míityétsiye íhjúváhi. Téhdure ímílléhajchíí tsijpi píivyété íhjúvane. Áronáa ihdyu tsá múu tsané tujkéveri íhjúvatúne. Tsáápiitsadí múu íhjúvá llééboobe ípájtyétsoki. ²⁸ Áanetu díbye íjcyátúhajchíí tsá múu ámuha mepíhcyáávéné pañe tééjuri íhjúvatúne. Iye múu íjcyácooca Píivyéébemáyé tééjuri íhjúváhi. ²⁹ Áhdure díbye íuwaáboju tsaatédívú bóhówájtsómé múu tsané dobéévé pañe míityétsíuba, 3-meváuba, úwaabó tsijtye illéébúacunúki. ³⁰ Áronáa tsáijyu múúne Píivyéébe lléébúacunúmedívú téhdure íuwaáboju bóhówájtsóhajchíí óví tujkénú úwáaboobe íhveté diityéréjuco íuwaáboki. ³¹ Ehdu múu Píivyéébe íuwaáboju ámuhadívú bóhówájtsóné tsáápiitsadí ímíñeúvú úwaabó tsijtye illéébóne dífbyedívú icyátsípááveki. ³² Dífbyé uwááboju múu imyéé-nune píivyetéme ímíñeúvú meenuhi. ³³ Tsá díbye ímíllétú múhdurá dífbyé uwááboju medáriivéne.

Ímíllébe tsaimíyé pámeere metúkévétsójcatsíne. ³⁴ Aane ihdyu óví ámuha mepíhcyáávécococa Píivyéébé taúhbaju néhdu walléémú ímiááméré íjcyane cúuvéhulléré uwáábó lleebúacunúhi. Tsá ehdu nétsihjívú ditye íhjúváityuróne. ³⁵ Tsane idíllone ímílléhajchíí óví íhjúháñévuúré díllómé ájyúmuke. Tsá tene ímityú Píivyéébé pihcyáávé pañe walle íhjúváiyóne.

³⁶ ¿Mityá tsá ehdu tene néétune? Cáhawáá méijtsúcunuj, tsáhái muurá ámuha pahdu díbye íuwaáboju méhdivu bóhówátsohíjcyané mewáájácutúne. ³⁷ Aane cáhawáá óví tsaate díbye íuwaáboju diityédívú bóhówátsohíjcyámé pañe dífbyé Apííchó íjcyáhajchíí waajácú dífbyé taúhbaju néhdjúuco o nehíjcyáne. ³⁸ Áanetu tehjúuco néérone ditye múhdurá íjtsúcunúhajchíí muhdú idyé méméénuúhi.

³⁹ Ehdu teéne, ámuúha táñahbému. Ahdícyane óvíi ámuha méúwáábohíjcyá Píívyéébe íuúwááboju méhdivu bóhówajtsóne. Tsá múu tsaate tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri íhjuvávnetu diityéké bóíjcyutúne. ⁴⁰ Ímiááméré múu íjcyáne panévaré ímíñeúvú meenúhi.

15

Críjto dsíjívéebe bóhiíne

¹ Ámuúha táñahbému, cáhawáá méitsáávé muhdúhjáa pajtyéteju ámúhake o úwaabóné ámuha mecáhcujsóne. Aane muurá ímí ámuha méúraavyéhi. ² Aame tsúuca ámuha mépájtyeté ímiááné ámuha mecáhcujsóhahjchíjyu. Áánetu ámuha ímí mecáhcujsótúhahjchíí íllure ámuha mébáñúmeííhi.

³ Muuráhjáa Píívyéébe waajácúháámítu tene néhdújuco méimítyú iwáágóo Críjto dsíjívénetu íjcyáne uwááboju oke ditye úwaabódújuco ámúhake o úwáábohíjcyáne.

⁴ Muuráhjáa tene néhdújuco dsíjívéebeke ditye cúúuube pápilhchúúj coojívatu bóhiíne.

⁵ Aane íñe ó úwáábohíjcyá muhdúhjáa Péedoródívú íbóhówáávéne boone tsíjtye ímamyémudívú díbye bóhówaavéne. ⁶ Ááné boonétúhjáa muurá bóhówáávebe íhñéjté 500-mevá ehniíñevu íjcyámedívu. Áamedítyúu tsúuca tsaatésáhjí dsíjívénetu muurá íjcyáméi mítyame. ⁷ Áhduréhjáa muurá bóhówáávebe Jacóóbodívu. Ááné boonétúhjáa bóhówáávebe pámehdívúréjuco.

⁸ Ááné boonécóbaúvutúu téhdure óhdivu díbye bóhówaavéne ó íjtsúcunú éhne múúne walle itsíímáváyotsíhjí pájtyelle tsíímavádu. ⁹ Áánéllii tsá o íjtsúcunúmeítyuró dífbyedítyú íjcyáne uwááboju úwááboméne péhíjcyáméejpi o íjcyane. Muurá ímiááné tsá o íjcyáítyuró ténejcú uwááboobe cahcújtso múnáakée o ícúbáhrahíjcyánéllíihye. ¹⁰ Áronáacáhjáa ihdyu Píívyéébe pámeekéré iwájyudu íjcyaaabe óhdi ídáátsóvéne oke ímíbajchóhi. Aabe ihdyu óvíi téhdújuco o íjcyane dífbyé icyánéjcu uwááboobe. Áánéllii muurá ímiááné tsíjtye uwáábojté ehniíñevu ó méenuhíjcyá téené wákimyéi. Tsá idyé oóre. Dífbyere ihdyu Píívyéébe méenuhíjcyá tajtyééveri. ¹¹ Áronáa tsá muhdú tene néétu tsaate ehniíñevu téené wákimyéi méénune. Aane ihdyu ímí téhdújuco ámúhake muha méúwáábohíjcyáne ámuha mecáhcujsóne.

Dsíjívémé bóhiíñe

¹² Muuráhjáa Críjto dsíjívéebe bóhiíne muha méúwáábohíjcyáne ámuha mecáhcujsóhi. Áronáa ¿íveekí tsaate ámúhadítyú nehíjcyá dsíjívémé bóhíjúcóóityúne?

¹³ Muuráhjáa ímiááné téhdu tene néeca Críjto dsíjívéebe tsáhájucó bóhíítyuróne.

¹⁴⁻¹⁵ Aaca muurá ténejcú uwáábojte muha méíjcyáiyá állíu múnáa díbye bóhiítúnéré muha meúúbálehíjcyánéllíihye. Aaca téhdure téené uwááboju mecáhcujsóné tsá íínetu meke píáábóityuróne. ¹⁶ Muuráhjáa téhdu tene néeca Críjtoke ditye cúúuube tsá bóhíjúcóóityuróne. ¹⁷ Aacáa muurá íjcyáiyóné máhallúrí méimítyuháñe. ¹⁸ Aamée dífbyeke ímí mecáhcujsorómé medsíjívémé ávyetá wágoóóoveréjuco meméénúiyóne. ¹⁹ Muurá dífbyeke mecáhcujsóné apáañéré ííñújí hallúrí méíjcyánetu meke píááboca tsíjtyéhjí ehniíñevu ávyetá idáátsó méíjcyáiyáhi.

²⁰ Áronáacáa ímiááné Críjto idsíjívétsihdyu bohíí medsíjívémé mebóhiíñé méema déjucóónuúbe. ²¹⁻²² Muuráhjáa tsáápiye Adáa ímityúné méénúné déjucotu médsíjívéhíjcyáhi. Ahdúu ííveane tsáápiye Críjto ímiáábé íjcyaaabe méénúnej téeveri medsíjívémé mebóhiíhi. ²³ Áronáa tsá íhdícyáijyu mebóhíítyúne. Díbyéi tsiíne tsáácooca mebóhií dífbyéjté méíjcyame. ²⁴⁻²⁵ Áijyu páme ávyéjuubéré íjcyaa dífbyeke múnáatsohíjcyámeke ityáhjáné hajchóta. Ááné boone páneere Cááni Píívyéébe hójtsí pañevú íhvéjtsóiibye dífbyeréjuco páné ávyéjuube íjcyaki. Téijyu páneere níjkévaáhi.

²⁶ Dsijívé meke múnáátsohíjcyané tsáhájucu íjcyáityúne. ²⁷ Muuráhjáa dífbyere Píivýéébe picyóó Críjtoke páné avyéjuubéré dibye íjcyaki. Ehdu muurá néene dífbyé waajácúháámitu. Tsá tene néetu Cáani dífbyé túkevítsojú pañe íjcyane. ²⁸ Muurá ícyooca páneere Críjtó túkevítsojú pañe íjcyároobe téijyu íjcyáá Cáani Píivýéébé túkevítsojú pañéréjuco. Muurá Píivýéébe ávyeta páné avyéjuubéré ímichi dífbye tájpi páneere íjcyáabe. Áánellii téijyu páneere dífbyé túkevítsojú pañéréjuco íjcyaiñe.

²⁹ Áánetu íjcyané tsane. Ehdu idyé medsíjívémé mebóhíjúcóóityúne néhijcyámé ¿íveekí tsójtso mehijcyá imúnaa dsíjívéme mémeri ‘ditye ipájtyeteki’ néemere muhdú idyé medsíjívémé mebóhíjúcóóityúnáa íínetú diityéké tene ipiááboki? ³⁰ Aane idyé ehdu tétsíhjí daíhañéréjuco medsíjívéíñáa ¿íñe muha úwááboméré mépehíjcyá tsáijyu tsaate múúhakyé téené hallútú dsíjívétsóhajchíí muha mepájtyetékijíívari? ³¹⁻³² Áánelliihyéhacáa bañúháñe téené hallútú Éépetsó cóomi múnáa ápíchó ehne múúne meke dóóné iyámédú néemema ó táhjácatsíhijcyáhi. Aanéjííva, ané metsu ímiáané tehdu tene néhajchíí meíjcyané hajchótá mewáñehjíváténé pañe panévaré meóóvehíjcyá tétsíhjí daíhañéréjuco medsíjívéíñéllííhye. Áronáa muurá ímiáané medsíjívémé mebóhiine o úwáábohíjcyané hallútú oke ditye dsíjívétsóllehíjcyároobe ó ícyahíjcyáhi. Ároneri íllure ó ímíjyúúvehíjcyá eene ámuha Jetsocríjtoke meuráávyéneri o ímíjyúdu.

³³ Ahdícyane máállítsámeídí múhdurá ítsámeíhíjcyámedívu. Ámúhakyé mújtátsodímýé ímí ámuha meíjcyáíyómeke. Muurá tsaate néehíí: “Átérééjtédívú menáhbevámé íllure meke mújtátsóhi.” ³⁴ Ahdu ámuha meíjcyáíyónéllii ímíñeúvú méuráávyé ímiáájú. Óvíjyacóóné ímítyunéjcu. Muurá íjcyáméubá tsaate ámúhadítyú Píivýéébeke wáájacutúme. Ehdu ámúhakyé o néé núcójpítsoóné pañe ámuha ténetu mewájacúúveki.

Muhdú dsíjívémé bóhiíñe

³⁵ Áronáacábá tsaate ámúhadítyú neehí: ¿Aca íhya muhdíííváj píhjimá medsíjívétsihdyu mebóhííhi? ³⁶ ¿Aca muhdú ámuha méjitsúcunúhi? Íllu muurá teéne: Muurá tsíeméné pañevau mebájtso tsíhdyuréjuco icyápáyóóvétsihdyu ííñe botsíi páneevé úmehéréjuco. ³⁷ Tsá muurá apáhajchíí teeu mebájtso námáyé pahéjuco íjcyáítyuróne. Tsáijyu muurá tríígó pañeváuma tsíñéhjí pañevahúúné mebájtso cooca tsáhái téúhjítu ipáhé bóhówáávetúne. ³⁸ Píivýéébere ihdyu íimíllédú píivýetsóné tsáimíyé keemévé íñéhé neeváúhjáa íjcyahéjuco. ³⁹ Tsá muurá panévaré tsahdúré néétune. Muurá úmehééné tsíhdyure. Áánetu mee míamúnaa tsíhdyure. Áhdure iyámé tsá tsahdúré néétune. Muurá baari úlléné iyámé tsíhdyure. Wahpéjté tsíhdyure. Amómé tsíhdyure. ⁴⁰ Téhdure caame íévéhóowari íjcyanéhjí, ííñújiri íjcyanéhjí, tsíhdyure. ⁴¹ Muurá cóójíejpi núhba ájchú péjcoéjpima mícúru ájchúné tsíhdyure. Áhdure mícúruj péeté tsá tsahdúré néétune.

⁴²⁻⁴³ Ahdu muurá idyé tsíhdyuréjuco meíjcyane medsíjívétsihdyu mebóhiíme. Muurá medsíjívémeke ditye cúúume mechájááverómé tsiíñe mebóhíícooca tsíhdyuréjuco néjpiima meíjcyame tsáhájucu múijyú muhdú meíjcyájúcóóityúne. Muurá íñe ícyooca meíjcyáne pi átéréenére. ⁴⁴ Aane muurá ííñújiri meíjcyánéj piima meíjcyame téhdure meíjcyáá tsíhdyuréjuco néenej pi múijyú medsíjívéjúcóóityúnéj piíma.

⁴⁵ Muurá Píivýéébé waajácúháámitu néeneé: “Tujkénúejpií Adáake Píivýéébe ípíivýétsóóbé pañevú picyóó míamúnaa díbye íjcyáíñe bóhi.” Áábé boonétúu Críjto bóhówáávebe ihdyu meke ajcú múijyú muhdú meíjcyájúcóóityúne bóhíívu. ⁴⁶ Áronáa tujkénúí meíjcyá íñe ícyooca meíjcyánéj piíma. Áané boonétú botsíi meíjcyáá

tsíhdyuréjuco néjpi múijyu medsjíivéjúcóóityúnéj píima. ⁴⁷⁻⁴⁸ Muuráhjáa tujkénú Píivyéébe meenú ííñúbatu Ádáake ííñújíjpi íjcyáábeke. Áánéllii tééjii hallúri meíjcyame méjpiíhãñema mee díbyéé ípívyéjtsoobédújuco. Áánetúhjáa ihdyu Ávyéjuube Críjto tsáá níjkyéjitu. Áánéllii dífbyema meíjcyácooca tsíhdyuréjuco meíjcyafíñé díbye íjcyadújuco.

⁴⁹ Muuráhjáa Píivyéébe ííñúbatu méenuube íjpiíma íjcyadújuco mee méjpiímaá. Áhdure idyé níjkyéjiri íjcyaaabe Críjtoduréjuco meíjcyafíñé dífbyema meíjcyácoóca.

⁵⁰ Ámuúha táñahbému, muurá íñe ícyooca meíjcyánéj piiháñema tsá meíjcyáityú Píivyéébe avyéjuri. Muurá íñe dsíjívéíñéj piiháñé tsá múhduú dsíjívétúné íjcyáítyuróne. ⁵¹ Cáhawáá ámuhakye o úúballe múha mewáájacutúne. Tsá muurá pámeere míamúnaa dsíjívéityúne. Muurá dsíjívétúméj piiháñé cápáyóóveé tsíhdyuréjuco néénéj piiháñevu. ⁵² Muurá ávyeta ííccúwuúré tsáneere metámihjyácóné hallúri méjpiíhãñe cápáyóóveé páneere tsíhdyuréjuco íímíbbáavye nihñéré rojróco líjchúmeícyoóca. Tene muurá íhjuvácóoca cahcújtso múnaápe dsíjívéhíjcyámé tsiíñe bóhime tsáhájucó dsíjívéityúne. Áané tujkéveri téijyu íjcyame dsíjívétúméj piiháñé tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe. ⁵³ Muurá íñe ícyooca medsjíívéhíjcyanéj piiháñé téijyu cápáyóóveé dsíjívéityúnéj piiháñevuréjuco. Áijyu ihdyu botsíi méjcyaa Píivyéébe avyéjuri. ⁵⁴⁻⁵⁵ Ehdu muurá íñe medsjíívéhíjcyanéj piiháñé tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe Píivyéébe waajácuháámitu íllu tene nehdujúco: “¿Aanéhaca kiávújucó teene dsíjívé meke wáágóóiyóne? Tsúuca táhjátsámeíñe tsáhájucó íjcyatúne.” Ehdu Píivyéébe waajácuháámitu nééneé. ⁵⁶ Muurá ímityúmé meíjcyanéj déjúcotu médsjíívéhíjcyáhi. Aanée méhdivu Píivyéébe taúhbaju bohówajtsó ímityúmé meíjcyane. ⁵⁷ Áronáacáa ihdyu tehdujúco Píivyéébe méhdi ídáátsóvéne Máavyéjuube Jetsocríjtoj téeveri ímityúné méema táhjane mewágóóóvétuki.

⁵⁸ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, méíhvéjtsodí Píivyéébe icyánéjcu ámuha meúraavyéne. Óóchévetúmeré méméénuhíjcyá Máavyéjuube Jetsocríjto wákimyéi. Muurá méwaajácú dífbyé wákimyéi méméénume mebbáñúmeíityúne.

16

Cahcújtso múnáa wáabyuta dsíidsi píhcyúmeíñe

¹ Áánetu dsíidsike cahcújtso múnáállii ámuha mepíhcyuhíjcyané múu ímíñeúvú meenú íñe Garáatsiá ííñújiri íjcyané cahcújtso múnáake o néhduú. ² Ténevá tsemáánádú múu wáyeévejcóójí idyóbévécooca ámuhá wákimyéi hallúvú ámuha meújcúnetu tsánéhwu dówacárohíjcyá ámuhadívú o úújetécooca botsíi ámuha mepíhcyútuki. ³ Aane o úújetécooca tsaatéké ámuha metújkevééllémeke mewáalloó Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnáa éllevu ámuha mewállóóné waajácúhaamínema dítye teene itsájtyeki. ⁴ Áámema téhdure muhdú o néhajchíi ó peéhi.

Muhdu ípyééíñe Páávoró íjtsámeíñe

⁵ Áronáa ihdyu tujkénúí ó peé Matsedóóniá ííñújivu. Átsihdyu botsíi ámuhakye ó aahíveteéhi. ⁶ Aabe tsáijyu múúne ámuhama úúníjyá hajchótá ó íjcyá tsúcájáhreé. Átsihdyu óvíi kiávú o péébeke ámuha oke mépiáabóhi. ⁷ Tsá o ímíllétú ámuhakye ííccúiyé o ááhíveíñúne. Ó ímíllé tsuucájááneúvúí ámuhama o íjcyane Píivyéébe ímílléhajchíijyu. ⁸⁻⁹ Aabe íchihvúré Éépetsóvú Pejtecójtéé wañéhjí ó pájtyeé téené pañe íchíi múnáake o úwááboki. Tsáijyu múúne tsaate díityédítýú o úwaabóné cáhcujtsó tsijtye oke téené hallútú tsáríllérónáacáa.

¹⁰ Áánetu Timotéó íñe o íjcyadu Píivyéébe wákimyéi méénuhíjcyaaabe ámuhadívú úújetéhajchíi ímíñeúvú méwaatsúcúpéjtsoco díbye ímí íjtsúcunúki. ¹¹ Áábeke ihdyu

métsiménéélledíñe. Ímíñeúvú dífbyeke mépíááboco elle iúlléjene oke dibye iúújévaki. Muurá dífbyeke ó ítsohíjcyá tsijtye ménahbémuma oke ditye iúújévaki.

¹² Téhdurée ménahbe Apóóroke ó neerá dibye ámúhakye iááhíveté tsijtye menáhbémuma. Áronáa tsá dibye péétune. Óvíi múijyú íimíllécooca ámúhakye aahívetéébe.

Páávoró pítyajcóné

¹³ Ahdícyane ímíñeúvú Píívyéébeke méuráávyé ténejcútú ámuha íhtsutúmé meíjcyame ímityunévú metáhjátsámeityuki. ¹⁴ Múu ñiná imyéénune ímíñeúvú meenu pamévakeré iwájyunema.

¹⁵ Ámuúha táñahbémuj, muurá ámuha méwaajácú Ejtéépanáké éhnée Acááyá iñúji múnáadítyú ihyájkímuma tujkénú Píívyéébé icyánejcúvú pájtyéébeke. Aabe muurá diitye ihyájkímuma ímí píáábohíjcyá téhulle íjcyame ménahbémuke. ¹⁶ Áámeke múu avyéjuulléhi. Áhdure tsijtye Píívyéébé wákimyéí méénuhíjcyámeke múu avyéjuulléhi.

¹⁷ Muuráhjáa diibye Ejtéépanaa, Potonáátoo, Acáicoo, éhdume tsaímíyé oke píaabó ílle ámuha meíjcyaca oke mepíáábóiyónetu. ¹⁸ Aame oke tsápítsohíjcyá ámúhakyéé itsápíjtsódu. Aane ímí ó íjtsúcunú tehdújuco. Tehdu néémeke múu avyéjuulléhi.

¹⁹ Áhdure ámúhakye ó úúballé Áátsiá iñújiri íjcyané cahcújtso múnáa ámúhakye dúúruváne. Téhdure Akííramútsí Piritsíírama ámúhakye duurúváhi. Áhdure diityétsi jávú píhcyáávehíjcyámé ámúhakye duurúváhi. ²⁰ Pámeere íchíi múnáa ménahbémú ámúhakye duurúváhi. Téhdure tsamééré méduurúvajcátsi.

²¹ Aane íñe ámúhakye o pítyajcóné páñetu oo Páávoró ó caatúnúhi.

²² Aabe o néé Ávyéjuube Jetsocríjtoke wájyútúmé hallúrí tsúúca ímityúné íjcyane. Aabe ihdyu óvi tsájucóó Máavyéjuúbe.

²³⁻²⁴ Muurá mítyane ámúhakye ó wájyú dífbyeéjté ámuha meíjcyámeke. Ahdícyane ihdyu óvíi dífbyeréjuco ámúhakye píaabóne. Áyu tehdújuco.

2 CORÍNTIO

Hállúvúeháámí Coríntori íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámí

Duurúvaju

¹ Oo Páávoró o íjcyáábekée oke Píívyéébe picyóó Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. Aane íñe ícyooca muhcsi íhyaami mécaatúnú ménahbe Timotéoma elle Coríntori ámuha meíjcyáné cahcújtso múnáa éllevu. Téhdure pámeere Acááyá iñújiri íjcyáné cahcújtso múnáa wáabyuta téhaámí. ² Ahdícýane óví Píívyéébe Ílli Jetsocríjtoma ámúhakye píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Páávoró ícúbáhrámeíñe

³ Áánéllíi metsu Máavyéjuube Jetsocríjtó Caani Píívyéébeke medúúrúvaki. Muurá meke ídaatsólléne íjcyaaabe paíjyuvaré meke bóhíitsohíjcyáhi. ⁴ Muurá meícúbáhrámeíñetu meke íbóhíjtsóne píáábohíjcyaaabe téhdure tsíjtyeke mepíáábo muhdú meke díbye píaabódu. ⁵ Ehdu Críjtoéjté meíjcyame díbyeé ícúbáhrámeíhíjcyádújuco meícúbáhrámeíhíjcyáne. Áameke dífbyej téeveri Píívyéébe meke ímíjyuuvu ácu híjcyáhi. ⁶ Muurá muhcsi meícúbáhrámeíyómútsikye ímíjyuuvu ácu híjcyaaabe téhdure ámúhakye muhcsi meúwáábóneri mebóhíjtsómé tehdííváné ícúbáhrámeí ámuha maábúcuñe mepájtyeteki. ⁷ Muurá muhcsi méwaajácú ámuha ímí Píívyéébeke meúraávye híjcyáné panévare ámúhakye pájtyeróné pañe. Muhcsi meícúbáhrámeídyú ámuha meícúbáhrámeíñéllíi téhdure ámúhakye bóhíitsohíjcyaaabe múhcsikye íbóhíitsohíjcyádu.

⁸ Ámuúha táñahbému, ó imíllé ámúhakye o úúballéné muhcsíi Áátsiá iñújiri meícúbáhrámeíñe. Ávyetáa muhcsi meícúbáhrámeí múha áábúcuítýuróne. Tsáhájucóo muhcsi meíjtsúcunútú mepájtyetéíñe. ⁹ Ídátsóhrée muhcsi éhne múúne dítye dsíjívétsoímýe íjcyadu. Ehdúu múhcsíma pájtyéné Píívyéébedívú muhcsi mecátsípááve panévaturé íhtsútuube íjcyaaabe dsíjívérómeke bóhíitsoóbedívú. ¹⁰ Aabée ihdyu múhcsikye pájtyetétso téijyu muhcsi medsíjívéíyónetu. Áánéllíi dífbyedívú muhcsi mecátsípáávehíjcyá éhniíñevu íjcyarónéhjítu díbye múhcsikye ípájtyetétsoki. ¹¹ Aane óví ámuha píaabó métáúmeí díbye éhniíñevu múhcsikye píaabóné tsíjtye íájtyúmíne dífbyeke ityéhdújtsoki.

Coríntó cóómivúí Páávoró péétune

¹² Muurá muhcsi méwaajácú ímí tehjújuco muhcsi meíjcyane míamúnááj píine ímichi ámúhama. Píívyéébere múhcsikye píáábóneri ímí muhcsi méicyahíjcyáhi. Tsá múhcsiye tehdu meíjcyatúne. Ááneri mítyane muhcsi méimíjyúúhíi. ¹³ Aane íñe ámúhakye muhcsi mecáátúnuhíjcyáné tsá túhú íhjúvatúne. Cáhawáá óví ámuha méwaajácú téhaamíjí meéévenema. ¹⁴ Muurá ámuha méwaajácú Máavyéjuube Jetsocríjtó tsáacooca ámuha múhcsídi meímíjyúúveíñé tenejcuívúu ámúhakye muhcsi mewáajácútsónéllíihye. Áhdure ámuha méwaajácú ámúhadi muhcsi meímíjyúúveíñé múhcsí uwáábóo ámuha melléébónéllíihye.

¹⁵⁻¹⁶ Aanée ámúhadívú ímí o íjtsúcunúnéllíi tujkénú ó imíllérá Matsedóóniá iñújívú o péébe ámúhakye o ááhíveíñúne. Aabée téhullétú o óómiibye ó imíllérá tsiíne ámúhadítýú o pájtyene Jodéa iñújívú o péébeke ámuha oke mepíááboki. Áronáacáa tsá tehdu tene néétune. ¹⁷ ¿A téenetúu ámuha méjtsúcunú pánehjídú o pítyácámeíhíjcyáne? ¿A ámuha méjtsúcunú cahcújtso múnaa íjcyatúme pánehjídú imyéénúityúné

Íhjúvahíjcyádú o íhjúvahíjcyáne? ¹⁸ Tsáhaá, muurá Píivyéébe múhtsikye waajácú tehdu muhtsi menéétune. Áánéllii muurá muhtsi menéhdújuco meméénune. ¹⁹ Muurá Críjto Píivyéébé Hajchi íjcyaa tsá mújyú íjtsaméi cápáyóóvéityuróne. Muurá muhdú ínéhdújuco dibye méénune. Áábedítýú íjcyáne uwááboju íne muha méúwáábohíjcyá oo Páávoroo, Tsibáánoo, Timotéoo, éhdume. ²⁰ Áábej téeveri muurá páneere Píivyéébe mééma meenu muhdúhjáa ínéhdújuco. Áánéllii díbyeke medúúrúváne météhdútsohíjcyáhi. ²¹ Téhdure díbyere Críjtoj téeveri dibye meke ímíbajchómé méijcyá díbyeéjté íhtsutúme. ²² Aabe meke ítsíímedi idíllómé pañévú ípííchó pícyóóneri ímiááne méwaajácú meke ínéhíjcyanéví dibye ájcuíne.

²³ Aabe waajácú ínélliihyéikyé elle Corítori ámuha méijcyámeke o ááhívetétúne. Ímiááneé ó imíllera ámúhake o ááhíveténe. Áronáacáa tsáhái o péetu ámúhake uhdúré o túkévéjtsotéyónéllíhye. Áánélliihyé tsáhái ámúhake o ááhívetétú ámúhake o kímóvéjtsóyónéllíhye. ²⁴ Áronáa tsá ámúhake o táuhbáityuró íne mecáhcújtsónejcúvu. Muurá tsúuca ámuha tenejcu méwaajácújucóhií.

2

¹ Apááñeré ó imíllé ámúhake o tsápíjtsóneri o píaabóné ámuha meímíjyuúki. ² Muuráhjáa diityédíjyucó ámúhadi o ímíjyúúvéiyómeke o kímóvéjtsoca ¿múhdí ó ímíjyúúvéiyáhi? ³ Áánélliihyé muurá ámúha élleu íhde o cáátúnúháámí pañe ámúhake o úwaabó ámuha meímíbaávye ellévú o péécooca oke ámuha meímíjyúúvét-sóyótsihvu íllure oke mekímóvéjtsótuki. Muurá ó waajácú oke ámuha meímíjyúúvét-soca tsaméhíjyucó meímíjyúúvéiyóne. ⁴ Muuráhjáa tujkénú ámúha élleu o wállóháámí ó caatúnú múhdurá ámuha meícyahíjcyáne kímóhcó oke pájtyéneri táábere. Áronáacáa tsá ámúhake o kímóvéjtsó o cáátúnutúne. Mityanéé ámúhake o wájyúnéllii ámúhake o caatúnú ámuha meímíbaávyekei.

Ímityúné méénúmedi méídaátsovéne

⁵ Áánetu eene ímityúné imyéénúneri oke kímóvéjtsóobéubá awáá éhníínevu ámúhake kímóvejtsóhi. ¿Mityá tsá ámúhake dibye kímóvéjtsótúnej? ⁶ Áábeke téhdunéjuco ámuha téené hallútú meúwaabóne. ⁷ Ílluréjuco díbyedi méídaátsovéne máábajíívé teéne. Ááne mecánaajanú dibye íjtsaméi icyátoróóvéne ímíbaávye ávyetá tútavááveréjuco Píivyéébedítýú dibye imyéénútuki. ⁸ Áánéllii ámúhake o néé ámuha tsiíne ímí díbyema menáhbévaki. ⁹ Ehdúu ámuha méijcyane o wáajácúne éíjyú teéne uwáábó o cáátúnúháámí ámúha élleu o wallóo ámúhake o nééne ámuha mecáhcújtsóhajchíí o wáajácuki. ¹⁰ Muurá ímityúné méénúmedi ámuha méídaátsovéne teene maábajíívéne ímí ó íjtsúcunúhi. Áánéllii téhdure táicyanéjcutu ámuha méídaátsovémedi ó ídaátsovéhíjcyá Críjto mémeri. ¹¹ Ehdu mépíáábójcatsí Naavéné meke imújtátsótuki. Muurá tujkéveebe meke imújtátsoki.

Tóroóá cóomiya íjcyaa Páávoroo múhdurá íjtsaméíne

¹² Tóroóavúu muurá o úújetéébé tétsíi múnáake Críjtodítýú íjcyáne uwááboju o úwááboca mítyame cáhcújtsóiyá Píivyéébé píááboríye. ¹³ Áronáacáa técoomíyí ménahbe Tíito íjcyatúné múhdúvúrá o íjtsúcunúnéllii o péé diityédítýú Matsedóoniá ínújyúvú díbye néhcovu.

Críjtoma íhtsutúme méijcyane

¹⁴ Áronáa ihdyu Píivyéébeke ó téhdútsohíjcyá Críjtoj téeveri panévaré metáh-jahíjcyáne hallúvu. Muurá mejtéeveri íwááboju pahúllévavú tsújaucuhíjcyaa éhne múúne pácúucuj cúvá pahúllévavú tsújaavédu. ¹⁵ Ahdu Críjtoj téeveri

meímíbbáavyémeke Píívyéébe ímí íjtsúcunúme dífbyé uwááboju métsújaúcu híjcyá pámehdívúré pájtyetéímyema wágóóóvéímyedívu. ¹⁶ Áané uwááboju muurá wágóóóveímyé íjtsúcunú éhne múúne meke dsíjívétsóiyóné meíjtsúcunúdu. Áánetu pájtyetéímyedívu ííne ímíjyaú teene bohíívú díityéké ájcune. Aanéhaca íñe ¿caatyé úwáábóiyá téené uwááboju? ¹⁷ Muurá tsá teene muha meúwáábohíjcyatú tsaate méénuhíjcyádú muha medsíídsívakíye. Áhdure tsá tsíhdyuhjírre muha meúwáábohíjcyatúne. Muurá tene néhdújuco muha meúwáábohíjcyané Píívyéébé múúhakye níwáávéne wákímyeí Jet-socríjtó múúhakye píáábónej tééveri dífbyeke muha meíícuvénéjuco.

3

Béhné pítjyájoju

¹ ¿Aanéubá ámuha méjtsúcunú íllure muhtsi memítjyájkímyeí ehdu ámuúhakye menéhíjcyáne? ¿Áhduréubá ámuha méjtsúcunú tsaate méénuhíjcyádú uwáábojtsí muhtsi méjcyané waajácúháámívu ámuúhakye muhtsi meúújétsóíñe? ¿Panéubá ámuha méjtsúcunú téeméháámí ámuúhakye muhtsi metáúmeíñe? ² Áánerá ihdyu ámuháyé teene waajácúháámí tujkévéejte múhtsí uwááboríi tsíhdyuréjuco ámuha mecápáyoovéme. Áámeke ámuúhakye pámeere ííténe waajácú ímíáané tehdujuco ámuúhakye muhtsi meúwaabóne. ³ Aame ámuha Críjtó múúhaj tééveri cáátúnúne waajácúhaamídu. Áronáa ihdyu tsá ámuha mecáátúvatú caátúnújpácyori. Áhdure tsá ámuha mecáátúvatú éhnéhjáa néwáyuwáacutu cáátúvanédu. Muurá ihdyu íhtsútuube Píívyéébé Apííchóré ámuhá pañévu úcaavéné ámuúhakye ímíjpyetétsómeke tsíjtye ííténetu waajácú dífbyeéjte ámuha méjcyane, waajácúháámí cáátuvané íéévéne iwáájácúíyódu.

⁴ Ehdu íñe ámuúhakye o néene ímíáané tsá állíu íjcyatúne. Muurá Píívyéébere Críjtoj tééveri múhtsikye píáábohíjcyánéllíi ó waajácú ímíáané tehdujuco o néhíjcyáne. ⁵ Tsá múhtsí waajácúríyé muhtsi meúwáábohíjcyatúne. Píívyéébere ihdyu múhtsikye túkévéjtsóneri muhtsi meúwáábohíjcyáhi. ⁶ Áhdure dífbyere múhtsikye píáábohíjcyá íñe muhdú méjcyáíñe béhné pítjyájoju muhtsi tsíjtyeke meúwááboki. Muurá dífbyé Apííchó mépañe íjcyáne tééveríyé mépájtyetéhi. Tsá íhdéené taúhbaju meúráávyeneri mépájtyetéúne. Muurá teene meúráávyerómé íllure méwágóóóvéiyáhi. Áánetu ihdyu Píívyéébé Apííchó meke ajcú medsíjívéjúcóóítyúne bóhíívu.

⁷ Muuráhjáa teene tujkénú Píívyéébe pícyóóné taúhbaju meke pájtyetétsóítyuróné néwáyuwáacutu cáátuvané tamúnaa íjraéémudívú wajtsí dífbyé íhtsútuma Moítsééúvuj tééveri. Áané ámítsaráhcóhjáa dífbyeúvu húmírí íjcyánéllíi tsá ímúnaa íítehíjcyatú dífbyeke. Aanéikyéhjáa chooco dífbyedítjyú áábanúhi. ⁸⁻⁹ Ehdúhjáa muurá meke pájtyetétsóítyuróné taúhbaju tujkénú Píívyéébe pícyoone ííne ímíjyaú bóhówaavéhi. Aanéíí mityáubá awáa mépájtyetéíñe uwááboju dífbyé Apííchó mépañétú bóhówajtsóíñej. Áané pítjyájoju íñe ícyooca mééma díbye méénune muurá meke ímíjpyetétsóhi. ¹⁰⁻¹¹ Áánevu tujkénú díbye méénúne taúhbaju ímí néérone tsá úújetéúne. Áánetu íñe ícyooca mépájtyetéíñe pítjyájojú díbye méénune awáa éhnííñevu meke píaabóné tsá múíjyú níjkéváítyúne.

¹² Aane muha mewáájácúnéllíi meúwáábohíjcyá íínerí núhnévetúme. ¹³ Tsá muha meméénuhíjcyatú éhnéhjáa Moítsééúvu dítye íájtyúmítu Píívyéébé ámítsaráhcó íhyúmírí íjcyane áábanútúné hajchótá wájyamubávú wátácámeíhíjcyádu. ¹⁴ Téíjyúhjáa íjcyané míamúnaa tsá wáájácúpítjyúne. Áhdure ícyooca íjcyané míamúnaa teene íhdéené pítjyájoju éévéjúcoorómé tsá wáájácútyúne. Aame íjcyá éhne múúne tsane tsíménevu maávohjácóné íjcyadu wáájácúmeítyúme. Muurá ihdyu apááñérré Críjtó

méema méénune mecáhcújtsóneri méwaajácúiyáhi. ¹⁵ Aane ícyoocápi tsaate téenere Moitséeúvúu cáátúnuhíjcyanéhjírre icyáhcújtsóne itsúcunúhijcyá ipájtyetéiñe. Tsá ditye wáájácúpityú Píívyéébe muhdú mepájtyetéiñe Jetsóoj téeveri méénune. ¹⁶⁻¹⁷ Árome muurá dífbye icyánejcúvurjúco pájtyemeke píááboobe Íapííchoj téeveri ditye iwáájácu muhdú ipájtyetéiñe. ¹⁸ Muurá Píívyéébeéjté meíjcyame tsúuca dífbye icyánéjcu méwaa-jácúhi. Aame míicumídú menéemedítýú dífbye ímí bóhówaúacunúhijcyámé icyóhodu meíjcyáá Críjtodu Íapííchoj téeveri meke dibye ímíjpyetétsóme.

4

¹ Aane téenetu íjcyané uwááboju ímiáájú íñe muhtsi méúwáábohíjcyáhi. Áanetu tsá muhtsi meóóchévéityuró mekéé ídaatsólléne Píívyéébe múhtsikye pícyóóné wákimyéityu. ² Áánéllii muurá páneere núcójpítso nénehji muhtsi meíhvéjtsóne dífbye uwááboju méúwáábohíjcyá muhdú tene néhdújuco. Tsá muhtsi tsíjijtóríyé meúwáábotúne. Aane Píívyéébe waajácú muhtsi maállityúne. Aane téhdure míamúnaa waajácúiyáhi. ³ Aane íñe meke pájtyetétsoíñe muhtsi méúwáábohíjcyané tsá bóhówáávetú wágóóóvémíyedívu. ⁴ Íjij caani Naavené diityéké túhútsohíjcyá ditye icyáhcújtsótu Píívyéébere íjcyabe Críjtodítýú íjcyané uwááboju. ⁵ Muurá tsá múhtsidítýú muhtsi méúwáábohíjcyatúne. Muhtsi méúwáábohíjcyá Jetsocríjto Máavyéjuube íjcyáábedítýu. Áábeke muhtsi mewáájúnéllii meíjcyá amúhá íicúve múnáajtétsi. ⁶ Muuráhjáa Píívyéébe néhdújuco peete íjcyane. Áábere muurá íñe ícyooca mépañévu téenedu néene íuwááboju pícyóó téenej téeveri dífbye amítsaráhcó Jetsocríjtodítýú bóhówaúacunúne mewáájácuki.

Mecáhcújtsóne meke túkévejtsóhi

⁷ Aane muurá Píívyéébe amítsaráhcó núpájkíhllódú menéerómé pañe tsúuca íjcyánetu ámuha méwaaajácú dífbye íhnáhooríyé muhtsi méúwáábohíjcyáne. Tsá múhtsi íhnáhoori muhtsi méúwáábohíjcyatúne. ⁸ Muurá múhtsikye tsíñehji páhdúvare dáríívéronévú tsá muhtsi metáhjátsámeityúne. Tsáijyu múhtsikye íhnáho tene íjtsámeíchórónáa tsá muhtsi íñnerí maáábímíyehíjcyatúne. ⁹ Tsáijyu muurá múhtsikye ditye méénurónáa tsá muhtsi meíhvétsohíjcyatú téené uwááboju. Ehdu múhtsidi ditye ícúbáhráromútsikye Píívyéébe píáábohíjcyáhi. ¹⁰⁻¹¹ Muurá páijyuva kiávú muhtsi mepéhullévú múhtsikye dsíjívétsohíjcyarómé Jetsóokée imyéénudu. Ehdu muhtsi dsíjívetu mepátyetéhíjcyá dífbyeke muhtsi meíícúvéne wákimyéi meméénúné déjúcotu Jetsóo múhtsikye panévaturé téhmene iwáájácúmeíki. ¹² Ávyeta múu dsíjívénetu muhtsi méúwáábohíjcyá teene ámuha mecáhcújtsóne múijyú medsíjívéjucóóityúne bóhí ámuha meújcuki.

¹³ Muurá Píívyéébe waajácúháámitu néeneé: “O cáhcújtsónetu íñe ó ihjyúvahíjcyáhi.” Ahdu idyé muhtsi mecáhcújtsónéllii íñe amúhake ménehíjcyá íñnerí núhnévétumútsi ímiáané panévatu Píívyéébe meke píaabóné muhtsi mewáájácúnélliihye. ¹⁴ Muurá muhtsi méwaaajácú muhdúhjáa Ávyéjuube Jetsóoke íbóhítsódú medsíjívemeke íbóhítsóne dibye meke tsájtyeíñe íuniúvu. ¹⁵ Aane muhtsi mewáájácúnéllii méicúbáhrámeíhijcyá ímí ámuha Píívyéébeke mecáhcújtsó mítyame meíjcyame dífbyeke metéhdútso dibye meke píáábohíjcyané hallúvu.

¹⁶ Áánéllii tsá múijyú meíhtsunútyuró téené wákimyéi meméénúnetu. Muurá ídátsó menéerome Píívyéébeke meúráávyénéjcutu íhtsutúme meíjcyámeke téjcoojívádú meke píáábohíjcyáabe. ¹⁷⁻¹⁸ Aane íñe ícyooca páhdúvare nénéhjiri méicúbáhrámeíhíjcyaróné tsá múhajchótá íjcyáityúne. Áanetu ihdyu ténéhjiri méicúbáhrámeíyómé nihñévúre

Píivyéebema mejcyame tsá mújyú muhdú mejcyáityúne. Áánéllii meere tsaímíyé mejcyáiyóneri tsá mejyácunúityuróne. Apááñeríyé mejyácunúiyá mújyú níjkéváityúne Píivyéébe avyéjuvu meújetéyóneri.

5

¹ Muurá méwaajácú méjpi jahdu néjpiima múhajchótá mejcyáityúne. Aane wágóóóvéne boone ihdyu Píivyéébe mééma tsíhdyuréjuco méénúnéj piima méjcyáá níjkyéjiri mújyú muhdú íjcyáityúne. ² Ááneri íñe métsúúrameíhijcyá téénéj piivu mepájtýéiyóneri ídátso méicúbáhrámeíhijcyánetu mewáyéééveki. ³ Muurá téhulle tsá méjpiíma íjcyatúmé mejcyáityúne. ⁴ Múhdutúiyó íñe ícyooca mejcyáne píiyé cápáyovéné mújyú medsíjívécóóityúnéj piívu. Tsáháityuro ihdyu medsíjívécóoca múhajchótá méjpiíma íjcyatúmé mejcyáityuróne. ⁵ Áronáa ihdyu Píivyéébere méénudújuco méjpiíhañe tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe. Aanée mewáajácú mépañévu pícyoobe ípíícho.

⁶ Aane ehdu méúmiwa íjcyane tsúuca méwaajácúhi. Áronáa íñe ícyooca mejcyáne piimáyéi mejcyáne hajchótá tsáhái Ávyéjuube Jetsóó úníuri mejcyatúne. ⁷ Aane ímiááné íñéhdújuco Píivyéébe mééma méénune muurá maájtýúmíturóné mecáhcujsóhi. ⁸⁻⁹ Aame medsíjívétúné hajchótá métsúúrameíhijcyá muhdú díbye ímillédú mejcyáiyóneri medsíjívécóoca tsaímíyé dífyema mejcyaki. Áánéllii tsá meíllityéityú dsijíveri. Aame ihdyu medsíjívécóóiyá Ávyéjuube Jetsóomáyéjuco mejcyaki. ¹⁰ Muurá dífyedívú pámeere míamúnaa mépíhcyááveé díbye meke idílló muhdúhjáa medsíjívétúné hajchótá ííñújiri meícyahíjcyáne. Áijyu meke áhdóiibye muhdúhjáa meícyahíjcyáne. Ímiáámée ícyahíjcyámé téene áhdó íñé imíjyaú íjcyáhi. Áánetúu ímityúné méénuhíjcyámé téene áhdó ícúbáhráméíhi.

Píivyéebema ímí mejcyane

¹¹ Áánéllii muhtsi Píivyéébeke maávyéjuúllédú íjcyamútsí méimíllé tsijtye cáhcujtsóné dífyeke. Aane waajácúbe ímiááné tehdu muhtsi meméénuhíjcyáne. Áhdure cáhawáá óvíi ámuha méwaajácúhi. ¹² Ehdu ámúhake muhtsi menééneri tsá memítyákímyeítyúne. Íllure ámúhadívú muhtsi mébóhówátsohíjcyá múhtsidi ámuha meímíjyúúveki, teene ámuha mewáajácúne eene íííbúuri icyáhcújtsóturóné míamúnaa íítérokíyé íúwáábóneri mítyákímyeíhíjcyámedívú téhdure ámuha mebóhówájtsohi. ¹³ Ehdu íñe ámúhake muhtsi menééne méjtsúncunúdí muhtsi meméívatémútsí meíhijyúvahíjcyáne. Ehdu muhtsi meúwáábónej téeveri éhniíñevu Píivyéébeke maávyéjujtsó ámúhake tene ípíááboki. ¹⁴⁻¹⁵ Muuráhjáa Críjto pámeekéré meke iwáiyúne idsíjívétsihdyu bóhiine mewáajácúne dífyedívú méíhvéjtsáméi díbye meke ityúkévjtso méimíllédú mejcyájúccótuki. Aame dífyeke mecáhcujsómé medsíjívécóóityúne bóhiima mejcyame ímítyúnehjívú dsíjívemédú méijcyáhi. ¹⁶ Aame tsá mejyácunúityuro tsaate muhdú íjcyáneri eene cáhcújtsótúmé ténehjiré íítehíjcyádu. Ehdúikyée Críjtoke o cáhcújtsótúné ihde tájtsaméi néébe dífyeke ó itsúncunúhijcyá ihdícyaabédúre. Áronáa ícyooca tsáhájucó tehdu o íjtsúncunújuccótúne. ¹⁷ Muurá íñe tsúuca dífyééjté mejcyame íhdée múhdurá meícyahíjcyánetu tsíhdyuréjuco mecápááyóóvémedítyú ímiáájuréjuco bóhówaúncunúhijcyáne.

¹⁸ Ehdúu muurá Píivyéébere meke ímíbaávyetsó Críjtoj téeveri tsaímíyé dífyema mejcyaki. Áamekéé meke níwááveebe tsíjtyeke meúwaabómé téhdure ímíbaávyeki. ¹⁹ Muuráhjáa Críjtoj téeveri Píivyéébe méimítyú ímíbjachó ímí dífyema mejcyaki. Aabée múhtsikye níwaavé téené uwáábovu. ²⁰ Aamútsí íñe Críjto mémeri dífyé uwáábójuma muhtsi méúllehíjcyá múhtsij téeveri ámúhama díbye íhijyúvaki. Aane dífyere Críjto mémeri ámúhake muhtsi menéé ámuha meímíbaávyéne ímí

Píivýéébema mejjcyaki. ²¹ Muuráhjáa Críjto ávyétá ímiáábé ijcyaaabe mújyú ímityúné meénútúróobeke Píivýéébe ímityúúbedi dilló méimítyú déjúcotu dífbyeéjté mejjcyámeke ímiáamedíyējuco idílloki.

6

¹ Áánéllii íñe muhtsi dífbyé wákimyéí meméenuhíjcyamútsí ámúhakeye menéé ámuha mebañúmeítyu dífbyé piááboju mééma íjcyane ámuha mewáájacújucóome. ² Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé:

Míamúnáakée o pájtyetétsoíñeri o íjyácunúnáa piáábó oke ámuha metáúmeíñéllii ámúhakeye ó piáabóhi.

Ehdu néenetu méwaajácú icyooca tsúuca mepájtyetetíñe mééma íjcyane.

³ Áánéllii muurá íñe muhtsi dífbyé wákimyéí meméenuhíjcyamútsí météhmémeíhijcyá múhdurá muhtsi medáríívemeíñeri tsíjtyeke metútávájtsojúki. ⁴ Muhtsi méimílléhíjcyá Píivýéébé ícúve múnáajtétsí muhtsi mejjcyamútsí ímiáámútsíyé mejjcyane. Muurá muhtsi íñá néétumútsí máaabúcu híjcyá panévariýé meícúbáhrámeíyonéhji. ⁵ Muurá tsáijyu muhtsi cuwáháñeri, ájyáháñeri, meícúbáhrámeíhijcyá 'wayée' néétune mewákímyeícyoóca. Áamútsikye tsáijyu múhtsikye ícúbáhráne iwátsíhcyúmútsikye cuvéhoojánuhíjcyáme. ⁶⁻⁷ Áronéhjí muhtsi máaabúcu híjcyá Jetsocríjtodítýú íjcyané uwááboju muhtsi mewáájacúnej tééveri Píivýéébe ímillédú muhtsi meícyahíjcyánéllíhýe. Aamútsí tsíjtyeke muhtsi mépiáábohíjcyá dífbyé Apííchó múhtsí pañe íjcyánejté tééveri. Ehdu muhtsi dífbyé wákimyéí meméenumútsí dífbyé íhnáhoori meícyahíjcyá tsaimíye. Áánéllii tsáijyu tsaate múhtsí hallúvú ímityúné íhjuvaróné tsá pánéévehíjcyatúne. ⁸ Áronáa ihdyu tsaate múhtsikye ímí íjtsúncunúne duurúvahíjcyáhi. Áanetu tsijtye múhtsidi úúhívatémé nehíjcyá állú múnáajtétsí muhtsi mejjcyane. ⁹ Áane múhtsikye wáájacurómé tsá múhtsidi ícúvehíjcyatúne. Muurá tsáijyu ávyétá íhnáhó múhtsidi ditye ícúbáhráromútsí tsá muhtsi medsíjívéhíjcyatúne. Ároné pañe muhtsi meícyahíjcyá ídátso múhtsikye ditye dsíjívétsóllehíjcyáromútsi. ¹⁰ Ídátso muhtsi mejjcyáromútsí mítyámeke mépiáábohíjcyá Píivýéébé avyéjúejte ditye íjcyá íhtsutúme. Áaneri muhtsi méimíjyuhíjcyá íñnéúbamá íjcyátúromútsí tsáijyu kímóhcó múhtsikye tene pájtyérónáaaca.

¹¹ Ámuúha Coríto múnáa múhtsí nahbému, ámúhakeye muhtsi mewájúyúne méúúballé muhdú muhtsi mejjcyane tóónútumútsi. ¹² Tsáháturo múhtsí icyánéjcutu ímityúné ámúhadítýú muhtsi meíjtsámeítyuro tsáijyu múúne ámúhá icyánéjcutu múhdurá ámuha múhtsikye meíjtsúncunúrónáaaca. ¹³ Áronáa ihdyu ámúhakeye muhtsi mewájúyúne méúwáábohíjcyá éhne múúne ítsíímeke cááni iwájúyúne úwaabódú ámuha téhdure múhtsikye mewájúyuki.

Píivýéébe jádú menéémeé

¹⁴ Aane tsá menáhbéváityuro cahcújtso múnáa íjcyátúmema tsahdúré diityémá meíjtsaméí néétúnéllíhýe. Cáhawáá meíjtsúncunuj, tsá muurá pejco cóójíma tsahdúré néétune. Ahdu íívane tsá tene ímityú ímiáájú meúraavyémé ímityúmema menáhbéváne. ¹⁵ ¿Aca Críjtoma Naavéné íjtsaméí tsahdúré? Aanéhjííva tsá tene ímityú Críjtoéjté íjcyame Naavéné icyánéjcutémá náhbéváiyóne. ¹⁶ Áhdure ¿aca ímíyóné ímiá Piivýéébeéjté mejjcyame dífbye jáhdú menééme menáhbéváne níjcyotájté íbóhíima íjcyátúmeke dúurúvahíjcyámema? Muurá íllu méhdityu neébe:

Tahñéjté íjcyámé Piivýéébe o íjcyaaabe tsá kiá dityédítýú o íjcyatúne.

¹⁷⁻¹⁸ Téhdure tsiíñe neébe:

Médowáávé ímityúné míamúnáadítu. Ááne mémeenújúcohdí ímityúné ditye meénuhíjcyádú ímí ámúhake o íjtsúcunú ámuha tahñéjtéj Caani o íjcyáabe. Ehdu o néé Píívyéébe panévatúré íhntútuube o íjcyáabe.

7

¹ Ehdu íñe Píívyéébe nehíjcyá meke iújcuíñe, ámuúha táñahbému. Áánéllii ílluréjuco metsu meíhveté panévaré ímityúné méjpiíyíi, méjtsaméiyii, meméénuhíjcyánéhjitu. Ááne metsu meíhvéjtsámei dííbyedívu.

Corínto cóomiya íjcyame cahcújtsa múnaa ímíjpyeténe

² Ahdícyane óvíjyuco múhtsima méimibáávyé tsaímíyé méjcyaki. Muuráhjáa tsáháturo íñerí ámúhake muhtsi metútávajtsotúne. Áhdurée tsáháturo ámúhake muhtsi maállíñe hallurí ámúhá tsíeméné meékéévetúne. ³ Tsá íñe ehdu ámúhake o néétu ímityúné ámuha méjcyánéllíihye. Éíjyúu ámúhake o néhdu mítyane ámúhake o wájyúnéllii ó nehíjcyá ímí tsaméhjí méjcyá mújyú medsíjívétsihvújuco. ⁴ Aane ó waajácú ámuha tehdujuco méjcyane. Áánéllii mítyane ó imíjyúu ámúhadi panévaríyé o ícúbáhrámeíyoobe téénevu o cátoróóvéne.

⁵ Muuráhjáa Matsedóoniá iíñújivu muhtsi meúújetémútsí ávyetá íhnáhó meícúbáhrámeíñeri muhtsi mítyane méíllityéhi. ⁶ Áronáacáa Píívyéébe imyéénuhíjcyádú píáábónej péévé Tíito múhtsidívú 'bohíbohíúvú' úújeténeri muhtsi méimíjyuuvéhi. ⁷ Áronáacáa tsá apááñeré díbye múhtsidívú úújeténeri muhtsi méimíjyúúvetúne. Ímichíi muhtsi méimíjyuuvé muhdú ámuha méjcyane díbye múhtsikye úúbálléneri. Múhtsikyeé úúbálleebe ámuháva ímityú meícyahíjcyánetu tsúuca meíhvetémé méjyácunúhijcyáné ámúhake muhtsi maááhívetéyóneri. Áhdurévá ámuha ímí o íjcyáíyóneri méjyácunúhijcyáhi. Ehdúu díbye múhtsikye úúbálléneri mítyane muhtsi méimíjyuuvéhi.

⁸ Áronáacáa tsánejcúvú ámúhadi ó ídáátsové éhnée tujkénú ámuhá éllevu o wállóháámí pañe íhnáhó ámúhake o úwaabóné kímóhcó ámúhake pájtyéneri. Áronée óvíjyuco múhajchótáwuúrá ámúhake tene kímóvejtsóné ámuha méimíjpyetéki. ⁹ Áánéllii ó imíjyúu tééneri. Áronáa tsá ámúhakeé kímóhcó tene pájtyéneri o imíjyúúné o néétune. Ó imíjyúu ámúhakeé kímóhcó tene pájtyétsihdyu ímí tsíhdyuréjuco ámuha méjcyáneri. Aane ámuha maáábúcu híjcyáné ímí Píívyéébe íjtsúcunúhi. Aanée tsá tééneri ámúhake o tútávajtsotúne. Muuráhjáa íllure ámúhake tééneri ó píaabóhi. ¹⁰ Muurá tsáijyú dííbyere Píívyéébe meke íhvejtsó tsané kímóóvé meke ipájtye téénetu méíllíjívíyéne ímityú meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne dííbyé icyánejcúvuréjuco mepájtye mewágóóóvétuki. Áánéllii tsá múu kímóóve íjcyácooca íñá íjtsámeítyú dííbyedítu. Áánetu ihdyu cáhcújtsotúme ehdu nénehji dítyéké pájtyéneri kímóóverómé wágóóóveéhi. ¹¹ Muuráhjáa Píívyéébe ímillédú ámúhake íhnáhó o úwaabóné kímóhcó ámúhake pájtyeróné ámuha máaabúcuhi. Aanée ímiáánéjuco múhdurá ámuha meícyahíjcyanévu ámúhake wáajácútsóné tsarí ámúhake pájtyeróneri ámuha méíllityéne méimíllerá ámúhama teene o ímíbjchoténe. Áronáacáa ámuha tsamééréjuco eenée ímityúné meénúúbeke íhnáhó meúwáábóneri méimíbjchónéllii tsáhájucó ámúhá hallurí tene íjcyatúne. ¹² Ehdúu ámúhake ó caatúnú Píívyéébedívú o bóhówájtsó ímiááné ámuha múhtsikye mewájyune. Tsáháa apáámútsikyéré ímityúné dáríívéjcatsímútsikye tene ipíáábo o cáatúnutúne. ¹³ Aane muurá muhdúhjáa ámúhake muhtsi menéhdújuco ámuha méjcyánetu muhtsi méwaajácú ímiááné múhtsikye ámuha mewájyune.

Ááneri mítyane muhtsi méimíjyuuvéhi. Áhdurée Tíito ámuháva panévatúré dííbyeke meícúvénéllii imíjyúwu múhtsidívú wájtsíneri éhnííñevu muhtsi méimíjyúúhi.

¹⁴ Áábekée muhdú ámuha meíjcyane o úúballéné ímí ijtsúcunúúbe. Tehdu tene íjcyátújítori múijyú o íhgyúváiyónejíivari. Muuráhjáa o néhdújuco ámuha dííbyeke meíicuvéné tehdújuco. ¹⁵ Áánéllii mítyane éhniíñevu ámúhake wájuube ámuhávaa díbye nénehji mecáhcújtsóne ímí dííbyeke meíicúvehíjcyánéllíihye. ¹⁶ Téhdure mítyane ó ímíjyuuvé ímí ámúhama menáhbévájcatsíine o wáájácúneri.

8

Píáábojcatsi

¹ Téhdure ó imíllé ámuha táñahbémuke o úúballéné muhdú Matsedóóniá iñújiri íjcyané cahcújtso múnaa ícúbáhrámeímyeke Píívyéébe píáábohíjcyané diityédí ídáátsóvenema. ² Aame muurá tsaímíyé íjcyame mítyane píáábohíjcyá tsijtye ménahbémuke. ³ Aane ó waajácú ímiáané ditye píáábohíjcyané íjcyátúrónetu diityéké ipíaabóné ímíllénéllíihye. ⁴ Aamée múhtsikye néé téhdure Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnaake ditye píáábóne dsíídsí muhtsi diityé éllewu metsájtyeki. ⁵ Ávyetáa tsá muhtsi meíjtsúcunútú ditye tsíjtyeke píááboíne. Áronáacáhjáa ihdyu muhtsi meúwaabóné illéébóne Píívyéébe ímíllédú ícyahíjcyámé dííbyedívréjuco íhvéjtsámeíñema. ⁶ Ehdúu Matsedóóniá iñújiri íjcyané cahcújtso múnaa méénune imíwu muhtsi meíjtsúcunúne Tíítóke menéé ámúhadítú tsiíne díbye dsíídsike iújcuté íhdée imyéénudu. ⁷ Muurá ámuha tehdújuco meméénuhíjcyané íne Píívyéébeke meúráávyenéjcu. Aame ámuha ímí téjítóríjyuco meúwáábohíjcyámé múhtsikye mewajyúhi. Ahdícyane óví ámuha meméénuhíjcyadú dsíídsidi mepíáábójcatsíhi.

⁸ Áronáa ihdyu tsá ámúhake o táúhbatúne. Íllure ámúhake ó waajácútsó muhdú ménahbému píáábócatsíhíjcyané tehdú ámuha tsíjtyeke mepíáábónetu mewáájácú ímiáané ámuha diityéké mewájyune. ⁹ Muurá tsúuca ámuha méwaajácú Máavyéjuubée Jetsocríjtó íhtsútuube íjcyároobe mewájyuri íhdícyaabédú ícúbáhrámeíne téénej tééveri tsaímíyé dííbyema maávyéjuutéki.

¹⁰ Áánéllii ó imíllé ámúhake o úwaabóné éhniíñevu ámuha meúráávye dsíídsidi mepíáábócatsíhíjcyané muhdúhjáa éhne pijcyábari ámuha metújkenúdu. Áronáa tsá múu ímíllétúróné pañe píáábotúne. Múu píaabó ímiáané ipíaabóné ímíllénema. ¹¹ Ahdícyane óví ámuha tsaímíyé mepíáábójcatsí muhdúhjáa tujkénú ámuha meméénudu.

¹²⁻¹³ Áronáa tsá ámúhake o néétu ámuha mepíáábóne bóónétu ílluréjuco mepíhtóveki. Muurá Píívyéébe ímí ijtsúcunú múhduná meíjcyátsodúneri tsaatéke mepíaabóne. Tsá meke díbye éhniíñevu táúmeítyúne. ¹⁴ Muurá ámuha mepíhtótúijyú tsíjtyeke mepíáábohíjcyá tsáijyú téhdure ámuha mepíhtónetu ditye ámúhake ipíáábo tshdúré ímí ámuha meíjcyaki. ¹⁵ Muurá Píívyéébe waajácúháámítu nééneé: “Mítyane újcúmema áyánéwu újcúrómedívú tshdúré úújeténe.” Ehdú nééne Píívyéébe waajácúháámítu.

Tíítóke tsatétsí náhbenúne

¹⁶⁻¹⁷ Muurá íne ámúhadi o íjyácunúduré Píívyéébe tükévjtsóneri Tíító ámúhake ipíáábóíyóneri ijyácunúhi. Áánéllii muurá ávyeta imíllebe ámuha éllewu o wáloóne. Aabe cáhawáa óví ámúhake aahívetéhi. Áánéllii mítyane ó téhdújtsó Píívyéébeke.

¹⁸ Áábema ó wallóo tsijpi dííbyeke náhbénúííbyeke dííbyedítú cahcújtso múnaa ímí díbye úwaabóné nehíjcyáábeke. ¹⁹⁻²⁰ Áábeke téhdure meménúmé mepíáábójcatsíne dsíídsí Jerotsaréevu muhtsi metsájtyécooca díbye múhtsikye íñáhbénu tsaímíyé muha

teene metsájtye míamúnaa íjtsúcunútu muhtsi menáníyóne. Aane ímí muha meúú-jetétsóneri Píívyéébeke muha maávyéjújtsoki. Áhdure diityéké muha mepíáábóiyóneri meíjyácunúhijcyáné téenetu ditye iwáájácuki. ²¹ Áánéllii muha méimíllé tsaímíyé teene metsájtyene ímí Píívyéébe múúhakye íjtsúcunúki. Árónáa tsá apáábyéré díbye ímí múúhakye íjtsúcunú ímí muha metsájtyeityúne. Téhdure muha méimíllé míamúnaa ímí múúhakye íjtsúcunúne.

²² Aane íñe Tíítómútsima ó wallóo ménahbe panévaré Píívyéébé icyánéjcu wákimyéí tsaímíyé méenuhíjcyáábeke. Aabe téhdure waajácú ímí ámuha meíjcyane. ²³ Aane tsáijyu múúne tsaate muubá Tííto íjcyane díllóhajchíí múu nées tápiááboobe díbye íjcyane. Áhdure tsíjtyésikye ditye díllóhajchíí múu nées Críjtoke ímí úráavyehíjcyámútsikye íllé cahcújtso múnaa wáalloone. ²⁴ Ahdícyane óvíi ámuha diityéké mewájyúne méíicuvé ímí ámúhakye muhtsi meíjtsúcunúmedi idyé tsijtye cahcújtso múnaa ímíjyúúve teene iwáájácúnema.

9

Cahcújtso múnáa wáábyuta dsíidsi píhcyúmeíñe

¹ Áánetu dsíidsike mepíhcyúneri mepíáábócatsíhíjcyánéjcutu tsáhájucó ámúhakye íiná o néesítyuróne. ² Árónáa ó waajácú ímíááné ámuha Acááyá íiñújí cahcújtso múnaa méimíllehíjcyaróné mepíaabóné tsijtye cahcújtso múnáake éhne píjcyábatújuco. Ááneri mítyane o ímíjyúúvéne Matsedóóniá íiñújí cahcújtso múnáake ó úúballéhi. Aane diityéké ímíwu pájtyeme éhniíñevu ímí píáábócatsíhíjcyáhi. ³ Aane o néesne íñe icyooca ó wallóo ménahbémuke ditye ámúhakye íñéé apáhajchíí ámuha mepíhcyújúco dsíidsi bañúháñe ámúhadítyú diityéké o úúballéhíjcyátuki. ⁴ Tsáijyu múúne tsájíubaréi ámuha meújcútúnáa ellévú o péébema muurá tsaate diitye Matsedóóniá íiñújí múnáadítyú péhajchíí tsaméhíjjuco menúcójpíveíñé téeneri. ⁵ Ááné íhdétú ó imíllé ménahbémú Tíítomu ámúhakye ááhíveténé ámúhakye ditye píáábóneri ámuha meúújetétsójúco múhdúneríhíjyáa ámuha diityéké mepíááboíñé menéhíjcyáne. Ahdícyane óvíi ámuha meúújetétsó ímíááné ámuha mepíaabóné méimíllénema. Tsá idyé muha menéené íijyéveríyé ámuha meméénúítyuróne.

⁶ Cáhawáá méíjtsúcunuj, íllu muurá tsaate néesíí: Áyánéwu bájtsome áyánéwu ujcúhi. Áánetu mítyane bájtsome mítyane ujcúhi. ⁷ Ahdícyane ihdyu óvíi tsáápi-itsa mepíáábohíjcyá ímíááné mepíaabóné méimíllénema. Tsá méimíllétúné pañe mepíáábóítyuróne. Áhdure tsá tsijtye meke néesélliihyéré mepíáábóítyuróne. Muurá Píívyéébe ímí íjtsúcunú ímíááneturé méimílléne mepíáábómeke. ⁸ Aabe ihdyu íhtsútuube íjcyaaabe óvíi meke panévatúré píaabó íiná méhdityu ípíhtótu téhdure tsíjtyeke mepíááboki. ⁹ Muurá díbye waajácúháámitu néeséé:

Ídáátsojtéké píáábómedítyú tsá múijyú tene ábájíívemeítyúne.

¹⁰ Aane muurá íñe díbyere panévaré bajtsóháñe píívyétsóne tájpi méicyahíjcyaaabe ámúhakye píáaboó ámúhá wákimyéityu. ¹¹ Ehdu ámúhakye éhniíñevu panévatúré píáábóíbye tsíjtyeke ámuha mepíáábohíjcyaki. Aane ámúhakye muha meúwaabódújuco ámuha ménahbémuke mepíáábónéllii téhdújtsoímíyé díbyeke. ¹² Tsá pevénéré diityéké ámuha mepíáábotú ditye píhtónetu. Muurá ámuha mepíáábóné hallúvú idyé téhdújtsoímíyé Píívyéébeke. ¹³ Aane diityéké ámuha mepíáábóneri méwaajácútsó ímíááné Críjtodítyú íjcyáné uwááboju ámuha mecáhcujtso. Áánéllii Píívyéébeke íávyéjújtsóne duurúvahíjcyaimíyé pamévakéré ímí ámuha mepíáábohíjcyánélliihye. ¹⁴ Aame ámúhakye iwájyúne ámúhá hallúvú píáábó táúmíí ámúhaj téeveri díbye diityéké

píáábohíjcyánéllíihye. ¹⁵ Ahdícyane metsu metéhdújtso Píívyéébeke ávyetáa méjítSAMÉ píruúvé íjcyané píáábó Jetsocríjtoj tééveri díbye mééma méénúné hallúvu.

10

Páávoró míamúnáake túkévejtso

¹ Ehdu íñe ámuhákye ó úwáábohíjcyá ímíñeúvú Críjtóo meke íídaatsólléne úwáábohíjcyádu. Áronáa muurá ó waajácú óhdityu ámuha múhdurá meíhjuvuhíjcyáne. Muurévá ámuha ménehíjcyá ámuháma o íjcyácooca íiná ámuhákye o néétuube tsiélléturé waa-jácuháámí o cáátúné pañe núhnévétuube íhnáhó ámuhákye o úwáábohíjcyáne. ² Aane ámuhákye o ááhívetécooca tsá o ímíllétú ámuha óhdityu menéene cáhcújtsoótumé íjcyadu o íjcyane. Ehdu íhjuvámema íhnáhó téeneri ó íhjuvúváhi. ³ Muurá ihdyu oo míamúnáajpi. Áronáa tsá ehdu nénehji tatsíjparíyé o méénúityuróne. ⁴ Muurá Naavéné icyánéjcu ó táhjahíjcyá íhtsútuube Píívyéébe íhnáhooriye. ⁵ Muurá míamúnáa Píívyéébeke íehdiiválléduré íívame imítyájkímyeíñe óhdityu íhjuváronéhjí ó táhjahíjcyáhi. Áameke ó úwáábohíjcyá Críjtdítýú íjcyané uwááboju dítye icyáhcujtsoóne íímíáávyeki. ⁶ Ahdícyane tsúúca dííbyeke ámuha mecáhcujtsójuccóórómédítýú tsaate díbye ímillédú íjcyátúmeke íhnáhó ó úwááboóhi.

⁷ Muurá ámuha méjítSúCunú átéréejpi o íjcyane. Áronáa tájítSAMÉ tsá ámuha mewáájácútúne. Muurá Críjtoéjpi o íjcyaaabe dííbye mémeri ó úwáábohíjcyá tsijtye dííbyeéjté méénuhíjcyádu. ⁸ Aabe mítyájkímyeítyuubéré dííbyeke meuráávyénéjcutu ámuhákye ó túkévétsohíjcyá íínerí núccójpívétuubére. Ááneri tsá ámuhákye o tútávájtsotúne. ⁹ Ehdu ámuhákye waajácúháámí pañe o néene méjítSúCunúdí o méénúityúné o íhjuvúváne. ¹⁰ Muurá ó waajácú tsaate óhdityu néhíjcyané atéréejpívá o íjcyaaabe ámuhádvú o úújetécooca íiná ámuhákye o nééityuube waajácúháámíríyé ámuháma o íhjuvuhíjcyáne. ¹¹ Áánéllíi ámuhá éllevu o péécooca íhnáhó ámuhákye ó úwááboó muhdú waajácúháámí pañe o néhíjcyádu. Áijyu botsíi waajacuímyé óhdityu íhjuvuhíjcyáme.

¹² Áronáa tsá o némeítyú ímíáábé o íjcyane eene tsaate íhjuvuhíjcyádu. Muurá páme ehniíñevu ímíáámé íjcyane íjtsúCunúmeíyómé íllure báñúmeíhíjcyáhi. ¹³ Áánéllíi tsá múijyú tehdu o íjcyátúneri o mítyájkímyeíityuróne. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébere oke néhdújuco íñe dííbye íhju o úwáábohíjcyáne. Aabée elle Coríitori ó úllejé dííbyere oke túkévéjtsoóneri. ¹⁴ Aane ímichíi ámuhákye Críjtdítýú íjcyané uwááboju o úúbállétujkénúnéllíi ámuhákye ó nehíjcyá ámuhá túkevéjtsoobe o íjcyane. ¹⁵ Áronáa tsá o néétu apáábyéré ámuhá túkevéjtsoobe o íjcyane téhdure tsijtye ámuhákye úwáábohíjcyámé íjcyánaáca. Apááñéré ó ímíllé ámuha ímíñeúvú mecáhcujtsóne Píívyéébe uwááboju díbye néené hajchótá ámuháma o íjcyaaabe o úwaabóne. ¹⁶ Aabe bóónétu téhdure tsícyoomíji múnáakéréjuco o úwáábotéíñe pajtyété uwááboju. Áronáa ihdyu ó úwááboóte tsáijyúubái tsaate úwáábohíjcyátútsíji múnáakéréjuco tsíjtyé wákímyeí o cáávácútuki.

¹⁷ Áané wákímyeíyi tsaate imítyájkímyeíñe ímillémé ihdyu óvíi dííbyekéré mítyátsohíjcyáhi. ¹⁸ Áronáa ihdyu tsáimíyé téené wákímyeí méénume tsá iye némeítyuró ímíáámé íjcyane. Muurá ihdyu Píívyéébere díityéké bóhówajtsó ímí dítye íjcyane.

11

Múhdurá tsaate úwaabóne

¹ Ehdu íñe ámuhákye o néene ihdyu óvíjyucó ehdícyaróne pañe mélleebúCunú. ² Muurá ávyeta ámuhádi ó íjyáCunúhíjcyá muhdú Píívyéébe méhdi íjyáCunúdu. Áábekée oke Críjto níwaavé ámuhákye o túkévéjtso díbye ímillédú ámuha meíjcyá éhne múúne

wájpiikyéi úújétúné badsíjcaja ájyu íjcyáiibe ímillédú íjcyadu. ³ Áánéllii ámuhádi mítyane ó ijyáacunú Naavéné ámuhákye Críjtodítýú mújtátsóiyóneri éhnéhjáa Éébae ííimiyéj tééveri imyéénudu. ⁴ Muurá Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju ámuhákye o úwáábóné úníutu tsíhdyuréjuco ámuhákye tsaate úwááboróné ímí ámuha mélléebúacunúhíjcyáhi. Áhdure ámuha méimíllehíjcyá melléebúacunúné Naavéné apííchotu ámuhákye ditye úwaabóné tsúuca Píívyéébé Apííchó ámuhá pañe íjcyaróme. ⁵ Muurá tsá táehnííñevu ditye íjcyatú eene ímí ditye úwaabóné ámuha meíjtsúacunúróme. ⁶ Ihdyúhde ímiááné tsá eene ditye imíwu ‘cáto’ néétune úwaabódú o úwáábóturóne. Áronáa muurá ámuha méwaajácú ímiáánéjuco íjcyane ámuhákye o úwáábohíjcyáné panévare ámuháma o méénuhíjcyánetu.

⁷ ¿Mityá ámuháa méjtsúacunú átéréepi o íjcyánéllii ámuhákye áhdótsótuube pajtyéteju o úwáábóneri ímityúné o méénune? ⁸ Muuráhjáa ihdyu tsijtye cahcújtso múnaa oke píáábóne tájpi o íjcyaaabe ámuhákye o úwáábohíjcyá áhdótsótuúbe. ⁹ Aanée óhdivu óúúvérónáa tsá ámuhákye ííneri o pátsárijcyotúne. Tehdu muuca ííneri o pátsárijcyoíñejíivari. Áróobekée Matsedóóniá iíñújitu tsáané nahbémú tsiíne oke píaabóhi. ¹⁰ Ehdu íne ímiáájú Críjtodítýú íjcyáné uwááboju tápañe íjcyaaabe muhdú o ícyahíjcyáné o úúbálleé Acááyá iíñúji múnáake. ¹¹ ¿Aanéhaca íne ámuhákye o wájyútúne íjcyaaabe ehdu ámuhákye o nehíjcyáhi? Muurá Píívyéébe waajácú mítyane ámuhákye o wájyune.

¹² Aabe o méénuhíjcyádú éhniíñevu o úwááboó áhdótsótuubere. Áánetu eene o úwaabódú iúwaabóné nehíjcyarómé tsá pevénéré úwáábóityuróne. ¹³ Muurá állíu múnaa íjcyame Píívyéébé uwáábojtédí idíllómeíne pánehjídú méénuhíjcyá ímiáámé Críjtó wákimyéi múnaa méénuhíjcyádu. ¹⁴ Aane ehdu némehji tsá píhtotúne. Muurá dífbyere Naavéné ímiá uwáábóóbedi idíllómeíne méhdivu bóhówáávehíjcyáhi. ¹⁵ Áánéllii muurá dífbyé ícúve múnaa ímiá uwáábojte méénuhíjcyádú méénuhíjcyáhi. Árone ídátsó diityémá nijkévaáhi.

Páávoró ícúbáhrámeíne

¹⁶ Áánetu tsiíne ámuhákye o néé ámuha óhdityu menéétu mééídyu o íhjúvahíjcyáne. Ehdu ámuha óhdityu meíjtsámeíyóné pañe ihdyu óvíjyucó ámuháma o íhjúvahíjcyáné eene tsijtye múhdurá iúwáábóroneri mítyákímyeíhíjcyádú téhdure o mítyájkímyeíki. ¹⁷ Áronáa tsáháturo tene ímityú Píívyéébeéjpi o íjcyaaabe o mítyájkímyeíne. Áronáa íne muhdú o mítyájkímyeí mééídyu o íhjúváné pañe. ¹⁸ Íñéturó mityá íjienéré imyéénúroneri tsaate mítyákímyeíhíjcyáhi. Aanéjji muhdú tsá o mítyájkímyeíityú awáá Píívyéébé wákimyéi o méénuúbe. ¹⁹ Áánetu idyéjuva ámuha panévare mewáajacúme ¿íveekí máállítsámeíhíjcyá iwáájacutúnéré íhjúvahíjcyámedívu? ²⁰ Ditye muurá ámuhádi páhduvare ícúbáhraróné ámuha máaabúcuíhíjcyáhi. Muurá ámuhákye íuníu múnaádú íjtsúacunúmeke ityáúhbáne ámuhá tsiéméné ihñeriyéjuco ditye díllóhíjcyáne. Ááne ámuhákye méénuhíjcyámé íávyejúúllétúnema. ²¹ Áhdúwu muuca o méénutúné muhdú núcójpítsó o íjtsúacunúhi. Óubá o íhtsúhi. Ároobe ihdyu téhdure mééídyu o íhjúváné pañe o mítyájkímyeí eene múhdurá imyéénúroneri ditye mítyákímyeíhíjcyádu. ²² Muurá mítyákímyeíhíjcyámé heeberéomú Píívyéébeéjté Aavaráaúvúj tsiménémúhaabe íjcyáneri. Áronáa muurá téhdure oo diityé múnáajpi. ²³ Áhdure mítyákímyeíhíjcyámé Críjtó ícúve múnaa íjcyáneri. Muurá téhdure dífbyé ícúve múnáajpi o íjcyaaabe diityé ehniíñevu téené déjúcotu o ícúbáhrámeíhíjcyáhi. Muurá oke iwátsíhcyurónee, icyúvéhoojánurónee, dáriívehíjcyáme. Ánehjitu píváijyúvájucó o pájtyeténé dsíjivetu. ²⁴ Muuráhjáa oke 39-neva wátsíhcyúmé tamúnaa íjcyarómé imyéénuhíjcyádújuco. Aane tsáhojtsíjyúvájucó tehdu oke ditye méénune. ²⁵ Áhdure pápíhchúúijyúvájucó oke ditye úméhéiyi wápáajcóne. Áánetu tsáijyúrei

néwayúúnevu oke aamúme. Áhdurée pápihchúúijyúvá cúújúwami óoma páamáaveebe tsáijyu nújpácýó pañe ó ijcyá tsájcoóji, tsápejcoo, ijcyane. ²⁶ Ehdúu úlleebére o péhíjcyáábeke patyéhijcyané pahúllevávú nújpácýój pñnévu, cómiñévu, múubará ijcyátútsihvu, ijcyane. Aabe tsáijyu ápíchó néeróméhjij pñne ó ícyahíjcyá naní múnaa, tsíjtye múnaa, tamúnaa, íjcyáméj pñne. Téhdure ó ícyahíjcyá cahcújtso múnaa íjcyáturómé ménahbému di llómeímyéhjij pñne. ²⁷ Ehdúu nénéhjiri o ícúbáhrámeíbyé ídátso o májchóiyónéhjiri, o ádíoyónéhjiri, ó ícyahíjcyáhi. Áhdurée tsáijyu cúwátuube tsuucóri ó ícúbáhrámeí o wáiyamúúvátuúbe.

²⁸ Aabée tsánejcúvú muhdíivané tsijtye cahcújtso múnaa íjcyáneri o íjtsámeíñe oke múhduúvurá patyéhijcyáhi. ²⁹ Muurá tsaate ímityúné íjcyáneri ó ídáátsovehíjcyáhi. Áhdure ditye ténejcúvú mútátsójcatsíneri o ídáátsovérónáa tsátsii tsári oke patyéhijcyáne. ³⁰ Aabe muurá o mítyájkímyeíñe o ímílleca o mítyájkímyeíyá ídátso o néeróóbej téeveri Píivyéébe bóhówájtso méíneri. ³¹ Muurá Máavyéjuube Jetsocríjtój Caaníkyé múijyú níjkéváityúné medúúrúvahíjcyaaabe waajácú ímiáánéjuco o néhíjcyáne. ³² Muuráhjáa tsáijyu Damájcori o íjcyácooca ávyéjuube Aréétá tsíjpiikye pícyoobe téhmetsó tsaatéke técoomí llehówaanévú okévaa ditye iékééveki. ³³ Áronáacáa técoomí mijcótú cáámetu páheju néénetu oke tsaate úvérújtisiyi niityétsó áachívújuco. Ehdúu téijyu ó pállojcohi.

12

Píivyéébe Páávoróké úújtsóne

¹ Aane tsá íñnetú oke tene píáábóityuró o mítyájkímyeíñe. Áronáa ámúhakye ó úúbálléé íñnáháa nééiyóné Píivyéébe oke úújtsóné naavédú nééné pañe. ²⁻³ Muuráhjáa ihdyu oke tsajtyéébe páñétúéhullévú níjkyejívú díbyeéjpi o íjcyáábeke. Aane muurá tsúuca tétsihdyu 14 pijcyábájuco pájtyene. Áronáa ihdyu tsá o wáájacutú páneerée tájpiíma o péhajchíijyu, íhjáa mityá apáañeré táííbuu péehí. Tsá o wáájacutúne. Apáábyeré ihdyu Píivyéébe waajácúhi. Áronáacáa ihdyu ímiááné ó úllejéhi. ⁴ Aabée muurá téhulle tsáimiyéjuco meíjcyátsihyi o íjcyaaabe ó lleebúacunúhijcyá tsaate íhjuváne tsáijyúubaré melléébohíjcyátúnéhjiri. Áánetúu oke bóijcyúmé muuca o úúbállé-tuki. ⁵ Ááneri o mítyájkímyeíyóné muurá tsá o ímílletúne. Apááñeriyé ihdyu ó mítyájkímyeíyá íñe ídátso o néeróóbej téeveri Píivyéébe bóhówájtso méíneri. ⁶ Áronáa tsá pevénéré o mítyájkímyeítyuróne. Ó mítyájkímyeíyá ímiáánéjuco o méénuhíjcyáneri. Áronáa tsá o ímílletú oore o bóhówájtso méíñe. Óvíi ihdyu o úwaabóné illéébónetu míamúnaa waajácú muhdú o ícyahíjcyáne. ⁷ Muuráhjáa téeneri o mítyájkímyeíyóné íhdétú Píivyéébere íhvéjtsoobe Naavéné oke tútávájtsoobe ó ícúbáhrámeí éhne múúne metójááveneri meícúbáhrámeídyu. ⁸ Áánéllihyée Píivyéébeke 3-ijyúvá ó táúmeíyá díbye oke íbóhíítsóroki. ⁹ Áronáacáa oke neébe: “Óvíi uke o píáábóneri ú aabúcúhi. Muurá ehdu ídátso íjcyámej téeveri ó bóhówájtso méí íhtsútuube o íjcyane.” Ehdúu oke díbye néénéllii íñe ídátso o néeroobe ó imíjyuhíjcyá tajtyéeveri díbye míamúnáake íhñáhoovu iúújétsoki. ¹⁰ Aabe íñe ícyooca panévariyé o ícúbáhrámeíyoobe ó imíjyúúhi. Muurá Críjtóke o cáhcújtso né hallútú óhdi míamúnaa ícúbáhráabeke nehníwu úhahíjcyáhi. Aabe panévatúré ó pihtóhi. Ehdu panévari o ícúbáhrámeíneri o íhtsunúroobe Críjtotódívú ó cátsípáávehíjcyá o íhtsútúúveki.

Coríító cahcújtso múnáadi Páávoró íjyáacunúne

¹¹ Ároobée ihdyu ímiááné mééídyu o íhjuváne pañe ó mítyájkímyeíhi. Ámuháa oke mítyájtso túmé tsíjtyéhjikéré maávyéjútsohíjcyánéllii oore ó bóhówájtso méíhi. Árome

ámuha maávyéjújtsorómé íñe oke ámuha meéhdíivállehíjcyáábé ehniíñevu tsá íjcy-atúne. ¹² Muuráhjáa ámuháj piine uwáábori o íjcyaaabe panévaríyé o ícúbáhrámeíyonéhjí ó aabúcu híjcyáhi. Ájyúu páhduvé nénehji méénuráítyúronéhjí o méénúneri ó bóhówájtsómeí ímiáané Píívyéébé uwááboobe o íjcyane. ¹³ Ároobée tsá ámuhákye tsíeméné o táumeíñeri o íjyévéjtsotú tsíjtyekée o méénudu. Aanéubá ámuha méjtsúcunú ámuhákyéé o éhdíiválléne ínná o táumeítyúne. Árone ihdyu óvíjyacóóne.

¹⁴ Aabe ícyooca tsiíñe ó íjcyátsíivyé tsúuca pápihchúújyúvájucó ámuhákye o ááhívetéki. Aabe tsá íñerí ámuhákye o íjyévéjtsóityúne. Tehdu ámuhákye dsíídsíke néhcotéébé o pééíñejíivari. Íllure ihdyu ámuhákye o píáábo ó peé éhne múúne téene tájpi ítsíime íjcyáíñe cáánímutsi méénudu. Tsá muurá ítsíime wákímyeítyuró cáánímutsi téene tájpi íjcyáíñe. ¹⁵ Aane ihdyu óví o ícúbáhrámeíyóné pañe ámuhákye ó píaabó ímityúne pañévú ámuha memújtátuki. Mítyane muurá ámuhákye ó wajyú íhya ihdyu oke ámuha mewájyútúrónáaaca.

¹⁶ Muurá ó waajácú tsaate ámuha óhdityu menéhijcyané íllurévá o állíñe íñerí ámuhákye o íjyévéjtsotúné o néhíjcyároobe íñe hallúvúrá o dsíídsívahíjcyáne. ¹⁷ ¿Acáa íllure ámuhákye o állíñe ó wallóó tsaatéké ámuhá éllevu? ¹⁸ ¿Mityá téijyúu ámuhákye álliibye Títoó? Áánerá tsaahuré muhcsi dífbyema méijyácunúhijcyá ámuhákye mepíáábóíyóneri. Áánéllihyéé dífbyeke o néé tsijpi ménáhbema dityétsí ámuhákye íáhívetéki.

¹⁹ Ámuháubá méjtsúcunú ámuha oke mewájyukíyé ehdu ámuhákye o néhijcyáne. Muurá Píívyéébe waajácú Críjto mémeri ámuhákye muha mepíáábo ehdu ámuhákye o néhijcyáne. Aane muurá ámuhákye táñahbémuke éhniíñevu ó píááboó dífbyeke ámuha ímí meúráávyeki. ²⁰ Muurá tsá ímí oke tene pájtyétyuró ámuhákye o ááhívetéébé múhdurá ámuha méjcyánáa o úújeténe. Áhdure tsá ámuhákye ímí tene pátyéítyuró téené hallútú ámuhákye o nééneé. Áánéllíi ó ijyácunúhijcyá ámuha meúhbájcatsítyúróneri, ámuha menómíutáávájcatsítyúróneri. Áhdure ó ijyácunúhijcyá iye tsaate ímí íjcyáíyóneri tsúúrameítyúróneri, ámuha maállíuúnújcatsítyúróneri, ámuha memítyájkímítyeítyúróneri. Tehdu ámuha medáíívéjcatsíñe níjcaúvú ámuha mewáchájánújcatsítyónéllíi ihdyu ámuhádi ó ijyácunúhijcyáhi. ²¹ Aane tsáijyu múúne ténehji ámuha méíhvejtsótúnáa ámuhákye o ááhívetéhajchíí muurá Píívyéébé úmíwávú kímóhcó oke tene pájtyéneri ó núcójpíveéhi. Muurá ámuha ímíñejíí ihdícyáméhjima medómácócatsíhijcyané tsá méíhvejtsópityúne. Áhdure tsíñehji panévaré ímityúne ámuha méméénuhíjcyáhi.

13

Páávoro pítyajcóné

¹ Muurá pápihchúújyúvájucó ámuhákye o ááhívetéíñe. Áijyu eene ímityú ícyahíjcyámé hallúvú mítyétsíuba, pápihchúúmeváuba, úúbálléhajchíí tehdujúcooí teéne. ² Muuráhjáa éijyu ámuhákye o ááhívéjeebe tsúuca íhnáhó ámuhákye ó úwaabó pámeere ímityúné méénuhíjcyámeke. Aane íñe tsiíñe píéhduré tsíhyullétú ámuhákye ó úwaabóhi. Aabe ícyooca ámuhákye o ááhívetéébé tsaate páhdure néémedi tsáhájucó o ícúvéityúne. ³ Áijyu ámuha méwaajácuú muhdú tajtyééveri Críjto íhjúvahíjcyané ámuha mewáájácúyóneri méijyácunúhijcyáne. Dibye tajtyééveri nééne állíu íjcyátúnéllíi imíleebe muhdú dífbyé íhtsútú íjcyane ámuha mewáájacúne. ⁴ Dífbyekée ímiáané páwachékevu dsíjívetsómé átérééjpidi idíllónema. Áróobekée Píívyéébe íhnáhoori bóhíitsoobe íjcyá ícyooca íhtsútuubéréjucó. Aane dífbyekée pájtyedu íívane tsáijyu ó

ícúbáhrámeíhijcyáhi. Áronáa dífbyedívú o cátsípáávehíjcyánéllii oke píáábohíjcyaaabe téhdure ámúhake o píááboki.

⁵ Aane cáhawáá ihdyu ámuháyé ímíñeúvú méíjtsaméij. ¿A ímiáané tsúuca ímí ámuha mecáhcujsó Píivyéébeke? ¿A ámuha méwaajacurá Jetsocríjto pajjyuvaré ámúhama íjcyane? ¿Mityá íllure ámuha maállíne ménehíjcyá dífbyeéjté ámuha meíjcyanej?

⁶ Áronáa íhya mityá ícyooca tsúuca ámuha méwaajacú ímiáané dífbyeéjpi o íjcyane eene állíu múnáajpídi oke ámuha medílllohíjcyáme. ⁷ Muurá Píivyéébeke píáábó ó táumeíhijcyá ámúhá hallúvú ímityúné ámuha meíjcyátuki. Aane tsá teene o méénuhíjcyatú míamúnaa ímí oke íjtsúcunúki. Muurá oke ditye múhdurá íjtsúcunúroobe ó imíllehíjcyá ámuha ímiááméré meíjcyane. ⁸ Aabe tsá mújyú állíuri o íhgyúvatúne. Ímiááneríyé ó ihgyúváhi. ⁹ Áanéllii íllure ó imíjyuhíjcyá oke ditye éhdiíválléroóbe. Ehdu oke ditye íjtsúcunúroobe ámúhake ó píáábohíjcyá ímí ámuha Píivyéébeke mecáhcujsoki. Ámúhá hallúvú píáábó ó táumeíhijcyá ímí dífbyeke ámuha mecáhcujsoki. ¹⁰ Ehdu íne ó caatúnú ámuha meímíbaávye ámúhake o ááhívetécooca íhnáho ámúhake o úwáábótuki. Píivyéébé muurá íhnáhoovu oke ajcú dífbyeke meúráávnyénéjcutu ámúhake o píááboki. Tsáháa téénevu oke díbye ajcutú ámúhake o tútávájtsoki.

¹¹ Aane óví ámuha táñahbémú ímí meíjcyame métsúúrámeí Píivyéébema ámuha tsáimíyé meíjcyáíyóneri. Aane óví dífbyeréjuco ámúhake iwájyudu íjcyaaabe píaabóné tsáimíyé ámuha meíjcyaki. ¹² Áanéllii ámúhake o néé ámuha ímiááméré meíjcyáne medúúrúvájcatsíki. ¹³ Téhdure pámeere ílle íjcyame ménahbémú ámúhake duurúváhi.

Ahdícyane ihdyu óví Píivyéébe pámeekéré iwájyudu íjcyaaabe Jetsocríjtoj tééveri Íapííchó mépañévú ipícyóóneri meke tehméhi. Áyu tehdújuco.

GÁÁRATA

Garáátsiári íjcyáme éllevu Páávoru cáátúnuháám:

Duurúvaju

¹ Oo Páávoru o íjcyáábekée Píívyéébe oke picyóó uwáábóóbedívú Jetsocríjtoke íbóhíítsóóbej tééveri. Tsáháa míamúnaa oke pícyootú téénevu. ² Aabe íñe ílle óóma íjcyámema íhyaami ó caatúnú elle Garáátsiá íñújiri ámuha cahcújtso múnaa meíjcyáme éllevu. ³ Áámeke óvíi ámúhakye Méécááni Píívyéébe píaabó Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri íbúwajíí ámuha meíjcyaki. ⁴ Muuráhjáa díbye ímillédújuco mewájyuri Jetsocríjto dsíjívéné íjí imítýú meke mújtatsójúcóórónetu meke ipájtyetétsoki. ⁵ Áánéllii metsu dífbyeke maávyéjútso mújyú níjkéváitýúne. Ehdu teéne.

Tsá tsiíne íjcyatú meke pájtyetétsóiyóné uwááboju

⁶ Áronáa múhdurá oke pajtyéné Píívyéébeke ámuha mecáhcujtsonetu tsíhdyuréjuco meíjtsámeíñe. Ááneráhjáa tsúúca ámuha ímí mecáhcujtso mekéé iwájýúne Críjtoj tééveri mééma díbye méénune. Áané mutsííeneréjuco ámuha tsíjijtójiríyé meúwáábó-catsíhijcyáne. ⁷ Áánerá tsá tsiíne íjcyatú meke pájtyetétsóiyóné uwááboju. Íllure ámúhakye tsaate íállíne tsíjijtójiríyé íúwáábóneri máváríchohíjcyá Críjtodítýú íjcyáne uwáábójutu ámúhakye imújtátsóroki. ⁸ Ehdu úwáábohíjcyámé hallúrí apíchó teéne. Muurá o íjcyároobe tsíjijtóríyé o úwááboca téhdure Píívyéébe óhdi ícúbáhráiyáhi. Áhdure níjkyéji múnáajpi íjcyároóbedi ícúbáhráiyooobe tehdu díbye méénuca. ⁹ Aanée tsúúca éíjy ámúhakye o úúbálleroné íñe tsiíne ó úúballé tsaate Críjtodítýú íjcyáne uwááboju tsíjijtóríyé úwáábóhajchíí Píívyéébe díityédí ícúbáhraíñe.

¹⁰ Ehdu íñe ámúhakye o nééne méjtsúcunúdí míamúnaa ímí oke íjtsúcunúrokiyé o íhjúvahíjcyáne. Píívyéébere ihdyu óhdivu tújkevélélleneríjyuco o tsúúrámehíjcyáne. Muurá míamúnáamáyé tsaímíyé o íjcyane o ímílleca tsá Críjto ícúve múnáajpi o íjcyáítýuróne.

Páávoru uwááboobe íjcyane

¹¹ Aane ihdyu ó imíllé ámuha táñahbé mú mewáájacúné íñe dífbyé uwááboju míamúnáa íjtsaméí íjcyatúné o úwáábohíjcyáne. ¹² Tsáháa múha oke úwáábotú teéne. Dífbyeréé ihdyu páñetu Jetsocríjto óhdivu bóhówajtsóné íñe ó úwáábohíjcyáhi.

¹³⁻¹⁴ Muurá ámuha méwaajácú muhdúhjáa tujkénú o dáríívémeíhijcyáne tamúnaa múhdurá Píívyéébeke úráavyehíjcyajíjto o úráavyéijy. Téjijtóo ávyéta ímí ó waajácú tsijtye tátyujkévéejte íjcyarómé ehniíñevu. Aabée téijy ímíáánéhacáa Críjto cahcújtso múnaa íjcyámedi ó ícúbáhráhíjcyá dítyévaa téénetu íhvetéroki. ¹⁵ Áronáacáhjáa ihdyu pámeeke iwájyudu íjcyaaabe Píívyéébe tsúúcajátújuco ói o tsíímávámeítýúné íhdéjuco oke íjcuíñé wábyujtsóne. ¹⁶ Aabée oke waajácútsó Ílli Jetsocríjtodívú dífbyedítýú íjcyáne uwáábojívú ámúhakye jodíómú íjcyatúróméke o wáájacútsoki. Ááneríi tsá múúmá o íhjúvatúne. ¹⁷ Muuráhjáa Jerotsaréeri dífbyé uwáábo múnaa táíhdéjuco íjcyaróme éllevu tsá o péétu díityémá tééneri o íhjúvaki. Aráábíá íñújívúree o péébe téhulle íñéubará píívyétútsihyi o ícyahíjcyátsihdyu tsiíne ó oomí Damájcovu.

¹⁸ Átsihdyúu botsíi Jerotsaréevu tsiíne pápíhchúú pijcyábatu o wájtsíibe o péé Péédoró éllevu dífbyema o íhjúvaki. Áábemáa técoomíyí ó íjcyá 15 coojíva. ¹⁹ Áijyúu tsá tsijtye Jetsóo uwáábó méénuhíjcyámeke o ájtyúmitúne. Apáábyekéréé ó ájtyumí íñahbe Jacóóboke.

²⁰⁻²¹ Átsihdyúu o péé Tsííriámá Tsiríítsiá iñújiicúvu. Ehdu íñe ámuha éllevu o cáátúnúné pañe o néene Píívyéébe waajácú ímiáánéjuco íjcyane ámuhakye o úúballéne. ²² Áábekée oke tsúuca téhullé múnaa waajácúhi. Áánetúikyée tsá Jodéá iñújjiri íjcyáné cahcújtso múnaa oke wáájácútúne. ²³ Apááñéreváa lléébohíjcyámé tsaate óhdityu néhijcyáne: “Éhnée éjyu Críjtoke mecáhcújtsóné hallútú ávyétá ícubáhrá méhdi méenuhíjcyaabévá muhdú ícyooca teene úwááboobéré pehíjcyáhi.” ²⁴ Ehdúvára tsaate óhdityu néhijcyáné illééboone mítyane Píívyéébeke duurúvahíjcyáme.

2

Páávoróké uwáábojte wáájacúne

¹ Átsihdyúu tsúuca 14 píjcyá pájtyéné boone tsiíñe Jerotsaréevu o péébema Benabéemútsí Tíítóma péehíí. ² Áámútsimáa o péé téhullévú Píívyéébere oke túkévéjtsóneri. Áijyúu tsamééré técoomí cahcújtso múnáa túkévéjtsojte píhcyáávemeke ó úúballé íñe ámuha jodíómú íjcyátúróméke o úwáábohíjcyánetu muhdú oke ditye iñéekíí. ³ Árónáacáa oke néeme tehdújuco o úwáábohíjcyáne. Aamée tsá iñá néétu Tíító óoma íjcyaaabe kíhdyahírótsámeityúnetu. Tsáháa dibye kíhdyahírótsámeityú jodíómuube íjcyátúnéllíihye. ⁴ Árónáacáa íjcyámé tsaate íllure iállíñe ímiáámédú múúhakye náhbévahíjcyáme. Aamée imíllé Críjtoéjté muha meíjcyame téené taúhbaju meméénújucóótúmeke tsiíñe múúhakye téénevu íbúwajtsóne. ⁵ Áróneríí tsá muha meíícúvetú Críjtođityú íjcyáné uwááboju mecáhcújtsóneríyé mepájtyeténetu ámuhakye muha memújtátsótuki.

⁶ Aamée táehnííñevu íjcyarómé túkévéjtsojte tsá oke béhné uwáábó téénetu méenutúne. Árónáa tsá o íjyácunútú ditye táehnííñevu íjcyáneri. Muurá Píívyéébe tsahdúré meke íjtsúcunúhi. ⁷⁻⁸ Aamée ímí íjtsúcunú Péédorókée tamúnaa jodíómú uwáábóbedívú ipícyohdu téhdure oke Píívyéébe pícyoone ámuha jodíómú íjcyátúrómé uwááboobe o íjcyaki.

⁹ Aanée páñétúejte Péédooroo, Jóoáá, Jacóóboo, íjcyame ímí íjtsúcunúne múhtsikye Benabéema mítyane dúúrúvaméré néé muhtsi téené wákimyéí meméenu jodíómú íjcyátúmé pañe téhdure tamúnáa pañe téené wákimyéí ditye méenúné tujkéveri. ¹⁰ Áánemáa múhtsikye néeme muhtsi mepíáábohíjcyá ídáátsóméhjike. Aanée ímí ó íjtsúcunúhi.

Péédoróké Páávoró úhbane

¹¹ Árónáacáa Péédoróké Ajtiokííavu ó tsijpájúú dibye múhdurá íjcyáné hallútu. ¹² Muuráhjáa ámuha múnaa jodíómú íjcyátúmema dibye májchórónáa tsaate múúha múnaa Jacóóbo hájkímú íhdééné taúhbaju úráávyehíjcyámé técoomívú wájtsímedítyú waabe diityédí íllityénema. ¹³ Áábedítyúu íííváne tsijtye tamúnaa tsúuca cahcújtso múnaa íjcyarómé téhdure wááhií. Áhdurée táñahbéébé Benabée diityédítyú íííváne wááhií. ¹⁴ Ehdúu tsúuca cahcújtso múnaa íjcyarómé dáríívemeíñé hallútú Péédoróké pámeere píhcyááve múnááj píinévú o néehíí: “Muúbej, uu muurá jodíómuube u íjcyároobée tsúuca ú íhvejtsó íhdééné taúhbaju u úráávyehíjcyáne. Aabe ¿íveekí téénevu ú taúhbahíjcyá memúnaa íjcyátúmeke teene u úráávyécóóbejíívari?” Ehdúu o néé Péédoróke.

Mecáhcújtsóneríyé mepájtyeténe

¹⁵⁻¹⁶ Muurá muha jodíómú páñétúejte Píívyéébeéjté meíjcyame tsúuca méwaajácú Moitséeévuj téeveríí múúhá íhdé múnáaúvuke dibye ájcúné taúhbaju muha meúráávyeróné múúhakye pájtyetétsóityuróne. Apááñéré ihdyu Jetsocríjtóo mewájyuri dsíjivéné pamévare mecáhcújtsómeke ímiáámedi díllóobe.

¹⁷ Aane dífbyej téeveri Píívyéébema meímíbaávyéíyóneri metsúúrameíhijcyámé méwaajácú ímiááné ímityúmé meíjcyane. ¿Áánélliihyéhaca Críjto neéjuriyé ímityúmé méicyahíjcyáhi? Tsáhaá. Tsá tehdu tene néétune. ¹⁸⁻¹⁹ Muurá teene taúhbaju o úráávyéeroobe tsá Píívyéébema ímí o íjcyáítyuróne. Áánéllii tenejcútú ó ijcyá dsíjívéebedú teene o úraavyéjúcóótúnélliihye. Aabe ihdyu icyooca ó tsúúrameíhijcyá muhdú Críjtoj téeveri tsaímíyé Píívyéébema o íjcyáíyóneri. Muurá o íhvejtsójúcooróné tsiíne o úráávyéhajchíí oore ó tútávájtsáméíhi. ²⁰ Áánéllii tsá o ímillédú o íjcyájú-cootúne. Ícyooca ó ijcyá Píívyéébé Hajchíí tawájyuri dsíjívéebeke o cáhcújtsoobe oke túkévjtsóné pañe. ²¹ Aane tsá múijyú o íhvéjtsóítyuró mekéé íídaatsólléne mééma dibye méénune. Muuráhjáa teene taúhbaju néhdu meíjcyáne j téeveriyé ímiáámedi meke dibye dílloca Críjto dsíjívéné tsá íínetú meke píááboítyuróne.

3

Críjtore meke pájtyetésóne

¹ ¿Áyu ámuúha Gáaratá cahcújtso múnaaj! ¿Múamíi amúhake tútávajtsómé tsáhájucó ímí ámuha meúraávyetú Jetsocríjtóo mewájyuri páwachékevu dsíjívéné mecáhcújtsón-eriyé mepájtyeténé amúhake o úwaabóne? Ááneráhjáa tsúúca ámuha ímí méúraavyé téené uwááboju. ² ¿Acáa tsá Píívyéébé Apííchó amúhá pañévu úcáávetú teene ámuha mecáhcújtsóijyu? ¿Mityá ítyaúhbajurée ámuha meúraávyénéllii amúhá pañévu úcaavéne? Áyu cána oke menej. ³ ¿Íveekí ayájú allíúrá ámuha menéeme múhdurá médaríívémei tsúúcajáa Píívyéébé Apííchó túkevjtso pañe ámuha meíjcyame? ¿Aca ámuha méijtsúcunú amúhá íhnáhooríyé tsaímíyé dífbyema ámuha meíjcyáíyóne? ⁴ ¿Muhdú bañúháñe ámuha téené hallútú meícúbáhrámeíhijcyáné íveekí méíhvejtsóhi? ⁵ ¿Mityá ámuha méijtsúcunú Píívyéébé taúhbaju néhdu meíjcyánéllii dibye mééma méénuráítyúronéhjí méénuhíjcyáne? Muurá ihdyu Críjtoke mecáhcújtsómé pañévu Íapííchó ípícyóónej téeveriyé mééma méénuhíjcyaaabe tenehjí.

⁶ Muuráhjáa Aavaráaúvú ímí dífbyeke cáhcújtsónéllii ímiáábedi díllóobe dífbyeke. ⁷ Áánéllii ímí Píívyéébeke mecáhcujtsómé dífbyeúvúj tsiiménémúhaabe meíjcyáhi. ⁸ Tsúúcajátújucóhjáa muurá mee pámeere ámuha jodíómú meíjcyátúrómemema tsaímíyé dífbyema meíjcyáiñe Aavaráaúvuke dibye íllu nééneé: “Ímí oke u cáhcújtsónéllii dijtyeéveri pámeere ííñújiri íjcyámeke ó píááboóhi.” Ehdúhjáa neebe Aavaráaúvuke. ⁹ Aane muurá téhdure Jetsocríjtoke mecáhcújtsómeke píááboobe dífbyekée ípíaabódu.

¹⁰ Áánetu eene taúhbaju iúráávyéneriyé ípájtyeteyóne ítsúcunúhíjcyámé hallúrí ápíchó teéne. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébé taúhbaju múhdurá úráávyehíjcyámé hallúrí ápíchó teéne.” ¹¹ Aane muurá méwaajácú teene taúhbaju néhdu íjcyáíyóneri tsúúrameíyómé tehdu íjcyátúmeke Píívyéébe ímiáámedi díllóo-tyúne. Íllu tsiíne nééne dífbyé waajácúháámitu: “Píívyéébeke ímí cáhcújtsómeke ímiáámedi dibye díllome pájtyeteéhi.” ¹² Áronáa teene taúhbájutu Píívyéébé Moit-séeúvuj téeveri meke íajcúnetu neeráhi: “Páneere taúhbajúúné néhdu tsaímíyé íjcyame ihdyu pájtyeteyáhi.”

¹³ Áronáacáa tehdu meíjcyátúné déjúcotu méhdi dibye ícúbáhráíyóne íhdétú tsúúca Críjto meke iwájyúne pájtyetésóhi. Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé: “Ímityúmé átéréejtéké cáámetu úmáhájcutu picyóóme.” ¹⁴ Ahdújucóhjáa muurá Píívyéébe Críjtoj téeveri pámeekéré píaabóne jodíómú íjcyátúróméhjíma Aavaráaúvukée íñéhdújuco. Áhdure Críjto pámeere dífbyeke cáhcújtsómeke ájcuú Íapííchetu ípyée íñéhdújuco.

Píívyéébe Aavaráaúvuke pítyajcóne

¹⁵ Aane cáhawáá ámuha táñahbémuke o nées muhdú maállítyu meméénune. Muurá tsaatémá tsané wákimyéí meméenu téené waajácúháámitu memémé mecáátúnúne boone tsáhájucó múha tsíhdyuréjucó meíjtsaméí cápáyoácóítyuróne. ¹⁶ Ahdúhjáa muurá Píívyéébe Aavaráaúvuke nées dííbyéj tsiiménémúháábedítyú tsáápiikye ipícyooíñé míamúnáake pájtyetétsóííbyeke. Tsáháhjáa díbye íwaajácúháámitu néetu pívameváké ipícyooíñé. Neebéhjáa tsáápiikyéré ipícyooíñé Jetsocríjtoke. ¹⁷ Muuráhjáa dííbyeúvuke Píívyéébe ipítyájcóné boone 430 pijcyábatu ítyaúhbajúvú jodíómuke ajcú Moitséeúvuj téeveri. Áronáacáa tsá téené hallúhcuri díbye Aavaráaúvuke pítyajcóné wáajácúratúné íjcyatúne. ¹⁸ Muuráhjáa teene taúhbaju meuráávyeneriyé mepájtyetécá álliúreyó teene dííbyeúvukée Píívyéébe pítyajcóné. Áronáacáa muurá dííbyeke íñéhdújucó díbye méénune.

¹⁹ ¿Aanee íveenévurá ajcuube teene taúhbajúvú meke tene ipájtyetétsokííjivari? Muuráhjáa ihdyu teene níjkyéji múnáaj téeveri pícyoobe mewáájacu múhdurá meicyahíjcyané Jetsocríjtói bóhówáávétúné hajchóta. ²⁰ Áronáacáa tsá tehdu Píívyéébe Aavaráaúvuke tsíjtyej téeveri pítyajcotúne. Muuráhjáa ihdyu ávyeta dííbyere dííbyeúvuma ihjyúváhi.

Píívyéébe taúhbaju

²¹ ¿Áanélliihyéhaca Moitséeúvuj téeveri díbye meke ítyaúhbajúvú ajcune tútávajtsó díbye méema imyéenuíñé nééneé? Tsáhaá. Muuráhjáa tene néhdu meíjcyáneriyé mepájtyetécá ímiáámedi meke díllóíyoobe teene meuráávyémeke. Aacáa tsá mepájtyetéíñé tsíjítóriyájucó díbye méenuítyuróne. ²² Áronáa muurá dííbye waajácúháámitu nééne ímítyúné pañe meíjcyame Jetsocríjtoke mecáhcújtsómeke díbye pájtyetétsóíñé.

²³⁻²⁴ Muuráhjáa ímiáané éhne múune tsiiméké metúkévajtsódú taúhbaju meke túkévéjtsóné pañe méicyahíjcyá Jetsocríjtói méhdivu bóhówáávétúné ihde. Aabée méhdivu bóhówáávéébeke mecáhcújtsómeke bótsíi Píívyéébe ímiáámedi díllóhi. ²⁵ Aame ícyooca tsáhájucó taúhbajú túkévéjtsó pañe meíjcyájúcootúne. ²⁶ Ícyooca méijcyá Píívyéébej tsíímeréjucó pámeere Críjtoke mecáhcujtsóme. ²⁷ Muuráhjáa ímiáané dííbyeéjte meíjcyané uubállé metsójtsótsámeímyé meíjcyá dííbyedúrójucó. ²⁸ Áanéllii tsá menééítyuró tsíjtyere jodíómú íjcyane. Téhdure tsá menééítyuró tsíjtyere gríéégómú íjcyane. Áhdure tsá menééítyú tsaate ímí íjcyánáa tsaate tsíjtyé hójtsí pañe íjcyane. Muurá ihdyu pámeere tsííñé míamúnaa íjcyaróméhjima wajpíímuma waalléémú meíjcyá tsaméere Críjtoéjte. ²⁹ Ehdú pamévare dííbyeéjte meíjcyame meíjcyá Aavaráaúvúj tsiiménémúháabe. Áanélli téhdure mewáábyuta teene dííbyekée Píívyéébe íajcuíñé nééneé.

4

¹ Cáhawáá meíjtsúcunuj, muurá tsaapi tsiímene cáani dsíjívéné boone dííbye tsíméné aabájaabe íjcyáiíbye íyáné hajchótá ihdíyaabédú íjcyá tsaaté hójtsí pañe. ² Aabe íbúwajíí ícyahíjcyá cááníuvúu díityéké téénevu níwaavémé díbye kéémécooca dííbyeke ajcúííbye. ³ Ahdúu muurá éjyú meícyahíjcyá taúhbaju meke túkévéjtsóné pañe Críjtói méhdivu bóhówáávétúné hajchóta. Aamée méitsúcunúhijcyá teene meuráávyeneriyé mepájtyetéiyóne. ⁴ Áronáacáa Píívyéébe íllíkye meéllevu wállóóíñe éévé úújeténeíllii bóhówááveebe wállé ííbúwá déjucóvú ípívyééénema. Áábekée dílle tsiímávaabe keemévé téenere Moitséeúvuj téeveri díbye ajcúné taúhbajú pañe. ⁵ Ehdú Jetsocríjtó méhdivu íbóhówáávéne meke ímíjpyetétsó taúhbajúu meuráávyerómé ímityúmé meíjcyámeke bótsíi Píívyéébe ítsíímedi díllóki. ⁶ Aane ímiáané dííbyej tsiímé meíjcyane méhdytu íbóhówaúcunú mépañévú pícyoobe íapííchó íllij téeveri. Áánere muurá meke túkévéjtsóneri dííbyeke mecáánivámé ménehíjcyáhi: “Llihiyo múúháj Caánij.”

⁷ Aane ícyooca dííbyej tsíímé meijcyámé hallúrí tsáhájucó ñná íjcyatúne. Áánéllii meke ájcúiibye íavyéjuvu Jetsocríjtoke mecáhcújtsónej tééveri.

Cahcújtso múnáadi Páávoró íjyácunúne

⁸ Muuráhjáa ihdyu éjyu ámuha Píívyéébeke mewáájácútúnéllii ihdícyanéhjí mecáániváné méíícúvehíjcyáhi. ⁹ Áánetu ícyooca tsúuca ámúhakyé díbye wáájacumé ámuha méijcyá dííbyeéjte. Árónáa ¿íveekí ámuha méimíllé tsiíñe íhdéené taúhbaju meúraavyéne? ¿Mityá ámuha méimíllé tsiíñe téené pañe meijcyane? ¹⁰ Muurá ámuhá méijtsúcunúpi eene ténevá pijcyábádú, ténuhbávádú, kéjcoojíjí ámuha Píívyéébeke medúúrúvahíjcyánetu ámúhakyé díbye ímiáámedi díllóiyóne. ¹¹ Ehdu ámuha múhdurá medáíívémeíñetu ámúhadítúyú o nées bañúháñéubáhhjáa ámúhakyé o úwáábohíjcyáne.

¹² Árónáa ihdyu ámuha táñahbémuke o nées íhdée ámuha meícyahíjcyáne meúraavyéjúcoótuki. O íjcyaduréjuco meijcyá. Muuráhjáa tujkénú ámúhakyé o úwáábócooca tsá oke ámuha metsárilletú tsíjjítóréjuco o úwáábórónáaaca. ¹³ Muuráhjáa téijyu ámúhakyé ímiáájú ó úwáábohíjcyá táhálluúúneri o chéméroóbe. ¹⁴ Áróobekée muurá ámuha oke éhdiiváletúmeré tsaímíyé mewáátsúcúpéjtsóóbeke méíícúvehíjcyá muhdú Jetsocríjtomútsikye níjkyéji múnáájpiima ámuha méíícúvéiyódu. ¹⁵ Muuráhjáubáhhjáa ámuha mepíívyetécá táhálluúúcu oke mecápáyoácóiyá ámúhá hálluúúnetúrjúco. Áámeke ¿ñná ámúhakyé pájtyeme íveekí tsáhájucó óhdi ámuha méíícúvetúne? ¹⁶ ¿Ámuháubá méijtsúcunú ámúhakyé o tsáílléne ehdu o néhijcyáne? Muurá ihdyu ímiáané tehjúcoo ámúhakyé o néhijcyáne.

¹⁷ Muurá eene ámúhakyé íñné imíjyaú úwáábohíjcyámé tsá ímiá uwáábó méénuhíjcyatúne. Íllure muurá ámúhakyé óhdityu imújtátsóro úwáábohíjcyámé díityé uwááboréjuco ámuha meúraávyeki. ¹⁸ Árónáa ihdyu tehjújúcooíyó ímiá uwáábó ámúhakyé imyéénu ámúhadi dítye tsúúrámeíñe. Tsá idyé ámúhama o íjcyánélliihyéré ámúhadi dítye tsúúrámeíñíjcyáítyuróne. ¹⁹ Aane ámuha áátsíímédú menéeme tsiíñe múhdurá medáíívémeíñe ídátsó oke pajtyé éhne múúne walle itsíímáváne ávyeri ícúbáhrámeídyu. Aabe ámúhadi ó íjyácunúhíjcyá Críjtokéréjuco ámuha mecáhcújtsóne díbye íjcyadu meijcyáiyóneri. ²⁰ Múhduúvúrá ó íjtsúcunú ehdu ámuha meícyahíjcyáne. Áánéllii ihdyu múhdutúiyó ícyoocaré ámúhama o íjcyane ímiñeúvú ámúhakyé o úwááboki.

Agáama Tsááramúpidítúyú íjcyáne uwááboju

²¹ Muurá ámuha méijtsúcunú Moitséeúvuj tééverii Píívyéébe meke ájcúné taúhbaju néhdu meijcyáneri mepájtyetene. ¿Aca tsá ámuha mewáájácútú muhdú dííbyé waajácúháámítu tene cáátuváne? ²² Muurá téhaamítú nééne Aavaráaúvúhhjáa míityétsikye tsíímáváne. Páñétúelle méwadívúhhjáa tsíímávaabe tsáápiíkye. Áánetúhhjáa tsíjpiikye tsíímávaabe íúnú múnáálledívu. ²³ Aanéhjáa íúnú múnáálle Agáadívú díbye tsíímávaabe ihdícyaabéré íñe meijcyadu. Áánetúhhjáa páñétúélledívu díbye tsíímávaabe díibyéjuco Píívyéébéhhjáa díityétsikye íajcuíñé néhíjcyáabe. ²⁴ Ehdúhhjáa tsíímávamúpi Píívyéébe míamúnáake míjjítócuri túkévéjtsóíñe. Dílléhjáa muurá Agááj tsííménémúhaabe tsíjtyé hójtsí pañe ícyahíjcyádújuco Moitséeúvukée Tsinaíí caméhbauvú Píívyéébe ítyaúhbajúvú ájcúné pañe íjcyame ícyahíjcyáne. ²⁵ Áánéllii muurá téhbau Aráábíá íñnújiri íjcyahbáú memévá dílléúvu déjutu. Muurá Jerotsaréeri íjcyame taúhbájú pañe ícyahíjcyá dílléúvú tsííménémúhaabée tsíjtyé hójtsí pañe ícyahíjcyádújuco. ²⁶ Áánetu ihdyu níjkyéjiri íjcyáne Jerotsarée múnáa meijcyame tsáhájucó téené pañe meijcyatúne. ²⁷ Muurá Píívyéébé waajácúháámítu nééne Tsááradityu:

Ajchíbá u ijcyárolle kímóóvétulléré ímíjyuuri díicya. Muurá úi ú tsíímávaáhi. Aame díítsiime ávyetá mityámé lílyáátee díúníu múnáállej tsíímé lílyaaténé éhniíñevu. Ehdu nééne Píívyéébé waajácúháámitu.

²⁸ Ámuúha táñahbémut, Píívyéébéhjáa néhdújuco Itsáake cáánímutsi tsíímaváne. Áhduréhjáa dibye néhdújuco íñe tsúúca díbyej tsíímé meijcyane. ²⁹ Árómeke íñe tsaate meke muhdú dáríívehíjcyá íhdéené taúhbaju iúráávyeneri éhnehjáa Píívyéébere píáábóneri Aavaráa páñétúelledívú tsíímáváábeke iúníu múnáálledívú dibye tsíímávaabe tsáríllehíjcyádu. ³⁰ Téénetu muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Díúníu múnáálleke dijchívyetso dihjyátú íllímájucó. Tsá páñétúelle dítyáábadívú u tsíímáváábé wáabyuta ijcyane díbye éhne íjcyatúne.” Ehdu nééne Píívyéébé waajácúháámitu. ³¹ Ahdícyane, ámuúha táñahbémut, tsá meijcyatú iúníu múnáálledívúu Aavaráaúvú tsíímáváábéj tsííménémúhaabe ijcyadu. Muurá ihdyu méijcyá páñétúelle Tsáarádivu dibye tsíímáváábéj tsííménémúhaabe ijcyadu tsúúca páñétúejpi Píívyéébé Hájchikye mecáhcújtsónéllííhye.

5

Jetsocríjtokéré meúraavyéne

¹ Muuráhjáa Jetsocríjtó tsúúca meke ijchívyetsó taúhbaju meke túkévéjtsóné pañe meicyahíjcyánetu. Áánéllii metsu díbyekéréjuco meúraávyé ímíñeúvu. Óvíjyacóóné ámuha téeneri metsúúrameíhijcyáné meke pájtyetétsóiyónerííjvári.

² Aane cáhawáá ímíñeúvú melléébo ámúhake o nééneé. Muurá ámuha mekhídyahírótsámeíñetu ímiáámedi Píívyéébe ámúhake díllóiyóné ámuha meijtsúcunúne tehdu meméénúmeíhajchíí tsá Críjto ámúhake pájtyetétsóityúne. ³ Áronáa ihdyu o néé tehdu imyéénúmeíñe ímí Píívyéébema íjcyáiyóneri tsúúrameíhijcyámé óvíí ávyeta muhdú teene taúhbaju néhdu íjcyáhi. ⁴ Áronáa íllure ámuha téeneri mémújtátsámeí Píívyéébé meke iwájyúne Críjtoj tééveri mepájtyetéíñe méénúnetu. ⁵ Muurá ihdyu ímiáámedi meke dílloobe Íapííchó meke túkévéjtsóneri Jetsocríjtoke mecáhcújtsómeke. ⁶ Áánéllii mekhídyahírótsámeityúné tsá muhdú néétune. Áhdure mekhídyahírótsámeiyóné tsá meke píáábotúne. Apááñéré ihdyu ímiááné Jetsocríjtoke mewájyúne mecáhcujtsóné meke píaabóhi.

⁷ Aanée muurá tsúúca tehjúco ámuha meúraavyéne. ¿Áané mutsíhdyúhjáa íveekí tsáhájucó ámuha téené uwááboju ímí mecáhcújtsotú múha nééjuri? ⁸ Ááneráhjáa tsúúca Píívyéébe ámúhake ijchívyetsó ténejcútú Jetsocríjtoj tééveri. Aane tsá díbyedítyú tene íjcyatú eene píéénéré ámuha meúraavyéne. ⁹ Muuráhjáubá ihdyu ámúhadítyú tsáápihdítyuré íjcyane ehdu ámúhake dáríívé éhne múúne haríínallíjyú metátsajcóné pañévu íooríchetu áyánéwu mepícyooróné páneeríyéjuco mújtadu. ¹⁰ Áronáa ó waajácú Píívyéébe tsííñe ámúhake píááboíñé ámuha meíhveté taúhbaju néhdu ámuha meijcyáneri mepájtyetéiyóné ámuha meijtsámeíhijcyánetu. Áánetu ihdyu íhnáhoóíñé dibye ícúbahráné ámúhake mútátsohíjcyámedi.

¹¹ Muurá téhdure óhdítyu nehíjcyámé oova mekhídyahírótsámeíñeríyé ímí Píívyéébema meijcyane o úwáábohíjcyáne. Áronáa teene o úwááboca tsá oke dítye tsárílléityuróne. Muurá ihdyu Críjtoj tééveríyé mepájtyeténé o úwáábohíjcyánéllii oke tsaríllehíjcyáme. ¹² Aame ihdyu óvíí ílluréjuco ámúhadítyú dówaavéné téeneri ámúhake pátsarícyohíjcyáme.

¹³ Muuráhjáa tsúúca Píívyéébe ámúhake ijchívyetsó téénetu. Aame ámuha tsáimiyéjuco meijcyame tsá ímityúné meméénújucóóityúne. Ímíñeúvú pamévamáyé

mewájujycatsíne mepíáábojcatsi. ¹⁴ Muurá tsane díbyé taúhbaju néehi: “Pamévakeré múu wajú muhdú u wájúmeídyu.” Ehdu muurá pamévakeré mewájuhá-jhíí tsúuca mémeenú páneere díbyé taúhbajúúné muhdú meijcyáiyóné meke néhij-cyáne. ¹⁵ Áánetu tehdu ámuha mewájujycatsíne mepíáábojcatsíyótsihvu íllure ámuha meícúbáhrájcatsíhajhíí muurá íllure ámuha métútávátsójcatsíhi.

Píivyéébé Apíicho meke túkévejsóne

¹⁶ Áánellii ámuhákye o nées Píivyéébé Apííchó túkevjsó pañeréjuco ámuha meijcya ímityunéhjí ámuha meméénújucóótuki. ¹⁷ Tsá díbyé Apííchó ímíletú meímillédú meijcyane. Téhdure ténehji méhdivu cátuhtsó teene meke túkévejsóné pañe meij-cyáiyóne. Ehdu panéjucuvávú téneecu cátuhtsójcatsínellii éhniíñevu métsúúraméí Píivyéébé Apííchó túkevjsó pañe ámuha meijcyáiyóneri. Óvíyacóóné ámuha meímillédú meijcyane. ¹⁸ Aane ímiááné ámuha díbyé Apííchó túkevjsó pañe meijcyáhajhíí tsáhájucó ámuha íhdééné taúhbájú túkevjsó pañe meijcyájucóótúne.

¹⁹ Muurá ímíllédúré icyahíjcyámé tsá téévetúne. Panévaré muurá ímityunéhjí meénume íhdícyáméhjima dómácócatsíhijcyáhi. ²⁰ Aame níjcyotájtekéré duurúvahíj-cyáhi. Nomíuuváwu néeme tsané úhbajcatsiyíyé íjcyame itsáílléjcatsíne waabyénú-catsíhijcyáhi. Iiye ímí íjcyáiyóné imílléme. Ehdu idyáíívéjcatsíne ílluréjuco ditye dóhwábahíjcyané íhdyúeháhjiréjuco. ²¹ Aame nomíutááváwu néeme dsíjívétso múnaa, líiyicyáve múnaa, íjcyame majchó ávyétá mityáne. Áhdure tsíñehjí panévaré ímityúné meénuhíjcyáme. Aane éjyúu ámuhákye o néhdu tsá múu tehdíívanéhjí meénutúne. Muurá tehdu nénehjí meénume tsá Píivyéébé avyéjuejte íjcyatúne.

²²⁻²³ Áánetu ihdyu Píivyéébé Apííchó meke túkévejsóné pañe meijcyame mewájuj-catsíhi, meímíjyúúhií, tsíñehjí meke pájtyeróné máaabúcúhi, tsáimíyé pamévamáyé meijcyáhi, tsíjtyeke mepíaabóhi, panévaré óóchevélletúme mémeenúhi, ídaatsómé meijcyáhi, tsá ímityunéhjívú metáhjátsámeityúne. Ehdu Píivyéébé Apííchó meke túkévejsóné pañe meijcyame tsá íhdééné taúhbaju néené tsíjítoríyé meijcyatúne. ²⁴ Muurá Críjtoke mecáhcujsómé ímityúné icyánéjcutu meijcyá dsíjívemédú ténehjí éllevu meijcyájucóótúnéllíhí. ²⁵ Aame meijcyá Píivyéébé Apííchó meke túkévejsóné pañe. Áánellii metsu meíhvéjtsámeí téeneréjuco meke túkévejsóné pañe meijcyaki.

²⁶ Tsáhájucó ávyéjuuháñé mellííñéityuróne. Tsá íínerí menómíutááváítyuróne. Tsá ímityúné medáíívéjcatsítyuróne.

6

Mepíáábojcatsíne

¹ Aane tsaate ámuhádyú ímityúné pañevú mújtáhajhíí mepíáábó ditye tsiíne ímíjpyetéki. Áronáa ihdyu ímíñeúvú chooco méuwaábó diityéke. Ááne téííbúwá meijcyá ámuháyéjuco tehdu meijcyátuki. ² Ehdu mepíáábojcatsí múhdurá ámuha meicyahíjcyánéhjitu Críjto ímillédú ámuha meijcyaki.

³ Muurá iiye íhtsutúme íjcyane íjtsúcunúmeímyé tsíjtyeke ipíáábóiyónéhjí éllevu íjcyatúme állímyeíhi. ⁴ Cáhawáá ihdyu ámuha tsáápiitsa métsúúraméí Críjtoke ámuha meúraavyémé tsáimíyé meijcyáiyóneri. Áronáa ihdyu tsá múu íjtsúcunúmeítyú tsíjtyé ehniíñevu ímí íjcyane. ⁵ Muurá íjcyáneí páneere ímityúné meméénuhíjcyané meméénújucóóityuróne.

⁶ Áhdure ámuhákye o nées íne Píivyéébé ihjyu ámuhákye úwáábohíjcyámeke ámuha mepíáábo panévatúré ííne tájpi ditye íjcyáíñetu.

⁷ Aame tsá múu állímyeítyúne. Méjtsámeídí Píivyéébe wáájácúityúné ímityúné ámuha meméénuhíjcyáne. Muurá ímityúné meénuhíjcyámeke téene áhdovu ájcuííbye.

⁸ Aame ílluréjuco wágóóóveíñé ímillédú ícyahíjcyáme. Áánetu Píívyéébé Apííchó meke túkévéjtsóné pañe meícyahíjcyámé meújcuú múijyú medsíjívéjúcóóítyúne bóhi. ⁹ Áánéllii metsu óóchevéllétúmé ímiáánéré meméénuhíjcyaki. Ehdu muurá ímiáámé meíjcyáhajchíí téene áhdó tsáimiyéjuco meíjcyaiñe. ¹⁰ Áánéllii metsu pamévamáyé ímiááméré meíjcyaki. Tsá Críjtoke mecáhcujsómé tsané nahbémú meíjcyame ímityúné medárríívéjcatsíityuróne.

Páávaro pítyajcóne

¹¹ Aane íñe ámuhákye o pítyajcóné ooréjuco pañetu o cáátunúne. ¹² Muurá eene tsaate Críjtoke úraavyémé téené hallútú diityéké tsijtye ímityú íjtsúcunúyónélliihyéré ámuhákye táúhahíjcyá ámuha mekíhdyahírótsámeíki. ¹³ Árome muurá tsá panévare teene taúhbaju nénehji méénuhíjcyatúne. Muurá íllure imityájkímyeí ámuhákye téenevu táúhahíjcyáme. ¹⁴ Áánetu ihdyu tsá o ímíletú íñerí o mítyájkímyeítyóne. Apááñéré ihdyu ímí ó íjtsúcunú mewájuryurí Críjto páwachékevu dsíjívéébeke o cáhcújtsónéllii táimityú táhallurí íjcyájúcootúne. Aabe téené pañe o íjcyájúcoótúnéllii ténejcútú ó ijcyá dsíjívéebedu. ¹⁵ Ahdícyane tsá muhdú tene néétu mekíhdyahírótsámeítyúne. Áhdure mekíhdyahírótsámeítyóné tsá íñetú meke píáábotúne. Áánetu ihdyu Críjtoke mecáhcujsómé tsíhdyuréjuco mecápáyoovéné meke píáabóhi. ¹⁶ Aane óví Píívyéébe meke íídaatsóllédú íjcyabe pámeere pahúllevaré ihñéjté íjcyámema ámuhákye píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyá muhdú ámuhákye o úwáábohíjcyádu.

¹⁷ Óvíjyacóóné ámuha oke múhdurá medárríívehíjcyáne. Muurá íñe Máavyéjuube Jet-socríjtoke o cáhcújtsóné hallútú oke ditye méénuhíjcyané matyáwááné tájpííyi íjcyánetu méwaajácú dííbyé wákimyéi múnáajpi o íjcyabe ímiááné ámuhákye o néhijcyáne.

¹⁸ Ahdícyane óví dííbyeréjuco ámuhákye pámeekéré panévatu píaabóne. Áyu tehdíjuco.

EPÉÉTSIO Éépetsóri íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháám:

Duurúvaju

¹ Oo íñe Páávoró íhyaami ó caatúnú elle ámuha Éépetsóri meíjcyame Jetsocríjtoke meuráavyéme éllevu Píívyééberée dííbyedítú íjcyáné uwááboju o úwáábóíñévú oke pícyoóbe. ² Áámeke óvíi ámúhakye píáábohíjcyamútsí íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Críjtoke mecáhcújtsóne áhdo

³ Ahdícyané ihdyu óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó Caani Píívyéébeke méduurúváhi. Muurá ímí Máavyéjuube Jetsocríjtoma meíjcyámeke tsaímíyé níjkyéjitu panévaturé píáábohíjcyaa. ⁴ Tsúúcajátújucóhjáa íñújíi ípívyéjtsótúné íhdéjuco díbye wábyujtsóné Jetsocríjtoj téeveri meke íjícumeke ímíbájchoíñé méimítúyú máhallurí íjcyájúcóótu dííbyeéjté meíjcyame íñetú menéétsámeítuyuki. ⁵ Mítýanéhjáa meke íwájýúnéllii íjtsámeíbyé dííbyej téeveri meke ipájtyetétsómeke ítsíímedíyéjuco idííloíñe. Ahdújucóo díbye meke tsíímavámé dííbyeéjté meíjcyane díbyéhjáa méhdi-tyu íjtsámeídyújuco. ⁶ Áánéllii páijyuvaré dííbyeke méduurúvahíjcyá ávyetáa méhdi ídáátsóvéne díbye meke píáábónéllíihye. Mekée muurá píááboobe íllíkye mítyane díbye wájýúúbeéjté meíjcyaki. ⁷ Muuráhjáa ávyetá íhnáhó meke iwájýúnéllii díbye dsíjívénej téeveri méimítýuháñé mééma ímíbájchoobe mepájtyetéki. ⁸ Ááneríi meke úújétsoobe mítyane meke iwájýune. Áánemáa meke ájcuube panévare mewáájácúíñé tujkévejúvu. ⁹ Téhdurée meke waajácútsoobe tsúúcajátújucóo muhdú meke ipájtyetétsóíñé ítsámeíhijcyáné tsúúca mééma ipánéévetsonévu. ¹⁰ Aane ehdu ípityájcó páneere pájtyéné boone Críjtoke pícyoóíibye pámeere níjkyéjima íñújíri íjcyámé avyéjuube díbye íjcyaki.

¹¹ Dííbyej téeveríhjáa muurá tsúúcajátújuco díbye meke újcune íavyéjuejte meíjcyaki. ¹² Ehdúhjáa méénuube muhdú íjtsúcunúdu íñee tujkénú muha Críjtoke mecáhcújtsómema ámuha bóónétu mecáhcujtsómé pámeere dííbyeke maávyéjútso dúurúvamére. ¹³ Muurá Críjtodítúyú pajtyéteju íjcyane ámuha mecáhcújtsómé pañe tsúúca Píívyéébe Apííchó íjcyame ímiááné ámuha méijcyá dííbyeéjté díbyee néhdújuco. ¹⁴ Aane muurá dííbyé Apííchó tsúúca mépañe íjcyánetu méwaajácú ímiááné meke díbye múijyú íñéijyu pícyoóíñé íavyéjuvu tsaímíyéjuco dííbyema meíjcyaki. Ahdícyané metsu dííbyeke méduurúvahíjcyá ávyéjútsoomére.

Cahcújtso múnáá hallúvú Páávoró Píívyéébeke tújkéveju táúmeíñe

¹⁵ Muurá ó waajácú tehdújuco ámuha Máavyéjuube Jetsóoke mecáhcujtsómé ímí pamévamáyé cahcújtso múnáama mewájýúcatsíhijcyáne. ¹⁶ Áánéllii páijyuvaré ámúhá hallúvú Píívyéébeke ó téhdútsóhíjcyáhi. ¹⁷ Téhdure ó táúmeíhijcyá dííbyeke Máavyéjuube Jetsocríjtó Caani íjcyáabeke díbye ámúhakye íájcu ítyujkévé íjtsaméityu díbyee Jetsóoj téeveri méhdivu úújétsámeíñe ímíñeúvú ámuha mewáájácuki. ¹⁸ Aane óvíi ámúhakye tújkévejúvú ájcuube dííbyé avyéjuejtée ámuha meíjcyáímyeke díbye újcúme úmíwa íñe ímíjyaú néene ámuha ímíñeúvú mewáájácuki. ¹⁹ Áhdure idyé óvíi ámúhakye waajácútsoobe muhdíivané íhtsútú íjcyáne tájpi íñe dííbyeke mecáhcujtsómé méicyahíjcyanévu. ²⁰ Áánevuú muurá meke úújétsoobe Críjto dsíjívéébeke tsííñe íbóhíítsóne íúniúvú níjkyejívú itsájtyéébeke íavyéjútsoneri. ²¹ Áábekée pícyoobe íñe múhdumé ávyéjuejte níjkyejirii, íñújírii, íjcyámé avyéjuube páñétúejpi díbye íjcyaki. Áábedívú

muurá tsá múha úújetétú íñe ícyooca íjcyáné avyéjujtédítu. Áhdure bóone íjcyárómedítu tsá múha úújetéityú dífbyedívu. ²² Áánélliihyée muurá dífbyé hójtsí pañevú pícyoobe páneere íñe múhdúné tsíméné íjcyane. Áhdurée dífbyeke pícyoobe múhdumé dífbyé cahcújtso múnaa íjcyámé túkevéjtsoobe díbye íjcyaki. ²³ Muurá dífbyé cahcújtso múnaa méijcyá tsané múnaa dífbyema. Aabe páneere ejécunú íñe múhdúné tsíméné íjcyane.

2

Píivýéébe meke pájtyetétsóne

¹ Muuráhjáa dífbyere Píivýéébe ámuhakye pájtyetétsó Críjtoj téeveri ámuhá imityuháñé déjúcotu ámuha mewágóóóvéiyómeke. ² Muuráhjáa ihde ámuha imityúné méicyahíjcyá íñe íji éhné Naavéné túkevéjtsoju Píivýéébedítu míamúnáake múhdurá ítsámeíchohíjcyánéréi ámuha meúraávyénéllíihye. ³ Ehdúu ímiááné méicyahíjcyá imityúmé eene ícyooca tsaate íjcyadu. Mépée meímíllejítóré meúraávyehíjcyá méhdityúré íjchívyéné allíujúúne. Ááné déjúcotúu muurá máhallúrí íjcyájúcooróné Píivýéébe méhdi ícúbáhráiyóné eene ícyooca tsíjtyé hallúrí tene íjcyadu. ⁴ Áronáacáa ihdyu mítyane meke iwáýjúnéllii méhdi ídáátsóvéne meke pájtyetétsoobe Críjtoj téeveri mewágóóóvétu dífbyedúréjuco méijcyaki. ⁵ Ehdúu Píivýéébe méhdi ídáátsóvéne meke píaabó mepájtyetéki. ⁶ Muuráhjáa Críjtoke íbóhíítsóneri meke ávyejújtsoobe dífbyema méijcyá níjkyéjiri íavyéjuri. ⁷ Ehdúu mééma méenuube Críjtoj téeveri bóónétu íjcyáné míamúnáake iwáájácútsó ímiááné meke iwáýjune. ⁸ Aane íñe tsúuca mepájtyeténé tsá meere meíhnáhorí meméénutúne. Píivýéébere ihdyu meke ídáátsóllénéllii pájtyetétsó Íllíkye mecáhcújtsónej téeveri. ⁹ Tsá mepájtyetétú ínehjí meméénúnéllíihye. Áánéllii tsá téeneri memítyájkímeítyuróne. ¹⁰ Muuráhjáa Píivýéébe Jetsocríjtoj téeveri méíjtsaméi cápáyoácó ímiááneréjuco meméénuhíjcyaki. Ehdúhjáa tsúúcajátújuco meke íímíbájchoíñé íjtsámeídyújuco díbye méénune.

Críjtoke cáhcujtsómé ímí íjcyane

¹¹ Aane cáhawáa méijtsúcunu muhdúhjáa ámuha méicyahíjcyáne. Muuráhjáa tamúnaa jodíómú íhdícyámedíyé ámuhakye díllóhíjcyáhi. Áánemáa iye díllómehíjcyámé ímiáámé Píivýéébeéjté íjcyane íjpiíye ikíhdyahírótsámeíñéllíihye. ¹² Téijyúikyée muurá ímiááné tsá ámuha mewáájácútu Mepájtyetétsoobe Críjtoke. Áánélliihyée tsá ámuha Píivýéébeéjté méijcyatúne. Ídátsóhrée ámuha waagóojte méijcyame tsá mewáájácútu muhdúhjáa Críjtoj téeveri meke díbye ípájtyetétsoíñé pítyájcámeíñe. ¹³ Áronáa ihdyu ícyooca Jetsocríjtóo mewáýjuri dsíjívébema ámuha méijcyánéllii tsúuca ámuha méijcyá Píivýéébema. ¹⁴ Áhdure muurá dífbyej téeveríyé ícyooca muuha jodíómuma ámuha méijcyá tsáimiyéjuco íhdée múhdurá medáríívécatsíhíjcyaróme. Aame ícyooca ámuha jodíómú méijcyátúrómema méijcyá tsamééréjuco. ¹⁵ Muuráhjáa Moitséeúvuj téeveri Píivýéébe ájcúné taúhbajúúné hallútú jodíómú íjcyátúmema tamúnaa jodíómú tsáríllécatsíhíjcyanéjhi Críjto ídsíjíveneri níjkévatsóhi. Ehdúu mééma méenuube íñe pamévá míamúnaa méijcyarómé dífbyeke mecáhcújtsómé tsame dífbyééjté méijcyame ímiáámeréjuco méijcyaki. ¹⁶ Muuráhjáa múhdurá medáríívécatsíhíjcyanéjhi Críjto mééma níjkévatsó páwachékevu ídsíjíveneri. Ehdúu ímíbájchoobe pamévá míamúnaa méijcyarómé tsamééréjuco méijcyame tsáimiyé Píivýéébema méijcyaki.

¹⁷ Ehdúu Críjto itsááne muuha jodíómuke waajácútsó muhdú tsáimiyé Píivýéébema muha méijcyaiñé tsúuca dífbyeke muha mewáájácújúcórómeke. Áhdurée ámuha jodíómú méijcyatúmé awáa dífbyeke mewáájácújúmeke muurá waajácútsóobe. ¹⁸ Áánéllii dífbyej téeveri Méécááni Píivýéébema tsaméhjí menáhbévájcatsí dífbyé Apííchó mééma íjcyane meke píáábóneri. ¹⁹ Áánéllii tsáhájucó ámuha tsíjtye múnaa

meijcyájúcootúne. Muurá ícyooca méijcyá tsané múnaaréjuco Píívyéébé avyéjújete tsúúca dífbyeéjé meijcyame. ²⁰ Muuráhjáa muha Jetsóó mamyémú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáama uwáábó medéjucóónúné pañévú tsúúca ámuha méúcaavéhi. Aane muurá ímichi páñétúejpi Jetsocríjtó dífbye tájpi meijcyaaabe éhne múúne jaa ímichi ápíhacúné hallúrí íjcyadu néébeé. ²¹ Aame íñe ícyooca éhniíñevu dífbyema méllíyaatéhijcyá ímiááméré Píívyéébema meijcyaki. ²² Aane muurá Críjtoma meijcyame jahdu menéémé pañe Píívyéébe ijcyá Íapííchoj tééveri.

3

Jodíómú íjcyátúmé uwááboobe Páávoró

¹ Áané hallútú íñe oo Páávoró o íjcyáábeke cuvéhoojánúmé ámuha jodíómú meijcyátúmeke Críjtodítýú íjcyané uwááboju o úwáábohíjcyané hallútu. ² Tsúúca íhya ámuha méwaajácú Píívyéébé meke ídaatsólléne oke níwaavéné ámuha jodíómú meijcyátúróméke téénevu o wáájácútsoki. ³ Muuráhjáa ihdyu dífbyere óhdivu bóhówajtsó ámúhake téhdure Críjtoj tééveri ipíááboíñe wáájacúratúné ipítýajcámeíñe. Aanee muurá tsúúca ámúhake ó úúballé áyanéwu éhnée íhde ámuha éllevu o cáátúnúháámí pañe. ⁴ Téhaamí ámuha meévénetu íhya tsúúca méwaajácú ímiáánéjucóo oke díbye téénevu wáájacútsóne. ⁵ Tsáháa muurá teene éjyju múnááuvudívú díbye bóhówajcárotúne. Aanee íñe ícyooca tsúúca bóhówajcároobe Íapííchoj tééveri íhjú uubálle múnáama dífbyeéjé muha meijcyame Jetsóó mamyémú meijcyámedívu. ⁶ Ahdícyane ámuha jodíómú meijcyátúrómé tsúúca méijcyá Píívyéébé avyéjújete muha meijcyadu Jetsocríjtodítýú ímiáájú úwáábómeíñe ámuha mecáhcujsódú íjcyame. Aame ícyooca méijcyá tsamééréjuco Píívyéébé Críjtoj tééveri íajcuíñe néene meijcuímye.

⁷ Ehdu néene íñe uwááboobéré ó pehíjcyá o méénútyuróné Píívyéébé téénevu oke pícyoonéjuco. Aane ihdyu ó méénuhíjcyá dífbye píááboríye. ⁸ Aabe oo pámeere múhdumé Píívyéébeéjé meijcyámedítýú ídáátsoóbe. Áróobekée oke itýújkevéléne níwáávebe Críjtodi íñe imijyaú meijcyané uwááboju íjcyanévu ámuha jodíómú íjcyátúróméke o wáájacútsoki. ⁹ Ahdújuco muurá o bóhówátsohíjcyané pámehdívúré teene wáájacúratúnée Píívyéébe páneere ípívyéjtsoobe tsúúcajátújuco pítyajcámeíñe. ¹⁰ Aane muurá Píívyéébe meke úcu híjcyá pamévare dífbyeke mecáhcujsómé tsamééréjuco meijcyá téénetu níjkyéjiri íjcyané íhtsútujte iwáájacu muhdíívané dífbye tujkéveju íjcyane. ¹¹ Ehdúhjáa imyéenuíñe pítyajcámeífyé tsúúcajájucó. Ahdújuco muurá díbye teene méénune Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri. ¹² Ahdícyane dífbyej tééveri tsúúca Píívyéébema menáhbévajcátsí íínerí íllityétúmé ímiáánéjuco Críjtoke mecáhcujsónéllíhye. ¹³ Áanéllíí ámúhake o néé ámuha meíhvéjtsótu íñe téené déjúcotu ámúhállíí o ícúbáhráméfhíjcyané uwááboju. Íllure méimijyúúvé tééneri múhdurá íjtsúcunútúme.

Críjto meke wájyune

¹⁴ Ehdu Méécááni Píívyéébé tujkéveju mééma íjcyanéllíí dífbye úmíwávú o mímóúúvéne ó ihjúvahíjcyá dífbyema dúúrúvaabére. ¹⁵ Áábé cahcújtso múnaa meijcyame muurá tsúúca méijcyá dífbye dohjíba múnaa tsaate tsúúca níjkyéjiríjyucó íjcyámema íñe íñíjiri meijcyame. ¹⁶ Áanéllíí ó táúmeíhijcyá dífbyeke Íapííchoj tééveri díbye ámúhá pañévú ipícyo íhnháho ámúhake tene ítsípájtsoki. ¹⁷ Áhdure ó táúmeíhijcyá Críjto éhniíñevu ámúhake ipíáábo ímí dífbyeke ámuha meúráavyeki. ¹⁸ Aame óvíí ámuha tsijtye cahcújtso múnáama méwajyújcátsí ímíñeúvú ámuha mewáájacu ávyeta muhdú ímiááné Críjto meke wájyune méjtsaméí píruúvé íjcyane. ¹⁹ Aane ámúhá hallúvú ó táúmeíhijcyá píáábó Píívyéébe ímiáábé íjcyáábeke muhdú díbye íjcyadu ámuha meijcyaki.

²⁰ Áánéllii ihdyu metsu dífbyeke medúúrúva ávyéjújtsomére. Muurá meke píááboobe dífbyeke metáúmeíñé ehniíñevu meíjtsámeityúrónemájucu. Ehdu muurá meke píáábohíjcyaaabe Íapííchó mééma íjcyáne j tééveri. ²¹ Aane ihdyu óví dífbyeke méduurúvahíjcyá dífbyé cahcújtso múnaa meíjcyame pajjyuvaré múijyú níjkéváityúné ípyée ípítýájcámeídyújuco Jetsocríjtoj tééveri mepájtyetéíñe dibye méénúnéllíhye. Ehdu teéne.

4

Píivýéébeéjté meíjcyane Íapííchoj tééveri

¹ Aane muurá Máavyéjuube Jetsocríjtodítýú íjcyané uwááboju úwááboobéré o péhíjcyané hallútú íñe cívéhóójari oo ícyoóca. Aabe ámúhakye o nées tsúúca Píivýéébe ámúhakye újcume ímíñeúvú ámuha meíjcyane muhdú meíjcyáiyódu. ² Áhdure idyé ámúhakye o nées tsáíibuwaré idáátsóméhjíuvú ámuha meíjcyáne mewájyújcatsí pamévamáye. Aame ímityúné ámúhama íjcyaróné máaabúcu híjcyá ímí ámuha meíjcyaki. ³ Ááne métsúúraméí tsané múnaaréjuco ámuha meíjcyame dífbyé Apííchó píáábori tsáimíyé ámuha meíjcyáiyóneri. ⁴ Muurá íñe tsané múnaaréjuco meíjcyámema íjcyané tsáneere Píivýéébe Apííchó meke ityúkévéjtsoki. Áánéllii téhdure íjcyané tsáneere dífbyé avyéjú méwáábyuta. ⁵ Aabe tsáápiíye Máavyéjuube apáábyéré íjcyáábeke mecáhcu jtsóhi. Áábe mémeríyé muurá métsójtso méihíjcyáhi. ⁶ Áánéllii diibye tsáápiíye Mépiivýéébe íjcyá apáábyekéré pámeere mecáání vahíjcyaaabe. Áábé hójtsiri pámeere meíjcyá dífbye tájpiye. Aabe kíá méhdityu íjcyátúnéllii panévaré mejtééveri méénuhíjcyáhi.

⁷ Árónáa ihdyu tsáápiítsa mépiivýeté muhdú nénehjí meméénune Píivýéébe Críjtoj tééveri meke ájcune. ⁸ Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé:

Naavénekée ityáhjáne dífbyé hójtsí pañe ícyahíjcyámeke íjchívyétsóne peebe cáamevu. Aame ihñéjteréjuco íjcyame dibye nééjuríyé piivýeté páhdúvaré nénehjí imyéénune.

⁹ ¿Aanéhaca íñá nééiyóné teene dibyée cáamevu pééneé? Téénetu muurá méwaaajácú íhtsútuubée íjcyároobe ííñujívú íñíityéne idáátsonúne. ¹⁰ Árónáacáa bóónétu tsiíñe peebe cáamevu níjkyejívú páñétúétsihvu ávyéjuube íjcyáki. ¹¹ Áábe tájpi muurá páneere íjcyaaabe meke ihñéjteke ájcúné waajacuríyé mépiivýeté páhdúvaré nénehjí meméénune. Muurá tsaate piivýeté dífbyé ihjyu úwáábomére ípyéhíjcyáne. Áhdure tsijtye piivýeté iwáájacúné muhdú méúmiwa íjcyane. Tsijtye piivýeté tsúúca Píivýéébeke cáhcújtsómeke ímíñeúvú muhdú múúne téjjjto meúraavyéné íúwaabóne. ¹²⁻¹³ Ehdu muurá Críjto meke píáábohíjcyá ihñéjté meíjcyame dífbyé wákimyéí ímí meméénu éhniíñevu dífbyé cahcújtso múnaa illíyaaté pámeere dífbyeke mecáhcu jtsómé mewáájacu muhdúhjáa Píivýéébe Hajchi íjcyane dibyée íjcyadu meíjcyaki. ¹⁴ Áijyu ihdyu muurá tsá múha meke mújtátsóityú íhdityuré újcúné uwáábori muhdú tsiíméké memújtátsóiyódu. ¹⁵ Aane ihdyu cáhawáa metsu ímiááméré meíjcyáne ímíñeúvú meúraávye teene ímiááju. Áijyu ímiááné Críjto métúkevéjtsóobe íjcyáábeéjté meíjcyame éhniíñevu méimíbaávyeéhi. ¹⁶ Áábe tájpi pámeere dífbyééjté meíjcyame mewájyújcatsíñe panévatúre mepíáábójcatsímýe muurá éhniíñevu mellíyaatémé ímí Píivýéébeke meúraavyéhi.

Críjtoke meúraavyéne

¹⁷ Áánéllii ámúhakye o nées Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri Píivýéébeke wáájacutúme ícyahíjcyádú ámuha meíjcyájúcoótuki. Muurá ímityúné diityé íjtsaméí íjcyanéllii ímíllédú ícyahíjcyáme. ¹⁸ Tsá ditye wáájacutú muhdú ímí íjcyáiyóné Píivýéébe íjtsaméí diitye pañe íjcyátúnéllíhye. Aame tsá íjcyáityú dífbyema ímiánéjcu iwáájacúiyóné ímíllétúnéllíhye. ¹⁹ Muurá éhniíñevúré ‘nucóipi’ néétune méénuhíjcyá

panévaré ímityúne. ²⁰⁻²¹ Áronáacáa ihdyu tsá ámuha teene mewáájatú Críjto ímiá uwááboju ámúhake úwáábócoóca. ²² Ahdícyané ámúhake o neé ámuha meíhvéjtsó ímiájíjtóo ámuha mewáájácútúné hajchótá ímityúné íjcyaróné ímiááneúvúdú ámuha meítsúcunúhijcyané tsáijyu múu ámúhadi íjcyáhréi nééneé. ²³⁻²⁴ Ámúhá íjtsameí mecápáyóóvéne ímiánejcúvuréjuco mepájtyé muhdú meíjcyáiyóné Píívyéébe ímílléne-jcúvú tsáimiyéjuco ámuha meíjcyánetu mebohówaúcunúki.

²⁵ Óvíjyacóóné ámuha maállícyatsíhijcyáne. Múu ímiáanéeré ihjyúvá pamévamáyé íñahbémuma. Tsaméeré meíjcyame tsá metútávátsójcatsítyuróne.

²⁶ Tsá múu tsaatédívú icyáyobáávatéhajchíí páñetétsójcatsítyúne. Ícúí múu ímíbáchójcatsíhi. Tsá múu tsiélleréjuco íjtsúcunútú teéne. ²⁷ Tsá múu Naavénedívú táhjátsameítyúne.

²⁸ Áhdure tsáijyu múúne tsaate ámúhadítýú nánihíjcyámé ílluréjuco meíhvété téénetu. Mewákímyeíñe tsijtye vííóméhjike mépiáábo.

²⁹ Áhdure tsá múu íhgyúvatú ímityúneri. Ímiááneríyé múu ihjyúvá éhniíñevu tsíjtyeke tene ipiáábo Píívyéébeke ditye úráávyénetu. ³⁰ Ahdícyané óvíjyacóóné múhdurá medáíívémeíhijcyané Píívyéébe Apííchó mépañe íjcyane mekímóvéjtsótuki. Muurá teene mépañevú díbye pícyóónej téeveri méwaajácú ímiáané dílbyeéjteréjuco meíjcyámeke díbye újcúvaíñe.

³¹ Ahdícyané ílluréjuco meíhvété ímityúné ámuha medáíívéjcatsíñe páhdúvaré nehníwu meúhbácatsíhijcyánetu. ³² Ááne ímiááméré meíjcyáne ténehji méimíbáchójcatsí muhdúhjáa Píívyéébe ámúhadi ídáátsóvéne Críjtoj téeveri ámúhake ímbá-jhódu.

5

Píívyéébeéjté meíjcyáiyóne

¹ Muurá ámuha ímiáané tsúúca Píívyéébej tsíímé meíjcyámeke wájuúbe. Áanéllii métsúúraméí dílbyedi díbye íjcyadu ámuha meíjcyaki. ² Ááne mewáajycátsí muhdú Críjto meke wájudu. Muuráhjáa meke iwájyúnéllii meke ipájtyetétso íhvéjtsameíbyeke dsíjívetsómé éhne múu obééjake dsíjívetsódu. Ááneríi Píívyéébe mítyane ímíjyuuvéhi.

³ Ahdícyané tsúúca dílbyeéjté ámuha meíjcyame tsáhájucó múu íjtsameítyú íhdícyámema idyómácójcatsíyóneri. Óvíjyacóóné panévaré ímityúné ámuha meméénune.

⁴ Áhdure tsá múu átéréenéhjí úbálléjcatsítyúne. Múu Píívyéébeke ityéhdújtsóneríyé íhgyúváhi. ⁵ Muurá íhdícyáméhjima dómácócatsíhijcyámé tsá Píívyéébe avyéjúe-jte íjcyatúne. Áhdure tsíñéhjí ímityuháñé méénuhíjcyámema panévaré ímityúneri úmúúpívyehíjcyámé tsá dílbyé avyéjúe-jte íjcyatúne. Aane muurá tsúúca ámuha méwaajácúhi. Ténéhjiríyé muurá íjcyame tsá dílbyeke icyááníváiyóne éllevu íjcyatúne.

⁶ Ahdícyané máállítsameídí múhdurá ícyahíjcyámé átéréenéhjí úwáábohíjcyámedívu. Muurá ehdu ditye ícyahíjcyané hallútu Píívyéébe ícúbáhraá ávyetá íhnáhó dítyedí dílbyeke ditye lléébohíjcyátúné hallútu. ⁷ Áanéllii tsá múu tehdu néémema náhbévatúne.

⁸ Muuráhjáa íhde ámuha tehdu ímityúné pañe méícyahíjcyá ímiáájú ámuha mewáájácútúnéllíhíhe. Áronáa ícyooca tsúúca ámuha méwaajácújucóo Ávyéjuube Críjtoéjté ámuha meíjcyame. Aame ihdyu óvíi ámuha meíjcyá ímiáámeréjuco. ⁹ Muurá téjijto mewáájacúme ímiáámeréjuco meíjcyame tsíjtyeke mépiáabóhi. ¹⁰ Áanéllii ihdyu métsúúraméí Máavyéjuube Críjtoke ámuha meímíjyújtsóiyóneri. ¹¹ Aame ihdyu tsá múu náhbénutú ímiáájú wáájácútúme ímityúné méénuhíjcyáne. Íllure múu úwaabó keená ímiáájú íjcyane ditye iwáájácuki. ¹² Ehdu muurá teevétari wáájácúratúné ditye

meénuhíjcyáneri meíhíjyúváiyóné nucójpítsóhi. ¹³ Aane muurá íñe Jetsocríjtó uwááboju diityédívú bóhówajtsó páneere ímityúné ditye meénuhíjcyáne. ¹⁴ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Muhdú éhne múu dsíjívémé íjcyadu wáájácúmeítyuube u íjcyabe cána wájácúúvéne ímíñeúvú díjtsaméí Críjto uke iwáájácútso ímiájíjtóvu. Ehdu nééne Píívyéébé waajácúháámitu.

¹⁵ Aane cána metéíbúwáávéne ímíñeúvú méjtsaméí muhdú ámuha meícyahíjcyáneri. Tsá múu ímiánéjcu wáájácútúme ícyahíjcyádú íjcyatúne. Múu ímíñeúvú íjcyá tsúúca ímiánéjcu ámuha mewáájácúme. ¹⁶ Muurá íhnáhóóné Píívyéébeke meúraavyéné panévaré múhdurá néénéllíihye. Ároné pañe múu tsúúráméíhíjcyá ténejcúriye. ¹⁷ Tsá múu ávyeta pevé ííbuwáre íjcyatú wáájácúmeítyúme. Múu tsúúráméí muhdú meíjcyáiyóné Píívyéébe ímílléneri tehdu ámuha meíjcyaki. ¹⁸ Tsá múu llíyíícyávetúne. Muurá tehdu meíjcyáhajchíí ílluréjuco metútávááveíñe. Áánéllíí ámúhá pañévu dífbyé Apííchó meújcu ámúhake tene ityúkévéjtsoki. ¹⁹ Ááne múu ámúhá íbuúúnetu íjchívyéne májtsiyi dífbyeke dúúrúvaméré ihjyúvájcatsí ténejcúri. ²⁰ Áhdure idyé múu dífbyeke pajyuváre téhdútsóhíjcyá panéva hallúvú Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri.

Métáábama mewáájycatsíñe

²¹ Múu Píívyéébeke ámuha maávyéjúúllédú panéjcvávú avyéjúúlléjcatsíhi.

²² Áhdícyane óvíí ámúhá taabámú ámuha ájyúmuke avyéjuullé Máavyéjuube Jetsocríjtoke íavyéjúúllédu. ²³ Muurá ájyu mewá túkevétsoobe Mepájtyetétsoobe Críjto íhnéjíte meíjcyámé túkevétsoobe íjcyadu. ²⁴ Áabeke íhnéjíte meíjcyame maávyéjúúlléne mecáhcujtsódu óvíí walléemú téhdure ájyúmuke íavyéjúúlléne cáhcujtsóhi.

²⁵ Áhdure idyé wajpíímú ícyánéjcutu múu mewámyuke íavyéjúúlléne wajyú Críjtóo meke íhnéjíteke mítyane iwáájyúnéllíí wáájyúmeítyuubéré dsíjívédu. ²⁶ Muuráhjáa dsíjívéebe mewájyuri dífbyé uwááboju mecáhcújtsónej téeveri meke íímíbjáchoki. ²⁷ Aame tsúúca méímíbaavyé ííne ímítyú méhdi íjcyájúcootúme ímiááméré dífbyema meíjcyaki. ²⁸ Áhdícyane múu ímíñeúvú wajyú mewakye muhdú ámuha mewáájyúmeídyu. Muurá ímí meíjcyane meímíleebe métáábake mewáájyúhi. ²⁹⁻³⁰ Tsá muurá méjpi meere meícúbáhráítyuróne. Muurá mewáájyúmeíñéllíí ímí météhmémeí panévatúre muhdú Críjto íhnéjíte meíjcyámeke téhmehíjcyádu. ³¹ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééne wajpi cáánímútsidítýú ííñéne ityáábávállema tsahéecoréjuco íjcyáiñe. ³² Ehdu ámúhake o néené pañe íjcyané muhdú Críjto íhnéjítéma íjcyané uwááboju. ³³ Áhdícyane tsiíñe ámúhake o néé ámúhá taabámuke ámuha mewáájyú muhdú ámuha mewáájyúmeídyu. Áhdure idyé diitye ámúhá taabámú óvíí ícyánéjcutu ámúhake íavyéjúúlléne wajyúhi.

6

¹ Áhdure tsiime múu lleebó cáánímuke. Ehdu Píívyéébeéjíte meíjcyane ímílleébe. ²⁻³ Muurá dífbyé taúhbaju néehíí: “Ámúháj caánímuke mewáájyúne máavyéjuulle cáámene ííñújíí hallurí ámuha meíjcyaki.” Ehdu muurá ítyaúhbaju néhdu íjcyámeke píááboobe.

⁴ Áánéllíí cáánimu tsá múu uhbádúre úwáábotú íítsíimeke. Muurá tehdu nééne uwáábó diityéké ímítyúnejcúvúre íjtsáméíhóiyáhi. Áánéllíí múu ímíñeúvú choocóre úwaabó diityéké Píívyéébé icyánéjcu dífbyeke ditye icyáhcújtsoki.

⁵ Áhdure idyé tsíjtyé hójtsí pañe íjcyame múu diityéké íavyéjúúlléne ditye táuhbané meenu Críjtoke íícúvéiyódu. ⁶ Tsá múu íavyéjute íítécoocaré ímí wákímyeítyú ditye ámúhake ímí íjtsúcunúrokíye. Múu ditye ámúhama íjcyátúrónáa tsáímíyé wákímyeí ímiááné Críjto íícúve múnaa ámuha meíjcyaki. Ehdu meíjcyane ímíllebe Píívyéébeé.

⁷ Áánéllii múu ímiááméré meenu íwákimyéi Máavyéjuube Jetsocríjtoke íícuvénéjuco.

⁸ Muurá tsaaté hójtsí pañe íjcyámema tehdu íjcyátúrómeke tsaahdúré áhdóibye muhdú ditye íjcyadújuco.

⁹ Áánéllii múu íavyéjujte íicyánéjcutu ímíñeúvú picyóó ícúbáhratúmeré íúniú múnáake. Cáhawáá méijtsúcunuj, muurá páme Avyéjuube Píívyéébe níjkyéjiri íjcyaaabe tsá tsaatéké éhniíñevu ímí íjtsúcunútúne. Muurá tsaahdúré meke wájuuube pámeekére.

Ímityunéhjǵí metáhjane

¹⁰ Ámuúha táñahbému, ícyooca ihdyu méitsutúúvé Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri dífbyé íhnáhoóri. ¹¹ Aame Píívyéébe ámuúhakye tújkevejsódú ímíñeúvú métémmeméi Naavéné ámuúhakye mújtátsóiyóné ámuha metáhjaki. ¹² Tsá muurá míamúnáama memúnáátsócatsíhíjcyatúne. Muurá ihdyu mémúnáátsócatsíhíjcyá diibye Naavéne ájkímú íjpiíma íjcyátúné míamúnáa ímityúme íjcyame Píívyéébeke wáájácútúmeke íimillédú dáriívehíjcyámema. ¹³ Áánéllii ámuúhakye o néé muhdú Píívyéébe ámuúhakye túkevejsódú ímíñeúvú ámuha meíjcyá tehdiívanéhjǵí ámuha maáábúcuéne íhtsutúme meíjcyaki.

¹⁴ Ahdícyane imíchi meíjcyáne ímiáájú ímíñeúvú ámuhá pañevú mepícyó éhne múúne cóhpene ócájmííhé méhdityu chíúcunúdu. Áane ímiááméré meíjcyá ímityunévú ámuha metáhjátsámeityu éhne múúne méénujcatsi múnáa ityáhjátsámeityu túémííhóvú pícyámeídyu. ¹⁵ Ímíñeúvú meíjcyátsíívyéne méúwáábohíjcyá tsaímíyé meíjcyáne uwááboju éhne múúne tsodáhó íjtyúhápaajínevu íujcámeíne íjcyátsíivyédu. ¹⁶ Aame ímíñeúvú mécahcújtsó ámuhá watájcódú nééne téénej tééveri ámuúhakye Naavéné mújtátsóiyóné ámuha metáhjaki. ¹⁷ Aane íñe tsúuca pajtyéte mééma íjcyane tsáma méíhvéjtsodí éhne múúne tsodáhoke íwatájcoji píaabódú nééne ímityunéhjitu meke téhmehíjcyáne. Áhdure Píívyéébe ihjuu ménítsúwádú nééne íapííchoj tééveri mééma íjcyane ímíñeúvú meújcú ámuhá pañevu. ¹⁸ Aane ámuhá pañe íjcyáne tééveri óóchevéletúme dífbyema pájyuvaré méihjyúvahíjcyá. Métáuméi dífbyeke píáábó ímí ámuha meíjcyaki. Áhdure métáuméi pahúllevaré dífbyeéjte íjcyámé hallúvú dibye diityéké ípíááboki. ¹⁹ Téhdure táhallúvú métáuméi dibye oke ityúkévétso muhdú mepájtyeténé úwáábojúvú pamévakéré o wáájácútsoki. ²⁰ Muuráhjáa tééne wákimyéivu oke Píívyéébe pícyoobe íñe tééne déjúcotu ícyooca oo cúvéhóójari. Áronáa ihdyu táhallúvú métáuméi píáábó núhnévétuubéré o úwáábohíjcyá ímíñeúvú muhdú tene néhdújuco.

Páávro pítyajcóné

²¹ Aane cáhawáa ihdyu óvíi ménahbe Tííkico tééne wákimyéityu oke píáábohíjcyaaabe ímíñeúvú ámuúhakye táuubállé meenuhi. Diibye waajácú páneere muhdú o íjcyaaabe íná o méénuhíjcyáne. ²² Áánéllii dífbyeke ámuhá éllevu ó wallóo dibye ámuúhakye íúúballe muhdú muhsti meícyahíjcyáne ámuha mewáájácúne metsájpínúki.

²³ Ahdícyane óvíi Méécáani Píívyéébe Máavyéjuube Jetsocríjtoma ámuúhakye píaabó ímí ámuha dífbyeke mécahcújtsómé mewájyújcatsíne íbúwajǵí meíjcyá íínerí íjtsámeíjyúcootúme. ²⁴ Áameke ihdyu óvíi ámuúhakye píáábohíjcyaaabe múhdumé ímiááne ámuha Máavyéjuube Jetsocríjtoke mewájyúmeke. Áyu tehdujúco.

PIRIPÉÉTSE

Pirípori íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháám:

Duurúvaju

¹ Oo Páávoroo, Timotéoo, íjcyamútsí Jetsocríjtó ñcúve múnáajtétsí íhyaami ámuha éllevu muhcsi mécaatúnú elle Pirípori dífbye cahcújtso múnáa Píívyéébeéjté ámuha meíjcyáme éllevu, áhdure ámuhá uwáábojtémá túkevéjtsojté éllevu. ² Áámeke ihdyu óvii ámuhákye píáábohíjcyamútsí íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Cahcújtso múnáá hallúvú Páávoró píáábó táumeíñe

³⁻⁵ Muurá pajyuvaré ámuhákye o ítsáavécooca ímjyuuuri Píívyéébeke téhdújtsoobéré ámuhá hallúvú o táumeíhijcyá píáábó ímiáájú mecáhcújtsoné wákimyéityu ícyoocápi oke ámuha mepíáábohíjcyánéllííhye. ⁶ Aane muurá o waajácú Píívyéébe ámuhákye tsaimíyé píáábohíjcyané ímí dífbyeke ámuha meúráávye mújyú tsiíñe Máavyéjuube Jetsocríjtó tsáííñévújuco. ⁷ Ehdu íñe ámuhádytú o nées oke ípíáábóduré Píívyéébe ámuhákye píáábohíjcyámeke o wájyúnema. Muuráhjáa íhde oke ípíáábohíjcyaduré íñe cuvéhóójari o íjcyaróóbeke oke píáábohíjcyaaabe tsíjtyeke o úúbálehíjcyá dífbye ihjyú tóónútuubére. ⁸ Muurá Píívyéébe waajácú ímiááné ámuhákye o wájyune muhdú Jetsocríjtó meke wájyudu. ⁹⁻¹⁰ Aabe ámuhá hallúvú o táumeíhijcyá píáábó ámuha mewájyú-catsíñe mewáájácu muhdú dífbyeke tsaimíyé meúráávyéiyóne. Ááme ímiáámeréjuco ámuha meíjcyame íínerí menéetsámeityu Jetsocríjtó tsiíñe tsáácooca. ¹¹ Ehdu dífbyere Jetsocríjtó píáábori tsaimíyé ámuha meíjcyame Píívyéébeke máávyéjútsohíjcyáahi.

Críjtokéré ííccúvéiyóné Páávoró íjtsaméi

¹² Ámuúha táñahbémuj, o imíllé ámuha mewáájacúné íñe páneere múhdurá oke pátyehíjcyaronéhjí íllure oke píaabóné éhniíñevu ímiáájú pajtyéteju Críjtodítýú íjcyane o úwáábohíjcyaki. ¹³ Áábeke tsúúca oke pámeere páñétúejpi avyéjúbé já tehmejté íjcyámema tsíjtyehjí íjcyame waajácújucoó Críjtoéjpi o íjcyané hallútú cuvéhóójari o íjcyane. ¹⁴ Aabe teene cuvéhóójari o íjcyaróobe ímí o úwáábohíjcyané tsaate ménahbémú iwáájacúné téhdure úwáábohíjcyá íínerí núhnévetúme.

¹⁵ Áronáa íjcyámé tsaate tsijtye ímí méenuhíjcyaneríyé íñómíutááváne íñnáhó úwáábohíjcyáme. Áánetu ihdyu tsijtye úwáábohíjcyá ímiááné téhdújuco. ¹⁶⁻¹⁷ Ímí úwáábohíjcyámé oke iwájyúne íñe tééné déjúcotu cuvéhóójari o íjcyane iwáájacúnéllííhye. Áánetu tsijtye úwáábohíjcyá íllure oke éhniíñevu ityútávájtsó íñe cuvéhóójari o íjcyáábeke. Tsá ditye ímiá uwáábó méenuhíjcyatúne. ¹⁸ ¿Aanéhaca idyé muhdú o méenuíyónejíivari? Áronáa eene ímityúné íjtsámeíñe ímiáájú Críjtodítýú íjcyane ditye úwááboróné tsúúca míamúnaa lléébúacunúhíjcyánéllíi o ímjyuhíjcyáhi. ¹⁹ Áhdure o ímjyuhíjcyá íñe panévaré ímityunéhjí oke pátyehíjcyaroné tsaimíyé óoma níjkévaíñe o wáájacúnema. Ehdu óoma tene níjkévaíñe o waajácú ámuha táhallúvú píáábó metáumeíhíjcyánéllíi Jetsocríjtó oke píááboíñe Íapííchoj tééveri. ²⁰ Aabe ihdyu o imíllehíjcyá tsáneetu o núcójpívétsámeítyuroné íñná táhallurí íjcyátuube panévaríyé Jetsocríjtoke o bóhówátsohíjcyá dífbye íhtsútuube íjcyane pajyuva o bóhówátsohíjcyádu. Áábeke tééné hallútú oke ditye dsíjívétsóhajchíi óvi o dsíjívéhi. ²¹ Muurá íñe o bóhíibe dífbyeke o úraavyéné o imílléduré idyé o imíllé o dsíjívéné tsaimíyéjuco awáá dífbyema o íjcyaki. ²² Áronáa ihdyu o imílléhíi o íjcyane éhniíñevu dífbyedítýú íjcyané uwááboju tsíjtyeke o úwááboki. Áhdícyane tsá o wáájacutú muhdú o íjcyáíñe. ²³ Muurá íhtsútú

óhdivu teene muhdú o íjcyáiyóne. Tsánejcútú ímí tehdújúcooro teene íllurjúco o dsíjívéné tsaímíyjúco Críjtoma o íjcyaki. ²⁴ Áronáa idyé ímí óhdivu teene ói o íjcyane éhniíñevu ámuhákye o píááboki. ²⁵ Aane tsúuca ó waajácú ói o íjcyaiñé ámuhákye o píáábo ámuha ímíñeévú Críjtoke mecáhcújtsóneri meímíjyuúki. ²⁶ Ehdu muurá ámuhákye éhniíñevu ó ímíjyúúvétsoó tsiíñe ámuhá éllevu o péijyu dífbyere Jetsocríjtó oke píáábóneri téené hallúvú ámuha maávyéjútso dífbyeke.

²⁷ Ahdícyane ihdyu ámuhákye o nées ámuha tsaímíyé meíjcyu muhdú dífbyé uwááboju meke úwáábohíjcyádu. Áanéllii ó imíllé ámuhá éllevu o péétúroobe o wáajacúné tsaímíyé ámuha meíjcyané uubálle. Áronáa idyé tsá ámuháma o íjcyanélliihyé ímiáámé ámuha meíjcyáityuróne. Ó imíllé ámuha tsaméhjí ímíñeévú téené uwááboju mecáhcújtsóne ímí meíjcyane. ²⁸ Aame tsá múu íllityétú ámuhákye múnáátsohíjcyámedi. Muurá eene Críjtoéjté ámuha meíjcyámeke ehdu ditye dáríívehíjcyánetu méwaajácú ditye wágóóóveíñe. Áánetu tsúuca méwaajácú Píívyéébé píáábori ámuha mepájtyeténe. ²⁹ Aane tehdújúcooro ímí ámuha dífbyeke mecáhcújtsóne dífbyedívú mecátsípáávehíjcyáne. Áronáa íjcyané téhdure téené déjúcotu ámuha meícúbáhrámeíñe. ³⁰ Aane ihdyu óvíi ámuha máaabúcu híjcyá páneere ámuhákye pájtyenéhjí muhdúhjáa o áábúcu híjcyádu. Ááneríyeyi muurá íñe ícyoocápi o íjcyane ámuha méwaajácúhi.

2

Muhdú Ávyéjuube Jetsocríjto íjcyane

¹ Ahdícyane ímiááné oke ámuha meídaatsólléne mewájuháajchíi óvíi oke ámuha éhniíñevu méímíjyúúvétsoó ímí tsájíjtóré ámuha meíjtsámeímíyé mewájuháajchíi me píáábócatsíhíjcyáneri. ² Óvíi Críjto ámuhákye wájuúneri ámuha meímíjyúúvéme páñe dífbyé Apííchó íjcyane ámuhákye tsápítsohíjcyáhajchíi ámuha oke méímíjyúúvétsoó ímiááméré meíjcyáneri. ³ Aame ihdyu tsá múu tsaate tehdíívane méénúne ímíyíyé idyé méénutú íllure téeneri ímítyájkímíyeyi. Tsáííbuwáre múu íjcyáne píáábójcatsí panéjcuávú íávyeyúúlléjcatsíñema. ⁴ Tsá múu iyey tsaímíyé íjcyáiyóneri tsúúrámeyi tyúne. Téhdure múu tsúúrámeyi muhdú tsíjtyeke ípíáábóiyóneri.

⁵ Múu íjtsámei muhdú Jetsocríjtó íjtsámeydy. ⁶ Muuráhjáa Píívyéébere íjcyároobe tsá ávyeta tehdú íñeéiyóneri íjyáacunútúne. ⁷ Muuráhjáa íhtsútuube íjcyároobe míamúnáajpídyú ítsíímávámeíñe íhdícyaabédurjúco íjcyane meke ípíááboki. ⁸ Aabé íhtsútuuháñe lííñetuube íñá néetuubéré ídátsó íhvéjtsámeífyéke nucójpítso wátyetyehcúme páwachékevu éhne múu átéréejpi ímítyúúbeke méénudu. ⁹⁻¹¹ Ehdúhjáa méénuube 'tsíjy' néetuubéré muhdú Píívyéébe dífbyeke néhdújuco. Áanélliihyé dífbyeke Píívyéébe íávyéjuutétsóóbeke meménú páme éhniíñevuré díbye íjcyaki, dífbyé úmíwávú páhduube níjkyejiri íjcyámema ííñújiri íjcyame naavémuháñemáyé ímíhmóubáne íávyéjútsoóbeke iwáájacu ímiááné avyéjuube díbye íjcyane téeneri Méécááni Píívyéébeke íávyéjútsooki.

Cahcújtsó múnáa peetédu néené

¹² Ahdícyane, ámuhá táñahbému, éhné ámuháma o íjcyabe ámuhákye o néene ámuha melléébohíjcyádú idyé oke melléébo íñe tsíhyulle ámuhádítyú o íjcyároobe ámuhákye o néhíjcyáne. Ááne muhdú Píívyéébe ímíllédú meíjcyá teenjúco ámuha mepájtyetéíñe íjcyáneri. ¹³ Muurá ihdyu dífbyere ámuhákye ácu híjcyá ímiá íjtsaméivu muhdú díbye ímíllédú ámuha meíjcyaki.

¹⁴ Aane ihdyu méméénuhíjcyá íjyevéllétúme úhbájcatsítyúme. ¹⁵ Áijyu ihdyu ámuha Píívyéébeéjté meíjcyame ímiá uwááboju úwáábóméré mepéhíjcyámé

mébóhówaucúnuú ímítýúné míamúnááj piinetú éhne múúne mícúru cúúvétsihdyu péétécunúdu. ¹⁶ Ehdu ámuha meméénúhajchíí mítyane ámúhadi ó ímíjyúúveé Críjto tsáacooca ópée dífbyema bañúháñé o wákímyeíhíjcyátúneri. ¹⁷ Aane mítyane téeneri o ímíjyúúnéllii ámúhake o née téhdure ámuha meímíjyuúki. Áanéllii eene ámuha mecáhcújtsóné hallúvú ihdyu ó dsíjívéiyá éhniíñevu ímí ámuha mecáhcújtsó dífbyeke. ¹⁸ Aane ihdyu metsu tsaméhjí meímíjyuúki.

Timotéoma Eparatorítomútsikye Páávoró úwáábovu wálloóne

¹⁹ Aane óvíi Ávyéjuube Jetsóó ímílléhajchíí Timotéoke ó wálloó ámúhake dibye iúú-jeté muhdú ícyooca ámuha meíjcyane oke dibye úúballéváneri éhniíñevu o ímíjyúúveki. ²⁰ Muurá apáábyéré dífbyé íjtsaméí táíjtsaméídyú néénéllii íjyácunúúbé ámúhake ípíáábóiyóneri. ²¹ Áánetu tsíjtyehji íjyácunúhijcyá iye ímí íjcyáiyóneri. Tsá ditye íjyácunúú Jetsocríjtó ímillédú íjcyáiyóneri. ²² Áánetu muurá ámuha méwaaajácú diibye ávyetá mítyané oke píáábohíjcyané ímiáájú Críjtodítýú íjcyané wákímyéityu éhne múú cááníkye íjcyadu. ²³ Aane óvíi íñe ícyooca o íjcyane muhdú óóma péé o wállo dífbyeke ámúhake dibye iúújetéki. ²⁴ Áronáa ó íjtsúcunú tsáijyu múúne Píívyéébé píáábori lléváhréjucu oore ámúhake o úújeténe.

²⁵ Téhdure ó íjtsúcunú ménahbe Eparatorítóke ámuha élleu o wállooiñé téhdure mítyane panévaturé oke píáábohíjcyáábeke éhnée ámuha oke mepíáábónema taéllevu mewállóobeke. ²⁶ Aabe téhdure mítyane ímíllé ámúhake íajtyumíné dibyee chéméné uubállé ámuha méwáajácuné múhdurá dífbyeke íjtsámeíchónéllíihye. ²⁷ Ímiááné muurá dsíjívéroobe. Áronáacáa ihdyu Píívyéébe dífbyema múhtsidi ídáátsóvéne bóhiítsó dífbyeke íñe muhdú ícyooca kímóhcó o íjcyánáa dibye dsíjívéné oke éhniíñevu ávyénéjçúiyónéllíihye. ²⁸ Áábeke ámuha élleu ó wálloó ámuha meímíjyúúvéne tú-jkéveri o állíjchu eene dífbyedi ámuha mekímóóvehíjcyané múhdurá oke íjyácunúhíjcyánetu. ²⁹ Áábeke ihdyu óvíi ámuha ímíjyuuri méwaaatsúcúpejtsó Ávyéjúúbeéjté meíjcyáméjpi ménahbe íjcyáábeke. Áhdure tsijtye dífbyedu néméhjíke idyé múú wajyúhi. ³⁰ Muuráhjáa ávyeta wájýúmeítyuubéré ámuháa oke mepíáábóiyóné Críjto wákímyeí imyéénúneri íllúhwu dsíjívéráhi.

3

Muhdú Críjtoéjté téhmémeíyóne

¹ Ámuúha táñahbému, tsáháturo muhdú tene óhdivu néétu tsiíñe bíwáánéré ámúhake o úwaabóné ámúhake tene píáábóíñéllíihye. Áhdícyane múú ímíjyúú Ávyéjúúbeéjté ámuha meíjcyame. ² Aame ihdyu tsáma téiibúwá méíjcyaco oohímyédu néeme ímítýúmé íjcyame eene kíhdyahírótsámeítyúmé pájtyetéityúné úwáábohíjcyámeke. ³ Áronáa tsá téénetu Píívyéébeéjté meíjcyatúne. Muurá ihdyu dífbyé Apííchó meke túkévéjtsóné píáábori dibye ímillédú dífbyeke maávyéjútsohíjcyámé ímiááné dífbyéjté méíjcyá Jetsocríjtóo mééma méénunéjucu. Áanéllii dífbyeke ímíjyuuri médu-urúvahíjcyáhi. Muurá tsá meere íñá meméénúneri mepájtyetétsámeítyuróne. ⁴ Muurá tehdu tene nééca oore ó pájtyetétsámeíyáhi. Aaca muurá tsá múha óhdivu úújetéityuróne. ⁵ Muuráhjáa idyé oke waháró tsiímávátsihdyu íhyojtsítú pápíhchúúj coojívatu óhdivu kíhdyahírotsómé íjraééj tsiíménémúhaabe heeberéómuube o íjcyaaabe páñétúeju múúhá íhýúrí o íhýúváábedívu. Díityeéjtsúí llihyómútsi. Aabe muurá oo Bejamíí dohjíba múnáajpi. Áhdure parítséómuube oo muuháa jodíómú taúhbaju o úráávyehíjcyáabe. ⁶ Aabée ó íjyácunúhijcyá Jetsóóéjtéhacáa íjcyámeke o ícúbáhráiyóneri. Áábekée muurá tsá múha oke íñá nééítyuró taúhbajúu néhdújucu o íjcyanéllíihye. ⁷ Ehdúu

o dáríívemeíhíjcyanéhjí ó ijtsúcunúhijcyá íhtsutúné o méénuhíjcyáne. Árone ícyoooca Críjtoéjpiyéjucó o íjcyánéllii óhdivu atéréenéréjucó íínéúbatú meke píáábóityúne. ⁸ Áhdurée panévare tsínehji íjcyaróné dífbyé hallúhcuri ó íhvejtsó díbye páné ehniíñevu íhtsútuube íjcyane o wáájácúnéllíihye. Ehdúu muurá panévare o ímílléronéhjí ó íhvejtsó éhne múúne tsíeméné atéréene meíhvejtsódú Táavyéjuube Jetsocríjtokéréjucó o íícúveki. ⁹ Ehdúu ó meenú tsaímíyájucó dífbyema o íjcyaki. Tsáháa muurá Píívyéébe oke ímiáábedi díllóityuró taúhbaju néhdu o íjcyaróóbeke. Muurá ihdyu apááñéré Críjtoke o cáhcújtsónej tééveriyé oke díllóobe ímiáábedi. Aabe apáámyéré dífbyeke cáhcújtsómeke pájtyetétsoóhi. ¹⁰ Áánéllii ó imíllé Críjtoke o wáájácuné tsúúcajáa dsíjívéjúcóóróóbeke Píívyéébe bóhíítsóné íhnáhó téhdure óóma íjcyaki. Muuráhjáa díbye ímíllédújucó íícúbáhrámeíñe díbye dsíjívéne. Ahdu idyé ó imíllé o ícúbáhrámeíñe díbyeé dsíjívédú íívane téhdure Píívyéébe ímíllédú o íjcyane o ímíllénéllíihye. ¹¹ Ááne éhne múu dsíjívéebe tsííñe bóhííbe íjcyadu o néébe ímiááberéjucó o íjcyaki.

Tsaímíyé meíjcyáíyóneri metsúúrámeíñe

¹² Áronáa idyé tsá amúhakye o néétu panévaturé tsaímíyájucó ímiáábé o íjcyane. Muurá ihdyu éhniíñevu ó tsúúrámeíhijcyá múhdutú ávyeta tsaímíyé Jetsocríjtó ímíllédú o íjcyáíyóneri. Tehdúu dífbyema o íjcyá oke újcuúbe. ¹³⁻¹⁴ Ámuúha tañahbémuj, tsáhái muurá ávyeta ímiáábé o íjcyatúne. Áánéllii íhdée múhdurá o ícyahíjcyáné o íhvejtsóné ícyoooca ó tsúúrámeíhijcyá muhdú díbye ímíllédú o íjcyáíyóneri botsíi tééne áhdó o újcu íñe múhdumé ímí dífbyema ícyahíjcyámeke tééne áhdóllii níjkyejívú Píívyéébe píúvácoóca. ¹⁵ Áánéllii íñe múhdumé tsúúca ímí Críjtoke ámuha mecáhcújtsómeke o néé amúhakye ímí tene íbúúúve íñe amúhakye o néhijcyáne. Áánetu tsátsii tsíhdyure ámuha meíjtsúcunúhahjí óvíi Píívyéébe amúhakye waajácutsó téénevu. ¹⁶ Áánéllii amúhakye o néé ímíñeúvú ámuha meíjtsámeíñe meúráávyé muhdú tene íjcyane tsúúca ámuha mewáájacúdu.

¹⁷ Ahdícyane, ámuúha tañahbémuj, íñe muhdú o íjcyadu meíjcyá. Áhdure tsíjtye óhdityúu iwáájáne ímí úráávyehíjcyámé íjcyadu meíjcyá. ¹⁸ Áánetu amúhakye o néhijcyádú íjcyáméi muurá mítyame Críjtóo páwachékevu dsíjíveneri mepájtyeténé uwááboju íllure tsáríllehíjcyáme. Aane íñe ídátsó táábere tsííñe amúhakye ó úúballéhi. ¹⁹ Aame muurá ímityúné ícyahíjcyámé tééné déjúcotu íllure wágóóóveéhi. Muurá Píívyéébeke ítsáávetúmé muhdú tsaímíyé ííñújiri ímíllédú íjcyáíyóneriyé tsúúrámeíhijcyáhi. Ááneri íllure mítyákímyeíhijcyámé múu núcópívehíjcyánááca. ²⁰ Áánetu ihdyu mee níjkyéjéjteréjucó meíjcyame íñe météhmehíjcyá Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtó meke újcúváiíbyeke. ²¹ Aabe muurá íñe ídátsó meícyahíjcyáne pi meke cápáyoácómé meíjcyáa dífbyeduréjucó dsíjívéítyúnéj píiháñema. Ehdu meke ímbájchóiiibye panévare ípíívyetédú íjcyáabe.

4

Múu imíjyúú pájyuváre

¹ Ámuúha, tañahbémú mítyane amúhakye o wájyúmeke o ájtyumííyóneri o íjyá-cunúhijcyámej, amúhadi ihdyu mítyane ó imíjyuhíjcyá táwákímyéi áhdódú nééne ímí ámuha táuwáábó mecáhcútsohíjcyánéllíihye. Áámeke ihdyu amúhakye o néé tsaímíyé ámuha meúráávyé Máavyéjuube Jetsocríjtoke.

² Téhdure Ebóódíamúpíke Tsíítikyémá o néé dítyepí ímiáámúpíréjucó íjcyá tsárílléjcatsityumúpi. Tsá ehdu meíjcyáítyuró Jetsocríjtoéjté meíjcyame. ³ Aane íñe uke o néé táwákímyéityu oke u náhbénuhíjcyáabe díityepíke u píááboki. Muurá mítyane

oke téhdure píáábohíjcyamúpí ímiáájú Críjtó uwáábójutu. Téhdure Creméetema tsi-jtye oke téené wákimyéityu píáábohíjcyáhi. Áame mémeháñé tsúuca ijcyá múijyú medsíjivéjúcóóityúne bóhí újcúímye mémeháñé cáátúváné waajácúháámitu.

⁴ Áánéllii ámúhakye o néé ámuha paíjyuvaré meímíjy tsúuca ávyéjúúbeéjte ámuha meíjcyame. Áánéllii tsáma méimíjyuhíjcyá. ⁵ Muurá piíhíjucóóné tsiíñe Máavyéjuube tsááíñe. Áameke ihdyu óvíi ámúhakye pamévare waajácú ímiáámé ámuha meíjcyame pamévakéré mepíáábohíjcyámeke.

⁶ Aame ihdyu tsá múu ímityúné íjtsámeityú tsíméné ámúhakye pájtyecoóca. Múu paíjyuvaré Píívyéébeke úúbállehíjcyá muhdú íjcyane. Áhdure múu dííbyeke téhdútsohíjcyá panévá hallúvúre. ⁷ Ehdu ihdyu ámuha meíjcyácooca dííbyere Píívyéébe ámúhakye píááboó íñnerí íjtsámeijyúcootúme tsáimíyé ámuha meíjcyá múhdumé Críjtodívú ámuha mecátsípáávehíjcyáme. Ehdu meke Píívyéébe píáábonévú méíjtsaméí tsá úújetéítyuróne.

Ímiááneriyé meíjtsámeíñe

⁸ Ahdícyane méíjtsaméí ímiááneriyé muhdú tsíjtyema ámuha maávyejúúlléjcat-síñe tsáimíyé meíjcyáíyóneri ámuha téénetu mebóhówaúcunúmeke ímí Píívyéébe íjtsúcunúki, ámuúha táñahbémut. Ehdu múu nénéhjíryé íjtsámeíñe tsáhájucu átéréénéhjíri íjtsámeijyúcootúne.

⁹ Áánéllii ménútsohíjcyá ímíñeúvú ámúhakye o úwáábohíjcyáné tehdu ámuha meíjcyaki. Muuráhjáa tsúuca ámuha mélleebó muhdú ámúhakye o néhíjcyanéhji. Áhdurée tsúuca ámuha máájtyumí muhdú ténehji o méénuhíjcyáne. Ahdu méméénuco Píívyéébe ámúhama íjcyame ímí ámuha meíjcyaki.

Pirípó cahcújtso múnaa Páávoróké píaabóne

¹⁰ Muurá ávyeta ó téhdujtsó Píívyéébeke íñe ícyooca tsiíñe ámuha oke mepíáábóneri mítyane o ímíjyúúvénema. Aabe tsá o néétu íveekí ámuha oke meítsáávehíjcyatúne. Muurá ímiááané oke ámuha mepíaabóné meímíllérónáa tsá ámuha mepíívyetéhíjcyatúne.

¹¹ Árónáa idyé tsá ámuha oke maájcyúne tájpi o íjcyáiyóné o ímílléne ehdu ámúhakye o néétune. Muurá óhdi íjcyane tsúuca téhdunéjucu. ¹² Aabe ó piivyété o íjcyane éhnevátúroóbe. Áhdure idyé ó piivyétéiyá o íjcyane ehnéva múnáajpi. Téhdure ó piivyété íbúwajíí íñná májchótúroóbe o íjcyane óóma tene íjcyácooca o ícyahíjcyádúre. ¹³ Aabe ó piivyété panévare o táhjane Jetsocríjtó oke píáábóne tsíjpari. ¹⁴ Áábeke ihdyu téhdújucu ámuha oke mepíaabóné íñe ídátso múhdurá o íjcyáábédi ámuha meídáátsóvénema.

¹⁵ Aame ímiááané apáámyéré ámuha Pirípóri íjcyané cahcújtso múnaa tsúúcajátújucu meíjtsámeíñe muhdú oke ámuha mepíáábóíñeri. Muuráhjáa éhne tujkénuré Críjtodítyú íjcyané uwááboju ámúhakye o úwáábótsihdyu Matsedóóniá íñújitu tsiéllévuréjucu o péébeke apáámyéré ámuha oke mepíaabó Píívyéébe ihjyúvú ámúhakye o úwaabóné tsáimíyé ámúhakye búúúvénéllíihye. ¹⁶ Téhdurée Tetsaróónicárí o íjcyácooca ámuha taéllévu méwáallohíjcyá oke mepíaabóne. ¹⁷ Árónáa idyé tsá ámuha oke maájcyúyóneri o íjyácunúnéllíi ehdu ámuha meméénuhíjcyatúne. Muurá ihdyu ó imíllé ehdu ámuha meméénuñeri éhniíñevu tsáimíyé Píívyéébema meíjcyane. ¹⁸ Muurá ámuha oke maáculíjcyanéhjí mítyanéjucu éhnée Epaporodítoma ámuha mewállóónema. Aane ímí Píívyéébe íjtsúcunú éhne múúne ávyéta ímyé cúváané pacúúcu meíjtsúcunúdu. ¹⁹ Áameke ámúhakye ájcuíibye íñná ámúhadítyú píhtonévú íhstutúné íavyéjú íjcyaae Jetsocríjtoéjité ámuha meíjcyanéllíihye. ²⁰ Aane ihdyu óvíi dííbyeke méduurúvahíjcyá paíjyuvaré múijyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

Páávoró pítyajcóné

²¹ Ahdícyane Jetsocríjtó uráávyé múnáa elle íjcyámeke méuubállé mítyane diityéké muha ílle meíjcyame medúúruváne. ²² Áhdure ávyéjuube Tséétsá únú múnáa ámúhake duurúváhi.

²³ Aane óví Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhake píaabóhi. Áyu tehdújuco.

COROTSÉÉTSE

Coróotsari íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámí

Duurúvaju

¹ Oo Páávoró Jetsocríjtodítýú ímiáájú pajtyéteju íjcyáné uwááboobe Píívyééberée ihdyu oke ityújkevééllédú íjcyaaabe tééné wákimyéivu pícyoóbe. ² Aabe íñe íhyaami o cáátúnuháámí muhsti ménahbe Timotéoma méwallóó ámuha elle Coróotsari meíjcyame Críjtoke meúraavyémé múúhá nahbému éllevu. Áámeke óvíí Méécááni Píívyéébe ámúhakye píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Cahcújtso múnáá hallúvú píáábó Páávoró táúmeíñe

³ Páíjyuvaré Píívyéébe Jetsocríjtó Caańkýé muhsti météhdútsohíjcyá ámúhá hallúvú dífbyema muhsti meíhjuvacoóca. ⁴ Muuráhjáa múhtsikye úúballémé ímí Jetsocríjtoke ámuha mecáhcujsónéllíi tsaimíyé mewájýúcatsíhijcyáné pámeemáyé Píívyéébeéjté íjcyámema. Áánéllíi muhsti météhdútsohíjcyá dífbyeke. ⁵ Ehdúvá ímí ámuha meícyahíjcyá íñé imíjyaú meíjcyaiñé Píívyéébe mewáábyuta níjkyejívú méénune ámuha mewáájácúnema. Muuréváhjáa Jetsocríjtodítýú pajtyéteju íjcyáné uwááboju ámuha melléébótsihdyújuco teene ámuha meítsohíjcyáne. ⁶ Áané uwááboju muurá tsúuca tsújaavé pahúllevávú íñújiri. Aane mítyame icyáhcujsóne ímí úráavyehíjcyá éhnée ámuha tujkénú meíjcyadu. Muuráhjáa Píívyéébe mítyane meke wájýune ámuha mewáájácúne ímí mecáhcujsóhi. ⁷ Téénevúu muurá Epáápara muhsti wájýú menéébe ímichi ámúhakye úwaabóhi. Aabe ímí Críjtoke úráavyeebe múhtsikye píáábohíjcyá ámuha múhtsikye mepíáábóiyóne. ⁸ Aabée múúhakye úúballé ímí ámuha mewájýújcat-síñe.

⁹ Áánée muha mewáájácútsihdyu páíjyuvaré ámúhá hallúvú píáábó Píívyéébeke métáúmeíhijcyá díbye ámúhakye ímíñeúvú iwáájácútsó íjtsaméivu. ¹⁰ Áhdurée idyé muha métáúmeíhijcyá ámúhakye díbye íajcu dífbyé icyánéjcu ámuha meíjtsóíñé waajácuvu ímí dífbyeke ámuha mewáájácúne muhdú díbye ímillédú meíjcyamedítýú ímiááneréjuco íbóhówaúcunúki. ¹¹ Ehdu nééné píáábó muha métáúmeíhijcyá ámúhá hallúvú Píívyéébeke díbye íhnháhoori ámúhakye tsípajtsómé panévá imítýuháñé ámuha maábúcuhijcyaki. ¹² Aame díbye ámúhakye ímíbájchóné hallúvú ímíjyuri ámuha dífbyeke metéhdújtsoki. ¹³ Muuráhjáa dífbyere Píívyéébe meke íjchívyetsó Naavéné hójtsí pañétú éhne múu cúúvétsihyi íjcyadu meícyahíjcyámeke. Áánemáa meke pícyoobe mítyane iwájýuube íllí avyéjuvuréjuco. ¹⁴ Díbye muurá dsíjívénej téeveri mééma ímíbájchoobe méimítýuháñé méhdi ídáátsóvnema.

Jetsocríjtó dsíjívénej téeveri ímí Píívyéébema meíjcyane

¹⁵ Muuráhjáa Píívyéébeke maájtyúmítuube ílli Jetsocríjtoj téeveri méhdivu bóhówaavé páñe piivyééberé íjcyaaabe. ¹⁶ Diibyéhjáa muurá Jetsocríjtoj téeveri ípívyéjtsoobe páneere múhdúné tsíeméné íñújiri íjcyánéhjima íévéhóowari íjcyanéhjí maájtyumínee, maájtyúmítúnee, íjcyane. Téhduréhjáa ípívyéjtsoobe níjkyéji múnáama naavémuke pámeere íavyéjútéma. Ehdúhjáa panévare ípívyéjtsoobe íllíj téeveri ténéhjiri díbye íavyéjútésámeiki. ¹⁷ Aabéhjáa ihdyu Críjto ícyahíjcyá tsúúcajátújuco íjcyaduré íñéubáreikýé íjcyátúné íhdéjuco. Áabe tájpi muurá íñe páneere múhdúné tsíeméné íjcyane íjcyáhi. ¹⁸ Aabe muurá dífbyé cahcújtso múnáa meíjcyámé túkevétsoobe íñe méhńíwau meke túkévétsohíjcyádú néébeé. Muuráhjáa dsíjívéebe tsiíñe bohíí téhdure medsíjívémé mebóhííñé tújkénúube. Áábekée Píívyéébe pícyoó

páné avyējuubéré dibye ijcyaki. ¹⁹ Ehdúu Píívyéébe imíllé ibóhówájtsámeíñé Críjtoj tééveri. ²⁰ Muuráhjáa páwachékevu ituyjácýó waagóoobe páneere íñe múhdúné tsíeméné íñújiri ijcyánema ívéhóowari ijcyanéhjí ímíbbáavyeki, téhdure tsaímíyé míamúnaa Píívyéébema ijcyaki. Aanée Píívyéébe ímí ijtsúcunúhi.

²¹ Muuráhjáa íhde ámuha Píívyéébeke mémúnáátsohíjcyá ímityúné ámuha meméenuhíjcyánéllíhye. Árómeke tsúúca ámúhake ímíbbájchómeke újcuube tsaímíyéjucó ámuha díbyema meíjcyá Críjtóo míamúnáájpidívú ípívyéévéne dsíjívénej tééveri. ²² Ehdúu méenuube íñé ímityú máhallúrí ijcyájúcootúmé tsaímíyéjucó menéemeke iújcuki. ²³ Áánéllíi ámúhake o nées íñevú táhjátsámeítyúmé tsaímíyé ámuha meuráávyé muhdú mepájtyetéíñé uwááboju tsúúca ámuha mewáájacúne. Ááne uwááboju muurá íñe uwááboobéré o péhíjcyáné tsúúca íñújiri pahúllevávú tsújaavéhi.

Cahcújtso múnáa píááboobe Páávoro

²⁴ Áánéllíi ó imíjyúú ámúhake o píáábóné wákimyéí o méénúneri o ícúbáhrámeíyoobe. Ehdúu muurá Críjto mewáajyuri ícúbáhrámeídyújucó o ícúbáhrámeíhíjcyáne. ²⁵ Muuráhjáa Píívyéébe oke níwaavénéjucó íñe cahcújtso múnáake o píáábohíjcyáne. Aabe ámúhake o uwáábohíjcyá tene ijcyadújucó. ²⁶ Muuráhjáa tsúúcajátújucó dibye pítyájcámeíñé tsá múha wáájacuhíjcyatúne. Méíhdé múnáaúvúhjáa ijcyarómé tsá wáájacutú teéne. Áánevu íñe icyooca tsúúca meke waajácútsóobe íhñéjté meíjcyámeke. ²⁷ Aane Críjto mééma ijcyáneri tsúúca méwaajácú tsaímíyé Píívyéébe avyėjuri meíjcyáiñe. Eene muurá wáájacúratúné ijcyanévú imíllebe téhdure ámúhake iwáájacútsóné jodíómú ámuha meíjcyátúróméke.

²⁸ Aane íñe muha méúwáábohíjcyá pámeekéré panévatúré túkévjtsóméré ditye Críjtoj tééveri éhnííñevu iwáájacúne ímíááméré Píívyéébema ijcyaki. ²⁹ Áánéllíi muurá íñe ávyétá íhnáhó ó uwáábohíjcyá ícúbáhrámeíbyéré Críjto oke píáábóneri.

2

¹ Aane ó imíllé ámuha Raoditséa cóomi múnáa tsijtye oke wáájacúturómema mewáájacúné ávyétá íhnáhó ámúhá hallúvú píáábó o táumeíhíjcyáne Píívyéébeke ímíñeúvú ámuha Críjtoke meuráávyeki. ² Aabe ó imíllé ámuha tsaímíyé mewáájycatsíñe ímíñeúvú mewáájacúné muhdúhjáa Píívyéébe mééma Críjtoj tééveri wáájacúratúné méénuhíjcyáne. ³ Díbyedi ihdyu páneere ímíá tujkéveju ijcyáhi. ⁴ Ehdu íñe ámúhake o téíbúwátsohíjcyá tsaate ámúhake íállíñeri imújtátsótuki. ⁵ Muurá tsá ámúhama elle o ijcyáturóne. Áronáa ámúhama ó ijcyá táíjtsaméiyi. Áánéllíi ó imíjyúú ímí ámuha Críjtoke mecáhcujtsómé tsaímíyé meíjcyáneri.

⁶ Aame muhdúhjáa ámuha tujkénú díbyeke mecáhcújtsóijyu meíjcyadu tshdúré ímíñeúvú meíjcyá díbyema. ⁷ Ahdícýane ímíñeúvú mecáhcújtsóóbedívú meíhvéjtsámeíñe páijyuvaré Píívyéébeke météhdútsóhíjcyá muhdúhjáa ámúhake o úwaabódu.

Críjtoke cáhcujtsómé tsíhdyuréjucó ijcyane

⁸ Téíibúwá tsáma meíjcyaco tsaate íjtsaméityúré iújcúné uwáabori ámúhake imújtátsótuki. Muurá míamúnáa íjtsaméityúré tsááne méénuhíjcyáme. Tsá Críjtodítyú tsááne íjtsaméiyi ditye uwáábohíjcyatúne.

⁹ Muurá muhdú Píívyéébe ijcyane méwaajácú Críjto míamúnáájpidívúu ípívyéévéébej tééveri. ¹⁰ Aabe muurá pámeere níjkyéjé múnáa naavémuu, ijcyámé éhnííñevu íhtsútuúbe. Áánéllíi díbyema meíjcyámema téhdure ijcyaaabe Píívyéébe. ¹¹ Aabe tsúúca ámúhake íjchívyetsó ímityúnetu Críjto ámúhama ijcyánéllíhye. Tsá idyé mekíhdyahírótsámeíñeri meímíbbáavyetúne. Muurá ihdyu Críjtoj tééveriyé meke

ímíbjáchoobe. ¹² Muuráhjáa metsójsótsámeíñeri ménaavénú dsíjívéebekée ditye cúúune. Ááneríi méúújetsó íhdée múhdurá meícyahíjcyané tsúúca meíhvejtsóne. Aame ícyooca tsíhdyuréjuco mee Píívyéébeé íhnháhoori bóhíítsóóbeke mecáhcújtsónema. ¹³ Muuráhjáa éjyú ámuha éhne múu dsíjívemédú meícyahíjcyá ámuha ímityúné meícyahíjcyané meíhvejtsótúnéllííhye. Áronáa ícyooca tsúúca Píívyéébe ámúhakye ímíjpyetétsó téénetu Críjtoj tééveri ámúhadi ídáátsóvéenema. ¹⁴ Muuráhjáa dífbyé taúhbaju néhdu meíjcyátúné déjúcotu méhdi ícúbáhráyoóbe. Áronáacáa mééma ímíbjáchoobe Ílli Críjtoke ditye páwachékevu wátyétyéhcuube dsíjívénej tééveri. Ehdúu mééma ímíbjáchoobe mewágóóóvéíyónetu meke ípájtyetétsoki. ¹⁵ Muuráhjáa páwachékevu ditye wátyétyéhcuube Críjto ídsíjíveneri tsúúca tahjá Naavéneke ihyájkímumájucu. Áánetu méwaajácú tsúúca ditye táhjátsámeíñe.

Níjkyéjéneri metsúúrámeíñe

¹⁶ Ahdícyane méíícúvedí tsaate ámuha memáchohíjcyánéhjitu íhjuváneeri. Áhdure méíícúvedí eene béébe nuhba íjchívyécooca ditye wáñehjívatéhíjcyáneeri ámuha méíícúvétúneri ditye ámúhadi íhjuvahíjcyáneeri. Áhdure méíícúvedí kéjcoojí Píívyéébeke idyúúrvahíjcyáneeri ditye íhjuvahíjcyáneeri. ¹⁷ Éhduhjíikyée muurá meméénúneri Píívyéébeke méúráávyehíjcyáhi. Ááneríhjáa ménaavénuhíjcyá Críjtoke díbye méhdivu bóhówáávétúné hajchóta. Áronáa ícyooca tsáhájucu tehdu meméénújúcootú tsúúca díbye mééma íjcyánéllííhye. ¹⁸ Ahdícyane tsáma máállítsámeídí eene níjkyéji múnáakéva ámuha medúúrvátúhahjchíí ámuha mewágóóóveíñe tsaate ímiááneúvúdú úwáábohíjcyámedívu. Muurá iwáájácútnéré bañuháñe méénuhíjcyámé naavévaa dítyédívú bóhówáávéné pañe íájtyumíne. Ehdú imyéénúne pánehjídú ícyahíjcyámé idáátsóméhjívú. Áronáa mítyákímyehíjcyámé iiye íjtsámeíñe imyéénúneri. ¹⁹ Ááne díbyéjuco Críjto ítyúkevjtsoobe íjcyáíyóóbedi tsá ditye íícúvehíjcyatúne. Muurá dífbye tájpyé méijcyá dífbyéjté meícyame. Aame méúráávyehíjcyá Píívyéébeke muhdú díbye ímillédú dífbyé píááboríye.

²⁰ Muuráhjáa mewájyuri díbye dsíjívéné ámuha mecáhcújtsóneri tsúúca métahjá míamúnáa íjtsaméí álliúré íjcyane. Aame ámuha ténejcu mewáájácújúcoótúnéllíi méijcyá ténejcútú éhne múu dsíjívemédu. Áronáa jíveekí Píívyéébeke wáájácútnémé íjcyadu ámuha íjjenévú métáhjátsámeíhíjcyáhi? ²¹ Jíveekí majchóháñetu ámuha mébóicyúcatsíhíjcyáhi? Óvíjyacóóné ehdu ámuha meíllívyéébócatsíhíjcyáne. ²² Muurá ténéhjítu ámuha mebóicyúcatsíhíjcyaróné íjcyá memájchoki. Muurá míamúnáa íjtsaméityúré tsááne ámúhakye úwáábohíjcyáme. ²³ Aane pánehjídú meke bañuhíjcyá ímiááne ímí Píívyéébeke ditye úráávyéúvúdu. Muurá itsúcunúhíjcyámé ícúbáhrámeíñe idáátsóméhjívú íjcyáneeri tehdujúco Píívyéébeke íavyéjútsohíjcyáne. Áronáa tsá dítyéké tene píáábotú ditye ímíbaávyeki.

3

¹ Ahdícyane Críjtóo dsíjívéebe tsiíñe bóhíínej tééveri ímityúmé ámuha meícyahíjcyánetu tsúúca meíjchivyémé métsúúraméí níjkyéjéne íjcyáneeri dífbyeke ámuha méíícúvéme dífbyema Cáání úniúvú maávyéjuutéki. ² Áánéllíi tééneríyé métsúúraméí. Óvíjyacóóné ííñújéne. ³ Tsúúca muurá ámuha Críjtoke mecáhcújtsómé Píívyéébejtéréjuco meíjcyame ténejcúrí méíícúvéjúcoótúnéllíi ámuha ténejcútú méijcyá dsíjívemédu. ⁴ Aabe muurá tsiíñe tsáácooca dífbyema tsaímíyé méijcyaa íavyéjuri.

Tsíhdyuréjuco meíjcyane

⁵ Áhdícyane ílluréjuco méihvéjtsó páneere ímityúné ámuha meméenuhíjcyáne. Óvíjy-acóóné ihdícyáméhjima ámuha medómácócatsíhijcyáne. Áhdure tsíñehji ámuhákye tútávájtsóiyóneri ámuha meúmúúpívyehíjcyanéjji ílluréjuco méihvéjtsó. Áhdure mítyane ámuha meéhnéváiyóneri meítsámehíjcyané méihvéjtsó. Muurá níjcyotájteke medúúruváné ímityúné íjcyané tujkévéeneré teéne. ⁶ Ehdu nénehji lléébotúmé méenuhíjcyamedi ihnáhooíñé Píívyéébe ícúbahráne. ⁷ Tehdúu muurá nénehji téhdure ámuha méméenuhíjcyáhi. ⁸ Árone ílluréjuco méihvéjtsó ámuha mecááyóbahíjcyáne, ímityúné ámuha medáríívécatsíhijcyáne, néhni ámuha menéáyócatsíhijcyáne, núcójpítsó nénehji ámuha meíhjuvahi. Énehji panévare ílluréjuco méihvéjtsó. ⁹ Ténéhjitu tsúuca ámuha tsíñejcúriyéjuco meíjcyame tsáhájucó múu állíuúnújcat-sítýúne. ¹⁰ Métsúúraméí éhniíñevu ámuha meímíjpyetéiyóneri ímíñeúvú ámuha Píívyéébeke mewáájácu dífbyedu ímiáámeréjuco ámuha meíjcyaki. Muurá ímiááne tsúuca ámuha tsíhdyuréjuco. ¹¹ Tsá dífbyeéjité meíjcyatú jodíómú meíjcyanéllíhíye. Muurá ihdyu pamévare dífbyeéjité íjcyá jodíómú íjcyaturómé kíhdyahírótsámeityuróme, tsíñé íñújñíne múnaa íjcyaróme, íñéubará wáájácúturóme, tsaaté úníu múnaa íjcyaróme, tsaatéúbámáyé wákímyeítyuróme. Muurá pámeere Críjtoke mecáhcujsómé tsaahdúré dífbyeéjité meíjcyáhi.

¹² Muuráhjáa Píívyéébere ámuhákye ujcú mítyane ámuhákye iwájuúnéllí dífbyeéjité ámuha meíjcyaki. Aame múu ímiánejcúvú íjtsaméí icyápáyóóvéne wajuújcat-síhi, píáábójcatsíhi, idáátsóméhjívú íjcyáhi, ímiááméré pamévamáyé íjcyáhi, ámuha meícúbáhrámeíyonéhjii aabúcuhi. ¹³ Ááne múu tsáijyu múhdurá ámuháma pájtyéronéhjii ímbáchójcatsí ídaatsólléjcatsíñe Críjtóo méhdi ídaátsóvéne meke ímbajchódu. ¹⁴ Áhdure múu éhniíñevu wajuújcatsí tsáimíyé ámuha meíjcyá íñevú táhjátsáméityúme. ¹⁵ Áámeke ihdyu óvíi ámuhákye Píívyééberéjuco tükévejtsóne. Muurá ímíllebe Críjtoj téeveri ámuhákye ípíaabóné ímí tsame meíjcyaki.

¹⁶ Ááne hallúvú múu dífbyeke ityéhdújtsóne ímíjyuuri duurúvahíjcyá ámuhá íbuúúnetu íchívyéne májtsiyi. Aame ihdyu wájácúnejcútsi meíjcyáne méúwáábohíjcyá Críjtó uwááboju ámuhá pañe íjcyane tsápítsójcatsímyére. ¹⁷ Panévare múu íñá imyéénunee, íhjuváne, íjcyane méenuhíjcyá muhdú ímiááne Ávyéjuube Jetsóoéjité meíjcyame meméenuiyódu téené hallúvú Méécááni Píívyéébeke dífbyej téeveri téhdújtsómére.

Muhdú cahcújtsó múnaa íjcyane

¹⁸ Ámuúha walléemuj, tsúuca Ávyéjuube Críjtó uráávye múnaa ámuha meíjcyame múu avyéjuullé ámuhá tajímuke. ¹⁹ Áhdure idyé ámuha wajpímú múu wajuú ámuhá taabámuke. Tsá múu ímityúné dáríívécatsítýúne.

²⁰ Áhdure tsíime mecáhcujsó ámuháj caanímuke. Ehdu muurá ámuha meíjcyane Píívyéébe imílléhi. ²¹ Áhdure ámuha cáanimu tsá múu ámuháj tsíimeke úmécójtsotú ditye ityútáváávétuki.

²² Téhdure idyé tsáne avyéjútémá wákímyeímyé múu cáhcujsó diityéke. Tsá múu ditye íítérokíyé tsáimíyé wákímyeítyúne. Múu Píívyéébeke íavyejuúlléne tsáimíyé wákímyeíhi. ²³ Áhdure panévare íñá ámuhá wákímyeí íjcyane múu meenu ímíñeúvú óvéheetúmé dífbyeke ámuha meícúvénejuco. ²⁴ Muurá tsúuca ámuha méwaajácu Máavyéjuube Jetsocríjtoke meícúvéne áhdó díbye meke újcuíñé íavyejuvu tsáimíyéjuco dífbyema meíjcyaki. ²⁵ Áánetu ímityúné íjcyámeke téhdure ájcuíbye tééne áhdovu. Muurá Píívyéébe meke pámeekéré tsaahdúré wájjuuroobe áhdó muhdú meícyahíjcyádújuco.

4

¹ Aabe níjkyéjiri íjcyaaabe Máavyéjuube meke íítehíjcyá muhdú meíjcyane. Áánéllii múu ávyéjujte íjcyame ímíñeúvú íwákimyéi múnáake picyóó ícúbáhratúme.

² Ahdícyane múu téiibúwá íjcyáne pajyuvaré Píívyéébeke piáábó táumeíhíjcyá óochévetúme panévá hallúvú téhdújtsomére. ³ Téhdure múuhá hallúvú métáuméi dibye múuhakye piáábónej péévé múuhakye múha ñná néetume éhniíñevu míamúnáake muha meúwáábo Críjtóo mééma pajtyéteju méénune. Teene o úwáábohíjcyané hallútú muurá ñne ícyooca oo cúvéhóójari. ⁴ Áánéllii ámúhakye o nées táhallúvú piáábó ámuha Píívyéébeke metáumei dibye oke ipiáábo míamúnáake téénevu o wáájácútsoki.

⁵ Téhdure ámúhakye o nées panévatúré ímiááméré ámuha meíjcyáne cahcújtso múnaa íjcyátúmeke tééjuvu mewáájácútsoki. ⁶ Aame ihdyu múu ímíñeúvú ihjyúvahíjcyá tsaate ámúhakye díllócooca tsaímíyé diityéké ámuha meúúballeki.

Páávoró pítyajcóné

⁷ Ahdícyane óvíi ménahbe Tííkico ámúhakye táuubállé meenu dífbyema muhsti Ávyéjuube Jetsocríjtó wákimyéi meméénuhíjcyaaabe. Diibye muurá oke tsaímíyé téené wákimyéityu piáábohíjcyáhi. ⁸ Áábeke ámuha éllevu ó wallóó ámúhakye tsápíjtsoobéré iúúballe muhdú ílle muha meíjcyane. ⁹ Áábema téhdure tsaapi ménahbe ímiáábé íjcyaaabe Onéetsimo péé ámúhadítyúu tsáábeé. Aamútsí óvíi ámúhakye úúballé páneere muhdú ílle íjcyane.

¹⁰ Áánetu ñne dífbyema muhsti cúvéhóójari meíjcyaaabe Arijtáácó ámúhakye dúúruváne ámúhakye ó úúballéhi. Áhdure Benabéé nahbe Máácó uubállé ámuha wájácú menéébe ámúhakye duurúváhi. Aabe ámúhakye ááhívetéhajchíí ímíñeúvú méwaaat-súcuco. ¹¹ Téhdure idyé Jetsóó dífbyere 'Jójtoó' némeífbyé ámúhakye duurúváhi. Éhdume tamúnaa jodíómudítyú cahcújtso múnaa íjcyame oke piáábohíjcyá Píívyéébé avyéjú wákimyéi o méénúnetu. Aame oke mítyane tsápítsohíjcyáhi. ¹² Téhdure ámúhadítyúu tsáábe Epáápara Críjtó wákimyéi méénuhíjcyaaabe ámúhakye duurúváhi. Téhdure ámúhá hallúvú mítyane piáábó Píívyéébeke táumeíhíjcyaaabe ámuha tsaímíyé dífbyeke meúraávyé muhdú dibye ímillédu. ¹³ Aane ímiááné ó waajácú ámúhá hallúvú mítyane piáábó dibye táumeíhíjcyáne. Téhdure Raoditséa cóomiya íjcyámema Hierááporíyí íjcyámé hallúvú táumeíhíjcyaaabe. ¹⁴ Téhdure wájyú menéébe taabóóbé Róócama Déémámutsi ámúhakye duurúváhi.

¹⁵ Áhdure táicyánéjcutu Raoditséari íjcyame ménahbémuke o dúúruváne méuuballe. Áhdure Níhpáke pámeere dífbye jávú dóbéévehíjcyané cahcújtso múnáama o dúúruváne méuuballe. ¹⁶ Aane íhyaami ámuha éllevu o wálloháámí ámuha meéévéne boone méwállooco diitye Raoditséari íjcyané cahcújtso múnáa éllevu téhdure ditye íééveki. Áhdure téhullétú ámuha éllevu ditye wálloháámí ímíñeúvú méééveco. ¹⁷ Áánetu Akíípoke mene dibye ímíñeúvú ínjkéva Píívyéébéé dífbyeke pícyóóné wákimyéi.

¹⁸ Ehdu ñne ámúhakye pámeekéré o dúúruváne ó caatúnú pánetu oóre. Áábeke ihdyu oke máábájíívedí ñne cúvéhóójari o íjcyáábeke. Ahdícyane óvíi Píívyéébe ámúhakye piáabóhi. Áyu tehújuco.

1 TETSARONITSÉÉTSE

Tujkénú Tetsaróónicáí íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámí

Duurúvaju

¹ Ámuúha Tetsaróónicá múnáa múúhá nahbémuj, íhyaami íñe muha mécaatúnú ámuúha éllevu oo Páávoroo, Tsibáánoo, Timotéoo, íjcyame elle ámuha meíjcyame tsaímíyé Máavyéjuube Jetsocríjtomútsikye Méécááni Píívyéébema meúráávyehíjcyáme éllevu. Aamútsí ihdyu óvíi ámúhake píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Tetsaróónicá múnáa cáhcujtsóne

² Ímí ámuha Píívyéébeke meúráávyehíjcyánéllíi paíjyuvaré muha dífbyeke météhdútsohíjcyáhi. ³ Áhdure muha méítsáávehíjcyá Jetsóoke ámuha mewájyúne mecáhcujtsómé tsaímíyé dífbye wákimyéí ámuha meméénume méitsohíjcyané tsiíñe díbye tsááiñe. Áané hallúvú muha téhdure Píívyéébeke météhdútsohíjcyáhi. ⁴ Muurá muha méwaajácú ámúhake táñahbémuke iwájyúnéllíi díbye újcune. ⁵ Muuráhjáa ámúhake muha pajtyété tsúúca mééma íjcyané uwááboju meúwáábócooca tsá pevénéré meúwáábohíjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébé Apííchó múúhake píaábóneri panévare méénuráítyúronéhíí muha méméénuhíjcyá ímiáánéjuco íjcyane muha meúwáábohíjcyánéllíi íhye. Aane muurá ámuha méwaajácú muhdúhjáa ámúhama muha meíjcyame ámúhake mepíaábohíjcyáne.

⁶ Muuráhjáa Píívyéébé Apííchóré ámúhake ímíjyuuvu ájcume tsaímíyé ámuha mecáhcujtsó dífbye uwááboju ámúhake muha meúwaabóne. Aame muurá eene muhdú muha dífbyeke meúráávyehíjcyádújuco ámuha meúráávyehíjcyané ámuha meícúbáhrámeíyóné pañe. ⁷ Ehdu nééróné pañe ámuha dífbyeke tsaímíyé meúráávyehíjcyámedítýú muurá Matsedóóniámá Acááyá íñújícú cahcújtso múnáa ámúhadítýú ííiváne tehdu úráávyehíjcyáhi. ⁸ Áané uwáábojúu muurá ámúhadítýú tsújaavéné tsá apáámyéré tééné íñújícú múnáa wáájácúne. Muuráhjáa tsúúca pahúllevá múnáaré waajácúhi. Téhdurée waajácúme ámuha ímí Píívyéébeke mecáhcujtsóne. Áanéllíi tsáhájucó muha muucá teene meúúballéítyuróne. ⁹⁻¹⁰ Muurá téhdure múúhake úúbállehíjcyámé éhnée ámúhake muha maááhívéjemeke tsaímíyé ámuha mewáátsúcúpejtsóne. Áhdure múúhake úúbállehíjcyámé níjcyotájtekérée ámuha mecáánívahíjcyámé ícyooca botsíi ímiáábé Píívyéébekéréjuco ámuha mecáánívaábeke meíicuvémé metéhmehíjcyané múijyú tsiíñe Íllí tsááiñe éhnée dsíjívéébeke díbye bóhítsoóbe. Diibyee muurá tsúúca meke pájtyetétsó méimítýú hallútú meícúbáhrámeíyónetu.

2

Tetsaróónicáí Páávoró úwaabóne

¹ Aane muurá ámuha táñahbémú méwaajácú bañúháñe ámúhake muha maááhívéjetúne. ² Muuráhjáa Pirípovu múúhake dítye ícúbáhrároné pañe íínerí íllityétúme ámúhake muha meúwááboté Píívyéébedívú muha mecátsípáávéne. Áamedíi múúhadi tsaate úhívateróné pañe ámúhake muha meúwaabóné muurá ámuha mecáhcujtsóhi. ³ Tsáháa ímityúné ámúhadítýú muha meíjtsámeíñe íllure ámúhake muha maállityúne. ⁴ Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe páme íjtsaméíyé wájácú néébe múúhake ityújkevééllémekéjuco níwáávéne uwááboju íñe muha meúwáábohíjcyá ámúhake díbye ímillédújuco. Tsá muha meúwáábohíjcyatú

míamúnaa múúhakye ímí íjtsúcunúki. ⁵ Aane wájácú ámuha menééne tsáháa múúhakye ámuha maáhdórokíyé tsaímíyé ámuúhakye muha meúwáábohíjcyatúne. Aane Píívyéébe waajácúhi. ⁶ Áhdurée tsá muha meíjyácunútú míamúnaa múúhakye mítyájtsóiyóneri. Muuráhjáa ihdyu ímiáané múúhakye ámuha mémítyájtsóiyá Críjtorée múúhakye uwáábojtédívú pícyóómeke. Áronáacáa tsá muha meíjyácunútú téeneri. ⁷⁻⁸ Muuráhjáa ihdyu ámuúhakyeré muha tsaímíyé mépiáábohíjcyá éhne múúne tsiiméké tsiiju téhmedu ámuúhakye muha mewájyúnema. Aamée ámuúhakye muha meúwáábohíjcyá ímiáájú ápíchó nénehji múúhakye pátyehíjcyaróné pañe. ⁹ Aane cáhawáá méítsáávé muhdúhjáa ámuúhakye muha meúwáábo ámuúháj piine muha meíjcyame mewákímyeíhíjcyané pécóhajchótá cójáhajchótá tééne tájpi muha meíjcyaki. Tsáháa ííneri ámuúhakye muha meíjyévétsohíjcyatúne.

¹⁰ Áhdure muurá ámuha méwaajácú tsaímíyéé ámuúhama muha meícyahíjcyanéllii íínetú muha menéétsámeítýúne. Aane téhdure Píívyéébe waajácúhi. ¹¹ Áhdure ámuha méwaajácú ámuúhakyeé muha meúwaabómé mecánaájánuhíjcyané éhne múúne tsiiméké cááni méénudu. ¹² Muuráhjáa ámuúhakye muha ménehíjcyá Píívyéébema ímíñeúvú ámuha meíjcyama muhdú dífbyeéjté íjcyáiyódú íavyéjúéjtéé ámuha meíjcyáiñevú ámuúhakye díbye méménúmeke.

¹³ Áané hallúvú muha paíjyuvaré météhdútsóhíjcyá dífbyeke. Muuráhjáa dífbyeé uwááboju míamúnáa íjtsaméí íjcyatúné muha ámuúhakye meúwáábónéllii ámuha ímí mecáhcujsómé tsúúca méímíjpyetéhi. ¹⁴ Áhdícyane ámuúha múúhá nahbému, muurá Críjtoke ámuha mecáhcujsóné hallútú ámuha múnaaré ámuúhadi ícúbárahíjcyádúu idyé múúhadi Jodéari muha meícyané cahcújtso múnaadi múúha múnaaré jodíómú ícúbárahíjcyáhi. ¹⁵ Diityéree muurá dsíjívetsó Ávyéjuube Jetsóoke íhdeé múúha múnaaré idyé íjcyámeke Píívyéébe íhjúu uubáalle múnaake ídsíjívetsódu. Aame tsá Píívyéébe ímillédú íjcyáítyuróne. Áanéllii pamévakeré tsarílléme. ¹⁶ Aame muurá tsá ímíllehíjcyatú jodíómú íjcyátúmeke muha meúwaabóne. Áaneri íhyallúvúre éhniíñevu ímityúné méénuhíjcyáme. Árómeke téené hallútú Píívyéébe ícúbáhraáhi.

Paávoró imíllé Tetsaróonicári íjcyané cahcújtso múnaake íááhíveténe

¹⁷ Ámuúha múúhá nahbému, éhnée ámuúhadítýú muha metsátsihdyu muurá tsúcájáhréjuco meé. Aame íñe ámuúhadítýú tsihyulle muha meíjcyarómé ámuúhakye méítsáávehíjcyáhi. Áanéllii muha méimíllera ámuúhakye maááhíveténe tsiíñe maatyúmíjcatsíki. ¹⁸ Éíjyújúcooróo o ítsámeíhíjcyaróné oore ámuúhakye o ááhívetéíyóneri. Áronáacáa Naavéné tájtsaméí tútávajtsóhi. ¹⁹⁻²⁰ ¿Aane íñe íñevú muha mecátóroóvéne méímíjyúúveé Máavyéjuube Jetsocríjtó tsiíñe tsáacoóca? Muurá ihdyu diityéjuco ámuha ámuúhadi téíjy muha méímíjyúúveímye.

3

¹ Áámekée ámuúhakye muha maájtyúmííyóneri meíjyácunúhíjcyanéllii ámuúha éllevu tsúúca muha mepéjúcooráhi. Áronáacáa muhcsi mécoévá Atéénavúre. ²⁻³ Átsihdyúu ménahbe Timotéó téhdure Píívyéébe ícúve múnaájpi íjcyáábekéréjuco muhcsi mewáalloone ámuúhakye díbye Críjtodítýú íjcyané uwááboju íúwáábóneri ítsápíjtsoté éhniíñevu ímí ámuha dífbyeke mecáhcujsó tsaate ámuha múhdurá meíjtsámeítýu íñe ícyooca meícúbáhrámeíhíjcyánéhjitu. Muurá tsúúca ámuha méwaajácú Píívyéébeéjté meíjcyame ehdu nénéhjiri meícúbáhrámeíñe. ⁴ Muuráhjáa ámuúhama muha meíjcyácooca ménehíjcyá meícúbáhrámeíñe. Áhdújuco muurá meícúbáhrámeíhíjcyáne. ⁵ Áaneri mítyane ámuúhadi o íjyácunúnéllii Timotéoke o wallóo díbye ámuúhakye íúújeté muhdújuco ámuha Críjtoke mecáhcujsóné o wáajácuki. Ópée mítyane o íllityé bañúháñe ámuúhakye muha meúwáábohíjcyámeke Naavéné ícyánejcúvú llíúcuíyóneri.

⁶ Áronáa Timotéó ámúhadi Tetsaróonicári úlléjeebe múhtsikye úúballévá ímíhyeva ámuha Píívyéébeke mecáhcújtsóne pamévamáyé mewájuycatsíhijcyáne. Téhdure múhtsikye úúballébe ámúhadi muha meíjyácunúhijcyádúreva idyé múúhake ámuha maájtyúmíyóneri meíjyácunúhijcyáne. ⁷⁻⁸ Ááneri mítyane muha méímíjyuuvé panévariyé muha meícúbáhrámeiyómé ímí tehdújuco ámuha Ávyéjuube Jetsocríjtoko meúraávyéneri. ⁹ Áané hallúvú mítyane muha Píívyéébeke météhdútsohíjcyáhi. ¹⁰ Muurá pajyuváré muha dífbyeke píáábó métáúmeíhijcyá tsiíne ámúhake muha maááhívetémé éhniíñevu ámúhake meúwáábo dífbyeke mecáhcújtsónéjcutu tsátsii ímíñevúvú ámuha mewáájácutúne.

¹¹ Aane ihdyu óví Máavyéjuube Jetsocríjtoma múúhake píáábomútsí ámúhake muha maááhívetéki. ¹² Áhdure óví ámúhake píááboobe íne ámúhake muha mewájuudu ámuha pamévamáyé mewájuycatsíki. ¹³ Aane óví ámúhake píááboobe tsáimíyé dífbyeke ámuha meúraávyé múíjyú Máavyéjuube Jetsocríjtó ihñéjteke újcúvácococa íñé ímítyú ámúhá hallúrí íjcyatúmé ámuha dífbyedívú meújjetéki.

4

Píívyéébe ímillédú meíjcyane

¹ Áanéllii ámúhake múúhá nahbémuke muha menéé Máavyéjuube Jetsóo mémeri panévatúré tsáimíyé ámuha meíjcyá Píívyéébe ímillédú muhdúhjáa ámúhake muha meúwaabódu. Aane óví ámuha meúraavyé éhniíñevu.

² Muurá ámuha méwaajácú Ávyéjuube Jetsóo taúhbajúré ámúhake muha meúwáábohíjcyáne. ³ Muurá Píívyéébe ímíllé dífbyedívú ámuha meíhvéjtsámeíne dibye ímillédú meíjcyane. Áanéllii tsá múu ihdícyámema dómácójcatsítyúne. ⁴ Múu ityáábávajcatsíne tsáimíyé íjcyáhi. ⁵ Tsá múu Píívyéébeke wáájácutúmé dáríívécatsíhijcyádú átéréénéhjí hallútú ícúbáhrájcatsítyúne. ⁶ Tsá múu íñáhbé táábake pátsáríjcyotúne. Muurá ehdu dáríívémehíjcyámeke téené hallútú íhnhooíne Píívyéébe ícúbahráne. Téenélliihyé muurá tsúuca ámúhake éíjyu muha meúúballé teéne. ⁷ Tsáháa ímítyunéhjí meméénu dibye meke újcutúne. Mekéé újcuube ténehji meíhvéjtsóne meímíjpyetéki. ⁸ Áané uwááboju tsaate éhdiívallehíjcyámé tsá míamúnáake éhdiívalletúne. Píívyéébeke éhdiívallémé mépañévúu Íapííchó ípícyóóneri meke ímíjpyetétsóobeke.

⁹ Áánetu íne muhdú ámuha tsané nahbémú mewájuycatsííñetu tsáhájucó ámúhake o cáátúnúityú tsúuca Píívyéébeke túkevéjtsójú pañe ámuha meíjcyame tehdújuco mewájuycatsííñéllíhye. ¹⁰ Muurá Matsedóóniá íiñúji múnáa ménahbémuma ímí tehdújuco ámuha mewájuycatsíhijcyáne. Áronáa ámúhake muha menéé éhniíñevu ámuha pamévamáyé mewájuycatsíki. ¹¹⁻¹² Aame ihdyu tsáimíyé íbúwajíí ámúhá wákimyéiyi meíjcyá íñá ámúhadítúyú ípíhtótu muhdúhjáa ámúhake muha meúwaabódú tsijtye cahcújtso múnáa íjcyatúmé ámúhake íavyejúúleki.

Ávyéjuube Jetsóo tsiíne tsááiñe

¹³ Ámuúhá múúhá nahbémuj, téhdure muha méímíllé ámúhake meúúballéné íne tsúuca cahcújtso múnáa íjcyame dsíjívéhíjcyámé muhdú íjcyaiñé ámuha ídátsó meíjtsúcunúne mekímóóvétu eene pájtyetétyúmé ídátsó kímóóvehíjcyádu. ¹⁴ Muuráhjáa Jetsóo dsíjívéebe tsiíne bóhiine mecáhcujtsómé méwaajácú téhdure Píívyéébe meke bóhítsoíne dífbyeke mecáhcujtsómé medsíjívemeke.

¹⁵ Muurá tsiíne dibye tsáácooca téijyu íjcyame tsá pééityú medsíjívémé íhdéré dífbye élleveu. Ehdu Píívyéébere nééne íne ámúhake muha meúúballéhi. ¹⁶ Aabe Jetsóoma wáloó níjkyéji múnáa avyéjúúbeke dífbyé rojrócori dibye meke ípíúva dífbyé cahcújtso

múnaa meíjcyámeke. Áijyu muurá pámeere múhdumé dífbyé cahcújtso múnaa meíjcyame tsiíne mébóhihi. ¹⁷ Átsihdyu ihdyu botsíi téijyu íjcyámema tsaméhjíjuco mepééíne cáámevu Máavyéjúúbema maátyúmíjcatsíki. Aame dífbyema meíjcyaa muhdú íjcyáityumeréjuco. ¹⁸ Áánéllii téénevu mecátóroóvéne métsípátsócatsíhijcya.

5

¹ Ehdu teene Ávyéjuube Jetsóó tsááiíne, ámuúha múúhá nahbému. Áronáa ihdyu tsá mewáájacutú múijyú díbye tsááiíne. ² Muurá tsúúca ámuha méwaaajácú meíjtsótúnáa díbye tsááiíne éhne múúne naní múnáajpi pejco meke ábájínejcúdu. ³ Muurá míámúnaa nehíjcyaa ííne imíjyaú íjcyáiíne. Áhdure íjtsúcunúimye múijyú íiná pájtyéityúne. Áronáa ílluú néétútsihdyu íjcyáiíne ícúbáhaméi éhne múúne wállehdivú peecutére tsiimáva ávyé wájtside. Áánetu muurá tsá múha pállójcóityúne. ⁴⁻⁵ Áronáa tsáhájucó ámuha meíjcyatú éhne múú cúúvétsii meíjcyadu. Muurá tsúúca ámuha méwaaajácú teene éhne múúne cóóji páneere íiná maájtyumíne mewáájacúdu. Áánéllii tsáhájucó amúhake tene ábájínejcúityúne. ⁶ Ahdícyane metsu ímiááméré meíjcyá téííbúwaréjuco. Tsáhájucó tsaatédú wáájacúmeityúme meíjcyáityú éhne múúne cúwame íjcyadu. ⁷ Muurá cúwamee, líyíicyavémee, éhdume tsá wáájacúmeityú éhne múú cúúvétsii íjcyadu. ⁸ Áánetu ihdyu mee péétsihyi múú íjcyadu menéeme tsúúca teene mewáájacúme metsu ímiááméréjuco meíjcyáne Píivyéébeke mecáhjújtso ímityúnehjívú metáhjátsámeityu éhne múúne tsodáhó ityáhjátsámeityu cóhpéneúvú wátájcameídyu. Ááne metsu ímiíneúvú meúraávyé íne mepájtyeténé uwááboju éhne múúne tsodáhoke íwatájcoji wátajcódú ííwane mewágóóóvéyónetu meke pájtyetétsoíne. ⁹ Tsáháa Píivyéébe meke újcutú meícúbáhrámeíki. Muuráhjáa ihdyu íllure meke téénetu pájtyetétsoobe Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri. ¹⁰ Áánélliihyé dífbyeke wálloobe mewájyuri díbye ídsíjive múijyú meke díbye újcúvácooca pámeere téijyu íjcyámema medsíjivéjúcoorómé tsaméhjí dífbyema meíjcyaki. ¹¹ Áánéllii ámuha meméénuhíjcyádú éhníínevu métsípátsojcátsí tsaímíyé Píivyéébema ámuha meíjcyaki.

Cahcújtso múnáake Páávoró túkévejtso

¹² Ahdícyane ámuúha múúhá nahbému, amúhake muha menéé ámuha maávyejúúlle amúhá túkevéjtsojteke. ¹³ Ímiááméré meíjcyáne mewájyú dítyéke. Tsá múú múnáátsójcátsityúne.

¹⁴ Téhdure amúhake muha menéé tsaate wákimyéityu óvéhéemeke ámuha metáúhbaki. Téhdure panévaturé íhtsunúmeke mépiáábo. Ehdu múú píáábohíjcyá pamévakeré múhdurá dítye íjcyáronéhjí íáábúcnema.

¹⁵ Aame ihdyu téííbúwá meíjcyaco. Tsá múú tsaate ímityúné amúhake méénuróné píámeityúne. Ímiááméré meíjcyáne íllure mépiáábojcátsi.

¹⁶⁻¹⁷ Páijyuvaré Píivyéébema meíhjúváne méimíjuhíjcyá. ¹⁸ Météhdútsohíjcyá panévá hallúvuré dífbyeke. Muurá íne Jetsocríjtoéjté meíjcyame panévare meke pátyehíjcyánéhjí hallúvú dífbyeke metéhdújtsóné imílleébe.

¹⁹ Áábé Apííchó amúhá paíne íjcyane amúhake túkévétsohíjcyáne tsáma méíhvéjtsodíne. ²⁰ Áhdure íne dífbyere tsaatédívú bóhówájtsoneri íiná pájtyeííne dítye úúbálleneri tsá múú ícúvetúme íjcyatúne. ²¹ Áronáa ihdyu múú ímiíneúvú íjtsó keená ímiááné íjcyane íúraávyeki. ²² Aame ihdyu mémeenújúcohdí ímityúne.

²³ Ahdícyane óví Píivyéébe amúhake píaabó ííne ímityú amúhá hallúrí íjcyájucóótuki. Aabe ihdyu óví amúhake tehme amúhaj pí, amúhá íjtsaméi, amúhá íbuúúné, múijyú tsiíne Ávyéjuube Jetsocríjtó tsáacooca ámuha ííneri menéétsámeityuki. ²⁴ Tsá

muurá ñnerí meke dibye bǎñúityúne. Muuráhjáa ñéhdújuco meke dibye újcune. Aabe muurá téhdure páneere mééma méénuú muhdú ñéhdú.

Páávoró pítyqjóné

²⁵ Ahdícyane ámuha múúhá nahbémú meíjcyame múúhá hallúvú Píívyéébeke piáábó paíjyuvaré métáuméí múúhake dibye ipíááboki.

²⁶ Téhdure ámúhake muha menéé ámuha tsané nahbémú meíjcyame medúúrúváj-catsíki.

²⁷ Téhdure ámúhake muha méníwaavé Ávyéjuube Jetsóo mémeri íñe íhyaamí pañe ámúhama o íhjuváné ámuha mewáájácútso pámeekéré elle íjcyané cahcújtso múnáake.

²⁸ Ahdícyane óví díbyeréjuco Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhake piabóne. Áyu tehdújuco.

2 TETSARONITSÉÉTSE

Hallúvúeháámí Tetsaróonicárí íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámí

Duurúvaju

¹ Ámuúha Tetsaróonicá múnaa múúhá nahbémut, íhyaami íñe tsiíñe muha mécaatúnú ámuúha éllevu oo Páávoroo, Tsibáánoo, Timotéoo, íjcyame elle ámuha meíjcyame tsáimíyé Máavyéjuube Jetsocríjtomútsikye Méécááni Píívyéébema meúraávyehíjcyáme éllevu. ² Aamútsí ihdyu óvíi ámúhake píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Ímítýmema Píívyéébe ímibájchoju méénuíñe

³ Ámuúha múúhá nahbémut, muurá Píívyéébeke muha météhdútsohíjcyá ámúhá hallúvú ímí díbyeke ámuha mecáhcujtsómé mewájyújcatsíñéllííhye. ⁴ Mítýane muha méimíjyúú ámuha meícúbáhrámeíyóné pañe ímí díbyeke ámuha mecáhcújt-sóne meúraávyéneri. Aane muha méúúbállehíjcyá tsijtye díbyé cahcújtso múnáake. ⁵ Ehdu muurá ámuha meícúbáhrámeíhíjcyáneri ámúhake waajácútsoobe ímiááne tsúúca díbyé avyéjúejte ámuha meíjcyane. Áánéllíi ámuha meícúbáhrámeíhíjcyá ímiáámeréjuco ámuha díbyema meíjcyaki.

⁶ Árónáa ihdyu eene ámúhadi ícúbáhráhíjcyámeke téhdure ícúbáhráiíbye. ⁷ Áánetu ihdyu meícúbáhrámeíhíjcyánetu meke állíjchútsóiibye múijyú Máavyéjuube Jetsóo íhtsutúme níjkyéji múnáama cúújuwádú péétécunúnéj piñe tsáácoóca. ⁸ Ehdu tsáái-íbye íñe Píívyéébeke íehdíválléne díbyedítýú íjcyáne uwááboju ímiááne íjcyáneri ícúvehíjcyátúmeke ícúbáhraki. ⁹ Aame ílluréjuco wágóóóveíñe múijyú níjkéváityúne ícúbáhrámeíhullévu. Aame tsá múijyú díbyé avyéjú íhtsutúne íjcyane ájtyúmíityúne. ¹⁰ Ehdu muurá méénúiibye Ávyéjuube Jetsóo tsiíñe itsáácoóca. Áijyu díbyeéjté meíjcyame díbyeke maavyéjujtsómé méduurúvaáhi. Muurá téijyu tsaméhjí díbyema méíjcyáá díbyé uwááboju muha ámúhake meúwáábohíjcyáne ámuha ímí mecáhcújt-sónéllííhye.

¹¹ Áánéllíi pájyuvaré muha Píívyéébeke piáábó ámúhá hallúvú métáúmeíhíjcyá ámúhakeé díbye újcume tsáimíyé díbyema ámuha meíjcyaki. Áhdure muha métáúmeíhíjcyá díbyeke ámuha mecáhcujtsómé ímiááneré meméénúiyóneri met-súúrámeíhíjcyáne ámúhama díbye ipánéévetsoki. ¹² Ehdu nénéhjiri máávyéjújtsó Máavyéjuube Jetsocríjtoke. Muurá meke avyéjújtsóiibye Píívyéébe meke ídaatsólléne díbyej tééveri újcúmeke.

2

Naavéneéjpi méénune

¹ Ámuúha múúhá nahbémut, muurá Máavyéjuube Jetsocríjtó tsááiñe úmíwari páhdúvare néene mávaríjchojúúne íjcyááhi. ² Áánéllíi ámúhake muha menéé íñe Píívyéébe uwáábódú nénehji tsaate naavédú néene ííténé pañe íájtyumíne úwáábóneri ámuha meíllityéne memújtátuki. Áhdure tsaate múúha mémeri íllure íállíñe icyáátúnúháámí pañe 'tsúúca Ávyéjuube tsájucóóhií' íñehaami ámuúha éllevu wállóhajchíí méíícúvedí téeneri. ³ Tsáma tsaatédívú máállítsámeídíñe. Muurá ihdyu ímiááne díbye tsááiñe íhde tsaate Píívyéébe uwááboju állíuríyéjuco díllóíñe. Téijyu muurá bóhówáávéiibye ímítýuube Naavéneéjpi íjcyáábeke Píívyéébe ícúbáhráiíbye. ⁴ Aabe páhdúvare dárííveé Píívyéébeéjteke díbyekéré dítye dúúrúváiyóneri íjyácunúnema. Muurá Píívyéébedi ídíllómeíñe díbyé duurúvájá pañévú úcáávéííbye.

⁵⁻⁶ Aane muurá ámuha méwaajácú íveeki ícyooca dibyéi bóhówáávetúne. Muurá ihdyu iéevéi úújetécooca bóhówáávéiíbye. ¿A tsá ámuha meítsáávetú éhnée ámúhakye ehdu méema tene pájtyeíñe o néhijcyáne? ⁷ Téene pañéjúcooro muurá mee ícyooca. Áronáa ihdyu tsáhái dibye méhdivu bóhówáávetú Píívyéébere néhdújuco. Dibye ihdyu dííbyeke íhvéjtsócooca botsíi bóhówáávéiíbye. ⁸⁻¹² Aabe muurá Naavéné ihnáhooríyé méénúrái-tyúronéhjí méénuú téeneri míamúnáake imújtátsoki. Ehdu imyéénúneri mújtátsói-ibye Críjtodítýú íjcyáne uwááboju ímiáájú cáhcújtsotúme wágóóóvéimeye. Áanéllii Píívyéébe diityéké íhvéjtsóo ditye awáá ímillédú teene icyáhcújtsoki. Aame téene déjúcotu íllurjúco wágóóóveíñe. Áronáa Ávyéjuube Jetsóo itsáácooca eene ténejcúvú diityéké íbúwátsohíjcyáábeke íámítsaráhcori ícúbáhráábeke íllure íbátsuhjácóneri dsíjívétsoóhi.

Muhdú mepájtyetéíñe

¹³ Áánetu ihdyu ámúhakye Píívyéébe wájýúnéllii ámuha dííbyeke ímí mecáhcújtsóné hallúvú muha dííbyeke météhdútsóhíjcyáhi. Muuráhjáa tsúúcajátújuco dibye meke újcune Íapííchó meke ímíjpyetétsónej téeveri dííbyeke mecáhcujtsómé mepájtyetéki. ¹⁴ Ahdújucoo muurá íñe ámúhakye muha meúwáábónej téeveri dibye ámúhakye újcune Máavyéjuube Jetsocríjtoma tsaméhjí dííbyé avyéjuri meíjcyaki.

¹⁵ Ehdu teéne, ámuúha múúhá nahbému. Ahdícýane tsáma máábájíívedí éhnée ámúhadi muha meúlléjécooca ámúhakye muha meúwáábohíjcyáne. Áhdure íñe waajácúháámí pañe ámúhakye muha menéhijcyáne méíhvéjtsodíñe. ¹⁶⁻¹⁷ Aane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtomútsí Méécáani Píívyéébema ámúhakye píaabó tsaímíyé ámuha meíjcyame ímiáánéré meméenuhíjcyaki, áhdure ámuha ímiáánéré meíhjuvahíjcyaki. Muuráhjáa mítyane meke iwájýúnéllii méhdi ídáátsóvéne meke újcuube múijyú níjkéváityúné meímíjyú dííbyema íavyéjuri meíjcyáíñévú mecátsípáávénema.

3

Páávoró néé píááboju diityé hallúvú ditye ityáúmeíki

¹ Ahdícýane ámuúha múúhá nahbému, múúhá hallúvú téhdure Píívyéébeke píáábó métáuméi dibye múúhakye ipíáábo Jetsocríjtodítýú íjcyáne uwááboju muha pahúllevá múnáadívú metsújaúcúné ditye tsaímíyé icyáhcújtsó ámuháa mecáhcujtsódu. ² Áhdure métáuméi dibye múúhakye ityéhme ímityúme múúhakye imyéénútuki. Tsá muurá pamévare dííbyé uwááboju cáhcújtsotúne. ³ Áronáa Píívyéébe ímiáábé íjcyaae ámúhakye píáábo tsaímíyé ámuha meíjcyaki. Áhdure idyé ámúhakye téhméiibye ímityúnéhjitu. ⁴ Muurá muha méwaajácú ámúhakye muha meúwáábohíjcyáne ámuha meméenuíñe ámúhakye dibye túkévéjtsóneri. ⁵ Aabe ihdyu óvíi ámúhakye píaabó ímíñeévú ámuha mewáájácu mítyane meke dibye wájýune. Áhdure idyé óvíi ámúhakye píááboobe ímityunéhjí ámuha maáábúcu muhdúhjáa Críjto áábúcu híjcyádu.

Muhdú mewákímyeíñe

⁶ Ahdícýane ámuúha múúhá nahbému, Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri ámúhakye muha menéé íñe ámúhakye muha meúwáábohíjcyádú íjcyátúmema ámuha menáh-bévátu eene iwákímyeíñe ímíllehíjcyátúmema. ⁷ Muurá tsúúca ámuha méwaajácú muhdú muha meíjcyadu ámuha meíjcyáiýóne. Muuráhjáa elle ámúhama muha meíjcyá-cooca tsá wákímyeityúme muha meíjcyatúne. ⁸ Aamée tsá muha mumájchó pevénére áhdóratúné memáchohíjcyatúne. Muuráhjáa muha méícúbáhrámeíhijcyá wákímyeíyi cójáhajchótá pécóhajchótá téene tájpi muha meíjcyaki. Ehdúu muha mewákímyeíhijcyá íínerí ámúhakye muha meíjyévéjtsótuki. ⁹ Muuráhjáa ihdyu ímiáánéjuco múúhakye ámuha mepíáábóiyóné íñe Píívyéébe wákímyeí muha meméénúmeke. Áronáacáa ihdyu

múúhaye mewákímyeíñe tájpi méicyahíjcyá tehdu ámuha mejíjcyaki. ¹⁰ Muuráhjáa ámuháma muha mejíjcyácooca ménehíjcyáhi: “Iwákímyeíñe ímíletúme tsá múu májchotúne.” ¹¹ Áanáacává muurá ámuha tsaate pevétaré tsíñéhjiriyé méicyahíjcyáhi. ¹² Áánéllii ehdu ícyahíjcyámeke Máavyéjuube Jetsocríjtó taúhbaju íjcyane muha menéé ímiááméré íjcyane iwákímyeíñe tájpi íjcyaki.

¹³ Ámuúha múúhá nahbému, méóóchévedí ímiáánéré ámuha meméenuhíjcyánetu. ¹⁴ Ehdu íñe ámuhákye muha waajácúháámí pañe meúwaabóné tsaate lléébótúmeke méwáájaco caatyé íjcyane. Áámema ménahbévájúcohdí ditye téeneri iñúcójpívéne iwájácúúve múhdurá idyáríívemeíhíjcyáne. ¹⁵ Árónáa ihdyu tsá múu diityéké téené hallútú múnáájtsotúne. Íllure ihdyu chooco ímíñeúvú méuwaábó ditye ímíjpyeté ménahbémujuco íjcyámeke.

Páávaro pítajcóné

¹⁶ Aane óvíi Píívyéébe ímiáábé íjcyaaabe ámuhákye túkévejtsó íbúwajíí ámuha mejíjcyaki. Aabe ihdyu óvíi ámuhákye panévatúré píaabóhi.

¹⁷ Aane íñe ícyooca ámuhákye pámeekéré o dúúruváné páñetu oore ó caatúnúhi. Ehdu muurá nihñéré ooréjuco o cáatúnuhíjcyáné páneere táwaajácúhaamínetu. ¹⁸ Ahdícyane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó ámuhákye píaabóhi. Áyu tehdújuco.

1 TIMOTÉO

Tujkénú Timotéo éllevu Páávoru cáátúnuháám:

Duurúvaju

¹ Oo Páávoru o íjcyáábekée Mepájtyetétsoobe Píívyéébe picyóó Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. ² Aabe íhyaami diéllevu ó caatúnú ópée o úwáábóneri Píívyéébeke u cáhcújtsónéllii ávyeta tájtsiménédú uke o íjtsúcunúúbé Timotéo éllevu. Aane ihdyu óvíi meke íídaatsóllédú íjcyamútsí Máavyéjuube Jetsocríjtoma uke píaabó íbúwajíí u íjcyaki.

Átééréne uwáábotu Páávoru teíbúwajtsóne

³⁻⁴ Muuráhjáa Matsedóóniá ííñújivu o péébe uke ó neíñú Éépetsóvú u cóéváne tétsii átéérénehjí íhdé múnáaúvúu ícyahíjcyanéhjí úwáábohíjcyámeke u bóijcyu ditye teene iúwaabójúcóótuki. Muurá bañúháñé ténéjhiríyé meijcyame tsá meméénúityuro Píívyéébe tsíjtyeke ímiáájuvu mewáájácútsóíñévú meke níwaavéne.

⁵ Áánéllii uke o néé diityéké u úwáábo ííne íjtsaméí ííbuúúneri íjcyájúcootúmé tsaimíyé Píívyéébeke icyáhújtsóne iwájýjycatsí muhdú ímiááné mewájýjycatsíhdyu. ⁶ Ehdu íjcyaiyótsihvu tsaate íínetú diityéké píaabóityúnéjhiríyé ityáhjajcátsíñe tsá tehdu íjcyatúne. ⁷ Aame muurá imíllerá Píívyéébe taúhbájú uwáábojte íjcyane. Árónáa tsá ditye wáájácútu íínélliihyéhjáa ímichi meke téénevu díbye ájcune. Úwáábohíjcyámé íevenéré iwáájácútu.

⁸ Muurá íínélliihyéhjáa meke díbye téénevu ájcune mewáájácúhajchíí tehjújuco teéne. ⁹ Tsá teene taúhbaju tsaimíyé íjcyámé wáabyuta íjcyatúne. Muurá ihdyu meúwaabóné cáhcújtsotúmé ímityunéhjí méenuhíjcyámé wáabyuta teéne. Píívyéébeke ávyejúúlletúmé dsíjívétso múnáa, cáánímuke, tsíjímuke, dsíjívétsohíjcyámé wáabyuta teéne. ¹⁰ Áhdure íhdícyáméhjíma idyómácójcátsíñe, tsamééré wajpíímú walléémú dómácócátsíhíjcyámé wáabyuta teéne. Míamúnáadívú náhjihénuhíjcyáme, állíu múnáa, pánehjídú imyéénúityúné íhjuvahiíjcyáme, ímiá uwááboju íllure éhdíívallehíjcyáme, éhdúmé wáabyuta teéne. ¹¹ Áané uwááboju muurá íñe ímiáájú pajtyéteju úwááboobéré ó pehíjcyá Píívyéébe oke níwaavéne.

Páávoru duurúvá Píívyéébe dííbyedi idáátsovéne

¹² Áánéllii mítyane ó téhdujtsó Máavyéjuube Jetsocríjtoke ávyetáa múhdurá o néeróobeke oke téénevu ípícyóobeke díbye tsípátsohíjcyanéllííhye. ¹³ Dííbyedíi o úúhívaténe dííbyé cahcújtso múnáadi o ícúbáhrahíjcyáróobeke oke téénevu pícyoobe. Árónáacáa ihdyu táwaajácútubáané ehdu ó dáríívémeíhijcyá dííbyekéikyée o wáájácútúnéllííhye. Áróóbedíi ihdyu Píívyéébe óhdi ídáátsovéhi. ¹⁴ Aabe oke mítyane píaabóneri íñe Críjtoke o cáhcújtsóóbedívú o cátsípáavéne botsíi pamévakeré ó wajyúhi.

¹⁵ Áánéllii ó íjyácunúhijcyá pámeere dííbyeke cáhcújtsóyóneri. Muuráhjáa ímiááné mewájýuri tsaabe ííñújívú ímityúmé meijcyámeke ipájtyetétsoke. Aanéhjáa muurá oo páme ehnííñevúré ávyetá ímityuúbe. ¹⁶ Áróóbedíi óhdi Píívyéébe ídáátsovéne oke ímíjpyetétso muhdú pámeere ímityúmé íjcyarómeke iwájýune tajtyééveri iúújétsoki. Áánetu méwaajácú pámeere ímityúmé íjcyarómé Críjtoke icyáhújtsócooca újcuíñé mújýú ídsíjívéjúcóóityúne bóhi. ¹⁷ Áánéllii metsu Píívyéébe apáabyéré íjcyabe mújýú muhdú íjcyáityuube pane wáájácúúbeke maávyéjútsohíjcyá maájtyúmítúróobeke. Ehdu teéne.

¹⁸ Ahdícyane Llihú Timotéoj, imíchi díícyáne íhnáhóóróné pañe ímíñeúvú tsaííbuwáre díícyáne dúwááboco Píívyéébé ihjyúvúu uke o níwaavéné muhdúhjáa ménahbémú dííbyere túkévéjtsóneri úhdityu néhijcyádu. ¹⁹ Muurá tsaate ímí íjcyáiyóné wáájacújucoorómé tehdu íjcyane ímíllehíjcyátúné nájcaúvú ílluréjuco tútáváávehíjcyáne. Ááne ílluréjuco Críjtodi ditye úúhívatéhíjcyáne. ²⁰ Tehdúu Himenómútsí Arejáádorómá dáríívémeíñéllii diityétsikye ó íhvejtsó Naavéné hójtsí pañevú dityétsí iwáájácu Píívyéébeke múhdurá idyáíívehíjcyáne.

2

Muhdú Píívyéébema meíhjuváne

¹ Aane uke o nées pámeere míamúnáa hallúvú Píívyéébeke piáábó ámuha métáumeíhíjcyane panévá hallúvúré téhdújtsomé. ² Múu táumeíhíjcyane múhdumé méiíñújí avyéjujte íjcyámé hallúvú Píívyéébe diityéké piáábónej péevé ímí ditye meke ityúkévjtsó tsaímíyé dííbyema meíjcyame maávyejúúlléjcatsíki. ³ Ehdu meíjcyane ímí íjtsúcunúúbé Mepájtyetétsoobe Píívyéébeé. ⁴ Muurá imíllebe pámeere míamúnáa dííbyé uwááboju icyáhjújtsóne pájtyeténe. ⁵ Muurá tsáápiye Píívyéébe íjcyáhi. Áábemáa ímí meíjcyaníne téhdure tsáápiye méema ímíbjachó Jetsocríjtó míamúnáájpidívú ípívyéévénema. ⁶ Muuráhjáa wájyumeityuubéré dsíjivé pámeere míamúnáa ípájtyeté Píívyéébe dííbyeke néene éevé úújetétsihvu. ⁷ Áané uwáábojúu jodíómú íjcyátúrómeke úwááboobéré o péhíjcyane oke díbye pícyoobe íñe ó úwáábohíjcyá teene mecáhcujsómé mepájtyeténe. Ehdu íñe uke ó nehíjcyá ímiáánéjuco íjcyane Jetsocríjtó cahcújtsó múnáajpi o íjcyanéllíihye.

⁸ Áanéllii uke o nées pahúlleváre íjcyané cahcújtsó múnáa ímiááméré íjcyáne íñevú táhjácatsítyúmé tsaímíyé Píívyéébema íhíjyúvahíjcyane íhyójtsine cáamevu íhíbúcúnema. ⁹ Aane walléemú waajacutábáre ímíbjákímyeíiyáhi. Tsá ditye mítyane áhdómeíjyahjívú íjycámeíñe páhduváre íhñíwauúné idyáíívéne ícyáávétyuró téhdure mítyane áhdómeíñe icyáávevu. ¹⁰ Píívyéébedívúré íhíhvéjtsámeíñe díbye ímillédúré íjcyáiyóme. ¹¹ Aame dííbyé uwááboju íavyejuúlléne cúúvéhulléré lleebúcunúiyáhi. ¹² Tsá muurá walle úwáábóityuróne. Áhdure tsá dille wájpiikye ityáhjálléne dííbyeke túkévéjtsóityuróne. Áanéllii o nées walléemú cúúvéhulléré íjcyane pihcyáávé pañe. ¹³ Muuráhjáa Píívyéébe tujkénú Adáake ípívyéjtsóné boone Éébáke ípívyejtsóhi. Ehdu néenéllii tsá walle wájpi túkévéjtsolle íjcyáityuróne. ¹⁴ Tsáháa muurá Adáa Naavenedívú állítsámeityúne. Muuráhjáa ihdyu Éébáre íállítsámeíñéllii ímityúné meenúhi. ¹⁵ Ehdu néenéllii muurá walle ítsíímáváneri ícúbáhrámeíhíjcyáhi. Árólleke ihdyu Píívyéébe pájtyetétsoo dííbyeke icyáhjújtsóne dille ímiáálléré íjcyáhajchíjyju.

3

Muhdú cahcújtsó múnáa uwáábojte íjcyane

¹ Áánetu cahcújtsó múnáa uwáábojte tsaate íjcyane ímílléhajchíí téhdújuco ímiá wákímyéí íjcyane ditye ímilléne. ² Áronáa ihdyu téené wákímyéí méénume íínetú néétsámeityúmé panévatúré ímiááméré íjcyáne úwáábóiyáhi. Aame tsáápíllekére táábávaiyáhi. Áhdure tsaímíyé íaahíve múnáake waatsúcúpétsohíjcyáiyóme. ³ Aame tsá lílyícyávéityuróne. Tsá ditye tsaatémá úhbájcatsítyuróne. Tsá mítyane ídsíídsíavíyóneri ditye íjyácunúityuróne. Ímiááméré íjcyáne piáábóiyá pamévakéré ídaatsóllénema. ⁴ Áhdure piivyétéiyómé méwámyuma ítsíímeke ímíñeúvú ityúkévjtsóné ditye ímiááméré íjcyáne pamévakéré íavyejuúlleki. ⁵ Muurá ítsíímeke ityúkévjtsóné píivyététúmé tsá Píívyéébe cahcújtsó múnáake túkévéjtsóityuróne. ⁶ Áhdure

botsii béhnere cáhcujtsómé tsá uwáábojte íjcyáityuróne. Muurá béhmeréi íjcyame tsáijyu múúne íllure imítýájkímyeíñeri tútávájtsámeíiyá muhdúhjáa Naavéné tútávájtsámeídyu. ⁷ Áhdure panévatúré ímiááméré íjcyáiyá cahcújtso múnaa íjcyáturómé diityéké íavyejúúlleki. Áijyu tsá íñej téeverí Naavéné diityéké ícyánejcúvú llíucúityuróne.

Muhdú túkevjtsojte íjcyane

⁸ Téhdure idyé túkevjtsojte ímiááméré íjcyáiyá pame diityéké íavyejúúlleki. Tsá ditye állíuúityuróne. Áhdure tsá ditye llíyícyávéityuróne. Tsá ditye átéréénéhjí hallúvú dsíídsíváityuróne. ⁹ Tsá ditye íñetú néétsámeíityuróne. Aame íñe mecáhcújtsonéjcu ímíñeúvú waajácúiyáhi. ¹⁰⁻¹³ Áánéllii múu tujkénú diityéké tsáneeri waajácullé ímí ditye méénúhajchíi botsii diityéké téené wákimyéivu ipícyoóki. Aame tsáápillekére táábáváiyáhi. Téhdure piivyétéiyómé méwámyuma ítsíimeke ímíñeúvú ityúkëvejtsóne. Áhdure méwamyu panévatúré ímiááméré íjcyáiyá ditye diityéké íavyejúúlleki. Tsá ditye állíuúnújcatsíityuróne. Ehdu muurá tsaímíyé téené wákimyéi múnaa íjcyámeke pame avyējuulléhi. Aame ihdyu Jetsocríjtoke icyáhcújtsóné uwááboju éhniíñevu íñerí núhnévetúme úwaabóhi.

Muhdú néjijto meúraavyéne

¹⁴⁻¹⁵ Aane lléváhréjuco uke o ááhívetéíñe. Áronáa ihdyu tsáijyu múúne íícúii o péétúnéllii íñe uke apáhajchíi ó nehíjcyá muhdú Píivýéébeéjté íjcyame dífbyé uwááboju íhvéjtsotúme úráavyehíjcyámema u íjcyáíñe. ¹⁶ Muurá íñe meúraavyehíjcyajíjtó ímiááne íhtsutúné íjcyánéllii íllu nééneé:

Píivýéébeé méhdivu bóhówaavé míamúnáájpidívú ípíivýéévéenema. Aabée ímiáábé íjcyane íapííchó bóhówátsohíjcyáhi. Áábekée níjkyéji múnaa íícúvehíjcyáábé uwááboju pámehdíyé tsújaavéné cáhcujtsóme. Átsihdyúu tsiiñe peebe íavyéjuvu níjkyejívu.

Ehdu muurá nééneé.

4

Píivýéébeke icyáhcújtsóné tsaate íhvétsoíñe

¹ Aane Píivýéébe íapííchoj téeveri meke boohówáwu nehíjcyá páneere tsíhdýuréjuco cápáyóóvéíñé ihde nihñéétsihvúré tsaate dífbyeke icyáhcújtsoróné íhvéjtsóne naavéneéjté átéréénéhjí úwaabóneréjuco úráavyeíñe. ² Aame ílluréjuco mújtaíñe eene ííjtsaméiúvú wáajácúmeítyúme pánehjídú ímiáámeúvúdú uwáábohíjcyáne icyáhcújtsónema. ³ Muurá téeméjtéjuco uwáábohíjcyáne metáábávájcatsíñe ímityúné íjcyane. Áhdure tsáneetsa majchóháñe ímityúné íjcyane nehíjcyáme. Áronáacáa muurá Píivýéébe páneere majcho ípíivýejtsó dífbyé cahcújtso múnaa meíjcyame tééne tájpi meíjcyáne hallúvú dífbyeke metéhdútsóhíjcyaki. ⁴⁻⁵ Muuráhjáa páneere tsaímíyé ípíivýejtsóobe. Áánéllii tééne tájpi meícyahíjcyánéhjitu tsáneetsa tsá múhdurá meíjtsúcunúityuróne. Muurá panévaré dífbyedívú ímí néénéllii ténehji méóóvéiyá dífbyeke téhdújtsómere.

Muhdú uwáábojte íjcyane

⁶ Ehdu íñe uke o úwaabóné ménahbémuke ímí u úwáábóhajchíi ímiááne Jetsocríjto wákimyéi múnaájpi ú íjcyááhi. Aabe dífbyedítyú íjcyáne uwááboju u cáhcujtsóné ímí u úráavyéhajchíi éhniíñevu ímí u íjcyááhi.

⁷ Áánéllii éhniíñevu ténejcúrí pííñuméi ímíñeúvú u wáajácuki. Tsá múu íícúvetú átéréénéhjí íhdityúré újucune tsaate úúbállehíjcyánéhjiri. ⁸ Muurá íñetú meke píáábóityúnéllii meíhnaño méjpi mépiiñúhi. Áané éhniíñevu muurá panévatúré meke píaabóné Píivýéébe icyánejcuri mepííñúmeíñe. Muurá meke píaabóné ííñújí hallurí

meijcyánetu. Téhdure meke piáábóné díbyema tsaímíyjuco meijcyáiñetu. ⁹ Ehdu íñe uke ó nées ímiáané ijcyane. Aane ihdyu óví pámeere cáhcujtsóhi. ¹⁰ Muurá méwaajácú íñe imíjyaú tsaímíyé Mepájtyetétsoobe Píívyéébema meijcyáiñe díbyeke mecáhcujtsóme. Áánéllii muurá nehniwu méhdityu míamúnaa íhjuvuhíjcyámé panévaríyé meícúbáhrámeíyóné pañe téené wákimyéi méméenuhíjcyáhi.

¹¹ Aane páneere íñe uke o nehíjcyanéhjí óví ú úwaabóhi. ¹² Áronáa ihdyu uke tsiiménéelledímyé ováhtsaré u íjcyáábeke. Áánéllii uke o nées cahcújtso múnáake u újjetso muhdú múúne ímiáábé Críjtó cahcújtso múnáajpi íjcyadu u íjcyáneri, u úwáábóneri, pamévakeré u wájyúneri, panévatúré ímiáábé u íjcyáneri. ¹³ Áámema íñe ílle o íjcyané hajchótá Píívyéébé waajácuháámí déhvéne dúwáábohíjcyá tsápíjtsoobére. ¹⁴ Aabe ihdyu ímiñeúvú méenuhíjcyá Píívyéébé uke ájcúné waajácuri íñá u méenune u píivyeténe. Muuráhjáa díbyere túkévéjtsóneri cahcújtso múnáa túkévéjtsote díhyalúvú íhyójtisine ipícyóóne díbyeke piáábó táúmeíñe tujkéveri téenevu uke ájcuúbe.

¹⁵ Ááné wákimyéi ihdyu ímiñeúvú méenuhíjcyá pámeere iwáájacu ténejcu ímí u úraavyéne. ¹⁶ Áánéllii uke o nées u úwáábohíjcyánéjcutu panévatúré ímiñeúvú u téh-mémeíñe tsaímíyé ténejcu u úráavyeki. Ehdu u íjcyáhajchíi ámuha tsaméhjí mepájtyétee múhdumé dúwáábó illéébone cahcújtsómema.

5

Muhdú cahcújtso múnáama meijcyane

¹ Aabe múu kéemeke dícyáánidyu íjtsúcunúne ímiñeúvú chooco túkévéjtsóhi. Tsá múu uhbádúré túkévéjtsotúne. Áhdure ováhtsámuke díñahbémúdú díjtsúcunúne ímiñeúvú túkévéjtsó. ² Kéémélleke díítsíjjudu díjtsúcunúne ímiñeúvú túkévéjtsó. Bádsíjcake díñaallémúdú díjtsúcunúne ímiñeúvú túkévéjtsó ímityúné diityédítýú íjtsámeítýuubére.

³ Téhdure píibájyujtéke piáábó téene tájpi dítye íjcyáiñetu. ⁴ Áánetu íítsíímema íaachímuma íjcyámeke óví diityéré piáabó cáánímutsíi diityéké píivyétsóne áhdódú íívane. Ehdu néene Píívyéébe ímí íjtsúcunúhi. ⁵ Áánetu ímiáané iye íjcyané piibájyulle óví Píívyéébedívú icyátsípáávéne paíjyuvaré piáábó táúmeíhíjcyá díbye dílleke ipíááboki. ⁶ Áánetu ímillédú íjcyané piibájyulle ímityúné méenuhíjcyáalleke tsá múu piáábotúne. ⁷ Íllu íñe uke o nehíjcyanéhjí páneere duwáábó cahcújtso múnáake dítye íñetu íñéetsámeítýuki. ⁸ Muurá tsaate ihyájkímuke íñahbéjteke ipíáábóiyóné ímíletúmé tsá ímiá cahcújtso múnáa íjcyatúne. Ímityúmé diitye cahcújtsótúmé ehniíñevu.

⁹⁻¹⁰ Téénéllii mepíáábohíjcyá píibájyujte walléemudítýú tsúuca 60 pijcyábájucó íjcyame ímiááméré íjcyánetu bóhówaucunúmeke, tsáápiikyéree tájívámeke, tsaímíyée íítsíímeke píivyétsómeke, íaahíve múnáake tsaímíyé wáatsúcuhihíjcyámeke, cahcújtso múnáake piáábohíjcyámeke, tsaatéké kímóhcó nénehjí pájtyémeke piáábohíjcyámeke, ímiáánéré méenuhíjcyámeke. Éhdu ícyahíjcyané piibájyujtékeré múu piáabóhi.

¹¹ Áánetu badsíjcaíchóméhjíúvú néené piibájyujtéke mepíááabodí tsáijyu múúne bañuháñe ámuha mepíáábohíjcyánáa tsiíñe ityájíváne tútávaavémé Críjtóke icyáhcuíjtsonetu. ¹² Aame téeneri ityútávaavéhajchíi íhyallúvúré ímityúné meenú téené déjúcotu iwágóóveíñe ípyée íñehdu íjcyátúnéllíihye. ¹³ Muurá téeméjté jááháñeri pehíjcyá tsíjyaturéjucó óvéhe múnáa íjcyame. Aame tsíjtyedi íhjuvaméré pehíjcyá átéreenéhjí úbálléjcatsímýére. ¹⁴ Áánéllii o nées dítye ityájíváne itsíímávámeke tsaímíyé ityéhme múha diityédítýú íñá íhjuvátuki. ¹⁵ Muurá tehdu néené piibájyujtédtýú tsaatésáhjí Críjtóke icyáhcuíjtsóné ííhvéjtsóne Naavénekeréjucó úraavyéne.

¹⁶ Ahdícyane ámuha cahcújtso múnáadítyú ámuha hájkímú pííbájujite íjcyáhajchíí múu iye píaabó tsíjtyedívú tájpityúme. Áanetu ihyájkímuma íjcyátúmeke múu pámeere cahcújtso múnáa píaabóhi.

¹⁷ Áhdure múu túkevjtsojtémá uwáábojtéké avyéjuulléhi. ¹⁸ Muurá Píívyéébé waa-jácúháámitu nééneé: “Tríígó tátsoújcori íjcyáábeke ócájikye tsá múu tsíeménevu íhju wátájcotú dibye imájchótuki.” Áhdure nééneé: “Wákimyéi múnáajpi íwákimyéi áhdó ujcúhi.” Ehdu nééne Píívyéébé waa-jácúháámitu.

¹⁹ Téhdure uke o néé tsaapi cahcújtso múnáá túkevjtsoobe tsáijyu múhdurá íjcyane tsáápiye dííbyé hallúvú úúbálléhajchíí tsá múu íícúvetúne. Áanetu ihdyu míityétsúba pápíhchúúmeváuba úúbálléhajchíí múu íícuvéhi.

²⁰ Múu pámeere cahcújtso múnáá húmíj píinévú íhnáhóónécoba úwaabó ímityúné imyéenuhíjcyané íhvejtsópítyúmeke tsijtye téeneri ínúhnévéne tehdu íjcyátuki.

²¹ Aane íñe Píívyéébéé, Ávyéjuube Jetsocríjto, níjkyéji múnáa, íjcyámé húmíj píinévú uke o níwaavéné tsáma ímíñeúvú dúwáábohíjcyá múhdí núhnévétuubere. ²² Áronáa ihdyu tsá múu tsaatéke peecútéré méménutú cahcújtso múnáá túkevjtsojte ditye íjcyaki. Muurá peecútéré tsáijyu ímityúmé íjcyámeke u méménúhajchíí tsaate uke íjtsúcunúiyá téhdure ímityuube u íjcyane. Áánéllii uke o néé panévá ímityunéhjitu u téhmémeíki.

²³ Áanetu eene díhbáu uke ávyéneri u chémehíjcyánéllii uke o néé áyanéwu bíínójpácyotu u ádo uke tene ípíááboki. Tsá múu tsanééré nújpacyo ádotúne.

²⁴ Muurá tsaate ímityúné méenune tsá téévetú díityémái tene ímíbájchómeítyúrónáaaca. Áhdure tsíñehji wáájácúratúné íjcyaróné páneere ímíbájchómeícyooca bóhówááveéhi. ²⁵ Muurá ímiánéhjí meméenuhíjcyané tsá téévetúne. Áhdure tsíñehji wáájácúratúné íjcyaróné bóhówááveéhi.

6

¹ Áánéllii múu tsaaté hójtsí pañe íjcyame ímíñeúvú díityéké panévaturé avyéjuullé ímityúné Píívyéébedítyú múha íhjuvátu muha meúwáábohíjcyánetu. ² Ahdícyane tsaaté avyéjujite cahcújtso múnáa íjcyáhajchíí múu avyéjuulléhi. Tsá ditye cahcújtso múnáa íjcyánéllii ávyejúúletúmé íjcyáítyuróne. Awáá tsame íjcyame múu ímíñeúvú píáábójcatsíhi. Muurá cahcújtso múnáa meíjcyame mewájujycatsíñe tsaímíyé mépíáábójcatsíiyáhi. Ehdu íñe uke o néhíjcyanéhjí dúwáábohíjcyá.

Píívyéébeke meúraavyéne

³ Muurá Máavyéjuube Jetsocríjtó uwááboju ímiáájú meúraávyéné tsíjítortíyéjuco tsaate úwáábohíjcyáne. ⁴ Ehdu úwáábohíjcyámé atéréejte íjcyame íñeubará wáájácúturómé íllure téeneri ímityájkímyeíki. Áámé ííbúwari muurá tsaanééré atérééneé íjtsaméí íjcyame táhjácatsíhijcyá ténéhjiri. Áamedítyú ímichi dóhéjúúvehíjcyané ímityunéhjí íjcyane nómiutááva, úhbajcátsi, áábójcátsi, tútávátsojcaátsi. ⁵ Aame ímiáájú wáájácútmé méénúcatsíhijcyá íjtsaméí wáájácúmeítyúme. Aame ítsúcunúhijcyá téené hallúvú medsíídsíva meúwáábohíjcyané Píívyéébé uwááboju. Tsá múu ehdu néémedívú náhbévatúne. ⁶ Muurá ihdyu íñe méhdi íjcyadúnéwúuma tsíñéhjiri íjtsámeítyúmé tsaímíyé Píívyéébeke meúraávyejjtó meúraavyémé nihñéétsihvúré íñe imíjyaú méíjcyáahi. ⁷ Tsáháa muurá ehnémá íñujívú metsíímávámeítyúne. Áhdure medsíjívécooca tsá íñá metsájtyetúne. ⁸ Áánéllii múu tééne tájpíjyuco memájchoma mewajyámuma, meíjcyane, ímí íjtsúcunú tehdujuco. ⁹ Muurá éhniíñevúré íéhnéváíyóneri tsúúrámehíjcyámé tsá áábúcutú panévá umúúpi. Aame éhniíñevu idsíídsíva atéréenéhjí wákímyehíjcyámé ílluréjuco tútávaavémé téené níjcaúvú wágóóóveéhi. ¹⁰ Muurá medsíídsíváíyóneríyé meíjyacunúhíjcyánetu ímichi tsááne panévare ímityúne. Muurá tsaate Píívyéébeke

cáhcujtsójúcoorómé téeneriyé íjyácunúhijcyámé ílluréjuco teene íhvejtsóne. Aame ídátsó íjcyáhi.

Tsaímíyé mecáhcujtsóne

¹¹ Áánetu ihdyu tsúúca Píívyéébeéjpi u íjcyaaabe tsá múu téeneri íícúvetúne. Ímiáábéré díícyáne ímíñeúvú dííbyeke mecáhcújtsojító duráávyé. Ááne pamévakéré wajyu. Aabe panévaré ímítyunéhjí uke pátyehíjcyáronéhjí ímiáábéré díícyáne daabúcu híjcyá. Tsá múu ‘mityáhmítýá’ néétune. ¹² Aabe imíchi díícyáne íínevú táhjátsámeítyuubéré ímíñeúvú Máavyéjuube Jetsocríjtoke cahcújtsó múijyú medsíjívéjúcoóítyúne bóhi u újcuki. Muuráhjáa téenélii Píívyéébe uke ujcúhi. Áábeke ímí u cáhcujtsóné tsúúca mítýame waajácúhi. ¹³⁻¹⁴ Ahdícyane ícyooca dííbye tájpi páneere íjcyaaabe Píívyéébe húmíj piínévuu, éhnée Póótsio Piráátó úmíwávú íhtsútuube íjcyane úúbállémeíbye Jetsocríjto húmíj piínévuu, íjcyane uke o néé íñe muhdú uke o néhijcyádú u úwáábóhíjcyá íínetú néétsámeítyuubéré múijyú tsiíñe díbye tsááíñévújuco. ¹⁵ Muurá Píívyéébe páñétúejpi íhtsútujte ávyéjajte íjcyároméhjí avyéjuube íjcyaaabe Críjto tsááíñe éévé úújetécooca wálloó dííbyeke. ¹⁶ Aabe apáábyéré Píívyéébe íjcyá muhdú íjcyáítyuúbe. Áábé ámítsaráhcovu muurá tsá múha pííhívéítyuróne. Áhdure tsá múha dííbyeke ájtyúmítyuróne. Áábeke ihdyu metsu íhtsútuube íjcyáábeke medúúrúvahíjcyá múijyú níjkéváítyúne. Ehdu teéne.

¹⁷ Ahdícyane ícyooca uke o néé téhdure ehnéva múnáake u úwááboki. Tsá ditye ítsíeméné múhajchótá íjcyáíñevújí ícyátsípáávéne mítýájkímítyeítyuróne. Píívyéébe ímiáábé íjcyaaabe íínetú meke píhtótsótúúbedívuré cátsípáávéiyóme. ¹⁸ Dúwaabo dityéké íéhnevádú íjcyame tsaate píhtóméhjike ítsíeméneri ípíáábóíyóneri íjtsámeíki. ¹⁹ Áijyu muurá panévatúré tsaímíyé íjcyámé úmíwa ííne imíjyaú néeme újcúiyá múijyú idsíjívéjúcoóítyúne bóhi.

Timotéoke Páávoró téíbúwajtsóne

²⁰ Ahdícyane uke o néé Timotéoke Píívyéébéé uke níwáávéne wákímíyí ímíñeúvú u méénuki. Tsá múu íícúvetú átéréenéhjí íjienéré íjcyane míamúnaa iwáájácúneri táhjácátsíhíjcyáneri. ²¹ Muurá ténehji iúráávyéne tsaate tsáhájucó Píívyéébeke cáhcújt-sotúne. Aabe ihdyu óvíi uke píaabóhi. Áyu tehdújuco.

2 TIMOTÉO

Hállúvúeháámí Timotéo éllevu Páávoró cáátúnuháámí

Duurúvaju

¹ Oo Páávoró o íjcyáábekée Píívyéébe oke ityújkevéélléne picyóó Jetsocríjtoke mecáhcujsómé múijyú medsíjívéjúcúóótyúne bóhí meújcúné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. ² Aabe íne tsiíne íhyaami diéllevu ó caatúnú ávyeta tájtsiiménédú uke o íjtsúcunúúbeke mítyane o wájyuube Timotéo éllevu. Aane óvíi uke Máavyéjuube Jetsocríjtoj Caani Píívyéébe pámeeke ídaatsóllédú íjcyaaabe píaabó ímí u íjcyaki.

Críjtodítýú Páávoró úwaabóne

³ Áánéllii pájyuvaré Píívyéébeke píaabó díhyallúvú ó táúmeíhijcyá panévá hal-lúvuré téhdújtsoobére. Áábeke tsaimíyé ó ícúvehíjcyá íínerí íjtsámeítyuube méihde múnáaúvúu ícúvehíjcyáábeke. ⁴ Aabe ó ítsáavehíjcyá éhnée uke o pícyoíñúneri ídátso u kímoovéne. Áánéllii ó imíllé uke o ájtyumíné o ímíjyúúveki. ⁵ Muurá ó waajácú ímí Píívyéébeke u cáhcujsóné dítyáállée Róóidámúpí díítsíjju Eonítsema cáhcujsódu.

⁶ Muuráhjáa díhyallúvú táhójtsicu o pícyóóne dífbyeke píaabó o táúmeíñé tujkéveri uke díbye píaaboobe ú piivyété dífbyé wákimyéí u méénune. Áánéllii uke o néé ímíñeúvú teene u méénuki. ⁷ Tsáháa Píívyéébe ípííchó mépañévú pícyootú meílityéki. Mépañévúu pícyoobe téénej tééveri íhtsutúmé meíjcyá íñevú táhjátsámeítyúmé ímiááméré meíjcyame mewájyújcatsíki. ⁸ Ahdícyane núcojppíllétuubéré dúwáábohíjcyá Jetsocríjtodítýú íjcyané uwááboju. Áhdure íne téené déjúcotu cúvéhóójari o íjcyáneri núcojpvétuubéré Píívyéébedívú cátsípáávéné téhdure téené déjúcotu u ícúbáhrámeíyóné daabúcu. ⁹ Muuráhjáa tsúuca meke ipájtyetétso meke ímiáámedi díbye díllome meíjcyá dífbyejete. Tsáháa idyé íná ímiááné meméénúnéllii meke díbye újcutúne. Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco ííñújí íjcyátúné íhdéjuco meke iwájyúne díbye íjtsámeíñé Críjtoj tééveri meke iújcuíñe. ¹⁰ Áhdújucóo dífbyeke iwállóóneri meke díbye úújetsóné ímiááné meke iwájyune. Aabée mééma ímíbjachó mépée mewágóóóvéyóne. Áánemáa méhdivu bóhówajcároobe múijyú medsíjívéjúcúóótyúne bóhí meújcúíñé uwááboju.

¹¹ Aane íne úwááboobéré ó pehíjcyá jodíómú íjcyátúmeke okée Píívyéébe níwaavédújuco. ¹² Aabe téené déjúcotu páhduvaré nénéhjiri o ícúbáhrámeíyoobe tsá o núcojpvétú dífbyedívú o cátsípáávénema. Muurá ó waajácú oke díbye píaaboíñé tsiíne Jetsocríjtoj tsááíñévújuco.

¹³ Ahdícyane ímíñeúvú dífbyé uwááboju cáhcújtsóne duráávyé muhdúhjáa uke o úwaabódu. Ááne pamévakéré wajyu Críjto meke wájyudu. ¹⁴ Aabe óvíi Píívyéébé uke ityújkevéélléne níwáávéné wákimyéí ímíñeúvú ú meenu dífbyé Apííchó mépañe íjcyane uke píaabóneri.

¹⁵ Áánetúu Áátsiá ííñújí cahcújtso múnáadítýú tsaate oke náhbénuhíjcyarómé óhdityu péémema téhdure Pijééromútsí Hemóójenémá péehíí. Aane muurá tsúuca ú waajácúhi. ¹⁶ Áánetúu Onetsíporo píváijyúvú oke aahíveje 'bohíbohíúvú' cúvéhóójari o íjcyane núcojppíllétuubére. Áábedi óvíi Píívyéébe ídaátsóvéne píaabó panévatúré pámeekéré íítsíímema. ¹⁷ Íllevúhjáa Róómávu wájtsiibe íjcyátútsihdyu oke néhcoobéré ipyéhíjcyané níjcaúvú ájtyúmité cúvéhóójari o íjcyáábeke. ¹⁸ Aane muurá uure ú waajácú

muhdúhjáa meke dibye píáábohíjcyáné Éépetsóri meíjcyámútsikye. Ahdu óví dííbyeke Píívyéébe píaabó Ávyéjuube Jetsóó itsáácooca tsáímíyé dííbyeke iújcuki.

2

Muhdú uwáábojte íjcyane

¹ Aane oví Píívyéébe uke píaabó íñe Críjtoke mecáhcújtsónéjcutu u íhtsútúúveki, Llihú Timotéoj. ² Aabe ihdyu muhdúhjáa mítyáméj pñnévú o úwaabóné u wáájane tsíjtyeke ímíñeúvú duwáábó téhdure diityéréjuco iúwáábo tsíjtyeke.

³ Áané wákimyéiyi u ícúbáhrámeíyonéhjí imíchi díícyáne daabúcuíjcyá diibyéjuco Jetsocríjtó wákimyéi múnáajpi u íjcyaaabe. ⁴ Tsá muurá tsodáhó ímillédú íjcyatú pevéjté íjcyadu. Muurá ihdyu íavyéjuube muhdú néhdújuco dibye íjcyane. ⁵ Muurá tsáne íícuri ímíñeúvú íícutúmé tsá téene áhdó újcutúne. ⁶ Áánetu úmihéneri wákimyeímyé íbájtso kéémécooca ujcú téene tájpi íjcyaki. ⁷ Íllu íñe uke o néhíjcyáné cáhawáá ímíñeúvú díjtsso Píívyéébe páneere úhdivu íbóhówájtso.

⁸ Cáhawáá díjtsúcunu muhdúhjáa Jetsocríjtó míamúnáa icyánéjcutu Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe íjcyaaabe idsíjívétsihdyu tsiíñe bóhíñe. Áábedítýú íjcyáné uwááboju íñe méúwáábohíjcyá pajtyéteju. ⁹ Áané hallútú muurá éhne múúne dsíjívétso múnáajpikye icyúvéhoojánúdú oke míamúnáa cúvéhoojánuuube o ícúbáhrámeíhíjcyáhi. Árónáa téene uwááboju tsúúca pahúllevávúré tsújaavéné tsá múha muhdú méenúítyuróne. ¹⁰ Áánéllii o ícúbáhrámeíyonéhjí o aabúcuíjcyá Píívyéébéé újcúmeke o úwáábo múíjýú muhdú íjcyáítyúmeréjuco Jetsocríjtoj téeveri ípájtyeteki.

¹¹ Íllu muurá néene ímiáánéjuco:

Críjtoke mecáhcújtsómé medsíjívécooca íñe imíjyaú dííbyema meíjcyáahi. ¹² Áhdure meícúbáhrámeíyonéhjí maáábúcuíhájchí dííbyema máavyéjúúteéhi. Áánetu dííbyeéjté meíjcyane metóónúmeíhájchí téhdure tóónúíbye ihñéjté meíjcyaróne. ¹³ Muurá múhdurá medárhívémeíyónáa íjcyadúré ímiáábé íjcyánéllii meke píáábohíjcyaaabe.

Ímiá uwáábojte

¹⁴ Áánéllii ímíñeúvú duwáábó míamúnáake Ávyéjuube Jetsóó mémeri ditye átéréénéhjíri ityáhájcatsíjyúcoótuki. Muurá ténéhjiri íllure tútávátsohíjcyámé ímiá uwááboju lléébóíyómeke. ¹⁵ Áánetu ímiá uwááboobe u íjcyaaabe ímíñeúvú dúwáábohíjcyá ímiá uwááboju íñneri núcójpívétuubéré Píívyéébedívú u úújeteki. ¹⁶ Átéréénéhjí ditye úbállécatsíhíjcyáneri díícúvedíñe. Muurá ténéhjiri éhnííñevu iiye tútávátámeíhíjcyáme. ¹⁷ Áané uwááboju muurá míamúnáadi tsújaavéné íllure diityéké tútávátsohíjcyá éhne múúne cheme méjpiíyi líyaaténé meke tútávajtsódu. Muuráhjáa Himenéomútsikye Piréetoma téene uwááboju tútávajtsóhi. ¹⁸ Aamútsí muurá nehíjcyá meeva medsíjívémé tsiíñe mebóhíjyúcoóityúne. Ááneri cahcújtsso múnáake tsíñejcúvuréjuco dityétsí íbúwátsohíjcyáné tsíhdyuréjuco iúwáábóneri. ¹⁹ Árónáa méwaajácú íllu tene néeneé: “Píívyéébe waajácú ihñéjteke.” Áhdure néeneé: “Pámeere Críjtoéjté tsáhájucóo ímityúné méenúítyuróne.” Ehdu Píívyéébé waajácúháamitu néeneé.

²⁰ Muurá tsájá pañe tsá apáañéré ímiááné wáábyuta óórótuú, tsítsíñe uwáñewááne-tuu, méenúmeíñe líyíhllóné íjcyatúne. Téhdure muurá íjcyáné átéréénéhjí wáábyuta úméhetuu, núpájkityuu, méenúmeíhllóji. ²¹ Ahdu muurá ímityunéhjí méenújúcootúme ímiáámeréjuco íjcyámej téeveri Píívyéébe meenu íwákimyéi.

²² Ahdícyane ihdyu díícúvedí ováhtsámú íbúwatu ímityúné íjtsaméí tsíináavehíjcyáneri. Ímiáábéré díícyáne ímíñeúvú duráavyé u cáhcújtsojító. Ááne pamévamáyé wajjúcatsi múhdumé ímiááméré íjcyáne dííbyedi tsúúrameíhíjcyámema íbúwajíí ámuha meíjcyaki. ²³ Tsá múu íícúvetú átéréénéhjiri míamúnaa táhjácatsíhíjcyáneri. Muurá ú waajácú téeménéhjí níjkeváne úhbajcátsivúréjuco. ²⁴⁻²⁵ Tsá tene ímityú Píívyéébé wákímyéí méénume úhbajcátsíñe. Pamévamáyé ímiááméré íjcyáne aabúcu híjcyáiyá ímityunéhjí íjcyaróne. Ímiááméré mítyájkímyeítyúmé chooco úwáábóiyá tsaate ímityúné íjcyámeke Píívyéébé piáabori ditye ímíjpyeténe iwáájácú ímiá uwááboju. ²⁶ Ááne ditye íjchívye Naavéné hójtsí pañétú ímíllédú díbye díityéké dáríívehíjcyánetu.

3

Muhdíívané míamúnaa íjcyáiñe

¹ Áánetu wajácútsi díícyaco. Muurá nihñéétsihvúré páneere tsíhdyuréjuco cápáyóóvéíñe úmíwari míamúnaa ímityúné íjcyáahi. ² Imílleímyé tsaímíyé íjcyamítyane ídsíídsíváiyóne. Mítyákímyeíhíjcyáimye. Ááne nehníwu Píívyéébedítyú íhíjyúváne dííbyeke meúraávyejító tsá ditye ávyejúúlléityúne. Áhdure tsá ditye cáánimu íjcyarómeke ávyejúúlléityúne. ³ Tsá muucá ditye wájyúityúne. Míamúnáadi nehníwu íhíjyúvahíjcyáimye. Ímityúnéhjiri úmúúpívyehíjcyáimye. Íllure tsaríllehíjcyáimye páneere ímiááné íjcyane. ⁴ Ináhbévahíjcyarómeke ímityúné dárííveímye. ‘Meíhímé’ néeme Píívyéébedi íícúvetúmeré iye tsaímíyé íjcyáiyóneri tsúúrameíhíjcyáahi. ⁵ Pánehíjídú dííbyeke meúraávyejító úráávyeímye. Áronáa tsá ditye ímiááneturé cáhcújtsóityúne. Áamedí tsá múu íícúvetúne. ⁶ Muurá téeméjtéjuco míamúnáake íáhíívéne állíuré úwáábohíjcyáne. Ááneri walléémuke mútátsohíjcyámé ímityúné íjtsaméí íjcyame ténehjíré líííñe meke. ⁷ Aane díityé uwáábó úráávyerómé tsá múíjyú wáájácúityú keená ímiááné íjcyane. ⁸ Tehdúhjáa muurá ápííchojtétsí Jáánémutsi Jááberémá Moítséeúvú úwaabóné ehdíívallehíjcyáhi. Ahdu néeme íjtsaméíúvú wáájácúmeítyúmé tsá íícúvehíjcyatú Píívyéébé uwááboju ímiáájú íjcyáneri. ⁹ Ároméí wájácúúvétsáméíí ímityúné imyéénuhíjcyanéúvú díityétsíhíjyáa ápííchojtétsí imyéénuhíjcyanéúvú wájácúúvétsáméídyu.

Timotéoke éhniíñevu Páávoro úwaabóne

¹⁰ Áánetu ihdyu ímí tehdújuco u ícyahíjcyané ukée o úwaabódu. Aabe muurá ú waajácú muhdú o ícyahíjcyáne, muhdú o íjtsáméíñe, muhdú Críjtoke o cáhcujtsóne, panévaré oke pájtyéronéhjí o áábúcu híjcyáne, pamévakéré o wájyuhíjcyáne, o úwáábóné déjúcotu o ícúbáhrámeíyonéhjí o áábúcu híjcyáne. ¹¹ Muurá ú waajácú muhdúhjáa Ajtiokíía múnaa, Icóónío múnaa, Ríítará múnaa, óhdi ícúbáhráronéhjí o áábúcu híjcyáne. Áhdure ú waajácú muhdúhjáa Píívyéébe oke ténéhjítu pátyetétsohíjcyáne. ¹² Aane ímiááné íhnáhóóné Jetsocríjtoke meúraavyéné meímíllémé téené déjúcotu meícúbáhrámeíñe. ¹³ Áánetu ímityúmé állíu múnaa íjcyame ávyétá tútavááveréjuco méénume míamúnáake éhniíñevúré állíhíjcyá muhdú ímityúnéhjívú íállítsáméíhíjcyádu.

¹⁴ Áánetu ihdyu ímíñeúvú duráavyé ukée o úwaabóné tsúúca u wáájácúne. ¹⁵ Muurá ímí tehdújuco tsííménedítyuré u wáájácúne Píívyéébé uwááboju muhdú íwaajácúháámítu nééneé. Aane uke túkévéjtsóneri tsaímíyé Jetsocríjtoke u cáhcújtsoobe ú pájtyéteéhi. ¹⁶⁻¹⁷ Muuráhjáa Píívyéébé uwááboju íwaajácúháámítu íhíjyú uubáalle múnaa caatúnú dííbyere túkévéjtsóneri meke tene úwáábo keená ímiáájú íjcyane, téhdure

meke tene ityúkévjtso keená álliúré íjcyánetu, áhdure meke tene iúwáábo múhdurá meícyahíjcyánetu meímíbaávyéne ímiáámé dífbyema meíjcyame ímiánéhjiréjucu meméénuki.

4

¹ Muurá Ávyéjuube Jetsocríjtó íhtsútuube íjcyaaabe tsiíne tsaá pámeere míamúnaa dsíjívújucóóróméhjima muhdú ícyahíjcyáné ímíbájchoki. Áánéllii dífbyee, Píívyéébeé, íjcyámútsí úmíwávú uke o nées dífbyedítýú íjcyáné uwááboju pájyuvaré u úwáábohíjcyá ihdícyajcóójí íjcyaróne. ² Ímíñeúvú múhdurá néerónéhjí pañe óvéhéetuubéré cáhcújtsótúmeke chooco duwáábó muhdú tene néhdújuco. Áánetu cáhcújtsójúcoorómé múhdurá ícyahíjcyámeke íhnáhóónécoba duwáábó ditye ímíjpyetéki. ³ Muurá íjcyaiñé míamúnaa ímiá uwááboju íhvéjtsóne ímíllehíjcyádú átéréénéhjí uwáábojtékeréjucu néhcoíñe. ⁴ Aame úbállénéhjíryéjucu íjcyame ílluréjucu íhvéjtsóíñé ímiá uwááboju. ⁵ Áánetu ihdyu ímiáábéré dífcyáne daabúcu híjcyá ímityunéhjí uke pájtyeróne. Ááne dúwáábohíjcyá ímiáájú pájtyéteju míamúnaa icyáhcújtsoki. Ehdu ímíñeúvú méenuhíjcyá díwákimyéjyucu íjcyane.

⁶ Muurá íñe tsúúca téneri o ícúbáhrámehíjcyánetu ó wáyéeevéhi. Aabe wahájchotáréjucu o íjcyánetu o dsíjíveíñe. ⁷ Tsúúca íñe okée Píívyéébe níwáávéne wákimyéí o méénúnetu ó níjkéváhi. Aabe dífbyeke o cáhcújtsóné tsá o íhvéjtsotúne. ⁸ Áánéllii Jetsocríjtó ímiáábé íjcyaaabe tsiíne itsáacooca téene áhdó oke ávyéjútsoóhi. Áronáa tsá apáábyekéré oke díbye ávyéjútsoítýúne. Pámeere múhdumé ímiááméré íjcyáne tsaímíyé dífbyeke téhmejíjcyámeke téhdure ávyéjútsoííbye.

Timotéoke Páávoru túkévejtsóne

⁹ Aane óvíjyucu íícúí oke duhjéva. ¹⁰ Muurá oke náhbénuhíjcyarómé péjucóó óhdityu. Déema péjucóó Tetsaróónicávú íjienéré ímíllehíjcyánéllííhýe. Áhdure Cretsééte péjucóó Garáátsiá íiñújívu. Áhdure Tííto péjucóó Damáátsiá íiñújívu. ¹¹⁻¹² Áánetúu Tííki-cyóké ó wallóó Éépetsóvu. Apáábyeréjucu Róóca óhdivu cóeváne. Áánéllii uke o nées kíá Mááco íjcyáábeke u néhcóne óhdivu u tsíva oke díbye táwákimyéítyu ípíááboki. ¹³ Aabe néhi u tsáacooca óhdivu tsíva Tóróóavúu Cáápo jávú tátsuucójama táwaajácúhaamíné o pícyoíñúne. Tsáma dábájíívedí ímichi tápañétúéhaamíjí íjcyane.

¹⁴ Áánetu uke ó úúballé Arejááodoro ímityúné oke dáriivéné éhne úwáñewáánetu panévare méenuhíjcyaaabe. Áábema ihdyu óví Píívyéébe ímíbájchó teéne. ¹⁵ Áábeke téiibúwá dífcyaco. Uke mújtátsódííbye. Muurá íñe meúwáábohíjcyáné ehdíívállehíjcyaaabe.

¹⁶ Aanée muurá pámeere oke náhbénurómé óhdityu péené boone ímityúnéhjí ímíbájchojté úmíwávú o íhjúvúáabeke tsá múha oke píáábotúne. Árómeke néhi tsá íñá pájtyéítyú téené hallútu. ¹⁷ Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe oke píáábóneri pájtyéteju o úwaabóné tsújaavé pámeere jodíómú íjcyátúrómedívu. Áhdurée oke pájtyetétsoobe oohímýe oke dóóíyónetu. ¹⁸ Aabe muurá oke panévaturé téhmeé tsaímíyé íavyéjuri dífbyema níjkyéjiri o íjcyaki. Áábeke metsu maávyéjútso mújyú níjkéváítyúne. Ehdu teéne.

Páávoru pítyajcóne

¹⁹ Aane óóma duubállé Píríícama Akííramútsikye o dúúruváne. Téhdure Onetsíporóké pámeere íítsíímema ó duurúváhi. ²⁰ Téhdure uke ó úúballé Coríítovúu óhdityu Eráátó cóeváne. Áánetúu Tóróópimo chéméébeke ó pícyoíñú Miréétovu. ²¹ Áánéllii uke o nées íícúí úúníjyabái íjcyátúné íhde u tsáákíí. Téhdure uke ó úúballé ílletu uke ditye dúúruváne Eobóóroo, Podéétee, Ríínoó, Cáráóódíaa, íjcyame. Téhdure pámeere tsíjtyehjí

ménahbémú uke duurúváhi. ²² Ahdícyane óvíi Píívyéébema Ávyéjuube Jetsocríjtomútsí pámeekéré amúhake píaabóhi. Áyu tehdújuco.

TÍÍTOÓ Tíító élleву Páávorо cáátúnuháám:

Duurúvaju

¹ Oo Páávorо Píívyéébé ïcúve múnáajpi o íjcyaaabe íñe Jetsocríjtodítyú íjcyáné uwááboju úwááboobéré ó pehíjcyá dibyee tsúuca újcúmeke ditye ímíñeúvú iwáájácu téjijto meúraavyémé múijyú medsíjivéjúcóóityúne bóhí meújcune. ² Tsá muurá Píívyéébe álliutúne. Aabée téenevu meke iájcuíñé nées tsúucajátújuco ííñujíkyee ípívyéévetúné ihdejuco. ³ Áané uwáábojúu mewáájácúíñe ééve úújetétsihvújuco muurá íñe meke dibye wáájácútsóné téenevu. Aane úwááboobéré ó pehíjcyá Mepájtyetétsoobée Píívyéébe oke néhdújuco. ⁴ Aabe íñe íhyaami ó caatúnú, uu, Tíító élleву táuwaáborí Píívyéébeke u cáhcújtsónéllii tájtsiménédú uke o íjtsúcunúube élleву. Aane ihdyu óví pámeeke íídaatsóllédú íjcyamútsí Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtoma uke píaabó íbúwajíí u íjcyaki.

Cahcújtso múnáake Tíító píaabóne

⁵ Muuráhjáa uke 'Créetaá' némeíñe caapáhovu ó pícyoíñú tétsii íjcyácoomíjiri íjcyáné cahcújtso múnáake panévaturé u píááboki. Áhdurée uke o nées diityémá túkevétsootéké u méménuki. ⁶ Aame diitye túkevétsojto íjcyáiyá panévaturé ímiááméré íñnetú neétsámeityúme. Tsáápíllekeré táábávaiyóme. Áamej tsíímé cahcújtso múnáa íjcyáiyá cáánímudívú íñeétsótuki. ⁷ Muurá túkevétsoobe páneere Píívyéébé icyánéjcu wákimyéí ejécunúhi. Áánéllii téene wákimyéí méenume panévaturé ímiááméré íjcyáiyáhi. Tsá ditye ávyéjuuháñe lííñeityuróne. Tsá ditye cááyóbáityuróne. Tsá ditye líyícyávéityuróne. Tsá ditye átéréénéhjí hallúvú dsíídsívaiityuróne. ⁸ Keená ímiááné íjcyane Píívyéébe ímilléneréjuco ditye méenúiyóné íñnevú táhjátsámeityúme. Aame tsaímíyé íaahíve múnáake waatsúcúiyáhi. ⁹ Tsaímíyé ímiá uwááboju tsúuca iwáájácúné úráavyéiyóme. Áane úwáábóiyómé téenetu ímityúné íhjuvuhíjcyámeke ímí diityéké tene íbúúúveki.

¹⁰ Muurá íjcyámé mítyame tamúnáa jodíómú ímiáájú úraavyéjúcoorómé úwáábohíjcyáné míamúnáa kíhdyahírótsámeíyónetu. Ááneri íllure míamúnáake állihíjcyáme. ¹¹ Áánéllii múu diityéké bóijcyú téenetu. Múhdurá úwáábohíjcyámé téene hallúvú ídsíídsívakiye. Muurá pívájavá múnáakéjuco ditye mújtatsóné ímiájíjtó ditye úráavyénetu.

¹² Aanéhjáa muurá tétsii múnáajpíyé uwááboobe néehíí: "Créeta múnáa ávyetá allíujte iyámédú néeme ovéhe múnáa íjcyame mítyane majchóhi." ¹³ Ímiáánéjucóhjáa dibye néeneé. Áánéllii uke o nées íhnáhóónécoba tétsii múnáake u úwáábo ditye ímíñeúvú Críjtoke icyáhcújtsoki. ¹⁴ Aame tsá íícuvéjúcóóityú átéréénéhjí íjtsámeityuré iújcune ditye úúbállehíjcyáneri. Áhdure tsá ditye íícuvéityú ímiájíjtó úraavyéjúcootúmé diityéké tsíñejcúvuré túkevétsooneri.

¹⁵ Muurá cahcújtso múnáa ímiáánéré íjtsámeíhi. Áánetu cáhcújtsotúmé tsá múijyú ímiááné íjtsámeíityuró ímityúnéré diityé ííbúwari íjcyánéllíihye. ¹⁶ Tehdu néeme muurá bañúháñe nehíjcyá Píívyéébeke iwáájácúne. Áronáa múhdurá ditye ícyahíjcyánetu méwaajácú íllure ditye állihíjcyáne. Aame ímityúmé íjcyame tsá múijyú ímiááné méenúityuróne.

¹ Áanetu ihdyu ímiñeúvú dihjyúvahíjcyá muhdú ímiá uwááboju néhduú. ² Ááne dúwáábohíjcyá kéememújuco íjcyané nahbémuke ditye tsaííbuwáre íjcyáne pamévakéré íavyejúúlleki, ímityúnehjívú ditye ityáhjátsámeityuki, Críjtoke ditye ímí icyáhcuújtsoki, ímityunéhjí íjcyaroné íábúcuéne ditye pamévamáyé iwájyújcatsíki. ³ Áhdure kéememújuco íjcyané naallémuke duwáábó pamévakéré íavyejúúlléne tsíjtyedítýú állíunéhjí ditye íhhyúvátuki. Áhdure tsá ditye líyíicyávéityuróne. Ímiááneturé bóhówaúcunúiyóme. ⁴ Aame úwáábóiyá bádsíjcake muhdú múúne walle ájyúma iwájyújcatsíne tsaímíyé ítsíimeke téhmené. ⁵ Úwáábóiyómé ímityunévú ditye ityáhjátsámeityuki, panévaturé ímiááméré ditye íjcyaki, tsaímíyé ihjya ditye ityéhmeki, tsíjtyeke ídaatsólléne ditye ipíááboki, ájyumu túkévejsódú tsaímíyé ditye íjcyaki. Ehdu íjcyáiýómé Píívyéébé uwáábóju múha ímityúné íhhyúvátuki.

⁶ Áhdure ováhtsámuke ímiñeúvú duwáábó ditye ímiááméré íjcyaki. ⁷ Ááne panévaturé ímiáábé diityémá diicya tehdu ditye íjcyaki. Tsá múu májchíjyuri díllotú diityéké íuwaabóne. ⁸ Tsaate úhdityu ímityúné íhhyúváneerí díícúvedí ditye téenerí íñúcójpívéne tsiíne íhhyuvájúúccótuki.

⁹ Téhdure idyé uke o néé tsaaté hójtsí pañe íjcyámeke u úwáábo ditye ímiááméré íjcyáne íavyéjujte táuhbané imyéénuki. Tsá tene ímityú líííneturé diityéké ditye áñújcúiyóne. ¹⁰ Tsá ditye nánítyuró diityé éhne. Panévaturé ímiááméré íjcyáiýa Mepájtyetétsoobe Píívyéébé uwááboju diityédítýú íbóhówaúcunúki.

¹¹ Muuráhjáa meke ídaatsólléne iwájyúmeke waajácútssoobe muhdú mepájtyetéíne. ¹² Áánéllíi tsúuca méwaajácú páneere íjí ímityuháñe meíhvéjtsóne tsaímíyējuco dííbyeke meuráavyeyíyóné íñevú táhjátsámeityúme. ¹³ Áhdure tsúuca méwaajácú ípyée íñéhdú íhtsútuube Mepíivyéébé Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtó ííne ímíjyaú tsááiñe metéhme-híjcyáne. ¹⁴ Diibyee muurá dsíjivé mewájyuri mepée mewágóóóvéiyónetu meke ípájtyetétsooki. Ehdúu meke ímíjpyetétsoobe dííbyeéjté meíjcyame ímiááané meímílléne ímiááanerējuco meméénuki.

¹⁵ Ehdu múu úwaabó míamúnáake tsápíjtsoobére. Áhdure múu íhnáhóónécoba úwaabó múhdurá ícyahíjcyámeke diityédívú táhjátsámeityuubére.

3

Muhdú múúne cahcújtso múnaa íjcyane

¹ Áhdure idyé duwáábó cahcújtso múnáake ditye pámeere ííñújí avyéjujteké íavyejúúlléne muhdú ditye néhdu íjcyáne imyéénuhíjcyá ímiááanerējuco. ² Ááne ímiááméré íjcyáne mítyájkímyeityúme míamúnáake ídaatsólléne ipíáábohíjcyaki. Aame tsá múhdítýú ímityúné íhhyúváityúne.

³ Muuráhjáa tujkénú múhdurá menéénéllíi tsá Píívyéébeke melléébohíjcyatúne. Ídátsohrée ímityúnéhacáa íjcyane páhduváre nénehjí pánehjídú ímíwu meíjtsúcunúné meuráavyehíjcyáhi. Ehdúu ímityúnéhjí pañe meíjcyame tsíñéhjírí ménomíutáavahíjcyáhi. Áhdurée tsíjtyéhjíma métsaríllécatsíhíjcyáhi. ⁴ Áronáacáa Píívyéébe Mepájtyetétsoobe ímiááané pámeekéré míamúnáake iwájyune úújetsó meke ípájtyetétsoonerí. ⁵ Tsáháa íiná ímiááané meméénúnéllíi meke díbye pájtyetétsootúne. Mekée ídaatsólléne íllíi pájtyetétsoobe Íapííchoj téeverí meke díbye ímbajchómé béhne íjtsaméímáyējuco meíjcyaki. ⁶⁻⁷ Teenée Íapííchó mépañevú pícyoobe Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtoj téeverí ímiááamerējuco meíjcyame múijyú medsíjívéjúccóóítýúne bóhí meítsóhíjcyané meújcuiki.

⁸ Aane éhniíñevu dúwáábohíjcyá Píívyéébeke cáhcujtsómé keená ímiááne íjcyanére imyéenuíñeri itsúúrámeki. Ehdu íñe uke o néé pámeekéré píááboíñe. ⁹ Áánetu eene átéréenéhjí meke píáábóityúné muhdúhjáa méihde múnáaúvú íhdéené taúhbáju úráavyehíjcyáneri ditye táhjácatsíhíjcyáneri díícúvedíñe. Íllure ténéhji meke mújtat-sóhi.

¹⁰ Áánéllii múu tsaate ténéhjiri táhjácatsíhajchíí bóijcyúra míjyúúre. Aane ditye lléébótúhajchíí múu ílluréjuco íjchívyetsóné diityéké tsíjtyeke ditye imújtátsótuki.

¹¹ Muurá ehdu dáríívémeímýé tsáhájucó ímíletú ímí íjcyane. Aame waajácurá íhýal-lúvúré ímityúné imyéénune.

Tíítóke Páávoró túkévejtsóne

¹² Aane diéllevu Tííkicyómá Atéémamútsidítyú tsáápikye o wálloobe úújetécooca íícúí oke dúhjetécó Nicóoporíyí o íjcyáábeke. Técomíyí úúníjyaba o pájtyeíñé ó wábyujtsóhi.

¹³ Áánetu ihdyu óvíí muhdú u píívyetédú ú píáabó Apóóromútsikye ímityúné múúne méénúmé hallúvú íhjúvaabe Tséénáma dityétsí kiávú ipyéhullévú péécoóca. ¹⁴ Aane ihdyu óvíí éhnée méuwaábori cáhcujtsómé iwáájáne téhdure tsíjtyeke píáabó ímiáájú diityédítyú íbóhówaúacunúki.

Páávoró pítyajcóne

¹⁵ Ahdícyane óvíí Píívyéébe pámeekéré ámúhakye píáabóhi. Pámeere ménahbémú ílle íjcyane uke duurúváhi. Áhdure elle íjcyámeke o duurúváhi. Áyu tehdújuco.

PIREMÓO

Piremóo éllevu Páávoru cáátúnuháám:

Duurúvaju

¹ Oo Páávoru Críjtoke o úráávyéné déjúcotu cúvéhóójari o íjcyáábema ménahbe Timotéó íjcyáábema muhsti íhyaami diéllevu mécaatúnú Píívyéébé wákimyéí muhsti meméenuhíjcyádú téhdure tééné wákimyéí u méénúúbeke mítyane uke muhsti mewájuube Piremóo éllevu. ² Téhdure idyé dihjávú píhcyáávehíjcyané cahcújtso múnáá wáabyuta téhaámi. Áhdure uwáábotu meke píáábohíjcyaaabe Akíípoo, ménaalle Áápiia, íjcyamútsí wáabyuta téhaámi. ³ Áámeke ihdyu óvíí ámúhakyé Máavyéjuube Jetsocríjtomútsí Méécááni Píívyéébema píaabó íbúwajíí ámuha mejjcyaki.

Piremóo ímí cáhcujtsóne

⁴⁻⁵ Muurá pajyuvaré Píívyéébema o íhjuvácocca díhyallúvú ó téhdútsohíjcyá uuva ímí Máavyéjuube Jetsocríjtoke u cáhcújtsóne pámeekéré cahcújtso múnáake u wájuuhíjcyané uubállé o lléébónélliíhye. ⁶ Áánéllií díhyallúvú ó táúmeíhíjcyá píaabó íñe Jetsocríjtoke mecáhcújtsónej téeveriyé méema píaabó íjcyane éhniíñevu u wáájácúne tsíjtyeke u úwááboki. ⁷ Muurá mítyane ó ímíjyuuvé ímí tehjújucu ménahbémuke u wájuúne panévariyé diityéké u ímíjyuúvétsohíjcyáneri.

Páávoru Onéétsimó hallúvú íhjuvávane

⁸ Áábeke muurá uke ó piivyéterá o táuhbané ñiná u méénúíñevú Críjtorée oke uwáábóobedívú pícyoóbe. ⁹⁻¹⁰ Aabe íñe ídátso keeméjuco o íjcyaaabe dífbyeke o cáhcújtsóné déjúcotu cúvéhóójari o íjcyaaabe úuma ó íhjuvává Onéétsimó hallúvú táuwáábori díbye Píívyéébeke cáhcújtsónéllií tájtsiiménédú o íjtsúcunúúbé hallúvu. Áánéllií uke o néé oke u wájuúhajchíí dífbyeke u píaaboki.

¹¹ Muuráhjáa ihdyu éjyu díhyójtíí pañe íjcyaaabe tsá íñnetú uke píáábohíjcyatú átéréepi íjcyanélliíhye. Ároobe ícyooca tsúúca ímíjpyetéhi. ¹² Áábeke íñe tsiíne diéllevu o óómíchóóbeke ihdyu ímíñevú waatsúcúpéjtsoco muhdú oke u wáátsúcúiyódu. ¹³ Ó imíllerá díbyeí óómaye íjcyane íñe ímiá uwáábójú déjúcotu cúvéhóójari o íjcyané hajchótá oke díbye ípíáábo oke u píaabóiyódu. ¹⁴ Árónáa tsá o ímíletú u wáájácútúnáa díbye óhdivu cóeváne. Ihdyu dífycánéjcutu u ímílléhajchíí tehjújucu óhdivu icyóéváne oke díbye píaabóiyóne. ¹⁵ Muuráhjáubáhjáa ihdyu úhdityu úmívaabe ímímbáavyéne úumaye íjcyaki. ¹⁶ Aabe ihdyu tsiíne díhyójtíí pañevú úújetéébeke éhniíñevu u wájuúhi. Muurá téhdure dífbyeke mítyane ó wájuúhi. Ááné éhniíñevu dífbyeke wájuu tsúúca Píívyéébeke cáhcújtsoobe díñahbeduréjuco néébeke.

¹⁷ Ahdícyane tsáma ímíñevú dífbyeke waatsúcucó muhdú oke u wáátsúcúiyódu ímiáané díñahbéébe o íjcyáábeke u wájuúhajchííjyu. ¹⁸ Aabée uke ímityúné dáríívéhajchííjyu, díbyeé tsíeméné úhdityu áhdótuube újcúhajchíí néhi páneere ookéréjuco dahdótso. ¹⁹ Aane uke o áhdoíñé o nééne oo Páávoru ó caatúnúhi. Árónáa ihdyu tsá uke o néétu téhdure oke u áhdóiyóné ukée o píaabóne. ²⁰ Ehdu teéne, muúbej. Ahdícyane óvíí Ávyéjuube Jetsocríjtoke mecáhcújtsónéjcutu táñahbe u íjcyaaabe oke u tsípajtsóhi.

²¹ Ehdu íñe diéllevu ó caatúnú panévatúré ímiáábé u íjcyane o wáájácúnélliíhye. Áánéllií ó waajácú uke o néhíjcyané éhniíñevu panévaré tsáímíyé u méénúíñe. ²² Aane uke o néé táíhde tsátsii u ímímbájchoki. Tsáijyu múúne Píívyéébeke ámuha táhallúvú píaabó metáúmeíhíjcyáne péevé ámúhadívú ó úújetéhi.

Páávoró pítyajcóné

²³ Áhdure uke ó úúballé Epáápara uke dúúruváné téhdure Jetsocríjtoke iúráávyéné déjúcotu óóma cuvéhóójari íjcyáábe. ²⁴ Áhdure uke duurúvámé Máácoó, Arijtáácoo, Déémaá, Róócaá, ehdume muha mewákímyefhijcyáme.

²⁵ Ahdícyane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhake píaabóhi. Áyu tehdújuco.

HEEBERÉO

Heeberéomu élleву cáátúnúmeíháám:

Píivýéébe íllij tééveri míamúnáama ihjyuváne

¹ Éjyuúvúhjáa Píivýéébe ihjyúvahíjcyá méíhdé múnáaúvuma páhduváré nénehji ihjyú uubálle múnáadívú íbóhówajcárónej tééveri. ² Áánetu ícyooca íjcyáné míamúnáama ihjyúvaabe ílli Jetsocríjtoj tééveri. Aanéhjáa dífbyej tééveri páneere múhdúné tsíeméné ípívýejtsóne dífbyé hójtsí pañevú pícyoobe téené avyéjuube dibye íjcyaki. ³ Aabéhjáa Cááni Píivýéébeke bóhówajtsoobe meke úújetsó muhdú dibye íjcyane. Áábedítýú dífbyé ámítsaráhcó bóhówaúcunúúbé íhtsútuube íjcyáábe tájpi páneere íjcyáhi. Muuráhjáa idsíjíveneri méimítyuháñé ímíbájchóne Cááni élleву níjkyejívú ipyééne ílluréjuco dibye avyéjuuténe.

Níjkyéji múnáa ehnííñevu Píivýéébe Hajchi áveyjúúne

⁴ Aabe níjkyéji múnáa ehnííñevu íhtsútuube Cáániye Píivýéébe dífbyeke avyéjújtsóobe. ⁵ Tsáhájháa muurá múijyú dibye tsáápiikye níjkyéji múnáadítýú néétune:

Uu Hájchíwu u íjcyáábeke uke o avyéjújtsóhi.

Áhdurée tsá dibye dífbyedítýú néétune:

Dífbyej caani o íjcyánéllii tájtsiiméné dífbye.

⁶ Áronáacáhjáa ihdyu íllíkye apáábyéré íhtsútuube íjcyáábeke ííñujívú íbóhówajcáróbedítýú neébe:

Óví pámeere tahñéjté níjkyéji múnáa Hájchíwúuke íavyéjújtsóobeke duurúváhi.

⁷ Áánetúhjáa ihdyu diitye níjkyéji múnáadítýú neébe:

Tápiáábojte níjkyéji múnáa kíjyebádu. Áhdure cúújuwádú diitye.

⁸ Téhduréhjáa tsiíne íllídityu neébe:

Uu íhtsútuube Píivýéébe u íjcyáábé avyéjú tsá múijyú níjkéváityúne. Aabe ímiáábé u íjcyaaabe muhdú tene íjcyadújuco míamúnáama u méénuíñe. ⁹ Muurá ímiáábé u íjcyánéllii tsá ímityúné u ímíllétúne. Áánéllii oo Dípiivýéébe o íjcyaaabe uke páme ehnííñevu ó piááboó íñe imíjyaú u íjcyaki.

¹⁰ Téhduréhjáa tsiíne dífbyedítýú neébe:

Uu íhtsútuube avyéjuube u íjcyaaabé u ípívyejtsó páneere íévéhóówari íjcyánéhjima ííñuji. ¹¹⁻¹² Áronéhjí wágóóóveé wájyamu nójcanújá wágóóovédu. Ehdu ténehji u wágóóné boone béhnéréjuco u ípívýejtsóíñé éhne múúne wájyamu nójcanúné boone béhjáréjuco ditye cápáyoácódu. Áronáa ihdyu díjtsaméi tsá múijyú cápáyoóvéityúne. Áhdure tsá múijyú muhdú u íjcyáityúne.

¹³ Téhduréhjáa tsá múijyú dibye tsáápiikye níjkyéji múnáadítýú néétune:

Íchihvúi táuniúvú diicya dímunáake úúma o táhjáne hajchóta.

¹⁴ Muurá diitye níjkyéji múnáa Píivýéébe piáábojte íjcyame tsá íjpíima íjcyatúne. Aame panévatúré piáábohíjcyá pájtyetéímyeke.

2

Tsá méíhvéjtsóityú mepájtyetéíne mecáhcujsóne

¹ Áánéllii metsu téiíbúwá meíjcyáne ímiíñevú meúraávye íñe mepájtyetéíñé uwááboju melléébohíjcyáné téénetu memújtátuki. ² Éjyuúvúhjáa muurá diitye níjkyéji múnáaj tééveri Píivýéébe úwáábohíjcyá ímí tehdújuco. Aanéhjáa tsaate lléébotúmé ímityúné méénuhíjcyámeke téené hallútú ícúbáhrahíjcyaaabe. ³ ¿Aane íñe teenéjuco

mepájtyetéyóneri meíícúvétúhajchíí múhdu tú mépájtyéteéhi? Muuráhjáa dífbyere Ávyéjuube Jetsocríjtó úúballé tsúuca teene méema imyéénune. Áané uwáábojúu lléébótujkénúme méhdivu pajtyétsóhi. ⁴ Áánevéú Píívyéébe meke ímííneúvú waajácútsó páhduváré nénehji méénúráíturóné imyéénúneri. Muuráhjáa dífbyeke cáhcújtsómé pañéú íapííchó ípícyóónej téeveri páhduváré píáábohíjcyaaabe muhdú íjtsúacunúdu.

Jetsocríjtó míamúnáajpídyú íjcyane

⁵ Áronáacáa tsá díbye néetu béhné iíñújiri meíhjúvahíjcyaji ípívyéjtsoji níjkyéji múnáa hójtsí pañéú ípícyooíñe. ⁶ Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé:

¿Aca muhdú íívamedí míamúnáadi ú iyyácunúhijcyáhi? Áhdure ¿muhdú ííváábedi Míamúnáajpidívú ípívyéévébedi ú iyyácunúhijcyáhi? ⁷ Muuráhjáa dífbyeke ú picyóó wahájchotáwu díbye níjkyéji múnáa íhtsútú lliíñévuréjucu íjcyaki. Ároóbekée bóónetu u ávyéjújtsóne ú picyóó páné avyéjuubéré díbye íjcyaki.

⁸ Ehdú Píívyéébe waajácúháámitu néene páneere Críjtó hójtsí pañe íjcyane. Áronáa tsáhái panéváré dífbyé hójtsíri íjcyatúne. Íjcyaiñéi ihdyu múijyú páneere dífbyé hójtsíríyéjucu íjcyane. ⁹ Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe dífbyeke wahájchotáwu picyóó níjkyéji múnáa lliíñévuréjucu míamúnáa wájyuri díbye ídsíjíveki. Ároobe ícyooca ílluréjucu ávyéjuuténe.

¹⁰ Dífbyej téeverí páneere Píívyéébe ípívyejtsó téeneri íávyéjújtsámeíki. Áanéllíihyée mewájyuri dífbyeke íhvéjtsoobe Mépájtyetétsoobe íjcyaaabe ícúbáhrámeíñej téeveri meímíáávyeki. ¹¹ Aame dífbyema tsané nahbémuréjucu meíjcyame tsaapííkyéré mécaaníváhi. Áanéllíi Píívyéébe Hajchi tsáhájucu meke núcojípíletú tsúuca íñahbému meíjcyámeke. ¹² Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé:

Uke ó bóhówájtsóo táñahbé mudívu. Aame tsaméhíj uke muha medúúruváné mémátsí-vahíjcyáahi.

¹³ Téhdure nééneé:

Píívyéébedívú ó cátsípáávehíjcyáahi.

Téhdure tsiíñe nééneé:

Tsúuca okée Píívyéébe náhbénúmema oó.

Ehdú néene Píívyéébe waajácúháámitu.

¹⁴ Muurá íñe míamúnáa meíjcyadúree idyé Jetsocríjtó íjcyá íjpiíma, ítyujpácyoma. Ehdú míamúnáajpidívú ípívyéévéne dsíjíveebe mépée mewágóóóvéyóonejcvú meke íbúwátsohíjcyaaabe Naavéneke ityáhjaki. ¹⁵ Ehdú dífbyé hójtsí pañétú meke pájtyetétsoobe mewágóóóvéyóonetu. ¹⁶ Tsáháa Críjto tsáatu níjkyéji múnáake ípíááboki. Tsaabée Aavarááuvúj tsiiménémúhaabe meíjcyámeke ípíááboki. ¹⁷ Áanéllíihyée míamúnáajpidívú ípívyéévebe ímiá lluuváábé íjcyaaabe íñe muhdú meícyahíjcyané iwáájácu méhdi ídáátsóvéne máhallúvú Píívyéébeke píáábó ityáúmeíki. Aabée mewájyuri pájámeíbyedi ícúbáhrámé meímítuyháñé íábájíívemeíki. ¹⁸ Téhdurée dífbyeke Naavéné máváríjchóneri ícúbáhrámeíñéllíi waajácuube muhdú ténehji meke dómácohíjcyáne. Aabe piivyété meke téenetu ípíáabóne.

3

Moitsée ehniíñevu Jetsóó ávyejúúne

¹ Ehdú teéne, ámuúha táñahbé muj. Áanéllíi Píívyéébeéjté meíjcyame metsu ímííneúvú meúráávyé uwááboobe Jetsocríjtóke, dífbyeke meúráávyehíjcyánéjcu lluuváábé páñétúejpi íjcyáábeke. ² Muuráhjáa Píívyéébe dífbyeke níwáávéne wákimyéi tsaímíyé níjkévaabe Moitséeúvukéhjáa díbye íhñéjtedívú níwáávémeke díbye tsaímíyé téhmehíjcyádu. ³ Áronáa ihdyu Moitséeúvú ehniíñevu avyéjúúllémeíbyé páneerée díbye ípívyéjtsónéllíi éhne múúne jaa méénuube tééjé ehniíñevu ávyejúúllémeídyu.

⁴ Muurá míamúnaa jaa meenúhi. Áronáacáa ihdyu páneere Píivýéébere ípívyéjt-sónéllii éhniíñevu diibye avyéjúúhií. ⁵⁻⁶ Ehdu muurá Críjto Moitséeúvú ehniíñevu ávyéjújtsámeíhi. Muuráhjáa dífbyeúvú Píivýéébeéjté jahdu néemeke ímí téhmehíjcyáhi. Ároobée dífbye íicúve múnáajpíye. Áánetu ihdyu ílli Críjto dífbyeéjté avyéjuúbe. Áábedítyúu muurá diibye Moitséeúvú meke úúballéhi. Aane ímiááné dífbyeéjté meíjcyame dífbyedívú mecátsípáávéne nihñéetsihvúré ímí dífbyeke meúraávyéhajchíí tsaímíyé méíjcyááhi.

Píivýéébeéjté tsaímíyé íjcyane

⁷ Muurá Píivýéébé waajácúháámitu dífbye Apííchó túkevéltsóneri dífbye ihjyú uubálle múnáajpi nééhií:

Píivýéébe o íjcyaaabe ámúhake o nééne melléébo. ⁸ Tsá múu oke táhjálletú éhnée ámúhá ihde múnáaúvú íñéubá píivýétúné iñújiri íjcyácooca oke dáríívehíjcyádu.

⁹ Ehdúu téhulle íjcyame dáríívémeíhijcyá 40 píjcyá hajchótá diityémá méénúráítyúronéhjí o méénuhíjcyáné ájtyumíjúcooróme. ¹⁰ Aanée oke cáyobáavatétsoobe diityédítýú o nééhií: “Íjtsaméí tútávaavémé tsá ímíletú diityéké o túkévejtsoné illéébone.” ¹¹ Ehdúu diityédívú o cáyobáavaténe ímiáánetúré o néé diityéké tsaímíyé o pícyooíñé o néhíjcyátsihvu ditye úújetéityúne.

Ehdúhjáa Píivýéébé waajácúháámitu dífbye ihjyú uubálle múnáajpi néé dífbye Apííchóré túkevéltsóneri.

¹² Ahdícyane tsáma téiibúwá méíjcyaco, ámuúha táñahbému. Ámúhá íjtsaméí metútáváávedí diibyéjuco ímiá Piivýéébé íjcyáábeke ámuha mecáhcújtsónetu ámuha memújtátuki. ¹³ Múu tsápítsójcatsí teenéjuco ícyooca méíjcyarááhori méíjcyáné hajchótá ímityúné ámúhake imújtátsótuki. ¹⁴ Muurá tujkénutújuco nihñéetsihvúré tsaímíyé Píivýéébedívú mecátsípáávéne dífbyeke meúraávyéhajchíí íñé imíjyaú Críj-toma méíjcyáá íavyéjuri. ¹⁵ Áánéllii máábájíívedí Píivýéébe íwaajácúháámitu íllu nééneé: Píivýéébe o íjcyaaabe ámúhake o nééne melléébo. Tsá múu oke táhjálletú ámúhá ihde múnáaúvúu oke táhjállehíjcyádu.

¹⁶ ¿Acáa caatyé Píivýéébeke ímityú dáríívehíjcyáhi? Muuráhjáa Ejlhto múnáa hójtsí pañétú Moitséeúvú íjchívetsómé Píivýéébeke ímityúné dáríívehíjcyáhi. ¹⁷ ¿Acáa caatyédí Píivýéébe icyááyóbáne ícúbahrá 40 píjcyá hajchóta? Diityéree muurá ímityú níjcaúvú úújetémé íñéubará píivýétúné iñújívú dsíjívehíjcyáhi. ¹⁸ ¿Acáa caatyéké neebe tsaímíyé diityéké ipícyooíñé íñéerótsihvu ditye úújetéityúne? Diityédítýúree ehdu neebe ditye dífbyeke lléébohíjcyátúné déjúcotu. ¹⁹ Áhdújucóo muurá tsá ditye úújetétú díbyeé diityéké néhíjcyátsihvu ípyée icyáhcújtsótúnéllíihye.

4

¹ Áhdure muurá ícyooca mééma íjcyájúcooróné Píivýéébe meke néhíjcyáné tsaímíyé dífbyema maávyéjuutéiyóne. Áánéllii téiibúwá méíjcyaco téeneri mebáñúmeítyu dítyéhjáa bánúmeídyu. ² Muuráhjáa diityéké íuwaábohíjcyádúré ícyooca Píivýéébe méhdivu muhdú mepájtýetéíñé uwááboju bóhówátsohíjcyáhi. Aane muurá dityée íjcyadúré melléébójúcoorómé mecáhcújtsótúhajchíí tsá íñetú meke tene píáábóityúne. ³ Áánetu ihdyu ímiááné cáhcujtsómé tsaímíyé íjcyáa Píivýéébema. Muurá cáhcújtsótúmedítýú neébe:

Cáhcújtsótúmedívú o cáyobáavaténe o néé mújyú ditye úújetéityúné diityéké tsaímíyé o pícyooíñé o nétsihvu.

Ehdúhjáa cáhcújtsótúmedítýú neebe íñújíí ípívyéjtsóijyújuco pámeere míamúnaa íñé imíjyaú dífbyema íjcyáíñé íñéijyu. ⁴ Muurá dífbye waajácúháámitu nééneé:

Páneerée Píivýéébe íwákimyéí iníjkévátsihdyu 7 coojívá úújetéjcoójí illuréjuco wáyéeevéne.

⁵ Áhdure nééne cáhcújtsótúmedítyu:

Tsá mújyú ditye úújetéítyú diityékée tsaímíyé o pícyooíñé o nétsihvu.

⁶ Áronáa ijcyámé tsaate pajtyété uwááboju icyáhácújtsóne ímí Píivýéébema ijcyame. Áánetúu tujkénú tééne uwááboju illéébójúcooróné cáhcújtsotúmé illure báñúmeíhi.

⁷ Áánélliihyée Píivýéébe meke íyaahóvú íajcúrááhori Dabíiúvuj tééveri íwaajácúháámitu néehíí:

Píivýéébe o íjcyaaabe ámúhake o nééne melléébo. Tsá múu oke táhjálletúne.

Ehdúu Píivýéébe néé íwaajácúháámitu. ⁸ Aanée muurá méíhdé múnáaúvuke tsaímíyé ipícyooíñé inééne Jotsoéeúvuj tééveri imyéenuca tsáhájucó Dabíiúvuj tééveri mééma dibye íhjuvúváityuróne. ⁹ Áánéllii muurá ijcyánéi méumíwari tsaímíyé Píivýéébema meíjcyañé. Tsáhái mééma tene panéévetú mekéé íajcuíñé dibye nééneé. ¹⁰ Muurá ihdyu dífbyema tsaímíyé meíjcyácooca illuréjuco mewáyéééveíñé dibyee panévaré ípívyéjtsóné níjcautu wáyéeevédu. ¹¹ Áánéllii metsu tsaímíyé Píivýéébeke meúráávye ímí dífbyema meíjcyá méíhdé múnáaúvúhjáa báñúmeídyú mebáñúmeítyuki.

¹² Muurá dífbyé ihju íhtsutúné íjcyánéllii páneere míamúnáa íbúwá íjtsaméi bóhówajtsó éhne múúne nítsúwari tsíeméné mewáhdahíróné pañe muhdíivané íjcyane maájtyumídu. ¹³ Dífbyerée páneere ípívyéjtsónéllii tsá iná dífbyedívú téévetúne. Páneere muurá waajácuúbe. Áábé úmíwari meíjcyácooca páneere mééma ímbájchó-íbye muhdú meícyahíjcyáne.

Jetsó páñétúejpi llúuváabe íjcyane

¹⁴ Áábé Hajchi muurá Jetsocríjtó páñétúejpi méhlluuváábé íhtsútuúbe. Aabe dífbyema íjcyaaabe máhallúvú piáábó táumeíhijcyáhi. Áánéllii metsu ímíñeúvú dífbyeke meúráávyekei. ¹⁵ Muurá meke ídaatsólléne piáábohíjcyaaabe mávaríjchojúúnevu metáhjátsámeítyuki. Muuráhjáa téhdure íjiri íjcyácooca ténéhjíri ícúbáhrámeíñéllii waajácuube muhdú meícúbáhrámeíñé. Áronáacáa ihdyu tsá dibye ímityúné méénutúne.

¹⁶ Ahdícyane cáhawáa metsu dífbyedívú mecátsípáávéne Píivýéébeke piáábó metáumeí méhdi ídáatsóvéne meke dibye ipiááboki.

5

¹ Muurá mee míamúnáadítyú páñétúejte llúuvájte íjcyáímyeke meménuhíjcyámé ityújkevééllémeke ditye Píivýéébema tsaaté hallúvú íhjuvúvane dífbyeke íícúvéne iyámeke icyóvájtsó diityé imítyú íábájíívémeíki. ² Áronáa llúuváabe íjcyároobe míamúnáajpi íjcyánéllii waajácú muhdú mávaríjchó íjcyane. Áánéllii tsaate ímíñeúvú wáájácutúmé mújtámeke piivyéteebe chooco íúwaabóne. ³ Aabe tujkénú íhyallúvú Píivýéébeke íícúvéne iyáábeke cóvajtsó ímítyú íábájíívémeíki. Áané boonétú tsíjtyé hallúvú méenuube diityé imítyú íábájíívémeíki. ⁴ Tsá tsaapi iye méménúmeítyuró llúuváábedívú. Píivýéébere ihdyu ityújkevééllémeke téénevu pícyóo Aróouvkéhjáa ipícyohdu. ⁵ Ahdúu Críjtóke Píivýéébere pícyóo páñétúejpi llúuváabe dibye íjcyaki. Tsáháa iye dibye méménúmeítyúne. Áábedítyú muurá neebe íwaajácúháámitu:

Uu Hájchíwu u íjcyáábeke uke ó ávyéjutsóhi.

⁶ Téhdure tsiíñe neébe:

Uke ó pícyóo níjkéváityúné íhtsútuube llúuváabe u íjcyá Mekitsedéé íjcyadu.

Ehdu Píivýéébe néé íwaajácúháámitu Críjtodítyu. ⁷ Aabée Críjto íjiri íjcyácooca Cáani Píivýéébema ávyetá íhnáhó kímóóveebéré íhjuvúvahíjcyá dibyee dsíjívéíñetu dibye muhdú inéhajchíí dífbyeke ipájtyetetsoki. Áronemáhjáa íhvéjtsámeíbye muhdú dibye ímillédú dífbyema tene ipájtyeki. Áánélliihyéhjáa Píivýéébe dífbyeke piáabóhi. ⁸ Aabée

muurá dífbyé Hajchi íjcyaaabe páñetu ícúbáhrámeíñéllii waajácú muhdú mecáhcujsóné.
⁹ Ehdúhjáa ímiáábé íjcyánéllii mepájtyetéíñe méenuube dífbyeke cáhcujsómé muhdú íjcyáityúmeréjuco dífbyema íjcyaki. ¹⁰ Áanélliihyéhjáa Píívyéébe dífbyeke picyóó íhtsútuube páñétúejpi llúúváabe dibye íjcyá Mekitsedéé íjcyadu.

Mecáhcujsóné meíhvéjtsómé úmiwa ápíchó nééneé

¹¹ Íjcyaróné téenetu mítyane ámuhákye o úwáábóiyóne. Áronáa tsáhájucó ámuhákye o úwáábóityú téeneri ámuha meíhcúvehijcyátúnélliihye. ¹² Tsáhájucó béjte ámuha meíjcyájucóóturóne. Muurá icyooca ámuha tsíjtyekéréjuco meúwáábóiyóne. Áronáa muhdú ííivane ámuhákye túhuutúné piéénéréi tsiíñe ó úwáábohíjcyá éhne múúne tsíimene majcho méénútutsi tsanééré mújpañe óóvedu. ¹³ Aane ehdu tsíimenédú nééme tsáhái ímíñeúvú wáájácutú muhdú ímiájíjtó meúráávyéiyóne. ¹⁴ Áanetu ihdyu kéemejte tsanééréjuco majcho méénudu nééme tsúúca waajácú ímítyúnetu keená ímiáané íjcyane.

6

¹⁻² Áanéllii metsu ímíñeúvú Píívyéébe uwááboju meúráávyé éhniíñevu ténejcu mewáájácuki. Tsá apááñeriyé meíhjyúváiityuró Píívyéébema meímíbbáavye méíjtsaméi mecápáyóóvéneri, dífbyeke mecáhcujsómé ímítyunéhjí meméénúné déjúcotu mewágóóóváyóneri, metsójtsótsámeíñeri, cahcújtso múnáá hallúvú méhójtsine mepícyóóne dífbyeke piáábó metáúmeíñeri, medsíjívémé mebóhííñeri, dibye muhdú meícyahíjcyané mééma ímíbájchóíñeri. Éhdúneri tsá apááñeriyé tsúúca Críjtodítyú íjcyané uwááboju mewáájácúneri meíhjyúváiityuróne. ³ Aane óvíi meke piááboobe éhniíñevu tsíñehji mewáájácuki.

⁴ Muurá dífbyé uwááboju tsúúca iwáájacúné ímí íjtsúcunúné úráávyémé pañe ijcyájucóóné dífbyé Apíícho. ⁵ Aame tsúúca waajácú dífbyé íhnáhoori béhjíréréjuco ííñuji cápáyóóvécooca muhdú meíjcyaiñe. ⁶ Áronáa ihdyu téenetu ávyéta mújtá imyéénúhahjí tsáhájucó ditye mújyú tsiíñe ímíbbáavyéityúne. Ehdu dáríívemeímíyé Píívyéébe Hájchikye múu tsiíñe dsíjívetsódú meenu míamúnáake dífbyedívú iúúhívatétsóneri. ⁷ Áanetu ihdyu ímiáané dífbyeke cáhcujsóméke ímí íjtsúcunúúbé éhne múúne tsáápi bájtsó níjyaba pípájchóneri imíwu ííñene dibye íjtsúcunúdu. ⁸ Áanetu éhne ímí ííñuji néerótsihdyu tsanééré bíiva ííñedu ímítyú Píívyéébeke meúráávyéhajchíi cúújúwá pañevú meke waagóóíbye.

Tsaímíyé meíjcyaiñé meíjtsone

⁹ Ehdu íñe ámuhákye ó nehíjcyáhi, ámuúha táñahbému. Áronáacáubá tsá ámuha tehdu meíjcyatúne. Muurá ó waajácú ímí tehjújuco ámuha meíjcyame mepájtyetéíñe. ¹⁰ Muurá Píívyéébe ímiáábé íjcyaaabe tsá ábájíívéityú tehjújuco ámuha mewákímyeíhijcyáne. Áhdure tsá dibye ábájíívéityú tsijtye cahcújtso múnáake ámuha mewájyúne mepíáábóné raahóvú tsíñehji ímiáánéré ámuha meméénuhíjcyáne. ¹¹ Ahdícyane ó imíllé ámuha óochévetúmé méitsohíjcyané ííne ímíjyaú meíjcyaiñé méúmíwari íjcyane ámuha téeneri mebáñúmeityuki. ¹² Méóóchévedí téenetu. íhnáhóóróné pañe ímíñeúvú mécahcújtsó éjyúúvúhjáa tsaate ímí icyáhcujsóné dibyee diityéké nehíjcyádú tsaímíyé dífbyema íjcyadu téhdure ámuha meíjcyaki.

¹³ Píívyéébéhjáa muurá íhtsútuube íjcyánéllii Aavarááuvuke páñetu iye nées ímiáané dífbyeke ipíááboíñe. Tsáháhjáa tsaatéj téeveri dífbyeke ipíááboíñé dibye néetune. ¹⁴ Íllúhjáa neebe dífbyeke: “Uke panévatúré mítyane ó piááboóhi. Áanéllii díjtsiiménémúhaabe mítyane lílyáateéhi.” ¹⁵ Ehdúhjáa muurá Píívyéébe Aavarááuvuke

néene icyáhcújtsóne óochévétuube ítsohíjcyánéllii ímiááné iñéhdújuco dífbyema dibye méenune. ¹⁶ Muurá tsáijyu tsaate ímiáánéré iñéecooa íehníñevu íhtsútúúbe mémé dó-majcó tsijtye icyáhcújtsoki. Ehdú dífbye mémé dómajcómé ‘óví oke muhdú méenuube o állíhachííjyu’ iñéenema. ¹⁷ Ahdúhjáa ímiááné imyéénuíñé páñetu iye Píívyéébe nées dítye icyáhcújtsoki. Aanéhjáa imíleebe diityéké iwáájacutsóné ávyeta iñéhdú imyéénuíñé íjtsaméí cápáyoácótuúbe. ¹⁸ Ahdícyane muurá tsúuca méwaajácú íhtsútuube íjcyaae muhdú iñéhdú mééma méenuíñe. Tsá dibye meke állítyúne. Áanéllii dífbyedívú metájpimye tsaimíyé méijcyá ípyée iñéhdú meke dibye ipájtyetétsoki. ¹⁹ Aane mewáajácú mé tsaimíyé dífbyeke meúraavyémé ímí méijcyá éhne múúne cúújúwami dóhjívami íoovéjúcótumi íjcyadu. Áanéllii tsúuca ícyooa mépiivyété meeréjuco Píívyéébema meíhjuvane muhdú páñétúejpi llúúváabe duurúvájá pañévú páñétúétsihvu dífbyema íhjuvahíjcyádu. ²⁰ Ehdú meeréjuco Píívyéébema meíhjuváiñé mééma Jetsóo ímíbachóhi. Aabe páñétúejpi llúúváabe íjcyá Mekitsedéé íjcyadu múijyú muhdú íjcyáítyuúbe.

7

Mekitsedéé íjcyadu Jetsóo páñétúejpi llúúváabe íjcyane

¹ Diibyéhjáa Mekitsedéé Tsáaré cóomí avyéjuube íjcyaae idyé llúúváabe páñétúejpíhjáa Píívyéébere pícyoóbe. Aabéhjáa tsáijyu cábuuvé Aavaráaúvú íhtsútúróméhjike ávyéjuktéké ityáhjáétsihdyu méenujácátsityu óomífyedívu. Áábé hallúvúhjáa Píívyéébeke piáábó táumeífybe. ² Áábekéhjáa Aavaráaúvú ajcú tsáneevu ípyée ityáhjá mé tsíeméne ítsívánetu. Áabe mémé Mekitsedéé ‘ímiá avyéjuúbe’ nééiyóne. Áánetu dibyee íjcyácóomi mémé Tsáare ‘íbuwají meíjcyane’ nééiyóne. Áanéllii téhdure dífbye mémé ‘tsaimíyé meke pícyoóne avyéjuúbe’ nééiyóne. ³ Diibyéhjáa Mekitsedéé pevetsihdyuré bóhówaavénéllii tsá mewáajácú díbyee cááníma, tsíjuma, íhdé múnáama, íjcyáhachííjyu. Tsá mewáajácú muhdúhjáa dibye ípívyeevéne. Áhdure tsá mewáajácú díbyee dsíjívéhachííjyu. Ahdú muurá Píívyéébe Hajchi páñétúejpi llúúváabe múijyú muhdú íjcyáítyuube bóhówaavéhi.

⁴ Aane méwaajácú ímiááné Mekitsedéé íhtsútuube íjcyane. Muuráhjáa méíhdé múnáajpi Aavaráaúvú íjcyároobe dífbyeke ajcú tsáneevu méenujácátsiyí íhtsutúmé íjcyároomeke ityáhjá mé tsíeménetu. ⁵ Muuráhjáa Moitséeúvuke Píívyéébe nées Revíúvúj tsiiménémúháábedítyú llúúvájte íjcyámeke imúnaa ítsíeménetu íacuhíjcyaki. Ehdú neebe Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe íjcyame ipiáábójcatsíki. ⁶ Muuráhjáa Mekitsedéé Revíúvúj tsiiménémúhaabe íjcyátúróobeke Aavaráaúvú ajcú ítsíeménetu tsáneevu. Áijyúu díbye Aavaráaúvú hallúvú táumeífybe piáábó Píívyéébe panévatúré dífbyeke ipiááboíñé nehíjcyáábé hallúvu. ⁷ Tsáháa Aavaráaúvú Mekitsedéé hallúvú piáábó táumeítyúne. Muuráhjáa Mekitsedéé táumeí dífbye hallúvu. Áanéllii méwaajácú Aavaráaúvú ehniñevu dibye íhtsútuube íjcyane. Muurá tsáapí hallúvú ímí dibye íjcyáiñé piáábó táumeífybe éhniñevu avyéjúúllémeíhi. ⁸ Muurá llúúvájteke métsíeménetu maacuhíjcyarómé dsíjívéeíhi. Áánetúu Mekitsedéé íhtsútuube llúúváabe íjcyáábedítyú Píívyéébe waajacuháámí nées dibye ícyocapí íjcyane. ⁹ Áanéllii méwaajácú Aavaráaúvúhjáa Revíj tsiiménémúháábedítyú llúúvájte íjcyáímyemájucó ítsíeménetu Mekitsedééke ájcune dítyee ájcúiyódú ívane dítyeí íjcyátúrónáaaca. ¹⁰ Téijyúikyéhjáa tsáhái dífbyej tsiiménémúhaabe Revíí tsíimávámeítyúne.

¹¹ Aanée Revíj tsiiménémúhaabe Aróodítyú llúúvájte íjcyame Píívyéébe taúhbaju meúraavyeneríyé mepájtyetéíne ímíbachoca muurá tsáhájucó Críjtoke Píívyéébe Mekitsedééhjáa ícyahíjcyádú íhtsútuube llúúváábedívú pícyoóítyuróne. Áronáacáhjáa ihdyu tsá dibye Aróouvú íjcyadu néébeke pícyootúne. Tsíhdyuréjucóhjáa néébeke dibye pícyoóne. ¹²⁻¹⁴ Aabée Críjto Máavyéjuube tsá Revíúvú dohjíba múnáajpi íjcyatúne.

Muuráhjáa ihdyu Jodáa dohjíba múnáajpiyé íjcyáróobeke Píivýéébe llúuváábedívú pí-cyóónéllii ítyaúhbaju cápáyoové tsíhdyuréjuco. Áronáacáa tsá Móitséeúvú néetu tsaate diityé dohjíba múnáadítýú llúuvájte íjcyaiñe.

¹⁵ Áánetu méwaajácú Mekitsedééhjáa íjcyadu íhtsútuube llúuváábedívú Píivýéébe Críjtoke ipícyóónéllii tsíhdyuréjuco ítyaúhbaju cápáyoácóne. ¹⁶ Tsáháa dibye llúuváábedívú mémévatú Revíi dohjíba múnáadítýú tsaate llúuvájte íjcyaiñe némeihijcyádú dífbyedítýú tene némeíñélliihye. Muuráhjáa ihdyu memévaabe múijyú muhdú íjcyáítyuubéréjuco íhtsútuube íjcyaki. ¹⁷ Muurá Píivýéébe dífbyedítýú íwaajácúháámitu néehíi:

Uu íhtsútuube llúuváábe ú ijcyá Mekitsedéé íjcyadu múijyú muhdú u íjcyáítyuúbe.

Ehdu Píivýéébe néé dífbyedítýu. ¹⁸⁻¹⁹ Muuráhjáa íhdééné taúhbaju Píivýéébe Moitséeúvuj téeveri méénune meuráávyerómé mepájtyetétyúrónéllii tsíhdyuréjuco mééma dibye teene cápáyoácóne. Áánélliihyéé Críjtoj téeveri meke éhniíñevu píááboobe ímí dífbyema meíjcyaki.

²⁰⁻²¹ Muuráhjáa tsíjtyehji llúuvájte pevénéré memévahíjcyáhi. Áánetúu Críjtoke páñetu Píivýéébere meménú múijyú muhdú íjcyáítyúné lluváábe dibye íjcyaki. Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé:

Píivýéébe ímiáánetúré néehíi: “Uke ó picyóó Mekitsedéé íjcyadu múijyú muhdú u íjcyáítyuube llúuváábe u íjcyaki.”

Tsáháhjáa múijyú ehdu tsíjtyedítýú dibye néétune. ²² Aabée Jetsóó mééma béhné pityájcoju meenú íhdééné taúhbajúu meuráávvehíjcyáné ehniíñevu tsaímíyé Píivýéébema meíjcyaki. ²³ Muuráhjáa éjyuúvú mítyame llúuvájte íjcyame tsaapi dsíjívécocoo tsijpi cápáyoóvehíjcyáhi. ²⁴ Áánetu ícyooca íhtsútuube Jetsóó múijyú muhdú íjcyáítyuube llúuváábe íjcyáábeke tsá múha cápáyoóvéityúne.

²⁵⁻²⁶ Aabe piivýeté meke ipájtyetésóné ímiáábe íjcyánélliihye. Tsá dibye ímityuube íjcyatúne. Áánélliihyéé tsá dibye múijyú ímityúné méénutúne. Aabée Cááni élleву níjkyejívu ipyééne ílluréjuco ávyéjuuténe. Aabe ícyooca dífbyedi tsúúráméimyé hallúvú Píivýéébeke píáábó táumeihijcyá muhdú íjcyáítyúmeréjuco tsaímíyé dífbyema íjcyaki. ²⁷ Tsáháa míamúnaa llúuvájte méénuhíjcyádú dibye méénutúne. Diityéhjáa muurá Píivýéébe úmíwávú tujkénú cóvátsohíjcyá iyáábeke ímityú íábájíívemeíki. Áané boonétúhjáa botsíi tsíjtyé hallúvú méénuhíjcyámé diityé ímityú téhdure íábájíívemeíki. Ahdúu tsá Jetsóó méénutúne. Muuráhjáa ihdyu tsáneere páñetu iye pájámeíbyé dityé iyámeke cóvátsohíjcyádú íívane pámé hallúvuréjuco. ²⁸ Muuráhjáa éjyuúvú Píivýéébe Moitséeúvuke néhdújuco ditye míamúnaa ímityúme íjcyárómedítýú méménuhíjcyáné páñétúejte llúuvájte ditye íjcyaki. Áronáacáa ihdyu Píivýéébe ínéhdújuco ílli ííne ímityú méénutúúbeke pícyoone páñétúejpi llúuváábe dibye íjcyá múijyú cápáyoóvéityuubéréjuco.

8

Jetsóoj téeveri béhné pityájcoju íjcyane

¹ Aane íñe meihíjyúvahíjcyánetu éhniíñevu ímí méijtsúcunú páñétúejpi Críjto mélluuváábe íjcyane. Aabe ícyooca íjcyá Cááni Píivýéébe úníuri níjkyejíri. ² Aabe téhulle íjcyaja duurúvájá pañétú páñétúétsihdyu Cááníkye máhallúvú píáábó táumeihijcyáhi. Tsá míamúnaa méénújari dibye íjcyatúne. Píivýéébere méénújari dífbye.

³ Muuráhjáa míamúnáadítýú páñétúejte llúuvájte íjcyame Píivýéébe úmíwávú iyámeke cóvátsohíjcyá tsíjtyé ímityuháñe íábájíívemeíki. Ahdúu Críjto páñétúejpi llúuváábe íjcyánéllii meenú míamúnáama. Áronáacáa tsá dibye diityé méénuhíjcyádú méénutúne. Muuráhjáa ihdyu iye pájámeíbyé pámé ímityuháñéré ímíbájchoki.

⁴ Muuráhjáa ííñújjéjpiyé ijcyaca tsá dibye llúúváábe ijcyáityuró tsúúcajáa Moitséeúvuj téeveri Píívyéébe pícyóóné taúhbaju néhdújuco tsaate llúúvájte dífbyeke íícúvehíjcyámé ijcyánélliíhye. ⁵ Muuráhjáa diitye lluuvájte Píívyéébeke íícúvehíjcyá pañétúeja duurúvaja níjkyéjiri ijcyajádú imyéénújá pañévu. Píívyéébébjáa muurá Moitséeúvuke néehíi: “Ímíñeúvú tsáma méenuco éhnée ‘Tsinaii’ némeíhbaúvú pañétúeja náávevu uke o úujetsóné u ájtyumídu.” Ehdúhjáa Píívyéébe néé Moitséeúvuke. ⁶ Áronáa éh-nííñevu ícyooca pañétúétsihyi Jetsóo llúúváábe ijcyaaabe máhallúvú Píívyéébeke piáábó táumeíhijcyáhi. Dífbyej téeveríhjáa muurá Píívyéébe méema béhné pityájcoju meenu tsáimíyé dífbyema meíjcyaki.

⁷ Tujkénúhjáa dibye méenúné pityájcoju néhdu meíjcyáneríyé mepájtyetécá tsáhájuco béhné pityájcoju dibye méenúityuróne. ⁸ Tujkénúéne pityájcojúu néhdu míamúnaa ícyahíjcyátúnéllií béhné pityájcojúrjúco dibye méenune. Muurá íwaajácúháámitu neébe:

Béhné pityájcojúrjúco o méenuíñé tahñéjtema ijraéemuu, jodáámmu, íjcyámema.

⁹ Tsáhájuco o méenúityú diityé íhdé múnáaúvukée Ejíhtó ííñújitu o íjchívyét-sócooca diityémá o méenudu néené pityájcoju. Dityée téené pityájcoju néhdu íjcyátúnéllií diityéké múu íhvejtsódú ó meenúhi. Ehdu o néé Píívyéébe o íjcyaaábe. ¹⁰ Ahdícyane tsíhdyurjúco néené pityájcoju o méenuíñé ijraéemuma ditye ímíñeúvú téené uwááboju iwáájácúne muhdú tene néhdu íjcyaki. Ái-jyu ímiááné tahñéjte íjcyámé Píívyéébe ó íjcyaaáhi. ¹¹ Téijyu tsáhájuco múha óhdivu wáájácútsójcatsítyú pámeere íhtsútúróméjhímáyé ícyátújtsíiméné oke wáájácúíñélliíhye. ¹² Áamedi o ídáátsóvéne íllurjúco diityé imítyú o ábájííveíñe. Aane tsáhájuco múijyú o ítsáávéityúne.

¹³ Ehdúhjáa Píívyéébe béhné pityájcojúrjúco bóhówajtsóné íhdéené pityájcoju pañe meíjcyarómé mepájtyetétyurónélliíhye. Aane tsúuca méema cápáyoovéhi.

9

Níjkyéjiri pañétúeja duurúvaja

¹ Teenée tujkénúéne pityájcoju tükévétsohíjcyá ííñújiri íjcyané duurúvájá pañétú muhdú dífbyeke ditye íícúvehíjcyaki. ² Aanéhjáa teeja imyéénúcooca meenúme míhyóocu míjcohóócu ímichi tétsihvu Píívyéébeke íícúveki. Tujkénúétsíi méméjháa ‘ímiátsíi’. Átsihyíhjáa imíwu néené peetéíhcyú úníuri méétsáwá hallúrí páaa dífbyé íícúve. ³ Áané bóunáálléríhjáa íjcyaho wájyámuwávú wátájcámeítsíi mémé ‘Pañétúetsíi ímiátsíi’. Átsihvúhjáa apáábyéré pañétúejpi llúúváábe Píívyéébema ihjyúvahíjcyáhi. ⁴ Átsihyíhjáa óórótu méenúmeíñé wájíi téjjií hallúvú ditye Píívyéébeke idyúúruváne imyéwu cúvaane cóvátsohíjcyáíjji. Áané úníuríhjáa cajóónaba imíwu téenere óórótu hálluú, pañee, méenúmeíba. Áhbá pañéhjáa Píívyéébe taúhbaju cáátúnúmeíñé newáyuwáacuu, Aróóuvú cuujúí béhjívaii, ‘manáa’ némeíñe páaa óóróíhlló pañe íjcyane, éhdune. ⁵ Áhbá hallúríhjáa níjkyéji múnáajtétsí níjcyota ‘tétsihyi Píívyéébe íjcyane’ nééiyóne. Áámútsí nuwáacyúhjáa wállúríjúcunúne lliíñevú pañétúejpi llúúváábe iyáábé tujpácýo pícyohíjcyá míamúnáa imítyú íábájíívémeíki. Aane óvíí éhdunéré téeneri méihjyúváhi.

⁶ Ehdúhjáa duurúvaja imyéénújá pañévu pájyuvaré llúúvájte tujkénúéhó pañévu iúcaávéne Píívyéébeke íícúvehíjcyáhi. ⁷ Áánetúhjáa pañétúétsihvu tsané pijcyábá lliíñe tsáijyuré pañétúejpi llúúváábere úcaávehíjcyá iyáábé tujpácýoma ímítyuu, tsíjtyé imítyuu, íjcyane íábájíívémeíki. ⁸ Ehdúu méenuhíjcyámé pamévareí Píívyéébema meíhjúváiñé ímíbaávyétúné hajchóta. Aane méwaajácú Píívyéébe Apííchó túkevetsori. ⁹ Muuráhjáa íhdyu Críjto méema méenuíñe náávé iyámeke ícyóvájtsóneri panévaríyé

Píivyéébeke íícúvehíjcyáme. Áronáacáhjáa tsá ditye teene imyéénúneri ímíbbáavyéítyuróne. ¹⁰ Muuráhjáa panévare majchóháñé, dooháñé, adóháñé, téíbbúwáre méenuhíjcyámé Píivyéébe diityéké néhdújuco. Áhdurée íjpi ityútávaávécooca nityámeíhijcyámé ímíbbáavyeki. Éhdúu méenuhíjcyámé imyéénuhíjcyádú Píivyéébe téené taúhbaju Críjtoj téeveri icyápáyoácótúné hajchótá ímí diityéké íjtsúcunúki.

¹¹ Aabée Críjto bóhówááveebe ícyooca páñétúejpi llúúváabe ijcyá tsaimíyé mejicyaíñé méema méenuúbe. Aabe ícyooca míamúnaa méenuútuja tsaimíyé Píivyéébere méenúné duurúvájá pañétú máhallúvú piáábó táumeíhijcyáhi. ¹² Téjéj páñévúu úcááveebe páñétúétsihvu. Ároobée tsá llúúvájtee méenuhíjcyádú ténevá pijcyábádú ócájíwuu, cáávaraa, íjcyámeke idsíjívétsómé tujpácýoma úcáávetú téeneri Píivyéébeke íícúveki. Muuráhjáa ihdyu páñetu ítyujpácýoré waagóobe tsáijyuré páme hallúvuréjuco téeneri mepájtyeteki. ¹³ Muuráhjáa éjyuúvú ímítyúúvémeke ócájimuu, cáávarámuu, íjcyámé tujpácýori wáchíyáhcuíhíjcyámé ditye ímíjpyeteki. Téhduréhjáa ócájiméewáwúuke icyóvájtsóné ballíjyú íúúrúnúneri wáchíyáhcuíhíjcyámé ditye íjpi ímíbbáavyeki. Áronáacáhjáa tsá diityé ímítyú ímíbbáavyehíjcyatúne. ¹⁴ Áánetúu ihdyu Críjto ítyujpácýori meke ímíjpyetétsó méímítyutu. Píivyéébe Apííchóo múijyú muhdú íjcyáityúné dífbyeke piáábóneri pájámeíbyé mewájyuri íñé ímítyú méenútúroobe. Áánéllii dífbyé tujpácýó tsúúca meke ímíjpyetétsó ímítyúnéhjitu tsaimíyéjuco Píivyéébeke meíícúvéébema mejicyame mewágóóóvétuki.

¹⁵ Diibyée muurá Jetsocríjtó tsáá béhné pityájcojúrjúco méema imyéénuki. Muuráhjáa tujkénú Píivyéébe méenúné pityájcojú páñe íjcyámé ímítyuháñé téhdure tsúúca ímíbaavyé díbye dsíjíveneri. Áánéllii ícyooca pámeere Píivyéébe tsúúca meke újcume tsaimíyéjuco dífbyema mejicyaíñé díbye néhdú. ¹⁶ Muurá múúne medsíjívétúné ihde mécaatúnú métsíméné caatyé újcuíñé úúbálléné waajácuháámí. Aane medsíjívécooca botsii ujcúme teene. ¹⁷ Áánetu méi medsíjívétúné hajchótá tsá múha dómájcoítyuró téené waajácuháámí mecáátúnúrónáaaca. ¹⁸ Áhdúhjáa íívane Jetsocríjtó dsíjívétúné hajchótá Píivyéébe íhdé múnáaúvuma tujkénúené pityájcoju méenune néhdújuco ditye dífbyeke íícúvehíjcyáné iyámeke illííhyánúme tujpácýori. ¹⁹ Téijyúhjáa Moitséeúvú Píivyéébe taúhbajúúné úúbállehíjcyáhi. Átsihdyúhjáa obééjámú íhjíné tújpáíhdsíúvú néene úméhéí níjcautu ipícyoone ócájíwuúmuke, cáávaráwuúmuke, idsíjívétsómé tujpácýó nújpácýotu icyátáhbóné pañévú íeeníyóneri wáchíyáhcuube teene taúhbaju íjcyáné waajácuháámí. Téhduréhjáa míamúnaake wáchíyáhcuúbe. ²⁰ Áánemáhjáa neebe diityéke: “Ámúhake íñe tújpácýori ó wáchíyahcú muhdú mejicyaíñé pityájcoju Píivyéébe méema méenúné uubálle.” ²¹ Áhduréhjáa duurúvaja wáchíyáhcuube páneere téjéj páñe íjcyánéhjímájuco. ²² Muuráhjáa teene Píivyéébe taúhbaju néé páneere tútávaavéné tújpácýoríyé ímbájchómeíhíjcyáíñe. Áánéllii tsá míamúnáa ímítyuháñé pevénéré ímíbbáavyéítyuróne.

Críjto mewájyuri pájámeíñe

²³ Éhdúhjáa iyámeke idsíjívétsómé tujpácýori duurúvaja ímbáchohíjcyámé téjéj páñévú úcáávehíjcyá Jetsocríjtó méema ítyujpácýori méímítyú ímbájchómé dífbyema páñétúétsihvu meúújetéíñe nááve. ²⁴ Tsáháa díbye úcáávetú míamúnaa méenúné duurúvájá páñévú méímítyú ímbájchoki. Muuráhjáa ihdyu páñétúeja níjkyéjiri íjcyájá páñévúre úcááveebe máhallúvú Píivyéébema íhhyúvaki. ²⁵ Áronáacáa tsá díbye míamúnáajpi llúúváabe méenuhíjcyádú ténevá pijcyábádú iyámé tujpácýoma páñétúétsihvu úcáávehíjcyatú míamúnáa hallúvú Píivyéébema íhhyúvaki. ²⁶ Muuráhjáa ditye méenuhíjcyádú imyéénuca ííñujíh ípívyéévétsihdyu múhdúijyúvájúcooíyó díbye méímítyú hallúvú dsíjívéne. Áronáacáa íévéé úújetétsihvu íbóhówáávéne tsáneere

pájameíbye páme hallúvuréjuco. ²⁷ Téhdure mee míamúnaa tsáneere medsjívémema Píivyéébe muhdú meicyahíjcyané ímbájchoóhi. ²⁸ Muuráhjáa Críjto tsáijyuré pájameí páme imítyuháneré ímbájchoki. Aabe tsiíne itsáacooca tsáhájuco ténevu tsááityúne. Tsáiibye tsáimíyé dífbyeke téhmehíjcyámeke itsájtyeki.

10

¹ Muuráhjáa Moitséeúvuj téeveri Píivyéébe ájcúné taúhbaju Jetsocríjtó mééma méenuííne náávère. Áánéllihyéé ténevá pijcyábádú iyámeke illíhyanúmedi Píivyéébeke ditye ícúvehíjcyarónáa tsá ditye ímbáavyehíjcyatúne. ² Muuráhjáa tehdu tsáneere imyéenuneri tsúuca ímbáavyeca tsáhájuco tsiíne ditye tehdu méenuhíjcyáityuróne. Áácáa diityé hallúrí tsáhájuco íná íjcyáityuróne. ³ Áronáacáhjáa ténevá pijcyábádú íhyallúvú iyámeke idsíjívétsohíjcyánéllii waajacuhíjcyámé ímityúme íjcyane. ⁴ Áronáa tsá ócájimuu, cáavarámuu, íjcyámé tujpácýó méimítyú ímbájchóityuróne.

⁵ Muuráhjáa Críjto ííñujívú itsáacooca née Píivyéébeke:

Míamúnaa ímityú hallúvú iyámeke illíhyanúmedi uke ícúveróné diityéké tsá ímbáavyétsotúne. Áánéllii ííne oke míamúnáájpídívú ú ípívyéévetsó o dsíjíveneri botsii diityéké o ímbájchoki. ⁶ Muurá ímityuháñé ímbáavyéro ditye iyámeke cóvátsohíjcyaróné tsá diityéké píáábotúne. ⁷ Áánéllii uke o néehíí: “Áánu oo, Tápiivyéébej. Óvíi muhdú óhdityu díwaajácúháámitu tene cáátuvádú u ímillédú ó íjcyáhi.”

Ehdúhjáa Críjto née Píivyéébeke ííñujívú itsáacoóca. ⁸ Tujkénúhjáa neebe míamúnaa Píivyéébe taúhbaju néhdújúcooro iyámedi dífbyeke ícúveróné diityéké ímbáavyétsotúne. Áhduréhjáa neebe tsíñéhjiri ditye ícúveróné diityéké ímbáavyétsotúne. ⁹ Áané boonétúhjáa tsiíne neébe: “Áánu oo, Tápiivyéébej. Óvíi muhdú u ímillédú ó íjcyáhi.” Ehdúhjáa Jetsocríjtó íñéene íhdéené pityájcoju tsíhdyuréjuco cápáyoácóne. ¹⁰ Aabée Píivyéébe ímillédújuco mewájuryi tsáneere pájameíñé páme hallúvuréjuco. Ehdúu díbye dsíjívénej téeveri Píivyéébe méimítyuháñé tsúuca ímbájchóné tsá máhallúrí íjcyájúcootúne.

¹¹ Áánetúu éjyuuúvú íhdéené taúhbaju néhdújuco llúúvájte páijyuvaré Píivyéébeke iyámedi ícúvehíjcyáne. Áronée tsá múijyú míamúnáa ímityuháñé ímbájchóityuróne. ¹² Áánéllihyééhjáa Jetsocríjtó mewájuryi tsáneere idsíjívéné boone Cááni Píivyéébe úniúvú ávyéjuutéhi. ¹³ Aabe tétsihdyu téhmehíjcyá Píivyéébe dífbyema ímunáake táhjaíñe. ¹⁴ Muuráhjáa tsáneere dsíjívébe pámeere dífbyeke mecáhcujsómé téénej téeveri Píivyéébema meímíbáavyeki. ¹⁵ Aanéhjáa éhniíñevu Píivyéébe ípííchoj téeveri méhdivu bóhówájtsóobe néehíí:

¹⁶ Ícyooca tsíhdyuréjuco néené pityájcoju diityémá o méenuííne ditye ímíñeúvú téené uwááboju iwáájácúne ímiáané ímílléne muhdú tene néhdu íjcyaki.

¹⁷ Áhdure tsiíne neébe:

Diityé imítyuháñé o ábájívéné tsáhájuco múijyú o ítsáavéityúne.

Ehdu muurá Píivyéébe méhdivu bóhówájtsó ípííchoj téeveri. ¹⁸ Áánéllii tsáhájuco dífbyeke méimítyú hallúvú tsíeménéhjiri meícúvéityú tsúucajáa mééma díbye teene ímbájchóné ábájívéjúcoónéllihye.

Tsáimíyé Píivyéébema mejcyáne

¹⁹ Ámuúha táñahbému, ícyooca tsúuca mépiivyéte pamévare Píivyéébema meíhjuváne íínerí núhnévetúme Jetsocríjtóo dsíjívénej téeveri. ²⁰ Teenée nééiyóné díbye dsíjívéné tujkéveri duurúvájá pañétú tsátsii pañétúétsíí watájcó wájuryamuwa dóchéreevé wájítahnécú. Ehdúu mééma ímbájchoobe ícúbáhrámeíñeri téénej téeveri Píivyéébema ímí mejcyaki. ²¹ Aabe Jetsóo pañétúejpi méhlluuváábé Píivyéébeéjté mejcyámé

avyéjuube íhtsútuúbe. ²² Áánéllii metsu ímiááméré mejjcyáne ímiñeúvú dífbyeke mecáhcújtso tsaímíyé Píívyéébema mejjcyaki. Muuráhjáa tsúúca páneere méimí-tyuháñé mééma ímíbájchoobe idsíjíveneri. Ehdúu meke ímíbájchoobe Píívyéébé Apíí-choj tééveri. ²³ Ahdícyane óvíi ímiñeúvú méúraavyé tsaímíyé Píívyéébema mejjcyaiñé mééma dibye méenujítto. Muurá Píívyéébe páneere méenuú muhdú íñéhijcyádu. ²⁴ Áánéllii metsu keená ímiááné íjcyaneréjuco meméenuhíjcyaki. Métsu ímiááné mewájujycatsíñe panévaturé mepíáábójcatsíki. ²⁵ Tsá tsaate méhdityu ícyahíjcyádu pihcyáávevu tsáátumeréjuco mejjcyáítyuróne. Métsu metsápítsójcatsíñe pajjyuvaré mepíhcyáávehíjcyaki. Muurá méwaajácú lléváhréjuco tsiíñe Máavyéjuube Jetsocríjtó tsááiñe.

²⁶ Muurá tsúúca ímiájítto méúraavyéjúcooromé meímillédúré ímityúné meméenuhíjcyámé tsá múhdutú meímíbaávyéítyuróne. ²⁷ Tehdu néemeke Píívyéébe waagóó dífbyeke icyáhcujsóné ímíllétúmeke ícúbáhráíñe cuujúwá ávyetá íhnáho péeté-cunúwá pañévu. ²⁸ Muuráhjáa éjjuuvú Moitséeúvuj tééveri dibye ájcúné taúhbaju néhdu tsaate ícyahíjcyátúmé hallúvú míityétsúba, pápíhchúúmeváuba, úúbálléha-jhíi tsúúca dsíjívétsohíjcyámé ídáátsóvetúme. ²⁹ Aanéjííva awáá muurá éhniíñevu ícúbáhrámeímye Íllíi mewájujuri ítyujpácýó wáagoóné icyáhcútsótúne dífbyé Apííchó meke píáábóneri úúhívatéhíjcyáme. ³⁰ Muurá Píívyéébe néehíi: “Ooréi ó ícúbáhraá ámúhá hallútú ímityúné ámúhake méénúmeke.” Téhdure tsiíñe neébe: “Tahñéjteke ímityúné méénúmema teene ó ímíbájchoóhi.” ³¹ Muurá ápíchó teene Píívyéébe mééma ímíbájchoíñe.

³² Áánéllii máábájíívedí muhdúhjáa Críjtóke ámuha mecáhcújtsótujkénúcooca ámuha meícúbáhrámeíyonéhjí maáábúcuhijcyáne. ³³ Muuráhjáa ámúhadi tsaatedí tsi-jtye nehníwu íúúhívaténe míamúnááj píinévú ícúbáhráhíjcyáhi. Áhdurée tsíj-tyeke ditye méénúneri ámuha méidáátsóvehíjcyáhi. ³⁴ Dityéé cuvéhoojánúmedi ámuha méidáátsóvehíjcyáhi. Ámúhá tsíeménée ditye dójtúcúrónáa íllure ámuha méimíjyuhíjcyá níjkyéjiri ímiátsíi íñé imíjyaú múijyú níjkévaítyúné ámuha mejjcyaiñé mewáajácúnema. ³⁵ Áánéllii Críjtóke ámuha mecáhcújtsónetu méíhvetédíñe. Muurá dífbyeke ámuha mecáhcujtsóné ímí ámúhama níjkévaáhi. ³⁶ Áánéllii múu ícúbáhrámeíyonéhjí panévare íáábúcuñe Píívyéébe ímillédú íjcyá meke dibye néhijcyádu tsaímíyéjuco dífbyema ámuha mejjcyaki. ³⁷ Muurá dífbyé waajácúháámitu Críjtodítýú nééneé:

Lléváhréjuco dibye tsiíñe tsááiñe. ³⁸ Ahdícyane dífbyeke cáhcújtsómeke ímí tehdújuco o íjtsúcunúme pájtyéteéhi. Áanetu dífbyeke cáhcujtsójúcooromé tsiíñe ímityúne-jcúvú óómímyeke tsá ímí o íjtsúcunúityúne. Ehdú neéne Píívyéébe waajácúháámitu. ³⁹ Áánéllii tsá tsiíñe ímityúnejcúvú meóómíjyúcoóityú tsaate ímiááné cáhcújtsótúmé wágóóóveímyé méénuhíjcyádu. Muurá ihdyu ímiááné dífbyeke mecáhcujtsómé mepájtyéteéhi.

11

Cahcújtso

¹ Muurá ímiááné Píívyéébeke mecáhcujtsómé méwaajácú muhdú íñéhdu mééma dibye méénuíñé teenéi maájtyúmítúrónáaaca. ² Tehdúhjáa méíhdé múnáaúvudítýú tsaate ímí dífbyeke cáhcújtsómeke ímí íjtsúcunúúbe.

³ Ahdu muurá íñe páneere múhdúné tsíeménéhjáa dibye meííténáa ípívyéjtsóturóné mecáhcujtsó ímiááné dibye ípívyéjtsóné pevétsihdyúré íllure íhíjyúváneri.

⁴ Abééhjáa muurá ímí Píívyéébeke icyáhcújtsónéllii íñahbe Caíí ehnííñevu tsaímíyé dífbyeke íícúvehíjcyáhi. Aanééhjáa ímí Píívyéébe íjtsúcunúne dífbyeke dilló ímiáábedi. Ehdúhjáa ímí Abéé cáhcújtsónéllii icyoocápi dífbyeke méítsáávehíjcyá tehdu mecáhcújtsómeke Píívyéébe téhdure ímí íjtsúcunúki.

⁵ Áhduréhjáa Enóó ímí cáhcújtsónéllii dsíjívétúúbekéré dibye újcúúbeke tsáhájucó múha ájtyúmitúne. Áábedítúyú Píívyéébe néé ímíhyeváa dibye icyahíjcyané dibye ímillédu. ⁶ Tsá muurá Píívyéébe ímí íjtsúcunútú dífbyeke cáhcújtsótúmeke. Áánéllii ihdyu dífbyema tsaímíyé menáhbévájcatsíñé meímílléhajchíí mecáhcujtsó ímiááné dibye íjcyane. Ájyju meke píááboobe dífbyedi metsúúrameímyeke.

⁷ Téhduréhjáa Noéé ímí cáhcujtsóhi. Áánélliihyéhjáa Píívyéébe nújpacyo icyáájávétsoíñé dífbyeke nééne cáhcújtsóobe tsáijyúubáreí tehdíívane ájtyúmitúroóbe. Áánemáhhjáa míínécoba méénuube téémiri ítsíímema ipájtyetéki. Ehdúhjáa icyáhcujtsódú íjcyaaabe pájtyeténáa tsijtye míamúnaa ícúbáhrámeíhi. Áábekéhjáa ímí Píívyéébe íjtsúcunú dibye ímí dífbyeke cáhcújtsónélliihye.

⁸ Téhduréhjáa Aavaráa ímí cáhcujtsóhi. Muuráhhjáa Píívyéébe kiá dífbyé iíñújí íjcyáíhullévú dífbyeke wállóónéllii iwáájácútúróhullévú peebe dífbyeke icyáhcújtsónema. ⁹ Aabéhjáa úújeté Píívyéébe dífbyeke íñéhdújucó ájcúné iíñújívú. Áronáacáhhjáa ihdyu tétsii icyahíjcyaaabe éhne múúne ullé múnaa íjcyadu nújuwááneríyē. Téhduréhjáa Itsáamútsí ílli Jacóóboma nújuwááneríyē icyahíjcyá tééné pityájcójú pañéré íjcyánélliihye. ¹⁰ Ehdúhjáa Aavaráa icyahíjcyaaabe ítsohíjcyá múijyú muhdú íjcyáítyucóómí páñetu Píívyéébere méénúcoomívú iúújetéíñe.

¹¹ Téhduréhjáa mewa Tsáára ímí icyáhcújtsónéllii tsíímavá ajchíbá íjcyalle kéémel-léjucó íjcyárolle. Muuráhhjáa ihdyu Píívyéébe ímiááné dille tsíímávaíñé nééne icyáhcújtsónéllii tsíímavalle. ¹² Ehdúhjáa ávyeta kéémemútsíjyucó íjcyáromútsí tsáápiwúuke tsíímaváábedítúyú mítyane míamúnaa llíyaaté mícúruma néwayúúhá íjcyadu eevératu.

¹³ Aaméhjáa pámeere dsíjívē Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyame Píívyéébéē diityéké nénehji ájtyúmitúmére. Áronáacáhhjáa ihdyu cáhcujtsómé ímiááné diityéké íñéhíjcyádú dibye diityémá méénuíñé dibyēi méénútúrónáaaca. Aaméhjáa nehíjcyá ííñújiri ullé múnaare íjcyane. ¹⁴ Ehdúhjáa ditye néénetu méwaajácu tsíjji ííñuji ditye ítsohíjcyané tééjiri botsíí íñé imíjyaú íjcyáíjji. ¹⁵ Muuráhhjáa tsáháturo muhdú tene néétu tsiíñe ditye ííñújí ítsáávéne óómíiyóne. ¹⁶ Áronáacáhhjáa ihdyu ávyeta imíllémé ehnííñevu ímí ditye íjcyáíñé iíñújí Píívyéébe níjkyejívú diityémá méénuji íájtyumíne. Áánélliihyéhjáa tsá Píívyéébe núcójpítsó íjtsúcunútú diityé Piivyéébé íjcyane.

¹⁷⁻¹⁸ Tsáijyúhhjáa muurá Aavaráake ílli Itsáadítúyú neébe: “Daachi Itsáadítúyú llíyaatéme íjcyaa páñétúejte díjtsííménémúhaábe.” Ehdúhjáa Píívyéébe íñéeróóbedi Aavaráake waajácullé dibye ídsíjívétsóne icyóvájtsóóbedi dífbyeke íícúveki. Ahdújucóhhjáa dibye méénújúcooróné dífbyeke ímiááné icyáhcújtsónélliihye. ¹⁹ Ímiááné cáhcújtsóobe Píívyéébe íhtsútuube dsíjívémeke tsiíñe bóhítsóne. Áánélliihyéhjáa íjtsúcunúúbé tsúuca íllíkye dibye llííhyánúúbeke Píívyéébe tsiíñe bóhítsóúvúdu.

²⁰ Áhduréhjáa Itsáá cáhcujtsó íllímutsi Jacóóboo, Etsaóoo, íjcyámútsí hallúvú píáábó Píívyéébeke dibye táúmeídyú diityétsikye dibye píááboíñe.

²¹ Áhduréhjáa Jacóóbó cáhcujtsó íááchimútsí Jotséé hájchimútsí hallúvú píáábó dibye táúmeídyú Píívyéébe píááboíñe. Aabéhjáa ídátso dsíjívéríjyucó íjcyaaabe icyuujúityu icyátóroóvéne Píívyéébeke duurúvahíjcyáhi.

²² Áhduréhjáa diibye íaachi Jotséé ímí icyáhcújtsónéllii ɪdsíjívéíñé ɪhde néé ɪhyájkímú ijraéemuke Píívyéébe diityéké ɪjchívyétsoíñé Ejíhto múnáá hójtsí pañétu. Téhduréhjáa neebe diityéké ditye tétsihdyu ɪpyéécooca díbyé bajcúné tééné iñújuvu iúújeíñútki.

²³ Áhduréhjáa Moitsééj caanímútsí ímí Píívyéébeke icyáhcújtsónéllii tsá ɪllityétú tééné iñújí avyējuube diityéj tsíímé wapímúj tsííméwuúmudívú dsíjívétsótsóneri. Aamútsíhjáa diibye Moitséé imíwu néébéwúuke ɪtsíímáváábeke páátanú pápihchúú nuhbává hajchóta.

²⁴ Aabéhjáa ɪkyéémévéne téhdure ímí Píívyéébeke icyáhcújtsónéllii tsá ɪmíllétú teene Ejíhtó avyējuúbé ajuúwá hájchidi ɪdíllómeíñé diityémá ímí ɪjcyáiyónáaaca. ²⁵ ɪmílleebéhjáa ihdyu imúnáa ijraéemú Píívyéébeéjté ɪjcyame ɪdátsó ɪcúbáhrámeíhíjcyárómémáyé ɪjcyane. Tsáháhjáa dibye ɪmíllétú ɪñe ɪíñújíene ɪmityúné múhajchótá díbyeke ɪmíjyúúvétsóíñeríjííva ɪjcyáiyóne. ²⁶ Waajácuubéhjáa imúnáama ɪjcyaaabe ɪcúbáhrámeíyónáa nihñéétsihvuré Críjtoma tsáimiyéjucó ɪjcyaiñé Ejíhtó iñújí avyėjuri ɪmí ɪjcyáiyóné ehnííñevu.

²⁷ Aabéhjáa Píívyéébeke ɪájtyúmítúróobeke ɪmí icyáhcújtsóóbedívú icyátsípáávéne ɪjchívyé tééné iñújí avyējuube díbyedívú cáyobáávatéróneri ɪllityétuubére. ²⁸ Aanéhjáa ɪmíáané icyáhcújtsónéllii ɪhyájkímuke neebe ditye obééjámuke ɪllífhyanúmé tujpácycori ɪhyáháñé llehówáané iwáchíyáhcu níjkyéji múnáájpkýe Píívyéébe wálloobe Ejíhto múnáaj tsíímé ámíajtéké dsíjívétsóíñetu diityéj tsíímé ɪpájtyeteki.

²⁹ Aaméhjáa idyé ɪmí icyáhcújtsónéllii tsáimíyé Tújpañe Móóá pajtyé nújpacycó dówáávéjítjori. Ááme déjutúhjáa diitye Ejíhto múnáa péérómé hallúvú nújpacycó wátáhaavémé májcanúhi.

³⁰ Áhduréhjáa ɪmí icyáhcújtsónéllii Píívyéébe néhdújuco ditye Jericóó hallurí pápa-jtsi péhíjcyanéj piínévú 7 coojívatu técoomí mijco cáhvyabáne. ³¹ Áhduréhjáa Raáá nahtsíwamééwá ɪjcyárolle ɪmí icyáhcújtsónéllii tsaate diityédítýú técoomí wáájavu péémeke tsáimíyé ihjávú waatsúcúpejtsóhi. Áánéllíhyéhjáa muurá técoomí múnáa icyáhcújtsótúné níjcaúvú úújetémé dsíjívémedítýú pájtyetélle.

³² Áánetu ɪjcyarómé tsijtye téhduréhjáa ɪmí Píívyéébeke cáhcújtsómedítýú o úúbálléiyómé Jedeóoo, Baráaa, Tsajtsóoo, Jetéee, Dabíii, Tsamoéee, ɪjcyame. Áhduréhjáa tsijtye Píívyéébe ihjýú uubálle múnáa ɪmí cáhcujtsóhi. ³³ Ehdúhjáa ɪmí Píívyéébeke ditye cáhcújtsónéllii panévatúre dibye píaabómé tsaate tsijtye múnáa iñújíñé caavácuhijcyáhi. Aaméhjáa tsáimíyé túkévétsócatsíhíjcyáhi. Tsáijyúhjáa tsaatéké bájú oohímýé dóóiyómeke pájtyetétsoóbe. ³⁴ Áánetúhjáa tsaatéké cúújúwá pañévú ditye wájócorómeke pájtyetétsoóbe. Tsaatéhjáa pátyetéhíjcyá nítsúmuri ditye llífhyanúyónetu. Áhduréhjáa ɪhnáhóóturómé ɪmunáake táhjahíjcyá díbyere Píívyéébe píaabóneri. ³⁵ Áhduréhjáa tsaate walléemú ɪmí díbyeke cáhcújtsónéllii ɪtsíime dsíjívérómé tsííñe bóhíhíjcyáhi. Áánetúhjáa tsijtye Píívyéébeke icyáhcujtsóné ɪhvéjtsótúné hallútú ɪcúbáhrámeke dsíjívétsohíjcyáme. Ehdúhjáa wájýúmeítýúmeré dsíjívéhíjcyá dsíjívérómé Píívyéébema ɪmí ɪjcyaiñé icyáhcújtsónéllífhye. ³⁶ Áhduréhjáa tsijtyeke tééné hallútú ɪcúbáhrámeke úwáñehííñeri ɪchíjchúmeke cuvéhoojánuhíjcyáme. ³⁷ Tsaatékehjáa dsíjívétsohíjcyámé néwayúúnevu iáámúneri. Tsíjtyekéhjáa tsahdúnéhjí wáchérécohíjcyáme. Áánetúhjáa tsíjtyeke ditye cáhcújtsónetu ɪbóljcyúróné dsíjívétsohíjcyámé nítsúmuri. Áánetúhjáa tsaate ɪdátsó ɪñéúbamá ɪjcyatúmé úlleméré pehíjcyá obééjámuu, cáávarámuu, ɪjcyámé mihénevu ɪbíjívánéhjíma ɪcúbáhrámeímyére. ³⁸ Ehdúhjáa ɪdátsó ɪñéúbará píívyétúné iñújíri, cámeéhbaúneri, pevétshíjírí, páhejújí pañe cúwaméré pehíjcyá Píívyéébeke cáhcújtsótúmé diityéké cáávájúccóótúnetu.

³⁹ Ehdúhjáa mítyame ímí Píívyéébeke cáhcújtsómeke ímí tehjújuco dibye íjtsúcunúromé tsáhái újcutú diityéké iájcuíñé dibye nééneé. ⁴⁰ Muurá imíllebe tsaijyúí meke téénevu iájcune tsaimíyé dífbyema mejjcyaki.

12

Jetsóope ícyahíjcyádú mejjcyáiyóne

¹ Aane tsúuca méwaajácú méíhdé múnáaúvúhjáa íhnáhóóróné pañe tsaimíyé Píívyéébeke úráavyehíjcyáne. Ahdu metsu panévare meke mújtátsóiyonéhjí méíhvéjtsóne tsaimíyé oóchévetúmeré dífbyeke meúráávyeki. ² Muuráhjáa tsúuca Jetsóo méema ímbajchó tsaimíyé dífbyema mejjcyaiñé núcójpítsó páwachékevu idsíjíveneri. Áronée muurá tsá dibye núcójpilletú bóónétu íñé imíjyaú Píívyéébema iávyéjuutéíñe iwáajácúnema. Áábeke ihdyu metsu ímíñeúvú mecáhcújtsóne dibyee ícyahíjcyádú mejjcyaki.

³ Cáhawáá méjtsúcunu muhdúhjáa dibye míamúnáake iwájyúne ímítyúmé hójtsí pañevú íhvéjtsámeíbyedi ditye ícúbahráne. Aane múu ítsáávéne íhvéjtsotúmé tsaimíyé dífbyeke úraavyéhi. ⁴ Tsáhái muurá ámuha ímítyúnéhjíri meícúbáhrámeíñe medsíjívétúne. ⁵ ¿A tsá ámuha meítsáávetú muhdú Píívyéébe ítsíime mejjcyámeke úwaabóne? Muurá íwaajácúháámitu neébe:

Tsá múu, Lli, múhdurá íjtsúcunútú Díavyéjuube o íjcyabe uke o túkévejtsóne. ⁶ Muurá áatsíime íjcyámeke íhnáhó o úwaabó diityéké o wájyúnema.

Ehdu muurá Píívyéébe néehíí. ⁷ Ahdícyane ovíí ímiááméré mejjcyáne máaabúcuhijcyá ehne múúne méetsíimeke meúwaabódú meke dibye úwaabóne. ¿Mityá íjcyámé tsaate ítsíimeke úwáabótúme? Pámeere muurá méetsíimeke meúwaabó mewájyúnema.

⁸ Muurá Píívyéébe méetsíimeke meúwaabódú meke úwáabótúhajchíí tsá dífbyej tsíime mejjcyatúne. Aame mejjcyá ídátso cáánivatúmé íjcyadu. ⁹ Muurá tsíime meijjcyácooca méécáánimútsí meke úwaabóné melleebó diityétsikye mewájyúnema. Aanéjííva ¿íveekí tsá Méécááni Píívyéébeke mecáhcújtsóityú awáá muhdú mejjcyáityúmé dífbyema mejjcyáiñéllí meke dibye úwáabohíjcyáne? ¹⁰ Muurá méécáánimu meke úwáabohíjcyá wahájchotaré íñújí hallúrí ímí mejjcyaki. Áanetu Píívyéébe meke úwaabóné éhniíñevu meke píaabó dibye íjcyadu ímiáámé mejjcyaki. ¹¹ Muurá íhnáhó meke ditye úwaabóné ávyé meke pájtyene múhdurá téijyu méjtsúcunúhi. Áronáa téenetu meíllíjkívyéne bóónétu tsaimiyéjuco mejjcyane.

Píívyéébeke éhdiivállémé hallúrí ápíchó nééneé

¹² Áanéllíi imíchi mejjcyá tsaimíyé Píívyéébeke ámuha meúráávyeki. ¹³ Métsúúraméí tsaimíyé dífbyeke ámuha meúráávyeyíóneri tsijtye amúhakye ítténe ímíbaávyé ímí tsaméhjí ámuha dífbyeke meúráávyeki.

¹⁴ Aame pamévamáyé ímiááméré mejjcyá ímityúné dáríívéjcatsítyúme. Muurá ímiáámé mejjcyátúhajchíí tsá múijyú Píívyéébema mejjcyáityúne. ¹⁵ Áanéllíi panévare ímityúnéhjitu météhmeméí amúhakye dibye ipíááboki. Tsá múu tsijtyeke tútávajtsotú ehne múúne námijtya meke tútávajtsódu. ¹⁶ Ihdícyáméhjíma médómácójcatsídíñe. Tsá múu íhvéjtsotú ímí Píívyéébema ámuha mejjcyáiyóne éhnehjáa Etsaóo amíabe píaabó újcuíyóne íbonéébedívú dójtúcútsámeidyu. ¹⁷ Muurá ámuha méwaajácú dibyéhjáa újcuíyóne píaabó íñahbe újcúné boonéréjuco téénevu cááni éllevu péeroobe ílluréjuco báñúmeíñe. Áaneríhjáa ávyétá íhnáhó támeíyoobe tsáhájucó újcutúne. Ahdu amúhakye tene ipájtyétu ímíñeúvú météhmeméí.

¹⁸ Muuráhjáa méíhdé múnáaúvuma 'Tsinaií' némeíhbaúvú Píívyéébe íhjúváiijyu tétsii íjyunúnáa cúújuwa peetéunúhi. Áhduréhjáa apííchówu kíjyébama níjyaba

Íjcyáné tujkéveri ííñuji vááúmeíhi. ¹⁹ Ájyúhjáa lleebómé Píívyéébe diityémá íhjuváne tujkéveri rojrócó íhjuváne. Ááneríhjáa íllityéne néeme éhniíñevu dibye íhjuvátuki. ²⁰ Íhdétújucóhjáa muurá dibye téénetu nééneé: “Tsaate íhdícyame iyáábéuba íñe cámeháú tíváameke néwayúúneri, hójtsívari, médsíjívetsoco.” Ehdúhjáa íhdétújuco Píívyéébe néene ápíchó íjtsúcunúnéllii mítyane íllityémé téijyu diityémá dibye íhjuváne. ²¹ Diibyéhjáa Moitséeúvú íjcyároobe téijyu muhdú tene pájtyene íájtyúmíne néehíi: “Muhdú íhya o íllityéneri ó uuvécunúhi.” Ehdúhjáa diityéké tene pájtyedu néene muurá tsá ámúhake pájtyetúne.

²² Áronáa ihdyu tsá ámuha Píívyéébedi meíllityéjúcootúne. Muurá mítyame níjkyéji múnaa ámúhake náhbenúme ámuha méúújetéjucóó páñétúétsihvu Tsióó caméháúvú dífbye cóomí Jerotsaréé níjkyéjiri íjcyáoomívu. Áánéllii ámuha tsúuca mépiivyéte dífbyema meíhjuváne. ²³ Aame ámuha pámeere íhdéjte cahcújtso múnaaúvuma téhullétú ámuha mémeháñe tsúuca cáátuvámé ímí méijcyá Píívyéébema muhdú meícyahíjcyáné pámeemáyé ímbájchóííbyema. ²⁴ Áhdure tsúuca ámuha Jetsóoma ímí méijcyá ítyujpácýó iwáágóóneri mééma béhne pityájcojúrjúco méénúúbema. Tsáháa dibye pevénéré ítyujpácýó iwáágóóne dsíjívétú Abéeúvúhjáa dsíjívédu. Muuráhjáa ihdyu dibye ítyujpácýó wáágóónej téeveri Píívyéébe meke ímbájchóhi.

²⁵ Áánéllii tsá múu táhjalletú dibye meke iwájýúne úwaabóne. Éíjyuúvúhjáa muurá Moitséeúvuj téeveri dibye úwaabóné lléébohíjcyatúme ícúbáhrámeíhijcyá téené déjúcotu. Aanéjii muurá dífbyere níjkyéjiri íjcyaaabe meke úwaabóné melléébótúhajchíi téhdure meke ícúbáhráííbye. ²⁶ Muuráhjáa ‘Tsinaíi’ némeíhbaúvú diibye Moitséeúvuma dibye íhjuvájyju ííñuji ávyétá íhnáhó vááúmeíñetu neébe: “Tsiíñeí ávyétá íhnáhó ííñuji ó vááúmeíchoó páneere iévéhóowari íjcyánéhjimájuco.” ²⁷ Ehdúhjáa neebe páneere ípyéé ípívýéjtsóné tsíeméne níjkévaíñe. Áánetu ihdyu tsane coévaá múijyú muhdú íjcyáityúne. ²⁸ Áánevúu tsúuca meke ájcuube íavyéjuvu muhdú meíjcyáityúme dífbyema meíjcyaki. Áánéllii metsu dibye ímillédú meíjcyáne dífbyeke dúúrúvaméré metéhdújtsoki. ²⁹ Muurá íhstútuube Mépiivyéébé íjcyaaabe ímítyúmeke waagóó éhne múúne cúújuwa tsíeméne áíucúdu.

13

Píívyéébema ímí meíjcyáiyóne

¹ Ahdícyane tsáma ámuha cahcújtso múnaa meíjcyame mewájyújcatsíñe méíhvéjtsodíñe. ² Máábájíívedí tsaímíyé ámúhá aahíve múnaake ámuha mewáátsúcúpétsohíjcyáne. Muuráhjáa ehdu íaahíve múnaake wáátsúcuhíjcyámé wáájácúratúné níjkyéji múnaake ícúvehíjcyáhi.

³ Áánéllii cúvéhóójari íjcyámeke mépiíáábohíjcyá diityémá ámuha meíjcyáiyódúré meíjtsúcunúmeíñema. Áhdure múu ídáátsové ícúbáhrámeíhijcyámedi téhdure ámuha diityédúré meíjcyane meíjtsúcunúmeíñema.

⁴ Téhdure ámuha metáábávájcatsímyema múu wájyújcatsíhi. Tsá múu íhdícyáméhjíma dómácójcatsítyúne. Muurá tehdu néemema Píívyéébe íhnáhooíñe teene ímbájchóne.

⁵ Áhdure tsá múu mítyane idsíídsíváiyóneri íhjáacunútúne. Muhdú íjcyane múu ímí íjtsúcunú tehjúco. Muurá Píívyéébe néehíi: “Oke cáhcújtsómeke tsá o íhvéjtsóityúne. Aame tsá ííneri báñúmeítyúne.” ⁶ Áánéllii muurá dífbyedívú mecátsípáávéne ííneri áábímyeítyúme ménehíjcyáhi:

Píívyéébe tápiíáboobe íjcyánéllii tsá o íllityétú míamúnaa óhdi ícúbáhráiyóneri.

⁷ Ahdícyane tsáma máábájívedí muhdúhjáa tujkénú Píívyéébé ihjyu ámuhákye úwaabómé íícúbáhrámeiyóné pañe tsaímíyé dífbyeke úráávyehíjcyáne. Ahdu tsaímíyé dífbyeke mécahcújtso.

⁸ Tsá muurá Jetsocríjto múijyú tsíhdyuréjuco íjcyatúne. Íjcyaduré diibye paíjyuváre. ⁹ Áánéllii máállítsámeídí tsíhdyuhjírre úwáábohíjcyámedívu. Muurá Píívyéébere meke iwáiyúne tsípátsohíjcyá tsaímíyé dífbyeke meuráávyeki. Tsá muurá meke dibye éh-nííñevu píáábóityuró téene tájpíjyucó meíjcyáiyóné tsane majcho maáwahíjcyámeke. Ehdu méenuhíjcyarómé íllure báñúmeñhi.

¹⁰ Áánétúu ihdyu Críjto mewáiyuri pájámeí ííne imíjyaú Píívyéébema meíjcyaki. Muuráhjáa duurúvájá pañevú dífbyeke íícúvéneri tsúúrameíhíjcyarómé tsá ímí dífbyema íjcyatúne. ¹¹ Muuráhjáa páñétúejpi llúúváabe iyámé tujpácyoma tééjá pañevú páñétúétsihvu úcáávehíjcyá íimítyuu, tsíjtyé imítyuu, íjcyane íimíbáávyeki. Ehdúhjáa imyéénúne diitye iyámeke tsiéllevu itsájtyéne cóvátsohíjcyáme. ¹² Ahdúhjáa muurá Jetsóoke cóomítyu tsiéllevu itsájtyéébedi íícúbáhráne dsíjívetsómé ítyujpácyó wágóóvéneri pámeere míamúnáá imítyuháñe íimíbáávyeki. ¹³ Áánéllii óvíjyacóóné tsíjítóríyé úwáábóméíñe meuráávyehíjcyáne. Métsu Jetsóokéréjuco meuráávye tsíjtye meke dífbyekée itsárllehíjcyádú tsárlíleróné pañe. ¹⁴ Tsá ííñújiri meíjcyatú paíjyuváre muhdú íjcyáityúme. Píívyéébe ihdyu meke újcúcooca botsíi dífbyema méíjcyáá muhdú íjcyáityúmeréjuco. ¹⁵ Áánéllii metsu Jetsocríjtoj tééveri dífbyeke medúúrúváne dífbyé uwááboju tsíjtyeke meúúbálleneri dífbyeke meíícúveki. ¹⁶ Ahdícyane méíhvéjtsodí ámuha tsíeménetu tsíjtyeke mepíáábohíjcyáne. Ehdu meméénune ímí íjtsúcunúúbe.

¹⁷ Áhdure idyé múu ámuhá túkevėjtsójtéké íávyejúúlléne lleebó ditye ámuhákye úwaabóne. Muurá Píívyéébeke úúballéimíyé muhdú imyéénuhíjcyáne. Áánéllii panévaturé ímíáméré meíjcyá diityéké ámuha mekímóvéjtsótuki. Ímityúné ámuha medáíívémeíhajchíi tsá íínetú ámuhákye tene píáábóityúne.

¹⁸ Muurá ícyooca muha ímí tsaííbuwáre meíjcyámeke Píívyéébe ímí íjtsúcunúhi. Áánéllii múúhá hallúvú píáábó métáuméi ehdícyarónéhjí pañe ímí muha meíjcyaki. ¹⁹ Ímichi táhallúvú métáuméi íícúí ámuhádivú o úújetéki.

Dibye pítyajcóné

²⁰ Ahdícyane ovíi Píívyéébe Máavyéjuubée Jetsocríjto obéjámú tehmeébedú néébe dsíjívéébeke tsiíne bóhítsoobe ámuhákye ímíbjachóhi. Muuráhjáa Jetsocríjto ítyujpácyó iwáágóóneri mééma béhne pítyájcoju meenu múijyú níjkéváityúne. ²¹ Áábej tééveri ihdyu ovíi meke túkevėjtsóobe muhdú dibye ímillédú meíjcyaki. Áánéllii metsu Jetsocríjtoke maávyejújtso múijyú níjkéváityúne.

²² Ámuúha táñahbému, íllu íñe íhyaamí pañe ámuhákye o túkevėjtsóné tsáma tsáryóné pañe melléébo. ²³ Téhdure ámuhákye o úúballé ménahbe Timotéo tsúúca cúvéhóójatu íjchivyéne. Aabe óhdivu íícúí wátsíhajchíi dífbyema muhtsi ámuhákye máaahívéteéhi.

²⁴ Téhdure ámuhákye o úúballé Itáaría ííñújji múnaa ámuhákye dúúrúváne. Téhdure idyé ámuhá túkevėjtsójtémá pámeere cahcújtso múnáake o duurúváhi.

²⁵ Ahdícyane ovíi Píívyéébe ámuhákye píáabó pámeekére. Áyu tehdujúco.

TSAJTIÁGO

Tsajtiágo cáátúnuháám:

Duurúvaju

¹ Oo ñne Tsajtiágo Avyējuube Jetsocríjtoma Píívyéebemútsí ñcúve múnáajpi o íjcyabe ámúhakye ó duurúvá 12-nevá dohjíba múnáa ijraéémú meíjcyámedítýú ámúhakye dítye wáchájanúmé panévá ññúñnévú ámuha memújtámeke.

Píívyéebedítýú tsáané waajácu

² Ámuúha táñahbému, páhduvaré néene evéllejúúné ámuháma íjcyaróné pañe múu íllure imíjyuhíjcyáhi. ³ Muurá méwaajácu Píívyéébeke mecáhcuíjtsómema íjcyané evéllejúúné meke pátsáíjcyoróné íllure meke píaabóné éhñíñevu ímí dífbyeke meúráávyeki. Ááneri muurá mépiivyété ímítyunéhjí meke pájtyeróné maáábucúne.

⁴ Áánéllii ímíñevú métehmemeí ténéhjí ámuha maáábucúne ímiááméré meíjcyaki. Áíjyu muurá ímí ámuha meíjcyáá ñné ímítyú ámúhakye táhjatúmeréjuco.

⁵ Áánetu tsaate ámuhadítýú muhdú meíjcyáiyóné wáajácutúmé múu Píívyéébeke táumeí ámúhakye díbye iwáajácutsoke. Díbye ihdyu ámúhakye waajácutsoo panévavuré ñná néétuubére. ⁶ Árónáa ihdyu ámuha metáumeícyooca tsá múu íjtsámeítýú díbye ámúhakye píááboítýúne. Múu cáhcujtsó díbye ámúhakye píááboíñe. Muurá páhduvaré ámuha meíjtsámeíhajchíí ámuha méjcyá éhne múúne mooa kíjyébari nóhjíne íjcyadu. ⁷ Aane ehdu néeme tsá íjtsotú Píívyéébeke ityáumeíñe íjcuíñe. ⁸ Muurá ehdu páhduvaré íjtsámeímyé tsá múijyú tsajjtoré íjtsámeítýuróne.

⁹ Áánetu ihdyu idáátsóméhjíúvú ímiááméré íjcyané cahcújtso múnáa imíjyúúhií. Muurá tehdu néemeke Píívyéébe ímí íjtsúcunúhi. ¹⁰ Téhdure íhtsutúmé ehneva múnáa íjcyame imíjyúúiyá ídáátsonúcooca. Muurá dítye tsáímíyé íjcyá múhajchótáwuúrá éhne wajco ñné ímíjyaú néerone wáhájchotáwuúré íjcyadu. ¹¹ Muurá núhba ájchuri íjtone ílluréjuco tsóuuvéne. Ehdu muurá dítye íhtsutúmé ehneva múnáa dsíjívécooca dítyé tsíeméné ílluréjuco níjkeváne.

Ímítyúné úmuupívyeháñe

¹² Áánetu ihdyu maímijyu dítye eene ímítyúneri ímúúpívyeróné áábucuhíjcyámé íjcyanej. Muurá tehdu néemeke téene áhdó Píívyéébe ajcú múijyú dítye dsíjívécúcoóítýúne bóññvu dífbyekée wájyúmeke íajcuíñe ññéhdújuco. ¹³ Áánetu tsaate ímítyúné imyéénúiyóneri úmúúpívyehíjcyámé tsá nééítýuró Píívyéébe nééjuri téeneri ímúúpívyehíjcyáne. Tsá muurá múijyú díbye úmúúpívyéítýuró ímítyúné imyéénúiyóneri. Áhdure tsá díbye muucá úmúúpívyétsóítýuró dítye ímítyúné imyéénuki. ¹⁴ Muurá ihdyu méhdítýuré íjcyane meere ténéhjíri meíjtsámeíñéllii méucáávehíjcyá téene pañevu. ¹⁵ Aane téenevuréjuco meíbúwáávéne níjcaúvú muurá ílluréjuco mewágóóóvéiyóne.

¹⁶ Ehdu téene, ámuúha táñahbému. Ahdícyane tsáma ténéhjívú máállítsámeídíñe. ¹⁷ Muurá ímiáané íjcyane tsáa caame íjcyabe Píívyéebedítýú íyévéhoowávúu peetéháñe ípívyéjtsóóbedítýu. Aabe muurá tsá múijyú íjtsaméí tsíhdyuréjuco cápáyoácóítýuróne. ¹⁸ Muuráhjáa ímílléñéllii meke ímíjpyetétsoobe múhdurá menéerómeke dífbyeéjté meíjcyaki.

Píívyéébeke meúráávejíto

¹⁹ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, múu ímíñeúvú lleebúcuunú tsaate ámuúhama íhjuváne. Tsá múu pecútéré íhjuvatúne. Téhdure tsá múu cááyóbatúne. ²⁰ Muurá cááyobámé tsá Píívyéébe ímillédú íjcyatúne. ²¹ Áánéllii ímityúné ámuha meméenuhíjcyané meíhvéjtsóne Píívyéébedívú meídátsójkímeyeíñe dífbyé uwááboju ímíñeúvú meúraávyne. Teene muurá ihdyu meke pájtyetétso mewágóóóvéiyónetu.

²² Áronáa ihdyu tsá múu teene uwáábó ávyetá lleebúcuunúré meénutúne. Tene néhdu múu íjcyáhi. Muurá tene néhdu ámuha meíjcyátúhajchíí ámuháyé máállímyeíhi. ²³ Muurá tsaate ávyetá lleebúcuunúré meenu éhne múúne mícúmiri méhúmi meíítémeídyu. ²⁴ Muurá meíítémeícyoocaré méwaajácúmeí muhdíivamé meíjcyane. Áánetu meíítémeítyúcooca tsáhájucó mewáájácútu muhdíivamé meíjcyane. Ehdú muurá diitye uwáábó ávyetá lleebúcuunúré meénuhíjcyáme. ²⁵ Áánetu ihdyu Píívyéébe ímityúnéhjitu meke túkévejtsóné ábájívetúméré tsaimíyé meúraávyemeke píááboobe panévatúré ímí meíjcyaki.

²⁶ Áánetu ‘tsaimíyé Píívyéébeke ó úraavyéhi’ menéérome pecútéré ímityúné meíhjuvahíjcyáhajchíí meere máállímyeíhi. Aane tsá íínetú meke píáábotúne. ²⁷ Muurá ihdyu ímiááné Méécáánikye meúraavyémé mépíaabó úújóveke. Téhdure mépíaabó pííbjyujtéké panévatúré íná diityéké pátyehíjcyánéhjitu. Aame tsáhájucó meícúvetú múhduná íjje ne ímityúné íjcyánéhjiri.

2

Tsahdúré pámeekéré meícúvéiyóne

¹ Ámuúha táñahbému, ímiáábé Máavyéjuube Jetsocríjtoke ámuha mecáhcujsómej, tsá tsaatékéré ímí meíjtsúcuunútyuróne. Tsahdúré pámeekéré meíjtsúcuunúiyáhi.

² Tsáijyu muurá tsaapi ehnéva múnáajpi imíwu néené wajyámuma óóropáájí íhyójtswapáájí íjcyaaabe ámuha élleu úúbámyénúúbé raahóri téhdure tsijpi ídáátsoobe átéréjea íwajyámuma uubámyénúiyáhi. ³ Aane diibye ehnéva múnáajpikyéré ámuha ímí mewáátsúcuúne ‘íchihvu ímítsihvu dacúúve’ menééne diibye ídáátsóóbeke ‘étsihjívúré baavu dacúúve’ menéhajchíí muurá ímityúné íjtsaméiyé ámuhá pañe. ⁴ Aane muurá ehdu íhtsútúúbekéré ímí mewáátsúcuúhajchíí tsúúca ímityúné mémeenúhi.

⁵ Aane cáhawáá ñe ámuúhama o íhjuváne ímíñeúvú mélleebúcuunu, ámuúha táñahbému. Muurá Píívyéébe ídáátsojteké ujcú dífbye ditye icyáhcujsóne íavyéjuutéki. Muurá neebe dífbye wájyúmeke íavyéjútsoíñe íavyéjuvu. ⁶ Áánáa ¿íveekí ámuha diityéké meéhdíiválleneri ménúcópívétsohíjcyáhi? ¿Aca tsá ámuha mewáájácútu téhdure íhtsutúme ámuhádi íícúbáhráne ávyéjúté élleu ámuhákye tsátyehíjcyáne? ⁷ Áhdure ¿aca tsá ámuha mewáájácútu ditye túútávátuube Mépájtyetétsoobe Críjtoke meúraávyehíjcyáábedi úúhívatéhíjcyáne?

⁸ Áánetu ihdyu Píívyéébe taúhbaju íwaajácúháámitu ‘pamévakéré múu wájyú muhdú u wájyúmeídyu’ néhdu ámuha meíjcyáhajchíí ímiááné tehdújuco ámuha meméenu. ⁹ Áronáa tsaatékéré ámuha ímí meíjtsúcuunúhajchíí ímityúné ámuha mémeenúhi. Ááneri ámuha ménéétsámeí Píívyéébe taúhbaju néhdu ámuha meíjcyátúneri. ¹⁰ Muurá tene néhdújuco meúraávyerómé tsane néhdu meíjcyátúhajchíí tsúúca íjcyané ímityúné máhallúri. ¹¹ Muurá Píívyéébe néehíi: “Tsá múu íhdícyámema dómácójcatsítúne.” Téhdure tsiiñe neébe: “Tsá múu míamúnáake dsíjívétsoúne.” Aane muurá íhdícyámema medómácójcatsítúyurómé tsaatéké medsíjívétsohajchíí tsúúca ímityúné mémeenú tsane Píívyéébe taúhbaju néhdu meíjcyátúnéllíhí. ¹² Áánéllii múu ímíñeúvú íjtsámeíñe ímiáánéré meenuhi. Muurá Píívyéébe mééma ténehji ímíbájchoó muhdú béhné pityájcoju néhdu. ¹³ Muurá tsíjtyedi meídáátsóvétúmedi téhdure tsá díbye

ídaátsóvéityúne. Áánetu tsijtyedi meídaátsóvémedi téhdure ídaátsóvéiibye pámeere muhdú meícyahíjcyáné ímíbájchócoóca.

Píivýéébeke mecáhcujsóne

¹⁴ Ámuúha táñahbému, ¿a ímí tehdújuco teene ‘Píivýéébeke mecáhcujsóhi’ menéerome dibye ímillédú meíjcyatúne? ¿A ehdu meíjcyame mepájtyetéiyáhi?

¹⁵ Tsáijyu muurá tsaate ménahbému ídátsó imájchoma íjcyatúme idyé wájyamúúvátúmeke ámuha ménééiyáhi: “Ámúhá wajyamuunévú tsaímíyé meújcámeíñe memájcho.” ¹⁶ Ehdu diityéké íñevú ájcutúmeré ámuha menééne ¿aca íñetú diityéké píáábóiyáhi? ¹⁷ Ehdu muurá ‘Píivýéébe ó cáhcujsó’ menéerómedítyú ímiáánéré meméénune bóhówaúcunútúhajchíí tsá íñetú meke tene píáábotúne.

¹⁸ Muurá tsaate meke nééiyáhi: “Ú nehíjcyá apááñéré Píivýéébeke u cáhcujsóneri tsúuca dífbyeéjpi u íjcyane. Áánetu ó nehíjcyá téhdure dífbyeke o cáhcujsóobe ímiááné o méénúneri dífbyeéjpi o íjcyane.” Ehdu muurá tsaate meke nééiyáhi. Aane íñe ¿muhdú méúújétsó Píivýéébeke mecáhcujsóné dibye ímillédú meíjcyátúhajchííjyu? Muurá ihdyu apááñéré ímiááné meméénúneri méúújétsó dífbyeke mecáhcujsóne. ¹⁹ Aane íhya ihdyu tehdújuco ámuha mecáhcujsóné tsáápiiye Píivýéébe íjcyane. Muurá idyé naavémú dífbyeéjté íjcyáturómé téhdure dífbyeke iwáájácúúbeke illíhi. ²⁰ Aanéjñíva ¿muhdú ámuha méjtsúcunú pevénéré dífbyeke mecáhcujsómé dibye ímillédú meíjcyáturómé dífbyeéjté meíjcyane? Tsá ehdu tene néétune. ²¹ Muuráhjáa méíhdé múnáajpi Aavaráúvuke Píivýéébe ímiáábedi dilló dibyee dífbyeke icyáhcujsóobeke íícúve ílli Itsáake dsíjívétsóiyónéllííhye. ²² Aane muurá méwaajácú ímiááné Píivýéébeke dífbyeévú ímí cáhcujsóné dibyéhjáa néhdu dibye méénúnéllííhye. ²³ Muurá Píivýéébe waajácúháámitu nééneé: “Aavaráá Píivýéébeke ímí cáhcujsónéllíí ímiáábedi dífbyeke díllóobe.” Ehdúhjáa dibye ímí cáhcujsónéllíí Píivýéébe nabhévaabe dífbye.

²⁴ Ahdícyane íhya tsúuca ámuha méwaajácú Píivýéébe meke ímiáámedi díllone dífbyeke mecáhcujsómé dibye néhdu meíjcyámeke. ²⁵ Téhduréhjáa muurá nahtsíwamééwá Raáake díllóobe ímiáálledi dilléhjáa íjraémudítyú waajá múnáa íhcyóómivu úújetémeke técoomí múnáa dsíjívétsóiyónetu pájtyetétsónéllííhye. ²⁶ Aane muurá Píivýéébeke mecáhcujsóromé dibye ímillédú meíjcyátúhajchíí tsá íñetú meke tene píáábotúne. Aame méjcyá ídátsó wáájácúmeítyúmé éhne múúne medsíjívéné boone pevénéréjuco méjpi íjcyadu.

3

Meíhjuváne

¹ Ámuúha táñahbému, tsá múu uwáábojtédí iye idíllómeíñe peecúteré tsijtyeke ímityúné ditye íjcyane néétune. Muurá méwaajácú uwáábojte panévare wáájacurómé ímityúné méénúhajchíí éhniíñevu íhnáhó diityémá tene ímíbájchómeíñe.

² Muurá pámeere ímityúné mémeenúhi. Áánetu ihdyu tsaate tsáijyúubaré ímityúné íhjuvátúhajchíí ímiáámé diitye. Aame piivyété panévaturé ityéhmeméíñe.

³ Muurá íjúmuke métsajtyé meímílléhullévú íhjuháñetu úwáñéíwuúné mepícyóoneri.

⁴ Téhdure muurá cújúwamíñé témíhjí túkevjtsojte kémúúturóné ítyúkevjtsojñíneri ímílléhullévú túkevejtso íhnáhó kíjyeba íjcyarónáaaca. ⁵ Ahdu muurá méjpiítyu méhñíjwa áyarówari ímityúné mémeenú meíhjuváne. Cáhawáá méjtsúcunu muhdú cújúwari tsátsíhwuuré pééteróné lílyaatené báju áíucúne. ⁶ Ehdu muurá ímityúné meíhjuváne méttávajtsámeí teene cújúwa báju tútávajtsódu. Aane tsahíjcyá cújúwá pañevú wágóóóvéiibye Naavenedítyu. ⁷ Muurá pamévá íyámedítyú íñújiri úllemee, wahpéjtee, nújpácýó pañe úllemee, íjcyámedítyú ápíchó néerómeke ímí

metéhmemé ívámeímyé tsá meke tútávajtsotúne. ⁸ Áánetu tsá mújyú méhju metéh-méityuró meke dsíjívetsóné námijtyádú néene néhni meihjyúvahíjcyaju. ⁹ Muurá tééjuri Méécáánikye medúúrúvahíjcyájuríyé idyé díbyerée ípívyejtsómé míamúnáake méuhbáhi. ¹⁰ Ehdu míñéecu tééjuri méihjyúvahíjcyá ímiááne, ímityúnee, íjcyane. Tsá tehdu tene nééityuróne, ámuúha táñahbému. ¹¹ ¿Aca ímiá nujpácýó íjchívyétsihdyuré idyé nehniwu néjpacýo íjchívyéiyáhi? ¹² Áhdure ¿aca higyéerahe néévaiyá atseitóona? Áhdure ¿aca óovahe néévaiyá hígoó? Áhdure muurá tsá tsahéjuturé núpáhyéjutu ímiá nujpácýoma cánáámajpácýó meújcúityuróne.

Ímiá waajácu

¹³ Aane ímiááne waajácu múnaa ámuha meíjcyáhajchíí óvíí ímiááméré ámuha idáátsóméhjiúvú meíjcyane ámuhadítyú bóhówaúcunúhi. ¹⁴ Áánetu ámuha tsíjtye íjcyari menómíutááváne ámuháyé ímí meíjcyáíyóneri metsúúrámeihajchíí tsá ímiá waajácú múnaa ámuha meíjcyatúne. Íllure ámuha máallíhi. Aame tsá íínerí ámuha memítyájkímeítyuróne. ¹⁵ Muurá ehdu nénehji tsá Píívyéébedítyú tsáátune. Íjienéré teene Naavéne éhne. ¹⁶ Muurá iiye ímí íjcyáíyóneri tsúúrámeihíjcyámé tsíjtye íjcyari ínomíutááváne panévare ímityúné méénuhíjcyáhi. ¹⁷ Áánetu ímiá waajácú Píívyéébedítyú tsáánema íjcyame ímityúné méénutúmé pamévamáyé ímí íjcyáhi. Aame tsá tsíjtyeke éhdiívállétúne. Áhdure tsá ditye állíuutúne. Pamévakéré íídaatsólléne píaabóme. ¹⁸ Ehdu ímí ícyahíjcyámema teene níjkévaá tsaímíye.

4

Ííñújíene

¹ Áánetu ¿aca kiátú íjcyane ámuha mémúnáátsócatsíhíjcyáhi? Muurá ihdyu ámuhadítyuré íjcyane ámuháyé ímityúnéhjiri meúmúúpívyehíjcyánéllíi ámuha mémúnáátsócatsíhíjcyáhi. ² Muurá ámuha tsíjtyé tsiemené múhdutú diityédítyú meújcúityuróne nomííu téené hallútú diityémá méméénúcatsíhíjcyáhi. Aane muurá tsáijyu ámuha médsíjívétsohíjcyá diityéké téené hallútú ámuhadítyú píhtone Píívyéébeke ámuha ímíñéúvú metáúmeihíjcyátúnéllíihye. ³ Muurá ámuha díbyeke metáúmeiyónáa tsá díbye ámuhákye ácu híjcyatú ímityúné ámuha metáúmeíñéllíihye. Muurá ámuha metáúmeihíjcyá íllure téeneri ámuha meímíjyúúveki. ⁴ Ámuúha, Píívyéébeke ímíñéúvú úraavyépítyúné míamúnaaj, ¿aca tsá ámuha mewáájacutú ímityúné ííñújíene meméénúneri íllure Píívyéébeke memúnáátsóhíjcyáne? Muurá díbyeke wájyutúmé téeneriyé tsúúrámeihíjcyámé tsá ímí díbyema íjcyatúne. ⁵ Muurá díbyé waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébe Ípííhó mépañévú pícyoone meke iwájyúne nomíuuváhi.” ⁶ Aane meke iwájyudu íjcyaaabe meke píáábohíjcyá ímityúné metáhjaki. Muurá tsiíne díbyé waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébe píaabó idáátsóméhjiúvú néemeke. Áánetu ‘mityáhmítyá’ néemedi tsá díbye íícúvetúne.” Ehdu muurá néene Píívyéébe waajácúháámitu. ⁷ Áánéllíi díbyeke maávyejúúlléne díbyedívú méíhvétjsaméí Naavéne ámuhadí tsúúrámeiyóneri íícúvetúmére. Áijyu muurá ílluréjucu ámuhadítyú díbye íhvetéíne. ⁸ Áhdícyane ímityúné ámuha meméénuhíjcyánéhjitu meímíbaávyéne ímíñéúvuréjucu Píívyéébema meíjcyá téhdure díbye ímí ámuháma íjcyaki. Téhdure míjítócú ámuha meúraávyehíjcyánetu meímíbaávyéne díbyekéréjucu méúraávyé. ⁹ Aame mékímóóveméí ímityúné ámuha meméénuhíjcyáneri metsárvyénema. Óvíjyacóóné ámuha meímíjyuhíjcyáne. ¹⁰ Íllure méídátsójkimyéí Píívyéébedívú díbye ámuhákye ípíááboki.

Ménahbémutítyú meíhjuváne ímityúne

¹¹ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, tsá múu ímityúné íhgyúvatú íñahbémuđityu. Tééneri muurá íllure ámuha méehđííwállehíjcyá Píívyéébé taúhbaju. Muurá meke neebe mewájujycatsíki. Aane mecáhcújtsóyótsihvu ímityúné meíjcyáneri dífbyé taúhbaju méehđííwállehíjcyáhi. ¹² Muurá ihdyu ápáabyéré diibye téené taúhbajúvúu meke ájcuube nééiyá muhdú meíjcyane. Áábere ihdyu meke pájtyetétsóhi. Áhdure meke waagóóbe. Aanéjííwa ámuha ĵmuhdú tsijtye íjcyáneri méihgyúváiyáhi?

Tsá mewáájacutú méúmiwa

¹³ Cáhawáá ímíñeúvú melléebóne méjtsaméi eene ‘técoomívú mépeé tsané pijcyábá náhjihe meméénúneri medsíídsívaki’ ámuha menéhijcyáme. ¹⁴ Muurá tsá ámuha mewáájacutú muhdú méúmiwa íjcyane. Muurá éhne cúúvénetúré íjcyáne ójtsó íícúiyé kiávú péiñúdu meé. Aame tsá mewáájacutú múhajchótá ííñújiri meíjcyáiñe. ¹⁵ Áánéllii múu íllure nééhií: “Óví Píívyéébe ímílléhajchíi teene mémeenúhi.” Éhdure múu íhgyúváhi. ¹⁶ Árónáa ĵíveekí ímíñejíí íllure ámuha metúmeíñe ménehíjcyá ámuháyé meímillédu meméénúiyóne? ¹⁷ Muurá ímiááne íjcyane imyéénúiyóne wáájacurómé teene méénútúhajchíi tsúuca ímityúné meenúme téeneri.

5

Muhdú ehnéva múnáake tene pájtyeíñe

¹ Ahdícyane, ámuúha ehnéva múnaaj, mékímóóveméi ímityúné ámuhákye pájtyeíñeri. ² Muurá ámuhá tsíeméne ámuha mewájuhíjcyaróne nójcánuúhi. Ámuhá wajyámúúne ímiájáhjí máharúmú májchoóhi. ³ Áhdure ámuhá dsíídsí ámuhádivú tútávááveéhi. Aane múhdurá ámuháma níjkevámé ámuha méíjcyáá wáájacurátumeréjuco éhne múúne cúújuwa tsíeméne áiúcuđu. Ehdu ámuháma níjkévaíñe nihñéétsihvúré ímityúné hallúvú bañúháñe ámuha medsíídsívahíjcyáne. ⁴ Muurá ámuhá wákimyéi múnáake ámuha ímí maáhdohíjcyátúneri ditye íhgyúvahíjcyáne íhtsútuube Píívyéébe waajacúhi. ⁵⁻⁶ Áhdure waajacuube ííñújiri ííne imíjyaú ámuha meíjcyame íina ámuhákye píhtotúme ííne imítyú ámuhákye méénútúrómeke ámuha medsíjívétsohíjcyáne. Árome ámuha méníjkévaá éhne múúne ócájímuke iújcávátso meke ditye lííhyanúdu. ĵEhdu ámuháma tene níjkévaíñevú tsúuca méúújéteéhi!

Píívyéébema meíhgyuváne

⁷ Ámuúha táñahbému, óochévetúmeré ihdyu Jetsóoke météhmeíhíjcyá múijyú tsiíñe díbye tsáííñevújuco éhne múúne úmíhé múnáajpi íbajtsó téhmeíhíjcyádu. Muurá óochévetuubéré téhmeíhíjcyá níjya áálleneri kéémevéné iújcuki. ⁸ Ahdu múu íjcyáhi. Muurá Jetsóó tsááiñe tsúuca píihíjucóóhií.

⁹ Áánéllii ímityúné medárííwéjycatsídí ámuhá hallúrí teene íjcyátuki, ámuúha táñahbému. Muurá ténehji mééma ímíbájchóiiibye tsúuca meke tehmeíhi. ¹⁰ Áánéllii múu íjcyá íhdée Píívyéébé íhgyú uubálle múnááúvú ícyahíjcyádu. Muuráhjáa panévari íícúbáhrámeíyonéhjí aabúcuíhíjcyáme. ¹¹ Aane méwaajácú ícyooca tsáimiyéjuco ditye íjcyane ípyée íábúcuíhíjcyánéllíihye. Muurá ámuha méwaajácú muhdúhjáa Jóóuvu téhdure íícúbáhrámeíyonéhjí áábúcuíhíjcyánéllii Píívyéébe dífbyeke ííne imíjyaúréjuco pícyoóne. Muurá ímiááne mítyane meke idáátsólleébe.

¹² Ahdícyane, ámuúha táñahbému, tsá múu níjkyejí, ííñují, íjcyánema tsíñéhji mémé dómáycotú ímiááne ámuha maállityúné menéecoóca. Tsá múu óví muhdú níjkyéjima ííñují íjcyá o állíhajchííjyu néétu téené hallútú Píívyéébe ámuhákye íícúbáhrátuki. Múu ímiááne tene íjcyáhajchíi ‘ééé, tehdujuco teéne’ nééhií. Áánetu ímiááne tene íjcyátúhajchíi múu ‘tsáhaá’ nééhií.

¹³ Aane ámuhadítýú tsaatéké ímityúné pájtyeme ícúbáhrámeíhajchíí múu ihjyúvá Píívyéébema ámuhakye dibye ipíááboki. Áane múu ímíjyuri májtsivá dííbyeke idyúúruváne. ¹⁴ Téhdure ámuha mechémécooca múu píuvá cahcújtso múnáá túkevétsojtéké ditye ámuhakye Píívyéébe mémeri dúúrúbájpácyori ipípájchóne ámúhá hallúvú píáábó ityáúmeí ámuhakye dibye ibóhíítsoki. ¹⁵ Áijyu muurá ámuhakye bóhíítsóiiibye ímiáané ámuha mecáhcújtsóne dííbyeke metáúmeíhajchííjyu. Áhdure ímityúné ámuha meméenuhíjcyané ámuhadí ídáátsóvéne ábájíívéíibye. ¹⁶ Áánéllí ímityúné ámuha meméenuhíjcyané tóónutúmeré míamúnáá úmíwávú Píívyéébeke meúúbálléne dííbyeke píáábó métáuméí ámuhakye dibye ipíááboki. Muurá ímiáané ímí dííbyema íjcyame tsá báníumeítýú íná ityáúmeíñeri. ¹⁷ Muuráhjáa éjyuuúvú méhdure nééroobe Eriáúvú dííbyé ihjyú uubálle múnáajpi dííbyeke táúmeí tene íáállétuki. Ahdújucóhjáa tsá tene álletú 3 pijcyábáj pínévu. ¹⁸ Áané boonéhjáa idyé tsiíñe táúmeíbyé dibye íállétsoki. Ahdújucóhjáa tsiíñe maálléneri panévaré ííñene néévane.

¹⁹⁻²⁰ Aane ámuúha táñahbémuj, tsaate ámuhadítýú ímiáájú iúráavyénetu mújtámeke tsijtye ímíjpyetétsóhajchíí muurá diityéké píaabómé Píívyéébe diityedí ídáátsóvéne diityé ímityuháne íábájííve ditye iwágóóóvétuki. Áyu tehdújuco.

1 PÉÉDORO

Tujkénú Péédoro cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Péédoro Jetsocríjtóo úwááboobéré o péhíjcyáíñé wákimyéivu oke pícyoobe íñe íhyaami ámuha éllevu ó caatúnú dííbyékée ámuha mecáhcújtsóné déjúcotu méiíñújitu ámuhakye ditye wáchájánúme éllevu, Póótoó, Garáátsiaa, Capadóótsiaa, Áátsiaa, Bití-
niaa, éhdúné íñújínéri ámuha meíjcyáme éllevu. ² Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco Méécááni Píívyéébe ámuhakye íñéhdújuco újcune dííbyeéjté ámuha meíjcyaki. Aane muurá Íapííchoj tééveri ámuhakye píáábohíjcyaaabe Jetsóope mewájuuri ítyujpácýo wáágóónej tééveri ámuha meímíjpyeténe díbye ímillédú meíjcyaki. Aabe ihdyu óví ámuhakye panévatu píaabó íbúwajíí íñerí íjtsámeítyúmé ámuha meíjcyaki.

Ímí méúmiwa nééneé

³ Muuráhjáa mítyane meke ídaatsólléne béhnétu meke tsíímávaabe Jetsocríjtóo ídsíjívéne tsiíñe bóhíínej tééveri. Áánéllíí íñé imíjyaú méúmiwa íjcyane méitsohíjcyáhi. Ahdícyane ihdyu metsu Jetsocríjtó Caani Píívyéébeke medúúrúváne metéhdújtsoki.

⁴ Muurá íjcyané níjkyéjiri ítsiime meíjcyámé wáábyuta múijyú muhdú íjcyáityúne díbye pícyoone meke téhmene. ⁵ Ímí dííbyeke mecáhcújtsónéllíí íhñáhoori meke píáábohíjcyaaabe nihñéétsihvúré téhullévú meúújetécooca teene meújcuki.

⁶ Áánéllíí múu íllure imíjyúú dííbyeke ámuha mecáhcujtsómé ámuha meícúbáhrámeiyónáaáca. ⁷ Muurá téeneri meke waajácúlleebe ímiáané dííbyeke mecáhcújtsóhahjíí éhne múúne óoro cúújúwari ditye wáajácullédu. Muurá teene óoro meke píáábóné ehniíñevu Píívyéébeke mecáhcujtsóné meke píaabóné tsá múijyú mééma níjkéváityúne. Áánéllíí dííbyeke ámuha mecáhcujtsómé íñetú menéétsámeítyúhahjíí íñé imíjyaú ámuhakye ávyéjútsóiibye dúúruvaabéré tsiíñe Jetsocríjtó tsáacooca.

⁸ Muurá Jetsocríjtóke ámuha maájtyúmitúróóbeke mewájuúúbedívú ámuha mecátsípáávéne meímíjyúúhií. ⁹ Áábeke ámuha mecáhcújtsónéllíí tsúúca ámuha mepájtyetéhi.

¹⁰ Muuráhjáa éjyuúvú Píívyéébe íhjúu uubálle múnaa íhjuvájúcoorá muhdú díbye meke ídaatsólléne pájtyetésóíñeri. Ároméhjáa tsá pahdu wáajácútú muhdú tene íjcyáíñe. ¹¹ Áánéllíihyéhjáa díllócatsíhijcyámé caabyé Críjto íjcyaaabe múijyú muhdú ícúbáhrámeíñe ávyéjuutéíñe Píívyéébe Apííchó diityéké néhijcyáne. ¹² Áánéllíihyéhjáa Píívyéébe diityéké waajácútsó ditye íjcyáijyúú tene pájtyeityúne, bóónétú tene pájtyeíñe. Ááné muurá tsúúca ámuhakye tsaate úúballé muhdú mepájtyetéíñe Píívyéébe Apííchó níjkyéjitu tsááne píáábónej tééveri. Aane muurá idyé níjkyéji múnaa téhdure imíllera páñetu iwáajácúiyóné muhdú mepájtyetéíñe.

Ímiááméré meíjcyáiyóne

¹³ Aane ímiááméré meíjcyáne métsúúraméí tsiíñe Jetsocríjtó tsácooca Píívyéébe ámuhakye ídaatsólléne ájcúíñeri. ¹⁴ Aame tsúúca Píívyéébej tsíímé ámuha meíjcyame múu díbye ímillédú íjcyáhi. Tsá múu dííbyékée ámuha mewáajácútúcooca ímítyúnéhjiri meúmúúpívyehíjcyádú néjúcootúne. ¹⁵ Muurá meke újcuube ímiááméré meíjcyaki. Áánéllíí múu ímiáámé íjcyá díbye íjcyadu. ¹⁶ Muurá dííbye waajácúháámítu nééneé: “Ímiáámé meíjcyá ímiáábé o íjcyadu.”

¹⁷ Aane dííbyeke ámuha mecáánívahíjcyámé múu ííñújiri ámuha meíjcyané hajchótá díbye ímillédú íjcyáhi. Muurá tsaahdúré mééma ímíbájchóiibye muhdú meícyahíjcyané

téene áhdovu meke iájcuki. ¹⁸ Muurá ámuha méwaajácú mépée mepájtyetéítyúrojító méihde múnáaúvú úráávyehíjcyánetu meke dibye pájtyetétsóne. Áronáacáa ihdyu tsá meke dibye pájtyetétsotú dsíídsidívú iáhdóneri. ¹⁹ Muuráhjáa ihdyu mééma áhdoobe mítyane iwáyyuube Críjtó tujpácýó wágóóóveneri éhne múúne obééjáwu imíwu néébeke míamúnáa imítyuháñé hallúvú ditye dsíjívetsódu. ²⁰ Píívyéébéhjáa ihdyu tsúúca-játújuco dífbyeke mémenúné ííñuji ípívyéjtsótúné ihdejuco dibye mewáyyuri idsíjíveki. Ahdújucóhjáa dibye tsáane meke ipíááboki. ²¹ Áanéllii dífbyej téeveri Píívyéébeke mecáhcujtsómé dífbyedívú mecátsípáávehíjcyá dibyee dsíjívéébeke íbóhítsóne ávyéjtu-tétsónéllíihye. Aame méwaajácú dífbyema meíjcyame íínerí mebáñúmeítyúne.

²² Ahdícyane tsúúca Píívyéébé Apííchó ámúhake píaábónej téeveri ímiáájú ámuha mecáhcujtsómé óví ámuha méwajyújcatsí ámúhá ííbúuri. ²³ Muurá Píívyéébeke mecáhcujtsómé tsíhdyuréjuco meíjcyane. Tsáhájucó meúráávyetú méécáánimúu meke tsíimávátsihdyu meíjcyajító íllure níjkévájító. Áánetu ihdyu Píívyéébé ihjyu mecáhcujtsóné tsá mújyú níjkéváityúne. ²⁴⁻²⁵ Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé:

Pámeere míamúnáa wahájchotaré ijcyá tsójcómují ijcyadu. Téhdure ijcyámé wahájchotaré ííne imíjyáú wajco íjcyadu. Áánetu ihdyu Píívyéébé tsá mújyú níjkéváityúne.

Ááne uwááboju ímiáájú muurá tsúúca ámúhake úwáábómeíhi.

2

¹ Ahdícyane óvíjyacóóné imityúné ámuha meméenuhíjcyáne. Tsá múu állíuutúne. Tsá múu pánehjídú ímiáámé íjcyatúne. Tsá múu nómiutáávatúne. Tsá múu imityúné íhjúvatú tsíjtyedítyu. ² Ímiá uwááboríyé métsúúraméí éhne múúne tsíimene ñohñorí íjyacunúdu. Ááne téene uwáábó ímíñeúvú méuráávyé ámuha mepájtyeteki. ³ Aane óví ehdu meíjcyá Jetsocríjtó ímiáábé meke wáyyune tsúúca mewáájacúme.

Críjto páñétúejpi

⁴ Aame ihdyu ímíñeúvú meíjcyá dífbyema nééwayúdú néébe meke bohíívú ájcuúbema. Muuráhjáa dífbyeke míamúnáa éhdiiválléróobeke Píívyéébe pícyóó ávyeta íhtsútuube páñétúejpi dibye íjcyaki. ⁵ Ahdu óví meke téhdure nééwayúdú menéemeke pícyoobe ihjyádú meíjcyaki. Téhdure óví meke llúúvájtedívú pícyoobe dibye ímillédú meíjcyame dífbyeke meíicuvémé ímí dífbyema meíjcyá Jetsocríjtoj téeveri. ⁶ Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé:

Tsióó cóomi múnáa pañéúvú ó pícyóó ávyeta wáyyúmeífbyeke éhne ímichi tééutu jaa éjkeu nééwayúdú néébeke. Áábeke cáhcujtsómé tsá íínerí báñúmeítyúne. Ehdu néene Píívyéébé waajácúháámitu.

⁷ Aane dífbyeke cáhcujtsómé dífbyeke wajyúhi. Áánetu dífbyeke cáhcújtsotúmé tsá wáyyutú Píívyéébé waajácúháámitu íllu tene néhdújuco:

Tsaúpe nééwayu jááháñé wákimyéi múnáa íñéhnílléne waagóórou pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkéiu.

⁸ Téhdure tsiíñe nééneé:

Díbye muurá éhne múúne nééwayutu ávyé mecábóhcámeímyé maáákityéúdu néébeé. Ahdújuco muurá dífbyé uwááboju ímí cáhcújtsotúmé mújtámeke tene pájtyene.

Píívyéébeéjte

⁹ Áronáa ihdyu tsá ámuha ehdu menéétune. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébere ámúhake íjcuúmeke pícyóó llúúvájtedívú dífbyé wákíméí ámuha ímiááméré meíjcyáne meméenu dífbyeke dúúrúvamére. Aane imíllebe míamúnáake ámuha meúúballéné muhdú dibye ámúhake ímítyúnetu ímiánejcúvú íjchívyetsóne. ¹⁰ Muuráhjáa íhde ámuha

ihdícyaméréi meíjcyame tsá dífbyé piáábóju pañe meíjcyatúne. Áronáa icyooca tsúuca dífbyééjte ámuha meíjcyame téené pañe meíjcyáhi.

Píivyéébe kére meíícúvériyóne

¹¹ Áhdícyane tsá íñújíejte ámuha meíjcyájúcootúne, ámuúha táñahbé muj. Muurá ihdyu Píivyéébé avyéjúejtéréjuco ámuúha. Áánéllii ámuúhake o nées meke tútávájtsóiyónéhjiri ámuha meúmúúpívyétuki. ¹² Ímiááméré meíjcyá Píivyéébeke wáájácutúme ímityúné ámuúhadítúyú ihjyúvárónáa ímí ámuha meíjcyáné hallúvú dífbyeke ditye íavyéjújtso tsiíne Jetsóó tsáacooca.

¹³⁻¹⁴ Téhdure múu avyéjuullé páñétúejpi méiíñújí avyéjúúbeke pahúllevaré dífbyé piáábo múnaa íjcyámamájuco. Muurá Píivyéébere diityéké picyóó ditye ímityúmeke iúwááboki, áánetu ímiáámeke ditye ipiááboki. ¹⁵ Muurá imíllebe ímiááméré meíjcyane tenejcu wáájácutúme ímiáájú meúráavyénetu ímityúné ihjyúvátuki.

¹⁶ Áánéllii ímiááméré meíjcyá tsúuca ímityúnetu ámuha meíjchivyéme. Aame ihdyu ímityúné mémeenújúcohdí tsúuca Píivyéébé hójtsí pañéréjuco ámuha meíjcyame. ¹⁷ Aame múu dífbyeke íllíne díbye ímillédú íjcyame pámévakéré avyéjuullé méiíñújí avyéjúúbemájuco. Téhdure múu pámeere Píivyéébeéjtema wajyújcatsíhi.

Muhdú ícúbáhraméi maáábucúne

¹⁸ Áhdure múu tsaaté hójtsí pañe íjcyame diityéké íavyejúúlléne meenu ditye táuhbáne. Tsá múu ímiáámemáyé ímí íjcyatúne. Ímityúme íjcyáromema múu ímiáámé íjcyáhi. ¹⁹⁻²⁰ Muurá ihdyu Píivyéébe ímillédú meíjcyáné hallútú meke ditye ícúbahráné maáábucúhájchíí ímí meke íjtsúcunúúbe. Áánetu ímityúné meméénúné hallútú meke ditye ícúbahráné maáábucúrónáa jaca meke ímí íjtsúcunúúbe? Tsáhaá. ²¹ Muuráhjáa Píivyéébe meke ujcú Críjto mewájyuri ícúbáhrámeíbyé ímiáábé íjcyadu meíjcyaki. ²² Tsáhaá muurá díbye múijyú ímityúné méénutúne. Áhdurée tsá muucá díbye állityúne. ²³ Muuráhjáa dífbyedítúyú ímityúné ihjyúvárómeke tsá díbye piámeíhíjcyatúne. Áhdurée dífbyeke ícúbáhráromeke tsá díbye méénúllehíjcyatúne. Íllurée íhvéjtsámeíbyé Píivyéébedívú díbye teene diityémá ímíbájcho muhdú tene íjcyadújuco. ²⁴ Aabée muurá Críjto dsíjivé páwachékevu mépée medsíjívériyóné tsúucajáa méimítyú déjuco dsíjívemedú meíjcyaromé meímíbaávyeki. Ehdúu mewájyuri díbye ícúbáhrámeínej tééveri méímíbaavyéhi. ²⁵ Muuráhjáa éjyú idátsó méicyahíjcyá Píivyéébeke wáájácutúme éhne múúne obééjámú mújtame íjcyadu. Áronáa icyooca tsúuca métehméébe Críjtoma meíjcyáhi.

3

Muhdú métaábama meíjcyane

¹ Ámuúha walléemuj, ámuúhá tajímuke máavyéjuulle. Tsaímíyé meíjcyá diityémá Críjtó uwááboju tsaate cáhcújtsóturómé ímí ámuha meíjcyane ííténe botsíi icyáhcuújtso íná diityéké ámuha menéétúrónáaaca. ² Muurá ímiááméré ámuha meíjcyane ííténe imílléiyómé téhdure Píivyéébeke iúraavyéne. ³ Tsá múu ávyeta ímíbájkímeyéíyóneri íjyácutúne. Téhdure tsá múu íjyácutútu íhñiwaco idyóíhdsínúmeíne tsaímíyé ipíhdámeíyóneri, mítyane áhdómeíne icyááveháñevu ícyáávéiyóneri, ímiá wajyámuunévú iújcámeíyóneri. ⁴ Apááñeríyé múu íjyácutú tsaííbuwáre íjcyáíyóneri. Ehdú ihdyu íjcyámeke Píivyéébe ímí íjtsúcunúhi. ⁵ Tehdúhjáa muurá éjyúúvú íjcyáné walléemú Píivyéébedívú íhvéjtsámeíne díbye ímillédú ícyahíjcyáhi. Aaméhjáa ájyúmuke avyéjúúllehíjcyáhi. ⁶ Tsáaráuvúhjáa muurá ájyú Aavaráavúke icyáhcuújtso

avyéjúúllehíjcyáhi. Aane dillée íjcyadu ámuha ímiááméré ámuhá tajímuma meíjcyáhajchíí tsá ámuha íínerí meíllityéityúne.

⁷ Áhdure ámuha wajpíímú ámuha táábámuma ímíñeúvú meíjcyá. Tsá múu diityédí ícúbáhratúne. Múu íjtsámeí diityéké íavyejuúlléne muhdú ípiáábóíñeri ámuha tsíjpa tujkévevu ditye íjcyátúnéllííhye. Muuráhjáa Píívyéébe wajpii, wallee, picyóó dityétsí ípiáábójcátsíñe ímí íjcyaki. Aane ehdu ámuha meíjcyáhajchíí Píívyéébema ámuha meíhjuúvácooca tsá íiná ámuhákye pátsárijcyóityúne.

ímiáané hallútú meícúbáhrámeíñe

⁸ Ahdícyane ihdyu pámeere tsaímíyé meíjcyá pamévamáye. Tsá múu pájúvatúne. Meídaatsólléjcatsíñe méwajyújcatsi tsané nahbémú múúne wájyújcatsídyú mítyájkímíyeyúmére. ⁹ Tsá múu píámeityú ámuhákye ímityúné méénúmeke. Téhdure ámuhákye úhbámeke tsá múu úhbatúne. Íllure diityé hallúvú píáábó métáuméí Píívyéébeke. Ehdu dibye ímillédú ámuha meíjcyáhajchíí ámuhákye píáábóííbye. ¹⁰⁻¹² Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Ímí íjcyane ímillémé tsá ímityúné íhjuúvatúne. Áhdure tsá ditye állíuutúne. Muurá ímityúné imyéenuhíjcyánetu ííhveténe ímiááneréjuco ditye méénune. Aame íjcyá tsaímíyé pamévamáye. Muurá Píívyéébe ímiáámeke píaabóhi. Aabe dííbyeke ditye táúmeíñe lleebóhi. Áánetu ímityúmedi tsá dibye íícúvetúne. Ehdu nééne Píívyéébe waajácuháámitu.

¹³ Aane ehdu ímiááméré ámuha meíjcyáhajchíí ¿aca ííne hallútú múha ámuhákye ímityúné méénúiyáhi? ¹⁴ Muurá ehdu ímí ámuha meíjcyané hallútú meícúbáhrámeíhajchíí maímijyu ámuha meíjcyanej. Ahdícyane tsáma íínerí maáábímíyeyídíñe. Muurá Píívyéébe ámuhákye píaabóhi. ¹⁵ Múu Máavyéjuube Críjtodívú icyátsípáávéne íjcyátsíivyé ámuhákye díllómeke ámuha mewáájácútso íveekí dííbyedi ámuha meíjyáacunúhíjcyáne. Áronáa ihdyu múu ímíñeúvú chooco úúballé mítyájkímíyeyúmére. ¹⁶ Aame téíibúwá meíjcyá Críjtoke ámuha meúráávyénetu tsaate ímityúné ííhjuúváneri ínúcójpíveki.

¹⁷ Aane ihdyu óvi meícúbáhrámeí ímiáánéré meméénúné hallútú Píívyéébe ímíléhahajchííjyu. Muurá tééne hallútú meícúbáhrámeíñe maáábúcúhahajchíí ímí meke íjtsúcunúúbe. Áánetu ímityúné meméénúné hallútú meícúbáhrámeíñe maáábúcúrónáa tsá dibye meke ímí íjtsúcunútúne. ¹⁸ Muuráhjáa Críjto múijyú ímityúné méénútúroobe ícúbáhrámeí méimítyú hallúvu. Aabée tsáijyuré dsíjívé méhllíi pámeere ímityúme meíjcyáme wájyuri téénej tééveri meímíbaávyéne ímí Píívyéébema meíjcyaki. Aabée dsíjívérónáa íííbuu íbóhí íjcyáhi. ¹⁹ Aanéhjáa péé éjyuuúvú dsíjívémé íbuúúné íjcyátsíhvu diityéké íúwááboki. ²⁰ Muuráhjáa éjyuuúvú Noéé mííñécoba méénuhíjcyánáa Píívyéébe téhmehíjcyará míamúnáa dííbyeke icyáhucújtsóne téémí pañévu íúcaáve ípájtyetéki. Áronáacáhjáa apáámyéré 8-meva pájtyeté pámeere ííñuji cáájáveneri májcanúnetu. Áámeúvú íbuúúnéhjáa íjcyátsíhvu Jetsóó ííbuu péé diityéké íúwááboki. ²¹ Aanéhjáa téijyu nújpácyotu ditye pájtyeténé naavénú íñe ícyooca metsójtsótsámeímyé mepájtyetéíñe. Aane tsá metsójtsómeítyú méjpi ííñú ínítyááveki. Muurá ihdyu téeneri méúújetsó Píívyéébedívú mecátsípáávéébeke metáúmeíñe dibye meke ímíbájhoki. Aane ihdyu meke ímíbájchoobe Jetsocríjtóo dsíjívéebe tsiíñe bóhííbej tééveri. ²² Diibye muurá ícyooca íhtsútuubéréjuco níjkyéjiri Cááni Píívyéébe úníuri íjcyáábeke pámeere níjkyéjì múnáama naavémú avyéjuulléhi.

¹ Aanée muurá Críjto ííñújiri íjcyácooca ícúbáhrámeí mewájyuri. Áánéllii metsu meícúbáhrámeiyóné maáábúcu díbyée áábucúdu. Muurá meícúbáhrámeiyóné maáábucúmé tsá ímityúné meméénújúcootúne. ² Aame tsáhájuco meúmúúpívyetú ímityúné meméénúíyóneri. Píívyéébe ímillédú meíjcyáiyóneriyéjuco metsúúráméíne. ³ Ahdícyane óvíjyacóóné Píívyéébeke wáájácutúmé íjcyadu ímityúné ámuha meméénuhíjcyáne. Muuráhjáa ímityúneri ámuha meúmúúpívyehíjcyáhi, ámuháa ménahtsívátéhíjcyáhi, ámuháa mewáñehjíváténé pañe méllíyícyávehíjcyáhi, níjcyotájtekée ámuha méduurúvahíjcyá ámuha meméénúítyuróne. Ánehji óvíjyacóóne. ⁴ Muurá ténehji ámuha meíhvéjtsóneri ámúhakye náhbévahíjcyámé téeneriyé íjcyame íllure ámúhadi uuhívatéhíjcyáhi. ⁵ Árómemma Píívyéébe muhdú dítye ícyahíjcyané ímbájchoóhi. Muurá pámeere dsíjívétúmema ímbájchóiiibe tsúuca dsíjívéjúcoóróméhjimájuco. ⁶ Téénélliihyéhjáa muurá éjyju múnáaúvuke téhdure úwáábómeíne dítye íbuúúné íbóhí ímí íjcyá Píívyéébe íjcyadu.

⁷ Muurá tsúuca ííñuji mééma níjkévaríjyuco. Áánéllii ímiááméré meíjcyáne paíjyuvaré Píívyéébema méihjyúvahíjcyá. ⁸ Aame múu wajyújcatsíhi. Muurá tsíjtyeke mewájyume ímityúné meke méénúrómeke mepiáameíyóneri tsá meíjyácunútúne. ⁹ Ahdícyane múu ímíñeúvú waatsúcújcatsí ámuha maááhívéjcatsícyooca íiná íjtsámeityúmére. ¹⁰ Mépiáábojcatsí muhdú ámuha mepiívyetédú Píívyéébe meke ájcúné piáábori bañúháñe díbye meke ípiáábótuki. ¹¹ Áánéllii ámuha meúwáábócooca ímíñeúvú meúwáábohíjcyá dífbyé ihjyu néhdújuco ámúhaj téeveri díbye íhíjyúvaki. Áhdure ámuha tsíjtyeke mepiáábocooca ímíñeúvú mépiáábó muhdú díbye ámúhakye túkévejtsódu. Aane páneere íiná ámuha meméénune múu ímíñeúvú meenu dífbyeke ámuha Jetsocríjtoj téeveri maávyéjújtsóne. Áábedívú ihdyu metsu meíhvéjtsámeíne dífbyeke maávyéjújtsó mújyú níjkeváityúne. Ehdu teéne.

Críjtoéjté ícúbáhrámeíne

¹² Ámuúha táñahbému, tsá múu mávaríjchojúúné ámúhama íjcyánetu íjtsámeityú tene ámúhama íjcyáityuróne. ¹³ Íllure múu imíjyúú Críjtóo ícúbáhrámeídyú ámuha meícúbáhrámeíneri tsiíne íavyéjuma díbye tsáácooca ámuha meímíjyúúveki. ¹⁴ Áánéllii dífbyééjté ámuha meíjcyané hallútú ámúhakye tsaate úhbáhajchíí múu imíjyúú Píívyéébe Apííchó ámúhá pañe íjcyanéllíihye. ¹⁵ Áronáa ihdyu núcojpiátsóhreyó teene ímityúné ámuha tsíjtye éhné menániínee, tsaatéké ámuha medsíjívetsónee, tsíjtye ihjyú pañevú ámuha meúcaavénee, éhdúné hallútú ámuha meícúbáhrámeíne. ¹⁶ Áánetu ihdyu Críjtoéjté meíjcyané hallútú meícúbáhrámeíne tsá núcojpiátsotúne. Íllure Píívyéébeke téené hallúvú dúúrúvaméré météhdujtsó dífbyééjté meíjcyanéllíihye.

¹⁷⁻¹⁸ Muurá tsúuca muhdú meícyahíjcyané díbye mééma ímbájchóíne éévé úújéteéhi. Aane méhdityu tujkénúiiibe íhñéjté meíjcyámedítyu. Aabéjji awáá ¿muhdíívanéami íhya tsáma ímbájchooi eene dífbyé uwááboju cáhcújtsótúmema, ímiáámé íjcyarómé íhtsútúnetu pájtyetéíñáaaca? ¹⁹ Ahdícyane dífbyedívú meíhvéjtsámeíne díbye ímillédú meíjcyá ámuha meícúbáhrámeiyónáaaca. Muurá meke ípívyéjtsóobe íñéhdújuco méenune.

5

Cahcújtsó múnáa túkevétsoju

¹ Téhdure ó imíllé cahcújtsó múnáa túkevétsojteké o úwaabóné téhdure túkevétsoobe o íjcyabe muhdúhjáa Críjto ícúbáhrámeíne o ájtyúmiíbe. Aabe téhdure ó íjcyáa dífbyé avyéjuri tsiíne díbye tsáácooca. ² Áánéllii ámúhakye o néé ímíñeúvú ámuha metúkévétso Píívyéébeéjté ámúhá hójtsí pañe íjcyámeke. Tsá múu díbyée ámúhakye

níwáávéné iijyéveriyé tééné wákimyéí méénutúne. Áhdure tsá múu tééné hallúvú ámuha medsídsívakíyé méénutúne. Múu ímíñeúvú meenú Píívyéébe ímillédu. ³⁻⁴ Tsá múu tsíjpánécoba diityéké úwáábotúne. Choocóré múu úwaabó páñétúejpi Métehméébé tsáácooca ámuha maávyéjuuté dífbyema múijyú níjkéváityúne.

⁵ Téhdure ováhtsámú máavyéjuulle ámúhá túkevjtsojtéke. Panéjcuávú máavyéjúullejcatsí mityájkímyeítyúmére. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééené: Píívyéébe píaabó idáátsóméhjiúvú néémeke. Áanetu 'mityáhmityá' néémedi tsá dibye íícúvetúne.

⁶ Áánéllii mityájkímeítyúméré méíhvéjtsaméí íhtsútuube Píívyéébedívú dífbyere ámúhakye ityúkévjtsoki. Áijyu muurá ámúhakye ávyéjútsoiibye dibye meke ávyéjútsoíñe éévé úújetéijyu. ⁷ Áánéllii íínerí áábímyeítyúméré dífbyedívú mecátsipááve. Muurá imíllebe meke ipíaabóne.

⁸ Árónáa ihdyu téiibúwá meíjcyá Naavéné ámúhakye imújtátsótuki. Muurá mémunáajpi íjcyabe meke imújtátsóiyóneri ijyácutú éhne múúne bájú oohíbyé iyámeke idyóóiyóneri íjyácutúdu. ⁹ Áróobeke ihdyu metáhjá Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsonej téeveri. Muurá méwaajácú pahúllevaré íñújiri ménahbémú téhdure ténéhjiri ícúbáhrámeíhijcyáne. ¹⁰ Árónáa ícyooca wahájchotaré meícúbáhrámeíñe níjcautu Mépiivyéébé meke ávyéjuutésoó múijyú níjkéváityúné Jetsocríjtoj téeveri. Aabe muurá mewájuryi meke ímíbajchó íhtsutúmé meíjcyame íínevú metáhjátsámeítyuki. ¹¹ Áánéllii ihdyu metsu íhtsútuube íjcyáabeke maávyéjútso paíjyuvaré múijyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

Nihñéeneré pityájcoju

¹² Aane íñe íhyaami o cáátúnuháámí ámuha éllevu ó wallóó ménahbe Píívyéébeke ímí úráávyeebe Tsibáánoma. Áhaamí pañe ámúhakye ó ítsáávetsó ímiáané ímí Píívyéébe ámúhakye píáábohíjcyáne. Áánéllii múu tsaímíyé dífbyema ijcyáhi.

¹³ Ámúhakye Babiróóniá cóómiyi íjcyané cahcújtso múnaa duurúvá ámúhakyée iújcudu téhdure Píívyéébe diityéké újcume. Téhdure tájtsiménédú néébe Mááco ámúhakye duurúváhi. ¹⁴ Téhdure ámúhakye táicyánéjcutu o néé ámuha Críjtoéjté tsané nahbémú meíjcyame medúúrúvájcatsíki. Ahdícyane óvíí íbúwajíí ámuha méijcyáhi. Áyu tehdújuco.

2 PÉÉDORO

Hállúvúeháámí Péédoro cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Tsimóo Péédoro Jetsocríjtó ìcúve múnáajpi o íjcyáábekée oke dífbyere picyóó úwááboobéré o péhíjcyaki. Aabe íñe íhyaami ámuha éllevu ó caatúnú Mépájtjetésoobe Jetsocríjtoj téeveri Píívyéébe meke ájcúné uwááboju muha mecáhcujsódú idyé ámuha mecáhcujsóme éllevu. ² Aane óví Píívyéébe tsúúca ámuha mewáájacuube Jetsocríjtoj téeveri ámúhake píaabó tsaímíyé ámuha meíjcyaki.

Muhdú Críjtoéjté íjcyane

³ Muurá dibye ìhnáhorì meke píaabómé ímiááméré meíjcyá dibye ímillédu. Muuráhjáa meke újcuube dibye íjcyadu meíjcyá dífbyema maávyéjuutéki. ⁴ Aabe meke íñéhdú píáábohíjcyá dífbyedu meíjcyá ííñújiri ímityúné meke tútávátsohíjcyánéhjiri meúmúúpívyétuki. ⁵ Áánéllii ímiááméré Píívyéébeke mecáhcujsóne méwaajácú muhdú ámuha tsaímíyé meíjcyáiyóne. ⁶ Ááne météhmeméí ámuha panévaré ímityunéhjí maábúcuúne íínevú táhjátsámeityúme díbye ímillédu meíjcyaki. ⁷ Múu wajyújcatsí pamévamáyé muhdú tsané nahbému wájyújcatsídyu.

⁸ Ehdú ámuha tsaímíyé Máavyéjuube Jetsocríjtoke meúraavyémé ímí dífbyé wákimyéí meméénúhachíí tsá ámuha dífbyedi mebañúmeíityúne. ⁹ Áánetu ehdu íjcyáiyóné ímíllétúme íjcyá hállúvatúme íjcyadu. Aame ílluréjuco ábájíivéné muhdúhjáa Píívyéébe díityéké ímíjpyetétsóné ímityutu. ¹⁰ Ahdícyane íhdyu tsúúcajáa dibye ámúhake újcuume métsúúraméí ímiááméré ámuha meíjcyáiyóneri ámúhadítyú tene íbóhówaúcunú dífbyedítyú ámuha memújtátuki, ámuha tánahbému. ¹¹ Áijyu íhdyu ámúhake waat-súcúpéjtsóiiibe ímíjyuri Máavyéjuube Mépájtjetésoobe Jetsocríjtó avyéjuri múijyu níjkéváityúné dífbyema tsaímíyé ámuha meíjcyaki.

¹² Áánéllii éhniínevu ámúhake ó ítsáávétsohíjcyáá muhdú Píívyéébeke meúraavyéné tsúúca ámuha mewáájacúne tehdújuco meíjcyarónáaaca. ¹³ Ímí ó íjtsúcunú ói o dsíjívétúné hajchótá ámúhake téenevu o ítsáávétsohíjcyáne. ¹⁴ Muurá tsúúca Máavyéjuube Jetsocríjtó oke úúballé lléváhréjuco o dsíjíveíñe. ¹⁵ Áánéllii ó imíllé ímíneúvú ámúhake o úwaabóné o dsíjívéné boone ámuha teene maábájíivétuki.

Críjto ávyéjujtsámeíñe

¹⁶ Tsá muurá álliu tene íjcyatú Máavyéjuubée Jetsocríjtó íhtsútuube íjcyabe ííñújiri úlléjébedítyú ámúhake muha meúúbállehíjcyáne. ¹⁷ Muuráhjáa ávyeta muha meííteneríyé Cááni Píívyéébe dífbyeke ávyéjujtsóhi. Áhdurée muha melleebó dibye dífbyedítyú nééneé: “Áánu Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó ímíjyúúhíí.” ¹⁸ Ehdú níjkyéjitu dibye nééne muha melleebó cámeéhaúvú Jetsóó múúhadívú tsíhdyuréév-cooca dífbyema muha meíjcyame.

¹⁹ Áánéllii Píívyéébe íhjú uubáalle múnááhjáa dífbyedítyú néhíjcyáne tsá álliu íjcyatúne. Áánéllii melléebó dífbyedítyú ditye úwaabóne. Muurá ditye úwaabóné meke waajácútsó mewáájacútúnehjívú éhne múúne peete cúúvétsíhdyu ájchúcuúdu. Áánetu méwaajácú ímiáábé dibye íjcyane éhne múúne ííne ímíjyaú tsítsívé mícúruwa ájchúcuúdu. ²⁰ Téhdure muurá méwaajácú Píívyéébe íhjú uubáalle múnááhjáa dífbyé waajacuháamítu cáátunúne dítyé tujkéveju íjcyatúne. ²¹ Tsáháhjáa íjtsaméiyíyé íñá pájtjeíñe iwáájacúné ditye cáátunúne. Muuráhjáa íhdyu Píívyéébe Apííchóré díityéké tükévéjtsóneri caatúnuhíjcyáme.

2

Állú múnáá uwááboju

¹ Áronáacáhjáa téhdure ijcyámé téjyju állú múnáa iiye Píivýéébé ihjyú uubálle múnáadi díllómefhijcyáme. Téhdure icyooca diityédú nééme ámuháj piine íjcyáá ámuhakye álliúúné átéréénéhjí uwááboímye. Aame íllure ehdíiválleé Máavyéjuube Jetsocríjtó diibyējuco ípájtyetétsoobe íjcyáróobeke. Ááneri iiye iélllevu lílícýúhcoímyé Píivýéébé diityéké ícúbáhraíñe. ² Aane mítyame diityéké icyáhjútsóne ímityúné méénuúhi. Críjtóke cáhcújtsotúmé ímityúné ihjyúvaá díbyé uwáábotu. ³ Aane diitye átéréénéhjí uwáábojte íllure ámuhakye állihíjcyáá ámúha dsíídsí íjcyúroki. Áróme hallúrí tsúuca íjcyáné ícúbáhraméí Píivýéébé tsúúcajátújuco ehdu néémé wáabyuta méénune.

⁴ Muuráhjáa níjkyéji múnáa íjcyárómedítýú ímityúné méénúmedi ídáátsóvétuubéré íllure diityéké waagóo dítye ícúbáhrámeíki. Aame icyooca cúúvétsii dóhjinúmeímyé téhmehíjcyá mújyú Píivýéébe pámeemáyé muhdú dítye ícyahíjcyáné ímbájchoíñe. ⁵ Téhduréhjáa muurá éjyuuúvú ímityúmé íjcyámedi tsá díbye ídáátsóvetúne. Muuráhjáa íñují díbye cáájávetsóneri májcanúmedítýú apáábyekéré pájtyetétsoobe dítyéé ímíjpyetéro diityéké uwáábohíjcyaaabe Noéeke 7-meva ítsíímema. ⁶ Téhduréhjáa idyé Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnáake áíúcuúbe. Ehdúhjáa imyéénúneri meke úújétsoobe íñe icyooca téhdure ímityúné méénuhíjcyámeke muhdú ícúbáhraíñe.

⁷⁻⁸ Téhduréhjáa muhdú ímiáámeke ípájtyetétsoíñe úújétsoobe ípyéé íáiúcurócoomícyutu Róóke ípájtyetétsoíneri. Muuráhjáa diityéj piine íjcyároobe ímiáábé íjcyánéllíi múhdurá ítsúcunúhijcyá ímityúné imyéénúneri dítye íhjúvahíjcyáne. ⁹ Áánéllíi muurá méwaajácú Píivýéébe meke pájtyetétsoóné meke mújtátsoíyónetu dífbyedívú meíhvéjtsámeímye. Áánetu ihdyu ímityúmé tsúuca ícúbáhraméí pañe íjcyá díbye muhdú meícyahíjcyáné mééma ímbájchóíñévújuco. ¹⁰ Muurá ícúbáhráíbye eene ímíllédú ímityúné imyéénúne dífbyeke ávyejúúllehíjcyátúmedi. Muurá uuhívatéhíjcyámé íhtsutúmé níjkyéjiri íjcyárómedi núhnévetúme. ¹¹ Muurá níjkyéji múnáa diityé ehníñevu íhtsutúmé íjcyarómé tsá mújyú ávyéjútédítýú ímityúné íhjúvatú Píivýéébé úmíwávu.

¹² Áronáa diitye állú múnáa átéréénéhjí uwáábojte nehniwu uuhívatéhíjcyá iwáájácútúneri. Ávyeta iyámédú nééme wáájácúmeítyúmé ímíllédú dáríivémeíhijcyáhi. Árome wágóóóveé diitye iyámé wágóóóvehíjcyádu. ¹³ Muurá ímíllédú íjcyáne ítsúcunúhijcyámé ímí tehdújuco íjcyane. Árome múhdurá ícyahíjcyáneri tsíjtyeke ityútávátsohíjcyáne áhdó újcuúhi. Aame ávyétá nucójpítso nééme ámúhama nahbévahíjcyá ímiáámeúvúdu.

¹⁴ Muurá tenáhtsíré ítème. Aame tsá mújyú íhvetéityú ímityúné imyéénuhíjcyánetu. Muurá dúhcú íbúwámeke ténejcúvúré íbúwátsohíjcyáme. Aame panévaré íéhnéváiýóneri úmúúpívyehíjcyá ímityúmé íjcyame. ¹⁵ Muurá ímiájíjtó íuráávyérónetu ímújtáne ímityúné pañéréjuco dítye ícyahíjcyáné tsaapíhjáa Píivýéébé ihjyú uubálle múnáajpi Beóóuvú hajchi Baraáá íjcyadu. Diibyéhjáa ímíllera ímityunéhjí imyéénúne hallúvú ídsíídsíváne. ¹⁶ Áronáacáhjáa íju mújyú íhjúvahíjcyátuube íñe meíhjúvájuri dífbyeke úhbánetu íhvetéébé téénetu.

¹⁷ Aane muurá diitye állú múnáa átéréénéhjí uwáábojte éhne múúne nújpacyo íjcyátúné nupáhyejúdu, áhdure diitye éhne múúne ojtso kíjyeba íhdícyáhullévú tsájtyedu. Aame bañú múnáa íjcyame tsá íínetú píáábotúne. Aame wágóóóveé ávyéta cúúvé néhullévú mújyú níjkéváiityúne. ¹⁸ Muurá ímityunéhjí íhjúváne ítsúúcajáa téénetu íhvetéjúcóórómeke tsiíñe íbúwátsohíjcyámé ténejcúvu. ¹⁹ Muurá nehíjcyáme: “Tsúuca

mepájtyetémé hallúrí ìiná íjcyájúcoótúnéllii mépiivyété meimillédú mejjcyane.” Áronáa tsá ditye wáájácúmeityú ímityúné pañe íjcyane. Muurá tsáneevu metáhjátsámeíñé pañe mejjcyáhi. ²⁰ Aane muurá ímityúné meicyahíjcyánetu Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtoke mecáhcújtsónej tééveri meimíjpyetéjúcoorómé bîwáhdúré ìhdée meicyahíjcyádú mejjcyáhajchíí éhnííñevu ídátsooréjuco mejjcyane. ²¹ Aame tsáháa ihdyu ímiájíjtó Píívyéébé taúhbaju méhdivu bóhówájtsónejcúvú meíbúwáávéityuróne. Muurá teene mewáájacújúcooróné meéhdíivállehíjcyámé úmíwa ídátsohree. ²² Ehdu mejjcyá íllu tsaate néhdújuco: “Oohímýé íllímutúhcú tsiíñe majchóhi. Téhdure méénimu nítyááverómé bîwáhdúré íñújáámíri cávhyíñúmeíhi.”

3

Jetsocríjto tsiíñe tsááiñe

¹ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, íhyaami ámuúha éllevo o cáátúnúháámí pañe tsiíñe ámuúhake o úwaabó ìhdééháámí pañe ámuúhake o úwaabónere. ² Aane ihdyu tsáma máábájíívedí Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáahjáa tsúúcajátújuco meke néhijcyáne. Téhdure máábájíívedí Mepájtyetétsoobe Jetsocríjto uwááboju dííbyé uwáábojte ámuúhake uwáábohíjcyáne.

³ Áánéllii wajácútsi méjcyaco dityée néene Jetsóo tsiíñe tsááiñe ìhdéwu tsaate íimillédú ímityúné imyéénúne dííbyedi úúhívatéíñe. ⁴ Muurá neeímýe: “¿Múijyúami tsááiibye Críjto idyévúvúwá tsááiíbyej? Muurá íñe méíhdé múnáaúvúvú íjcyáijyú íicyahíjcyádúré ííñuji ícyoocápivu ípyée ípívyéévétsihdyu.” ⁵⁻⁶ Ehdu neeímýe Píívyéébéhjáa ííñújima páneere íévéhóowari íjcyanéhjí íhjuváveneríyé ípívyéjtsóné wáájacuróme. Muuráhjáa díbye nééjuríyé nújpacyo tsatsíhvú dóbeevé ííñuji íbóhówááveki. Téhduréhjáa muurá ínéhdújuco díbye éjyuvúvú ííñuji icyájáávétsóneri míamúnáake májcanútsóné díityé ímityú hallútu. Aane wáájacurómé állíu múnáa átéréénéhjí uwáábojte tsá téeneri íícúvehíjcyatúne. ⁷ Áronáa muurá Píívyéébe néé íimílléijyú ííñújima páneere íévéhóowari íjcyanéhjí iwáágóoíñé cúújúwari. Áijyú muhdú meicyahíjcyáne mééma díbye ímíbájchócooca dííbyeke cáhcújtsotúme ímityú ícyahíjcyámé ílluréjuco wágóóovéíñe.

⁸ Cáhawáá méijtsúcunu, ámuúha táñahbému. Muurá Píívyéébedívú 1,000 píjcyá tsájcoojí hajchótare. Muurá tsájcoojíuvúdúré íjtsúcunúúbé éhdúné píjcyábá íjcyaróne. ⁹ Áánéllii tsá múu néétu íveekí Jetsóo íícúí tsáátune. Muurá ihdyu téhmehíjcyaae míamúnáa ímityúné íicyahíjcyánetu íhveténe ímíjpyeténe. Tsá díbye ímilléturó tsaatéuba wágóoovéne.

¹⁰ Aabe muurá ihdyu méijtsótúnáa tsaá éhne múúne naní múnáajpi meke ábájínejcúdu. Téijyú páneere íévéhóowari íjcyanéhjí áiivyéné ihjyúvúvú ávyétá apíicho. Téhdure ííñuji cámaráúúvee páneere tééjé hallúrí íjcyanéhjimájjuco.

¹¹ Ehdu páneere cúújúwari wágóóovéíhi. Áánéllii téíibúwá mejjcyáne ímíñeúvú Píívyéébeke méuráávyé dííbyedívuréjuco mecátsípáávéneema. ¹²⁻¹³ Ááne météhmehíjcyá múijyú tehdu tene pájtyeíñé díbye nééneé. Muurévá páneere íévéhóowari íjcyanéhjí ííñújimájjuco cúújúwari chócoovéné wágóóóvéne boonétú béhjíréjuco ííñuji díbye ípívyéjtsóíñé páneere íévéhóowari íjcyanéhjimájjuco. Áájí hallúriiva páneere tsáimiyéjuco íjcyáiñe. Tsáhájucová ìiná ímityúné íjcyáityúne.

¹⁴ Ahdícyane teene ámuúha metéhméné hajchótá ímiááméré mejjcyá íínetú ámuúha menéétsámeityúmeke Críjto íájtyúmívakí, ámuúha táñahbému. ¹⁵ Muurá Píívyéébe téhmehíjcyá páneere míamúnáa ípájtyetéíñé uwááboju cáhcújtsóne. Áánéllii tsáhái Críjto

tsáátune. Ehdu téhdure ménahbe mítyane mewájuube Páávoró ámuhákye caatúnuhíjcyá Píívyéébe dííbyeke túkévéjtsóneri. ¹⁶ Muurá pahúllevaré íjcyané cahcújtsó múnáa éllevu iwállóhaamíjí pañe téeneri íhjúvahíjcyaaábe. Áronáa tsane túhú díbye úwaabóné tsá páneere ímí melléébohíjcyatúne. Aane íjcyámé tsaate dííbyé uwáábó wáájacurómé tsíñejcúvúré úwáábohíjcyané Píívyéébeke ímí iúráávyétúnéllííhýe. Aame ehdu dííbyé íhjúyú íúniútúré iúwáábóneri íhyallúvúré ímityúné méénuhíjcyáhi.

¹⁷ Ahdícyane ámuha táñahbémú tsúuca ámuha íñehjí mewáájacúmé ímíñeúvú météhmeméí állíu múnáa ámuhákye ímíáájú ámuha mecáhcújtsónetu imújtátsótuki.

¹⁸ Áánéllíi éhniíñevu Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtodívú mecátsípáávé ámuhákye díbye ípíáábo ámuha mewájuújcatsíki. Ahdícyane íhdyu óví dííbyeke máávyéjujtsó mújyú níjkéváityúne. Áyu tehdújuco.

1 JÓÁA

Tujkénú Jóáa cáátúnuháám:

Mepájtyeténé uubálleju

¹ Ámúhake ó caatúnú Críjtodítýú dííbyej tééverí Píívyéébe meke pájtyetétsóóbedítýú íjcyáné uubálle. Diibyéhjáa ihdyu íjcyadúré ícyahíjcyá ipíívyema íjcyátuube ííñújí ípívyéévéetúné ihdéjuco. Áábekée muha maájtyúmíibe íhjuváné muha mélleebóhi. ² Aabée bóhówáávéébedítýú íjcyáné uwááboju íñe ámúhake ó úúbállehíjcyá mújyú medsíjívécóóítýúne bóhí dííbyedítýú meújúné uwááboju. Aabéhjáa ihdyu íjcyadúré Cááníma ícyahíjcyároobe botsíi méhdivu bóhówaavéhi. ³ Aanée páneere díbye méé-nunéhjí muha máájtyumíhi. Áhdurée díbye íhjuváné muha mélleebóhi. Aane ámúhake ó úúballé ímí tsame meíjcyame menáhbévájcatsí íñe muhdú muha Cááni Píívyéébeé, diibye Ílli Jetsocríjto, íjcyámútsima meíjcyadu. ⁴ Aane ámúhake ó úúballé téeneri ámuha meímíjyuúki.

Píívyéébedi ímiáájju

⁵ Áané uwáábojúu dííbyere Jetsocríjtó múúhake úwaabóné íñe ámúhake ó úúballé Píívyéébe ímiáábé íjcyáábedi ííne ímítýú íjcyatúne. ⁶ Áábeke 'ímí ó úraavyé' menéérome ímítýunéhjí meméénúhajchíí íllure máallíhi. ⁷ Áánetu ímiáábé díbye íjcyadu meíjcyáhajchíí ímí ménáhbévájcatsí pamévamáye. Áijyu tsá íná máhallurí íjcyájúcootú tsúúcajáa Ílli Jetsocríjtó ítyujpácýó iwáágóóneri páneere méímítýú ímíbájchónéllíihye.

⁸ Áánetu ímítýúmé meíjcyarómé 'tsá ímítýuube o íjcyatúne' menéhajchíí íllure máál-límyeímýe pañe tsá ímiáájú íjcyatúne. ⁹ Áronáa ihdyu Píívyéébe ímiáábé íjcyaaabe íñéhdú méénúúbeke méímítýuháñé meúúbálléhajchíí méhdi ídáátsóvéne mééma ímíbájchoobe páneere. ¹⁰ Áánetu 'tsá mújyú ííne ímítýú o méénutúne' menéhajchíí Píívyéébeke állú múnáájpidi médíllóhi. Aane ehdu menéeme tsá ímí dííbye uwááboju mecáhcújtsotúne.

2

Críjto mépiááboóbe

¹ Ámuúha Llihíúmuj, ícyooca íñe ámúhake o cáátúnúné pañe o néé ámuha ímítýúné meméénútuki. Áronáa ihdyu ímítýúné meméénúhajchíí Jetsocríjtó ímiáábé mépiááboobe íjcyaaabe meke Méécááni húmíj píinévú píaabóhi. ² Muuráhjáa pájámeííbyé méímítýuháñé mééma ímíbájchoki. Áronáacáa tsá apáámyéllíihyeré méhllíi díbye dsíjívétúne. Muuráhjáa pámeere míamúnaa ííñújiri íjcyáméllíi dsíjíveébe.

³ Aane muurá ihdyu Píívyéébé taúhbajúúné néhdú meíjcyánetu méwaajácú ímiááné dííbyeéjté meíjcyane. ⁴ Áánetu tsaate 'dííbyeéjté muúha' néérome dííbyé taúhbajúúné néhdú íjcyatúme állú múnáa. Áámé pañe tsá ímiáájú íjcyatúne. ⁵ Muurá ihdyu Píívyéébe néhdú meíjcyame dííbyeke méwajyúhi. Áánetu méwaajácú ímiááné dííbyeéjté meíjcyane. ⁶ Áánéllíi múu tsaate 'Píívyéébeke ímí ó úraavyéhi' néeme íjcyá muhdúhjáa ííñújiri Jetsocríjtó ícyahíjcyádu.

Tsííne taúhbaju bóhówaavéne

⁷ Ámuúha táñahbéumuj, íñe ámuúha éllevu o cáátúnúné tsá béhné taúhbaju íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco ámúhama tene íjcyane. Áánéllíi tsúúca ámuha teene méwaajácúhi. ⁸ Áronáa béhnéuvúdú ámúhake ó nehíjcyá muhdú Críjto meke wájyudu

ámuha mewájujcatsiki. Muurá tsúuca ímityúné ámuha meicyahíjcyané meíhvéjtsóné ímiáájuréjucu meúraavyéne.

⁹ Aane muurá 'ímiáájú ó úraavyéhi' menéérome ménahbémuke menéhnílléhajchíí ímityunéjcuréi meúraavyéhi. ¹⁰ Áanetu ihdyu ímiáané ímiáájú meúraavyémé mewájuj ménahbémuke. Aame tsáhájucu ímityúné pañevú memújtatúne. ¹¹ Áanetu ménahbémuke menéhníllémé ímityúné pañe méijcyáhi. Aame teene meke mújtatsómé méijcyá éhne múúne hállúvatúme íjcyadu wáájácúmeítyúme.

¹² Aane íñe ámuha áátsímédú menéémeke ó caatúnú tsúuca Jetsocríjtoj téeveri Píívyéébe ámúhadi ídáátsóvéne ámúhá ímityú ímíbájchómeke. ¹³ Aane ámuha kéémejtéké ó caatúnú tsúuca Jetsocríjtoke páneeréikyéé ípívyéévétúné íhdéjucu íjcyáábeke ámuha mewáájácúnéllííhye. Áhdure ámuha ováhtsámuke ó caatúnú tsúuca ámuha Naavéneke metáhjánéllííhye. Áhdure ámuha tsiíméké ó caatúnú tsúuca Méécáánikye ámuha ímí mewáájácúnéllííhye.

¹⁴⁻¹⁵ Ahdícyane pámeere kéémejtémá ováhtsámú tsúuca Píívyéébeke ímí ámuha meúraavyémé Naavéneke metáhjame tsá múu íjyácunújúcootú ííñújénehjiri. Muurá tsaate ténéhjiríyé íjcyame tsá Píívyéébeke wájuytúne. ¹⁶ Muurá páneere ííñújéne tsá Píívyéébedítýú tsáátune. Naavenedítýuré tsááne méjpiíyi ímityúné meméénúíyóneri meúmúúpivyéne, íñá meítténeri meúmúúpivyéne, meéhnéváneri memítýájkímeyéíñe. ¹⁷ Áronéhjí muurá páneere tééjima wágóóóveéhi. Áanetu ihdyu Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyámé tsá múijyú muhdú íjcyáityúne.

ímiáájú

¹⁸ Ahdícyane, ámuúha Llihíúmuj, tsúuca ííñují mééma níjkévaáhi. Muurá tsúuca ámuha méwaajácú tééné ihde Críjtoke múnáátsohíjcyaaabe bóhówááveíñe. Muurá tehdu néeme mítyaméjucu méhdivu bóhówáávénetu méwaajácú tsúuca ííñují mééma níjkévaíñe. ¹⁹ Muuráhjáa tujkénú meke íñáhbévahíjcyároné méhdityu íhvetémé ímiá nahbémú íjcyátúnéllííhye. Ímiá nahbémú íjcyaca tsá ditye méhdityu dówáávéítyuróne. Áanetu méwaajácú ménahbémú ditye íjcyatúne.

²⁰ Áanetu ihdyu tsá ámuha diityédú menéétune. Muurá ihdyu tsúuca Píívyéébé Apííchó ámúhá pañe íjcyánéllíi ámuha méwaajácú ímiáájú. ²¹ Tsá idyé ámuha mewáájácútúnéllíi ámúhakye o cáátúnutúne. Muurá tsúuca ámuha méwaajácú keená álliuré íjcyane. Áánéllíi ámúhakye ó caatúnú ámuha maállítsámeítyuki. ²² ¿Aane caatyé íñe diitye állíu múnaa? Jetsóó Críjto Mepájtyetétsoobe íjcyatúné néhijcyámé muurá állíu múnaa. Aame íllure dífbyeke ehdíívállehíjcyá Cááni Píívyéébema diityétsikye icyáhcújtsótúnéllííhye. ²³ Muurá Íllíkye cáhcújtsótúmema tsá Cááni Píívyéébe íjcyatúne. Áanetu ihdyu dífbyeke cáhcújtsómema íjcyáábe.

²⁴ Aane muhdúhjáa ámuha tsúúcajátújuco teene melléébone ímí mecáhcújtsóhajchíí ííne imíjyaú ámuha méijcyáá Méécááni Píívyéébéé, Ílli Jetsocríjtoó, íjcyámútsima. ²⁵ Muuráhjáa dífbyere Jetsocríjtó néé múijyú medsíjívéjúcóóítyúne bóhíivu meke íáj-cune.

²⁶ Ehdu íñe ámúhakye ó caatúnú tsaate ámúhakye mújtátsóiyóné íhdétu.

²⁷⁻²⁸ Áronáa tsá múha ámúhakye állíityuró Píívyéébé Apííchovu tsúuca Jetsocríjtoó ámúhakye ájcúmeke. Áánéllíi tsá múha ámúhakye úwáábóítyuró téenere ámúhakye úwáábóhíjcyánéllííhye. Áané úwááboju muurá tsá állíu íjcyatúne. Ahdícyane, ámuúha Llihíúmuj, ímíñeévú méijcyá Críjtoma muhdú Píívyéébé Apííchó ámúhakye tükévejtsódú múijyú tsiíñe díbye tsáácooca íínerí núcójpívetúme tsáímíyé dífbyeke ámuha mewáátsúcúpéjtsoki. ²⁹ Muurá ámuha méwaajácú Jetsocríjtó ímiáábé íjcyaaabe múijyú ímityúné méénutúne. Ahdu íjcyame Píívyéébej tsiímé íjcyáhi.

3

Píivýéébej tsíime

¹ Cáhawáá méjtsúcunu muhdú Píivýéébe mítyane meke iwájuryúnéllii ítsíimeedi díllone. Aame ímiáané díbyej tsíime méjcyáhi. Áanetu díbyeke cáhcújtsotúme tsá wáájacutú díbyeéjté méjcyane díbyeke iwáájacutúnéllíihye. ² Ámuúha táñahbémuj, ímiáané tsúuca díbyej tsíime méjcyarómé tsáhái ímí mewáájacutú muhdú méjcyaiñé nihñévure. Áronáa méwaajácú Criyto meke újcúvácooca díbyeduréjuco méjcyaiñé díbyeke maájtyúmíñéllíihye. ³ Muurá ímiáané díbyeke mecáhcujtsómé métsúurámeñijcyá ímiáameréjuco méjcyaiyóneri dibye íjcyadu méjcyaki.

⁴ Áanetu ímityúne meméenuhíjcyámé Píivýéébe taúhbaju íllure méehdñívalléhi. Muurá tsá dibye ímíletú ímityúne meméenune. ⁵ Muurá ámuha tsúuca méwaajácú Jetsocrijtóo múijyú ímityúne méenuutuube íñujívú tsáane méimítyuháñé méhdityu iwáágóoki. ⁶ Aane pámeere ímí díbyema íjcyame tsá ímityúne méenunúne. Áanetu ímityúne méenuhíjcyámé tsá díbyeéjté íjcyatúne. Aame tsá díbyeke wáájacutúne. ⁷ Ahdícyane, ámuúha Llihíúmuj, tsáma tsaatedívú máállítsámeídíñe. Muurá ímiáané méenuhíjcyámé ímiáámé íjcyá Jetsóo íjcyadu. ⁸ Áanetu Naavéneéjté íjcyame ímityúne méenuhíjcyá tsúucajátújucoo dibye íjcyadu íjcyanéllíihye. Áanéllíihyee muurá Píivýéébe Hajchi tsá íñujívú díbyeke ityáhjáne dibye tútávajtsonéhjí ímímbájchoki.

⁹ Aane ímiáané Píivýéébej tsíime méjcyame tsáhájucó ímityúne meméenunú béhne íjtsaméivuréjuco dibye meke ajcúnéllíihye. Aame tsáhájucó ímityúne méjcyatú tsúuca ítsíimeedi dibye meke díllome. ¹⁰ Aane muurá méwaajácú caatyé Píivýéébej tsíime íjcyane. Áhdure méwaajácú caatyé Naavénej tsíime íjcyane muhdú ditye íjcyánetúne. Muurá ímityúne meméenuhíjcyámé ménahbémuke mewájuryutúme tsá Píivýéébeéjté méjcyatúne.

Mewájuryúcatsíne

¹¹ Muurá ámuha méwaajácú tujkénú meúwáábójcatsíñe muhdú mewájuryúcatsíyóne. ¹² Aame tsá méjcyatú Caíiúvúhjáa íjcyadu. Muuráhjáa Naavéneéjpi íjcyanéllii íñáhbeke lííhyánuúbe. Aanee ¿íveeki lííhyánuúbe íñáhbeke? Dibyéhjáa múhdurá méenuána íñahbe ímí méenune itsárlílene díbyeke lííhyánuúbe.

¹³ Ahdícyane múhdurá méjtsúcunúdí ámuhákye Píivýéébeke cáhcújtsotúme néhnílléhajchíjyú, ámuúha táñahbémuj. ¹⁴ Muurá méwaajácú Píivýéébeéjté méjcyame ménahbémuke mewájuryume múijyú medsíjívéjúcoóityúne bóhñima méjcyane. Áanetu íñahbémuke wájuryutúme tsá téenema íjcyatúne. ¹⁵ Muurá dsíjívétso múnaádú néeme íñahbémuke nehnílléhi. Aane muurá ámuha méwaajácú tsíjtyeke idsíjívétsóiyóneri íjycunúhíjcyámema múijyú medsíjívéjúcoóityúne bóhí íjcyatúne. ¹⁶ Muurá méwaajácú muhdúhjáa Jetsocrijtó meke iwájuryune újjetsoné idsíjíveneri. Ahdu téhdure ménahbémuke méúújétsóiyá dítyéké mewájurye. ¹⁷ Ditye píhtónetu dítyedí meídáátsóvéne mepíáábótúhajchíí tsá ímiááneturé Píivýéébeke mewájuryutúne. ¹⁸ Ámuúha átsíímédú ámuha menéemeéj, tsá múu apáañéré íhjuryi íñahbémuke wájuryutúne. Múu ímiáané dítyéké iwájurye újjetso dítyéké ipíáábóneri.

Píivýéébema ímí méjcyane

¹⁹ Ehdu meméenume ímiáanéjuco ímiáájú meúraavyéne. Aame méwaajácú ímiáané ímí Píivýéébema méjcyane. ²⁰ Muurá ímityúne meméenune méwaajácúhi. Aane Píivýéébe íñá túhúúlléébejíí waajácú muhdú méjcyahíjcyáne. ²¹ Ámuúha táñahbémuj, muurá ímityúne meméenunúcooca méwaajácú ímí Píivýéébe meke íjtsúcunúne. ²² Aabe meke ajcú páneere díbyeke metáúmeíñé díbyé taúhbajúúne mecáhcújtsóne dibye

ímillédú mejcyámeke. ²³ Meke muurá táúhbaabe Ílli Jetsocríjtoke mecáhcújtsóne mewájujcatsí muhdú meke dibye wájuudu. ²⁴ Dibye meke néhdu mejcyame ímí díbyema méijcyáhi. Aame méwaajácú mééma dibye ijcyane Íapííchó mépañévu ipícyóonej téeveri.

4

Ímiáájú Píivyéébedítýú tsááneé

¹ Ámuúha táñahbému, tsá múu peecútéré cáhcújtsotú tsaate ámuúhama Píivyéébé icyánéjcuri íhjuváne. Tujkénú múu ímíñéuvú ijtsó iwáájácu ímiááne díbyedítýú tene ijcyáhajchíjyu. Muurá mítyame állú múnáa díbyé ihjyú uubálle múnáadi idíllómeíñe úwáábohíjcyáhi. ² Aane cáhawáá ámuúhake o néé muhdú mewáajácúne ímiááne Píivyéébé Apííchó túkevítjsori úwáábohíjcyámeke. Muuráhjáa ihdyu Jetsocríjtó Píivyéébé Hajchi ijcyaaabe Míamúnáajpidívú ípíivyéévéne íñújívú tsááne cáhcujtsómé úwáábohíjcyá Píivyéébé Apííchó túkevítjsóneri. ³ Áánetu teene cáhcújtsotúmé tsá téené túkevítjsori úwáábotúne. Críjtó munáajpi Naavéné apííchó túkevítjsoríyé úwáábohíjcyáme. Aane diityé uwááboju tsúuca ijcyá íñújiri éhnée éjyújuco téené uubállé ámuha melléébone.

⁴ Ámuúha Llihúumu, muurá Píivyéébeéjté ámuha mejcyame tsúuca diityéké métahája diityémá ijcyáábé íhnáhó éhniíñevu ámuúhama ijcyáábé íhnáhó ijcyánéllíihye. ⁵ Íji múnáaré íjcyánéllii míamúnáadítýuré tsááne íjtsaméi ditye úwaabóné diitye míamúnáa lleebúcuúhijcyá téhdure tééji múnáa íjcyánéllíihye. ⁶ Áánetu ihdyu Píivyéébeéjté mejcyánéllii téhdure díbyeke wáajácúmé meke lléébohíjcyáhi. Áánetu díbyeke wáajácútúmé tsá meke lléébotúne. Ááneturé méwaajácú caatyé ímiááne Píivyéébé Apííchó túkevítjsori úwáábohíjcyáne, áánetu caatyé áliúré Naavéné apííchó túkevítjsori úwáábohíjcyáne.

Píivyéébe meke wájuune

⁷ Áánéllii metsu Píivyéébedítýú tsááne íjtsaméima mejcyame mewájujcatsíki, ámuúha táñahbému. Muurá mewájujcatsíñeri méúújetsó ímiááne díbyej tsíímé mejcyame díbyeke mewáajácúne. ⁸ Áánetu tsíjtyeke wájuútúmé tsá díbyeke wáajácútúne. Muurá díbyej tsíímé íjcyaca tsíjtyeke wájuúiyá muhdú dibye meke wájuudu. ⁹⁻¹⁰ Muuráhjáa méicyánéjcutu díbyeke mewájuútúrónáa meke mítyane iwájuune úújétsóobe apáábyéré Ílli ijcyáábeke íñújívú dibye wáloobe dsíjívénej téeveri méimítýuháñé ábájíívémeímyé múijyú medsíjívéjúcóóítýúne bóhí meújcuki.

¹¹ Áánéllii méwájujcatsíiyáhi, ámuúha táñahbému. ¹² Muurá díbyeke múijyú maájtyúmíturómé mewájujcatsíhajchíí méwaajácú Íapííchó mépañe ijcyane. ¹³ Áánevu meke dibye ájúnéllii méwaajácú ímiááne díbyééjté mejcyane. ¹⁴ Muuráhjáa muha Jetsocríjtoke maájtyumímé íñe méúúbállehíjcyá Méécáání díbyeke íñújívú wáloone díbyej téeveri pámeere míamúnáake ipájtyetétso. ¹⁵ Aane Jetsóó Píivyéébé Hajchi ijcyane mecáhcújtsóne díbyedívú mecátsípaavémé tsaímíyé Píivyéébema méijcyámé pañe ijcyaaabe Íapííchoj téeveri.

¹⁶ Aane dibye meke wájuune mewáajácúnéllii díbyeke mecáhcújtsóne díbyedívú mecátsípaávehíjcyáhi. Muurá ihdyu íjcyaduré meke wájuúbe. Aane pámeekéré mewájuume ímí díbyema mejcyámema idyé ijcyaaabe Íapííchoj téeveri. ¹⁷ Muuráhjáa muhdú Jetsocríjtó íñújiri ijcyadu mejcyáneri méúújetsó ímiááne díbyeke mewájuune. Aabe meke wájuúnéllii tsá meíllityétú nihñéétsihvúré mééma dibye muhdú méicyahíjcyáne ímíbájchóíñeri. ¹⁸ Muurá meke wájuúmedi tsá meíllityétúne. Áánetu meke wájuútúmeke méillí ditye meke ímítýú dáríívéíyónéllíihye. Muurá tsaate meke wájuune mewáajácútúnéllii diityéké méíllíiyáhi.

¹⁹ Áronáacáa ihdyu Píivýéébe tsúúcajátújuco meke wáyyune mewáájácúnéllii dífbyeke mewáyyúhi. ²⁰ Áánetu 'Píivýéébeke ó wáyyúhi' menéérome ménahbémuke menéh-nílléhajchíí íllure máallíhi. ¿Muhdú maájtyúmírómeke mewáyyúmejjííva Píivýéébeke mewáyyúú awáá maájtyúmíibekéjjíívari? ²¹ Áronáacáa meke neebe dífbyeke mewáyyúne téhdure ménahbémuke mewáyyuki.

5

Ímityúné metáhjane

¹ Muurá Jetsóó Mepájtjetétsóóbeke mecáhcújtsóóbedívú mecátsípaavémé méijcyá Píivýéébej tsíime. Aane dífbyeke wáyyume téhdure ítsíimeke wáyyúhi. ² Aane dífbyeke mewáyyúnéllii dibye meke néhdu mejcyame téhdure tsijtye dífbyej tsíimé íjcyámeke ménahbémuke mewáyyúhi. ³ Muurá dibye néhdu mejcyáneri méúújetsó dífbyeke mewáyyune. Aane tsáháturo túhuutúne. ⁴ Muurá dífbyej tsíimé mejcyame ííñújí ímityuháne metahjá Jetsóoke mecáhcújtsóneri. ⁵ Píivýéébé Hajchi dibye íjcyane mecáhcujtsómé metahjá panévaré meke tútávajtsóiyóne.

Jetsóó Píivýéébé Hajchi

⁶ Muurá méwaajácú Jetsóó Píivýéébé Hajchi íjcyane dibyee tsójtsótsámeícyooca Ílli dibye íjcyane dífbyere Píivýéébe cáámetu néénéllíihye. Áhdurée dibye dsíjívécooca úújétsóobe Ílli dibye íjcyane. Aane muurá Ípííchó méhdivu bóhówátsohíjcyá ímiááné tene íjcyane. ⁷ Muurá íjcyámé níjkyéjiri pápihchúúmeva Píivýéébé Hajchi Jetsóó íjcyane néemeé: Diibye páñetu Ílli Jetsocíjtoó, Cáánií, Ípííchoo, éhdume. Aame pápihchúúmeva íjcyame tsáápiyéro. ⁸ Téhdure íñe ííñújiri pápihchúúneva teene bóhówajtsóhi: Dibyee tsójtsótsámeícyooca Cááni nééneé, dibyee dsíjívécooca tsiíñe dífbyere nééneé, Ípííchó meke néhijcyánee, éhdune. Aane pápihchúúneva íjcyane tsanééré méhdivu bóhówajtsóhi. ⁹ Muurá mecáhcujtsó míamúnaa meke nééneé. Aanéjjí muurá mecáhcújtsóiyá Píivýéébe meke nééneé. Muurá dífbyere meke néé Jetsóó Ílli íjcyane. ¹⁰ Áanéllii pámeere dífbyeke cáhcujtsómé waajácú íííbúuri ímiááné Píivýéébé Hajchi dibye íjcyane. Áánetu teene cáhcujtsotúmé állíu múnáájpidi dilló dífbyeke. ¹¹ Áronáa neebe Íllij tééveri meke íájcuíñé múijyú medsíjívéjúcóóítyúne bóhíívu. ¹² Aane pámeere dífbyé Hájchima íjcyame tsúúca teene ujcúhi. Áánetu dífbyema íjcyátúmedi tsá tene íjcyatúne.

Nihñéneré túkevjtsoju

¹³ Ehdu íñe ámuhákye ó caatúnú Píivýéébé Hájchikye ámuha mecáhcújtsómeke ámuha mewáájácú tsúúca ámuha múijyú medsíjívéjúcóóítyúne bóhíima mejcyane.

¹⁴ Muurá méwaajácú Píivýéébe ímíllédújuco tene nehajchíí dífbyeke metáúmeíñé dibye meke lléébone. ¹⁵ Áanéllii méwaajácú dibye meke píááboíñé páneere dífbyeke metáúmeíñetu.

¹⁶ Aane tsaapi ménahbe ímityúné méénúhajchíí múu dífbyé hallúvú píáábó táúmeí Píivýéébeke dibye dífbyedi ídáátsóvéne dífbyé ímityú íábájííve dibye téené déjúcotu ídsíjívétuki. Áronáa íjcyáné tsane ímityúné meméénúné déjúcotu medsíjívéiyóne. Aane téenéeméné dibye méénúhajchíí metáúmeídí píáábó dífbyé hallúvu. ¹⁷ Muurá páneere Píivýéébe ímíllétúné meméénunéhjí ímityúne. Áronáa íjcyáné tsane téené déjúcotu medsíjívéiyóne.

¹⁸⁻¹⁹ Áronáa méwaajácú ímiááné Píivýéébeke mecáánívahíjcyámé ímityúné pañévú meúcaavéjúcootúné dífbyé Hajchi meke Naavéné mújtátsóiyónetu téhmehíjcyánéllíihye. Áanéllii muurá tsá dibye meke mújtátsóiyuró Píivýéébeéjté mejcyámeke. Áánetu íñe múhdumé ííñújiri íjcyáné míamúnaa Píivýéébeke cáhcujtsotúmé diibye

Naavéné hójtsí pañe. ²⁰ Muurá méwaajácú Píívyéébé Hajchíi tsááne ííñujívú meke iwáájácútso muhdú ímiáábé Cááni íjcyane dííbyema ímí meíjcyaki. Aame ícyooca ímí dííbyema méijcyá Ílli Jetsocrijtoma meíjcyánéllíhye. Aane ímiáábé Píívyéébe íjcyabe meke ajcú múijyú medsíjivéjúcóóítyúne bóhíívu. ²¹ Ahdícyane, ámuúha Llihíúmuj, óvíjyacóóné dííbyedítýú ámúhake mújtátsóíyonéhjí ámuha mecáánívahíjcyáne. Áyu tehdújuco.

2 JÓÁA

Hállúvúeháámí Jóáa cáátúnuháámí

Muhdú mewájjune

¹ Muúllej, Píívyéébé cahcújtso múnáá túkevéjtsoobe o íjcyaaabe díttsíímema ámuáhakye o wájjúmeke tsúúca Píívyéébe újcúme éllevu íñe íhyaami ó caatúnúhi. Aane tsá apáábyéré ámuáhakye o wájjutúne. Pámeere ímiáájú úraavyémé ámuáhakye wajjúhi.

² Aane ímiááané ámuáhakye ó wajjú ímiáájú mújjú muhdú íjcyáityúné mépañe íjcyánél-
lííhye. ³ Ahdícyane óví Méécááni Ílli Jetsocríjtoma ámuáhakye wájjumútsí ámuhádi
íídáátsóvéne píaabó íbúwajjí ámuha méjjcyaki.

⁴ Mítýane ó ímíjjyuuvé tsaate díttsíímédítýú ílle ímí tehdújuco ímiáájú úráávyémeke o
ííténema. Muurá Píívyéébé taúhbaju néhdújuco ditye íjcyane. ⁵ Aane, muulle, uke o neé
mewájjújcatsíki. Tsá béhné taúhbaju tene íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco
Píívyéébe meke taúhbáné mewájjújcatsíki. ⁶ Muurá ímiááané dííbyeke mewájjúhajchíí
díbye meke néhdu méjjcyáhi.

Állíu múnáa

⁷ Aane téííbúwá méjjcyaco állíu múnáake. Muurá mítýame íjcyá ííñújjiri Jetsocríjtóo
ííñújjívú itsáane ímiááané mehdu míamúnáajpi íjcyane cáhcújtsotúme. Aame íllure
dííbyeke ehdííwállehíjcyá icyáhcújtsótúnema. ⁸ Ahdícyane téííbúwá méjjcyaco ámuha
mebáñúmeítýu ámuhá wákimyéi áhdori Píívyéébe meke ájcune ámuha meújcuki.

⁹ Muurá ámuha Críjtó uwááboju íjcyáné tsíjjtoréjuco meúráávyéhajchíí tsá Píívyéébé
icyánéjcuri ámuha méjjcyatúne. Áanetu téené uwáábóré ímí ámuha meúráávyéhajchíí
Píívyéébeé, Ílli Jetsocríjtóo, íjcyámútsima ímí ámuha méjjcyáhi. ¹⁰ Aane tsaate Críjtó
uwááboju cáhcújtsotúmé ámuhá éllevu ámuáhakye íúwáábo péhajchíí tsá múu ihjávú
wáásúcúpéjtsotúne. ¹¹ Muurá díityéké ámuha mepíáábóhajchíí tsúúca ímityúné ámuha
mémeenúhi.

Jóáa pítyajcóne

¹² Aane íjcyaróné mítýane ámuáhakye o neéíyóne. Árónáa tsáhájucó ó ímííletú
éhnííñevu íhyaamí pañétú o cáátunúné lléváhréjuco ámuhá éllevu o pééíñéllííhye.
Téjjyu botsíi ámuáhakye ó neé éhnííñevu meímíjjyuúki.

¹³ Aane díñaalle ímí Píívyéébeke úráávyéllej tsíímé mítýane ámuáhakye duurúváhi.
Áyu tehdújuco.

3 JÓÁA

Nihñéeháámíré Jóáa cáátúnuháámí

Gááyo ímiáábe

¹ Oo Píívyéébé cahcújtso múnáá túkevéjtsoobe o íjcyaaabe íhyaami diéllevu ó caatúnú uke o wájyuube Gááyo élleву.

² Aane Píívyéébeke, muube, píáábó ó táumeíhijcyá díhyallúvú panévaturé ímí u íjcyaa muhdú tsaímíyé dífbyeke u úraavyédu. ³ Mítyane ó ímíjyuuvé uuva tsaímíyé ímiáájú u úraavyéné tsaate ellétú tsááme oke úbálléneri. ⁴ Téhdure ávyetá mityáné ó ímíjyuuvé ópée ímiáájú o úwaabómé ímí úraavyéné oke ditye úbálléneri.

⁵ Aane, muube, ímí tehdújuco u píáábohíjcyáné ménahbémuke ímichi tsiéllétu tsááme Píívyéébé ihjyu úwáábomé péhíjcyámeke. ⁶ Muurá ílleву ménahbémú dóbéévemeke úbállémé muhdú diityéké u wájyuube u píaabóne. Aane ímí tehdújuco diityéké u píáábohíjcyáné Píívyéébe ímillédújuco. ⁷ Muurá dífbyé ihjyú uwáábori úllehíjcyámé tsá ímílléturó cáhcújtsotúmé diityéké píaabóne. ⁸ Áánéllii metsu meere mepíáábohíjcyaa diityéké ditye ímiáájú iúwááboki.

Dióóterépé ímityuné íjcyane

⁹ Muuráhjáa éíjyu waajácuháámí ó wallóó elle íjcyáné cahcújtso múnáa élleву diityéké o túkévéjtsoháámí. Áronévaá tétsíi túkevéjtsoobe Dióóterépé iiye íhtsútuube íjcyane ímílléllii tsá lléébotú táuwáábo. Imílleebévaa iiye iúwaabóne. ¹⁰ Áánéllii téhullévú o péécooca dífbyeke ó díllóó táhallúvuvaa díbye állíñe. Aabévá muurá tsá wáátsúcuhijcyatú Píívyéébé ihjyú uwáábo múnáa téhullévú úújetémeke. Muurévá ímí diityéké wáátsúcúmeke íbóíjcyúróne tsaméhjikéjuco díbye íchívyétsohíjcyáne.

¹¹ Tsá múu ihdyu, muube, ehdu ímítyuube íjcyatúne. Ímiáábéré múu ijcyáhi. Muurá ímiáánéré méénume Píívyéébeéjte. Áánetu ímityuné méénume tsá dífbyeke wáájácutúne.

Deméétrio ímiáábe

¹² Áánetu pámeere nehíjcyá Deméétrio ímiáábé íjcyane. Téhdure o íjcyároobe ó waajácú ímí díbye íjcyane. Aane ímiááné tehdújuco dífbye. Muurá uure wájácú u nééne tsá múijyú állii o íhjúvatúne.

¹³ Aane íjcyaróné mítyane uke o nééiyóne. Áronáa tsá o ímíllétú éhniíñevu o cáátunúne. ¹⁴ Muurá lléváhréjuco maájtyúmíjcatsíñe botsíi ímíñeúvú meíhjúvájcatsíki.

¹⁵ Ahdícyane óvíi íbúwajíi ú ijcyáhi. Ílle íjcyame ménahbémú uke duurúváhi. Áhdure óóma duubállé ménahbémuke diityéké o dúúruváne. Áyu tehdújuco.

JÓÓDAÁ

Jóóda cáátúnuháám:

Duurúvaju

¹ Oo Jóóda Jacóóbó nahbe Jetsocríjtó iicúve múnáajpi o íjcyaaabe íñe íhyaami ó caatúnú ámúhakyéé Méécááni íímíbájchóne újcúmeke Jetsocríjtó téhmehíjcyáme éllevu. ² Aane ihdyu óvíi ámúhakyé íídaatsólléne píááboobe íbúwajíí ámuha meíjcyame mewájujycat-síki.

Állíu uwáábo múnaa

³ Ámuúha táñahbému, ó imíllerá éhnííñevu ámúhakyé o cáátunúné muhdúhjáa mepájtyetéeíñe Píívyéébe mééma méénúnetu. Áronáa tsaate ámúhakyé pátsáricy-ohíjcyánéllii ó imíllé íllure ámúhakyé o tsápijtsóné Píívyéébeé meke ájcune ímíáájú icyánéjcutu ámuha meítsútúúveki. ⁴ Muurá íjcyámé tsaate ímityúmé Píívyéébeke cáhcújtsóturómé íllure íállíñe ámúhá pañévú úcaavéme. Aame Máavyéjuube Jetsocríjtoke íéhdíiválléne nehíjcyá Píívyéébe meke iwájuúnéllii muhdú meke méénúityúné ímityúmé meíjcyáromeke. Tehdu néeme muurá wágóóóveé Píívyéébe waajácuháámí pañétúu tsúúcajájucó tene néhduú.

⁵ Aane ó imíllé tsúúca ámuha mewáajacújucooróné ámúhakyé o ítsáávetsóné muhdúhjáa Píívyéébe íjraéémú ihñéjté íjcyáromeke méénune dífbyeke ditye cáhcújtsótúnéllíihye. Muuráhjáa Ejíltó íiñúji múnáa hójtsí pañétú diityéké díbye íjchívyét-sórónáa diityédítú tsaate dífbyeke cáhcújtsótúmeke dsíjívétsoóbe. ⁶ Téhduréhjáa muurá níjkyéji múnaa ímí dífbyema íjcyatúmé múhdurá dáríívémeímyeke waagóoobe íjcyátsihdyu. Áamekéhjáa pícyoobe cúúvétsí pañévú úwáñehííñeri íhíjchúmeke ditye tétsii íjcyá díbye muhdú meícyahíjcyáné ímíbájchóíñévújuco. ⁷ Téhduréhjáa muurá Tsodóómaa, Gomóóraa, íúníúécoomíji múnaa, íjcyámeke ícúbáhraabe cúújúwari íhdícyáméhjima ditye dómácócatsíhíjcyáné déjúcotu. Áánetu méwaajácú Píívyéébe ímityúmeke ícúbahráné cúújúwari múijyú níjkéváityúne.

⁸ Ehdúhjáa íhdé múnáaúvuke díbye ícúbahránáa jíveekí dífbyé taúhbajúúné íéhdíiválléne ímityúné íhjuvahíjcyámé níjkyéjiri íhtsútujte íjcyámedítu? Aame ímityúné íjcyáneri íjpiíhañe íllure tútávátsohíjcyáhi. ⁹ Muuráhjáa íhtsútuube níjkyéji múnáa avyéjuube íjcyároobe Migyééré tsá ímityúné íhjuvatú Naavénédítyú dífbyema Moitsééuvú ítéméhó hallúvú ityáhájcatsícyoóca. Tsáháa díbye dífbyedi íúúhívaténe néétu díbye ímityuube íjcyane. Ílluréhjáa neebe dífbyeke: “Óvíi ihdyu muhdú Píívyéébe uke nééhíí.” ¹⁰ Áronáa muurá diitye állíu múnaa tsá tehdu néétune. Muurá ímityúné íhjuvahíjcyámé iwáajácútúnéhjiri íúúhívaténema. Aame iyámédú dáríívémeíhíjcyáhi. Ehdú ímíllédú íjcyáneri iye íhyallúvú líicyúhcohíjcyámé iwágóóóveíñe.

¹¹ ¡Máídaátsoju ihdyu diityéké tene pájtyeíñej! Éhnéhjáa Caíí íñáhbeke dsíjívetsó dííivane muurá méénuhíjcyáme. Áhdure éhnéhjáa Baraáa ímityúné méénu dííivane ídsíídsíiváiyóneri íjyácunúhíjcyáme. Aame muurá múhdurá idyáíívémeíhíjcyáné níjcaúvú wágóóóveé éhnéhjáa Coréé ílleebótú níjcaúvú dsíjíveebe wágóoovédu. ¹² Muurá eene ámuha menáhbévájcatsíñe wañéhjínévú nucójpítsówu ímíáámeúvúdu múúbaké áveyéúúllétúme ípyééne majchóháñe iye óróhcohíjcyá tsíjtyéjtane diityéké ítsáávétúme. Aame éhne múúne maállétyúcooca ojtso kíjyeba pevénéré tsájtyedu. Áhdure diitye éhne úmehééne íñééváyótsihvu néévátúnéllii ílluréjuco meíllone téba-jkyéjimájucó mewáágoódu. ¹³ Áhdure diitye éhne nohji páné íhdéene móóá úniúvú

íjchívyetsódu. Áhdure diitye éhne mǎ́curu wáájácúráityúmeréjuco íjcyáíhullévú áák-ityédu. Aame wágóóóveé cúúvétsíí pañévú múijyú níjkéváityúne.

¹⁴⁻¹⁵ Muuráhjáa Enóó Adáaúvúj tsíménémúhaabe 7-ijyúvájucóo dífbyeúvudítyú ditye lííyaaténáa íjcyaaabe Píívyéébe túkévéjtsóneri néé ehdu néémedítyu: “Ávyéjuube tsájucóo mítyame ihñéjtema pámeere míamúnáama muhdú ditye ícyahíjcyané íímíbjchoki. Muurá pámeere ímityúné méénuhíjcyámema ímityúné dífbyedítyú íhgyúvahíjcyámé íáhdó újcuúhi.” Ehdúhjáa Enóóúvú nééhií. ¹⁶ Aame muurá tsá múijyú íjtsúcunútú tsíeméné ímí tehdújuco íjcyane. Páneere múhdurá íjcyane nehíjcyáme. Ááne íímíllédú ímityúné íjcyáne mítyákímeyéíhijcyáme. Aame ímíáámeúvúdú tsaatémá tsáimíyé íhgyúvahíjcyá diityé tsíeméné diityédítyú íjccúroki.

Cáhcújtsu múnáá túkevéjtsuju

¹⁷ Ámuúha táñahbémuj, cáhawáá méitsááv éhnehjáa Jetsocríjtó mamýmú nééneé: ¹⁸ “Muurá Jetsocríjtó tsiíne tsááiíne pííhícooca íjcyáimyé tsaate íímíllédú ímityúné íjcyame íllure dífbyedi úúhívatéimye.” ¹⁹ Aamejuco muurá eene míamúnáake páhduváre íjtsámeíchóne ímityúneríyé tsúúrámehijcyáne. Áámé pañe tsá Píívyéébe Apííchó íjcyatúne.

²⁰ Áánetu ihdyu imíchi meíjcyáne Píívyéébema méihgyúvahíjcyá dífbyé Apííchó píáábori ámuha metéhmémeí Críjtoke mecáhcújtsónetu ámuha memújtátuki, ámuúha táñahbémuj. ²¹ Ahdícyane ímíááméré meíjcyá díbye ámúhake iwájyúne ípíááboki. Óóchévetúmeré météhmehíjcyá Jetsocríjto meke íídaatsóllédú íjcyaaabe múijyú medsíjivéjucóóítyúne bóhívu íájcuki.

²² Múu tsaate páhduváre íjtsámeímyeke úwaabó ditye iwájácúúvéne ímííneúvú icyáhcújtsoki. ²³ Ehdu múu pájtyetétsó cúújúwá pañévú ditye wágóóóvéíyónetu. Árónáa ihdyu múu téííbúwá íjcyá ditye ímityúné méénúnetu ámuha meíívatuki.

Duurúvaju

²⁴⁻²⁵ Aane ihdyu óví Píívyéébe Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtoj tééveri ámúhakeyehemé ámuha dífbyedítyú memújtátuki. Áhdure óví ámúhakeyehemé túkévéjtssoobe íínetú ámuha menéetsámeítyu dífbyedívú ámuha meúújetécooca ímíjyuuri ámuha meíjcyaki. Áánéllíi metsu Píívyéébeke apáábyekéré maávyéjújtsu panévatúré íhtsútuube íjcyaaabe múijyú níjkéváítyúúbeke. Áyu tehdújuco.

APOCARÍHTSI

Muhdú pájtyeíñéhjǎ Jóáa ájtyumíne

Jetsocríjtó úúballéné tújkeváne

¹ Oo Jóáa Jetsocríjtó ñícúve múnáajpi o íjcyaaabe ñne íhyaami o caatúnuube ó úúballé muhdú lléváhréjuco tene pájtyeíñe. Píívyéébéhjáa Jetsocríjtóke néé díbye ñícúve múnáadívú teene ibóhówájtsooki. Áanéé óhdivu bóhówájtsoobe naavédú nééne pañe níjkyéji múnáajpij téeveri. ² Aane ñne ícyooca o úúballéné muurá ímiáané Píívyéébé ihjyu Jetsocríjtóo óhdivu bóhówájtsoné o ájtyumíne.

³ Aane ihdyu maímijyu teene éévemej. Áhdure maímijyu teene illéébone cáhcujtsomej. Muurá lléváhréjuco téhaami úúballenéhjǎ pájtyeíñe.

7-hava cahcújtso múnáa íjcyáme éllevu Jóáa cáatunúne

⁴ Aane ñne ó caatúnú ámuha 7-hava elle Áátsiá íñújiri meíjcyané cahcújtso múnáa éllevu. Aane óví Píívyéébe ipíívyema íjcyátuube íjcyaduré íjcyaaabe ámúhake píaabó íbúwajǎ ámuha meíjcyaki. Áábé Apííchó 7-nevádú nééne óví téhdure ámúhake píaabóhi. ⁵ Téhdure óví Jetsocríjtó páñétúejpi dsíjívétúu bóhítujkénuube ámúhake píaabó pámeere íñújiri íjcyané avyéjúté avyéjuube íjcyaaabe. Díbye ímiáábé íjcyaaabe méhdivu ímiáájú bóhówátsohíjcyáhi. Muuráhjáa mítyane meke iwájyúnéllii ítyujpácýo waagóoobe téénej téeveri méímítýú méhdityu iwáágóoki. ⁶ Aabée meke picýóó Cááni Píívyéébé avyéjúté meíjcyaki. Áhdurée meke pícyoobe llúúwájte meíjcyame dííbyeke meíícúveki. Aabe íhtsútuube avyéjuube íjcyaaabeke ihdyu metsu maávyéjútsohíjcyapaíjyuvaré mújyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

⁷ Ámuúhaj, muurá pámeere míamúnáa dííbyekeé cáváajcómema maájtyúmií ojtsó pañe tsáábeke. Aane dííbyeke cáhcújtsotúmé íájtyumíne taáhi. Ehdu pájtyeíñe ímiááne.

⁸ Muurá Píívyéébe nééhí: “Oo panévaturé íhtsútuube tapíívyema o íjcyátuube íjcyaduré o íjcyaaabe muurá ímichi téhijpi oo páneeré o ípívyéjtsoóbe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsoííbye.” Ehdu muurá Píívyéébe nééhí.

Críjtóke Jóáa ájtyumíne

⁹ Aane ñne ámúhá nahbe o íjcyaaabe ámuha meícúbáhrámeídyuré ó ícúbáhrámeíhijcyá téhdure dííbye avyéjútéjpi o íjcyaaabe. Áhdure ámuha teene maáábucúduré ó aabúcuhijcyá Jetsocríjtó oke píáábóneri. Okée muurá waagóomé móóáj píñétú páhbau ‘Páhmoó’ némeítsihvu Píívyéébé ihjyu Jetsocríjtodítýú íjcyane o úwáábohíjcyané hallútu. ¹⁰ Aabée tétsihyi o íjcyaaabe Píívyéébé wáabyuta íjcyajcójǎ dííbyeke o dúúrúvahíjcyánaa tsaapi táhallú éhnéjcutu kéévánécoba óóma ihjyúvá éhne múúne rojrócó mellíjchune íhjyuvádu. ¹¹ Okée neébe:

—Ímichi oo téhijpi páneeré o ípívyéjtsoóbe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsoííbye. Ahdícyane páneere ícyooca u ájtyumíne waajácúháámitu u cáatunúne ú wáalloó Áátsiá íñújiri 7 coomívá Éépetsoo, Ejmíínaa, Péégamoo, Tiatííraa, Tsáádií, Piradéépiáa, Raoditséaa, éhdú coomívari íjcyané cahcújtso múnáa éllevu.

¹² Ehdúu oke díbye nééneíllii ó révoové múha óóma íhjyuvané o wáájácuki. ¹³ Aabée ó ájtyumí 7-ihcyúvá óórótu méénúmeíñe peetéihcyúnéj píine tsaapi míamúnáajpídýú néébe íjtyúháácýú hallúvú íwajyámú íjcyaaabe íjyócunúúbeke. Áábéj píñétúu óoro mííhé chíúacunú íjpíujívújuco íjcyamííhe. ¹⁴ Áábé níwacóo avyéta tsítsí obééjǎ íhjinédu.

Áánetúu íhyálluúúúú éhne múu cúújuwa péétécunúdu. ¹⁵ Téhdurée íjtyúhaacyu ávyeta ‘rutúrútú’ éhne múúne cúújúwari úwááñewa péétécunúdu. Áánetúu dibye íhjuváné keeváwu téhiñe níívácunúné íhjuváu. ¹⁶ Aabée ímiánéjécúéhójtširi ejécunú 7-meváké míícúruke. Áánetúu íhjuútu niitsúwá kéhiúcunú ‘pajtyo’ néewa panéjcuvaré tsúhjíwawa. Áábé húmí ámítsaráhcóo nuhba ájchúcunúdu.

¹⁷ Áábekée o ájtyumíne dílbyé lliiñévú ó áákityeíñú múu dsíjívédu. Áronáacáa íhyójtší ímiánéjécúéhójtší táhallúvú ipícyóóne oke neébe:

—Díhllityédíñe. Muurá ímichi téhijpi oo páneerée o ípívyéjtsoóbe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsóíibye. ¹⁸ Muuráhjáa o dsíjívéebe tsiñe ó bohíí. Aabe tsáhájucó múijyú o dsíjívéityúne. Aabe míámúnáake cúújúwá pañévú ó waagóóhi. ¹⁹ Ahdícyane páneere íñe ícyooca tsúúca íjcyánema bóónétu pájtyeíñe u ájtyumíne caatúnú waa-jácúháámitu. ²⁰ Muurá táímiánéjécúéhójtširi 7-meva míícúruke u ájtyumíne 7-hava cahcújtso múnáá uwáábojte íjcyane nééiyóne. Áánetu 7-ihcyúvá peetéhcyúné u ájtyumíne diitye 7-hava cahcújtso múnáa íjcyane nééiyóne.

2

Éépetsóri íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

¹ Ahdícyane Éépetsóri íjcyáné cahcújtso múnáa uwáábóóbe éllevu íllu caatúnu: “7-meva míícúruke ímiánéjécúéhójtširi ejécunúúbé 7-ihcyúvá óórótu méénúmeíñe peetéhcyúnéj piñe úllehíjcyaaabe ámuhákye néehíí: ² Ó waajácú muhdú ámuha meíjcyame ímí táwákimyéí meméénuhíjcyáné panéváré ámuha maáábúcnema. Téhdure ó waajácú ímí tehjújucó ámuha meúwáábohíjcyáné ímityúmeke. Muurá Píívyéébé uwáábo múnáadi iye díllómeíyómeke ámuha méwaajácuhíjcyá állíu múnáaré ditye íjcyane. ³ Aane ímiááné ó waajácú táwájyuri ámuha meícúbáhrámeíhíjcyáné oke íhvéjtsotúme. ⁴ Áronáa íjcyáné tsane ímityúné ámuhá hallúri: ¿Íveekí tsáhájucó oke ámuha mewájyutú tujkénúu oke ámuha mecáhjútsóijyu mewájyudu? ⁵ Aane meítsáávène méíhvété ímityúné ámuha meméénuhíjcyánetu. Ááne méímibáávýé éíjyúu ámuha meícyahíjcyádu. Muurá ámuha meímíjpyetétúhajchíí ílluréjucó ámuhákye o íhvéjtsotúñe wáájácúratúmeréjucó ámuha meíjcyaki. ⁶ Áronáa tehjújucó ámuha metsárillehíjcyáné nicoraítámú ímityúné méénuhíjcyanéjhi téhdure idyé o tsáriléne. ⁷ Aane ihdyu óvíí ímiááné lléébome cáhcújtso Píívyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhíjcyáne. Muurá íñerí táhjátsámeítyúme ímí ícyahíjcyámeke nihñéétsihvúré ó ájcuú múijyú ditye dsíjívéjúcúóítyúne bóhiivu Píívyéébé avyéjuri tsáimíyé ditye íjcyaki.”

Ejmíinari íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

⁸ Téhdure Ejmíinari íjcyáné cahcújtso múnáa uwáábóóbe éllevu íllu caatúnu: “Ímichi téhijpi páneerée ípívyéjtsoóbe téhdure níjke íjcyaaabe páneere níjkévátsóíibye éhnée dsíjívéebe tsiñe bóhiibe ámuhákye néehíí: ⁹ Ó waajácú ídátsó ámuha meícúbáhrámeíhíjcyáné oke ámuha meúráávýéné déjúcotu. Muurá tsaate íllure íál-líñe Píívyéébeéjtedi díllómeíyómé nehníwu ámuhádítyú íhjuvahíjcyá Naavéneéjteré íjcyánéllíhye. Ehdu ídátsó ámuha íñújiri meíjcyáronáa ámuhá avyéjú níjkyéjiri íjcyáhi. ¹⁰ Ahdícyane mááábímeyéí éhniñevu ámuha meícúbáhrámeíñeri. Muurá ámuhádítyú tsaatéke Píívyéébere wáájácúllémeke Naavéné cúvéhoojánutsómé ámuha meícúbáhráméí pahójtšícúj coojíva. Áronáa ihdyu íhvéjtsotúme tsáimíyé oke meúráávýeco ámuha medsíjívétsihvújucó ámuhákye o ávyéjutsómé ámuha meíjcyá múijyú dsíjívéityúmeréjucó. ¹¹ Aane ihdyu óvíí ímiááné lléébome cáhcújtso Píívyéébé

Apíichó cahcújtso múnáake néhijcyáne. Muurá íínerí táhjátsámeityúme tsá nihñéetsihvúré wágóóóvéityúne.”

Péégamóri íjcyané cahcújtso múnáa élleu cáátúnúmeíñe

¹² Téhdure Péégamóri íjcyané cahcújtso múnáa uwáábóobe élleu illu caatúnu: “Níitsúwá ‘pajtyo’ nééwa panéjcuvaré tsúhjíwáwama íjcyabe amúhakye nééhií: ¹³ Ó waajácú ámuha muhdú meícyahíjcyané Naavéné ávyéjújkímyeíñe iñújiri. Árome ímí tehjújuco oke ámuha meúraávyehíjcyané oke ámuha mecáhcujtsonema. Muuráhjáa táuubállé méénuhíjcyabe Atíipake ditye dsíjívetsórónáa tsá oke ámuha meíhvéjtsotúne. ¹⁴ Áronáa íjcyané tsane ímityúné amúhá hallúri: Amúháj piine íjcyámé tsaate Baraáa uwáábó cáhcujtsóme. Muuráhjáa diibye Baráake uwááboobe ijraémuke ímityunévu íbúwajtsómé níjcyotájté ícúvé máchohíjcyáhi. Téhdurée ihdícyámema dómácócat-síhijcyáme. ¹⁵ Áhdure idyé íjcyámé tsaate amúháj piine nicoraitámú uwáábó o tsáril-léné cáhcujtsóme. ¹⁶ Aane ímityúné ámuha meméenuhíjcyané ihdyu meíhvéjtsóne méímibáavye. Muurá ámuha meímibáavyétúhajchíí lléváhréjuco amúhá élleu o pééíñe ílluréjuco amúhadi o ícúbáhraki. ¹⁷ Aane ihdyu óví ímiáané lléébome cáhcujtsó Píivyéébé Apíichó cahcújtso múnáake néhijcyáne. Muurá íínerí táhjátsámeityúmeke ó ájcuú ímiáájuvu wáájacúratúné majchódú néénevu. Áhdure diityéké ó ájcuú tsítsíj néené neewáyuvu wáájacúratúne mémé tééutu cáátúvaúvu. Aane apáamyéré teeu újcume waajácúú mumémé íjcyane.”

Tiatíirari íjcyané cahcújtso múnáa élleu cáátúnúmeíñe

¹⁸ Téhdure Tiatíirari íjcyané cahcújtso múnáa uwáábóobe élleu illu caatúnu: “Píivyéébé Hajchi cúújuwa péétécunúdu íhyálluúúcu néébéj tuháacyú ávyeta ‘rutúrútú’ éhne múúne cúújúwari uwááñewa péétécunúdu néébe amúhakye nééhií: ¹⁹ Ó waajácú páneere muhdú ámuha meíjcyame tehjújuco mewájuycatsíhijcyáne, ímí oke ámuha mecáhcujtsoné, ímí táwákimyéí ámuha meméénúne déjúcotu ámuha meícúbáhrámeiyóné maábúcuhijcyáne. Áhdure ó waajácú táwákimyéí ímí tehjújuco ámuha meméenuhíjcyané tujkénúu ámuha meméenuhíjcyané éhniíñevu. ²⁰ Áronáa íjcyané tsane ímityúné amúhá hallúri: Amúháj piine Jetsabée íjcyalle Píivyéébé ihjyú uubálle múnáalledi díllómeílleke iñá ámuha menéétulle táíicúve múnáake íuwáabori állíhíjcyáhi. Muurá nehíjcyalle ihdícyáméhjíma ditye dómácócatsiyóné ímityúné íjcyatúne. Áhdure nehíjcyalle ditye níjcyotájté ícúvé májchoróné ímityúné íjcyatúne. ²¹ Aane ó téhmehíjcyará dille múhdurá íicyahíjcyané íhvéjtsóne ímiáálléréjuco íjcyaki. Áronáa tsá dille ímíletú ímíjpyeténe. ²²⁻²³ Áanéllíi ó íhvéjtsóo dílleke dille chemerí ávyetá íhnáho ícúbáhrámeíki. Téhdure díllej tsíímé dsíjiveéhi. Áhdure díllema ímityúné méénuhíjcyámé ícúbáhrámeíí teene íhvéjtsótúhajchííjyu. Áanetu pámeere cahcújtso múnáa waajácúú ímiáané míamúnáa íbuúúné íjtsaméí o wáájacúne. Aabe amúhakye ó ájcuú muhdú ámuha meícyahíjcyáne áhdovu. ²⁴ Áronáa íjcyámé tsaate amúhadítú Tiatíirari diille Jetsabée uwáábó úráavyetúme. Aame tsá wáájacutú állíuré íjcyane Naavenedítúré tsááne íhtsútúneri idíllone ditye úráavyehíjcyáne. Áyu éhdunéré téeneri amúháma ó ihjyúváhi. ²⁵ Ahdícyane tsúúca oke ámuha meúraavyémé ímíñeúvú météhmemeícyó tsiíne o tsááíñevújuco. ²⁶ Muurá íínerí táhjátsámeityúme o ímillédú nihñéetsihvúré ícyahíjcyámeke ó pícyoó íñújíné avyéjujte ditye íjcyaki. ²⁷ Aame míamúnáake íhtsútú táúhbaá éhne múúne núpájkityu méénúmeíñe líiyíhllóné úméhéiyi mewápújuhódu. Ehdu ávyéjuutéimye Líhíyóo oke ávyéjujtsódu. ²⁸ Áámeke ó ájcuú éhne tsítsivé mícúruwa ímíwu ájchúacunúdu néébedívu. ²⁹ Aane ihdyu óví ímiáané lléébome cáhcujtsó Píivyéébé Apíichó cahcújtso múnáake néhijcyáne.”

3

Tsáádíyi íjcyané cahcújtso múnáa éllewu cáátúnúmeíñe

¹ Téhdure Tsáádíyi íjcyané cahcújtso múnáa uwáábóobe éllewu illu caatúnu: “Píívyéébé Apííchó 7-nevádú nééne dííbyedi íjcyaaabe 7-meváké mícúruke éjécunúhíj-cyaabe ámuhákye nééhií: Ó waajácú muhdú ámuha meícyahíjcyáne. Muurá ámuha mékévaúcunúhíjcyará Píívyéébeke ámuha meúráavyénetu. Áronáa tsá ámuha ímí meúráavyetúne. ² Áanéllii téíibúwá meíjcyáne métsúúraméi ímí dííbyeke ámuha meúráavyéiyóneri dííbyedítúyú ámuha memújtátuki. Muurá ó waajácú díbye ímillédú ámuha meíjcyatúne. ³ Méitsáávé éjyúu ámuhákye ditye úwaabóné tsúúca ámuha mecáhcujtsóne. Ááne meímíbaávyéne tsiíñe ímíñeúvú dííbyeke meúráávyé. Muurá ámuha meímíbaávyétúhajchíi éhne múúne naní múnáajpi wáájácúratúné tsáhdú o tsáábe ámuhákye ó tuvááovaáhi. ⁴ Áronáa íjcyámé tsaate ámuháditúyú ímityúne méénutúme. Aame ímiáámé íjcyánéllii óoma íjcyaa tsaímíyé tsítsíj nééne wajjá-muunévú iújcámeíñema. ⁵ Íñerí táhjátsámeítúme ehdu íjcyaaíhi. Ááne mémeháñe tsá o páacyúitúyú wágóóovéítúme mémeháñe cáátúváne waajácúháámitu íjcyane. Áámeke ó bóhówájtsoo Llihíyodívu, téhdure níjkyéji múnáadívu. ⁶ Aane ihdyu óví ímiááne lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhíjcyáne.”

Piradéepiári íjcyané cahcújtso múnáa éllewu cáátúnúmeíñe

⁷ Téhdure Piradéepiári íjcyané cahcújtso múnáa uwáábóobe éllewu illu caatúnu: “Ímiáábé állíútuube Dabíúvú avyéjú dííbyedi íjcyaaabe pááyucúné tsá múha wátájcóityuróne. Áhdure díbye wátajcóné tsá múha pááyucúityuróne. Aabe ámuhákye nééhií: ⁸ Ó waajácú muhdú ámuha meícyahíjcyáne. Muurá dúhcú íbúwá ámuha menéérome ímí táuwaábó meúráavyehíjcyá oke tóónutúme. Áanéllii ámuha meúwáábóíñe uwááboju ámuháma o pááyucúné tsá múha wátájcóityúne. ⁹ Áronáa íjcyámé tsaate jodíómú íjcyarómé Naavéné icyánéjcuré úraavyémé illure iállíñe tahñéjtedi díllómeímye. Árome ícúbáhrámeíñetu ámuhá lliíñévú ímíhmóúbáne ámuhákye ávyéjútsoo ámuhákye o wájyune iwáájácúnema. ¹⁰ Muurá íhnáhóóróné pañe ímí oke ámuha mecáhcujtsónéllii ámuhákye ó téhmeé íñújiri ícúbáhráméi íjcyánetu. ¹¹ Aane lléváhréjuco o tsááíñe. Áanéllii múu muhdú ámuha meícyahíjcyádú tsaímíyé íjcyá ámuhá wáabyutájucó íjcyáneri ámuha mebánúmeítúyuki. ¹² Muurá íñerí táhjátsámeítúmeke ó pícyoo Tápi-ivyéébé duurúvájá apíhájcnédú nééme ditye íjcyaki. Aame tsá mújyú dííbyedítúyú íñéítúyúne. Áamedítúyú ó caatúnuú dííbye mémema íhcyóómi béhne Jerotsarée níjkyéjiri íjcyácóómi méme. Áhdure ó caatúnuú béhne tamyémé diityédítúyú. ¹³ Aane ihdyu óví ímiááne lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhíjcyáne.”

Raoditséari íjcyané cahcújtso múnáa éllewu cáátúnúmeíñe

¹⁴ Téhdure Raoditséari íjcyané cahcújtso múnáa uwáábóobe éllewu illu caatúnu: “Píívyéébe páneerée ípívyéjtsoobe íjcyadúré ícyahíjcyaaabe állíútuube ámuhákye nééhií: ¹⁵ Ó waajácú muhdú ámuha meícyahíjcyáne. Muurá ímí oke ámuha meúráávyeturómé tsá oke meíhvéjtsotúne. Aane ihdyu ó imíllera tsaímíyé oke ámuha meúraavyéne. Aane ámuha meímíllétúhajchíi óvíjyacóóne. ¹⁶ Ehdu múhdurá oke ámuha medáríívénéllii ílluréjuco ámuhákye o wáágóoíñe. ¹⁷ Muurá ámuha ménéhíjcyá íhtsutúme ámuha tsaímíyé meíjcyame íñetú mepíhtotúne. Áronáa tsá ámuha mewáájácúmeítúyú nucójpítsówu íevejte múúne íjcyadu ámuha meíjcyane. Áhdure tsá ámuha mewáájácúmeítúyú hállúvatúme múúne íjcyadu ámuha meíjcyane. ¹⁸ Áanéllii oke métáuméi ámuhákye o ímíbájcho nucójpítsó nénéhjítu ámuha mebóhówaúcunújucóotuki. Muurá ámuhákye o píáábóneri botsii ámuha mewáájácúúveé ímiánejcúvú éhne

múúne íhyálluúúné ímityúmé ityáábótsámeíñe botsíi ímíñeúvú íítedu. Óhdi ímiá uwááboju íjcyane ímíñeúvú mecáhcuíjtsóne méimíjpyeté éhne múúne óóro cúujúuwari chócóóvénetu íñéhní wágóóóvéne boone íñé imíjyaú tene íjcyadu ámuha meíjcyaki. ¹⁹ Muurá o wájyúmeke ó úwaabó ditye óóma íimíbbáavyeki. Ahdícyane ímiááméré meíjcyáne méimibáávyé múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu. ²⁰ Ámúhakyé ó píúvahíjcyá éhne múúne llééhówatu mepíúvádú oke ámuha mecáhcuíjtsóhajchíí ámúhakyé o ímíbbájcho tsaímíyé menáhbévájcatsíki. ²¹ Muurá íñnerí táhjátsámeítyúmé ímí ícyahíjcyámeke ó pícyoó táuniúvú muhdú llihyó oke úniúvú íavyéjuvu pícyohdu. ²² Aane ihdyu óví ímiááne llééboome cáhcujtsó Píívyéébe Apííchó cahcújtsó múnáake nehíjcyáne.” Ehdúu oke neebe Jetsóo.

4

Píívyéébe ávyéjújtsámeíñe

¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí níjkyéjitu llééhowa pááyúacunúne. Ááne pañétúu oke tsiíñe éhneé ihde rojróco mellíjchúnej kéévádú íhgyúvaabe néehíí:

—Cáhawáá taéllevu dichá muhdú pájtyéíñehjívú uke o úújétsoki.

² Áijyúu Píívyéébe Apííchó piáábori ó ájtyumí teene níjkyéjé pañe ávyéjú iyyáwá hallúrí tsaapi ácuúacunúúbeke. ³ Áábé ámítsaráhcóo jájpeé, conarínaa, íjcyáne neewáyúúcu ‘rutúrútu’ néene ámítsaráhcódu. Aanée teewa íjyáwá hallútu tuuhi pajtsícunú imíwu ‘ejmerááda’ némeíñe neewáyú áchaúacunúdu. ⁴ Ááwá úniúúcuríi tsíwahjí 24-wava íjcyane idyé ó ájtyumíhi. Áwáhjí hallúríi téhduméré 24-meva túkevéjtsojte óóro chahíwáánema íjcyame ácuúcatyémé wajyámúúné tsítsíjáhjíúvu. ⁵ Aanée pañétúéwatu rórihcyóné íhnáhó ihjyúvá éhne múúne chijchi íhgyuvádu. Áánetúu tééwá úmíwari 7-neva peetéháñé 7-nevádú néene Píívyéébe Apííchó íjcyáne nááve. ⁶ Téhdurée tééwá úmíwari nújpacýódú ‘raúrúu’ néeneé. Átsihyíi 4-meva iyámédú néémé hálluúúné panéjcuvarú íjcyame tééwá hallúrí panéjcuvarí. ⁷ Áámedítyúu tsaapi bájú oohíbyé-cobádu. Áánetúu tsijpi jééú ocájídyu. Áánetúu tsijpi húmí míamúnáájpi humídu. Ááne tsijpi méwáájicobádú néébe wállúríjúacunúhi. ⁸ Áámedítyúu 6-wava íhñúwaane tsáápiitsádítýú íjcyámé hálluúúné patsíhjívatúre. Aamée ‘dáj’ néétune cójíhajchótá pécóhajchótá nehíjcyáhi:

Panévatúré íhtsútuube Píívyéébe ímiáábé u íjcyaaabe íjcyaduré ú ijcyá dipíívyema íjcyátuúbe.

⁹ Ehdúu diitye 4-meva íavyéjú iyyáwá hallúrí ácuúacunúúbé múijyú dsíjívéítyúúbeke duurúvahíjcyá téhdújtsomére. ¹⁰ Áhdurée idyé diitye 24-meva túkevéjtsojte dííbyé úmíwávú imíhmoúbáne dííbyeke duurúváhi. Aamée íchahíwááne dííbyé lliíñévu íwájójcóne néehíí:

¹¹ Píívyéébe múúhá avyéjuube u íjcyaaabe ihdyu tehjújuco panévatúré íhtsútuube u íjcyaaabe u ávyéjúúne. Áábeke ihdyu uke muha máávyéjútsohíjcyá páneerée u ímillédú u ípívyéjtsonéhjí dityájpiyé íjcyáábeke.

Ehdúu nehíjcyáme.

5

Obéjájwuúdu néébeé

¹ Áhdurée ó ájtyumí diibye íavyéjú iyyáwá hallúrí ácuúacunúúbé panéjcuvaré cáátúvaháámí waajácuháámí éjécunúné ímiánéjcuéhótsiri. Áhaamíi 7-neva wáumíñúmeíháámí ténevádú ejké múha íhdícyame téhaami ipááyútuki. ² Áijyúu níjkyéjé múnáajpi íhtsútuube kéévánécoba néehíí:

—¿A ijcyámé tsaate ímiáámé téhaami pááyúcuíyóme? ³ Tsá muurá tsáápiúba níjkyéjima ííñújiri íjcyámedítýú ímiáábé íjcyatú téhaami ipááyúcuíne éévéiyóme. Téhdure tsúúcajáa dsíjívemedítýú tsá tsáápiúbaré íjcyatúne. ⁴⁻⁵ Ehdúu díbye nééneri o táhíjcyárónáa tsaapi diitye túkevjtsojtédítýú oke nééhií:

—Tahdíñe bóhoj. Muurá íjcyaaabe tsaapi Jodáá dohjíba múnáajpi Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe bájú oohíbyédú íhtsútuube íjcyaaabe. Aabe ihdyu óvíi téhaami paayúcu ímiáábée íjcyane úújétsoóbe.

⁶ Ehdúu oke díbye néérónáa teene ávyéjú iyyáwá úníuri diitye túkevjtsojtémá 4-meva iyámédú nééméj piine ó ájtyumí obééjáuúdu néébe íjyócunúúbeke. Áábekée boohówáné dityée idsíjívétso dífbyeke méénunéhji. Áábejtóónée 7-jtoova íjcyáábé hálluúúné téhdunéré 7-uva Píívyéébé Apííchó 7-nevadú nééne páneere ííñujívú wál-lómeííñe náávé íjcyane. ⁷ Aabée diibye obééjáuúdu néébe íavyéjú iyyáwá hallúrí ácuúcunúúbe éllevu ipyééne ujcú téhaami dífbyé ímiánéjcuéhójsiri íjcyaháami. ⁸ Aabée téhaami újcúúbe lliíñévú diitye 24-meva túkevjtsojtémá 4-meva iyámédú nééme míhómóubáhi. Aamée ítyujkévevu íjcyumúbáánema íjcyámedi téhdure óóróihllóne. Áih-llójí pañee tsanééré pácuúcu wahpécunú muhdú Píívyéébema dífbyééjté meíhjuvúné dífbyedívú úújetéhíjcyáne náave. ⁹⁻¹⁰ Aamée dífbyeke idyúúruvúné béhju májtsíjyú májtsívaju íllu nééhií:

Apáábyéré ímiáábé u íjcyaaabe ihdyu ú piivyété téhaami u pááyucúne. Úpée muurá múúha wájyuri u ícúbáhrámeíñe ú dsíjívéhi. Aabée dítyujpácýó u wáágóónej tééveri múúhake panévá íñújíñe múnáa páhduvaré íhjuvámema ú ímbajchó ímí Píívyéébema muha meíjcyaki. Áánemáa múúhake u picyóó dífbyé avyéjúe-jte muha meíjcyaki. Áhdurée múúhake u picyóó llúúvájte muha meíjcyame dífbyeke meíícúveki. Aame muha meíjcyáá avyéjujte ííñújiri.

Ehdúu nééju májtsíváme.

¹¹⁻¹² Áámekée o íítehíjcyánáa ávyétá mityámé níjkyéji múnáa eevératu íjcyame téhdure kéévánécoba íllu nééju májtsíváhi:

Obééjáuúdu néébéé ícúbáhrámeííbyé ihdyu tehjújuco panévaturé íhtsútuube íjcyaaabe pane wáájacúne. Áhdure tehjújuco díbye ávyejúúne. Áábeke ihdyu metsu maávyéjújtso dúúruvamére.

Ehdúu nééju májtsíváme.

¹³ Téhdurée idyé ó lleebó páábé íhdéejpi níjkyéjiri, ííñújiri, ííñújí pañe, nújpacýó pañe, íjcyame íllu nééju májtsíváne:

Ene ávyéjú iyyáwá hallúrí ácuúcunúúbee, obééjáuúdu néébéé, íjcyamútsí panévaturé íhtsútuútsí íjcyámútsikye ihdyu tehjújuco metsu maávyéjújtso dúúruvaméré múijyú níjkéváityúne.

¹⁴ Ehdúu nééju ditye májtsíváné boone diitye 4-meva iyámédú nééme nééhií:

—Ehdu teene tehjújuco. Áánetúu diitye túkevjtsojte ímíhómóubáne diityétsikye duurúváhi.

6

Waajácuháami páyuuvéne

¹ Átsihdyúu o ííténáa tsúúca diibye Obééjáuúdu néébe teene waajácuháami éjketa tujkénúene idyóváajcaróne paayúcuíhi. Áánáacáa ó lleebó chijchi múu íhjuvádú oke tsaapi diitye 4-meva iyámédú néémedítýú nééneé:

—Éje, cáhawáa díhtécunuj. ² Áhdújucóo o íítécunúné díbye pááyúcuíháamí pañe tsítsíbeúvú íjju hallúrí tsaapi tubóówama íjcyáábeke. Aabée íhtsútuube méénujcátsityu íjcyáábeke cháhiwávú ditye ávohjácoobe péé méénujcátsivu tsíjtyeke ityáhjaki.

³ Áané hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcáróne dibye pááyúcúnáa idyé oke tsijpi diitye 4-meva iyámédú néemedítú néehíi:

—Éje, cáhawáá dihtécunuj. ⁴ Ahdújucóo o íitécunúné téhaamí pañe tsijpi iju tújpáábyeúvú néébeke. Áábé hallúrí íjcyáábeke némeíñé dibye pámeere ííñújiri míamúnaa íjcyámeke ityútávajtso ditye illííhyánújcatsíki. Áábedíi ávyétá ihtsútú néené cávaájco.

⁵ Áané hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcáróne dibye pááyúcúnáa idyé diitye 4-meva iyámédú néemedítú tsijpi oke néehíi:

—Éje, cáhawáá dihtécunuj. Ahdújucóo o íitécunúné téhaamí pañe tsijpi iju cúúvéébeúvú néébé hallúrí íjcyaaabe eevéjí éjécunúúbeke. ⁶ Áanáacáa ó lleebó diitye 4-meva iyámédú nééméj piñétú tsaate nééneé:

—Ícyooca tsájcoojí wákimyéí hallúvú tsáne áámuréjuco tríigo újcúmeíñe. Áánetu tse-báadá 3 áámuréjuco újcúmeíñe. Áánéllii tsáhájucóo múu íjyácunújúcootú bínojpcácyoma dúúrúbajpácýo íjycúyóneri.

⁷ Áané hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcáróne dibye pááyúcúnáa idyé diitye 4-meva iyámédú néemedítú nihñéepiyé oke néehíi:

—Éje, cáhawáá dihtécunuj. ⁸ Ahdújucóo o íitécunúné téhaamí pañe tsijpi iju llíjcyáábeúvú néébé hallúrí Dsijívé imyémé íjcyáábeke. Áábe déjutúu tsijpi tsáábe mémé ícúbáhraméi. Áámútsikyée némeíñé tsahdúnéécuéllé míamúnaa ííñújiri íjcyámeke dityétsi ídsjívétso méénujcátsii, ájyabaa, chemee, íjcyáneri. Áhdurée diityétsikyee némeíñé iyámedi diityéké dityétsi ídsjívétso téhdure tsahdúnéécuélle.

⁹ Áané hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcáróne dibye pááyúcúháámí pañe idyé ó ájtyumí Píívyéébé íicúvé wáíjí lliíñe díbyé ihjyúu íhvéjtsotúmé ímí úwáábohíjcyané hallútú ditye dsjívétsóméhjike. ¹⁰⁻¹¹ Áámé wajyámúúnée tsítsijáhjí íjcyame wáníjcyámeí kéévánécoba ílluú:

—Ávyéjuube Píívyéébe ímiáábé u íjcyaaabe muhdú u néhdújuco u méénúúbeke uke muha menéé ¿múijyú ííñújiri íjcyame míamúnaa múúhakyée dsjívétsómeke téené hallútú u ícúbáhraíñe? Áánéllihyée diityéké némeíñé diityékéé ídsjívétsódú téhdure íñahbémú Críjtó íicúve múnáake dityéi dsjívétsóné ditye ityéhmeki.

¹² Áané hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcáróne dibye pááyúcúháámí pañe ó ájtyumí ávyétá íhnáhó ííñuji váúmeíñé tujkéveri cóójíjepi nuhba cúúvenúné ávyeta kímóóvé wajyámuj cúúvédu. Áánetúu péjcoéjpi tújpacyóduréjuco íjcyane. ¹³ Áanáacáa míicuru dojco ííñujívú éhne múúne higyéeráhe néévá tsíjpáné kiijyébari dójcodu. ¹⁴ Áijyúu caame íevehóówá pevétsiyéjuco éhne múúne waajácuháámí mepívíyoácódu. Áhdurée cáme wájúnema móóáj piñe íjcyáhbaújí íñe tsiéllévuréjuco. ¹⁵ Áijyúu pámeere míamúnaa ííñújiri íjcyame ávyéjutee, ehneva múnaa, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyamee, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyatúmee, éhdume páátánúmei néwáyúcobané raahóvú wáhyejúné pañévu. ¹⁶ Aamée teene néwáyúcobáneke, cáme wájúneke, néehíi:

—Múúhá hallúvú méuhnóbá íavyéjú íjyáwá hallúrí ácuúcunúúbé múúhake íájtyúmítuki, áhdure Obééjáuúdu néébe múúhadi ícúbáhraíyóné íhdétu. ¹⁷ Muurá tsúuca múúhadívú ícúbáhraméi wajtsí múha áábucúityuróne. Ehdúu néeme téhaamí pañe o ííte.

¹ Átsihdyúu idyé tsiíñe naavédú néené pañe ó ájtyumí 4-meva níjkyéji múnaa íñújiri patsíhživári íjyócújcatyémeke. Téhmehíjcyámée íñújii, móañee, bájunee, íjcyane kíjyeba ivááútuki. Áamekéé némeñé íñújima nújpacyo ditye ityútávajtsoki. ² Áronáacáa tsijpi diityédítýú nuhba tsáhícyánéjcutu Píívyéébe mémé cáátúnúmeíñema tsáabe néé kéévánécoba: ³ —Métútávajtsodíñéi íñújii, móañee, bájunee, íjcyane Píívyéébe íicúve múnáá úmicóónetu dífbye mémé mepícyóótúné hajchóta.

⁴⁻⁸ Aanée oke tsaate néé 12 dohjíba múnaa ijraéémú íjcyámedítýú 144,000-meva úmicóónetu teene Píívyéébe mémé tsúuca pícyámeíñe: Jodáá dohjíbatu 12,000-mevaa, Robéé dohjíbatu 12,000-mevaa, Gáá dohjíbatu 12,000-mevaa, Atsée dohjíbatu 12,000-mevaa, Netaríí dohjíbatu 12,000-mevaa, Manatsée dohjíbatu 12,000-mevaa, Tsimeóó dohjíbatu 12,000-mevaa, Revíí dohjíbatu 12,000-mevaa, Itsacáá dohjíbatu 12,000-mevaa, Tsaboróó dohjíbatu 12,000-mevaa, Jotsée dohjíbatu 12,000-mevaa, Bejamíí dohjíbatu 12,000-mevaa, ehdu.

Tsítsíjáhjima íjcyame

⁹⁻¹⁰ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tétsihyi diibye íavyéjú ijjáwá hallurí ácuúcunúúbee, Obééjáuúdu néébeé, íjcyámútsí úmíwari ávyetá mityáné míamúnaa eeveratu panévá íñújiiñe múnaa íjcyame páhdúváré íhjuvámeke. Áámé wajyámúúnée tsítsíjáhjiúvú nééme wájuhóónema íjcyame kéévánécoba nééhií:

Muurá pajtyéteju tsáá íavyéjú ijjáwá hallurí ácuúcunúúbee, Obééjáuúdu néébeé, íjcyámútsidítýu.

¹¹⁻¹² Téhdurée idyé tétsihyi diitye túkevjtsojtémá 4-meva iyámédú nééméj piine pámeere níjkyéji múnaa íjcyame imíhmóúbáne Píívyéébeke dúúrúvámé nééhií:

Tehdújuco ihdyu Mépiivyéébe múijyú níjkéváityuube panévaturé íhtsútuube ávyéjuube íjcyaa pane wáajacúne. Áábeke ihdyu metsu maávyéjútso dúúrúvamére. Ehdu teéne.

Ehdúu nééme níjkyéji múnaa.

¹³ Áanáacáa tsaapi túkevjtsojtedítýu oke nééhií:

—¿Aca aatye eene tsítsíjáhjima íjcyámeke ú waajacú kiátú ditye tsáanéé?

¹⁴ Áanélliihyée o nééhií:

—Tsáha, Ávyéjuúbej, u ihdyu ú waajacú diityéke.

Áanélliihyée oke neébe:

—Íjtyée ímíbaavyé Obééjáuúdu néébe tujpácýó wágóóóvénej téeveri. Aamée ávyetá íhnáhó néené ícúbáhraméi íñújiri íjcyánetu pajtyéhi. ¹⁵ Áanéllii ícyooca Píívyéébema íjcyame dífbyeke íicúvehíjcyámeke íñé imíjyaú pícyoóbe. ¹⁶ Aame tsáhájucó múijyú ájyabáavatéityúne. Téhdure tsáhájucó ditye ádópívyenuityúne. Tsáhájucó múijyú nuhba diityéké áñúityúne. ¹⁷ Muurá ávyéjú ijjáwá únúuri íjcyaaabe diityé tehmeébe Obééjáuúdu néébe tsaimíyé diityéké túkévejtsojmé íñé imíjyaú íjcyáhi. Áamedítýú Píívyéébe kímóóve wáágoómé tsá íñerí kímooovéjúcootúne. Ehdúu oke túkevjtsojtedítýu tsaapi néé naavédú nééne o ííténé pañe.

8

Nihñéeháámíré waajacúháámí páyuuvéne

¹ Áijyúu idyé nihñéeháámí éjketaré idyóváajcáróne diibye Obééjáuúdu néébe pááyucúháámí pañe ó íté níjkyéji dálhañéréjuco íjcyane wahájchotáwu. ² Áanáacáa ó ájtyumí 7-meva níjkyéji múnaa ítyujkévevu rojrócóónema íjcyame Píívyéébe úmíwari íjcyámeke. ³ Áánetúu tsaapi dífbye íicúvé wájií únúvú íjyócuuvéva dífbyeéjte dífbyema íhjuvahíjcyáne náávé mityane pácuúcu óóróhlló pañe íjcyánema teene icyóvájtsóneri

dííbyeke íícúveki. ⁴ Aanée teene pácúúcu dibye cóvájtsóne ójtsó úújeté Píívyéébedívu. ⁵ Átsihdyúu dííbyeke íícúvéjítu teene llíyíhlló pañévu cújúwayúúhá iújcune díbye ííńújí hallúvú wááónemáyé apííchówu chíjchímuba ‘roríhrórí’ dóvajaavéhi.

Rojrócóóné llíjchúmeíñe

⁶ Áanáacáa diitye 7-meva níjkyéji múnaa tsúúca ímbájkímeyeí írojrócóóné illíjchuki.

⁷ Aanée tujkénú tsaapi írojróco llíjchúné tujkéveri cújúwama tújpacyo úmeváné páwahji néene dójconeri tsahtúnéécuéllé ííńúji áiivyé bájúnemájucu.

⁸ Áané boonétúu idyé tsijpi írojróco llíjchúné tujkéveri cámeháúcobádú néene péétécunúné móóá pañévu áákityéné nájpacyo tsahtúnéécuéllé píivyetétsó tújpacyóvurájucu. ⁹ Ááneríi tsahtúnéécuéllé téjpacyo pañe íjcyame dsíjívéhi. Áhdurée tsahtúnéécuéllé téjpacyórí úllénéj cújúwamííne wágóoovéhi.

¹⁰⁻¹¹ Áané boonétúu idyé tsijpi írojróco llíjchúné tujkéveri níjkyéjítu ‘Paapáwa’ némeíñe miícúruwácoba áákityé péétécunúúbére páneere téhíñe pañévu. Ááneríi tsahtúnéécuéllé nájpacyo páapańújpácyo mítyame míamúnaa íadóne dsíjívéhi.

¹² Áané boonétúu idyé tsijpi írojróco llíjchúné tujkéveri nuhba cóójíejpii, péjcoejpii, míícúruu, íjcyame tsahtúnéécuéllé áabatémé tsá ímí ájchújúcootúne.

¹³ Áijyúu méwaaíjídú néébe íévéhóowari wáhpeebe kéévánécoba néehíí:

—¡Máidáátsoju ihdyu ííńújí hallúrí íjcyáné míamúnáake tene pájtyeíñe nihñéejtéré 3-meva níjkyéji múnaa írojrócóóné llíjchúcoóca!

9

¹ Ároné illúhwuúree tsúúca tsijpi írojróco llíjchúné tujkéveri míícúruwa níjkyéjítu ííńújívú áákityé wáhyéjúcoba ávyéta páñe néhejú watájcó ipááyúcuki. ² Aabée téhejúcoba pááyúcúnetu mítyane ojtsó íjchívyé éhne múúne wájcyoha pééte ne ójtsodu. Aanée cóójíejpi núhbake wátajcó cúúvéncóbaúvurájucu. ³ Aanée teene ojtsó pañétú tséreemu cájtume tsújaavé páneere ííńújiri óóvímu núúodu míamúnáake íńúúoki. ⁴⁻⁵ Áámekée némeíñe apáámyekéré Píívyéébe mémé íúmicóónetu íjcyátúmeke ditye íícúbáhra 5 nuhbává hajchótá diityéké dsíjívétsotúmére. Téhdurée diityéké némeíñe ííńújiri páneere úmehéénema bajtsóháñe íjcyane ditye íícúbáhrátuki.

⁶ Ehdú tene pájtyécooca míamúnáa ídsíjívéiyóneri íjyácunúróme tsá dsíjívéityúne.

⁷ Aamée diitye tséreemu panéjucu míamúnáa humínédú íhyúmíne néeme óoró chahíwaanédú néénema íjcyame tsúúca íjcyátsíiivyé éhne múúne méénujcátsíllíi íjsumu íjcyátsíiivyédu. ⁸ Áámé níwacóónée walléemú níwacóóné hajchónéhjí íjcyámé ihwájííne bájú oohíbyécóbá ihwájíínedú. ⁹ Ááméj píjújíínee úwáñe miíhónédú néénevu wátájcámeímyé wáhpene ihjyúvá apííchówu éhne múúne méénujcátsívu íjchíemííne íjsumu llícyuhcóné íhjuváu. ¹⁰ Áámé nuówáánée óóvímu nuówaanédú téeneri ditye míamúnáake tsáhojtsí nuhbává hajchótá ícúbáhraíñe. ¹¹ Áámé avyéjuubée íjcyaaabe téhdure wáhyéjúcoba ávyéta páñe néhejú avyéjuube íjcyáabe mémé heeberéomú ihjyúrí Abadóo. Áánetúu gríéégómú ihjyúrí Aporíó ‘tútavájtsó múnáajpi’ nééiyóne.

¹² Ehdúu ó ájtyumí téhaamí pañe ícúbáhraméí pájtyene. Áronáacáa némeíñe tsiíñeí míñéécú íjcyane.

¹³⁻¹⁴ Átsihdyúu idyé tsiíñe téhaamí pañe tsijpi diitye níjkyéji múnáadítyú írojróco llíjchúné tujkéveri Píívyéébe íícúvé wájíí óórótu méénúmeíjíí hallúrí ócájij tóónédú néénéj píínétú tsaapi dííbyeke néehíí:

—Tsíñaácó aatye 4-meva naavémuke eene Eoparáátej téehí úníutu dóhjívámeke.

¹⁵ Ahdújúcoo díbye tsíñaácómé tsahtúnéécuéllé míamúnáake dsíjívetsóné ímichíi ihdyu

téijyú wáabyutájuco pícyámeímye. ¹⁶ Áijyúu némeíñé diityé tsodáhómú íjímudi úlleme 200 millóóné íjcyane.

¹⁷ Ááméj píjijínetúu ímyéenujcatsí miíhóné chíajcatyé páhduváre némiíhójí tújpamiíhójiúvuu, líjcyamiíhójiúvuu, ajtyúvamiíhójiúvuu, íjcyane. ¹⁸ Áánetúu diityé íjímú níwaúúné bájú oohímýé níwaúúnédú néémé ihjyúháñetu cúujuwaa, ojtsoo, atsóoperee, íjcyane íjchívýeneri tsiíñe mítyane míamúnaa dsíjívé tsahdúnéécuélle. ¹⁹ Muhdú íhjáa íhjúháñema íbówaañe ííñimýémú níwaúúnédú nééneri míamúnáake líihyánuhíjcyáme.

²⁰ Áronáacáa dsíjívétumé tsá ímityúné imyéenuhíjcyané íhvéjtsotúne. Tsáháa ditye naavémuke icyáánivahíjcyané íhvéjtsotúne. Áhdurée tsá ditye íhvéjtsotú íbóhíúbamáyé íjcyátúmeke óórotu, úwááñéwatu, nééwáyutu, úméhetu, méénúmeímýéhjike icyáánivahíjcyane. ²¹ Áhdurée tsá ditye íhvéjtsotú ídsíjívétsócatsíhijcyáne, iwáábyénúcatsíhijcyáne, íhdícyámema idyómácócatsíhijcyáne, íñánicyatsíhijcyáne. Ehdúu ó ájtyumí téhaamí pañe.

10

Níjkyéji múnáajpi waajácúháámima íjcyane

¹ Átsihdyúu idýé tsiíñe naavédú néené pañe ó ájtyumí tsijpi íhtsútuube níjkyéji múnáajpi íhyallútú tuuhi cápátsiúcunúúbé ojtsó pañe cáámetu níityéébeke. Áábe húmíí ajchúcunú cóójíejpi nuhba ajchúcunúdu. Áánetúu íjcyúbaacu peetécutunú cúujuwa péétecutunúdu. ² Aabée waajácúháámíwu wájíhtúcunúháámí éjécunúúbé ímiánéjécúejtúhá túvaúcunú móóatu. Áánétúu náníñéjécúejtúhá túvaúcunúúbé ííñújitu. ³ Aabée éhne múúne bajú oohííbyécoba íhjuvádú ávyetá íhnáho íhjuváné tujkéveri 7-meva chíjchimu íhjúvúv ávyetá íhnáho. ⁴ Aanée ditye muhdú néene o cáátúnúyónáa tsaapi oke cáámetu néehíí:

—Caatúnudí ditye íhjuváne. Téhdure muucá dúúbállédí teéne.

⁵ Áané boonétúu díbye níjkyéji múnáajpi eenée móóama ííñújitu tárívajaúcunúúbé ímiánéjécúehójtí cáamevu íhbúcúhi. ⁶ Áánemáa múijyú dsíjívéityuube páneere íévéhóówari íjcyánéhjima ííñuji, nújpacyo, múhdúné tsíméné íjcyánéhjí ípívyéjtsóóbe mémeri neébe:

—Ímiááné tsúuca páneere níjkéváiñe éévé úújetéhi. ⁷ Muurá 7-meva níjkyéji múnáa íjcyámedítyú nihñéejpíyé írojrócó líjchúcúcooca páneere ílluréjuco níjkéváiñe Píívyéébéé múha wáájacutúné íhjúu uubálle múnáake néhdújuco. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi eenée móóama ííñújitu tárívajaúcunúúbe.

⁸ Áánetúu cáámetu óóma íhjúvaabe tsiíñe oke néehíí:

—Aadi níjkyéji múnáajpi eene móóama ííñújitu tárívajaúcunúúbedítyú éhaami waa-jácúháámíwu duúcu. ⁹ Ahdújucóo o péene o táúmeíñé téhaamíwu dífbyeke. Áánéllíihyée oke neébe:

—Áju, májcho téhaami. Muurá u májchone iimúwu néerone díhbáu pañévú páápáñuúhi.

¹⁰ Ahdújucóo o újcúháámíwu o májchone ímiááné iimúwu néerone táhbáu pañévú páápáñuúhi. ¹¹ Átsihvúu oke neébe:

—Íjcyanéí díhyallurí tsiíñe pámeere míamúnáake u úúballeíñé íñá diityéké pájtyeíñé panévá íñújíine múnáa páhduváre íhjuvámeke pámeere íavyéjútémájuco.

11

Míityétsi uubálle múnáajtétsi

¹ Ehdúu oke íñéené boonétu eevéivu oke íajcúne neébe:

—Íiyyi dehvété Píivýéébé duurúvájama dífbyé ñícúvé waíjji. Áhdure ú ééveé múhdúmevá tééjari dífbyeke dúurúvahíjcyámeke. ² Áanetu ihdyu tééjá llahájtí tsúuca tsííñé iñújji múnáá hójtí pañe íjcyane tsá u éévéityúne. Muurá 42 nuhbává tétsii Píivýéébé cóomiyyi íjcyame técoomi tútávajtsoóhi. ³ Áijyu ó wálloó míityétsi kímóóvé wajyámuma íjcyamútsi táuubállé méénúimútsikye dityétsi tamyémeri 1,260 coojívá hajchótá iúúbálle ñná pájtyeíñe. Ehdúu oke neebe cáámetu óóma íhjuvaábe.

⁴ Aane diityétsi íjcyane nééiyóné eene páné iñújji avyējuubéré Píivýéébe íjcyáábé úmíwari orívoheécuma míñéecu peete íjcyane. ⁵ Áamútsikye múnáajtsóromeke dsíjívétsoóimútsi cúujuwa diityé hallúvú ñrípiácóneri. ⁶ Ehdú ñná pájtyeíñé iúúbál-léné hajchótá nééimútsi tene iállétuki. Téhdure nújpacyo tújpacývurējuco dityétsi píivýetétsoíñé íñújji íjcyámeke páhduvaré nééne chémeháñeri ichémétsoki.

⁷ Áronáa teene iúúbállehíjcyané dityétsi níjkévacooca iyáábécobádú néébe teene wáhyéjúcóbá déjúcotu íjchíivyebe diityétsima imyéénújcátsímútsikye dsíjívétsoóhi. ⁸ Áamútsi ítemehóócú dómájcóratúné ícyahíjcyaa íhtsútu cóómí Máavyējuubé wátyétyécúmeícyóómí uulléjítónéj piñe técoomíyé Tsodóoma, Ejíhto, némeícóómí pañe. ⁹ Áhóocuúvuke pápihchúuj coojíváj piñévéjúco panévá íñújjiñe múnáa íhtehíjcyáhóócuke tsá múha ímílléityú tsaate cúúune. ¹⁰ Aame ávyeta téeneri ímíjyúúvéne iwáñehjívatené pañe tsíeménehjívú bohbanújcátsíhi. Ehdú ímíjyúúveímyé íjyévéhreváa dityétsi diityéké Píivýéébé íhju iúwáábóneri pátsárcyohíjcyanéllíihye.

¹¹ Áronáa téhdune 3 coojíváj piñévé Píivýéébe tsííñe diityétsikye bóhítsómútsikye íajtyúmíne míamúnáa ávyetá íhnáhó íllítyeéhi. ¹² Áamútsikye tsaapi cáámetu kéévánécoba neéhi:

—Métsa íllevu. Ahdújuco diityétsi pééíñe cáámevu ojtsó pañévú ímunáa diityétsikye íténáaaca. ¹³ Áijyu ávyetá íhnáhó íñújji vááúmeíñeri técoomítyú tsátsii jáahañe cáhvyábáneri 7,000-meva míamúnáa dsíjívéeéhi. Ááneri cóejte ávyetá íhnáhó íllítyéne Píivýéébe níjkyéjiri íjcyáábeke ávyéjútsoóhi.

¹⁴ Ehdú míjyúújúco ícúbáhraméi pájtyeíñe. Áronáa íjcyanéi tsííñe ícúiyé tééne boonétú pájtyeíñe.

Níñéepíyé írojróco llíjchune

¹⁵ Aanée níñéepíyé níjkyéji múnáajpi írojróco llíjchúné tujkéveri cáámetu tsaate kéévánécoba neéhií:

Naavéné avyéjú íñújiri íjcyaróné Mépiivýééberējuco cáavacúné iiyéjuco Críjtoma íavyējuutéki. Ááberējuco tééji avyējuube íjcyaiñé mújyú níjkéváityúne.

¹⁶⁻¹⁸ Áanáacáa 24-meva túkevjtsojte Píivýéébé úmíwari íavyéjú íjyáwáané hallúrí ácúj-catyémé dífbyé líiñévé ímíhmoúbáne dífbyeke dúuruvámé neéhií:

Tehdújuco Ávyējuube Píivýéébe íhtsútuube íjcyaduré u ícyahíjcyaaabe dííhnáhoru u ávyējuuténe. Aabe íñújiri íjcyané míamúnáa úhdivu cááyóbahíjcyámeke u ícúbáhráíñe éévé úújetéhi. Áhdure tsúuca dsíjívéjúcóórómema muhdúhjáa ditye ícyahíjcyané u ímbájchóíñe éévé úújetéhi. Aabe dííicúve múnáa íhtsútuújtémáyé ídáátsojte uke íavyéjúúlléne ímí díwákimyéí méénuhíjcyámeke tééne áhdovu ú ájcuúhi. Áanetu íllure íñújiri míamúnáake tútávátsohíjcyámedi ú ícúbáhraáhi.

¹⁹ Ehdú Píivýéébeke ditye dúurúvánáa níjkyéjiri íjcyaja dífbyé duurúvaja páyúúvéne pañe ó ájtyumí dífbyé pityájcoju téhbá pañe íjcyané cajóónaba. Áanáacáa chíjchímuba dóvájaavéné ávyeta ‘roríhróri’ néénáa íñújji vááúmeíhi. Áhdurée mítyane nújpacýowáané dojcóhi.

12

Wálleemútsí apíchó nééné iyáábema

¹⁻² Áané boonétúu idyé tsiñe muhdú tene pájtyeíñe uubállé ó ájtyumíhi: Tsáápillée ééwálle íévéhoowávú óhdivu bóhówaavé cóójíejpi núhba ájchúdú íwajyámú néélleé. Aallée péjcoejpi núhba hallúrí íjyócunúllé चाहिवा 12-meva mícúru. Aallée ihjyú-cunúhijcyá íavyéneri. ³ Áánaacáa idyé apííchówu níhbácobádú néébe tújpaábyécoba bóhówaavéhi. Áábé níwaúúnée 7-uva íjcyánetu íchahíwáané ávójcatyéhi. Áánétúu íjtyóóne 10-jtoova. ⁴ Aabée íbówari tsahdúnéécuéllé mícúruke wájojco íñújí hallúvu. Átsihdyúu íjyócúúvetéébe diille eenée itsímáváiñeri íjcyállé úniúvú dille tsímávátsike idyóókií. ⁵ Áánaacáa tsúuca tsímáválle wájpíwúuke páné íñújíné avyéjuube íhtsútuube íjcyáíbyeke. Áábekée Píívyéébe íavyéjuvu ujcú díbye dífbyemáyéjuco íjcyaki. ⁶ Áané boonée tsiiju úmivá íñéubará pívyétúné íñújivu tsátsii Píívyéébe dílllema íhdénútsihvu. Átsihyíi íjcyálleke dífbyere tehme 1,260 coojívá hajchóta.

⁷ Áané boonée níjkyéjiri níjkyéji múnáa avyéjuube Migyééré ihyájkímuma díbye apííchówu níhbácobádú néébe téhdure ihyájkímuma íjcyáábema méénújcatsíhi. ⁸⁻⁹ Aabée Migyééré dífbyeke ityahjáne waagóo tétsihdyu íñújí hallúvú pámeere ihyájkímumájuco éhnéhjáa éjyuuúvú íñimyédi míamúnáake tútávátsohíjcyaaabe Naavéneke.

¹⁰ Áané boonétúu tsaapi níjkyéjitu kéévánécoba nééhií:

—Tsúuca Píívyéébe íhtsútuube íjcyaaabe íavyéjúejtéké pájtyetétsóñe éévé úújetéhi. Muuráhjáa ílli Críjtoke pícyoobe tééné avyéjuube díbye íjcyaki. Aane tsúuca dífbyeke dífbyé cahcújtso múnáa hallúvú pájyuvaré cójáhajchótá pécohajchótá álliúunuhíjcyaaabe wágóoovéjucóo níjkyéjitu. ¹¹ Díbyée tsúuca táhjátsámei Obééjáuúúdu néébe tujpacyó wágóoóveneri. Aanée díbye Obééjáuúúdu néébe uwááboju cáhcujtsómé téhdure tsúuca dífbyeke tahjáhi. Áanéllihyée tsá dítye íllityétú idsíjívéñeri. ¹² Ahdícyané méimíjyúu pámeere níjkyéjiri íjcyame. Áánetu ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíñe íñújiri íjcyámeke. Muurá tsúuca Naavéné wahájchotaréjuco íumíwa íjcyane iwáájácúne ávyétá íhnáhó icyáyobáavaténe nihñéréjuco míamúnáadi ícúbáhrañe. Ehdúu tsaapi kéévánécoba néé níjkyéjitu.

¹³ Aabée díbye níhbácobádú néébe tsúuca íñújívú iwágóoóveíñe iwáájácúne imíllera eenée wájpíwúuke tsímáválleke idsíjívetsóne. ¹⁴ Áronáacáa Píívyéébere nééjuri méwáájí núwácobácúdu nééne díllledítú íjcyáneri wááménelle ípyée íicyahíjcyáhu-lévú íñéubará pívyétúné íñújivu tsiñe íñimyédiyéjuco díbye dílleke ipátsárijcyótuki. Aallée 3 píjcyábáj píinévú téhulle íjcyálleke dífbyere Píívyéébe téhmehíjcyáhi. ¹⁵ Áanéllihyée idyé díbye níhbácobádú néébe dífbyere íñimye íjcyaaabe íllímútuahjácó nújpacyo páneere icyáájávetsóneri dílleke imájcanútsóroki. ¹⁶ Áronáacáa íñúji wá-caavéné nújpacyo adúcúhi. ¹⁷⁻¹⁸ Áánetúu awáa éhniñevu díllledívú icyáyobáavaténe dílle hájkímumáyéjuco díbye méénújcatsíñe Jetsocríjtó uwááboju tsaimíyé úraavyémé Píívyéébe taúhbaju néhdújuco ícyahíjcyámema.

13

Apíchó nééné iyáábemútsícyobácu

¹ Átsihdyúu móóa úniúvú díbye íjyócúúveténaa téémó pañétú apííchówu nééné iyáábécoba íchívyéhi. Áábé níwaúúnée 7-uva íjcyáúhjítu nehniwu Píívyéébedítú íhjuváne caatúváhi. Áánetúu íjtyóóne 10-jtoova íjcyánetu íchahíwáane. ² Aabée báju oohíbyécobádú néébéj tuháañé báju íjúj tuháañédú néébé ihjyú apííchówu. Áábekée díbye níhbácobádú néébe pícyóo ávyéjuube díbye íjcyaki. ³ Áábé níwaúúnétúu tsau tsaate cávájcou dsíjívéro tsiñe bóhíñeri panévá íñújíné múnáa mítyane iúllévénúne

dííbyeke ávyéjuytsóhi. ⁴ Áhdurée diibye níhbácobádú néébeke ávyéjuytsómé díbye iyáábécóbake ávyéjuutétsónéllíihye. Áánemáa diibye iyáábécóbadiyú néémeé:

—¿Aca íhya íjcyabe tsaapi áadidívú úújetéébe? Tsáháubá muurá múha íjcyatú dííbyeke táhjáiyóme.

⁵⁻⁷ Áábekée diibye níhbácobádú néébe picyóó díbye ííñújí avyéjuube íjcyá 42 nuhbáva hajchóta. Áánemáa táúhbaabe díbye ímityúné Píívyéébediyú íhjuvaki. Ahdújucóo ávyéta néhni díbye íhjuváné dííbyedyuu, dííbyé duurúvájatuu, níjkyéjiri íjcyámedítyuu, íjcyane. Áánemáa dííbyeéjtema imyéénújcatsímyeke táhjaábe. Áábé hójtsí pañée pámeere páné íñújííne múnaa páhduváré íhjuváme. ⁸ Aamée pámeere dííbyeke ávyéjuytsó dúúrúvamé. Áánetúu apáámyéré tsá dííbyeke ávyéjuytsotú ííñújikyée ípívyéévéetúné íhdéjuco idsíjívéíñé pítyájcámeíbyé Obééjáuúdu néébedi íjcyáháámitu imyémeháñé íjcyame. ⁹ Aane ihdyu óví ímiááné lléébome cahcújtsóhi. ¹⁰ Muurá tsíjtyeke cúvéhoojánúmeke téhdure cuvéhoojánúmye. Tsíjtyeke dsíjívétsómeke idyé dsíjívétsoímye. Ahdícyané tsúuca Píívyéébeéjté íjcyame múu ímíñéúvú dííbyeke icyáhcújtsóne ehdu nééronéhjí aabúcúhi.

¹¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi iyáábécoba ííñújí pañétú íjchivyéné obééjáuúuj tódú íjtyóocu néébeé. Aabée ihjuvává ávyétá apííchó níhbácobádúu néébe íhjuvávadu. ¹² Aabée íhstútuube éhnée tsau íhñíwau cáváájcámeú tsiíñe bóhííbe iyáábécoba íhstútuube íjcyadu. Aanée diibye obééjáuúuj tódú íjtyóocu néébe táuhbá pámeere míamúnaa ííñújiri íjcyámeke ditye diibye eenée íhñíwau tsau cáváájcámeú tsiíñe bóhííbeke idyúúrúvaki. ¹³⁻¹⁴ Áánemáa dííbyé úmíwávú méénúraítyuróné méénuhíjcyáábe. Aabée míamúnaa ííteneríyé cáámetu niityétsó cúújuwa ííñújívú. Áánerí míamúnáake íállíñe táúhbaabe ditye diibye íhñíwau cáváájcámeú tsiíñe bóhííuma íjcyáábé níjcyota imyéénuki. ¹⁵ Ahdújucóo ditye níjcyóné pañévú díbye íhñáhoori íbóhí pícyoobe íhjuvávahi. Áánemáa neebe pámeere múhdumé diibye níjcyotáábeke dúúrúvatúmeke idsíjívétsoíñe. ¹⁶ Téhdurée táúhbaabe pámeere idáátsojte tsíjtyé hójtsí pañe íjcyamee, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyatúmee, íhstutúme éhnéva múnaa, íjcyámeke íumicóónetu ímíánéjúcúéhojtsíjúbatu dííbye mémé íjcyaki. ¹⁷ Áijyúu teene dííbye mémema íjcyatúme tsá píívyetétú íiná íñáhjíhenúne. Apáámyéree dííbye mémema, dííbyé nóómerómá, íjcyame píívyeté tsíeméne íñáhjíhenúne.

¹⁸ Aanée dííbyé nóómero 666 íjcyane ihdyu óví wájácúnejcúmé waajácú ímichi cáábyé nóómeró teene íjcyane, íiná nééiyóne.

14

144,000-meva májtsiváne

¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí Obééjáuúdu néébe Tsióó caméwájú hallurí íjyó-cunúúbeke. Áábemáa 144,000-meva míamúnaa íjcyámé úmicóónetu dííbye mémema Cááni mémé caatúváhi. ² Áánaacáa níjkyéjitu tsane íhjuvává éhne múu teehi níívácunúne íhjuvávadu. Áhdurée ó lleebó chijchi íhjuvávadu. Áronáacáa botsí ímíñéúvú ó lleebó éhne múu cúmubááné ditye áamune íhjuvávadu tene íhjuvávane. ³⁻⁴ Áánaacáa Píívyéébe íavyéjú íjyáwá hallurí íjcyáábé úníuri 4-meva iyámédú néémema túkevétsojte íjcyámé úmíwari diibye 144,000-meva íjcyame májtsivá béhju majtsíjyu. Aajúu tsá múha tsíjtye píívyetétú imájtsiváne. Apáámyéree tsúuca Píívyéébe újcume tsáimíyé Obééjáuúdu néébeke úraavyémé ímityúné méénújucootúme píívyeté teeju imájtsiváne. Muuráhjáa dííbyej téeveri ííñújiri íjcyáné míamúnáadityú tsúuca pájtyetémeke Cááni Píívyéébema ímí íjtsúcunúmútsí tehdújuco ímíá ícúvúdu. ⁵ Aamée tsá állíuutúne. Áhdurée tsá ditye íínerí néétsámeítyúne.

Níjkyéji múnaa úúballéne

⁶ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi níjkyéji múnáajpi íévéhóowari wáhpéébeke. Aabée panéva ínújjiíne múnaa páhduvaré íhjuvámeke ímiáájú pajtyéteju múijyú níjkéváityúne úwaabóhi. ⁷ Aabée kéévánécoba nééhií:

—Píívyéébeke ímíñeúvú mecáhcújtsóne máávyejújtso. Muurá tsúuca míamúnaa muhdú icyahíjcyané diityémá dibye ímíbájchóíne éévé úújetéhi. Ahdícyane dííbyeke méduurúvá páneeréé íévéhóowari íjcyánéhjima ííñuji, móañe, téhíwuúné, méénúúbeke.

⁸ Aané boonée idyé tsijpi bóhówááveebe nééhií:

—Tsúuca Babiróonia íhtsútu cóomí íjcyárocóomí wágóoové panéva ínújjiíne múnáake técoomí múnaa ímítyúnejcúvúré íbúwátsohíjcyané déjúcotu.

⁹⁻¹¹ Átsi ehóowari íjcyánéhjima ííñuji, móañe, téhíwuúné, méénúúbekehdyúu idyé tsijpi bóhówááveebe téhdure kéévánécoba nééhií:

—Téhdure pámeere múhdumé diibye iyáábécóbama íñijcyota dúúrúvahíjcyámé úmicóonetu, íhyójtínéúbatu, dííbye mémé cáátúnútsámeímyedívú Píívyéébe ávyetá íhnáho icyáyobáávaténe cúujuwa atsóoperémá péétécunúwá pañevú diityéké waagóóhi. Aame ícúbáhráméí múijyú níjkéváityúne Obééjáuúdu néébema níjkyéji múnaa íjcyámé úmíwávu. Aane ditye tééwá pañe ícúbáhráméíne ójtsó tsá múijyú níjkéváityúne.

¹² Ááné íhdétú múu pámeere íne múhdumé tsúuca Píívyéébeéjité íjcyame dííbye tauhbaju néhdu icyahíjcyámé ímíñeúvú Jetsóoke úraavyé panévaré mávaríjchojúúné íáábúcúnema.

¹³ Átsihdyúu idyé tsaapi oke níjkyéjitu nééhií:

—Íllu nééne caatúnu: “Maímijyu ihdyu diitye Ávyéjuube Jetsocríjtoke cáhcujtsómé dsíjívémé íjcyanej. Muurá Píívyéébe Apííchó néé íwákimyéityu ditye wáyéeevéne. Ááné wákimyéí ímí diityémá níjkéváhi.”

Ííñujiri íjcyame újcúmeíñe

¹⁴ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí íévéhóowari tsítsíwu nééne ójtsó hallúrí tsaapi míamúnáajpídyú néébe ácuúcunúúbeke. Aabée imíwu óoró चाहíiwama íjcyabe ejécunú tsuhjíváwu nééwa níitsúwa. ¹⁵ Áánáacáa tsijpi níjkyéji múnáajpi Píívyéébe dúúrúvájá pañétú íjchíívyeebe kéévánécoba dííbyeke nééhií:

—Tsúuca ííñujiri bajtsóháñe íjcyane keeméhi. Aaneaajpídyú néébe ácuúcunúúbeke. Aabée imíwu óoró चाहíiwama íjcyabe ejécunú tsuhjív ílluréjuco wáhdáhinúne daahívetso. Tsúuca teene u ááhívetsóíne éévé úújetéhi. ¹⁶ Ahdújucóo dibye iwáhdáhinúne ááhívetsóne.

¹⁷ Ááné boonée idyé tsijpi Píívyéébe duurúvaja níjkyéjiri íjcyájá pañétú íjchíívyé téhdure tsuhjíváwu nééwa níitsúwá ejécunu. ¹⁸ Áábekée tsijpi cúujúwá tehmeébe Píívyéébe ícúvú wáíjí íjcyátsihdyu tsáábe kéévánécoba nééhií:

—Tsúuca óova nééva naamé ííñujiri. Aane ílluréjuco pééne daahívetsóte. ¹⁹ Ahdújucóo dibye ipyééne iújcune wájojcóné téené dotsúhcúíhcyú pañevú muhdú Píívyéébe ímítyúmedívú icyáyobáávaténe diityéké ícúbáhráíne náave. ²⁰ Ahdújucóo dibye míamúnáake Jerotsarée tsiéllévúre ícúbáhrámé tujpácýo caajávé tétsii íjumu íjcyámé íhjuháñe tujkévevu 300 kiróómetró hajchótá ííñují hallúri.

¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsiíne apííchówu nééne íévéhóówari. 7-mevaa níjkyéji múnaa bóhówaavé Píívyéébe icyáyobáavaténe nihñéré míamúnáadi páhduváré ícúbáhráíñéhjima tsáámeé.

² Áhdurée ó ájtyumí éhne múúne tsane nújpacyo ávyeta ‘raúrú’ néhdu nééne pañétú cúújuwa péétécunúne. Áané úníuríi diitye iyáábécóbá níjcyotáa dúúrúvahíjcyatúme téhdure dífbye mémema íjcyatúme. ³⁻⁴ Aamée Píívyéébe diityéké ájcúné cumúbáánema íjcyame májtsivá dífbye ícúve múnáajpi Moitséeúvú majtsíjyú Obééjáwuúdu néébedítýú íllu nééjuú:

Panévatúré íhtsútuube Píívyéébe apáábyéré ímiáábé u íjcyabe u állíúútuube páné avyéjuubéré ú ijcyáhi. Áabeke uke panévá íñújííne múnaa íavyejúúlléne duurúvahíjcyáhi. Muurá waajácúme ímiáábé u íjcyánéllii muhdú u néhdújuco u méénune.

Ehdúu nééju májtsiváme.

⁵ Áané boonée idyé ó ájtyumí Píívyéébe duurúvájá pañétú pañétúeho míjchoho páyúcuuvéné dífbye taúhbjajúúné cáátuváné tééhó pañe íjcyaho. ⁶ Téhdurée tééjá pañétú diitye 7-meva níjkyéji múnaa íjchívyé Píívyéébe míamúnáadi ícúbáhráíñéhjima. Áámé wajyámúúnée ávyéta ‘namínámí’ néémé ocájímíihéné óórómíihéné diityéké íjpiújíínevújuco íjcyane. ⁷ Áámekée diitye 4-meva iyámédú néémedítýú tsaapi ajcú diityé tujkévevu óórótu méénúmeíhllóji. Áihllóji pañe teene Píívyéébe múijyú muhdú íjcyáítyuube míamúnáadi ícúbáhráíñe. ⁸ Áanáacáa dífbye íhtsútu ojtódú nééne wahpécunú duurúvájá pañe. Áijyúu tsá múha tééjá pañévú úcáávetú diitye níjkyéji múnaa míamúnáadi ícúbáhráné níjkévátúné hajchóta.

16

Ícubáhráméíhllóne

¹ Áanáacáa tééjá pañétú tsaapi kéévánécoba diitye 7-meva níjkyéji múnáake nééhií: —Íñújívú mepéene eene éihllóji pañe íjcyane Píívyéébe míamúnáa wáábyuta méénune mécahpíñú ditye ícúbáhrámeíki.

² Áhdújucoo tsaapi ipyéene ihñéíhlló pañe íjcyane cáhpíóneri pámeere iyáábécóbá níjcyotáa dúúrúvahíjcyámé téhdure dífbye mémema íjcyame áhllávatéhi.

³ Áané boonétúu tsijpi ihñéíhlló pañe íjcyane móóacóbá pañévú cáhpíóneri éhne múúne dsíjívémé tujpácýódú nújpacyo íjcyáneri pámeere téjpacýo pañe íjcyame dsíjívéhi.

⁴ Áané boonétúu idyé tsijpi ihñéíhlló pañe íjcyane íayáhíhjí pañévú cáhpíóneri nújpacyo píívyeté tujpácýóvuréjuco. ⁵ Áánemáa neébe:

—Tehdújuco ihdyu Píívyéébe ímiáábé íjcyadúré u íjcyabe míamúnáake u ícúbáhráne. ⁶ Muuráhjáa díhjúu uubálle múnáama tsijtye ímí uke cáhcújtsómé tujpácýo waagóome. Áanéllii tehdújuco diityéké tujpácýóvú u íjchone.

⁷ Áané boonée tsijpi Píívyéébe ícúvé wáíjí íjcyátsihdyu nééhií:

—Tehdújuco ihdyu Píívyéébe panévatúré íhtsútuube avyéjuube u íjcyabe míamúnáake u ícúbáhráne.

⁸ Átsihdyúu idyé tsijpi ihñéíhlló pañe íjcyane cóójíejpi núhba hallúvú cáhpíóneri nuhba éhnííñevu állóócoténé míamúnáake áíucúhi. ⁹ Ááne tsaríi nehníwu Píívyéébedítýú íhjúváne ímityúné imyéenuhíjcyánetu tsá ditye ímíletú íhveténe. Áánemáa tsá dífbyeke ditye ávyejúúllétúne.

¹⁰ Átsihdyúu idyé tsijpi ihñéihlló pañe íjcyane diibye iyáábécoba eenée móóá pañétú íjchíívyéébé avyéjú ijyáwá hallúvú cáhpíóneri díbyé avyéjú tútávaavéhi. Ái-jyúu míamúnaa ávyeta ícúbáhrámeíñe ávyeri íhñíjwááñé ihdóhi. ¹¹ Aamée éh-nííñevúré nehniwu ihjyúvá níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébedítýú ahlláháñema tsíñéhjiri ícúbáhrámeíñe déjúcotu. Áánemáa tsá ditye íhvéjtsotú ímityúné imyéénuhíjcyáne.

¹² Átsihdyúu idyé tsijpi ihñéihlló pañe íjcyane Eoparááté pañévú cáhpíóneri teehi áraavé ávyéjute nuha tsáhícyánéjcutu ítsodáhómuma méénujcátsivu tsáame tsíñe-jcúehívú ipájtyeki.

¹³ Áánáacáa diibye níhbácobádú néébeé, tsijpi iyáábécobádú néébeé, Píívyéébé ihjyú uubálle múnáájpidi díllómeíbyee, éhdúmé ihjyúháñetu naavémú ahcómúdú némehji cájtume méénuráítyúronéhjí méénuhíjcyáhi. ¹⁴ Aamée panévá iñújíñe múnáake íavyéjútémá pihjyúcú íhtsútuube Píívyéébe muhdú ditye ícyahíjcyané di-ityémá ímibájchócooca díbyema imyéénujcatsíki.

¹⁵ Áánáacáa Jetsóó oke nééhií:

—Peecútétsihdyúré muurá ó bóhdií múha íjtsótúnáa éhne múúne naní múnáajpi tsáhduú. Aane ihdyu íjtsome maímijyu tsá íñnerí núcójpívéityú éhne múúne íevejte íjcyame núcójpivédu.

¹⁶ Aanée diitye naavémú tsúúca pihjyúcú pámeekéré míamúnáake íavyéjútémájucó tsátsihvu heeberéomú ihjyúrí ‘Amagedóo’ némeítsihvu.

¹⁷ Átsihdyúu idyé nihñéejpíyé ihñéihlló pañe íjcyane íévéhoowávú cáhpíóné tujkéveri Píívyéébe níjkyéjitu ídyuurúvájá pañétú kéévánécoba nééhií:

—Áyu ícyooca ihdyu tsúúca páneere níjkéváhi. ¹⁸ Áánáacáa ávyetá íhnáhó híjchí-muba dóvájaavéné ‘roríhróri’ néené tujkéveri ávyetá íhnáhó íñúji váúmeí íhdée ivááúmeíhíjcyané ehniíñevu. ¹⁹ Áánerí Babiróónia íhtsútu cóomí íjcyárocóomí wáhcabá 3-neva panéjcuávú. Ehdúu técoomí múnáa ímityúné méénuhíjcyané déjúcotu Píívyéébe ícyáyobáavaténe ávyetá íhnáhó diityédí ícúbahráhi. Áhdurée páneere íñújiri íjcyácoomíjí wáhcávyabáhi. ²⁰ Áhdurée páneere móáñéj píine íjcyáhbaújima íjchí iñújí caméwajúné tsáhájucó íjcyatúne. ²¹ Áijyúu Píívyéébedítýú nehniwu míamúnaa uhbá díbye diitye hallúvú nújpácyówácobáné dójcsótóneri ícúbáhrámeíñe déjúcotu.

17

Nahtsíwamééwa ícúbáhrámeíñe

¹ Átsihdyúu tsaapi diitye níjkyéji múnáa 7-meva íjcyámedítýú oke nééhií:

—Dícha uke o úújétso aalle eene nújpácyó hallúrí íjcyalle íhtsútulle nahtsíwamééwá muhdú ícúbáhrámeíñe. ² Muurá panévá iñújíñe múnáa íavyéjútémáyé ímityúné dílllema imyéénuñeri íjtsaméí tútávajtsóhi.

³ Ehdúu naavédú néene o ííténe pañe oke iñéene tsajtyéébé íñéubará píívyétúné iñújívú. Áhullée ó ájtyumí tújpáabyécoba néébe iyáábeke íhñíwaúúné 7-uvá íjcyáábej tóóné 10-jtoova íjcyáábeke. Áábedítýúu mítyane meméháñe caatúvá nehniwu Píívyéébedítýú íhgyuváne. ⁴ Áábé hallúríi dílle walle ácuúcunúllé wajyamú ávyéta ímí duujínuudú nééja tsániiñe tújpájaúvu. Aallée ícyaaavé tsaímíyé óórótu, péérátu, páhduvaré ímíwu néené newáyúúnetu, méénúmeíñehjívu. Aallée ejécunú óóróihlló pañe páhduvaré néené ímityuháñe imyéénuhíjcyanéjhi wáhpécunúne. ⁵ Áállé úmícotúu caatúvané íñáhjáubáhjáa nééiyóné íllúu: “íhtsútu cóomí Babiróónia pámeere nahtsíwamééwámúj tsíjju; téhdure páneere ímityunéhjí íñújiri íjcyánéj tsíjju té-coomí.” ⁶ Áállékée o ííténe ó waajácú Píívyéébeéjté ímí Jetsóoke iúráavyéné déjúcotu

dsíjívéhíjcyámé tujpácyori dille líyícyavéne. ⁷ Ááneríi mítyane o úllévenúúbeke oke níjkyéji múnáajpi néehíi:

—ǂíveekí ayájú ihnáhórá u úllévenúne? Cáhawáá eene díbye hallúrí dille íjcyáné iyáábé 7-uva íhńíwaúúné íjcyáábej tóóné 10-jtoova íjcyáábema diityétsidítýú uke o úúbálleki. ⁸ Muurá diibye tsáhájucó íjcyájúcootúne. Ároobe tsiíne íbóhííne wáhyéjúcóbá pañétú íjchívyeé mújyú tsiíne íbóhíjúcóóítýúhullévú iwágóóóveki. Áábedi míamúnaa ullévenúú íńńujíi ípívyeévéjyújuco pájtyeteme mémeháñé cáátúváne waajácúháámitu imyémeháñé íjcyatúme.

⁹ Aane ihdyu óvíi wájácúnejcúmé waajácú íńnerí tene íhgyuváne. Muurá eene 7-baúvá cámehábaúné hallúrí diille walle ácuúcunúhbaújíi nééiyóné eene 7-uva íhńíwaúúne. ¹⁰ Áhdure 7-meva ávyéjajte íjcyane nééiyóne. Áámedítýú ícyooca tsaapi ávyéjuube íjcyáhi. Áánetu 5-meva tsúuca ténetu pajtyéhi. Áánetu tsijpi nihńéejpiyé ávyéjúúteé wahájchotáwuúre. ¹¹ Áábedítýú diibye iyáábécoba tsúucajáa dsíjivéroobe tsiíne bóhíibe cámaáveéhi. Áábema 8-mevájúcooi teene 7-neva íjcyáné avyéjutu pájtyeíne. Ároobe bóónétu ávyétá wágoóóoveréjuco méénuíne.

¹² Áábema tsijtye 10-meva wahájchotáwu ávyéjuutéine nééiyóné eene 10-jtoova íjtyóóne íjcyane. ¹³ Aame ípítýácójcatsíne díbyeke píááboó díbye éhńííñevu íhtsútúúveki. ¹⁴ Aame Obééjáuúdíi néébema méénújcatsíyómeke tsanéjcuúré táhjáiibye pámeere ávyéjajte ehńííñevu íhtsútuube ávyéjuube íjcyáabe. Áánetu ihdyu ípyéé ityújkevééllémeke díbye újcume ímí díbyeke úráávyehíjcyámé díbyema íjcyáahi. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi.

¹⁵ Átsihdyúu idyé tsiíne oke neébe:

—Muurá eene nahtsíwamééwá nújpacýó hallúrí ácuúcunújpacýó ú ájtyumí mítyane míamúnaa panéva íńńujííne múnáa páhduváré íhgyuvámé dóbééveíne nééiyóne. ¹⁶ Áánetu eene iyáábé 10-jtoova íjtyóóne íjcyáábema téhdumeré ávyéjajte íjcyame diille nahtsíwamééwake nehnílleéhi. Aame díllleke ityútávájtsóne íhvéjtsolle íjcyáa ícúvérátulléréjuco. Áálleke bóónétu ílluréjuco dítye cóvájtsóíne. ¹⁷ Píívyeébere diityéké téené íjtsaméivu ájcuú díbye muhdú néhdújuco tene ípájtyeki. Áánéllii diitye ávyéjajte 10-meva íyáábeke íhtsútúúvétsoo díbyere Píívyeébe néhdújuco. ¹⁸ Áánetu diille wálleke u ájtyumíne panéva íńńujííne avyéjú comíne nééiyóne. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi.

18

Babiróonia wágóoovéne

¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi íhtsútuube íjcyáabe cáámetu nítyéébé ámítsaráhcó íńńujíi ájchúacunúúbeke. ² Aabéé kéévánécoba néehíi:

—Tsúuca Babiróonia íhtsútu cóomí íjcyárocóomí wágóóóvéne boone téapajyúrí naavémuréjuco nehníwu néené wahpéjtema. Aane ihdyu óvi téhdújuco técoomi wágóoovéne. ³ ǂíveekí panéva íńńujííne múnáake ímítyunévú íbúwátsohíjcyacóomí? Téhdure ǂíveekí técoomíyí állíuré úwáábómeíne íńńujííne avyéjajte icyáhcújtsóne ávyétá ímítyúné méénuhíjcyáhi? Áhdure técoómi múnáa mítyane íehnéváiyóneri íjyácunúne panéva íńńujííne nahjíhe múnáake mítyane dsíidsínuhíjcyáhi. ⁴ Ehdúu díbye néénáa idyé tsijpi téhullétúre cáámetu néehíi:

—Méjchívye écoomítýú múhdumé tahńéjté íjcyame técoomí múnáa ímítyúné méénuhíjcyáné ámuha meméénútuki, áhdure téené hallútú dítye ícúbáhrámeídyú ámuha meícúbáhrámeítyuki. ⁵ Muurá técoomí múnáa ímítyúcoba éhńííñevúré lílyaatené oo Píívyeébe múhdurá o íjtsúcunúnéllii téené déjúcotu diityéké ó ícúbáhraáhi.

⁶ Ahdícyane óvi ihdyu diityéké ó ícúbahrá muhdúhjáa ditye tsíjtyeke ícúbáhráhíjcyáne áhdó ditye iwáájácuki. ⁷⁻⁸ Muurá íbúwá pañe imítýájkímyeíñe nehíjcyámé íhtsutúmé íjcyámeke mújyú kímóóve pájtyéityúne. Áhdure nehíjcyámé mújyú muhdú íhcyóómi íjcyáityúne. Áámeke ihdyu téene áhdó óvi o kímóvejtsómé ícúbáhrámeí ájyáháñema dsíjiveri. Muurá panévatúré íhtsútuube Píívyéébe o íjcyaaabe diityé imítýú déjúcotu diityéké o ícúbáhráme cóómi áíívyeehi.

⁹ Aane muurá panévá iñújíné avyéjyute técoomí múnáama ímityúné méénuhíjcyámé tsáimíyé imíjyuuri íjcyarómé técoomi ámópácyoovéné íajtyúmícooca kímóóveéhi.

¹⁰ Aame téeneri iíllityéne tsíhyullétúré ííteme neéhi:

—¡Máidáátsoju muhdú íveekí íhtsú cóómijíí Babiróónia ñná pajtyej! ¡Ávyeta muhdú meíjtsótútsihdyu peecúteré tsúuca wágóóóvecóómi! Ehdu neeímye.

¹¹ Ááneri panévá iñújíné nahjíhe múnaa mítyane kímóóveé ihñénehjí kiá iñáhjíhenújucóóityúneri. ¹² Muurá técoomi nahjíhénuhíjcyámé óóroó, páráataá, bóróótseé, iééroó, péeraá, tsíñehjí panévaré mítyane áhdómeíñe néwayúúnee, íjcyane. Téhdure nahjíhénuhíjcyámé ímiá wajyámúúné ríinoó, tséédaá, íjcyane tújpájáhjíuvú néenema duujínuúdúnéjahjí. Áhdure nahjíhénuhíjcyámé páhdúvaré nénehjí imyéwu cúváané uméhéénema imíwu néené néwáyúúnetu méénúmeíñéhjí.

¹³ Áhdure páhdúvaré néené pacúucuháñe imyéwu cúvanéhjí mííraá, íjtsiéétsoo, íjcyane nahjíhénuhíjcyáme. Majchóháñe nahjíhénuhíjcyámé bíinoó, dúúruba, haríínaa, tríigoó, íjcyane. Téhdure teene majchó uménú nahjíhénuhíjcyámé canéérama tsíñehjí. Téhdure nahjíhénuhíjcyámé jéémú ocájímuu, obééjámuu, íjjumuu, íjchíemíínee, míamúnaa, íjcyane. Ánehjí kiá iñáhjíhenújucóóityúneri kímóóveímye. ¹⁴ Aame técoomíúvutu neéhi:

—¿Kíávújuco ícyooca técoomíúvú íhtsútuj? Tsúuca páneemáyé técoomi wágóóóvené tsá mújyú maájtyumíjucóóityúne.

¹⁵⁻¹⁶ Aame téeneri iíllityéne técoomíúvú íjcyátsíí kémuéllétúré ííteme ikímóóvéne neéhi:

—¡Máidáátsoju íveekí íhtsú cóómijíí Babiróónia muhdú íjcyá éhne múúne walle imíwu néené wajyámúúnema íjcyalle tsáimíyé icyáávellédú nécoómi! ¡Ávyeta muhdú meíjtsótútsihdyu peecúteré tsúuca wágóóóvecóómi! Ehdu neeímye. ¹⁷ Aane muurá muhdú técoomi wágóóóvené cújúwamííneri úllehíjcyámé pámeere íavyéjyutémá íwákimyéi múnaa ájtyúmííhi. ¹⁸ Aame técoomi áíivyéné ámópácyoócunúné ííiténe neéhi:

—¿A íjcyacóómi tsícyoomi écoomíuvúvú nécoómij? ¹⁹ Aame ikímóóvéne íhñíwaúúné íbállííñúmeíñe neéhi:

—¡Máidáátsoju muhdú íveekí écoomi íhtsú cóómijíí ñná pajtye técoomívújuco múúhá wákimyéi cújúwamííneri muha metsájtyéné hallúvú medsíídsívahíjcyacóómi! Ácoomi ¿íveekí peecúteré tsúuca wágóóóveéhi? ²⁰ Ehdu ditye kímóóvénaa pámeere níjkyéjí múnáama múhdumé tahñéjté íjcyame táuwaáboju úwáábohíjcyámé imíjyuúhi. Áánetu técoomí múnáadi ó ícúbáhraá tahñéjteke díbye ímityúné dáríívehíjcyáné déjúcotu. Ehdúu Píívyéébe neéhií.

²¹ Átsihdyúu idyé o ííténáa tsijpi íhtsútuube níjkyéjí múnáajpi nééwáyúcoba móóá pañévú iwááóne neéhií:

—Eene móóá pañévú nééwayu o wááodu muurá íhtsútu cóómí Babiróónia wágóóóvecóómí tsáhájucó mújyú maájtyúmíityúne. ²² Tsáhájucó mújyú técoomí múnaa iwáñehjívaténe cúmubáánema chíiyóro llijchune melléébóityúne. Téhdure tsáhájucó técoomíyí ípyéé imyéénuhíjcyádú panévá wákimyéi ditye méénune

maájtyúmíityúne. ²³ Tsáhájucó múijyú técoomi tsaímíyé péétécunúityúne. Tsáhájucó técoomívú ditye ityáábávájcatsíñe wañehjíné méénúityúne. Páneere técoomí ihtsútú nijkévaáhi. Muuráhjáa técoomí nahjíhe múnáa íhtsutúmé tsíjtyé nahjíhe múnáa ehniíñevu íjcyame panévá iñújííne múnáake mútátsohíjcyá waabyénujúneri.

²⁴ Áhdurée técoomívú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáama pámeere dííbyeéjteke dsíjívetsóme. Ehdúu níjkyéji múnáajpi néé naavédú nééne o ííténé pañe.

19

¹ Átsihdyúu idyé téené pañéré ó lleebó cáámetu mítyame míamúnaa kéévánécoba nééneé:

Métsu Mépiivyéébé íhtsútuube ávyéjuube íjcyáábedítyú pajtyéteju tsáábeke maávyéjút-soki. ² Muurá muhdú tene íjcyadújuco dibye muhdú míamúnaa ícyahíjcyané ímíbajchóne. Muuráhjáa nahtsíwamééwá panévá iñújííne múnáake ímítyúneri ityútávájtsóne dííbyé íicúve múnáake dsíjívetsóné déjúcotu díílleedi ícúbáhraábe.

³ Átsihdyúu idyé tsiíne néémeé:

—¡Métsu maávyéjútso Píívyéébeke! Muurá técoomi íhtsútu cóomí áíivyéne ójtsó tsá múijyú íhvetéityúne.

⁴ Áhdurée idyé diitye 24-meva túkevétsojtémá 4-meva iyámédú nééme Píívyéébe íavyéjú íjyáwá hallúrí ácuúcunúúbé lliiñévú ímíhmóúbáne nééhií:

—¡Métsu maávyéjútso Píívyéébeke!

⁵ Áhdurée idyé tsijpi tétsihyi íjcyaaabe nééhií:

Métsu pámeere ídáátsojtémá íhtsútujte múhdumé Mépiivyéébé íicúve múnáa meíjcyame dibye ímillédú meíjcyame dííbyeke maávyéjútso.

Obéjájwuúdú néébe wañehjívaténe

⁶⁻⁸ Átsihdyúu idyé tsiíne ó lleebó éhne múúne teehi níívácunúné tujkéveri mítyane chíjchimu íhjuvádú míamúnaa íhjuváne. Íllúu néémeé:

Panévatúré íhtsútuube Ávyéjuube Píívyéébe íjcyáábeke ihdyu metsu maávyéjútsoneri meímíjyuúki. Muurá Obéjájwuúdú néébe tsúuca ihñéjtema wañehjívateé éhne múúne tsaapi ityáábáváne wañehjí méénudu. Áánéllii tsúuca íjcyátsíiivyémé ímíá wajyámúúné tsítsíjahjívú iújcámeíñema.

Ehdúu néémeé. Aane teene tsítsíjahjí Píívyéébeéjte ímíáámé meíjcyane nééiyóne.

⁹ Átsihdyúu tsaapi níjkyéji múnáajpi oke nééhií:

—Íllu caatúnu: “¡Maímijyu ihdyu Obéjájwuúdú néébe méwadyu nééme ihñéjteke imíñútsómema wañehjívaténej!”

Átsihdyúu oke neébe:

—Ehdu ímíááné Píívyéébere nééhií.

¹⁰ Áánélliihyé dííbyé lliiñévú o mímóúúvéne dííbyeke o dúúrúváyónáa oke neébe:

—¡Oke duurúvadíñe! Muurá ámuháduré oo Píívyéébé íicúve múnáajpi eene ámuha díñahbémuma Jetsocríjtoke ímí meúraavyémé meíjcyadu. Áánéllii ihdyu dííbyekéré Píívyéébeke duurúvá dííbyé uwááboju Jetsóodi íjcyane ámuha meúwáábohíjcyáábeke. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi.

Tsítsííbeúvú nééne íjú hallúrí íjcyaaabe

¹¹⁻¹³ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí níjkyéjiri íju tsítsííbeúvú néébeke. Áábé hallúrí ácuúcunúúbé mémé ímíáábé Állúútuúbe. Tsiíñeé dííbye mémé Píívyéébé íhju. Aabe muurá míamúnaa muhdú meícyahíjcyané mééma ímíbajchoó muhdú meícyahíjcyadújuco. Aabé íchahíwáánema íjcyáábé hálluúúcú cújúwayúdú peetécunúhi. Áánetúu imyéme

dííbyedítyú cáátúnúmeíñé ñná nééiyóné tsá múha wáájacutúne. Apáábyéree diibye waajácúhi. ¹⁴ Áábekée mítyame míamúnaa tsítsijte íjímudi úraavyé ímiá wajyámúúné tsítsijáanema íjcyame. ¹⁵⁻¹⁶ Aabée tsuhjívawu néewa ññtsúwá díbeúcunú téewari panévá iñújíine múnáake ícúbáhráíwa. Áábedítyúú íwajyámutuu, íjcyúbatuu, caatúváné illu nééneé: “Páné avyéjújte éhniíñevu íhtsútuube avyéjuúbe.” Aane muurá dííbye hójtsí pañe panévá iñújíine múnáa íjcyááhi. Áhdure dííbyej téeveri íhtsútuube Píívyéébe icyáyobáávaténe míamúnáadi ícúbáhraá éhne múúne óova íjtyúhari ditye dótsuhcúdu.

¹⁷⁻¹⁸ Átsihdyúú idyé ó ájtyumí nǐjkyéjǐ múnáajpi cóójǐejpi núhba hallúrí íjyó-cunúúbeke. Aabée wahpéjteke kéévánécoba nééhíí:

—Píívyéébe néé pámeekéré ídáátsojtékee, íhtsútujtékee, íjímuke diityédí méénújcat-símeyhjimáyé ámuha medóókií. Áámeke wa metsááne medóóvaj. Ehdúu neebe nǐjkyéjǐ múnáajpi wahpéjteke.

¹⁹ Átsihdyúú idyé ó ájtyumí diibye iyáábécóbama ihyájkímú panévá iñújíine avyéjújte píhcyaaavéné diibye íjǐú hallúrí íjcyaaabe téhdure ihyájkímuma íjcyáábema imyéénújcat-síki. ²⁰ Áronáacáa diibye iyáábécóbama Píívyéébe ihjyú uubáalle múnáajpidí díllómeíbyé méénuráítyuróné méénúúbema tsúúca diityétsikye ékeevéme. Diibyeé eene Píívyéébe ihjyú uubáalle múnáajpidi díllómeíbyé íllure állihíjcyá míamúnáake diibye iyáábécóba mémema íjcyame dííbye nǐjcyota dúúrúvahíjcyámeke. Áromútsí bóhíimútsíyé wágóoové ávyétá íhnááhó atsóóperémá péétécunúné cuujúwá pañévu. ²¹ Áánetúu tsijtye ímunáajtéke diibye íjǐú hallúrí ácuúcunúúbe íññtsúwari dsǐjívétsómeke diitye wahpéjte dóóhíí.

20

Jetsóó ávyéjuube íñújǐri íjcyane

¹ Átsihdyúú idyé ó ájtyumí tsijpi nǐjkyéjǐ múnáajpi cáámetu íññujívú níítyene ápíchó néheju wáhyéjúcoba lláávee, úwááñéhícyobaa, íjcyánema. ² Aabée níhábacóbádú néébeke dííbyere íññimye íjcyaaabe Naavéneke téehiyi idyóhǐnúúbeke waaó teene wáhyéjúcóbá pañévu. ³ Áábé hallúvúú cóhpéj wátájcoobe díbye míamúnáake 1,000 píjcyá hajchótá íállíjyúcóótuki. Ááne boonétúu tsiíne ácádsííveebe wahájchotáwuúréjuco.

⁴ Áhdurée ó ájtyumí muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné ditye ímíbájchóíñévú Píívyéébe níwaavémé íavyéjú íjyáwááne hallúrí ácuújcatyémeke. Téhdurée idyé ó ájtyumí Píívyéébe ihjyú Jetsóodi íjcyane úwáábohíjcyámeke tééné hallútúu ditye íhñíwaúúné kípyúúcu híjcyámeke. Diityéé muurá tsá múijyú diibye iyáábécóbake íññjcyotámá dúúrúvatúne. Áánéllíihyée dííbye mémé tsá diityéke ímicóónetu íhyójtínéúbatu íjcyatúne. Aamée tsiíne bóhíime Críjtoma ávyéjuuté téhdune 1,000 píjcyá hajchóta. ⁵ Aane cahcújtso múnáa dsǐjívémé bóhítujkénúíne nééiyóné. Áánetúu tsijtye cáhcújtsotúmé téhdune 1,000 píjcyá boonéturéjuco bóhíine. ⁶ Maímijyu ihdyu tsaimíyé Píívyéébema ícyahíjcyámé tujkénú bóhíicunúínej. Áámeke tsáhájuco bóónétu íjcyáné ícúbáhraméí dómájcoityúne. Aame Píívyéébema Críjtomútsí íjcyánéjcu lluvájte íjcyame ávyéjúúteé íññujǐri téhdune 1,000 píjcyá hajchóta.

⁷ Ááne Boone tsiíne Naavéné ácádsíjcaáyóméííhi. ⁸ Aabe ípyée imyéénuhíjcyádú tsiíne páné iñújíine múnáakéré íállíne mújtátsoóhi. Ááne Góóó, Magóóo, íjcyáné iñújíicu múnáa ávyétá mityámé eevératu íjcyame Críjtoke néhñílehíjcyámema ícuújcatsíne dííbyema méénújcatsíimye.

⁹ Aanée naavédú nééne o ííténáa pahúllevátú tsáame Píívyéébe íhcyóomi wájyú nécoomi tsúúca mícaavévá pámeere dííbyeéjteke ípírújtsóroki. Áronáacáa Píívyéébe cúújuwa cáámetu diityé hallúvú íjcaáyóné pámeekéré áíucú tsáapíúbá coéváratu.

¹⁰ Áánetúu diibye Naavéné míamúnáake állihíjcyáábeke waagóoobe cúujuwa at-sóoperemá péétécunúwá pañévu téewá pañe tsúuca iyáábécobaa, iye Píívyéébé ihjyú uubálle múnáájpidi díllómehíjcyáábee, íjcyamútsí íjcyáwá pañévu. Aamée tsúuca téewá pañe ícúbáhrámeí mújyú níjkéváityúne.

Ímibájchoju

¹¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsítsíj néené avyéjú ijyáwá hallurí tsaapi ácuúcunúúbeke. Áábedítyúu ííñújima íévéhóowari íjcyanéjji peíñú pevetsíiyéjuco. ¹² Ájyúu dífbyé úmíwari íhtsútúmehíjímáyé ídáátsojte dsíjívéhíjcyámé tsiiñe bóhíímedívú páayuube muhdú ditye ícyahíjcyáné cáátuváné waajácúhaamíne. Áhdurée paayúcuube pájtyeteme mémeháñe íjcyaháami. Áánemáa diityémá ímíbájchoobe téhaamíjji pañétú muhdú ditye ícyahíjcyáné cáátúnúmeídyújuco. ¹³ Téjyúu pámeere dsíjívémé íjchívyécunú móañe pañétuu, ííñújí pañétuu, íjcyane. Áamemáa ímíbájchoobe muhdúhjáa ditye ícyahíjcyánéhji. ¹⁴ Ájyúu tsáhájjuco dsíjívé íjcyájúcootúne. Téhdurée ímityúme dsíjívémé úújetéhíjcyatsíí tsúuca wágóoové cúujúwá pañévu ditye wágóóóvéwá pañévu. ¹⁵ Ááwá pañévu wágóoovéme íñe múhdumé pájtyeteme mémeháñe íjcyaháamitu imyémé íjcyatúme.

21

Béhné ííñújima níjkyeji

¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí béhné ííñújí íévéhóowari íjcyanéjji bóhówaavéné íhdéenéjji tsúuca wágóóóvéne boone. Áronáacáa tsáhájjuco móañe íjcyatúne. ² Ájyúu o ííténáa béhné Jerotsarée niityé níjkyéjitu Píívyéébedítyu. Ácoomí tsaímíyé ííne imíjyaú éhne múúne walle ityájíváné wañéhíjji pañe ímíbájkímeyédyu. ³ Áánáacáa tsaapi níjkyéjitu kéévánécoba néehíí:

—Ícyooca Píívyéébe ihñéjtéj píine íjcyaabéréjuco diityéké túkévéjtsóíñe. Áábema íjcyaimyé tsaímíyéjuco. ⁴ Áamema tsáhájjuco kímóóve, dsíjívé, panévá ícúbáhráméí, íjcyájúcoóityú tsúuca díbye páneere tsíhdyuréjuco cápáyoácónéllííhye.

⁵ Ehdúu díbye néené boone íavyéjú ijyáwá hallurí ácuúcunúúbé néehíí:

—Panévare béhnéréjuco o ípívyejtsóne.

Átsihdyúu oke neébe:

—Cáátunu íñe úúma o íhjuváne. Tsá álliu tene íjcyatúne. Muurá ímiáánéré teéne. Aane múu cáhcujtsóhi.

⁶⁻⁷ Átsihdyúu tsiiñe oke neébe:

—Áyu tsúuca páneere muhdú o néhdújuco pájtyene. Aabe panévatúré íhtsútuube tapíívyema o íjcyátuube íjcyadúré o íjcyaaabe ímichi téhijpi oo páneeré o ípívyéjtsóóbe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsóíbye. Aabe áatsíímédú néeme ímítyunévú táhját-sámeítyúme tsaímíyé íjcyáíyóneri tsúúrámeímyeke ó ájcuú ímíá bóhíívu áhdóratúne. Áámé Píívyéébé ó íjcyááhi. ⁸ Áánetu oke íuráavyéné déjúcotu ícúbáhrámeíyóneri íllityéne cáhcujtsótúmee, dsíjívétso múnáa, íhdícýámema dómácócatsíhíjcyámee, níjcyotájteke dúúrúvahíjcyámee, waabyénu múnáa, állíu múnáa, éhdume wágóóóvé cúujuwa atsooperemá péétécunúwá pañévu. Ehdú botsíí ávyétá wágóóóvérejuco ditye méenuíñe. Ehdúu oke Píívyéébe néehíí.

Béhcóomi Jerotsarée

⁹ Átsihdyúu tsaapi níjkyéji múnáajpi éhnée 7-mevadítyú nihñéénéré ícúbáhráméí íjcyáíhlloma íjcyaaabe oke néehíí:

—Cáhawáá uke o úújétso Obééjáwuúdú néébé uráávye múnáa éhne múúne tsáapí taaba íjcyadu néémedívú. ¹⁰ Aanée teene naavédú nééne o ííténé pañe oke tsajtyéébé

cáméhbaú nįjcaúvu. Átsihdyúu oke úújétsoobe Píívyéébe cóomí Jerotsaré imíwu nécoomi nįjkyéjitu íńńujívú nítyécoomívu. ¹¹ Ácoomítyúu ávyeta Píívyéébe ámítsaráhco cádiúcunú éhne 'jájpeé' némeíñé neewáyú 'rauráú' néúu imíwu 'rutúrútu' néhduú. ¹²⁻¹³ Ácoomí mįjcóo cáámé mįjcócoba ávyéta pńmí némįcótú 12-wava lléhowááne. Panéjcuvatúu 3-wavátsá 4-tshįjvatu. Áwáhjítúu įjraéémú dohįjibá 12-neva įjcyáne mémeháñé caatúvá téwavádu. Áwahjįi nįjkyéjį múnáa tsáápiitsa tehmehi. ¹⁴ Áhdurée idyé témįcótú 12-ava newáyúcobáne ímichi témįjco éjkeuhjį. Áuhjítúu idyé téuvádu tsáápiitsa Obééjáwuúdu néébe mamýemu mémeháñé caatúváhi.

¹⁵ Áįjyúu diibye nįjkyéjį múnáajpi óoma įhįyúváábedi óórova eevéwá dibye téewari técoomi iééve páneere témįjco íllehówáánemájuco. ¹⁶⁻¹⁷ Ácoomí ávyeta tsahdu cóomíyé páhįjyáwá nécoomi muhdu mįamúnáa meéévehįjcyádu panéjcuvaré icyáámema íwatyúúve éhnejcú éévebe tsahájchotaré 2,200 kiróómetro. Áánetúu técoomí mįjcó pńmí éévebe 64 ééveta.

¹⁸ Ámįjcóo méénúmeí tsanééré 'jájpeé' némeíñé newáyúúnetu. Áánetúu ipácóomí tsanééré óórotu méénúmeicyóomí mńcúmįjįdú íñé imįjyáú 'rutúrútu'. ¹⁹⁻²⁰ Ácoomí mįjcóo ímichi éjkéné newáyúcobáne icyáávetsámeí 'jájpeé, tsapííroo, áágataa, ejmeráádaa, óónitsee, coonarıínaa, critsóóritoo, berííroo, topáátsioo, critsopráátsaa, jatsįjto, amatįjtaa', némeíñé newáyúúné imíwu páhduvaré néuhjįtu. ²¹ Áánetúu técoomí mįjcó llehówááne 12-wava méénúmeí téhdunéré 12-ava péerá newáyúúnetu. Áánetúu pańétúejjįtó técoomí ulléjįjtó téenere óórotu méénúmeįjįtó mńcúmįjįdú imíwu 'rutúrútu'.

²² Áronáacáa ihdyu tsá o ájtyúmitú duurúvaja técoomíyį panévatúré įhtsútumútsį Obééjáwuúdu néébema Píívyéébe mųtsį tééjadu néémutsį įjcyánéllįhye. ²³ Ácoomí muurá tsáhájuco núhbmųtsį ajchúnej tééveri įjcyáityúne. Muurá ihdyu Píívyéébe ámítsaráhcoréjuco Obééjáwuúdu néébedityú ajchúcunúnej tééveri técoomi įjcyáñe. ²⁴ Áábej tééveri pámeere mįamúnáa panéva ińńujjįné avyėjųjtémá tsaimíyé įjcyame técoomi ávyėjųjtsóohi. ²⁵ Ácoomí llehówááne tsá wátáhájcatyeytyú tene múįjyú įjįyunúityúnéllįhye. ²⁶ Muurá técoomívú panéva ińńujjįné avyėjú dóbééveéhi. ²⁷ Ácoomíyį tsá ińná ímityúne įjcyáityúne. Tsá núcójpįtsó nénehjį méénúmema álliúúmé téhullévú úujeteytyúne. Apáámýéré ihdyu múhdumé pájtyeteme mémeháñé Obééjáwuúdu néébedi įjcyáháámıtu cáátuvámé técoomívú úujjeteéhi.

22

¹ Átsihdyúu diibye nįjkyéjį múnáajpi oke úujetsó tééhıvu Obééjáwuúdu néébema Píívyéébe mųtsį avyėjú įjcyátsihdyu íńńecunúhį páńétúejjįtó técoomí ulléjįjtó pńńétú níváhıvu. Aahį nųpácýóo ávyéta ímı 'rauráú' néjpacýo meke bohııvú ajcúhi. ² Ááhı únıurıi tsanéjçucuri úmehééné meke medsjįjvėjúçóóityúne bóhııvu ajcuhéhįjı ténuhbávádú néevahįjcyahéhįjı. Áhéhįhaamıné panéva ińńujjįne múnáake bohııvú ajcúhi. ³ Aane Obééjáwuúdu néébema Píívyéébe mųtsį avyėjú técoomı pańe įjcyánéllı tsá íñé imıtyú įjcyáityú téhulle. Aane téhulle Píívyéébe ĩcúve múnáa įjcyame dífıbyeke duurúvaáhi. ⁴ Aame dífıbyeke ajtyúmiı múhdumé dífıbye mémé úmicóónetu cáátuváme. Aame ávyėjúúte dífıbyema múįjyú nįjkéváityúne. ⁵ Tsáhájuco múįjyú téhulle įjįyunúityúne. Áánéllı tsáhájuco peetéháñé įjcyáityúne. Áhdure tsáhájuco nuhba įjcyáityúne. Píívyéébe įhtsútuube įjcyaabéréjuco peete įjcyáñe.

Jetsocrįjtó tsááñe pńńhįjucóóne

⁶ Átsihdyúu diibye nįjkyéjį múnáajpi oke nééhiı:

—Íñe uke o néene muurá ávyeta ímiáane. Tsá álliu tene íjcyatúne. Aane múu cáhcujtsóhi. Píívyéébe Íapííchoj tééveri íhjuú uubálle múnáake ìná pájtyeíñé íhdétújuco wáájácútsohíjcyaaabe oke wallóo téhdure dífbyé ìcúve múnáake o úúbálle muhdú lléváhréjuco tene pájtyeíñe.

⁷ Muurá Jetsóo néehíí: “¡Lléváhréjuco o tsááiñe! Ahdícyane ihdyu maímijyu ditye íjcyaiñé ìñe íhyaamí pañétú muhdú tene pájtyeíñé cáátuváné cáhcujtsóme.” Ehdúu oke neebe níjkyéjì múnáajpi.

⁸⁻⁹ Aanée ó ájtyumí ehdu páneere muhdú pájtyeíñé oke úúbállémeíñéhji. Áanélliihyée diibye níjkyéjì múnáajpi oke ténehjívú úújétsóóbé lliiñévú o mímóúúvéne dífbyeke o dúúrúváyónáa oke neébe:

—¡Oke duurúvadiñe! Muurá ámuháduré oo Píívyéébé ìcúve múnáajpi ámuha díñah-bémuma dífbyé íhjuú uubálle múnáa meíjcyame íhyaamí pañe íjcyané uwááboju ímí ámuha mecáhcujtsómé meíjcyadu. Áanéllii ihdyu dífbyekéré Píívyéébeke duurúva.

¹⁰ Átsihdyúu idyé oke neébe:

—Tsá múu ìñe u cáátúnuháamí páátánutúne. Muurá muhdú téhaamí pañe tene néene lléváhréjuco pájtyeíñe. ¹¹ Ahdícyane óvíi Píívyéébema ímí íjcyáiyóneri tsúúráméímyé ímíñévú íjcyá dífbyema. Áánetu ihdyu óvi ímityúmé íimíllédú íjcyáhi. Ehdúu níjkyéjì múnáajpi oke néehíí.

¹² Áané boonétúu idyé Jetsóo oke néehíí:

—¡Muurá lléváhréjuco o tsááiñe! Aabe ó ájcuú pámeekéré muhdú ditye ícyahíjcyáne áhdovu. ¹³ Aabe panévaturé íhtsútuube o íjcyaaabe tapíívyema o íjcyátuube ímichi téhijpi oo páneeré o ípívyéjtsoóbe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsóíiibye.

¹⁴ Ahdícyane maímijyu ditye íjcyaiñé tsáimíyé ícyahíjcyáme. Muurá béhné Jerot-saréevu iúújetécooca bohíívú ájcúné uméhe néévá lléeneímye. ¹⁵ Áánetu ímityúmé waabyénu múnáa, íhdícyámema dómácócátsíhijcyáamee, dsíjívétso múnáa, níjcyotájteke dúúrúvahíjcyáamee, állíu múnáa, íjcyame tsá técoomívú úújetéityúne.

¹⁶ Aane ìñe níjkyéjì múnáajpikye diéllevu ó wallóo díbye úhdívu íbóhówájtso páneere muhdú pájtyeíñéhji uuréjuco tácahcújtso múnáake u wáájácútsoki. Muuráhjáa páneere o ípívyéétsóroobe Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe ó íjcyá tsítsívé miicúruwádú o neébeé. Ehdúu Jetsóo oke néehíí.

¹⁷ Ahdícyane Píívyéébé Apííchó íhjuú uubálle múnáaj tééveri míamúnáake píuváhi. Áhdure Obééjáuudú neébe cáhcújtso múnáa éhne múúne tsáapí taaba íjcyadu néeme míamúnáake píuváhi. Aane ihdyu óvíi lléébome itsáane adóvva bohí nujpácyotu áhdóratúne.

¹⁸ Aane ìñe tsúúca íhyaamí pañe cáátuváné uwááboju lléébómeke o neé ditye éhnííñevu iiyéjuco tsíñehji íáméjtsótuki. Muurá tehdu méénúmeke Píívyéébe ávyetá íhnáhó ícúbáhraá muhdú téhaamí pañétú tene néhdújuco. ¹⁹ Áhdure idyé téené uwáábójutu tsane wáágóóme mémé páacyúiiibye tsúúca pájtyetéme mémeháñé cáátúváháamítu. Aame tsá dífbyé cóomívu úújetéityú ìñe íhyaamí pañétú úúbállémeí-cyoomívu.

²⁰ Aanée diibye íhyaamí pañe dífbyé uwááboju íjcyaaabe néehíí:

—Ímiáané lléváhréjuco o tsááiñe.

Áanélliihyée dífbyeke o neéheíí:

—Juújuj, tehdujuco Ávyéjuube Jetsóoj, wa íícúu tsaácoj.

²¹ Aabe ihdyu óvíi ámuhákye píaabó pájyuváre. Áyu tehdujuco.